

**ОДЛУКИ И РЕШЕНИЈА НА
УСТАВНИОТ СУД НА РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА**

ЗБИРКА

**на одлуки и решенија донесени во периодот
од 1 јануари до 31 декември 2011 година**

Скопје, 2012 година

**Одлуки и решенија на
Уставниот суд на Република
Македонија**

**Издавач:
Уставен суд на Република Македонија**

ЗБИРКА

(од 1 јануари до 31 декември 2011 година)

Скопје, 2012 година

РЕДАКЦИСКИ ОДБОР:

Бранко Наумоски, претседател на Уставниот суд
на Република Македонија,

д-р Гзуме Старова, судија на Уставниот суд
на Република Македонија,

Игор Спировски, судија на Уставниот суд
на Република Македонија,

д-р Зоран Сулејманов, судија на Уставниот суд
на Република Македонија,

Милица Николовска, генерален секретар на Уставниот суд
на Република Македонија,

Вјолца Истрефи, помлад соработник во Уставниот суд
на Република Македонија

Главен и одговорен уредник:

Татјана Јањиќ-Тодорова, државен советник во Уставниот суд
на Република Македонија

Превод на сентенците на англиски јазик:

Жаклина Којчевска, овластен судски преведувач

Компјутерска обработка:

Соња Димитрова, виш референт во Уставниот суд
на Република Македонија

Печатница „2 Август С“ - Штип

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

342.565.2(497.7)"2010"(094.8)

ОДЛУКИ и решенија на Уставниот суд на Република Македонија :
збирка : (од 1 јануари до 31 декември 2010 година) / [главен и
одговорен уредник Татјана Јањиќ-Тодорова ; превод на сентенците на
англиски јазик Жаклина Којчевска]. - Скопје : Уставен суд на
Република Македонија, 2011. - 2165 стр. ; 25 см

ISBN 978-9989-2021-6-2

а) Македонија - Уставен суд - 2010 - Одлуки и решенија

COBISS.MK-ID 88402698

Согласно член 30 став 1 точка 8 од Законот за данокот на додадена вредност се
плаќа повластена даночна стапка

СОДРЖИНА

CONTENTS

I. ОЦЕНКА НА УСТАВНОСТ И ЗАКОНИТОСТ

I. APPRAISAL OF CONSTITUTIONALITY AND LEGALITY

I.1. ОДЛУКИ И РЕШЕНИЈА СО КОИ СЕ УКИНУВААТ- ПОНИШТУВААТ ОСПОРЕНИТЕ АКТИ, ОДНОСНО СЕ УТВРДУВА ДЕКА НЕМА/ИМА ОСНОВ ЗА ПОВЕДУВАЊЕ ПОСТАПКА

I.1. DECISIONS AND RESOLUTIONS REPEALING-ANNULLING CHALLENGED ACTS, THAT IS, FINDING THAT THERE IS/THERE IS NO GROUND TO INITIATE PROCEEDINGS

1. Одбрана, безбедност и внатрешни работи

1. Defence, security and internal affairs

- Издавање и извршување на наредбите

- Issuing and executing orders

- Класифицирани информации

- Classified information

- Опфат на Законот за посебните права на припадниците на безбедносните сили на Република Македонија и на членовите на нивните семејства

*- The scope of the Law on Special Rights of the Members of the Security Forces
of the Republic of Macedonia and the Members of their Families*

- Придружба на возила како полициска работа

- Escort of vehicles as a police job

- Надоместок на трошоци за придружба на возила, за асистенција и задолжително обезбедување на стоки

*- Compensation of costs for vehicle escort, assistance and compulsory securing
of goods*

- Утврдување услови и степен на образование за произведување на офицери и подофицери во почетен чин

*- Determination of conditions and level of education for production of officers and
commissioned officers in an initial rank*

- Преоден режим за вработените инспектори за заштита и спасување во Дирекцијата за заштита и спасување
 - *Transitional regime for employed inspectors for search and rescue in the Directorate for Search and Rescue*
- Трошоци за посебни мерки за безбедност при превоз на определени експлозивни материи
 - *Costs for the special security measures in transport of certain explosive substances*
- Одземање на дозвола за оружје
 - *Taking away a permit for weapons*

2. Надворешни работи

2. Foreign affairs

3. Финансии, даноци и други јавни давачки и надоместоци

3. Finances, taxes and other public contributions and remunerations

- Надоместок за извршување на правата и должностите во заштитата и спасувањето
 - *Remuneration for the exercise of the rights and duties in protection and rescue*
- Ослободување од данок на додадена вредност
 - *Exemption from value-added tax*
- Утврдување на фактичката состојба за утврдување на данок
 - *Establishment of the facts to determine tax*
- Запирање на постапката поради престанок на важење на оспорените одредби во текот на постапката
 - *Suspension of the procedure owing to a termination of validity of the contested provisions during the procedure*
- Обврска за обезбедување на депозит или банкарска гаранција како средство за обезбедување на обврските на приредувачот на одделните игри на среќа
 - *Obligation to provide a deposit or banking guarantee as a means to secure the obligations of the organiser of individual games of chance*

- Барање доказ за неосудуваност и за платени јавни давачки во постапката за добивање лиценци за приредување игри на среќа и забавни игри

- Requesting proof for non-conviction and for paid public contributions in the procedure for being granted licences for organising games of chance and entertaining games

- Важење на законот по неговото влегување во сила

- Validity of the law after its entry into force

- Надлежност на Управата за јавни приходи за наплата на други јавни давачки

- Competence of the Public Revenues Administration to collect other public contributions

- Надлежноста на Управата за јавни приходи се уредува со закон

- The competence of the Public Revenues Administration is governed by law

- Присилна наплата на даночен долг

- forced collection of tax claims

- Радиодифузна такса

- Broadcasting fee

- Вршење на брокерската работа

- Carrying out duties of a broker

- Утврдување на висината на надоместот за членови на комисијата за полагање на приемен и завршен испит

- Determination of the amount of remuneration for members of the commission for taking entrance and final examinations

- Обврска за осигурително брокерското друштво да изврши пренос на наплатената премија на сметка на друштвото за осигурување

- Obligation for the insurance brokerage company to transfer the charged premium onto the account of the insurance company

- Награда на членовите на Комисијата за прекршоци при УЈП

- Reward for the members of the Minor Offence Commission within the Public Revenues Administration

- Награда на членовите на Комисијата за посредување при Агенцијата за супревизија на осигурувањето
- Reward for the members of the Commission for Mediation within the Agency for Insurance Supervision

- Уредба за директни плаќања
- Bylaw for direct payments

- Данок на наследство и подарок
- Inheritance and gift tax

4. Стопанство

4. Economy

- Форма и содржина договор за откуп и утврдување на границите на откупната цена на земјоделските производи
- Form and content of a contract for purchase and determination of the limits of the purchase price of agricultural products

- Управување со системот за пренос на гас
- Management with the system for gas distribution

- издвоено мислење на судијата Игор Спировски
- Separate opinion of judge Igor Spirovski

- Забрана за основање на трговско друштво поради осуда за определени кривични дела
- Prohibition to found a trade company owing to a conviction for certain criminal offences

- Право на жалба против решението за упис во трговскиот регистар
- Right to an appeal against the resolution for making an entry in the trade registry

- Барање доказ за неосудуваност при упис на управител на друштвото
- Requesting a proof for non-conviction when making an entry for an administrator of a company

5. Јавни претпријатија, јавни установи, институции што вршат јавни овластувања

5. Public enterprises, public institutions, institutions carrying out public mandates

6. Организација и работа на органите на државната власт

6. Organisation and work of the bodies of state government

- Овластувања на Владата и на министерот за финансии предвидени во Законот за јавна финансиска контрола

- Powers of the Government and the Minister and Finance envisaged in the Law on Public Financial Control

- Овластување на министерот за надворешни работи да одлучува за стекнување и одземање на дипломатските звања

- Authorisation of the Minister of Foreign Affairs to decide on gaining and taking away diplomatic titles

- Губење на статусот кандидат за судија

- The loss of the status of a candidate for a judge

- Печатот како симбол што го потврдува автентичноста на актот

- The seal as a symbol confirming the authenticity of the act

- Закон за извршување – поништување на заклучокот за продажба на недвижноста

- Law on Execution – annulment of the conclusion for the sale of the immovable property

- Заклучокот на извршителот за утврдување на трошоци на извршувањето како извршна исправа

- Conclusion of the enforcement agent for determination of costs of the execution as an executive title

- Нотаријатот *vis-a-vis* адвокатурата

- Notaryship vis-à-vis attorneyship

- Пополнување на слободно работно место во судската служба

- Filling in a vacancy in the court service

- Закон за празниците на Република Македонија

- Law on Holidays in the Republic of Macedonia

- **Прогресирање на осудени лица**
- Progressing of sentenced persons

- **Право на жалба против пресуда или решение донесено во постапката во споровите од мала вредност**
- Right to an appeal against a judgment or resolution adopted in the procedure in disputes of small value

- **Надлежност на Судскиот буџетски совет за централизирано спроведување на постапки за јавни набавки**
- Competence of the Court Budget Council for centralised conduct of procedures for public procurements

- **Уредба за безбедност на лица корисници на класифицирани информации**
- Bylaw about the security of persons - users of classified information

- **Полномошник за прием на писмена во управната постапка**
- Proxy for receiving letters in an administrative procedure

- **Недопуштено право на жалба против одлуките што ги донесува претседателот на советот во текот на подготвувањето на главната расправа**
- Inadmissibility of a right to an appeal against the decisions made by the president of the panel during the preparation of the main hearing

- **Одбивателна пресуда заради откажување на јавниот обвинител како резултат на злоупотреба на службена положба на јавниот обвинител**
- Rejecting judgment owing to resignation of the public prosecutor as a result of a misuse of official position on the part of the public prosecutor

- **Овластување на Владата да донесува уредби и одлуки**
- Authorisation of the Government to adopt bylaws and decisions

- **Нотарот како повереник на судот**
- The notary as an agent of the court

- **издвоено мислење на судијата Игор Спировски**
- Separate opinion of judge Igor Spirovski

- **Престанок на правото на вршење адвокатска дејност поради неплаќање на коморска членарина**

- *Termination of the right to perform the attorneyship owing to the failure to pay chamber fee*

- **Висина на надоместокот на судиите поротници во различни судови**

- *Amount of the remuneration of jury judges in different courts*

- **Правилник за начинот на вршење надзор над работата на Комората и извршителите**

- *Rulebook about the manner of supervision over the work of the Chamber and enforcement agents*

- **Организација и функционирање на Собранието на Република Македонија**

- *Organisation and functioning of the Assembly of the Republic of Macedonia*

- **Нотарот како повереник на Судот**

- *The notary as an agent of the Court*

- **Определување обврска за адвокатите да плаќаат коморска маркичка**

- *Defining an obligation for the attorneys to pay a chamber stamp*

- **Доставување на одлуката за избор на државен службеник**

- *Serving of the decision for election of a civil servant*

- **Надоместокот за членовите на комисијата за полагање на приемен и завршен испит**

- *Remuneration for the members of the commission for taking entrance and final examinations*

- **Ненамерниот превид или пропуст при изготвувањето на законскиот текст не го повредува принципот на владеење на правото**

- *The unintentional blunder or omission in the preparation of the legal text does not violate the principle of the rule of law*

- **Давање на бесплатна правна помош од страна на здружение на граѓани**

- *Provision of free legal assistance by an association of citizens*

- **Запирање на постапката за оценување на уставноста на членот 46 став 2 алинеја 2 од Законот за судовите, поради неизгласување на предлогот за поништување на оспорената одредба од**

Законот, а при повторното гласање, Судот не го изгласа ниту предлогот за нејзино укинување.

- Suspension of the procedure for appraisal of the constitutionality of Article 46 paragraph 2 line 2 of the Law on the Courts, since the proposal for annulment of the contested provision of the Law was not adopted, and in the repeated voting the Court did not adopt the proposal for its repeal either.

- Статут на Адвокатската комора

- Statute of the Bar

- Закон за парничната постапка

- Law on Civil Procedure

- Право на жалба против решение во парничната постапка

- Right to an appeal against a resolution in the civil procedure

- Услови за избор на судија

- Conditions for election of a judge

- Успехот од студиите како услов за прием во почетна обука во Академијата за судии и јавни обвинители

- The achievement in the studies as a condition for admission in an initial training in the Academy for Judges and Public Prosecutors

- Успехот од студиите како услов за избор на судија

- The achievement in the studies as a condition for the election of a judge

- Статус на јавни службеници на вработените во културата

- Status of public servants of the employees in culture

- Примена на одредби од други закони во постапката за управни спорови

- Application of provisions from other laws to the procedure for administrative disputes

- Привремен заклучок за обезбедување во управна постапка

7. Избори, референдум, политички партии, здруженија на граѓани и фондации, јавни собири

7. Elections, referendum, political parties, associations of citizens and foundations, public gatherings

- Еднаквост на избирачкото право

- *Equality of the voting right*

- **Упатство за распределба на средствата од Буџетот на Република Македонија за годишно финансирање на политичките партии**

- *Instruction for allocation of the funds from the Budget of the Republic of Macedonia for annual funding of the political parties*

- **Упатство за распределба на средствата од Буџетот на Република Македонија за годишно финансирање на политичките партии**

- *Instruction for allocation of the funds from the Budget of the Republic of Macedonia for annual financing of the political parties*

- **Право на здружување на правни лица; зачленување на малолетно лице во здружение; распределба на средствата на здружението.**

- *Right to association of legal entities; membership of a minor in an association; allocation of the funds of the association.*

- **Имот на организацијата**

- *Property of the organisation*

- **Право на малолетно лице да основа здружение**

- *Right of a minor to found an association*

- **Имот на поранешните општествени организации и здруженија на граѓани**

- *Property of former social organisations and associations of citizens*

8. Верски права и слободи

8. Religious rights and freedoms

9. Права на странците

9. Rights of foreigners

10. Имотно-правни односи (сопственост, наследување, авторски права и индустриска сопственост и др.)

10. *Property-legal relations (ownership, inheritance, copyrights, and industrial property, etc.)*

- Закон за денационализација

- *Law on Denationalisation*

- Закон за денационализација

- *Law on Denationalisation*

- Примена на Законот за катастар на недвижности

- *Application of the Law on Cadastre and Immovables*

- Законско регулирање на правото на сопственост и другите стварни права

- *Legal regulation of the right to ownership and other real rights*

- Физичка делба на земјоделско земјиште

- *Physical division of agricultural land*

- Запишување во катастарот на недвижностите

- *Making an entry in the cadastre of immovables*

11. Урбанизам и градежништво

11. Urban planning and construction

- Определување на висината на цената на комуналната услуга

- *Determination of the amount of the cost for public utilities service*

- Постапка за донесување на ДУП – обврска за писмено известување на подносителите на анкетните листови

- *Procedure for the adoption of DUP – obligation for written notification of the submitters of the questionnaires*

- Постапка за донесување на ДУП - Градска четврт „Дебар маало 2“ Општина Центар - Скопје бр.08-3727/3

- *Procedure for the adoption of DUP – City Quarter “Debar Maalo 2” Centar Municipality – Skopje no.08-3727/3*

- Планирање на просторот внатре во рамки на урбанистичките планови

- *Planning the space within the urban plans*

- **Ограничување на правото на сопственост во случај на бесправна градба**
 - *Restriction of the right to ownership in case of an illegal construction*

- **Забрана за градење и користење на објектот со затворање на градилиштето**
 - *Prohibition to construct and use a facility by closing down the construction site*

- **Повикување на законска одредба што е укината од Уставниот суд**
 - *Invoking a legal provision that has been repealed by the Constitutional Court*

- **Постапка за донесување на ДУП**
 - *Procedure for the adoption of a DUP*

- **Постапка за донесување на ДУП (Детален урбанистички план за дел од УЕ „Тоде Мендол“, УБ 63, плански опфат помеѓу ул. 1, ул. ЈНА, ул. 2 КП.бр.16793, ул.3 и КП.бр.16369/2,-општина Куманово, донесена под бр.07-6991/18 од 23 јуни 2010)**
 - *Procedure for the adoption of a DUP (Detailed Urban Plan for section of the UE “Tode Mendol” UB 63, plan scope between St.1, St. YNA, St.2 Cadastre Lot no.16793, St.3 and Cadastre Lot no.16369/2, - Kumanovo Municipality, adopted under no.07-6991/18 on 23 June 2010)*

- **Постапка за донесување на ДУП**
 - *Procedure for the adoption of DUP*

- **Донесување на Правилник за стандарди и нормативи за урбанистичкото планирање**
 - *Adoption of a Rulebook for standards and norms for urban planning*

- **Согласност за трајна пренамена на земјоделско во градежно земјиште**
 - *Consent for permanent transformation of agricultural into construction land*

- **Постапка за донесување на ДУП**
 - *Procedure for the adoption of DUP*

- **Постапка за донесување на Детален урбанистички план**
 - *Procedure for the adoption of Detailed Urban Plan*

- **Рок за поднесување на тужба за повреда на правото на првенствено купување**
 - *Time limit for filing a lawsuit for a violation of the right to priority purchase*

- Процедура за донесување на ДУП

- *Procedure for the adoption of DUP*

- Процедура за донесување на детален урбанистички план

- *Procedure for the adoption of detailed urban plan*

- Процедура за донесување на ДУП

- *Procedure for the adoption of DUP*

- Одобрение за градење

- *Building permit*

- Процедура за измена на ДУП

- *Procedure to change DUP*

- Процедура за донесување на ДУП

- *Procedure to adopt DUP*

12. Сообраќај и врски

12. Transport and communications

- Утврдување на факти во врска со прекршоци пропишани со закон

- *Establishment of facts regarding minor offences stipulated by law*

- Посебни мерки на безбедност при превозот на опасни материи во внатрешниот превоз, како и при увоз, извоз или транзит

- *Special security measures in the transport of dangerous matters in internal transport, and in import, export or transit*

- Должности во случај на сообраќајна незгода

- *Duties in case of a traffic accident*

13. Животна средина

13. The environment

- Одобрение за сеча во приватна шума

- *Permit for cutting down in a private forest*

14. Работни односи

14. Labour relations

- Забрана на дејствување на синдикат

- Ban on the activity of a union

- Договор за вработување на куќни помошници

- Contract for taking on house attendants

- Уредување на правата на вработените со Статут на Агенцијата за странски инвестиции и промоција на извозот на Република Македонија

- Regulation of the rights of employees by the Statute of the Agency for Foreign Investments and Promotion of Export of the Republic of Macedonia

- Заштита на куќните помошнички

- Protection of house attendants

- Право на жалба во постапката за мирно решавање на споровите

- Right to an appeal in the procedure for peaceful resolution of disputes

- Решавање на колективни спорови по пат на арбитража

- Resolution of collective disputes by means of an arbitration

- Престанок на работниот однос на јавен службеник поради осуда за кривично дело

- Termination of employment of a public official owing to a conviction for a criminal offence

- Право на плата и надоместоци на плата на јавниот службеник

- Right to a salary and remunerations to salary for the public official

- Надоместок за работа во Комисија за посредување

- Remuneration for the work in a Commission for Mediation

- Престанок на работен однос во Агенцијата за разузнавање поради недобивање на безбедносен сертификат

- Termination of employment in the Intelligence Agency on grounds of failure to be issued a security clearance

- Кој може да повика на штрајк

- Who may call to strike

- Закон за исплата на платите

- *Law on Payment of Salaries*

- **Работа без засновање на работен однос согласно законот**

- *Work without establishing a labour relation pursuant to the law*

15. Пензиско и инвалидско осигурување

15. Pension and disability insurance

- **Остварување право на старосна пензија**

- *Exercise of a right to an old-age pension*

16. Социјална и здравствена заштита

16. Social and health care

- **Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување**

- *The Law on Contributions from Compulsory Social Insurance*

- **Услови и критериуми за посвојување на деца**

- *Conditions and criteria for adoption of children*

- **Закон за заштита на населението од заразни болести**

- *Law on the Protection of the Population against Infectious Diseases*

- **Право на родителски додаток за трето дете**

- *Right to children's allowance for a third child*

- **Дефиниција на невработено лице**

- *Definition of an unemployed person*

- **Дефиниција на невработено лице**

- *Definition of an unemployed person*

- **Уредување на системот и организацијата на стоматолошката здравствена заштита**

- *Regulation of the system and organisation of the stomatological health care*

- **Разрешување на член на орган на управување во јавна здравствена установа пред истекот на мандатот**

- *Discharge of a member of a body of management in a public health institution prior to the expiration of his term of office*

- Здравствено осигурување на припадниците на монаштвото и сестринството

- *Health insurance of the members of the monasticism and nunnery*

- Етички кодекс за јавните службеници

- *Code of ethics for public servants*

- Статус на јавни службеници на вработените во здравствениот сектор

- *Status of public servants of the employees in the health sector*

- Раководење со Управниот одбор на Фондот за здравствено осигурување

- *Management with the Board of Directors of the Health Insurance Fund*

- Надомест на трошоци за здравствена заштита за воените инвалиди и корисниците на семејна инвалиднина кои тоа право го оствариле како членови на семејство на паднат борец

- *Compensation of costs for health care for war disabled persons and users of a family disability remuneration who have exercised that right as members of the family of a soldier killed in action*

- Определување на руралните места за потребите на здравственото осигурување

- *Determination of rural places for the needs of health insurance*

17. Односи во бракот и семејството

17. Relationships in marriage and family

18. Образование, наука и култура

18. Education, science and culture

- Услови за вршење на функцијата директор на основно училиште и траењето на неговиот мандат

- *Conditions for performing the office of a principal of a primary school and the length of his term of office*

- Услови за засновање на работен однос на неопределено време како наставник

- *Conditions to become employed as a teacher to an indefinite time*

- **Екстерно проверување**
- *External check*
- **Преоден режим за избор во наставни звања**
- *Transitional regime for the election in teaching titles*
- **Дневник на паралелка во средно училиште**
- *Grade book of a class in a secondary school*

19. Јавно информирање

19. Public information

20. Локална самоуправа

20. Local self-government

- **Одлука за јавни паркиралишта од значење за Општина Центар – Скопје**
- *Decision on public parking lots of relevance for Centar Municipality - Skopje*
- **Самопридонес за изградба на канализација**
- *Voluntary contribution for the construction of a sewerage system*
- **Надлежност на општината да ја утврдува висината на надоместокот за уредување на градежно земјиште**
- *Competence of the municipality to determine the amount of the compensation for arrangement of construction land*

21. Комунални дејности

21. Public utilities

- **Запирање на постапката поради престанок на важење на оспорениот акт во текот на постапката за оценување на неговата уставност и законитост**
- *Suspension of the procedure owing to a termination of validity of the contested act during the procedure for appraisal of its constitutionality and legality*
- **Определување на висината на цената на комуналната услуга**
- *Determination of the amount of the cost for public utilities service*
- **Вршење на погребални услуги**
- *Performing burial services*

22. Останато

22. Miscellaneous

- Издавање лиценци на спортските клубови за кошарка
- Issuing licences to sports clubs for basketball
- Забрана за дополнително работно ангажирање на вработените во Агенцијата за катастар на недвижности
- Ban on additional work engagement of the employees in the Agency for Cadastre of Immovables
- Примена на Законот за катастар на недвижности
- Application of the Law on Cadastre of Immovables
- Ограничувања по престанок на јавна функција на службено лице
- Restriction upon termination of a public office of an official

I. 2. РЕШЕНИЈА ЗА ЗАПИРАЊЕ НА ПОСТАПКАТА

I.2. RESOLUTIONS FOR SUSPENSION OF THE PROCEDURE

- Запирање на постапката поради престанок на важење на оспорениот акт во текот на постапката за оценување на неговата уставност и законитост,
види идентификационен број 143
- Suspension of the procedure owing to a termination of validity of the contested act during the procedure for appraisal of its constitutionality and legality
- Запирање на постапката поради престанок на важење на оспорените одредби во текот на постапката,
види идентификационен број 13
- Suspension of the procedure owing to a termination of validity of the contested provisions during the procedure
- Запирање на постапката за оценување на уставноста на членот 46 став 2 алинеја 2 од Законот за судовите, поради неизгласување на предлогот за поништување на оспорената одредба од Законот, а при повторното гласање, Судот не го изгласа ниту предлогот за нејзино укинување,
види идентификационен број 60
- Suspension of the procedure for appraisal of the constitutionality of Article 46 paragraph 2 line 2 of the Law on the Courts, since the proposal for annulment of

the contested provision of the Law was not adopted, and in the repeated voting the Court did not adopt the proposal for its repeal either.

**- Запирање на постапката за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за изменување и дополнување на Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.75/2011), донесена од Собранието на Адвокатската комора на Република Македонија, поради тоа што по утврдувањето на фактичката состојба (новоутврден факт дека оспорениот статут бил објавен во Службен весник на Република Македонија), отпаднале основите за сомневање во уставноста и законитоста на оспорениот акт,
види идентификационен број 61**

- Suspension of the procedure for appraisal of the constitutionality and legality of the Decision on changing and supplementing the Statute of the Bar of the Republic of Macedonia (“Official Gazette of the Republic of Macedonia”, no.75/2011), adopted by the Assembly of the Bar of the Republic of Macedonia, since after the establishment of the facts (newly established fact that the contested statute had been published in the Official Gazette of the Republic of Macedonia) the grounds for suspicion in the constitutionality and legality of the contested act were suspended.

I. 3. РЕШЕНИЈА ЗА ОТФРЛАЊЕ НА ИНИЦИЈАТИВИТЕ

I. 3. RESOLUTIONS TO DISMISS THE INITIATIVES

1. Ненадлежност

1. Incompetence

- Упатство за начинот и постапката за задолжување на општините и јавните претпријатија во Република Македонија, број 09-42967/1 од 14 ноември 2007 година, донесено од министерот за финансии.

- Instruction about the manner and procedure for indebtedness of the municipalities and public enterprises in the Republic of Macedonia, no.09-42967/1 of 14 Noevember 2007, adopted by the Minister of Finance.

- Наредба „И“бр. 21-255/2 од 7 април 2010 година донесена од командантот на Здружената оперативна команда во Куманово

- Order “I”, no.21-255/2 of 7 April 2010 adopted by the Commander of the Jpint Operational Command in Kumanovo.

- Одлука за доделување на линии за вршење на превоз на патници во градскиот и приградскиот сообраќај во општина Радовиш број 07-1141/1 од 09.06.2010 година.

- Decision on assigning lines for the transportation of passengers in the city and suburban traffic in the Radovish Municipality no.07-1141/1 of 09.06.2010.

- Одлука за давање согласност на договори за поставување на урбана опрема на територијата на општина Аеродром, бр. 07-152/6 од 26 април 2010 година („Службен гласник на општина Аеродром“ бр.10/2010), донесена од Советот на општина Аеродром.

- Decision on giving a consent for contracts for putting urban equipment on the territory of Aerodrom Municipality, no.07-152/6 of 26 April 2010 (“Official Gazette of Aerodrom Municipality”, no.10/2010), adopted by the Council of Aerodrom Municipality.

- Решение за именување членови на Државната пописна комисија бр.22-7150/1 од 14 декември 2010 година

- Resolution for the appointment of members of the State Census Commission no.22-7150/1 of 14 December 2010.

- Член 12-б под В) Стручен кадар, алинеи 1 и 2 од Правилникот за изменување и дополнување на Правилникот за поблиските просторни услови, опремата и кадрите за основање и работење на здравствените организации

- Article 12-b C) Professional cadre, lines 1 and 2 of the Rulebook for changing and supplementing the Rulebook for more specific spatial conditions, equipment and cadres for the foundation and operation of health organisations.

- Одлука бр.07-3087/3 за донесување на Детален урбанистички план за дел од втора урбана единица МЗ-4 Долна Влашка Мала, урбан модул 1-11, 2002-2010, донесена од Советот на општина Охрид на седницата одржана на 27 декември 2005 година

- Decision no.07-3087/3 on the adoption of a Detailed Urban Plan for a section of the second urban unit MZ-4 Dolna Vlashka Mala, urban module 1-11, 2002-2010, adopted by the Council of Ohrid municipality at its session held on 27 December 2005.

- Јавен оглас за вработување на работници на неопределено време на Јавното претпријатие “Македонска Радиотелевизија”, објавен во дневниот весник “Нова Македонија” на 17 ноември 2010 година.

- *Public notice for the employment of workers to an indefinite time by the Public Enterprise "Macedonian Radio-television", published in the daily "Nova Makedonija" on 17 November 2010.*

- **Одлука за престанување на важењето на Одлуката за пренесување на сопственоста на недвижните ствари – спортски објекти, број 51-6806/10 од 24 ноември 2010 година, донесена од Владата на Република Македонија**

- *Decision on termination of the validity of the Decision on the transfer of ownership of immovable things – sports facilities, no.51-6806/10 of 24 November 2010, adopted by the Government of the Republic of Macedonia.*

- **Одлука бр.07-2223/1 од 5 август 2010 година и Одлуката бр.07-2240/1 од 6 август 2010 година, донесени од Советот на општина Ново Село.**

- *Decision no.07-2223/1 of 5 August 2010 and Decision no.07-2240/1 of 6 August 2010, adopted by the Council of Novo Selo Municipality.*

- **Правилник за утврдување на плата, додатоци на плата и надоместоците на определени трошоци на лица на служба во странство и упатени во мировни и хуманитарни операции надвор од Република Македонија, број 01-5589/1 од 29.10.2007 година, донесен од министерот за одбрана.**

- *Rulebook for the determination of a salary, additions to a salary and remunerations to certain costs for persons serving abroad and sent to peace and humanitarian operations outside the Republic of Macedonia, no.01-5589/1 of 29.10.2007, adopted by the Minister of Defence.*

- **Правилник за избор, упатување и враќање на лица од Министерството за одбрана и Армијата на Република Македонија на служба во странство бр.01-2909/1 од 14 април 2008 година, донесен од министерот за одбрана.**

- *Rulebook for the election, sending and return of persons from the Ministry of Defence and the Army of the Republic of Macedonia to serve abroad, no.01-2909/1 of 14 April 2008, adopted by the Minister of Defence.*

- **Член 31 став 2 и 77-а став 6 од Законот за извршување**

- *Article 31 paragraph 2 and 77-a paragraph 6 of the Law on Execution*

- **Уверение за извршени промени во катастарскиот операт на земјиштето за КО Злокуќани, за КП.бр.229, донесено од Државниот завод за геодетски работи - Сектор за премер и катастар - Скопје, под УП.бр.1118/5871 од 28 ноември 2007 година.**

- *Certificate for changes made in the cadastral records of the land for cadastre municipality Zlokukjani, for cadastre lot no.229, adopted by the State Bureau for Geodetic Affairs – Sector for Survey and Cadastre – Skopje, under UP.br.1118/5871 of 28 November 2007.*

- Член 2 став 2, член 3, член 4 ставовите 2, 3 и 5 и член 5 од Законот за националниот уметник на Република Македонија

- *Article 2 paragraph 2, Article 3, Article 4 paragraphs 2, 3 and 5, and Article 5 of the Law on the National Artist of the Republic of Macedonia.*

- Одлука бр. 02-2058/5 од 09.11.2010 година и Одлуката бр. 02-2058/7 од 09.11.2010 година, донесени од Управниот одбор на Јавното претпријатие „Македонски шуми“ – Скопје.

- *Decision mp.02-2058/5 of 09.11.2010 and Decision no.02-2058/7 of 09.11.2010, adopted by the Board of Directors of the public enterprise “Macedonian Forests” – Skopje.*

- Правилник за измени и дополнувања на Правилникот за организација на работата и систематизацијата на работните места во ЈЗУ Институт по белодробни заболувања кај децата „Козле“ - Скопје, бр.0101-868/1 од 1 јуни 2011 година.

- *Rulebook for changes in and supplements to the Rulebook for the organisation of the work and the systematisation of the jobs in the public health institution Institute for Lung Diseases among Children “Kozle” – Skopje, no.0101-868/1 of 1 June 2011.*

- Одлука за прифаќање на исплатениот надомест како справедлив надомест на име нематеријална штета, бр.19-5943/1 донесена од Владата на Република Македонија на 10 ноември 2009 година.

- *Decision on accepting the paid remuneration as a just compensation on behalf of non-material damage, no.19-5943/1, adopted by the Government of the Republic of Macedonia on 10 November 2009.*

- Правилник за начинот на исплата и висината на надоместоците за селидбени трошоци, трошоци за превоз, вршење на служба на дежурство, стражарска служба и служба на посебни воени објекти и за време поминато на трупно патување и служба под посебни услови на активниот воен и цивилен персонал во Армијата, број 01-5145/1 донесен од Министерот за одбрана на 19 јули 2010 година.

- *Rulebook for the manner of payment and the amount of the remunerations for movement costs, transportation costs, carrying out the service on duty, guard service and service in special military facilities and for the time spent in troop travel and service under special conditions of the active military and civilian*

personnel in the Army, no.01-5145/1, adopted by the Minister of Defence on 19 July 2010.

- Решение за именување на претставници на општина Карбинци во Училишниот одбор во општинското Основно училиште „Страшо Пинџур“ - Карбинци бр.0701-1060/8 од 24 ноември 2011 година, донесено од Советот на општина Карбинци („Службен гласник на општина Карбинци“ бр.9/2011).

- Resolution for the appointment of representatives of Karbinci municipality in the School Board in the municipal primary school “Strasho Pindzur” – Karbinci no.0701-1060/8 of 24 November 2011, adopted by the Council of Karbinci municipality (“Official Gazette of Karbinci municipality”, no.9/2011).

- Член 3 од Одлуката за распределба на социјални станови како и условите за нивно користење изградени по Програмата за изградба и одржување на станови сопственост на Република Македонија, донесена од Владата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 96/2009).

- Article 3 of the Decision on allocation of social apartments and the conditions for their usage built according to the Programme for construction and maintenance of apartments owned by the Republic of Macedonia, adopted by the Government of the Republic of Macedonia (“Official Gazette of the Republic of Macedonia, no.96/2009).

2. Акти кои еднаш биле предмет на оценка на Судот

2. Acts that have been assessed once by the Court

- Член 19 став 2 од Законот за извршување

- Article 19 paragraph 2 of the Law on Execution

- Член 67 став 1 алинеи 1, 2, 7 и 8 од Законот за вработувањето и осигурување во случај на невработеност.

- Article 67 paragraph 1 lines 1, 2, 7 and 8 of the Law on Employment and Insurance in Case of Unemployment.

- член 54 став 1 алинеја 4 од Законот за вработувањето и осигурување во случај на невработеност

- Article 54 paragraph 1 line 4 of the Law on Employment and Insurance in Case of Unemployment.

- Член 17 од Законот за изменување и дополнување на Законот за приватизација и закуп на градежно земјиште во државна сопственост

- *Article 17 of the Law on Changing and Supplementing the Law on Privatisation and Lease of State-Owned Construction Land.*

- Член 27 од Законот за изменување и дополнување на Законот за семејството

- *Article 27 of the Law on Changing and Supplementing the Law on Family*

- Член 2 алинеја 1 од Законот за материјално обезбедување на невработените лица поради приватизација на претпријатијата со доминантна сопственост на државата во периодот од 2000 до 2004 година

- *Article 2 line 1 of the Law on Material Security of Unemployed Persons owing to privatisation of the enterprises with dominant ownership of the state in the period from 2000 to 2004.*

- Член 191 став 5 и член 376 став 5 во делот: „против ова решение не е дозволена жалба“ од Законот за кривичната постапка

- *Article 191 paragraph 5 and Article 376 paragraph 5 in the part: "no appeal may be lodged against this resolution" in the Criminal Procedure Code.*

У.бр.35/2011

- Член 1 став 2 и член 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за денационализација

- *Article 1 paragraph 2 and Article 2 of the Law on Changing and Supplementing the Law on Denationalisation.*

- Закон за изменување на Законот за празниците на Република Македонија

- *Law on Changing the Law on Holidays of the Republic of Macedonia.*

- Член 122 од Законот за сопственост и други стварни права

- *Article 122 of the Law on Ownership and Other real Rights*

- Член 18 став 1 алинеја 1 од Изборниот законик

- *Article 18 paragraph 1 line 1 of the Electoral Code*

- Член 60 став 2 точка в) од Законот за извршување

- *Article 60 paragraph 2 item c) of the Law on Execution*

- член 15-а од Законот за земјоделско земјиште

- *Article 15-a of the Law on Agricultural Land*

- **Член 122 став 3 од Законот за сопственост и други стварни права и членот 6 став 7 од Законот за постапување со бесправно изградени објекти**

- *Article 122 paragraph 3 of the Law on Ownership and Other Real Rights and Article 6 paragraph 7 of the Law on Handling Illegally Constructed Facilities.*

- **Член 52 ставови 1 и 2 од Законот за здравствено осигурување**

- *Article 52 paragraphs 1 and 2 of the Law on Health Insurance.*

- **Член 35 став 1 точка 6, член 36 и член 36-а од Законот за судовите**

- *Article 35 paragraph 1 item 6, Article 36 and Article 36-a of the Law on the Courts.*

- **Член 39 став 2 од Законот за едношалтерскиот систем и за водење на трговскиот регистар и регистар на други правни лица**

- *Article 39 paragraph 2 of the Law on One-Stop Shop and Keeping the Trade Registry and registry of Other Legal Entities.*

- **Член 52 ставови 1 и 2 од Законот за здравствено осигурување**

- *Article 52 paragraphs 1 and 2 of the Law on Health Insurance*

- **Член 113 став 4 од Законот за работните односи (“Службен весник на Република Македонија” број 62/2005, 106/2008, 161/2008, 114/2009, 130/2009, 149/2009, 50/10, 52/10, 124/10 и 47/2011).**

- *Article 113 paragraph 4 of the Law on Working Relations (“Official Gazette of the Republic of Macedonia”, nos.62/2005, 106/2008, 161/2008, 114/2009, 130/2009, 149/2009, 50/10, 52/10, 124/10 and 47/2011).*

3. Процесни пречки за одлучување

3. Process obstacles for decision-making

- **Одлука за изменување и дополнување на Одлуката за извршување на Буџетот на општина Гази Баба за 2010 година („Службен гласник на општина Гази Баба“ бр.6/2010), и Решение за објавување на Одлуката за изменување и дополнување на Одлуката за извршување на Буџетот на Општина Гази Баба за 2010 година.**

- *Decision on changing and supplementing the Decision on execution of the Budget of Gazi Baba Municipality for 2010 (“Official Gazette of Gaz Baba Municipality”, no.6/2010) and Resolution for publication of the Decision on changing and supplementing the Decision on execution of the Budget of Gazi Baba Municipality for 2010.*

- Известување за воведување на антикризни мерки, број 05-5203/1 од 20 јули 2010 година, донесено од министерот за труд и социјална политика на Република Македонија.

- *Notification for introduction of anticrisis measures, no.05-5203/1 of 20 July 2010, adopted by the Minister of Labour and Social Policy of the Republic of Macedonia.*

- Член 74 став 1 во делот: „освен секретарот“ и на член 87 став 3 во делот: „правосилно“ од Законот за државните службеници.

- *Article 74 paragraph 1 in the part: “except the Secretary” and Article 87 paragraph 3 in the part: “effective” of the Law on Civil Servants.*

- Член 168 став 1 и член 22 став 6 од Законот за кривичната постапка.

- *Article 168 paragraph 1 and Article 22 paragraph 6 of the Criminal Procedure Code.*

- Член 143 став 1 точка 7 од Колективниот договор на Министерството за внатрешни работи

- *Article 143 paragraph 1 item 7 of the Collective Agreement of the Ministry of the Interior.*

- Член 11 став 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија

- *Article 11 paragraph 2 of the Law on Changing and Supplementing the Law on the Judicial Council of the Republic of Macedonia.*

- Закон за мировните совети

- *Law on Peace Councils*

- Член 12 став 3 во делот: „и Македонскиот младински прес и два члена од Советот на Младински НВО“ од Законот за основање на Национална агенција за европски образовни програми и мобилност

- *Article 12 paragraph 3 in the part: “and the Macedonian youth press and two members of the Council of the Youth NGOs” of the Law on the Foundation of the National Agency for European Educational Programmes and Mobility.*

- Одлука за пристапување кон изработка и донесување на Урбанистички план вон населено место на КП.бр.1788/1, 1791/1, 1791/2 и КП.бр.1792/1 м.в. „Струга“ КО ЕРЏЕЛИЈА, КП.бр.48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118 и КП.бр.119 м.в. „Алчак“ КО Амзабегово, Општина Свети Николе, бр.0701-535 од

18 јуни 2010 година, донесена од Советот на општина Свети Николе.

- Decision on commencing drafting and adoption of an Urban Plan beyond an inhabited place on the Cadastre Lot nos.1788/1, 1791/1, 1791/2 and CL.nos.1792/1 place called "Struga" KO ERDZELIJA, CL.nos.48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118 and CL.no.119 place called "Alchak" KO Amzabegovo, Sveti Nikole Municipality, no.0701-535 of 18 June 2010, adopted by the Council of the Sveti Nikole Municipality.

- Член 52 од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување

- Article 52 of the Law on Changing and Supplementing the Law on Pension and Disability Insurance.

**- Член 9 и член 61 од Колективниот договор на ЕВН Електро-
стопанство на Македонија АД за дистрибуција и снабдување со
електрична енергија, склучен помеѓу Синдикалната организација
на ЕВН Македонија и Управниот одбор на ЕВН Електросто-
панство на Македонија АД за дистрибуција и снабдување на
електрична енергија на 10 декември 2008 година, 1 јули 2009 и 10
декември 2009 година и меѓусебната несогласност на оспорените
членови со Општиот колективен договор за стопанството на
Република Македонија.**

- Article 9 and Article 61 of the Collective Agreement of EVN Electricity Company of Macedonia AD for distribution and supply of electricity, concluded between the Trade Union of EVN Macedonia and the Board of Directors of EVN Electricity Company of Macedonia AD for distribution and supply of electricity of 10 December 2008, 1 July 2009 and 10 December 2009 and the mutual disagreement of the contested articles with the General Collective Agreement for the Economy of the Republic of Macedonia.

**- Член 6 став 7 од Законот за постапување со бесправно
изградени објекти.**

- Article 6 paragraph 7 of the Law on Handling Illegally Constructed Facilities.

- Член 29 став 1 од Законот за Стопанската комора на Македонија

- Article 29 paragraph 1 of the Law on the Economic Chamber of Macedonia.

- Член 64 став 1 од Законот за домување

- Article 64 paragraph 1 of the Law on Housing.

- Член 86 од Изборниот законик

- Article 86 of the Electoral Code

- Член 69 став 1 во делот: „утврдува критериуми за склучување на договори со здравствените установи за купување на основните здравствени услуги од овој закон“ и алинеја 8, член 70 став 4 во деловите: „и условите“ и „и договорна казна“, од Законот за здравствено осигурување.

- Article 69 paragraph 1 in the part: “defines criteria for concluding agreements with health institutions for the purchase of the basic health services under this Law” and line 8, Article 70 paragraph 4 in the parts: “and the conditions” and “and contractual penalty” under the Law on Health Insurance.

- Член 210 од Законот за пензиското и инвалидско осигурување

- Article 210 of the Law on Pension and Disability Insurance

- Одлука за изменување и дополнување на Одлуката за донесување на Деталниот урбанистички план на централно градско подрачје на Скопје бр.08-262 од 10 јуни 1997 година, донесена од Советот на општина Центар.

- Decision on changing and supplementing the Decision on the adoption of the Detailed Urban Plan of the central city area of Skopje no.08-262 of 10 June 1997, adopted by the Council of Centar Municipality.

- Одлука за определување на надоместок на членовите на посебните тела на Општина Центар – Скопје, број 07-276/12 од 15 февруари 2008 година; и член 5 од Одлуката за формирање на посебни тела на Општината Центар – Скопје, број 07-276/4 од 15 февруари 2008 година, двете донесени од Советот на општина Центар и објавени во „Службен гласник на Општина Центар – Скопје“ бр. 2/2008.

- Decision on the determination of remuneration of the members of the special bodies of Centar Municipality – Skopje, no.07-276/12 of 15 February 2008; and Article 5 of the Decision on the formation of special bodies of Centar Municipality – Skopje, no.07-276/4 of 15 February 2008, both adopted by the Council of Centar Municipality and published in the “Official Gazette of Centar Municipality”, no.2/2008.

- Член 3 став 1 во делот “и 9) други приходи” и став 2 во делот “или во некој друг вид и член 55-а ставови 1 и 2 и став 3 во делот ”и учество во капиталот без надоместок“ на Законот за персоналниот данок на доход.

- Article 3 paragraph 1 in the part: “and 9) other incomes” and paragraph 2 in the part: “or in some other type” and Article 55-a paragraphs 1 and 2 and paragraph 3 in the part “and participation in the capital without compensation” of the Law on Personal Income Tax.

- Член 1 став 1 и став 2 во деловите: „освен ако со друг закон поинаку не е определено“, и член 10 став 1 во делот: „или со друг“, од Законот за извршување.

- Article 1 paragraph 1 and paragraph 2 in the parts: “unless otherwise defined by another law” and Article 10 paragraph 1 in the part: “or by another”, of the Law on Execution.

- Одлука за утврдување на Ценовникот на услугите на ЈП Градски паркинг – Скопје бр. 02-1181/8 од 17 декември 2009 година, донесена од ЈП Градски паркинг – Скопје, и Одлуката за давање согласност на Одлуката за утврдување на Ценовникот на услугите на ЈП „Градски паркинг“ – Скопје бр.07-5108/1 од 30 декември 2009 година.

- Decision on determining the Pricelist of the services of the public enterprise (JP) Gradski Parking – Skopje, no.02-1181/8 of 17 December 2009, taken by JP Gradski Parking – Skopje, and the Decision on giving consent for the Decision on determining determining the Pricelist of the services of JP Gradski Parking – Skopje, no.07-5108/1 of 30 December 2009.

- Член 1 од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствено осигурување

- Article 1 of the Law on Changing and Supplementing the Law on Health Insurance.

- член 13 точка 3 од Законот за организација и работа на органите на државната управа

- Article 13 item 3 of the Law on the Organisation and Work of the Bodies of State Administration.

- Правилник за содржината и начинот на остварувањето на правата и обврските од задолжителното здравствено осигурување, донесен од Управниот одбор на Фондот за здравствено осигурување на Македонија.

- Rulebook for the content and manner of exercise of the rights and obligations under the compulsory health insurance, adopted by the Board of Directors of the Health Insurance Fund of Macedonia.

- член 3 од Законот за изменување и дополнување на Законот за прекршоците

- Article 3 of the Law on Changing and Supplementing the Law on Minor Offences.

- Член 134 став 2, во делот: „или кога не е дозволена жалба“ од Законот за кривичната постапка

- Article 134 paragraph 2 in the part: "or when no appeal may be lodged" under the Criminal Procedure Code.

- Член 4 став 3, во делот: „или врз основа на склучен договор, со надоместок кој е приход на Буџетот на Република Македонија“, член 4 став 4, во делот: „трошоците изречени во парничните, прекршочните, кривичните и управните постапки во корист на Република Македонија“ и член 4 став 5, во делот: „и трошоците изречени во корист на Република Македонија од ставот (4) на овој член, се доставува до Управата за јавни приходи од страна на судот или од надлежниот орган кој ја донел“, од Законот за Управата за јавни приходи.

- Article 4 paragraph 3 in the part: "or on the basis of a concluded agreement, with compensation which is an income of the Budget of the Republic of Macedonia", Article 4 paragraph 4 in the part: "the costs pronounced in the civil, minor offence, criminal and administrative procedures in favour of the Republic of Macedonia" and Article 4 paragraph 5 in the part: "and the costs pronounced in favour of the Republic of Macedonia referred to in paragraph (4) of this Article, is communicated to the Public Revenues Administration by the court or by the competent body that adopted it" in the Law on Public Revenues Administration.

- Член 11 став 4 од Законот за градежно земјиште („Службен весник на Република Македонија“ бр. 82/2008, 143/2008 и 56/2010).

- Article 11 paragraph 4 of the Law on Construction Land ("Official Gazette of the Republic of Macedonia", nos.82/2008, 143/2008 and 56/2010).

II. БАРАЊА ЗА ЗАШТИТА НА СЛОБОДИ И ПРАВА

II. REQUESTS FOR THE PROTECTION OF FREEDOMS AND RIGHTS

- Барање на Димитар Апасиев од Велес, за заштита на слободи и права од членот 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, што се однесува на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата.

- Request by Dimitar Apasiev from Veles for the protection of freedoms and rights under Article 110 line 3 of the Constitution of the Republic of Macedonia related to the freedom of conviction, conscience, thought and public expression of thought.

- Барање на Јани Макрадули од Скопје, застапуван од полномошникот Снежана Станковиќ - адвокат од Скопје, за заштита на слободите и правата на човекот и граѓанинот определени во член 110 алинеја 3 од Уставот на Република

Македонија, што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изнесување на мислата.

- Request by Jani Makraduli from Skopje, represented by the proxy Snezhana Stankovikj – an attorney from Skopje, for the protection of freedoms and rights of the individual and citizen defined in Article 110 line 3 of the Constitution of the Republic of Macedonia, related to the freedom of conviction, conscience, thought and public expression of thought.

- Барање на лицето Левко Таневски, адвокат од Скопје, за заштита на слободите и правата од член 110 алинеја 3 од Уставот, што се однесуваат на јавното изразување на мислата, гарантирани со член 16 од Уставот, повредени со Пресуда К.бр.80/2010 донесена од Основниот суд во Штип на 11 декември 2009 година и Пресудата КЖ.бр.94/2010, донесена од Апелациониот суд во Штип на 22 март 2010 година.

- Request by the person Levko Tanevski, an attorney from Skopje, for the protection of freedoms and rights under Article 110 line 3 of the Constitution, which relate to the public expression of thought, guaranteed under Article 16 of the Constitution, violated with the Judgment K.br.80/2010 passed by the Basic Court in Shtip on 11 December 2009 and Judgment KZH.br.94/2010, passed by the Court of Appeal in Shtip on 22 March 2010.

– издвоено мислење на судијата Игор Спировски

- Separate opinion of judge Igor Spirovski

- Барање на Богдан и Живко Веселиновски од с.Вратница, општина Јегуновце, за заштита на слободите и правата на човекот и граѓанинот од член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, кои се однесуваат на социјалната припадност.

- Request by Bogdan and Zhivko Veselinovski from the village of Vratnica, Jegunovce Municipality, for the protection of freedoms and rights of the individual and citizen under Article 110 line 3 of the Constitution of the Republic of Macedonia related to social belonging.

- Барање на Тања Груевска и Наце Груевски од Скопје, поднесено преку полномошник адвокат Тони Менкиноски од Скопје, за заштита на слободите и правата од член 110 алинеја 3 од Уставот, повредени со Решение на Апелациониот суд Скопје, Рож. бр.1629/08 од 29 октомври 2008 година.

- Request by Tanja Gruevska and Nace Gruevski from Skopje, filed through the proxy, the attorney Toni Menkinoski from Skopje, for the protection of freedoms and rights under Article 110 line 3 of the Constitution, violated with the resolution of the Skopje Court of Appeal Rozh.br.1629/08 of 29 October 2008.

- Барање на Марјанчо Ангеловски од Куманово за заштита на слободите и правата.

- Request by Marjancho Angelovski from Kumanovo for the protection of freedoms and rights.

- Барање на Боби Спирковски од Скопје за заштита на слободите и правата на човекот и граѓаните што се однесуваат на забраната на дискриминација по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

- Request by Bobi Spirkovski from Skopje for the protection of freedoms and rights of the individual and citizen related to the prohibition of discrimination on grounds of sex, race, religious, national, social and political affiliation.

- Барање на Петар Бошевски од Скопје за заштита на слободите и правата

- Request by Petar Boshevski from Skopje for the protection of freedoms and rights.

- Барање на Петра Митева од Скопје за заштита на слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на забраната на дискриминација по основ на политичка припадност.

- Request by Petra Miteva from Skopje for the protection of freedoms and rights of the individual and citizen related to the prohibition of discrimination on grounds of political affiliation.

- Барање на Марина Дишковска од Куманово, за заштита на слободи и права, повредени со подигање на обвинителниот акт Ко.бр.143/09 од 23.03.2010 година.

- Request by Marina Dishkovska from Kumanovo for the protection of freedoms and rights violated with the bringing of the act of indictment Ko.br.143/09 of 23.03.2010.

- Барање на Наталија Велковска од Скопје за заштита на слободите и правата на човекот и граѓанинот од член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, кои се однесуваат на забраната на дискриминацијата на граѓаните по основ на политичка припадност.

- Request by Natalija Velkovska from Skopje for the protection of freedoms and rights of the individual and citizen referred to in Article 110 line 3 of the Constitution of the Republic of Macedonia related to the prohibition of discrimination against citizens on grounds of political affiliation.

- Барање на Александар Петрушевски од Скопје за заштита на слободите и правата

- Request by Aleksandar Petrushevski from Skopje for the protection of freedoms and rights.

- Барање на Виолета Дума, од Скопје, за заштита на слободите и правата од член 110 алинеја 3 од Уставот што се однесуваат на совеста, мислата и јавното изразување на мислата.

- Request by Violeta Duma from Skopje for the protection of freedoms and rights under Article 110 line 3 of the Constitution related to the conscience, thought and public expression of thought.

- Барање на Цвитко Золтан од Куманово, за заштита на слободите и правата од член 110 алинеја 3 од Уставот, повредени со Решение П.бр. 146851 од 28.04.2011 година на Фондот за пензиско и инвалидско осигурување на Македонија – Стручна служба - Филијала Скопје.

- Request by Cvitko Zoltan from Kumanovo for the protection of freedoms and rights under Article 110 line 3 of the Constitution, violated with the Resolution P.br.146851 of 28.04.2011 of the Pension and Disability Insurance Fund of Macedonia – Expert Service – Skopje Branch.

- Барање на Орце Серафимовски од Куманово за заштита на слободите и правата, кои се однесуваат на забраната на дискриминација, по основ на социјална припадност

- Request by Orce Serafimovski from Kumanovo for the protection of freedoms and rights related to the prohibition of discrimination on grounds of social belonging.

- Барање на Љубомир Данаилов Фрчкоски од Скопје, за заштита на слободите и правата од член 110 алинеја 3 од Уставот што се однесуваат на слободата на мислата и јавното изразување на мислата

- Request by Ljubomir Danailov Frchkoski from Skopje for the protection of freedoms and rights under Article 110 line 3 of the Constitution related to the freedom of thought and public expression of thought.

– издвоено мислење на судијата Игор Спировски

- Separate opinion of judge Igor Spirovski

- Барање на Верка Василевска од Кавадарци за заштита на слободите и правата на човекот и граѓанинот од член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, кои се однесуваат на

забраната на дискриминација на граѓаните по основ на социјална припадност.

- Request by Verka Vasilevska from Kavadarci for the protection of freedoms and rights of the individual and citizen under Article 110 line 3 of the Constitution of the Republic of Macedonia related to the prohibition of discrimination against citizens on grounds of religious belonging.

- Барање на Слободан Тошевски од Куманово за заштита на слободите и правата, кои се однесуваат на забраната на дискриминација по основ на социјална припадност.

- Request by Slobodan Toshevski from Kumanovo for the protection of freedoms and rights related to the prohibition of discrimination on grounds of social belonging.

- Барање на Јован Вранишковски од Битола, застапуван од полномошникот Васил Ѓорѓиев, адвокат од Битола, за заштита на слободите и правата кои се однесуваат на слободата на уверувањето и заштита од дискриминација по основ на верска припадност.

- Request by Jovan Vranishkovski from Bitola, represented by his proxy Vasil Gjorgjiev, an attorney from Bitola, for the protection of freedoms and rights related to the freedom of conviction and protection against discrimination on grounds of religious belonging.

- Барање на Магдалина Ицова од с.Нижеполе-Битола за заштита на слободите и правата на човекот и граѓанинот од член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, што се однесуваат на слободата на уверувањето и забраната на дискриминација по основ на верска припадност

- Request by Magdalina Icova from the village of Nizhepole-Bitola for the protection of freedoms and rights of the individual and citizen under Article 110 line 3 of the Constitution of the Republic of Macedonia related to the freedom of conviction and prohibition of discrimination on grounds of religious belonging.

- Барање на Фијат Цаноски од Струга, за заштита на слободите и правата од член 110 алинеја 3 од Уставот што се однесуваат на слободата на мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забрана на дискриминација на граѓаните по основ на политичка припадност.

- Request by Fijat Canoski from Struga for the protection of freedoms and rights referred to in Article 110 line 3 of the Constitution related to the freedom of thought and public expression of thought, political association and activity and prohibition of discrimination against citizens on grounds of political affiliation.

- Барање на Иван Шеркиниќ од Куманово за заштита на слободите и правата, кои се однесуваат на забрана на дискриминација по основ на социјална припадност.

- Request by Ivan Sherkinikj from Kumanovo for the protection of freedoms and rights related to the ban on discrimination on grounds of social belonging.

III. СУДИР НА НАДЛЕЖНОСТ *III. CONFLICT OF COMPETENCE*

- Предлог за решавање на судир на надлежност меѓу Основниот суд Скопје II Скопје – како носител на судската власт и Министерството за финансии, како носител на извршната власт.

- Proposal for resolving a conflict of competence between the Skopje II Basic Court – Skopje, as the holder of the judicial power, and the Ministry of Finance, as the holder of the executive power.

I. ОЦЕНКА НА УСТАВНОСТ И ЗАКОНИТОСТ

I. APPRAISAL OF CONSTITUTIONALITY AND LEGALITY

I.1. ОДЛУКИ И РЕШЕНИЈА СО КОИ СЕ УКИНУВААТ- ПОНИШТУВААТ ОСПОРЕНИТЕ АКТИ, ОДНОСНО СЕ УТВРДУВА ДЕКА НЕМА/ИМА ОСНОВ ЗА ПОВЕДУВАЊЕ ПОСТАПКА

I.1. DECISIONS AND RESOLUTIONS REPEALING-ANNULLING CHALLENGED ACTS, THAT IS, FINDING THAT THERE IS/THERE IS NO GROUND TO INITIATE PROCEEDINGS

1. Одбрана, безбедност и внатрешни работи

1. Defence, security and internal affairs

1.

У.бр.113/2010

- Издавање и извршување на наредбите
- *Issuing and executing orders*

- Начинот на издавање и извршување на наредбите ги пропишува претседателот на Република Македонија и Врховен командант на Армијата. Наредбите се донесуваат согласно Законот за служба во Армијата на Република Македонија и подзаконскиот акт за начинот на нивното издавање и извршување и со тоа не се повредуваат нормите од Уставот на Република Македонија.

- *The manner of issuing and executing orders is prescribed by the President of the Republic of Macedonia and Supreme Commander of the Army. The orders are issued pursuant to the Law on Service in the Army of the Republic of Macedonia and the sub-legal act about the manner of their issuance and execution and therewith the norms of the Constitution of the Republic of Macedonia are not violated.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 12 јануари 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 15 ставови 2, 3 и 4 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.36/2010).

2. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, оспорените одредби од членот 15 од Законот биле „неодржливи“ во нашиот правен поредок од уставноправен аспект, затоа што било предвидено на лицето во служба во Армијата да му се предаде наредбата „записнички“ и по потпишувањето, во рок од 8 дена имал право на жалба против така предадената наредба, наместо на лицето да му се предаде целата наредба како управен акт со право на употреба на правни средства. Од овие причини оспорените одредби од членот 15 од Законот не биле во согласност со член 8 став 1 алинеи 1, 3 и 11, член 9, член 50 став 2, член 51 и Амандманот XXI од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека во делот од Законот со наслов „Права и обврски на воениот и цивилниот персонал“, со поднаслов „Надлежност за донесување наредби“ се предвидени одредбите од членовите 13, 14, 15 и 16, со кои е уредено кои ги донесуваат наредбите за поставување, унапредување, разрешување, преместување, упатување, застапување и други односи во службата, потоа е уредено правото на жалба против наредбите и други прашања во врска со наредбите.

Во членот 13 од Законот е предвидено:

(1) Наредба за поставување, унапредување, разрешување, преместување, упатување, застапување и други односи во службата донесуваат:

- министерот за одбрана или од него овластено лице за офицерите со чин полковник и за воените старешини поставени на должност во Министерството за одбрана, воените претставништва и другите мисии и тела,

- началникот на Генералштабот во Армијата за офицерите со чин мајор и потполковник и за сите воени старешини заклучно со чин потполковник, професионалните војници и цивилниот персонал поставени на должност во Генералштабот на Армијата,

- командантот на потчинетата команда на Генералштабот на Армијата за воените старешини до чин капетан, професионалните војници и цивилниот персонал поставени на должност во потчинетата команда и

- командантот на потчинетата единица на Генералштабот на Армијата за професионалните војници и цивилниот персонал поставени на должност во потчинетата единица.

(2) Наредба за преместување на активниот воен персонал до чин потполковник од една во друга потчинета команда донесува началникот на Генералштабот на Армијата.

Во членот 14 од овој закон е предвидено:

(1) Против наредбите од членот 13 на овој закон, во рок од осум дена, може да се изјави жалба, и тоа:

- против наредбите донесени од министерот за одбрана или од него овластено лице до второстепената комисија на Владата на Република Македонија,

- против наредбите донесени од началникот на Генералштабот на Армијата до министерот за одбрана и

- против наредбите донесени од командантот на потчинетата команда до началникот на Генералштабот на Армијата.

(2) Жалбата изјавена против наредбите за поставување, преместување, упатување, застапување и разрешување не ја задржува наредбата од извршување.

Во членот 15 од овој закон е предвидено:

(1) Наредбата од членот 13 на овој закон за воениот и цивилниот персонал се изготвува во писмена форма и претставува составен дел на персоналното досие.

(2) Наредбата од членот 13 на овој закон на воениот и цивилниот персонал му ја соопштува првопретпоставениот старешина.

(3) За соопштувањето на наредбата се составува записник кој го потпишуваат лицето на кого му се соопштува наредбата и првопретпоставениот старешина.

(4) Примерок од записникот од ставот (3) на овој член му се доставува на лицето на кого му е соопштена наредбата.

4. Согласно членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Законот за државните службеници, го уредува опфатот на државната служба, статусот, правата, должностите и одговорностите на државните службеници, системот на плати и надоместоци на плати за државните службеници и надлежностите на Агенцијата за државните службеници. Во членот 3-а од овој закон, се наведени државните органи и институции, меѓу кои и во Армијата на Република Македонија, во кои одредени прашања поврзани со правата, обврските и одговорностите на вработените можат да бидат уредени со закон, на начин различен од овој закон, ако тоа е неопходно поради специфичната природа на работните задачи и посебноста на извршувањето на посебните должности и овластувања.

Законот за служба во Армијата на Република Македонија, определил дека со овој закон се уредуваат статусот, правата, обврските, должностите и одговорностите на персоналот на служба во Армијата на Република Македонија, системот на плати и надоместоци на плати и други прашања во врска со службата во Армијата (воени должности, должности во Министерството за одбрана, Воената академија, другите органи на државната власт, трговските друштва, јавните претпријатија, установи, служби, воени претставништва на Република Македонија во странство, учество во вежбовни активности и обуки и хуманитарни или мировни операции надвор од територијата на Република Македонија, како и должности во мултинационални воени сили формирани согласно со ратификувани меѓународни договори кои Република Македонија ги склучила или им пристапила), ова согласно членовите 1 и 2 од

Законот. Службата во Армијата ја врши воен и цивилен персонал, кој согласно со Законот, заснова договорен работен однос.

Согласно членот 8 од Законот, воениот и цивилниот персонал е должен да извршува наредба на претпоставен старешина која се однесува на вршење на службата, односно да извршува и наредба на постар старешина кога не е присутен претпоставениот старешина и кога е неопходно да се преземаат мерки за извршување на неодложни и значајни задачи. Наредбите се издаваат усно или писмено. Според ставот 5 од овој член од Законот, наредбата не се извршува ако нејзиното извршување претставува кривично дело.

Според ставот 7 од овој член од Законот, начинот на издавање и извршување на наредбите ги пропишува претседателот на Република Македонија и врховен командант на Армијата.

Имајќи ги предвид погоре цитираните одредби од членовите 13, 14 и 15 од овој Закон, а поаѓајќи од тоа дека „наредбата“ согласно овој Закон, има посебен правен режим на правен акт кој се донесува и во кој се утврдуваат одредени права и обврски, на начин пропишан со акт на врховниот командант на Армијата, произлегува дека „наредбата“ не може автоматски да се поистоветува со управните акти и примената на правилата на Законот за општата управна постапка кој согласно членот 3 има само супсидијарна примена, туку станува збор за законска надлежност за донесување на „наредби“, во рамки на вршење на служба во Армијата, кои треба да се извршуваат заради непречено функционирање на работите и задачите на службата во Армијата.

Впрочем, наредбата може да е сложена, со повеќе обврски, формациски и други податоци, имања на лица во врска со работата, па оттука само делот, кој се однесува за конкретното лице записнички може да му се пренесе на тоа лице и во тој дел, од денот на потпишување на записникот, законодавецот со одредбите од членот 15 од Законот, дозволил и право на жалба против издадената наредба примена во конкретниот дел од конкретното лице и во врска со тие права и обврски. Имајќи го предвид изнесеното и од анализата на оспорените одредби од Законот, не е јасна намерата на подносителот на иницијативата, предметното законско решение уставно да го проблематизира, кое е во суштина поволно за лицето кому наредбата му е дадена на извршување, при што лицето ја прима и се запознава со наредбата и има право на жалба, согласно одредбите од членот 13 од овој Закон.

Поради тоа, а и поради отсуството на аргументи во иницијативата, освен изнесеното мислење дека законодавецот поинаку требал да ги нормира предметните прашања во врска со формата на актот и примањето на актот - наредбата од страна на лицето во служба во Армијата, сметаме дека пред Судот не може основано да се постави прашањето на согласноста на оспорените одредби од членот 15 од Законот, со Уставот.

5. Тргувајќи од наведеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.113/2010)

2.

У.бр.101/2011

- Класифицирани информации

- Classified information

- Право на законодавецот е да ја оцени потребата и целисходноста од областите на информации кои ќе се класифицираат заради заштита на интересите на Република Македонија.

- The right of the legislator is to appraise the need and suitability of the fields of information that will be classified for the purposes of protecting the interests of the Republic of Macedonia.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 28 септември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 6 став 2 во делот: „научни истражувања и технолошки, економски и финансиски работи од значење за Република Македонија“, од Законот за класифицирани информации („Службен весник на Република Македонија“ бр.9/2004, 113/2007 и 145/2010).

2. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, во членот 6 став 2 од Законот, можеле да се прифатат областите кои се наброени како предмет на класификација на информации, но не можеле да се прифатат „научните истражувања и технолошките, економските и финансиските работи од значење за Република Македонија“, да бидат области во кои ќе имало класифицирани информации. За подносителот на иницијативата, неприфатливоста на овој дел од законското решение била поради тоа што научно истражувачките, технолошките, економските и финансиските работи биле преопшти, неопределени, нејасни и непрецизни работи кои не можеле како такви да се наведат во Законот, па поради тоа законското решение во овој дел од одредбата било неуставно. Со иницијативата се предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорениот дел од членот 6 став 2 од Законот, како несогласен со членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, според кој владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок, членот 51 од Уставот, според кој во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон и членот 54 од Уставот, според кој слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека во делот од Законот, кој е насловен како „Класификација на информации“ (членови 6 - 22), со членот 6 е предвидено:

„Со класификација на информацијата се определува степенот на заштита на информацијата која треба да биде соодветна

со степенот на штетата што би настанала за Република Македонија со неовластен пристап или неовластена употреба на информацијата.

Информациите кои се предмет на класификација се однесуваат особено на: јавната безбедност; одбраната; надворешните работи; безбедносни, разузнавачки и контраразузнавачки активности на органите на државната управа на Република Македонија; системи, уреди, проекти и планови од важност за јавната безбедност, одбраната, надворешните работи; научни истражувања и технолошки, економски и финансиски работи од значење за Република Македонија“.

4. Согласно членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно членот 68 став 1 алинеја 2 од Уставот, Собранието на Република Македонија донесува закони и дава автентично толкување на законите.

Законот за класифицирани информации е донесен и објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр.9/2004 од 27 февруари 2004 година, а подоцна се извршени и две измени и дополнувања на Законот, во 2007 и 2010 година. Со членот 1 од овој Закон е определено дека со него се уредува класификацијата на информациите, условите, критериумите, мерките и активностите што се преземаат за нивна заштита, правата, обврските и одговорностите на создавачите и корисниците на класифицирани информации, меѓународната размена, како и други прашања во врска со користењето на класифицираните информации.

Според членот 2 од Законот, цел на овој закон е обезбедување на законито користење на класифицирани информации и оневозможување на секаков вид незаконски пристап до информациите.

Во член 6, во ставот 1 е утврдено дека со класификација на информацијата се определува степенот на заштита на информацијата која треба да биде соодветна со степенот на штетата што би настанала за Република Македонија со неовластен пристап или неовластена употреба на информацијата, а со ставот 2 на овој член е утврдено дека информациите кои се предмет на класификација се однесуваат особено на: јавната безбедност,

одбраната, надворешните работи, безбедносни, разузнавачки и контраразузнавачки активности на органите на државната управа на Република Македонија, системи, уреди, проекти и планови од важност за јавната безбедност, одбраната и надворешните работи; научни истражувања и технолошки, економски и финансиски работи од значење за Република Македонија.

Законодавецот во членот 6 од Законот ги утврдил односно ги набројал областите во кои предмет на класификација ќе бидат информации за работи од значење за Република Македонија и со чиј неовластен пристап или неовластена употреба би настанала штета за интересите на Република Македонија, од што произлегува дека не се работи за јавни информации, туку за информации добиени меѓу другото и од научни истражувања и технолошки, економски и финансиски работи кои се од значење за Република Македонија и тоа од безбедносен аспект.

Набројувањето на областите на начин како што е утврдено во членот 6 од Законот е целисходно и заради потребата на одредена информација, без постоење на ограничување на областите на кои таа би се однесувала, да се заштити од неовластен пристап или употреба и да и се определи степен на класификација од страна на создавачот, со оглед дека степенот на класификација треба да е соодветен на штетата која би настанала за Република Македонија со евентуален неовластен пристап или откривање на информацијата.

Во врска со наведеното е и членот 5 од овој Закон што и подносителот на иницијативата требало да го има предвид во кој се дадени дефинициите односно значењето на изразите употребени во овој закон, особено дефиницијата „Информација од интерес за Република Македонија“, под која се подразбира секоја информација или материјал изготвен од државните органи, орган на единицата на локалната самоуправа, јавно претпријатие, јавна установа и служба, правно и физичко лице, како и странски државни органи, странски правни и физички лица, кои се однесуваат на безбедноста и одбраната на државата, нејзиниот територијален интегритет и суверенитет, уставниот поредок, јавниот интерес, слободите и правата на човекот и граѓанинот, како и дефиницијата „Штета“, под која се подразбира нарушување на интересите на државата како последица од загрозување на класифицираните информации од интерес за Република Македонија или информациите кои Република Македонија е обврзана да ги заштити согласно со меѓународни договори.

Поаѓајќи од предметот на уредување на Законот за класифицирани информации, Судот оцени дека неосновани се оспорувањата во иницијативата на законскиот дел дека тој бил преопшт и неопределен, и како таков неспроведлив во практиката. Ова од причини што право на законодавецот е да ја оцени целисходноста и потребата од областите на информации кои ќе се класифицираат заради заштита на интересите на Република Македонија и со тоа не е потребно да се исклучат наведените области: „научни истражувања и технолошки, економски и финансиски работи“. Во контекст на изнесеното, треба да се наведе дека класифицирана информација не е исклучиво пишан документ. Имено, со одредбата од член 5 став 1 точките 1, 3, 4 и 5 од Законот, прецизно е дефинирано што може да претставува класифицирана информација, односно дека тоа можат да бидат документи, технички средства, машини, опрема, оружје, алати, потоа дека под документ се подразбираат и скици, карти шеми, фотографии, слики, цртежи, гравури, работни материјали, звучни, гласовни, магнетски или електронски, оптички или видео снимки и сл.

По однос на наводите во иницијативата дека со оспоруваниот дел од членот 6 став 2 особено се ограничувале слободите и правата на граѓанинот при вршење на безбедносна проверка, Судот оцени дека се неосновани од причини што овој член од Законот само ги определува информациите кои се предмет на класификација, а со тоа и посебен начин на достапност до нив и користење. Имено, според член 41 став 1 од Законот, исполнување на условите за издавање на безбедносен сертификат на лице се утврдува преку безбедносна проверка. Според став 2 на овој член, безбедносната проверка на лице се врши врз основа на претходна писмена согласност на лицето на кое треба да му се издаде безбедносниот сертификат, која согласност е составен дел на барањето од членот 35 став 2 на овој закон. Оваа безбедносна проверка се спроведува со цел да се утврди постоење или непостоење на околности што го ограничуваат пристапот или користењето на класифицираните информации. По спроведување на безбедносните проверки и исполнетоста на условите за добивање на безбедносен сертификат, согласно член 52 од Законот, се добива безбедносен сертификат со соодветен степен: „државна тајна“, „строго доверливо“ или „доверливо“. Лицата кои поседуваат безбедносен сертификат имаат пристап до класифицираните информации со соодветниот степен на класификација, согласно принципот „потребно е да знае“, предвиден во членовите 22 и 37 од

Законот, со што корисниците на класифицираните информации се ограничуваат во пристапот до класифицирани информации заради извршување на функцијата или службените задачи.

Од изнесената уставно судска анализа Судот утврди дека се неосновани наводите во иницијативата дека оспорениот законски дел не е во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, член 51 и член 54 од Уставот на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов.(У.бр.101/2011)

3.

У.бр.105/2010

- Опфат на Законот за посебните права на припадниците на безбедносните сили на Република Македонија и на членовите на нивните семејства

- *The scope of the Law on Special Rights of the Members of the Security Forces of the Republic of Macedonia and the Members of their Families*

- Законското решение од оспорениот член 2 став 1 во делот: “сметано од 1 јануари 2000 година” од Законот за посебните права на припадниците на безбедносните сили на Република Македонија и на членовите на нивните семејства (“Службен весник на Република Македонија” број 2/2002, 17/2003, 30/2004 и 66/2007), е всушност само во функција на поблиско поимно дефинирање на припадниците на безбедносните сили поврзано со нивно учество со карактеристични дејствија во карактеристични настани во одбрана на

суверенитетот на земјата и тоа никако не значи нивна нееднаквост и дискриминација во поглед на користењето на посебните права, туку напротив определува рамноправност во остварувањата на тие права.

- The legal solution referred to in the contested Article 2 paragraph 1 in the part: “counted from 1 January 2000” of the Law on Special Rights of the Members of the Security Forces of the Republic of Macedonia and the Members of Their Families (“Official Gazette of the Republic of Macedonia”, nos.2/2002, 17/2003, 30/2004 and 66/2007) is actually only in the function of more specific notional definition of the members of the security forces related with their participation with characteristic actions in characteristic events in defence of the sovereignty of the country and that in no way means their inequality and discrimination with regard to the use of special rights, but on the contrary it defines equality in the exercise of those rights.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” број 70/1992), на седницата одржана на 16 март 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 2 став 1 во делот: “сметано од 1 јануари 2000 година” од Законот за посебните права на припадниците на безбедносните сили на Република Македонија и на членовите на нивните семејства (“Службен весник на Република Македонија” број 2/2002, 17/2003, 30/2004 и 66/2007).

2. Сојузот на воени инвлади на Македонија, на Уставниот суд на Република Македонија, му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот, означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорениот законски дел “сметано од 1 јануари 2000 година” во членот 2 став 1 од Законот,

предизвикувал нееднаквост помеѓу припадниците на безбедносните сили во поглед на користењето на посебните права од овој закон. Ова од причини што припадниците на безбедносните сили кои не учествувале во воениот конфликт после оспорениот период ги уживале посебните права од овој закон, а не важел за припадниците на безбедносните сили од осамостојувањето на Републиката до овој период, кои исто така не учествувале во воениот конфликт. Според иницијаторот тоа значело и дискриминација на безбедносните сили во поглед на користењето на социјалните права кои со членот 36 од Уставот им се гарантираат на борците од Антифашистичката војна и од сите националноослободителни војни на Македонија, на воените инвалиди, на прогнваните и затворените за идеите на самобитноста на македонскиот народ и неговата државност, како и на членовите на нивните семејства. Понатаму, иницијаторот предлага заради изедначување во рамноправноста на граѓаните, односно на безбедносните сили, оспорениот дел од членот 2 став 1 од Законот, да се укине, а оспорениот дел “сметано од 1 јануари 2000 година” да се заменел со зборовите “од осамостојувањето на Република Македонија”, бидејќи согласно членот 122 од Уставот вооружените сили на Република Македонија го штитат територијалниот интегритет и независноста на Републиката, што значело дека безбедносните сили не го штителе територијалниот интегритет и независноста на Републиката само во 2001 година, туку 24 часа непрекинато, бидејќи граничните служби и во мирно време вршеле воени задачи и го штителе интегритетот и независноста на државата. Оттука, со овој закон биле ставени во нееднаква положба лицата во безбедносните сили кои настрадале вршејќи воена должност во мир кои ја обезбедувале државната граница.

3. Судот на седницата утврди дека со членот 2 од Законот за посебните права на припадниците на безбедносните сили на Република Македонија и на членовите на нивните семејства е уредено дека:

“Припадниците на безбедносните сили на Република Македонија, во смисла на овој закон, се: војник на отслужување на воениот рок, професионален војник, воен старешина и цивилно лице на служба во постојаниот состав на Армијата на Република Македонија, униформирано лице во Министерството за внатрешни работи, како и лице со посебни должности и овластувања вработено во Министерството за одбрана и во Министерството за внатрешни работи и воен обврзник во резервниот состав на Армијата на Република Македонија и Министерството за внатрешни работи, кои

организирано учествувале во одбрана на независноста, територијалниот интегритет и суверенитет на Република Македонија и во спречување на насилно уривање на демократските институции утврдени со Уставот на Република Македонија, сметано од 1 јануари 2000 година (во натамошниот текст: припадник на безбедносните сили).

Под учество во одбрана на независноста, територијалниот интегритет и суверенитет на Република Македонија и во спречување на насилно уривање на демократските институции утврдени со Уставот на Република Македонија (во натамошниот текст: одбрана на суверенитетот на Република Македонија), во смисла на став 1 од овој член се подразбира организирано дејствување на припадниците на безбедносните сили во вооружени дејствија против вооружените екстремистички и паравоени групации.

Припадник на безбедносните сили кој здобил рана, повреда или болест, при одбрана на суверенитетот на Република Македонија, при што настапило оштетување на неговиот организам најмалку за 20%, ќе се смета како воен инвалид од војните во смисла на Законот за правата на воените инвалиди, на членовите на нивните семејства и на членовите на семејствата на паднатите борци (во натамошниот текст: воен инвалид).

Припадник на безбедносните сили кој загинал во вооружени дејствија против вооружените екстремистички и паравоени групации се смета за загинат припадник на безбедносните сили.

Припадник на безбедносните сили кај кој настапила смрт како директна последица од рана или повреда здобиена во вооружени дејствија против вооружените екстремистички и паравоени групации се смета за починат припадник на безбедносните сили.”

Судот, исто така утврди дека причинитие поради кој е донесен овој закон биле актуелните вооружени конфликти со екстремистички и паравоени групации на северниот дел на државната граница на Република Македонија на почетокот на 2000 година, во кој период настрадале значителен број на припадници на безбедносните сили на Републиката, односно значителен дел од нив се здобиле со тешки повреди и оштетувања на организмот. Постојната законска регулатива што се однесува на правата на воените инвалиди, на членовите на нивните семејства и на членовите на семејствата на паднатите борци, не ја покривале во целост актуелната состојба, што

доведувало до нерамноправен статус на членовите на семејствата на загинат припадник на Армијата на Република Македонија и загинат припадник на Министерството за внатрешни работи, поради што, како неопходно се наметнала потребата од донесување на закон, со кој на посоодветен начин ќе бидат утврдени социјалните и другите права на припадниците на безбедносните сили на Република Македонија и на членовите на нивните семејства, во однос на правата што постојните прописи до донесување на овој закон ги обезбедувале.

4. Според член 1 став 1 од Уставот, Република Македонија е суверена, самостојна, демократска и социјална држава.

Со членот 8 став 1 алинеја 3 и 8 од Уставот, владеењето на правото, хуманизмот, социјалната правда и солидарноста, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Согласно член 35 став 1 од Уставот, Републиката се грижи за социјалната заштита и социјалната сигурност на граѓаните согласно со начелото на социјална праведност.

Според членот 36 од Уставот, Републиката им гарантира посебни социјални права на борците од Антифашистичката војна и од сите националноослободителни војни на Македонија, на воените инвалиди, на прогонуваните и затворените за идеите на самобитноста на македонскиот народ и неговата државност, како и на членовите на нивните семејства кои немаат можност за материјална и социјална егзистенција. Посебните права се уредуваат со закон.

Од наведените уставни одредби произлегува дека Република Македонија е социјална држава во која хуманизмот, социјалната правда и солидарноста се издигнати на ниво на темелни вредности на уставниот поредок, а на сите граѓани им се гарантира еднаквоста во слободите и правата пред Уставот и законите.

Како начин на остварување на наведените уставни начела со Законот за посебните права на безбедносните сили на Република Македонија и на членовите на нивните семејства, Републиката им

гарантира посебни социјални права и тоа ослободување од учество со лични средства при користење на здравствени услуги, вработување, стан под закуп, еднократен паричен надоместок, права од областа на образованието и семејна пензија. Со овој закон, државата со цел да ја исполни својата социјална и хумана функција ги определила наведените посебни права за припадниците на безбедносните сили кои се нашле во одредена состојба во одреден временски период.

Од овие причини со членот 2 став 1 од Законот е определено дека припадниците на безбедносните сили на Република Македонија, во смисла на овој закон, се: војник на отслужување на воениот рок, професионален војник, воен старешина и цивилно лице на служба во постојаниот состав на Армијата на Република Македонија, униформирано лице во Министерството за внатрешни работи, како и лице со посебни должности и овластувања вработено во Министерството за одбрана и во Министерството за внатрешни работи и воен обврзник во резервниот состав на Армијата на Република Македонија и Министерството за внатрешни работи, кои организирано учествувале во одбрана на независноста, територијалниот интегритет и суверенитет на Република Македонија и во спречување на насилно уривање на демократските институции утврдени со Уставот на Република Македонија, сметано од 1 јануари 2000 година (во натамошниот текст: припадник на безбедносните сили).

Според членот 5 од Законот, покрај посебните права пропишани со овој закон на воените инвалиди, во смисла на овој закон, и членовите на нивните семејства им припаѓаат и правата пропишани со Законот за правата на воените инвалиди, на членовите на нивните семејства и на членовите на семејствата на паднатите борци кои ќе ги остваруваат на начин и постапка пропишани со тој закон. Во остварување на правата од Законот за правата на воените инвалиди, на членовите на нивните семејства и на членовите на семејствата на паднатите борци, членовите на семејството на загинат или починат припадник на безбедносните сили од Министерството за внатрешни работи се изедначуваат со правата на членовите на семејството на паднат борец.

Со членот 7 од Законот е определено дека на припадниците на безбедносните сили и на членовите на нивните семејства им се утврдени посебни права и тоа ослободување од учество со лични средства при користење на здравствени услуги,

вработување, стан под закуп - станбено згрижување, еднократен паричен надоместок, права од областа на образованието и семејна пензија.

Со членот 22 од Законот е определено дека на членовите на семејството на загинат или починат припадник на безбедносните сили од Министерството за внатрешни работи, кои до денот на влегувањето во сила на овој закон оствариле права по Законот за правата на воените инвалиди, на членовите на нивните семејства и на членовите на семејствата на паднатите борци, по службена должност ќе им се исплати паричен надоместок во висина на разликата од правата што ги оствариле до правата што можат да ги остварат според овој закон.

Според членот 23 од Законот посебните права утврдени со овој закон се однесуваат и на припадниците на безбедносните сили од Министерството за одбрана кои ги загубиле животите во војните во поранешна СФРЈ, на воените инвалиди и на членовите на нивните семејства.

Од анализата на овие законски одредби произлегува дека законодавецот не ја ограничил примената на посебните права уредени со овој закон само за безбедносни сили дефинирани со членот 2 од Законот, туку пропишал дека посебните права утврдени со Законот се однесуваат и за припадниците на безбедносните сили од Министерството за одбрана кои ги загубиле животите во војните во поранешна СФРЈ, на воените инвалиди и на членовите на нивните семејства, а исто така за семејството на загинат или починат припадник на безбедносните сили од Министерството за внатрешни работи, кои до денот на влегувањето во сила на овој закон оствариле права по Законот за правата на воените инвалиди, пропишал и право на паричен надоместок во висина на разликата од правата што ги оствариле до правата што можат да ги остварат според овој закон.

Со иницијативата се оспорува членот 2 ставот 1 во делот: “сметано од 1 јануари 2000 година” од Законот, со наводи дека оспорениот дел од членот од Законот, предизвикувал нееднаквост и дискриминација помеѓу припадниците на безбедносните сили во поглед на користењето на посебните права уредени со овој закон, односно дека тие права можеле да ги користат само припадниците на безбедносните сили после оспорениот период содржан во оспорениот член од Законот, а не и безбедносните сили, пред тој период.

Тргувајќи од анализата на оспорениот член 2 став 1 во делот: “сметано од 1 јануари 2000 година” од Законот, произлегува дека оспорениот законски дел детерминира настани, поврзани со безбедносната состојба во земјата, по вид и карактер различна од претходната, од кои причини законодавецот, го донел овој закон, со цел на посоодветен начин да ги уреди социјалните и други права на припадниците на безбедносните сили и нивните семејства, со оглед дека постојната законска регулатива (Законот за правата на воените инвалиди, на членовите на нивните семејства и на членовите на семејствата на паднатите борци), во целост не ја покривала настанатата состојба сметано од 1 јануари 2000 година, што доведувало до нерамноправен статус на членовите на семејствата на загинат припадник на Армијата на Република Македонија и загинат припадник на Министерството за внатрешни работи, која нерамноправност законодавецот ја елиминирал со новиот закон. Од овие причини, законодавецот тргнувајќи од овластувањата утврдени со Уставот, утврдил посебни права за безбедносните сили и за членовите на нивните семејства и според тоа сосема логично и разбирливо е новото законско решение да се протега на сите субјекти и дејствија што настанале во определен временски период и што се нашле во иста правна ситуација, а право е на законодавецот со закон да ги уредува настанатите состојби и случаите кои не биле уредени и да определува подеднакви права за припадниците на безбедносните сили, кои поеднакво се нашле во тие настани и случаи.

Околноста што законодавецот при дефинирањето на поимите опфатени во членот 2 од Законот, тргнал од еден временски период содржан во оспорениот законски дел, според Судот, не значи дека со тоа се ставаат во нееднаква положба припадниците на безбедносните сили, како и нивно дискриминирање во поглед на користењето на посебните права, ниту пак има за цел нивно меѓусебно поимно негирање од аспект на нивно признавање како што се наведува во иницијативата, туку тоа претставува нивно поблиско поимно определување, поврзани со карактеристични безбедносни состојби и настани во земјата во кои тие учествувале во одбрана на суверенитетот на земјата, со организирано дејствување во вооружени дејствија против вооружените екстремистички и паравоени групации. Меѓутоа, законодавецот не ги уредил само посебните права на безбедносните сили дефинирани со членот 2 од Законот, туку уредил поширок опфат на субјекти на кои се однесуваат тие права, со што е овозможено рамноправно користење на тие права од страна на припадниците на безбедносните сили и на членовите на нивните семејства во функција на обезбедување на принципот на еднаквоста

на граѓаните пред Уставот и законите. Имено, тоа го потврдува и членот 22 од овој закон кој овозможува изедначување во разликата од правата што припадниците на безбедносните сили ги оствариле со Законот за правата на воените инвалиди до правата што можат да ги остварат според овој закон, а дефинитивно тоа го потврдува и членот 23 од Законот за посебните права, според кој посебните права од Законот се однесуваат и за припадниците на безбедносните сили од Министерството за одбрана кои ги загубиле животите во војните во поранешна СФРЈ, на воените инвалиди и на членовите на нивните семејства.

Според Судот, оттука, законското решение од оспорениот законски дел, е всушност само во функција на поблиско поимно дефинирање на припадниците на безбедносните сили поврзано со нивно учество со карактеристични дејствија во карактеристични настани во одбрана на суверенитетот на земјата и тоа никако не значи нивна нееднаквост и дискриминација во поглед на користењето на посебните права, туку напротив определува рамноправност во остварувањата на тие права, ова дотолку повеќе што законодавецот не ги уредил само посебните права на безбедносните сили дефинирани со членот 2 од Законот, туку уредил поширок опфат на субјекти на кои се однесуваат тие права од Законот.

Имајќи го предвид наведеното, Судот оцени дека овој закон, вклучително и оспорениот член 2 став 1 од Законот, во никој случај не прави разлика и категоризација на припадниците на безбедносните сили, како што се наведува во иницијативата, а што се однесува до правата на сите воени мирновременски инвалиди, истите можат да ги остварат согласно важечките закони кои се во сила и се применуваат во Република Македонија.

5. Тргнувајќи од изнесената фактичка состојба, цитираните уставни и законски одредби, содржината на оспорениот член 2 став 1 во делот: „сметано од 1 јануари 2000 година од Законот, Судот утврди дека во конкретниот случај не може да се постави прашањето за согласноста на оспорената одредба со одредбите од Уставот.

6. Врз основа на изнесеното, Судот, одлучи како во точка 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе, во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, д-р Трендафил Ивановски, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.105/2010)

4.

У.бр.1/2011

- Придружба на возила како полициска работа

- *Escort of vehicles as a police job*

- Придружбата на возилата (што опфаќа активности како што се предупредување на учесниците во сообраќајот за присутноста на возилата под придружба, привремено запирање или отстранување на други возила од патот, овозможување на безбедно минување на возилата под придружба) несомнено спаѓа во доменот на регулирање и контрола на сообраќајот на патиштата, како полициска работа од член 5 став 1 алинеја 1 од Законот за полиција, поради што неосновани се наводите во иницијативата дека оспорените членови од Правилникот за начинот на вршење на полициските работи излегувале надвор од рамките на Законот за полицијата и дека со нив изворно се уредувала оваа материја од страна на министерот, без законско овластување.

- *Escort of vehicles (which encompasses activities such as warning of participants in the traffic about the presence of escorted vehicles, temporary stoppage or removal of other vehicles from the road, enabling secure passage of escorted vehicles) is undoubtedly within the scope of regulation and control of road traffic, as a police job under Article 5 paragraph 1 line 1 of the Law on the Police. Therefore, the statements in the initiative that the contested articles of the Rulebook about the manner of performing police jobs went beyond the frameworks of the Law on the Police and that with them the minister regulated originally this matter, without legal authorisation, have no merits.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 70/1992), на седницата одржана на 20 април 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на член 161 од Правилникот за начинот на вршење на полициските работи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 149/2007) донесен од министерот за внатрешни работи; и на Решението за наплата на трошоци при асистенција и задолжително обезбедување на стоки согласно закон, број 194-10532/1 од 19 јануари 2009 година, донесено од министерот за внатрешни работи.

2. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Поднасловот: „3. Придружба на возила“ и членовите 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160 од Правилникот означен во точката 1 на ова решение.

3. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на одребите од Правилникот и Решението означени во точките 1 и 2 на ова решение.

Според наводите во иницијативата, одредбата од член 154 став 1 од Правилникот, не била во согласност со Законот за полиција бидејќи во членот 5 од Законот за полицијата, во кој се определени полициските работи, не било предвидено дека во полициски работи спаѓа и придружбата на возила и дека поради тоа оспорениот наслов и оспорените членови на Правилникот излегувале надвор од рамките на Законот за полицијата бидејќи со нив изворно се уредувала оваа материја од страна на министерот, без законско овластување. Со тоа била противуставно преземена законска функција и надлежност, со што биле повредени темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија: владеењето на правото и поделбата на државната власт од член 8 став 1 алинеи 3 и 4, член 51, член 68 став 1 алинеја 2, член 95 став 3 и член 96 од Уставот на Република Македонија, член 55 став 1, член 56 став 1 и член 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на

државната управа и член 5 и член 128 став 1 алинеја 1 од Законот за полиција.

Во врска со одредбата од член 158 став 1 од Правилникот, во иницијативата се наведува дека не било јасно кој орган ја врши оценката за тоа дали е потребна придружба на возилото со кое се превезуваат експлозивни материи и дека Министерството за внатрешни работи не можело со свој пропис да пропишува ваква дискрециона надлежност. Поради нејасноста, непрецизноста на одредбата таа била спротивна на горенаведените уставни одредби.

Во врска со одредбата од член 161 од Правилникот, во иницијативата се наведува дека оваа одредба била без законски основ, бидејќи не било определено врз основа на кои параметри и критериуми се изготвувал Трошковникот, кој го изготвувал, односно кој го плаќал и врз која основа (дали договор, решение или само врз основа на фактура). За подносителот, исто така, е спорно дали таков трошковник воопшто можело да се изготвува со оглед на тоа што тоа било законска, функционална надлежност, за што полициските службеници примале плата. Тоа било функција на Министерството за внатрешни работи и на полицијата, која била државна служба, а не трговска дејност за која што се плаќа. Втората реченица од оваа оспорена одредба, создавала дискриминација меѓу субјектите од член 154 став 1, особено за возилата на Армијата на Република Македонија, кои исто така имаат право на придружба.

Поради наведените причини, според подносителот на иницијативата, оспорената одредба била спротивна на член 8 став 1 алинеите 3, 4 и 7, член 51, член 55, член 68 став 1 алинеја 2, член 95 став 3 и член 96, Амандманот XXI на Уставот, член 55 став 1, член 56 став 1 и член 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, веќе наведените одредби од Законот за полиција и член 2 став 1 од Законот за превоз на опасни материи во патниот и железничкиот сообраќај.

Во врска со второоспорениот акт – Решението за наплата на трошоци при асистенција и задолжително обезбедување на стоки согласно закон, во иницијативата се наведува дека тоа било донесено без законско овластување, бидејќи такво овластување не било предвидено во член 7 од Законот за полицијата, па со оглед на тоа што решението било донесено надвор од законското овластување, бил повреден членот 55 став 1 од Законот за организација и работа

на органите на државната управа. Иако оспореното Решение било засновано на членовите 83, 85 и 160 од Правилникот за вршење на полициските работи, такво решение можело да се донесе само врз законско овластување, а не врз основа на подзаконски пропис. Имено не можело министерот за внатрешни работи со свој подзаконски пропис сам да се овластува да донесува други подзаконски прописи. И наведените три одредби од Правилникот не содржеле овластување за донесување на општ акт за наплата на трошоци при асистенција и задолжително обезбедување на стоки, понатаму, тоа не било објавено во Службен весник, со што бил повреден и член 52 став 1 и 2 од Уставот и член 3 точка 4 од Законот за објавување на законите и другите прописи и општи акти во Службен весник на Република Македонија, па како такво, тоа решение не можело да произведува правно дејство.

Со тоа Решението за наплата на трошоци при асистенција и задолжително обезбедување на стока согласно закон се повредувал член 8 став 1 алинеите 3 и 4, член 51, член 52 став 1 и 2, член 68 став 1 алинеја 2, член 95 став 3 и член 96 од Уставот на Република Македонија, член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, член 5 и член 128 став 1 алинеја 1 од Законот за полиција и член 3 точка 4 од Законот за објавување на законите и другите прописи и акти во „Службен весник на Република Македонија“.

Поради наведените причини со иницијативата се предлага Уставниот суд да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на Поднасловот: „3. Придружба на возила“ и членовите 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160 и 161 од Правилникот за начинот на вршење на полициските работи и Решението за наплата на трошоци при асистенција и задолжително обезбедување на стоки согласно закон, број 194-10532/1 од 19 јануари 2009 година, и истите да ги поништи и воедно се предлага Судот да донесе и решение за временна мерка, бидејќи со нивното извршување би можеле да настанат тешко отстранливи последици.

4. Судот на седницата утврди дека во точката 3 од Правилникот за начинот на вршење на полициските работи, е регулирана придружбата на возила. Според членот 154 од Правилникот, заради поголема безбедност на учесниците во сообраќајот и заради спречување на сообраќајни незгоди и други несреќи до кои може да дојде во сообраќајот на патиштата, полициските службеници придружуваат:

- возило со кое се превозува личност на кој и е доделена придружба;
- возило со кое се врши вонреден превоз;
- возило со кое се превозуваат опасни материи и
- возила на Армијата на Република Македонија.

Придружбата од став 1 на овој член, се врши со службени возила што имаат уреди за давање на светлосни и звучни знаци.

Согласно членот 155 од Правилникот, полициските службеници додека вршат придружба ги предупредуваат останатите учесници во сообраќајот за присутноста на возилата од членот 154 став 1 на овој правилник, а по потреба привремено и ги запираат или отстрануваат другите возила од патот, за да се овозможи безбедно минување на возилата под придружба. Дејствијата од ставот 1 на овој член се вршат со непрекинато давање на пропишани светлосни и звучни знаци со помош на уредите на службените возила со кои се врши придружбата. Возилата со кои се врши придружбата се движат на погодно растојание пред и позади возилата што се придружуваат.

Во членот 156 од Правилникот е уредено дека начинот на придружувањето на возилата од член 154 став 1 алинеја 1 на овој правилник се утврдува заедно со надлежниот државен орган за спроведување на програмата за престојот и движењето на личноста на која и е дадена придружба и со субјектите што се грижат за неговата лична безбедност.

Според членот 157 од Правилникот, придружба на возило со кое се врши вонреден превоз се дава само ако во дозволата за вонреден превоз е определено дека истиот може да се врши само под придружба на Полицијата.

Во членот 158 од Правилникот, кој исто така, во делот „по оценка“ е оспорен со иницијативата е предвидено дека кога со возило на пат се превозуваат експлозивни материи, запаливи течности, гасови или оружје и муниција, се превземаат потребни мерки превозот нормално да се одвива, а во случаи утврдени со закон или по оценка дека е тоа потребно, се определува и придружба на возилото со кое се врши таков превоз. Придружбата се определува во решението за одобрување на превозот или со потребна писмена наредба. Во случаите од став 1 на овој член, Полицијата го определува патот по кој ќе се движи возилото со кое се врши превозот.

Согласно членот 159 од Правилникот, пред отпочнување на придружбата од членот 158 на овој правилник, полициските службеници кои го придружуваат превозот се запознаваат со видот на товарот, ознаките на регистарската таблица на возилото кое се придружува, местото каде што започнува и завршува придружбата, патните правци – трасата по која може да се движи возилото и местата, односно делниците на кои возилото не може да застанува од безбедносни причини.

Според членот 160 од Правилникот, полициските службеници може да вршат придружба и кога се превезуваат предмети од вредност (пари, благородни метали, предмети од историска вредност, уметнички дела и слично) доколку за истата има согласност од надлежната организациона единица на Полицијата.

Во членот 161 од Правилникот е определено дека за извршената придружба се поднесува писмен извештај и се изготвува трошковник. Трошковник не се изготвува за дадена придружба од членот 154 став 1 алинеја 1 на овој правилник.

Во однос на второоспорениот акт - Решението за наплата на трошоци при асистенција и задолжително обезбедување на стоки согласно закон, Судот на седницата исто така утврди дека Решението е донесено од страна на Министерот за внатрешни работи, врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 58/00, 44/02 и 82/08) а во врска со член 7 од Законот за полиција („Службен весник на Република Македонија“ бр. 114/06), членовите 83, 85 и 160 од Правилникот за вршење на полициските работи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 149/07)

Согласно точка I од Решението, подносителот на барањето за асистенција и задолжително обезбедување на стоки согласно закон (експлозивни и запалливи материји, акцизна стока, вонгабаритен превоз и слично), должен е да ги надомести трошоците направени при асистенцијата, односно задолжителното обезбедување на стоки согласно закон и тоа:

- вредност на еден работен час при асистенција и задолжително обезбедување на стоки согласно закон ----- 6 евра во денарска противвредност,

- вредност на еден поминат километар ----- 1 евро во денарска противвредност.

Во точката II. од Решението е предвидено дека ова решение влегува во сила со денот на неговото донесување, а согласно точката III со влегувањето во сила на ова решение, престанува да важи решението за наплата на трошоци при асистенција бр. 22-1232/1 од 12.04.2001 година.

Во точката IV. од Решението е определено дека примерок од ова решение да се достави до Секторот за финасиски, материјално-технички и логистички работи, Секторот за правни работи и управување со човечки ресурси, Бирото за јавна безбедност и Архивот на Министерството за внатрешни работи.

Решението е заведено под број 194-10532/1 од 19.02.2009 година и потпишано од министерот за внатрешни работи Гордана Јанкуловска.

5. Според членот 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според членот 52 став 1 од Уставот, законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила, а според ставот 2 на овој член, законите и другите прописи се објавуваат во „Службен весник на Република Македонија“ најдоцна во рок од седум дена од денот на нивното донесување.

Според член 68 став 1 алинеја 2 од Уставот, Собранието на Република Македонија, меѓу другото, донесува закони.

Според член 95 став 3 од Уставот, организацијата и работата на органите на државната управа се уредуваат со закон што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Според член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз

основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Според членот 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа ("Службен весник на Република Македонија" број 58/2000, 44/2002 и 82/2008), министерот донесува правилници, наредби, упатства, планови, програми, решенија и други видови акти за извршување на законите и други прописи, кога за тоа е овластен со закон.

Според членот 1 од Законот за полиција („Службен весник на Република Македонија“ бр. 114/2006 и 6/2009), со овој закон се уредуваат полициските работи, организацијата на Полицијата, полициските овластувања и правата и обврските што произлегуваат од работниот однос на полициските службеници во Министерството за внатрешни работи, што не се уредени со Законот за внатрешни работи.

Полициските работи се дефинирани во членот 5 од Законот, според кој, полициски работи, во смисла на овој закон, се дејствија на полициските службеници што се однесуваат на:

- заштита на животот, личната сигурност и имотот на граѓаните;
- заштита на слободите и правата на човекот и граѓанинот гарантирани со Уставот на Република Македонија, законите и ратификуваните меѓународни договори;
- спречување на вршење кривични дела и прекршоци, откривање и фаќање на нивните сторители и преземање на други со закон определени мерки за гонење на сторителите на тие дела;
- одржување на јавниот ред и мир;
- регулирање и контрола на сообраќајот на патиштата;
- контрола на движење и престој на странци;
- обезбедување на државната граница и контрола на преминување на државната граница;
- укажување помош и заштита на граѓаните во случај на неопходна потреба;
- обезбедување на определени личности и објекти и
- други работи утврдени со закон.

Од оваа одредба од Законот за полицијата, произлегува дека во полициски работи спаѓа и регулирањето и контролата на сообраќајот на патиштата. Имајќи го предвид начинот на кој се врши придружбата на возилата, односно дејствијата на полициските

службеници кои тоа го вршат и кои се состојат во предупредување на учесниците во сообраќајот за присутноста на возилата под придружба, привремено запирање или отстранување на други возила од патот, овозможување на безбедно минување на возилата под придружба, несомнено произлегува дека придружбата на возилата спаѓа во доменот на регулирање и контрола на сообраќајот на патиштата, како полициска работа од член 5 став 1 алинеја 1 од Законот за полиција. Оттука, за Судот се сосема неприфатливи наводите во иницијативата дека оспорениот наслов и оспорените членови од Правилникот излегувале надвор од рамките на Законот за полицијата и дека со нив изворно се уредувала оваа материја од страна на министерот, без законско овластување, поради што Судот оцени дека оспорените одредби од членовите 154, 155, 156, 157, 159 и 160 од Правилникот за начинот на вршењето на полициските работи се во согласност со Уставот и со Законот за полиција.

Наводите во иницијативата дека одредбата од член 158 став 1 од Правилникот била нејасна и дека Министерството за внатрешни работи не можело со свој пропис да пропишува ваква, дискрециона (според подносителот на иницијативата) надлежност за Судот се неприфатливи. Ова од причина што превозот на опасните материи е законска материја која е регулирана со Законот за превоз на опасни материи во патниот и железничкиот сообраќај („Службен весник на Република Македонија“ бр. 92/2007, 161/2009 и 17/2011). Овој закон во член 44 предвидува дека Министерството за внатрешни работи може, по потреба, да нареди преземање на посебни мерки за безбедност при превозот на определена експлозивна материја (правец на движење, придружба на испраќачот или на превозникот, полициска придружба и друго). Трошоците на посебните мерки за безбедност од ставот 1 на овој член, во внатрешниот превоз на експлозивни материи, ги поднесува испраќачот на експлозивната материја, а при увоз, извоз или транзит на експлозивните материи, ги поднесува превозникот.

Уставниот суд со Решение У.бр.3/2011 година од 9 март 2011 година не поведе постапка за оценување на уставноста на оваа одредба. Судот тргнал од анализата на одредбите од овој закон, во кој прецизно е уреден начинот на превоз на овие материи и надлежностите на државните органи при овој вид на превоз.

Имено, во посебна Глава од овој закон со наслов: „Посебни мерки за безбедност за превозот на определени видови

опасни материи“, е регулиран превозот на: 1. експлозивни материи; 2. гасови; 3. отровни и заразни материи и 5. радиоактивни материи.

Според член 41 од Законот, натоварот или истоварот на експлозивните материи надвор од кругот на правните лица што ги произведуваат тие материи или што ги држат за својата редовна дејност, може да се врши само на места што ќе ги определи Министерството за внатрешни работи.

Во членот 42 од овој закон, за внатрешниот и меѓународниот превоз на експлозивни материи потребно е одобрение. Одобрението од ставот 1 на овој член го издава Министерството за внатрешни работи. Формата, содржината и начинот на поднесување на барањето за одобрението од ставот 1 на овој член ги пропишува министерот за внатрешни работи во согласност со министерот за транспорт и врски.

Во образложението на наведеното Решение Судот го изразил следниот став:

„Тргувајќи од карактерот на експлозивните материи, како вид на опасна материја, Судот оцени дека, при транспортот на овој определен вид на опасни материи, право е на законодавецот да определи преземање на посебни мерки за обезбедување на слободно, непречено и безопасно превезување на истите, за што и говори Глава VI од Законот, поточно за безбедно и ефикасно регулирање на превозот на опасните материи, размена на податоци со органи и институции чија дејност е од областа на транспортот, а со цел контрола на превозот во сите фази, заштита на животната средина и брза и компетентна интервенција во случај на незгода.

Токму поради специфичниот карактер на материите што се предмет на транспорт, законодавецот во Законот за превоз на опасни материи во патниот и железничкиот сообраќај, предвидел посебна Глава VII, со наслов: „Посебни мерки на безбедност за превозот на опасни материи по гранка на сообраќајот“ (членови 63 - 83) со кои децидно се регулира начинот на превезување, карактерот на возилата со кои се врши превозот, одобрение за превоз, поседување на посебни уреди, истите да имаат валиден сертификат за исправност за превоз на опасни материи. Во таа насока Министерството за транспорт и врски има донесено Правилник за начинот на издавање на одземање на одобрението за превоз на

опасни материи во патниот сообраќај („Службен весник на Република Македонија“ бр.162/2010)“.

Во споменатото Решение Судот ги оценил како неосновани наводите во иницијативата за несогласност на членот 44 од Законот со одредбите од член 8 став 1 алинеи 3 и 7 и член 55 став 1 од Уставот. Судот утврдил дека министерот за внатрешни работи нема дискреционо овластување по однос на определување на посебни мерки, меѓу кои спаѓа и полициската придружба, бидејќи потребата и условите кога е потребно изрекување, односно определување на вакви посебни мерки се децидно определени и утврдени во Законот за меѓународен превоз на опасни материи во патниот и железничкиот сообраќај:

„Имено, од анализата на целината на Законот, јасно произлегува дека Министерството за внатрешни работи не ги презема посебните мерки, (по своја иницијатива) туку во зависност од спецификите на определена експлозивна материја и особено од видот и количината на експлозивната материја, се остава законска можност да се определи дали за определена експлозивна материја ќе се нареди преземање на некое од предвидените законски мерки на обезбедување на материите“.

Од наведените одредби од Законот за превоз на опасните материи во патниот и железничкиот сообраќај, како и од наведената уставно-судска практика по предметот У.бр.3/2011, јасно произлегува дека превозот на опасните материи е материја што е прецизно регулирана со закон и дека оценката на министерството за внатрешни работи за примена на мерки за нормално одвивање на превозот не е дискрециона, туку зависи од условите што се дефинирани со законот. Поради наведеното сметаме дека оспорената одредба од член 158 и член 159 од Правилникот, не е во спротивност со Уставот ниту пак со Законот за полицијата и Законот за превоз на опасните материи во патниот и железничкиот сообраќај.

Наводите во иницијативата, дека одредбата од членот 161 од Правилникот била донесена без законско овластување, Судот делумно ги прифати. Имено од анализата на целината на одредбите од Законот за полицијата, Судот утврди дека во овој закон, во ниту една одредба, не е предвидена обврска за плаќање на трошоци за извршување на полициските работи, па така не постои ниту одредба за надоместок на трошоците за придружбата на возила, што полицијата ја врши како една од активностите што спаѓаат во

поширокиот круг на полициски работи кои се однесуваат на регулирање и контрола на сообраќајот на патиштата.

Во однос на вонредниот превоз и превозот на опасните материји (за кои со Правилникот е предвидена придружба), во посебните закони со кои е уредена оваа материја, постојат одредби кои го регулираат прашањето за надоместокот на трошоците. Така на пример, во членот 44 став 2 од Законот за превоз на опасни материји во патниот и железничкиот сообраќај, трошоците на посебните мерки за безбедност од ставот 1 на овој член, во внатрешниот превоз на експлозивни материји, ги поднесува испраќачот на експлозивната материја, а при увоз, извоз или транзит на експлозивните материји, ги поднесува превозникот. Во однос на вонредниот превоз, во член 158 од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата е предвидено дека трошоците за обезбедување на вонредниот превоз кога тоа го вршат униформираните полициски службеници на Министерството за внатрешни работи, се на товар на превозникот.

Значи за двата вида на придружба на возила од алинеите 3 и 4 на оспорениот член 154 од Правилникот, (вонреден превоз и превоз на опасни материји), постои законски пропишана обврска за надоместок на трошоци за придружбата на возилата, во посебните закони што ја регулираат таа материја. Прашањето пак околу трошоците за придружба на возило со кое се превезува личност на која и е доделена придружба, како и на придружба на возилата на Армијата на Република Македонија не е регулирано со закон, туку во Правилникот (во оспорената одредба од членот 161), во која е предвидено ослободување од надоместок за трошоците, и тоа само, за случајот кога се работи за придружба на возило на лице под придружба.

При ваква состојба на законските одредби, Судот оцени дека со право подносителот на иницијативата смета дека оваа одредба од Правилникот нема уставна и законска основа, односно дека со него не е направена разработка на законските одредби, туку изворно се утврдува обврската за надоместок на трошоците, што е спротивно на уставното начело за владеењето на правото и поделбата на власта на законодавна, извршна и судска. Втората реченица од оспорената одредба исто така е и дискриминаторска, бидејќи предвидува дека трошковник не се изготвува за дадена придружба од член 154 став 1 алинеја 1 од Правилникот (придружба на возило со кое се превозува личност на која и е доделена придружба), со што овие возила се ставени во поповолна положба во

однос на возилата на Армијата (од алинејата 4 на истиот член) за кои ваков исклучок не е предвиден, иако и едните и другите возила се возила кои се во сопственост на државните органи, кои пак вообичаено не ги наплатуваат трошоците за направените услуги едни од други.

Значи за Судот е неспорно дека при вршењето придружба на возила настануваат определени трошоци за органот (Министерството за внатрешни работи), меѓутоа начинот на надоместувањето на овие трошоци, по однос на сите четири предвидени видови на придружба, вклучувајќи го прашањето за утврдување на обврска за плаќање, како и евентуално ослободување од плаќање, мора да биде регулирано со закон, а не со подзаконски акт, како што е во случајот во однос на двата видови на придружба од членот 154 став 1 алинеите 1 и 4.

Во конкретниот случај, Судот оцени дека не можат да се применат одредбите за трошоци на постапката од Законот за управната постапка, бидејќи во конкретниот случај, според Судот, не станува збор за управна работа, туку за овластување на полицијата за превземање на дејствија при вршење на полициските работи кои се однесуваат на регулирањето и контролата на сообраќајот на патиштата и обезбедувањето на определени личности и објекти, што е во функција на обезбедување на поголема безбедност на учесниците во сообраќајот и спречување на сообраќајни незгоди, како и заради заштита на определени личности и објекти. Значи се работи за овластување кое полицијата го применува заради остварување на со закон определените задачи, еден вид на оперативно дејствије во рамките на овластувањата на полицијата, кое не е управна работа и за нејзиното спроведување не се донесува управен акт.

Поради наведеното Судот утврди дека основано може да се постави прашањето за согласноста на одредбата од членот 161 од Правилникот со одредбите од член 8 став 1 алинеите 3 и 4, член 51, член 96 од Уставот.

6. Во однос на оспореното Решение за наплата на трошоци при асистенција и задолжително обезбедување на стоки согласно закон, број 194-10532/1 од 19 јануари 2009 година, Судот утврди дека тоа е донесено од министерот за внатрешни работи, врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, а во врска со член 7 од Законот за

полицијата и членовите 83, 85 и 160 од Правилникот за вршење на полициските работи.

Според членот 7 од Законот за полиција, полицијата укажува помош (асистенција) за спроведување на извршна одлука, доколку при спроведувањето на извршувањето, надлежниот државен орган, односно лицата кои со посебен закон се овластени да го спроведат извршувањето, наидат на физички отпор или таков отпор може оправдано да се очекува. Барањето за асистенција, надлежниот државен орган од ставот 1 на овој член, го поднесува до Полицијата во писмена форма, најдоцна пет дена пред спроведување на извршувањето на одлуката од ставот 1 на овој член. Началникот на Секторот за внатрешни работи одлучува за начинот на давање на помошта (асистенција) и за тоа навреме го известува подносителот на барањето.

Од содржината на Решението произлегува дека со него се утврдува обврска за надоместување на трошоците за асистенција и за задолжително обезбедување на стоки согласно закон и се утврдува начинот на пресметување на трошоците (6 евра во денарска противвредност за еден работен, односно 1 евро во денарска противвредност за еден поминат километар).

Со оглед на тоа што во Решението е предвидено тоа да влегува во сила со денот на неговото донесување, произлегува дека министерот за внатрешни работи одлучил Решението да не се објави во "Службен весник на Република Македонија", најверојатно сметајќи дека Решението е интересен акт на министерството.

Меѓутоа, според мислењето на Судот, имајќи ја предвид содржината на решението, фактот што него се пропишува обврска за плаќање на трошоци за извршување на определени полициски овластувања (асистенција и задолжително обезбедување на стоки) и дека таа обврска не се однесува на лицата вработени во Министерството, туку се однесува на неопределен круг на субјекти кои можат да се јават како баратели на асистенција, Судот утврди дека истото не претставува интересен акт, односно дека е пропис, за кој пак важи одредбата од член 52 став 1 од Уставот, според која законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила.

Освен тоа оспореното Решение не е во согласност и со член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“

бр.58/2000, 44/2002 и 82/2008) според кој, министерот донесува правилници, наредби, упатства, планови, програми, решенија и други видови акти за извршување на законите и други прописи, кога за тоа е овластен со закон“.

Од анализата на одредбите на Законот за полицијата, посебно на членот 7 од Законот, произлегува дека во него е уредена асистенцијата и начинот, рокот и постапката за поднесување на барањето за барањето за асистенција, меѓутоа законската одредба не содржи обврска за надоместок на трошоците за асистенција, ниту пак овластување за донесување на подзаконски акт со кој би се уредил начинот на определување и наплата на надоместокот на трошоци, така што произлегува дека во конкретниот случај обврската за наплата на трошоците е уредена со подзаконски акт – оспорениот Правилник за начинот на вршење на полициските работи, односно дека министерот за внатрешни работи самиот со подзаконски пропис, наместо со закон, се овластил за донесување на подзаконски пропис со кој се уредува обврска за наплата на трошоци, што е спротивно на уставниот принцип на поделбата на власта, како и со член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа.

Врз основа на наведеното, Судот оцени дека може основано да се постави прашањето за согласноста на оспореното Решение за наплата на трошоци при асистенција и задолжително обезбедување на стоки согласно закон, број 194-10532/1 од 19 јануари 2009 година, со одредбите од член 8 став 1 алинеи 3 и 4, член 51, член 52 став 1 и 2, член 95 став 3 и член 96 од Уставот на Република Македонија, како и со член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите Наташа Габер – Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.1/2011)

5.

У.бр.1/2011

– Надоместок на трошоци за придружба на возила, за асистенција и задолжително обезбедување на стоки
- Compensation of costs for vehicle escort, assistance and compulsory securing of goods

- Неспорно дека при вршењето придружба на возила настануваат определени трошоци за органот (Министерството за внатрешни работи), меѓутоа начинот на надоместувањето на овие трошоци, по однос на сите четири предвидени видови на придружба, вклучувајќи го прашањето за утврдување на обврска за плаќање, како и евентуално ослободување од плаќање, мора да биде регулирано со закон, а не со подзаконски акт како што е во случајов.

- Второоспорениот акт – Решението донесено од министерот за внатрешни работи за наплата на трошоци при асистенција и задолжително обезбедување стоки не е интерен акт, туку пропишан бидејќи со него се пропишува обврска за плаќање на трошоци за извршување на наведените полициски овластувања која што обврска се однесува на неопределен круг на субјекти, така што со неговото необјавување во Службен весник повреден е член 52 став 1 од Уставот, според кој законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила. Со Решението министерот за внатрешни работи самиот со подзаконски пропис, наместо со закон, се овластил за донесување на подзаконски пропис со кој се уредува обврска за наплата на трошоци, што е спротивно на уставниот принцип на поделбата на власта, како и со член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа.

- While it is undoubted that in the performance of the escort of vehicles some costs are incurred on the part of the body (the Ministry of the Interior), the manner of compensation of these costs, with regard to all the four envisaged types of

escort, including the issue for determination of a payment obligation, and possible exemption from payment, must be regulated by law, and not by a sub-law as in this case.

- The second contested act – the Resolution adopted by the Minister of Internal Affairs for collection of costs for assistance and compulsory provision of goods is not an internal act but a regulation, as it stipulates an obligation for payment of costs for the execution of the said police powers, and the obligation refers to an undetermined circle of subjects. Thus, the failure to publish it in the Official Gazette has violated Article 52 paragraph 1 of the Constitution, under which laws and other regulations are published before they enter into force. With the resolution the Minister of the Interior empowered himself with a sub-legal regulation, instead of a law, to adopt a sub-legal regulation governing an obligation for charging costs, which is in contradiction with the constitutional principle of division of powers, as well as with Article 55 paragraph 1 of the Law on the Organisation and Work of Bodies of State Administration.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” бр. 70/1992), на седницата одржана на 8 јуни 2011 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВААТ член 161 од Правилникот за начинот на вршење на полициските работи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 149/2007) и Решението за наплата на трошоци при асистенција и задолжително обезбедување на стоки согласно закон, број 194-10532/1 од 19 јануари 2009 година, донесени од министерот за внатрешни работи.

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија”.

3. Уставниот суд на Република Македонија по иницијатива на Стамен Филипов од Скопје, со Решение У.бр. 1/2011 од 20 април 2011 година, поведе постапка за оценување на уставноста на членот

од Правилникот и Решението означени во точката 1 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за нивната согласност со Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека според член 161 од Правилникот, за извршената придружба се поднесува писмен извештај и се изготвува трошковник. Трошковник не се изготвува за дадена придружба од членот 154 став 1 алинеја 1 на овој правилник.

Во однос на второоспорениот акт - Решението за наплата на трошоци при асистенција и задолжително обезбедување на стоки согласно закон, Судот на седницата исто така утврди дека Решението е донесено од страна на Министерот за внатрешни работи, врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 58/00, 44/02 и 82/08) а во врска со член 7 од Законот за полиција („Службен весник на Република Македонија“ бр. 114/06), членовите 83, 85 и 160 од Правилникот за вршење на полициските работи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 149/07)

Согласно точка I од Решението, подносителот на барањето за асистенција и задолжително обезбедување на стоки согласно закон (експлозивни и запалливи материји, акцизна стока, вонгабаритен превоз и слично), должен е да ги надомести трошоците направени при асистенцијата, односно задолжителното обезбедување на стоки согласно закон и тоа:

- вредност на еден работен час при асистенција и задолжително обезбедување на стоки согласно закон ----- 6 евра во денарска противвредност,

- вредност на еден поминат километар ----- 1 евро во денарска противвредност.

Во точката II. од Решението е предвидено дека ова решение влегува во сила со денот на неговото донесување, а согласно точката III со влегувањето во сила на ова решение, престанува да важи решението за наплата на трошоци при асистенција бр. 22-1232/1 од 12.04.2001 година.

Во точката IV. од Решението е определено примерок од решението да се достави до Секторот за финасиски, материјално-технички и логистички работи, Секторот за правни работи и управување со човечки ресурси, Бирото за јавна безбедност и Архивот на Министерството за внатрешни работи.

Решението е заведено под број 194-10532/1 од 19.02.2009 година и потпишано од министерот за внатрешни работи Гордана Јанкуловска.

5. Според членот 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според членот 52 став 1 од Уставот, законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила, а според ставот 2 на овој член, законите и другите прописи се објавуваат во „Службен весник на Република Македонија“ најдоцна во рок од седум дена од денот на нивното донесување.

Според член 68 став 1 алинеја 2 од Уставот, Собранието на Република Македонија, меѓу другото, донесува закони.

Според член 95 став 3 од Уставот, организацијата и работата на органите на државната управа се уредуваат со закон што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Според член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Според членот 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа ("Службен весник на Република Македонија" број 58/2000, 44/2002 и 82/2008), министерот донесува правилници, наредби, упатства, планови, програми, решенија и други видови акти за извршување на законите и други прописи, кога за тоа е овластен со закон.

Според членот 1 од Законот за полиција („Службен весник на Република Македонија“ бр. 114/2006 и 6/2009), со овој закон се

уредуваат полициските работи, организацијата на Полицијата, полициските овластувања и правата и обврските што произлегуваат од работниот однос на полициските службеници во Министерството за внатрешни работи, што не се уредени со Законот за внатрешни работи.

Полициските работи се дефинирани во членот 5 од Законот, според кој, полициски работи, во смисла на овој закон, се дејствија на полициските службеници што се однесуваат на:

- заштита на животот, личната сигурност и имотот на граѓаните;
- заштита на слободите и правата на човекот и граѓанинот гарантирани со Уставот на Република Македонија, законите и ратификуваните меѓународни договори;
- спречување на вршење кривични дела и прекршоци, откривање и фаќање на нивните сторители и преземање на други со закон определени мерки за гонење на сторителите на тие дела;
- одржување на јавниот ред и мир;
- регулирање и контрола на сообраќајот на патиштата;
- контрола на движење и престој на странци;
- обезбедување на државната граница и контрола на преминување на државната граница;
- укажување помош и заштита на граѓаните во случај на неопходна потреба;
- обезбедување на определени личности и објекти и
- други работи утврдени со закон.

Во однос на оценката на уставноста на членот 161 од Правилникот, од анализата на целината на одредбите од Законот за полицијата, Судот утврди дека во овој закон, во ниту една одредба, не е предвидена обврска за плаќање на трошоци за извршување на полициските работи, па така не постои ниту одредба за надоместок на трошоците за придружбата на возила, што полицијата ја врши како една од активностите што спаѓаат во поширокиот круг на полициски работи кои се однесуваат на регулирање и контрола на сообраќајот на патиштата.

Во однос на вонредниот превоз и превозот на опасните материји (за кои со Правилникот е предвидена придружба), во посебните закони со кои е уредена оваа материја, постојат одредби кои го регулираат прашањето за надоместокот на трошоците. Така на пример, во членот 44 став 2 од Законот за превоз на опасни материји во патниот и железничкиот сообраќај, трошоците на посебните мерки

за безбедност од ставот 1 на овој член, во внатрешниот превоз на експлозивни материји, ги поднесува испраќачот на експлозивната материја, а при увоз, извоз или транзит на експлозивните материји, ги поднесува превозникот. Во однос на вонредниот превоз, во член 158 од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата е предвидено дека трошоците за обезбедување на вонредниот превоз кога тоа го вршат униформираните полициски службеници на Министерството за внатрешни работи, се на товар на превозникот.

Значи за двата вида на придружба на возила од алинеите 3 и 4 на оспорениот член 154 од Правилникот, (вонреден превоз и превоз на опасни материји), постои законски пропишана обврска за надоместок на трошоци за придружбата на возилата, во посебните закони што ја регулираат таа материја. Прашањето пак околу трошоците за придружба на возило со кое се превезува личност на која и е доделена придружба, како и на придружба на возилата на Армијата на Република Македонија не е регулирано со закон, туку во Правилникот (во оспорената одредба од членот 161), во која е предвидено ослободување од надоместок за трошоците, и тоа само, за случајот кога се работи за придружба на возило на лице под придружба.

При ваква состојба на законските одредби, Судот оцени дека оваа одредба од Правилникот нема уставна и законска основа, односно дека со него не е направена разработка на законските одредби, туку изворно се утврдува обврската за надоместок на трошоците, што е спротивно на уставното начело за владеењето на правото и поделбата на власта на законодавна, извршна и судска. Втората реченица од оспорената одредба исто така е и дискриминаторска, бидејќи предвидува дека трошковник не се изготвува за дадена придружба од член 154 став 1 алинеја 1 од Правилникот (придружба на возило со кое се превозува личност на која и е доделена придружба), со што овие возила се ставени во поповолна положба во однос на возилата на Армијата (од алинејата 4 на истиот член) за кои ваков исклучок не е предвиден, иако и едните и другите возила се возила кои се во сопственост на државните органи, кои пак вообичаено не ги наплатуваат трошоците за направените услуги едни од други.

Значи за Судот е неспорно дека при вршењето придружба на возила настануваат определени трошоци за органот (Министерството за внатрешни работи), меѓутоа начинот на надоместувањето на овие трошоци, по однос на сите четири

предвидени видови на придружба, вклучувајќи го прашањето за утврдување на обврска за плаќање, како и евентуално ослободување од плаќање, мора да биде регулирано со закон, а не со подзаконски акт, како што е во случајот во однос на двата видови на придружба од членот 154 став 1 алинеите 1 и 4.

Во конкретниот случај, Судот оцени дека не можат да се применат одредбите за трошоци на постапката од Законот за управната постапка, бидејќи во конкретниот случај, според Судот, не станува збор за управна работа, туку за овластување на полицијата за превземање на дејствија при вршење на полициските работи кои се однесуваат на регулирањето и контролата на сообраќајот на патиштата и обезбедувањето на определени личности и објекти, што е во функција на обезбедување на поголема безбедност на учесниците во сообраќајот и спречување на сообраќајни незгоди, како и заради заштита на определени личности и објекти. Значи се работи за овластување кое полицијата го применува заради остварување на со закон определените задачи, еден вид на оперативно дејствије во рамките на овластувањата на полицијата, кое не е управна работа и за нејзиното спроведување не се донесува управен акт.

Поради наведеното Судот утврди дека оспорената одредба од членот 161 од Правилникот не е во согласност со член 8 став 1 алинеите 3 и 4, член 51, член 96 од Уставот.

6. Во однос на оспореното Решение за наплата на трошоци при асистенција и задолжително обезбедување на стоки согласно закон, број 194-10532/1 од 19 јануари 2009 година, Судот утврди дека тоа е донесено од министерот за внатрешни работи, врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, а во врска со член 7 од Законот за полицијата и членовите 83, 85 и 160 од Правилникот за вршење на полициските работи.

Според членот 7 од Законот за полиција, полицијата укажува помош (асистенција) за спроведување на извршна одлука, доколку при спроведувањето на извршувањето, надлежниот државен орган, односно лицата кои со посебен закон се овластени да го спроведат извршувањето, наидат на физички отпор или таков отпор може оправдано да се очекува. Барањето за асистенција, надлежниот државен орган од ставот 1 на овој член, го поднесува до Полицијата во писмена форма, најдоцна пет дена пред спроведување на извршувањето на одлуката од ставот 1 на овој член. Началникот на

Секторот за внатрешни работи одлучува за начинот на давање на помошта (асистенција) и за тоа навреме го известува подносителот на барањето.

Од содржината на Решението произлегува дека со него се утврдува обврска за надоместување на трошоците за асистенција и за задолжително обезбедување на стоки согласно закон и се утврдува начинот на пресметување на трошоците (6 евра во денарска противвредност за еден работен, односно 1 евро во денарска противвредност за еден поминат километар).

Со оглед на тоа што во Решението е предвидено тоа да влегува во сила со денот на неговото донесување, произлегува дека министерот за внатрешни работи одлучил Решението да не се објави во "Службен весник на Република Македонија", најверојатно сметајќи дека Решението е интересен акт на министерството.

Меѓутоа, според мислењето на Судот, имајќи ја предвид содржината на решението, фактот што него се пропишува обврска за плаќање на трошоци за извршување на определени полициски овластувања (асистенција и задолжително обезбедување на стоки) и дека таа обврска не се однесува на лицата вработени во Министерството, туку се однесува на неопределен круг на субјекти кои можат да се јават како баратели на асистенција, Судот утврди дека истото не претставува интересен акт, односно дека е пропис, за кој пак важи одредбата од член 52 став 1 од Уставот, според која законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила.

Освен тоа оспореното Решение не е во согласност и со член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ бр.58/2000, 44/2002 и 82/2008) според кој, министерот донесува правилници, наредби, упатства, планови, програми, решенија и други видови акти за извршување на законите и други прописи, кога за тоа е овластен со закон“.

Од анализата на одредбите на Законот за полицијата, посебно на членот 7 од Законот, произлегува дека во него е уредена асистенцијата и начинот, рокот и постапката за поднесување на барањето за барањето за асистенција, меѓутоа законската одредба не содржи обврска за надоместок на трошоците за асистенција, ниту пак овластување за донесување на подзаконски акт со кој би се уредил начинот на определување и наплата на надоместокот на трошоци,

така што произлегува дека во конкретниот случај обврската за наплата на трошоците е уредена со подзаконски акт – оспорениот Правилник за начинот на вршење на полициските работи, односно дека министерот за внатрешни работи самиот со подзаконски пропис, наместо со закон, се овластил за донесување на подзаконски пропис со кој се уредува обврска за наплата на трошоци, што е спротивно на уставниот принцип на поделбата на власта, како и со член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа.

Врз основа на наведеното, Судот оцени дека оспореното Решение за наплата на трошоци при асистенција и задолжително обезбедување на стоки согласно закон, број 194-10532/1 од 19 јануари 2009 година, не е во согласност со одредбите од член 8 став 1 алинеи 3 и 4, член 51, член 52 став 1 и 2, член 95 став 3 и член 96 од Уставот на Република Македонија, како и со член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

8. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите: д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова–Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.1/2011)

6.

У.бр.74/2011

- Утврдување услови и степен на образование за произведување на офицери и подофицери во почетен чин

- Determination of conditions and level of education for production of officers and commissioned officers in an initial rank

- Право е на законодавецот да утврди под кои услови и кој степен на образование, односно кредити се потребни за произведување на офицери и подофицери во почетен чин за лицата кои образованието го стекнале на другите високообразовни институции, односно надвор од Воената академија.

- It is the right of the legislator to determine the conditions and the level of education, that is, credits, that are required for the production of officers and commissioned officers in an initial rank applying to the persons who have acquired education at the other institutions for high education, that is, outside the Military Academy.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 септември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 18 од Законот за изменување и дополнување на Законот за служба во Армијата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.23/2011).

2. Благој Јовановски од Штип на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на член 18 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата со оспорениот член се вршело дискриминација и се ставале во нерамноправна положба лицата кои имале завршено Воена академија. Дискриминацијата се состоела во тоа што во чин потпоручник се произведувало лице кое имало завршено Воена академија според планот и програмата на воената академија која траела 4 години со што лицето се стекнувало со 240 кредити според ЕКТС. Отука според подносителот согласно став 3 на оспорениот

член 18 од Законот за изменување и дополнување овие лица би требало да бидат унапредени во чин поручник.

Со произведувањето во чин потпоручник по завршувањето на Воената академија која е стручно специјализирана за работа во Армијата на Република Македонија се омаловажувала институцијата Воена академија. Потпоручниците најмалку требало да поминат две години во овој чин за да стекнат услови за унапредување во чин поручник. Под истите услови лицата од ставот 3 од членот 18 се унапредувале во чин поручник и биле во предност од две години во однос на потпоручниците кои имале завршено Воена академија.

Оттука, подносителот смета дека оспорениот член би требало да се поништи и да остане решението од член 45 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија пред извршените измени.

3. Судот на седницата утврди дека според член 18 од Законот за изменување и дополнување на Законот за служба во Армијата во членот 45 ставови 1 и 2 се менуваат и гласат:

(1) Во чин потпоручник се произведува лице кое има завршено Воена академија.

(2) Во чин потпоручник во соодветен род или служба се произведува лице со високо образование со стекнати најмалку 180 кредити според ЕКТС и кое ќе заврши стручно оспособување и усовршување за офицери.

По ставот 2 се додава нов став 3 кој гласи:

(3) Во чин поручник во соодветен род или служба се произведува лице со високо образование со стекнати најмалку 240 кредити според ЕКТС или завршен VII/1 степен и кое ќе заврши стручно оспособување и усовршување за офицери.

Ставот 3 станува став 4.

4. Според член 9 од Уставот граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уведување, имотната и општествената положба.

Граѓаните пред Уставот се еднакви.

Според член 32 став 5 од Уставот, остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Со Законот за служба во Армијата на Република Македонија (Службен весник на Република Македонија бр.36/2010 и 23/2011) се уредуваат статусот, правата, обврските, должностите и одговорностите на персоналот на служба во Армијата на Република Македонија, како и системот на плати и надоместоци на плати и други прашања во врска со служба во Армијата.

Согласно член 3 од наведениот закон, служба во Армијата врши воен и цивилен персонал.

Воениот персонал опфаќа: а) активен воен персонал (воен старешина - офицер и подофицер и професионален војник; б) воен персонал на стручно оспособување, односно обука (војник на доброволно служење на воениот рок, лице на стручно оспособување и усовршување за офицер односно подофицер и питомец на Воената академија и в) активен резервен персонал (лице од резервен состав на Армијата поставено на должности согласно со актот за формација на Армијата).

Во членот 31 од Законот се утврдени општите услови кои треба да ги исполнува лице кое може да биде примено на служба во Армијата како офицер односно подофицер и професионален војник.

Во членовите 32, 33, 34, 35, и 36 од Законот се утврдени посебни услови за прием на офицер, подофицер и професионален војник.

Во член 42 став 1 алинеја 5 од Законот поместен во делот „Чинови на воениот персонал“ е предвидено дека чинови на активниот воен персонал – офицери се : потпоручник, поручник, капетан, мајор, потполковник, полковник и генерал на Армијата.

Во Глава VI „Произведување на офицери и подофицери во почетен чин, односно во членот 45 кој е изменет со оспорениот член 18 од Законот за изменување и услови на Законот за служба во Армијата на Република Македонија е предвидено дека :

(1) Во чин потпоручник се произведува лице кое има завршено Воена академија.

(2) Во чин потпоручник во соодветен род или служба се произведува лице со високо образование со стекнати најмалку 180 кредити според ЕКТС и кое ќе заврши стручно оспособување и усовршување за офицери.

По ставот 2 се додава нов став (3) кој гласи:

(3) Во чин поручник во соодветен род или служба се произведува лице со високо образование со стекнати најмалку 240 кредити според ЕКТС или завршен VII/1 степен и кое ќе заврши стручно оспособување и усовршување за офицери.

Ставот 3 станува став 4.

Според член 61 од Законот, поместен во глава VIII „Унапредување на воениот персонал на служба во Армијата“ е предвидено дека офицер може да се унапреди во непосредно повисок чин, ако во чинот што го има поминал најмалку: во чин потпоручник две години, во чин поручник три години, во чин капетан пет години, во чин мајор четири година, во чин потполковник четири години, во чин полковник четири години и во генералски чин две години.

По исклучок од ставот 1 на овој член, офицер може да се унапреди во непосредно повисок чин една година порано од времето пропишано во став 1, доколку два пати последователно е оценет со оцена пет и со степенот особено се истакнува, по сите критериуми од член 52 на овој закон.

Според член 5 од Законот за Воена академија (“ Службен весник на Република Македонија” бр.83/2009) одредбите на Законот за високото образование и Законот за научно истражувачка дејност соодветно се применуваат и на Академијата, доколку со овој закон поинаку не е уредено.

Со Законот за високото образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.35/2008, 103/2008, 26/2009, 83/2009, 99/2009 и 115/2010), односно во член 94 е предвидено дека првиот циклус на универзитетски студии по правило трае три до четири години и со неговото завршување лицето се стекнува со 180 односно 240 кредити. Овие студии ги оспособуваат студентите за влез во

вториот циклус на универзитетски студии и им се дава можност за вработување на одредени стручни работни места.

Според член 8 од наведениот закон на Академијата се остваруваат студии од прв, втор и трет циклус на студии и стручни студии. На Академијата се остварува и стручно оспособување и усовршување на лица со завршен прв циклус на студии за потребите на Армијата.

Според член 32 од Законот за воената академија, питомецот кој ќе заврши прв циклус на студии за потребите на Министерството и Армијата се произведува во чин потпоручник од соодветен род и се прима на работа во Министерството, во согласност со актот за систематизација на работните места во Министерството и актот за формација на Армијата.

Според член 25 став 1 од наведениот закон прием на лица за стручно оспособување и усовршување со завршен прв циклус на студии за потребите на Армијата се врши со јавен конкурс кој го објавува Академијата.

По завршувањето на стручното оспособување и усовршување за потребите на Армијата, лицето се произведува во чин потпоручник од соодветната служба и родот авијација и стапува на работа во Министерството, во согласност со актот за систематизација на работните места во Министерството и актот за формацијата на Армијата.

Тргувајќи од анализата на оспорената одредба, Законот за воената академија и Законот за високото образование наспрема наводите во иницијативата, Судот оцени дека со оспорената одредба не се доведуваат во прашање начелото на еднаквост односно не се врши дискриминација на лицата со завршена Воена академија во однос на лицата со високо образование кои имаат стекнато 180 односно 240 кредити и завршено стручно оспособување и усовршување. Имено, целта на законодавецот со наведеното законско решение не била да ги доведе во нееднаква положба лицата со завршена Воена Академија во однос на лицата со завршено високо образование со стекнати 180 кредити и завршено стручно оспособување и усовршување, туку овие лица со високо образование, да ги вклучи во процесот на трудот за потребите на Армијата и тие како и лицата со завршена Академија да добијат почетен чин потпоручник.

Исто така, Судот смета дека со предвидувањето дека почетен чин поручник добива лице со завршено високо образование кое има стекнато 240 кредити или завршено VII/1 степен и кое ќе заврши стручно оспособување и усовршување за офицери не се доведува во нееднаква положба лицето со завршена Воена Академија, од причина што лицата кои завршиле високо образование и се стекнале со 240 кредити надвор од Воената Академија нужно треба да се оспособат и усовршат определен период на Воената Академија. Од друга страна, лицето со завршена воена академија согласно системот за унапредување на воениот персонал (член 61) може да се стекне со чин поручник и пред истекот на рокот од две години, односно може да се унапреди предвреме по истекот на рок од 1 година како потпоручник ако при оценувањето покаже резултати повисоки од предвидените.

Имајќи го предвид наведеното, Судот оцени дека право е на законодавецот да утврди под кои услови и кој степен на образование односно колку кредити е потребно за произведување на офицери и подофицери во почетен чин за лицата кои образованието го стекнале на другите високообразовни институции односно надвор од Воената Академија, поради што не го постави прашањето за согласноста на оспорениот член 18 со начелото на еднаквост утврдено во член 9 од Уставот на кое се повикува подносителот на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.74/2011)

7.

У.бр.145/2011

- Преоден режим за вработените инспектори за заштита и спасување во Дирекцијата за заштита и спасување

- Transitional regime for employed inspectors for search and rescue in the Directorate for Search and Rescue

- Законското решение е повољно за вработените, овозможува преоден период на исполнување на посебните услови за сите во иста положба во Дирекцијата и не се загрозува правната сигурност како елемент на владеењето на правото.

- The legal solution is favourable for the employees, enables a transitional period to meet the special conditions for the same in an equal position in the Directorate and does not threaten the legal certainty as an element of the rule of law.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 24 ноември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 19 од Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита и спасување („Службен весник на Република Македонија“ бр.18/2011).

2. Стамен Филипov од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на член 19 од Законот означен во точката 1 од ова решение. Според наводите во иницијативата, условите кои требало да ги исполнуваат инспекторите биле

определени во членот 140 од Законот за заштита и спасување, каде и со последните измени и дополнувања на Законот, во 2011 година со членот 7 било утврдено дека: „инспектор за заштита и спасување можело да биде лице со високо образование со завршен VII-1 степен на образование или стекнати 180 до 300 кредити според ЕКТС со најмалку шест години работно искуство во заштитата и спасувањето од кои најмалку две години во државна служба“.

Во Законот за инспекциски надзор и во Законот за државните службеници, исто така, било предвидено високо образование како основен услов за стекнување на статус инспектор. Имајќи предвид дека во пракса фактичката состојба била таква што инспекторите за заштита и спасување биле распоредени на работни задачи - инспектори во 2005 година врз основа на членот 160 од Законот за заштита и спасување („Службен весник на Република Македонија“ бр.36/2004), и покрај тоа што и членот 140 од истиот закон децидно предвидувал тие да го исполнувале условот на високо образование, произлегувало дека инспекторите без високо образование од тој период биле веќе 6 години толерирани, а сега со оспорениот член од Законот продолжувале да се толерираат уште 4 години да го исполнат условот на образование. Бидејќи во Дирекцијата за заштита и спасување имало доволно вработени кои ги исполнувале условите за стекнување на статус инспектор, а и пошироко во други органи на државната управа и други граѓани на Република Македонија, кои би можеле да аплицираат за работно место инспектори за заштита и спасување, произлегувало дека оспорениот член 19 од Законот не бил во согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот кој се однесува на владеењето на правото и членот 9 од Уставот, според кој граѓаните пред Уставот и законите се еднакви. Од овие причини со иницијативата се предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорената одредба од Законот.

3. Судот на седницата утврди дека во членот 19 од Законот е предвидено дека вработените инспектори за заштита и спасување во Дирекцијата што не ги исполнуваат посебните услови утврдени во овој закон се должни во рок од четири години да ги исполнат утврдените посебни услови, а во спротивно им престанува работниот однос како инспектор за заштита и спасување.

4. Според членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според членот 9 став 2 од Уставот, граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Согласно членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и законите. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Законот за заштита и спасување, кој бил донесен во 2004 година („Службен весник на Република Македонија“ бр.36/2004), со членот 140 став 2 предвидел: „Инспектор може да биде лице вработено во Дирекцијата за заштита и спасување со соодветно високо образование и работно искуство од најмалку пет години во областа на заштитата и спасувањето“.

Во преодните и завршните одредби од овој закон, меѓу другото било предвидено: директорот на Дирекцијата за заштита и спасување го именува Владата; рок за донесување на акти за организација и систематизација на работните места во Дирекцијата; вработните од Министерството за внатрешни работи кои вршат работи од областа на инспекцискиот надзор за заштита од пожари ги презема Дирекцијата; вработните од Министерството за одбрана кои вршат работи од областа на цивилната заштита ги презема Дирекцијата; објектите за заштита од Министерството за одбрана ги презема Дирекцијата; вработените од Министерството за внатрешни работи кои вршеле работи во областа на инспекцискиот надзор за заштита од пожари, материјално-техничките средства, инвентарот, средствата за работа, архивата, документацијата, возилата кои биле во врска со вршење на инспекцискиот надзор за заштита од пожари ги презема Дирекцијата (член 160); со денот на влегување во сила на овој закон престанува да важи Законот за заштита од елементарни непогоди („Службен весник на Република Македонија“ бр.39/1977) и одредбите од Законот за заштита од пожари („Службен весник на Република Македонија“ бр.43/1986, 37/1987, 51/1988, 36/1990 и 12/1993); како и овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе се применува од 1 јануари 2005 година.

Оттука, неспорно е дека материјалното и кадровското работење на Дирекцијата, според Законот за заштита и спасување, правно и фактички настанало на основата на преземањето од претходното институционално постоење на овие надлежности и

неспорно е дека од 1 јануари 2005 година како ден на примена на овој закон, согласно членот 140 став 2, како услов за инспектор во Дирекцијата потребно е високо образование.

Со измените и дополнувањата на Законот за заштита и спасување во 2008 година („Службен весник на Република Македонија“ бр.86/2008), изменет е членот 140 и тој предвидувал: „Инспекциски надзор над спроведувањето на одредбите од овој закон и другите прописи од областа на заштитата и спасувањето го вршат инспектори за заштита и спасување. Инспектор може да биде лице со високо образование со најмалку пет години работно искуство во заштитата и спасувањето“.

Со измените и дополнувањата на Законот за заштита и спасување во 2011 година („Службен весник на Република Македонија“ бр.18/2011), со членот 7 изменет е членот 140 став 2 од Законот, кој сега гласи: „Инспектор за заштита и спасување може да биде лице со високо образование со завршен VII-1 степен на образование или стекнати 180 до 300 кредити според ЕКТС со најмалку шест години работно искуство во заштита и спасување од кои најмалку две години во државна служба“.

Меѓутоа, законодавецот, исто така, со член 19 од Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита и спасување („Службен весник на Република Македонија“ бр.18/2011), за прв пат од донесувањето на основниот Закон, предвидел дека „Вработените инспектори за заштита и спасување во Дирекцијата што не ги исполнуваат посебните услови утврдени во овој закон се должни во рок од четири години да ги исполнат утврдените посебни услови, а во спротивно им престанува работниот однос како инспектор за заштита и спасување“.

Од погореизнесената хронологија на одредбите од Законот за заштита и спасување, Судот оцени дека од денот на неговата примена - 1 јануари 2005 година, било извршено материјално и кадровско преземање во Дирекцијата од претходните институции, и биле со овој закон и неговите подоцнежни измени и дополнувања утврдени услови за стекнување статус инспектор за заштита и спасување во Дирекцијата, според кои се вработувале односно се заснивале нови работни односи на овие работи и задачи.

Законодавецот, меѓутоа неспорно има уставен основ да го регулира и прашањето на вработените инспектори за заштита и

спасување во Дирекцијата што не ги исполнувале посебните услови утврдени во членот 140 од Законот и да допушти рок во кој тие ќе можат да ги исполнат тие посебни услови, а во спротивно не ќе можат да вршат работи и задачи на инспектори во Дирекцијата, што значи дека ќе можат да вршат други работи и задачи.

Законот определил дека надзорот над спроведувањето на одредбите од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон ги врши Дирекцијата, која, покрај вработените кои се државни службеници има Генерален инспектор и инспектори за заштита и спасување кои вршат контрола над органите и институциите во Република Македонија дали ги применуваат мерките за заштита и спасување утврдени со закон и прописите од таа област и во Дирекцијата покрај нив има стручен персонал и вработени во Дирекцијата кои немаат статус на државни службеници (летачки персонал, воздухопловно-техничкиот персонал, односно авиодиспечер и координатор на лет и др.).

Законот за инспекциски надзор („Службен весник на Република Македонија“ бр.50/2010 и 161/2010) јасно определил дека инспектор може да биде лице кое ги исполнува општите услови утврдени со Законот за државните службеници или со друг закон и посебните услови утврдени со закон и со актот за систематизација на работните места во инспекциската служба (член 18 став 1), а во членот 22 е наведен статусот на инспекторите според звањата од Законот за државните службеници.

Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита и спасување („Службен весник на Република Македонија“ бр.18/2011), во членот 19 кој е оспорен со иницијативата, предвидел дека: за веќе вработените инспектори во Дирекцијата, што се во редовен работен однос, а што не ги исполнуваат посебните услови утврдени со овој закон (високо образование со завршен VII-1 степен на образование или стекнати 180 до 300 кредити според ЕКТС со најмалку 6 години работно искуство во заштита и спасување од кои најмалку две години во државна служба), им се дава на сите нив можност во рок од 4 години да ги исполнат предвидените посебни услови за инспектори, а во спротивно им престанува работниот однос како инспектор за заштита и спасување, но со можност за друго работно место, доколку за тоа постојат услови.

Оваа оспорена одредба од Законот, неспорно се однесува на затекнатиот кадар - инспектори во Дирекцијата до денот на

влегување во сила на законот за измени, се однесува за сите нив кои немаат високо образование, не прави разлика по основ на изминато работно искуство и без оглед колку години претходно работеле, предвидува можност таквиот кадар да се дошколува и да продолжи како инспектори во Дирекцијата за заштита и спасување, а во спротивно ќе им престане на сите нив работниот однос како инспектор за заштита и спасување.

Оттука, според Судот неспорно е дека ова законско решение е во суштина поволно законско решение за вработените, не прави разлика и поделба по основ на изминат работен стаж или по друг основ, овозможува преоден период на интеграција под исти услови со другите вработени во Дирекцијата, не претставува ограничување на нивните права и слободи и не се загрозува нивната правна сигурност како елемент на владеењето на правото.

Тргувајќи од изнесената уставносудска анализа, Судот оцени дека законодавецот може со закон да ги пропише посебните услови кои треба да ги имаат инспекторите во Дирекцијата за заштита и спасување, како и преодниот период на стекнување на тие услови од страна на веќе вработениот кадар инспектори во редовен работен однос во Дирекцијата, согласно оспорениот член 19 од Законот. Со ова поволно законско решение за вработените инспектори во Дирекцијата кои не ги исполнувале посебните услови за инспектори, односно немале високо образование, а им се остава рок од 4 години за нивно исполнување, се афирмираат правата од работен однос за вработените да продолжат да вршат работи и задачи како инспектори, а не им се одземаат права, ниту пак се на штета на туѓи права на што се однесуваат наводите во иницијативата. Ова законско решение е во суштина поволно законско решение за вработените, овозможува преоден период на исполнување на посебните услови за сите во иста положба во Дирекцијата, не претставува ограничување на нивните или туѓи права и интереси и не се загрозува правната сигурност како елемент на владеењето на правото.

Со оглед на тоа Судот оцени дека наводите во иницијативата се неосновани и не може да се постави прашањето за согласноста на членот 19 од Законот со членот 8 став 1 алинеја 3 и членот 9 од Уставот на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.145/2011)

8.

У.бр.169/2011

- Трошоци за посебни мерки за безбедност при превоз на определени експлозивни материи

- Costs for the special security measures in transport of certain explosive substances

- Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата му дава овластување на министерот за внатрешни работи да го уреди прашањето на висината на трошоците при вонреден превоз што паѓа на товар на превозникот или испраќачот. Факт е дека во решението како основ за донесување на решението не е предвиден член 417 туку член 158 од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата, меѓутоа, не наведувањето на соодветната одредба за донесување на оспореното решение не го прави истото несогласно со одредбите од законите на кои се повикува подносителот на иницијативата.

- The Law on Road Traffic Safety empowers the Minister of the Interior to regulate the issue about the amount of the costs in an extraordinary transport that is incurred by the transporter or the sender. It is a fact that the resolution does not envisage Article 417 as a ground for the adoption of the resolution but Article 158 of the Law on Road Traffic Safty. However, the failure to note the corresponding provision for the adoption of the contested resolution does not make it be in disagreement with the provisions of the laws that the applicant invokes.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 декември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Решението за наплата на трошоци при преземање на посебни мерки за безбедност при превоз на определени експлозивни материји, обезбедување на вонреден превоз и обезбедување (придружба) при превоз на определени стоки од страна на Министерството за внатрешни работи, бр.121-60053/1 донесено од министерот за внатрешни работи на 1 август 2011 година („Службен весник на Република Македонија“ бр.108/2011).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспореното решение не било во согласност со член 8 став 1 алинеи 3 и 4, член 51, член 68 став 1 алинеја 2 и член 96 од Уставот на Република Македонија, со член 55 став 1 и член 61 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, со член 44 став 2 од Законот за превоз на опасни материји во патниот и железничкиот сообраќај како и со член 158 од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата. Ова од причина што со него не било направено разработка на законските одредби, туку изворно се уредува обврската за надоместок на трошоците што мора да биде регулирано со закон, а не со подзаконски акт.

Воедно, според подносителот оспореното решение било спротивно и на Одлуката на Уставниот суд У.бр.1/2011 од 8 јуни 2011 година со која се укинал член 161 од Правилникот за начинот на вршење на полициските работи и Решението за наплата на трошоци при асистенција и задолжително обезбедување на стоки согласно закон бр.194-10532/1 од 19 јануари 2009 година донесено од министерот за внатрешни работи.

Новото оспорено Решение било исто како и укинатото со што очигледно бил нарушен принципот на конечност и извршност на одлуките на Уставниот суд, од кои причини подносителот бара оспореното решение да се поништи, а до конечно одлучување Судот да донесе временна мерка.

3. Судот на седницата утврди дека министерот за внатрешни работи врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација на органите на државната управа, а во врска со член 44 став 2 од Законот за превоз на опасни материи во патниот и железничкиот сообраќај и член 158 од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата на 1 август 2011 година донел Решение за наплата на трошоци при преземање на посебни мерки за безбедност при превоз на определени експлозивни материи, обезбедување на вонреден превоз и обезбедување (придружба) при превоз на определени стоки од страна на Министерството за внатрешни работи.

I. За преземање на посебни мерки за безбедност при превоз на определени експлозивни материи, обезбедување на вонреден превоз/учество во сообраќајот на возила што не ги исполнуваат пропишаните услови како и обезбедување (придружба) при превоз на предмети од вредност од страна на Министерството за внатрешни работи согласно закон, подносителот на барањето е должен да ги надомести трошоците согласно следните вредности по час односно километар: вредност на еден работен час - 6 евра во денарска противвредност; вредност на еден поминат километар - 1 евро во денарска противвредност.

II. Ова решение влегува во сила наредниот ден од денот на неговото објавување во „Службен весник на Република Македонија“.

4. Според членот 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според членот 52 став 1 од Уставот, законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила, а според ставот 2 на овој член, законите и другите прописи се објавуваат во „Службен весник на Република Македонија“ најдоцна во рок од седум дена од денот на нивното донесување.

Според член 68 став 1 алинеја 2 од Уставот, Собранието на Република Македонија, меѓу другото, донесува закони.

Според член 95 став 3 од Уставот, организацијата и работата на органите на државната управа се уредуваат со закон што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Според член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Според членот 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа ("Службен весник на Република Македонија" број 58/2000, 44/2002 и 82/2008), министерот донесува правилници, наредби, упатства, планови, програми, решенија и други видови акти за извршување на законите и други прописи, кога за тоа е овластен со закон. Ф-5 го нема.

Во Главата XI „Овластување за подзаконски прописи“ од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата („Службен весник на Република Македонија“ бр.54/2007, 86/2008, 98/2008, 64/2009, 161/2009, 36/2011 и 51/2011) односно во членот 417 е предвидено дека се овластува министерот за внатрешни работи да донесе поблиски прописи за „начинот на организација на обезбедувањето на вонредниот превоз и висината на трошоците поврзани со обезбедувањето на вонреден превоз од страна на униформираните полициски службеници на Министерството за внатрешни работи“.

Во членот 156, 157 и 158 поместен во Глава „Учество во сообраќај на возила што не ги исполнуваат пропишаните услови (вонреден превоз) од наведениот законот е предвидено дека трошоците за обезбедување на вонредниот превоз кога тоа го вршат униформираните полициски службеници на Министерството за внатрешни работи се на товар на превозникот.

Во Законот за превоз на опасни материи во патниот и железничкиот сообраќај (“Службен весник на Република Македонија” бр.92/2007, 161/2009 и 17/2011 односно во членот 4 под поимот „опасни материи“ се подразбира супстанции или производи за кои превозот е забранет или одобрен само под определени околности во согласност со прописите од членот 3 на овој закон. Членот 3, пак, од овој закон предвидува дека за превоз на опасни материи освен овој закон се применува и Европската спогодба за меѓународниот патен превоз на опасни материи (ADR) и Конвенцијата за меѓународен железнички превоз (COTIF) чиј составен дел е Правилникот за меѓународниот превоз на опасни материи во железничкиот сообраќај (RID).

Во член 5 пак се класифицирани опасни материи врз основа на своите карактеристики (експлозивни материи и предмети, гасови, запалива течност, самозапаливи материи, заразни материи, радиоактивни материи и други опасни материи).

Како опасни материи се сметаат и суровини од кои се произведуваат опасни материи и отпадоците, ако ги имаат карактеристиките на тие материи.

Во Глава VI „Посебни мерки за безбедност за превоз на определени видови опасни материи“, односно во член 44 од Законот е предвидено дека Министерството за внатрешни работи може по потреба, да нареди преземање на посебни мерки за безбедност при превоз на определени експлозивни материи (превоз на движење, придружба на испраќање или превземање полициска придружба и др.).

Во став 2 на член 44 е предвидено дека трошоците на посебните мерки за безбедност од став 1 на овој член во внатрешниот превоз на експлозивни материи ги поднесува испраќачот на експлозивни материи, а при увоз или транзит на експлозивни материи ги поднесува превозникот.

Тргувајќи од анализата на одредбите на Законот за превоз на опасни материи во патниот и железничкиот сообраќај, а кои се однесуваат на посебната потреба за преземање на посебни мерки на безбедност за определени опасни материи (член 44) како и членот 417 од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата, Судот оцени дека наводите во иницијативата не се основани.

Ова од причина што членот 417 од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата му дава овластување на министерот за внатрешни работи да го уреди прашањето на висината на трошоците при вонреден превоз што паѓа на товар на превозникот или испраќачот. Факт е дека во решението како основ за донесување на решението не е предвиден член 417 туку член 158 од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата, меѓутоа, според Судот не наведувањето на соодветната одредба за донесување на оспореното решение не го прави истото несогласно со одредбите од законите на кои се повикува подносителот на иницијативата.

Ова дотолку повеќе што во основот за донесување на оспореното решение доносителот се повикува на Законот за безбедноста на сообраќајот на патиштата.

Воедно, Судот оцени дека не се основани наводите од иницијативата дека со оспореното решение се повредува член 112 од Уставот.

Ова од причина што по донесување на Одлуката на Судот, Министерството за внатрешни работи донел решение кое е објавено во службеното гласило на Републиката и основот за донесување на истото како што наведува е Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата, а не член 7 од Законот за полиција како што било предвидено во решението кое Уставниот суд го укинал.

Со оглед на наведеното Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспореното решение со Уставот и законските одредби на кои се повикува подносителот на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.169/2011)

9.

У.бр.207/2010

- Одземање на дозвола за оружје

- Taking away a permit for weapons

- Одземањето на дозволата за оружје и оружјето од имателот, во случај кога надлежниот орган ќе утврди дека тоа лице правосилно е осудено за кривично дело сторено со умисла кое се гони по службена должност, не значи дека со тоа граѓаните се ставени во нееднаква правна положба бидејќи тоа се однесува за сите граѓани кои се нашле во иста правна положба пред Законот.

- The taking away of the permit for weapons and the weapons from the holder, in case when the competent body finds that the person has been sentenced with an effective judgment for a criminal offence committed intentionally that is prosecuted ex officio, does not mean that it puts the citizens in an unequal legal position since it refers to all citizens that are in the same legal position before the Law.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” број 70/1992), на седницата одржана на 21 декември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 42 став 1 точка 3 и членот 43 став 1 од Законот за оружјето (“Службен весник на Република Македонија” број 7/2005, 47/2006, 42/2007, 86/2008 и 72/2010).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување на постапка за оценување на уставноста на членот 12 став 1 алинеја 1 од Законот означен во точката 1 од решението.

3. Петко Бурлијовски од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија, му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот, означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите од иницијативата, оспорените законски одредби биле спротивни на членот 9 од Уставот, бидејќи ги ставале граѓаните во нерамноправна положба пред Уставот и законите. Имено, оспорените одредби не можело да се однесуваат за сите граѓани правосилно осудени за сторени кривични дела со умисла кои се гонат по службена должност и на сите да им се одзема дозволата за оружје и оружјето, бидејќи постоеле и такви кривични дела кои по својата природа не содржеле обележја на елементи на насилство, па според подносителот тие и не претставувале опасност за јавниот ред, па на тој начин беспотребно било одземањето на дозволата за оружје, а со тоа и до ускратување на правата на граѓаните кои веќе ги стекнале. Во случаите пак кога надлежните органи привремено ја одземаат дозволата за оружје, поради поведена кривична постапка против лице, која завршила со ослободителна одлука за лицето, со одземањето на дозволите за оружје, граѓаните и нивните семејства трпеле штета поради нарушен углед и чест. Токму од овие причини, подносителот смета дека оспорените одредби не требало да постојат во правниот поредок и да се донеселе други поконкретни и подецидни членови во предметниот закон со кои јасно ќе биле наведени случаевите за кои кривични дела надлежните органи ќе имале право да донесуваат решенија за одземање на дозвола за носење на оружје и оружје, на кој начин ќе се стеснел кругот на таквите случаи.

4. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 12 алинеја 1 од Законот се смета дека постои опасност за јавниот ред според членот 9 став 1 точка 4 од овој закон, ако физичкото лице правосилно е осудено за кривично дело сторено со умисла, кое се гони по службена должност.

Судот исто така утврди дека со оспорениот член 42 став 1 точка 3 од Законот е определено дека надлежниот орган ќе донесе решение за одземање на дозволата за оружје, дозволата за колекционерско оружје односно дозволата за носење на оружје во случај кога ќе утврди дека лицето со правосилна пресуда е осудено за кривично дело или прекршок од членот 12 став 1 алинеи 1 и 2 на овој закон, а според оспорениот член 43 став 1 од Законот кога против имателот на дозвола за оружје, дозвола за колекционерско оружје

односно дозволата за носење на оружје е поведена кривична постапка за кривично дело од членот 12 став 1 алинеја 1 на овој закон или прекршочна постапка за прекршокот од членот 12 став 1 алинеја 2 на овој закон, надлежниот орган ќе донесе решение за привремено одземање на дозволата за оружје дозволата за колекционерско оружје односно дозволата за носење на оружје, оружјето и муницијата до донесување на правосилна одлука, за што го известува судот.

5. Со членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија е определено дека владеењето на правото е темелна вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно членот 9 од Уставот граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Со членот 25 од Уставот на секој граѓанин му се гарантира почитување и заштита на приватноста на неговиот личен и семеен живот, на достоинството и угледот.

Со членот 30 став 1 од Уставот, се гарантира правото на сопственост и правото на наследување. Според ставот 2 од истиот член од Уставот, сопственоста создава права и обврски и треба да служи за добро на поединецот и на заедницата, а според ставот 3 од наведениот член, никому не можат да му бидат одземени или ограничени сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон.

Директивата за контрола на набавување и поседување на оружје 91/477/ЕЕЗ, усвоена од Советот на Европа на 18.06.1991 година, предвидува услови кои поединецот треба да ги исполни за набавка на оружје од категорија Б меѓу кои и ако тоа не претставува опасност за јавниот ред или јавната безбедност, а согласно точката 6 (а) од Препораката Р(84)23 за хармонизација на националното законодавство усвоена од Комитетот на министри од земјите членки на Советот на Европа на 07.12.1984 година, што се однесува на огнено оружје, содржани се услови кои поединец треба да ги исполнува за добивање на дозвола за набавување, поседување или носење на огнено оружје, меѓу кои и условот лицето да не било осудено за кривично дело.

Определбата за постигнување на полноправно членство во Европската унија, имплицира потреба за Република Македонија од хармонизација на националното законодавство со меѓународните инструменти и легислативата на западноевропските земји по прашањето за контролата на оружјето (набавување, поседување, носење, производство, промет и транспорт на оружје и муниција), од кои причини во Законот за оружјето се имплементирани меѓународните стандарди и компаративни искуства во оваа област.

Со Законот за оружјето (“Службен весник на Република Македонија” број 7/2005, 47/2006, 42/2007, 86/2008 и 72/2010) се уредуваат условите за набавување, поседување, носење, чување, производство, поправање, промет, превоз и пренесување преку државна граница на оружје и муниција. Одредбите на овој закон не се применуваат на вооружувањето и воената опрема, како и на оружјето и муницијата наменети за потребите на Министерството за одбрана, Армијата на Република Македонија, Министерството за внатрешни работи, казненопоправните установи и другите државни органи и правни лица утврдени со посебни прописи.

Со членот 9 од Законот определени се условите за издавање на одобрение за набавување на оружје на физичко лице врз основа на претходно поднесено писмено лично барање за издавање одобрение за набавување на оружје, а конкретно такво одобрение ќе се издаде на физичкото лице ако е исполнет и условот содржан во ставот 1 точка 4 од наведениот член од Законот, односно тоа да не претставува опасност за јавниот ред.

Според оспорениот член 12 алинеја 1 од Законот се смета дека постои опасност за јавниот ред според членот 9 став 1 точка 4 од овој закон, ако: физичкото лице правосилно е осудено за кривично дело сторено со умисла, кое се гони по службена должност.

Со членот 41 од Законот се уредени случаите на поништување на дозволата за оружје и дозволата за носење на оружје.

Со оспорениот член 42 став 1 точка 3 од Законот е определено дека надлежниот орган ќе донесе решение за одземање на дозволата за оружје, дозволата за колекционерско оружје односно дозволата за носење на оружје во случај кога ќе утврди дека лицето со правосилна пресуда е осудено за кривично дело или прекршок од членот 12 став 1 алинеи 1 и 2 на овој закон и

Според оспорениот член 43 став 1 од Законот кога против имателот на дозвола за оружје, дозвола за колекционерско оружје односно дозволата за носење на оружје е поведена кривична постапка за кривично дело од членот 12 став 1 алинеја 1 на овој закон или прекршочна постапка за прекршокот од членот 12 став 1 алинеја 2 на овој закон, надлежниот орган ќе донесе решение за привремено одземање на дозволата за оружје дозволата за колекционерско оружје односно дозволата за носење на оружје, оружјето и муницијата до донесување на правосилна одлука, за што го известува судот.

Со членот 44 став 1 од Законот е определено дека во случаите од членовите 41 и 42 на овој закон, надлежниот орган ќе донесе решение за одземање на оружјето и муницијата.

Од анализата на оспорената одредба од членот 12 став 1 алинеја 1 од Законот, произлегува дека законодавецот уредил што претставува опасност за јавен ред како една од причините за неиздавање на одобрение за набавка на оружје на физичко лице, односно дека за опасност за јавниот ред се смета и ако физичкото лице правосилно е осудено за кривично дело сторено со умисла, кое се гони по службена должност.

Оспорениот член 12 став 1 алинеја 1 од Законот, бил предмет на уставносудска оцена и Уставниот суд со Решение У.бр. 54/2005 од 7 септември 2005 година, не повел постапка за оценување на уставноста на членот 12 став 1 точка 1 од Законот за оружјето ("Службен весник на Република Македонија" бр.7/2005) бидејќи оценил дека постоењето на потребата со закон да бидат уредени прашања за кредибилитетот на физичкото лице да поседува и носи оружје ќе ја намали можноста од штетни последици по животот и имотот на граѓаните, а и самата природа на оружјето е таква што тоа не е стока во слободниот промет што може да го набави секој граѓанин, туку е под посебен режим на правниот промет, па оттука и правото на законодавецот да предвидува и услови за неговото набавување, односно поседување, поради што точката 3 од став 1 на членот 12 од Законот не е во несогласност со Уставот.

Иницијативата и во тој случај е поднесена од сега подносителот на предметната иницијатива Петко Бурлијовски од Битола со наводи дека со оваа оспорена одредба од Законот се повредувало начелото на еднаквост на граѓаните, загарантирано со членот 9 од Уставот на Република Македонија.

Според член 110 алинеја 1 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Согласно членот 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Со оглед дека Судот веќе ја оценувал уставноста на оспорениот член 12 став 1 алинеја 1 од Законот за оружјето и со Решение У. бр. 54/2005 од 7 септември 2005 година, оценил дека истата е во согласност со Уставот, поради што не повел постапка за оценување на нејзината согласност со одредбите од Уставот, а во конкретниот случај, нема основи за поинакво одлучување, сметаме дека се исполнети процесните услови за примена на цитираната деловничка одредба за отфрлање на иницијативата по однос на оваа оспорена одредба.

Од анализата на оспорената одредба од член 42 став 1 точка 3 од Законот, произлегува дека во случај кога надлежниот орган ќе утврди дека лицето правосилно е осудено за кривично дело сторено со умисла кое се гони по службена должност ќе донесе решение за одземање на дозволата за оружје, односно дозволата за носење на оружје, а од анализата на оспорениот член 43 став 1 од Законот, произлегува дека законодавецот уредил привремено одземање на дозвола за оружје, односно дозвола за носење на оружје, оружјето и муницијата кога против имателот на дозволата за оружје е поведена кривична постапка за кривично дело сторено со умисла, кое се гони по службена должност. Оспорените законски решенија се во корелација со оспорената одредба од членот 12 став 1 од Законот (за оваа одредба Судот веќе се произнел и оценил дека таа не е во спротивност со Уставот), односно тие се консеквенца на претходното законско нормирање од членот 12 од Законот за тоа што претставува опасност за јавниот ред, што воедно е и причина за неиздавање на одобрение за набавување на оружје на физичко лице. Следствено на тоа, доколку лицето поседува дозвола за оружје, а настапи некоја од причините поради кои не може да се издаде одобрение за набавување на оружје (физичкото лице правосилно е осудено за кривично дело сторено со умисла, кое се гони по службена должност), законодавецот уредил одземање на веќе издадените исправи за оружје, односно привремено одземање на дозволата за

оружје, оружјето и муницијата кога против имателот на дозволата за оружје е поведена кривична постапка за кривично дело сторено со умисла, кое се гони по службена должност.

Според наводите во иницијативата одземањето на исправите за оружје предвидено со оспорените законски решенија, не можело да се однесува за сите лица правосилно осудени за кривични дела сторени со умисла кои се гонат по службена должност, бидејќи не сите кривични дела сторени со умисла и кои се гонат по службена должност содржеле елементи на насилство, односно не сите претставувале опасност за јавниот ред. Исто така во случај на ослободување од кривичното гонење, се нарушувал угледот на граѓаните и нивните семејства поради штетата што ја трпеле со привременото одземање на дозволата за оружје и оружјето, кои наводи според Судот се неосновани. Всушност, од наводите содржани во иницијативата, генерално произлегува дека оспорените законски одредби се проблематизираат од аспект на тоа дека законодавецот не нормирал, а требало да нормира одредби со кои точно ќе се наведе кривичните дела кои содржеле елементи на насилство и само за сторителите на тие кривични дела да се однесувало одземањето на исправите за оружје, бидејќи според подносителот на иницијативата само тој вид на кривични дела требало да бидат карактеризирани како опасност за јавниот ред, кои наводи не се аргументација за уставно проблематизирање на законските решенија, односно не може тие да се стават под уставно сомнение заради тоа што не биле уредени онака како што сметал подносителот на иницијативата, но и од аспект на нивната согласност со членот 9 од Уставот, Судот оцени дека оспорените одредби не може да се доведат под сомнение по однос на нивната согласност со принципот за еднаквост на граѓаните пред Уставот и законите. Наведеното од причини сто оспорените одредби не прават разликување на граѓаните по основ на полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политиекото и верското уверување, имотната и општествената положба и тие подеднакво се однесуваат за сите граѓани кои се нашле во иста правна положба пред Законот. Исто така според Судот, оспорените одредби, конкретно оспореното законско решение кое предвидува привремено одземање на дозволата за оружје, оружјето и муницијата, не имплицираат повреда на одредбата од Уставот со која се гарантира почитување и заштита на приватноста, достоинството и угледот на граѓаните. Имено, законодавецот при нормирањето оспорените одредби тргнал од генералната цел за заштита на животот кој согласно членот 10 од Уставот е неприкосновен, па оттука Судот

оцени дека така уредените законски решенија кои предвидуваат одземање на исправите за оружје, оружјето и муницијата се во функција на превенција од евентуалните последици кои генерално би можеле да ги трпат граѓаните, имајќи ја предвид општествено опасната природа на оружјето, па оттука според Судот, не може да се доведе под уставно сомнение нивното опстојување во правниот поредок.

Што се однесува до наводите во иницијативата за повреда на еднаш стекнатото право за поседување и носење на оружје, имајќи ги во вид карактеристиките на оружјето како такво, Судот оцени дека во конкретниот случај, еднаш стекнатото право не може да се смета како трајно. Имено, при нормирањето на оспорените одредби од Законот, законодавецот тргна од членот 30 од Уставот со кој се гарантира правото на сопственост и правото на наследување, како и гаранцијата дека никому не можат да му бидат одземени или ограничени тие права и правата кои од нив произлегуваат, освен кога се работи за јавниот интерес утврден со закон. Во конкретниот случај, јавниот интерес за одземање или ограничување на сопственоста и правата кои произлегуваат од неа е утврден со Законот за оружјето, односно при нормирањето на оспорените законски одредби, законодавецот тргна од општествено опасниот карактер на оружјето, односно самата природа на оружјето е таква што не е стока во слободниот промет што може да го набави секој граѓанин, туку е стока која подлежи на посебен правен режим и на ограничен и строго контролиран правен промет. Оттука, право е на законодавецот да воспоставува правила, критериуми и ограничувања за добивање на одобрение за набавување на оружје, како и да ги утврдува условите за одземање на исправите за оружје, оружјето и муницијата, па според Судот нема уставни пречки за опстојување на оспорената законска одредба во правниот поредок, од аспект на нивната согласност со цитираните одредби од Уставот.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе, во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.207/2010)

2. Надворешни работи

2. Foreign affairs

3. Финансии, даноци и други јавни давачки и надоместоци

3. Finances, taxes and other public contributions and remunerations

10.

У.бр.59/2010

**- Надоместок за извршување на правата и
должностите во заштитата и спасувањето**

*- Remuneration for the exercise of the rights and duties in
protection and rescue*

- Овластување на Владата со подзаконски пропис да ги доуреди прашањата од областа на заштитата и спасувањето, е во рамките на уставните овластувања на Владата на Република Македонија како носител на извршната власт и оспорената уредба во случајов претставува операционализација на Законот за заштита и спасување, во смисла на доуредување на прашањата за надоместоците и начинот на кој граѓаните можат да го остварат правото на нивна исплата пред надлежните органи.

- The authorisation of the Government with a sub-legal act to further regulate the issues from the field of protection and rescue is within the frameworks of the constitutional powers of the Government of the Republic of Macedonia as the holder of the executive power and the contested provision in this case is operationalisation of the Law on Protection and Rescue, in the sense of further regulation of the issues for the remunerations and the manner in which the citizens may exercise the right to their payment before the competent authorities.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” број 70/1992), на седницата одржана на 26 јануари 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на:

а) уставноста на член 130 став 2 и член 138 став 2 од Законот за заштита и спасување (“Службен весник на Република Македонија” број 36/2004, 49/2004 и 86/2008) и

б) уставноста и законитоста на Уредбата за висината и начинот на остварувањето на надоместокот на граѓаните во извршувањето на правата и должностите во заштитата и спасувањето (“Службен весник на Република Македонија” број 12/2006 и 34/2010), донесена од Владата на Република Македонија, број 19-136/1 од 26 јануари 2006 година.

2. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија, му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот, како и за оценување на уставноста и законитоста на Уредбата, означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, со оспорените одредби од Законот и оспорената Уредба се повредувале членовите 8 став 1 алинеите 3 и 4, 32 став 5, 51, 61 став 1, 68 став 1 алинеја 2, 88 став 1 и 91 алинеите 1 и 5 од Уставот на Република Македонија, бидејќи Владата со закон не можела да биде овластена со свој акт да ја утврдува висината на надоместокот за извршување на должностите во силите за заштита и спасување, туку тоа морало да биде уредено со закон и со колективни договори, согласно членот 32 став 5 од Уставот, а не со уредба-пропис што го донесувала Владата на Република Македонија. Имено, според иницијаторот Уредбата во целина не била во согласност со Уставот, затоа што од нејзината содржина произлегувало дека таа не била извршен пропис во смисла на членот 91 алинеја 5 од Уставот, со оглед дека со неа не се вршело доуредување, односно разработување, конкретизирање и допрецизирање на одредби од Законот, туку се утврдувала висината на надоместокот на граѓаните повикани заради извршување на правата и должностите од областа на заштитата и спасувањето во врска со учеството во силите за заштита и спаување што ги формира Републиката, а кои што можело да се утврди само со Законот за заштита и спасување.

3. Судот на седницата утврди дека оспорениот член 130 став 2 од Законот, определува дека висината на надоместокот за извршување на должностите во силите за заштита и спасување што ги формира Републиката, ги утврдува Владата и не може да биде поголем од три просечни месечни плати.

Судот, утврди и дека оспорениот член 138 став 2 од Законот, определува дека поблиски прописи за висината и начинот на остварувањето на надоместокот на граѓаните во извршувањето на правата и должностите во заштитата и спасувањето донесува Владата.

Судот, исто така утврди дека врз основа на оспорените одредби од член 130 став 2 и член 138 став 2 од Законот, Владата на Република Македонија, ја донела оспорената Уредба со која се определува висината на надоместокот на граѓаните повикани заради извршување на правата и должностите од областа на заштитата и спасувањето во врска со учеството во силите за заштита и спасување што ги формира Републиката, како и начинот на остварување на надоместокот на граѓаните повикани за извршување на правата и должностите од областа на заштитата и спасувањето.

4. Според член 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 32 став 5 од Уставот, остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективен договор.

Според член 51 од Уставот во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 68 став 1 алинеја 2 од Уставот, Собранието на Република Македонија донесува закони и дава автентично толкување на законите.

Според член 91 алинеи 1 и 5 од Уставот, Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршувањето на

законите и донесува уредби и други прописи за извршување на законите.

Со членот 35 од Законот за Владата на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија“ број 59/2000, 12/2003, 55/2005, 37/2006, 115/2007, 19/2008, 82/2008 и 10/2010), е определено дека за извршување на законите Владата донесува уредби со законска сила, уредби, одлуки, упатства, програми, решенија и заклучоци, а според членот 36 став 2 од Законот, со уредба Владата го уредува извршувањето на законите; утврдува начела за внатрешна организација на министерствата и другите органи на државната управа и уредува други односи во согласност со Уставот и со законите.

110

Со Законот за заштита и спасување се уредува системот за заштита и спасување на луѓето, животната средина, материјалните добра, природните богатства, животинскиот и растителниот свет и културното наследство од природни непогоди и други несреќи во мир, вонредна состојба и воена состојба во Република Македонија.

Според членот 4 од Законот, заштитата и спасувањето е работа од јавен интерес за Републиката. Заштитата и спасувањето во Републиката ги организираат и спроведуваат државните органи, органите на државната управа, органите на единиците на локалната самоуправа, јавните претпријатија, јавните установи и служби, трговски друштва, здруженија на граѓани, граѓаните и силите за заштита и спасување, на начин уреден со овој закон, прописите донесени врз основа на овој закон, како и со нормативите, стандардите и правилата на техничката практика.

Со членот 93 од Законот е определено дека заради заштита и спасување на луѓето и материјалните добра од природни непогоди, епидемии, епизоотии, епифитотии и други несреќи, согласно овој закон, се формираат единици и штабови за заштита и спасување (сили за заштита и спасување), кој се формираат како републички и просторни сили за заштита и спасување.

Во членот 94 од Законот е определено дека Републичките сили за заштита и спасување ги формира Републиката и тие се формираат за дејствување во определени региони односно подрачја на определен број на општини. Просторните сили за заштита и спасување ги формираат единиците на локална самоуправа,

трговските друштва, јавните претпријатија, установите и службите и тие се формираат за дејствување на подрачјето на општината.

Според член 95 од Законот силите за заштита и спасување имаат постојан и резервен состав.

Со членот 96 од Законот, е определено дека постојаниот состав на силите за заштита и спасување го сочинуваат вработените во Дирекцијата, тимовите и територијалните професионални противпожарни единици. Резервниот состав на силите за заштита и спасување го сочинуваат воените обврзници во резерва доколку не се ангажирани во Армијата на Република Македонија и граѓаните кои имаат должност за учество во силите за заштита и спасување.

Во Глава XV од Законот, содржани се одредби за надоместоците за извршување на правата и должностите во заштитата и спасувањето.

Со членот 126 од Законот, е определено дека граѓаните повикани заради извршување на правата и должностите од областа на заштитата и спасувањето од областа на заштитата и спасувањето, во врска со учеството во силите за заштита и спасување што ги формира Републиката и извршувањето на обврските и другите должности во заштитата и спасувањето утврдени со овој закон, имаат право на паричен надоместок утврден со овој закон.

Според членот 127 од Законот, граѓаните од членот 126 на овој закон, имаат право на следниве парични надоместоци:

- плата, пензија или други парични примања;
- трошоци за превоз, сместување и исхрана;
- еднократна парична помош во случај на смрт, повреда или оштетување на организмот;
- погребни и други трошоци;
- за изведување обука, тренинг и вежби за заштита и спасување и
- пронаоѓање и уништување на неексплодирани средства.

Според членот 128 став 1 од Законот, граѓаните кои се во работен однос или вршат самостојна дејност, примаат паричен надоместок по основа на невработеност или примаат пензија, имаат право на паричен надоместок во висина на плата или надоместок исплатен за последниот месец пред повикувањето или ангажирањето

на кои е пресметан и уплатен придонес за пензиско и инвалидско осигурување, односно во висина на пензијата.

Според ставот 2 од истиот член од Законот, граѓани кои не се во работен однос, не вршат самостојна или професионална дејност, не примаат паричен надоместок по основа на невработеност или не остваруваат право на пензија, имаат право на паричен надоместок во висина на просечна нето плата по работник во Републиката објавена од Државниот завод за статистика во последниот месец пред повикувањето, односно ангажирањето (во натамошниот текст: просечна месечна плата).

Со членот 129 од Законот е определено дека граѓаните распоредени на должност во резервниот состав на силите за заштита и спасување, имаат право и на разлика од надоместокот на членот 127 алинеја 1 на овој закон до висината на платата на вработениот во Дирекцијата за заштита и спасување, доколку надоместокот е понизок од платата.

Според членот 130 став 1 од Законот, граѓаните распоредени на должности во силите за заштита и спасување што ги формира Републиката, имаат право и на разлика од надоместокот на членот 127 алинеја 1 на овој закон до висината на надоместокот за извршување на должностите во силите за заштита и спасување, доколку надоместокот е понизок од надоместокот за извршување на должностите во силите за заштита и спасување.

Со оспорениот став 2 од членот 130 од Законот, е определено дека висината на надоместокот за извршување на должностите во силите за заштита и спасување што ги формира Републиката, ги утврдува Владата и не може да биде поголем од три просечни месечни плати.

Во членовите 131-137 од Законот, определени се висините на надоместоците на граѓаните кои ги примаат, а кои се однесуваат за трошоци за превоз, сместување и исхрана; еднократна парична помош во случај на смрт, повреда или оштетување на организмот; погребни и други трошоци; за изведување обука, тренинг и вежби за заштита и спасување и за пронаоѓање и уништување на неексплодирани средства.

Со членот 138 став 1 од Законот, е определено дека средствата за надоместокот на граѓаните во извршувањето на

правата и должностите во заштитата и спасувањето се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија.

Со оспорениот став 2 од членот 138 од Законот, е определено дека поблиски прописи за висината и начинот на остварувањето на надоместокот на граѓаните во извршувањето на правата и должностите во заштитата и спасувањето донесува Владата.

Врз основа на оспорените одредби од член 130 став 2 и член 138 став 2 од Законот, Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 26.01. 2006 година, ја донела оспорената Уредба за висината и начинот на остварувањето на надоместокот на граѓаните во извршувањето на правата и должностите во заштитата и спасувањето, број 19-136/1 од 29 јануари 2006 година.

Уредбата содржи вкупно 17 члена распоредени во 3 дела, а составен дел на оваа Уредба се и 12 обрасци.

Во Делот I. Општа одредба од уредбата, е содржан членот 1, во кој е определено дека со Уредбата се определува висината на надоместокот на граѓаните повикани заради извршување на правата и должностите од областа на заштитата и спасувањето во врска со учеството во силите за заштита и спасување што ги формира Републиката, како и начинот на остварување на надоместокот на граѓаните повикани за извршување на правата и должностите од областа на заштитата и спасувањето.

Во Делот II. Висината и начинот на остварувањето на надоместокот на граѓаните за извршувањето на правата и должностите во заштитата и спасувањето, се содржани членовите 2-15.

Со членот 2 од оспорената Уредба, определено е колкав процент изнесува висината на надоместокот за извршување на должностите во силите на заштитата и спасувањето, во зависност од звањето кое граѓанинот го има во вршењето на соодветните задачи. Така, висината на надоместокот за извршување на правата и должностите во заштитата и спасувањето за Командант на Главниот штаб за заштита и спасување изнесува 240%, за Началник на Главниот штаб за заштита и спасување-230%, за Помошници на началникот на Главниот штаб за заштита и спасување-220%, за Командант на подрачен штаб за заштита и спасување-200%, за

Началник на подрачен штаб за заштита и спасување-190%, за Помошници на началникот на подрачен штаб за заштита и спасување-180%, за Командир на чета за заштита и спасување-170%, за Раководител на тим за брз одговор-150%, за Командант на штаб за заштита и спасување во единиците на локалната самоуправа-130%, за Командант на штаб за заштита и спасување во трговските друштва, јавните претпријатија, установи и служби-130%, за Заменик командир на чета-125%, за Началник на штаб за заштита и спасување во единиците на локалната самоуправа-125%, за Помошници на началникот на штабот за заштита и спасување во единиците на локалната самоуправа-125%, за Командир на вод-120%, за Извршител во тим за брз одговор-120%, за Членови на штаб за заштита и спасување во трговските друштва, јавни претпријатија, установи и служби-120%, за Командир на вод-120%, за Заменик командир на одделение-115%, за Водител на екипи-110% и за Извршител за административно-технички и оперативни работи-110%.

Со членот 3 од оспорената Уредба, уреден е начинот на кој вработените граѓани можат да го остварат своето право на надоместок пред надлежните органи, за нивната ангажираност во силите за заштита и спасување што ги формира Републиката.

Со членовите 4-11 и членот 14 од оспорената Уредба, определен е начинот на исплатата на надоместоците, односно со тие одредби е уредена техничката примена на исплатата врз основа на соодветни обрасци.

Со членовите 12 и 13 од оспорената Уредба, определени се начините на остварување на надоместокот на еднократна парична помош во случај на повреда согласно членот 134 од Законот, надоместокот на еднократна парична помош во случај на смрт или загинување согласно членот 133 од Законот и надоместокот за погребни и други трошоци согласно членот 135 од Законот.

Членот 14 од Уредба, содржи одредба за видот на образецот кој ангажираните граѓани треба да го пополната, а за исплата на надоместок заради нивно ангажирање како предавачи во обуката.

Според член 15 од Уредбата, обрасците од број 1 до број 12 се составен дел на оваа уредба.

Во Делот III. Преодни и завршни одредби, се содржани членовите 16 и 17.

Според членот 16 од Уредбата, со денот на влегувањето во сила на оваа уредба престануваат да важат одредбите во членовите 1, 3-6, 8 и 10-18 од Уредбата за висината и начинот на остварувањето на надоместоците на граѓаните во извршувањето на правата и должностите во одбраната, кои се однесуваат на граѓаните повикани за извршување на права и должности во силите на цивилната заштита (“Службен весник на Република Македонија” број 25/2003), кои се однесуваат на силите на цивилната заштита.

Според членот 17 од Уредбата, оваа уредба влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија”.

Од анализата на цитираните законски одредби, произлегува дека со Законот за заштита и спасување, на граѓаните повикани заради извршување на правата и должностите од областа на заштитата и спасувањето, што ги формира Републиката и извршувањето на обврските и другите должности во заштитата и спасувањето утврдено со овој закон, им е утврдено право на паричен надоместок заради нивниот ангажман во силите за заштита и спасување (член 126 од Законот). Со Законот се утврдени и видовите на паричните надоместоци на кои граѓаните имаат право (член 127 од Законот).

Законодавецот со овој закон, ја уредил и висината на паричниот надоместок на кој ангажираните граѓани во заштитата и спасувањето согласно овој закон имаат право и тој за граѓаните кои се во работен однос, примаат пензија или примаат паричен надоместок по основ на невработеност, е утврден во висина на плата или надоместок исплатен за последниот месец пред повикувањето или ангажирањето на кои е пресметан и уплатен придонес за пензиско и инвалидско осигурување, односно во висина на пензијата, додека за граѓаните кои не се во работен однос, не примаат пензија или други надоместоци, е утврден во висина на просечна нето плата по работник во Републиката објавена од Државниот завод за статистика во последниот месец пред повикувањето, односно ангажирањето (просечна месечна плата) (член 128 од Законот).

Понатаму, законодавецот со овој закон, уредил дека граѓаните распоредени на должност во резервниот состав на силите

за заштита и спасување, имаат право и на разлика од плата, пензија или други парични примања, до висината на платата на вработениот во Дирекцијата за заштита и спасување, доколку надоместокот е понизок од платата (член 129 од Законот).

Со Законот, исто така, е уредено дека граѓаните кои се распоредени на должности во силите за заштита и спасување што ги формира Републиката, имаат право на разлика од плата, пензија или други парични примања, до висината на надоместокот за извршување на должностите во силите за заштита и спасување, доколку надоместокот е понизок од надоместокот за извршување на должностите во силите за заштита и спасување (член 130 став 1 од Законот).

Со овој закон, се определени и висините на надоместоците за трошоци за превоз, сместување и исхрана; еднократна парична помош во случај на смрт, повреда или оштетување на организмот; погребни и други трошоци; за изведување обука, тренинг и вежби за заштита и спасување и за пронаоѓање и уништување на неексплодирани средства (членовите 131-137 од Законот).

Тргувајќи од анализата на оспорениот член 130 став 2 од Законот, произлегува дека законодавецот определил дека висината на надоместокот за извршување на должностите во силите за заштита и спасување што ги формира Републиката, не може да биде поголем од три просечни месечни плати, што значи дека со Законот, покрај тоа што е утврдена висината на надоместоците, туку е утврден и максимумот, односно горниот лимит на исплаќање на парични средства, како надоместок за извршување на должностите во силите за заштита и спасување, а од анализата на оспорениот член 138 став 2 од Законот, произлегува дека законодавецот со овој закон, препуштил Владата со свој пропис поблиску да ја уреди материјата за висината и начинот на остварувањето на надоместокот на граѓаните во извршувањето на правата и должностите во заштитата и спасувањето. Оттука, оспорениот член 138 став 2 од Законот, преставува само овластување на Владата на Република Македонија кое е во функција на извршување на законските одредби, да донесе акт со кој ќе се доуреди конкретното определување на висината на надоместоците.

Од анализата на одредбите содржани во оспорената Уредба, произлегува дека со неа се врши доуредување на одредбите

од Законот, конкретно доуредување на висината на паричните надоместоци, со нивно процентуално изразување, поименично за сите извршители, ангажирани во силите за заштита и спасување по звања и позиции, на што упатува членот 2 од оспорената Уредбата. Исто така, со оспорената уредба е определен и начинот на кој граѓаните можат да го остварат реализацијата на исплатата односно правото на надоместоците пред надлежните органи.

Од овие причини, неосновано со иницијативата се тврди дека оспорените законски одредби биле спротивни на одредбите со Уставот, имајќи предвид дека со Законот за заштита и спасување е утврдено правото, видот и висината на паричниот надоместок, а со оспорениот член 130 став 2 од Законот и максимумот за исплатата на паричните надоместоци за граѓаните ангажирани во силите за заштита и спасување, што значи дека со закон се определни висините на надоместоците и нивниот максимум. Исто така, имајќи предвид дека со оспорениот член 138 став 2 од Законот, е дадено овластување на Владата со подзаконски пропис да ги доуреди прашањата од предметната законска материја, според Судот, тоа овластување е во рамките на уставните овластувања на Владата на Република Македонија како носител на извршната власт и неосновани се наводите дека оспорената уредба не била во согласност со Уставот и Законот, бидејќи таа претставува операционализација на Законот, во смисла на доуредување на прашањата за надоместоците и начинот на кој граѓаните можат да го остварат правото на нивна исплата пред надлежните органи.

Поради изнесеното, Судот утврди дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорените одредби од Законот со одредбите од членовите 8 став 1 алинеите 3 и 4, 32 став 5, 51, 61 став 1, 68 став 1 алинеја 2, 88 став 1 и 91 алинеите 1 и 5 од Уставот на Република Македонија, како и согласноста на оспорената уредба со Уставот и Законот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот, одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумовски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.59/2010)

11.

У.бр.131/2010

- Ослободување од данок на додадена вредност
- Exemption from value-added tax

- Со определбата меѓународниот превоз на патници да се ослободува од данок на додадена вредност, без право на одбиток на претходниот данок, законодавецот сите субјекти на пазарот кои вршат дејност меѓународен превоз на патници во Република Македонија ги ставил во иста положба во однос на данокот на додадена вредност, односно овозможил субјектите на пазарот во иста правна ситуација да имаат исти даночни обврски, што е во согласност со уставната обврска на државата да обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот.

- With the determination that the international transport of passenger be exempted from the value-added tax, without a right to deduction of the previous tax, the legislator put all the subjects on the market carrying out an activity of international transport of passengers in the Republic of Macedonia in the same position with regard to the value-added tax, that is, enabled the subjects on the market in a same legal position to have same tax obligations, which is in accordance with the constitutional obligation of the state to ensure equal legal position of all subjects on the market.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 26 јануари 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 23 точка 19 од Законот за данокот на додадена вредност („Службен весник на Република Македонија“ бр. 44/1999, 86/1999, 8/2001, 21/2003, 19/2004, 33/2006, 101/2006, 114/2007, 103/2008, 114/2009 и 133/2009, 95/2010 и 102/2010).

2. М-р Доне Николовски од Скопје и Здружението за заштита на правата на меѓународни и меѓуопштински автобуски превозници „ЕУРО ТУРИНГ“ од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива, со дополнување, за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителите на иницијативата, со оспорената одредба, според која се ослободува од данок на додадена вредност субјектот на пазарот кој врши дејност – меѓународен превоз на патници, без право на одбиток на претходниот данок, домашните даночни обврзници – субјектите на пазарот кои вршат дејност меѓународен превоз, биле ставени во нееднаква, понеповолна правна положба на пазарот на Република Македонија во однос на другите субјекти на пазарот кои вршат иста дејност (домашен превоз на патници, меѓународен превоз на добра односно на стоки, странски субјекти кои на пазарот во Република Македонија вршат дејност – меѓународен превоз на патници), на тој начин што не им се враќал ДДВ-то за извршените набавки заради вршење на дејноста. Последицата на тоа била домашните даночни обврзници – субјекти на пазарот кои вршат дејност – меѓународен превоз на патници, да имаат повисоки трошоци при вршењето на дејноста, а со тоа да имаат повисоки цени поради што биле неконкурентни во однос на другите такви субјекти. Тие остварувале загуби, кои загуби се пренесувале на државата, затоа што државата имала помал приход од оваа дејност по основ на данок на добивка и персонален данок на доход. Исто така, негативни последици имале и граѓаните. Тие плаќале повисоки цени за превоз на меѓународни релации и биле принудени помалку да патуваат во странство. Поради таквиот третман во Законот, субјектите на пазарот кои вршат дејност – меѓународен превоз на патници, принудени биле набавките во најголем дел да ги остваруваат во странство (репарирање и сервисирање на автобуси, набавка на гориво и мазиво, авто-гуми и слично), па дури и да основаат субјекти во странство за иста дејност и на иста меѓународна

релација. Тоа пак, повратно влијаело на штета на Република Македонија, така што згаснувале производни капацитети за таа дејност (на пример ФАС „11 Октомври“), не се вршело репарирање, ремонт и сервисирање на транспортните средства во државата, туку се вршело во соседните држави со ангажирање на нивните капацитети и работна сила; се намалувал бројот на вработените; се одлевале девизни средства за таа намена, што на крајот се сведуvalo со остварување на помал бруто производ и додадена вредност на Република Македонија и помали приходи за Буџетот на Република Македонија по основ на данок на добивка и персонален данок на доход.

Поради наведеното, оспорената одредба не била во согласност со член 8 став 1 алинеите 3 и 7, член 51 и член 55 од Уставот, поради што се бара од Уставниот суд истата да ја поништи или укине како неуставна.

3. Судот на седницата утврди дека според член 23 точка 19 од Законот за данокот на додадена вредност, се ослободува од данок на додадена вредност меѓународниот превоз на патници.

4. Според член 8 алинеите 3 и 7 од Уставот, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се владеештвото на правото и слободата на пазарот и претприемништвото.

Според член 33 од Уставот, секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Во член 55 став 1 од Уставот се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото, а во став 2 на овој член меѓу другото е утврдено дека Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот.

Со Законот за данокот на додадена вредност се воведува данокот на додадена вредност и се уредува неговото пресметување и плаќање. Овој данок, како општ потрошувачки данок, се пресметува и

плаќа во сите фази на производството и трговијата, како и во целокупниот услужен сектор, освен ако не е поинаку пропишано со овој закон (член 1).

Согласно член 2 на овој закон, предмет на оданочување со данокот на додадена вредност е прометот на добра и услуги кој се врши со надоместок во земјата од страна на даночниот обврзник во рамките на неговата стопанска дејност, како и увозот на добра.

Според член 9 став 1 од Законот, даночен обврзник е лице кое трајно или повремено самостојно врши стопанска дејност, независно од целите и резултатите од оваа дејност.

Даночна основа на данокот на додадена вредност, според член 16 став 1 од овој закон, е вкупниот износ на надоместокот што е добиен, или што треба да се добие за прометот, во кој не е вклучен данокот на додадена вредност.

Во Законот се утврдуваат случаите на даночни ослободувања, и тоа даночни ослободувања во земјата без право на одбиток на претходниот данок (член 23), даночни ослободувања во земјата со право на одбиток на претходниот данок (член 24) и даночни ослободувања при увозот (член 27). Со Законот се уредува и одбитокот на претходниот данок, и тоа условите за одбивка на претходниот данок (член 33 и член 34), како и исклучувањето на правото на одбиток на претходниот данок (член 35).

Од анализата на наведените уставни и законски одредби, произлегува дека уставно право е на законодавецот со закон да ги утврдува даноците и другите јавни давачки, дека ова уставно право не е ограничено ниту во поглед на предметот на оданочување, ниту во поглед на субјектите и дека во рамките на остварувањето на ова уставно право законодавецот со Законот за данокот на додадена вредност не само што го вовел овој вид на данок, но го уредил и начинот на неговото пресметување и плаќање, со тоа што го утврдил предметот на оданочување, даночните обврзници, даночните стапки, ослободувањата и другите погодности, административните обврски на даночните обврзници, присилната наплата на данокот и др.

Со оспорениот член 23 алинеја 19 од Законот се определува дека меѓународниот превоз на патници се ослободува од данок на додадена вредност, без право на одбиток на претходниот данок. Наводите во иницијативата дека оваа одредба не била во

согласност со член 8 став 1 алинеите 3 и 7, член 51 и член 55 став 2 од Уставот, затоа што со определбата да не им се враќа претходниот данок за извршените набавки заради вршење на дејноста, ги ставала во нееднаква, понеповолна правна положба на пазарот субјектите кои вршат меѓународен превоз на патници во однос на другите субјекти на пазарот кои вршат домашен превоз на патници, меѓународен превоз на добра односно на стоки, како и странски субјекти кои на пазарот во Република Македонија вршат дејност – меѓународен превоз на патници, кои имале право на одбиток на претходниот данок, Судот ги оцени како неосновани.

Според Судот, неспорно е уставното овластување на законодавецот да го воведува данокот на додадена вредност и истовремено да го уредува неговото пресметување и плаќање, што е во согласност со членот 33 од Уставот според кој секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

Во оваа смисла, со оспорената одредба (која е непроменета од донесувањето на Законот во 1999 година, и покрај многубројните измени и дополнувања на Законот), законодавецот определил дека меѓународниот превоз на патници се ослободува од данок на додадена вредност, без право на одбиток на претходниот данок. Понатаму, со член 35 точка 1 од Законот, се конкретизира дека даночниот обврзник нема право на одбиток на претходниот данок за набавки или увозот на добра и користењето услуги за цели на прометот: а) ослободен од данок според член 23 на овој закон или б) во странство кој би бил ослободен од данок според член 23 од овој закон, ако би се извршувал во земјата. Тоа значи дека во случај на меѓународен превоз на патници, даночниот обврзник се јавува во улога на краен потрошувач. Притоа, ова ослободување се однесува и на домашните и на странските субјекти кои вршат меѓународен превоз на патници низ територијата на Република Македонија, што значи дека за сите набавки или користени услуги кои се извршени на територијата на Република Македонија, како што се: сервисни услуги, набавка на резервни делови, гориво и слично, истите немаат право на враќање на данокот на додадена вредност.

Со наведената регулатива, според Судот, законодавецот сите субјекти на пазарот кои вршат дејност меѓународен превоз на патници во Република Македонија ги ставил во иста положба во однос на данокот на додадена вредност, односно овозможил субјектите на пазарот во иста правна ситуација да имаат исти даночни обврски, што

е во согласност со уставната обврска на државата да обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот. Оценката, пак, за целисходноста на ваквото решение е во надлежност на законодавецот, а не на Уставниот суд кој е надлежен да ја оценува согласноста на законот со одредбите на Уставот, а не и да нормира односи, како што всушност произлегува од иницијативата преку барањето дејностите - меѓународен превоз на патници да се поистоветат со дејностите домашен превоз на патници или меѓународен превоз на добра односно на стоки, во однос на правото за одбиток на претходниот данок, како поцелисходно решение.

Поради наведеното, Судот оцени дека со оспорената одредба не се повредуваат начелото на владеењето на правото и слободата на пазарот и претприемништвото, како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија, ниту пак се доведуваат во нееднаква правна положба субјектите на пазарот, како што се наведува во иницијативата, поради што не го постави прашањето за согласноста на член 23 точка 19 од Законот со член 8 став 1 алинеите 3 и 7, член 51 и член 55 став 2 од Уставот на Република Македонија.

5. Тргувајќи од наведеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот, Бранко Наумоски и судиите: д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.131/2010)

12.

У.бр.166/2010

- Утврдување на фактичката состојба за утврдување на данок

- Establishment of the facts to determine tax

- Утврдената обврска на даночниот обврзник да учествува во утврдување на фактичката состојба за утврдување на данок без оглед дали неговото работење е во државата или во странство е во негов интерес, а со цел правилно да се утврди фактичката состојба и правилно да се применат институтот на оданочувањето, олеснувањето или ослободувањето од даночната обврска.

- The determined obligation for the taxpayer take part in the establishment of the facts for the determination of tax irrespective of whether his activity is in the state or abroad is in his interest, and aimed at properly establishing the facts and properly applying the institute of taxation, facilitation or exemption from tax obligation.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 12 јануари 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на поднасловот „Учество на даночните обврзници во утврдување на фактичката состојба“ и член 50 од Законот за даночната постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр.13/2006, 88/2008, 159/2008, 105/2009 и 133/2009).

2. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставност на поднасловот и членот 50 од Законот означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспорениот член 50 и поднасловот „Учество на даночните обврзници во утврдување на фактичката состојба“ од Законот не биле во согласност со член 8 став 1 алинеите 3 и 4 и член 51 од Уставот. Ова од причина што фактичката состојба требало да ја утврдува Управата

за јавни приходи како даночен орган (член 4 точка 1 и член 17 став 1, 2 и 3), а не и даночниот обврзник како што било предвидено. Имено, според подносителот, Управата за јавни приходи била должна по сила на законот и исклучиво сама, а не и даночни обврзници да учествуваат во утврдување на фактичката состојба во даночната постапка.

3. Судот на седницата утврди дека во членот 50 кој е поместен во поднасловот „Учество на даночните обврзници во утврдување на фактичката состојба“ од Законот за даночна постапка е предвидено дека:

(1) „Даночниот обврзник мора да учествува во утврдувањето на фактичката состојба, така што своето учество го исполнува особено со изнесување на целосни и вистинити факти, битни за оданочување и за тие свои тврдења треба да поднесе докази“.

(2) Доколку фактичката состојба која се однесува на активности во странство треба да се оцени во однос на оданочувањето, во тој случај даночниот обврзник во целост мора да ја разјасни фактичката состојба. Притоа, мора да ги прибави потребните докази и да ги користи сите правни и фактички можности. Даночниот обврзник мора да ја осигура можноста за појаснување на фактичката состојба и за прибавување на докази веќе во креирањето на своите односи со странство.

(3) Кај фактичките состојби кои се однесуваат на постапки поврзани со странство, даночниот обврзник мора да поднесе посебни документи за начинот и за содржината на неговите деловни контакти со личностите кои му се блиски.

(4) Содржината и формата на документите од ставот (3) на овој член, поблиску ги пропишува министерот за финансии.

(5) Управата за јавни приходи го задржува правото, по службена должност, да ја утврди фактичката состојба“.

4. Според член 8 став 1 алинеите 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Согласно член 33 од Уставот, секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

Со Законот за даночната постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр.13/2006, 88/2008, 159/2008, 105/2009 и 133/2009) се уредува општото даночно право, постапката за утврдување на данок, постапката за контрола на данокот, постапката за наплата на данок, правата и обврските на даночниот обврзник и други прашања од даночната постапка. Овој закон е единствена основа на општото даночно право и даночна постапка (член 1).

Овој закон се применува на сите јавни приходи и на сите споредни даночни давачки што ги управува Управата за јавни приходи на Република Македонија (член 2).

Ратификуваните меѓународни договори за оданочување имаат предимство пред националните даночни закони.

Според член 6 од Законот, Управата за јавни приходи е должна да ги утврди сите факти кои се битни за донесување на законити одлуки, при што мора подеднакво да ги земе предвид фактите кои одат во прилог и на штета на даночниот обврзник.

Според член 10, пак, од Законот, даночните факти се утврдуваат согласно со даночните закони и нивната економска суштина.

Во членот 16 од Законот е определен поимот и содржината на даночно правниот однос, според кој, даночно правен однос е однос кој во даночната постапка ги опфаќа правата и обврските на Управата за јавни приходи од една страна и даночниот обврзник од друга страна, при што особено се уредува исполнувањето на даночните обврски од страна на даночен обврзник, како и правото на Управата за јавни приходи да бара исполнување на овие обврски.

Во членот 17 од Законот се определени надлежности на Управата за јавни приходи во даночна постапка при што таа води првостепена даночна постапка, регистар на даночни обврзници и даночни акти и евиденција, откривање на даночни казниви дела и нивни извршители, водење на првостепена прекршочна постапка, како и други работи определени со овој закон.

Според член 49 од Законот, даночниот обврзник мора да ги пријави сите факти битни за оданочување особено: основањето, преместувањето и престанокот на трговското друштво или деловна единица или почетокот на вршење на стопанска дејност промена на престојувалиштето како и други факти чие пријавување е законски пропишано.

Покрај фактите од ставот 1 на овој член, даночните обврзници мора да ги пријават и:

- основањето и купувањето на претпријатија или деловни потфати во странство;
- учество во странски персонални друштва или нивно откажување или промена и
- здобивање со учество во капитални друштва во странство, како и промени во нивниот процент на учество.

Пријавата според ставовите 1 и 2 на овој член, мора во писмена форма да се достави до Управата за јавни приходи во рок од еден месец од денот на настанувањето на околности кои мора да се пријават.

Во оспорениот член 50 од Законот е предвидено дека:

(1) „Даночниот обврзник мора да учествува во утврдувањето на фактичката состојба, така што своето учество го исполнува особено со изнесување на целосни и вистинити факти, битни за оданочување и за тие свои тврдења треба да поднесе докази“.

(2) Доколку фактичката состојба која се однесува на активности во странство треба да се оцени во однос на оданочувањето, во тој случај даночниот обврзник во целост мора да ја разјасни фактичката состојба. Притоа, мора да ги прибави потребните докази и да ги користи сите правни и фактички можности. Даночниот обврзник мора да ја осигура можноста за појаснување на

фактичката состојба и за прибавување на докази веќе во креирањето на своите односи со странство.

(3) Кај фактичките состојби кои се однесуваат на постапки поврзани со странство, даночниот обврзник мора да поднесе посебни документи за начинот и за содржината на неговите деловни контакти со личностите кои му се блиски.

(4) Содржината и формата на документите од ставот (3) на овој член, поблиску ги пропишува министерот за финансии.

(5) Управата за јавни приходи го задржува правото, по службена должност, да ја утврди фактичката состојба“.

Во членот 178 кој е поместен во делот IV „Правна и службена помош“ е предвидено дека под меѓународно правна помош во смисла на овој закон, се смета правото на Управата за јавни приходи врз основа на меѓународни договори, во тек на даночната постапка да се обрати за давање правна помош до странски даночен орган, како и обврска на Управата за јавни приходи да даде таква помош на странски даночен орган.

Ако давањето на меѓународна правна помош не е уредена со меѓународен договор, правна помош може да се даде под услов, ако: постои реципроцитет; државата која ја прима правната помош се обврзе дека примените информации и документација ќе ги користи само за целите на даночна, прекршочна или кривична постапка како и дека ќе бидат достапни само на лицата, органите на управата односно правосудните органи надлежни за одреден даночен предмет или спроведување на прекршочна, односно кривична постапка во врска со тој предмет и други таксативно наведени услови.

Од анализата на целината на Законот за даночна постапка произлегува дека даночно правниот однос е правен однос помеѓу Управата за јавни приходи и даночниот обврзник и дека поради тоа сите обврски во даночната постапка поврзани со пријавување на фактите битни за оданочување и учество во утврдување на фактичката состојба и поднесувањето на доказите, законодавецот ги предвидел првенствено како обврски на даночниот обврзник, а на Управата за јавни приходи и дал овластување да ги користи сите доказни средства потребни за утврдување на фактите битни за оданочување.

Имајќи го предвид наведеното, Судот оцени дека се неосновани наводите во иницијативата дека со оспорениот член 50 и поднасловот се повредувало начелото на владеење на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска и член 51 од Уставот.

Ова од причина што оспорената одредба и поднасловот „Учество на даночните обврзници во утврдување на фактичката состојба“ не може да се гледаат изолирано, без притоа да се имаат предвид и другите одредби од Законот за даночната постапка во кои се утврдени правата и обврските на даночниот обврзник од една страна и државата преку даночниот орган од друга страна која има обврска да го утврди и наплати данокот.

Ваквата законска поставеност на правата и обврските на учесниците во даночно правниот однос е во насока на исполнување на уставната обврска за плаќање на даноците како јавна давачка, а со цел оневозможување евазија на даночниот систем, односно одбегнување на плаќање на даноците.

Оттука, утврдената обврска на даночниот обврзник да учествува во утврдувањето на фактичката состојба за утврдување на данокот без оглед дали неговото работење е во државата или во странство е во негов интерес, а со цел правилно да се утврди фактичката состојба и правилно да се применат институтите на оданочувањето, олеснувањето или ослободувањето од даночната обврска. Ова дотолку повеќе што даночниот обврзник уште при воспоставување на односите со странство има правна и фактичка можност да ги прибави и обезбеди доказните средства.

Според тоа, со обврската даночниот обврзник да учествува во утврдувањето на фактичката состојба, Управата за јавни приходи не е ослободена од обврската по службена должност да ја утврди фактичката состојба согласно одредбата од член 178 од Законот по пат на меѓународна правна помош да се обрати до странскиот даночен орган и да бара одредени информации и документи за целите на даночната постапка.

Со оглед на наведеното Судот оцени дека оспорениот поднаслов „Учество на даночните обврзници во утврдување на фактичката состојба“ и член 50 од Законот за даночната постапка не можат да бидат доведени под сомнение во однос на одредбите од Уставот на кои се повикува поднасителот на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.166/2010)

13.

У.бр.159/2010

- **Запирање на постапката поради престанок на важење на оспорените одредби во текот на постапката**
- *Suspension of the procedure owing to a termination of validity of the contested provisions during the procedure*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 47 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 9 февруари 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ЗАПИРА постапката за оценување на уставноста на:

- член 4 од Законот за изменување и дополнување на Законот за плата и други надоместоци на избрани и именувани лица во Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 97/2010 од 20 јули 2010 година);

- Законот за изменување и дополнување на Законот за платите на членовите на Судскиот совет на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 97/2010 од 20 јули 2010 година),

- Законот за изменување и дополнување на Законот за платите на судиите („Службен весник на Република Македонија“ бр. 97/2010 од 20 јули 2010 година),

- Законот за изменување и дополнување на Законот за платите на членовите на Советот на јавните обвинители на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 97/2010 од 20 јули 2010 година) и

- Законот за изменување и дополнување на Законот за платите на јавните обвинители („Службен весник на Република Македонија“ бр. 97/2010 од 20 јули 2010 година).

2. Уставниот суд на Република Македонија, постапувајќи по сопствена иницијатива, со Решение У бр.159/2010 од 22 септември 2010 година поведе постапка за оценување на уставноста на одредбите од законите означени во точката 1 од ова решение. Постапката беше поведена затоа што пред Судот се постави прашањето дали оспорените член 4 од Законот за изменување и дополнување на Законот за плата и други надоместоци на избрани и именувани лица во Република Македонија и член 1 од наведените четири закони, со тоа што определуваат различни износи на основицата за пресметување на плата на носителите на јавни функции во Република Македонија кои се во иста положба (за едните 23.153 денари-уставните судии, а за другите 25.726 денари-судиите, јавните обвинители, членовите на Судскиот совет и членовите на Советот на јавните обвинители), се во согласност со темелната вредност владеењето на правото и со уставното начело на еднаквост утврдени во член 8 став 1 алинеја 3 и член 9 од Уставот.

Решението беше доставено до Собранието на Република Македонија на 6 октомври 2010 година.

Истовремено, Судот побара мислење и од Венецијанската комисија по поставеното прашање, при што добиеното мислење се совпаѓа со ставот на Уставниот суд.

3. На 11 декември 2010 година Собранието на Република Македонија донесе Закон за дополнување на Законот за плата и други надоместоци на избрани и именувани лица во Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.162/2010), со кој во член 1 се определува дека: „Во Законот за изменување и дополнување на Законот за плата и други надоместоци на избрани и

именувани лица во Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ број 97/2010 од 20 јули 2010 година), во членот 4 по ставот 1 се додава нов став 2, кој гласи: По исклучок од ставот 1 на овој член, основицата за пресметување на плата на судиите на Уставниот суд на Република Македонија е во износ од 25.726 денари.“

Исто така, Законот за дополнување на Законот за плата и други надоместоци на избрани и именувани лица во Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.162/2010) во член 2 определува дека: „Овој закон влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе се применува сметано од 28 јули 2010 година.“

Според тоа, по извршеното дополнување од 11 декември 2010 година на Законот за изменување и дополнување на Законот за плата и други надоместоци на избрани и именувани лица во Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.97/2010 од 20 јули 2010 година), од членот 4 на Законот за изменување и дополнување на Законот за плата и други надоместоци на избрани и именувани лица во Република Македонија произлегува дека нема, ниту претходно имало, намалување на основицата за пресметување на плата на судиите на Уставниот суд на Република Македонија и дека нема, ниту имало, разлика во основицата меѓу уставните судии, од една страна, и судиите, јавните обвинители, членовите на Судскиот совет на Република Македонија и членовите на Советот на јавните обвинители на Република Македонија, од друга страна.

4. Според член 47 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), Уставниот суд ќе ја запре постапката ако во текот на постапката законот, другиот пропис или општиот акт престанале да важат, а не наоѓа основи за оценување нивната уставност односно уставност и законитост во време на важењето.

Со оглед на тоа што поведувањето на постапката било поради различните износи на основицата за пресметување на плата на носителите на јавни функции во Република Македонија кои се во иста положба (23.153 денари за уставните судии, а 25.726 денари за судиите, јавните обвинители, членовите на Судскиот совет и членовите на Советот на јавните обвинители), како и што со Законот за дополнување на Законот за плата и други надоместоци на избрани

и именувани лица во Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ број 162/2010) се определува дека основницата за пресметување на плата на тие носители на јавни функции не се, ниту биле, различни, произлегува дека со направеното дополнување на Законот се елиминирани причините кои ги доведувале во прашање темелната вредност владеењето на правото и уставното начело на еднаквост утврдени во член 8 став 1 алинеја 3 и член 9 од Уставот, поради што се исполнети условите за запирање на постапката.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите: д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, д-р Трендафил Ивановски, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У бр.159/2010)

14.

У.бр.53/2011

- Обврска за обезбедување на депозит или банкарска гаранција како средство за обезбедување на обврските на приредувачот на одделните игри на среќа

- Obligation to provide a deposit or banking guarantee as a means to secure the obligations of the organiser of individual games of chance

- Легитимно право е на законодавецот, поаѓајќи од разликите на одделните игри на среќа и забавни игри, да утврди различен режим за приредување на тие игри, и тоа не претставува ограничување на слободата на пазарот и претприемништвото бидејќи законодавецот не ги забранува одделните игри на среќа и забавни игри, туку утврдува различни услови за нивно приредување.

- Оспорените одредби од Законот кои пропишуваат обврска за обезбедување на депозит или банкарска гаранција како средство за обезбедување за обврските на приредувачот на одделните игри на среќа (пр. исплата на добивките спрема учесниците, намирување на надоместоците и посебните давачки предвидени со законот, како и плаќање на даноците и другите јавни давачки и другите обврски), ја утврдуваат намената на дадениот депозит или банкарска гаранција, но не содржат барање односно обврска да се достави уверение за платени даноци и други јавни давачки како услов за добивање на лиценца односно дозвола, како што погрешно ги толкува подносителот на иницијативата.

- *Given the differences of the individual games of chance and entertaining games, it is the legitimate right of the legislator to establish a different regime for organising those games, and that is not a restriction of the freedom on the market and entrepreneurship as the legislator does not prohibit the individual games of chance and entertaining games but stipulates different terms for organising them.*

- *The contested provisions of the Law which stipulate an obligation to provide a deposit or a banking guarantee as a means to secure the obligations of the organiser of the individual games of chance (for instance, payment of the profits to the participants, settlement of remunerations and special contributions envisaged by the Law, and payment of the taxes and other public contributions and other obligations) determine the purpose of the given deposit or banking guarantee, but do not contain a requirement that is obligation to submit a certificate for paid taxes and other public contributions as a condition to obtain a licence that is permit, as they are interpreted improperly by the applicant.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 70/1992), на седницата одржана на 18 мај 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 26 став 1 точки 4 и 8, член 40 став 3 точки 4 и 7, член 102 став 2 точките 5, 7 и 8, член 104 став 2 точки 5, 7 и 8, член 130 став 2 точка 6, член 134 став 2 точка 2 и член 141 точка 4 од Законот за игрите на среќа и за забавните игри („Службен весник на Република Македонија“ бр. 24/2011);

2. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на одредбите од член 18 став 1 во делот: „за плаќање на јавните давачки утврдени со закон“ и став 2, член 44 став 1 во делот: „за плаќање на јавните давачки утврдени со закон“, член 51 став 1 во делот: „за плаќање на јавните давачки утврдени со закон“, член 61 став 1 во делот: „за плаќање на јавните давачки утврдени со закон“, член 76 став 1 во делот: „за плаќање на јавните давачки утврдени со закон“, член 90 став 1 во делот: „за плаќање на јавните давачки утврдени со закон“, член 106 став 1 во делот: „како и даноците и другите јавни давачки“, од Законот означен во точката 1 на ова решение; и

3. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од член 151 став 1 точка 5 во делот: „како и над плаќањето на даноците и другите јавни давачки утврдени со закон“, од Законот означен во точката 1 на ова решение.

4. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе три иницијативи за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означен во точка 1 на ова решение.

Според наводите од првата иницијатива одредбите од член 18 став 1 во делот: „за плаќање на јавните давачки утврдени со закон“, член 26 став 1 точка 8, Член 40 став 3 точка 7, Член 44 став 1 во делот: „за плаќање на јавните давачки утврдени со закон“, член 51 став 1 во делот: „за плаќање на јавните давачки утврдени со закон“, член 61 став 1 во делот: „за плаќање на јавните давачки утврдени со закон“, член 76 став 1 во делот: „за плаќање на јавните давачки утврдени со закон“, член 90 став 1 во делот: „за плаќање на јавните давачки утврдени со закон“, член 102 став 2 точка 5, член 104 став 2 точка 5, Член 106 став 1 во делот: „како и даноците и другите јавни давачки“, член 130 став 2 точка 6, член 134 став 2 точка 2, член 141

точка 4, член 151 став 1 точка 5 во делот: „како и над плаќањето на даноците и другите јавни давачки утврдени со закон, од Законот за игрите на среќа и забавните игри биле спротивни на Уставот. Ова од причина што во рамките на уредувањето на начинот на плаќање на данок и други јавни давачки постоеле други законски механизми, така што во случај на неизвршување на обврската, пропишувањето на услов кон барањето за добивање на лиценца за приредување игри на среќа и забавни игри да се приложува уверение за платени јавни давачки, издадено од надлежен орган, и за тоа посебно да се депонира депозит или да се обезбеди банкарска гаранција, значело излегување надвор од соодветните уставни и законски механизми и намалување на обемот на правото на работа, слободен избор на вработување и достапноста на секое работно место секому под еднакви услови, поради што оспорените одредби биле во спротивност со член 8 став 1 алинеја 3, член 32 ставовите 1 и 2, член 33 и член 51 од Уставот. Подносителот предлага при одлучувањето да се имаат предвид следните одлуки на Уставниот суд: Одлука У.бр. 22/2007 и Одлука У.бр.132/2008.

Со втората иницијатива се оспоруваат одредбите од член 26 став 1 точка 4, член 40 став 3 точка 4, член 102 став 2 точките 7 и 8 и член 104 став 2 точките 7 и 8 од Законот. Подносителот на иницијативата смета дека со оспорените одредби се ограничувале правата на граѓаните како последица на осуда што не било во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, член 11 став 1, член 13 став 1, член 14 став 1, член 25, член 32 ставови 1 и 2, член 51 и член 54 став 1 од Уставот. Подносителот предлага Судот при одлучувањето да ги има предвид следниве Одлуки на Уставниот суд У.бр. 212/2001, 36/2002, 219/2005, 181/2007 и 169/2010.

Во врска со одредбата од член 102 став 2 точка 7 и член 107 став 2 точка 7 од Законот, подносителот смета дека се повредува достоинството на граѓаните, на начин што врз нив се вршел морален притисок и понижување да дадат исказ против себе, иако за тоа постои службена евиденција, поради што тие биле спротивни на уставните одредби од член 11 став 1 и член 25 од Уставот.

Подносителот смета дека ако од лице што е повикано, приведено или лишено од слобода не можело да се бара изјава, според член 12 став 3, уште повеќе тоа не може да се бара од приредувачот на игри на среќа, бидејќи странката, односно обвинетиот, како во секоја друга постапка, не е должен да ја зборува вистината и од него не може да се бара изјава и да трпи било какви

последници ако не ја даде таа изјава или пак таа изјава биде невестинита. Во врска со оваа одредба подносителот предлага да се имаат предвид Одлуката у.бр. 237/2006 и У.бр. 11/2009.

Со третата иницијатива се оспорува член 18 став 2 од Законот. Подносителот смета дека со тоа што од обврската за депонирање на депозит или обезбедување на банкарска гаранции се изземени приредувачите на наградните игри, интерактивните игри на среќа, забавните игри и приредувачите на лотариските игри на среќа, бил повреден членот 55 од Уставот, кој ја гарантира слободата на пазарот и претрпиемништвото, како и одредбите од член 8 став 1 алинеите 3 и 7 и член 51 од Уставот.

5. Судот на седницата утврди дека според член 18 став 1 од Законот, приредувачот на игри на среќа, за обезбедување на исплатата на добивките на учесниците во игрите на среќа, за плаќање на јавните давачки утврдени со закон како и за надоместоците и посебните давачки утврдени со овој закон е должен да депонира депозит или да обезбеди банкарска гаранција, во банка со седиште во Република Македонија, во износ кој за соодветната игра на среќа е утврден со овој закон, во рок од 15 дена од денот на приемот на лиценцата и во истиот рок доказот за депонираниот депозит или банкарската гаранција да ги достави до Министерството за финансии. Согласно ставот 2 на овој член од Законот, обврската од ставот 1 на овој член не се однесува на приредувачите на наградните игри, интерактивните игри на среќа, забавните игри и на приредувачите на лотариските игри на среќа, освен на приредувачите на играта на среќа томбола од затворен тип.

Според членот 26 став 1 точка 4 и точка 8, трговското друштво во државна сопственост од членот 7 став 2 на овој закон, по уписот во трговскиот регистар што се води во Централниот регистар на Република Македонија и целосната уплата на основната главнина до Министерството за финансии задолжително приложува, меѓу другото и уверение издадено од надлежен орган дека управителите на трговското друштво не се правосилно осудени на безусловна казна затвор во траење од најмалку шест месеци, како и уверение за платени јавни давачки, издадено од надлежен орган.

Според членот 40 став 3 точки 4 и 7 од Законот, трговското друштво од ставот 2 на овој член кон барањето задолжително треба да достави, меѓу другото, и уверение издадено од надлежен орган дека управителите на трговското друштво не се

правосилно осудени на безусловна казна затвор во траење од најмалку шест месеци и уверение за платени јавни давачки, издадено од надлежен орган.

Според членот 44 став 1 од Законот, приредувачот на томбола од затворен тип за обезбедување на исплатата на добивките на учесниците во томболата, за плаќање на јавните давачки утврдени со закон, како и за надоместоците и посебната давачка утврдени со овој закон е должен да депонира депозит или да обезбеди банкарска гаранција, во банка со седиште во Република Македонија, во износ од 15.000 евра во денарска противвредност по средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот на депонирањето, односно на денот на издавањето на банкарската гаранција.

Според членот 51 став 1 од Законот, приредувачот на електронските игри на среќа за обезбедување на исплатата на добивките на учесниците, за плаќање на јавните давачки утврдени со закон, како и за надоместоците и посебната давачка утврдени со овој закон е должен да депонира депозит или да обезбеди банкарска гаранција, во банка со седиште во Република Македонија, во износ од 15.000 евра во денарска противвредност по средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот на депонирањето, односно на денот на издавањето на банкарската гаранција.

Според членот 61 став 1 од Законот, приредувачот на игрите на среќа во казино за обезбедување на исплатата на добивките на учесниците во игрите на среќа во казиното, за плаќање на јавните давачки утврдени со закон, како и за надоместоците и посебните давачки утврдени со овој закон е должен да депонира депозит или да обезбеди банкарска гаранција, во банка со седиште во Република Македонија, во износ од 100.000 евра во денарска противвредност по средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот на депонирањето, односно на денот на издавањето на банкарската гаранција.

Според членот 76 став 1, приредувачот на игрите на среќа во обложувалница за обезбедување на исплатата на добивките на учесниците во игрите на среќа во обложувалницата, за плаќање на јавните давачки утврдени со закон, како и за надоместоците и посебните давачки утврдени со овој закон е должен да депонира депозит или да обезбеди банкарска гаранција, во банка со седиште во

Република Македонија, во износ од 300.000 евра во денарска противвредност по средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот на депонирањето, односно на денот на издавањето на банкарската гаранција.

Според членот 90 став 1, приредувачот на игрите на среќа во автомат клуб за обезбедување на исплатата на добивките на учесниците во игрите на среќа во автомат клуб, за плаќање на јавните давачки утврдени со закон, како и за надоместоците и посебните давачки утврдени со овој закон е должен да депонира депозит или да обезбеди банкарска гаранција, во банка со седиште во Република Македонија, во износ од 10.000 евра во денарска противвредност по средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот на депонирањето, односно на денот на издавањето на банкарската гаранција.

Според член 102 став 2 точките 5, 7 и 8, кон барањето за издавање лиценца за производител барателот доставува: уверение за платени јавни давачки, издадено од надлежен орган; изјава од приредувачот заверена на нотар дека порано не му била одземена лиценца или друг вид на дозвола или одобрение за приредување на игри на среќа во земјата или во странство; и уверение издадено од надлежен орган дека управителите на трговското друштво не се правосилно осудени на безусловна казна затвор во траење од најмалку шест месеци,

Според член 104 став 2 точките 5, 7 и 8 од Законот, кон барањето за издавање лиценца за производител барателот доставува и уверение за платени јавни давачки, издадено од надлежен орган, изјава од приредувачот заверена на нотар дека порано не му била одземена лиценца или друг вид на дозвола или одобрение за приредување на игри на среќа во земјата или во странство и уверение издадено од надлежен орган дека управителите на трговското друштво не се правосилно осудени на безусловна казна затвор во траење од најмалку шест месеци.

Според член 106 став 1, заради обезбедување на исплатата на добивките спрема учесниците во интернет игрите на среќа, намирување на надоместокот за приредување на интернет игри на среќа, како и даноците и другите јавни давачки, како и другите обврски, приредувачот на интернет игрите на среќа е должен за целиот период на важност на лиценцата за приредување на интернет игри на среќа да има обезбедено банкарска гаранција на износ од

50.000 евра во денарска противвредност по средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот на издавањето на банкарската гаранција, издадена од банка со седиште во Република Македонија.

Според член 130 став 2 точка 6 од Законот, кон барањето од ставот 1 на овој член задолжително се доставува и уверение за платени јавни давачки, издадено од надлежен орган.

Според членот 134 став 2 точка 2, доколку барањето од ставот 1 на овој член го поднесува трговец поединец, кон барањето задолжително се доставува уверение за платени јавни давачки, издадено од надлежен орган.

Според член 141 точка 4, кон понудата за добивање на овластување за утврдување на техничката исправност на автоматите за игри на среќа, правното лице – понудувач задолжително треба да достави и уверение за платени јавни давачки, издадено од надлежен орган

Според член 151 став 1 точка 5, при вршењето на инспекцискиот надзор, овластеното службено лице на Управата за јавни приходи особено врши надзор, меѓу другото, и над плаќањето на надоместоците за добивање на лиценца, односно дозвола, надоместоците, посебните надоместоци и посебните давачки утврдени со овој закон, како и над плаќањето на даноците и другите јавни давачки утврдени со закон, од страна на приредувачите на игри на среќа и забавни игри.

6. Според член 8 став 1 алинеи 1, 3 и 7 од Уставот, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, владеењето на правото и слободата на пазарот и претприемништвото се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Во согласност со член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба и граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Со членот 25 од Уставот, определено е дека на секој граѓанин му се гарантира почитување и заштита на приватноста на неговиот личен и семеен живот, на достоинството и угледот.

Според член 32 ставови 1 и 2 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбеденост за време на привремена невработеност и секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место.

Согласно член 33 од Уставот, секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

Според член 55 став 1 од Уставот на Република Македонија се гарантира слободата на пазарот и претпримаштвото, а според став 2 Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот и презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот. Според ставот 3 слободата на пазарот и претприемништвото можат да се ограничат со закон единствено заради одбраната на Републиката, зачувувањето на природната и животната средина или на здравјето на луѓето.

Според член 1 од Законот за игрите на среќа и забавните игри, со овој закон се уредуваат видовите, условите и начинот на приредување на игрите на среќа и забавните игри.

Во членот 2 од Законот е определено значењето на поимите употребени во Законот, при што во одделните точки (релевантни за овој реферат), е определено следното:

1. Игри на среќа се игрите во кои учесниците имаат еднакви можности за стекнување на добивка со посредна или непосредна уплата на одреден износ (влог), а резултатот од играта исклучиво или претежно зависи од случајноста или од некој неизвесен настан во играта;

2. Забавни игри се игрите на компјутери, симулатори, видеоавтомати, флипери и други слични апарати кои се ставаат во погон со помош на пари, жетони или на друг начин, како и пикадо, билијарди и други слични игри во кои се учествува со уплата, а во кои учесникот не може да оствари добивка во пари, предмети или права, туку стекнува право на една или повеќе бесплатни игри од ист вид, како и други игри од забавен карактер во кои се подразбира дека учесникот во забавните игри кој губи ги сноси трошоците за играта или каде што уплатите (влоговите) и добивката се незначителни;

3. Приредувач на игра на среќа е трговско друштво со седиште во Република Македонија на кое му е издадена лиценца, односно дозвола за приредување на игри на среќа и трговско друштво во кое содружник или акционер е Република Македонија и е основано за приредување на игри на среќа;

4. Приредувач на забавна игра е трговско друштво и физичко лице – трговец поединец на кои им е издадена дозвола за приредување на забавни игри;

6. Лотариски игри на среќа се игри кои се приредуваат со јавно извлекување и кај кои однапред е одреден фондот на добивките;

11. Томбола од затворен тип е игра на среќа во која учесникот има томболска картичка која ја издава приредувачот на играта на среќа и на која, во согласност со правилата на играта на среќа, однапред се впишани броеви, а добитник е учесникот кој поседува томболска картичка што покажува комбинација на броеви (комбинација на добивката) која според правилата на играта е означена како добитна, при што броевите на оваа комбинација се добиваат по пат на механичко извлекување кое не се пренесува со посредство на средствата за јавно информирање;

15. Електронски игри на среќа се игри на среќа кај кои извлекувањето се врши по пат на електронски или механички генератор на случајноста и резултатот се пренесува електронски, при што фондот на добивки не мора однапред да биде одреден;

18. Наградни игри се игрите на среќа кои заради рекламирање на производи и услуги ги приредува едно трговско друштво или повеќе трговски друштва заедно, на начин определен од страна на приредувачот на играта на среќа (на вообичаен начин, електронски начин, по пат на мобилен уред, интернет и слично) со јавно објавување на условите за учество во играта утврдени со правилата на играта, при што приредувачот на играта на среќа се обврзува на извлечените добитници да им ги додели наградите во предмети, пари или права;

19. Интерактивни игри на среќа се игрите на среќа кои се приредуваат преку средствата за електронски комуникации, односно телекомуникации и кои се реализираат преку одговорање на прашања или демонстрирање на знаења или вештини, под услов учеството во

играта да е условено со уплата (влог) од страна на учесникот во играта и тоа од телефонски такси или која било друга форма на уплата (влог) од страна на учесникот во играта;

Согласно членот 7 од Законот, приредувањето на игрите на среќа и забавните игри утврдени со овој закон е право на Република Македонија, ако со овој закон поинаку не е уредено.

Според ставот 2 на овој член од Законот, лотариските и електронските игри на среќа, освен томболата од затворен тип, Република Македонија самостојно ги приредува со основање на трговско друштво за приредување на игрите на среќа во кое Република Македонија е содружник или акционер со најмалку 51% од основната главнина.

Според ставот 3 на истиот член од Законот, правото на приредување на останатите игри на среќа и забавните игри утврдени со овој закон, вклучувајќи ја и томболата од затворен тип, Република Македонија го пренесува со издавање на лиценца, односно дозвола на трговски друштва, односно трговец поединец, кои ги исполнуваат условите утврдени со овој закон (став 3).

Лиценцата, односно дозволата од ставот (3) на овој член не смее да се пренесе на друго трговско друштво, односно трговец поединец (став 4).

Според членот 9 став 1 од Законот, забавните игри, наградните игри и интерактивните игри на среќа се приредуваат врз основа на дозвола.

Според членот 11 од Законот, за издавање на лиценца и дозвола се плаќа надоместок, освен ако со овој закон поинаку не е уредено. Надоместокот за лиценцата се плаќа така што 50% од надоместокот се уплаќа при издавање на лиценцата, а остатокот од 50% на еднакви годишни рати додека трае лиценцата. Надоместокот од 50% кој се плаќа при издавање на лиценцата, приредувачот на игрите на среќа е должен да го плати во рок од 15 дена од денот на приемот на лиценцата. Во спротивно ќе се смета дека лиценцата не била воопшто издадена. Роковите на достасаност на годишните рати за надоместокот во износ од 50% се утврдуваат во лиценцата. Доколку приредувачот на игрите на среќа пропушти да го плати износот на годишната рата до утврдениот датум согласно со лиценцата, Владата на Република Македонија ја одзема лиценцата.

Според членот 16 од Законот, средствата остварени по сите основи од приредувањето на игри на среќа и забавни игри се користат за финансирање на националните инвалидски организации, нивните здруженија и нивната асоцијација, на здруженија на граѓани за борба против семејното насилство и за Црвениот крст на Република Македонија. Износот на средствата за намената утврдена во ставот (1) на овој член се определува на 50% од вкупниот приход од игрите на среќа и забавните игри утврден во претходната календарска година, но не помалку од 60 милиони денари и не повеќе од 120 милиони денари.

Според членот 17 од Законот, надоместоците и посебните давачки од игрите на среќа утврдени со овој закон се приход на Буџетот на Република Македонија.

7. Одредбата од членот 18 став 2 од Законот подносителот ја оспорува од аспект на слободата на пазарот и претприемништвото. Наводите во иницијативата за Судот се неприфатливи од следниве причини. Имено оспорената одредба предвидува дека обврската за депонирање на депозит или за обезбедување на банкарска гаранција заради плаќање на јавните давачки утврдени со закон, како и за надоместоците и посебните давачки утврдени со овој закон, не се однесува на приредувачите на наградните игри, интерактивните игри на среќа, забавните игри и на приредувачите на лотариските игри на среќа, освен на приредувачите на играта на среќа томбола од затворен тип.

Оспорената одредба, според мислењето на Судот, не ја ограничува слободата на пазарот и претприемништвото, бидејќи таа не содржи забрана за приредување на определени игри на среќа и забавни игри, туку предвидува поинаков режим, односно поинакви обврски за приредувачите на одделни игри, поаѓајќи од специфичностите и разликите на одделните игри на среќа и забавни игри. Таквите разлики се утврдени во самиот Закон и се состојат во тоа што кај одделни игри однапред е одреден фондот на добивките а кај други тоа не е, кај забавните игри по правило уплатите и добивката се незначителни, потоа различни се правилата во поглед на уплатата на влоговите, како и за распределба на добивките. Исто така разликите се состојат во тоа што приредувањето одделни игри е врз основа на лиценца, а кај други (забавни игри, наградни игри, интерактивни игри на среќа) тоа е врз основа на дозвола. Поаѓајќи од разликите на одделните игри законодавецот утврдил и различен режим за приредување на тие игри, и тоа не претставува ограничува-

ње на слободата на пазарот и претприемништвото туку легитимно право на законодавецот да ги утврди условите за приредување на одделните игри на среќа и забавни игри.

Поради наведеното Судот оцени дека не постојат основи за доведување под сомнение на согласноста на одредбата од членот 18 став 2 од Законот со членот 55 од Уставот.

8. Членовите 18 став 1 во делот: „за плаќање на јавните давачки утврдени со закон“, член 44 став 1 во делот: „за плаќање на јавните давачки утврдени со закон“, член 51 став 1 во делот: „за плаќање на јавните давачки утврдени со закон“, Член 61 став 1 во делот: „за плаќање на јавните давачки утврдени со закон“, член 76 став 1 во делот: „за плаќање на јавните давачки утврдени со закон“, член 90 став 1 во делот: „за плаќање на јавните давачки утврдени со закон“, член 106 став 1 во делот: „како и даноците и другите јавни давачки“, подносителот ги оспорува со првата иницијатива, со образложение дека со нив се барало приредувачите на игрите на среќа да приложат и уверение за платени јавни давачки и за тоа да депонираат депозит или да обезбедат бангарска гаранција и дека тоа претставувало излегување од законските механизми за плаќање на јавните давачки и намалување на обемот на правото на работа, слободен избор на вработување и достапноста на секое работно место под еднакви услови.

Според оценка на Судот, овие аргументи на подносителот не се прифатливи од причина што од самата содржина на наведените одредби произлегува дека тие пропишуваат обврска за обезбедување на депозит или банкарска гаранција како средство за обезбедување за обврските на приредувачот на одделните игри на среќа (како што се исплата на добивките спрема учесниците, намирување на надоместоците и посебните давачки предвидени со законот, како и плаќање на даноците и другите јавни давачки и другите обврски), што значи дека со одредбите се утврдува за кои намени би се искористил дадениот депозит или банкарска гаранција, но самите одредби од наведените членови на Законот, не содржат барање односно обврска да се достави уверение за платени даноци и други јавни давачки како услов за добивање на лиценца односно дозвола. Оттука овие аргументи на подносителот на иницијативата не би можеле да се однесуваат на сите оспорени одредби од првата иницијатива, туку треба да се прави разлика помеѓу одредбите, зависно од нивната содржина, односно зависно од обврската што ја пропишуваат, а не да се групираат во иста група и да се напаѓаат со исти аргументи, само

поради фактот што во сите нив е содржан изразот „плаќање на даноци и јавни давачки“, како што тоа го прави подносителот на иницијативата. Наведените одредби според тоа, во никој случај не можат да се доведат во корелација со одредбите кои бараат доставување на доказ за платени даноци и јавни давачки, како услов за добивање на лиценца, и поради тоа што самата обврска за обезбедување на депозит или банкарска гаранција започнува да тече по добивањето на лиценцата (член 18 став 1) така што таа обврска не е услов за нејзино добивање.

Оттука, Судот оцени дека оспорените одредби од членовите 18 став 1 во делот: „за плаќање на јавните давачки утврдени со закон“, член 44 став 1 во делот: „за плаќање на јавните давачки утврдени со закон“, член 51 став 1 во делот: „за плаќање на јавните давачки утврдени со закон“, член 61 став 1 во делот: „за плаќање на јавните давачки утврдени со закон“, член 76 став 1 во делот: „за плаќање на јавните давачки утврдени со закон“, член 90 став 1 во делот: „за плаќање на јавните давачки утврдени со закон“, член 106 став 1 во делот: „како и даноците и другите јавни давачки“, не би можеле да се доведат под сомнение во однос на Уставот, од аспект на наводите и аргументите наведени во иницијативата.

9. Во однос на одредбите од членовите: 26 став 1 точка 4 и точка 8, член 40 став 3 точка 4 и точка 7, член 102 став 2 точките 5, 7 и 8, член 104 став 2 точките 5, 7 и 8, член 130 став 2 точка 6, член 134 став 2 точка 2 и член 141 точка 4, Судот оцени дека се прифатливи аргументите на подносителот на иницијативата со кои се оспорува нивната уставност. Ова од причина што со одредбите од наведените членови се пропишуваат определени обврски, за кои Судот во повеќе наврати во својата уставно-судска практика се изјаснил дека се спротивни на Уставот, како што се обврската за доставување на доказ за неосудуваност, или пак доказ за платени даноци и други јавни давачки.

Имено со одредбите од член 26 став 1 точка 4, член 40 став 3 точка 4, член 102 став 2 точка 8 и член 104 став 2 точка 8, се пропишува обврска за доставување на уверение издадено од надлежен орган дека управителите на трговското друштво не се правосилно осудени на безусловна казна затвор во траење од најмалку шест месеци, додека пак со одредбите од членовите 102 став 2 точка 7 и член 104 став 2 точка 7, се пропишува обврска за давање изјава од приредувачот, заверена на нотар дека порано не му

била одземена лиценца или друг вид на дозвола или одобрение за приредување на игри на среќа во земјата или во странство.

Тргувајќи од содржината на член 11 став 1 и член 25 од Уставот, јасно произлегува дека нивната содржина ја истакнува вредноста и неприкосновеноста на човечката личност како основа и смисла на гарантирањето на човековите права. Човечкото достоинство, во таа смисла, не е само едно од субјективните човекови права што изречно се препознава во член 25 од Уставот, туку и темелна вредност на демократското општество што ужива универзална заштита.

Во тој контекст, забраната од граѓаните да се бараат докази за нивната осудуваност или неосудуваност е јасен израз на овој втор аспект на заштита на човековото достоинство, како што тоа е општо прифатениот принцип на забрана за самообвинување на осомничениот во казненото право, кој што е изграден поеднакво врз презумпцијата на невиност и заштитата на достоинството на поединецот.

Во конкретниот случај, барањето доказ од трговското друштво за приредување на игри на среќа, од барателот на лиценца за приредување на томбола од затворен тип, барателот на лиценца за производител на софтвер за приредување на интернет игри на среќа и барателот на лиценца за приредување на интернет игри на среќа, дека управителите на трговското друштво не се правосилно осудени на безусловна казна затвор во траење од најмалку шест месеци, во суштина се сведува на барање изјава за нивната осудуваност или неосудуваност. Иако овие докази не се бараат во кривичноправен контекст (туку во постапката за издавање на лиценци за приредување на игри на среќа) и немаат самообвинувачки квалитет, самата обврска за нивното соопштување има ефект врз однесувањето на поединецот, што е проблематично како од аспект на заштита на човековото достоинство, така и од аспект на претпоставката на невиност на која се надоврзува забраната од лицето да се бара било доказ за осудуваност, било доказ за неосудуваност. Меѓутоа, утврдувањето на тој факт не може да биде обврска на поединецот кој е во прашање, туку на надлежниот орган што одлучува за давање на соодветни лиценци за вршење на дејноста и кој што за утврдување на таа законска обврска ја има на располагање службената казнена евиденција, како инструмент за правилно применување на законот.

10. Одредбите од членовите 102 став 2 точка 7 и член 104 став 2 точка 7 со кои се пропишува обврска за давање изјава од приредувачот, заверена на нотар дека порано не му била одземена лиценца или друг вид на дозвола или одобрение за приредување на игри на среќа во земјата или во странство, според оценката на Судот, можат исто така основано да се доведат под сомнение во поглед на нивната усогласеност со Уставот, посебно со членовите 11 и 25 од Уставот. Ова поради тоа што според членот 11 став 1 од Уставот, физичкиот и моралниот интегритет на човекот се неприкосновени, а согласно членот 25 од Уставот, на секој граѓанин му се гарантира почитување и заштита на приватноста на неговиот личен и семеен живот, на достоинството и угледот.

Почитувањето на моралниот интегритет и достоинството на граѓанинот во себе ја опфаќа и улогата на државата која треба да гарантира заштита на интегритетот и достоинството на начин со кој ќе се обезбеди заштита во случај кога овие вредности се загрозени од друг, но и со избегнување на поединецот да му се наметнуваат обврски кои можат службено да се проверат. Оттука, фактот дали на приредувачот на игри на среќа порано му била одземена лиценцата односно одобрението или дозволата за приредување на игри на среќа, треба да го провери органот надлежен за издавање на лиценци односно дозволи, по службен пат, а не тоа да претставува обврска за приредувачот на игрите на среќа, поради што Судот утврди дека и овие одредби не се во согласност со наведените одредби од Уставот.

11. При оценката на уставноста на одредбите од членовите 26 став 1 точка 8, 40 став 3 точка 7, 102 став 2 точка 5, 104 став 2 точка 5, 130 став 2 точка 6 и член 134 ств 2 точка 2 од Законот, судот тргна од одредбите од членовите 32 и 33 од Уставот.

Според членот 32 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбедност за време на привремена невработеност (став 1). Секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место (став 2).

Според член 33 од Уставот, секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

Имајќи ја предвид одредбата од член 33 од Уставот произлегува дека секој има уставна обврска да ги намирува јавните давачки и дека во рамките на начинот на плаќање на јавните давачки постојат законски механизми за нивно исполнување.

Судот поаѓајќи од наведените уставни одредби, содржината на оспорените членови, наводите од иницијативата и уставно-судската практика, оцени дека пропишувањето на обврска за барателите на лиценци и дозволи за приредување на игри на среќа и забавни игри, да достават уверение за платени јавни давачки издадено од надлежен орган, излегува надвор од соодветните законски механизми. Тоа доведува до состојба исполнувањето на обврската на лицето од одреден статус да влијае на остварувањето на право од друг статус што е уставно недопуштено и води кон стеснување на обемот на правото на работа и достапноста на секое работно место секому под еднакви услови. Поради наведеното Судот оцени дека основано може да се постави прашањето за согласноста на наведените одредби Законот, со членовите 32 и 33 од Уставот.

12. Одредбата од членот 151 став 1 точка 5 од Законот, е оспорена со првата иницијатива, во склоп на останатите оспорени одредби во кои се содржани зборовите „како и над плаќањето на даноците и другите јавни давачки утврдени со закон“ и таа се оспорува со истите аргументи кои се однесуваат на останатите оспорени одредби. Според оценката на Судот, суштината на одредбата е нешто сосема друго, односно таа ги уредува овластувањата на службеното лице на Управата за јавни приходи при вршењето на инспекцискиот надзор да врши надзор, меѓу другото, и врз плаќањето на надоместоците за добивање на лиценца, односно дозвола, надоместоците, посебните надоместоци и посебните давачки утврдени со овој закон, како и над плаќањето на даноците и другите јавни давачки утврдени со закон, од страна на приредувачите на игри на среќа и забавни игри. Со оглед на тоа што во иницијативата не е даден ниту еден аргумент за тоа зошто ваквото овластување на Управата за јавни приходи би било спротивно на Уставот, Судот оцени дека иницијативата во овој дел треба да се отфрли согласно член 28 алинеја 3, односно поради недостиг на процесни претпоставки за одлучување.

13. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1, 2 и 3 од ова решение.

14. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите Наташа Габер – Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 53/2011)

15.

У.бр.53/2011

- Барање доказ за неосудуваност и за платени јавни давачки во постапката за добивање лиценци за приредување игри на среќа и забавни игри

- *Requesting proof for non-conviction and for paid public contributions in the procedure for being granted licences for organising games of chance and entertaining games*

- Барањето доказ за неосудуваност, од заинтересираните лица за добивање лиценци согласно Законот за игрите на среќа и забавните игри во суштина се сведува на барање изјава за нивната осудуваност или неосудуваност. Утврдувањето на тој факт не може да биде обврска на поединецот кој е во прашање, туку на надлежниот орган што одлучува за давање на соодветни лиценци за вршење на дејноста и кој што за утврдување на таа законска обврска ја има на располагање службената казнена евиденција, како инструмент за правилно применување на законот.

- Фактот дали на приредувачот на игри на среќа порано му била одземена лиценцата односно одобрието или дозволата за приредување на игри на среќа, треба да го провери органот надлежен за издавање на лиценци односно дозволи, по службен пат, а не тоа да претставува обврска за приредувачот на игрите на среќа. Ова од причина што почитувањето на моралниот интегритет и достоинството на граѓанинот во себе ја опфаќа и улогата на државата која треба да гарантира заштита на интегритетот и достоинството на начин со кој ќе се обезбеди заштита во случај кога овие вредности се загрозени од друг, но и со избегнување на поединецот да му се наметнуваат обврски кои можат службено да се проверат.

- Пропишувањето на обврска за барателите на лиценци и дозволи за приредување на игри на

среќа и забавни игри, да достават уверение за платени јавни давачки издадено од надлежен орган, излегува надвор од соодветните законски механизми. Тоа доведува до состојба исполнувањето на обврската на лицето од одреден статус да влијае на остварувањето на право од друг статус што е уставно недопуштено и води кон стеснување на обемот на правото на работа и достапноста на секое работно место секому под еднакви услови.

- The request for a proof for non-conviction from the persons interested in being granted a licence pursuant to the Law on Games of Chance and Entertaining Games is essentially brought down to requesting a statement about their conviction or non-conviction. The establishment of that fact may not be an obligation of the individual concerned, but of the competent body deciding on the granting of the corresponding licences for the performance of the activity and which has available the official criminal records for the establishment of that legal obligation, as an instrument to apply the law properly.

- The fact whether the organiser of games of chance has had his licence that is permit for organising games of chance should be checked by the body competent for issuing licences that is permits, ex officio, and not to be an obligation for the organiser of the games of chance. This is for a reason that the respect for the citizen's moral integrity and dignity also encompasses the role of the state which should guarantee protection of the integrity and dignity in a way that will ensure protection in case when these values are threatened by somebody else, but also avoiding to impose obligations on the individual that may be checked ex officio.

- The stipulation of an obligation for the applicants for licences and permits for organising games of chance and entertainment games to submit a certificate for paid public contributions issued by a competent body goes beyond the corresponding legal mechanisms. It leads to a condition that the fulfilment of the obligation of the person from certain status have an impact on the exercise of a right from another status, which is constitutionally inadmissible and leads to the narrowing down of the scope of the right to work and the availability of each job to everyone under equal conditions.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” бр. 70/1992), на седницата одржана на 14 септември 2011 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВААТ член 26 став 1 точки 4 и 8, член 40 став 3 точки 4 и 7, член 102 став 2 точките 5, 7 и 8, член 104 став 2 точки 5, 7 и 8, член 130 став 2 точка 6, член 134 став 2 точка 2 и член 141 точка 4 од Законот за игрите на среќа и за забавните игри („Службен весник на Република Македонија“ бр. 24/2011 и 51/2011).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија”.

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод три иницијативи поднесени од Стамен Филипов од Скопје, со Решение У.бр. 53/2011 од 18 мај 2011 година, поведе постапка за оценување на уставноста на членовите од Законот означен во точката 1 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за нивната согласност со Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека според член 26 став 1 точка 4 и точка 8, трговското друштво во државна сопственост од членот 7 став 2 на овој закон, по уписот во трговскиот регистар што се води во Централниот регистар на Република Македонија и целосната уплата на основната главнина до Министерството за финансии задолжително приложува, меѓу другото и уверение издадено од надлежен орган дека управителите на трговското друштво не се правосилно осудени на безусловна казна затвор во траење од најмалку шест месеци, како и уверение за платени јавни давачки, издадено од надлежен орган.

Според членот 40 став 3 точки 4 и 7 од Законот, трговското друштво од ставот 2 на овој член кон барањето задолжително треба да достави, меѓу другото, и уверение издадено од надлежен орган дека управителите на трговското друштво не се правосилно осудени на безусловна казна затвор во траење од

најмалку шест месеци и уверение за платени јавни давачки, издадено од надлежен орган.

Според член 102 став 2 точките 5, 7 и 8, кон барањето за издавање лиценца за производител барателот доставува: уверение за платени јавни давачки, издадено од надлежен орган; изјава од приредувачот заверена на нотар дека порано не му била одземена лиценца или друг вид на дозвола или одобрение за приредување на игри на среќа во земјата или во странство; и уверение издадено од надлежен орган дека управителите на трговското друштво не се правосилно осудени на безусловна казна затвор во траење од најмалку шест месеци.

Според член 104 став 2 точките 5, 7 и 8 од Законот, кон барањето за издавање лиценца за производител барателот доставува и уверение за платени јавни давачки, издадено од надлежен орган, изјава од приредувачот заверена на нотар дека порано не му била одземена лиценца или друг вид на дозвола или одобрение за приредување на игри на среќа во земјата или во странство и уверение издадено од надлежен орган дека управителите на трговското друштво не се правосилно осудени на безусловна казна затвор во траење од најмалку шест месеци.

Според член 130 став 2 точка 6 од Законот, кон барањето од ставот 1 на овој член задолжително се доставува и уверение за платени јавни давачки, издадено од надлежен орган.

Според членот 134 став 2 точка 2, доколку барањето од ставот 1 на овој член го поднесува трговец поединец, кон барањето задолжително се доставува уверение за платени јавни давачки, издадено од надлежен орган.

Според член 141 точка 4, кон понудата за добивање на овластување за утврдување на техничката исправност на автоматите за игри на среќа, правното лице – понудувач задолжително треба да достави и уверение за платени јавни давачки, издадено од надлежен орган.

5. Според член 8 став 1 алинеи 1, 3 и 7 од Уставот, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, владеењето на правото и слободата на пазарот и претприемништвото се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Во согласност со член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба и граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Со членот 25 од Уставот, определено е дека на секој граѓанин му се гарантира почитување и заштита на приватноста на неговиот личен и семеен живот, на достоинството и угледот.

Според член 32 ставови 1 и 2 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбеденост за време на привремена невработеност и секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место.

Согласно член 33 од Уставот, секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

Според член 1 од Законот за игрите на среќа и забавните игри, со овој закон се уредуваат видовите, условите и начинот на приредување на игрите на среќа и забавните игри.

Во членот 2 од Законот е определено значењето на поимите употребени во Законот, при што во одделните точки е определено следното:

„1. Игри на среќа се игрите во кои учесниците имаат еднакви можности за стекнување на добивка со посредна или непосредна уплата на одреден износ (влог), а резултатот од играта исклучиво или претежно зависи од случајноста или од некој неизвесен настан во играта;

2. Забавни игри се игрите на компјутери, симулатори, видеоавтомати, флипери и други слични апарати кои се ставаат во погон со помош на пари, жетони или на друг начин, како и пикадо, билијарди и други слични игри во кои се учествува со уплата, а во кои учесникот не може да оствари добивка во пари, предмети или права, туку стекнува право на една или повеќе бесплатни игри од ист вид, како и други игри од забавен карактер во кои се подразбира дека учесникот во забавните игри кој губи ги сноси трошоците за играта или каде што уплатите (влоговите) и добивката се незначителни;

3. Приредувач на игра на среќа е трговско друштво со седиште во Република Македонија на кое му е издадена лиценца, односно дозвола за приредување на игри на среќа и трговско друштво во кое содружник или акционер е Република Македонија и е основано за приредување на игри на среќа;

4. Приредувач на забавна игра е трговско друштво и физичко лице – трговец поединец на кои им е издадена дозвола за приредување на забавни игри“.

Согласно членот 7 од Законот, приредувањето на игрите на среќа и забавните игри утврдени со овој закон е право на Република Македонија, ако со овој закон поинаку не е уредено.

Според ставот 2 на овој член од Законот, лотариските и електронските игри на среќа, освен томболата од затворен тип, Република Македонија самостојно ги приредува со основање на трговско друштво за приредување на игрите на среќа во кое Република Македонија е содружник или акционер со најмалку 51% од основната главнина.

Според ставот 3 на истиот член од Законот, правото на приредување на останатите игри на среќа и забавните игри утврдени со овој закон, вклучувајќи ја и томболата од затворен тип, Република Македонија го пренесува со издавање на лиценца, односно дозвола на трговски друштва, односно трговец поединец, кои ги исполнуваат условите утврдени со овој закон (став 3).

Лиценцата, односно дозволата од ставот (3) на овој член не смее да се пренесе на друго трговско друштво, односно трговец поединец (став 4).

Според членот 9 став 1 од Законот, забавните игри, наградните игри и интерактивните игри на среќа се приредуваат врз основа на дозвола.

Според членот 11 од Законот, за издавање на лиценца и дозвола се плаќа надоместок, освен ако со овој закон поинаку не е уредено. Надоместокот за лиценцата се плаќа така што 50% од надоместокот се уплаќа при издавање на лиценцата, а остатокот од 50% на еднакви годишни рати додека трае лиценцата. Надоместокот од 50% кој се плаќа при издавање на лиценцата, приредувачот на игрите на среќа е должен да го плати во рок од 15 дена од денот на

приемот на лиценцата. Во спротивно ќе се смета дека лиценцата не била воопшто издадена. Роковите на достасаност на годишните рати за надоместокот во износ од 50% се утврдуваат во лиценцата. Доколку приредувачот на игрите на среќа пропушти да го плати износот на годишната рата до утврдениот датум согласно со лиценцата, Владата на Република Македонија ја одзема лиценцата.

Според членот 16 од Законот, средствата остварени по сите основи од приредувањето на игри на среќа и забавни игри се користат за финансирање на националните инвалидски организации, нивните здруженија и нивната асоцијација, на здруженија на граѓани за борба против семејното насилство и за Црвениот крст на Република Македонија. Износот на средствата за намената утврдена во ставот (1) на овој член се определува на 50% од вкупниот приход од игрите на среќа и забавните игри утврден во претходната календарска година, но не помалку од 60 милиони денари и не повеќе од 120 милиони денари.

Според членот 17 од Законот, надоместоците и посебните давачки од игрите на среќа утврдени со овој закон се приход на Буџетот на Република Македонија.

6. Во однос на одредбите од член 26 став 1 точка 4 и точка 8, член 40 став 3 точка 4 и точка 7, член 102 став 2 точките 5, 7 и 8, член 104 став 2 точките 5, 7 и 8, член 130 став 2 точка 6, член 134 став 2 точка 2 и член 141 точка 4, Судот во Решението за поведување постапка за оценување на уставноста У.бр. 53/2011 од 18 мај 2011 година, ја доведе под сомнение уставноста на наведените одредби, оценувајќи дека со нив се пропишуваат определени обврски, за кои Судот во повеќе наврати во својата уставно-судска практика се изјаснил дека се спротивни на Уставот, како што се обврската за доставување на доказ за неосудуваност, или пак доказ за платени даноци и други јавни давачки.

Имено со одредбите од член 26 став 1 точка 4, член 40 став 3 точка 4, член 102 став 2 точка 8 и член 104 став 2 точка 8, се пропишува обврска за доставување на уверение издадено од надлежен орган дека управителите на трговското друштво не се правосилно осудени на безусловна казна затвор во траење од најмалку шест месеци, додека пак со одредбите од членовите 102 став 2 точка 7 и член 104 став 2 точка 7, се пропишува обврска за давање изјава од приредувачот, заверена на нотар дека порано не му

била одземена лиценца или друг вид на дозвола или одобрение за приредување на игри на среќа во земјата или во странство.

Тргувајќи од содржината на член 11 став 1 и член 25 од Уставот, јасно произлегува дека нивната содржина ја истакнува вредноста и неприкосновеноста на човечката личност како основа и смисла на гарантирањето на човековите права. Човечкото достоинство, во таа смисла, не е само едно од субјективните човекови права што изречно се препознава во член 25 од Уставот, туку и темелна вредност на демократското општество што ужива универзална заштита.

Во тој контекст, забраната од граѓаните да се бараат докази за нивната осудуваност или неосудуваност е јасен израз на овој втор аспект на заштита на човековото достоинство, како што тоа е општо прифатениот принцип на забрана за самообвинување на осомничениот во казненото право, кој што е изграден подеднакво врз презумпцијата на невиност и заштитата на достоинството на поединецот.

Во конкретниот случај, барањето доказ од трговското друштво за приредување на игри на среќа, од барателот на лиценца за приредување на томбола од затворен тип, барателот на лиценца за производител на софтвер за приредување на интернет игри на среќа и барателот на лиценца за приредување на интернет игри на среќа, дека управителите на трговското друштво не се правосилно осудени на безусловна казна затвор во траење од најмалку шест месеци, во суштина се сведува на барање изјава за нивната осудуваност или неосудуваност. Иако овие докази не се бараат во кривично-правен контекст (туку во постапката за издавање на лиценци за приредување на игри на среќа) и немаат самообвинувачки квалитет, самата обврска за нивното соопштување има ефект врз однесувањето на поединецот, што е проблематично како од аспект на заштита на човековото достоинство, така и од аспект на претпоставката на невиност на која се надоврзува забраната од лицето да се бара било доказ за осудуваност, било доказ за неосудуваност. Меѓутоа, утврдувањето на тој факт не може да биде обврска на поединецот кој е во прашање, туку на надлежниот орган што одлучува за давање на соодветни лиценци за вршење на дејноста и кој што за утврдување на таа законска обврска ја има на располагање службената казнена евиденција, како инструмент за правилно применување на законот.

Одредбите од членовите 102 став 2 точка 7 и член 104 став 2 точка 7 со кои се пропишува обврска за давање изјава од приредувачот, заверена на нотар дека порано не му била одземена лиценца или друг вид на дозвола или одобрение за приредување на игри на среќа во земјата или во странство, според оценката на Судот, исто така не се во согласност со Уставот, посебно со членовите 11 и 25 од Уставот. Ова поради тоа што според членот 11 став 1 од Уставот, физичкиот и моралниот интегритет на човекот се неприкосновени, а согласно членот 25 од Уставот, на секој граѓанин му се гарантира почитување и заштита на приватноста на неговиот личен и семеен живот, на достоинството и угледот.

Почитувањето на моралниот интегритет и достоинството на граѓанинот во себе ја опфаќа и улогата на државата која треба да гарантира заштита на интегритетот и достоинството на начин со кој ќе се обезбеди заштита во случај кога овие вредности се загрозени од друг, но и со избегнување на поединецот да му се наметнуваат обврски кои можат службено да се проверат. Оттука, фактот дали на приредувачот на игри на среќа порано му била одземена лиценцата односно одобрението или дозволата за приредување на игри на среќа, треба да го провери органот надлежен за издавање на лиценци односно дозволи, по службен пат, а не тоа да претставува обврска за приредувачот на игрите на среќа, поради што Судот утврди дека и овие одредби не се во согласност со наведените одредби од Уставот.

7. При оценката на уставноста на одредбите од членовите 26 став 1 точка 8, 40 став 3 точка 7, 102 став 2 точка 5, 104 став 2 точка 5, 130 став 2 точка 6 и член 134 ств 2 точка 2 од Законот, Судот тргна од одредбите од членовите 32 и 33 од Уставот.

Според членот 32 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбедност за време на привремена невработеност (став 1). Секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место (став 2).

Според член 33 од Уставот, секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

Имајќи ја предвид одредбата од член 33 од Уставот произлегува дека секој има уставна обврска да ги намирува јавните

давачки и дека во рамките на начинот на плаќање на јавните давачки постојат законски механизми за нивно исполнување.

Судот поаѓајќи од наведените уставни одредби, содржината на оспорените членови и уставно-судската практика, оцени дека пропишувањето на обврска за барателите на лиценци и дозволи за приредување на игри на среќа и забавни игри, да достават уверение за платени јавни давачки издадено од надлежен орган, излегува надвор од соодветните законски механизми. Тоа доведува до состојба исполнувањето на обврската на лицето од одреден статус да влијае на остварувањето на право од друг статус што е уставно недопуштено и води кон стеснување на обемот на правото на работа и достапноста на секое работно место секому под еднакви услови. Поради наведеното Судот оцени дека наведените одредби од Законот за игрите на среќа и за забавните игри не се во согласност со членовите 32 и 33 од Уставот.

13. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

14. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите Наташа Габер – Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 53/2011)

16.

У.бр.57/2011

- Важење на законот по неговото влегување во сила

- Validity of the law after its entry into force

- Не се повредува членот 52 став 4 од Уставот кога законодавецот предвидел законот да важи по неговото влегување во сила од каде таков закон и не може да има понеповолно ретроактивно важење.

- The stipulation of the legislator for the law to be valid after its entry into force from where such law may not have a more unfavourable retroactive validity does not violate Article 52 paragraph 4 of the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992) на седницата одржана на 29 јуни 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 161 став 2 од Законот за игрите на среќа и за забавните игри („Службен весник на Република Македонија“ бр. 24/2011 и 51/2011).

2. ПЛЕЈ-ИН Д.О.О.Е.Л-Кочани, застапувано од управителот Златко Шалев од Кочани на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поврдување на постапка за оценување на уставноста на членот 161 став 2 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата поради повратното важење на Законот им била нанесена финансиска штета бидејќи законодавецот не ги зел предвид останатите околности поврзани околу работата со игрите на среќа како што биле: однапред платените закупнини за деловните простории, инвестирањето во деловните простории и нивното адаптирање, вложувањата во инвентарот и опремувањето и склучените договори за АДСЛ линии. Ваквата скапа инвестиција ја направиле со намера да работат следните 3 години, колку што била трајноста на лиценцата добиена под други услови, а која пак, се потпирала врз други одредби, за кои со самото подесување на барањето барателот се согласил и му одговарале условите предвидени со тој закон.

Со новиот закон се наметнувале други непредвидени трошоци со што работењето со таа лиценца можело да донесе големи финансиски загуби и ќе била финансиски неисплатлива поради големите суми што не биле земени предвид и можноста да се работи со негатива што финансиски ја исцрпувало фирмата, а без разлика на тоа новиот закон предвидувал дека морало да се уплати износ од 100.000,00 денари месечно. Подносителот на иницијативата ги исполнил сите услови за добивање на лиценца, поднел банкарска гаранција во вредност од 300,000,00 евра и уште по 50,000,00 евра за

секои нови 25 уплатни места, за кои на банките им била плаќања провизија за целиот период од поднесување на барањето за добивање на лиценцата па се до нејзиното добивање.

Надлежните органи им издале лиценца и не водејќи сметка за последиците што ќе ги предизвика оспорената одредба од новиот закон предвиделе надоместок од 100,000,00 денари за секое уплатно-исплатно место во корист на Министерството за финансии, која сума била нереална и премногу висока. Притоа, компјутерскиот систем не бил воведен, што укажувало на неподготвеноста на Управата за јавни приходи да се усогласи со оспорената одредба, а на штета на спортските обложувалници.

Според тоа, повратното дејство на оспорената одредба од Законот доведувало до повреда на уставно загарантираното право од членот 52 од Уставот на Република Македонија, од кои причини се предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорениот член 161 став 2 од Законот и воедно да донесе решение согласно членот 27 од Деловникот.

3. Судот на седницата утврди дека според член 161 став 2 од Законот, приредувачите на игрите на среќа во обложувалница кои во периодот од денот на започнувањето на примената на овој закон до денот на започнувањето на примената на членот 75 на овој закон не обезбедиле компјутерски систем од ставот 1 на овој член и негово поврзување со соодветен компјутерски систем на Управата за јавни приходи, не ја плаќаат посебната давачка утврдена со членот 79 на овој закон, а плаќаат посебна давачка од 100.000 денари месечно, за секое уплатно-исплатно место.

4. Согласно член 33 од Уставот, секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

Согласно член 52 од Уставот на Република Македонија законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила (став 1). Законите и другите прописи се објавуваат во „Службен весник на Република Македонија“ најдоцна во рок од седум дена од денот на нивното донесување (став 2). Законите влегуваат во сила најрано осмиот ден од денот на објавувањето, а по исклучок што го утврдува Собранието со денот на објавувањето (став 3). Законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните (став 4).

Согласно член 2 точка 22 од Законот, под поимот: „Игри на среќа во обложувалница“ се подразбираат игри на среќа во кои учесникот во согласност со правилата на игра се натпреварува за резултатите на различни спортски и други настани:

- обложување за резултатите на поединечни или групни спортски натпреварувања, трки и слично,
- обложување за танцови, пеачки, музички и слични натпреварувања и
- други натпреварувања.

Според член 4 став 3 точка 2 од Законот игри на среќа во обложувалница се посебни игри на среќа.

Во Главата V од Законот со наслов: „Посебни игри на среќа“, дел 2-Игри на среќа во обложувалница“ во точката 2.1.- Лиценци за приредување на игри на среќа во обложувалница, членови 73 до 77 се уредени законските услови за добивање на лиценца за обложувалница.

Според наведените одредби, меѓу другото, за добивање на лиценца за обложувалница потребно е: уплатена основна главнина која не може да биде помала од 500.000 евра во денарска противвредност (член 73 став 2), доказ за исполнување на просторните и техничко-технолошките услови за приредување на игри на среќа (член 73 став 3), надоместок за лиценцата во износ од 105.000 евра во денарска противвредност (член 74 став 2) и банкарска гаранција во износ од 300.000 евра во денарска противвредност (член 76 став 1).

Согласно членот 76 став 2 од Законот, со издавањето на лиценцата и уплатата на депозитот, односно банкарската гаранција приредувачот на игри на среќа во обложувалница има право да приредува игри на среќа во обложувалница во најмногу 25 уплатно-исплатни места. Согласно ставот 3 од истиот член од Законот, доколку сака да го зголеми бројот на уплатно-исплатните места приредувачот на ваков вид игри на среќа за секои следни десет уплатно-исплатни места е должен да достави доказ за уплатен депозит, односно да приложи банкарска гаранција, во износ од 50.000 евра во денарска противвредност.

Посебен услов за добивање на лиценца е предвиден во членот 75 од Законот, според кој, барателот за издавање на лиценца за приредување на игри на среќа во обложувалница е должен да има обезбедено компјутерски систем во кој се поврзани сите компјутери

преку кои ќе се врши евидентирање на уплатата и исплатата од сите свои уплатно-исплатни места, така што системот обезбедува податоци за уплатата и исплатата на секој од компјутерите кои може да се прикажуваат во секое време и таквиот систем мора да овозможува негово поврзување со соодветен компјутерски систем на Управата за јавни приходи.

Во истата глава и дел од Законот во точката 2.2-Правила на игрите на среќа во обложувалница е позициониран членот 79 од Законот, според кој, за приредување на игрите на среќа во обложувалница, приредувачот на игри на среќа во обложувалница плаќа посебна давачка во висина од 20% која се пресметува на разликата меѓу уплатениот износ од сите компјутери во сите уплатно-исплатни места на тој приредувач и исплатениот износ од сите компјутери во сите уплатно-исплатни места, на месечна основа (став 1). Посебната давачка од ставот 1 на овој член се плаќа до 15 во месецот, за претходниот месец (став 2). Доказот за уплатата на посебната давачка од ставот 1 на овој член приредувачот на игри на среќа во обложувалница е должен да го достави до Министерството за финансии најдоцна до 15 во месецот, за претходниот месец (став 3).

Во членот 168 од основниот текст на Законот, што сега е во сила, е предвидено дека овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе започне да се применува по истекот на шест месеци од денот на неговото влегување во сила, освен неколку одредби (5 на број), меѓу кои и оспорениот член 161 став 2 од овој закон кои ќе започнат да се применуваат од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Според тоа, станува збор за Закон кој е објавен во „Службен весник на Република Македонија“ на 25 февруари 2011 година, влегол во сила на 5 март 2011 година, од кога е во примена и оспорениот член 161 став 2, а поголемиот дел од законските одредби ќе бидат во примена сметано од 5 септември 2011 година. Само пет од законските одредби имаат примена сметано од 1 јануари 2012 година (член 166).

Заради расчистување на прашањето дали со оспорената одредба се предвидува ретроактивно-понеповолно дејство за граѓаните, како што тврди подносителот на иницијативата, Судот најде дека е неопходно да се направи анализа на содржината на членовите

159, 161, 164, 166 и 167 (преоден и завршен режим) од Законот што сега е во сила.

Од анализата на членот 167 од Законот, произлегува дека со денот на започнувањето на примената на новиот закон (5 септември 2011 година) престанува да важи Законот за игрите на среќа и за забавните игри („Службен весник на Република Македонија” број 10/97, 54/97, 13/2001, 2/2002 и 54/2007), освен одредбите на членот 78-а, како и членот 79-а во делот со кој е уредена посебната давачка која ја плаќаат приредувачите на играта на среќа обложување на спортски натпревари, кои престануваат да важат со денот на влегувањето во сила на овој закон (5 март 2011 година).

Според тоа, сметано од 5 март 2011 година, приредувачите на играта на среќа обложување повеќе не се во обврска да плаќаат посебна давачка од 4% на вкупно остварените уплати, како што предвидуваше членот 79-а од Законот што престана да важи, туку ќе имаат обврска да плаќаат посебна давачка во висина од 20% која се пресметува на разликата меѓу уплатениот износ од сите компјутери во сите уплатно-исплатни места на тој приредувач и исплатениот износ од сите компјутери во сите уплатно-исплатни места, на месечна основа, согласно членот 79 од Законот, што сега е во сила.

Притоа, членот 79, но и членот 75 од Законот, кој ја пропишува обврската за поврзаност на компјутерите на приредувачот на овој вид посебни игри на среќа со соодветен компјутерски систем на Управата за јавни приходи, меѓу другите наведени одредби, согласно член 166 од Законот ќе започнат да се применуваат од 1 јануари 2012 година.

Која посебна давачка и на кој начин ќе се плаќа во периодот 5 март 2011 година (влегување во сила на Законот) до 1 јануари 2012 година (одложена примена, меѓу другите, на членовите 75 и 79) е уредено и со членовите 159 и 161 од Законот.

Имено, според членот 159 од Законот, од денот на започнувањето на примената на овој закон (5 септември 2011) до денот на започнувањето на примената на, меѓу другите, членовите 75 и 79 од овој закон (1 јануари 2012 год) приредувачите на игрите на среќа во обложувалница имаат можност да обезбедат компјутерски систем во кој се поврзани сите компјутери, односно автомати на приредувачите

на игрите на среќа, преку кој се врши евидентирање на уплатата и исплатата и негово поврзување со соодветен компјутерски систем на Управата за јавни приходи или да ги плаќаат надоместоците, односно давачките утврдени во членот 161 став 2 на овој закон.

Според членот, 161 став 1 од истиот Закон, приредувачите на игрите на среќа во обложувалница кои во периодот од денот на започнувањето на примената на овој закон (5 септември 2011) до денот на започнувањето на примената од членот 75 на овој закон (1 јануари 2012 год) одлучиле да обезбедат компјутерски систем во кој се поврзани сите компјутери на приредувачите на игрите на среќа преку кој се врши евидентирање на уплатата и исплатата и негово поврзување со соодветен компјутерски систем на Управата за јавни приходи, се должни да ја плаќаат посебната давачка утврдена со членот 79 на овој закон.

Од анализата на наведените одредби од преодниот режим на Законот, произлегува дека неговите одредби генерално имаат одложно дејство заклучно со 5 септември 2011 година, но дел од одредбите имаат уште подолго одложно дејство, како што се членовите 75 и 79 од Законот и тие целосна примена ќе имаат сметано од 1 јануари 2012 година, од кога секој приредувач на игрите на среќа со обложување задолжително мора да биде поврзан со компјутерскиот систем на Управата за јавни приходи и ќе плаќа посебна давачка од 20% на разликата од уплатени и исплатени средства.

Во меѓувреме во периодот од 5 март 2011 година до 5 септември 2011 година (6 месеци) тие имаат обврска за плаќање на давачка, согласно оспорениот член 161 став 2 од Законот (100.000,00 денари).

Во периодот 5 септември 2011 до 1 јануари 2012 година, согласно членот 159 од Законот, истите имаат можност да обезбедат компјутерски систем во кој се поврзани сите компјутери, односно автомати на приредувачите на игрите на среќа, преку кој се врши евидентирање на уплатата и исплатата и негово поврзување со соодветен компјутерски систем на Управата за јавни приходи или да ги плаќаат надоместоците, односно давачките утврдени во оспорениот членот 161 став 2 на овој закон. Во тој период на усогласување тие плаќаат посебна давачка од 100.000,00 денари месечно, за секое уплатно-исплатно место и тоа се до нивното поврзување со системот на Управата, но не подоцна од 1 јануари 2012,

кога членот 79 од Законот (20% од разликата меѓу уплатени и исплатени средства) целосно ќе се применува.

Дека е тоа така, произлегува и од содржината на членот 161 став 1 од Законот, кој предвидува должност за плаќање на посебна давачка согласно членот 79 од Законот за оние кои во периодот 5 септември 2011 година до 1 јануари 2012 година, одлучиле да обезбедат компјутерски систем во кој се поврзани сите компјутери на приредувачите на игрите на среќа преку кој се врши евидентирање на уплатата и исплатата и негово поврзување со соодветен компјутерски систем на Управата за јавни приходи.

Според тоа, произлегува дека законодаваецот по престанокот на обврската за плаќање на 4% по стариот закон, определил период од 6 месеци за плаќање според оспорениот член 161 став 2 од Законот, потоа следува период од 3 месеци во кој им се дава можност на приредувачите на овој вид посебни игри на среќа да избираат или да плаќаат 100.000,00 денари месечно, за секое уплатно-исплатно место до моментот на поврзувањето или да се поврзат и да плаќаат согласно членот 79 од Законот, 20% од разликата на уплатени и исплатени средства. Од тука произлегува дека поврзувањето со системот во што пократок рок доведува до тоа да се плаќа давачка согласно членот 79 од Законот. По 1 јануари 2012 секој од нив задолжително и без право на избор ќе плаќа посебна давачка согласно членот 79 од Законот.

Врз основа на сето наведено произлегува дека Законот, по однос на обврската за плаќање на посебната давачка предвидува неколку периоди со соодветни начини на плаќање и тоа:

- до 5 март 2011 година (влегување во сила на новиот Закон) се плаќала посебна давачка од 4% на вкупно остварените уплати, според член 79-а од стариот закон.

- од 5 март до 5 септември 2011 година (6 месеци) се плаќаат 100.000,00 денари по уплатно-исплатно место, според оспорениот член 161 став 2 од Законот.

- од 5 септември до 1 јануари 2012 година (скоро 3 месеци) за оние што не се поврзани со системот на УЈП се плаќа посебна давачка од 100.000,00 денари по уплатно-исплатно место, според оспорениот член 161 став 2 од Законот или за оние што се

поврзале со ситемот на УЈП се плаќа посебна давачка од 20% од разликата помеѓу уплатата и исплатата, согласно член 79 од Законот.

- од 1 јануари 2012 година и натаму сите задолжително се поврзани на ситемот со УЈП и плаќаат посебна давачка од 20% од разликата помеѓу уплатата и исплатата, согласно член 75 и 79 од Законот.

Од друга страна, доколку не би постоела обврската за плаќање на посебната давачка од оспорениот член 161 став 2 од Законот, во периодот на усогласување, а при состојба кога давачката од членот 79-а од Законот, што престана да важи повеќе не може да се наплатува, согласно членот 167 од новиот Закон, произлегува дека приредувачите на игрите на среќа со обложување воопшто не би требале да плаќаат посебни давачки во период од 6 месеци, што не е цел на законодавацот.

Според тоа, имајќи ги предвид наводите за оспорувањето на членот 161 став 2 од Законот произлегува дека подносителот на иницијативата има за цел преку покренување на прашањето за неуставност на оспорената одредба да издејствува во овој период од 6 месеци да не се плаќа посебната давачка.

Што се однесува пак до наводот за неподготвеноста на Управата за јавни приходи да се усогласи со оспорената одредба, а на штета на спортските обложувалници Судот оцени дека е неоснован од причина што, согласно наведените законски одредби поврзувањето ќе следи сметано од 5 септември 2011 година.

По однос на лицените добиени според правилата на Законот што престана да важи Судот укажува на содржината на членот 164 од новиот закон, според кој, постапките започнати до денот на започнувањето на примената на овој закон ќе продолжат согласно со прописите кои важеле до денот на започнувањето на примената на овој закон (став 1). Приредувачите на игри на среќа и забавни игри кои на денот на започнувањето со примената на овој закон имаат добиено лиценци или одобренија согласно со прописите кои важеле до денот на започнувањето на примената на овој закон, се должни своето работење да го усогласат со одредбите на овој закон во рок од шест месеци од денот на започнувањето на примената на овој закон (став 2). Лиценците и одобренијата издадени согласно со Законот за игрите на среќа и за забавните игри (стар закон) продолжуваат да важат за периодот за кој се издадени (став 3).

Изменувањата на лиценците и одобренјата издадени согласно со Законот за игрите на среќа и за забавните игри (стар закон) ќе се вршат согласно со одредбите на овој закон.

Од анализата на оваа одредба произлегува дека со оспорената одредба, но и со целината на Законот не се задира во претходно добиените лиценци и правото на вршење на дејноста, бидејќи истите имаат важност за периодот за кој се издадени. Новиот лиценцен систем ќе се воведува постепено, сметано од влегувањето во сила на Законот.

Со оглед дека со оспорената одредба не се предвидува повратно дејство на Законот, ниту пак Законот воопшто има повратно дејство, според Судот, ваквата регулатива значи легитимно и дозволиво право на државата да уреди идни, новонастанати ситуации, преку предвидување на поинаков начин на пресметување и плаќање на посебни давачки и тоа по влегување во сила на Законот.

Според оценка на Судот законодавецот согласно член 68 од Уставот има легитимно право да ги утврди условите и начинот на кој приредувачите на игрите на среќа во обложувалница, но и другите приредувачи на игрите на среќа ќе ги плаќаат посебните давачки, кои впрочем согласно членот 33 од Уставот секој граѓанин е должен да ги плаќа и да учествува во нивното намиравање на начин утврден со закон. Тоа, истовремено, значи и овластување на законодавецот да цени и по потреба да ги менува, дополнува или укинува ваков вид на давачки, со цел допрецизирање на одредбите и нивно усогласување со актуелните состојби во сверата на приредување на игрите на среќа.

Ценејќи ја оспорената одредба во корелација со цитираните одредби од Законот, а од аспект на можна ретроактивна, понеповолна примена Судот оцени дека нема повреда на членот 52 став 4 од Уставот, затоа што одредбата е проектирана да дејствуваат сметано од влегување во сила на Законот, па во иднина. Покрај тоа, оспорениот член 161 став 2 има времен, темпорален карактер. Поточно оваа одредба има задолжителна примена во периодот 5 март 2011 до 5 септември 2011 (6 месеци), односно диспозитивна примена во периодот 5 септември 2011 до 1 јануари 2012 (уште три месеци), кога престанува да важи.

Со оглед на тоа што членот 168 од Законот, само е наведен како оспорен во воведот на иницијативата и за него не се наведени причини за оспорување, ниту пак одредби од Уставот кои би

биле со него повредени, односно не се оспорува предвидениот преоден режим и влегувањето во сила на целината на Законот, постојат процесни пречки за впуштање во анализа на оваа одредба од Законот. Притоа, според Судот, оваа одредба се наведува како оспорена само од причина што во неа е содржано повикување на оспорениот член 161 став 2 од Законот.

При донесување на ова решение се имаше предвид дека по поднесувањето на иницијативата е донесен Закон за изменување и дополнување на Законот за игрите на среќа и за забавните игри (“Службен весник на Република Македонија“ бр. 51/2011), но се утврди дека настанатите измени и дополнување не се од влијание за исходот на постапката пред Судот.

Имајќи го предвид сето наведено произлегува дека не се исполнети процесните претпоставки за донесување на решение согласно членот 27 од Деловникот.

Тргувајќи од наведеното Судот оцени дека оспорениот член 161 став 2 од Законот е во согласност со членот 52 став 4 од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.57/2011)

17.

У.бр.218/2010

- Надлежност на Управата за јавни приходи за наплата на други јавни давачки

- Competence of the Public Revenues Administration to collect other public contributions

- Оспорената одредба од Законот за Управата за јавни приходи која уредува право, со закон, на Управата да и се пропише законско овластување да врши и работи што се однесуваат на утврдување и наплата на други јавни давачки, има уставен основ во членот 33 од Уставот од кој децидно произлегува дека со закон се утврдува начинот на плаќањето на даноците и другите јавни давачки и учеството во намирувањето на јавните расходи.

- The challenged provision of the Law on Public Revenues Administration which regulates a right, by law, to prescribe a legal authorisation of the Administration to perform matters that relate to the determination of collection of other public contributions, has a constitutional ground in Article 33 of the Constitution from which it arises expressly that the manner of collection of taxes and other public contributions and the participation in the collection of public expenditures is defined by law.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 2 и 23 март 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. **СЕ ПОВЕДУВА** постапка за оценување на уставноста на членот 4 став 3 во делот: „или врз основа на склучен договор со надоместок кој е приход на Буџетот на Република Македонија“, од Законот за Управата за јавни приходи („Службен весник на Република Македонија“ бр.81/2005, 81/2008, 105/2009 и 145/2010) и на членот 5 став 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за Управата за јавни приходи („Службен весник на Република Македонија“ бр.145/2010).

2. **НЕ СЕ ПОВЕДУВА** постапка за оценување на уставноста на членот 4 став 3 во делот: „Управата за јавни приходи покрај работите од ставовите 1 и 2 на овој член, врши и работи што се однесуваат на утврдување и наплата на други јавни давачки, доколку

тие работи и се доверени со закон“, на членот 4 ставови 4 и 5 од Законот за Управата за јавни приходи („Службен весник на Република Македонија“ бр.81/2005, 81/2008, 105/2009 и 145/2010) и на член 4 и член 5 став 1 од Законот за изменување и дополнување на Законот за Управата за јавни приходи („Службен весник на Република Македонија“ бр.145/2010).

3. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на одредбите од законите означени во точките 1 и 2 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорените одредби биле за прв пат предвидени со Законот за изменување и дополнување на Законот за Управата за јавни приходи („Службен весник на Република Македонија“ бр.145/2010) и тие не биле во согласност со темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија: владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, од член 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот на Република Македонија. Ова поради тоа што во делокруг на работата на Управата за јавни приходи спаѓала само проблематиката на плаќањето на данок, а не и проблематиката на другите јавни давачки како што тоа било пропишано со оспорените законски одредби. Ова произлегувало од членот 33 од Уставот на Република Македонија, според кој секој бил должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

Оспорените одредби, исто така, биле нејасни, непрецизни и неразбирливи, бидејќи не било јасно на кои работи што се однесуваат на утврдување и наплата на други јавни давачки законодавецот мислел. Како спорно, од уставно правен аспект било и тоа што со Законот за Управата за јавни приходи била пропишана општа начелна одредба во членот 4 став 3, со која се упатувало и со други закони на Управата да и се доверува наплата на јавни давачки, меѓутоа вакви одредби се пропишувале само со Уставот или со системски закон, кој се донесувал со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници, а не со Законот за Управата за јавни приходи. Во членот 4 став 4 од Законот било предвидено „извршувањето заради наплата на парични казни, односно глобите и трошоците изречени во парничните, прекршочните, кривичните и управните постапки во корист на Република Македонија“, кое всушност не можело да спаѓа во делокругот на работата на Управата

за јавни приходи, затоа што овие работи спаѓале во надлежност на самостојната и независна судска власт, согласно Амандманот 25 на Уставот на Република Македонија.

Од овие причини, оспорените законски одредби не биле во согласност со членот 8 став 1 алинеи 3 и 4, членот 33, членот 51, членот 95 став 3, членот 96 и Амандман 25 од Уставот на Република Македонија.

Воедно, во иницијативата се наведува дека Законот за изменување и дополнување на Законот за Управата за јавни приходи бил донесен на седница на Собранието на Република Македонија, одржана на 28 октомври 2010 година, а објавен во „Службен весник на Република Македонија“ број 145 на 5 ноември 2010 година, па поради тоа неуставно било законското решение во членот 5 став 2, дека овој закон ќе започнел да се применува од 1 ноември 2010 година. Ова поради тоа што на овој начин се предвидувало повратно дејство на законското решение да биде пред влегување во сила на Законот, што било спротивно и на членот 52 од Уставот на Република Македонија.

Од наведените причини се предлага Судот да поведе постапка за оценка на уставноста на наведените законски одредби и да донесе решение за временна мерка, за запирање од извршување на поединечните акти и дејствија донесени, односно преземени врз основа на оспорените законски одредби, бидејќи со нивното извршување би можеле да настанат тешко отстранливи последици.

4. Судот на седницата утврди дека во делот од Законот за Управата за јавни приходи, со наслов „Делокруг на работа, организација и раководење“, во поднасловот „Делокруг на работа на Управата за јавни приходи“ е предвиден членот 4 кој гласи:

(1) Управата за јавни приходи ги извршува управните и други стручни работи кои се однесуваат особено на:

- спроведување на законите и други прописи за даноците;
- регистрација на даночните обврзници со доделување на единствен даночен број и водење единствен регистар на даночните обврзници;

- примање на даночни пријави и внесување на даночните побарувања во даночната евиденција;

- утврдување на даноците во согласност со закон;
- инспекциски надзор во согласност со закон;
- наплата на даноците;
- водење даночна евиденција;
- враќање на повеќе или погрешно наплатен данок;
- воведување, организирање, користење и развој на единствен даночен информациона систем;
- следење и анализирање на даночните приходи;
- следење и анализирање на примената на прописите за даноците и функционирањето на даночниот систем;
- соработка со даночни органи на други држави и проучување на даночни системи;
- следење на примената на меѓународните договори од областа на даноците;
- давање меѓународна правна помош во даночни предмети;
- издавање уверенија, потврди и други документи за платени даноци;
- донесување финансиски план, програма и планови за работа;
- донесување оперативни инструкции;
- планирање и спроведување обуки за усовршување и оспособување на службениците;
- давање појаснување на даночни обврзници во примена на прописите за даноците и обезбедување јавност во работата.

(2) Управата за јавни приходи собира и обработува податоци за утврдените и наплатените даноци и предлага измени во даночната политика, прописите за даноците и на други прописи заради унапредување на даночниот систем и зголемување на ефикасноста и ефективноста во наплатата на даноците.

(3) Управата за јавни приходи покрај работите од ставовите (1) и (2) на овој член, врши и работи што се однесуваат на утврдување и наплата на други јавни давачки, доколку тие работи и се доверени со закон или врз основа на склучен договор, со надоместок кој е приход на Буџетот на Република Македонија.

(4) Управата за јавни приходи го управува и извршувањето заради наплата на паричните казни, односно глобите и трошоците изречени во парничните, прекршочните, кривичните и управните постапки во корист на Република Македонија.

(5) Одлуката со која се утврдува паричната казна односно глоба и трошоците изречени во корист на Република Македонија од ставот (4) на овој член, се доставува до Управата за јавни приходи од страна на судот или од надлежниот орган кој ја донел.

Ставовите 3, 4 и 5 од членот 4 од Законот, кои се оспорени со иницијативата, се предвидени со членот 1 став 2 од измените и дополнувањата на Законот во „Службен весник на Република Македонија“ бр.145/2010.

Законот за изменување и дополнување на Законот за Управата за јавни приходи („Службен весник на Република Македонија“ бр.145/2010), исто така, покрај предвидените ставови 3, 4 и 5 од членот 4 од Законот, кои се претходно цитирани, ги предвидел и оспорените одредби од членот 4 и членот 5. Имено, според членот 4 од овој закон, одредбата од членот 1 став (2) на овој закон со кој се дополнува членот 4 со два нови става (4) и (5) од Законот за Управата за јавни приходи („Службен весник на Република Македонија“ бр.81/2005, 81/2008 и 105/2009) се применува и на предметите поднесени на извршување од страна на Државното правобранителство на Република Македонија кај извршител, а за кои не се преземени извршни дејствија. Државното правобранителство на Република Македонија е должно да ги повлече предметите од извршителот и да ги проследи до Управата за јавни приходи за натамошно постапување со денот на отпочнување со примената на одредбата од членот 1 став (2) на овој закон.

Предметите кои се наоѓаат во Државното правобранителство на Република Македонија заради започнување на постапка за извршување, а не се поднесени кај извршител до денот на отпочнување со примената на одредбата на членот 1 став (2) на овој закон, Државниот правобранител на Република Македонија ги пренесува во надлежност на Управата за јавни приходи со денот на отпочнување со примената на одредбата на членот 1 став (2) на овој закон.

Според членот 5 од овој закон одредбата од членот 1 став (1) на овој закон со кој се дополнува членот 4 со нов став (3) од Законот за Управата за јавни приходи („Службен весник на Република Македонија“ бр.81/2005, 81/2008 и 105/2009), ќе започне да се применува од 1 јануари 2011 година.

Одредбата од членот 1 став (2) на овој закон со кој се дополнува членот 4 со два нови ставови (4) и (5) од Законот за

Управата за јавни приходи („Службен весник на Република Македонија“ бр.81/2005, 81/2008 и 105/2009), ќе започне да се применува од 1 ноември 2010 година.

5. Согласно членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно членот 9 став 2 од Уставот, граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Со членот 30 став 1 од Уставот се гарантира правото на сопственост и правото на наследување.

Според членот 33 од Уставот, секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

Според членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според членот 52 од Уставот, законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила. Законите и другите прописи се објавуваат во „Службен весник на Република Македонија“ најдоцна во рок од седум дена од денот на нивното донесување. Законите влегуваат во сила најрано осмиот ден од денот на објавувањето, а по исклучок, што го утврдува Собранието, со денот на објавувањето. Законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

Со Амандманот XXV со кој се заменува членот 38 од Уставот, е утврдено дека судската власт ја вршат судовите.

Судовите се самостојни и независни и судат врз основа на Уставот и законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот.

Законот за извршување (кој е донесен уште во 2005 година), во членот 1 определил дека со овој закон се уредуваат правилата според кои извршителите постапуваат заради присилно

извршување на судска одлука која гласи на исполнување на обврска, освен ако со друг закон поинаку не е определено.

Одредбите од овој закон се применуваат и врз присилно извршување на одлука донесена во управна постапка која гласи на исполнување на парична обврска, освен ако со друг закон поинаку не е определено.

Одредбите од овој закон се применуваат и врз присилно извршување на нотарски исправи и други извршни исправи предвидени со закон. Одредбите од овој закон се применуваат и на извршување на брод и на воздухоплов.

Според членот 2 од овој закон, основа за извршување претставува извршна исправа.

Основа за извршување е и решение со кое се дозволува извршување врз основа на веродостојна исправа донесена од нотар.

Извршувањето на извршната исправа може да се спроведува само кај еден извршител.

Според членот 3 од овој закон, извршителот го спроведува извршувањето. Извршителот не смее да го одбие спроведувањето на извршувањето, освен во случај ако се исполнети условите за негово изземање и ако има сознание дека за истата извршна исправа се спроведува извршување кај друг извршител.

Според концептот на Законот за извршување, правосилната судска или конечната управна одлука веднаш стануваат извршни исправи и по барање на доверителот, извршителот го започнува нивното извршување. Еднаш донесената правосилна судска или конечна управна одлука, а за која истекло рокот за доброволно исполнување на обврската утврдена во неа, станува извршна исправа која што доверителот ја предава на извршител по свој сопствен избор, кој ја извршува на начин на кој тој смета дека е најсоодветен, согласно со Законот. Извршувањето како предмет на уредување на овој закон, системски ги уредил прашањата кои се однесуваат на: основот за извршување, надлежност и обем на извршувањето, заштита на должникот, итност и редослед на постапувањето, извршување на одлука на странски суд, примена на одредбите од Законот за парничната постапка, заеднички одредби кои се однесуваат на извршувањето, извршни исправи, извршност на

одлука, наплата на затезна камата, средства на извршување, предмет на извршување, обврска на соработка, поднесување на барање за извршување, прекин на извршување, гаранција, извршители (легитимација, седиште, печат, штембил, потпис и сметка како и забрана за вршење на други дејности и функции), извршни дејствија (прима барања, врши достава на писмена, налози, записници, заклучоци и други документи, врши легитимирање на странките и учесниците во извршувањето, прибира податоци за имотната состојба на должникот во функција на извршувањето, донесува налози и заклучоци составува записници, барања и службени белешки, согласно одредбите од овој закон, врши попис, процена, пленидба и продажба на подвижни предмети, права и недвижности, прима средства на должникот, предава во владеење и распоредува средства, врши иселување и други извршни дејствија потребни за спроведување на извршувањето определени со закон и подзаконски акти, врши објавувања во средствата за јавно информирање, поднесување барање за добивање на податоци за поседување на трансакциска сметка до правното лице кое го води Единствениот регистар на трансакциски сметки во врска со предметот на извршување и врши други дејствија предвидени со закон), потоа награда на извршителот согласно тарифата за награда на извршители, надзор над работата на извршителите, дисциплинска одговорност на извршителите, престанок на функцијата извршител, организација на извршители во Комора на извршители, спроведување на извршувањето, приговор против неправилност при извршувањето до претседателот на основниот суд на чија територија е извршувањето, противизвршување, одлагање и запирање на извршувањето, извршување заради наплата на парично побарување, пренос на побарување, извршување врз побарувања по сметка на банка, извршувања врз акции и врз удел во трговско друштво, извршување врз други имотни права, извршување врз недвижности, посебни одредби за извршување врз имотот на правни лица заради наплата на парично побарување, како и други елементи од материјата на извршувањето.

Закон за прекршоците („Службен весник на Република Македонија“ бр.62/2006), во членот 2 став 1 определил дека за прекршокот и прекршочната одговорност сообразно се применуваат одредбите од општиот дел на Кривичниот законик.

Прекршокот е дефиниран како противправно дело со кое со закон е определено како прекршок, чии обележја се определени со закон и за кое е пропишана прекршочна санкција (член 5).

Прекршочно одговорни можат да бидат физички лица, одговорни лица во правно лице и правни лица само ако тоа е посебно определено со законот со кој е пропишан прекршокот (членови 6 и 7).

За делата определени со закон прекршочно се одговорни сите правни лица, со исклучок на Република Македонија, државните органи и органите во единиците на локалната самоуправа (член 7 став 4).

Со членот 13 од овој закон, се набројани видовите на прекршочните санкции, меѓу кои е и глобата.

Според членот 15 од овој закон, глобата за физичко лице се состои во плаќање на определен паричен износ кој не може да биде помал од 15 евра во денарска противвредност ниту поголем од 1000 евра во денарска противвредност. Глобата за одговорно лице во правно лице или службено лице или трговец поединец не може да се пропише во износ помал од 50 евра во денарска противвредност ниту поголем од 2000 евра во денарска противвредност. Со законот со кој се пропишува прекршокот, може да се пропише и повисока глоба.

Во одлуката за прекршокот се определува рокот за плаќање на глобата кој не може да биде пократок од осум дена ниту подолг од 30 дена од денот на правосилноста на одлуката. Ако сторителот делумно или целосно не ја плати глобата во утврдениот рок, ќе се спроведе присилно извршување согласно со одредбите од Законот за извршување (член 18).

Прекршочната постапка може да води и прекршочна санкција може да изрече само надлежен суд. За одделни прекршоци определени со закон прекршочна постапка може да води и прекршочна санкција може да изрече орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања на надзор над спроведување на законите со кои се пропишани прекршоците. Против конечна одлука за прекршок се гарантира судска заштита (член 53).

Трошоците на постапката ги плаќа осудениот на кој му е изречена прекршочна санкција (член 123).

Битно е дека согласно Законот, прекршочно не можат да бидат одговорни Република Македонија, државните органи и органите во единиците на локалната самоуправа како правни лица, туку нивните службени лица.

Понатаму, Кривичниот законик („Службен весник на Република Македонија“ бр.37/1996, 80/1999, 4/2002, 43/2003, 19/2004, 60/2006, 73/2006, 7/2008, 139/2008 и 114/2009) во членот 33 ги набројал видовите казни за кривични дела на кривично одговорните сторители, во кои е и паричната казна.

Законикот, во делот на „Кривична одговорност на правно лице“, со членот 28-а определил дека во случаите определени со закон, правното лице е одговорно за кривичното дело сторено од одговорното лице во правното лице, во име, за сметка или во корист на правното лице (став 1).

Правното лице е одговорно и за кривично дело сторено од негов вработен или застапник на правното лице со кое е остварена значителна имотна корист или на друг му е нанесена значителна штета, ако: 1) извршувањето на заклучок, наредба или надзорен орган претставува сторување на кривично дело и 2) до сторување на делото дошло поради пропуштање на должниот надзор на органот на управување, органот на раководење или надзорниот орган или 3) органот на управување, органот на раководење или надзорниот орган не го спречил кривичното дело или го прикрил или не го пријавил пред покренувањето на кривична постапка против сторителот (став 2).

Под условите од ставовите 1 и 2 на овој член, кривично се одговорни сите правни лица со исклучок на државата (став 3).

Единиците на локалната самоуправа се одговорни само за делата извршени надвор од нивните јавни овластувања (став 4).

Одговорноста на правното лице не ја исклучува кривичната одговорност на физичкото лице како сторител на делото (член 28-б).

Согласно членот 38-а став 2 од Законикот, ако осудениот не ја плати паричната казна во определениот рок, судот може да определи нов рок или ако оцени дека осудениот не сака да ја плати, да нареди нејзино присилно извршување во постапка утврдена со закон. И во однос на извршувањето на паричната казна на осуденото правно лице, согласно членот 96-б од Законот, судот може да нареди присилно извршување. Имено, физичките и правните лица можат да бидат парично казнети и да се спроведе присилно извршување за наплата на паричната казна.

Согласно Законот за кривичната постапка се уредени прашањата за трошоците на кривичната постапка кои Судот ги изрекува во пресудата.

Законот за парничната постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр.29/2005, 110/2008, 83/2009 и 116/2010) во своите одредби уредил, меѓу другото дека странка во постапката може да биде секое физичко и правно лице (член 70 став 1).

Судот одлучува за тужбеното барање и за трошоците на постапката. Странката која ќе ја изгуби парницата е должна на противната странка и на нејзиниот заменувач да им ги надомести трошоците, согласно одлуката на Судот. Кога јавниот обвинител се јавува како странка во постапката, тој има право на надоместок на трошоците според одредбите на овој закон. Трошоците што според одредбите на овој закон би требало да ги поднесува јавниот обвинител ќе се исплатат од Буџетот на Република Македонија. Одредбите за трошоците се применуваат и на странките кои ги застапува државното правобранителство (членови 156 и 157).

Според одредбите од Законот за општата управна постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр.38/2005 и 110/2008) должни се да постапуваат министерствата, органите на државната управа, организации утврдени со закон и други државни органи, кога во управните работи, непосредно применувајќи ги прописите решаваат за правата, обврските или правните интереси на физички лица, правни лица или на други странки. Според овој закон се должни да постапуваат и правни и други лица на кои со закон им е доверено да вршат јавни овластувања кога решаваат за работите од ставот 1 на овој член. Според овој закон се должни да постапуваат органите на општината, на градот Скопје и на општините на градот Скопје кога во вршењето на надлежностите решаваат во управни работи за права, обврски или правни интереси на странките во согласност со закон (член 1).

Во нашиот правен поредок наведените органи овој закон го применуваат како постапка за решавање на права и обврски на физички и правни лица во посебни управни области уредени со посебните закони.

Согласно членот 270 од овој закон, решението донесено во управна постапка се извршува откако ќе стане извршно. Извршувањето заради исполнување на непарична обврска на

извршителот, се спроведува по административен пат, а извршувањето заради исполнување на парични обврски се спроведува по судски пат (член 276).

Според членот 282 од овој закон, паричните казни изречени според овој закон се извршуваат согласно Законот за прекршоците и паричната казна се наплатува во корист на Буџетот на Република Македонија.

6. Законот за даночната постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр.13/2006, 88/2008, 159/2008, 104/2009, 133/2009 и 171/2010), определил дека со овој закон се уредува општото даночно право, постапката на утврдување на данок, постапката на контрола на данок, постапката на наплата на данок, правата и обврските на даночниот обврзник и други прашања од даночната постапка и овој закон е единствена основа на општото даночно право и даночната постапка (член 1). Овој закон се применува на даноците и другите јавни приходи како и на споредните даночни давачки кои ги управува Управата за јавни приходи (член 2 став 1). Овој закон се применува и на други јавни давачки доколку истите со закон се доверени да ги управува Управата за јавни приходи (член 2 став 2). Овој закон се применува и на паричните казни, односно глобите и трошоците изречени во парничните, прекршочните, кривичните и управните постапки во корист на Република Македонија (член 2 став 3). Одлуката со која се утврдува паричната казна, односно глобата и трошоците изречени во корист на Република Македонија од ставот 3 на овој член, се доставува до Управата за јавни приходи од страна на судот или од надлежниот орган кој ја донел (член 2 став 4). Доколку со овој закон нешто не е уредено, важат одредбите на соодветните посебни даночни закони (член 3 став 2) и се применува Законот за општата управна постапка за сите прашања во постапката што не се уредени со овој закон. Даночен орган е органот определен во Законот за Управата за јавни приходи а јавните приходи се финансиски средства што ги управува Управата за јавни приходи за финансирање на јавните расходи (член 4 став 1 точки 1 и 2). Даночни акти се акти што Управата за јавни приходи ги составува и донесува при преземање на одредени дејствија во даночна постапка, а даночни управни акти се акти што Управата ги донесува при преземање на дејствија во даночната постапка против даночниот обврзник кои предизвикуваат непосредно правно дејство од кое произлегува одредено дејствие, трпење или оставање (член 42).

Со одредбите од членовите 124 - 156 од овој закон е уредена „Присилната наплата“, со кои е, меѓу другото“ уредено:

- Управата за јавни приходи може да врши присилна наплата по даночни управни акти со кои се побарува данок или споредна даночна давачка. По даночните управни акти може да се врши присилна наплата доколку нивното спроведување не е одложено или спроведувањето е спречено заради правен лек (член 124);

- Доверител во присилната наплата е Управата за јавни приходи на даночни долгови кои треба присилно да бидат наплатени. Должник во присилната наплата е лицето кое должи данок или споредна даночна давачка кои што треба да бидат присилно наплатени (споредни даночни давачки се парични казни, даночни казни, камати и трошоци на присилната наплата на данок) - (член 125);

- Жалбата против присилната наплата утврдена во даночниот управен акт е регулирана во членот 127;

- Со одредбите од членовите 128 - 156 од овој закон се уредени и прашањата за завршување и ограничување на постапката за присилна наплата, иземањето од присилна наплата, трошоците во постапката за присилна наплата, предмети на присилна наплата, права на трети лица, обезбедување на даночно побарување во присилна наплата, постапка за воспоставување залог, правни ефекти на залогот, попис на движни ствари, попис на недвижности, престанување на залогот, средства на присилна наплата, приходи од впаричување. Присилна наплата од парични средства е уредено со членот 142 од овој закон, според кој:

„Присилна наплата на данок и на споредни даночни давачки од парични средства на должникот во присилната наплата, врз основа на решението од членот 140 став 2 на овој закон, е пренос на средства од сметка на должникот во присилната наплата отворена кај носител на платен промет на соодветна уплатна сметка на јавните приходи.

Решението за наплата од парични средства на должникот во присилната наплата се извршува на начин утврден со законот кој го уредува платниот промет.

Ако на сметката на должникот во присилната наплата привремено нема средства, банката го извршува решението

сукцесивно, спрема расположливите средства на сметката, се додека решението во целост не се изврши.

Ако банката не постапи на начинот утврден во ставот (1) на овој член, наплатата на долгуваниот данок и споредните даночни давачки се врши непосредно од средствата кои се наоѓаат на сметката на носителот на платен промет.

Решението за присилна наплата на данок од парични средства на должникот во присилната наплата произведува правно дејство од денот на доставувањето кај банката до денот на намирувањето на обврските, односно до денот на поништувањето на решението.

Решението за присилна наплата на данок од парични средства на должник во присилна наплата има приоритет во наплатата и се извршува пред сите други налози“.

- Присилната наплата од паричните побарувања на должникот во присилна наплата се извршува врз основа на решението од членот 140 став 2 на овој закон и со решението му се налага долгот да го намири со уплата на уплатна сметка на јавните приходи по пристигнувањето на побарувањето (член 143).

Потоа со Законот уредени се присилната наплата од други побарувања, од хартии од вредност, од движни предмети, заплenuвање на движни предмети и на расиплива стока, присилна наплата кога предметот е во владение на друго лице, продажба на движни предмети-аукција, присилна наплата од недвижности, заплenuвање на недвижност која не е запишана во соодветен регистар, утврдување на почетна вредност на недвижност и постапка со остварените приходи од продажба на недвижност.

Со членот 4 од Законот за Управата за јавни приходи, е уреден делокругот на работа на Управата за јавни приходи. Со измените и дополнувањата на Законот („Службен весник на Република Македонија“ бр.145/2010) е пропишан оспорениот став 3 на овој член од Законот, според кој „Управата за јавни приходи покрај работите од ставовите 1 и 2 на овој член, врши и работи што се однесуваат на утврдување и наплата на други јавни давачки, доколку тие работи и се доверени со закон, или врз основа на склучен договор, со надоместок кој е приход на Буџетот на Република Македонија“.

Судот утврди дека покрај пропишаниот делокруг во ставовите 1 и 2 од овој член од Законот, законодавецот со ставот 3 пропишал, во тие рамки, Управата да врши и утврдување и наплата и на други јавни давачки. Но, тоа се сепак „јавни давачки“ и оваа надлежност мора да и биде на Управата доверена со закон а не со договор, со надоместок кој е приход на Буџетот на Република Македонија.

Поаѓајќи од тоа дека надлежноста на Управата за утврдување и наплата на конкретна јавна давачка, може да биде предмет на регулирање само со закон, а не со договор, односно надлежноста на Управата која секако има јавно правен карактер е законска материја, со која се регулираат односите на правата и обврските во вршењето на таа надлежност, не може да биде препуштена на договорен однос без надлежност конкретно пропишана со закон, Судот оцени дека членот 4 став 3 во делот: „или врз основа на склучен договор со надоместок кој е приход на Буџетот на Република Македонија“, од Законот, нема уставна оправданост и е законско решение кое може да се проблематизира како несогласно со членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, според кој владеењето на правото во кое е инкорпорирана правната сигурност на граѓаните, е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, како и со членот 33 од Уставот.

Одредбата од овој став од членот 4 од Законот, во останатиот дел кој уредува право, со закон, на Управата да и се пропише законско овластување да врши и работи што се однесуваат на утврдување и наплата на други јавни давачки, има уставен основ во членот 33 од Уставот од кој децидно произлегува дека со закон се утврдува начинот на плаќањето на даноците и другите јавни давачки и учеството во намирувањето на јавните расходи. Оттука, оваа оспорена законска одредба според својата општост во определбата да се уредуваат законски овластувања на Управата, за утврдување и наплата на други јавни давачки, не може од тој аспект уставно да се проблематизира.

Ставовите 4 и 5 од членот 4 од Законот, всушност се додадени со последните законски измени, и според нив: „(4) Управата за јавни приходи го управува и извршувањето заради наплата на паричните казни, односно глобите и трошоците изречени во парничните, прекршочните, кривичните и управните постапки во корист на Република Македонија. (5) Одлуката со која се утврдува

парична казна односно глоба и трошоците изречени во корист на Република Македонија од ставот 4 на овој член, се доставува до Управата за јавни приходи од страна на судот или од надлежниот орган кој ја донел“.

Со оспорениот член 4 од Законот за изменување и дополнување на Законот за Управата за јавни приходи со кој е уредено прашањето за извршување на тековните предмети на тој начин што Управата ги презема сите оние предмети кои се веќе поднесени од Државното правобранителство и дадени на извршување кај извршител, а за кои сеуште не биле преземени извршни дејствија при што Државното правобранителство на Република Македонија е должно преземањето од извршителот и проследувањето до Управата на предметите технички, практично да го спроведе. Воедно и предметите кои се наоѓаат во Државното правобранителство заради започнување на постапка за извршување, а не се поднесени кај извршител, Државниот правобранител ги поднесува во надлежност и работа на Управата.

Во оспорениот член 5 од измените на Законот, е утврдено дека од 1 јануари 2011 година ќе се применува ставот 3 од членот 4 на Законот, а од 1 ноември 2010 година ќе се применуваат ставовите 4 и 5 од членот 4 на Законот.

Судот оцени дека Законот за изменување и дополнување на Законот за Управата за јавни приходи („Службен весник на Република Македонија“ бр.145/2010) е објавен во „Службен весник на Република Македонија“ на 5 ноември 2010 година, а уредува во членот 5 став 2, дека ќе започне примената на ставовите 4 и 5 од членот 4 од Законот да биде од 1 ноември 2010 година, што неспорно е дека им дава повратно дејство на нормите, пред објавувањето и влегувањето во сила на Законот, спротивно на членот 52 од Уставот, имајќи предвид дека во случајов повратното дејство нема ниту елементи дека е поповолно за граѓаните, а со тоа нема ниту уставна оправданост. Оттука, за членот 5 став 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за Управата за јавни приходи може основано да се постави прашањето за согласноста со членот 52 од Уставот.

Според Судот, од анализата на ставовите 3,, 4 и 5 од членот 4 од Законот, имајќи ги во предвид погореизнесените уставни и законски решенија, може да се констатира следново:

- законодавецот со овој закон предвидел ново законско решение, а тоа е дека извршувањето во однос на „наплата на паричните казни, односно глобите и трошоците изречени во парничните, прекршочните, кривичните и управните постапки во корист на Република Македонија“, не се спроведува преку извршители согласно Законот за извршување. Паричните износи по тие основи утврдени со извршните акти на судските и управните органи, кои се во корист на Република Македонија, државата ќе си ги наплатува преку Управата за јавни приходи.

Од друга страна, паричните износи по сите правни основи утврдени со извршните акти на судските и управните органи, кои се во корист, не на Република Македонија, туку на другите субјекти во правото (физички и правни лица), тие лица ги наплатуваат преку извршители согласно Законот за извршување.

- Со одредбите од Законот за извршување се уредни правилата според кои само извршителите (а не други лица) постапуваат заради присилно извршување на извршни одлуки на надлежни органи наведени во Законот. Правилата од Законот за извршување ги спроведуваат извршителите, а не Управата за јавни приходи.

- Управата за јавни приходи е даночен орган на државата, кој постапува согласно Законот за даночната постапка и Законот за управата за јавни приходи. Во тие рамки законодавецот го определил делокругот и надлежностите на Управата, меѓу кои и наплатата на данок и другите јавни давачки и споредни даночни давачки кои ги управува Управата за јавни приходи. Со Законот за даночната постапка детално и комплетно е регулирана постапката на присилната наплата по даночните управни акти и присилната наплата е во надлежност на Управата за јавни приходи. Во правниот поредок, присилната наплата на данокот, другите јавни давачки и споредни даночни давачки кои ги управува Управата за јавни приходи е посебна законска материја, уредена со посебен закон.

- Неспорно е дека паричните казни, односно глобите и трошоците изречени во парничните, прекршочните, кривичните и управните постапки, во корист на Република Македонија, се во однос на присилната наплата, ново законско овластување на Управата за јавни приходи, да го управува и спроведува, преку одредбите од Законот за даночната постапка, кои се однесуваат за присилната наплата, така што не станува збор за отсуство на законска регулатива

за извршување на овие средства во корист на Република Македонија, надвор од Законот за извршување. Меѓутоа, и покрај фактот што статусот на должник кон државата, за исплата на паричните износи од наведените постапки во корист на Република Македонија, не се менува и останува ист без оглед како присилната наплата односно присилно извршување ќе се спроведе, не може а да не се наведе во анализа дека со наведените законски измени, тоа преминува да биде предмет на други законски правила и друг орган, надвор од Законот за извршување и лицата извршители.

- Неспорна е интенцијата на законодавецот, присилната наплата во определените димензии, односно за паричните казни, односно глоби и трошоците изречени во парничните, прекршочните, кривичните и управните постапки, кои се во корист на Република Македонија, да добие економичен и ефикасен карактер со доверување на управување и извршување на присилната наплата од страна на Управата за јавни приходи, која веќе има законски механизам на присилна наплата на даноците и други јавни давачки и споредни даночни давачки.

Поаѓајќи од тоа дека со досегашното паралелно постоење на законските решенија на уредување на присилната наплата преку извршители и преку Управата за јавни приходи не се нарушувал системот на извршување и наплата на паричните износи од должниците, Судот оцени дека и во случајов со проширување на овластувањата на Управата за јавни приходи, не може уставно да се проблематизираат оспорените законски одредби, освен во делот од членот 4 став 3 „или врз основа на склучен договор со надоместок кој е приход на Буџетот на Република Македонија“ од Законот за Управата за јавни приходи и членот 5 став 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за јавни приходи, како што е изнесено во погоренаведената анализа на одредбите. Имено со пренесувањето на овластувањето, од извршителите кон Управата за јавни приходи, за присилна наплата на определените парични долгови кон Република Македонија, како што е определено во оспорените законски решенија, согласно со закон уреден начин и постапка, не се повредени нормите на Уставот на кои се повикува подносителот во иницијативата, ниту станува збор за неуставно законско решение бидејќи законодавецот ја цени целисходноста на законските решенија. Со оглед на тоа, не постојат ниту услови, согласно членот 27 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, за изрекување на временна мерка за запирање на

извршување на поединечните акти или дејствија што се преземени врз основа на оспорените законски одредби.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови на седниците одржани на 2 март 2011 година во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов и на 23 март 2011 година во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.218/2010)

18.

У.бр.218/2010

- Надлежноста на Управата за јавни приходи се уредува со закон

- The competence of the Public Revenues Administration is governed by law

- Членот 4 став 3 во делот „или врз основа на склучен договор со надоместок кој е приход на Буџетот на Република Македонија“ од Законот за Управата за јавни приходи, нема уставна оправданост бидејќи надлежноста на Управата за утврдување и наплата на конкретна јавна давачка може да биде предмет на регулирање само со закон, а не со договор. Оспорената одредба не е во согласност со начелото на владеењето на правото во кое е инкорпорирана правната сигурност на граѓаните, како и со членот 33 од Уставот кој утврдува обврска за плаќање данок и јавни давачки и за учество во

намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

- Членот 5 став 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за Управата за јавни приходи не е во согласност со членот 52 од Уставот бидејќи утврдува повратно дејство на законот, кое не е поповолно за граѓаните.

- Article 4 paragraph 3 in the part "or on the basis of a concluded agreement with compensation which is a revenue of the Budget of the Republic of Macedonia" of the Law on Public Revenues Administration has no constitutional justification since the competence of the Administration for the determination and collection of a concrete public contribution may be the subject of regulation only by law, and not by an agreement. The contested provision is not in accordance with the principle of the rule of law in which legal certainty of citizens is incorporated, and with Article 33 of the Constitution which defines an obligation to pay tax and public contributions and share in the collection of public expenditures in a manner defined by law.

- Article 5 paragraph 2 of the Law on Changing and Supplementing the Law on Public Revenues Administration is not in accordance with Article 52 of the Constitution as it defines a retroactive effect of the Law which is not more favourable for the citizens.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 9 ноември 2011 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА членот 4 став 3 во делот: „или врз основа на склучен договор со надоместок кој е приход на Буџетот на Република Македонија“, од Законот за Управата за јавни приходи („Службен весник на Република Македонија“ бр.81/2005, 81/2008, 105/2009 и 145/2010) и членот 5 став 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за Управата за јавни приходи („Службен весник на Република Македонија“ бр.145/2010).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод иницијативата на Стамен Филипov од Скопје, со Решение У.бр.218/2010 од 2 и 23 март 2011 година поведе постапка за оценување на уставноста на одредбите од законите означени во точката 1 од оваа одлука, бидејќи основано се постави прашањето за нивната согласност со Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека во членот 4 став 3 од Законот за Управата за јавни приходи е предвидено Управата за јавни приходи покрај работите од ставовите 1 и 2 на овој член врши и работи што се однесуваат на утврдување и наплата на други јавни давачки, доколку тие работи и се доверени со закон или врз основа на склучен договор, со надоместок кој е приход на Буџетот на Република Македонија.

Според членот 5 став 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за Управата за јавни приходи („Службен весник на Република Македонија“ бр.145/2010), одредбата од членот 1 став 2 на овој закон со кој се дополнува членот 4 со два нови ставови 4 и 5 од Законот за Управата за јавни приходи („Службен весник на Република Македонија“ бр.81/2005, 81/2008 и 105/2009), ќе започне да се применува од 1 ноември 2010 година.

5. Согласно членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно членот 9 став 2 од Уставот, граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Со членот 30 став 1 од Уставот се гарантира правото на сопственост и правото на наследување.

Според членот 33 од Уставот, секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

Според членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други

прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според членот 52 од Уставот, законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила. Законите и другите прописи се објавуваат во „Службен весник на Република Македонија“ најдоцна во рок од седум дена од денот на нивното донесување. Законите влегуваат во сила најрано осмиот ден од денот на објавувањето, а по исклучок, што го утврдува Собранието, со денот на објавувањето. Законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

Законодавецот во Законот за Управата за јавни приходи, со измените во 2010 година предвидел ново законско решение, а тоа е дека извршувањето во однос на наплата на паричните казни, односно глобите и трошоците изречени во парничните, прекршочните, кривичните и управните постапки во корист на Република Македонија, не се спроведува преку извршители согласно Законот за извршување. Паричните износи по тие основи утврдени со извршните акти на судските и управните органи, кои се во корист на Република Македонија, државата ќе си ги наплатува преку Управата за јавни приходи. Од друга страна, паричните износи по сите правни основи утврдени со извршните акти на судските и управните органи, кои се во корист, не на Република Македонија, туку на другите субјекти во правото (физички и правни лица), тие лица ги наплатуваат преку извршители согласно Законот за извршување. Со одредбите од Законот за извршување се уредни правилата според кои само извршителите постапуваат заради присилно извршување на извршни одлуки на надлежни органи наведени во Законот и правилата од Законот за извршување ги спроведуваат извршителите, а не Управата за јавни приходи.

Според Судот, Управата за јавни приходи е даночен орган на државата, кој постапува согласно Законот за даночната постапка и Законот за управата за јавни приходи. Во тие рамки законодавецот го определил делокругот и надлежностите на Управата, меѓу кои и наплатата на данок и другите јавни давачки и споредни даночни давачки кои ги управува Управата за јавни приходи. Со Законот за даночната постапка детално е регулирана постапката на присилната наплата по даночните управни акти и присилната наплата е во надлежност на Управата за јавни приходи. Во правниот поредок, присилната наплата на данокот, другите јавни давачки и споредни

даночни давачки кои ги управува Управата за јавни приходи е посебна законска материја, уредена со посебен закон.

Според Судот, неспорно е дека паричните казни, односно глобите и трошоците изречени во парничните, прекршочните, кривичните и управните постапки, во корист на Република Македонија, се во однос на присилната наплата, ново законско овластување на Управата за јавни приходи, да го управува и спроведува, преку одредбите од Законот за даночната постапка, кои се однесуваат за присилната наплата, така што не станува збор за отсуство на законска регулатива за извршување на овие средства во корист на Република Македонија, надвор од Законот за извршување. Меѓутоа, и покрај фактот што статусот на должник кон државата, за исплата на паричните износи од наведените постапки во корист на Република Македонија, не се менува и останува ист без оглед како присилната наплата односно присилно извршување ќе се спроведе, па затоа со наведените законски измени, тоа преминува да биде предмет на други законски правила и друг орган, надвор од Законот за извршување и лицата извршители. Имено, неспорна е интенцијата на законодавецот, присилната наплата во определените димензии, односно за паричните казни, односно глоби и трошоците изречени во парничните, прекршочните, кривичните и управните постапки, кои се во корист на Република Македонија, да се добие економичност и ефикасност со доверување на управување и извршување на присилната наплата од страна на Управата за јавни приходи, која веќе има законски механизам на присилна наплата на даноците и други јавни давачки и споредни даночни давачки.

Поаѓајќи од тоа дека со досегашното паралелно постоење на законските решенија на уредување на присилната наплата преку извршители и преку Управата за јавни приходи не се нарушувал системот на извршување и наплата на паричните износи од должниците, Судот оцени дека и во случајов со проширување на овластувањата на Управата за јавни приходи, не може уставно да се проблематизира законското решение, освен во делот од членот 4 став 3 „или врз основа на склучен договор со надоместок кој е приход на Буџетот на Република Македонија“ од Законот за Управата за јавни приходи и членот 5 став 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за јавни приходи.

Ова поради тоа што членот 4 став 3 во делот „или врз основа на склучен договор со надоместок кој е приход на Буџетот на Република Македонија“ од Законот, нема уставна оправданост

бидејќи надлежноста на Управата за утврдување и наплата на конкретна јавна давачка може да биде предмет на регулирање само со закон, а не со договор, односно надлежноста на Управата која секако има јавно правен карактер е законска материја со која се регулираат односите на правата и обврските во вршењето на таа надлежност па затоа не може да биде препуштена на договорен однос без надлежност конкретно пропишана со закон. Со оглед на тоа што одредбата од членот 4 став 3 во наведениот дел допушта на договорна основа, без законска регулатива, да се определува надлежност на Управата за јавни приходи за утврдување и наплата на други јавни давачки, Судот утврди дека тоа е спротивно на членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, според кој владеењето на правото во кое е инкорпорирана правната сигурност на граѓаните, е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија. Оспорениот дел од одредбата не е во согласност и со членот 33 од Уставот, според кој секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

6. Судот, исто така, утврди дека Законот за изменување и дополнување на Законот за Управата за јавни приходи („Службен весник на Република Македонија“ бр.145/2010) е објавен во „Службен весник на Република Македонија“ на 5 ноември 2010 година, а уредува во членот 5 став 2, дека ќе започне примената на ставовите 4 и 5 од членот 4 од Законот да биде од 1 ноември 2010 година, што неспорно е дека им дава повратно дејство на нормите, пред објавувањето и влегувањето во сила на Законот, спротивно на членот 52 од Уставот, имајќи предвид дека во случајов повратното дејство не е поповолно за граѓаните, а со тоа нема ниту уставна оправданост. Оттука, членот 5 став 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за Управата за јавни приходи не е во согласност со членот 52 од Уставот.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

8. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.218/2010)

19.

У.бр.144/2010

- Присилна наплата на даночен долг

- forced collection of tax claims

- Оспорените законски одредби не се во несогласност со Уставот затоа што Законот ја уредува во целина даночната постапка, при што во посебна глава ја уредува постапката за присилна наплата на даночните побарувања, и со нив не се нарушува еднаквата правна положба на субјектите на пазарот од членот 55 став 2 од Уставот. Ова од причина што Управата за јавни приходи е даночен орган кој има законско право и надлежност да ги врши работите поврзани со утврдувањето и наплатата на даноците и другите јавни давачки за сметка на државата, без притоа да се прави разлика во однос на субјектите на кои се однесува даночната обврска.

- The contested legal provisions are not in disagreement with the Constitution since the Law regulates the tax procedure as a whole, whereby in a separate chapter it regulates the procedure for forced collection of tax claims, and they do not violate the equal legal position of the subjects on the market referred to in Article 55 paragraph 2 of the Constitution. This for a reason that the Public Revenues administration is a tax body which has a legal right and competence to perform the matters connected with the determination and collection of taxes and other public contributions on behalf of the state, without thereby making a difference with regard to the subjects to which the tax obligation refers.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 13 април 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 140 став 1 точка 6 и член 152 од Законот за даночна постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр.13/2006, 88/2008, 159/2008, 105/2009, 133/2009, 145/2010 и 171/2010)).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување на постапка за оценување на уставноста во делот со кој се бара Законот за даночната постапка да содржи одредби што според подносителката на иницијативата требало да ги содржи и да се оценува примената на други закони и прописи во даночната постапка.

3. Според наводите во иницијативата, во оспорената одредба на член 140 став 1 точка 6 од Законот за даночна постапка, бил пропишан само начинот на спроведување на присилна наплата на даночен долг со продажба на недвижност, но не бил јасен терминот “недвижност”, со оглед на тоа дека и акциите и уделите требало да бидат набројани како имот (кои како такви егзистирале на пазарот согласно членот 21 од Законот за трговските друштва и некои други закони). Имено, фактот што недвижниот имот на правните субјекти не бил искажан во истата одредба и како акции односно удели, де факто и де јуре овозможувало, при присилната наплата на даночен долг од страна на Управата за јавни приходи, да немаат посебен приод при продажбата на имот, како што било тоа регулирано со други позитивни прописи кои се однесувале на начинот на впаричување на имотот на правните субјекти, чија вредност била искажана преку акции односно удели.

Подносителката на иницијативата била сопственик на удел-соосновач на ПЗУ “Градска аптека” Скопје која била основана во 2007 година со Одлука на Владата на Република Македонија по приватизацијата на ЈЗО “Градска аптека” Скопје и нејзината вредност била изразена во удели на вработените, а 75% од вкупниот број на уделите биле продадени на јавна аукција и истите биле купени од фирмите Зегин, Алкалоид и Фармакорп, сите од Скопје, согласно Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствената заштита (“Службен весник на РМ” 10/2004).

Понатаму во иницијативата е наведено дека според членот 8 од Правилникот за начинот на впаричување на имотот на друштвото во ликвидација имало посебни одредби за впаричување на

акциите односно за продажбата на уделите. Согласно членот 23 од Законот за извршувањето како средство за извршување, помеѓу другото била набројана и продажбата на хартии од вредност и на уделите, а тоа конкретно било пропишано во Главата 15, која се однесувала на спроведување на извршувањето врз акции и удели. Во членот 98 став 2 од Законот за стечај исто така имало посебни одредби за продажба на имот и за начинот на продажба на акциите и уделите

Воедно, во иницијативата се укажува на тоа дека и во Уредбата за постапката на продажба на акции и удели од вкупниот капитал стекнат по основа на трансформацијата на претпријатијата со општествен капитал (“Службен весник на Република Македонија” број 105/2010) имало посебни одредби за начинот на продажба на уделите според кои Владата на Република Македонија, уделите не ги трансформирала во некое друго средство, но ги продавала онакви како биле наслове во оваа Уредба. Додека пак, Министерството за финансии во чиј состав била Управата за јавни приходи, била институција која припаѓала на Владата на Република Македонија и од тие причини не требало да има поинаков третман кон впаричувањето на уделите.

Подносителката на иницијативата смета дека одредбите од овие закони требало да се применуваат и при присилната наплата на даночен долг. Понатаму, одредбите на членот 26 став 3 од Законот за даночната постапка упатувале и на Законот за стечај. Според членовите 11 и 32 од Законот за даночна постапка уделот бил основ за плаќање на преостанат даночен долг, економските добра му се припишувале на правниот сопственик и доколку економско добро им припаѓало на повеќе правни сопственици, истото им се припишувало на сопствениците како удел. Гарантирањето, дека во случ, правното лице во ликвидација да нема доволно парични средства за да го исполни даночниот долг во целост, вклучувајќи ги и приходите од продажбата на имотот, преостанатиот даночен долг ќе го платат основачите, управителот или членовите на управата ако, во согласност со законот, статутот или актот за основање на правното лице, се солидарно или според удел одговорни за обврските на правното лице. Во случај на одговорноста според удел, гаранцијата се ограничува на соодветниот удел. Од причина што во оспорената одредба не биле таксативно набројани акциите и уделите, Управата за јавни приходи преземала мерки за присилна наплата на даночен долг, ставајќи ги акциите и уделите, термилошки, како недвижност, а не како средство за продавање.

Подносителката на иницијативата, во неколку наврати доставуваше до Судот дополнување на иницијативата и приложуваше документација од која може да се констатира следното:

Извршителот Гордан Станковиќ од Скопје, издал налог за извршување врз недвижност И.бр.146/1010 година, врз основа на барањето за спроведување на извршување од доверителот ДТЗ “Фарма Корп” ДОО Скопје, засновано на извршна исправа Платен налог ПЛС.бр.909/09 од 13.10.2009 година.

Управата за јавни приходи - Дирекција за големи даночни обврзници од Скопје, донела Решение за присилна наплата на даночна обврска од недвижности, под број 21-2471 од 27 мај 2010 година. Согласно ова решение Управата за јавни приходи-ДГДО врз основа на член 140 од Законот за даночна постапка отпочнала присилна наплата од недвижниот имот на ПЗУ “Градска аптека” Скопје, за долг по основ на данок на добивка и обврски за исплата на бруто плата, за која цел биле прибавени имотни листови од Агенцијата за катастар на недвижности со податоци за недвижностите, каде како носител на правото на сопственост се јавувал должникот. Оваа постапка била спроведена независно дали содружниците во основната главнина на друштвото поседувале удели, и немало пречки за продолжување на започнатата присилна наплата се до целосното намирување на побарувањето на Управата за јавни приходи. Имено, согласно членот 3 став 1 од Законот за трговските друштва (“Службен весник на РМ” број 28/04....47/10) имотот на друштвото претставувало севкупност на права, сопственички и други стварни права, кое истото ги стекнувало над добрата на содружниците односно акционерите и кои ги вложувале во друштвото или друштвото ги стекнало со своето работење.

Основниот суд Скопје II Скопје донел решение I СТ.бр. 427/10 од 01.07.2010 година, за поведување на претходна постапка за причините за отворање на стечајна постапка над должникот ПЗУ “Градска аптека” Скопје.

Управата за јавни приходи - Дирекција за големи даночни обврзници од Скопје, донела Заклучок за продажба по пат на јавна аукција на деловен простор во сопственост на “Градска аптека” Скопје, под број 21-30/7/2 од 06.07.2010 година, и истиот бил продаден на ден 21.07.2010 година.

Воедно, подносителката на иницијативата, побара Судот до донесувањето на конечна одлука, да донесе решение за запирање на поединечните акти или дејствија што биле преземни врз основа на закон, друг пропис или општ акт чија уставност или законитост ја оценува, доколку со неговото изршување би можеле да настанат тешко отстранливи последици. Имено, до конечното изјаснување по поднесената иницијатива, сметала дека требало да се запре постапката која ја започнала Управата за јавни приходи, за заостанат даночен долг, истиот присилно да не го наплати, односно да не го продаде најатрактивниот деловен простор во кој ПЗУ “Градска аптека” Скопје ја извршувала дејноста, со површина од 178 м² а истиот се наоѓал во ГТЦ во Скопје. Со дополнувањето на иницијативата подносителката го повлече оваа барање.

Според наводите на иницијативата оспорените одредби од овој закон биле спротивни на членот 8 став 1 алинеја 3 и го повредувале членот 55 став 2 од Уставот, кој се однесувал на тоа да се обезбеди еднаква правна положба на сите правни субјекти на пазарот и за таа цел требало да биде еднакво впаричувањето на недвижностите, па и на оние недвижности изразени преку акции и удели и требало да се постапува идентично и при присилната наплата на даночната обврска. Но тоа не било случај при присилната наплата на даночниот долг на ПЗУ “Градска аптека” Скопје во вкупен износ од 17.712, 345,00 денари. Со остварената продажба на оваа недвижност биле прекршени одредбите од посочените позитивни прописи и при тоа осетно се намалила вредноста на имотот и основачите биле доведени во незавидна состојба и биле направени и други неотстранливи последици.

4. Судот на седница утврди дека во Делот III насловен како “Впаричување” во членот 140 став 1 точка 1 со наслов “Средства на присилна наплата”, присилната наплата се спроведува на: паричните средства на должникот во присилната наплата - со пренос на средства од сметка на должникот во присилната наплата, вклучувајќи ги и средствата од девизна сметка, на уплатната сметка за јавните приходи; паричните побарувања на должникот во присилната наплата - со пренос на побарувањата на уплатната сметка за јавните приходи (точка 2), други побарувања на должникот во присилната наплата; со забрана, пренос на побарувањата и попис со процена, заплена и продажба на предметите на побарувања; (точка 3) готови пари и хартии од вредност; со попис и заплenuвање; (точка 4) движни предмети; со заплenuвање и продажба по пат на аукција (точка 5) недвижности; со заплenuвање, утврдување на

почетна вредност и продажба по пат на аукција. (оспорен дел на ставот 1 точка 6), Управата за јавни приходи може врз основа на решение, по кој било редослед, да применува едно или повеќе средства на присилна наплата од (став1) на овој член. (став2) Решението од ставот 2 на овој член, се доставува на должникот во присилната наплата и неговите должници и/или на банка. (став 3)

Судот на седница исто така утврди дека во поднасловот “Присилна наплата од недвижности” во членот 152 насловен како “Попис на недвижности”, недвижноста се опишува, се одредува нејзината почетна вредност и се продава од страна на даночниот извршител во постапка на присилна наплата врз основа на решението за присилна наплата од членот 140 став (2) на овој закон.

5. Според членот 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според членот 55 од Уставот, се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото (став 1). Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот. Републиката презма мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот (став 2).

Сласно членот 1 од Законот за даночна постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр. 13/2006, 88/2008, 159/2008, 105/2009, 133/2009, 145/2010 и 171/2010) со овој закон особено се уредува општото даночно право, постапката на утврдување на данок, постапката на контрола на данок, постапката на наплата на данок, правата и обврските на даночниот обврзник и други прашања од даночната постапка. Овој закон е единствена основа на општото даночно право и на даночната постапка.

Согласно членот 3 од Законот, се утврдува односот на овој закон спрема другите закони, при што согласно ставот 4 на овој член, во однос на постапките уредени со овој закон, се применуваат

одредбите од други закони по прашања што поинаку не се уредени со овој закон.

Со членот 4 од истиот закон, е утврдено значењето на одделни изрази употребени во овој закон, при што според точката 3 од овој член, даноци се давачки на даночниот обврзник кои мора да бидат платени без противуслуги, кои служат за општо државно добро и кои на сите даночни обврзници им се наметнати со закон, а согласно точката 4 на истиот член, споредни даночни давачки особено се парични казни, даночни казни, камати и трошоци на присилна наплата на данок.

Согласно членот 22 став 1 од овој закон, обврската за исполнување на даночен долг претставува должност на даночниот обврзник да го плати утврдениот данок под услови пропишани со овој закон или друг даночен закон, а согласно став 2 на истиот член, одредбата за плаќање на даночниот долг се применува и на обврската за плаќање споредни даночни давачки, доколку со овој закон не е поинаку пропишано.

Според членот 23 од истиот закон, даночниот долг престанува со: плаќање на даночниот износ; пребивање на даночни побарувања и даночни долгови на ист даночен обврзник; присилна наплата на даночен долг и застарување на даночен долг.

Редовното намирување на данок, согласно членот 116 од Законот, по правило се врши со плаќање на паричен износ на пристигнатиот даночен долг на пропишани уплатни сметки за јавни приходи во рокови пропишани со закон.

Во Законот во Четвртото поглавје со наслов „ПРИСИЛНА НАПЛАТА“ се регулира присилната наплата, како еден од начините за престанување на даночниот долг.

Така, согласно членот 125 од законот, кој е сместен во оваа глава од Законот, се утврдува дека доверител во присилната наплата на даночните долгови кои треба присилно да бидат наплатени е Управата за јавни приходи, а должник во присилната наплата е лицето кое должи данок или споредна даночна давачка кои што треба да бидат присилно наплатени.

Со членот 131 од овој закон, се утврдува дека во постапката за присилна наплата се наплатуваат трошоци, дека

трошоците паѓаат на товар на должникот во присилната наплата, а нивната висина со тарифа ја определува Владата на Република Македонија. Исто така се утврдува дека побарувањето кое треба да биде наплатено во присилната наплата се зголемува за еднократна посебна такса во висина од 5% од износот кој треба да се наплати во присилната наплата, која посебна такса паѓа на товар на должникот во присилната наплата.

Согласно членот 132 од Законот, наплатата на даноци во постапката на присилна наплата се спроведува на: парични средства на должникот во присилната наплата; парични побарувања на должникот во присилната наплата; непарични побарувања и други права на должникот во присилната наплата; готови пари и хартии од вредност; движни предмети и недвижности.

Во Делот III од Законот, со наслов “Впаричување” (членови 140 -156) се содржани оспорените членовите 140 став 1 точка б и членот 152 од законот.

Со членот 140 од Законот се предвидени средствата за присилна наплата. Според ставот 1 на овој член присилна наплата се спроведува на: паричните средства на должникот во присилната наплата - со пренос на средства од сметка на должникот во присилната наплата, вклучувајќи ги и средствата од девизна сметка, на уплатната сметка за јавните приходи; паричните побарувања на должникот во присилната наплата, со пренос на побарувањата на уплатната сметка за јавните приходи; други побарувања на должникот во присилната наплата, со забрана, пренос на побарувањата и попис со процена, заплена и продажба на предметите на побарувања; готови пари и хартии од вредност, со попис и заплenuвање; движни предмети, со заплenuвање и продажба по пат на аукција и недвижности, со заплenuвање, утврдување на почетна вредност и продажба по пат на аукција. (оспорен дел)

Управата за јавни приходи може врз основа на решение, по кој било редослед, да применува едно или повеќе средства на присилна наплата од ставот 1 на овој член. (став 2)

Решението од ставот 2 на овој член, се доставува на должникот во присилната наплата и неговите должници и/или на банка. (став 3)

Присилната наплата на парични средства е пропишана во член 142 од Законот. Така, според ставот 1 од овој член, присилна наплата на данок и на споредни даночни давачки од парични средства на должникот во присилната наплата, врз основа на решението од членот 140 став 2 на овој закон, претставува пренос на средства од сметка на должникот во присилната наплата отворена кај носител на платен промет на соодветна уплатна сметка на јавните приходи.

Решението за наплата од парични средства на должникот во присилната наплата се извршува на начин утврден со законот кој го уредува платниот промет. (став 2) Ако на сметката на должникот во присилната наплата привремено нема средства банката го извршува решението sukcesивно, спрема расположливите средства на сметката, се додека решението во целост не се изврши. (став 3) Ако банката не постапи на начинот утврден во ставот 1 на овој член, наплатата на долгуваниот данок и споредните даночни давачки се врши непосредно од средствата кои се наоѓаат на сметката на носителот на платен промет. (став 4)

Решение за присилна наплата на данок од парични средства на должникот во присилната наплата произведува правно дејство од денот на доставувањето кај банката до денот на намирувањето на обврските, односно до денот на поништувањето на решението. (став 5)

Решението за присилна наплата на данок од парични средства на должник во присилна наплата има приоритет во наплатата и се извршува пред сите други налози. (став 6)

Присилна наплата на данок и на споредни даночни давачки од парични средства на должникот во присилната наплата, врз основа на решението од членот 140 став 2 на овој закон, е пренос на средства од сметка на должникот во присилната наплата отворена кај носител на платен промет на соодветна уплатна сметка на јавните приходи. (став 1) вклучувајќи ги и средствата од девизната сметка, на уплатната сметка на јавните приходи; паричните побарувања на должникот во присилната наплата, со пренос на побарувањата на уплатната сметка на јавните приходи; други побарувања на должникот во присилната наплата, со забрана, пренос на побарувањата и попис со проценка, заплена и продажба на предметите на побарувањата; готови пари и хартии од вредност, со попис и заплenuвање; движни предмети, со заплenuвање и продажба по пат на аукција и

недвижности и со заплenuвање, утврдување на почетната вредност и продажба по пат на аукција.

Управата за јавни приходи согласно ставот 2 од овој член, може врз основа на решението за наплата од парични средства на должникот присилната наплата да ја извршува на начин утврден со законот кој го уредува платниот промет, по било кој редослед со примена на едно или повеќе средства на присилна наплата наведени во ставот 1 на овој член..

Ако на сметката на должникот во присилната наплата привремено нема средства, банката го извршува решението sukcesивно, спрема расположливите средства на сметката, се додека решението во целост не се изврши. (став 3)

Ако банката не постапи на начинот утврден во ставот 1 на овој член, наплатата на долгуваниот данок и споредните даночни давачки се врши непосредно од средствата кои се наоѓаат на сметката на носителот на платен промет. (став 4)

Решение за присилна наплата на данок од парични средства на должникот во присилната наплата произведува правно дејство од денот на доставувањето кај банката до денот на намирувањето на обврските, односно до денот на поништувањето на решението. (став 5)

Решението за присилна наплата на данок од парични средства на должник во присилна наплата има приоритет во наплатата и се извршува пред сите други налози. (став 6)

Начинот и постапката за впаричување на недвижен имот при спроведувањето на присилната наплата подетално се уредени со членовите 152 до 156 од овој закон, според кои е предвидено дека недвижноста се опишува, се одредува нејзината почетна вредност и се продава од страна на даночниот извршител во постапка на присилна наплата врз основа на решението за присилна наплата од членот 140 став 2 на овој закон.

Дејствијата што даночните извршители ги преземаат во постапката за присилна наплата се определени во одредбите на Законот со кои се уредува обезбедувањето на даночно побарување во присилна наплата со воспоставување законско заложно право во корист на Република Македонија како даночен доверител (постапка за

воспоставување залог-член 135; попис на движни ствари-член 137; попис на недвижности-член 138; во одредбите на Законот со кои се уредува присилната наплата од движни предмети; процена на движни предмети-член 147; заплenuвање на движни предмети-член 148; продажба на движни предмети-аукција-член 151; како и во одредбите на Законот со кои се уредува присилната наплата од недвижности; попис на недвижности-член 152; заплenuвање на недвижност која не е запишана во соодветен регистар-член 153 и продажба на недвижност по пат на усна јавна аукција-член 155.

6. Од анализата на наведените законски одредби и Законот во целина произлегува дека целта на донесувањето на овој закон е создавање единствена основа за даночно право и даночна постапка, со што ќе се надмине досегашната спора и неефикасна управна даночна постапка како последица на уреденоста на даночната материја во повеќе закони.

Законот ја уредува во целина даночната постапка, при што во посебна глава ја уредува постапката за присилна наплата на даночните побарувања.

Постапката за присилна наплата ја спроведува Управата за јавни приходи. Дејствијата кои ги преземаат службениците на Управата за јавни приходи овластени да ја спроведуваат присилната наплата-даночни извршители, се точно утврдени во Законот, и тоа: попис на движни ствари и попис на недвижности во функција на обезбедување (залог) на даночното побарување во корист на Република Македонија како даночен доверител, како и попис, процена, заплenuвање и продажба на движни предмети и на недвижности во функција на присилна наплата.

Од аспект на анализата на наводите во иницијативата дека оспорените одредби од Законот биле во спротивност на членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, сметаме дека истите се неосновани. Ова од причина што според членот 33 од Уставот, секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавни расходи утврдени со закон. Имено, едно од основните начела на даночната постапка е начелото на законитост според кое Управата за јавни приходи е должна да ги утврдува сите факти кои се битни за донесување на законити одлуки, при што мора подеднакво да ги земе во предвид фактите кои одат во прилог и на штета на даночниот обврзник. Во однос на наводите во иницијативата дека со оспорените одредби се обезбедувала нееднаква правна положба на субјектите на

пазарот спротивно на членот 55 став 2 од Уставот, сметаме дека наводите во иницијативата исто така се неосновани, со оглед на тоа дека Управата за јавни приходи е определена како даночен орган кој има законско право и надлежност да ги врши работите поврзани со утврдувањето и наплатата на даноците и другите јавни давачки за сметка на државата, без притоа да се прави разлика во однос на субјектите на кои се однесува даночната обврска.

Тргувајќи од наведеното, сметаме дека не може основано да се постави прашањето за согласноста на член 140 став 1 точка 6 и член 152 од Законот за даночната постапка со одредбите од Уставот на кои се повикува иницијативата.

7. Според член 110 алинеја 1 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Согласно членот 28 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето, ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување и ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Од изнесените уставни и законски норми произлегува дека Уставниот суд на Република Македонија во рамки на своите уставно определени надлежности одлучува за уставноста и законитоста на прописите што се во правниот поредок, а во тие рамки може да ја оценува уставноста на одредбите од Законот за даночната постапка кои се предвидени и содржани во Законот, но овој суд нема надлежност да одлучува за тоа што овој закон не содржел, а требало да содржи, дали и како требало да се применат во даночната постапка и други закони и прописи на што впрочем и се однесува во дел барањето во предметната иницијатива.

Поаѓајќи од наводите во иницијативата со која се оспорува уставноста на оспорените одредби на Законот за даночна постапка од аспект дека не предвидувале одредби какви Законот според подносителката на иницијативата требало да ги содржи, како и наводите за примената на закони и прописи, па поради тоа тие биле спротивни на Уставот, а имајќи ги предвид наведените уставни и деловнички одредби, цениме дека се исполнети условите за отфрлање на иницијативата во овој дел.

8. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

9. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумовски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.144/2010)

20.

У.бр.67/2011

- Радиодифузна такса

- Broadcasting fee

- Со Законот за радиодифузна дејност е уреден начинот на наплатата на средствата од радиодифузната такса преку Управата за јавни приходи и елементите поврзани со ова законско решение, што според Судот не е во спротивност со Уставот.

- The Law on Broadcasting Activity regulates the manner of collection of the funds from the broadcasting fee through the Public Revenues Administration and the elements connected with this legal solution, which according to the Court is not in contradiction with the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 20 април 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на Законот за изменување и дополнување на Законот за радиодифузна дејност („Службен весник на Република Македонија“ бр.145/2010).

2. Илија Колев од Радовиш на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на Законот означен во точката 1 од ова решение. Според наводите во иницијативата наплатата на средствата од радиодифузната такса треба да е обврска на корисници на услугата, а не и на тие што не ја користат услугата и дека со закон не била прогласена радиодифузната такса за „јавна давачка“, па поради тоа оспорениот Закон во целина не бил во согласност со Уставот, кој во членот 68 став 1 алинеја 3 определил дека Собранието на Република Македонија ги утврдува јавните давачки.

3. Судот на седницата утврди дека Законот има пет члена, и тоа со членот 1, во Законот за радиодифузна дејност („Службен весник на Република Македонија“ бр.100/2005, 19/2007, 103/2008 и 6/2010) членот 147 се менува и содржи дека работите во врска со водењето на регистарот на обврзниците за плаќање на радиодифузна такса ги врши МРТ (став 1); работите во врска со пресметувањето, утврдувањето и наплатата на средствата од радиодифузната такса на корисниците од членот 146 на овој закон, во име и за сметка на МРТ, ги врши Управата за јавни приходи (став 2); потоа, во постапката за утврдување и наплата на средствата од радиодифузната такса се применуваат одредбите од Законот за даночната постапка (став 3); Управата за јавни приходи врз основа на податоците од регистарот на обврзници на радиодифузна такса го утврдува месечниот износ на радиодифузна такса кој обврзникот е должен да го плати до 15-ти наредниот месец, во спротивно за секое задоцнување е должен да плати камата утврдена со закон (став 4); и наплатата се врши на сметка на МРТ која уплатените средства ги насочува на корисниците наведени во членот 145 на овој закон, во износи утврдени во членот 149 на овој закон (став 5).

Со членот 2 од овој закон, се менува членот 149 став 2, во кој се предвидува од вкупно уплатените средства од радиодифузната такса Управата за јавни приходи задржува износ во висина од 3% за покривање на трошоците за утврдување и наплата на средствата од радиодифузната такса.

Со членот 3 од овој закон, во членот 15 зборовите: „Законот за извршување“ се заменуваат со зборовите: „Законот за даночната постапка“.

Според членот 4 од овој закон, со денот на примената на овој закон започнатите, а незавршените постапки пред МРТ, ќе продолжат да се водат пред Управата за јавни приходи.

Според членот 5, овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе се применува од 1 јануари 2011 година.

4. Согласно членот 33 од Уставот на Република Македонија, секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

Согласно членот 68 став 1 алинеја 3 од Уставот, Собранието на Република Македонија ги утврдува јавните давачки.

Законот за радиодифузна дејност („Службен весник на Република Македонија“ бр.100/2005, 19/2007, 103/2008, 6/2010 и 145/2010), уште со неговото донесување во 2005 година го предвидел членот 145 кој во став 2 децидно определил дека радиодифузната такса е јавна давачка.

Имајќи предвид дека законодавецот со Законот ја предвидел радиодифузната такса за јавна давачка, а со оспорените измени и дополнувања на Законот за радиодифузна дејност од 2010 година, е уреден начинот на наплатата на средствата од радиодифузната такса преку Управата за јавни приходи и елементите поврзани со ова законско решение, Судот оцени дека се неосновани наводите во иницијативата со кои се оспорува уставноста на Законот и подносителот го немал во предвид интегралниот текст на Законот за радиодифузната дејност кој радиодифузната такса ја утврдил како јавна давачка, која подлежи на посебен правен режим на уредување кој законодавецот го уредил, а за што постои уставен основ. Врз основа на изнесеното за оспорениот Закон не може да се постави прашањето на согласноста со Уставот.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6.Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.67/2011)

21.

У.бр.28/2011

- Вршење на брокерската работа

- Carrying out duties of a broker

- Утврдувањето во Законот за хартии од вредност дека вршењето на брокерската работа е неспоива со вршењето на други дејности кои не се поврзани со работењето со хартии од вредност, не е во спротивност со принципот на владеењето на правото - член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

- The stipulation in the Law on Securities that the performance of the duties of a broker is incompatible with the performance of other activities that are not linked with the operation with securities is not in contradiction with the principle of the rule of law – Article 8 paragraph 1 line 3 of the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 6 април 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 211 точка в) од Законот за хартии од вредност („Службен весник на Република Македонија“ бр.95/2005, 25/2007, 7/2008 и 57/2010).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорената одредба била нејасна и непрецизна, затоа што од неа, како и од целината на Законот не можело да се разбере на кои други работи кои не биле поврзани со работење со хартии од вредност, се мислело.

Имено, не било јасно дали се мисли дека брокерот бил вработен во друго правно лице, како што било предвидено во член 105 став 1 од истиот закон, според кој физичко лице не можело да биде вработено или да биде член на надзорен одбор, управен одбор или на одборот на директори во повеќе од една брокерска куќа.

Врз основа на наведеното, произлегувало дека оспорената законска одредба била нејасна, непрецизна и не до крај дефинирана норма, која оставала простор за слободно толкување и неконзистентна примена, што не било во согласност со член 8 став 1 алинеја 3 и член 51 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека според член 211 точка в) од Законот за хартии од вредност Комисијата донесува решение за одземање на дозвола на брокерот и во случај кога врши други работи кои не се поврзани со работење со хартии од вредност во согласност со овој закон.

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 1 од Законот за хартии од вредност, со овој закон се уредуваат начинот и условите на издавање и тргување со хартии од вредност, начинот и условите за регистрирање на хартиите од вредност, утврдување и порамнување на трговските трансакции и нетрговските преноси со хартии од вредност, како и ограничувањата на правата од сопственоста на хартиите од вредност, начинот и

условите за функционирање на пазарот на хартии од вредност и на овластените учесници на пазарот, обврските за обелоденување од страна на акционерските друштва со посебни обврски за известување, членовите на органите на управување, директорите и одделни акционери, забранетите дејствија во врска со работењето со хартии од вредност, статусот и надлежностите на Комисијата, начинот и условите на работење на овластените учесници на пазарот при стечај и ликвидација и други прашања што се од значење за хартиите од вредност. Според член 112 од Законот услугите поврзани со извршувањето на налозите на клиентите, информирањето на клиентите за купување или продавање на хартии од вредност кое не претставува инвестициско советување во брокерска куќа можат да ги вршат само овластени брокери (став 1). Брокерот треба да биде полнолетен и да има положено стручен испит за работење со хартии од вредност (став 2).

Брокерот мора да има диплома за завршено најмалку четиригодишно средно образование (став 3). Комисијата ги пропишува начинот и условите за полагање на испит од ставот (2) на овој член (став 4).

Според член 113 став 3 од Законот, Комисијата дава дозвола за работење на брокер по утврдување дека се исполнети условите од членот 112 на овој закон. Според ставот 6 на овој член од Законот, дозволата за работење на брокер има важност од пет години.

Со Законот е основана Комисија за хартии од вредност, чиј статус, состав, функции и организација и работење се уредени во Глава VIII од Законот.

Според член 181 од Законот, во областа на пазарот на капитал се основа Комисија за хартии од вредност на Република Македонија, која претставува самостојно и независно регулаторно тело, со јавни овластувања утврдени со овој закон. Комисијата го контролира и регулира работењето со хартии од вредност на територијата на Република Македонија.

Комисијата во рамките на своите законски надлежности и овластувања се грижи за законско и ефикасно функционирање на пазарот на хартии од вредност и за заштита на правата на инвеститорите, со цел за постојано јакнење на довербата на јавноста во институциите на пазарот на хартии од вредност во Република

Македонија. Комисијата има својство на правно лице. Седиштето на Комисијата е во Скопје.

Надлежноста на Комисијата е детално утврдена во член 184 од Законот и според кој Комисијата ги врши следниве функции:

а) презема мерки за спроведување на овој закон и на законите кои се во нејзина надлежност,

б) донесува подзаконски акти врз основа на законите кои се во нејзина надлежност,

в) презема мерки за спроведување на подзаконски акти врз основа на законите кои се во нејзина надлежност,

г) врши контрола над целокупната документација на издавачите на хартии од вредност, презема мерки и донесува одлуки за заштита на интересите на лицата кои се сопственици или инвестираат во хартии од вредност и спречува нечесни и незаконски дејствија поврзани со работењето со хартии од вредност,

д) издава дозволи, одобренија и согласност врз основа на овој закон и другите закони во нејзина надлежност,

ѓ) го регулира начинот на тргување со хартии од вредност на берзите,

е) врши следење на работењето на учесниците на пазарот на хартии од вредност,

ж) врши контрола на работењето на учесниците на пазарот на хартии од вредност,

з) врши контрола на работењето на учесниците на пазарот на хартии од вредност,

с) одредува стандарди на конкуренција меѓу учесниците на пазарот на хартии од вредност, како и овластените друштва за управување со фондови, односно инвестиционите фондови, по пат на контроли или на друг начин,

и) дава согласност за именување на директори на правни лица учесници на пазари на хартии од вредност, вклучувајќи и директори на организационата единица во банката која е надлежна за вршење на услуги со хартии од вредност, како и директори на друштвата за управување со инвестициони фондови од Законот за инвестиционите фондови,

ј) ги одобрува барањата за издавање на хартии од вредност,

к) се грижи за законит, чесен и транспарентен пазар на хартии од вредност,

л) ги одобрува донесувањето на сите измени на актите на депозитарот и берзата,

љ) соработува со други институции во Република Македонија и надвор од неа,

м) донесува програма за работа, финансиски план и годишна сметка и го усвојува годишниот извештај за работењето на Комисијата,

н) врши избор на овластено друштво за ревизија и го усвојува извештајот на ревизијата на Комисијата,

њ) донесува акти, односно правилници за внатрешната организација на Комисијата и

о) врши други работи во врска со работењето со хартии од вредност согласно со овој закон и со други закони во нејзина надлежност.

Во член 199 од Законот е предвидено дека Комисијата е овластена да спроведува надзор заради утврдување дали овластен учесник на пазарот на хартии од вредност или друго физичко или правно лице го прекршило овој закон, правилниците донесени врз основа на овој закон, другите закони во нејзина надлежност и правилата на овластените учесници на пазарот.

Согласно член 2 точка 24 од Законот, овластен учесник на пазарот на хартии од вредност е секое физичко или правно лице вклучено во работењето на пазарот на хартии од вредност, кое има добиено соодветна дозвола од Комисијата вклучувајќи депозитери, берзи, банки, брокерски куќи, брокери и инвестициони советници.

Во Главата VIII, точка 5, потточка 5.3 со наслов: „Овластување за преземање на мерки против брокерите“, е содржан оспорениот член 211, кој носи поднаслов: „Одземање на дозвола“.

Имено, според овој член од Законот, Комисијата донесува решение за одземање на дозвола на брокерот и во случај кога:

а) податоците од членот 112 на овој закон се невистинити,
б) врши забранети дејствија и работи со хартии од вредност,

в) врши други работи кои не се поврзани со работење со хартии од вредност во согласност со овој закон, (оспорен дел)

г) не одбие барање за какво било дејствие со хартии од вредност ако знае или би морал да знае дека поради извршување на барањето може да дојде до кршење на овој закон, другите закони од надлежност на Комисијата и правилата на саморегулирачките организации,

д) ако повеќе не ги исполнува условите кои се потребни за добивање на дозвола за брокер,

ѓ) доколку по предупредување на Комисијата брокерот продолжи да постапува спротивно на правилата и обврските во согласност со овој закон, подзаконските акти донесени врз него и на правилата на саморегулирачките организации и

е) Комисијата, откако издала дозвола, добие информација која доколку била добиена навремено ќе била причина за неиздавање, или ако околностите се промениле до таа мера што Комисијата не би издала дозвола, или пак се случат и двете.

Од анализата на наведените уставни и законски норми, според Судот, од суштинско значење е статусот на Комисијата за хартии од вредност како независно регулаторно тело. Комисијата за хартии од вредност е институција чија основна задача е да го регулира и да врши надзор над финансискиот пазар во Република Македонија, поради што претставува регулатор на финансискиот пазар. Остварувањето на оваа основна цел, регулаторното тело, односно Комисијата за хартии од вредност, ја остварува преку регистрирање на емисиите на хартии од вредност наменети за јавна понуда, понатаму преку давање на дозвола за работа и контрола на овластените учесници на финансискиот пазар (депозитари, брокерски куќи, берзи, банки, инвестициони компании, брокери и инвестициони советници). Тоа се главните надлежности на регулаторните тела на финансиските пазари преку кои тие ја остваруваат својата основна улога - заштитата на инвеститорите во хартии од вредност и спречување на малверзации и измама на штета на купувачите.

Законот за хартии од вредност вклучува, односно регулира многу фундаментални принципи за однесување на брокерите. Ваквите принципи вклучуваат доминантност на интересот на клиентите, избегнување на судир на интереси, должност за информирање на клиентите. Во тој контекст, од суштинско значење, според Судот, е што брокерите со Законот за хартии од вредност, се предмет на построги процедури и обврска за обновување на дозволата за брокер на пет години.

Оттука, имајќи ја во вид основната задача на Комисијата за хартии од вредност како одговорна институција за заштита и ефикасно функционирање на пазарот на капитал во Република Македонија, како и одржување на интегритетот на пазарот на капитал и зголемување на довербата кај инвеститорите, која е неопходна за акумулацијата и концентрацијата на капиталот, Судот оцени дека

право е на законодавецот, односно оценка е на Комисијата за хартии од вредност, како независно регулаторно тело со јавни овластувања, да одреди дека вршењето на брокерската дејност е неспоива со вршење на други дејности кои не се поврзани со работењето со хартии од вредност. Токму поради што и вршењето на други работи кои не се поврзани со конкретната дејност, претставува основа за одземање на дозволата на брокерот, кој што според Судот, не е во спротивност со принципот на владеењето на правото - член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, бидејќи вршењето на брокерската дејност е инкопатибилна со било која друга дејност надвор од овие рамки, а во интерес на обезбедување сигурен финансиски пазар во Република Македонија.

Имено, на овој начин, всушност се обезбедува регуларен, транспарентен и развоен пазар на капитал во земјата.

Имајќи го предвид изнесеното, Судот оцени дека наводите на подносителот на иницијативата дека оспорената законска одредба е нејасна и непрецизна не додефинирана и остава простор за слободно толкување, не се основани од причина што право е на законодавецот да утврди дека вршењето на брокерската дејност, со оглед на специфичниот карактер на истата е неспоиво со вршење на било каква друга дејност надвор од работењето со хартии од вредност и е една од причините за одземање на дозволата на брокерот поради што и не може да се постави прашањето за согласноста на оспорениот член 211 точка в) од Законот за хартии од вредност со принципот на владеењето на правото, утврден во членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.28/2011)

22.

У.бр.183/2010

- Утврдување на висината на надоместот за членови на комисијата за полагање на приемен и завршен испит

- Determination of the amount of remuneration for members of the commission for taking entrance and final examinations

- Со даденото законско овластување Академијата за обука на судии и јавни обвинители да ја утврдува висината на надоместот за членови на комисијата за полагање на приемен и завршен испит, без притоа законот да содржи критериуми и рамка за утврдување на висината се доведува во прашање начелото на владеење на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска.

- The legal power granted to the Academy for the Training of Judges and Public Prosecutors to determine the amount of the remuneration for members of the commission for taking entrance and final examinations, without thereby having certain criteria and framework for the determination of the amount defined in the law, questions the principle of the rule of law and the division of state powers into legislative, executive and judicial.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 9 март 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 53 во делот: „во висина определена со актите на Академијата и прописите за извршување на Буџетот на Република Македонија“ и

член 62 став 7 во делот: „во висина определена со општите акти на Академијата и прописите за извршување на Буџетот на Република Македонија“ од Законот за Академијата за судии и јавни обвинители („Службен весник на Република Македонија“ бр.88/2010).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување уставноста на член 53 во делот „во висина определена со актите на Академијата и прописите за извршување на Буџетот на Република Македонија“ од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспорениот дел на членот 53 од Законот, не бил во согласност со член 8 став 1 алинеите 3 и 4, член 51 и член 68 став 1 алинеја 2 од Уставот. Ова од причина што овластувањето што произлегува од оспорената законска одредба нема уставен основ со оглед на тоа што во целина на Законот како и во оспорената одредба недостасуваат критериуми и параметри врз основа на кои со актите на Академијата и прописите за извршување на Буџетот на Република Македонија ќе се определи висината на надоместокот за работата на членовите на комисијата. Со оставената можност без конкретна законска рамка да се определува висината на надоместокот за работата на комисијата се остава можност и за арбитражност. Освен тоа, со оспорениот законски дел не се знае на кои акти на Академијата и на кои прописи за извршување на Буџетот мислел законодавецот, што значи дека оспорениот законски дел не е јасен, конкретен, прецизен и е тешко спроведлив во праксата со што се создава несигурност за граѓаните, членови на комисијата.

Анализирајќи ја оспорената одредба Судот утврди дека скоро со идентична содржина е и членот 62 став 7 од Законот, од кои причини предмет на уставно судска оценка ќе биде и овој член од Законот.

3. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 53 од Законот, членовите на Комисијата од членот 52 на овој закон имаат право на надоместок во висина определена со актите на Академијата и прописите за извршување на Буџетот на Република Македонија.

Судот, исто така утврди дека во членот 62 став 7 е предвидено дека членовите на Комисијата за завршен испит во

почетната обука имаат право на надоместок во висина определен со општите акти на Академијата и прописите за извршување на Буџетот на Република Македонија.

4. Според член 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, покрај другите темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 68 став 1 алинеја 2 од Уставот, Собранието донесува закони и дава автентично толкување на законите.

Во членот 1 од Законот за академија за судии и обвинители („Службен весник на Република Македонија“ бр. 88/2010) е определено дека со овој закон се основа и се уредува работењето на Академијата за судии и јавни обвинители (во натамошниот текст: Академијата) како јавна установа за прием и стручно усовршување на кандидатите за судии и јавни обвинители, континуирана обука и унапредување на стручноста на судиите и јавните обвинители, континуирана обука на стручните служби во судството и јавното обвинителство, обука на субјектите кои учествуваат во спроведување на законите од областа на правосудството, вршење на аналитичка дејност од областа на правосудната теорија и практика, органите на управувањето и финансирањето на Академијата.

Целите на основање на Академијата се определени во членот 2 од Законот, според кој цел на основање на Академијата е да обезбеди професионално, независно, непристрасно и ефикасно извршување на судиската и јавно- обвинителската функција, како и стручно и ефикасно извршување на работите на стручните служби во судството и јавното обвинителство.

Согласно членот 37 од Законот, средствата за работа на Академијата се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија преку буџетот на „Судската власт“. Други извори на финансирање се: донации и подароци и самостојни приходи и приходи од издавање на

публикации, реализација на обуки за други целни групи кои се надвор од областа на правосудството и во правосудството, реализација на проекти, грантови, кои не се во спортивност со дејноста на Академијата, а во согласност со Управниот одбор.

Според член 38 од Законот, буџетските средства од членот 37 став 1 на овој закон се обезбедува во висина за да го покријат организирањето и спроведувањето на приемниот и завршниот испит, почетната обука и задолжителна континуирана обука согласно со овој закон.

Согласно член 41 од Законот, Академијата организира почетна и континуирана обука.

Според членот 42, почетната обука се организира заради стекнување практични и теоретски знаења и вештини, со цел за создавање на високообучени, стручни и ефикасни кандидати за судии и јавни обвинители во основните судови и основните јавни обвинителства, како предуслов за почитување на принципот на владеенењето на правото и заштитата на човековите права и слободи и создавање на квалитетна правда во интерес на граѓаните на Република Македонија.

Во членот 43 став 1 од Законот е определено дека слушатели на почетната обука се лица кои по положениот приеман испит се примени во почетната обука.

Според став 2 на член 43 од Законот, вкупниот број на слушатели на почетната обука се определува врз основа на одлуките на Судскиот совет на Република Македонија и Советот на јавни обвинители на Република Македонија земајќи го предвид вкупниот број на слободни места за судии и јавни обвинители во основните судови и основните јавни обвинителства, како и проекцијата за потреба од места кои се пополнуваат по завршување на почетната обука.

Одлуките од став 2 на овој член, Судскиот совет на Република Македонија и Советот на јавни обвинители на Република Македонија се доставуваат до Академијата најдоцна до 31 март во годината во која Судскиот совет и Советот на јавни обвинители со одлуките од ставот 2 на овој член го определил вкупниот број на слушатели на почетна обука.

Во членот 52 од Законот е утврдено дека приемниот испит за почетна обука се полага пред Комисија за приемен испит, составот на Комисијата која брои 9 члена и нивни заменици, кој ја избира и на чии предлог се избираат членовите и нивните заменици, како и кои лица не можат да бидат членови на Комисијата.

Во членот 53 кој е оспорен со иницијативата е предвидено дека членовите на Комисијата од член 52 на овој закон имаат право на надоместок во висина определена со актите на Академијата и прописите за извршување на Буџетот на Република Македонија.

Во членот 61 став 1 од Законот е предвидено дека по завршување на почетната обука слушателите на почетната обука полагаат завршен испит на кој се проверува практичното знаење и способноста стекнати во почетната обука за извршување на функцијата судија во основните судови и јавни обвинители во основните јавни обвинителства.

Во членот 62 од Законот е утврдено дека завршниот испит се полага пред Комисија за завршен испит, составот на Комисијата, кој врши избор на членовите на Комисијата по чии предлог и друго.

Од анализата на наведените законски одредби како и од целината на Законот произлегува дека законодавецот ја востановил Академијата како јавна установа која врши прием и стручно усовршување на идните судии и јавни обвинители, при што средствата за стручно усовршување, односно обука на кандидати и надоместокот за членовите на комисиите за полагање на приемен и завршен испит ги обезбедува државата, односно Академијата чии главен извор на финансирање е Буџетот на Република Македонија преку буџетот на “Судската власт” (член 37).

Оттука, имајќи предвид дека државата е таа која ги обезбедува финансиските средства, покрај другото, и за надоместокот на членовите на комисијата за полагање на приемен и завршен испит, пред Судот основано се постави прашањето дали решението од оспорениот член 53 од Законот и член 62 став 7 е оправдано во смисла на тоа Академијата во своите акти и прописи за извршување на Буџетот да ја определеи висината на надоместокот.

За Судот, како и за подносителот на иницијативата не е спорно дека на членовите на комисиите за полагање на приемен и завршен испит им следува надоместок. При тоа останува спорно

прашањето врз основа на кои критериуми односно, рамки ќе биде определена таа висина.

Од анализата на Законот, видно е дека Законот не содржи критериуми односно рамка врз основа на која Академијата во своите акти ќе ја определи висината на тој надоместок.

Тргувајќи од наводите во иницијативата и содржината на наведените членови, Судот смета дека со даденото законско овластување Академијата да ја утврдува висината на надоместокот, без притоа законот да содржи параметри, критериуми и рамка за утврдување на висината на надоместокот, кој неспорно може да биде разработен во актите на Академијата, се доведуваат во прашање уставните одредби на кои се повикува подносителот на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски и д-р Гзиме Старова. (У.бр.183/2010)

У.бр.183/2010

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 4 мај 2011 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА член 53 во делот: „во висина определена со актите на Академијата и прописите за извршување на Буџетот на Република Македонија“ и член 62 став 7 во делот: „во висина определена со општите акти на Академијата и прописите за

извршување на Буџетот на Република Македонија“ од Законот за Академијата за судии и јавни обвинители („Службен весник на Република Македонија“ бр.88/2010).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавување во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод поднесена иницијатива од Стамен Филипов од Скопје и по сопствена иницијатива со Решение У.бр.183/2010 од 9 март 2011 година, поведе постапка за оценување уставноста на член 53 во делот „во висина определена со актите на Академијата и прописите за извршување на Буџетот на Република Македонија“ и член 62 став 7 во делот „во висина определена со општите акти на Академијата и прописите за извршување на Буџетот на Република Македонија“ од Законот означен во точката 1 од оваа одлука.

Постапката беше поведена затоа што пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на наведените членови со Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 53 од Законот, членовите на Комисијата од членот 52 на овој закон имаат право на надоместок во висина определена со актите на Академијата и прописите за извршување на Буџетот на Република Македонија.

Судот, исто така утврди дека во членот 62 став 7 е предвидено дека членовите на Комисијата за завршен испит во почетната обука имаат право на надоместок во висина определен со општите акти на Академијата и прописите за извршување на Буџетот на Република Македонија.

5. Според член 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, покрај другите темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 68 став 1 алинеја 2 од Уставот, Собранието донесува закони и дава автентично толкување на законите.

Во членот 1 од Законот за академија за судии и обвинители („Службен весник на Република Македонија“ бр. 88/2010) е определено дека со овој закон се основа и се уредува работењето на Академијата за судии и јавни обвинители (во натамошниот текст: Академијата) како јавна установа за прием и стручно усовршување на кандидатите за судии и јавни обвинители, континуирана обука и унапредување на стручноста на судиите и јавните обвинители, континуирана обука на стручните служби во судството и јавното обвинителство, обука на субјектите кои учествуваат во спроведување на законите од областа на правосудството, вршење на аналитичка дејност од областа на правосудната теорија и практика, органите на управувањето и финансирањето на Академијата.

Целите на основање на Академијата се определени во членот 2 од Законот, според кој цел на основање на Академијата е да обезбеди професионално, независно, непристрасно и ефикасно извршување на судиската и јавно- обвинителската функција, како и стручно и ефикасно извршување на работите на стручните служби во судството и јавното обвинителство.

Согласно членот 37 од Законот, средствата за работа на Академијата се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија преку буџетот на „Судската власт“. Други извори на финансирање се: донации и подароци и самостојни приходи и приходи од издавање на публикации, реализација на обуки за други целни групи кои се надвор од областа на правосудството и во правосудството, реализација на проекти, грантови, кои не се во спортивност со дејноста на Академијата, а во согласност со Управниот одбор.

Според член 38 од Законот, буџетските средства од членот 37 став 1 на овој закон се обезбедува во висина за да го покријат организирањето и спроведувањето на приемниот и завршниот испит, почетната обука и задолжителна континуирана обука согласно со овој закон.

Согласно член 41 од Законот, Академијата организира почетна и континуирана обука.

Според членот 42, почетната обука се организира заради стекнување практични и теоретски знаења и вештини, со цел за создавање на високообучени, стручни и ефикасни кандидати за судии и јавни обвинители во основните судови и основните јавни обвинителства, како предуслов за почитување на принципот на владеењето на правото и заштитата на човековите права и слободи и создавање на квалитетна правда во интерес на граѓаните на Република Македонија.

Во членот 43 став 1 од Законот е определено дека слушатели на почетната обука се лица кои по положениот приемен испит се примени во почетната обука.

Според став 2 на член 43 од Законот, вкупниот број на слушатели на почетната обука се определува врз основа на одлуките на Судскиот совет на Република Македонија и Советот на јавни обвинители на Република Македонија земајќи го предвид вкупниот број на слободни места за судии и јавни обвинители во основните судови и основните јавни обвинителства, како и проекцијата за потреба од места кои се пополнуваат по завршување на почетната обука.

Одлуките од став 2 на овој член, Судскиот совет на Република Македонија и Советот на јавни обвинители на Република Македонија се доставуваат до Академијата најдоцна до 31 март во годината во која Судскиот совет и Советот на јавни обвинители со одлуките од ставот 2 на овој член го определил вкупниот број на слушатели на почетна обука.

Во членот 52 од Законот е утврдено дека приемниот испит за почетна обука се полага пред Комисија за приемен испит, составот на Комисијата која брои 9 члена и нивни заменици, кој ја избира и на чиј предлог се избираат членовите и нивните заменици, како и кои лица не можат да бидат членови на Комисијата.

Во членот 53 кој е оспорен со иницијативата е предвидено дека членовите на Комисијата од член 52 на овој закон имаат право на надоместок во висина определена со актите на Академијата и прописите за извршување на Буџетот на Република Македонија.

Во членот 61 став 1 од Законот е предвидено дека по завршување на почетната обука слушателите на почетната обука полагаат завршен испит на кој се проверува практичното знаење и

способноста стекнати во почетната обука за извршување на функцијата судија во основните судови и јавни обвинители во основните јавни обвинителства.

Во членот 62 од Законот е утврдено дека завршниот испит се полага пред Комисија за завршен испит, составот на Комисијата, кој врши избор на членовите на Комисијата, по чиј предлог и друго.

Од анализата на наведените законски одредби како и од целината на Законот произлегува дека законодавецот ја востановил Академијата како јавна установа која врши прием и стручно усовршување на идните судии и јавни обвинители, при што средствата за стручно усовршување, односно обука на кандидати и надоместокот за членовите на комисиите за полагање на приемен и завршен испит ги обезбедува државата, односно Академијата чиј главен извор на финансирање е Буџетот на Република Македонија преку буџетот на “Судската власт” (член 37).

Оттука, имајќи предвид дека државата е таа која ги обезбедува финансиските средства, покрај другото, и за надоместокот на членовите на комисијата за полагање на приемен и завршен испит, Судот оцени дека решението од оспорениот дел на член 53 и член 62 став 7 од Законот не е оправдано во смисла на тоа Академијата во своите акти и прописи за извршување на Буџетот да ја определи висината на надоместокот.

За Судот, како и за подносителот на иницијативата не е спорно дека на членовите на комисиите за полагање на приемен и завршен испит им следува надоместок. При тоа останува спорно прашањето врз основа на кои критериуми односно, рамки ќе биде определена таа висина.

Од анализата на Законот, видно е дека Законот не содржи критериуми односно рамка врз основа на која Академијата во своите акти ќе ја определи висината на тој надоместок.

Тргувајќи од наводите во иницијативата и содржината на наведените членови, Судот оцени дека со даденото законско овластување Академијата да ја утврдува висината на надоместокот, без притоа законот да содржи параметри, критериуми и рамка за утврдување на висината на надоместокот, кој неспорно може да биде разработен во актите на Академијата, се доведуваат во прашање

уставните одредби на кои се повикува подносителот на иницијативата.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.183/2010)

23.

У.бр.100/2011

- Обврска за осигурително брокерското друштво да изврши пренос на наплатената премија на сметка на друштвото за осигурување

- Obligation for the insurance brokerage company to transfer the charged premium onto the account of the insurance company

- Законската обврска за осигурително брокерското друштво да изврши пренос на наплатената премија на сметка на друштвото за осигурување најдоцна во рок од 15 дена од денот на наплата на премијата не ги повредува слободата на пазарот и претприемништвото, како и слободата на договарањето, бидејќи истата не е апсолутна и неограничена. Тука треба да се има предвид дека законодавецот не налага меѓусебно стапување во деловни односи, а така наплатените средства не се на осигурителното брокерско друштво, туку се средства од кои, во крајна линија, осигурителното друштво ги исполнува обврските од договорите за осигурување.

- The legal obligation for the insurance brokerage company to transfer the charged premium onto the account of the insurance company 15 days at the latest from the date the premium was charged does not violate the freedom of the

market and entrepreneurship and the freedom of contracting, since the same is not absolute and unlimited. Here one has to bear in mind that the legislator does not impose mutual entering into business relations, and the funds charged in that way do not belong to the insurance brokerage company but are funds from which, finally, the insurance company meets the obligations from the insurance contracts.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992) на седницата одржана на 6 јули 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка постапка за оценување на уставноста на членот 150-а став 2 од Законот за супервизија на осигурувањето („Службен весник на Република Македонија“ бр. 27/2002, 79/2007, 88/2008, 67/10 и 44/2011).

2. Ленче Маневска од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на членот 150-а од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата со оспорената одредба се нарушувала слободата на пазарот и претприемништвото и воедно друштвата за осигурување се ставале во повластена положба во однос на другите субјекти на пазарот, што било спротивно на членот 55 од Уставот.

Во конкретниот случај Републиката наместо да ги поттикне слободата на пазарот и претприемништвото превзела мерки за негово ограничување и се вмешала во односите помеѓу правните субјекти, па така наместо да ја ограничи монополската положба и монополското однесување, државата создала монопол и монополско однесување на осигурителните друштва. Впрочем, осигурителните друштва и осигурителните брокерски друштва, во меѓусебни договори, можеле да ги определат условите под кои ќе работат што го

подразбирало и начинот на плаќање и времето на пренос на наплатената премија, а не истото да се регулира со оспорената законска одредба. Тука требало да се има предвид дека Републиката можела да ги ограничи слободата на пазарот и претприемништвото со закон само во интерес на одбраната на Републиката, зачувување на природата, животната средина или здравјето на луѓето.

3. Судот на седницата утврди дека според содржината на оспорениот член 150-а став 2 од Законот за супервизија на осигурувањето, осигурително брокерското друштво е должно да изврши пренос на наплатената премија од сметките од ставот 1 на овој член на сметка на друштвото за осигурување најдоцна во рок од 15 дена од денот на наплата на премијата.

4. Согласно член 55 од Уставот, се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото (став 1). Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот. Републиката презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот (став 2). Слободата на пазарот и претприемништвото можат да се ограничат со закон единствено заради одбрана на Републиката, зачувувањето на природата, животната средина или здравјето на луѓето (став 3).

Тргувајќи од анализата на содржината на оспорената одредба произлегува дека со неа се предвидува должност за осигурителното брокерско друштво да изврши пренос на наплатената премија на сметка на друштвото за осигурување најдоцна во рок од 15 дена од денот на наплата на премијата. Значи во прашање е присилна, задолжителна правна норма донесена од државната власт, чии правила на однесување задолжително и без исклучок мора да се применат онака како што се донесени, па на правните субјекти на кои се однесуваат не им се остава никаква слобода во постапувањето. Таквите правни норми не им оставаат можност на субјектите на кои се однесуваат да избираат дали ќе ги почитуваат и применат или не, туку содржат категорични, цврсти правила на однесување.

Во наведената смисла пред Судот се наметна прашањето поради кои причини државата имала потреба преку присилна, задолжителна норма да го уреди рокот во кој осигурителното брокерско друштво е должно да изврши пренос на наплатената премија на сметка на друштвото за осигурување најдоцна во рок од 15 дена од денот на наплата на премијата, од каде и произлезе

потребата за пошироко анализирање на одредбите на Законот за супервизија на осигурувањето.

Имено, согласно член 1 од Законот, со овој закон се уредуваат условите под кои може да се вршат работи на осигурување на живот, неживотно осигурување и реосигурување, работи на застапување во осигурувањето, осигурително брокерски работи, основање, работење, супервизија и престанок со работа на трговските друштва за осигурување и реосигурување (во натамошниот текст: друштва за осигурување), осигурителните брокерски друштва и друштвата за застапување во осигурувањето како и основањето и работењето на Агенцијата за супервизија на осигурување.

Согласно членовите 3 и 4 од Законот, друштво за осигурување се основа како акционерско друштво со седиште во Република Македонија под условите утврдени со овој закон и со Законот за трговските друштва и истото може да врши само работи на осигурување и/или реосигурување.

Во членот 5 од Законот се определени 23 класи на осигурување.

Од содржината на членовите 15 став 1 и 77 став 2 од Законот, произлегува дека акционерскиот капитал на друштвото за осигурување треба да биде најмалку во висина на гарантниот фонд кој пак не смее да биде понизок од една третина од потребното ниво на маргина на солвентност од членот 75 (солвентност на друштвата за осигурување кои вршат работи на неживотно осигурување), односно од членот 76 (солвентност на друштвата за осигурување кои вршат работи на осигурување на живот) од овој закон. Во смисла на членовите 75 и 76 од Законот премиите се од значење за вршење на законски предвидените пресметки и маргини на солвентност. Инаку, гарантираниот фонд од членот 77 став 1, согласно член 77 став 3 од Законот, во зависност од класата на осигурување се движи од 2.000.000 до 4.500.000 евра и не смее да биде понизок од овие граници.

Во членот 78 од Законот е определено дека премијата за осигурување се состои од техничка премија и дел на премијата за вршење на дејноста на осигурувањето, а техничката премија е дел од премијата наменет за исполнување на обврските од договорите за осигурување.

Во членот 135 став 1 од Законот е определено дека, осигурително брокерски работи во смисла на овој закон се посредување во договарање на осигурително и реосигурително покритие и при реализирање на отштетни побарувања по остварен осигуран штетен настан, при што треба да се има предвид дека согласно членот 147 став 1 осигурително брокерските работи се вршат преку осигурителни брокери. Согласно ставот 3 од член 135 од Законот, одредбите од Законот за облигациони односи кои се однесуваат на договорите за посредување се применуваат и на договорите за вршење на осигурително брокерски работи, доколку не е поинаку предвидено со овој закон.

Во смисла на членот 142 став 1 од Законот, осигурителниот брокер нема право да наплаќа провизија или друг вид надомест од осигуреникот, освен доколку не е поинаку предвидено со договорот за вршење на осигурително брокерски работи склучен со осигуреникот, а согласно ставот 2 од истиот член од Законот, доколку со договорот за вршење на осигурително брокерски работи склучен со осигуреникот е предвидено дека осигурителниот брокер има право на провизија, истиот се стекнува со правото на таа провизија со денот на влегување во сила на договорот за осигурување за кој е извршено посредувањето.

Од анализата на цитираните одредби од Законот произлегува дека осигурителното друштво и осигурителното брокерско друштво на пазарот влегуваат во взаемни односи на договарање кои се уредени со одредбите на овој закон, но и со одредбите на Законот за облигационите односи („Службен весник на Република Македонија“ бр.18/2001, 78/2001, 04/2002, 59/2002, 05/2003, 84/2008, 81/2009 и 161/2009), бидејќи во прашање е посредување на осигурителното брокерско друштво помеѓу осигуреникот и осигурителното друштво во склучувањето на конкретен договор за осигурување.

Во таа смисла од значење за конкретниот случај, помеѓу другите, се и одредбите од Законот за облигационите односи кои се однесуваат на рамката во која се движи слободата на договарањето во облигационите односи.

Имено, според член 3 од Законот за облигационите односи учесниците во прометот слободно ги уредуваат облигационите односи во согласност со Уставот, законите и добрите обичаи.

Со членот 12 од истиот закон е определено дека во засновувањето на облигационите односи и остварувањето на правата и обврските од тие односи, субјектите се должни (кога со вршењето на својата дејност непосредно задоволуваат потреби на граѓаните), своите права и обврски да ги уредуваат и вршат на начин со кој се обезбедува почитување на основните права на потрошувачите и корисниците на услуги утврдени со овој закон, друг закон и меѓународните договори ратификувани од Република Македонија.

Според членот 14 од Законот, учесниците можат својот облигационен однос да го уредат поинаку отколку што е определено со овој закон, ако од одделна одредба на овој закон или друг закон или од нејзината смисла не произлегува нешто друго, а според членот 16 од Законот, врз облигационите односи што се уредуваат со други закони се применуваат одредбите од овој закон во прашањата што не се уредени со тој закон.

Според членот 19 од Законот за облигационите односи со кој се уредуваат прашањата на задолжителното склучување и задолжителната содржина на договорите, е определено дека “ако некој според законот е обврзан да склучи договор, заинтересираното лице може да бара таквиот договор да се склучи без одлагање. Одредбите на прописите со кои, делумно или во целост се определува содржината на договорот се составни делови на тие договори и ги дополнуваат или влегуваат на местото на договорните одредби кои не се во согласност со нив“.

Од содржината на цитираните одредби од Законот за облигационите односи произлегува дека во случај кога облигационите односи на учесниците во прометот се уредени со посебен закон тогаш се применуваат одредбите од тој закон, односно во овој случај Законот за супервизија на осигурувањето. Во случај пак кога прашањата не се уредени со посебниот закон, се применуваат одредбите од Законот за облигационите односи како *lex generalis*. Исто така, од содржината на погоре цитираните одредби, произлегува дека не е исклучена можноста со посебен закон да биде уредена формата и содржината на определени договори и тие (формата и содржината) се задолжителни во договорите за учесниците во прометот кои влегуваат во такви облигациони односи, чии договорни елементи се пропишани со закон.

Воедно, од значење е што учесниците во облигационите односи не уживаат целосна слобода во договарањето, бидејќи истата

мора да се движи во рамките на Уставот, законите и добрите обичаи истите своите права и обврски ги уредуваат и вршат на начин со кој се обезбедува почитување на основните права на потрошувачите и корисниците на услуги утврдени со овој закон, друг закон и меѓународните договори ратификувани од Република Македонија.

Во таа смисла од значење е членот 4 од Директивата 2002/92 ЕС на Советот на Европа за осигурително посредување (9 декември 2002 година), во кој меѓу другото е определено дека осигурителното брокерско друштво ја трансферира наплатената премија од осигуреникот преку строго наменски клиентски сметки, кои средства не можат да се користат за друга намена освен како премија платена на друштвото за осигурување со кое е склучен договорот за осигурување, а во случај на стечај истите не смеат да влезат во стечајната маса на осигурителното брокерско друштво.

Имајќи предвид дека Република Македонија е земја со статус кандидат за членство во Европската Унија и има обрска за хармонизирање на домашното законодавство со прифаќање на европската регулатива во повеќе области, меѓу кои и непреченото функционирање на единствениот европски пазар, произлегува дека законодавецот со оспорената одредба пристапил кон усогласување со одредбите од наведената директива.

Во наведената смисла Судот оцени дека должноста да се уплати во законски определен рок наплатената премија од осигуреникот на сметката на осигурителното друштво на ниту еден начин не засега во слободата на пазарот и претприемништвото, бидејќи со оспорената законска одредба не се фаворизира конкретно осигурително друштво, не им се налага на осигурителните брокерски друштва да стапуваат во деловен однос со конкретно осигурително друштво, се овозможува непречено функционирање на осигурителните друштва, како и нивна солветност, но се овозможува и функционирање на самото брокерско друштво. Тука треба да се има предвид и тоа што станува збор за средства од премии наплатени од осигурениците во корист и за сметка на осигурителното друштво по пат на посредување на брокерското осигурително друштво, кои не се средства на посредникот-осигурителното брокерско друштво, од каде истото и не може да ужива диспозиција во располагањето со така наплатените средства, а провизијата за извршената услуга е само резултат на деловниот однос што се воспоставува помеѓу нив. Но она што е најзначајно е дека со оспорената законска одредба се овозможува сигурна и навремена исплата на премиите на

осигурениците, бидејќи во крајна линија од премијата се исполнуваат обврските од договорите за осигурување.

Имајќи предвид дека слободата на договарањето не е апсолутна и неограничена, туку е врзана со обврската за почитување на Уставот, законите, добрите обичаи, меѓународната регулатива, начелата на совесност и чесност, забраната на злоупотреба на правото, заштитата на потрошувачите, произлегува дека не се основани наводите за ограничување на слободата на договарањето, за повреда на слободата на пазарот и претприемништвото, за создавање на монополска положба на пазарот или пак нееднаквост на субјектите на пазарот. Оттаму, произлегува дека оспорениот член 150-а од Законот е во согласност со членот 55 од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и Владимир Стојаноски. (У.бр.100/2011)

24.

У.бр.112/2011

- Награда на членовите на Комисијата за прекршоци при УЈП

- Reward for the members of the Minor Offence Commission within the Public Revenues Administration

- Водењето на прекршочна постапка и изрекувањето на прекршочна санкција претставува управна функција на органот на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања (во конкретниот случај Управата за јавни приходи) која спаѓа во неговиот делокруг на работа, односно претставува негова надлежност. Според тоа,

вршењето на овие управни функции не може да се смета за дополнителна работа на органот и нешто што е надвор од неговите надлежности. Оттука и членувањето на вработените во Управата за јавни приходи, во комисија за прекршоци, не може да се смета за нивен дополнителен ангажман, туку претставува нивна работна обврска за чие што извршување тие треба да добиваат надомест во вид на плата за извршена работа, а не дополнителен надоместок во вид на награда.

- The conduct of a minor offence procedure and the pronouncement of a minor offence sanction is an administrative function of the body of state administration or organization and othr body carrying out public mandates (in this concrete case the Public Revenues Administration) which is within its sphere of work, that is, is its competence. Accordingly, the carrying out of these administrative functions may not be considered to be an additional work of the body and something that is beyond its competences. Hence, the sitting of the employees in the Public Revenues Administration on a minor offence commission may not be considered to be their additional engagement but their work obligation, for the carrying out of which they should receive recompense in the form of a salary for completed work, and not additional recompense in the form of a reward.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 2 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 70/1992), на седницата одржана на 21 септември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 178-в ставовите 8 и 9 од од Законот за даночна постапка („Службен весник на Република Македонија“ 13/2006, 88/2008, 159/2008, 105/2009, 133/2009, 145/2010, 171/2010 и 53/2011).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 7 став 1 во делот: „освен ако во согласност со закон, за одделни одредби кои се однесуваат на даночната обврска е пропишано да имаат повратно дејство“ , од Законот означен во точката 1 на ова решение.

3. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот наведени во точката 1 на ова решение.

Во однос на оспорениот дел од членот 7 став 1 од Законот, во иницијативата се наведува дека овој дел од одредбата не бил во согласност со член 52 став 4 од Уставот на Република кој забранува повратно дејство на законите, освен по исклучок во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

Во однос на оспорените одредби од член 178-в ставови 8 и 9, во иницијативата се наведува дека тие биле спротивни на член 32 став 5 од Уставот согласно кој правата на вработените и нивната положба се уреддуваат со закон и со колективни договори, а не со акт на директорот на Управата за јавни приходи, како и со член 61 став 2 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, според кој со актите на директорото на самостојниот орган на државната управа не може за граѓаните и другите правни лица да се утврдуваат права и обврски. Со оглед на тоа што со Законот за даночната постапка се утврдува право на награда на членовите на Комисијата за прекршоци и нивните заменици, кои се именуваат од редот на вработените во Управата за јавни приходи, која е орган што врши јавни овластувања, произлегувало дека работата на Комисијата за прекршоци е во рамките на редовната управна функција на Управата за јавни приходи, а не е дополнителна работа на органот надвор од неговите надлежности. Поради наведеното, оспорените ставови 8 и 9 на членот 178-в од Законот за даночната постапка не биле во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, член 32 став 5, член 51, член 95 став 3, член 96 и Амандманот XX од Уставот на Република Македонија.

Подносителот предлага при одлучувањето по иницијативата Судот да ги има предвид Одлуките по предметите У.бр. 20/2009 и У.бр.202/2010 година и бара судот да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорените одредби и истите да ги укине или поништи.

4. Судот на седницата утврди дека според, членот 7 од Законот, даночната обврска се утврдува врз основа на законите кои биле во сила во време на нејзиното настанување, освен, ако во согласност со закон, за одделни одредби кои се однесуваат на даночна обврска е пропишано да имаат повратно дејство.

Судот на седницата, исто така, утврди дека според оспорениот член 178-в, став 8 од Законот, за својата работа, членовите на Комисијата за прекршоци и нивните заменици, имаат право на награда соодветна на значењето, обемот и сложеноста на прекршоците. Според оспорениот став 9 на овој член од Законот, висината на наградата и начинот на исплата на наградата ја пропишува директорот на Управата за јавни приходи со посебен акт.

5. Согласно член 8 став 1 алинеите 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Во членот 51 од Уставот е предвидено дека во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Согласно Амандман XX на Уставот, со кој се дополнува член 13 од Уставот, за прекршоци определени со закон, санкција може да изрече орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања.

Според член 95 став 1 од Уставот, државната управа ја сочинуваат министерствата и други органи на управата и организации утврдени со закон. Согласно член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Според член 1 од Законот за даночната постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр. 13/2006) со овој закон особено се уредува: општото даночно право; постапката на утврдување на данок; постапката на контрола на данок; постапката на наплата на данок; правата и обврските на даночниот обврзник; и други прашања од даночната постапка. Овој закон е единствена основа на општото даночно право и на даночната постапка.

Според членот 2 од Законот за Управата за јавни приходи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 81/2005, 81/2008, 105/2009 и 145/2010) Управата за јавни приходи е орган на државната управа во состав на Министерството за финансии, со својство на правно лице.

Со измените на Законот за даночната постапка од 2008 година, воведена е надлежност на Управата за јавни приходи за водење на прекршочна постапка. Имено, согласно член 178-а од Законот за даночната постапка, Управата за јавни приходи е надлежна за водење на прекршочна постапка и за изрекување на прекршочни санкции за прекршоците пропишани со овој закон, Законот за данокот на добивка, Законот за персоналниот данок на доход, Законот за данокот на додадена вредност, Законот за акцизите, Законот за регистрирање на готовинските плаќања и Законот за игри на среќа и забавните игри .

Согласно ставот 2 на овој член од Законот, прекршочната постапка ја води Комисија за одлучување по прекршок (во натамошниот текст: Комисија за прекршоци), именувана од страна на директорот на Управата за јавни приходи.

Комисијата за прекршоци е составена од овластени службени лица вработени во Управата за јавни приходи (став 3).

Според ставот 4 на овој член од Законот, Комисијата од ставот 2 на овој член е составена од три члена од кои:

- еден дипломиран правник со положен правосуден испит со работно искуство во својата област;
- еден член со висока стручна подготовка од областа на методологијата, оданочувањето или надворешната контрола со работно искуство во својата област и
- еден член со висока стручна подготовка со работно искуство во својата област.

За претседател на Комисијата за прекршоци од претходниот став може да биде именуван само дипломиран правник со положен правосуден испит (став 5).

Според ставот 8 на овој член од Законот, прекршочниот орган во прекршочна постапка одлучува и изрекува прекршочни

санкции, а во ставот 9 на истиот член од Законот е предвидено дека против решенијата на прекршочниот орган со кои се изрекува прекршочна санкција може да се поднесе тужба за поведување на управен спор.

Според членот 178-б став 1 од Законот, Управата за јавни приходи, заради запазување на законски определената месна и стварна надлежност, во својот состав формира повеќе Комисии за прекршоци на ниво на регионални дирекции, и тоа за временски период од две години со право на реизбор на членовите.

Во членот 178-в се пропишани обврските и начинот на работа на Комисијата за прекршоци. Според ставот 1 на овој член од Законот, Комисијата за прекршоци најдоцна 10 дена од денот на нејзиното именување донесува Деловник за работа по кој е должна да работи. Начинот на работење и делување на Комисијата за прекршоци поблиску ќе биде уредено со Деловникот за работа од ставот 1 на овој член (став 2). Комисијата за прекршоци, заседава по укажана потреба, а најмалку три пати во текот на работната седмица (став 3). Комисијата за прекршоци работи и одлучува само во полн состав (став 4). Комисијата од овој член, во своето постапување може да изведува докази и собира податоци неопходни за утврдување на прекршокот, како и да врши други работи согласно овој закон и Законот за прекршоците (став 5). Во својата работа членовите на Комисијата за прекршоци се самостојни, независни и одлучуваат согласно своето стручно знаење, слободно и самостојно убедување и стандардите на етичко и професионално однесување (став 6). Комисијата за прекршоци е должна да води евиденција на прекршоците, изречените прекршочни санкции и донесени одлуки на начин уреден со Законот за прекршоците (став 7).

Според оспорениот став 8 на член 178-в од Законот, за својата работа, членовите на Комисијата за прекршоци и нивните заменици, имаат право на награда соодветна на значењето, обемот и сложеноста на прекршоците. Според оспорениот став 9 на истиот член од Законот, висината на наградата и начинот на исплата на наградата ја пропишува директорот на Управата за јавни приходи со посебен акт.

Со Законот за изменување и дополнување на Законот за управата за јавни приходи, изменет е членот 19 од Законот кој се однесува на статусот на службениците во Управата за јавни приходи, така што тие од државни службеници добиваат статус на даночни

службеници на кои се применуваат одредбите од Законот за управата за јавни приходи и Законот за работни односи. Имено, според членот 19 од Законот, даночни службеници се вработените во Управата за јавни приходи кои вршат работи од областа на даноците и даночниот систем и водат постапки за сторени прекршоци за кои е надлежна Управата за јавни приходи. Согласно ставот 2 на овој член од Законот, даночните службеници од став 1 на овој член, се лица со посебни должности и овластувања, определени со овој и друг закон.

Согласно членот 24 од наведениот Закон, за даночните службеници во Управата за јавни приходи, во однос на правата, обврските и одговорностите од работен однос, покрај овој закон се применуваат и одредбите од Законот за работните односи, прописите од областа на здравственото, пензиското и инвалидското осигурување и Колективниот договор на Управата за јавни приходи.

6. Од наведените законски одредби произлегува дека Управата за јавни приходи е орган на државната управа во состав на Министерството за финансии, која има својство на правно лице и директор кој раководи со неа. Во надлежност на Управата за јавни приходи е извршување на управните и стручни работи кои се однесуваат на спроведувањето на законите и другите прописи за даноците, утврдувањето и наплатата на даноците, водење на даночна евиденција, инспекциски надзор во даночната сфера и др. Од 2008 година, Управата за јавни приходи е надлежна и за водење на прекршочна постапка и за изрекување на прекршочни санкции за прекршоците пропишани со законите од даночната сфера. Заради остварувањето на оваа надлежност во рамките на Управата од страна на директорот на Управата за јавни приходи се формира Комисија за прекршоци составена од службени лица вработени во Управата за јавни приходи кои за овој ангажман добиваат награда во висина што ја утврдува директорот на Управата.

Уставниот суд во досегашната судска практика (Одлука У.бр.20/2009 од 13 јануари 2010 година, Одлука У.бр.254/2009 од 15 септември 2010 година и Одлука У.бр.202/2010 од 6 април 2011 година) искажал став дека дополнителното парично наградување на државните службеници вработени во органите на државната управа, за нивното работно ангажирање како членови на комисиите за прекршоци, не е во согласност со уставното начело на владеењето на правото. Одлучувајќи и по овој предмет, Судот одново оцени дека законската определба членовите на Комисијата за прекршоци што ја

формира директорот на Управата за јавни приходи, покрај платата, да примаат награда, не е во согласност со начелото на владеењето на правото гарантирано со Уставот. Имено, имајќи ја предвид одредбата од Амандманот XX на Уставот, произлегува дека со оваа измена на Уставот, на органите на управата или организација и друг орган што врши јавни овластувања, им е воведена нова надлежност, надлежност за изрекување на прекршочни санкции и водење на прекршочна постапка. Оттука, произлегува дека водењето на прекршочна постапка и изрекувањето на прекршочна санкција претставува управна функција на органот на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања, која спаѓа во неговиот делокруг на работа, односно претставува негова надлежност. Според тоа, вршењето на овие управни функции не може да се смета за дополнителна работа на органот и нешто што е надвор од неговите надлежности. Оттука и членувањето на вработените во Управата за јавни приходи, во комисија за прекршоци, не може да се смета за нивен дополнителен ангажман, туку претставува нивна работна обврска за чие што извршување тие треба да добиваат надомест во вид на плата за извршена работа, а не дополнителен надоместок во вид на награда. Фактот што за даночните службеници како овластени службени лица во Управата за јавни приходи се применуваат одредбите од Законот за Управата за јавни приходи и Законот за работните односи, според оценка на Судот, не ги одвојува од државните службеници, кои исто така преку членство во комисији за прекршоци, вршат управни работи за потребите на органите на државната управа, согласно Амандманот XX на Уставот.

Поради наведеното Судот основано го постави прашањето за согласноста на член 178-в ставови 8 и 9 од Законот за даночната постапка, со член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

7. Според член 110 алинеја 1 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992) Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Оспорената одредба од член 7 став 1 во делот: „освен ако во согласност со закон, за одделни одредби кои се однесуваат на даночната обврска е пропишано да имаат повратно дејство“ од Законот за даночната постапка, веќе била предмет на оценка пред Уставниот суд, кој со Решение У.бр. 237/2006 од 19 септември 2007 година не повел постапка за оценување на нејзината уставност.

Неповедувајќи постапка Судот искажал став дека: „Самото повратно дејство на одделни одредби кои се однесуваат на даночните обврски, според тоа, не е предвидено со оваа одредба, туку тоа произлегува од другите, посебни даночни закони со кои се уредуваат посебните видови на даноци. Според Судот, со оваа одредба се дава можност, доколку со закон за одделни одредби кои се однесуваат на даночна обврска е пропишано повратно дејство, да се примени исклучокот од член 52 став 4 од Уставот со кој се допушта повратното дејство на законите доколку тоа е поповолно за граѓаните. Според тоа, доколку законите предвидуваат повратно дејство кое е понеповолно за граѓаните, тогаш само тие одредби, значи конкретни одредби од другите даночни закони можат да бидат предмет на уставно судска оценка, а не и оваа оспорена одредба, поради што Судот оцени дека не може да се постави прашањето за нејзината согласност со членот 52 став 4 од Уставот од аспект на наводите во иницијативата“.

Истата одредба била предмет на оспорување и во предметот У.бр. 239/2007, по повод кој Судот донел решение за отфрлање на иницијативите со Решение у.бр. 239/2007 од 6 февруари 2008 година.

Со оглед на наведеното, Судот оцени дека во овој предмет не постојат основи за поинакво одлучување, односно дека се исполнети условите за отфрлање на иницијативата во однос на овој оспорен член, согласно наведената одредба од Деловникот на Судот.

8. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

9. Ова решение во однос на точката 1 Судот го донесе едногласно, а во однос на точката 2 со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите Наташа Габер–Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 112/2011)

У.бр.112/2011

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” бр. 70/1992), на седницата одржана на 24 ноември 2011 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА член 178-в ставовите 8 и 9 од од Законот за даночна постапка („Службен весник на Република Македонија“ 13/2006, 88/2008, 159/2008, 105/2009, 133/2009, 145/2010, 171/2010 и 53/2011).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија”.

3. Уставниот суд на Република Македонија по иницијатива на Стамен Филипov од Скопје, со Решение У.бр. 112/2011 од 21 септември 2011 година, поведе постапка за оценување на уставноста на членот од Законот означен во точката 1 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за неговата согласност со Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека според член 178-в, став 8 од Законот, за својата работа, членовите на Комисијата за прекршоци и нивните заменици, имаат право на награда соодветна на значењето, обемот и сложеноста на прекршоците. Според оспорениот став 9 на овој член од Законот, висината на наградата и начинот на исплата на наградата ја пропишува директорот на Управата за јавни приходи со посебен акт.

5. Согласно член 8 став 1 алинеите 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Во членот 51 од Уставот е предвидено дека во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Согласно Амандман XX на Уставот, со кој се дополнува член 13 од Уставот, за прекршоци определени со закон, санкција може да изрече орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања.

Според член 95 став 1 од Уставот, државната управа ја сочинуваат министерствата и други органи на управата и организации утврдени со закон. Согласно член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Според член 1 од Законот за даночната постапка, со овој закон особено се уредува: општото даночно право; постапката на утврдување на данок; постапката на контрола на данок; постапката на наплата на данок; правата и обврските на даночниот обврзник; и други прашања од даночната постапка. Овој закон е единствена основа на општото даночно право и на даночната постапка.

Според членот 2 од Законот за Управата за јавни приходи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 81/2005, 81/2008, 105/2009 и 145/2010) Управата за јавни приходи е орган на државната управа во состав на Министерството за финансии, со својство на правно лице.

Со измените на Законот за даночната постапка од 2008 година, воведена е надлежност на Управата за јавни приходи за водење на прекршочна постапка. Имено, согласно член 178-а од Законот за даночната постапка, Управата за јавни приходи е надлежна за водење на прекршочна постапка и за изрекување на прекршочни санкции за прекршоците пропишани со овој закон, Законот за данокот на добивка, Законот за персоналниот данок на доход, Законот за данокот на додадена вредност, Законот за акцизите, Законот за регистрирање на готовинските плаќања и Законот за игри на среќа и забавните игри .

Согласно ставот 2 на овој член од Законот, прекршочната постапка ја води Комисија за одлучување по прекршок (во натамошниот текст: Комисија за прекршоци), именувана од страна на директорот на Управата за јавни приходи.

Комисијата за прекршоци е составена од овластени службени лица вработени во Управата за јавни приходи (став 3).

Според ставот 4 на овој член од Законот, Комисијата од ставот 2 на овој член е составена од три члена од кои:

- еден дипломиран правник со положен правосуден испит со работно искуство во својата област;
- еден член со висока стручна подготовка од областа на методологијата, оданочувањето или надворешната контрола со работно искуство во својата област и
- еден член со висока стручна подготовка со работно искуство во својата област.

За претседател на Комисијата за прекршоци од претходниот став може да биде именуван само дипломиран правник со положен правосуден испит (став 5).

Според ставот 8 на овој член од Законот, прекршочниот орган во прекршочна постапка одлучува и изрекува прекршочни санкции, а во ставот 9 на истиот член од Законот е предвидено дека против решенијата на прекршочниот орган со кои се изрекува прекршочна санкција може да се поднесе тужба за поведување на управен спор.

Според членот 178-б став 1 од Законот, Управата за јавни приходи, заради запазување на законски определената месна и стварна надлежност, во својот состав формира повеќе Комисии за прекршоци на ниво на регионални дирекции, и тоа за временски период од две години со право на реизбор на членовите.

Во членот 178-в се пропишани обврските и начинот на работа на Комисијата за прекршоци. Според ставот 1 на овој член од Законот, Комисијата за прекршоци најдоцна 10 дена од денот на нејзиното именување донесува Деловник за работа по кој е должна да работи. Начинот на работење и делување на Комисијата за прекршоци поблиску ќе биде уредено со Деловникот за работа од ставот 1 на овој член (став 2). Комисијата за прекршоци, заседава по укажана потреба, а најмалку три пати во текот на работната седмица (став 3). Комисијата за прекршоци работи и одлучува само во полн состав (став 4). Комисијата од овој член, во своето постапување може да изведува докази и собира податоци неопходни за утврдување на прекршокот, како и да врши други работи согласно овој закон и

Законот за прекршоците (став 5). Во својата работа членовите на Комисијата за прекршоци се самостојни, независни и одлучуваат согласно своето стручно знаење, слободно и самостојно убедување и стандардите на етичко и професионално однесување (став 6). Комисијата за прекршоци е должна да води евиденција на прекршоците, изречените прекршочни санкции и донесени одлуки на начин уреден со Законот за прекршоците (став 7).

Според оспорениот став 8 на член 178-в од Законот, за својата работа, членовите на Комисијата за прекршоци и нивните заменици, имаат право на награда соодветна на значењето, обемот и сложеноста на прекршоците. Според оспорениот став 9 на истиот член од Законот, висината на наградата и начинот на исплата на наградата ја пропишува директорот на Управата за јавни приходи со посебен акт.

Со Законот за изменување и дополнување на Законот за управата за јавни приходи, изменет е членот 19 од Законот кој се однесува на статусот на службениците во Управата за јавни приходи, така што тие од државни службеници добиваат статус на даночни службеници на кои се применуваат одредбите од Законот за управата за јавни приходи и Законот за работни односи. Имено, според членот 19 од Законот, даночни службеници се вработените во Управата за јавни приходи кои вршат работи од областа на даноците и даночниот систем и водат постапки за сторени прекршоци за кои е надлежна Управата за јавни приходи. Согласно ставот 2 на овој член од Законот, даночните службеници од став 1 на овој член, се лица со посебни должности и овластувања, определени со овој и друг закон.

Согласно членот 24 од наведениот Закон, за даночните службеници во Управата за јавни приходи, во однос на правата, обврските и одговорностите од работен однос, покрај овој закон се применуваат и одредбите од Законот за работните односи, прописите од областа на здравственото, пензиското и инвалидското осигурување и Колективниот договор на Управата за јавни приходи.

6. Од наведените законски одредби произлегува дека Управата за јавни приходи е орган на државната управа во состав на Министерството за финансии, која има својство на правно лице и директор кој раководи со неа. Во надлежност на Управата за јавни приходи е извршување на управните и стручни работи кои се однесуваат на спроведувањето на законите и другите прописи за даноците, утврдувањето и наплатата на даноците, водење на

даночна евиденција, инспекциски надзор во даночната сфера и др. Од 2008 година, Управата за јавни приходи е надлежна и за водење на прекршочна постапка и за изрекување на прекршочни санкции за прекршоците пропишани со законите од даночната сфера. Заради остварувањето на оваа надлежност во рамките на Управата од страна на директорот на Управата за јавни приходи се формира Комисија за прекршоци составена од службени лица вработени во Управата за јавни приходи кои за овој ангажман добиваат награда во висина што ја утврдува директорот на Управата.

Уставниот суд во досегашната судска практика (Одлука У.бр.20/2009 од 13 јануари 2010 година, Одлука У.бр.254/2009 од 15 септември 2010 година и Одлука У.бр.202/2010 од 6 април 2011 година) искажал став дека дополнителното парично наградување на државните службеници вработени во органите на државната управа, за нивното работно ангажирање како членови на комисиите за прекршоци, не е во согласност со уставното начело на владеењето на правото. Одлучувајќи и по овој предмет, Судот одново оцени дека законската определба членовите на Комисијата за прекршоци што ја формира директорот на Управата за јавни приходи, покрај платата, да примаат награда, не е во согласност со начелото на владеењето на правото гарантирано со Уставот. Имено, имајќи ја предвид одредбата од Амандманот XX на Уставот, произлегува дека со оваа измена на Уставот, на органите на управата или организација и друг орган што врши јавни овластувања, им е воведена нова надлежност, надлежност за изрекување на прекршочни санкции и водење на прекршочна постапка. Оттука, произлегува дека водењето на прекршочна постапка и изрекувањето на прекршочна санкција претставува управна функција на органот на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања, која спаѓа во неговиот делокруг на работа, односно претставува негова надлежност. Според тоа, вршењето на овие управни функции не може да се смета за дополнителна работа на органот и нешто што е надвор од неговите надлежности. Оттука и членувањето на вработените во Управата за јавни приходи, во комисија за прекршоци, не може да се смета за нивен дополнителен ангажман, туку претставува нивна работна обврска за чие што извршување тие треба да добиваат надомест во вид на плата за извршена работа, а не дополнителен надоместок во вид на награда. Фактот што за даночните службеници како овластени службени лица во Управата за јавни приходи се применуваат одредбите од Законот за Управата за јавни приходи и Законот за работните односи, според оценка на Судот, не ги одвојува од државните службеници, кои исто така преку членство во комисији

за прекршоци, вршат управни работи за потребите на органите на државната управа, согласно Амандманот XX на Уставот.

Поради наведеното Судот оцени дека членот 178-в ставовите 8 и 9 од Законот за даночната постапка, не се во согласност со член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

8. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите Наташа Габер–Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.112/2011)

25.

У.бр.121/2011

- Награда на членовите на Комисијата за посредување при Агенцијата за супревизија на осигурувањето
- Reward for the members of the Commission for Mediation within the Agency for Insurance Supervision

- Законската определба членовите на Комисијата за посредување, односно за прекршоци за нивното членување и водење на прекршочната постапка и изрекувањето на прекршочната санкција, да добиваат надомест во вид на награда е во спротивност со Уставот на Република Македонија, бидејќи наведените активности претставуваат управна функција на органот на државната управа и се работни обврски кои спаѓаат во нивниот делокруг на работа.

- The legal provision that the members of the Commission for Mediation, that is, Minor Offences receive recompense in the form of a reward for their sitting and conduct of the minor

offence procedure and the pronouncement of the minor offence sanction is in contradiction with the Constitution of the Republic of Macedonia, since the said activities are an administrative function of the body of state administration and are working obligations that are within their sphere of work.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 12 октомври 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 235-б став 8 и член 235-в став 14 од Законот за супервизија на осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.27/2002, 79/2007, 88/2008, 67/2010 и 44/2011).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членовите од Законот означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорените одредби немале основ во Уставот, од причина што остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредувале само со закон и со колективни договори, а не со акт на Советот на експерти на Агенцијата, како што било предвидено со оспорените законски одредби. Оттука, според иницијативата, законската определба членовите на прекршочната комисија и комисијата за посредување, покрај платата да примаат дополнителен надоместок за нивната работна обврска не биле во согласност со начелото на владеењето на правото гарантирано со член 8 став 1 алинеја 3, како и со член 32 став 5 од Уставот.

Водењето на прекршочната постапка и изрекувањето на прекршочна санкција, според иницијативата претставувало управна функција на органот на државната управа или организација и друг

орган што врши јавни овластувања, која спаѓа во неговиот делокруг на работа. Според тоа, иницијаторот смета дека вршењето на овие управни функции не може да се смета за дополнителна работа на органот и не е надвор од неговата надлежност, и не е дополнителен ангажман, туку работна обврска на членовите на комисијата за посредување, односно на прекршочната комисија за што тие добивале надомест во вид на плата за извршената работа.

3. Судот на седницата утврди дека во членот 235-б став 8 од Законот за супервизија на осигурување е предвидено дека членовите на прекршочната комисија имаат право на награда за својата работа во Прекршочната комисија што ја определува Советот на експерти на Агенцијата која треба да биде разумна и соодветна на значењето, обемот на работа на членовите и сложеноста на прекршоците.

Според член 235-в став 14 од истиот закон, членовите на комисија за посредување имаат право на награда за својата работа во комисијата која треба да биде разумна и соодветна на значењето, обемот на работа на членовите и сложеноста на прекршоците.

4. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според Амандман XX на Уставот, со кој се дополнува член 13 од Уставот, за прекршоци определени со закон, санкција може да изрече орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања. Против конечна одлука за престанок се гарантира судска заштита под услови и постапка уредени со закон.

Во член 32 став 5 од Уставот е предвидено дека остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Според член 51 од Уставот во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 235-а од Законот за супервизија на осигурувањето со наслов „прекршочен орган“ предвидува:

(1) За прекршоците утврдени во членот 237, 237-а, 237-б, 237-в и 237-г од овој закон прекршочна постапка води и прекршочна санкција изрекува Агенцијата за супервизија на осигурување (во натамошниот текст: Прекршочен орган).

(2) Прекршочната постапка од ставот (1) на овој член пред Прекршочниот орган ја води Комисија за одлучување по прекршок (во натамошниот текст: Прекршочна комисија) формирана од вработени лица во Агенцијата за супервизија на осигурување кои ги именува Советот на експерти на Агенцијата.

(3) Советот на експерти со подзаконски акт го определува бројот, потребниот степен на стручна подготовка и работно искуство на членовите на Прекршочната комисија.

(4) Членовите на Прекршочната комисија се избираат за времетраење од пет години со право на реизбор.

(5) За претседател на Прекршочната комисија може да биде избран само дипломиран правник со положен правосуден испит.

(6) Прекршочната комисија донесува одлуки за прекршоците од овој закон и за изрекување прекршочни санкции.

(7) Прекршочната комисија донесува Деловник за својата работа кој претходно е одобрен од Советот на експерти на Агенцијата.

(8) Против решенијата на Прекршочната комисија, со кои се изрекува прекршочна санкција може да се поднесе тужба за поведување на управен спор пред надлежниот суд.

Оспорениот член 235-б од Законот во кој е дефинирана работата на Прекршочната комисија, предвидува:

(1) Член на Прекршочната комисија може да се разреши:

- 1) со истекот на времето за кое е именуван за член,
- 2) по негово барање,
- 3) со исполнување на условите за старосна пензија согласно со закон,
- 4) ако е осуден со правосилна судска пресуда за кривично дело,
- 5) ако му се утврди трајна неспособност,
- 6) ако се утврди прекршување на прописите за водење на прекршочната постапка со правосилна одлука,
- 7) ако не ги исполнува обврските кои произлегуваат од работењето во Прекршочната комисија и

8) ако не пријавил постоење на конфликт на интереси за случај за кој решава Прекршочната комисија.

(2) Предлог за разрешување на член на Прекршочната комисија за случаите од ставот (2) точки 3 до 8 на овој член поднесува претседателот на Прекршочната комисија до Советот на експерти на Агенцијата.

(3) Прекршочната комисија има право да изведува докази и собира податоци кои се неопходни за утврдување на прекршокот, како и да врши други работи и презема дејствија утврдени со овој закон, Законот за прекршоците и/или со друг закон.

(4) Членовите на Прекршочната комисија се самостојни и независни во работата на Прекршочната комисија и одлучуваат врз основа на своето стручно знаење и самостојно убедување.

(5) Прекршочната комисија одлучува со мнозинство гласови од вкупниот број на членови.

(6) Прекршочната комисија води единствена евиденција на прекршоците, изречените прекршочни санкции и донесените одлуки на начин пропишан од Советот на експерти на Агенцијата во согласност со министерот кој раководи со органот надлежен за вршење на работите од областа на правдата.

(7) Со актот од ставот (6) на овој член се пропишува и начинот на пристап до информациите кои се содржани во евиденцијата.

(8) Членовите на Прекршочната комисија имаат право на награда за својата работа во Прекршочната комисија што ја определува Советот на експерти на Агенцијата која треба да биде разумна и соодветна на значењето, обемот на работа на членовите и сложеноста на прекршоците.

Членот 235-в од Законот кој е содржан во поднасловот: „Посредување“, предвидува:

(1) За прекршоците утврдени во членот 237 од овој закон, овластените лица на Агенцијата за супервизија на осигурување, во рамките на своите овластувања, на сторителот на прекршокот му нудат посредување и постигнување согласност со која сторителот на прекршокот треба да ја плати глобата, другите давачки или да ги острани последиците од прекршокот.

(2) Постапката за посредување се покренува со доставување на понуда од страна на овластено лице на Агенцијата за супервизија на осигурување во рок од осум дена од денот кога е констатирано сторувањето на прекршокот.

(3) Сторителот на прекршокот е должен во рок од три дена од денот на приемот на понудата од ставот (2) на овој член да даде писмена согласност за покренување на постапка на посредување.

(4) Овластените лица на Агенцијата за супервизија на осигурување за случаите од ставот (3) на овој член составуваат записник во кој се констатира согласноста на двете страни за покренување на постапка за посредување на кој се потпишува и сторителот на прекршокот.

(5) Согласноста за посредувањето треба да се постигне во рок од осум дена од денот кога е започната постапката за посредување.

(6) Постапката за посредување се води пред комисија за посредување составена формирана од вработени лица во Агенцијата за супервизија на осигурување кои ги именува Советот на експерти на Агенцијата.

(7) Советот на експерти со подзаконски акт го определува бројот, потребниот степен на стручна подготовка и работно искуство на членовите на комисијата за посредување.

(8) Комисијата за посредување работи на седници на кои задолжително присуствуваат претставници на сторителот на прекршокот.

(9) Комисијата за посредување е должна да ја започне постапката на комисијата во рок од 24 часа од денот кога е пристигнато барањето од ставот (2) на овој член.

(10) За склучената согласност по посредувањето се составува спогодба во која се констатира согласноста на двете страни.

(11) Во спогодбата се утврдуваат обврските на сторителот на прекршокот, а особено:

- 1) висината и начинот на плаќање на глобата,
- 2) висината и начинот на плаќање на други давачки и трошоци и
- 3) мерките кои треба да ги преземе сторителот со цел да ги отстрани последиците од прекршокот.

(12) Споодбата од ставот (10) на овој член има сила на извршна исправа.

(13) Советот на експерти на Агенцијата донесува деловник и трошковник за работа на комисијата за посредување. Висината и видот на трошоците утврдени во трошковникот се определуваат врз основа на реалните трошоци што ги има Агенцијата

за супервизија на осигурување заради обезбедување на работа на комисијата за посредување.

(14) Членовите во комисијата за посредување имаат право на награда за својата работа во комисијата која треба да биде разумна и соодветна на значењето, обемот на работа на членовите и сложеноста на прекршоците.

(15) Комисијата за посредување е должна да води евиденција за поведените постапки за посредување и за нивниот исход.

Според Судот законската определба на членовите 235-б став 8 и 235-в став 14, членовите на Прекршочната комисија, односно на Комисијата за посредување, покрај платата (со оглед на тоа што истите се вработени лица во Агенцијата за супервизија на осигурување - член 235-а став 2), да примаат дополнителен надоместок за нивната работна обврска, основано истите ги доведува под сомнение по однос на начелото на владеењето на правото гарантирано со Уставот. Имајќи ја во вид одредбата од Амандманот ХХ на Уставот, произлегува дека со оваа измена на Уставот, на органите на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања им е воведена нова надлежност, надлежност за изрекување на прекршочни санкции и водење на прекршочна постапка. Оттука, произлегува дека водењето на прекршочната постапка и изрекувањето на прекршочна санкција претставува управна функција на органот на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања, која спаѓа во неговиот делокруг на работа, односно претставува негова надлежност.

Предвид на наведеното, Судот оцени дека и вршењето на работата на Комисијата за посредување, исто така, не може да се смета за дополнителен ангажман, бидејќи членувањето на вработените во Комисијата за прекршоци, односно во Комисија за посредување претставува нивна работна обврска за чие што извршување тие треба да добиваат надомест во вид на плата за извршена работа, а не дополнителен надоместок во вид на награда.

Оттука, со оглед на фактот што работата на Комисијата за прекршоци, односно Комисијата за посредување е во рамките на редовната управна функција на Агенцијата за супервизија на осигурување, а чии членови се избрани од редот на вработните во Агенцијата, Судот оцени дека таквото членство не може да се смета за дополнителен ангажман за кој би следел дополнителен надоместок

во вид на награда, како што предвидуваат оспорените членови од Законот.

Имајќи ја во вид наведената уставно-судска анализа според Судот оспорениот член 235-б став 8 и член 235-в став 14 од Законот, основано може да се доведе под сомнение по однос на членовите 8 став 1 алинеја 3, 32 став 51 и Амандман XX од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.121/2011)

У.бр.121/2011

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 29 ноември 2011 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА член 235-б став 8 и член 235-в став 14 од Законот за супервизија на осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.27/2002, 79/2007, 88/2008, 67/2010 и 44/2011).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод иницијатива на Стамен Филипov од Скопје, со Решение У.бр.121/2011

од 12 октомври 2011 година поведе постапка за оценување на уставноста на членовите означени во точката 1 од оваа одлука, бидејќи основано се постави прашањето за нивната согласност со Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека во членот 235-б став 8 од Законот за супервизија на осигурување е предвидено дека членовите на прекршочната комисија имаат право на награда за својата работа во Прекршочната комисија што ја определува Советот на експерти на Агенцијата која треба да биде разумна и соодветна на значењето, обемот на работа на членовите и сложеноста на прекршоците.

Според член 235-в став 14 од истиот закон, членовите на комисија за посредување имаат право на награда за својата работа во комисијата која треба да биде разумна и соодветна на значењето, обемот на работа на членовите и сложеноста на прекршоците.

5. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според Амандман XX на Уставот, со кој се дополнува член 13 од Уставот, за прекршоци определени со закон, санкција може да изрече орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања. Против конечна одлука за престанок се гарантира судска заштита под услови и постапка уредени со закон.

Во член 32 став 5 од Уставот е предвидено дека остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Според член 51 од Уставот во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 235-а од Законот за супервизија на осигурувањето со наслов „прекршочен орган“ предвидува:

(1) За прекршоците утврдени во членот 237, 237-а, 237-б, 237-в и 237-г од овој закон прекршочна постапка води и прекршочна

санкција изрекува Агенцијата за супервизија на осигурување (во натамошниот текст: Прекршочен орган).

(2) Прекршочната постапка од ставот (1) на овој член пред Прекршочниот орган ја води Комисија за одлучување по прекршок (во натамошниот текст: Прекршочна комисија) формирана од вработени лица во Агенцијата за супервизија на осигурување кои ги именува Советот на експерти на Агенцијата.

(3) Советот на експерти со подзаконски акт го определува бројот, потребниот степен на стручна подготовка и работно искуство на членовите на Прекршочната комисија.

(4) Членовите на Прекршочната комисија се избираат за времетраење од пет години со право на реизбор.

(5) За претседател на Прекршочната комисија може да биде избран само дипломиран правник со положен правосуден испит.

(6) Прекршочната комисија донесува одлуки за прекршоците од овој закон и за изрекување прекршочни санкции.

(7) Прекршочната комисија донесува Деловник за својата работа кој претходно е одобрен од Советот на експерти на Агенцијата.

(8) Против решенијата на Прекршочната комисија, со кои се изрекува прекршочна санкција може да се поднесе тужба за поведување на управен спор пред надлежниот суд.

Оспорениот член 235-б од Законот во кој е дефинирана работата на Прекршочната комисија, предвидува:

(1) Член на Прекршочната комисија може да се разреши:

- 1) со истекот на времето за кое е именуван за член,
- 2) по негово барање,
- 3) со исполнување на условите за старосна пензија согласно со закон,
- 4) ако е осуден со правосилна судска пресуда за кривично дело,
- 5) ако му се утврди трајна неспособност,
- 6) ако се утврди прекршување на прописите за водење на прекршочната постапка со правосилна одлука,
- 7) ако не ги исполнува обврските кои произлегуваат од работењето во Прекршочната комисија и
- 8) ако не пријавил постоење на конфликт на интереси за случај за кој решава Прекршочната комисија.

(2) Предлог за разрешување на член на Прекршочната комисија за случаите од ставот (2) точки 3 до 8 на овој член поднесува претседателот на Прекршочната комисија до Советот на експерти на Агенцијата.

(3) Прекршочната комисија има право да изведува докази и собира податоци кои се неопходни за утврдување на прекршокот, како и да врши други работи и презема дејствија утврдени со овој закон, Законот за прекршоците и/или со друг закон.

(4) Членовите на Прекршочната комисија се самостојни и независни во работата на Прекршочната комисија и одлучуваат врз основа на своето стручно знаење и самостојно убедување.

(5) Прекршочната комисија одлучува со мнозинство гласови од вкупниот број на членови.

(6) Прекршочната комисија води единствена евиденција на прекршоците, изречените прекршочни санкции и донесените одлуки на начин пропишан од Советот на експерти на Агенцијата во согласност со министерот кој раководи со органот надлежен за вршење на работите од областа на правдата.

(7) Со актот од ставот (6) на овој член се пропишува и начинот на пристап до информациите кои се содржани во евиденцијата.

(8) Членовите на Прекршочната комисија имаат право на награда за својата работа во Прекршочната комисија што ја определува Советот на експерти на Агенцијата која треба да биде разумна и соодветна на значењето, обемот на работа на членовите и сложеноста на прекршоците.

Членот 235-в од Законот кој е содржан во поднасловот: „Посредување“, предвидува:

(1) За прекршоците утврдени во членот 237 од овој закон, овластените лица на Агенцијата за супервизија на осигурување, во рамките на своите овластувања, на сторителот на прекршокот му нудат посредување и постигнување согласност со која сторителот на прекршокот треба да ја плати глобата, другите давачки или да ги острани последиците од прекршокот.

(2) Постапката за посредување се покренува со доставување на понуда од страна на овластено лице на Агенцијата за супервизија на осигурување во рок од осум дена од денот кога е констатирано сторувањето на прекршокот.

(3) Сторителот на прекршокот е должен во рок од три дена од денот на приемот на понудата од ставот (2) на овој член да даде писмена согласност за покренување на постапка на посредување.

(4) Овластените лица на Агенцијата за супервизија на осигурување за случаите од ставот (3) на овој член составуваат записник во кој се констатира согласноста на двете страни за покренување на постапка за посредување на кој се потпишува и сторителот на прекршокот.

(5) Согласноста за посредувањето треба да се постигне во рок од осум дена од денот кога е започната постапката за посредување.

(6) Постапката за посредување се води пред комисија за посредување составена формирана од вработени лица во Агенцијата за супервизија на осигурување кои ги именува Советот на експерти на Агенцијата.

(7) Советот на експерти со подзаконски акт го определува бројот, потребниот степен на стручна подготовка и работно искуство на членовите на комисијата за посредување.

(8) Комисијата за посредување работи на седници на кои задолжително присуствуваат претставници на сторителот на прекршокот.

(9) Комисијата за посредување е должна да ја започне постапката на комисијата во рок од 24 часа од денот кога е пристигнато барањето од ставот (2) на овој член.

(10) За склучената согласност по посредувањето се составува спогодба во која се констатира согласноста на двете страни.

(11) Во спогодбата се утврдуваат обврските на сторителот на прекршокот, а особено:

- 1) висината и начинот на плаќање на глобата,
- 2) висината и начинот на плаќање на други давачки и трошоци и
- 3) мерките кои треба да ги преземе сторителот со цел да ги отстрани последиците од прекршокот.

(12) Спогодбата од ставот (10) на овој член има сила на извршна исправа.

(13) Советот на експерти на Агенцијата донесува деловник и трошковник за работа на комисијата за посредување. Висината и видот на трошоците утврдени во трошковникот се определуваат врз основа на реалните трошоци што ги има Агенцијата за супервизија на осигурување заради обезбедување на работа на комисијата за посредување.

(14) Членовите во комисијата за посредување имаат право на награда за својата работа во комисијата која треба да биде

разумна и соодветна на значењето, обемот на работа на членовите и сложеноста на прекршоците.

(15) Комисијата за посредување е должна да води евиденција за поведените постапки за посредување и за нивниот исход.

Според Судот, законската определба на членовите 235-б став 8 и 235-в став 14, членовите на Прекршочната комисија, односно на Комисијата за посредување, покрај платата (со оглед на тоа што истите се вработени лица во Агенцијата за супервизија на осигурување - член 235-а став 2), да имаат право на награда не е во согласност со начелото на владеењето на правото гарантирано со Уставот. Имајќи ја во вид одредбата од Амандманот XX на Уставот, произлегува дека со оваа измена на Уставот, на органите на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања им е воведена нова надлежност, надлежност за изрекување на прекршочни санкции и водење на прекршочна постапка. Оттука, произлегува дека водењето на прекршочната постапка и изрекувањето на прекршочна санкција претставува управна функција на органот на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања, која спаѓа во неговиот делокруг на работа, односно претставува негова надлежност.

Предвид на наведеното, Судот оцени дека и вршењето на работата на Комисијата за посредување, исто така, не може да се смета за дополнителен ангажман, бидејќи членувањето на вработените во Комисијата за прекршоци, односно во Комисија за посредување претставува нивна работна обврска за чие што извршување тие треба да добиваат надомест во вид на плата за извршена работа, а не дополнителен надоместок во вид на награда.

Оттука, со оглед на фактот што работата на Комисијата за прекршоци, односно Комисијата за посредување е во рамките на редовната управна функција на Агенцијата за супервизија на осигурување, а чии членови се избрани од редот на вработните во Агенцијата, Судот оцени дека таквото членство не може да се смета за дополнителен ангажман за кој би следел дополнителен надоместок во вид на награда, како што предвидуваат оспорените членови од Законот.

Имајќи ја во вид наведената уставно-судска анализа според Судот оспорениот член 235-б став 8 и член 235-в став 14 од

Законот, не се во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, член 32 став 5 и Амандман XX од Уставот.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.121/2011)

26.

У.бр.118/2011

- Уредба за директни плаќања

- *Bylaw for direct payments*

- Имајќи ја предвид содржината на оспорената Уредба која е донесена во април 2011 година, по завршување на земјоделските активности и кога корисниците легитимно очекувале дека директните плаќања се утврдени во февруари 2011 година и тие треба да ја добијат утврдената сума, со тоа што Владата подоцна ја намалува таа сума, се доведува во прашање начелото на владеење на правото како темелна вредност на уставниот поредок и повреда на принципот на забрана на повратно дејство на законите и прописите.

- *Given the content of the contested Bylaw which was adopted in April 2011, after the conclusion of the agricultural activities and when the users had legitimate expectations that the payments had been defined in February 2011 and they should receive the sum determined, the reduction of that sum by the Government later on questions the principle of the rule of law as a fundamental value of the constitutional order and violates the principle of prohibition of a retroactive effect of the laws and regulations.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 24 ноември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА барањето на Верка Василевска од Кавадарци за заштита на слободите и правата на човекот и граѓанинот од член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, кои се однесуваат на забраната на дискриминација на граѓаните по основ на социјална припадност.

2. Верка Василевска од Кавадарци на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе барање заштита на слободите и правата.

Според наводите во барањето, дискриминацијата во конкретниов случај била сторена на начин што судовите во редовната постапка со оспорените акти сториле повреди на материјалното право кои се состоеле во тоа што тужената страна не им пресметувала и исплаќала надоместок на плата по основ на минат труд и регрес за исхрана.

Имено, со постапувањето по предметите П.бр.862/98 и П.бр.494/06 на Основниот суд во Кавадарци биле повредени одредбите на членот 6 од Конвенцијата, кои одредби биле во врска со членот 118 од Уставот на Република Македонија, а дотолку повеќе што Одделот за казниви дела на Врховниот суд на Република Македонија имал заземено правно мислење од 29 јуни 2007 година со кое била прифатено дека Конвенцијата е составен дел на правниот поредок на Република Македонија и истата непосредно се применува.

Понатаму, во барањето се наведува дека пониските судови, вклучувајќи го и Врховниот суд со своите одлуки сториле повреда на одредбите на Уставот на Република Македонија од членот 8 став 1 алинеја 3 и член 9 кои биле противуставни и со кои била направена дискриминација согласно членот 110 алинеја 3 од Уставот.

Поради наведените причини во барањето се предлага Уставниот суд на Република Македонија да ја преиспита уставноста на оспорените одлуки и истовремено се предлага донесување на Решение за запирање на извршувањето на Пресудите на Основниот суд во Кавадарци П.бр.862/98 од 23 април 2008 година и П.бр.494/06 од 11 март 2009 година, согласно член 57 од Деловникот на Уставниот суд.

3. Судот на седницата утврди дека на ден 8.10.1998 година тужителите Мирјана Гркова, Благородна Арангелова, Верка Василева и др. од Кавадарци преку адвокат Ѓорѓи Митрев имаат поднесено тужба против тужениот Република Македонија - Основен суд Кавадарци, за исплата на плата, по која е оформен предмет П.бр.862/98. Согласно годишниот распоред за работа на предмети предметот е доделен во работа на судијата Јованче Најдов.

Со тужбата тужителите бараат да се задолжи Република Македонија - Основниот суд Кавадарци на тужителите да им пресмета и исплати додаток на плата по основ на работен стаж и тоа на секој од тужителите со износи наведени како во тужбата заедно со камата во висина утврдена со ЗВСЗК сметано од денот на поднесувањето на тужбата до исплатата.

Постапувајќи по предметот судијата на ден 2.12.1998 година има донесено решение да се изврши финансво вештачење по правната работа на тужителите против тужениот. По извршеното вештачење од страна на вештото лице Зорка Бадева дипломиран економист од Кавадарци, судијата на ден 25.02.1999 година одржал расправа и по изјавените завршни зборови на полномошникот на тужителите адвокат Ѓорѓи Митрев и застапникот на тужениот Република Македонија, има донесено пресуда со која тужбеното барање на тужителите го усвојува, а го задолжува тужениот да им плати на тужителите на име додаток на плата, по основ на работен стаж и тоа на секој од тужителите посебно со износи и за период наведен како во изреката на пресудата. Со пресудата го задолжува тужениот да им плати на тужителите и законска затезна камата сметано од 7.10.1998 година па до денот на исплатата, а во рок од 8 дена по приемот на пресудата.

Пресудата П.бр.862/98 од 25.02.1999 година е доставена до заменик јавниот правобранител за подрачјето на Кавадарци и до адвокатот Ѓорѓи Митрев од Кавадарци, како полномошник на тужителите на ден 11.03.1999 година.

Незадоволен од вака донесената пресуда тужениот Република Македонија - Министерство за правда преку заменик јавниот правобранител за подрачје Кавадарци Евдокија Заркова Иванова поднеле жалба во законски рок. Одговор на жалбата има доставено полномошникот на тужителите адвокат Ѓорѓи Митрев од Кавадарци. Жалбата на тужената Република Македонија - Министерство за правда е уважена, а пресудата на Основниот суд Кавадарци П.бр.862/98 од 25.02.1999 година со решение на Апелациониот суд Скопје ГЖ.бр.1672/99 од 25.04.1999 година е укината и предметот е вратен на повторно судење пред првостепениот суд.

Постапувајќи по напаствијата на повисокиот суд судечкиот судија одржал неколку расправи, изготвено е и дополние на записникот за извршеното вештачење, како и изведени се дополнителни докази во доказна постапка и потоа повторно на ден 28.03.2000 година има донесено пресуда со која тужбеното барање на тужителите се усвојува, а се задолжува тужениот да плати на тужителите на име неисплатена плата и надомест за минат труд за периодот од месец октомври 1995 година до месец октомври 1998 година и тоа со износи за секој тужител наведени како во изреката на пресудата, а на наведените износи тужениот да плати законска затезна камата сметано од 7.10.1998 година, а до денот на исплатата, а во рок од 8 дена од денот на приемот на пресудата.

Пресудата П.бр.862/98 од 28.03.2000 година е доставена до заменик јавниот правобранител за подрачјето на Кавадарци и до адвокатот Ѓорѓи Митрев од Кавадарци, како полномошник на тужителите на ден 4.05.2000 година.

Незадоволен од вака донесената пресуда тужениот Република Македонија - Министерство за правда преку заменик јавниот правобранител за подрачје Кавадарци Евдокија Заркова Иванова поднеле жалба во законски рок. Жалбата на тужената Република Македонија - Министерство за правда е уважена, а пресудата на Основниот суд Кавадарци П.бр.862/98 од 28.03.2000 година со решение на Апелациониот суд Скопје ГЖ.бр.3771/2000 од 29.06.2000 година е укината и предметот е вратен на повторно судење пред првостепениот суд.

Повторно постапувајќи по напаствијата на повисокиот суд судечкиот судија на ден 18.09.2001 година има донесено пресуда со која тужбеното барање на тужителите го усвојува, а се задолжува тужениот Република Македонија - Основен суд Кавадарци, да му

плати на тужителите на име надомест за минат труд и тоа со износи за секој тужител наведени како во изреката на пресудата, а на наведените износи тужениот да плати законска затезна камата сметано од 7.10.1998 година, а до денот на исплатата, а во рок од 8 дена од денот на приемот на пресудата.

Незадоволен од вака донесената пресуда тужениот Република Македонија - Основен суд Кавадарци преку заменик јавниот правобранител за подрачје Кавадарци Евдокија Заркова Иванова поднеле жалба во законски рок. Жалбата на тужениот е одбиена како неоснована, а пресудата на Основниот суд Кавадарци П.бр.862/89 од 18.09.2001 година е потврдена од Апелациониот суд Скопје со пресуда ГЖ.бр.5150/01 од 6.12.2001 година, со што пресудата на Основниот суд Кавадарци, П.бр.862/98 од 18.09.2001 година станала правосилна.

По правосилноста и извршноста на пресудата од страна на тужителите, како доверители, преку нивниот полномошник адвокат Ѓорѓи Митрев од Кавадарци, против тужениот како должник е поднесен Предлог за присилно извршување заради наплата на нивните побарувања како и за наплата на процесните трошоци. По поднесениот предлог овој суд со решение И.бр.77/02 од 25.01.2002 година го дозволил предложеното извршување. Против ова решение од страна на должникот е поднесена жалба, која со решение ГЖ.бр.1188/02 од 3.04.2002 година на Апелациониот суд Скопје е одбиена како неоснована. Врз основа на правосилното решение за извршување е донесено решение И.бр.77/2002 од 26.04.2002 година со кое како средство за извршување е определена заплена на парични средства од трезорската сметка на должникот. Заплена по ова решение е реализирана и поединечните износи на побарување се пренесени на штедните книшки на доверителите, додека износот на процесните трошоци од 191.500,00 денари, како и на извршните трошоци од 26.382,00 денари се пренесени на жиро сметката на полномошникот на доверителите, адвокат Ѓорѓи Митрев од Кавадарци.

Од увидот во предметот се утврди дека тужениот незадоволен од донесената второстепена одлука на ден 15.01.2002 година, има поднесено Ревизија преку овој суд до Врховниот суд на Република Македонија.

Поради престанок на функцијата судија односно смрт на судијата Јованче Најдов кој досега има постапувано по предметот, предметот П.бр.862/98 согласно годишниот распоред за работа

заради понатамошно постапување е доделен во работа на судијата Лилјана Ситникоска, која постапувајќи по поднесената ревизија има донесено решение П.бр.862/98 од 22.01.2002 година со кое Ревизијата ја отфрла како недозволена.

Тужениот незадоволен од вака донесеното решение преку заменик јавниот правобранител за подрачје Кавадарци Евдокија Заркова Иванова поднел жалба во законски рок. Жалбата на тужениот е одбиена како неоснована, а решението на Основниот суд Кавадарци П.бр.862/89 од 22.01.2002 година е потврдено со решение на Апелациониот суд Скопје ГЖ.бр.2947/02 од 6.06.2002 година.

Од увидот во предметот се утврди дека поднесено е и барање за заштита на законитоста од Јавното обвинителство на Република Македонија, против пресудата на Апелациониот суд Скопје Гж.бр.5150/01 од 6.12.2001 година. Врховниот суд на Република Македонија одлучувајќи по барањето за заштита на законитоста подигнато од Јавниот обвинител на Република Македонија, со решение ГЗЗ.бр.123/02 од 20.02.2003 година, барањето за заштита на законитоста го уважува а пресудата на Апелациониот суд Скопје ГЖ.бр.5150/01 од 6.12.2001 година и пресудата на Основниот суд Кавадарци П.бр.862/98 од 18.09.2001 година ги укинува и предметот го враќа на повторно судење.

Согласно електронската распределба за работа, предметот П.бр. 862/98 е доделен во работа на судијата Милан Николов. Постапувајќи по предметот судечкиот судија на расправата одржана на ден 1.01.2004 година донел решение со кое определил економско финансво вештачење и предметот го доделил на Бирото за судски вештачења Скопје. Со писмен поднесок доставен од Бирото за судски вештачења Скопје на 28.03.2005 година се известува судијата дека до 1.03.2005 година се уште не е уплатен бараниот депозит поради што предметот му се враќа на судот на понатамошно постапување и надлежност.

Судечкиот судија на ден 24.10.2005 година има донесено решение со кое ги задолжува сите тужители вработени во Основниот суд Кавадарци, да уплатат депозит од 14.160,00 денари, како предметот би можел да биде пратен во Бирото за судски вештачења Скопје. Од увидот во предметот се утврди дека на расправата од ден 8.11.2006 година се констатира дека уплатен е бараниот депозит за вештачење и предметот повторно да биде доверен на Бирото за судски вештачења. На 11.12.2007 година Бирото за судски вештачења

Скопје вештиот наод и мислење по предметот П.бр.862/98 го доставува до Основниот суд Кавадарци.

На ден 3.04.2008, 14.04.2008 и на ден 23.04.2008 година одржани се расправи, а завршните зборови по предметот од страна на Државниот правобранител за Кавадарци, Евдокија Заркова Иванова и од полномошникот на тужителите, адвокат Ѓорѓи Митрев од Кавадарци се доставени во писмена форма. На ден 23.04.2008 година донесена е пресуда со која тужбеното барање на тужителите се одбива како неосновано, а истите се задолжени солидарно да му ги платат на тужениот Република Македонија - Основен суд Кавадарци, процесните трошоци во вкупен износ од 194.511,00 денари во рок од 15 дена по приемот на пресудата.

Незадоволен од вака донесената пресуда тужителите преку полномошникот адвокат Ѓорѓи Митрев од Кавадарци, во законски рок поднеле жалба.

Со пресуда РОЖ.бр.1852/08 од 19.02.2009 година жалбата е одбиена како неоснована, а пресудата на Основниот суд Кавадарци П.бр.862/98 од 23.04.2008 година е потврдена.

Од увидот во предметот се утврди дека на ден 27.03.2009 година, поднесена е ревизија против пресудата П.бр.862/98 од 23.04.2008 на Основниот суд Кавадарци и пресудата РОЖ.бр.1852/08 од 19.02.2009 година на Апелациониот суд Скопје. На 7.04.2009 година доставено е и дополние на ревизијата со прилог докази пресуди со кои за истата правна работа на други поедини тужители - вработени во Основниот суд Кавадарци и на истите им се усвоени тужбените барања.

Постапувајќи по Ревизијата Врховниот суд на Република Македонија има донесено решение Рев.бр.621/09 од 20.05.2010 година со кое ревизијата ја отфрла како недозволена.

На ден 25.07.2011 година од страна на тужителите поднесен е Предлог за повторување на постапката и пред Основниот суд Кавадарци образуван е предмет ПП.бр.10/11.

Што се однесува пак до предметите П.бр.41/02 и П.бр.207/04, во истите подносителот на барањето за заштита на слободите и правата Верка Василевска не се јавува како тужител, туку тужители се други вработени во Основниот суд Кавадарци.

Карактеристично е за овие предмети е тоа што тужениот е ист како и во предметот П.бр.862/98, Република Македонија - Основен суд Кавадарци, а идентичен е и предметот на спорот, барање на надомест на штета поради неисплата на дел од платата по основ на минат труд. Укажувањето за нееднаков третман од страна на подносителот на барањето Верка Василевска најверојатно се однесува на фактот што предметите П.бр.207/04 и П.бр.41/02 се правосилно завршени во прв степен, односно против првостепените пресуди донесени во истите не се изјавени жалби од страна на Државното правобранителство.

Од друга страна, во предметот П.бр.862/98, во кој како еден од тужителите се јавува подносителот на барањето Верка Василевска, по вложениот вонреден правен лек првостепената и второстепената пресуда се укинати, а конечниот исход од спорот е одбивање на тужбеното барање на тужителите, по што е и настаната обврска тужителите да ги вратат примените парични износи што го стекнале по основ кој дополнително отпаднал, согласно пресудата на овој суд П.бр.494/06 од 11.03.2009 година.

Од увидот во доставницата, неспорно произлегува дека полномошник на барателката, адвокат Ѓорѓи Митрев од Кавадарци, пресудата на Основниот суд во Кавадарци П.бр.862/98 од 19 февруари 2009 година, ја примил на 10 март 2009 година, а пресудата П.бр.494/06 од 11 март 2009 година била закачена на огласна табла на ден 15 март 2011 година, а откачена од огласна табла на ден 24 март 2011 година.

4. Согласно член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забрана на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, надионална, социјална и политичка припадност.

Според член 51 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, секој граѓанин што смета дека со поединечен акт или дејство му е повредено право или слобода утврдени со член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, може да бара заштита од Уставниот суд во рок од 2 месеци од денот на доставувањето на конечен или правосилен поединечен акт, односно од денот на дознавањето за преземање дејство со кое е сторена

повредата, но не подоцна од 5 години од денот на неговото преземање. Во барањето, според член 52 од Деловникот, потребно е да се наведат причините поради кои се бара заштита, актите или дејствијата со кои тие се повредени, фактите и доказите на кои се заснива барањето, како и други податоци потребни за одлучувањето на Уставниот суд.

Согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Во претходна постапка, Судот утврди дека барањето на Верка Василевска од Кавадарци за заштита на слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на забраната за дискриминација по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност, до Уставниот суд е поднесена на 16 август 2011 година, кое по барање на судот е дополнето и допрецизирано со поднесок доставен до Судот на 16 септември 2011 година.

Видно од известувањето на Основниот суд во Кавадарци, доставено до Уставниот суд на Република Македонија под Су.бр.03-281-1/2011 од 10 октомври 2011 година, а примено во Судот на 13 октомври 2011 година, уредна достава на правосилната пресуда на Апелациониот суд Скопје РОЖ.бр.1852/08 од 19 февруари 2009 година, со која е потврдена пресудата на Основниот суд во Кавадарци П.бр.862/98 од 23 април 2008 година, на Верка Василевска, односно на нејзиниот полномошник адвокат Ѓорѓи Митрев од Кавадарци била извршена на 10 март 2009 година. Пресудата на Основниот суд во Кавадарци П.бр.494/06 од 26 февруари 2009 година, која е потврдена со пресуда на Апелациониот суд во Скопје ГЖ.бр.3531/09 од 25 декември 2009 година, уредно е доставена на 24 март 2011 година.

Од наведената фактичка состојба јасно произлегува дека барањето за заштита на слободите и правата на човекот и граѓаните што се однесуваат на забраната на дискриминација по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност е поднесено по истекот на рокот од 2 месеци од денот на доставувањето на правосилните пресуди, поради што цениме дека во конкретниот случај постојат процесни пречки овој Суд да се впушти во мериторно одлучување за суштината на барањето, односно дека се исполнети условите од член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, барањето да се отфрли.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.181/2011)

27.

У.бр.27/2011

- Данок на наследство и подарок

- Inheritance and gift tax

- Законодавецот на јасен начин, во согласност со член 33 од Уставот, ја уредил обврската за обврзникот на данок на наследство и подарок да го пријави стекнатиот имот во рок од 15 дена од денот на настанување на даночната обврска од членот 15 на овој закон.

- The legislator in a clear way, in accordance with Article 33 of the Constitution, regulated the obligation for the taxpayer of inheritance and gift tax to report the property acquired within 15 days from the date of the occurrence of the tax obligation referred to in Article 15 of this Law.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 28 декември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 15 став 5 од Законот за даноците на имот („Службен весник на Република Македонија“ бр. 61/2004, 92/2007, 102/2008, 35/2011 и 53/2011).

2. Агенцијата „ПРО АГЕНС“– Скопје преку застапникот м-р Павле Гацов и Ирена Николовска од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, оспорениот член 15 став 5 од Законот за даноците на имот, не само што ја нарушувало правната сигурност на субјектот како потенцијален основ за двојно оданочување, туку уште повеќе тоа го прави на начин што не го регулира временското ограничување на даночната обврска во одреден временски период, така што законодавецот дозволил оданочувањето на единствената даночна обврска во одреден временски период, да може да трае без временски лимит, а со тоа допуштил даночниот орган да може даночниот долг да го наплатува во секој момент, независно од институтот на застареност на даночниот долг. Ваквата „флексибилна“ одредба го стимулирала даночниот обврзник да го одложува пријавувањето за оданочување на имотот примен како подарок (на пример, во тајминг кога има некаква институционална заштита) мотивиран од одредбата дека даночната обврска настанува на денот на откривањето на имотот примен како подарок.

Поради тоа со иницијативата се бара да се поништи член 15 став 5 од Законот за даноците на имот, бидејќи истиот бил во спротивност со член 8 став 1 алинеи 3 и 6, член 9 став 2, член 30, член 33 и член 51 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека во членот 15 став 5 од Законот е предвидено дека ако правосилното решение за наследување или договорот за подарок не се пријавени или не се пријавени навремено, даночната обврска настанува на денот на откривањето на наследениот имот, односно на подарок примениот имот.

4. Според членот 110 алинеи 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 8 став 1 алинеи 3 и 6 од Уставот, владењето на правото и правната заштита на сопственоста претставуваат темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно со член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување; имотната и општествената положба. Според став 2 од овој член, граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 30 став 1 од Уставот на Република Македонија, се гарантира правото на сопственост и правото на наследување. Според став 2 од овој член, сопственоста создава права и обврски и треба да служи за добро на поединецот и на заедницата. Според став 3, никому не можат да му бидат одземени или ограничени сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон. Според став 4, во случај на експропријација на сопственоста или во случај на ограничување на сопственоста се гарантира праведен надомест кој не може да биде понизок од пазарната вредност.

Согласно член 33 од Уставот, секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намиравањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон (став 1) и секој е должен да ги почитува Уставот и законите (став 2).

Според Законот за даноците на имот („Службен весник на Република Македонија“ бр.61/2004, 92/2007 и 102/2008) е утврдено дека со овој закон се уредува начинот на оданочувањето на следниве видови даноци на имот: данок на имот, данок на наследство и подарок и данок на промет на недвижности.

Во членот 10 од овој Закон е регулиран предметот на оданочување со данокот на наследство и подарок. Имено, данок на наследство и подарок се плаќа на недвижен имот и право на плодоуживање и користење на недвижен имот, кои наследниците односно примателите на подароци ги наследуваат, односно примаат врз основа на Законот за наследување односно договорот за подарок. Но, исто така данок на наследство и подарок се плаќа и на готови пари, парични побарувања, хартии од вредност и друг подвижен имот, ако пазарната вредност на наследството, односно договорот за подарок е повисока од износот на едногодишната просечна плата во Република Македонија во претходната година, според податоците на Државниот завод за статистика.

Даночната обврска за плаќање на данок на наследство и подарок, согласно со член 15 од Законот за даноците на имот, настанува во моментот на правосилноста на решението за наследување односно со денот на склучување на договорот за подарок.

Со оглед на тоа, Судот оцени дека оваа одредба е во духот на остварувањето на една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија односно владеењето на правото и е во согласност со член 33 од Уставот на Република Македонија, според кој секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намиравањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

Според членот 15 став 5 од Законот за даноците на имот („Службен весник на Република Македонија“ бр. 61/2004, 92/2007, 102/2008, 35/2011 и 53/2011) во кој се пропишува дека доколку правосилното решение за наследување или на договорот за подарок не се пријавени или не се пријавени навремено, даночната обврска настанува на денот на откривањето на наследениот имот, односно на подарок примениот имот, Судот утврди дека во контекст на наведеното, првенствено е потребно да се има во предвид и членот 31 од Законот за даноците на имот според кој обврзникот на данок на наследство и подарок е должен да поднесе даночна пријава во рок од 15 дена од денот на настанување на даночната обврска од членот 15 на овој закон. Пријавата се поднесува до општинската администрација, администрацијата на општините во градот Скопје и до администрацијата на Градот Скопје каде се наоѓа недвижниот имот кој обврзникот го наследува или прима на подарок, додека доколку даночниот обврзник кој наследува или прима на подарок подвижен

имот пријавата се поднесува до општинската администрација, администрацијата на општините во Градот Скопје и до администрацијата на Градот Скопје каде се наоѓа наследниот имот. За неисполнување на обврската од членот 31 од овој закон е пропишана глоба во износ од 2.000 до 3.000 евра во денарска противвредност.

Од наведеното произлегува дека законодавецот на јасен начин, во согласност со член 33 од Уставот, ја уредил обврската за обврзникот на данок на наследство и подарок да го пријави стекнатиот имот во рок од 15 дена од денот на настанување на даночната обврска од членот 15 на овој закон.

Имајќи го предвид наведеното Судот оцени дека членот 15 став 5 од Законот за даноците на имот, не е во несогласност со Уставот на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер–Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.27/2011)

4. Стопанство

4. Economy

28.

У.бр.129/2010

- Форма и содржина договор за откуп и утврдување на границите на откупната цена на земјоделските производи

- Form and content of a contract for purchase and determination of the limits of the purchase price of agricultural products

- Во случај кога со закон е определено задолжително склучување и задолжителна содржина на еден договор, во тој случај учесниците во прометот се обврзани за склучување на таков договор, чија форма и содржина е определена со закон, а воедно се обврзани и на одредбите на прописите со кои, делумно или во целост се определува содржината на договорот. Со закон определената форма и содржина на договорите, не значи ограничување, ниту пак забрана на субјектите да учествуваат на пазарот преку овој вид на облигациони односи, конкретно продажба и откуп на земјоделски производи.

- Определувањето на границите на откупната цена на земјоделските производи, не значи нарушување на слободата на пазарот и претприемништвото бидејќи тоа не е само работа на субјектите на пазарот, туку и на државата која како гарант на оваа слобода има значајна улога како регулатор на економските текови во стопанството.

- In case when compulsory conclusion and compulsory content of a contract is defined by law, the participants in the turnover are required to conclude such a contract, whose form and content is defined by law, and at the same time they are bound by the provisions and regulations which, partially or entirely, prescribe the content of the contract. The

form and content of the contracts defined by law does not mean restriction or prohibition for the subjects to take part in the market through this type of obligation relations, specifically sale and purchase of agricultural products.

- The determination of the limits of the purchase price for agricultural products does not mean a violation of the freedom of the market and entrepreneurship, since it is not only a task of the subjects on the market but also of the state which as a guarantor of this freedom has a significant role as the regulator of the economic courses in the economy.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” број 70/1992), на седницата одржана на 27 април 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 32 од Законот за земјоделство и рурален развој (“Службен весник на Република Македонија” број 49/2010).

2. СЕ ОТФРЛААТ иницијативите за поведување на постапка за оценување на уставноста на членовите 31, 33, 34 и 35 од Законот, означен во точката 1 од ова решение.

3. Според иницијативата поднесена од Стамен Филипov, членовите 31, 32, 33, 34 и 35 од Законот, биле спротивни на членовите 8 став 1 алинеите 3 и 7, членовите 51 и 55 од Уставот на Република Македонија. Меѓутоа, со иницијативата не се дадени аргументи за неуставноста на одредбите кои се оспоруваат.

Според иницијативата поднесена од Миле Бундовски, се оспоруваат членот 31 ставовите 5, 6, 7, 8 и 9 и членот 32 од Законот, а посебно ставот 10 од членот 32, како спротивни со членовите 8 став 1 алинеја 7 и 55 ставовите 1, 2 и 4 од Уставот, бидејќи со оспорените одредби се ограничувала слободата на пазарот и претприемништвото. Според наводите од оваа иницијатива, поблиските услови од ставот 6 од членот 31 од Законот, биле дадени општо, па оттука се оспорува ставот 7 од истиот член со кој е дадено овластување на

министерот поблиску да ги пропише посебните услови од ставовите 3 и 6 од членот 31 од Законот, бидејќи од тоа ќе произлезло министерот да пропишел нешто што требало со Законот да биде пропишано. По однос на неуставноста на останатите одредби од членот 31 од Законот, аргументи во иницијативата, не се дадени. Според иницијаторот, со членот 32 од Законот со која се определувала форма и содржина на облигационен договор на два независни и недржавни субјекти производител и откупувач на земјоделски производи и се утврдувала долна и горна граница на откупната цена на земјоделските производи, се ограничувала слободата на пазарот и претпримеништвото, бидејќи и при најекстензивно толкување на оспорениот член, не можело да се заклучи дека ограничувањата биле поради некоја од причините од членот 55 став 4 од Уставот, односно заради одбраната на Републиката, зачувувањето на природата, животната средина или здравјето на луѓето. Според наводите од оваа иницијатива, предвидените ограничувања можеле да бидат предвидени само спрема државни органи или друштва во сопственост на државата и само во однос на нив, а не и спрема други субјекти. Со иницијативата се предлага и донесување на решение за запирање на извршувањето на поединелни акти или дејствија што се преземени врз основа на оспорените одредби.

4. Судот на седницата утврди дека со оспорениот член 31 од Законот, се уредува видот и начинот откупот на земјоделските производи, кои субјекти можат да врши откуп на земјоделски производи и на кои откупни места, како и условите кои треба да бидат исполнети од страна на правното лице за реализација на откупот.

Судот, исто така утврди дека со оспорениот член 32 од Законот е определено дека:

“Договорот за откуп на земјоделски производи (во натамошниот текст: договорот) се склучува во писмена форма.

Договорот од ставот 1 на овој член особено содржи:

- вид на производ и квалитет,
- цена и количина на производот,
- времетраење на договорот,
- локација и време на предавање на предметот од договорот,
- начин и рок на исплата и
- одредби за престанување и раскинување на договорот.

Договорот се однесува за една или повеќе производни години.

Исплатата на откупените земјоделски производи откупувачот е должен да го изврши во рок од 30 дена од денот на откупот, односно предавање на земјоделскиот производ во откупни центри.

По исклучок на ставот 4 на овој член, договорот може да предвидува авансна исплата со исплата на остаток од вредноста на производот најдоцна до 180 дена од денот на откупот или исплата на средства во висина до 20% од вредноста на производот во рок од 20 дена од денот на откупот и рокот на исплата на остаток од вредноста не подолг од 180 дена од денот на откупот.

Договорот се изготвува во пет примероци од кој еден примерок задолжително се приложува до Министерството преку подрачните единици на Министерството во рок од осум дена од денот на склучувањето на договорот.

Откупувачот е должен да го извести Министерството за секоја измена на одредбите од договорот во рок не подолг од осум дена од настанатата измена.

Измена на договорот од ставот 1 на овој член договорните страни можат да извршат најдоцна десет дена пред предавање на производот од договорот.

Производителот не смее да склучува договор за количини на даден земјоделски производ за кои има склучено договор со друг откупувач.

Доколку цената од ставот 2 на овој член се одредува како опсег на минимална и максимална цена, износот на опсегот на договорната цена се пресметува како:

- 40% од минималната цена за минимални цени до 10 денари по единица производ,
- 30% од минималната цена за минимални цени од 10 до 20 денари по единица производ и
- 20% од минималната цена за минимални цени над 20 денари по единица производ.

Точниот износ на цената од ставот 10 на овој член се утврдува најдоцна на денот на откупот на земјоделските производи во рамките на договорениот обсег имајќи ја предвид пазарната цена на производот.

Во случај кога пазарната цена е повисока од максималната цена во рамките на договорениот обсег, откупната цена е максималната во договорениот опсег.

Во случај кога пазарната цена е пониска од минималната цената во рамките на договорениот опсег, откупната цена е минималната во договорениот опсег.

Пазарната цена е цена на земјоделските производи на пазарите во Република Македонија за која се води евиденција во Министерството согласно со Земјоделскиот пазарен информативен систем.”

Судот, утврди и дека со оспорените членови 33, 34 и 35 од Законот, е уредена постапката за упис во Регистарот на откупувачи, начинот на водењето на Регистарот на откупувачи на земјоделски производи и бришењето од Регистарот.

5. Според член 8 став 1 алинеите 3 и 7 од Уставот на Република Македонија владеењето на правото и слободата на пазарот и претприемништвото се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и законите и секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Со членот 55 од Уставот се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото. Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот. Републиката презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот. Слободата на пазарот и претприемништвото можат да се ограничат со закон единствено заради одбраната на Републиката, зачувувањето на природата, животната средина или здравјето на луѓето.

Според членот 57 од Уставот, Републиката го поттикнува економскиот напредок и се грижи за порамномерен просторен и регионален развој како и за побрз развој на стопански недоволно развиени подрачја.

Заради хармонизација на македонското законодавство со правниот поредок на Европската унија од областа земјоделско-прехранбениот сектор, Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство подготвило, а Владата на Република Македонија, усвоила Стратегијата за земјоделство и рурален развој за периодот 2007-2013 година. Врз основа на таа Стратегија бил донесен Законот за земјоделство и рурален развој од 2007 година (“Службен весник на Република Македонија” број 134/2007). Во насока на подобрување на законските решенија од овој закон, со тековните реформски процеси во оваа област на ниво на Европската Унија, донесен е новиот Закон за земјоделство и рурален развој (“Службен весник на Република Македонија” број 49/2010), во кој се содржани одредбите кои се оспоруваат со иницијативата.

Со Законот за земјоделство и рурален развој се уредуваат планирањето на развојот на земјоделството и руралниот развој, целите на националната земјоделска политика, планирање, следење и процена на националната земјоделска политика, партнерство со социјални и економски партнери од областа на земјоделството, мерките за уредување и поддршка на земјоделски пазари, директни плаќања и рурален развој, државната помош во земјоделството и руралниот развој, формите на организирање и здружување во земјоделството и контролата на спроведување на мерките и надзорот над спроведувањето.

Тргувајќи од целите кои треба да се остварат со Законот за земјоделство и рурален развој во насока на зголемување на конкурентната способност на земјоделството, обезбедување на стабилно ниво на доход на земјоделското стопанство, стабилно производство на квалитетна и поевтина храна и обезбедување на населението со доволни количини храна, како и во насока на усогласување на македонското законодавство со законодавството на Европската унија во земјоделско-прехранбениот сектор, дотолку повеќе што овој сектор ги користи инструментите за претпристапна финансиска помош за развој на земјоделството и руралниот развој од Европската унија, законодавецот ја уредил законската материја од оваа област која претставува појдовна основа на реформите и фундамент на развојот не само во овој сектор, туку и на македонската

економија во целина. Законските решенија понудени со Законот, се базирани на насоките и препораките за реформи во правниот поредок на Европската унија во делот на земјоделството, односно реформите на Заедничката Земјоделска Политика на ЕУ.

Со донесувањето на новиот закон предвидено било зајакнување на правната рамка и подобрување на политиката и институциите во земјоделско прехранбениот сектор и руралните средини, во согласност со тековните реформи во рамките на Европската Унија, а особено преземање на сите новитети и измени во рамките на правото на ЕУ поврзани со земјоделско-прехранбениот сектор и нивно вградување во новиот закон, помеѓу кои и дефинирањето на секторското партнерство во областа и утврдувањето и начините и модалитетите за соработка со не-владиноот сектор, примарните производители и бизнис заедницата во земјоделството, како и начините за подобрување на здружувањето и вертикалната и хоризонтална интеграција на сите чинители во областа.

Конкретно, пропишувањето на оспорените одредби од Законот, било во функција на допринесување во остварување на целите на Законот утврдени во членот 3 став 1, особено заради обезбедување на:

- стабилно производство на квалитетна и поевтина храна и обезбедување на населението со доволни количини храна,
- зголемување на конкурентната способност на земјоделството,
- обезбедување на стабилно ниво на доход на земјоделското стопанство и
- одржлив развој на руралните подрачја и
- оптимално искористување на природните ресурси со почитување на начелата за заштита на природата и животната средина.

Според ставот 2 од членот 3 на Законот, целите од ставот 1 на овој член се остваруваат преку мерки и инструменти на политиките за уредување и подршка на земјоделски пазари, директни плаќања и рурален развој.

Со членот 4 од Законот е определено дека надлежен орган за планирање, следење на спроведувањето и проценка на влијанието на мерките и инструментите на политиките од членот 3

став 2 на овој закон е Министерството. надлежен орган за спроведување на мерките и инструментите на политиките од членот 3 став 2 на овој закон, вклучително и контролата е Агенцијата за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој во согласност со овој закон и Законот за основање на Агенцијата за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој.

Според членот 5 од Законот, финансирањето на националната земјоделска политика се врши од Буџетот на Република Македонија, Буџетот на Европската Унија, донации и од други извори согласно со закон.

За спроведување на целите од член 3 на овој закон, Владата на Република Македонија донесува национална стратегија за земјоделство и рурален развој (член 6 од Законот). Исто така, Владата донесува и тригодишна Национална програма за развој на земјоделството и рурален развој. Владата, на предлог на министерот, донесува годишна програма за финансиска поддршка во земјоделството и годишна програма за финансиска поддршка на руралниот развој за спроведување на националната програма, во кои програми е опфатено и доделувањето на државна помош доколку поинаку не е уредено со одредбите од членовите 93-110 од Законот (член 7 од Законот), со кои одредби е регулирана државната помош во земјоделството.

Владата, исто така, на предлог на министерот донесува повеќегодишна програма за користење на финансиските средства од инструментот за претпристапна помош за развој на земјоделството и руралниот развој од Европската унија во согласност со склучените договори и спогодби со Европската унија за користење на инструментите за претпристапна финансиска помош и планските документи на Европската унија (член 8 од Законот).

Во Делот IV од Законот, законодавецот пропишал одредби (27-46) со кои е регулирана политиката за уредување и поддршка на пазарите со земјоделски производи.

Политиката за уредување и поддршка на пазарите со земјоделско производство се спроведува преку мерки со кои се уредуваат условите и начинот за вршење на трговија со земјоделски производи со цел за зачувување на конкурентските услови и договорните односи во процесот на додадена вредност и пазарна поддршка со цел за надминување на пазарните нарушувања и

обезбедување на стабилност на доходот на земјоделските производители. Конкретно, пазарната подршка се спроведува преку интервенциски мерки, мерки за поттикнување на потрошувачката и мерки за заштита на пазарот (член 27 од Законот).

Со одредбите од член 29-36 од овој закон, законодавецот ги уредил условите и начинот за вршење на трговијата со земјоделски производи.

Според членот 30 став 1 од Законот, продажбата на земјоделските производи може да се врши директно од земјоделското стопанство, на пазарите на мало и големо за земјоделски производи, продажба од мобилни тезги, продажба на саеми, продажба преку интернет, продажба на места за откуп, продажба на собирни места и продажба на добиточни пазари, што значи дека, продажбата на земјоделските производи може да се врши на најразлични начини и места, што е оставено на волјата на производителот да го определи начинот на таа продажба.

Со оспорениот член 31 од Законот, се уредува видот и начинот откупот на земјоделските производи, кој може да врши откуп и на земјоделски производи и на кои откупни места, како и условите кои треба да бидат исполнети од страна на правното лице за реализација на откупот.

Со оспорениот членови 33, 34 и 35 од Законот, е уредена постапката за упис во Регистарот на откупувачи, начинот на водењето на Регистарот на откупувачи на земјоделски производи и бришењето од Регистарот.

Со оспорениот член 32 од Законот, законодавецот ја уредил формата и содржината на договорот за откуп на земјоделските производи, кој особено треба да ги содржи видот на производот и квалитетот, цената и количината на производот, времетраењето на договорот, локацијата и времето на предавањето на предметот од договорот, начинот и рокот на исплатата, одредби за престанување и раскинување на договорот, рокот во кој откупувачот е должен да го извести Министерството за секоја измена на одредбите од договорот, односно рокот до кога договорните страни можат да вршат измена на договорот, забрана за производителот да може да склучува договор за количини на даден земјоделски производ за кои има склучено договор со друг откупувач, начинот на пресметката на износот на опсегот на договорната цена, во случај кога со договорот

цената се одредеува како опсег на минимална и максимална цена, рокот за утврдување на точниот износ на цената во случај кога е договорено цената да се одредува како опсег на минимална и максимална цена, како и начинот на одредување на откупната цена во зависност од движењето на цените на пазарот.

Според член 3 од Законот за облигационите односи (“Службен весник на Република Македонија“ број 18/2001, 4/2002, 5/2003, 84/2008, 81/2009 и 161/2009) “учесниците во прометот слободно ги уредуваат облигационите односи во согласност со Уставот, законите и добрите обичаи”.

Со членот 12 од истиот закон, е определено дека “Во засновувањето на облигационите односи и остварувањето на правата и обврските од тие односи, субјектите се должни (кога со вршењето на својата дејност непосредно задоволуваат потреби на граѓаните), своите права и обврски да ги уредуваат и вршат на начин со кој се обезбедува почитување на основните права на потрошувачите и корисниците на услуги утврдени со овој закон, друг закон и меѓународните договори ратификувани од Република Македонија”.

Според членот 14 од Законот “Учесниците можат својот облигационен однос да го уредат поинаку отколку што е определено со овој закон, ако од одделна одредба на овој закон или друг закон или од нејзината смисла не произлегува нешто друго”, а според членот 16 од Законот, “Врз облигационите односи што се уредуваат со други закони се применуваат одредбите од овој закон во прашањата што не се уредени со тој закон”.

Исто така, според членот 19 од Законот за облигационите односи со кој се уредуваат прашањата на задолжителното склучување и задолжителната содржина на договорите, е определено дека “ако некој според законот е обврзан да склучи договор, заинтересираното лице може да бара таквиот договор да се склучи без одлагање. Одредбите на прописите со кои, делумно или во целост се определува содржината на договорот се составни делови на тие договори и ги надополнуваат или влегуваат на местото на договорните одредби кои не се во согласност со нив”.

Понатаму, според членот 59 ставови 1 и 2 од наведениот закон “договорот може да биде склучен во било која форма, освен ако со закон поинаку не е определено. Барањето на законот договорот да

биде склучен во определена форма важи за сите подоцнежни измени или дополнувања на договорот”.

Од содржината на цитираните одредби од Законот за облигационите односи, произлегува дека доколку облигационите односи на учесниците во прометот, е уреден со посебен закон, во тој случај се применуваат одредбите од тој закон, а за прашањата кои не се уредени со посебниот закон, се применуваат одредбите од Законот за облигационите односи како *lex generalis*. Исто така, од содржината на погоре цитираните одредби, произлегува дека не е исклучена можноста со посебен закон да биде уредена формата и содржината на определени договори и тие (формата и содржината) се задолжителни во договорите за учесниците во прометот кои влегуваат во такви облигациони односи, чии договорни елементи се пропишани со закон. Исто така, субјектите кои вршат дејност поврзана со непосредно задоволување на потреби на граѓаните, при засновувањето на облигационите односи и остварувањето на правата и обврските од тие односи, се должни, своите права и обврски да ги уредуваат и вршат на начин со кој ќе се обезбеди почитување на основните права на потрошувачите и корисниците на услуги утврдени со овој закон, друг закон и меѓународните договори ратификувани од Република Македонија”.

Согласно Законот за облигационите односи, при уредувањето на купопродажните договорни односи, учесниците во прометот слободно ги уредуваат овие односи и во поглед на цената. Законодавецот, меѓутоа, во тој закон, пропишал и одредба за уредување на договорните односи во случај кога цената е пропишана од надлежен орган (член 451 од Законот за облигационите односи) во кој случај купувачот го должи само износот на пропишаната цена. Исто така според членот 452 од Законот, кога е договорена тековна цена, купувачот ја должи цената утврдена со официјалната евиденција на пазарот.

Од содржината на овие одредби од наведениот закон, произлегува дека во определени случаи, утврдени со закон, договорните страни се обврзани да се придржуваат на цените диктирани со прописи од надлежни органи и официјалната евиденција на пазарот. Тоа значи дека, цената може да биде пропишана од надлежен орган, а тоа значи да биде определена со пропис, во кој случај се работи за пропишана цена. Надлежниот орган цената може да ја пропише во фиксен износ, во кој случај таа се појавува како фиксна цена, но цената може да биде пропишана и како максимална

или минимална цена. Пропишаната цена е максимална кога е пропишана нејзината горна граница, па во тој случај продавачот и купувачот ја определуваат цената нјмногу до пропишаната горна граница. Пропишаната цена е минимална кога е пропишана нејзината долна граница, во кој случај продавачот и купувачот ја определуваат цената со тоа што не можат да ја определат под пропишаната долна граница. Притоа, максималната цена вообичаено се пропишува тогаш кога треба да бидат заштитени интересите на купувачот во услови на брзо покачување на цените, а минимална цена се пропишува тогаш кога треба да бидат заштитени интересите на производителите на определени производи и на тој начин да се обезбеди нивното производство (на пример жито, ориз, зеленчук, овошје и други земјоделски производи).

Во конкретниот случај, со иницијативата поднесена од Миле Бундовски, се оспорува членот 32 од Законот, со кој е уредена формата и содржината на договорот за откуп на земјоделските производи, а посебно ставот 10 од овој член со кој се уредува начинот на пресметката на износот на опсегот на договорната цена, доколку производителот и откупувачот, договориле цена како опсег на минимална и максимална цена. Според иницијаторот, со вака пропишаното законско решение, се ограничувала слободата на пазарот и претприемништвото, бидејќи основните суштествени елементи на договорот за купопродажба на земјоделски производи, веќе ги пропишал Законот, со што била утврдена долната и горната граница на откупната цена, па произлегувало дека единствено што останувало договорните страни во едно пазарно стопанство, да договараат, била големината-количината на предметот на купопродажбата. Во случајов иницијаторот приговара на законски определената форма и содржина на договорот за откуп, бидејќи според него тоа можело да биде случај само спрема државните органи или друштвата во сопственост на државата, а не и спрема другите субјекти.

Од анализата на оспорениот член 32 од Законот, произлегува дека овој оспорен член, уредува содржина и форма на договор за откуп на земјоделски производи, во случај кога продажбата на земјоделските производи се врши во откупни центри. Овој начин на продажба на земјоделските производи е еден од можните начини на продажба на земјоделските производи (член 30 од Законот), при што е оставено на слободната волја на производителите, дали продажбата на своите земјоделски производи ќе ја вршат на овој или друг начин. Во случајов производителите слободно влегуваат во овој

вид на облигациони односи, односно, слободно го избираат начинот на продажбата на своите земјоделски производи.

Од анализата на ставот 10 од оспорениот член 32 од Законот, произлегува дека со оваа одредба е уреден начинот на пресметка на износот на опсегот на договорната цена во случај кога цената во договорот за откуп, производителот и откупувачот, договориле да биде одредена како опсег на минимална и максимална цена. Со оваа одредба од оспорениот член од Законот, законодавецот го уредил начинот на пресметката на минималните цени кои договорните страни ги одредиле во опсегот.

Конкретно, износот на опсегот на договорната цена се пресметува како:

- 40% од минималната цена за минимални цени до 10 денари по единица производ,
- 30% од минималната цена за минимални цени од 10-20 денари по единица производ и
- 20% од минималната цена за минимални цени над 20 денари за единица производ.

Тргувајќи од претходната анализа, Судот, утврди дека покрај другите елементи, договорот за откуп на земјоделски производи треба да ги содржи цената и количината на производот. Никаде притоа со одредбата не се утврдува долна и горна граница на откупна цена, како што впрочем се наведува во иницијативата. Оспорениот член, ниту определува каква цена треба да договорат производителот и откупувачот, односно дали тоа ќе биде фиксна цена или цената ќе биде одредена како опсег на минимална и максимална цена. Тоа е оставено на волјата на договорните страни. Во случајов, законодавецот со ставот 10 од оспорениот член од Законот, го уредил само начинот на пресметување на износот на опсегот на договорната цена, доколку субјектите во договорот постигнале согласност цената да биде одредена како опсег на минимална и максимална цена, а не како фиксна цена, со тоа што таа пресметка се однесува само за минималните цени по единица производ до 10 денари, од 10-20 денари и над 20 денари. Понатаму, законодавецот препуштил на договорните страни да постигнат согласност за тоа која цена од опсегот ќе биде крајно договорена. Тоа е определено со ставот 11 од оспорениот член од Законот, според кој точниот износ на цената од опсегот производителот и откупувачот треба да ја утврдат најдоцна на денот на откупот на земјоделските производи, во рамките на

договорениот опсег, имајќи ја предвид пазарната цена на производот. Исто така, законодавецот уредил дека, доколку пазарната цена е повисока од максималната цена во рамките на договорениот опсег, откупната цена е максималната цена во договорениот опсег (став 12 од оспорениот член 32 од Законот) и обратно, доколку пазарната цена е пониска од минималната цена во рамките на договорениот опсег, откупната цена е минималната цена во договорениот опсег (став 13 од оспорениот член 32 од Законот).

Имајќи го предвид претходно изнесеното, Судот утврди дека во случајов, законодавецот, со оспорениот член 32 од Законот, обезбедил гаранции како за производителите, така и за откупувачите, во поглед на цените, а исто така и инструменти за воспоставување на рамнотежа во услови на варирање на пазарните цени на земјоделските производи. Со определувањето на начинот на пресметката на договорениот опсег, имајќи ја предвид и пазарната цена на земјоделските производи, законодавецот имал за цел на овој начин, да се заштитат производителите од рапидно паѓање на цените, во услови на зголемена понудувачка на земјоделските производи на пазарот, како и да се заштитат откупувачите на земјоделските производи од рапидно зголемување на цените, во услови на намалена понудувачка на пазарот. Односот на релација понуда-побарувачка и економското правило на растење на цените кога има помала понуда и опаѓање на истите во услови кога има поголема понуда на пазарот е многу важен однос во пазарното стопанство, поради што, според Судот, со одредбите од ставовите 11-14 од оспорениот член 32 од Законот, се воспоставени инструменти за регулирање на цените во рамките на она што производителот и откупувачот го одредиле како опсег на минимална и максимална цена и пазарната цена на земјоделските производи на пазарот во Република Македонија, при крајното утврдување на тие цени на денот на откупот.

Тргнувајќи од претходно изнесеното, според Судот, законското пропишување на формата и содржината на договорите, во случајов не претставува ограничување на субјектите во поглед на слободата на договарањето по однос суштествените елементи од договорот, бидејќи ова законско решение начелно и општо ги пропишува елементите кај договорите за откуп, при што е препуштено на договорните страни, понатаму слободно да ги определат и дефинираат тие елементи кои се однесуваат на видот на производот и квалитетот, цената и количината на производот, времетраењето на договорот, локацијата и времето на предавањето на предметот од

договорот, начинот и рокот на исплатата, како и одредби за престанување и раскинување на договорот. Во оваа насока, според Судот, неспорно е дека учесниците во прометот слободно ги уредуваат облигационите односи, но и неспорно е дека тие односи потребно е да ги уредуваат во согласност со Уставот, законите и добрите обичаи. Исто така, учесниците во прометот, можат својот облигационен однос да го уредат поинаку отколку што е определено со Законот за облигационите односи, ако од одделна одредба на овој закон или друг закон или од нејзината смисла не произлегува нешто друго. Во случај кога со закон е определено задолжително склучување и задолжителна содржина на еден договор, во тој случај учесниците во прометот се обврзани за склучување на таков договор, чија форма и содржина е определена со закон, а воедно се обврзани и на одредбите на прописите со кои, делумно или во целост се определува содржината на договорот. Во конкретниот случај, со закон е уредена формата и содржината на договорот за откуп и според Судот, не стојат наводите во иницијативата дека тоа претставувало ограничување на слободата на пазарот и претприемништвото. Со закон определената форма и содржина на договорите, според Судот, не значи ограничување, ниту пак забрана на субјектите да учествуваат на пазарот преку овој вид на облигациони односи, конкретно продажба и откуп на земјоделски производи. Тоа е оставено на лична проценка и слободна волја на договорните страни, дали на пазарот ќе учествуваат со овој вид на продажба или на друг начин, а со тоа и слобода во прифаќањето на законското решение од оспорениот член 32 од Законот, со кој е уредена формата и содржината на договорот за откуп.

Од наведените уставни одредби произлегува дека слободата на пазарот и претприемништвото е една од темелните вредности на уставниот поредок, која отвара широки можности за заживување на стопанството и приватната иницијатива во сите области на стопанскиот систем. Меѓутоа, слободата на пазарот и претприемништвото не може да се сфати во апсолутна смисла и таа не е само работа на субјектите на пазарот, туку и на државата која како гарант на оваа слобода има значајна улога како регулатор на економските текови во стопанството. Имено, државата како регулатор на економската политика е должна да води сметка и за почитување на другите темелни вредности на економскиот и политичкиот систем на државата како што се независноста, територијалниот интегритет, зачувување на природата, животната средина и здравјето на луѓето. Имајќи ги предвид тековните процеси и услови во пазарното стопанство, законодавецот го пропишал оспореното законско

решение, токму во насока на остварување на овие начела, како и заради остварувањето на целите на овој закон, особено заради обезбедување на зголемување на конкурентната способност на земјодлството, обезбедување на стабилно ниво на доход на земјоделското стопанство и стабилно производство на квалитетна и поевтина храна и обезбедување на населението со доволни количини на храна.

Од овие причини, според Судот, целта на законодавецот со одредбите од оспорениот член 32 од Законот, не била да се ограничи вршењето на дејноста како едно од основните економски права на субјектите на пазарот, туку напротив во услови на нестабилност на цените на пазарот на земјодлеските производи, државата како гарант на економската и политичката стабилност, во суштина врши балансирање на тие услови преку инструменти и мерки, кои Републиката задолжително ги преземе со цел да се отстранат или ублажат несаканите последици од евентуално дисбалансиран пазарни околности, во функција на оневозможување на монополска положба и монополско однесување на субјектите на пазарот.

Имајќи го предвид погоре изнесеното, Судот утврди дека во конкретниот случај оспорениот член 32 од Законот е во согласност со цитираните уставни одредби и не може да се постави прашањето за неговата согласност со членот 8 став 1 алинеја 7 и членот 55 од Уставот.

Според членот 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија, меѓу другото, одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Според член 28 алинеја 3 од Деловникот, Уставниот судот ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Со иницијативата поднесена од Стамен Филипov, се приговара на неуставност на одредбите од членовите 31, 32, 33, 34 и 35 од Законот, односно дека со законските одредби се повредувале темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија-владеењето на правото и слободата на пазарот и претприемништвото од член 8 став 1 алинеите 3 и 7, членовите 51 и 55 од Уставот. Притоа, иницијаторот ги цитира ставовите 2 и 3 од оспорениот член 31 од Законот, кои уредуваат кој може да врши откуп на земјоделски

производи и на кои откупни места се врши тој откуп, со интерпретација на овие одредби “а не и други субјекти на пазарот” и “а не и други откупни места”, без аргументи за уставно проблематизирање на овие законски одредби, а и на останатите кои со иницијативата ги оспорува.

Во конкретниот случај, подносителот на иницијативата Стамен Филипов, тргнувајќи од формулацијата на дел од одредбите на оспорениот член 31 од Законот, за кои само констатира што овие оспорени одредби значеле, оспорува во целина пет членови од Законот. Елаборација во иницијативата за неуставноста на оспорените законски одредби, во овој случај недостасува, поради што Судот оцени дека постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Со иницијативата поднесена од Миле Бундовски, покрај целината на членот 32 од Законот, се оспоруваат ставовите 5-9 од членот 31 од Законот. Наводи за одредбите од членот 31 од Законот кои се оспоруваат со иницијативата, не се дадени, само се приговара по однос на законското овластување од членот 31 став 7 од Законот, според кое министерот може да ги пропишува поблиските услови за откуп на земјоделските производи, бидејќи според иницијаторот, од тоа овластување можело да произлезе министерот да се произнел за нешто што требало да биде со закон предвидено.

Во конкретниот случај, иницијаторот оспорува законско овластување на министерот, заради негова претпоставка дека поради тоа овластување пропишано со ставот 7 од оспорениот член 31 од Законот, можело да произлезе неуставен и незаконски акт. Меѓутоа тоа не се аргументи за уставно проблематизирање на законска одредба и не може од тој аспект да се цени нејзината согласност со Уставот. Со оглед дека иницијативата не содржи наводи за оспорување на членот 31 ставовите 5-9 од Законот и во овој случај Судот оцени дека постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

6. Поради гореизнесеното, Судот утврди дека во конкретниот случај не може да се постави прашањето за согласноста на оспорениот член 32 од Законот со одредбите од Уставот, а со оглед на фактот што во иницијативите, не се изнесени наводи со причини за конкретно оспорување на одредбите од членовите 31, 33, 34 и 35 од Законот, Судот утврди дека постојат процесни пречки за одлучување по иницијативите со што се исполнети предвидените

услови од членот 28 алинеја 3 од Деловникот за отфрлање на иницијативите.

7. Врз основа на изнесеното, Судот, одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе, во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.129/2010)

29.

У.бр.48/2011

- Управување со системот за пренос на гас

- Management with the system for gas distribution

- Не се повредува уставно утврденото право на сопственост (член 30 од Уставот) со определбата на законодавецот операторот на преносна мрежа за гас да му предаде во владение на операторот на системот за пренос на гас делови на преносната мрежа неопходни за управување со системот за пренос, бидејќи до ограничување на сопственоста може да дојде заради остварување на јавен интерес утврден со закон. Ова ако се има предвид и околноста што, според законското решение, до предавање на владението доаѓа по постигната согласност на волјите и спроведена постапка.

- The determination of the legislator that the operator of a gas distribution network hand over sections of the distribution network necessary for the management of the distribution system to the possession of the operator of the gas distribution system does not violate the constitutionally defined right to ownership (Article 30 of the Constitution, since there may be restriction of ownership for the purposes of exercising a public interest defined by law. This is in particular if one has to consider the circumstance that, under

the legal solution, hand over of possessions comes after consent of the wills has been reached and a procedure has been conducted.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992) на седницата одржана на 2 ноември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 84 став 4 од Законот за енергетика („Службен весник на Република Македонија“ бр.16/2011 и 136/2011).

2. Макпетрол АД Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на членот 84 став 4 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата со оспорената одредба се повредувале и директно се прекршувале член 8, член 9 став 2, член 30, член 51, член 55 и член 58 од Уставот. Ова било направено на начин што законодавецот, занемарувајќи ги наведените уставни одредби, го одземал владението и користењето на деловите од преносната мрежа, неопходни за управување со системот на пренос на природен гас и ги предавал на трето лице, односно на јавно претпријатие или трговско друштво кое е во сопственост на Република Македонија или трговско друштво во кое Република Македонија има доминантна сопственост, без спроведување на соодветна постапка предвидена со друг закон како што предвидувал членот 30 ставови 3 и 4 од Уставот.

Со вака поставената противуставна одредба, според подносителот на иницијативата, на сопствениците на деловите на преносната мрежа, неопходни за управување со системот за пренос на природен гас, ќе им се одземело правото на владение и управување со истите, со што директно се кршеле нивните со Устав

загарантирани права на сопственост и управување со нивната сопственост.

Покрај наведеното оспорената одредба била во колизија и со целите на Законот за енергетика прокламирани во членот 2 став 1 точките 2 и 4 од Законот, односно со создавањето на ефикасен и конкурентен енергетски сектор, како и поттикнување на конкуренцијата на енергетските пазари.

Врз основа на наведеното подносителот на иницијативата смета дека ваквото однесување на извршната и законодавната власт при креирањето и донесувањето на оспорената одредба нужно морало да се санкционира, со цел потврдување на начелото на владеењето на правото и начелото на уставност и законитост.

3. Судот на седницата утврди дека, според содржината на оспорениот член 84 став 4 од Законот за енергетика, операторот на преносна мрежа е должен на операторот на системот за пренос да му ги предаде во владение деловите на преносната мрежа неопходни за управување со системот за пренос на денот на правосилноста на одобрението за употреба на соодветните објекти од преносната мрежа.

4. Согласно член 8 став 1 алинеи 3, 6 и 7 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото, правната заштита на сопственоста и слободата на пазарот и претприемништвото се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 9 став 2 од Уставот, граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 30 став 1 од Уставот се гарантира правото на сопственост и правото на наследување. Според ставот 2, сопственоста создава права и обврски и треба да служи за доброто на поединецот и на заедницата, според став 3, никому не може да му биде одземена или ограничена сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон, а според ставот 4 од овој член на Уставот во случај на експропријација на сопственоста или во случај на ограничување на сопственоста се гарантира праведен надомест кој не може да биде понизок од пазарната вредност.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 55 од Уставот, се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото. Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот. Републиката презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот. Слободата на пазарот и претприемништвото можат да се ограничат со закон единствено заради одбраната на Републиката, зачувувањето на природата, животната средина или здравјето на луѓето.

Според член 58 од Уставот, сопственоста и трудот се основа за управување и учество во одлучувањето.

Во оспорената одредба е предвидена должност за операторот на преносна мрежа да му ги предаде во владение деловите на преносната мрежа неопходни за управување со системот за пренос на операторот на системот за пренос на денот на правосилноста на одобрието за употреба на соодветните објекти од преносната мрежа.

Оваа одредба според својата природа и содржина не е процесна одредба, ниту пак одредба која се повикува на уреденост на некаква постапка во друг закон. Одредбата содржи законска обврска, чие исполнување се врзува со еден процесен момент-правосилност на одобрието за употреба на соодветните објекти од преносната мрежа.

Според член 3 точка 64 од Законот, оператор на преносна мрежа за природен гас е правно лице кое врши дејност пренесување на природен гас преку преносна мрежа во негова сопственост или преносна мрежа на која има право на користење и соработува со операторот на преносниот систем за одржување, развој и проширување на мрежата. Според член 3 точка 67 од Законот, оператор на системот за пренос на природен гас е правно лице кое управува со системот за пренос за кој му е издадена лиценца и е одговорно за неговото работење, одржување, развој и поврзување со други системи за природен гас и за обезбедување долгорочна способност на системот за задоволување на разумните потреби за пренесување на природен гас.

Под поимот преносна мрежа за природен гас, согласно член 3 точка 54 од Законот се подразбира мрежа од гасоводи предвидени за работа со номинален притисок од најмалку 12 bar и припадна мерно-регулациона опрема и е дел од системот за пренос на природен гас, а под поимот систем за пренос на природен гас, односно преносен систем за природен гас, согласно член 3 точка 98 од Законот се подразбира енергетски систем за пренос на природен гас составен од една или повеќе мрежи за пренос на природен гас, поврзан со системи за пренос на природен гас надвор од Република Македонија.

Според точката 119 од членот 3 од Законот, управување со систем за пренос на природен гас е оперативно управување на системот за пренос на природен гас и организација на пазарот на природен гас во Република Македонија, вклучувајќи урамнотежување на планираните и испорачаните количини на природен гас во реално време преку преносните мрежи за природен гас и не вклучува снабдување со природен гас.

Заради обезбедување на поддршка на операторот на системот за пренос во исполнување на неговите надлежности, согласно членот 84 став 3 од Законот, операторот на преносната мрежа е должен да соработува со операторот на системот за пренос и да му ги обезбеди сите неопходни информации и за таа цел е должен да:

- инсталира и да ги одржува мерните уреди на мерните места од неговата мрежа преку кои природниот гас се прима во или испорачува од преносниот систем,

- ги мери количините на природниот гас во точките преку кои природниот гас се прима во или испорачува од преносниот систем и да ги доставува податоците од мерењата до операторот на системот за пренос,

- им овозможи пристап до мерните уреди на корисниците на преносниот систем и операторот на преносот, во согласност со овој закон и мрежните правила за пренос и

- ги доставува сите релевантни информации до операторот на системот и останатите оператори на мрежи, во согласност со мрежните правила и правилата за пазарот на природен гас.

Според член 85 став 1 од Законот, операторот на системот за пренос на природен гас е јавно претпријатие или трговско друштво во сопственост на Република Македонија или трговско друштво во кое Република Македонија има доминантна сопственост кое управува со системот за пренос за природен гас и обезбедува поврзување на преносниот систем со преносните системи на соседните земји.

Одговорностите на операторот на системот за пренос на природен гас се таксативно определени и набројани во членот 85 став 2 од Законот.

Врз основа на анализата на цитираните одредби произлегува дека оператор на преносна мрежа за природен гас е правно лице кое врши дејност пренесување на природен гас преку преносна мрежа во негова сопственост или преносна мрежа на која има право на користење и соработува со операторот на преносниот систем за одржување, развој и проширување на мрежата. Дејноста на овие правни лица се остварува, меѓу другото, преку преносна мрежа, односно мрежа од гасоводи предвидени за работа со номинален притисок од најмалку 12 bar и припадна мерно-регулациона опрема, која пак мрежа е дел од системот за пренос на природен гас.

Операторот на системот за пренос на природен гас е јавно претпријатие или трговско друштво во сопственост на Република Македонија или трговско друштво во кое Република Македонија има доминантна сопственост кое оперативно управува со системот за пренос на природен гас, го организира пазарот на природен гас, врши урамнотежување на планираните и испорачаните количини на природен гас во реално време преку преносните мрежи за природен гас. Ваквиот вид на правни лица се одговорни за работење, одржување, развој на системот за пренос и поврзување со други системи за природен гас и за обезбедување долгорочна способност на системот за задоволување на разумните потреби за пренесување на природен гас. Својата дејност ја остваруваат, меѓу другото, преку систем за пренос на природен гас, односно енергетски систем за пренос на природен гас составен од една или повеќе мрежи за пренос на природен гас, поврзан со системи за пренос на природен гас надвор од Република Македонија.

Определбата на законодавецот јавните претпријатија или трговски друштва во сопственост на Република Македонија или трговски друштва во кои Република Македонија има доминантна

сопственост да управуваат со системот за пренос на природен гас е на линија на становиштата на Уставниот суд изразени во решението У.бр.47/2007 од 16 јануари 2008 година. Според Судот, законодавецот, во функција на обезбедување еднакви права на сите учесници на пазарот на енергија во однос на користењето на соодветната мрежа и обезбедување услови за транспарентност, објективност и недискриминација, основано оценил дека е целисходно, во дадените услови, само јавни претпријатија основани од Владата или трговски друштва основани од Владата, во доминантна сопственост на државата, да можат да ги даваат ваквите услуги. Ова особено што според специфичниот карактер на производот (енергија, природен гас), станува збор за производ од посебно значење за одбраната на Републиката, зачувувањето на природата, животната средина и здравјето на луѓето, поради што наведената одредба од Законот го одразува посебниот интерес на државата да ја контролира наведената сфера од областа на енергетиката.

Инаку, согласно член 89 став 1 од Законот, правно лице носител на лиценца за пренос на природен гас не може да има лиценца за вршење на дејностите управување со системот за пренос, трговија, снабдување со природен гас или снабдување во краен случај со природен гас, односно правно лице носител на лиценца за управување со системот за пренос на природен гас не може да има лиценца за вршење на дејностите пренос на природен гас, трговија, снабдување со природен гас или снабдување во краен случај со природен гас. Ова значи дека едно правно лице не може истовремено да ги има двете лиценци за пренос на природен гас и за управување со системот за пренос на природен гас.

Од друга страна, согласно член 3 точка 89 од Законот за енергетика под поимот „Регулирана енергетска дејност“ се подразбира енергетска дејност преку која се извршува обврската за јавна услуга и се врши под услови, на начин, цени и тарифи пропишани, односно одобрени од Регулаторната комисија за енергетика, а согласно член 3 точка 58 од истиот закон, под поимот „Обврска или обврски за обезбедување на јавна услуга,“ се подразбира една или повеќе обврски коишто им се наметнати на вршителите на регулираните енергетски дејности заради остварување на јавниот интерес во согласност со овој закон, а се однесуваат на сигурноста, вклучувајќи ја и сигурноста на снабдувањето, достапноста на услугата до корисниците во секое време, квалитетот и цената на енергијата или енергентите и услугите, како и заштитата на животната средина,

вклучувајќи ја и енергетската ефикасност и заштита од климатските промени.

Оттаму, иако Законот не дефинира на директен начин дека преносот на природниот гас и особено управувањето со ситемот за пренос на природен гас се дејности од јавен интерес, од наведените, но и други одредби од Законот јасно произлегува дека станува збор за дејности од јавен интерес утврдени со закон. Според тоа, заради непречено вршење на регулираните енергетски дејности, согласно член 30 став 3 од Уставот може да дојде до одземање или ограничување на туѓа сопственост, а со цел обезбедување сигурност во снабдувањето со природен гас, достапност на услугата до корисниците во секое време, квалитет и цена на енергијата и слично. Исто така, треба да се има предвид дека подносителот на иницијативата не спори дека преносот на природниот гас и управувањето со ситемот за пренос на природен се дејности од јавен интерес утврдени со закон.

Врз основа на изнесеното произлегува дека со оспорената одредба се предвидува ограничување на сопственоста на операторот на ситемот за пренос заради остварување на јавниот интерес во управувањето со ситемот за пренос на природен гас, кој пак јавен интерес е утврден со Законот за енергетика. Ваквиот јавен интерес го остваруваат јавните претпријатија или трговски друштва во сопственост на Република Македонија или трговски друштва во кои Република Македонија има доминантна сопственост, кои, пак, друштва управуваат со ситемот за пренос за природен гас и обезбедуваат поврзување на преносниот систем со преносните системи на соседните земји (член 85 став 1). Од друга страна, според точката 119 од членот 3 од Законот, управување со систем за пренос на природен гас е оперативно управување на ситемот за пренос на природен гас и организација на пазарот на природен гас во Република Македонија, вклучувајќи урамнотежување на планираните и испорачаните количини на природен гас во реално време преку преносните мрежи за природен гас и не вклучува снабдување со природен гас.

За да може операторот на ситемот за пренос на природен гас да ја оствари својата надлежност и своите обврски утврдени со Законот, како и да ги исполни обврските што произлегуваат од членството во меѓународните асоцијации, треба да располага со соодветна инфраструктура, која пак овозможува домашниот систем за пренос да биде поврзан и функционален со

системите за пренос на природен гас надвор од Република Македонија. Од друга страна, доколку операторот на преносната мрежа има во сопственост делови од мрежата неопходни за управување со системот за пренос истите не може да ги управува и користи (не може да има лиценца за управување со системот) и таквите делови од мрежата би останале неискористени и би биле нефункционални доколку не бидат предадени во владение на операторот на системот за пренос. Оттаму, произлегува и оспореното законско решение за предавање во владение на делови на преносната мрежа од операторот на преносната мрежа на операторот на системот и тоа не на сите делови од преносната мрежа, туку само на оние делови кои се неопходни за управување со системот за пренос.

Владението и пренесувањето на владението се посебен предмет на уредување во Законот за сопственост и други стварни права („Службен весник на Република Македонија“ бр. 18/2001, 92/2008, 139/2009 и 35/2010). Така, согласно член 167 став 1 од наведениот Закон, владение на определена ствар има секое лице, кое непосредно или со посредство на полномошник, врши фактичка власт на стварта (непосредно владение). Во членот 174 став 1 од Законот е определено дека, владението се пренесува со предавање на стварта врз основа на правно дело. Предавањето е извршено во моментот кога стекнувачот со волја на преносителот ќе се најде во положба да извршува власт на определена ствар. Во членот 175 став 1 од Законот е определено дека со изјавување на волја владението се пренесува на стекнувачот, а пак, овој ќе се стекне со непосредно владение, само ако ја извршува својата власт на стварта.

Од заедничката анализа на цитираните законски одредби и содржината на оспорената одредба произлегува дека предуслов за предавањето во владение на деловите на преносната мрежа неопходни за управување со системот за пренос е постоењето на правно дело, односно двете договорни страни, како рамноправни партнери, пред да го постигнат договорот постигнуваат согласност на волјите за сите услови под кои ќе се реализира предавање во владение на наведените делови.

Според содржината на оспорената одредба предавањето во владение на неопходните делови од преносната мрежа настанува на денот на правосилноста на одобрието за употреба на соодветните објекти од преносната мрежа. Под кои услови и во која постапка се добива одобрение за употреба е уредено во Законот за

техничка инспекција („Службен весник на Република Македонија“ бр.88/2008, 119/2010 и 36/2011), Закон за управната инспекција („Службен весник на Република Македонија“ бр.69/2004, 22/2007, 115/2007 и 51/2011) и Законот за општата управна постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр.38/2005, 110/2008 и 51/2011).

Имајќи ја предвид содржината на оспорената законска формулација, како и тврдењето во иницијативата дека предавањето во владение се вршело без спроведување на соодветна постапка предвидена со друг закон како што било предвидено во членот 30 ставови 3 и 4 од Уставот, се јави за неопходно најнапред да се направи анализа на целината на одредбите од Законот за енергетика и се утврди следното:

Според член 22 став 1 точка 7 од Законот, заради обезбедување на ефикасно, конкурентно и непречено функционирање на енергетските пазари, Регулаторната комисија за енергетика, меѓу другото има надлежност на предлог на операторите на соодветните енергетски системи, да ги одобри условите и надоместоците за приклучување и пристап до соодветните преносни или дистрибутивни системи.

Согласно член 30 став 1 точка 2 од Законот, заради извршување на работите од својата надлежност Регулаторната комисија за енергетика донесува одлуки со кои одлучува по поединечни работи во согласност со овој закон и прописите донесени во согласност со овој закон, вклучително и одлуки со кои на вршителите на регулираните енергетски дејности им наредува или им забранува определено однесување со цел да се обезбеди сигурност во снабдувањето со енергија или енергенти и ефикасна конкуренција на одделните енергетски пазари. Во ставот 2 од истиот член од Законот е предвидено дека во постапката за донесување на одлуки, Регулаторната комисија за енергетика го применува Законот за општата управна постапка, ако со овој закон е предвидена поинаква постапка.

Според член 36 став 1 од Законот, Регулаторната комисија за енергетика, меѓу другото одлучува по споровите во врска со примената на пропишаните услови, методологии или тарифи за приклучување, пристап, урамнотежување и користење на соодветните системи или пазари и доделување на соодветните интерконективни

капацитети, кога барањето за интерконективен капацитет е одбиено од оператор на преносен систем од Република Македонија.

Во постапката од ставот 1 на овој член Регулаторната комисија за енергетика е должна да ја донесе одлуката во што е можно покус рок, но не подоцна од два месеца од денот на покренувањето на спорот (став 2).

Рокот од ставот 2 на овој член може да биде продолжен за уште најмногу два месеца по барање на Регулаторната комисија за енергетика заради прибирање на дополнителни информации поврзани со донесувањето на одлуката или за друг временски период доколку за тоа се согласат засегнатите страни (став 3).

Одлуката на Регулаторната комисија за енергетика е конечна. Против одлуката на Регулаторната комисија за енергетика може да се поднесе тужба пред надлежен суд (став 4).

Врз основа на наведените одредби произлегува дека споровите помеѓу двата оператори ги решава Регулаторната комисија, нејзината одлука е конечна и истата може да биде оспорена со тужба пред надлежен суд. Воедно, во постапката за донесување на одлука од страна на Регулаторната комисија покрај одредбите од Законот за енергетика соодветно се применуваат и одредбите од Законот за општата управна постапка.

Со ваквото законско уредување, според оценка на Судот се обезбедуваат уставните принципи за владеењето на правото и правната заштита на сопственоста.

Од друга страна, анализирајќи ја оспорената одредба од аспект на нејзината согласност со членот 30 од Уставот, Судот оцени дека истата не може да се доведе под сомнение по однос на нејзината согласност со наведената уставна одредба.

Имено, во конкретниот случај, неспорно се предвидува ограничување на сопственоста и правата што произлегуваат од неа со определбата за предавање во владение на деловите од преносната мрежа неопходни за управување со системот на природен гас. За Судот, но исто така и за подносителот на иницијативата не е спорно дека во овој случај се работи за ограничување на сопственоста заради вршење на дејност од јавен интерес-управување на системот за пренос на природен гас, која пак дејност, според

моменталното законско решение ја вршат јавните претпријатија или трговски друштва во сопственост на Република Македонија или трговски друштва во кои Република Македонија има доминантна сопственост, со оглед на посебниот интерес на државата да ја контролира наведената сфера од областа на енергетиката.

Што се однесува пак до висината на надоместокот за користење на деловите од преносната мрежа неопходни за управување со системот за пренос од анализата на законските одредби произлегува дека прашањето за надоместокот делумно е уредено во членот 85 од Законот, а делумно се уредува во соодветни прописи, тарифни системи, методологии и правила за пазарот на природен гас кои ги носи Регулаторната комисија, односно операторот со согласност од Регулаторната комисија.

Тука треба да се има предвид и членот 85 став 4 од Законот, според кој надоместокот за користењето на системот за пренос на природен гас го плаќаат сите потрошувачи во Република Македонија кои се напојуваат со природен гас преку системот за пренос. Операторот на системот им го фактурира надоместокот за користење на системот, според објавената тарифа, претходно одобрена од Регулаторната комисија за енергетика на:

1) потрошувачите кои самостојно учествуваат на пазарот на природен гас, директно приклучени на преносниот систем и

2) снабдувачите за потрошувачите кои не ги исполнуваат условите за самостојно учество на пазарот на природен гас приклучени на преносниот систем или на дистрибутивните системи поврзани со преносниот систем.

Во ставот 5 од истиот член од Законот е предвидено дека, надоместокот за користење на преносниот систем од ставот 4 на овој член се состои од дел за пренос на природен гас и дел за управување со системот за пренос, при што:

1) делот од надоместокот за управување се определува врз основа на регулираниот приход на операторот на преносниот систем, вклучувајќи ги и трошоците за одржување на средствата што не се во сопственост на операторот на системот за пренос, а

2) делот од надоместокот наменет за пренос на природниот гас се пресметува врз основа на вкупниот регулиран приход на сите оператори на преносните мрежи.

Според членот 85 став 6 од Законот, регулаторната комисија за енергетика, во соодветните прописи и методологии од членовите 24 став 1 и 25 став 1 на овој закон ќе го пропише начинот на којшто операторот на системот за пренос ќе го распредели приходот остварен од надоместокот за користење на преносниот систем на операторите на преносните мрежи. Регулаторната комисија за енергетика може да ги задолжи операторот на преносниот систем и снабдувачите во фактурите од ставот 4 на овој член одделно да ги искажат деловите од надоместокот за управување со системот и за пренос.

Операторот на системот за пренос на природен гас им фактурира на учесниците на пазарот на природен гас за настанатите отстапувања од најавените физички трансакции, по цени пресметани во согласност со методологијата за пресметка за надоместок за услугите за урамнотежување, што е составен дел од правилата за пазар на природен гас, според ставот 7 од истиот член од Законот.

Притоа, според преодните и завршни одредби на Законот (членови 193 и 194) рокот за донесување на подзаконските акти се уште тече, од каде моментално не постои регулатива од која може да се согледа начинот на формирање и висината на надоместокот за користењето на деловите од системот за пренос на гас добиени по пат на предавање на владението, согласно оспорената одредба. Тука треба да се напомене и тоа што подносителите на иницијативата воопшто не го покренуваат прашањето на гарантираниот правичен надоместок, кој, согласно членот 30 став 4 од Уставот, не може да биде понизок од пазарната вредност, туку спротиставувањето на оспорената одредба со членот 30 од Уставот се базира само на уставната забрана за ограничување на сопственоста за случаите кога не постои јавен интерес утврден со закон.

Од друга страна, пак, прашањето дали на сопственикот на преносната мрежа заради одземеното владение му е определен праведен надоместок не понизок од пазарната вредност која ја гарантира членот 30 став 4 од Уставот е фактичко прашање кое може да се оценува во секој конкретен случај за кое прашање Уставниот суд нема надлежност да одлучува.

Исто така, треба да се има предвид дека оспорената одредба е на релација и со 30 став 2 од Уставот на Република Македонија, според која сопственоста создава права и обврски и треба да служи за добро на поединецот и на заедницата. Според тоа сопственоста, во случајов, треба нужно да функционира и за потребите на заедницата, а приватното и колективното се во меѓусебна зависност поради што односите треба и соодветно да бидат регулирани, како одговорност на државата и одговорност на приватните сопственици на капиталот во енергетиката, односно постпи поделена одговорност во оваа специфична економска материја. Со други зборови, со ваквата одредба, законодавецот всушност го определил начинот на остварување на јавниот интерес, со што не се повредуваат владеењето на правото и слободата на пазарот и претприемништвото, како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Конечно, пазарот на природен гас се базира на меѓународна регулатива-Директивата на ЕУ за Внатрешниот пазар на природен гас бр.2003/55, која Република Македонија има обврска да ја имплементира во националното законодавство според Договорот за основање на енергетска заедница („Службен весник на Република Македонија“ бр.59/2006. Покрај тоа, во наведениот закон се вградени и одредби од Директивата за Внатрешниот пазар на природен гас 2009/73 од “третиот енергетски пакет“ во која е содржана препораката на Министерскиот совет на Енергетската заедница од 24 септември 2010 година, земјите потписнички на договорот да почнат со транспонирање на законодавството на Европската унија од Третиот пакет во Внатрешниот пазар на енергија. Инаку, една од основните цели на Договорот за основање на енергетска заедница (член 3 ц) е создавање пазар за Мрежна енергија за Страните без внатрешни граници, вклучително и координација на заемната помош за случај на сериозно нарушување на енергетските мрежи или надворешни нарушувања, вклучувајќи и донесување заедничка политика за надворешна енергетска трговија (создавање единствен енергетски пазар на енергија).

Врз основа на сето наведено Судот оцени дека оспорената одредба преставува ограничување на сопственоста, но заради остварување на јавен интерес утврден со закон што е во согласност со членот 30 ставови 2 и 3 од Уставот и како јасно законско решение не може да се доведе под сомнение по однос на нејзината согласност и со членот 8 став 1 алинеи 3 и 6 од Уставот.

Со оглед на тоа што во иницијативата не се содржани конкретни наводи по однос на тоа во што се состои повредата на член 9 став 2, член 51, член 55 и член 58 од Уставот, Судот оцени дека постојат деловнички пречки истата да биде предмет на оцена по однос на нејзината согласност со наведените уставни одредби.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.48/2011)

У.бр.48/2011 – издвоено мислење на судијата Игор Спировски

- Separate opinion of judge Igor Spirovski

Врз основа на член 25 став 6 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), по моето гласање против Решението У.бр.48/2011 од 2 ноември 2011 година, го издвојувам и писмено го образложувам следното

ИЗДВОЕНО МИСЛЕЊЕ

Со означеното Решение, Судот одлучи да не поведе постапка за оценување на уставноста на членот 84 став 4 од Законот за енергетика според кој, операторот на преносна мрежа е должен на операторот на системот за пренос на гас да му ги предаде во владение деловите на преносната мрежа неопходни за управување со системот за пренос на денот на правосилноста на одобрието за употреба на соодветните објекти на преносната мрежа.

Во својот генерален заклучок Судот, врз основа на значајна презентација на уставни и законски одреби, оценува дека оспорената одредба претставува ограничување на сопственоста, но

дека таквото ограничување е заради остварување на јавен интерес утврден со закон, па затоа тоа е во согласност со член 30 од Уставот.

Се согласувам дека оспорената одредба наметнува ограничување на сопственоста и не оспорувам дека доколку тоа ограничување е неопходно за остварување на јавен интерес утврден со закон, тоа би било допуштено во смисла на член 30 од Уставот. Меѓутоа, не можам да се согласам со мислењето на мнозинството судии дека во случајов може да се идентификува таква неопходност што налага ограничување на така важно уставно право какво што е правото на сопственост. Инсистирам на терминот “неопходност”, затоа што не е доволно да се рече, не пример, дека снабдувањето со природен гас генерално е во јавен интерес, па секоја мерка на ограничување на сопственоста на учесниците во системот е оправдана, туку мора да се покаже дека еден идентификуван јавен интерес може да се оствари токму со ограничување на правото на сопственост.

1. Иако во законот нема експлицитно дефинирање на јавниот интерес во областа на енергетиката, не е спорно дека тој може да се изведе со голема доза на сигурност од одредбите на членот 2 од Законот во кој како една од неговите цели е нагласено обезбедувањето на сигурно, безбедно и квалитетно снабдување на потрошувачите со енергија и енергенти, како и на членот 3 точки 58 и 89 со кои се поставува основата за наметнување обврски на вршителите на регулираните енергетски дејности, како што се преносот и управувањето со системот за пренос на природен гас, заради остварување на јавниот интерес утврден со овој закон, а се однесуваат на сигурноста, вклучувајќи ја и сигурноста на снабдувањето, достапноста на услугата до корисниците во секое време и тн. Овој став го елаборира и Владата во своето мислење по иницијативата, како предлагач на Законот.

Меѓутоа, она што треба да се нотира во врска со овие одредби, особено со член 3 точка 58, е тоа што во нив е имплицирано дека одговорноста и обврските за остварување на јавниот интерес не се концентрирани на еден, туку се однесуваат на сите учесници во гасоводниот систем што вршат регулирана енергетска дејност во рамките на нивниот делокруг. Таквата концепција е очигледна во градењето на систематиката на Законот и во дефинирањето на статусот и улогата на имателите односно операторите на преносните мрежи, како и на операторот на системот за пренос на природен гас.

Во таа смисла, не е спорно, како што се покажува и во Решението, дека операторите на преносната мрежа ја вршат својата дејност со пренесување на природен гас преку преносна мрежа во нивна сопственост или на која имаат право на користење по некој основ, на која и припаѓа и мерно регулациона опрема. Ова имплицира дека сопственоста и вршењето на правата што од неа произлегуваат, особено нејзиното користење, не се пречка операторите на преносните мрежи да ги извршуваат обврските во јавен интерес, односно за непречено функционирање на целокупниот систем. За неисполнувањето на таквите обврски, се разбира, следува соодветна санкција, вклучително и одземање на лиценца.

Оваа импликација целосно се потврдува и реализира во членот 84 став 1, 2 и 3 и во член 85 од Законот во кои се утврдени и разграничени положбата и обврските на операторите на преносните мрежи и на операторот на системот за пренос. Од аспект на спорното прашање во овој предмет, особено треба да се истакне можноста на операторот на системот за пренос да му дава налози на операторот на преносната мрежа за нејзино одржување, како и целината на ставот 3 на член 84 според кој, заради обезбедување на поддршка на операторот на системот за пренос во исполнување на неговите надлежности, операторот на преносната мрежа е должен да соработува со операторот на системот и да му ги обезбеди сите неопходни информации и за таа цел е должен: да инсталира и да ги одржува мерните уреди на мерните места од неговата мрежа преку кои природниот гас се прима во или испорачува од преносниот систем; да ги мери количините на природен гас во точките во кои се тој се прима во или испорачува од преносниот систем и да ги доставува податоците од мерењата до операторот на системот за пренос; да им овозможи пристап до мерните уреди на корисниците на преносниот систем и операторот на преносот, во согласност со овој закон и мрежните правила за пренос; и да ги доставува сите релевантни информации до операторот на системот и останатите оператори на мрежи, во согласност со мрежните правила и правилата на пазарот на природен гас.

Сите овие обврски подразбираат дека мрежата за пренос со сите мерни уреди е во непосредно владение на операторот на преносната мрежа, било да е сопственик, било корисник на мрежата. Апсурдно е операторот на преносната мрежа да биде обврзан да ги мери количините на гас на мерните уреди и за тоа да му дава информации на операторот на системот, ако самиот нема владение врз тие уреди, или да има обврска да овозможува пристап до тие

уреди на други, ако нема владение врз нив. Јасно е, според тоа, дека Законот, во овие одредби, подразбира дека преносната мрежа, заедно со мерните и регулационите уреди, е во владение на операторот на таа преносна мрежа, било да е нејзин сопственик, било корисник. Истовремено, овие одредби појаснуваат дека на операторот на системот за пренос на природен гас, за да управува со системот во целина, му се потребни информациите за состојбата на системот во реално време што му ги обезбедуваат имателите на соодветните мрежни уреди, а не сопственоста или владението врз тие уреди. За да се види количината на протокот на гас или неговото истекување во системот, состојбата со притисокот и т.н. како основ за издавање налози од страна на операторот на системот заради негово правилно функционирање, нему не му е неопходен поседот врз мерниот уред, туку податокот од мерниот уред. Ваквата системска шема и високо автоматизиран трансфер на податоци за состојбата на системот кај системскиот оператор, а без засегање во сопственичките аспекти на неговите делови, е стандард во управувањето со гасоводните системи што се покомплексни од нашиот, како што е оној на Соединетите Американски Држави на пример. Впрочем, управувањето со системот за пренос на природен гас се одвивало непречено без одземање на владението врз преносните мрежи и нивните мерни уреди за сето време откако системот постои, се до 2011. Тоа е јасна индикација дека одземањето на владението врз преносната мрежа и неговото предавање на операторот на системот, воопшто не е неопходно ниту било непходно за остварување на управувачките надлежности на операторот на системот заради остварување на јавниот интерес за обезбедување сигурно снабдување со природен гас.

Вметнувањето на оспорениот став 4 на членот 84 од Законот, според тоа, прави целосен пресврт и ја суспендира оваа концепција воспоставена и реално образложена од самиот законодавец во ставот 3 на истиот член, одземајќи го владението врз објекти на преносните мрежи како суштинско обележје на правото на сопственост и на правото на користење што според Законот го имаат операторите на преносните мрежи. Ваквото ограничување на правото на сопственост во неговите суштински елементи не може да се оправда со генерално повикување на јавен интерес за управување со системот заради сигурно снабдување со природен гас, без да се покаже на убедлив начин дека таквото ограничување е неопходно. Без тоа, секоја мерка на ограничување на правото на сопственост страда од арбитрерност.

2. Во Решението се укажува дека оспорената одредба се однесува на предавање во владение не на сите делови од преносната мрежа, туку само на оние делови кои се неопходни за управување со системот за пренос. Меѓутоа, не се елаборира кои се тие неопходни делови, ниту тоа може да се види во Законот. Владата во своето мислење по иницијативата, како предлагач на законот, појаснува дека со законот било потребно на операторот на системот за пренос да му се овозможи непосреден и непречен пристап и манипулација со опремата и уредите за управување на системот за пренос на природен гас, а тоа се, во техничка смисла процесната, мерната, регистрационата, телеметриската и програмската опрема, кои се составен дел на мрежата за пренос на природен гас. Кога се знае структурата на една мрежа за пренос на природен гас, во светлината на ова појаснување, произлегува дека операторот на преносната мрежа, всушност, е должен да го предаде владението врз сите делови од преносната мрежа, освен врз цевките. Мојата аргументација за тоа дека ограничувањето на сопственоста во случајов не е неопходно за остварување на јавниот интерес, не зависи од обемот на ограничувањето, односно дали се предава владението на малку или многу делови од преносната мрежа. Меѓутоа, ваквото масивно ограничување на правото на сопственост само по себе зборува за радикалната повреда на суштината на тоа право гарантирано со Уставот.

3. Во тој контекст не би можел да се согласам со оцената дека во случајов операторот на системот за пренос и операторот на мрежата за пренос на гас се две договорни страни, кои како рамноправни партнери во смисла на Законот за облигационите односи, пред да го постигнат договорот постигнуваат согласност на волјите за сите услови под кои ќе се реализира предавање во владение на наведените делови од преносната мрежа. Според моето мислење, оспорената одредба има императивен карактер и ја исклучува слободата на договарањето за тоа дали операторот на преносната мрежа ќе ги предаде во владение деловите од својата мрежа или не. Операторот на мрежата за пренос, според самиот текст на одредбата, е должен тоа да го стори против неговата волја, што патем речено, е спротивно на законскиот начин на пренесување на владение. Конечно, ако во случајов се работи за слобода на договарање за пренос на владение, тогаш не би имале никакво прашање за ограничување на сопственоста и обидот тоа да се оправда со јавен интерес би бил беспредметен.

Врз основа на изнесеното, сметам дека во случајот може основано да се постави прашањето за согласноста на оспорената одредба од Законот со членот 30 од Уставот на Република Македонија.

Судија
на Уставниот суд на Република Македонија
Игор Спировски

30.

У.бр.75/2010

- Забрана за основање на трговско друштво поради осуда за определени кривични дела

- Prohibition to found a trade company owing to a conviction for certain criminal offences

- Одредбата од член 29 став 2 точка 5 од Законот за трговските друштва, пропишува правна последица на осудата во вид на забрана осуденото лице да основа трговско друштво доколку е осудено за определено кривично дело и таа не е последица од извршувањето на изречената кривична санкција, односно казна, туку претставува дополнителна последица што граѓаните ја трпат по основ на осудуваноста, а која настапува по сила на закон. Таа е во спротивност со членовите 13 став 1 и 14 став 1 од Уставот, бидејќи казнено-правниот однос се исцрпува на релацијата казниво дело и судски изречената казна за сторителот и дека натамошни последици од неговото извршување, односно од осудата за тоа дело што се состојат во ограничување на правата на граѓаните не се допуштени, освен ако тоа не е изречно утврдено со Уставот.

- The provision in Article 29 paragraph 2 item 5 of the Law on Trade Companies stipulates a legal consequence from the conviction in the form of prohibition for the sentenced person to found a trade company if he was sentenced for certain criminal offence and it is not the consequence of the execution of the pronounced criminal sanction, that is, penalty, but is an additional consequence that the citizens undergo on grounds of having been convicted and which occurs by force of law. It is in contradiction with Article 13 paragraph 1 and Article 14 paragraph 1 of the Constitution, since the penal-legal relation is exhausted on the relation punishable offence and judicially pronounced penalty for the perpetrator and further consequences from its execution, that is, from the conviction for that offence consisting of restriction of the rights of the citizens are not admissible, unless it is expressly defined by the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” бр. 70/1992), на седницата одржана на 12 јануари 2011 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА член 29 став 2 точка 5 од од Законот за трговските друштва („Службен весник на Република Македонија“ бр.28/2004, 84/2005, 25/2007, 87/2008, 42/2010 и 48/2010).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија”.

3. Уставниот суд на Република Македонија по иницијатива на Стамен Филипov од Скопје, со Решение У.бр. 75/2010 од 29 септември 2010 година, поведе постапка за оценување на уставноста на членот од Законот означен во точката 1 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за неговата согласност со Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека според член 29 став 2 точка 5 од Законот, трговско друштво не можат да основаат лица за кои со правосилна одлука на судот е утврдено дека сториле кривично

дело лажен стечај, предизивикување стечај со несовесно работење, злоупотреба на постапката за стечај, оштетување или повластување на доверители.

5. Согласно членот 8 став 1 алинеи 1 и 3 од Уставот, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот и владеењето на правото.

Согласно членот 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Со одредбата од членот 13 став 1 од Уставот е определено дека лицето обвинето за казниво дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука.

Со членот 14 став 1 од Уставот е определено дека никој не може да биде казнет за дело кое пред да биде сторено не било утврдено со закон или со друг пропис како казниво дело и за кое не била предвидена казна.

Според член 32 став 1 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбедност за време на привремена невработеност. Според ставот 2 на истиот член од Уставот, секому, под еднакви услови му е достапно секое работно место.

Според член 51 од Уставот во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 54 став 1 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот, а според ставот 3 на истиот член од Уставот, ограничувањето на слободите и правата не може да биде дискриминаторско по основ на пол, раса, боја на кожа, јазик, вера,

национално или социјално потекло, имотна или општествена положба.

Оспорената одредба е поместена во делот на заедничките одредби од Законот за трговските друштва кои се однесуваат на сите видови, односно форми на трговски друштва и кои, меѓу другите прашања, ги утврдуваат и условите за основање на трговските друштва.

Според ставот 1 на член 29 од Законот, трговско друштво можат да основаат домашни и странски физички и правни лица. Во ставот 2 на овој член од Законот е регулирано кој не може да основа трговско друштво. Овој став е целосно изменет со последната измена на Законот, односно со Законот за измени и дополнувања на Законот за трговските друштва („Службен весник на Република Македонија“ бр. 48/2010) и тој сега гласи:

Трговско друштво не можат да основаат:

1) трговски друштва чија сметка отворена кај кој било носител на платниот промет е блокирана и лицата кои се членови на органот на управување, органот на надзор, односно се управители на тие друштва, се додека трае блокадата на сметката на друштвото или додека над истото не се отвори постапка на ликвидација или стечај;

2) друштва над кои е отворена стечајна постапка, додека трае постапката;

3) лица кои се членови на органот на управување, органот на надзор, односно се управители на трговски друштва на кои во постапка пропишана со закон им е изречена забрана за вршење професија, дејност или должност, се додека трае забраната;

4) лице кое е содружник во друштво со ограничена одговорност (ДОО) или во друштво со ограничена одговорност основано од едно лице (ДООЕЛ) чија сметка е блокирана додека трае блокадата на сметката на друштвото или додека над друштвото не се отвори постапка за ликвидација или стечај и

5) лица за кои со правосилна одлука на судот е утврдено дека сториле кривично дело лажен стечај, предизвикување стечај со несовесно работење, злоупотреба на постапката стечај, оштетување или повластување на доверители. (оспорена точка)

Согласно ставот 6 на овој член од Законот, кон пријавата за упис на основање на друштво во трговскиот регистар, основачите поднесуваат лична изјава во писмена форма или во електронска форма преку едношалтерскиот систем дека не постои некое од

ограничувањата од овој член или друго ограничување пропишано со овој или друг закон, за да основаат друштво.

Во натамошните членови 29-а и член 29-б предвидени се и ограничувања во поглед изборот на лицата за управител, член на орган на управување и надзорен орган на трговско друштво.

Имено согласно член 29-а став 1, лицата од членот 29 став 2 точки 1, 3 и 5 на овој закон не можат да бидат управители, членови на орган на управување и орган на надзор на трговско друштво се додека кај нив постојат овие ограничувања. Согласно ставот 2 на истиот член од Законот, лица кои се спречени или престанале да ги вршат своите функции во органот на управување во трговски друштва се лицата кои, од која било причина, се спречени или престанале да ги извршуваат своите функции во текот на мандатот во органот на управување, непрекинато во рок подолг од 30 дена.

Согласно членот 29-б став 1 од Законот, Централниот регистар на Република Македонија води електронски регистар на лица кои не можат да основаат и да управуваат и лица кои се спречени или престанале да ги вршат своите функции во органот на управување во трговски друштва во Република Македонија. Во ставот 3 на овој член од Законот е определена обврска надлежните органи кои изрекуваат забрани од членот 29 став 2 точка 3 на овој закон го известуваат Централниот регистар за изречените забрани без одлагање. Согласно ставот 4 на овој член од Законот, за лицата од членовите 29 став 2 и 29-а ставови 1 и 2 на овој закон, во регистарот од ставот 1 на овој член, Централниот регистар без одлагање ги запишува името и презимето и ЕМБГ на физичките лица, односно фирмата, седиштето и ЕМБС на правните лица и нивното регистрирано седиште. Во ставот 5 на овој член од Законот е определено дека по престанувањето на ограничувањата, односно на причините за престанок или спреченост кај лицата определени во членовите 29 став 2 и 29-а ставови 1 и 2 на овој закон, Централниот регистар без одлагање ги брише од регистарот од ставот 1 на овој член сите податоци запишани за нив.

Од анализата на оспорената одредба од Законот, произлегува дека правосилната осуда за сторено определено кривично дело (лажен стечај, предизвикување стечај со несовесно работење, злоупотреба на постапката за стечај и кривично дело оштетување или повластување на доверители) претставува пречка

лицето да може да основа трговско друштво. Од формулацијата на одредбата произлегува дека оваа причина се однесува независно од времето кога лицето било осудено и независно од видот и висината на изречената санкција од судот и дека истата настапува по сила на законот, а не како последица од конкретна казна (забрана) што ја изрекол судот со правосилна судска одлука.

Според мислењето на Судот, со оспорената одредба се пропишува правна последица на осудата во вид на забрана осуденото лице да стекне определено право – во конкретниот случај, да основа трговско друштво доколку е осудено за определено кривично дело.

При оценување на уставноста на оспорената законска одредба, појдовна основа за Судот беа двата принципи на казнено-правниот однос утврдени во членовите 13 став 1 и 14 став 1 од Уставот, а тоа се прво, дека казната може да се изрече само со судска одлука и второ, дека за извршено казниво дело на сторителот може да му се изрече казна што како таква е утврдена со закон или друг пропис. Тоа, со други зборови значи дека, согласно наведените уставни одредби, казнено-правниот однос се исцрпува на релацијата казниво дело и судски изречената казна за сторителот и дека натамошни последици од неговото извршување, односно од осудата за тоа дело што се состојат во ограничување на правата на граѓаните не се допуштени, освен ако тоа не е изречно утврдено со Уставот.

Оттука, ако се има предвид фактот дека со оспорената законска одредба се врши ограничување на правото за основање на трговско друштво на лице кое било осудувано за наведените кривични дела, ова ограничување не е последица што произлегува од извршувањето на изречената кривична санкција, односно казна, туку претставува дополнителна последица што граѓаните ја трпат по основ на осудуваноста, а која настапува по сила на закон. Од овие причини Судот оцени дека оспорената одредба од член 29 став 2 точка 5 од Законот за трговските друштва не е во согласност со членот 8 став 1 алинеја 3, членот 9 став 2, членот 13 став 1, членот 14 став 1 и членот 51 од Уставот.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите: д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова–Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр. 75/2010)

31.

У.бр.163/2010

- Право на жалба против решението за упис во трговскиот регистар

- Right to an appeal against the resolution for making an entry in the trade registry

- Законската определба од членот 44 став 1 од Законот за едношалтерскиот систем и за водење на трговскиот регистар и регистар на други правни лица според која “единствено” подносителот на пријавата за упис има право на жалба против решението за упис, не доведува до ограничување на правото на правна или друг вид на заштита против поединечните правни акти. Ова од причини што оспорениот законски дел всушност, определува кој е легитимиран да поднесува жалба, односно дека лицето кое има легитимација да поднесува пријава за упис има легитимација да поднесува и жалба против решението за упис, со тоа што жалбените наводи можат да се однесуваат само во врска со податоците внесени во пријавата за упис, но не и за податоци кои не се внесени или други прашања кои немаат врска со уписот.

- The legal determination referred to in Article 44 paragraph 1 of the Law on One-Stop Shop and on Keeping a Trade Registry and a Registry of Other Legal Entities, under which “only” the applicant for making an entry has a right to an appeal against the resolution for making an entry, does not lead to restriction of the right to legal or other type of protection against the individual legal acts. This is for a reason that the contested legal part actually defines who is

legitimised to lodge an appeal, that is, that the person who has legitimation to file an application for making an entry has legitimation to lodge an appeal against the resolution for making an entry, with that that the appeal statements may refer only to the data entered in the application for making an entry, and not data that were not entered or other issues that have no connection with the making of an entry.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” број 70/1992), на седницата одржана на 14 септември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 44 став 1 во делот: “единствено” од Законот за едношалтерскиот систем и за водење на трговскиот регистар и регистар на други правни лица (“Службен весник на Република Македонија” број 84/2005, 13/2007, 150/2007, 140/2008, 17/2011 и 53/2011).

2. Митко Бојчевски од Делчево, на Уставниот суд на Република Македонија, му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на делот од одредбата од Законот, означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите од иницијативата, оспорениот законски дел не давал правна заштита и сигурност на заинтересираните субјекти од правните лица, како што давала претходно уредената одредба од членот 44 став од Законот, која со измените на Законот од 2007 година, не е во правниот поредок и за која подносителот на иницијативата смета дека таа требала да остане во сила, бидејќи уредувала дека против решение за упис во Централниот регистар, право на жалба имал подносителот на барањето за упис, а со измената на членот 44 став од Законот, против решение за упис право на жалба имал единствено подносителот на барањето за упис. Со новоуредената одредба односно со пропишувањето дека единствено подносителот на барањето за упис има право на жалба

против решение за упис во Централниот регистар, претходно овластените лица од правните лица кои не се согласувале со ново овластениот застапник на правното лице или по други прашања, нема да можеле да се жалат на решението за упис и со тоа се правел хаос во здруженијата на граѓани кои со наводно одржани вонредни собранија вршеле промени на овластени лица. Од тие причини, подносителот на иницијативата смета дека оспорениот законски дел бил неуставен, односно несогласен со Амандманот XXI со кој се заменува членот 15 од Уставот, со кој се гарантира правото на жалба против одлуки донесени во прв степен пред суд, а правото на жалба или друг вид на правна заштита против поединечните правни акти донесени во постапка во прв степен пред орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања, е препуштено да се уредува со закон.

3. Судот на седницата утврди дека со членот 44 од Законот е уредено правото на жалба против решение за упис во Регистарот и надлежноста за решавање по жалба.

Судот, утврди и дека според ставот 1 од членот 44 од Законот и неговиот оспорен дел против решението за упис право на жалба има единствено подносителот на барањето за упис.

4. Со Амандманот XXI со кој се заменува членот 15 од Уставот се гарантира правото на жалба против одлуки донесени во постапка во прв степен пред суд, а правото на жалба или друг вид на правна заштита против поединечни правни акти донесени во постапка во прв степен пред орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања, се уредува со закон.

Со Законот за едношалтерскиот систем и за водење на трговскиот регистар и регистар на други правни лица се уредува/уредуваат едношалтерскиот систем, водењето на трговскиот регистар и на регистарот на други правни лица, регистарот на физички и правни лица на кои им е изречена санкција забрана за вршење професија, дејност или должност и привремена забрана за вршење одделна дејност, регистар на казни за сторените кривични дела на правни лица од страна на Централниот регистар на Република Македонија (во натамошниот текст: Централниот регистар), во писмена и електронска форма како и преземањето на водењето на трговскиот регистар, судскиот регистар, регистарот на водните заедници, регистарот на водостопанства, регистарот на

здруженија и фондации и регистарот на комори од надлежните судови од страна на Централниот регистар.

Со членовите 32-57 од Законот е уредена постапката за упис во регистарот.

Според членот 34 од Законот, подносител на пријавата е лице кое со закон е овластено да поднесува пријава за упис.

Со членот 38 од Законот е уредено постапувањето по пријава со недостаток, како и правото на посебна жалба на заклучок со кој се смета дека пријавата не е поднесена ако подносителот не ги отстрани недостатоците во утврдениот рок, а според членот 39 став 1 точка 3 и 4 од Законот, по приемот на пријавата за упис, регистраторот проверува дали потписникот на пријавата е овластено лице за нејзино поднесување и дали пријавата за упис ги содржи сите податоци во согласност со закон.

Според членот 41 став 1 од Законот ако регистарот утврди дека се исполнети условите за упис, донесува решение за упис.

Со членот 43 од Законот е уредено постапување на регистарот во случај на сторени технички и други очигледни грешки во решението за упис, како и правото на посебна жалба која е допуштена и против посебен заклучок со кој решението се исправа или со кој се одбива предлогот за исправање.

Со членот 44 од Законот е уредено правото на жалба и надлежноста за решавање по жалба.

Според ставот 1 од членот 44 од Законот и неговиот оспорен дел против решението за упис право на жалба има единствено подносителот на барањето за упис, а според ставот 4 од истиот член, подносителот на жалбата не може да се повикува на податоци коишто не ги внел во пријавата за упис и на прилози коишто не ги доставил.

Со членот 56 став 2 од Законот, е определено дека против конечно решение може да се поведе управен спор.

Од содржината на членот 15 од Уставот кој е заменет со Амандман XXI на Уставот, на кој се повикува подносителот на иницијативата, произлегува дека уставната гаранција на правото на

жалба се однесува само на одлуки донесени во постапка во прв степен пред суд, а правото на жалба или друг вид на правна заштита против поединечни правни акти донесени во постапка во прв степен пред орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања, е препуштено да се уредува со закон.

Според наводите од иницијативата, со доуредувањето на членот 44 од Законот со оспорениот законски дел “единствено”, претходно овластеното лице на правното лице, нема да можело да се жали на решението за упис, на кој начин се ускратувала правната заштита на други заинтересирани лица, кои не се согласувале со решението на правното лице со кое се вршела промена на овластено лице на правно лице и од тие причини, според подносителот на иницијативата оспорениот законски дел не бил во согласност со цитираната одредба од Уставот. Меѓутоа, од аспект на овие наводи, според Судот, не може да се доведе под сомнение согласноста на оспорениот дел од одредбата од Законот, со цитираната одредба на Уставот, поради следното:

Неспорно е дека законодавецот со Законот за едношалтерскиот систем и за водење на трговскиот регистар и регистар на други правни лица, уредил право на жалба против поединечните правни акти кои се донесуваат низ сите фази во постапката за упис во регистарот во прв степен. Конкретно, со одредбите од членовите 38 и 43 од Законот, е допуштено право на посебна жалба против заклучоците кои ги донесува органот во постапката за упис во регистарот, а со одредбите од членот 44 од Законот, е уредено правото на жалба против решението за упис во регистарот. Исто така, со членот 56 став 2 од Законот, законодавецот уредил и право на судска заштита со поведување на управен спор против конечно решение, со тужба пред Управен суд. Оттука, Судот утврди дека со Законот е обезбедена правната заштита против поединечните правни акти донесени во постапката за упис во прв степен пред Централниот регистар, како и судска заштита на конечните акти.

Што се однесува до оспорениот законски дел, кој определува дека “единствено” подносителот на пријавата за упис има право на жалба против решението за упис, според Судот, тоа не доведува до ограничување на правото на правна или друг вид на заштита против поединечните правни акти. Ова од причини што оспорениот законски дел всушност, определува кој е легитимиран да поднесува жалба, односно дека лицето кое има легитимација да

поднесува пријава за упис има легитимација да поднесува и жалба против решението за упис, со тоа што жалбените наводи можат да се однесуваат само во врска со податоците внесени во пријавата за упис, но не и за податоци кои не се внесени или други прашања кои немаат врска со уписот. Тоа значи дека само лицето кое е овластено со закон да поднесува пријава за упис на правното лице во регистарот, може да вложува жалба во име и за сметка на правното лице, но, не и други лица од правното лице кои го немаат тоа овластување, но, оспорениот законски дел, не ги спречува и не го ограничува правото на други заинтересирани лица, кои не се согласуваат со внатрешното работење и одлучување во правното лице, правната заштита да ја остваруваат во други постапки пред надлежни судови, со одредби на посебни закони, а не со овој закон кој уредува прашања за упис на правни лица во регистарот и право на жалба против поединечните акти со кои се врши или не се врши упис на правното лице во регистарот.

5. Тргувајќи од погоре изнесеното, Судот оцени дека во конкретниот случај, не може да се постави прашањето за согласноста на членот 44 став 1 во делот: “единствено” од Законот, со членот 15 од Уставот, заменет со Амандман XXI на Уставот, поради што Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе, во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.163/2010)

32.

У.бр.169/2010

- Барање доказ за неосудуваност при упис на управител на друштвото

- Requesting a proof for non-conviction when making an entry for an administrator of a company

- Законската одредба во која се бара изјава за осудуваност, односно неосудуваност, односно доказ за забрана за вршење на професија,

должност или дејност, е во спротивност со Уставот на Република Македонија, бидејќи утврдувањето на тој факт неможе да биде обврска на поединецот, туку на надлежниот орган кој врши упис на управител и кој што ја утврдувал таа законска обврска и ја има на располагање службената казнена евиденција, како инструмент за правилно применување на законот.

- The legal provision requiring a statement for conviction, that is, non-conviction, that is, a proof for ban on performing a profession, duty or activity, is in contradiction with the Constitution of the Republic of Macedonia, since the establishment of that fact may not be an obligation of the individual, but of the competent body that makes an entry of an administrator and that has determined such legal obligation and has at its disposal the official penal records, as an instrument for proper implementation of the law.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 9 февруари 2011 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА член 234 став 2 точка 5 од Законот за трговските друштва („Службен весник на Република Македонија“ бр.28/2004, 84/2005, 25/2007, 87/2008, 42/2010 и 48/2010).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.169/2010 година од 15 декември 2010 година, под точка 1, по повод поднесена иницијатива на Стамен Филипov од Скопје, поведе постапка за оценување на уставноста на член 234 став 2 точка 5 од Законот означен во точката 1 од оваа одлука. Постапката беше

поведена затоа што пред Судот основано се постави прашањето за неговата согласност со Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека во член 234 став 2 точка 5 од Законот се предвидува дека кон пријавата за упис се приложува, меѓу другото и доказ дека нема забрани според член 231 став 4 од овој закон.

5. Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е владеењето на правото.

Согласно член 108 од Уставот, Уставниот суд е орган на Републиката кој ја штити уставноста и законитоста.

Според член 110 алинеја 2 од Уставот, Уставниот суд одлучува за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Законот за трговските друштва претставува фундаментален системски закон, кој е од огромно значење за зајакнување на приватниот сектор.

Според членот 2 од Законот, овој закон се применува на трговецот - поединец, на трговското друштво, на стопанската интересна заедница и подружницата организирана од странско трговско друштво односно од странски трговец-поединец, запишани во трговскиот регистар, како и на тајното друштво.

Според член 234 став 2 точка 5 од Законот, кон пријавата за упис се приложува, меѓу другото, и доказ дека нема забрани според членот 231 став 4 од овој закон.

Тргувајќи од содржината на оспорената одредба, а при тоа имајќи го во вид веќе заземениот став на Уставниот суд на Република Македонија во својата уставно-судска пракса со Одлука У.бр.181/2007, 118/2008 Судот оцени дека истата не е во согласност со Уставот на Република Македонија. Ова од причина што во конкретниот случај доказ од управителот, односно од друштвото кое врши упис на управител, за околноста дали му е изречена забрана за вршење на професија, дејност или должност се сведува на барање изјава за негова осудуваност или неосудуваност, со оглед на тоа што забраната за вршење на дејност е споредна казна што се изрекува

како дел од осудителната пресуда. Иако овие докази не се бараат во кривично-правен контекст, обврската за нивното соопштување има ефект врз однесувањето на поединецот, што е проблематично како од аспект на заштита на човековото достоинство, така и од аспект на презумпцијата на невиност на која се надоврзува забраната од лицето да се бара било доказ за осудуваност, или за неосудуваност.

Притоа, за Судот, не е спорно дека забраната за вршење на дејност изречена со осудителна пресуда мора да биде ефективна, односно дека не може да се дозволи лицето под таква забрана да ја врши таа дејност се додека забраната трае. Меѓутоа, утврдувањето на тој факт не може да биде обврска на поединецот кој е во прашање, туку на надлежниот орган кој врши упис на управител и кој што ја утврдувал таа законска обврска кој ја има на располагање службената казнена евиденција, како инструмент за правилно применување на законот.

Оттука, Судот оцени дека оспорениот член 234 став 2 точка 5 од Законот не е во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, член 13 став 1 и член 25 од Уставот.

6. Врз основа на наведеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.169/2010)

5. Јавни претпријатија, јавни установи, институции што вршат јавни овластувања

5. Public enterprises, public institutions, institutions carrying out public mandates

6. Организација и работа на органите на државната власт

6. Organisation and work of the bodies of state government

33.

У.бр.46/2010

- Овластувања на Владата и на министерот за финансии предвидени во Законот за јавна финансиска контрола

- Powers of the Government and the Minister and Finance envisaged in the Law on Public Financial Control

- Овластувањето на Владата со подзаконски акт да определува обврски за субјектите во јавниот сектор, различни од обврските утврдени од страна на законодавецот, ги надминува уставните овластувања на Владата да ја утврдува политиката на извршувањето на законите и другите прописи на Собранието и да е одговорна за нивното извршување и води кон повреда на владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

- Определбата во Законот за јавна финансиска контрола според која прераспоредувањето или отпуштањето на раководителот на единицата за внатрешна ревизија и на ревизорите е условено со добивање писмена согласност од министерот за финансии, кој не е нивни работодавец, и тоа под закана за казна за сторен прекршок на раководителот на субјектот, значи отстапување од системот на одговорност утврден во Законот, но и од системот работодавец - работник, чии права и одговорности се утврдени во работното законодавство во Република Македонија, без оправдан основ, поради што таквото законско

решение води до повреда на начелото на владеењето на правото.

- The authorisation of the Government to define, with a sub-legal act, obligations for the subjects in the public sector different from the obligations defined by the legislator, exceeds the constitutional powers of the Government to define the policy of the execution of the laws and other regulations of the Assembly and to be responsible for their execution and leads to a violation of the rule of law and division of state powers into legislative, executive and judicial, as fundamental values of the constitutional order of the Republic of Macedonia.

- The determination in the Law on Public Financial Control according to which the reassignment or dismissal of the manager of the Unit for Internal Audit and the auditors is conditioned with the obtaining of a written consent from the Minister of Finance, who is not their employer, and under a threat for punishment for a committed violation of the manager of the subject, means deviation from the system of responsibility defined in the Law, but also from the system employer-employee, whose rights and responsibilities are stipulated in the labour legislation in the Republic of Macedonia, without a justified ground, as a result of which that legal solution leads to a violation of the principle of the rule of law.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 12 јануари 2011 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВААТ член 30 став 4, член 33 став 7 и член 54 точка 2 од Законот за јавна внатрешна финансиска контрола („Службен весник на Република Македонија“ бр. 90/2009).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија, по повод иницијатива поднесена од Стамен Филипов од Скопје, со Решение У. бр. 46/2010 од 3 ноември 2010 година, поведе постапка за оценување

на уставноста на одредбите од Законот означен во точката 1 на оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за нивната согласност со Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека според член 30 став 4 од Законот за јавна внатрешна финансиска контрола, по исклучок од ставовите 1 и 2 на овој член, Владата на Република Македонија на предлог на министерот за финансии врз основа на спроведена процена на ризикот може да утврди обврска за основање единица за внатрешна ревизија и кај други субјекти од јавниот сектор.

Согласно член 33 став 7 од овој закон, прераспоредувањето или отпуштањето на раководителот на единицата за внатрешна ревизија или внатрешните ревизори се реализираат по добивање на писмена согласност од министерот за финансии.

Според член 54 точка 2 на истиот закон, за сторен прекршок на раководителот на субјектот од јавниот сектор ќе му се изрече глоба во износ од 1.000 до 2.000 евра во денарска противвредност, ако прераспореди или отпушти раководител на единица за внатрешна ревизија или внатрешен ревизор без претходно добиено писмено одобрение од министерот за финансии (член 33 став 7).

5. Согласно член 8 став 1 алинеите 3 и 4 од Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 став 1 од Уставот, во Република Македонија законите мора да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Според член 68 став 1 алинеја 2 од Уставот, Собранието на Република Македонија донесува закони и дава автентично толкување на законите.

Согласно член 91 алинеја 1 од Уставот, Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршувањето на законите и другите прописи на Собранието и е одговорна за нивното извршување.

Со Законот за јавна внатрешна финансиска контрола се уредува системот на јавна внатрешна финансиска контрола кој го опфаќа финансиското управување и контрола, внатрешната ревизија и нивната хармонизација, воспоставен согласно со меѓународните стандарди за внатрешна контрола и внатрешна ревизија. Со овој закон се уредуваат и организацијата, стандардите, методологијата, односите и одговорностите, како и надлежностите на министерот за финансии и на консултативните тела за јавна внатрешна финансиска контрола (член 1).

Според член 2 став 1 од Законот, министерот за финансии е надлежен за координација на развојот, воспоставувањето, спроведувањето и одржувањето на системот на јавна внатрешна финансиска контрола, а во негово име Централната единица за хармонизација на системот на јавна внатрешна финансиска контрола во Министерството за финансии (во натамошниот текст: Централната единица за хармонизација). Според став 2 на истиот член, координацијата од ставот 1 на овој член министерот за финансии ја врши преку:

- хармонизација и надзор на финансиското управување и контрола;
- хармонизација и надзор на внатрешната ревизија и
- подготвување и донесување на подзаконски акти, прирачници и насоки.

Според член 4 на овој закон, финансиско управување и контрола согласно со овој закон се воспоставува кај буџетските корисници од областа на законодавната, извршната и судската власт (централна власт), фондовите, општините и градот Скопје (во натамошниот текст: субјекти).

Според член 30 став 1 од Законот, единица за внатрешна ревизија задолжително се основа во: Собранието на Република Македонија, Народната банка на Република Македонија, Генералниот секретаријат на Владата на Република Македонија, Судскиот совет на Република Македонија, министерствата, Фондот за пензиско и инвалидско осигурување на Македонија, Фондот за здравствено осигурување на Македонија, Агенцијата за државни патишта на Република Македонија, Агенцијата за вработување на Република Македонија и Агенцијата за државни службеници. Според став 2 на истиот член, единица за внатрешна ревизија задолжително се основа и во сите субјекти од јавниот сектор чиј просечен годишен буџет/финансиски план во последните три години го надминува износот од 50 милиони денари. Согласно ставот 3 на овој член,

субјектот од јавниот сектор чиј просечен годишен буџет/финансиски план во последните три години не го надминува износот од 50 милиони денари внатрешната ревизија се организира со ангажирање на внатрешен ревизор/и од единица за внатрешна ревизија од друг субјект од јавниот сектор, врз основа на договор склучен меѓу раководителите на двата субјекти од јавниот сектор или ревизор/и наведени во регистарот на внатрешни ревизори од членот 48 алинеја 7 на овој закон. Според став 4 на истиот член, по исклучок од ставовите 1 и 2 на овој член, Владата на Република Македонија на предлог на министерот за финансии врз основа на спроведена процена на ризикот може да утврди обврска за основање единица за внатрешна ревизија и кај други субјекти од јавниот сектор.

Од анализата на оваа законска одредба произлегува дека во ставот 1 и ставот 2 на истата се утврдени субјектите во кои задолжително се основа единица за внатрешна ревизија, а во ставот 3 од истиот член се утврдува начинот на организирање на внатрешната ревизија на субјектите од јавниот сектор кои ја немаат законската обврска за задолжително основање на единица за внатрешна ревизија.

Според оспорениот став 4 на овој член, по исклучок од ставовите 1 и 2 на овој член, Владата на Република Македонија на предлог на министерот за финансии врз основа на спроведена процена на ризикот може да утврди обврска за основање единица за внатрешна ревизија и кај други субјекти од јавниот сектор.

При вака пропишано овластување на Владата, се наметнува прашањето дали истото во суштина не овозможува Владата да биде поставена над Законот и да има право да го игнорира решението од Законот определено во став 3 на истиот член, според кое субјектите од јавниот сектор чиј просечен годишен буџет/финансиски план во последните три години не го надминува износот од 50 милиони денари, имаат законско право и обврска внатрешната ревизија да ја организираат со ангажирање на внатрешен ревизор/и од единица за внатрешна ревизија од друг субјект од јавниот сектор, врз основа на договор склучен меѓу раководителите на двата субјекти од јавниот сектор или со ангажирање ревизор/и наведени во регистарот на внатрешни ревизори, односно дали Владата, со свој акт може да им наложи на овие субјекти, организирањето на внатрешната ревизија, наместо на начин како што пропишува законодавецот во член 30 став 3 од

Законот, да бидат обврзани да го организираат со основање единица за внатрешна ревизија, според проценка на министерот за финансии.

Според Судот, наведеното овластување на Владата со подзаконски акт да определува обврски за субјектите во јавниот сектор, различни од обврските утврдени од страна на законодавецот, ги надминува уставните овластувања на Владата да ја утврдува политиката на извршувањето на законите и другите прописи на Собранието и да е одговорна за нивното извршување, што води кон повреда на владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија. Дополнително, таквата регулатива воведува и правна несигурност за субјектите од ставот 3 на членот 30 од Законот, како елемент на владеењето на правото, затоа што станува нејасно кога истите ќе бидат обврзани да постапат според ставот 3, а кога според ставот 4 на истиот член, во ситуација кога постапувањето по едниот став го исклучува постапувањето по другиот став.

Тргувајќи од наведеното, Судот оцени дека член 30 став 4 од Законот не е во согласност со член 8 став 1 алинеите 3 и 4, член 51 и член 91 алинеја 1 од Уставот.

6. Според член 33 став 1 од Законот, единицата за внатрешна ревизија е организациски и функционално независна и директно и единствено одговорна на раководителот на субјектот од јавниот сектор. Според став 6 на овој член, пред да бидат преземени дисциплински мерки, прераспоредување или отпуштање на раководителот на единицата за внатрешна ревизија и внатрешните ревизори, раководителот на субјектот од јавниот сектор е должен за тоа да ја извести Централната единица за хармонизација и да ја приложи потребната документација. Според став 7 од истиот член, прераспоредувањето или отпуштањето на раководителот на единицата за внатрешна ревизија или внатрешните ревизори се реализираат по добивање на писмено одобрение од министерот за финансии.

Според член 54 точка 2 од Законот, за сторен прекршок на раководителот на субјектот од јавниот сектор ќе му се изрече глоба во износ од 1.000 до 2.000 евра во денарска противвредност, ако прераспореди или отпушти раководител на единица за внатрешна ревизија или внатрешен ревизор без претходно добиено писмено одобрение од министерот за финансии (член 33 став 7);

При ваква законска регулатива, Судот оцени дека законското решение според кое е потребна писмена согласност од министерот за финансии за прераспоредување или отпуштањето на раководителот на единицата за внатрешна ревизија или внатрешните ревизори, нема уставна оправданост.

Според Судот, неспорна е улогата на министерот за финансии во делот на координација на системот за јавна внатрешна контрола, при што начинот на таквата координација е утврден со Законот. Меѓутоа, Законот утврдил обврска за субјектите во јавниот сектор да организираат јавна внатрешна финансиска контрола на начин определен со Законот, како и обврска за доследно почитување на законските одредби при спроведувањето на истата. Понатаму, Судот оцени дека Законот ги утврдил условите кои треба да ги исполнуваат раководителот на единицата за внатрешна ревизија и внатрешните ревизори (член 35 и член 36 од Законот). Тоа значи дека раководителот на јавниот сектор е должен да ги почитува законските одредби и за основање на единица за внатрешна ревизија и за назначување на раководителот на единицата за внатрешна ревизија и внатрешните ревизори, кои извршуваат работи и задачи утврдени со закон. Токму во оваа смисла е и законското решение според кое единицата за внатрешна ревизија е организациски и функционално независна и директно и единствено одговорна на раководителот на субјектот од јавниот сектор. Оттука, основано се поставува прашањето - која е оправданоста на решението во член 33 став 7 од Законот, според кое прераспоредувањето или отпуштањето на раководителот на единицата за внатрешна ревизија или внатрешните ревизори, како дисциплинска мерка, може да се реализира само по согласност на министерот за финансии. Ова особено што Законот не бара согласност од министерот за финансии за назначување на раководителот на единицата за внатрешна ревизија или внатрешните ревизори, туку оставил тоа да се одвива според законски утврдени услови, во која смисла и не утврдува директна одговорност на раководителот на единицата за внатрешна ревизија пред министерот за финансии, туку пред раководителот на субјектот кој го назначил. Таквиот начин на одговорност сосема логично подразбира дека токму раководителот на субјектот кој го назначил, треба да биде овластен и да го прераспореди ревизорот или да му го откаже вработувањето, особено што тоа треба да биде последица на спроведена дисциплинска постапка, што е начело познато и присутно во работното законодавство во Република Македонија. Законот не ја уредува дисциплинската постапка што може да се води против раководителот на единицата за внатрешна ревизија или внатрешните

ревизори, што значи дека истата се води според општите правила за работните односи кои важат за вработените во субјектот од јавниот сектор во кој е основана единицата за внатрешна ревизија.

Во ситуација кога субјектот од јавниот сектор кој основал единица за внатрешна ревизија е на пример Собранието на Република Македонија, Народната банка на Република Македонија, Судскиот совет на Република Македонија или Уставниот суд на Република Македонија, основано се наметнува прашањето дали наведеното законско решение не овозможува извршната власт, преку министерот за финансии, да се инволвира и наметнува во работењето на овие органи кое е законски уредено, од една страна, и дали таквото инволвирање може да се оправда како координација на развојот, воспоставувањето, спроведувањето и одржувањето на системот на јавна внатрешна контрола во смисла на Законот, од друга страна.

Според Судот, правата и обврските на раководителот на субјектот и на ревизорите се јасно и прецизно утврдени во Законот, а решението според кое прераспоредувањето или отпуштањето на раководителот на единицата за внатрешна ревизија и на ревизорите е условено со добивање писмена согласност од министерот за финансии, кој не е нивни работодавец, и тоа под закана за казна за сторен прекршок на раководителот на субјектот, значи отстапување од системот на одговорност утврден во Законот, но и од системот работодавец - работник, чии права и одговорности се утврдени во работното законодавство во Република Македонија, без оправдан основ, поради што Судот оцени дека таквото законско решение води до повреда на начелото на владеењето на правото.

Тргувајќи од наведеното, Судот оцени дека член 33 став 7 и член 54 точка 2 од Законот не се во согласност со член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

8. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот, Бранко Наумоски и судиите: д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.46/2010)

34.

У.бр.128/2010

- Овластување на министерот за надворешни работи да одлучува за стекнување и одземање на дипломатските звања

- Authorisation of the Minister of Foreign Affairs to decide on gaining and taking away diplomatic titles

- Со Законот за надворешни работи се дадени законски определени рамки врз основа на кои министерот со подзаконски акт ќе го операционализира стекнувањето и одземањето на секое дипломатско звање и врз основа на тоа можат да се донесуваат конкретни акти со кои се решаваат стекнувањето и одземањето на звањата на конкретните лица.

- The Law on Foreign Affairs provides legally defined frameworks on the basis of which the Minister operationalises, with a sub-legal act, the gaining and taking away of each diplomatic title and on the basis of that concrete acts may be adopted deciding on the gaining and taking away of titles of the concrete persons.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 12 јануари 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на Насловот „Стекнување на повисоко дипломатско звање или негово одземање“ и членот 67 став 1 и став 4 од Законот за надворешни работи („Службен весник на Република Македонија“ бр.46/2006 и 107/2008).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на насловот и одредбите од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, не било дозволено министерот кој уредил определена материја со свој акт, непосредно по истиот акт да донесува решенија, без законска основа.

За подносителот на иницијативата е уставно проблематично што решението од ставот 4 (по грешка тој го цитира како став 2), се носело на основа на подзаконски акт од ставот 1 на членот 67 од Законот. Оттука, во иницијативата воопшто не се изнесени причини и аргументи за уставно проблематизирање на одредбите од ставовите 2 и 3 од членот 67 од Законот, туку се оспорува ставот 4, дека решението, министерот го донесувал врз основа на актот од ставот 1, а требал да го донесува на законска основа, па затоа и двете одредби од ставовите 1 и 4 од членот 67 од Законот, биле во заемна врска и со тоа биле неуставни, односно не биле во согласност со членот 8 став 1 алинеи 3 и 4, членот 32 став 5, членот 51, членот 95 став 3 и членот 96 од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека во делот од Законот, кој има наслов „Стекнување на повисоко дипломатско звање или негово одземање“, е предвиден членот 67, кој гласи:

„Стекнувањето со повисоко дипломатско звање или одземањето на дипломатското звање на дипломатско-конзуларниот службеник се уредува со акт на министерот во кој се утврдува:

- постапката за стекнување на секое дипломатско звање;
- условите и критериумите за редовно и вонредно напредување во дипломатско звање и
- постапката и условите за одземање на дипломатското звање.

Напредувањето или одземањето е возможно само во непосредно повисоко, односно пониско звање.

Добивање на повисоко звање на работно место утврдено со Законот за државните службеници се изедначува со соодветното дипломатско звање согласно со членот 95 став 1 точка 2 од овој закон.

Решението за стекнување на повисоко дипломатско звање или за одземање на дипломатско звање го донесува министерот во постапка утврдена со актот од ставот 1 на овој член“.

4. Согласно членот 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Законот за надворешни работи, (кој е донесен во 2006 година, а претходно важел Законот за вршење на надворешните работи од надлежност на сојузните органи на управата и сојузните организации - „Службен лист на СФРЈ“ бр.56/1981) ги уредил прашањата од областа на вршењето на надворешните работи од органите на државната власт. Прашањата од надворешните работи на Република Македонија што не се уредени во овој закон, се уредуваат со други прописи на Република Македонија, со меѓународни договори, со други меѓународни акти што ја обврзуваат Република Македонија и со вообичаените правила што важат во меѓународното право.

Согласно членот 2 точка 3 од овој закон, органи за вршење на надворешни работи, се: Претседателот на Република Македонија, Собранието на Република Македонија, Владата на Република Македонија, Министерството за надворешни работи и министерот за надворешни работи. Во точката 5 од овој член од Законот е дефинирано дека „дипломатско-конзуларен службеник“ е државен службеник вработен во Министерството за надворешни работи кој согласно овој закон е овластен да врши надворешни работи.

Со одредбите од овој закон системски се уредени прашањата од предметната материја, и тоа во делот на: општите одредби (членови 1 и 2); вршење на надворешните работи (членови 3 - 11); Министерството за надворешни работи со кое раководи министерот во согласност со закон и неговата улога во вршењето на надворешните работи (членови 12 - 24); дипломатско-конзуларните претставништва на Република Македонија, каде како дипломатски претставништва на Република Македонија се амбасади, постојани мисии при меѓународни организации, канцеларии за врски и специјални мисии, а конзуларни претставништва се генерален конзулат, конзулат и конзуларна канцеларија (членови 25 - 62);

вработените во Министерството за надворешни работи и нивните права и обврски кои се уредени со овој закон, Законот за државните службеници и општите прописи за работни односи (членови 63 - 84); странски дипломатски и конзуларни претставништва (членови 86 - 92); и преодни и завршни одредби (членови 94 - 97).

Со одредбите од овој закон комплексно се уредени прашањата поврзани со специфичната материја која се однесува на вршењето на надворешните работи од органите на државната власт, меѓу кои со членот 9 посебно се утврдени и надлежностите на министерот за надворешни работи, во кои спаѓаат учеството во креирањето на надворешната политика преку предлагање на општи насоки на надворешната политика вклучувајќи ги и прашањата од меѓународните односи со импликации врз безбедноста и одбраната на земјата, предлага ставови и дава мислења од областа на надворешните работи, ја спроведува утврдената надворешна политика, итн. Согласно членот 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, министерот донесува правилници, наредби, упатства, планови, програми, решенија и други видови акти за извршување на законите и други прописи, кога за тоа е овластен со закон.

Во Министерството се вработени државни службеници и други вработени, кои покрај општите услови треба да ги исполнуваат и посебните услови наведени во Законот.

Согласно членот 65 од Законот, се дадени законските услови за стекнување на статус на дипломатско-конзуларен службеник и соодветно дипломатско звање, а со членот 66 се наведени дипломатските и конзуларните звања. Имено, согласно членот 65 од Законот, раководниот и стручниот државен службеник, вработен во Министерството може да се стекне со статус на дипломатско-конзуларен службеник и соодветно дипломатско звање по положен дипломатски испит. Дипломатскиот испит може да се полага по помината една година работен стаж во Министерството, во што се засметува и приправничкиот стаж.

Дипломатскиот испит е задолжителен за државниот службеник кој врши надворешни работи во смисла на овој закон. Начинот на спроведување и програмата за полагање на дипломатскиот испит се утврдуваат со акт на министерот.

За положениот дипломатски испит на државниот службеник му се издава уверение, а министерот носи и решение за стекнување на соодветно дипломатско звање. Министерот со акт го пропишува образецот на Уверението за положен дипломатски испит.

Државниот службеник има право да го полага дипломатскиот испит два пати.

Оттука, на овие законски определени рамки, со членот 67 став 1 од Законот, е дадено овластување со акт на министерот да се операционализира постапката за стекнување и одземање на секое дипломатско звање, а во ставот 4 од овој член од Законот, е дадено законско овластување министерот за таа цел да донесува конкретни решенија, кои во рамки на законските услови и подзаконскиот акт на министерот, претставуваат конкретни акти со кои се решаваат стекнувањето или одземањето на звањата на конкретните лица.

Подносителот на иницијативата ги оспорува одредбите од членот 67 од Законот, без да води сметка за комплексноста на материјата што се уредува и меѓусебната поврзаност на нормите, со недоволно јасни изнесени причини за покренување на прашањето на нивната уставност. Со оглед на тоа што неспорно е дека одредбите од членот 67 ставови 1 и 4 од Законот, се дел од комплексот одредби на целината на Законот со кој системски се уредени односите од материјата на Законот, и не можат изолирано да се разгледуваат, Судот оцени дека тие се соодветно и прифатливо законско решение кое не може уставно да се проблематизира од наводите во иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.128/2010)

35.

У.бр.184/2010

- Губење на статусот кандидат за судија

- *The loss of the status of a candidate for a judge*

- Имајќи предвид дека државата е таа која што ги обезбедува материјалните и финансиските средства за обуката на кандидатите за идни судии и јавни обвинители, оправдано е решението со кое се воведува обврска за јавување на кандидатите на секој објавен оглас за избор на судија во основен суд или јавен обвинител во основно јавно обвинителство. Право е на законодавецот, исто така, и да ги утврди последиците од неисполнување на наведената обврска, како што е губење на статусот на кандидат за судија или јавен обвинител поради два пати последователно нејавување на кандидатот на објавените огласи са судија односно јавен обвинител што повлекува надоместување на трошоците и другите надоместоци за негово обучување.

- *Taking into consideration that it is the state which provides the material and financial means for the training of the candidates for future judges and public prosecutors, the resolution introducing an obligation for the candidates to answer every public notice for the election of a judge in a basic court or a public prosecutor in a basic public prosecutor's office is justified. It is also the right of the legislator to define the repercussions for the failure to meet the said obligation, such as the loss of the status of a candidate for a judge or public prosecutor owing to failure of the candidate to answer twice in a row the notices published for a judge that is public prosecutor which results in compensation of the costs and others contributions for his training.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 2 февруари 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 67, ставови, 4, 5, 7 и 8 и член 78 од Законот за Академијата за судии и обвинители („Службен весник на Република Македонија“ бр.88/2010).

2. Петар Николовски од Скопје и Славејко Точков од Охрид, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијативи за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означен во точката 1 на ова решение.

Според наводите во иницијативата поднесена од Петар Николовски од Скопје, одредбата од член 67 став 4 од Законот била спротивна на член 32 од Уставот која предвидува дека секому, под еднакви услови му е достапно секое работно место. Со оспорената одредба априори се фаворизирале определени кандидати и се воведувал спортскиот термин „првите тројца“ како нееднаков услов што ги исклучува другите кандидати кои успешно ја завршиле Академијата, по слободен и личен избор да аплицираат за судии и јавни обвинители во местата каде сакаат да ја реализираат својата професионална кариера.

Одредбата од член 67 став 5 била спротивна на член 32 став 2 и принципот на еднаквост од член 9 од Уставот, па се поставувало прашањето зошто законодавецот за останатите кандидати наметнал обврска да се јавуваат на секој објавен оглас за избор на судија и јавен обвинител, а за првите тројца кандидати таква обврска не е предвидена.

Оспорените одредби од член 67 ставови 4 и 5 биле, исто така, спротивни на член 27 од Уставот кој го гарантира правото на слободно движење на територијата на Републиката и слободно избирање на местото на живеење.

Во иницијативата се наведува дека со овие законски одредби на поголемиот дел од кандидатите за судии и јавни обвинители кои ќе ја завршат академијата им се оневозможувало слободно да го избираат и местото на живеењето и вработувањето бидејќи согласно одредбите тие биле должни да се јават на секој оглас за судија и јавен обвинител во основен суд и основно јавно обвинителство на целата територија на Република Македонија, каде оддалеченоста помеѓу некои градови изнесува 250 км. Оттука овие законски одредби биле во спротивност со уставната одредба за слободен избор на вработувањето и за слободен избор на живеалиштето и биле исклучително етатистички со оглед на тоа што биле слични со законските решенија за распоредување на работа на воените лица од времето на поранешната Југословенска Народна Армија.

Во однос на оспорениот член 67 ставови 7 и 8 од Законот, во иницијативата се наведува дека тие биле во спротивност со уставното начело на владеењето на правото, бидејќи со нив се овозможувало одземање на стекнатите права на кандидатите за судии и јавни обвинители и се предизвикувала правна несигурност што било спротивно на практиката на Уставниот суд на Република Македонија, општо прифатените меѓународни норми за човекови права и со начелата на правната држава.

Во однос на оспорениот член 78 од Законот, во иницијативата се наведува дека тој бил спротивен на член 52 став 4 од Уставот од причина што одредбите од овој закон не можеле да важат за веќе завршените две генерации на кандидати за судии и јавни обвинители кои ја завршиле Академијата врз основа на Законот за Академија на судии и обвинители од 2006 година, во кој било предвидено дека доколку кандидатите не се јават на два конкурси последователно, паѓаат најдолу на ранг листата, за разлика од новиот закон кој предвидува одземање на кандидатскиот статус, што претставувало губење на стекнати права. Подносителот смета дека доколку законодавецот имал искрени намери за подобрување на функционирањето на Академијата, би требало да ги остави одредбите од стариот закон кои ги регулираат правата и обврските на кандидатите кои на Академијата се запишале и завршиле под сосема други услови.

Поради наведеното како и поради се погласните изјави на министерот за правда за губење на статусот кандидат за судија и јавен обвинител на кандидатите од втората генерација кои нема да ги

следат апелите на министерот за принудно аплицирање на огласите за избор на судии и обвинители, со иницијативата се предлага Судот да донесе и решение за временна мерка.

Во иницијативата на Славејко Точков од Охрид, оспорени се член 67 ставови 4, 5 и 7 од Законот.

Во иницијативата подносителот најпрво ги цитира оспорените одредби, како и одредбите од член 8 став 1 алинеи 1 и 3 од Уставот, член 9, член 23, член 32 став 2, член 54 став 1 и 2 од Уставот, како и членови од Законот за Академијата за судии и јавни обвинители, Законот за судовите, Законот за јавното обвинителство, Законот за судскиот совет, Законот за советот на јавните обвинители и наведува дека оспорените одредби покрај со овие уставни одредби, биле во спротивност и со одредбите од наведените закони.

Имено, во иницијативата се наведува дека Законот за судскиот совет и Законот за советот на јавните обвинители го уредувале прашањето за избор на судии од редот на Академијата и за последиците од непријавување на три последователни конкурси и дека Законот за Академијата за судии и обвинители не можел да уредува материја што како специфична област ја уредувал Законот за судскиот совет бидејќи се создавала правна несигурност и контрадикторност во законските норми, дотолку повеќе што со оспорената одредба од член 67 став 7 од Законот се воведувале понеповолни норми од постоечките, и што во Законот за јавното обвинителство воопшто не предвидувал губење на статусот на кандидат, ниту пак паѓање на кандидатската листа, како што било предвидено во Законот за Судскиот совет и Законот за советот на јавните обвинители.

Во иницијативата понатаму се наведува дека веќе завршените кандидати, кога се запишувале на Академијата според стариот закон ги прифатиле тогаш важечките норми, според кои најголемата санкција поради непријавување на огласите била губење на приоритетот на ранг листата. Сега законодавецот воведувал нови понеповолни норми, односно новини кои ретроактивно ги засегаале овие кандидати со можност за губење на дипломата која веќе ја стекнале. Според подносителот на иницијативата тоа претставувало одземање на законски стекнати права. Со одредбите од новиот закон кандидатите биле меѓусебно ставени во нееднаква положба бидејќи откако заедно завршиле Академија под исти услови и се стекнале со кандидатски статус, за веќе избраните кандидати за судии и

обвинители важеле услови поповолни од оние кои важат за кандидатите од истата генерација, а кои се уште не се избрани.

Во иницијативата се наведува дека еднаквоста пред законот била нарушена и во однос на кандидатите за судии кои немаат завршено Академија, бидејќи санкции биле предвидени само за кандидатите од Академијата, а за другите кандидати нема никакви последици од неконкурирањето, иако тие се пријавуваат за исти фунцки.

Правото на работа, според подносителот, не предвидува санкции доколку некој не се јави на оглас. Слободен е изборот на кандидатите кои завршиле Академија дали и кога ќе се јават на оглас за судија или обвинител и тие слободно треба да одлучуваат во кој суд или обвинителство ќе се јават и ќе засноваат работен однос. Слободата на избор на работа не смее да биде условена со санкционирање и губење на стекнати права.

Во иницијативата подносителот понатаму прави споредба со Законот за нотаријатот, Законот за извршување, Законот за стечај, Законот за правосудниот испит кои предвидуваат стекнување на уверенија за нотар, извршител, стечаен управник, положен правосуден испит, но кои не предвидуваат одземање на уверението за овие професии, поради непријавување на огласи.

Подносителот исто така смета дека законот не смее да повластува со право на избор на работно место една категорија на кандидати зошто при школувањето имале подобар успех, бидејќи сите кандидати завршиле Академија и се стекнале со исто звање, без разлика на успехот. Значи, иако сите кандидати завршиле Академија и се стекнале со статус на кандидат за судија и обвинител, но само првите тројца биле повластени сами да избираат каде ќе работат и за нив не важел став 7 од член 67 каде се предвидува одземање на кандидатскиот статус, туку ова важело само за останатите од генерацијата.

Со иницијативата се предлага судот да ги поништи или укине оспорените одредби, а со оглед на тоа што Законот ќе се применува од 10 ноември 2010 година, и дека ќе важи и за кандидатите кои завршиле Академија по стариот Закон, се предлага Судот да донесе решение за временна мерка за да се спречи настанување на тешко отстранливи последици.

3. Судот на седницата утврди дека согласно член 67 став 4 од Законот, првите тројца кандидати од конечната ранг-листа имаат право да конкурираат за избор на судија или јавен обвинител во апелационото подрачје каде што ја изведувале втората фаза од почетната обука, или во кое било друго апелационо подрачје. Во ставот 5 на овој член од Законот е определено дека останатите кандидати за судии или јавни обвинители од конечната ранг-листа се должни да конкурираат на секој објавен оглас за избор на судија во основен суд или јавен обвинител во основно јавно обвинителство.

Согласно оспорениот став 7 на овој член од Законот, доколку кандидатот за судија или јавен обвинител два пати последователно не се јави на објавените огласи од ставовите 4 и 5 на овој член, го губи статусот на кандидат за судија или јавен обвинител, а согласно ставот 7 на истиот член од Законот, губењето на статусот кандидат за судија или јавен обвинител од ставот (7) на овој член има за последица надоместување на трошоците и другите надоместоци за неговото обучување, по утврдена пресметка од страна на Академијата

Судот на седницата исто така, утврди дека според член 78 од Законот, со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи Законот за Академија за обука на судии и јавни обвинители („Службен весник на Република Македонија“ број 13/2006).

4. Според членот 8 став 1 алинеи 1 и 3 од Уставот, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот и владеењето на правото се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 23 од Уставот, секој граѓанин има право да учествува во вршењето на јавни функции.

Согласно член 32 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и

материјална обезбеденост за време на привремената невработеност, и секому, под еднакви услови му е достапно секое работно место.

Според членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 52 став 4, законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

Во членот 1 од Законот за академија за судии и обвинители („Службен весник на Република Македонија“ бр. 88/2010) е определено дека со овој закон се основа и се уредува работењето на Академијата за судии и јавни обвинители (во натамошниот текст: Академијата) како јавна установа за прием и стручно усовршување на кандидатите за судии и јавни обвинители, континуирана обука и унапредување на стручноста на судиите и јавните обвинители, континуирана обука на стручните служби во судството и јавното обвинителство, обука на субјектите кои учествуваат во спроведување на законите од областа на правосудството, вршење на аналитичка дејност од областа на правосудната теорија и практика, органите на управувањето и финансирањето на Академијата.

Целите на основање на Академијата се определени во членот 2 од Законот, според кој цел на основање на Академијата е да обезбеди професионално, независно, непристрасно и ефикасно извршување на судиската и јавно- обвинителската функција, како и стручно и ефикасно извршување на работите на стручните служби во судството и јавното обвинителство.

Согласно членот 37 од Законот, средствата за работа на Академијата се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија преку буџетот на „Судската власт“. Други извори на финансирање се: донации и подароци и самостојни приходи и приходи од издавање на публикации, реализација на обуки за други целни групи кои се надвор од областа на правосудството и во правосудството, реализација на проекти, грантови, кои не се во спортивност со дејноста на Академијата, а во согласност со Управниот одбор.

Согласно член 41 од Законот, Академијата организира почетна и континуирана обука.

Според членот 42, почетната обука се организира заради стекнување практични и теоретски знаења и вештини, со цел за создавање на високообучени, стручни и ефикасни кандидати за судии и јавни обвинители во основните судови и основните јавни обвинителства, како предуслов за почитување на принципот на владеењето на правото и заштитата на човековите права и слободи и создавање на квалитетна правда во интерес на граѓаните на Република Македонија.

Во членот 43 став 1 од Законот е определено дека слушатели на почетната обука се лица кои по положениот приемен испит се примени во таа обука, додека пак во членот 44 се определени условите за прием во почетна обука.

Приемот во почетната обука се врши врз основа на јавен оглас (член 45) како и со полагање на приемен испит за почетна обука (членови 47 – 56)

Статусот на слушателите на почетната обука е уреден во член 57 од Законот. Согласно ставот 1 на овој член, со стекнување на статусот на слушател на почетната обука во Академијата, слушателот заснова работен однос на определено време со Академијата за периодот на спроведување на почетната обука до изборот на кандидатот за судија или јавен обвинител, за судија во основен суд, односно за јавен обвинител во основно јавно обвинителство.

Во ставот 2 на овој член од Законот е определено дека за време на траењето на работниот однос од ставот 1 на овој член слушателот на почетната обука, односно кандидатот за судија или јавен обвинител има право на плата во износ од 50% од платата на виш судски советник во основен суд и други надоместоци од плата согласно со закон.

Начинот на спроведувањето на почетната обука, како и правата и обврските на слушателите на почетната обука се уредуваат со Статутот и општите акти на Академијата (став 3).

Доколку слушателот во текот на почетната обука се откаже или ја прекине обуката е должен да ги надомести трошоците и другите надоместоци за неговото обучување по утврдената пресметка од страна на Академијата (став 4).

Во ставот 5 на овој член од Законот е определено дека, слушателот на почетната обука нема да ги надомести трошоците од ставот 4 на овој член доколку се откажал или ја прекинал обуката од здравствени причини коишто оневозможуваат посетување на обуката подолго од еден месец што се докажува со лекарско уверение.

Содржина и времетраење на почетната обука се уредени во член 58 од Законот, според кој почетната обука опфаќа примена на материјалните и процесните закони, судиската и јавнообвинителската практика и етика, меѓународните правни стандарди, научните и стручните трудови во областа на домашното и меѓународното право, како и вештините на судиската и јавнообвинителската функција.

Почетната обука за слушателите трае 24 месеци и се одвива во две фази, и тоа:

- прва фаза - теоретска настава во Академијата во траење од девет месеци и

- втора фаза - практична настава во судовите и јавните обвинителства и други институции, согласно со програмата за почетна обука во траење од 15 месеци.

Судот, односно јавното обвинителство во кој слушателот ќе ја посетува втората фаза од почетната обука се одредува регионално, според апелационото подрачје во кое слушателот има живеалиште, односно престојувалиште.

Според член 61 став 1 од Законот, по завршувањето на почетната обука слушателите на почетната обука полагаат завршен испит на кој се проверува практичното знаење и способноста стекнати во почетната обука за извршување на функцијата судија во основните судови и јавен обвинител во основните јавни обвинителства.

Во членот 64 од Законот е определено дека по завршувањето на почетната обука, слушателот добива завршна оценка, која претставува збир на добиените оценки од двете фази на почетната обука и завршниот испит.

Согласно член 65 од Законот, Комисијата за завршен испит утврдува конечна ранг-листа на кандидати за судии или јавни обвинители врз основа на завршната оценка од членот 64 на овој закон.

Согласно членот 66 од Законот, Академијата на кандидатите за судии или јавни обвинители им издава уверение за завршена почетна обука кое содржи оцена за секоја фаза од обуката и завршната оцена.

Правата и обврските на кандидатите за судии и јавни обвинители се уредени во членот 67, во кој се содржани и оспорените одредби. Согласно ставот 1 на овој член, по завршувањето на почетната обука слушателот на почетната обука стекнува статус на кандидат за судија или јавен обвинител. Во ставот 2 на овој член од Законот е определно дека, по завршувањето на почетната обука и стекнувањето на статусот кандидат за судија или јавен обвинител до изборот за судија или јавен обвинител, Академијата го упатува кандидатот за судија, односно јавен обвинител во судот, односно јавното обвинителство каде што ја изведувал втората фаза од почетната обука заради практикурање на судиската или обвинителската функција под менторство на судија или јавен обвинител, согласно со програмата што ја донесува Академијата. Согласно ставот 3 на истиот член од Законот, изборот на судии и јавни обвинители во основните судови и во основните јавни обвинителства од редот на кандидатите кои ја завршиле почетната обука, врз основа на објавените огласи за избор од страна на Судскиот совет на Република Македонија и Советот на јавните обвинители на Република Македонија се врши редоследно според постигнатиот успех утврден во конечната ранг-листа. Првите тројца кандидати од конечната ранг-листа имаат право да конкурираат за избор на судија или јавен обвинител во апелационото подрачје каде што ја изведувале втората фаза од почетната обука, или во кое било друго апелационо подрачје (оспорен став 4). Согласно оспорениот став 5 на овој член од Законот, останатите кандидати за судии или јавни обвинители од конечната ранг-листа се должни да конкурираат на секој објавен оглас за избор на судија во основен суд или јавен обвинител во основно јавно обвинителство. Ако за определеното место за избор на судија или јавен обвинител се јават кандидати со ист број бодови, предност при изборот има кандидатот за судија или јавен обвинител од апелационото подрачје каде што ја изведувал втората фаза од почетната обука (став 6). Според оспорениот став 7, доколку кандидатот за судија или јавен обвинител два пати последователно не се јави на објавените огласи од ставовите 4 и 5 на овој член, го губи статусот на кандидат за судија или јавен обвинител, а во ставот 8 на истиот член, кој исто така е оспорен е предвидено дека губењето на статусот кандидат за судија или јавен обвинител од ставот (7) на овој член има за последица надоместување на

трошоците и другите надоместоци за неговото обучување, по утврдена пресметка од страна на Академијата. Во ставот 9 на овој член од Законот е определено дека кандидатот за судија или јавен обвинител е должен најмалку пет години по изборот за судија или јавен обвинител да работи во суд, односно јавно обвинителство, во спротивно е должен да ги надомести трошоците и другите надоместоци за неговото обучување, по утврдена пресметка од страна на Академијата.

Од наведените одредби од Законот, произлегува дека со основањето на Академијата за судии и јавни обвинители како јавна установа за стручно усвршување на кандидатите за судии и јавни обвинители, државата врз себе ја презема обврската за едукација на кадрите во судството и јавното обвинителство со цел да се обезбеди професионално, независно, непристрасно и ефикасно извршување на судиската и јавно обвинителската функција. Токму од овие причини законодавецот ја востановил Академијата како јавна установа која врши прием и стручно усвршување на идните судии и јавни обвинители, како и постојано стручно усвршување на избраните судии и јавни обвинители. Оттука и приемот во Академијата (по положен приемен испит) односно стекнувањето на статус на слушател на почетната обука (член 57 од Законот) повлекува засновање на работен однос на определено време на слушателот со Академијата за периодот додека трае почетната обука, па се до изборот на кандидатот за судија или јавен обвинител, при што средствата за стручното усвршување односно обуката на кандидатите ги обезбедува државата, односно Академијата чиј главен извор на финансирање е Буџетот на Република Македонија преку делот од буџетот наменет за Судската власт.

Значи, кандидатот не учествува со сопствени средства во покривањето на трошоците за обуката и стручното усвршување, туку напротив со засновањето на работниот однос со Академијата, за целиот период на спроведување на почетната обука се до изборот за судија, кандидатот односно слушателот има право на плата во износ од 50% од платата на виш судски советник во основен суд, а има право и на други надоместоци од плата согласно со закон.

Оттука, имајќи предвид дека државата е таа која што ги обезбедува материјалните и финансиските средства за обуката на кандидатите за идни судии и јавни обвинители, Судот оцени дека е оправдано решението од член 67 од Законот, според кое на кандидатите не само што им се признаваат определени права, туку

истовремено со закон им се наметнуваат и обврски како што е и оспорената одредба за воспоставување на обврска за јавување на кандидатите (освен првите тројца од конечната ранг листа) на секој објавен оглас за избор на судија во основен суд или јавен обвинител во основно јавно обвинителство. Право е на законодавецот, исто така, и да ги утврди последиците од неисполнување на наведената обврска, како што е губење на статусот на кандидат за судија или јавен обвинител поради два пати последователно нејавување на кандидатот на објавените огласи са судија односно јавен обвинител што повлекува надоместување на трошоците и другите надоместоци за негово обучување.

Ова дотолку повеќе ако се има предвид дека станува збор за две исклучително значајни јавни функции – судската и јавно обвинителската функција, така што пополнувањето на судските и јавно-обвинителските места на определен начин е прашање на политиката на државата во сферата на остварувањето на третата власт, преку која државата всушност ја остварува и крајната цел на постоењето на Академијата, а тоа е кандидатите обучени за идни судии и јавни обвинители и навистина да бидат избрани, односно да отпочнат да ја вршат судската односно јавно обвинителската функција, односно да се овозможи редовно и континуирано пополнување на слободните судиски места, што од своја страна пак е решавачки критериум за определување на вкупниот број на слушатели на почетната обука (член 43 став 2 од Законот).

При тоа, значајно е да се истакне дека вкупниот број на слушатели на почетната обука, согласно член 43 став 2 од Законот, се определува врз основа на одлуките на Судскиот совет и Советот на јавните обвинители, земајќи го предвид вкупниот број на слободни места за судии и јавни обвинители во основните судови и основните јавни обвинителства, значи на целата територија на Републиката, но при приемот на слушателите за почетната обука во Академијата, не постојат територијални ограничувања, туку местата се достапни на сите кандидати што ги исполнуваат условите, независно на подрачјето на кој суд тие имаат живеалиште.

Поради наведеното, Судот оцени дека не постојат основи за поведување на постапка за оценување на уставноста на оспорените одредби од членот 67 ставови, 4, 5, 7 и 8 од Законот за Академија за судиите и јавните обвинители, од аспект на наводите во иницијативата.

Што се однесува до членот 78 од Законот кој е оспорен со првата иницијатива, тој предвидува дека со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи Законот за Академија за обука на судии и јавни обвинители („Службен весник на Република Македонија“ број 13/2006). Подносителот на иницијативата смета дека е повредена уставната забрана на ретроактивно дејство на законите, бидејќи новиот закон, кој предвидува понеповолно решение за одземање на кандидатскиот статус, ќе се применува и на кандидатите кои завршиле Академија според стариот закон со што се одземале стекнати права и се нарушувала правната сигурност.

Судот овие наводи во иницијативата не ги прифати бидејќи оцени дека во овој случај не станува збор за ретроактивно дејство на законот, ниту пак за одземање на стекнати права. Статусот кандидат за судија и јавен обвинител не претставува стекнато право, лицето го стекнува тој статус по завршувањето на почетната обука и тој статус трае се додека лицето не биде избрано за судија, односно до неговот губење, доколку лицето не се јавува на огласи за избор на судија. Не постои, исто така, ниту стекнато право на избор на определена јавна функција. Оттука, примената на новите решенија и во однос на кандидатите од првите две генерации на Академијата кои сеуште не се избрани за судии и јавни обвинители, не значат повратно дејство – повратно дејство има ако една норма се однесува на односи кои се завршени пред влегувањето во сила на нормата, а нема повратно дејство ако нормата регулира незавршени односи или односи кои ќе настапат, како што е во конкретниот случај со лицата кои сеуште не се избрани за судии.

Поради наведеното, Судот оцени дека не постојат основи за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од член 78 од Законот од аспект на наводите во иницијативите.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.184/2010)

36.

У.бр. 288/2009

- Печатот како симбол што го потврдува автентичноста на актот

- *The seal as a symbol confirming the authenticity of the act*

- Печатот е симбол со кој се потврдува автентичноста на актот што го донесува државниот орган и кој има значење на целата територија на Република Македонија и во нејзините меѓународни односи, поради што определбата на законодавецот истиот да биде испишан на македонски јазик и неговото кирилско писмо, е во согласност со Амандманот V на Уставот.

- *The seal is a symbol attesting the authenticity of the act that is adopted by the state body which has a meaning on the entire territory of the Republic of Macedonia and in its international relations. Therefore, the determination of the legislator for the same to be written in the Macedonian language and its Cyrillic alphabet is in accordance with Amendment V to the Constitution.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 9 февруари 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 5 став 2 од Законот за печатот на Република Македонија и печатите на државните органи на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 86/2008).

2. Сервет Ќамили од с. Теарце, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување

постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, оспорената одредба не била во согласност со Амандманот V став 2 на Уставот, според кој, друг јазик што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните, исто така е службен јазик и неговото писмо, како што е определено со овој член. Од оспорената одредба јасно се гледало дека не се споменуваат јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните, како друг службен јазик. Со тоа, се повредувале уставните права на подносителот на иницијативата да го употребува јазикот и во печатот на државните органи на Република Македонија, поради што се предлага Уставниот суд да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорената одредба и истата да ја укине или поништи.

3. Судот на седницата утврди дека според член 5 став 1 од Законот за печатот на Република Македонија и печатите на државните органи на Република Македонија, печатот го содржи називот и седиштето на државниот орган, а во средината грбот на Република Македонија. Според став 2 на истиот член, текстот на печатот се впишува на македонски јазик и неговото кирилско писмо.

4. Според Амандманот V точка 1 на Уставот на Република Македонија, на целата територија во Република Македонија и во нејзините меѓународни односи службен јазик е македонскиот јазик и неговото кирилско писмо.

Друг јазик што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните, исто така, е службен јазик и неговото писмо, како што е определено со овој член.

Личните документи на граѓаните кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик, се издаваат на македонски јазик и неговото писмо, како и на тој јазик и неговото писмо во согласност со закон.

Кој било граѓанин кој живее во единиците на локалната самоуправа во која најмалку 20% од граѓаните зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик, во комуникацијата со подрачните единици на министерствата, може да употреби кој било од службените јазици и неговото писмо. Подрачните единици надлежни за тие единици на локална самоуправа одговараат на македонски јазик и неговото кирилско писмо, како и на службениот

јазик и писмо што го употребува граѓанинот. Секој граѓанин во комуникација со министерствата може да употребува еден од службените јазици и неговото писмо, а министерствата одговараат на македонски јазик и неговото кирилско писмо, како и на службениот јазик и писмото што го употребува граѓанинот.

Во органите на државната власт во Република Македонија службен јазик различен од македонскиот јазик, може да се користи во согласност со закон.

Во единиците на локалната самоуправа јазикот и писмото што го користат најмалку 20% од граѓаните е службен јазик, покрај македонскиот јазик и неговото кирилско писмо. За употребата на јазиците и писмата на кои зборуваат помалку од 20% од граѓаните во единиците на локалната самоуправа, одлучуваат органите на единиците на локалната самоуправа.

Според точката 2 на Амандманот, со овој амандман се заменува членот 7 од Уставот на Република Македонија.

Според член 8 алинеја 3 од Уставот, владеењето на правото е една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Тргувајќи од содржината на цитираните одредби од Уставот произлегува дека на целата територија во Република Македонија и во нејзините меѓународни односи, службен јазик е македонскиот јазик и неговото кирилско писмо. Уставот определува дека друг јазик што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните, исто така е службен јазик заедно со неговото писмо, како што се определува со наведениот амандман. Во оваа смисла, со Амандманот се определува употребата на друг јазик што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните во случаите при издавање на лични документи, во комуникацијата со министерствата и со подрачните единици на министерствата, како и се определува дека во органите на државната власт во Република Македонија службен јазик различен од македонскиот јазик, може да се користи во согласност со закон.

Понатаму, со наведениот амандман се определува дека во единиците на локалната самоуправа јазикот и писмото што го користат најмалку 20% од граѓаните е службен јазик, покрај македонскиот јазик и неговото кирилско писмо, при што се определува дека за употребата на јазиците и писмата на кои зборуваат помалку од 20% од граѓаните во единиците на локалната самоуправа, одлучуваат органите на единиците на локалната самоуправа.

Со Законот за печатот на Република Македонија и печатите на државните органи во Република Македонија, се уредува значењето и целта, содржината, формата и чувањето на печатот на Република Македонија, како и значењето и целта, содржината, формата и чувањето на печатите на државните органи во Република Македонија, во согласност со определбите и реалното одразување на фактите и симболите кои ја дефинираат Република Македонија како демократска држава. Воедно, тоа имплицира хомогена стандардизација на содржината и формата на печатот кој државните органи го ставаат на актите кои се издаваат на целата територија на Република Македонија и во нејзините меѓународни односи.

Според член 4 став 2 на овој закон, печатот на државниот орган служи за потврдување на автентичноста на актите што ги донесува или упатува органот. Според став 3 на истиот член, печатот на државниот орган се става на актите што ги донесува, со кои органот одлучува или на документите кои ги упатува до трети лица.

Според член 5 став 1 на овој закон, печатот го содржи називот и седиштето на државниот орган, а во средината грбот на Република Македонија. Според став 2 на истиот член, текстот на печатот се впишува на македонски јазик и неговото кирилско писмо.

Според Судот, определбата искажана во оспорениот член 5 став 2 од Законот, според која текстот на печатот на државните органи се впишува на македонски јазик и неговото кирилско писмо, е во согласност со Амандманот V на Уставот. Имено, неспорно е дека печатот го содржи називот и седиштето на државниот орган, а во средината грбот на Република Македонија. Станува збор за печат на државен орган кој се применува на целата територија на Република Македонија и кој служи за потврдување на автентичноста на актите што ги донесува или упатува органот, како што впрочем определува членот 4 став 2 на Законот. Тоа значи дека станува збор за печатите со кои се потврдува автентичноста на актите што ги донесуваат или упатуваат органите кои ја сочинуваат државната власт во Република

Македонија: Собранието, Претседателот на Република Македонија, Владата, министерствата и други органи на управата и организации утврдени со закон кои ја сочинуваат државната управа, Врховниот суд на Република Македонија, Управниот суд и Вишиот управен суд, Јавното обвинителство на Република Македонија, Народниот правобранител, Уставниот суд на Република Македонија. Притоа, станува збор за државни органи чии акти се користат и во меѓународните односи на Република Македонија.

Со ставот 2 на Амандманот 5 на Уставот, во однос на кој се бара оценка на уставноста на оспорената одредба, се определува дека покрај македонскиот јазик и неговото кирилско писмо, кој согласно ставот 1 на овој амандман, е службен јазик на целата територија во Република Македонија и во нејзините меѓународни односи, друг јазик што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните, исто така, е службен јазик и неговото писмо, како што е определено со овој член, при што во натамошните ставови 3, 4, 5 и 6 на овој член се определуваат случаите и условите кога тој јазик е службен јазик, а тоа е: при издавање на лични документи, во комуникацијата со министерствата и со подрачните единици на министерствата, во органите на државната власт во Република Македонија во согласност со закон и во единиците на локалната самоуправа.

Во смисла на наведениот амандман на Уставот, со член 15 став 2 од Законот за употреба на јазик што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните во Република Македонија и во единиците на локалната самоуправа („Службен весник на Република Македонија“, бр. 101 од 13.08.2008 година), се пропишува дека во судовите чие седиште е на подрачјето на единиците на локалната самоуправа во кои покрај македонскиот јазик и неговото кирилско писмо друг службен јазик и неговото писмо е јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните, печатот на судот, називот и седиштето на судот се напишани, односно истакнати и на тој јазик и писмо. Аналогно решение постои и во член 27 став 3 од Законот за судовите (Службен весник на Република Македонија“ бр. 58/2006, 35/2008 и 150/2010) и во член 9 став 3 од Законот за јавното обвинителство (Службен весник на Република Македонија“ бр. 150/2007 и 111/2008).

Тргувајќи од фактот дека печатот е симбол со кој се потврдува автентичноста на актот што го донесува државниот орган и кој има значење на целата територија на Република Македонија и во нејзините меѓународни односи, Судот оцени дека определбата на законодавецот истиот да биде испишан на македонски јазик и

неговото кирилско писмо, е во согласност со Амандманот V на Уставот и дека е неприфатливо уставноста на ова решение во Законот да се цени само во однос на ставот 2 на Амандманот V од Уставот, како што се бара во иницијативата, без притоа да се има предвид целината на уставната одредба која го уредува прашањето на службениот јазик во Република Македонија.

Поради тоа Судот не го постави прашањето за согласноста на член 5 став 2 од оспорениот закон со Амандманот V став 2 на Уставот

5. Тргувајќи од наведеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот, Бранко Наумоски и судиите: д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.288/2009)

37.

У.бр.73/2010

- Закон за извршување – поништување на заклучокот за продажба на недвижноста

- Law on Execution – annulment of the conclusion for the sale of the immovable property

- Оспореното законско решение според кое поништениот заклучок за продажба на недвижноста, по донесувањето на заклучокот за предавање на недвижноста на купувачот, нема да влијае врз неговите права кои ги стекнал со уплатата на цената за недвижноста и заклучокот со кој таа недвижност му се предава, во никој случај не значи губење на правото во секое време, да се поднесе тужба пред надлежен суд и да се бара разрешување на настанатите спорови

имотно-правни и други прашања, а со тоа и не се ставени во привилегирана положба купувачите кои ќе се стекнат со право на сопственост на предмет кој произлегол од реализација на извршување со продажба на недвижност.

- The contested legal solution under which the annulled conclusion for the sale of an immovable property, after the adoption of the conclusion for surrender of the immovable property to the buyer, shall have no impact on the rights he gained with the payment of the price for the immovable property and the conclusion with which the immovable property is surrendered to him, does not mean in any way loss of the right to file, at any time, a lawsuit before a competent court and to request settlement of the disputed property-legal and other matters that emerged. The buyers who gain the right to ownership of an item that emerged from the realisation of execution with the sale of an immovable property are not put in a privileged position therewith.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” број 70/1992), на седницата одржана на 9 февруари 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 179 од Законот за извршување (“Службен весник на Република Македонија” број 35/2005, 50/2006, 129/2006, 8/2008, 83/2009, 50/2010, 83/2010, 88/2010 и 171/10).

2. Тони Петровски, адвокат од Гостивар, на Уставниот суд на Република Македонија, му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот, означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорениот член бил спротивен со членот 8 став 1 алинеите 3 и 6 од Уставот, односно дека оспореното законско решение било спротивно на владеењето на правото и правната заштита на сопственоста како темелни вредности

на уставниот поредок на Република Македонија, бидејќи со истиот се штител интересот само на купувачите, а не и на продавачот и останатите заинтересирани лица, ако се знаело дека дејството на поништувањето значело дека поништувањето на актот значело како тој да не постоел од самиот почеток и не предизвикувал никакви правни последици. Сето тоа доведувало до правна несигурност на граѓаните бидејќи оспореното законско решение само опструирало, а доволен бил само членот 175 став 5 од Законот кој предвидувал тужба против заклучокот за продажба за што судот ќе одлучувал за отстранување на последиците од евентуално поништување.

3. Судот на седницата утврди дека со оспорениот член 179 од Законот, е определено дека поништувањето на заклучокот за продажба на недвижноста на купувачот, по донесувањето на заклучокот за предавање на недвижноста на купувачот, нема влијание врз неговите права стекнати согласно членот 178 од овој закон.

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 6 од Уставот на Република Македонија владеењето на правото и правната заштита на сопственоста се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Во член 30 став 1 од Уставот се гарантираат правото на сопственост и правото на наследување. Според ставот 2 на овој член, сопственоста создава права и обврски и треба да служи за доброто на поединецот и заедницата, а според ставот 3 никому не можат да му бидат одземени или ограничени сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон.

Во член 51 од Уставот е определено дека во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и законите и секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 54 став 1 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени во Уставот.

Со Законот за извршување се уредуваат правилата според кои извршителите постапуваат заради присилно извршување на судска одлука која гласи на исполнување на обврска, освен ако со друг закон поинаку не е определено. Одредбите на овој закон се

применуваат и врз присилно извршување на одлука донесена во управна постапка која гласи на исполнување на парична обврска, освен ако со друг закон поинаку не е определено. Одредбите на овој закон се применуваат и врз присилно извршување на нотарски исправи и други извршни исправи предвидени со закон. Одредбите на овој закон се применуваат и на извршување на брод и на воздухоплов.

Според членот 40 од Законот, извршителот, во спроведувањето на одредено извршување може да ги преземе следните извршни дејствија:

- прима барања за извршување;
- врши достава на судски писмена;
- врши достава на налози, записници, заклучоци и други документи кои произлегуваат од вршењето на неговата работа;
- врши легитимирање на странките и учесниците во извршувањето;
- прибира податоци за имотната состојба на должникот во функција на извршувањето;
- донесува налози и заклучоци, составува записници, барања и службени белешки, согласно со одредбите на овој закон;
- врши попис, процена, пленидба и продажба на подвижни предмети, права и недвижности, прима средства од должникот, предава во владение и распределува средства;
- врши блокирање на подвижни предмети и недвижности заради овозможување на нивната употреба или трошење со ставање на жиг на извршителот;
- врши иселување и други извршни дејствија потребни за спроведување на извршувањето определени со закон и подзаконски акти;
- врши објавувања во средствата за јавно информирање;
- поднесува барања за поставување на старател до Центарот за социјални работи кога за посебни случаи адресата на должникот е непозната или нема застапник;
- поднесува барање за добивање на податоци за поседување на трансакциска сметка до правното лице кое го води Единствениот регистар на трансакциски сметки во врска со предметот на извршување;
- поднесува барање за распишување на потрага по моторно возило предмет на извршување до органот на државната управа од областа на внатрешните работи;
- врши и други дејствија предвидени со закон.

Со членот 77 од Законот определено е дека странката или учесникот кој што смета дека при извршувањето се сторени неправилности може да поднесе приговор до претседателот на сновниот суд на чија територија извршувањето, или пак дел од него, се спроведува. Претседателот на судот донесува решение со кое може приговорот да го одбие или да го усвои. Претседателот на судот со решението со кое го усвојува приговорот ги утврдува сторените неправилности и ги става вон сила превземените извршни дејствија. Претседателот на судот со решението не може да го запре извршувањето, да укинува извршни дејствија, ниту да го задолжува извршителот да превзема извршни дејствија.

Според членот 77-а од Законот, против решението на претседателот на судот, странката или учесникот имаат право да поднесата жалба до Апелациониот суд, на чие подрачје се наоѓа Основниот суд. Жалбата не го задржува извршувањето. Апелациониот суд, одлучувајќи по жалбата, може решението да го потврди или да го преиначи. Против правосилната одлука на судот, не се дозволени ревизија и повторување на постапката.

Со членот 81 од Законот е предвидена можност за одлагање на извршувањето по барање на доверителот за одреден временски период, а најмногу до 30 дена, со тоа што доверителот може да предложи одлагање на извршувањето најмногу два пати. Исто така со овој член е овозможено одлагање на извршувањето и на барање на една од страните или учесниците за одредено време, но не подолго од 90 дена. Претседателот на судот од членот 77 од овој закон, според фактите на предметот, го условува одложувањето на извршувањето со депонирање на гаранција во висина на вредноста на главното побарување.

Согласно овој закон, извршувањето заради наплата на парично побарување од должник, може да се спроведе на неколку начини и тоа со:

- извршување врз подвижни предмети (попис, процена и пленидба на предметите, продажба на предметите;
- извршување врз парично побарување на должникот;
- извршување врз побарување да се предадат или испорачаат подвижни предмети или да се предаде недвижност;
- извршување врз хартии од вредност и врз удел во трговско друштво;
- извршување врз други имотни права;

- извршување врз недвижности и
- извршување на судски пенали;

Со членот 154 од Законот, определено е дека извршувањето врз недвижноста се спроведува со прибелешка на налогот за извршување врз недвижноста во јавните книги, со утврдување на вредноста на недвижноста, со продажба на недвижности и со намирување на доверителите од износот добиен со продажбата.

Во членот 155 од Законот е определено дека должникот може во рок од три дена од денот на приемот на налогот за извршување врз недвижноста, да предложи извршувањето да се спроведе врз друга недвижност, од онаа определена во налогот за извршување врз недвижноста.

Со членот 156 од Законот, е определено дека во јавната книга ќе се изврши прибелешка на налогот за извршување врз недвижноста, а со таа прибелешка доверителот стекнува право своето побарување да го намира од таа недвижност и во случај трето лице подоцна врз истата недвижност да стекне право на сопственост или право на располагање.

Со членот 164 од Законот, определено е дека извршителот со заклучок определува вешто лице за процена на вредноста на недвижноста врз основа на нејзината пазарна вредност на денот на процената и врз основа на други факти кои влијаат на нејзината висина, а според членот 165 од Законот, по приемот на процената од вештото лице, извршителот со заклучок ја утврдува вредноста на недвижноста.

Според членот 167 од Законот, извршителот донесува заклучок за продажба на недвижноста со кој се определуваат начинот и условите на продажбата, како и времето и местото на продажбата ако продажбата се врши со наддавање. Заклучокот за продажба се објавува во средствата за јавно информирање. Од објавувањето на заклучокот за продажба во средствата за јавно информирање до денот на продажбата мораат да изминат најмалку 15 дена, но не повеќе од 30 дена. Заклучокот за продажба се доставува до странките, до заложните доверители, до учесниците во постапката, до лицата кои имаат запишано или законско право на првенствено купување и до надлежниот орган на управата.

Со членот 169 од Законот, е определено дека продажба на недвижности се врши со усно јавно наддавање или со непосредна спогодба. Усното јавно наддавање за продажба на недвижност се одржува пред извршителот во простории што тој ќе ги определи. Странките и заложните доверители можат во секое време да се спогодат продажбата на недвижноста да се изврши во определен рок со непосредна спогодба.

Според членот 175 од Законот, откако ќе се утврди дека се исполнети условите за одржување на јавно наддавање, за продажбата на недвижноста, извршителот изготвува записник и донесува заклучок за продажба, кој го доставува до сите учесници на наддавањето. Против заклучокот за продажба, дозволена е тужба во рок од 15 дена од приемот на заклучокот. Тужбата не го задржува спроведувањето на заклучокот за продажба. По уплатата на цената за недвижноста, извршителот во рок од три дена донесува заклучок за извршена продажба кој претставува правна основа за стекнување на правото на сопственост.

Со членот 176 од Законот, е определено дека по исполнувањето на условите од членот 169 став 3 на овој закон, извршителот донесува заклучок за продажба со непосредна спогодба. Договорот за продажба со непосредна спогодба се склучува во писмена форма кој го потпишуваат купувачот и извршителот во име и за сметка на должникот. Договорот произведува дејство од денот на донесувањето на заклучок за предавање на недвижноста. По уплатата на цената на недвижноста за извршената продажба со непосредна спогодба и данокот на промет, извршителот во рок од три дена донесува заклучок за извршената продажба, кој претставува правна основа за стекнување на правото на сопственост со запишување во Катастарот на недвижности. Извршителот ќе донесе заклучок за продажба на недвижноста продадена со непосредна спогодба, откако ќе утврди дека се исполнети условите за полноважност на продажбата. Заклучокот за продажба на недвижноста се доставува до сите лица до кои се доставува заклучокот за продажбата, до купувачот и до сите учесници во наддавањето, во рок од осум дена од донесувањето.

Во членот 178 од Законот, е определено дека по уплатата на цената во рок од осум дена извршителот донесува заклучок за предавање на недвижноста во владение на купувачот, а заклучокот се доставува до сите лица до кои е доставен заклучокот за продажба на недвижноста.

Со оспорениот член 179 од Законот, е определено дека поништувањето на заклучокот за продажба на недвижноста на купувачот, по донесувањето на заклучокот за предавање на недвижноста на купувачот, нема влијание врз неговите права стекнати согласно членот 178 од овој закон.

Според членот 181 од Законот, извршителот пристапува кон намирување, по донесување на заклучокот за извршено предавање на недвижноста на купувачот.

Од анализата на цитираните законски одредби произлегува дека со овој закон се определени правилата според кои извршителот постапува заради извршување на извршна исправа, во конкретниот случај заради намирување на парично побарување на доверител од должник, со продажба на недвижност. Со овој закон е обезбедена судска заштита на правата и интересите на странките и учесниците во извршувањето, со поднесување на приговор до претседателот на судот и право на жалба до надлежниот апелационен суд, доколку сметаат дека при извршувањето се сторени неправилности, а доколку надлежниот суд утврди неправилности во извршувањето, претседателот на судот може со решение да ги стави вон сила преземените извршни дејствија. Воедно, страните и учесниците можат да побараат и одлагање на извршувањето од претседателот на судот за одредени временски периоди.

Во сферата на извршувањето врз недвижности, со Законот се утврдени прецизни рокови и постапки за поединечните извршни дејствија на проценка, продажба и предавање на недвижноста, а со Законот се предвидени и правни средства кои странките (должникот и доверителот) и останатите учесници можат да ги употребата во текот на извршувањето. Со Законот, предвидена е и заштита на купувачот од евентуални поништувања на заклучокот за продажба на недвижноста.

Во Законот за извршна постапка (“Службен весник на Република Македонија” број 53/1997, 59/2000 и 64/2003), кој важеше до стапувањето во сила на Законот за извршување, исто така беше содржана одредба со која се заштитуваа правата на купувачот односно со членот 168 од тој закон беше уредено дека: “укинувањето или преиначувањето на решението за извршување по правосилноста на решението за предавање на недвижноста на купувачот нема влијание врз неговите права стекнати според член 167 од овој закон”.

Со иницијативата се оспорува членот 179 од Законот, со кој законодавецот предвидел заштита на правата на купувачот, доколку по донесувањето на заклучокот за предавање во владение, биде поништен заклучокот за продажба на недвижноста.

Од анализата на оспорениот член 179 од Законот, произлегува дека интенцијата на законодавецот со ова законско решение е да ги заштити правата на купувачите на недвижен имот во сферата на извршувањето. Ова е всушност единствена одредба од Законот со кој се заштитуваат правата на купувачите, за разлика од странките во извршувањето (доверителите и должниците) и останатите учесници, за кои Законот предвидел правни средства (приговори и тужби) против сите извршни дејствија и извршни акти (заклучоци, налози и друго) преземени во извршувањето. Исто така и со Законот за обезбедување на побарувањата (“Службен весник на Република Македонија”, број 87/2007) се определени средствата за обезбедување на побарувањата, начинот на кој тие се определуваат, правилата според кои судот постапува за обезбедување на побарувањата, како и постапувањето на нотарот и постапувањето на извршителот во врска со тоа. Според овој закон, секој кој има правен интерес, во текот на спроведувањето на извршувањето од страна на извршителот, може да побара судот да донесе привремена мерка како по предлог, така и по поднесена тужба, по кое решение за определување на привремена мерка, извршителот е должен да постапи.

По однос изнесените наводи во иницијативата, според Судот, неосновано подносителот приговара дека оспорената одредба само ги штитела интересите на купувачите, бидејќи со оваа одредба не се заштитени само купувачите туку и доверителите кои се намирале од продажбата на недвижноста. Ако се има предвид дека извршувањето со продажба на недвижност создава облигациони односи најмалку помеѓу три страни (должник, доверител и купувач), значи дека со оспорената одредба, посредно се штитат и правата на доверителите кои веќе се намирале со продажбата на недвижноста и стекнале право на располагање со тие парични средства.

Од содржината на оспорената одредба, исто така, произлегува дека заштита на правата на купувачите, законодавецот ја ограничил со еден услов, а тоа е во случај заклучокот за продажба на недвижноста, да биде поништен по донесувањето на заклучокот за предавање во владение на купувачот. Оттука, самото предавање во владение е битен и круцијален елемент, бидејќи заштитата се врзува

со владението, односно поништувањето нема да влијае на правата стекнати со купувањето на недвижноста доколку недвижноста de fakto и de jure е во сопственост на купувачот. Обратно, значи дека доколку заклучокот за продажба биде поништен пред донесувањето на заклучокот за предавање на недвижноста на купувачот, односно купувачот сеуште ја нема недвижноста во владение, логички произлегува (иако тоа со одредбата не е конкретно наведено) дека во тој случај поништувањето на заклучокот за продажба ќе влијае врз правата на купувачот кои ги стекнал со купувањето на недвижноста. Меѓутоа и во двата случаи, ако се има предвид дека со уплатата на цената, востановување на правото на сопственост и предавање на недвижност во владение или кога таа не е предадена во владение, се создаваат облигациони односи помеѓу субјектите во фазата на извршување, поништувањето на заклучокот за продажба во секој случај би предизвикало ревидирање на настанатите облигациони односи. Имено, доверителот кој го примил износот на парични средства за намирување на своето парично побарување, би требало тие да ги врати на купувачот (што важи и за должникот доколку примил вишок од паричните средства по намирувањето на извршните трошоци и по намирување на доверителот), а од друга страна да се ревидираат и стекнатите сопственички права на купувачот врз недвижноста.

Оттука, според Судот, неосновани се наводите во иницијативата за противуставност на оспорената одредба бидејќи таа не објаснувала што се случувало во случај на поништување на заклучокот за продажба, што според иницијаторот би значело озаконување на неправото во случај доколку биде продадена недвижност со лажни поседовни листови, со сторено кривично дело или друго, односно иницијаторот и дава значење на оспорената одредба каква што таа ја нема. Имено, во случајов станува збор за бланкетна норма која само начелно ги затвора рамките на извршувањето и обезбедува правна заштита на купувачот само во фазата на извршувањето, што значи дека надвор од извршувањето, не е елиминирана правната заштита на заинтересираните субјекти, а со тоа и разрешување на прашањето за правната судбина на недвижноста, како и за уплатените парични средства, во случај на поништување на заклучокот за продажба. Ова дотолку повеќе што извршувањето не може да се бави со разрешување на спорни односи, тоа не е предмет на извршувањето, туку на други постапки, надвор од фазата на извршувањето и не ги попречува заинтересираните лица, разрешувањето на спорните сопственички и други имотно-правни интереси, како последица од поништен акт во фазата на

извршувањето, да ги остваруваат, надвор од сферата на извршувањето.

Иако, оспорената одредба се однесува за начинот на продажба со јавно наддавање, неспорно е дека и кај продажбата со непосредна спогодба, доколку дојде до склучување на договор за продажба на недвижност со непосредна спогодба, а притоа се констатирани неправилности во извршувањето од страна на надлежен суд и доколку тие неправилности предизвикуваат мани на тој договор, останува правото на субјектите, правната заштита од таков договор да ја бараат и остваруваат пред надлежните органи.

Имајќи предвид дека заклучокот за продажба на недвижноста е акт со кој се определуваат начинот и условите на продажбата, како и времето и местото на продажбата ако продажбата се врши со наддавање, произлегува дека заклучокот за продажба е процедурален акт за движење на дејствијата на извршителот. Оттука, произлегува дека неговото поништување треба да корегира манливи работи во извршувањето, но, не и да предизвика штетни последици по новиот сопственик-совесниот купувач на недвижноста кој ја купил недвижноста во таа постапка и ја платил цената. Впрочем, купувачот на недвижноста не е странка на извршувањето, не е целосно заштитен, туку заинтересирано лице за купување, па токму оспорената одредба, е во функција на обезбедување на таа заштита. Исто така, според Судот, со оспорената одредба со која се гарантира заштита на правата на купувачите, не се ограничува правото на странките, останатите учесници или трети лица да бараат понатамошна правна заштита од евентуално поништување на заклучокот за продажба. Ова од причини што оспореното законско решение според кое поништениот заклучок за продажба на недвижноста, по донесувањето на заклучокот за предавање на недвижноста на купувачот, нема да влијае врз неговите права кои ги стекнал со уплатата на цената за недвижноста и заклучокот со кој таа недвижност му се предава, според Судот, во никој случај не значи губење на правото во секое време, да се поднесе тужба пред надлежен суд и да се бара разрешување на настанатите спорни имотно-правни и други прашања, а со тоа и не се ставени во привилегирана положба купувачите кои ќе се стекнат со право на сопственост на предмет кој произлегол од реализација на извршување со продажба на недвижност.

Наводите во иницијативата дека, оспорениот член само опструирал, а доволна основа за заштита бил само членот 175 став 5

кој предвидувал тужба против заклучок за продажба, за што судот слободно ќе одлучувал за враќање на примените обврски и отстранување на последиците предизвикани со таков заклучок за продажба на недвижност, според Судот, се неприфатливи, бидејќи иницијаторот не ја земал во предвид околноста што тужбата не го задржува спроведувањето на заклучокот за продажба и дека по уплатата на цената за недвижноста, извршителот во рок од три дена донесува заклучок за извршена продажба кој претставува правна основа за стекнување на правото на сопственост. Тоа значи дека тужбата нема суспензивно дејство и не влијае врз текот на извршувањето и врз создавањето на облигационите односи со продавањето и купувањето на недвижноста. Следствено и судската одлука по оваа тужба не влијае и на стекнатите права на купувачот, кој во случајот е должен и има обврска само да ги плати паричните средства за недвижноста, а нема обврска да се грижи за релевантните податоци поврзани за недвижноста, за кое нешто извршителот е должен да води сметка, да ги проверува и обезбедува при преземањето и спроведувањето на извршните дејствија, но не и купувачот кој совесно ја платил цената. Во контекст на ова е и оспорената одредба со која е регулирана заштитата на правата на купувачите.

Тргувајќи од изнесената фактичка состојба, цитираните уставни и законски одредби, содржината на оспорениот член 179 од Законот, Судот утврди дека оспорената одредба е во функција на обезбедување на принципот на владеење на правото и правната сигурност на сопственоста на граѓаните, поради што не може да се постави прашањето за согласноста на оспорениот член 179 од Законот со членот 8 став 1 алинеи 3 и 6 од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот, одлучи како во точка 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе, во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, д-р Трендафил Ивановски, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.73/2010)

38.

У.бр.229/2010

- Заклучокот на извршителот за утврдување на трошоци на извршувањето како извршна исправа
- Conclusion of the enforcement agent for determination of costs of the execution as an executive title

- Оспорената одредба не е во несогласност со Уставот од причина што рокот за доброволно исполнување на обврските и правата на судска заштита е уреден во други одредби од Законот за извршување.

- The contested provision is not in disagreement with the Constitution for a reason that the time limit for voluntary meeting of the obligations and rights of court protection is regulated in other provisions of the Law on Execution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 16 март 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 12 став 1 точка 3-а од Законот за извршување („Службен весник на Република Македонија“ бр.35/2005, 50/2006, 129/2006, 8/2008, 83/2009, 50/2010, 83/2010, 88/2010 и 171/2010).

2. Горан Попоски адвокат од Битола на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе барање за поведување на постапка за оценување на уставноста на член 12 став 1 точка 3-а од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспорениот член од Законот не бил во согласност со член 8 став 1 алинеја 3 и со член 50 став 2 од Уставот на Република Македонија.

Ова од причина што во оспорениот член било предвидено дека извршна исправа е и заклучокот на извршителот за утврдување на трошоците на извршување, но во членовите од 13 до 16 од Законот во кои се објаснувала извршноста на претходните три вида на извршни исправи, воопшто не се објаснувала извршност на заклучокот на извршителот, ниту тоа било направено со додавање на нов член.

Според тоа подносителот, смета дека спротивно е на владеењето на правото, заклучокот на извршителот да стекне својство на извршна исправа и веднаш да се извршува без право на правен лек и без да измине рокот за доброволно исполнување како што било пропишано за сите други извршни исправи.

Исто така, за заклучокот на извршителот не било предвидено ставање на потврда на извршност, па се наметнувало прашањето како би се применувала одредбата од последниот став на член 12 за укинување на неоснованата потврда за извршност на заклучокот на извршителот, за која потврда се води сметка по службена должност од судот односно органот. Тоа значело дека заклучокот за извршените трошоци за извршителот за да стекне својство на извршна исправа најпрво мора да биде предвидено правото на редовен правен лек и да помине определено време за доброволно извршување.

Судската заштита на поединечните акти на институциите што вршат јавни овластување како што е извршителот, се гарантира и со член 50 став 2 од Уставот, што значи без предвидена судска заштита заклучокот не може да стане извршна исправа.

Со оглед на тоа што во член 12 став 1 точка 3-а ниту во последователните членови, ниту пак во членовите 86, 101 и 18 од Законот за извршување не бил предвиден правен лек што значи со оспорениот член од Законот, на заклучокот со самото донесување му се признавало својство на извршна исправа, со што на доверителот и на должникот не му била дадена можност преку редовен правен лек да ја провери точноста на утврдената висина на трошоците за извршување согласно тарифата на извршителите и да ги оспори пресметаните извршни дејствија кои не ги презел извршителот.

3. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 12 став 1 точка 3-а од Законот, покрај другите, извршна исправа е и “Заклучокот на извршителот за утврдување на трошоци на извршувањето”.

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, покрај другите, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија е и владеењето на правото.

Според член 50 став 2 од Уставот, се гарантира судска заштита на законитоста на поединечни акти на државната управа и на другите институции што вршат јавни овластувања.

Според член 1 од Законот за извршување, со овој закон се уредуваат правилата според кои извршителите постапуваат заради присилно извршување на судска одлука која гласи на исполнување на обврска, освен ако со друг закон поинаку не е определено. Одредбите од овој закон се применуваат и врз присилно извршување на одлука донесена во управна постапка која гласи на исполнување на парична обврска, освен ако со друг закон поинаку не е определено, врз присилно извршување на нотарски исправи и други извршни исправи предвидени со закон, како и на извршување на брод и на воздухоплов.

Согласно член 3 став 1 од Законот, извршителот го спроведува извршувањето.

Извршителот, заменикот на извршител и помошникот на извршител, согласно член 11 став 1 точка 6 од Законот за извршување, се лица кои вршат јавни овластувања утврдени со закон, именувани согласно со одредбите на овој закон, кои директно одлучуваат за дејствијата што треба да се преземат во рамките на нивните овластувања, за да се спроведе извршната одлука и да ги преземат извршните дејствија;

Согласно член 12 став 1 од Законот, извршни исправи се:

- 1) извршна судска одлука и судско порамнување;
- 2) извршна одлука и порамнување во управна постапка, ако гласат на исполнување на парична обврска;
- 3) извршна нотарска исправа;
- 3-а) заклучокот на извршителот за утврдување на трошоците на извршувањето;
- 3-б) решение со кое се дозволува извршување врз основа на веродостојна исправа донесено од нотар и
- 4) друга исправа која како извршна исправа е предвидена со закон.

Согласно член 17 од овој закон, извршната исправа е подобна за извршување ако во неа се назначени доверителот и должникот, како и предметот, видот, обемот и времето на исполнувањето на обврската. Ако во извршната исправа не е определен рокот за доброволно исполнување на обврската, извршителот со покана го повикува должникот во рок од осум дена од денот на доставувањето на поканата да ја исполни обврската утврдена во извршната исправа.

Согласно член 40 став 1 од Законот за извршување, извршителот ги презема следниве дејствија: прима барања за извршување; врши достава на судски писмена; врши достава на налози, записници, заклучоци и други документи кои произлегуваат од вршењето на неговата работа; врши легитимирање на странките и учесниците во извршувањето; прибира податоци за имотната состојба на должникот во функција на извршувањето; донесува налози и заклучоци, составува записници, барања и службени белешки, согласно со одредбите на овој закон; врши попис, процена, пленидба и продажба на подвижни предмети, права и недвижности, прима средства од должникот, предава во владение и распределува средства; врши блокирање на подвижни предмети и недвижности заради овозможување на нивната употреба или трошење со ставање на жиг на извршителот; врши иселување и други извршни дејствија потребни за спроведување на извршувањето определени со закон и подзаконски акти; врши објавувања во средствата за јавно информирање; поднесува барања за поставување на старател до Центарот за социјални работи кога за посебни случаи адресата на должникот е непозната или нема застапник и врши и други дејствија предвидени со закон.

Според член 40 став 3 од Законот, при преземањето на извршните дејствија, извршителот ги изготвува налозите, заклучоците, записниците, барањата, службените белешки и други акти со форма и содржина пропишана од министерот за правда. Актите кои не се во пропишана форма и содржина се сметаат за неважечки.

Со членот 77 од Законот определено е дека странката или учесникот кој што смета дека при извршувањето се сторени неправилности може да поднесе приговор до претседателот на сновниот суд на чија територија извршувањето, или пак дел од него, се спроведува. Претседателот на судот донесува решение со кое може приговорот да го одбие или да го усвои. Претседателот на судот

со решението со кое го усвојува приговорот ги утврдува сторените неправилности и ги става вон сила превземените извршни дејствија. Претседателот на судот со решението не може да го запре извршувањето, да укинува извршни дејствија, ниту да го задолжува извршителот да превзема извршни дејствија.

Според членот 77-а од Законот, против решението на претседателот на судот, странката или учесникот имаат право да поднесата жалба до Апелациониот суд, на чие подрачје се наоѓа Основниот суд. Жалбата не го задржува извршувањето. Апелациониот суд, одлучувајќи по жалбата, може решението да го потврди или да го преиначи. Против правосилната одлука на судот, не се дозволени ревизија и повторување на постапката.

Од анализата на наведените законски одредби и целината на Законот произлегува дека со него се определени правилата според кои извршителите постапуваат заради присилно извршување на судската одлука која гласи на исполнување на обврска, одлука донесена во управна постапка која гласи на исполнување на парична обврска, присилно извршување на нотарски исправи и други извршни исправи предвидени со закон.

Понатаму од анализата прилегува дека својство на извршна исправа, покрај другите има и заклучокот на извршителот за утврдување на трошоци на извршување, при што извршната исправа, а во конкретниов случај заклучокот на извршителот согласно членот 17 од Законот, е подобен за извршување ако во него се назначени, доверителот и должникот, предметот, видот, обемот и времето на исполнување на обврската. Ако, пак, во извршната исправа не е определен рокот за доброволно исполнување, извршителот со покана го повикува должникот во рок од осум дена од доставувањето на поканата да ја исполни обврската утврдена во извршната исправа. Тоа значи дека во извршната исправа без оглед за која извршна исправа се однесува од наведените во Законот, рокот на доброволно исполнување на обврската мора да е утврден, односно, доколку не е утврден извршителот со покана го повикува должникот да ја исполни обврската во определен рок.

Од анализата на членовите 77 став 1 и 77-а од Законот, произлегува дека странката или учесникот кој што смета дека при извршувањето се сторни неправилности има право на приговор до претседателот на основниот суд на чија територија е извршувањето ,а

против решението на претседателот странката има право на жалба до Апелациониот суд на чие подрачје се наоѓа основниот суд.

Тргувајќи од наведените уставни одредби, анализата на целината и одделни одредби од Законот, Судот оцени дека наводите во иницијативата дека со оспорениот член на странката односно, должникот не му е оставен рок за доброволно исполнување на обврската и не му е обезбедена судска заштита се неосновани, поради што не го постави прашањето за неговата согласност со уставните одредби на кои се повикува подносителот на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.229/2010)

39.

У.бр.27/2010

- Нотаријатот *vis-a-vis* адвокатурата

- Notaryship vis-à-vis attorneyship

- Оспорените законски одредби на членот 4 став 1 и членот 8 ставови 3, 4, 5 и 6 од Законот за нотаријатот не се во несогласност со Уставот затоа што со не се прави разлика меѓу адвокатската и нотарската дејност и поврзано со тоа за карактерот и улогата на адвокатурата и нотаријатот во правниот систем на државата. Но, ниту е основана (ниту релевантна) првата теза, според која правната помош, од кој било вид, единствено и исклучиво ја обезбедуваат адвокатите, односно адвокатурата, ниту е основано да се тврди дека составувањето на

исправа од страна на нотар има квалитет на давање на правна помош. Нотаријатот не е во монополска положба во однос на адвокатурата и не може да се постави прашањето за согласноста на оспорените одредби од Законот со член 8 алинеа 3 и член 53 од Уставот.

- The contested legal provisions of Article 4 paragraph 1 and Article 8 paragraphs 3, 4, 5 and 6 of the Law on Notaryship are not in disagreement with the Constitution as no difference is made between attorneyship and notaryship and linked with that between the character and role of attorneyship and notaryship in the legal system of the state. However, there is no merit (or relevance) of the first thesis, according to which legal assistance, of any kind, is provided only and solely by attorneys, that is, attorneyship, and there are no merits to claim that the making of a document by a notary has the quality of providing legal assistance. Notaryship is not in a monopolistic position compared with attorneyship and no question may be raised about the accordancy of the contested provisions of the Law with Article 8 line 3 and Article 53 of the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 16 март 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 4 став 1 и членот 8 ставови 3, 4, 5 и 6 од Законот за нотаријатот („Службен весник на Република Македонија“ бр.55/2007, 86/2008 и 139/2009).

2. Јулија Соколова, адвокат од Струмица, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означен во точката 1 на ова решение.

3. Според членот 4 од Законот за нотаријатот, нотарски исправи се: исправи за правни работи и изјави што ги составува нотарот во форма на нотарски акт; записници за правни работи што ги составил нотарот или биле составени во негово присуство, како и потврди за факти кои нотарот ги утврдил со непосредно забележување или со помош на исправи. Нотарските исправи, нивните преписи и изводи, издадени согласно со овој закон, се јавни исправи ако при нивното составување и издавање се исполнети потребните услови предвидени со овој закон. Нотарската исправа, во случаите утврдени со закон е извршна исправа.

Според член 8 став 1 и 2 од овој Закон, нотаријатот се организира врз територијален принцип, според подрачјата на основните судови. Службеното седиште и подрачјето за кое е именуван нотарот го определува министерот за правда (во натамошниот текст: министерот).

Според оспорениот став 3 од Законот, бројот на нотарите на подрачјето на основните судови се определува, зголемува или намалува, со оглед на потребата за брзо и ефикасно вршење на нотарските работи.

Согласно оспорениот став 4 од Законот, нотарските седишта во Република Македонија ги определува министерот, водејќи притоа сметка на подрачјето на секој основен суд да има најмалку еден нотар.

Според оспорениот став 5 од Законот, ако на подрачјето на основниот суд има до 20.000 жители, според последниот службен попис, по правило, треба да има најмалку по еден нотар на секои 20.000 жители.

Согласно ставот 6 од законот, при определувањето на бројот и седиштата на нотарите, министерот ќе ги земе предвид развиеноста на правниот живот на подрачјето, обемот и видот на предметите во судот и во другите органи и институции од влијание за обемот на нотарските работи.

Според ставот 7 од истиот Закон, нотарот мора во местото кое му е определено како службено седиште да има канцеларија и живеалиште или престојувалиште.

Согласно ставот 8 од законот, наградата на нотарите е иста на целата територија на Република Македонија, согласно со утврдена тарифа. Нотарот до Нотарската комора, секоја година доставува писмен извештај за неговото работење во претходната година, најдоцна до 1 март во тековната година, во кој го наведува вкупниот број на уписи, висината на наградата остварена во текот на работењето во таа година, висината на наплатената такса и износот на трошоците на работењето и остварената добивка. Претседателот на Комората во наредните 15 дена доставува извештај за добиените податоци до министерот.

Според ставот 9 од Законот, бројот и распоредот на службените седишта на нотарите во Република Македонија, ги определува министерот за правда.

4. Според наводите во иницијативата со членот 2 од Законот за нотаријатот било предвидено дека нотаријатот е самостојна, независна јавна служба во која се вршат работи од видот на јавни овластувања врз основа на закон по барање на граѓаните, државните органи, правните лица и други заинтересирани институции и во иницијативата подносителот констатира дека нотаријатот не бил уставна категорија, односно не бил спомнат во Уставот воопшто, а во Законот за нотаријатот не бил определен како институција за давање и обезбедување на правна помош.

Воедно, за разлика од тоа, постоењето, дефиницијата и суштината на адвокатурата била дадена во членот 53 од Уставот, каде била определена како самостојана и независна јавна служба која единствено и исклучиво обезбедувала правна помош и вршела јавни овластувања согласно со закон.

Имено, тоа значело дека биле поставени основните начела за адвокатурата, според кој Законот за адвокатурата бил во улога на *lex generalis* во однос на Законот за нотаријатот кој пак бил *lex specialis* во однос на Законот за адвокатурата.

Отука со Законот за нотаријатот требало попрецизно да се определат условите под кои еден нотар требало и можело да постапува и да ги дава потребните услуги. Според наводите на иницијативата нотарот не требало да се јавува во улога на единствен давател на правна помош.

Исто така, според наводите во иницијативата не постоела законска дистинкција кога и под кои услови нотарот ќе можел самостојно да постапува во однос на адвокатот при обезбедување на давање на правна помош и давање услуги кои по својата суштина и содржина не претпоставувало обезбедување на правна помош, туку нотарот самостојно и независно ги обезбедувал тие услуги. Исто така сметаат дека во Законот за нотаријатот не биле поставени мерилата и критериумите со кои би се направила суштинската разлика помеѓу дејноста на адвокатурата и дејноста на нотаријатот.

Според наводите во иницијативата со оспорената одредба од членот 4 од Законот за нотаријатот се навлегувало во надлежностите на адвокатурата и постоел судир на надлежности не само на хартија туку и во практиката. Законот за нотаријатот со ставот 1 точка 1 член 4 воспоставувал двоен стандард во обезбедувањето и давањето на правна помош и се манипулирало со изразот нотарска исправа - исправа за правни работи каде формата не била услов за давањето на правната помош.

Подносителот на иницијативата констатира дека работите биле поставени наопаку и измешани до таа мерка да лаикот, правната помош ќе ја барал кај нотарот, наместо кај адвокатот. Отука, се случувала апсурдна ситуација кога исправата со постигната согласност на волји на страните за одредена содржина на исправата нотарот не ја потврдувал идентичноста на потписите на страните бидејќи инсистирал истата да биде потпишана и пред нотарот, со оглед на тоа дека нотарот не одговарал за содржината на исправата туку само за формата на исправата со потврда на идентичноста на потписите. Ова било спротивно на членот 53 од Уставот и членот 2 од Законот за адвокатурата.

Според наводите во иницијативата со оглед на фактот дека согласно Законот за адвокатурата исклучиво само адвокатурата обезбедувала единствена правна помош била потребна доработка на законот во тој дел со регулирање на прашањата на границата на постапувањето на нотарот. (не била поставена граница кога и под кои услови нотарот треба да составува нотарска исправа во форма на нотарски акт).

Подносителот на иницијативата изразува сомневање дека на овој начин адвокатурата е тивко елиминирана од обезбедувањето и давањето на правна помош и останува без работа, односно нотаријатот е во монополска положба во однос на адвокатурата. Ова

се потврдувало и со бројот на нотари врзан за одреден број на население на одредена територија. Од друга страна, со зголемувањето на надлежностите на нотаријатот со последните измени на Законот за нотаријатот повторно се потврдувала монополската положба на нотаријатот во однос на адвокатурата што било спротивно на член 55 став 2 од Уставот.

Од овие причини оспорените одредби од Законот не биле во согласност со член 53 и член 55 од Уставот и членот 2 од Законот за адвокатурата и бараат да се преиспита уставноста и законитоста на член 4 став 1 и член 8 ставови 3, 4, 5 и 6 од Законот за нотаријатот и Судот да донесе одлука со која ќе утврди дека оспорените одредби не биле во согласност со Уставот и Законот за адвокатурата и истите да ги укине.

5. Согласно членот 8 став 1 алинеа 3 од Уставот, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според правната наука, јавните овластувања се функции на државата чие вршење се доверува на установи, организации и заедници и најчесто се однесуваат за: уредување на одделни односи од пошироко значење, решавање во поединечни управни работи, водење евиденции, издавање јавни исправи и сл. На овие субјекти правото да вршат јавно овластување им се пренесува со закон. Јавното овластување на субјектите им дава способност во однос на поединците, правни лица и други субјекти да настапуваат со авторитет на власт, па затоа и за нив важат правилата што се однесуваат на органите на власта.

Според Амандманот XXI со кој е заменет членот 15 од Уставот се гарантира правото на жалба против одлуки донесени во постапка во прв степен пред суд. Правото на жалба или друг вид на правна заштита против поединечни правни акти донесени во постапка во прв степен пред орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања се уредува со закон.

Според членот 50 став 2 од Уставот, се гарантира судска заштита на законитоста на поединечните акти на државната управа и на другите институции што вршат јавни овластувања.

Според членот 77 ставови 1 и 2 од Уставот, Собранието избира Народен правобранител кој ги штити уставните и законските

права на граѓаните кога им се повредени од органите на управата и од други органи и организации што имаат јавно овластување.

Според членот 1 од Законот за нотаријатот („Службен весник на Република Македонија“ бр.55/2007, 86/2008 и 139/2009) со овој закон се уредуваат постапката за именување и разрешување на нотарите, нивниот делокруг на работа и овластувања, составување на нотарски исправи и постапувањето со нив по упразнување на нотарското место, организацијата на нотаријатот и неговите органи, нотарите како повереници на судовите и другите органи, надзорот врз работењето на нотарите и дисциплинската одговорност.

Во членот 2 од овој закон е утврдено дека нотаријатот е самостојна, независна јавна служба во која се вршат работи од видот на јавни овластувања врз основа на закон по барање на граѓаните, државните органи, правните лица и други заинтересирани институции. Нотарот ја врши својата служба како основно занимање за времето за кое е именуван.

Според членот 3 од Законот, нотарот нотарските работи ги врши слободно, независно, самостојно, стручно и непристрасно врз основа на Уставот, закон, ратификувани меѓународни договори и други прописи и општи акти засновани врз закон.

Според членот 4 од Законот, нотарски исправи се: исправи за правни работи и изјави што ги составува нотарот во форма на нотарски акт; записници за правни работи што ги составил нотарот или биле составени во негово присуство, како и потврди за факти кои нотарот ги утврдил со непосредно забележување или со помош на исправи. Согласно ставот 2 од овој член, нотарските исправи, нивните преписи и изводи, издадени согласно со овој закон, се јавни исправи ако при нивното составување и издавање се исполнети потребните услови предвидени со овој закон. Според ставот 3 од овој член, нотарската исправа, во случаите утврдени со закон е извршна исправа.

Според членот 5 од Законот, нотарските работи се вршат со примена на начелата за гарантирање на законито вршење на работите, одговорност за причинетата штета во вршењето на нотарските работи, диспозиција и неспорност на правниот однос, надзор над законитоста во вршењето на нотарските работи и надоместок за извршената работа.

Според член 6 од Законот, нотарот има свое службено седиште и подрачје на кое ја врши својата служба. Согласно ставот 2 од овој член, нотарот има свој службен печат, штембили, сув и воден жиг со кои ја заверува секоја исправа која ја составил или ја прегледал во врска со дејствијата што ги презел во вршењето на службата.

Со Законот за адвокатурата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 59/2002, 60/2006, 29/2007 и 106/2008) се уредува обезбедувањето правна помош од страна на адвокатурата на физички и правни лица во остварувањето и заштитата на нивните права и врз закон заснованите интереси во постапката пред судовите, државните органи и други правни лица, вршење на јавни овластувања утврдени со овој и друг закон, како и организацијата на адвокатурата, условите за вршење, престанок и мирување на адвокатска дејност и правата и обврските на адвокатите.

Според членот 2 од Законот, Адвокатурата е самостојна и независна јавна служба која единствено обезбедува и дава правна помош. Согласно ставот 2 од овој член, адвокатите вршат јавни овластувања во согласност со овој и други закони.

Според членот 3 од овој закон, правната помош се состои во давање на правни совети, застапување во водење преговори и вршење услуги од областа на деловен протокол, составување на исправи за правни дела, составување на поднесоци во судски и други постапки, застапување на странките пред судовите, државните органи и други правни лица, одбрана на осомничени и обвинети лица и вршење на други работи на правна помош.

Според членот 4 од овој Закон, јавните овластувања се состојат во вршење на правните работи: 1) право на составување на исправи со изјава за потврда на факти, освен за залог за подвижни предмети и права и хипотека, потврдување на заклучоци на собранија на трговски друштва, здруженија на граѓани, фондации и други правни лица и заверување на адвокатско полномошно и 2) право на прибавување известувања врз основа на посебно полномошно од странката, од судовите и другите државни органи, јавни служби и правни лица, кои се должни без одлагање да му ги достават на адвокатот за странката и спротивната странка, а се однесуваат на: податоци за плата на вработен, односно висина на пензија на корисник на пензија, социјална помош, инвалиднина и социјална или друга рента, податоци од казнена, матична, даночна и земјишно

книжна односно катастарска евиденција, заложно-правна и хипотекарна евиденција, податоци за состојбата на сметките на правни и физички лица во штедно кредитни односи, односно организации на платен промет и деловни банки, освен податоци за штедни влогови на граѓаните, податоци од евиденција за интелектуална сопственост авторски и други сродни права и индустриска сопственост, податоци за износите на дивиденди, акции и удели на физички и правни лица. Според ставот 2 од овој член, во вршењето јавни овластувања адвокатот остварува службени контакти и соработка со судовите, органите за внатрешни работи, други државни органи и организации или други институции кои вршат јавни овластувања и правни лица во текот на целото работно време.

Согласно членот 42 од Законот за нотаријатот, произлегува дека законодавецот ги нормирал постапките пред нотар и нотарските исправи разграничувајќи ги ситуациите кога е задолжително составувањето на нотарски акт: договори за уредување на имотните односи меѓу брачните другари и меѓу лицата кои живеат во вонбрачна заедница; договори за подарок без предавање на предметот во владеење на даропримачот; секој акт за основање, организирање, престанок, статусни промени на правни лица кои вршат стопанска дејност, институции, фондации и други органи, освен трговските друштва; сите правни работи кои ги преземаат слепи или глуви лица кои не знаат да читаат или неми лица кои не знаат да пишуваат и договори за располагање со имот на малолетни лица и лица на кои им е одземена или ограничена деловната способност. Со одредбите од ставот 1 на овој член, не се задира во одредбите на овој или друг закон според кои за важноста на правната работа е потребно исправата за нив да ја состави суд или нотар.

Според членот 43 став 1 од овој закон, треба да се има предвид дека нотарскиот акт е извршна исправа ако во него е утврдена определена обврска за чинење за која странките можат да се договорат и ако содржи изјава на обврзникот за тоа дека врз основа на тој акт може заради остварување на чинењето по пристигнувањето на обврската непосредно да спроведе присилно извршување. Исто правно дејство има приватната исправа со таква содржина што ја потврдил нотар.

Според членот 45 став 5 од овој закон, потврдената приватна исправа од страна на нотарот, кога таа е во согласност со закон, има важност на јавна исправа.

6. Тргувајќи од анализата на наводите во иницијативата, Судот смета дека не се прави разлика меѓу адвокатската и нотарската дејност и поврзано со тоа за карактерот и улогата на адвокатурата и нотаријатот во правниот систем на државата, врз основа на сфаќањето дека, прво, адвокатурата е единствено овластена да дава правна помош, и второ, дека составувањето на исправи за правни работи од страна на нотар претставува давање на правна помош. Но, ниту е основана (ниту релевантна) првата теза, според која правната помош, од кој било вид, единствено и исклучиво ја обезбедуваат адвокатите, односно адвокатурата, за што веќе Судот се произнесе во донесената Одлука У.бр.136/2002 од ноември 2002 година, ниту е основано да се тврди дека составувањето на исправа од страна на нотар има квалитет на давање на правна помош. Ова последното според мислењето на Судот има квалитет на услов односно начин на создавање на една јавна исправа како суштински предмет на Законот за нотаријатот.

Дали, законодавецот требало таквото овластување да му го довери на адвокат наместо на нотар, е прашање на правна политика која Уставниот суд нема овластување да ја преиспитува.

Основната улога и функцијата на адвокатурата е обезбедувањето на правна помош на физичките и правните лица во остварувањето на заштитата на нивните права во постапката пред судовите и другите државни органи, согласно членот 53 од Уставот и членот 1 од Законот за адвокатурата, а во содржината пак на поимот правна помош покрај давањето на правни совети, составувањето на поднесоци во судска и друга постапка и застапувањето на странките, влегува и составувањето на исправи за правни дела согласно членот 3 од Законот за адвокатурата.

Основната функција на нотаријатот, единствено и исклучиво во вид на јавни овластувања утврдени со закон, е да создава нотарски исправи меѓу кои и исправи за правни работи во форма на нотарски акт согласно членовите 2 и 4 од Законот за нотаријатот. Во остварувањето на адвокатурата како дејност се работи за типична правна помош, а во случајот на нотаријатот за јавно овластување врз основа на кое нотарската исправа добива својство на јавна исправа, а во одредени случаи утврдени со закон и својство на извршна исправа согласно членовите 4, 42, 43, 44, 45, 46 и 55 од Законот за нотаријатот.

Во врска со тоа, Судот смета дека не се од значење наводите во иницијативата, дека само адвокатурата е уставна категорија, од причина што, како што се наведува, нотаријатот не бил споменат во Уставот. Уставната основа за воспоставување и конституирање на нотаријатот како јавна служба е Амандманот XXI, членовите 50 и 77 од Уставот, според кои е дадена можноста за постоење на институции со јавни овластувања, кои како установи и јавни служби би ги вршеле работите и овластувањата врз основа на принципот на стручност и компетентност согласно членот 58 од Уставот. Законодавецот е овластен со закон да ги уредува одделните материји односно прашања и односи почитувајќи го принципот на уставност, целисходност, рационалност и одговорност во работењето со респектирање на интересите на граѓаните и правните субјекти во остварувањето на нивните права и интереси, се со цел, за нормално и ефикасно одвивање на правниот промет и живот во државата.

Во таа смисла наводите во иницијативата дека “нотаријатот е во монополска положба во однос на адвокатурата” затоа што било оставено на волјата на страните дали ќе се обратат до адвокат “за состав на исправа за правно дело која ќе има својство на приватна исправа” или ќе се обратат кај нотар “за да им биде составена јавна исправа во форма на нотарски акт” за одделна правна работа и дека било неопходно да постојат поинакви граници и дистинкција на овластувањата на нотарот и адвокатот, се однесува на целисходноста и согласноста на одредби од Законот за адвокатурата со член 4 став 1 и член 8 ставови 3, 4, 5 и 6 од Законот за нотаријатот, односно претставува барање за оцена на меѓусебна согласност на прописи од ист правен ранг, за што Уставниот суд, согласно член 110 од Уставот на Република Македонија, не е надлежен да одлучува.

Тргувајќи од наведеното, Судот смета дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорената одредба од Законот со член 8 алинеа 3 и член 53 од Уставот.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумовски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.27/2010)

40.

У.бр.220/2010

- Пополнување на слободно работно место во судската служба

- *Filling in a vacancy in the court service*

- Со предвиденото законско решение за пополнување на слободно работно место во судската служба со преземање од органите на државната управа, вработените во органите на државната управа не се ставаат во привилегирана положба од причини што тие мора да ги исполнуваат општите и посебните услови предвидени во Законот за судска служба, тие исто така се оценуваат и го имаат стекнато звањето на кое ќе бидат распоредени со преземање.

- *The envisaged legal solution for filling in a vacancy in the court service by means of taking over from the bodies of state administration does not put the employees in the bodies of state administration in a privileged position for reasons that they must meet the general and special conditions envisaged in the Law on Court Service, they are also evaluated and have gained the title in which they shall be reassigned with the takeover.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 30 март 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 12-а став 1 алинеја 5 и член 23 од Законот за судска служба („Службен весник на Република Македонија“ бр.98/2008, 161/2008, 6/2009 и 150/2010).

2. Славица Илијева од с. Истибања - Ваница на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на член 12-а став 1 алинеја 5 и член 23 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспорените одредби биле спротивни со член 8 став 1 алинеја 3, член 9 и член 32 став 2 од Уставот. Ова затоа што при пополнување на слободно работно место во судска служба, вработените во органите на државната управа, државни органи и други државни институции биле ставени во привилегирана положба, односно во нерамноправна положба со вработени во судот; посебно во однос на стручните судски службеници (помлад соработник, соработник, советник, помлад судски соработник, судски соработник, виш судски соработник, судски советни и сл.) кои стручни судски службеници се пропишани во член 2 од измените односно член 7 од Законот.

Нерамноправноста се состоела во тоа што вработен во државната управа, државен орган или друга државна институција кој има звање „соработник“ или „советник“ без оглас и без исполнување на посебните услови пропишани со членот 18-б, а тоа значи без да биде оценет со оцена „се истакнува“ или задоволува, или истиот да не помине најмалку една година во непосредно пониско звање, ниту пак се бара како услови дали му е изречена дисциплинска мерка, може да биде преземен и распореден во судот на соодветно звање кое го има во органот додека пак вработениот во судот како на пример соработник за да биде прераспореден во звање „советник“ е потребно истиот да се јави на оглас и да ги исполнува определените посебни услови што не се пропишани за лица вработени во државната управа.

Со тоа вработениот во државната управа „советник“ е во попривилегирана положба за вработување во звањето „советник“ во суд што значи директно без оглас, а додека пак вработен во суд „соработник“ мора да се јави на оглас и да исполнува услови кои не се бараат за вработување во државните органи.

Со оспорените одредби повреден е законот на штета на вработените во судската служба во однос на вработените во државната управа.

3. Судот на седницата утврди дека во член 12-а став 1 алинеја 5 од Законот за судска служба, слободно работно место се пополнува, покрај другото и со преземање и распоредување од

органицте на државната управа, државните органи и други државни институции.

Судот, исто така утврди дека според оспорениот член 23 од Законот, слободно работно место во судската служба може да се пополнува со преземање и распоредување од органицте на државната управа, државните органи и други државни институции.

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија е и владеењето на правото.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, национално и социјално потекло, политичко и верско уверување, имотната и службената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 32 став 2 од Уставот, секому под еднакви услови му е достапно секое работно место, а според став 5 на овој член остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Со Законот за судска служба („Службен весник на Република Македонија“ бр.98/2008, 161/2008, 6/2009 и 150/2010) се уредуваат статусот, правата, должностите, одговорностите на судската служба, системот на плати и надоместоци на плати на судската служба (член 1).

Според член 3 од Законот, судски службеник е лице кое во судовите врши стручни, управно-надзорни, административно-технички, извршни, статистички и материјално финансиски работи во согласност со овој и друг закон. Судските службеници правата од работен однос ги остваруваат согласно со овој закон, колективните договори и други прописи што го уредуваат правото од работен однос.

Според член 7 од Законот, судски службеници во зависност од службените задачи што ги извршуваат се класифицирани во групи и звања и тоа: I раководни судски службеници, II стручни судски службеници и III административно-технички судски службеници.

Понатаму, во ставовите 2, 3 и 4 од членот 7 се утврдени звањата на секоја од групите.

Во членот 12 од Законот се утврдени општите и посебните услови кои треба да ги исполнува лицето за да се вработи во судската служба.

Според членот 12-а од Законот, слободно работно место во судската служба се пополнува покрај другите постапки и со пополнување на слободното работно место со преземање и распоредување од органи на државната управа, државни органи и други државни институции.

Согласно членот 13 од Законот, барањето за пополнување на работното место, претседателот на судот го доставува до Судскиот буџетски совет. Судскиот буџетски совет по утврдувањето на основаноста на барањето на судот, во рок од 15 дена по приемот на барањето на судот кој го поднел барањето ќе му даде согласност за пополнување на слободното работно место.

Судскиот буџетски совет ќе го одбие барањето на судот за пополнување на слободното работно место, ако не е предвидено со актот за систематизација на судот.

Понатаму во Законот е уредена постапката за пополнување на слободно работно место по пат на јавен оглас и по пат на интересен оглас.

Во членот 19 од Законот е предвидено дека судскиот службеник со негова согласност може да биде вработен без јавен оглас од еден во друг суд, ако за тоа се согласни претседателите на судовите по претходна согласност од Судскиот буџетски совет.

Во член 22 од Законот е предвидено дека судските администратори, односно претседателот на судот врши распоредување на судски службеник на соодветно работно место за кои ги исполнува условите утврдени со актот за систематизација на работни места во судот.

Во оспорениот член 23 од Законот е предвидено дека слободно работно место во судската служба може да се пополнува со преземање и распоредување од органи на државната управа, државните органи и други државни институции.

Тргувајќи од наведените уставни одредби, анализа на одредбите од Законот за судска служба, Законот за државните службеници и Законот за јавните службеници кои имаат скоро идентични решенија во врска со пополнување на слободно работно место на овој начин наспрема наводите во иницијативата Судот оцени дека истите се неосновани.

Имено, според Судот, предвиденото законско решение за пополнување на слободно работно место со преземање од органите на државната управа, државните службеници не се ставаат во привилегирана положба наспрема судските службеници како што тврди подносителот на иницијативата. Ова од причина што вработените во органите на државната управа, државните органи и другите државни институции прво мора да ги исполнуваат општите и посебните услови предвидени во Законот за судска служба, тие исто така како и судските службеници подлежат на оценка на нивното работење и тие веќе го имаат стекнато звањето кое се бара во судската служба, односно кое се пополнува на ваков начин.

Оттука, Судот оцени дека целта на законодавецот за ваквото законско решение кое е предвидено како можност, не била вработените во државната управа да ги стави во привилегирана положба во однос на вработените во судската служба, туку да овозможи со пополнување на слободното место на овој начин благовремено да се интервенира и слободното работно место да се пополни и тоа да не влијае на работата на судот.

Со оглед на наведеното, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорените членови со одредбите од Уставот на кои се повикува подносителот на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.220/2010)

41.

У.бр.12/2010

- Закон за празниците на Република Македонија

- Law on Holidays in the Republic of Macedonia

- Оспорената законска одредба не е во несогласност со Уставот затоа што со даденото законско овластување, со акт на Владата на Република Македонија да се уредат прашањата кои се однесуваат на начинот на користење на државните празници, односно за работите кои поради специфичниот процес на работа не можат да се прекинат или за кои нема услови и можности да се организира работата во смени, со цел да се обезбеди континуитет во процесот на работењето, всушност се операционализира законската одредба заради нејзина практична примена.

- The contested legal provision is not in disagreement with the Constitution since the granted legal authorisation to regulate, with an act of the Government of the Republic of Macedonia, issues related to the manner of use of national holidays, that is, matters which owing to the specific work process may not be interrupted or for which there are no conditions and possibilities to organise the work in shifts, with a view to ensuring continuity in the work process, is actually operationalisation of the legal provision for the purposes of its practical implementation.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 09 март 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 6 од Законот за празниците на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија„ бр.21/98 и18/07).

2. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означен во точката 1 на ова решение.

3. Според наводите во иницијативата, подносителот бара да се поведе постапка за оценување на уставноста на Законот за државните празници на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.54/1997 и 21/2007) меѓутоа во продолжение на иницијативата го цитира членот 6 од Законот за празниците на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.21/1998 и 18/2007) и наведува дека оспорениот член не бил во согласност со одредбите на член 8 став 1,3 и 4, член 9, член 32 ставови 1,2 и 5, член 51, член 54 став 1 и 3 и член 91 алинеи 1 и 5 од Уставот на Република Македонија.

Исто така, подносителот на иницијативата наведува дека законското овластување на Владата на Република Македонија со свој акт да определува кои државни органи и други јавни служби, јавни претпријатија, трговски друштва, установи и други правни лица, се должни да работат во деновите на празниците од членовите 2 и 4 на Законот, немало основ во Уставот, затоа што оваа материја не можела да биде предмет на уредување со подзаконски акт на Владата на Република Македонија, туку само со закон и колективни договори. (Судот смета дека подносителот на иницијативата недоволно ја аргументирал несогласноста на оспорената одредба од Законот во однос на наведените уставни одредби).

Подносителот на иницијативата погрешно го ословува насловот на Законот и дава погрешни броеви на Службен весник на Република Македонија во кој бил објавен законот, па може да се случи Судот да констатира дека подносителот на иницијативата бара оценување на уставноста на закон кој не постои во правниот поредок на Република Македонија.

4. Судот на седница утврди дека со Законот за празниците на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр. 21/1998 и 18/2007), според член 1 се утврдуваат државните празници и се определуваат неработните денови на празнувањето.

Според оспорениот член 6 од овој Закон, Владата на Република Македонија со акт определува кои државни органи и други јавни служби, јавни претпријатија, трговски друштва, установи и други правни лица, се должни да работат во деновите на празниците од членовите 2 и 4 на овој закон.

Според член 1 од Законот за изменување на Законот на празниците на Република Македонија, во Законот за празниците на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр. 18/2007") членовите 2 и 4 се изменети. Законот за изменување на Законот на празниците на Република Македонија, во целина бил предмет на оценување на Уставниот суд на Република Македонија и Судот со Решение У.бр.52/2008 од 12 ноември 2008 година не повел постапка за оценување на уставноста на Законот, од аспект на ограничување на слободите и правата по однос на јазик, вера и национално потекло.

5. Согласно членот 8 став 1 алинеја 1 од Уставот на Република Македонија, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, претставуваат една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно членот 110 алинеи 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и законите.

Согласно членот 9 од Уставот, кој се однесува на граѓанските и политичките слободи и права, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 32 став 1 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и

материјална обезбедност за време на привремена невработеност, според ставот 2 секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место, а според ставот 5 на наведениот член остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да го почитува Уставот и законите.

Според член 54 ставови 1 и 3 од Уставот, во Република Македонија, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот. Ограничувањето на слободите и правата не може да биде дискриминаторско по основ на пол, раса, боја на кожа, јазик, вера, национално или социјално потекло, имотна или општествена положба.

Според член 91 ставови 1 и 5 од Уставот, Владата на Република Македонија, ја утврдува политиката на извршувањето на законите и другите прописи на Собранието и е одговорна за нивното извршување и донесува уредби и други прописи за извршување на законите.

6. Од анализата на наведените уставни одредби произлегува дека Уставот утврдил еднаквост на граѓаните во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба, дека ја гарантира слободата на вероисповеста и изразување на верата, а верските заедници и религиозните групи се одвоени од државата и се еднакви пред закон. Притоа во наведените, но и другите уставни одредби прашањето на државните и други празници не е поставено како уставноправна регулатива, што значи е оставено да се уреди со закон.

Според оспорениот член 6 од овој Закон, Владата на Република Македонија со акт определува кои државни органи и други јавни служби, јавни претпријатија, трговски друштва, установи и други правни лица, се должни да работат во деновите на празниците од членовите 2 и 4 на овој закон.

Воедно од анализата на одредбите на оспорениот Закон, произлегува дека со него се предвидуваат: државни празници на Република Македонија (член 2 став 1), празници на Република Македонија (член 2 став 2), неработни денови за верниците од различни веросиповеди (член 4 став 1) и неработни денови (член 4 став 2). Притоа државните празници се категорија на празници со особено значење за државноста на Република Македонија, а постојат и празници и неработни денови кои се од значење за одредена категорија на граѓани, во кои тие, според нивната веросиповест, празнуваат и не работат, а останатите заради изразување на почит и овозможување на таквото празнување само не работат.

Законодавецот односите во областа на трудот ги уредил со Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ број 62/2005, 106/2008, 161/2008, 114/2009 и 130/2009), и според членот 1 со него се уредуваат работните односи меѓу работниците и работодавачите кои се воспоставуваат со склучување на договор за вработување. Работниот однос се уредува со овој и со друг закон, колективен договор и договорот за вработување. (став 2)

Според член 2 од Законот, цел на законот е вклучување на работници во работниот процес, како и обезбедување на усогласено одвивање на тој процес, при што се почитува правото на работниците на слобода на трудот, достоинството и заштитата на интересите на работниците во работниот однос.

Согласно член 148 став 1 од Законот е предвидено дека работникот има право на отсуство од работа со надоместок на плата за празниците на Република Македонија. Со ставот 2 од истиот член е предвидено дека правото на отсуство на работникот може да се ограничи ако работникот, односно производниот процес се одвива непрекинато или природата на работата бара вршење на работа и на празничен ден и тоа во случаи кога производствениот процес тоа го налага како и за работите кои што можат да се одложат, односно потребно е да се работи на ден празник.

Имено, неспорен е фактот дека со Законот за работните односи се уредуваат остварувањето на правата на вработените, нивната положба и прекувремената работа како институт кој се однесува на прашања поврзани со работните односи кои се уредуваат со закон и со колективни договори, а не со акт на Владата на Република Македонија согласно член 32 став 5 од Уставот на Република Македонија .

Поаѓајќи од изнесените уставни и законски одредби Судот оцени дека даденото законско овластување, со акт на Владата на Република Македонија да се уредат прашањата кои се однесуваат на начинот на користење на државните празници, односно за работите кои поради специфичниот процес на работа не можат да се прекинат или за кои нема услови и можности да се организира работата во смени, со цел да се обезбеди континуитет во процесот на работењето, наместо тоа да се стори со закон и колективен договор, не може да ја доведе под сомнение оспорената одредба од член 6 на Законот, по однос на согласноста со член 8 став 1,3 и 4, член 9, член 32 ставови 1,2 и 5, член 51, член 54 став 1 и 3 и член 91 алинеи 1 и 5 од Уставот на Република Македонија, особено поаѓајќи од местото и улогата на Владата на Република Македонија во системот на организацијата на власта.

Имено, согласно член 91 алинеја 5 од Уставот, Владата на Република Македонија донесува уредби и други прописи за извршување на законите. Во таа смисла законодавецот во членот 6 од Законот ја овластил Владата да ја операционализира законската одредба преку донесување на подзаконски акт со кој се уредува практичната примена на празниците во Република Македонија.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумовски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски и д-р Гзиме Старова. (У.бр.12/2010)

42.

У.бр.133/2010

- Прогресирање на осудени лица

- *Progressing of sentenced persons*

- Правилникот за времето што треба да го помине и условите што треба да ги исполни осуденото лице во установата од определен вид или во соодветно одделение на установата од општ вид е донесен од страна на Директорот на Управата за извршување на санкциите врз основа на законското овластување предвидено во оспорениот член од Законот за извршување на санкциите заради негова операционализација, поради што не може да се доведе во прашање неговата уставност и законитост.

- *The rulebook about the time that should be spent and the conditions that the sentenced person should meet in the institution of certain type or in a corresponding division of the institution of general type was adopted by the Director of the Administration for Execution of Sanctions on the basis of the legal authorisation envisaged in the contested Article of the Law on Execution of Sanctions, for its operationalisation, owing to which its constitutionality and legality may not be questioned.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 23 март 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на:

а) член 154 став 2 од Законот за извршување на санкциите („Службен весник на Република Македонија“ бр.2/2006 и 57/2010), и

б) Правилникот за времето што треба да го помине и условите што треба да ги исполни осуденото лице во установата од определен вид или во соодветно одделение на установата од општ вид, број 07-981/1 од 11 септември 2007 година („Службен весник на Република Македонија“ бр. 123/2007), донесен од директорот на Управата за извршување на санкциите.

2. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот од Законот и Правилникот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, времето што требало да го помине и условите што требало да ги исполни осуденото лице во установата од определен вид во соодветно одделение или во соодветно одделение на установата од општ вид можело да се определува исклучиво со закон и со општ акт што го донел директорот на Управата, како што било предвидено со оспорената законска одредба. Имено, тоа било така бидејќи органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршеле самостојно, но само врз основа и во рамките на Уставот и законите, а не и врз основа на своите подзаконски акти, кои тие ги донесувале и ги спроведувале и извршувале. Според тоа, со оспорената законска одредба биле повредени член 8 став 1 алинеите 3 и 4, член 51, член 95 став 3 и член 96 од Уставот на Република Македонија.

Истотака, во наводите на иницијативата се наведува дека со оглед на тоа што оспорениот Правилник бил донесен врз основа на оспорената законска одредба, истиот не бил во согласност со наведените уставни одредби, Законот за извршување на санкциите и член 61 став 2 од Законот за организација и работа на органите на државната управа.

Поради тоа, со иницијативата се бара да се поведе постапка за оценување на уставноста на член 154 став 2 од Законот за извршување на санкциите и законитоста на Правилникот за времето што треба да го помине и условите што треба да ги исполни осуденото лице во установата од определен вид или во соодветно одделение на установата од општ вид.

3. Судот на седницата утврди дека во членот 154 став 1 од Законот за извршување на санкциите е предвидено дека осудените лица во текот на издржувањето на казната, зависно од резултатите на воспитувањето, поведението и залагањето во работата, можат да прогресираат од установа од затворен во полуотворен или отворен вид, односно во соодветните одделенија на истата установа, а по нивно барање, осудените лица можат да прогресираат од установа од полиберален вид во отворено или полуотворено одделение на установа од построг вид или пак од една во друга установа од ист вид, доколку постојат основани причини што ќе придонесат за нивна поуспешна ресоцијализација. Според ставот 2 од истиот член, поблиски одредби за времето што треба да го помине и условите што треба да ги исполни осуденото лице во установата од определен вид или во соодветно одделение на установата од општ вид, се определуваат со овој закон и со општиот акт што го донесува директорот на Управата.

Судот на седницата исто така утврди дека Правилникот за времето што треба да го помине и условите што треба да ги исполни осуденото лице во установата од определен вид или во соодветно одделение на установата од општ вид содржи 13 членови кои се распоредени во три глави и тоа Глава прва-Општа одредба, член 1. Глава втора-Прогресирање ги содржи членовите 2-11 и Глава трета-Преодни и завршни одредби членовите 12 и 13.

4. Согласно член 8 став 1 али-неи 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска се утврдени како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Согласно член 95 од Уставот, државната управа ја сочинуваат министерства и други органи на управата и организации утврдени со закон. Според став 2 од овој член, се забранува политичко организирање и дејствување во органите на државната управа. Според став 3 од овој член, организацијата и работата на органите на државната управа се уредуваат со закон што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Согласно член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Согласно член 1 од Законот за извршување на санкциите („Службен весник на Република Македонија“ бр.2/2006 и 57/2010) е уредено извршувањето на санкциите изречени за кривични дела и прекршоци. Според став 2 од овој член, санкции изречени за кривични дела чие извршување се уредува со овој закон се казните, алтернативните мерки, мерките на безбедност и воспитните мерки. Според став 3 од овој член, санкции изречени за прекршоци чие извршување се уредува со овој закон се казните, мерките на безбедност и воспитните мерки.

Основните права на осудените лица на казна затвор им се загарантирани со Кривичниот законик на Република Македонија и со Законот за извршување на санкциите, а начинот на нивно остварување се регулира со кучните редови на установите и другите подзаконски акти.

Според наведените законски одредби осудените лица имаат право на: пристојно сместување (членовите 102-104); облека и постелнина (членовите 105-107); лична хигиена на осудените лица (член 108); исхрана на осудените лица (членовите 109 и 110); одмор на осудените лица (членовите 111 и 112); работа на осудените лица (членовите 113-122); пензиско осигурување на осудените лица (член 123); бесплатна здравствена заштита на осудените лица (членовите 124-134); образование на осудените лица (членовите 135-137); слободни активности, спорт и рекреација на осудените лица (членовите 138 и 139); воспитна работа со осудените лица (член 140); задоволување на верските потреби на осудените лица (член 141); контакти со надворешниот свет на осудените лица (допишување, телефонирање, посети, примање на пратки) (членовите 142-151) и тн.

Според член 37 став 1 од Законот, целта на извршувањето на казната затвор е оспособување на осудените лица да се вклучат во општеството со најдобри изгледи за самостоен живот во согласност со закон. Според став 2 од истиот член, заради постигнување на целта на извршувањето на казната затвор кај осудените лица се развива чувството на одговорност и се поттикнуваат да го прифатат и активно да учествуваат во третманот за време на извршувањето на казната, мотивиран и насочен кон превоспитување

и развивање на позитивните карактерни особини и способности што го забрзува успешното враќање во општеството.

Ресоцијализацијата на осудени лица може да се дефинира како современа теоретска мисла и практична акција од која се очекува да го измени квалитетот на личноста на осудениот односно да се отелотвори во определена психосоцијална состојба што има својство да го врати во слободната заедница со зајакнати социјално етички сваќања спрема разновидните влијанија што водат кон криминални и деликвентни поведенија. Процесите на воспитување и превоспитување на осудените лица се остваруваат во пенитерцијални установи со примена на соодветни воспитни (едукативни) и превоспитни (реедукативни) мерки на третман.

Согласно член 153 став 1 од овој Закон, за добро поведение и залагање во работата, како и за поттикнување на добро однесување и за развивање на чувство за одговорност и за интерес и соработка во третманот што се спроведува во установата, можат да им се дадат одделни погодности како што се особено: продолжени посети или посети без надзор во просториите на установата; престој со брачен или вонбрачен другар во посебна просторија без надзор; посети надвор од просториите на установата; слободен излез од установата до 7 часа; отсуство до 15 дена во текот на годината, со тоа што отсуството во текот на месецот не може да биде подолго од три дена и целосно или делумно користење на одморот надвор од установата.

За да се олесни спроведувањето на процесот на ресоцијализација на осудените лица се врши класификација на осудените лица.

Класификацијата може да се дефинира како средство (помошен инструмент) за остварување (практично спроведување на извршената индивидуализација или метод на поделба на осудените лица по казнено поправни установи и во групи внатре во нив, со цел да се создадат погодни услови за индивидуални третман, но заради спречување на меѓусебни штетни влијанија („криминална инфекција“) кај затворениците и одржување на дисциплина.

По извршеното проучување на личноста осудените лица се распоредуваат по одделенија во кои според нивните карактеристики е можна примена на истовидни мерки на третман. Меѓутоа сите осудени лица не се подеднакво флексибилни личности кои веднаш и

без последици можат да се прилагодат на новонастаната состојба и прогнозата од извршената опсервација на осудените лица не можат никогаш да се сметаат за конечни. Поради тоа во казнено поправните установи постои можност за прераспоредување (реклаификација) на осудените лица од едно во друго одделение во установата, или пак од една во друга казнено поправна установа.

Таа интервенција се допушта со член 154 од Законот за извршување на санкциите каде е предвидено дека осудените лица во текот на издржувањето на казната, зависно од резултатите на воспитувањето, поведението и залагањето во работата, можат да прогресираат од установа од затворен во полуотворен или отворен вид, односно во соодветните одделенија на истата установа, а по нивно барање, осудените лица можат да прогресираат од установа од полиберален вид во отворено или полуотворено одделение на установа од построг вид или пак по една во друга установа од ист вид, доколку постојат основани причини што ќе придонесат за нивна поуспешна ресоцијализација.

Во ставот 2 од членот 154 од Законот е предвидено дека поблиски одредби за времето што треба да го помине и условите што треба да ги исполни осуденото лице во установата од определен вид или во соодветно одделение на установата од општ вид, се определуваат со Законот за извршување на санкциите и со општиот акт што го донесува директорот на Управата.

Рекласификација меѓутоа може да се изведе и во обратна насока кон таканаречено репрогресирање на осудено лице. Според член 156 став 1 од Законот, ако осуденото лице со своето поведение и односот кон работата не ја оправда довербата за упатување или прогресирање во установа од полиберален вид, може да биде вратено од установата со полиберален вид во установа од построг вид, односно во соодветно одделение на истата установа.

Прогресирањето на осудени лица не претставува право на осудените лица. Тоа претставува рекласификација на осудените лица кои во зависност од резултатите на процесот на ресоцијализација, издржаниот дел од казната, придржувањето на куќниот ред на установата и залагањата во работата на осуденото лице имаат можност да прогресираат како што е предвидено во Законот за извршувањето на санкциите и Правилникот за времето што треба да го помине и условите што треба да ги исполни осуденото лице во

установа од определен вид или во одделение на установата од општ вид.

Според член 155 став 1 од Законот, за прогресирање на осудените лица од една во друга установа одлучува директорот на Управата по предлог на директорот на установата или по барање на осуденото лице. За прогресирање на осудените лица од едно во друго одделение во установата, под условите одлучува директорот на установата.

Со оглед на тоа што оспорениот член 154 од Законот како и Правилникот (во целина) се во согласност со цитираните одредби од Уставот, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за нивната согласност со Уставот, и наводите во иницијативата се неосновани.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Трендафил Ивановски, д-р Наташа Габер–Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.133/2010)

43.

У.бр.223/2010

- Право на жалба против пресуда или решение донесено во постапката во споровите од мала вредност

- Right to an appeal against a judgment or resolution adopted in the procedure in disputes of small value

- Правото да се побива пресудата донесена во постапката во спорови од мала вредност, со жалба во која како основ не стои и погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба, не значи повреда на Амандманот XXI од Уставот на

Република Македонија и не е повредено правото на жалба против одлуки донесени во судска постапка.

- Законската одредба која предвидува дека правата и обврските по основ на договорна и казнена камата кои ќе настапат по 31 јануари 2010 година, нема повратно дејство од причина што истата се применува од денот на примената на овој закон 1 февруари 2010 година.

- Заклучокот на Одделот за граѓански дела на Врховен суд на Република Македонија и Правното мислење за присилна наплата на затезна камата, донесено од Одделот за граѓански дела на Врховниот суд на Република Македонија, не претставуваат прописи во смисла на член 110 алинеја 2 од Уставот на Република Македонија, туку акти со нив се обезбедува единство во примената на законот од страна на советите во одделот, поради што Уставниот суд не е надлежен да ја оценува нивната уставност и законитост.

- The right to refute the judgment passed in the procedure in disputes of small value with an appeal in which both incorrectly and incompletely established facts are not noted as a ground, does not mean a violation of Amendment XXI to the Constitution of the Republic of Macedonia and there has been no violation of the right to an appeal against decisions made in a court procedure.

- The legal provision envisaging that the rights and obligations on ground of a contractual and penal interest that will occur after 31 January 2010 has no retroactive effect for a reason that the same is implemented from the date of implementation of this Law – 1 February 2010.

- The conclusion of the Department for Civil Acts at the Supreme Court of the Republic of Macedonia and the Legal Opinion for Forced Collection of a Default Interest, adopted by the Department for Civil Acts at the Supreme Court of the Republic of Macedonia, are not regulations in the sense of Article 110 line 2 of the Constitution of the Republic of Macedonia, but acts which ensure unity in the implementation of the law by the panels in the department, owing to which the Constitutional Court is not competent to appraise their constitutionality and legality.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 2 март 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 438 став 1 од Законот за парничната постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр.79/2005, 100/2008, 83/2009 и 116/2010) и член 8 став 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за облигационите односи („Службен весник на Република Македонија“ бр.161/2009).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Заклучокот на Одделот за граѓански дела на Врховен суд на Република Македонија, донесен на 23 февруари 2010 година и Правното мислење за присилна наплата на затезна камата, донесено од Одделот за граѓански дела на Врховниот суд на Република Македонија на 2 февруари 1996 година.

3. Петар Баришиќ од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста, односно законитоста на актите означени во точките 1 и 2 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, членот 438 став 1 од Законот за парничната постапка за предмети од мала вредност, пропишувал право на жалба само поради материјална повреда на прописите и поголема примена на одредбите од член 343 став 2 од истиот закон, а ги исклучувал суштествените повреди на одредбите од член 343 став 1 од Законот за парничната постапка и погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба, со што на странките им се ускратувало загарантираното право на жалба и по тие основи, што било во спротивност со член 15, односно Амандман XXI од Уставот на Република Македонија.

Членот 266 од Законот за облигационите односи пропишувал дека должникот кој ќе задоцнел со исполнување парична обврска должи камата по стапка утврдена со закон. Со Законот за

изменување и дополнување на Законот за облигационите односи („Службен весник на Република Македонија“ бр.161/2009) се менувале членовите 266, 266-а, 266-б и се додавал членот 266-в, кои се однесувале на казнена камата. Оспорениот член 8 став 2 од истиот закон бил во спротивност со начелото на владеење на правото и уредувањето на повратното дејство на законите. Ова од причина што врз еден ист облигационен однос во два различни временски периоди се применувале две различни законски одредби што, според подносителот на иницијативата, упатувало на повратно дејство на Законот, а со што се доведувала во прашање правната сигурност на граѓаните и принципот на владеењето на правото.

Според иницијативата, член 8 став 2 од Законот и Заклучокот на Врховниот суд претставувале правен удар врз извршните исправи. Врховниот суд со Заклучокот во точка 2 налага дека досудената затезна камата во извршните исправи ќе се пресметува според Законот за изменување на Законот за облигационите односи од 30.12.2009 година, а не според изреката на пресудата што претставувало негирање на правото и правната сигурност. Со ваквото постапување на Врховниот суд се доведувало во прашање гарантираното право на извршување на правосилна судска одлука.

4. Судот на седницата утврди дека според член 438 став 1 од Законот за парничната постапка пресудата или решението со кое се завршува спорот во постапката во споровите од мала вредност може да се побива само поради суштествена повреда на одредбите на парничната постапка од членот 343 став 2 на овој закон и поради погрешна примена на материјалното право.

Според член 8 од Законот за изменување и дополнување на Законот за облигационите односи, кај облигационите односи засновани пред започнувањето со примена на овој закон на правата и обврските по основ на договорна и казнена камата настанати заклучно со 31 јануари 2010 година се применуваат одредбите од Законот за облигационите односи („Службен весник на Република Македонија“ бр.18/2001, 78/2001, 4/2002, 59/2002, 5/2003, 84/2008 и 81/2009).

Кај облигационите односи од ставот 1 на овој член, на правата и обврските по основ на договорна и казнена камата кои ќе настанат по 31 јануари 2010 година се применуваат одредбите од овој закон.

5. Според Амандман XXI од Уставот, со кој е заменет член 15 од Уставот, се гарантира правото на жалба против одлуки донесени во постапка во прв степен пред суд. Правото на жалба или друг вид на правна заштита против поединечни правни акти донесени во постапка во прв степен пред орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања се уредува со закон.

Законот за парничната постапка, кој е системски закон и се донесува со двотретинско мнозинство, во Глава XIX ја уредува постапката во споровите од мала вредност.

Според член 429 од Законот за парничната постапка, ако во оваа глава не постојат посебни одредби, во постапката во споровите од мала вредност ќе се применуваат другите одредби на овој закон.

Поради малата вредност, постапката во овие спорови е сумарна, скратена и некои факти од редовната постапка се изоставени, а за други е пропишано дека се преземаат во скратена форма, а една од нив е и побивањето на одлуките да не може да се врши од сите причини како во редовната постапка.

Оспорениот член 438 е поместен во оваа глава, за која важат одредбите од член 429 - 433 од Законот. Постапката во спорови од мала вредност е една од повеќето предвидени во Законот посебни постапки и со оглед на нејзината специфичност, во оваа постапка се применуваат одредбите кои се предвидени за регулирање на оваа постапка, а по кои се разликува од редовната парнична постапка.

Околноста, на која сега се укажува во иницијативата дека пресудата во споровите од мала вредност не може да се побива поради релативни суштествени повреди на одредбите од парничната постапка од член 343 став 1 и поради погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба, според Судот, не е во спротивност со Амандман XXI од Уставот. Ова од причина што, со оспорената одредба на член 438 став 1 од Законот за парничната постапка не се повредува гарантираното со Устав право на жалба против одлуки донесени во постапка во прв степен пред суд, затоа што со оспорената одредба е дозволено правото на жалба на пресуда или решение донесено во спорот во постапката во споровите од мала вредност. Оттука, не може да се прифати тврдењето во иницијативата дека оспорениот

член 438 став 1 од Законот, е во спротивност со Амандман XXI од Уставот.

По однос на основите во жалбата со кои може да се побива пресуда или решението, Судот оцени дека право е на законодавецот истите да ги утврдува. Ова дотолку повеќе што, ако пресудата има недостатоци поради кои не може да се испита, особено ако не содржи причини за решителните факти или тие причини се нејасни или противречни ќе се укине поради апсолутни суштествени повреди на одредбите од парничната постапка од член 343 став 2 точка 13 и предметот ќе се врати на повторно судење на првостепениот суд. Оттука, произлегува и должноста на првостепениот суд да ја утврди целосно и правилно фактичката состојба, иако жалба по тој основ не може да се изјави, бидејќи не ќе може да даде причини за решителните факти, што значи дека преку суштествените повреди, второстепениот суд внимава и на правилно и целосно утврдена фактичка состојба.

6. Темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, во смисла на член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, е владеењето на правото.

Во член 51 од Уставот на Република Македонија е предвидено дека во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и законите. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 52 став 4 од Уставот, законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

Член 266 од Законот за облигационите односи, чиј наслов и текст се изменети со Закон за изменување и дополнување на Законот за облигационите односи („Службен весник на Република Македонија“ бр.161/2009) гласи:

(1) Должникот кој ќе задоцни со исполнувањето на парична обврска долгува, покрај главнината и казнена камата.

(2) Стасаноста на обврската за плаќање на казнена камата се определува согласно со правилата на овој закон што се однесуваат на определувањето на времето на исполнување на обврските.

(3) Доколку стасаноста не може да се определи на овој начин, а станува збор за побарување од прометот на стоки и услуги меѓу трговци или трговци и лица на јавното право, обврската за плаќање на казнената камата стасува во еден од следниве денови, без потреба од доставување опомена:

- 30 дена од денот на приемот на фактурата или соодветното барање за исплата или

- ако денот на приемот на фактурата или соодветното барање за исплата не може да се определи со сигурност, 30 дена по приемот на стоките или услугите или

- ако должникот ја прими фактурата или соодветното барање за исплата пред приемот на стоките и услугите, 30 дена од приемот на стоките или услугите или

- ако со закон или договор е предвидена постапка за прием или потврдување со која се утврдува сообразноста на стоките или услугите, а должникот ја прими фактурата или соодветното барање за исплата пред или на денот на приемот или потврдувањето, 30 дена од денот на приемот, односно потврдувањето“.

Според член 8 од Законот за изменување и дополнување на Законот за облигационите односи („Службен весник на Република Македонија“ бр.161/2009) кај облигационите односи засновани пред започнувањето со примена на овој закон, на правата и обврските по основ на договорна и казнена камата настаната заклучно со 31 јануари 2010 година, се применуваат одредбите од Законот за облигационите односи („Службен весник на Република Македонија“ бр.18/2001, 78/2001, 4/2002, 59/2002, 5/2003, 84/2008 и 81/2009).

Според оспорениот став 2 од членот 8 од истиот закон, кај облигационите односи од ставот 1 на овој член, на правата и обврските по основ на договорна и казнена камата кои ќе настанат по 31 јануари 2010 година се применуваат одредбите од овој закон.

Членот 9 од овој закон, предвидува дека истиот влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе започне да се применува од 1 февруари 2010 година.

Од анализата на наведената уставна и законска регулатива, а во контекст на наводите содржани во иницијативата, сметаме дека оспорениот член 8 став 2 од Законот е во согласност со Уставот на Република Македонија, а од следниве причини:

Паричната обврска е онаа обврска која има за свој предмет предавање на определена сума на пари кои се во законски оптек во државата, а каматата претставува цена која се плаќа за употребата на пари или за други заменливи предмети. Обврската за плаќање на казнена камата и нејзината висина, за разлика од договорната камата, се определува со закон, како санкција за ненавремено исполнување на обврските што е со закон предвидено. Имено, должникот кој ќе задоцни со исполнување на парична обврска плаќа казнена камата на износот на долгот до моментот на исплатата во висина на каматната сметка на Народната банка на Република Македонија (референтна стапка), кој е резимиран во член 266-а од Законот.

Во член 266-а од Законот е предвидено дека:

(1) Стапката на казнената камата се определува за секое полугодие и тоа во висина на каматната стапка од основниот инструмент од операциите на отворен пазар на Народната банка на Република Македонија (референтна стапка), што важела на последниот ден од полугодието што му претходело на тековното полугодие, зголемена за десет проценти поени во трговските договори и договорите меѓу трговци и лица на јавното право, односно зголемена за осум процентни поени во договорите во кои барем едното лице не е трговец (законска казнена камата).

(2) Кога паричната обврска е изразена или определена во странска валута, стапката на казнената камата се определува за секое полугодие и тоа во висина на едномесечна стапка на Еурибор за евра што важела на последниот ден од полугодието што му претходело на тековното полугодие, зголемена за десет процентни поени во трговските договори и договорите меѓу трговци и лица на јавното право, односно зголемена за осум процентни поени во договорите во кои барем едното лице не е трговец (законска казнена камата).

(3) Во трговските договори и договорите меѓу трговци и лица на јавното право може да се договори и повисока стапка од стапката на законската казнена камата што важела на денот на склучување на договорот (договорна казнена камата), но најмногу до 50 проценти повисока од утврдената законска казнена камата.

(4) Целосно или делумно е ништовна одредбата со која се договара стапка повисока од стапката на законската казнена камата ако од околностите на случајот, трговските обичаи или природата на предметот на обврската произлегува дека со вака договорената стапка на казнена камата, спротивно на начелата на совесност и

чесност, еднаква вредност на заемните давања и спроведливоста, како и на одредбите за лихварските договори, е предизвикан очигледен несразмер меѓу правата и обврските на договорните страни.

(5) При оценувањето дали одредбата за определување на висината на стапката на договорната казнена камата е ништовна, предвид ќе се земе и дали постоеле оправдани причини за отстапување од висината на стапката на законската казнена камата.

(6) Народната банка на Република Македонија е должна на секој 2 јануари и на секој 1 јули да ја објави референтната стапка на својата веб страница и истата се применува за тековните шест месеца (до крајот на полугодието).

(7) Како лица на јавното право, во смисла на овој закон, се сметаат лицата кои се обврзани да постапуваат според постапката за јавни набавки, освен трговците“.

Правото на казнената камата не е зависно од околноста дали со задоцнувањето со исплатата, доверителот претрпел некоја штета и тоа кога штетата е поголема за доверителот од износот што би го примил на име исплата на казнена камата, истиот може да ја бара разликата до целосен надомест на штетата.

Имајќи го во вид фактот што во членот 9 од овој закон е предвидено дека истиот се применува од 1 февруари 2010 година, според Судот, оспорениот став 2 на членот 8 од Законот, нема повратно дејство, од причина што истиот се однесува на правата и обврските по основ на договорна и казнена камата кои ќе настапат по 31 јануари 2010 година, односно од денот на примената на овој закон - 1 февруари 2010 година, што упатува на констатација дека овој закон се применува само на оние односи настанати по неговата примена.

Од овие причини, Судот оцени дека оспорениот член 8 став 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за облигационите односи не е во спротивност со член 52 став 4 од Уставот.

7. Што се однесува до наводите истакнати по однос на Заклучокот и Правното мислење донесен од Одделот за граѓански дела на Врховниот суд на Република Македонија, Судот утврди дека Уставниот суд на Република Македонија треба и понатаму да го следи ставот изразен во својата одлука - Решение У.бр.53/2010 од 26 мај 2010 година, каде Судот утврдил дека начелен став на Врховниот суд

на Република Македонија не е пропис од општ карактер во смисла на член 110 од Уставот.

Имајќи го во вид фактот дека со иницијативата не се бара оценување на уставноста и законитоста на пропис, за што, согласно член 110 од Уставот е надлежен да одлучува Уставниот суд на Република Македонија, туку се бара оценување на уставноста на заклучок и правно мислење на Одделот за граѓански дела на Врховниот суд на Република Македонија, со кои се зазема правен став по однос на определено правно прашање и е во функција на единствена примена на законите и ги обврзуваат само советите на одделот, истите немаат карактер на пропис, односно акт бидејќи немаат дејство *erga omnes*.

Со оглед на тоа што оспорените акти не претставуваат пропис во смисла на член 110 алинеја 2 од Уставот на Република Македонија, туку со нив се обезбедува единство во примената на законот од страна на советите во одделот, Судот оцени дека се исполнети условите од член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, за отфрлање на иницијативата во овој дел.

8. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

9. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. Решението по однос на членот 438 став 1 од Законот за парничната постапка е донесено со мнозинство гласови. (У.бр.223/2010)

44.

У.бр.210/2010

- Надлежност на Судскиот буџетски совет за централизирано спроведување на постапки за јавни набавки

- Competence of the Court Budget Council for centralised conduct of procedures for public procurements

- Надлежноста на Судскиот буџетски совет за „централизирано спроведување на постапки за јавни набавки за единките корисници“, се состои во одлучување за тоа во кој случај и за кои намени и цели ќе се спроведуваат јавните набавки за единките корисници и тоа централизирано, но сепак формално и конкретно јавните набавки и целата процедура околу јавните набавки ќе ја спроведува Судскиот совет на Република Македонија, како договорен орган согласно Законот за јавните набавки и индикативната листа на Владата.

- The competence of the Court Budget Council for “centralised conduct of procedures for public procurements for individual users” consists of decision-making as to in which case and for what purposes and goals public procurements will be conducted for individual users in centralised manner, but still formally and concretely public procurements and the entire procedure regarding the public procurements will be conducted by the Judicial Council of the Republic of Macedonia, as a contracting body pursuant to the Law on Public Procurements and the indicative list of the Government.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 2 март 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 4 ставови 2, 4 и 5 и член 9 алинеја 8 од Законот за Судскиот буџет („Службен весник на Република Македонија“ бр.60/2003, 37/2006, 103/2008 и 145/2010).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на членовите од Законот означен во точката 1 на ова решение.

Подносителот на иницијативата укажува дека одредбата од член 4 став 2 од Законот била спротивна на Уставот од причина што не било можно и логично на законодавната и извршната власт да може да се намалуваат средствата наменети за финансирање, а на судската да не може и смета дека треба да се има во предвид Законот за буџети. Во однос на одредбата од член 4 став 4 подносителот укажува дека при постоење на еден Буџет – Буџетот на Република Македонија, не било можно да има постојна и тековна резерва само во Судскиот буџет и прашува дали тоа значи дека и законодавната и извршната власт имаат постојна и тековна резерва.

Во врска со одредбата од член 9 став 1 алинеја 8 во иницијативата се укажува дека Судскиот буџетски совет не можел да спроведува било какви јавни набавки (ниту за себе, а уште помалку за други) бидејќи тој немал статус на правно лице, односно државен орган. Како таков, тој не можел да има во сопственост никакви ствари, односно истиот не можел да набавува стоки, услуги и работи за себе и за други преку постапки за јавни набавки. Поради тоа подносителот смета дека и оваа законска алинеја не била во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, член 51 и член 68 став 1 алинеја 4 од Уставот, и предлага во однос на сите оспорени одредби Судот да поведе постапка за оценување на уставноста.

3. Судот на седницата утврди дека според член 4 став 2 од Законот за Судскиот буџет, во случај на ребаланс на буџетот на Република Македонија не може да се намалуваат средствата наменети за финансирање на судската власт. Според членот 4 став 3 од Законот, во рамките на судскиот буџет се утврдуваат средства за непредвидени случаи како постојна и тековна резерва кои не можат

да надминат 2% од тековните расходи на судскиот буџет. Согласно ставот 5 на истиот член од Законот, утврдените средства за непланираните случаи и активности се наменети за покривање на расходи во случаи на виша сила, елементарни непогоди и други активности кои во текот на подготовката на буџетот за судска власт не можеле да бидат предвидени.

Судот на седницата, исто така, утврди дека во членот 9 од Законот, во кој се определени надлежностите на Судскиот буџетски совет е предвидена надлежност на Советот за централизирано спроведување на постапки за јавни набавки за единките корисници.

4. Според членот 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 68 став 1 алинеја 4, Собранието на Република Македонија го донесува републичкиот буџет и завршната сметка на буџетот.

Со Амандман XXV на Уставот, меѓу другото, пропишано е дека судската власт ја вршат судовите. Судовите се самостојни и независни.

Според Амандман XXVIII на Уставот, Судскиот совет на Република Македонија е самостоен и независен орган на судството. Советот ја обезбедува и ја гарантира самостојноста и независноста на судската власт.

Законот за судскиот буџет („Службен весник на Република Македонија“ бр.60/2003, 37/2006, 103/2008 и 145/2010) е донесен во 2003 година заради операционализација на уставниот постулат за поделба на власта и заради зајакнување на независноста на судството во однос на финансирањето и одлучувањето за потребите од финансиски средства неопходни за функционирање на судската власт.

Согласно член 1 од Законот, со овој закон се уредува постапката за изготвување, утврдување и извршување на судскиот буџет и основањето и работењето на Судскиот буџетски совет. Со Судскиот буџет се обезбедува стабилно, долгорочно, рамномерно и соодветно финансирање на судската власт, а со цел да се обезбеди нејзината уставна и законска независност и самостојност. Со судскиот буџет се финансираат судовите, Судскиот совет на Република Македонија и Академијата за судии и јавни обвинители (во натамошниот текст: единки корисници).”

Во членот 2 од Законот, е дадена дефиниција на Судскиот буџет – тој претставува годишна процена на приходите и трошоците на единките корисници што ги утврдува Собранието на Република Македонија и е наменет за нивно финансирање. Судскиот буџет е дел од Буџетот на Република Македонија издвоен како посебен дел означен со “Судска власт”.

Согласно членот 3 од Законот, приходи на судскиот буџет се средствата определени од Буџетот на Република Македонија, донации и сопствени приходи (депозити, закупнини, судски паушали и слично) на единките корисници.

Согласно членот 4 од Законот, (делумно оспорен со иницијативата) делот на средствата „Судска власт” во Буџетот на Република Македонија, потребни за функционирање на единките корисници, се утврдува во износ од најмалку 0,8% од бруто домашниот производ, а во согласност со критериумите утврдени од Судскиот буџетски совет, врз основа на фискалната политика и главните параметри за процена на приходите и трошоците. Во случај на ребаланс на буџетот на Република Македонија не може да се намалуваат средствата наменети за финансирање на судската власт (оспорен став). Средствата од делот “Судска власт”, Судскиот буџетски совет ги распределува на единките корисници. Во рамките на судскиот буџет се утврдуваат средства за непредвидени случаи како постојна и тековна резерва кои не можат да надминат 2% од тековните расходи на судскиот буџет. Утврдените средства за непланираните случаи и активности се наменети за покривање на расходи во случаи на виша сила, елементарни непогоди и други активности кои во текот на подготовката на буџетот за судска власт не можеле да бидат предвидени (оспорени ставови). При распределувањето на средствата од ставот 1 на овој член, најмалку 2,5 % задолжително се издвојуваат за стручно усовршување на

судиите, судските службеници, државните службеници, судската полиција и другите вработени во судовите.

Според членот 5 од Законот, трошоците на судскиот буџет ги сочинуваат:

1) тековните трошоци за:

- платите и надоместоците на членовите на Судскиот совет на Република Македонија, судиите и директорот на Академијата за судии и јавни обвинители,

- платите и надоместоците на судските службеници, судската полиција, другите вработени во судовите, како и државните службеници во Судскиот совет на Република Македонија и Академијата за судии и јавни обвинители,

- стоки и услуги за работа на единките корисници,

- трошоци во постапките, освен за трошоците за надоместок на штета за лица неосновано осудени и неосновано лишени од слобода и

- субвенции и трансфери и

2) капиталните расходи:

- набавка на капитални средства за единките корисници и

- инвестиционо одржување на објектите и опремата на единките корисници.

Согласно членот 6 од Законот, за вршење на работите во врска со судскиот буџет се основа Судски буџетски совет. Судскиот буџетски совет ги врши работите определени со овој закон, Деловникот за работа на Судскиот буџетски совет и други акти.

Во членот 7 од Законот е определен составот на Судскиот буџетски совет, според кој Советот го сочинуваат претседател и десет члена. Претседател на Судскиот буџетски совет е претседателот на Судскиот совет на Република Македонија. Заменик во негово отсуство е претседателот на Врховниот суд на Република Македонија. Членови на Судскиот буџетски совет се:

-министерот за правда;

- претседателот на Врховниот суд на Република Македонија;

- Претседателот на Управниот суд Скопје

- претседателите на Апелациониот суд во Скопје, Апелациониот суд Штип, Апелациониот суд во Битола и Апелациониот суд во Гостивар;

- двајца претседатели на основни судови по редоследот предвиден во Законот за судовите, од кои еден претседател од судовите со зголемена надлежност, по систем на ротација, со мандат од две години.

- директорот на Академијата за обука на судии и јавни обвинители.

Во работата на Судскиот буџетски совет учествуваат и претставници од Министерството за финансии без право на одлучување.

Согласно членот 8, Судскиот буџетски совет работи на седници. Седниците на Судскиот буџетски совет ги свикува и со нив раководи претседателот на Судскиот буџетски совет. Судскиот буџетски совет одлуките ги донесува со мнозинство гласови од вкупниот број на членови. На седницата на Судскиот буџетски совет присуствува и раководителот на стручната служба на Судскиот буџетски совет без право на одлучување. Претседателот на Судскиот совет на Република Македонија го застапува и презентира делот на средства “Судска власт” од Буџетот на Република Македонија, на седницата на Владата кога се усвојува предлогот на Буџетот на Република Македонија и пред работните тела и на седницата на Собранието кога се донесува. Буџетот на Република Македонија.

Надлежностите на Судскиот буџетски совет се утврдени во членот 9 од Законот, според кој Судскиот буџетски -совет ги има следниве надлежности:

- ги утврдува критериумите и методологијата за изготвување на судскиот буџет;

- врши распределба на средствата од судскиот буџет на единките корисници и презема мерки за навремено извршување на судскиот буџет;

- одобрува средства за нови вработувања во единките корисници во рамките на утврдениот судски буџет за маса на исплата на плати;

- го назначува внатрешниот ревизор;

- го донесува Деловникот за работа на Судскиот буџетски совет и другите внатрешни акти и формира помошни тела;

- го изготвува годишниот извештај за извршувањето на судскиот буџет;

- врши пренамена на намената на средствата определени во делот “Судска власт” и може да го овласти претседателот на

Судскиот буџетски совет да врши пренамена на средствата определени во делот „Судска власт“ до определен износ;

- централизирано спроведување на постапки за јавни набавки за единките корисници (оспорена алинеја).

- врши други работи предвидени со закон.

Согласно член 10 од Законот, стручните и административните работи на Судскиот буџетски совет ги врши стручната служба на Судскиот буџетски совет. Стручната служба се формира како внатрешна организациона единица на Судскиот совет на Република Македонија.

Во членот 11 се утврдени работите што ги врши стручната служба на Судскиот буџетски совет: ги извршува одлуките на Судскиот буџетски совет; ги разработува финансиските показатели поврзани со барањата на Единките корисници и ги следи нивните материјални потреби; ги изготвува Деловникот за работа на Судскиот буџетски совет и другите внатрешни акти, како и критериумите и методологијата за подготвување на Судскиот буџет и ги поднесува на Судскиот буџетски совет на усвојување и врши други работи доверени од Судскиот буџетски совет.

Во одредбите од член 12 до член 19 е пропишан начинот и постапката за изготвување, утврдување, доставување и извршување на Судскиот буџет. Согласно членот 18 од Законот, контрола на извршувањето на судскиот буџет се врши согласно со одредбите од Законот за буџетите. Судскиот буџетски совет е должен најмалку еднаш годишно да доставува извештај за извршувањето на судскиот буџет до Министерството за финансии, Владата на Република Македонија и Собранието на Република Македонија, а согласно членот 19 од Законот, на судскиот буџет се применуваат одредбите од Законот за буџети, доколку со овој закон поинаку не е определено.

Со предметната иницијатива се оспоруваат три одредби од Законот за Судскиот буџет, и тоа одредбата која се однесува на неможноста да се намалуваат средствата наменети за судската власт во случај на ребаланс на државниот буџет (член 4 став 2), одредбата која предвидува постоење на постојана и тековна резерва во Судскиот буџет (член 4 став 4) како и одредбата од член 9 алинеја 8 според која Судскиот буџетски совет меѓу другите надлежности, е надлежен и за централизирано спроведување на постапки за јавни набавки за единките корисници.

Во однос на одредбите од членот 4 ставотите 2, 4 и 5, Судот оцени дека тие се во функција на остварување на уставно загарантираната самостојност и независност на судската власт, посебно на финансиската независност на судството за чие што остварување е потребно обезбедување на трајни и стабилни извори на финансирање и самостојно располагање со финансиските средства од страна на судството, што е впрочем и основната интенција на одредбите. Во овие оспорени одредби, според оценката на Судот, не е содржано ништо што би било спротивно на Уставот, туку напротив се во функција на остварување на уставната определба за самостојност и независност на судството, поради што утврди дека тие не би можеле да се доведат под сомнение во однос на уставните одредби на кои се повикува подносителот на иницијативата.

Од анализата на одредбите од Законот за судскиот буџет, произлегува дека Судскиот буџет е дел од Буџетот на Република Македонија кој е наменет за финансирање на судовите, Судскиот совет на Република Македонија и Академијата за судии и јавни обвинители, како единки корисници на Судскиот буџет. Судскиот буџет е воведен за да се обезбеди финансиската независност на судството и да се обезбеди стабилно, долгорочно, рамномерно и соодветно финансирање на судската власт. За вршење на работите во врска со судскиот буџет, со Законот е основан Судски буџетски совет, како колективно тело составено од претседател и 10 членови – највисоки претставници на судската власт и ова тело е одговорно и одлучува за политиката за финансирањето на судството и го извршува Судскиот буџет (врши распределба на средства од Судскиот буџет, одобрува средства за нови вработувања во судството, врши пренамена на средствата, централизирано спроведува постапки за јавни набавки и други надлежности). Стручните и административните работи на Судскиот буџетски совет ги врши стручната служба на Судскиот буџетски совет, која согласно Законот се формира како внатрешна организациона единица на Судскиот совет на Република Македонија.

За подносителот на иницијативата спорна е надлежноста на Судскиот буџетски совет (воведена со последните измени и дополнувања на Законот за судскиот буџет од ноември 2010 година) според која Судскиот буџетски совет врши и централизирано спроведување на постапки за јавни набавки за единките корисници. Подносителот на иницијативата смета дека ова тело не можело да спроведува јавни набавки (ниту за себе, а уште помалку за други) со оглед дека тоа нема статус на правно лице, односно државен орган.

Од законските одредби произлегува дека ова тело – Судскиот буџетски совет нема правен субјективитет односно не претставува правно лице ниту пак државен орган, и како такво тоа не би можело да врши јавни набавки.

Согласно член 4 став 1 точка а) од Законот за јавните набавки („Службен весник на Република Македонија“ бр. 137/2007 и 130/2008) договорни органи, меѓу другите, се државните органи, органите на единиците на локалната самоуправа и на градот Скопје, како и други органи прецизно дефинирани во другите точки на овој член од Законот, кои во суштина сите претставуваат правни лица. Во ставот 2 на овој член од овој закон е утврдено дека Владата на Република Македонија утврдува индикативен список на договорни органи од ставот 1 на овој член. Ваков индикативен список Владата има донесено, во форма на Одлука за утврдување на индикативен список на договорни органи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 159/2007 и 74/2009) во кој се утврдени договорните органи кои можат да вршат јавни набавки согласно Законот за јавните набавки. Во членот 2 од оваа одлука, меѓу другите државни органи, се наведени Судскиот совет на Република Македонија, Врховниот суд на Република Македонија, Управниот суд, апелационите судови, основните судови, како и Академијата за обука на судии и јавни обвинители.

Од друга страна пак, според мислењето на Судот, оспорената одредба треба да се анализира во контекст на целината на одредбите од Законот за судскиот буџет, од кои произлегува дека Судскиот буџет (во организациона и кадровска смисла) е ставен под капата на Судскиот совет на Република Македонија (со него претседава претседателот на Судскиот совет на Република Македонија, кој го застапува делот на средства „Судска власт“ од републичкиот буџет, на седницата на Владата кога се усвојува предлогот на Буџетот на Република Македонија и пред работните тела и на седницата на Собранието кога се донесува Буџетот на Република Македонија, а стручните работи ги врши стручна служба која е организациона единица на Судскиот совет на Република Македонија). Ваквото решение има и своја уставна оправданост и основа бидејќи Уставот е тој кој што одговорноста за обезбедување и гарантирање на самостојноста и независноста на судската власт ја лоцира во Судскиот совет на Република Македонија, така што Судскиот совет е органот кој треба да ја обезбеди и финансиската независност на судската власт. При тоа политичкото ниво на

одлучување за финансирањето на судската власт воопшто и за користењето на средствата на Судскиот буџет кое е во рацете на Судскиот буџетски совет како колегијален орган кој ги обединува највисоките функционери на судската власт, е јасно разграничено од стручно-административното извршување на одлуките на Советот и него го врши стручна служба како дел од внатрешната организација на Судскиот совет кој единствено има својство на правно лице односно државен орган кој може да биде и договорен орган кој ќе врши јавни набавки според Законот за јавните набавки.

Според Судот, оспорената одредба не треба да се чита изолирано и буквално, како што тоа го чини подносителот на иницијативата. Ова од причина што надлежноста на Судскиот буџетски совет за „централизирано спроведување на постапки за јавни набавки за единките корисници“, всушност се состои во одлучување за тоа во кој случај и за кои намени и цели ќе се спроведуваат јавните набавки за единките корисници и тоа централизирано (за што постои несомнена оправданост која Владата ја образложува во даденото мислење), но дека сепак формално и конкретно јавните набавки и целата процедура околу јавните набавки ќе ја спроведува Судскиот совет на Република Македонија, како договорен орган согласно Законот за јавните набавки и индикативната листа на Владата.

Тргувајќи врз основа на напред наведеното Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на одредбите на член 4 ставовите 2, 4 и 5 и член 9 алинеја 8 од Законот за Судскиот буџет со одредбите од член 8 став 1 алинеја 3, член 51 и член 68 став 1 алинеја 4 од Уставот на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.210/2010)

45.

У.бр.209/2010

- Уредба за безбедност на лица корисници на класифицирани информации

- *Bylaw about the security of persons - users of classified information*

- Пропишувањето со Уредба, оперативната безбедносна проверка за заштита на класифицирани информации од највисок степен кои се однесуваат за безбедноста и одбраната на Република Македонија, да ги опфаќа и лицата од најблиското опкружување на лицето за кое се бара утврдување на безбедносен ризик, во отсуство на законска регулатива која утврдува дека оперативната безбедносна проверка треба да ги опфати и овие лица, значи дека Владата со подзаконски акт пропишува права и обврски за граѓаните, што ги надминува уставните овластувања на Владата да ја утврдува политиката на извршувањето на законите и другите прописи на Собранието и да е одговорна за нивното извршување, и води кон повреда на владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

- *The stipulation with a Bylaw that the operational security vetting for the protection of classified information of the highest level that refers to the security and defence of the Republic of Macedonia also include the persons from the nearest surrounding of the person for whom establishment of a security risk is required, in the absence of a legal regulation defining that the operational security vetting should include these persons as well, means that with a sub-legal act the Government prescribes rights and obligations for the citizens exceeding the constitutional powers of the Government to define the policy of execution of laws and other regulations of the Assembly and be responsible for its execution, and leads to a violation of the rule of law and the division of state powers into legislative, executive and judicial, as fundamental values of the constitutional order of the Republic of Macedonia.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 2 март 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на член 7 став 2 алинеја 2 во делот: „неговите деца и брачниот другар“ и алинеја 3 во делот: „ неговите деца, брачниот другар, родителите и за другите лица со кои тој живее во иста семејна заедница“ од Уредбата за безбедност на лица корисници на класифицирани информации („Службен весник на Република Македонија“ бр. 82/2004).

2. Стамен Филипov од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Уредбата означена во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, оспорените одредби немале основ во Уставот, ниту во Законот за класифицирани информации, затоа што постоењето на безбедносен ризик можело да се утврдува само за лицето за кое се бара издавање на соодветен безбедносен сертификат, а не и за неговите деца, брачниот другар, родителите, па дури и за други лица со кои тој живее во иста семејна заедница, како што пропишувале оспорените одредби. Децата, брачниот другар, родителите и другите лица со кои лицето за кое се бара издавање на соодветен безбедносен сертификат живее во иста семејна заедница, биле посебни личности и имале право на свој сопствен живот и за своите мани, грешки само тие можеле да сносат правни последици, а никако и лицето за кое се барал безбедносниот сертификат.

Поради наведеното, според подносителот на иницијативата, со оспорените одредби се повредувале член 8 став 1 алинеите 1, 3, 4 и 11, член 11 став 1, член 18, член 25, член 51, член 88 и член 91 алинеја 5 од Уставот и одредбите на Законот за

класифицирани информации, поради што се предлага Уставниот суд да поведе постапка за оценување на нивната уставност и законитост.

3. Судот на седницата утврди дека според член 7 став 2 алинеја 2 од Уредбата за безбедност на лица корисници на класифицирани информации, постоењето на безбедносен ризик за лицето за кое се бара издавање на соодветен безбедносен сертификат, се утврдува од страна на Дирекцијата врз основа на спроведена оперативна безбедносна проверка за кандидатот, неговите деца и брачниот другар, за проверки од втор степен, а според алинеја 3 од истиот став, врз основа на спроведена оперативна безбедносна проверка за кандидатот, неговите деца, брачниот другар, родителите и за другите лица со кои тој живее во иста семејна заедница, за проверките од трет степен.

4. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Во членот 51 од Уставот е предвидено дека во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 91 алинеја 1 од Уставот, Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршувањето на законите и другите прописи на Собранието и е одговорна за нивното извршување, а согласно алинеја 5 од истиот член, Владата донесува уредби и други прописи за извршување на законите.

Со Законот за класифицирани информации (“Службен весник на Република Македонија” бр. 9/2004 и 113/2007 и 145/2010) се уредува класификацијата на информациите, условите, критериумите, мерките и активностите што се преземаат за нивна заштита, правата, обврските и одговорностите на создавачите и корисниците на класифицирани информации, меѓународната размена, како и други прашања во врска со користењето на класифицирани информации (член 1).

Согласно член 3 од Законот, овој закон се применува и за заштита на класифицирани информации примени од странски држави и меѓународни организации или создадени во меѓусебна соработка, доколку со ратификуваните меѓународни договори или со

меѓународните договори на кои им пристапила Република Македонија поинаку не е уредено.

Според член 5 точка 3 од овој закон, "Класифицирана информација" е информација која се заштитува од неовластен пристап или употреба и која се определува со степен на класификација.

Согласно член 6 став 2 од Законот, информациите кои се предмет на класификација се однесуваат особено на: јавната безбедност; одбраната; надворешните работи; безбедносни, разузнавачки и контраразузнавачки активности на органите на државната управа на Република Македонија; системи, уреди, проекти и планови од важност за јавната безбедност, одбраната, надворешните работи; научни истражувања и технолошки, економски и финансиски работи од значење за Република Македонија.

Според член 7 став 3 од истиот закон, информацијата се определува со еден од степените на класификација:

- државна тајна;
- строго доверливо;
- доверливо и
- интерно.

За заштита на класифицираните информации, согласно член 24 од Законот, се преземаат мерки и активности за административна, физичка, информатичка и индустриска безбедност, како и за безбедност на лицата.

Според член 27 од Законот, мерки и активности за безбедност на лица се:

- определување на овластени лица за работа и постапување со класифицирани информации;
- одговорно постапување со класифицирани информации;
- безбедносна проверка;
- издавање на безбедносен сертификат;
- издавање на дозвола за пристап до класифицирани информации и
- проверка и оценување на способноста за постапување со класифицирани информации.

Согласно член 30 од истиот закон, Владата со уредби ги уредува мерките и активностите од членовите 25 до 29 на овој закон.

Според член 41 став 1 од Законот, исполнувањето на условите за издавање на безбедносен сертификат се утврдува преку безбедносна проверка. Според став 2 на истиот член, безбедносната проверка од ставот 1 на овој член се врши врз основа на претходна писмена согласност од лицето на кое треба да му се издаде безбедносниот сертификат, која е составен дел на барањето од членот 35 став 1 на овој закон.

Безбедносна проверка, според член 42 став 1 од Законот, се презема пред издавање на безбедносен сертификат на правни и физички лица за пристап и користење на класифицирани информации, со цел да се утврди постоење или непостоење на околности што го ограничуваат пристапот и користењето на класифицираните информации.

Согласно член 45 од Законот, во зависност од степенот на класифицираната информација за која е поднесено барање за издавање безбедносен сертификат, се врши безбедносна проверка соодветна на степенот на класифицираната информација и тоа:

а) од прв степен за информација класифицирана “ДОВЕРЛИВО”;

б) од втор степен за информација класифицирана “СТРОГО ДОВЕРЛИВО” и

в) од трет степен за информација класифицирана “ДРЖАВНА ТАЈНА”.

Владата на Република Македонија, врз основа на член 30 од наведениот закон, има донесено Уредба за безбедност на лица корисници на класифицирани информации.

Со оваа уредба се уредуваат мерките и активностите за безбедност на лица корисници на класифицирани информации (член 1).

Според член 7 став 2 од наведената уредба, постоењето на безбедносен ризик за лицето за кое се бара издавање на соодветен безбедносен сертификат, се утврдува од страна на Дирекцијата врз основа на спроведена оперативна безбедносна проверка:

- само за кандидатот, за проверка од прв степен;
- за кандидатот, неговите деца и брачниот другар, за проверки од втор степен;

- за кандидатот, неговите деца, брачниот другар, родителите и за другите лица со кои тој живее во иста семејна заедница, за проверките од трет степен.

Според член 10 алинеја 11 од Уредбата, при оценката за постоење на безбедносен ризик за лицето за кое се бара издавање на безбедносен сертификат, помеѓу другото, се проверува дали лицето е способно да го издржи притисокот на роднините или блиските соработници за оддавање на класифицирани информации на странски разузнавачки служби и организации, терористички групи или други слични организации или лица кои можат да ја загрозат безбедноста на Република Македонија.

Во однос на прашањето за уставноста и законитоста на одредбите од член 7 од Уредбата според кои, постоењето на безбедносен ризик се барало, освен за лицето за кое се бара издавање на соодветен безбедносен сертификат, и за неговите деца, брачниот другар, родителите, па дури и за други лица со кои тој живее во иста семејна заедница, кое се покренува со иницијативата, Судот го имаше предвид следното:

Согласно одредбите на Законот за класифицирани информации, безбедносниот ризик на лицето се утврдува од надлежен орган при безбедносна проверка од прв, втор и трет степен (член 46-член 48).

Како разработка на овие законски одредби, Владата со член 7 од Уредбата пропишува дека постоењето на безбедносен ризик за лицето за кое се бара издавање на соодветен безбедносен сертификат, Дирекцијата за безбедност на класифицирани информации го утврдува врз основа на спроведена оперативна безбедносна проверка, која за проверки од втор степен покрај кандидатот, ги опфаќа и неговите деца и брачниот другар, а за проверките од трет степен, покрај кандидатот, ги опфаќа и неговите деца, брачниот другар, родителите и за другите лица со кои тој живее во иста семејна заедница. По оцена на Владата, односот на лицето кое бара безбедносен сертификат кон напред наведените лица треба да даде одговор за неговата лојалност, доверливост и одговорност во пристапот, ракувањето и чувањето на класифицираните информации кои треба да му бидат дадени за извршување на работните задачи, при што треба да се има предвид дека станува збор за класифицирани информации степенувани како „СТРОГО ДОВЕРЛИВО“ и „ДРЖАВНА ТАЈНА“.

Владата укажува (во својот одговор до Уставниот суд на наводите од иницијативата – акт бр. 51-7455/1 од 28.12.2010 година) дека ваквиот начин на проверка на еден од елементите на безбедносниот ризик со утврдување на лојалноста, доверливоста и одговорноста на лицето во ракувањето со класифицирани информации преку неговата способност да го издржи влијанието или притисокот на роднините или блиските соработници, бил елемент кој што бил прифатен и во земјите членки на НАТО и Европската унија. Во оваа смисла, се укажува дека според НАТО Директивата за персонална безбедност (Документ AC/35-D/2000-Rev.1 од 04.02.2005 година), на која соодветствува оспорената Уредба, во која се уредуваат критериумите за оценување на подобноста за добивање на безбедносен сертификат за физички лица, во точките 7, 8 и 9 се опфатени и брачните партнери и лицата со кои се живее во заедница и блиското семејство, како лица чиј карактер, однесување и услови можат исто така да бидат релевантни и би требало да бидат земени предвид при оценувањето на подобноста на кандидатот за добивање безбедносен сертификат.

Според Судот, неспорно е уставното овластување на Владата да донесува прописи за извршување на законите, односно во конкретниот случај со уредба да разработи одредби од Законот за класифицирани информации, заради нивна операционализација. Меѓутоа, определбата во Уредбата, оперативната безбедносна проверка, во случаи кога станува збор за заштита на класифицирани информации од највисок степен кои се однесуваат за безбедноста и одбраната на Република Македонија, да ги опфати и лицата од најблиското опкружување на лицето за кое се бара утврдување на безбедносен ризик, во отсуство на законска регулатива која утврдува дека оперативната безбедносна проверка треба да ги опфати и овие лица, значи дека Владата со подзаконски акт пропишува права и обврски за граѓаните, што ги надминува уставните овластувања на Владата да ја утврдува политиката на извршувањето на законите и другите прописи на Собранието и да е одговорна за нивното извршување, поради што основано се постави прашањето дали тоа води кон повреда на владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Оттука, пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на член 7 став 2 алинеја 2 во делот: „неговите деца и брачниот другар“ и алинеја 3 во делот: „ неговите деца, брачниот

другар, родителите и за другите лица со кои тој живее во иста семејна заедница“ од Уредбата за безбедност на лица корисници на класифицирани информации со член 8 став 1 алинеја 3, член 51, член 88 и член 91 алинеја 5 од Уставот и со одредбите на Законот за класифицирани информации.

5. Тргувајќи од наведеното, Судот одлучи како во точка 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот, Бранко Наумоски и судиите: д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.209/2010)

У.бр.209/2010

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 20 април 2011 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА член 7 став 2 алинеја 2 во делот: „неговите деца и брачниот другар“ и алинеја 3 во делот: „ неговите деца, брачниот другар, родителите и за другите лица со кои тој живее во иста семејна заедница“ од Уредбата за безбедност на лица корисници на класифицирани информации („Службен весник на Република Македонија“ бр. 82/2004).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија, по повод иницијатива поднесена од Стамен Филипov од Скопје, со Решение У. бр. 209/2010 од 2 март 2011 година, поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на одредбите од Уредбата означена во точката 1 на оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето

за нивната согласност со Уставот и Законот за класифицирани информации.

4. Судот на седницата утврди дека според член 7 став 2 алинеја 2 од Уредбата за безбедност на лица корисници на класифицирани информации, постоењето на безбедносен ризик за лицето за кое се бара издавање на соодветен безбедносен сертификат, се утврдува од страна на Дирекцијата врз основа на спроведена оперативна безбедносна проверка за кандидатот, неговите деца и брачниот другар, за проверки од втор степен, а според алинеја 3 од истиот став, врз основа на спроведена оперативна безбедносна проверка за кандидатот, неговите деца, брачниот другар, родителите и за другите лица со кои тој живее во иста семејна заедница, за проверките од трет степен.

5. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Во членот 51 од Уставот е предвидено дека во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 91 алинеја 1 од Уставот, Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршувањето на законите и другите прописи на Собранието и е одговорна за нивното извршување, а согласно алинеја 5 од истиот член, Владата донесува уредби и други прописи за извршување на законите.

Со Законот за класифицирани информации (“Службен весник на Република Македонија” бр. 9/2004 и 113/2007 и 145/2010) се уредува класификацијата на информациите, условите, критериумите, мерките и активностите што се преземаат за нивна заштита, правата, обврските и одговорностите на создавачите и корисниците на класифицирани информации, меѓународната размена, како и други прашања во врска со користењето на класифицирани информации (член 1).

Согласно член 3 од Законот, овој закон се применува и за заштита на класифицирани информации примени од странски држави и меѓународни организации или создадени во меѓусебна соработка, доколку со ратификуваните меѓународни договори или со

меѓународните договори на кои им пристапила Република Македонија поинаку не е уредено.

Според член 5 точка 3 од овој закон, "Класифицирана информација" е информација која се заштитува од неовластен пристап или употреба и која се определува со степен на класификација.

Согласно член 6 став 2 од Законот, информациите кои се предмет на класификација се однесуваат особено на: јавната безбедност; одбраната; надворешните работи; безбедносни, разузнавачки и контраразузнавачки активности на органите на државната управа на Република Македонија; системи, уреди, проекти и планови од важност за јавната безбедност, одбраната, надворешните работи; научни истражувања и технолошки, економски и финансиски работи од значење за Република Македонија.

Според член 7 став 3 од истиот закон, информацијата се определува со еден од степените на класификација: државна тајна; строго доверливо; доверливо и интерно.

За заштита на класифицираните информации, согласно член 24 од Законот, се преземаат мерки и активности за административна, физичка, информатичка и индустриска безбедност, како и за безбедност на лицата.

Според член 27 од Законот, мерки и активности за безбедност на лица се: определување на овластени лица за работа и постапување со класифицирани информации; одговорно постапување со класифицирани информации; безбедносна проверка; издавање на безбедносен сертификат; издавање на дозвола за пристап до класифицирани информации и проверка и оценување на способноста за постапување со класифицирани информации.

Согласно член 30 од истиот закон, Владата со уредби ги уредува мерките и активностите од членовите 25 до 29 на овој закон.

Според член 41 став 1 од Законот, исполнувањето на условите за издавање на безбедносен сертификат се утврдува преку безбедносна проверка. Според став 2 на истиот член, безбедносната проверка од ставот 1 на овој член се врши врз основа на претходна писмена согласност од лицето на кое треба да му се издаде

безбедносниот сертификат, која е составен дел на барањето од членот 35 став 1 на овој закон.

Безбедносна проверка, според член 42 став 1 од Законот, се презема пред издавање на безбедносен сертификат на правни и физички лица за пристап и користење на класифицирани информации, со цел да се утврди постоење или непостоење на околности што го ограничуваат пристапот и користењето на класифицираните информации.

Согласно член 45 од Законот, во зависност од степенот на класифицираната информација за која е поднесено барање за издавање безбедносен сертификат, се врши безбедносна проверка соодветна на степенот на класифицираната информација и тоа:

а) од прв степен за информација класифицирана “ДОВЕРЛИВО”;

б) од втор степен за информација класифицирана “СТРОГО ДОВЕРЛИВО” и

в) од трет степен за информација класифицирана “ДРЖАВНА ТАЈНА”.

Владата на Република Македонија, врз основа на член 30 од наведениот закон, има донесено Уредба за безбедност на лица корисници на класифицирани информации.

Со оваа уредба се уредуваат мерките и активностите за безбедност на лица корисници на класифицирани информации (член 1).

Според член 7 став 2 од наведената уредба, постоењето на безбедносен ризик за лицето за кое се бара издавање на соодветен безбедносен сертификат, се утврдува од страна на Дирекцијата врз основа на спроведена оперативна безбедносна проверка:

- само за кандидатот, за проверка од прв степен;
- за кандидатот, неговите деца и брачниот другар, за проверки од втор степен;
- за кандидатот, неговите деца, брачниот другар, родителите и за другите лица со кои тој живее во иста семејна заедница, за проверките од трет степен.

Според член 10 алинеја 11 од Уредбата, при оценката за постоење на безбедносен ризик за лицето за кое се бара издавање на

безбедносен сертификат, помеѓу другото, се проверува дали лицето е способно да го издржи притисокот на роднините или блиските соработници за оддавање на класифицирани информации на странски разузнавачки служби и организации, терористички групи или други слични организации или лица кои можат да ја загрозат безбедноста на Република Македонија.

Според Судот, одредбите од член 7 од Уредбата според кои, постоењето на безбедносен ризик се бара, освен за лицето за кое се бара издавање на соодветен безбедносен сертификат, и за неговите деца, брачниот другар, родителите, па дури и за други лица со кои тој живее во иста семејна заедница, не се во согласност со Уставот и Законот за класифицирани информации.

Согласно одредбите на Законот за класифицирани информации, безбедносниот ризик на лицето се утврдува од надлежен орган при безбедносна проверка од прв, втор и трет степен (член 46-член 48).

Како разработка на овие законски одредби, Владата со член 7 од Уредбата пропишува дека постоењето на безбедносен ризик за лицето за кое се бара издавање на соодветен безбедносен сертификат, Дирекцијата за безбедност на класифицирани информации го утврдува врз основа на спроведена оперативна безбедносна проверка, која за проверки од втор степен покрај кандидатот, ги опфаќа и неговите деца и брачниот другар, а за проверките од трет степен, покрај кандидатот, ги опфаќа и неговите деца, брачниот другар, родителите и другите лица со кои тој живее во иста семејна заедница. По оценка на Владата, односот на лицето кое бара безбедносен сертификат према напред наведените лица треба да даде одговор за неговата лојалност, доверливост и одговорност во пристапот, ракувањето и чувањето на класифицираните информации кои треба да му бидат дадени за извршување на работните задачи, при што треба да се има предвид дека станува збор за класифицирани информации степенувани како „СТРОГО ДОВЕРЛИВО“ и „ДРЖАВНА ТАЈНА“.

Исто така, Владата, во својот одговор до Уставниот суд на наводите од иницијативата – акт бр. 51-7455/1 од 28.12.2010 година, укажува дека ваквиот начин на проверка на еден од елементите на безбедносниот ризик со утврдување на лојалноста, доверливоста и одговорноста на лицето во ракувањето со класифицирани информации преку неговата способност да го издржи влијанието или

притисокот на роднините или блиските соработници, бил елемент кој што бил прифатен и во земјите членки на НАТО и Европската унија. Во оваа смисла, се укажува дека според НАТО Директивата за персонална безбедност (Документ AC/35-D/2000-Rev.1 од 04.02.2005 година), на која соодветствува оспорената Уредба, во која се уредуваат критериумите за оценување на подобноста за добивање на безбедносен сертификат за физички лица, во точките 7, 8 и 9 се опфатени и брачните партнери и лицата со кои се живее во заедница и блиското семејство, како лица чиј карактер, однесување и услови можат исто така да бидат релевантни и би требало да бидат земени предвид при оценувањето на подобноста на кандидатот за добивање безбедносен сертификат.

Судот го имаше предвид наведеното, при што оцени дека е неспорно уставното овластување на Владата да донесува прописи за извршување на законите, односно во конкретниот случај со уредба да разработи одредби од Законот за класифицирани информации, заради нивна операционализација. Меѓутоа, определбата во Уредбата, оперативната безбедносна проверка, во случаи кога станува збор за заштита на класифицирани информации од највисок степен кои се однесуваат за безбедноста и одбраната на Република Македонија, да ги опфати и лицата од најблиското опкружување на лицето за кое се бара утврдување на безбедносен ризик, во отсуство на законска регулатива која утврдува дека оперативната безбедносна проверка треба да ги опфати и овие лица, значи дека Владата со подзаконски акт пропишува права и обврски за граѓаните, што ги надминува уставните овластувања на Владата да ја утврдува политиката на извршувањето на законите и другите прописи на Собранието и да е одговорна за нивното извршување, што води кон повреда на владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Тргувајќи од наведеното, Судот оцени дека член 7 став 2 алинеја 2 во делот: „неговите деца и брачниот другар“ и алинеја 3 во делот: „неговите деца, брачниот другар, родителите и за другите лица со кои тој живее во иста семејна заедница“ од Уредбата за безбедност на лица корисници на класифицирани информации не се во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, член 51, член 88 и член 91 алинеја 5 од Уставот и со одредбите на Законот за класифицирани информации.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот, Бранко Наумоски и судиите: д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.209/2010)

46.

У.бр.69/2010

- Полномошник за прием на писмена во управната постапка

- Proxy for receiving letters in an administrative procedure

- Со оглед на тоа што од аспект на почитување и заштита на правата и слободите на човекот во правниот поредок оспорената одредба пропишува извесни и јасни последици од неактивниот однос на странките во постапката, сметаме дека оспорената одредба како јасна и недвосмилена законска креација за заедничко учество на странки со идентични барања преку заеднички полномошник за прием на писмената во управната постапка не го повредува владеењето на правото, како една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

- Given that from the aspect of the respect for and protection of the rights and freedoms of the individual in the legal order the contested provision stipulates certain and clear consequences from the non-active attitude of the parties to the procedure, we consider that the contested provision as a clear and definite legal creation for joint participation of parties with identical claims through a joint proxy for receiving the letters in the administrative procedure does not violate the rule of law, as one of the fundamental values of the constitutional order of the Republic of Macedonia.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 22 јуни 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 95 ставови 1, 2 и 3 од Законот за општата управна постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр.38/2005 и 110/2008).

2. Панче Докузов од Штип на Уставниот суд му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата на Законот означен во точката 1 на ова решение.

3. Според наводите во иницијативата оспорената одредба била императивна норма предвидена во ситуација кога во управната постапка имало повеќе странки, а истите немале полномошник. Односно, по сила на закон, биле должни да определат полномошник за прием на писмената од “мнозинството” странки со идентични барања и им се наложувало да бидат поштари во името на сите странки, а тоа значело дека задолжително за првото превземено дејствие во управната постапката било потребно да го известат заедничкиот полномошник за примање на писмената, дури и со “наложено барање” таквото лице по можност да живеело во седиштето на органот. Имено, според подносителот на иницијативата тоа било школски пример на волонтаризам и анархија во управната постапка, со цел да му се “импутира” одговорност и задолженија на случајно избрано лице за примање на писмена, што било во спротивност на принципот на владеењето на правото, како темелна вредност на нашиот правен поредок.

Понатаму во иницијативата подносителот дава објаснение дека владеењето на правото не значело дека било доволно да се донесе законска норма за регулирање на одредена ситуација, во конкретниот случај, нормирање на начинот на доставата во управната постапка во случај кога во неа учествуваат повеќе странки со идентични барања.

Воедно, во наводите на иницијативата подносителот изразува сомневање дали законодавецот намерно не го дефинирал поимот “повеќе странки со идентични барања” и останувало отворено прашањето што законодавецот подразбирал под тој поим. Имено, не било јасно прецизирано под поимот “идентични барања” за колку странки се работело или за какво барање станувало збор. Барањето странките да го известат управниот орган за заедничкиот полномошник кое пак претпоставувало “тој да има живеалиште во седиштето на органот” било противуставно барање.

Подносителот на иницијативата, исто така смета дека била недозволена имагинацијата во ставот 2 на членот 95 од оспорениот закон и му се наложувало на заедничкиот полномошник, кој бил избран од државен чиновник да врши обврски кои не можело да ги врши “платен професионален полномошник,” односно без одлагање и на негов трошок било потребно да ги известува сите странки за писмената кои тој ги примил и требало да ги чува, независно од тоа каде тие странки живееле и при тоа било потребно да им овозможи на истите да ги прегледаат, препишат и заверат писмената, “небаре тоа било негова работа” или тој бил “судска архива” или “депо во банка”.

Понатаму, подносителот на иницијативата смета дека во ставот 3 на членот 95 од овој закон на избраниот заеднички полномошник му се давале поштарски ингеренции како оние предвидени во Законот за ПТТ услуги, со тоа што му се наложувало на заедничкиот полномошник да ги означи сите лица во чие име врши такви услуги.

Подносителот на иницијативата смета дека ваквите непрецизни поими и решенија во управната постапка довеле до тоа многу граѓани со идентични барања во предметите за денационализација да го пропуштат законскиот рок за остварување на своите права поради неуредна достава, која “законодавецот ја озаконил како уредна”. Имено, невиден бил нормативниот преседан кога странката која прва ќе се најде на заедничкиот поднесок да биде овластен полномошник на сите останати странки.

Според наведеното подносителот на иницијативата смета дека оспорената одредба потребно е да биде укината бидејќи не е во согласност со член 8 став 1 алинеја 1, 3 и 4, член 61, член 95 став 3 и член 96 од Уставот.

4. Судот на седница утврди дека според содржината на член 95 од Законот за општата управна постапка, кога повеќе странки што заеднички учествуваат во постапката со идентични барања немаат заеднички полномошник, должни се при првото дејствие во постапката да го известат органот за заеднички полномошник за примање на писмена, по можност таков што живее во седиштето на органот. Додека странките не го известат органот за заеднички полномошник за примање на писмена ќе се смета за таков полномошник онаа странка меѓу нив која на првиот заеднички поднесок прва е потпишана или означена. Ако на таков начин не може да се определи полномошник, службеното лице кое ја води постапката може за полномошник да ја определи која и да е од тие странки. Ако бројот на странките е голем или се од разни места, странките можат да определат, а и самото службено лице може да определи повеќе такви полномошници и да означи која од странките секој од нив ќе ја застапува. (оспорен став 1)

Заедничкиот полномошник за примање на писмената е должен без одлагање да ги извести сите странки за писменото што го примил за нив и да им овозможи да го прегледаат, препишат и заверат писменото што, по правило, тој треба да го чува. (оспорен став 2)

Во писменото што се доставува до полномошникот за примање на писмена ќе се означат сите лица за кои се врши доставување”. (оспорен став 3)

Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, владеењето на правото е една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според членот 95 став 3 од Уставот, организацијата и работата на органите на државната управа се уредуваат со закон што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број на пратеници.

Согласно членот 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Законот за општата управна постапка во Главата V го уредил доставувањето и тоа преку уредување на: начинот на доставување (членови 78 до 87), кому, каде и како се врши доставувањето (членови 88 до 98), одбивањето на приемот (член 99), промена на живеалиште, стан или седиште (член 100) како и грешките во доставувањето (член 101). Доставувањето како една од важните фази во управната постапка бара сеопфатна и прецизна уреденост, бидејќи преку него се овозможува операционализација пред се на начелото на ефикасно водење на постапката, кое пак, најчесто зависи од начинот и брзината на постапување од страна на самиот орган што ја спроведува постапката, но во реализацијата на ова начело голем придонес имаат и самите странки.

Според членот 53 од овој закон се регулира процесната заедница, односно законодавецот дозволува две или повеќе странки да можат, ако со посебен пропис не е определено поинаку, во ист предмет да настапуваат заеднички. Во делот 4 насловен како “Заеднички претставник”, согласно ставовите 1, 2 и 3 од овој член, странките се должни да определат кој од нив ќе настапува како нивен заеднички претставник или да определат заеднички полномошник.

Органот што ја води постапката може, ако тоа не го забранува посебен правен пропис, на странките кои учествуваат во постапката со идентични барања со заклучок да им определи во определен рок да назначат кој меѓу нив ќе ги претставува или да постават заеднички полномошник. Ако странките не постапат по таквиот заклучок, тоа може да го определи самиот орган што ја води постапката во кој случај заедничкиот претставник, односно полномошникот го задржува тоа својство се додека странките не определат друг. Против таквиот заклучок странките имаат право на посебна жалба, која не го одлага извршувањето. (став 2)

Исто така, законодавецот во ставот 3 на членот 53 од овј закон, предвидел во случај на определување на заеднички претставник, односно полномошник, дека секоја странка и понатаму го задржува правото да истапува како странка во постапката, да дава изјави и самостојно да изјавува жалби и да користи други правни средства.

Во таа смисла во оспорениот член 95 од Законот, се регулира доставувањето на писмената во управната постапка во која учествуваат повеќе странки со идентични барања. Помеѓу другото, определена е обврска кога повеќе странки што заеднички учествуваат во постапката со идентични барања немаат заеднички полномошник, должни се при првото дејствие во постапката да го известат органот за заеднички полномошник за примање на писмена, по можност таков што живее во седиштето на органот.

Притоа, погрешна е оцената на подносителот на иницијативата дека наведените дејствија кои ги препишал законодавецот се во спротивност со “темелните вредности на уставниот поредок како што биле основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени во Уставот”. Имено, надлежниот орган по службена должност, води сметка за непречен и ефикасен тек на управната постапка, бидејќи законската обврска за странките е воспоставена заради воздржување од дејствија кои водат кон оддолжување и неоправдано одлагање на управната постапка со цел за нејзино брзо и ефикасно завршување. Исто така не би можело да се реализира начелото на ефикасност од членот 8 од Законот ако самите учесници во постапката не дадат свој максимален придонес во управната постапка.

Воедно, на овој начин се остварува и начелото на економичност и итност утврдено во членот 17 од Законот, односно предвидената обврска за определување на заеднички полномошник или застапник придонесува за непречен и ефикасен тек на управната постапка и води кон завршување на постапката во што пократок рок и со што помалку трошоци за сите странки во управната постапка. Исто така, ако бројот на странките е голем или истите се од разни места, странките можат да определат, а и самото службено лице може да определи повеќе такви полномошници и да означи која од странките секој од тие полномошници ќе ја застапува. При тоа мора да се има во предвид фактот дека на странките им е оставена можноста самите да изберат полномошник за прием на писмената, а единствено доколку не го сторат тоа тогаш органот ќе определи таков полномошник (пример за процесна заедница се станарите на една зграда или соседите од една улица, кои учествуваат во управна постапка заеднички со идентичен интерес).

Од друга страна, според наша оценка, подносителот на иницијативата, прави несоодветно поврзување на оспорената одредба со примерите на денационализација и пропуштање на

законски рокови од страна на граѓани, бидејќи со оспорените одредби се уредува обврска на органите за ефикасно и брзо постапување во управната постапка, при што интенција на законодавецот е да им го гарантира правото на непречено учество на странките кои заеднички учествуваат во постапка со идентични барања, да настапуваат самостојно, да даваат изјави, да преземаат други дејствија во постапката, да изјавуваат жалби и да користат други правни средства самостојно, што значи дека не им се загрозени со Уставот загарантираните права.

Притоа, Законот предвидел соодветени механизми за заштита од евентуално трпење на штетни последици од грешки во доставувањето или пак од неправилна примена на одредбите кои се однесуваат на доставувањето. Имено, според членот 101 од Законот, ако при доставувањето е направена грешка, ќе се смета дека доставувањето е извршено на денот за кој ќе се утврди дека лицето на кое писменото му е наменето навистина го добило тоа писмено. Ако доставницата исчезнала, доставувањето може да се докажува и со други средства.

Со оглед на тоа што од аспект на почитување и заштита на правата и слободите на човекот во правниот поредок оспорената одредба пропишува извесни и јасни последици од неактивниот однос на странките во постапката, сметаме дека оспорената одредба како јасна и недвосмилена законска креација за заедничко учество на странки со идентични барања преку заеднички полномошник за прием на писмената во управната постапка не го повредува владеењето на правото, како една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Врз основа на изнесеното произлегува дека оспорениот член 95 ставови 1, 2 и 3 е во согласност со член 8 став 1 алинеја 1, 3 и 4, член 61, член 95 став 3 и член 96 од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство на гласови, во состав од претседателот на Судот Бранко Наумовски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.69/2010)

47.

У.бр.111/2011

- Недопуштеност на право на жалба против одлуките што ги донесува претседателот на советот во текот на подготвувањето на главната расправа

- Inadmissibility of a right to an appeal against the decisions made by the president of the panel during the preparation of the main hearing

- Со оспореното законско решение не се исклучува правото на жалба против решението, туку остварувањето на правото на жалба е одложено до моментот на донесување на конечната одлука на судот за главната работа.

- The contested legal solution does not rule out the right to an appeal against the resolution, but the exercise of the right to an appeal was delayed to the moment of taking the final decision of the court on the principal matter.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 6 јули 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 263 став 2 од Законот за парничната постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр.79/2009, 110/2008, 83/2009 и 116/2010).

2. Благоја Пандовски адвокат од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на член 263 став 2 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспорениот член не бил во согласност со начелото на владеење на правото како и со Амандманот XXI точка 1 став 1 со кој се заменува членот 15 од Уставот. Со Амандман XXI точка 1 став 1 се гарантира правото на жалба против одлуките донесени во постапка во прв степен пред суд, а од содржината на Амандман XXI точка 1 став 2 можело јасно да се забележи дека загарантираното право од став 1 се уредува со закон, но тоа во никој случај не значело дека уредувањето со посебни закони би значело анулирање на гарантираното право на жалба.

Понатаму, подносителот наведува дека имајќи ја предвид содржината на оспорената одредба, јасно било дека не било дозволено посебна жалба, но согласно Уставот и законот дозволено е решенијата што ги носи претседателот на советот во текот на подготвување на главната расправа да се обжалат со жалба против пресудата или решението со кое се решава мериторно во постапката. Оттука, на прв поглед оспорената одредба била уставна, меѓутоа доколку подлабоко се анализира нејзината содржина, а особено ако се земе предвид нејзината примена во судовите јасно можело да се забележи дека со неа грубо се кршело загарантираното право на жалба.

Правото на жалба во суштина требало да претставува ефективно истакнување на истата и отклонување на спорните повреди направени со обжалената одлука. Истакнувањето на жалба откако спорот бил мериторно решен нема ист ефект во отстранување на негативните последици од претходно донесено решение, како што тоа би го имала жалбата на самото решение.

3. Судот на седницата утврди дека во членот 263 став 1 од Законот кој е поместен во Глава XIX „Подготвување на главна расправа“ е предвидено дека во текот на подготвувањето на главната расправа до рочиштето на главната расправа претседателот на советот е овластен да одлучува за стапувањето на претходникот во парница, за учество на замешувачот, за обезбедувањето на докази, за преиначувањето на тужбата, за трошоците на постапката во случај на повлекување на тужбата, за прекинувањето на постапката, за привремени мерки за обезбедување, за спојување на постапки, за раздвојувањето на постапката, за определувањето на судските рокови или нивно продолжување, за закажување на рочишта или за нивното одлагање, за враќање во поранешна состојба поради пропуштање на рок или рочиште, за ослободување на странката од

плаќање на трошоците на постапката, за обезбедување на парнични трошоци, за полагањето на аванс на име трошоци за преземање на одделни дејствија во постапката, за назначувањето на привремен застапник, за доставувањето на судските писмена, за мерките за исправање на поднесоците, за уреденоста на полномоштијата како и за сите прашања што се однесуваат на управувањето со постапката.

Во оспорениот став 2 на член 263 од Законот е предвидено дека: “Против одлуките што ги донесува претседателот на советот во текот на подготвувањето на главната расправа, а кои се однесуваат на управувањето, не е дозволена посебна жалба.”

4. Според член 8 став 1 алинеите 1 и 3 од Уставот, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, како и владеењето на правото, се утврдени како едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според елен 15 став 1 од Уставот (еленот 15 е заменет со Амандманот XXI), се гарантира правото на жалба против одлуки донесени во постапка во прв степен пред суд.

Правото на жалба или друг вид на правна заштита против поединечните правни акти донесени во постапка во прв степен пред орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања се уредува со закон.

Со Законот за парнична постапка се определуваат правилата на постапката врз основа на кои судот расправа и одлучува за основните права и обврски на човекот и граѓаните во споровите од личните и семејните односи, од работните односи, како и од имотните и други граѓански права, односно на физичките и правните лица, освен ако за некои од наведените спорови со посебен закон не е предвидено за нив судот да одлучува според правилата на некоја друга постапка.

Согласно член 121 од Законот, Судот донесува одлуки во форма на пресуда или решение.

За тужбеното барање судот одлучува со пресуда, а во постапка поради смеќавање на владение со решение, а во постапка за издавање на платен налог решението со кое се усвојува тужбеното

барање се донесува во форма на платен налог. Одлуката за трошоците во пресудата се смета за решение.

Во Законот за парничната постапка во поголем број на одредби се предвидени случаите кога судот во текот на постапката донесува решенија како и тоа дали против тие решенија е дозволена посебна жалба, не е дозволена посебна жалба и решенија против кои не е дозволена жалба.

Во оспорениот член 263 став 2 од Законот е утврдено дека против одлуките што ги донесува претседателот на советот во текот на подготвувањето на главната расправа, а кои се однесуваат на управувањето со постапката не е дозволена посебна жалба.

Во одредбите од 368 до 371 од Законот поместени во делот „Жалба против решение“ е определено дека против решение на првостепен суд е дозволена жалба, ако со овој закон не е определено дека жалба не е дозволена.

Ако овој закон изрично определува дека посебна жалба не е дозволена, решението на првостепениот суд може да се побива само во жалбата против конечна одлука.

Имајќи предвид дека постапката пред судот се уредува со закон и судот е должен да постапува согласно законот кога е во прашање управувањето на постапката, Судот оцени дека законско решение во случаите кога се исклучува правото на посебна жалба, а кои се однесуваат на управувањето со постапката не е во несогласност со Уставот. Ова од причина што законодавецот, почитувајќи го уставно гарантираното право на жалба, а со цел да се испита законитоста на овој вид на решенија кои можат да бидат од влијание на одлуката за главната работа, а при тоа, да се спречат евентуалните злоупотреби пропишал дека против решенијата кои се однесуваат на управувањето со постапката, жалба може да се изјави по конечната одлука.

Или, поточно речено, со оспореното законско решение не се исклучува правото на жалба против решението, туку остварувањето на правото на жалба е одложено до моментот на донесување на конечната одлука на судот за главната работа.

Тргнувајќи од наведените уставни одредби и анализата на целината на Законот за парничната постапка наспрема наводите во

иницијативата дека со оспорениот член 263 став 2 од Законот се повредувало начелото на владеење на правото и уставно гарантираното право на жалба против одлуките донесени во прв степен пред суд, Судот оцени дека истите се неосновани, поради што не го постави прашањето за согласноста на оспорениот член со одредбите од Уставот на кои се повикува подносителот на иницијативата.

Во врска со наводите во иницијативата дека во примената на оспорениот член грубо се кршело загарантираното право на жалба, Судот оцени дека прашањето на практичната примена на законските норми, а вклучително и примената на оспорениот член е прашање за кое Уставниот суд не е надлежен да одлучува .

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и Владимир Стојаноски.
(У.бр.111/2011)

48.

У.бр.51/2011

- Одбивателна пресуда заради откажување на јавниот обвинител како резултат на злоупотреба на службена положба на јавниот обвинител

- Rejecting judgment owing to resignation of the public prosecutor as a result of a misuse of official position on the part of the public prosecutor

- Со оспорената одредба не се повредува начелото на *reformatio in pejus* од причина што во конкретниов случај не станува збор за осудено лице или донесена осудителна пресуда туку за одбивателна пресуда и лицето нема статус на осудено лице. Со одбивателна пресуда

заради откажување на јавниот обвинител како резултат на злоупотреба на службена положба на јавниот обвинител судот воопшто не се произнел за инкриминирано дејствие што му се става на товар на обвинетиот.

- The contested provision does not violate the principle of reformatio in pejus for a reason that this concrete case does not concern a sentenced person or adopted sentencing judgment but a rejecting judgment and the person does not have a status of a sentenced person. With the rejecting judgment, due to the resignation of the public prosecutor as a result of a misuse of official position on the part of the public prosecutor, the court did not state its view at all about the incriminating act the defendant was charged with.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 5 октомври 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 392 став 1 точка 3 од Законот за кривичната постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр.15/1997, 44/2002, 74/2004, 83/2008 и 67/2009).

2. Христијан и Христина Георгиевски адвокати од Куманово на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на член 392 став 1 точка 3 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителите на иницијативата со оспорената одредба се повредуваат владеењето на правото, поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска како и почитувањето на општо прифатените норми на меѓународното право утврдени како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Воедно, според подносителите со оспорениот член се повредувал член 10 од Универзалната декларација за човековите права, член 14 ставови 1 и 3 точка (г) и (д) од Меѓународниот пакт за граѓански и политички права и член 6 став 1 и 3 точки (д) и (г) од Конвенцијата за заштита на основните слободи и права. Ова од причина што согласно членот 392 став 1 од Законот, кривичната постапка завршена со правосилна пресуда може да се повтори во корист на осудениот, што значи повторување на постапката како вонреден правен лек е предвидено само за веќе осудени лица на кои рокот им дозволува повторна постапка и тоа единствено и исклучиво во нивна корист, или аналогно не на нивна штета.

Оттука, одбивателната пресуда, односно пресудата која се донесува поради откажување на јавниот обвинител од обвинението е ситуација која го ослободува обвинетиот од кривична одговорност и е секогаш во негова корист. Доколку се дозволи повторување на кривичната постапка со правосилна пресуда по овој основ, се остава простор односно можност да се донесе пресуда на штета на осудениот. Откажувањето на јавниот обвинител од обвинението поради кривично дело злоупотреба на неговата службена положба не може и не смее да ги трпи осудениот односно ослободениот.

Понатаму, подносителите наведуваат дека во принцип начелото на *reformatio in reus* јасно посочува дека по било кој правен лек кој е изјавен во корист на обвинетиот не може да се донесе понеповолна одлука за него од онаа што е изречена, односно не може да се осуди по построг закон или по построга казна.

Забраната *reformatio in reus* е пропишана заради заштита на правата на обвинетиот од преиначување на првостепената пресуда на негова штета, ако е изјавена жалба само во негова корист.

Понатаму, подносителите поставуваат прашање и даваат одговор кога само може да се смета дека е поднесена жалба во корист на обвинетиот, а тоа секогаш е кога јавниот обвинител не поднесе жалба на штета на обвинетиот, па и тогаш кога е поднесена жалба од јавниот обвинител, а таа е отфрлена како недопуштена или недозволена.

Според подносителите ако јавниот обвинител ја злоупотреби својата положба, тој и само тој ќе треба да одговара за своето инкриминаторно поведение, а не и осудениот, односно

ослободениот да трпи построги кривични санкции и казни што е незаконско, неправно и неблагодарно.

Притоа, доколку се докаже дека до инкриминаторното поведение на јавниот обвинител дошло поради злоупотреба на службената положба, а за тоа откажување осудениот односно ослободениот дал поткуп или на друг начин влијаел врз јавниот обвинител, според подносителите и во тој случај ослободениот односно осудениот ќе треба да одговара за ново кривично дело кое се гони по службена должност, додека кривичната постапка која е завршена со правосилна пресуда во корист на осудениот, да не може да се повтори на негова штета, а согласно принципот *reformatio in pejus*.

3. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 392 став 1 алинеја 3 од Законот, кривичната постапка завршена со правосилна одлука може да се повтори во корист на осудениот, ако: „пресудата со која обвинението се одбива е донесена поради откажување на јавниот обвинител од обвинението, а се докаже дека до ова откажување дошло поради кривично дело злоупотреба на службената положба на јавниот обвинител“.

4. Според член 8 став 1 алинеи 1, 3, 4 и 11 од Уставот на Република Македонија, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, владеењето на правото, поделбата на власта на законодавна, извршна и судска, како и почитувањето на општоприфатените норми на меѓународното право се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 11 од Уставот, никој не може да биде казнет за дело кое пред да биде сторено не било утврдено со закон или со друг пропис и за кое не била предвидена казна, како и никој не може повторно да биде суден за дело за кое веќе бил суден и за кое е донесена правосилна судска одлука.

Согласно член 50 став 3 од Уставот на Република Македонија граѓаните имаат право да бидат запознати со човековите права и основни слободи и активно да придонесуваат поединечно или заедно со други за нивно унапредување и заштита.

Согласно член 118 од Уставот на Република Македонија, меѓународните договори што се ратификувани во согласност со

Уставот се дел од внатрешниот правен поредок и не можат да се менуваат со закон.

Според член 10 од Универзалната декларација за човековите права, секој има наполно еднакво право на праведно и јавно судење пред независен и непристрасен суд, при определувањето на неговите права и обврски и во услови на какво и да е кривично обвинение против него.

Според членот 14 став 1 од Меѓународниот пакт за граѓанските и политичките права, сите се еднакви пред судовите и пред судовите на правдата. Секое лице има право неговиот случај да биде расправан праведно и јавно пред надлежен, независен и непристрасен суд, востановен со закој, кој одлучува било за основаноста на некое кривично обвинение подигнато против тоа лице било за тужба за остварување на граѓанските права и обврски на тоа лице, може да се нареди исклучување на јавноста за време на траењето на целата расправа или на еден дел во интерес на моралот на јавниот ред или на националната безбедност во демократското општество, или ако интересот на личниот живот на странката бара, или уште ако судот тоа го смета за апсолутно потребно од причините на посебните околности во случај кога јавноста би штетела на интересите на правдата. Сепак, секоја пресуда донесена во кривичните или граѓанските работи ќе биде јавна освен ако интересот на малолетник бара да се постапува поинаку, или ако расправата се однесува на брачни спорови или на старателство на деца.

Според став 3 точка (г) и (д), од наведениот меѓународен пакт секое лице што е обвинето за кривично дело наполно рамноправно има право барем на следните гаранции: да присуствува на расправата и самото да се брани или да има бранител што го избрало, ако нема бранител, да биде известно за своето право што го има и, секогаш кога тоа го бараат интересите на правдата, да му се додели бранител по службена должност бесплатно или нема можност да плати, да ги сослуша или да бидат сослушани сведоците на обвинението и да се обезбеди приведување и сослушување на сведоци на одбраната под исти услови како и на сведоците на обвинителот.

Во Европската конвенција за заштита на човековите права и основните слободи („Службен весник на Република Македонија“ бр.11/1997) како и во наведените одредби од Меѓународниот пакт со членот 6 став 3 точки (в) и (г) е предвидено дека секој при

определување на граѓанските права и обврски или кога е кривично гонет, меѓу другото, има право да се брани самиот или од страна на бранител по свој избор или доколку не располага со средства за бранител да добие адвокат по службена должност, кога интересите на правдата тоа го бараат, самиот да ги сослуша или да бара сослушување на сведоците на обвинението и да бара повикување и сослушување на сведоците на одбраната.

Според Амандман XXV од Уставот со кој е заменет член 98 од Уставот, видовите, надлежноста, основањето, укинувањето, организацијата и составот на судовите, како и постапката пред нив се уредува со закон што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Според Законот за судовите („Службен весник на Република Македонија“ бр.58/2006, 35/2008 и 150/2010) постапката пред судот се уредува со закон и се заснова врз начелото на заемност и легитимност, рамноправност на странките, судење во разумен рок, правичност, јавност, контрадикторност, двосмисленост, зборност, усност, непосредност, право на одбрана односно застапување, слободна оценка на доказите и економичност.

Во членот 139 од Законот за кривичната постапка дадено е значењето на одделните изрази што се употребени во законот. Според оваа одредба, поимот "осомничен" значи: лице против кое се води преткривична постапка. Поимот "обвинет" значи: лице против кое се води истрага или против кое е подигнат обвинителен акт, обвинителен предлог или приватна тужба и овој поим е општо прифатен за употреба во практиката. Поимот "осуден" значи: лице за кое со правосилна пресуда е утврдено дека е кривично одговорно (виновно) за определено кривично дело.

Поимот "оштетен" значи: лице чиешто некакво лично или имотно право е повредено или загрозено со кривичното дело, при тоа под поимот лице се подразбира како физичко така и правно лице.

Според оваа одредба, поимот "тужител" значи: јавен обвинител, приватен тужител и оштетен како тужител, а кој од нив ја има улогата на тужител во постапката и под кои услови е определено со одредбите од Законот за кривичната постапка и Кривичниот законик.

Поимот "странки" ги опфаќа тужителот и обвинетиот.

Во членот 340 став 1 од Законот е предвидено дека со пресуда обвинението се одбива или обвинетиот се ослободува од обвинението или се огласува за виновен.

Согласно член 341 од Законот, пресуда со која се одбива обвинението судот ќе изрече ако: 1. за пресудување судот не е стварно надлежен, 2. постапката е водена без барање на овластен тужител, 3. тужителот од започнување па до завршување на главниот претрес се откажал од обвинението, 4. немало потребен предлог, одобрение или ако надлежниот државен орган се откажал од предлогот односно одобрението или ако оштетениот се откажал од предлогот, 5. обвинетиот за истото дело е веќе правосилно осуден, ослободен од обвинението или постапката против него е правосилно забранета со решение, 6. обвинетиот со акт на амнестија или помилување е ослободен од гонењето или кривично гонење не може да се преземе поради застареност, или ако постојат други околности што го исклучуваат кривичното гонење.

Од анализата на членот 341 од Законот произлегува дека законодавецот ги утврдил законските претпоставки кои задолжително повлекуваат одбивателна пресуда. Тоа значи дека јавниот обвинител (тужителот) од започнување па до завршување на главниот претрес, па дури и на самиот претрес може да го повлече обвинението на кој начин судот е спречен да се изјасни по однос на вината на обвинетиот за конкретно кривично дело што му се става на товар на обвинетиот со обвинението.

Во членот 369 од Законот поместен во Главата „Граници на испитување на правосилната пресуда“ е предвидено дека „ако е изјавена жалба само во корист на обвинетиот, пресудата не смее да се измени на негова штета во однос на правната оценка на делото и на кривичната санкција.

Од наведената одредба произлегува дека принципот на забрана на *reformatio in pejus* (преправање на полошо) доследно е предвиден, односно прифатен и во нашата кривична постапка која опфаќа забрана на полошо не само во однос на одлуката за казната туку и во однос на правната квалификација на делото во случаите кога жалбата е изјавена само во корист на обвинетиот.

Во членот 388 од Законот за кривичната постапка поместен во Глава XXIV „Вонредни правни лекови“ како вонреден правен лек е предвиден и повторување на кривичната постапка.

Согласно наведениот член, кривичната постапка што е довршена со правосилно решение или со правосилна пресуда може на барање од овластено лице да се повтори само во случаите и под условите предвидени со овој закон.

Согласно член 392 од Законот за кривичната постапка, кривичната постапка завршена со правосилна пресуда може да се повтори во корист на осудениот, ако:

1) се докаже дека пресудата е заснована врз лажна исправа или врз лажен исказ на сведокот, вештакот или толкувачот,

2) се докаже дека до пресудата дошло поради кривично дело на судијата, на судијата - поротник или на лице кое ги вршело истражните дејствија,

3) пресудата со која обвинението се одбива е донесена поради откажување на јавниот обвинител од обвинението, а се докаже дека до ова откажување дошло поради кривично дело злоупотреба на службената положба на јавниот обвинител,

4) се изнесат нови факти или се поднесат нови докази што самите за себе или во врска со поранешните докази се подобни да причинат ослободување на лицето што било осудено или негова осуда по поблаг кривичен закон,

5) на некое лице за исто дело повеќе пати му е судено или ако повеќе лица се осудени поради исто дело што можело да го стори само едно лице или некои од нив и

6) во случај на осуда за продолжено кривично дело или за друго кривично дело што според законот опфаќа повеќе истовидни или повеќе разновидни дејствија се изнесат нови факти или се поднесат нови докази што укажуваат дека осудениот не го сторил дејствието што е опфатено со делото од осудата, а постоењето на овие факти би било од суштествено влијание врз одмерување на казната.

Во случаите од точките 1 и 2 од став 1 на овој член со правосилна пресуда мора да се докаже дека наведените лица се огласни за виновни за односните кривични дела. Ако постапката против овие лица не може да се спроведе поради тоа што умреле или што постојат околности што го исклучуваат кривичното гонење, фактите од точките од 1 до 3 на овој член можат да се утврдат и со други докази.

Фактот што оспорената точка 3 на член 392 став 1 е поместена во овој дел не ја прави одредбата несогласна со Уставот.

Од анализата на Законот за кривичната постапка во однос на прашањата кои се однесуваат на тоа дека во конкретниов случај не станува збор за осудено лице или донесена осудителна пресуда туку за одбивателна пресуда или поточно речено, лицето спрема кое се бара повторување на постапката нема статус на осудено лице. Понатаму, со одбивателната пресуда заради откажувањето на јавниот обвинител од гонење, судот воопшто не се произнел за инкриминираното дејствие, што не значи дека непроизнесувањето на судот за дејствијата што му се ставаат на товар со обвинението, автоматски еднаш за секогаш лицето се смета за ослободено од обвинение, а со тоа и од кривична одговорност. Ова дотолку повеќе што донесувањето на одбивателна пресуда била како резултат на злоупотреба на службената положба на јавниот обвинител односно до откажување на јавниот обвинител од обвинение дошло поради кривично дело злоупотреба на службената положба што било докажано во соодветна постапка.

Во повторената кривична постапка по член 392 став 1 точка 3 од Законот, обвинетиот во одбрана има можност да ги користи сите права што му се дадени со Законот за кривичната постапка, однапред не се знае дали обвинетиот ќе биде огласен за виновен или ослободен од обвинение, но во секој случај мора да се донесе пресуда која нема да се заснива на откажување од обвинение на јавен обвинител поради сторено кривично дело злоупотреба на службената положба што било докажано во кривична постапка. Ова во суштина значи дека судот донесува законита пресуда што во никој случај не е на штета на обвинетиот, затоа што пресудата не резултира од сторено кривично дело.

Имајќи го предвид изнесеното, Судот оцени дека повикувањето на подносителите на иницијативата дека со оспорената одредба се повредувало начелото на *reformatio in reus* е неосновано, поради што не го постави прашањето за нејзината согласност со одредбите од Уставот на кои се повикуваат подносителите.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.51/2011)

49.

У.бр.190/2010

- Овластување на Владата да донесува уредби и одлуки

- *Authorisation of the Government to adopt bylaws and decisions*

- Оспорениот член 25 став 5 од Уредбата, според кој Владата на Република Македонија може да донесе одлука, право на постојано користење на патничко возило да имаат и други функционери избрани, именувани или назначени од Собранието на Република Македонија, Претседателот на Републиката и Владата на Република Македонија, не уредува оригинално овластување на Владата за донесување на одлука (таа тоа го има во Уставот и законите), туку станува збор за овластување (деривативно) кое произлегува од наведените акти. Имено, во Уставот и Законот за Владата, општо е уредено дека Владата, покрај другото, може да донесува уредби и одлуки и не се наведени сите можни уредби и одлуки за кои Владата е овластена да ги донесува, доколку има потреба за тоа, додека со оспорениот член од Уредбата, точно е прецизирано за каков вид на одлука станува збор, што таа определува и за кои именувани функционери од Владата таа ќе се однесува. Оттука, Владата во рамките на своето уставно и законско овластување ги донела оспорените акти, поради што оцени дека не постојат правни пречки за нивно опстојување во правниот поредок.

- *The contested Article 25 paragraph 5 of the Bylaw, under which the Government of the Republic of Macedonia may take a decision that other functionaries elected, appointed or assigned by the Assembly of the Republic of Macedonia, the President of the Republic and the Government of the Republic of Macedonia have a right to a permanent use of a passenger motor vehicle, does not regulate an original authorisation of the Government to take a decision (it has that in the Constitution and laws), but is an authorisation*

(derivative) arising from the said acts. Namely, the Constitution and the Law on the Government generally regulate that the Government, inter alia, may adopt bylaws and decisions and there is no specification of all the possible bylaws and decisions that the Government is authorised to adopt, if there is a need to do that, while the contested Article of the Bylaw specifies exactly what type of a decision that is, what it determines and to which appointed functionaries of the Government it will apply. Hence, the Government within its constitutional and legal authorisation adopted the contested acts, owing to which it has been appraised that there are no legal obstacles for their existence in the legal order.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” број 70/1992), на седницата одржана на 5 октомври 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на членот 25 став 5 од Уредбата за условите и начинот на користење на услуги што ги врши Службата за општи и заеднички работи на Владата на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” број 8/1998, 22/2000, 75/2002, 86/2002, 9/2003, 24/2004 и 12/2007) и на Одлуката за определување право на користење службено моторно возило и возач на лично располагање (“Службен весник на Република Македонија” број 88/2007).

2. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија, му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста и законитоста на одредбата од Уредбата и на Одлуката, означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите од иницијативата, Владата на Република Македонија, како носител на извршната власт со Уредба не можела сама себе да се овласти да ја донесе оспорената одлука, туку тоа овластување можела да го има единствено во Уставот и донесените

закони. Од овие причини оспорената одредба од Уредбата и Одлуката во целина не можеле да постојат во правниот поредок бидејќи со нив се повредувале членот 8 став 1 алинеите 3 и 4, членот 51, членот 61 став 1, членот 68 став 1 алинеја 2, член 88 и членот 91 алинеите 1 и 5 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 25 став 5 од Уредбата, Владата на Република Македонија може да донесе одлука, право на постојано користење на патничко возило да имаат и други функционери избрани, именувани или назначени од Собранието на Република Македонија, Претседателот на Републиката и Владата на Република Македонија.

Судот исто така утврди дека со членот 1 од оспорената одлука е определен кругот на именуваните функционери од Владата на Република Македонија, кои можат да бидат корисници на службено моторно возило и возач на лично располагање, а со членот 2 од оспорената одлука е определено дека функционерот кој раководи со органот на државната управа со конкретен акт-решение определува дека заменик-министерот и државен секретар на орган на државната управа можат да бидат корисници на службено моторно возило од повисока средна класа и тоа од возилата со кои располага органот на државната управа, како и на возач на лично располагање од редот на вработените во органот на државната управа.

Со ставот 3 од оспорената одлука, е определено дека трошоците за регистрација, за осигурување, за гориво, за сервисирање и за поправки на службеното моторно возило паѓаат на товар на органот на државната управа.

4. Според членот 8 став 1 алинеите 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 од Уставот во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и законите и секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Со членот 88 став 2 од Уставот, е определено дека своите права и должности Владата ги врши врз основа и во рамките на Уставот и законите.

Според член 91 алинеите 1 и 5 од Уставот, Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршувањето на законите и другите прописи на Собранието и е одговорна за нивното извршување и донесува уредби и други прописи за извршување на законите.

Во членот 110 алинеите 1 и 2 од Уставот е определено дека Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и одлучува за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и законите.

Со членот 1 од Законот за Владата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.59/2000, 12/2003, 55/2005, 37/2006, 115/2007, 19/2008, 82/2008, 10/2010 и 51/2011) се предвидува дека со овој Закон се уредуваат организацијата, начинот на работа и надлежноста на Владата на Република Македонија.

Според член 35 од овој закон за извршување на законите Владата донесува уредби со законска сила, уредби, одлуки, упатства, програми, решенија и заклучоци.

Согласно член 36 став 2 од истиот закон, со уредба Владата го уредува извршувањето на законите, утврдува начела за внатрешна организација на министерствата и другите органи на државната управа и уредува други односи во согласност со Уставот и со законите, а според ставот 3 од наведениот член со одлука Владата одлучува за одделни прашања и мерки за извршување на законите, основа стручни и други служби за своите потреби и заеднички служби за потребите на Владата и на министерствата и другите органи на државната управа.

Од наведените уставни и законски одредби произлегува дека Владата на Република Македонија, во системот на организацијата на државната власт, заснована врз принципот на поделбата на власта, е дефинирана како носител на извршната власт и како таква таа е самостојна и независна во утврдувањето на политиката на извршувањето на законите и другите прописи на Собранието, во донесувањето на прописи за извршување на законите и во вршење на другите работи, што ги врши врз основа и во рамките на Уставот и законите.

Владата на Република Македонија врз основа на членот 46 став 1 од Законот за Владата на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” број 38/90 и 63/94) ја донела Уредбата за условите и начинот на користење на услугите што ги врши Службата за општи и заеднички работи во Владата на Република Македонија.

Според оспорениот член 25 став 5 од Уредбата, Владата на Република Македонија може да донесе одлука, право на постојано користење на патничко возило да имаат и други функционери избрани, именувани или назначени од Собранието на Република Македонија, Претседателот на Републиката и Владата на Република Македонија.

Повикувајќи се на оспорената одредба од Уредбата, Владата ја донела Одлуката за определување право на користење службено моторно возило и возач на лично располагање, која со иницијативата се оспорува во целина.

Со членот 1 од оспорената одлука е определен кругот на именуваните функционери од Владата на Република Македонија, кои можат да бидат корисници на службено моторно возило и возач на лично располагање, а со членот 2 од оспорената одлука е определено дека функционерот кој раководи со органот на државната управа со конкретен акт-решение определува дека заменик-министерот и државен секретар на орган на државната управа можат да бидат корисници на службено моторно возило од повисока средна класа и тоа од возилата со кои располага органот на државната управа, како и на возач на лично располагање од редот на вработените во органот на државната управа.

Со ставот 3 од оспорената одлука, е определено дека трошоците за регистрација, за осигурување, за гориво, за сервисирање и за поправки на службеното моторно возило паѓаат на товар на органот на државната управа.

Имајќи ги предвид цитираните уставни и законски одредби, Судот утврди дека Владата согласно своето уставно и законско овластување, ја донела Уредбата за условите и начинот на користење на услугите што ги врши Службата за општи и заеднички работи во Владата на Република Македонија, како стручна служба основана со Одлука на Владата на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” број 42/91, 35/94, 43/95 и 20/96), а

потоа со Одлука број 23-1415/2 од 20 јули 1998 година (“Службен весник на Република Македонија” број 37/98, 45/98, 28/99, 61/99, 21/2001, 30/2001 и 21/2002).

Службата е основана како заедничка служба за вршење на општите и заедничките услуги за потребите на Собранието, Претседателот, Владата, Уставниот суд, Судскиот совет и органите на управата (член 2 од Одлуката за основање на Службата).

Во услугите кои ги врши Службата, помеѓу другото е определено дека во тие услуги спаѓа и услугата за превоз со моторни возила за службени потреби (член 4 од Одлуката), а со Уредбата во која е содржана и оспорената одредба, определени се условите и начинот на користење на услугите што ги врши Службата (член 1 од Уредбата).

Во Главата V Услови и начин на користење на моторните возила, со членовите 21-37 од Уредбата, Владата уредила под кои услови и на кој начин Службата ги врши услугите за користење на моторните возила.

Со оспорениот член 25 став 5 од Уредбата, е уредено дека Владата може да донесе одлука, право на постојано користење на патничко возило да имаат и други функционери избрани, именувани или назначени од Собранието на Република Македонија, Претседателот на Републиката и Владата на Република Македонија. Согласно наведеното, Владата донела Одлука за определување право на користење службено моторно возило и возач на лично располагање, која се однесува на заменик-министер, на државен секретар, на генерален секретар на Владата на Република Македонија, на секретар на Секретаријатот за законодавство и на други функционери именувани од Владата на Република Македонија. Одлуката има карактер на општ акт, бидејќи се однесува на неопределен број субјекти во правото и уредува односи на субјектите во правото на општ начин.

Според иницијаторот, спорна била одредбата од членот 25 став 5 од Уредбата, бидејќи смета дека во случајот Владата, со Уредбата самата себе се овластила да ја донесе спорната одлука, а такво овластување можела да има само во Уставот и донесените закони, поради што смета дека спорната одредба од Уредбата и Одлуката во целина, не треба да постојат во правниот поредок.

Тргувајќи од анализата на цитираните уставните и законски одредби, произлегува дека Владата има уставно и законско овластување, покрај другото да донесува уредби и одлуки, конкретно Уредбата во која е содржана оспорената одредба и Одлуката која во целост се оспорува.

Оттука, неосновано во иницијативата се тврди дека спорно било овластувањето за Владата содржано во оспорената одредба од Уредбата, бидејќи според Судот, во конкретниот случај не станува збор за оригинално овластување на Владата за донесување на одлука (таа тоа го има во Уставот и законите), кое овластување претходно не било уредено ниту во Уставот ниту во законите, туку станува збор за овластување (деривативно) кое произлегува од наведените акти. Со оспорениот член 25 став 5 од Уредбата со кој е уредено дека Владата може да донесе одлука, во случајот само се прецизира видот на одлуката која може Владата да ја донесе, а за што веќе претходно е овластена со Уставот и законите. Имено, во Уставот и Законот за Владата, општо е уредено дека Владата, покрај другото, може да донесува уредби и одлуки и не се наведени сите можни уредби и одлуки за кои Владата е овластена да ги донесува, доколку има потреба за тоа, додека со оспорениот член од Уредбата, точно е прецизирано за каков вид на одлука станува збор, што таа определува и за кои именувани функционери од Владата таа ќе се однесува.

Имајќи го предвид претходно изнесеното, Судот утврди дека во конкретниот случај Владата во рамките на своето уставно и законско овластување ги донела оспорените акти, поради што оцени дека не постојат правни пречки за нивно опстојување во правниот поредок.

5. Тргувајќи од погоре изнесеното, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорениот член 25 став 5 од Уредбата и оспорената одлука со Уставот и Законот, поради што одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе, во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.190/2010)

50.

У.бр.211/2010

- Нотарот како повереник на судот

- The notary as an agent of the court

- Со оспорената одредба законодавецот се определил да го креира правото на жалба, како гарантирано уставно право. Ова од причина што оспорениот дел на ставот 4 се однесува на ставот 3 на член 128 од Законот, каде што е предвидено кога судот ќе укине дел од решението не го враќа на нотарот на повторно одлучување, но судот самиот одлучува по прв пат за тој укинат дел и затоа е допуштена жалба. Судот, исто така, ја имаше во предвид Одлуката на Уставниот суд на Република Македонија Одлука У.бр. 185/2006 од 17 јануари 2007, на која се повикуваат подносителите на иницијативата, но не ги прифати наводите од иницијативата од причина што оцената на целисходноста на оспорената законска одредба и предлогот да се дополни истата како што предлагаат подносителите на иницијативата не се прашања од уставно-правен аспект со што би можеле да ги доведат под сомненине оспорените законски одредби.

- With the contested provision the legislator determined to create the right to an appeal, as a guaranteed constitutional right. This is for a reason that the contested part of paragraph 4 refers to paragraph 3 of Article 128 of the Law, which stipulates that when the court repeals part of the resolution it does not remit it to the notary to be decided again, but the court decides itself for the first time on that repealed part and that is why an appeal may be lodged. Also, the Court took into consideration the Decision of the Constitutional Court of the Republic of Macedonia Decision U.br.185/2006 of 17 January 2007, which is invoked by the applicants, but did not sustain the statements in the initiative for a reason that the appraisal of the suitability of the contested legal provision and the proposal to supplement the same as proposed by the applicants are not issues from a constitutional-legal aspect with which the contested legal provisions could be questioned.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 12 октомври 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 128 став 4 во делот “со кое решението на нотарот во целост или делумно е укинато” од Законот за вонпарнична постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр.9/2008).

2. Матеска Емилија и Матески Александар од Прилеп, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означен во точката 1 на ова решение.

3. Според наводите во иницијативата подносителите предлагаат Судот повторно да поведе постапка за оценување на уставноста сега само на член 128 став 4 од Законот, бидејќи сметале дека не се во согласност со Амандманот XXI од Уставот со кој се гарантира правото на жалба против одлуки донесени во постапка во прв степен пред суд.

Подносителите на иницијативата наведуваат дека од она што им било приложено со известувањето јасно се гледало дека претходните иницијативи по кои Судот одлучувал во наведените решенија се однесувале на оценка на уставноста на делегирањето на нотарите како повереници. Првично биле поведени постапки за оценување на уставноста меѓудругото и на оспорениот член 128 се однесувале на законските одредби со кои се овластуваат нотарите како повереници на судот да преземаат дејствија и да донесуваат одлуки во оставинската постапка согласно Законот за вонпарнична постапка, со главна теза дека тоа било спротивно на темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на власта. Судот, постапувајќи по таквите иницијативи оценил дека од духот на Уставот произлегувало дека можноста да се делегираат овластувањата на судот на други органи со јавни овластувања не било противуставно и од тие причини ја запрел постапката.

Според подносителите на иницијативата во конкретниов случај наводите во истата се однесувале на дел од одредбата на член 128 став 4 со која не го оспорувале генералното овластување на нотарите да постапуваат како повереници на судот туку го оспорувале делот од одредбата на овој член од причина што во истиот била направена повреда на уставното право на жалба. Имено, со оспорениот дел од член 128 став 4 во делот “со кое решението на нотарот во целост или делумно е укинато” била направена груба повреда на правото на жалба, Амандманот XXI точка 1 од Уставот, кој го гарантира правото на жалба против одлуки донесени во постапка во прв степен пред суд.

Подносителите на иницијативата сметаат дека во практиката се наметнувало прашањето дали учесниците имале право на жалба и против решението со кое се потврдувало решението за наследување кое било донесено од страна на нотарот. (Во Апелациониот суд Скопје била одржана Заедничка работна средба на ден 04 јуни 2010 година на која заеднички став на четирите апелациони судови на Република Македонија бил дека ваквата жалба била недозволена).

Според подносителите на иницијативата во конкретниот случај станувало збор за одлука на суд донесена во прв степен што произлегувало од анализата на одредбите од Законот за судовите. Воедно, напоменуваат дека за вакво слично прашање веќе се изјаснил Уставниот суд со Одлука У.бр. 185/2006 од 17 јануари 2007, и го укинал членот 77 став 7 од Законот за извршување.

Подносителите на иницијативата инсистираат Судот повторно да одлучува за истата работа и да поведе постапка за оцена на уставноста и да го укине член 128 став 4 во делот со кое “решението на нотарот во целост или делумно е укинато” од Законот за вонпарничната постапка со што правото на жалба би било загарантирано за сите видови на одлуки од основниот суд како првостепен орган.

4. Според членот 128 став 4 од Законот, против решението на судот со кое решението на нотарот во целост или делумно е укинато, дозволена е жалба во рок од осум дена од доставувањето на првостепеното решение.

5. Согласно членот 110 алинеи 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија

одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според членот 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Уставниот суд по повод поголем број иницијативи, постапуваше и изврши уставно судска анализа на повеќе одредби од Законот за вонпарничната постапка. Со Решенијата У.бр.39/2009 од 04 февруари 2009 година и У.бр.48/2008 од 04 февруари 2009 година ја запре постапката и по однос на одредбите на членот 126 став 1 во делот: “односно нотар како повереник на судот” и став 3 во делот “и да ги донесе сите одлуки”, членовите 127 и 128 (во кои е и сега оспорената), членот 132 став 1 во делот: “и донесуваат одлуки” и членот 134 став 2 во делот: “нотарот може да донесе одлука” и оцени дека имаат уставен основ.

Тргувајќи од фактот дека претходно членот 128 став 4 од Законот не бил третиран од страна на Судот од нов аспект не се настапени деловничките претпоставки за отфрлање на предметната иницијатива со која се бара Судот повторно да одлучува за уставност на оспорените законски одредби.

Имено, прашањето во овој предмет е дали статусот на нотарот како повереник на судот може на неговата одлука да и даде карактер на судска одлука во прв степен. Судот смета дека ниту нотарот се трансформира во суд, ниту неговите одлуки претставуваат судска одлука во прв степен, ниту приговорот против неговата одлука упатен до судот може да се смета како жалба против одлука на суд донесена во прв степен

Со Законот за вонпарничната постапка се утврдуваат правилата на постапката според кои судовите постапуваат и одлучуваат за личните, семејните, имотните и другите правни состојби и односи определени со овој или друг закон.

Според член 126 од Законот за расправање на оставина на држајанин на Република Македонија во однос на неговиот имот кој се наоѓа во Република Македонија исклучително е надлежен суд на Република Македонија, односно нотар како повереник на судот.

Судот ќе му го довери на нотарот спроведувањето на оставинската постапка и ќе му го достави оставинскиот предмет со сите списи, во рок од осум дена од денот кога предметот ќе биде заведен.

Кога нотар спроведува дејствија во оставинската постапка како повереник на судот, овластен е да ги презема сите дејствија во постапката и да ги донесе сите одлуки, освен оние за кои со овој закон поинаку е пропишано. Суд на Република Македонија исклучително е надлежен за расправање на оставина на државјанин на Република Македонија во однос на неговиот движен имот што се наоѓа во странство, а во однос на неговиот недвижен имот кој се наоѓа во странство ќе биде надлежен само ако според законите на државата во која се наоѓа имотот не е надлежен странски орган

Тргувајќи од содржината на оваа законска одредба произлегува дека новината воведена во член 126 став 1 од овој закон се однесува на расправањето на оставината. Имено, покрај надлежноста на судот, предвидена е и надлежноста на нотар како повереник на судот, а потоа ставовите 2 и 3 од истиот член претставуваат дополнување на ставот 1, бидејќи тука се утврдува задолжување на судот за достава на оставинскиот предмет до нотарот заради спроведување на оставинска постапка, како и законско овластување на нотарот, како повереник на судот, за преземање на дејствија во оставинската постапка.

Во член 127 од Законот е предвидена судската заштита преку правото на приговор против решението кое го донесува нотарот во врска со спроведувањето на оставинската постапка, додека пак во членот 128, детално е разработено постапувањето на судот по поднесениот приговор против решението на нотарот, постапувањето на нотарот во случај кога не е изјавен приговор против неговото решение, како и начинот на исправка на евентуалните грешки содржани во решението за спроведување на оставинска постапка.

Оваа новина била воведена поради поефикасно постапување на судовите при спроведување на оставинската постапка. Во исто време се доаѓа до растоварување на судството од неспорни предмети и зголемување на ефикасноста на судството што е важен предуслов за остварување на правата на граѓаните и остварување на судската заштита.

Од друга страна пак, со Законот за нотаријатот се уредуваат постапката за именување и разрешување на нотарите, нивниот делокруг на работа и овластувања, составување на нотарски исправи и постапувањето со нив по упразнување на нотарското место, организацијата на нотаријатот и неговите органи, нотарите како повереници на судовите и другите органи, надзорот врз работењето на нотарите и дисциплинската одговорност.

Согласно членот 2 од овој закон, нотаријатот е самостојна, независна јавна служба во која се вршат работи од видот на јавни овластувања врз основа на закон по барање на граѓаните, државните органи, правните лица и други заинтересирани институции.

Според ставот 2 на овој член од законот, нотарот ја врши својата служба како основно занимање за времето за кое е именуван.

Со членот 3 од овој закон се утврдува дека нотарот нотарските работи ги врши слободно, независно, самостојно, стручно и непристрасно врз основа на Уставот, закон, ратификувани меѓународни договори и други прописи и општи акти засновани врз закон.

Прашањето на пренесувањето на јавните овластувања својот основ го имат во Уставот на Република Македонија. Имено, според член 53 од Уставот адвокатурата е утврдена како самостојна и независна јавна служба што обезбедува правна помош и врши јавни овластувања во согласност со закон.

Според правната наука јавните овластувања се функции на државата чие вршење се доверуваат на установи, организации и заедници и најчесто се однесуваат на одделни односи од пошироко значење (решавање во поединечни управни работи, водење на евиденција, издавање на јавни исправи и сл.)

На овие субјекти правото да вршат јавно овластување им се пренесува со закон и се регулира со закон.

Во вршењето на јавното овластување државата го задржува правото да врши надзор над законитоста на работењето на субјектите на кого му е доверено тоа овластување.

Во поднасловот „Други работи кои можат да му се доверат на нотарот“ во членот 128 е предвидено дека судот или друг

орган може на нотарот да му ги довери сите работи што се утврдени со посебен закон, доверената работа може во секое време, од оправдани причини, да му биде одземена на нотарот, нотарот одговара за штетата која како повереник на било кој орган им ја направил на странките.

Според ставот 3 од овој член, кога судот решението делумно ќе го укине или делумно ќе го потврди, самиот ќе одлучи за укинатиот дел на решението.

Од анализата на оспорената одредба произлегува дека станува збор за одредба каде законодавецот се определил да го креира правото на жалба, како гарантирано уставно право. Ова од причина што оспорениот дел на ставот 4 се однесува на ставот 3 на член 128 од Законот, каде што е предвидено кога судот ќе укине дел од решението не го враќа на нотарот на повторно одлучување, но судот самиот одлучува по прв пат за тој укинат дел и затоа е допуштена жалба. Судот, исто така, ја имаше во предвид Одлуката на Уставниот суд на Република Македонија Одлука У.бр. 185/2006 од 17 јануари 2007, на која се повикуваат подносителите на иницијативата, но не ги прифати наводите од иницијативата од причина што оцената на целисходноста на оспорената законска одредба и предлогот да се дополни истата како што предлагаат подносителите на иницијативата не се прашања од уставно-правен аспект со што би можеле да ги доведат под сомненине оспорените законски одредби.

Според тоа Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласност на оспорениот член 128 став 4 во делот: “со кое решението на нотарот во целост или делумно е укинато” со членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот и Амандманот XXI на Уставот.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе со мнозинство на гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумовски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојановски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.211/2010)

У.бр.211/2010

– издвоено мислење на судијата Игор Спировски

- Separate opinion of judge Igor Spirovski

Врз основа на член 25 став 6 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), по моето гласање против Решението У.бр.211/2010 од 12 октомври 2011 година, го издвојувам и писмено го образложувам следното

ИЗДВОЕНО МИСЛЕЊЕ

Со означеното решение, Судот одлучи да не поведе постапка за оценување на уставноста на членот 128 став 4 во делот “со кое решението на нотарот во целост или делумно е укинато“, од Законот за вонпарнична постапка.

Во предметот е неспорно дека оспорената одредба од Законот дозволува право на жалба против одлуката на судот донесена во прв степен само ако со неа, по приговор, решението на нотарот што го донел како повереник на судот во оставинска постапка се укинува во целост или делумно, но не и кога со одлуката на судот решението на нотарот се потврдува.

Со оглед на тоа што и во едниот и во другиот случај се работи за одлука на суд донесена во прв степен, а во вториот правото на жалба е ускратено, иницијативата сосема коректно го поставува прашањето за согласноста на оваа одредба со амандманот XXI ст.1 на Уставот на Република Македонија со кој се гарантира правото на жалба против одлуки донесени во постапка во прв степен пред суд.

Во решението се наведува, напротив, дека со оспорената одредба законодавецот се определил да го “креира“ правото на жалба како гарантирано уставно право, од причина што оспорениот дел од одредбата се однесува на ставот 3 на член 128 од Законот каде што е предвидено дека, кога судот ќе укине дел од решението не го враќа на нотарот на повторно одлучување, но судот самиот одлучува по прв пат за тој укинат дел и затоа е допуштена жалба.

Не можам да се согласам со оваа линија на резонирање, најпрво, затоа што таа сугерира дека само одлуката на судот да го укине решението на нотарот е одлука во прв степен бидејќи само тогаш судот по прв пат самиот одлучува, а не и одлуката на судот да го потврди решението на нотарот. Кога тоа би било така, останува отворено прашањето од кој степен, тогаш, е одлуката за потврдување

на решението!? Од втор? Меѓутоа, очигледно е дека и едната и другата одлука се мериторни одлуки на судот за истата правна работа и по исто правно средство-приговор. И кога судот одлучува да го укине решението поради спротивен став со нотарот и кога го потврдува решението поради совпаѓање на ставовите, судот самиот одлучува за прв пат, само со различен исход. Уставот го гарантира правото на жалба против првостепена судска одлука на апсолутен начин, така што едно или друго сфаќање на судот изразено во одлуката тоа право не може да го релативизира. Жалбата мора да биде допуштена во двата случаи.

Исто така, не постои ниту еден основ да се смета дека тоа се одлуки од различен степен (што би било формална основа за оправдување на недопуштеноста на жалбата против второстепена судска одлука) – освен ако приговорот против решението на нотарот се смета како жалба, а нотарот како суд! Но тоа би била невозможна конструкција. Јасно е дека, иако нотарот настапува како повереник на судот, тој ниту се трансформира во суд од прв степен, ниту неговите решенија претставуваат судски одлуки донесени во постапка во прв степен, ниту приговорот против неговите решенија упатен до судот може да се смета како жалба против одлука на суд донесена во прв степен, ниту, конечно, одлуката на судот по приговорот може да се смета како одлука од втор степен, во која било варијанта. Каков и да е ефектот од инволвирањето на нотарот како повереник на судот, кога предметот по приговор ќе дојде за одлучување пред суд, судската одлука секогаш е одлука во прв степен. Впрочем, Уставниот суд веќе го изрази тоа гледиште во Одлуката У.бр.185/2006 од 17 јануари 2007 со која го укина член 77 став 7 од Законот за извршување, со кој не се дозволуваше право на жалба против одлуките на претседателот на судот по приговорите за неправилности при извршувањето, сметајќи ги тие одлуки како судски одлуки во прв степен.

Оттука, произлегува дека со оспорената одредба законодавецот не го креирал правото на жалба, туку, напротив, истото го ускратил како гарантирано уставно право затоа што не допушта жалба против одлука на суд донесена во постапка во прв степен. Поради тоа, сметам дека Судот требаше да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорената одредба од Законот.

Судија
на Уставниот суд на Република Македонија
Игор Спировски

51.

У.бр.228/2010

- Престанок на правото на вршење адвокатска дејност поради неплаќање на коморска членарина

- Termination of the right to perform the attorneyship owing to the failure to pay chamber fee

- Имајќи ја предвид определбата од член 53 на Уставот со закон да се утврдат јавните овластувања на адвокатурата како самостојна и независна јавна служба што обезбедува правна помош, законодавецот има овластување да го определи и финансирањето на тие јавни овластувања, а во тие рамки и да го проценува значењето на последиците од непочитувањето на финансиските обврски за вршењето на јавните овластувања на Комората и да презема мерки за спречување на таквите појави, па според оспорената одредба која предвидува престанок на правото на вршење на адвокатска дејност поради неплаќање на коморската членарина, има уставна основа.

- Taking into consideration the determination under Article 53 of the Constitution to define by law the public mandates of the attorneyship as an autonomous and independent public service providing legal assistance, the legislator is authorised to determine also the funding of these public mandates, and within those frameworks also to assess the meaning of the consequences from the failure to observe the financial obligations on the performance of the public mandates of the Chamber and to take measures to prevent such phenomena. Accordingly, the contested provision envisaging termination of the right to perform the attorneyship owing to a failure to pay the chamber fee has a constitutional ground.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 2 ноември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 23 став 2 точка 6 од Законот за адвокатура („Службен весник на Република Македонија“ бр.59/2002, 60/2006, 29/2007, 106/2008 и 135/2011).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 23 став 2 точка 7 од Законот означен во точката 1 од ова решение и на уставноста и законитоста на Правилникот за коморска маркичка, донесен од Управниот одбор на Адвокатската комора на Република Македонија на 13 ноември 2010 година и Правилникот за измена и дополнување на Правилникот за дисциплинска одговорност, донесен од Управниот одбор на Адвокатската комора на Република Македонија на 18 септември 2010 година.

3. Сашо Врбовски адвокат од Битола и други адвокати, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на законските одредби означени во точките 1 и 2 од ова решение и уставноста и законитоста на правилниците означени во точката 2 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, предвидувањето во член 23 став 2 точка 6 од Законот за адвокатура престанување на правото на вршење на адвокатска дејност ако адвокатот не врши уплата на коморска членарина, значело дека адвокатот мора да плаќа коморска членарина и ако не ја плаќа коморската членарина престанува да ја врши адвокатската дејност, односно услов за вршење на адвокатската дејност е членство во Адвокатската комора, што не било во согласност со слободата на граѓаните на здружување заради остварување и заштита на нивните, покрај другото, економски и други права загарантирани со член 20 став 1 од Уставот, која слобода почива на доброволност, а не на задолжителност. Ваквата законска одредба не била во согласност ниту со член 32 од Уставот,

со кој се определува дека секој има право на работа и слободен избор на вработување (став 1), секому под еднакви услови му е достапно секое работно место (став 2) и секој вработен има право на соодветна заработувачка (став 3), со оглед дека оспорената законска одредба им ги ускратувала наведените права на адвокатите ако не плаќале коморска членарина.

Подносителот на иницијативата наведува дека таквата законска одредба на адвокатите ако не платиле коморска членарина им определувала санкција во вонкривична постапка, иако членот 33 од Кривичниот законик не предвидувал таква санкција туку само забрана за вршење на професија, дејност или должност како споредна казна заедно со казна затвор или условна осуда, со што адвокатите биле во нееднаква положба во однос на другите граѓани, а законската одредба вршела флагрантна повреда на уставното начело на еднаквост на граѓаните пред Уставот и законите. Според подносителот, ако коморската членарина била парично побарување на здружение спрема членовите, при што ако не била платена санкциите за неплаќање на паричните побарувања во сите постапки во нашиот правен поредок (парничната, стечајната, ликвидационата или извршната постапка) се сведувале на плаќање на казнена камата или казнена такса, па затоа не смеело да се определува санкција-престанок на вршење на дејност како што е тоа утврдено кај адвокатите.

Во однос на член 23 став 2 точка 7 од Законот, иницијативата не содржи причини поради кои се оспорува.

Во врска со Правилникот за коморска маркичка донесен од Управниот одбор на Адвокатската комора на Република Македонија на 13 ноември 2010 година, најнапред се укажува дека според Правилникот коморската маркичка е посебен заштитен образец со А4 формат на кој се составува полномошното и се плаќа 600,00 денари по предмет за кој е ангажиран адвокатот. Тргувајќи од тоа дека членот 18 ставовите 3 и 4 од Законот за адвокатура не определува коморската маркичка да се плаќа за издавање на полномошно, туку дека коморската маркичка се става на секој поднесок или исправа составени од адвокат или се предава на суд и други органи при застапување од страна на адвокат, подносителот на иницијативата смета дека Правилникот не е во согласност со наведените законски одредби. Во иницијативата се наведува дека содржината, формата, издавањето и друго во врска со полномошното е уредено со Законот за облигационите односи и со законите за

кривична, парнична, вонпарнична и управна постапка, и дека во ниеден од тие закони не било определено издавањето на полномошното да биде на посебен образец, поради што Правилникот немал основа во позитивната нормативна поставеност на работите околу полномошното.

Со оспорениот Правилник за измена и дополнување на Правилникот за дисциплинска одговорност, донесен од Управниот одбор на Адвокатската комора на Република Македонија на 18 септември 2010 година, се определувало дека неплаќањето на коморска членарина и коморска маркичка претставува потешка повреда на адвокатската должност. Но, според член 30 став 2 од Законот за адвокатура потешки повреди на адвокатската должност и угледот на адвокатурата биле (1) неизвршување или очигледно несовесно вршење на работите на правна помош и вршење на јавни овластувања, (2) непостапување по овластувањето и преземањето дејствија што адвокатот е должен да ги преземе во заштита на правата и интересите на странката и (3) повредување на должноста на чување тајна, при што подносителот на иницијативата смета дека според став 3 од истиот член на Законот наведените повреди требало поблиску да се уредат со акт на Адвокатската комора без да може со тој подзаконски акт да воведи и други потешки повреди на адвокатската должност и на угледот на адвокатурата. При таква состојба, иницијаторот смета дека наведените законски одредби ги определиле како потешки повреди на адвокатската должност само оние дејствија кои се во врска со нивната основна дејност-давање на правна помош на нивните странки, а не и нивното организирање, вклучително и финансиските обврски на адвокатите кон Комората, со што Управниот одбор на Комората како доносител на оспорениот правилник излегол надвор од законските рамки и влегол во делокругот на законодавната власт повредувајќи ги темелните вредности основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска определени во член 8 став 1 алинеите 1, 3 и 4 од Уставот, како и член 51 од Уставот. Подносителот на иницијативата наведува и тоа дека финансиската обврска на адвокатите спрема Адвокатската комора не можела да биде предмет на дисциплинска одговорност односно неплаќањето на коморска членарина и коморска маркичка никаде не било определено како кривично дело, прекршок или дисциплинска мерка.

Со иницијативата се предлага изрекување на привремена мерка заради спречување да настанат тешко отстранливи последици.

4. а) Судот на седницата утврди дека во член 23 став 2 точка 6 од Законот за адвокатура („Службен весник на Република Македонија“ бр. 59/2002, 60/2006, 29/2007, 106/2008 и 135/2011) се определува дека „правото на вршење адвокатска дејност на адвокатот му престанува ако не врши уплата на коморска членарина.“ Во точката 7 од истиот член на Законот се определува дека правото на вршење адвокатска дејност на адвокатот му престанува ако му е одземена лиценцата за работа.

Во член 33 од Законот се определува дека адвокатите во Република Македонија се организираат во Адвокатска комора на Република Македонија (став 1) и дека Комората има својство на правно лице (став 3).

Според член 34 став 1 од Законот, Адвокатската комора на Република Македонија во својата работа е самостојна и независна, а според став 2 од истиот член на Законот Комората решава за стекнување и престанок на правото на вршење адвокатска дејност и упис и бришење во Именикот на адвокатите, Именикот на стручните соработници и Именикот на адвокатските приправници (точка 1), врши упис и бришење во Именикот на адвокатските друштва (точка 2), решава за одговорноста за повреда на адвокатската должност и угледот на адвокатурата (точка 3), решава за привремена забрана на вршење на адвокатска дејност (точка 4), донесува Тарифа за награда и надоместок на трошоците на адвокатите (точка 5), донесува акти на Комората (точка 6), донесува Кодекс на адвокатската етика (точка 7), се грижи за стручно оспособување и усовршување на адвокатските стручни соработници и адвокатските приправници (точка 8) и дава мислење за реципроцитет на барање на надлежен државен орган (точка 9).

Според член 35 од Законот, Адвокатската комора на Република Македонија се финансира од коморска членарина, коморски уписен влог, подароци и фондации, закупнина, коморска маркичка и други приходи во согласност со закон.

б) Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е владеењето на правото.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон (став 1); Секој е должен да ги почитува Уставот и законите (став 2).

Според член 53 од Уставот, адвокатурата е самостојна и независна јавна служба што обезбедува правна помош и врши јавни овластувања во согласност со закон.

Од изнесените уставни одредби произлегува дека владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија и дека таа вредност се остварува така што законите мораат да бидат во согласност со Уставот а сите други прописи со Уставот и законите, при што секој субјект е должен да ги почитува Уставот и законите.

Од содржината на член 53 од Уставот произлегува дека адвокатурата е јавна служба што обезбедува правна помош, при што таа јавна служба е самостојна и независна и врши јавни овластувања кои и' се доверени со закон.

Во член 23 став 2 точка 6 од Законот за адвокатура („Службен весник на Република Македонија“ бр. 59/2002, 60/2006, 29/2007, 106/2008 и 135/2011), се определува дека „правото на вршење адвокатска дејност на адвокатот му престанува ако не врши уплата на коморска членарина.“

Во член 33 од Законот се определува дека адвокатите во Република Македонија се организираат во Адвокатска комора на Република Македонија (став 1) и дека Комората има својство на правно лице (став 3).

Според член 34 став 1 од Законот, Адвокатската комора на Република Македонија во својата работа е самостојна и независна, а според став 2 од истиот член на Законот Комората решава за стекнување и престанок на правото на вршење адвокатска дејност и упис и бришење во Именикот на адвокатите, Именикот на стручните соработници и Именикот на адвокатските приправници (точка 1), врши упис и бришење во Именикот на адвокатските друштва (точка 2), решава за одговорноста за повреда на адвокатската должност и угледот на адвокатурата (точка 3), решава за привремена забрана на вршење на адвокатска дејност (точка 4), донесува Тарифа за награда и надоместок на трошоците на адвокатите (точка 5), донесува акти на

Комората (точка 6), донесува Кодекс на адвокатската етика (точка 7), се грижи за стручно оспособување и усовршување на адвокатските стручни соработници и адвокатските приправници (точка 8) и дава мислење за реципроцитет на барање на надлежен државен орган (точка 9).

Според член 35 од Законот, Адвокатската комора на Република Македонија се финансира од коморска членарина, коморски уписан влог, подароци и фондации, закупнина, коморска маркичка и други приходи во согласност со закон.

Наведените законски одредби се содржани во основниот текст од Законот донесен во 2002 година.

Од изнесените законски одредби произлегува дека адвокатите се организираат во Адвокатска комора на Република Македонија, Комората има својство на правно лице и своите работи ги врши самостојно и независно, при што Законот прецизно ги определува работите на Комората почнувајќи од уписот на адвокатите, стручните соработници и адвокатските приправници во соодветните именици, преку адвокатската етика и одговорноста при вршењето на адвокатската дејност, како и стручното оспособување и усовршување, до донесувањето на актите на Комората и наградата и надоместокот на трошоците на адвокатите за вршењето на адвокатската дејност. Законот ги пропишува и изворите на финансирање на Адвокатската комора на Република Македонија потребни заради извршување на набројаните работи на Комората, меѓу кои извори е и коморската членарина, при што Законот утврдува дека нејзиното неплаќање предизвикува престанување на правото на адвокатот да ја врши адвокатската дејност. Со други зборови, законодавецот ставил особено значење на плаќањето на коморската членарина како извор на финансирање на Адвокатската комора.

Имајќи ја предвид определбата од член 53 на Уставот со закон да се утврдат јавните овластувања на адвокатурата како самостојна и независна јавна служба што обезбедува правна помош, законодавецот има овластување да го определи и финансирањето на тие јавни овластувања, а во тие рамки и да го проценува значењето на последиците од непочитувањето на финансиските обврски за вршењето на јавните овластувања на Комората и да презема мерки за спречување на таквите појави, па според тоа има уставна основа за таквите законски решенија, поради што Судот оцени дека не може

да се постави прашањето за согласноста на оспорената законска одредба со член 8 став 1 алинеја 3 и членовите 51 и 53 од Уставот.

Во однос на наводите во иницијативата за повреда на начелото на еднаквоста, имајќи предвид дека се во прашање различни групи на граѓани кои се наоѓаат во различни ситуации (адвокати при вршење на адвокатска дејност, од една страна, и други граѓани во други ситуации, од друга страна), произлегува дека постоењето на различни правила за различни субјекти во различни ситуации не е повреда на еднаквоста, поради што Судот утврди дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорената законска одредба со член 9 од Уставот.

Во врска со наводите во иницијативата за несогласноста на член 23 став 2 точка 6 од Законот со членовите 20 и 32 од Уставот, имајќи предвид дека оспорената законска одредба се однесува на адвокатите како вршители на јавни овластувања и чија положба е посебно уредена со Законот за адвокатурата во тие ситуации, произлегува дека спротивставените одредби (уставните, од една страна, и законската, од друга страна) се однесуваат на различна материја, поради што Судот утврди дека не може да се оценува уставноста на законската одредба од тој аспект.

Во однос на иницијативата за оценување на уставноста на член 23 став 2 точка 7 од Законот (за одземање на лиценцата за работа на адвокат), со оглед на тоа што во иницијативата не се изнесени причини поради кои се смета дека наведената законска одредба е неуставна, Судот утврди дека нема процесни претпоставки за постапување по тој дел од иницијативата, поради што одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. а) Судот на седницата утврди дека оспорениот правилник за коморска маркичка донесен од Управниот одбор на Адвокатската комора на Република Македонија на 13 ноември 2010 година, престанал да важи со член 2 од Правилникот за коморска маркичка донесен од Управниот одбор на Комората на 24 јуни 2011 година, а оспорениот Правилник за измена и дополнување на Правилникот за дисциплинска одговорност донесен од Управниот одбор на Комората на 18 септември 2010 година, престанал да важи со член 1 од Одлуката бр.02-950/2 донесена од Управниот одбор на Комората на 24 јуни 2011 година.

б) Според член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Со оглед на тоа што (1) оспорениот правилник за коморска маркичка донесен од Управниот одбор на Адвокатската комора на Република Македонија на 13 ноември 2010 година, престанал да важи со член 2 од Правилникот за коморска маркичка донесен од Управниот одбор на Комората на 24 јуни 2011 година и што (2) оспорениот Правилник за измена и дополнување на Правилникот за дисциплинска одговорност донесен од Управниот одбор на Комората на 18 септември 2010 година, престанал да важи со член 1 од Одлуката бр.02-950/2 донесена од Управниот одбор на Комората на 24 јуни 2011 година, Судот утврди дека нема процесни претпоставки за постапување и по тој дел од иницијативата, поради што одлучи како во точката 2 од ова решение.

6. Имајќи предвид дека нема основа за поведување на постапка за оценување на уставноста на член 23 став 2 точка 6 од Законот за адвокатура, а воедно нема процесни претпоставки за постапување по делот од иницијативата што се однесува на уставноста на член 23 став 2 точка 7 од Законот, како и за оценување на уставноста и законитоста на двата правилници на Адвокатската комора, Судот оцени дека нема основи за изрекување на привремена мерка.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов, а во однос на точката 1 од ова решение со мнозинство гласови. (У.бр.228/2010)

52.

У.бр.66/2011

- Висина на надоместокот на судиите поротници во различни судови

- *Amount of the remuneration of jury judges in different courts*

- Оспорениот Правилник за надоместоците на судиите поротници има законски основ во Законот за судовите, кој го овластува министерот за правда со подзаконски акт да ја определи висината на надоместокот на судиите поротници. Уставниот суд нема надлежност да ја цени конкретната висина на пропишаните надоместоци што е прашање на целисходност.

- *The contested Rulebook for remunerations of jury judges has a legal ground in the Law on Courts, which empowers the Minister of Justice to define, with a sub-legal act, the amount of the remuneration of jury judges. The Constitutional Court has no competence to appraise the concrete amount of the prescribed remunerations which is a question of suitability.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 2 ноември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на членот 2 од Правилникот за надоместоците на судиите поротници („Службен весник на Македонија“ бр.105/2010).

2. Славе Ристовски од Крива Паланка, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на

постапка за оценување на уставноста и законитоста на одредбите од Правилникот означен во точката 1 на ова решение.

3. Според наводите во иницијативата подносителот бара поништување на Законот за плаќање на надоместоци на судиите поротници и негово мислење е дека граѓаните на Република Македонија требало да бидат еднакви пред законот како во Градот Скопје така и во внатрешноста. Понатаму, наведува дека граѓаните на Градот Скопје како надоместок за едно рочиште добивале околу 200,00 денари (не знаел колку точно), додека останатите од внатрешноста за истата работа добивале само 100,00 денари. Со цел да ја добјасни оваа негова констатација го дава примерот на неговата ќерка која била судија–поротник во Основниот суд Крива Паланка и која немала засновано редовен работен однос и била принудена да прифати да биде судија поротник за надоместок од само 100,00 денари за едно рочиште и понекогаш да плаќа дополнителни трошоци за превоз до судот или обратно.

Подносителот постапувајќи по укажувањето на Судот доставил дополнение на иницијативата во кое наведува дека го оспорувал членот 2 од Правилникот за надоместоци на судиите поротници бидејќи бил во спротивност со членот 9 од Уставот. Ова од причина што судиите поротници извршувале исти работни задачи и во судовите во градот Скопје и во судовите во внатрешноста и покрај тоа што некои судии поротници во повисоките судови биле со помала стручна подготовка од оние во пониските судови и смета дека требало сите судии-поротници да бидат изедначени во однос на висината на надоместокот без оглед на тоа во кој суд ја обавувале работата.

Поради тоа, смета дека со оспорената одредба се повредувал уставниот принцип на еднаквост на граѓаните и бара поништување на правилникот, се со цел да нема разлика во висината на надоместоците на судиите поротници за извршените работи.

4. Судот на седница утврди дека според членот 2 став 1 од Правилникот, надоместокот за вршење на работите на судија поротник во апелационите судови изнесува 200 денари. Според ставот 2 од истиот, надоместокот за вршење на работите на судија поротник во основните судови со проширена надлежност изнесува 200 денари. Согласно ставот 3 надоместокот за вршење на работите на судија поротник во основните судови со основна надлежност изнесува 125 денари.

5. Според членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно членот 9 од Уставот, кој се однесува на граѓанските и политичките слободи и права, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според членот 23 од Уставот, секој граѓанин има право да учествува во вршењето на јавни функции.

Согласно Амандман XXV на Уставот, со кој се заменува членот 98 од Уставот на Република Македонија, судската власт ја вршат судовите. Судовите се самостојни и независни. Судовите судат врз основа на Уставот и законите и меѓународните договори во согласност со Уставот. Забранети се вонредни судови. Видовите, надлежноста, основањето, укинувањето, организацијата и составот на судовите, како и постапката пред нив, се уредуваат со закон што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Според членот 103 од Уставот, судот суди во совет.

Со закон се утврдува кога суди судија поединец. Во судењето учествуваат и судии поротници кога тоа е утврдено со закон. Судиите поротници не можат да бидат повикани на одговорност за мислење и одлучување при донесување на судските одлуки.

Според ставот 1 алинеја 1 од Амандманот XXIX на Уставот, со кој се заменува членот 105 од Уставот, Судскиот совет на Република Македонија, ги избира и разрешува судиите и судиите поротници. Согласно ставот 2 на овој амандман, при изборот на судиите, судиите поротници и претседателите на судовите ќе се запази соодветната и правична застапеност на граѓаните кои припаѓаат на сите заедници.

Со Законот за судовите се уредуваат основните начела врз основа на кои судовите ги остваруваат целите и функциите на судството; организацијата и надлежноста на судовите; изборот на

судиите, претседателите на судовите и судиите поротници; нивните права, обврски и имунитет; престанок и разрешување од судиската функција; работите од областа на правосудната управа, судската управа, судскиот информатички систем; се уредува судската стручна служба; средствата за работа на судовите; поставеноста на судската полиција и други прашања поврзани со функционирањето на судовите и судскиот систем.

Согласно членот 38 став 3 од овој закон, во судењето учествуваат и судии поротници, кои согласно членот 42 од овој закон, ги избира и разрешува Судскиот совет на Република Македонија, под услови и во постапка определени со закон.

Со измената и дополнувањето на Законот за судовите („Службен весник на Република Македонија“ бр.150/2010) согласно членот 42 став 3 од овој закон, психолошкиот тест и тестот за интегритет се применуваат и при избор на судиите-поротници. Според ставот 4, по изборот судиите-поротници задолжително посетуваат специјализирана обука организирана од Академијата за судии и јавни обвинители. Според ставот 5 од овој член, по завршувањето на обуката од ставот 3 на овој член, судиите-поротници полагаат испит за завршената обука. Согласно ставот 5 од овој член, доколку судијата - поротник не го положи испитот од ставот 4 на овој член му престанува функцијата, што со одлука го констатира Судскиот совет на Република Македонија. Според ставот 6 од овој член, по завршувањето на испитот од ставот 4 на овој член, Академијата за судии и јавни обвинители во рок од три дена до Судскиот совет на Република Македонија доставува листа на судии - поротници кои не го положиле испитот. Според ставот 7 од овој член, содржината, времетраењето и спроведувањето на обуката од ставот 3 на овој член се утврдува во специјализирана програма за обука на судии-поротници од страна на Академијата за судии и јавни обвинители. Согласно ставот 8 од овој член, содржината и начинот на спроведувањето на испитот од ставот 4 на овој член ги уредува Академијата за судии и јавни обвинители.

Во членот 43 став 4 од овој закон, за судија или судија поротник не може да биде избрано лице кое со член на Судскиот совет на Република Македонија е во сродство во права линија или во странична линија до трет степен или е негов брачен другар.

Согласно членот 44 ставови 2 и 3 од овој закон, Судскиот совет на Република Македонија по предлог на седниците на основните и апелационите судови со одлука го определува бројот на

судии поротници во секој суд. Одлуката се објавува во „Службен весник на Република Македонија“.

Условите за избор на судија поротник се утрдени со членот 48 од овој закон, според кој за судија поротник може да биде избран полнолетен државјанин на Република Македонија со завршено најмалку средно образование, кој активно го владее македонскиот јазик, ужива углед за вршење на оваа функција и кој не е постар од 64 години.

Судија поротник за судење малолетници се избира од редот на лица со искуство во воспитанието и образованието на младите.

Со Законот за судовите е утврдено дека мандатот на судија поротник трае четири години и истиот може повторно да биде избран (член 49), судиите поротници имаат право на надоместок за вршење на работите на судија поротник (член 64 став 1) и судијата поротник не може да биде повикан на одговорност за искажано мислење и одлучување при донесување на судските одлуки.

Врз основа на член 64 став 2 од овој закон, министерот за правда донесе Правилник за надоместоците на судиите поротници („Службен весник на Македонија“ бр.105/2010) кој содржи 6 члена. Во членот 1 од овој правилник се утврдуваат надоместоците на судиите со кои се опфатени надоместокот за вршење на работите на судија поротник и трошоците за превоз до и од судот. Согласно оспорениот член 2 надоместокот за вршење на работите на судија поротник во апелациониот суд изнесува 200 денари во основниот суд со проширена надлежност изнесува 200 денари, а во основниот суд со основна надлежност изнесува 125 денари. Согласно членот 3 надоместокот на трошоците за превоз до и од судот се исплатува во висина од 50 денари за еден работен ден, доколку судијата поротник има живеалиште кое е оддалечено од судската зграда повеќе од 2,5 км. Според членот 4 надоместоците од членовите 2 и 3 од овој Правилник се исплаќаат најдоцна до крајот на тековниот месец.

Од основните начела на Уставот и од наведените уставни одредби произлегува дека Уставот на Република Македонија судската власт ја конституирал како одвоена и независна од законодавната и извршната власт. Судската власт ја вршат судовите.

Тргувајќи од уставната положба на судовите како посебни, самостојни органи кои судат врз основа на Уставот, законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот, несомнено произлегува дека вршењето на судиската функција е условено со поседување на посебни стручни способности од страна на судиите кои учествуваат во судењето, во која смисла, со Законот за судовите, законодавецот ги утврдил условите потребни за вршење на судиската функција.

Имајќи ја предвид уставната определба дека во судењето учествуваат и судии-поротници кога тоа е утврдено со закон, како и фактот дека функцијата судија поротник има карактер на јавна функција, произлегува дека законодавецот, исто така, има овластување да ги пропише посебните услови кои треба да ги исполни граѓанинот за вршење на оваа функција.

Пропишувањето на ваквите посебни услови е во согласност со одредбата од член 23 од Уставот, од причина што Уставот не ги пропишува условите за здобивање на јавна функција, од каде произлегува дека ваквата функција може да се добие само под услови пропишани со закон, на кој начин се операционализира уставната определба дека секој граѓанин има право да учествува во вршењето на јавни функции.

Во однос на пропишувањето на средното образование како потребен минимум на образование како услов за извршување на оваа јавна функција, Уставниот суд веќе утврдил став дека пропишувањето на ваков посебен услов за вршење на оваа функција произлегува од спецификата на функцијата. Имено, со Уставот е јасно утврдено дека судот суди во совет во кој учествуваат и судии поротници, кои во однос на образованието со закон е определено да имаат минимум средно образование, а со тоа се обезбедува и лаичкиот елемент во одлучувањето на судот во рамки на правното и стручно судско одлучување, што е присутно и во други правни системи, покрај нашиот.

Тргувајќи од содржината на наводите во иницијативата Судот констатира дека истите се неосновани во однос на тоа дека утврдувањето на различна висина на надоместокот на судиите поротници во различни судови, не било во согласност со членот 9 од Уставот. Имено, законодавецот при пропишувањето на условите за вршење на функцијата судија поротник која се врши без засновање на работен однос е овластен да ги пропише посебните услови кои важат

за сите граѓани за вршење на оваа функција и во судовите со различна надлежност. Судот утврди дека не е во негова надлежност да цени за целисходноста на пропишаните услови и надоместокот за вршење на оваа функција кои се дадени во Законот и подзаконскиот акт односно дали истите се оптимални за избор на судија поротник и за вршење на јавната функција. Имено, овластувањето се однесува на министерот со подзаконски акт поблиску да ги уреди и разработи одредбите од Законот за судовите каде се утврдени правата и обврските за граѓаните и истиот не воспоставува право на надоместок, туку само ја определува висината на надоместокот за вршењето на функцијата на судија–поротник во судовите со различна надлежност.

Отаму, Судот оцени дека за оспорената одредба од членот 2 од Правилникот за надоместоците на судиите поротници („Службен весник на Македонија“ бр.105/2010) не може основано да се постави прашањето на уставноста и законитоста.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумовски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.66/2011)

53.

У.бр.200/2010

- **Правилник за начинот на вршење надзор над работата на Комората и извршителите**

- *Rulebook about the manner of supervision over the work of the Chamber and enforcement agents*

- Со оспорените одредби од Правилникот се разработуваат одредбите од Законот за извршување кои се однесуваат на надзорот врз работењето на извршителите, така што во конкретниот случај, не може да се постави

прашањето за согласноста на оспорените членови 4, 5 и 6 од Правилникот со Уставот и законот.

- The contested provisions of the Rulebook further work out the provisions of the Law on Enforcement relating to the supervision over the work of the enforcement agents. Thus, in this concrete case no question may be raised as to the accordance of the contested Articles 4, 5 and 6 of the Rulebook with the Constitution and Law.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” број 70/1992), на седницата одржана на 21 септември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на членот 4, членот 5 и членот 6 од Правилникот за начинот на вршење надзор над работата на Комората на извршители на Република Македонија и извршителите (“Службен весник на Република Македонија” број 137/2010), број 01-3412/5 од 7 октомври 2010 година, донесен од министерот за правда.

2. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија, му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста и законитоста на одредбите од Правилникот, означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите од иницијативата, со оспорените одредби од Правилникот се повредувале членовите 8 став 1 алинеите 3 и 4, 51, 68 став 1 алинеја 2, 95 став 3 и член 96 од Уставот на Република Македонија, членовите 52 ставовите 7, 8 и 10 и 53 од Законот за извршување и членовите 55 став 1, 56 став 1 и 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, бидејќи министерот за правда со пропишувањето на оспорените одредби од Правилникот, излегол надвор од уставните и законските рамки и со тоа навлегол во законодавната власт, со што се повредувале темелните вредности на уставниот поредок на

Република Македонија-влaдеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска. Имено, според наводите во иницијативата, надзорот не можел да се однесува на нестручно и несовесно работење на извршителите, односно Комората по сознанија добиени од државни органи, правни и физички лица, бидејќи според одредбата од членот 52 став 7 од Законот, надзорот го опфаќал само уредното водење на книгите, предметните списи и евиденцијата во согласност со Законот и подзаконските акти, како и тоа дека Министерството за правда можело да врши надзор само по службена должност или по барање на претседателот на судот, но не и врз основа на сознанија добиени од државни органи, правни и физички лица. Исто така, според наводите во иницијативата овластувањето на Министерството за правда да може да побара мислење од друг надлежен орган доколку оцени дека од произнесувањето на органот се утврдела потреба за вршење на надзор, не произлегувало од Законот за извршување и крајно од оспорениот член 6 од Правилникот, не можело да се утврди кој е тој друг надлежен орган, освен Комората на извршители на република Македонија, претседателот на судот и Министерството за правда, кој можел да даде мислење дека Комората и извршителите се нестручни и несовесни во работењето.

3. Судот на седницата утврди дека со оспорениот член 4 од Правилникот е уредено дека вонредниот надзор над работата на извршителите односно Комората се врши по службена должност врз основа на сознанија за нестручно и несовесно работење на извршителите односно Комората добиени од државните органи, правни и физички лица како и по барање на претседателот на судот, по месечниот план за надзор од член 3 од овој правилник.

Според оспорениот член 5 од Правилникот при добивање сознанија од државни органи, правни и физички лица за нестручно и несовесно работење на извршителите односно Комората, од страна на Министерството за правда се бара одговор од извршителот односно Комората, за чија работа се однесуваат сознанијата, со цел да се утврди потребата за вршење на надзорот.

Извршителот односно Комората најдоцна до седум дена од денот на приемот на барањето од Министерството за правда се изјаснува писмено и приложува докази во поткрепа на својот одговор.

По добиените сознанија за кои извршителот односно Комората писмено се изјасниле, овластените лица вршат вонреден

надзор доколку оценат дека извршителот односно Комората ја повредиле службената должност.

Ако во периодот од став 1 на овој член извршителот односно Комората не достави одговор, во секој случај овластените лица вршат надзор над нивното работење.

Со оспорениот член 6 од Правилникот е определено дека при постапувањето по добиените сознанија од член 5 на овој правилник, од страна на Министерството за правда може да се побара мислење од друг надлежен орган, доколку се оцени дека од произнесувањето на органот се утврди потребата за вршење на надзор.

4. Според членот 8 став 1 алинеите 3 и 4 од Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Со членот 51 од Уставот е определено дека во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Со член 95 став 3 од Уставот е определено дека организацијата и работата на органите на државната управа се уредуваат со закон што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Според член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Со членот 44 од Законот за организација и работа на органите на државната управа ("Службен весник на Република Македонија" број 58/2000, 44/2002, 82/2008, 167/2010 и 51/2011) е определено дека "секој има право да даде иницијатива за вршење на инспекциски надзор и за преземање на соодветни мерки од министерствата и органите на државната управа надлежни за инспекциски надзор", а со членот 53 од Законот е определено дека органите на државната управа што вршат инспекциски работи се должни во вршењето на инспекциските работи од заеднички интерес

да соработуваат меѓусебно, како и со други органи на државната управа.

Според членот 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа министерот донесува правилници, наредби, упатства, планови, програми, решенија и други видови акти за извршување на законите и други прописи, кога за тоа е овластен со закон.

Со членот 56 став 1 од истиот закон е определено дека со правилник се утврдуваат и се разработуваат одделни одредби на законите и други прописи заради нивно извршување, а според членот 61 став 1 од Законот со актите кои ги донесува министерот не може за граѓаните и другите правни лица да се утврдуваат права и обврски, ниту да се пропишува надлежност на други органи.

Според членот 52 став 1 од Законот за извршување (“Службен весник на Република Македонија”, број 35/2005, 50/2006, 129/2006, 8/2008, 83/2009, 50/2010, 83/2010, 88/2010 и 171/2010) Министерството за правда врши редовен надзор над работата на извршителите и на Комората најмалку еднаш годишно.

За вршење на надзорот Министерството за правда е должно најмалку во рок од три дена пред денот на вршење на надзорот, да го извести извршителот, односно Комората.

При вршењето на надзорот од страна на Министерството за правда, треба да биде присутен извршителот кај кого се врши надзор, претседателот на Комората или лице овластено од него, доколку надзорот се врши над работата на Комората.

За извршениот надзор се составува записник, кој го потпишуваат овластените лица од Министерството за правда што го вршат надзорот и извршителот.

Ако извршителот одбие да го потпише записникот е должен да ги изнесе причините за тоа, а овластеното лице ги внесува во записникот. За утврдените состојби од извршениот надзор се составува извештај.

Примерок од извештај се доставува само до извршителот и до Комората на извршители во рок од 15 дена од денот на завршениот надзор, а кога предмет на извршување се средства од

Буџетот на Република Македонија и до Државниот правобранител на Република Македонија.

Надзорот над работењето на извршителите и на Комората го опфаќа уредното водење на книгите, предметните списи и евиденцијата во согласност со Законот и подзаконските акти.

При вршењето на надзорот извршителот или претседателот на Комората е должен да овозможи пристап до просториите, книгите, предметните списи и целокупната евиденција на извршителот, односно Комората.

Во зависност од констатираните состојби во извештајот за извршениот надзор, министерот за правда одлучува дали има основ за поднесување на предлог за поведување на дисциплинска постапка или за преземање на други мерки во согласност со закон.

При вршењето на надзорот не смее да биде повредена тајноста на списите и класифицираните информации.

Начинот на вршење на надзорот го пропишува министерот за правда.

Со членот 53 од Законот, Министерството за правда може да изврши вонреден надзор над работата на извршителот и Комората во секое време по службена должност или по барање на претседателот на судот, согласно со правилата утврдени во членот 52 на овој закон.

Според членот 54 од Законот, извршителот одговара дисциплински за своето нестручно и несовесно работење, ако со своето однесување при спроведување на извршувањето врши повреда на службената должност, предвидена во Законот за извршување, подзаконските акти и актите на Комората, со кои се уредува работењето на извршителот. Нестручно постапување е повреда на законот, со кое при спроведувањето на извршувањето извршителот предизвикува повреда на правата на странките во постапката или на трети лица. Несовесно постапување е постапување спротивно на етичките норми, професионалните стандарди и правила на извршителската должност.

Со членот 54-а од Законот определени се видовите на дисциплински мерки кои можат да му се изречат на извршителот за

сторена дисциплинска повреда, а со членовите 54-б, 54-в, 54-г и 54-д од Законот определено е во кои случаи можат да се изречат дисциплинските мерки.

Врз основа на членот 52 став 11 од Законот за извршување, министерот за правда го донел Правилникот чии одредби се оспоруваат.

Со Правилникот е пропишан начинот на вршењето надзор над работата на Комората на извршители на Република Македонија и извршителите од страна на Министерството за правда.

Според оспорениот член 4 од Правилникот вонредниот надзор над работат на извршителите односно Комората се врши по службена должност врз основа на сознанија за нестручно и несовесно работење на извршителите односно Комората добиени од државните органи, правни и физички лица како и по барање на претседателот на судот, по месечниот план за надзор од член 3 од овој правилник.

Според оспорениот член 5 од Правилникот при добивање сознанија од државни органи, правни и физички лица за нестручно и несовесно работење на извршителите односно Комората, од страна на Министерството за правда се бара одговор од извршителот односно Комората, за чија работа се однесуваат сознанијата, со цел да се утврди потребата за вршење на надзорот.

Извршителот односно Комората најдоцна до седум дена од денот на приемот на барањето од Министерството за правда се изјаснува писмено и приложува докази во поткрепа на својот одговор.

По добиените сознанија за кои извршителот односно Комората писмено се изјасниле, овластените лица вршат вонреден надзор доколку оценат дека извршителот односно Комората ја повредиле службената должност.

Ако во периодот од став 1 на овој член извршителот односно Комората не достави одговор, во секој случај овластените лица вршат надзор над нивното работење.

Со оспорениот член 6 од Правилникот е определено дека при постапувањето по добиените сознанија од член 5 на овој правилник, од страна на Министерството за правда може да се побара мислење од друг надлежен орган, доколку се оцени дека од

произнесувањето на органот се утврди потребата за вршење на надзор.

Тргувајќи од содржината на цитираните одредби од Законот за извршување, Судот утврди дека законодавецот со членовите 52 и 53 од Законот, уредил право за вршење на надзор (редовен и вонреден) над работата на извршителите и Комората од страна на Министерството за правда. Имено, според содржината на овие законски одредби Министерството за правда врши надзор над работата на Комората и извршителите на редовна основа најмалку еднаш годишно (редовен надзор), но и во секое време (вонреден надзор). Оттука, произлегува дека Министерството за правда е должно да изврши редовен надзор без разлика дали постојат или не постојат индиции или сознанија за нестручно и несовесно работење на извршителите или Комората (член 54 од Законот), но Министерството за правда и во секое време по службена должност или по барање на претседателот на судот, може да изврши и вонреден надзор. Според членот 52 став 11 од Законот, начинот на вршење на надзорот го пропишува министерот за правда. Согласно тоа законско овластување, министерот за правда со Правилник го уредил начинот на вршење на редовниот и вонредниот надзор над работата на Комората на извршители на Република Македонија и извршителите од страна на Министерството за правда.

Од содржината на оспорените одредби од Правилникот, како и Правилникот во целина, Судот утврди дека со Правилникот се утврдуваат и се разработуваат одделни одредби од Законот заради нивно извршување, а кои се однесуваат на редовниот и вонредниот надзор, односно доуреден е начинот на кој надзорот се врши на редовна основа најмалку еднаш во годината, а и во секој случај по добиени сознанија за нестручно и несовесно работење на извршителите односно Комората.

Со иницијативата се оспоруваат членовите 4, 5 и 6 од Правилникот, со наводи дека пропишаното во оспорените одредби излегувало надвор од она што било уредено со законските одредби, што претставувало навлегување на извршната во законодавната власт, спротивно на темелните вредности на уставниот поредок за владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, меѓутоа сметаме дека тие наводи се несоновани.

Од анализата на оспорениот член 4 од Правилникот, произлегува дека тој го уредува начинот на вршење на вонреден надзор, по службена должност од страна на Министерството за правда, во случај на добиени сознанија од државни органи, правни и физички лица за нестручно и несовесно работење на извршителите и Комората. Според наводите во иницијативата, не можело со надзорот да биде опфатено нестручното и несовесно работење на извршителите и Комората, бидејќи според членот 52 став 7 од Законот, надзорот го опфаќал само уредното водење на книгите, предметните списи и евиденцијата во согласност со Законот и подзаконските акти. Од аспект на овие наводи, според Судот, не може да се доведе под сомнение согласноста на оваа оспорена одредба од Правилникот со Уставот и Законот, бидејќи нестручноста и несовесноста во работењето на извршителите, помеѓу другото произлегува и од неуредноста во водењето на книгите, предметните списи и евиденцијата, што е впрочем и причина за дисциплинска одговорност доколку извршителот со своето однесување при спроведување на извршувањето врши повреда на службената должност предвидена во Законот за извршување, подзаконските акти и актите на Комората со кои е уредено работењето на извршителот (член 54 од Законот) во кое меѓу другото спаѓа и уредното водење на книгите, предметните списи и евиденцијата (член 45 став 1 од Законот).

Во контекст на оспорената одредба од членот 4 од Правилникот, се уредени и оспорените одредби од членовите 5 и 6 од Правилникот. По однос на овие оспорени одредби, според Судот, исто така не постојат уставни и законски пречки за нивно опстојување правниот поредок, бидејќи и со овие оспорени одредби кои својата законска основа ја имаат во членот 53 од Законот (вонреден надзор), се разработува начинот на вршењето на вонредниот надзор и постапувањето на Министерството за правда доколку добие сознанија за нестручно и несовесно работење на извршителите и Комората. Имено, сознанијата за нестручно и несовесно работење на извршителите и Комората добиени од државни органи, правни и физички лица се претпоставка за правото на Министерството за правда (член 53 од Законот) да се впушти во вонреден надзор заради испитување на основаноста на таквите сознанија. Правото, пак на овие субјекти да можат да информираат за одредени неправилности во работењето е право уредено во членот 44 од Законот за организација и работа на органите на државната управа според кој “секој има право да даде иницијатива за вршење на инспекциски надзор и за преземање на соодветни мерки од министерствата и

органиците на државната управа надлежни за инспекциски надзор". Вонредниот надзор е токму вонреден поради постоење на такви сознанија, што е и во интерес на Министерството за благовремено преземање на потребните дејствија, а и во интерес на самите граѓани, заради спречување на штета од евентуално незаконско работење на извршителите или Комората. Министерството за правда во секој случај постапува по службена должност, а не по предлог од наведените субјекти (добиените сознанија се само иницијатива до Министерството за правда) и ги превзема дејствијата за испитување на основаноста на добиените сознанија, на начин што прибавува писмен одговор од извршителот и Комората и се впушта во вонреден надзор, но не во секој случај, односно, само доколку оцени дека извршителот односно Комората ја повредиле службената должност или доколку тие не достават одговор.

По однос наводите во иницијативата за противуставноста и незаконитоста на оспорениот член 6 од Правилникот, односно дека Министерството за правда немало законско овластување да бара мислење од друг надлежен орган при постапување по добиени сознанија, а и не можело да се утврди кој е тој друг надлежен орган, според Судот тоа се неосновани и произволни наводи. Ова од причини што и оваа оспорена одредба која е во контекст со другите оспорени одредби од Правилникот, е во функција на доуредување на начинот на вршење на вонредниот надзор, и тоа може да биде секој надлежен орган од кој Министерството за правда како надзорен орган, може да побара мислење во оцената за потребата од вршење на надзор. Според Судот, можноста да се бара мислење од друг надлежен орган претставува соработка заради прибирање на дополнителни сознанија за утврдување на потребата од вонреден надзор, што е и обврска на органиците на државната управа кој вршат надзор согласно цитираниот член 53 од Законот за организација и работа на органиците на државната управа. Во контекст на наведеното, произволни се констатациите од иницијативата дека оваа оспорена одредба уредувала дека друг надлежен орган давал мислење за нестручно и несовесно работење на извршителите, бидејќи мислењето кое може да се побара е само во насока на утврдување на потребата за вршење на вонреден надзор, а не во насока на формирање на мислење или оценка за нестручно и несовесно работење, што е во надлежност на дисциплинската Комисија, согласно Законот за извршување. Оттука и од аспект на овие наводи, Судот оцени дека не може да се доведе под сомнение согласноста и на оваа оспорена одредба од Правилникот со Уставот и Законот.

5. Тргувајќи од погоре изнесеното, Судот утврди дека со пропишаните оспорени одредби од Правилникот се утврдуваат и се разработуваат одделни одредби на законите и други прописи заради нивно извршување, односно се уредени во насока на операционализација на одредбите од Законот, поради што Судот оцени дека во конкретниот случај, не може да се постави прашањето за согласноста на оспорените членови 4, 5 и 6 од Правилникот за начинот на вршење надзор над работата на Комората и извршителите со цитираните одредби од Уставот и Законот.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе, во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.200/2010)

54.

У.бр.197/2009

- Организација и функционирање на Собранието на Република Македонија

- Organisation and functioning of the Assembly of the Republic of Macedonia

- Материјата опфатена во Законот за Собранието на Република Македонија е надвор од материјата опфатена со Деловникот на Собранието на Република Македонија, при што законските одредби помагаат и го олеснуваат остварувањето на организацијата и функционирањето на Собранието на РМ и со тоа ја разработуваат и прецизираат уставната положба на Собранието, а не го déroгираат Уставот и Деловникот, поради што Законот има уставна основа.

- The matter encompassed in the Law on the Assembly of the Republic of Macedonia is beyond the matter covered in the Rules of Procedure of the Assembly of the Republic of Macedonia, whereby the legal provisions aid and facilitate the realisation of the organisation and functioning of the Assembly of RM and thereby they further work out and specify the constitutional position of the Assembly, and do not derogate the Constitution and Rules of Procedure, as a result of which the Law has a constitutional ground.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 23 март 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на Законот за Собранието на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.104/2009), во целина.

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, Законот во целина бил противуставен со оглед дека ја девалвирал, релативизирал уставната материја од членовите 61-78 од Уставот на Република Македонија така што ја спуштал на пониско, законско ниво, а тоа не било дозволено од уставно-правен аспект односно оваа материја не можела да се уредува со закон во ситуација кога таа е уредена со Уставот. Поради тоа, Законот во целина не бил во согласност со темелната вредност владеењето на правото определена во член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, ниту со член 51 од Уставот, а особено не бил во согласност со член 61 став 2 од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека оспорениот закон е донесен на 17 август 2009 година и дека влезе во сила осмиот ден од објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“ (на 25 август 2009 година).

Законот содржи 9 глави. Во Глава I насловена како „Основни одредби“, на која и' припаѓаат членовите 1-4, се определува дека со Законот се уредуваат одделни прашања за функционирањето на Собранието на Република Македонија и дека прашањата поврзани со организацијата и функционирањето на Собранието што не се уредени со Законот се уредуваат со Уставот на Република Македонија и Деловникот на Собранието на Република Македонија (член 1), дека Собранието е претставнички орган на граѓаните и носител на законодавната власт на Републиката и дека пратениците во Собранието се избираат за време од четири години на општи, непосредни и слободни избори со тајно гласање, при што пратеникот ги претставува граѓаните и во Собранието одлучува по свое уверување (член 2), дека надлежностите на Собранието се остваруваат на начин и во постапка утврдени во Уставот, Деловникот и закон, а правата и должностите на пратениците се уредуваат со Уставот, Законот за пратеници, Деловникот и други закони (член 3) и дека Собранието има седиште во Скопје и има печат со определена форма и содржина (член 4).

Во Глава II насловена како „Започнување и престанување на мандатот и неспојливост на функцијата пратеник со вршење на други јавни функции или професии“, на која и' припаѓаат членовите 5-7 од Законот, се определува дека мандатот на пратениците го верифицира Собранието и трае од денот на верификување на нивниот мандат до денот на верификување на мандатот на новоизбраните пратеници но не повеќе од четири години, и во тој период пратеникот стекнува права и должности утврдени со Уставот, закон, Деловникот и со други прописи и општи акти, а начинот и постапката на верификација на мандатот на пратеникот, како и причините поради кои Собранието може да не го верификува мандатот на пратеникот, се уредуваат со Деловникот (член 5), при што на пратеникот му престанува мандатот пред истекот на времето за кое е избран ако поднесе оставка (алинеја 1), ако е осуден за кривично дело за кое е пропишана казна затвор во траење од најмалку пет години (алинеја 2), ако настапи случај на неспојливост со функцијата пратеник (алинеја 3), ако му престане државјанството на Република Македонија (алинеја 4), ако со правосилно решение биде лишен од деловната способност (алинеја 5) и во случај на смрт (алинеја 6), со тоа што ако пратеникот поднесе оставка Собранието

на првата наредна седница констатира дека на пратеникот му престанал мандатот од денот на одржувањето на таа седница, а во другите случаи мандатот на пратеникот му престанува со денот на настанувањето на случаевите што Собранието го констатира на првата наредна седница; покрај тоа, на пратеникот му престанува мандатот кога Собранието му го одзема мандатот согласно со Уставот, при што мандатот во таков случај му престанува на денот на одржувањето на седницата на Собранието на која е донесена одлуката за одземање на мандатот (член 6). Функцијата пратеник во Собранието се врши професионално и таа функција е неспојлива со вршење на други јавни функции или професии утврдени со закон (член 7).

Во Глава III насловена како „Организирање, услови за работа и податоци за имотна состојба на пратениците“, на која и’ припаѓаат членовите 8-19, најнапред се уредуваат условите за работа на пратениците (членовите 8-11), при што се определува дека пратеникот, освен работа на седниците на Собранието и на неговите работни тела, остварува контакти со граѓаните, невладините организации, Синдикатот, со меѓународните организации и други активности од надлежноста на Собранието (член 8), дека на пратеникот во вршењето на пратеничката функција му се обезбедува стручна, административна, техничка и друга услуга, со тоа што на секоја пратеничка група и на секои пет пратеници им припаѓа и по еден надворешен соработник за чие ангажирање средствата ги определува Буџетскиот совет на Собранието во рамките на средствата на Собранието во Буџетот на Република Македонија и тие лица се ангажираат за времетраење на мандатот на пратениците врз основа на договор што го склучува генералниот секретар на Собранието (член 9), дека на пратеникот му е овозможено користење на информативни и документациони материјали, како и комуникациони врски (член 10) и дека органите на локалната самоуправа им обезбедуваат еднаква помош на пратениците во извршувањето на нивната функција, како и работна просторија и услови за контакт со граѓаните од неговата изборна единица (член 11). Членовите 12-14 од Законот се однесуваат на организацијата на пратениците во пратенички групи, при што се определува дека пратениците во Собранието можат да се организираат во пратенички групи од најмалку пет пратеници така што еден пратеник може да припаѓа само на една пратеничка група и дека пратеничката група определува координатор и до двајца заменици, дека пратеничката група има право да користи посебна просторија и право на стручна помош од Стручната служба на Собранието (член 12), дека пратениците имаат

право да ги користат просториите што им се дадени на располагање за работа и состаноци согласно со актот за внатрешниот ред на Собранието (член 13) и дека пратениците можат да се организираат во Клуб на пратеници според правила за организација, задачите и начинот на работа донесени од Клубот (член 14). Членовите 15-16 од Законот се однесуваат на податоците за имотната состојба на пратениците, при што се определува дека пратеникот е должен во рок од 30 дена од верификацијата на мандатот да пополни анкетен лист со детален попис на имотот и да депонира изјава заверена кај нотар за откажување од заштита на банкарска тајна во однос на своите сметки, а истото тоа да го направи во рок од 30 дена по престанокот на мандатот и да ги достави тие акти до Државната комисија за спречување на корупцијата и Управата за јавни приходи (член 15), при што тие податоци претставуваат информации од јавен карактер и се објавуваат согласно со закон, освен податоците заштитени со закон (член 16).

Во Глава IV насловена како „Претседател и потпретседатели на Собранието“, на која и' припаѓаат членовите 17-19, се определува дека Собранието од редот на пратениците избира претседател и потпретседатели на Собранието, при што бројот на потпретседателите го утврдува Собранието и тие се избираат од редот на пратениците кои припаѓаат на различни политички партии застапени во Собранието од кои еден потпретседател припаѓа на најголема опозициона партија, а постапката за избор на претседател и потпретседатели на Собранието се уредува со Деловникот на Собранието (член 17), дека претседателот на Собранието го претставува Собранието, се грижи за примена на Деловникот и врши други работи утврдени со Уставот, Деловникот и закон (член 18) и дека потпретседателите на Собранието му помагаат на претседателот на Собранието во работата, го заменуваат во случај на спреченост или отсуство и вршат други работи од неговиот делокруг (член 19).

Во Глава V насловена како „Парламентарен надзор“, на која и' припаѓаат членовите 20-23, се определува дека надзорна расправа се одржува со цел да се добијат информации и стручни мислења за прашањата од делокруг на матичното работно тело во врска со утврдувањето и спроведувањето на политиката, извршувањето на законите и другите активности на Владата и на органите на државната управа, дека надзорната расправа ја спроведува матичното работно тело на Собранието кое може на седница да покани овластени претставници на Владата или на

органиците на државната управа како и други лица, а тие имаат обврска да присуствуваат на таа седница (член 20), дека иницијативата за одржување на надзорна расправа може да покрене еден член од матичното работно тело и по неа одлучува работното тело со мнозинство гласови од присутниот број членови но не помалку од една третина од вкупниот број членови, а ако 15 пратеници во писмена форма побараат одржување на надзорна расправа, тогаш претседателот на работното тело е должен веднаш да свика нејзино одржување (член 21), дека во текот на надзорната расправа, членовите на матичното работно тело и другите пратеници можат да поставуваат прашања до овластените претставници на Владата или на органиците на државната управа, потоа со повиканите лица може да се води дискусија само ако е неопходно да се усогласат или појаснат конкретни прашања и факти (член 22) и дека за надзорната расправа се води записник на кој можат да се направат технички и други исправки во согласност со лицето чија изјава е во прашање, при што работното тело до Собранието доставува извештај во кој е внесена суштината од надзорната расправа и може да предложи заклучоци кои се доставуваат и до Владата (член 23).

Во Глава VI насловена како „Координација на работата на Собранието“, на која и' припаѓа членот 24, се определува дека претседателот на Собранието со потпретседателите и координаторите на пратеничките групи секој понеделник одржува редовна координативна средба, а може да се одржуваат и ад хок координативни средби, при што се врши усогласување на распоредот за работа на работните тела во Собранието, како и на надзорните расправи, потоа вршат консултации по определени предлози на закони и ги усогласуваат ставовите и насоките за работата на посебна организациона единица-парламентарен институт, а за работењето на координативните средби претседателот на Собранието донесува Правилник (член 24).

Во Глава VII насловена како „Располагање со средствата“, на која и' припаѓа членот 25, се определува дека Собранието располага и набавува недвижни и движни ствари кои му се неопходни за остварување на своите надлежности, при што начинот на располагање и набавување на тие ствари, како и нивното евидентирање и запишување, се уредуваат со акт на Буџетскиот совет на Собранието, со тоа што договорите за продажба, размена, давање под закуп или на користење на недвижна и движна ствар ги склучува генералниот секретар во согласност со претседателот на Собранието и по претходно прибавено мислење од Буџетскиот совет на

Собранието, а пратениците, именуваните и избраните лица и вработените во Службата на Собранието се одговорни за совесно и наменско користење на стварите.

Во Глава VIII насловена како „Буџет на Собранието“, на која и' припаѓаат членовите 26-31, се определува дека во Собранието се основа Буџетски совет на Собранието составен од претседател, заменик претседател и девет члена од редот на пратениците на Собранието, при што претседател е еден од потпретседателите на Собранието, а заменик претседател е претседателот на Комисијата за финансирање и буџет, со тоа што составот на Буџетскиот совет го утврдува Собранието со одлука (член 26), дека Буџетскиот совет е надлежен да утврдува стратешки приоритети на Собранието за наредната година и нивно вклучување во Буџетот на Република Македонија, дава упатства и насоки за предлогот на буџетските барања и потребите за работа на Собранието, предлага на Владата на Република Македонија максимален износ на средства за Собранието за наредните три фискални години, го следи извршувањето на расходите во Буџетот на Собранието и предлага прераспределба на средствата во рамките на одобрените средства со Буџетот на Република Македонија, донесува деловник за својата работа (член 27), дека Буџетскиот совет во постапката за изготвување на Буџетот на Република Македонија врши постојани консултации и усогласувања со Министерството за финансии и со Владата на Република Македонија во врска со потребните средства на Собранието, при што на тие седници на Буџетскиот совет задолжително присуствува министерот за финансии (член 28), дека Буџетскиот совет работи на седници кои ги свикува и со нив претседава претседателот на Буџетскиот совет или неговиот заменик, со тоа што на седниците присуствуваат генералниот секретар на Собранието и раководителот на Секторот за финансиско-материјално работење на Службата на Собранието (член 29), дека Буџетскиот совет зазема ставови со мнозинство гласови од присутните членови, но не помалку од една третина од вкупниот број на членови (член 30) и дека стручно-административните работи за Буџетскиот совет ги врши Службата на Собранието (член 31).

Во Глава IX насловена како „Собраниски канал“, на која и' припаѓаат членовите 32-35, се определува дека Собранискиот канал ги информира и образува граѓаните за политичкиот живот преку парламентарни, образовни и граѓански програми, емитува програми од интерес за социјалната кохезија, меѓуетничкиот соживот, културните разлики и борбата против сите видови дискриминација,

обезбедува политичка рамноправност и соодветна јазична застапеност во емитуваните програми, со тоа што Собранието ја има програмската одговорност (член 32), дека Собранието основа Совет на Собранискиот канал составен од 11 члена од кои шест пратеници се од парламентарното мнозинство и четири пратеници се од парламентарната опозиција, а претседателот на Советот е потпретседателот на Собранието од редот на опозицијата предложен од претседателот на Собранието, при што во работата на Советот учествуваат и претставници од ЈП Македонска радиотелевизија и по потреба и надворешни членови-експерти од оваа област но без право на глас, со тоа што Советот на Собранискиот канал се состанува најмалку на три месеци (член 33), дека членовите на Советот на Собранискиот канал ги избира Собранието (член 34) и дека Советот ги разгледува прашањата од функционирањето на Собранискиот канал, а особено ја усвојува реализацијата на програмата, финансиското и инвестиционото работење во тековната година, донесува програмски, финансиски и инвестиционен план за наредната година, обезбедува емитување на активностите на Собранието, со тоа што трошоците се обезбедуваат од Собранието (член 35).

Во Глава X насловена како „Контакти на пратениците со граѓаните во изборните единици“, на која и’ припаѓа членот 36, се определува дека Собранието во соработка со единиците на локалната самоуправа обезбедува соодветни услови за остварување контакти на пратеникот со граѓаните во неговата изборна единица така што секој последен ден во работната недела (петок) е утврден за такви контакти, при што Собранието во тој ден не одржува пленарни седници, седници на работни тела и активности на пратенички групи за соработка со парламенти на други држави освен во итни и неодложни ситуации.

Во Глава XI насловена како „Потпишување и објавување на актите“, на која и’ припаѓаат членовите 37-39, се определува дека текстот на законот не се потпишува, а другите прописи и општи акти што ги донесува Собранието ги потпишува претседателот на Собранието (член 37), дека на денот на донесувањето на закон, претседателот на Собранието го доставува законот до претседателот на Републиката заради потпишување на указ за прогласување на законот, со тоа што во рок од седум дена претседателот на Републиката го потпишува указот или го известува претседателот на Собранието дека одлучи да не го потпише указот за прогласување на законот и во тој случај Собранието повторно го разгледува законот во рок од 30

дена од денот на донесувањето на законот, при што амандмани можат да се поднесуваат само во врска со укажувањата на претседателот на Републиката (член 38) и дека законите, другите прописи и општи акти пред да влезат во сила се објавуваат во „Службен весник на Република Македонија“ (член 39).

Во Глава XII насловена како „Служба на Собранието“, на која и' припаѓаат членовите 40-42, се определува дека стручните и други работи за потребите на Собранието, работните тела и пратениците ги врши Службата на Собранието, при што организацијата, задачите и работата на Службата се утврдува согласно со закон (член 40), дека со Службата раководи генералниот секретар на Собранието што го именува Собранието, потоа дека Собранието именува еден или повеќе заменици на генералниот секретар на Собранието и дека генералниот секретар при вработувањето во стручната служба на Собранието обезбедува примена на начелото на соодветна и правична застапеност на сите нивоа и почитување на критериумот на стручност и компетентност (член 42) и дека Собранието основа посебна организациона единица за зајакнување на својот законодавен и надзорен аналитичко-истражувачки капацитет (парламентарен институт), чија работа се уредува со посебен акт што го донесува генералниот секретар, врз основа на усогласени ставови и насоки од координацијата на претседателот на Собранието со потпретседателите и координаторите на пратеничките групи, и која единица претставува истражувачки центар кој на пратениците им обезбедува навремени, објективни и независни стручни истражувања и анализи за извршувањето на пратеничката функција, при што материјалите кои ги изготвува парламентарниот институт се изготвуваат и на јазикот и писмото на пратениците кои зборуваат јазик различен од македонскиот јазик кој го зборуваат најмалку 20% од граѓаните во Република Македонија; Управување и надзор над работата на парламентарниот институт врши Управувачки совет составен од координаторите на парламентарните групи, генералниот секретар на Собранието и други претставници, при што парламентарниот институт за своето работење доставува годишен извештај до Управувачкиот совет и до претседателот на Собранието (член 42).

Во Глава XIII насловена како „Одржување на редот во Собранието“, на која и' припаѓа членот 43, се определува дека одржувањето на редот во зградата и во просториите на Собранието го обезбедува посебна служба, при што лицата од посебната служба носат обележје на Собранието на Република Македонија на истакнато

место на облеката (став 1), дека овластените службени лица на органите на државната управа не можат без одобрение од претседателот на Собранието да имаат пристап во зградата и просториите на Собранието, ниту да преземаат мерки спрема пратениците, работниците во Службата и спрема други граѓани (став 2), дека не е дозволено носење на оружје во зградата на Собранието, освен за лицата овластени за одржување на редот во зградата на Собранието (став 3), дека за одговорноста за нарушување на редот во Собранието од страна на пратениците и надворешни лица кои учествуваат во работата на Собранието одлучува и донесува мерки претседателот на Собранието по претходна консултација со потпретседателите и координаторите на пратеничките групи (став 4), а за одговорноста на вработените во стручната служба и надворешните лица поканети од нив, соодветни мерки изрекува генералниот секретар на Собранието согласно со закон (став 5).

Во Глава XIV насловена како „Преодни и завршни одредби“, на која и’ припаѓаат членовите 44-47, се определува дека актите утврдени со овој закон ќе се донесат во рок од шест месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон (член 44), дека со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи одредбата од член 18 на Законот за пратеници, потоа Одлуката за основање на Буџетски совет на Собранието на Република Македонија и Одлуката за основање на Совет на Собранискиот канал (член 45), дека членот 9 од овој закон ќе почне да се применува од 1 јануари 2010 година, а членот 33 ставовите 1 и 2 од наредниот парламентарен состав (член 46) и дека овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“ (член 47).

Според тоа, од изнесената содржина на Законот произлегува дека со него се уредуваат одделни прашања поврзани со организацијата и функционирањето на Собранието на Република Македонија, а не организацијата и функционирањето на Собранието, и тоа: положбата и надлежностите на Собранието и на пратениците (Глава I), започнувањето и престанувањето на мандатот на пратеникот и неспојливоста на таа функција со вршење на други јавни функции или професии (Глава II), организирањето на пратениците во пратенички групи, условите за работа на пратениците и податоци за имотната состојба на пратениците (Глава III), прашања поврзани со претседателот и потпретседателите на Собранието (Глава IV), надзор од матичните работни тела на Собранието над работата на Владата и органите на државната управа (Глава V), координација меѓу претседателот, потпретседателите и координаторите на пратеничките

групи заради организација на работата на Собранието (Глава VI), располагање со недвижни и движни ствари на Собранието (Глава VII), основање, состав, надлежност и начин на работа на Буџетскиот совет на Собранието (Глава VIII), прашања поврзани со Собранискиот канал и информирањето на јавноста (Глава IX), контактирањето на пратениците со граѓаните во изборните единици (Глава X), потпишувањето и објавувањето на актите по донесувањето од Собранието (Глава XI), прашања поврзани со Стручната служба на Собранието, генералниот секретар и неговите заменици, како и посебната организациона единица-парламентарниот институт (Глава XII), одржувањето на редот во зградата и просториите на Собранието и за одговорноста за нарушувањето на редот (Глава XIII) и престанувањето на важењето на одредби од други закони и на подзаконски акти кои се во врска со прашањата уредени со овој закон, како и влегувањето во сила и примената на одредбите од овој закон (Глава XIV).

4. Во член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот се определува дека владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон (став 1); Секој е должен да ги почитува Уставот и законите (став 2).

Според член 61 од Уставот, Собранието на Република Македонија е претставнички орган на граѓаните и носител на законодавната власт на Републиката (став 1); Организацијата и функционирањето на Собранието се уредуваат со Уставот и со Деловникот (став 2).

Според член 62 од Уставот, Собранието го сочинуваат од 120 до 140 пратеници (став 1); Пратениците се избираат на општи, непосредни и слободни избори со тајно гласање (став 2); Пратеникот ги претставува граѓаните и во Собранието одлучува по свое уверување (став 3).

Според член 63 од Уставот, пратениците во Собранието се избираат за време од четири години. Мандатот на пратениците го верифицира Собранието. Мандатот почнува да тече од конститутивната седница на Собранието. Новоизбраното Собрание се состанува на конститутивна седница најдоцна 20 дена по одржаните

избори. Конститутивната седница ја свикува претседателот на Собранието од претходниот состав (став 1); Со закон се утврдува неспојливоста и неизберливоста на функцијата пратеник во Собранието со вршење на други јавни функции или професии (став 5).

Според член 64 од Уставот, пратениците уживаат имунитет (став 1); Пратеникот не може да биде повикан на кривична одговорност или да биде притворен за искажано мислење или за гласање во Собранието (став 2); Пратеникот не може да биде притворен без одобрување на Собранието, освен ако е затечен во вршење кривично дело за кое е пропишана казна затвор во траење од најмалку пет години (став 3).

Според член 65 од Уставот, пратеникот може да поднесе оставка (став 1); Пратеникот оставката ја поднесува лично на седницата на Собранието (став 2); На пратеникот му престанува мандатот кога е осуден за кривично дело за кое е пропишана казна затвор во траење од најмалку пет години (став 3); На пратеникот може да му биде одземен мандатот кога е осуден за кривично или друго казниво дело што го прави недостоен за вршење на функцијата пратеник, како и за неоправдано отсуство од Собранието повеќе од шест месеци. Одземањето на мандатот го утврдува Собранието со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници (став 4).

Според член 66 од Уставот, Собранието е во постојано заседание (став 1); Собранието работи на седници (став 2); Седниците на Собранието ги свикува претседателот на Собранието (став 3); Собранието донесува деловник со мнозинство гласови од вкупниот број пратеници (став 4).

Според член 67 од Уставот, Собранието од редот на пратениците избира претседател и еден или повеќе потпретседатели, со мнозинство гласови од вкупниот број пратеници (став 1); Претседателот на Собранието го претставува Собранието, се грижи за примената на Деловникот на Собранието и врши други работи утврдени со Уставот и со Деловникот на Собранието (став 2).

Во член 68 од Уставот се определува дека Собранието на Република Македонија, покрај другото, донесува закони и дава автентично толкување на законите (став 1 алинеја 2).

Според Амандман X на Уставот, Собранието може да одлучува ако на седницата присуствува мнозинство од вкупниот број

пратеници. Собранието одлучува со мнозинство гласови од присутните пратеници, а најмалку со една третина од вкупниот број пратеници, ако со Уставот не е предвидено посебно мнозинство (точка 1).

Според член 70 од Уставот, седниците на Собранието се јавни (став 1); Собранието може да одлучи да работи без присуство на јавноста со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници (став 2).

Според член 71 од Уставот, право да предлага донесување на закон има секој пратеник во Собранието, Владата на Република Македонија и најмалку 10.000 избирачи (став 1); Иницијатива за донесување на закон до овластените предлагачи може да даде секој граѓанин, група граѓани, институции и здруженија (став 2).

Според член 72 од Уставот, интерпелација може да се постави за работата на секој носител на јавна функција, Владата и секој нејзин член поединечно, како и за прашања од работата на државните органи (став 1).

Според член 73 од Уставот, Собранието одлучува за распишување на референдум за одделни прашања од својата надлежност со мнозинство гласови од вкупниот број пратеници (став 1).

Според член 74 од Уставот, Собранието донесува одлука за менување на границата на Републиката со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници (став 1).

Според член 75 од Уставот, законите се прогласуваат со указ (став 1); Указот за прогласување на законите го потпишуваат претседателот на Републиката и претседателот на Собранието (став 2); Претседателот на Републиката може да одлучи да не го потпише указот за прогласување на законот. Собранието повторно го разгледува законот и доколку го усвои со мнозинство гласови од вкупниот број пратеници, претседателот на Републиката е должен да го потпише указот (став 3); Претседателот е должен да го потпише указот, доколку според Уставот, законот се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници (став 4).

Според член 76 од Уставот, Собранието основа постојани и повремени работни тела (став 1); Собранието може да основа

анкетни комисии за сите области и за секое прашање од јавен интерес (став 2).

Во Амандман XI на Уставот се определува дека Собранието избира народен правобранител со мнозинство гласови од вкупниот број пратеници, при што мора да има мнозинство гласови од вкупниот број пратеници кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија (точка 1).

Според Амандман XII на Уставот, Собранието основа Комитет за односи меѓу заедниците. Комитетот го сочинуваат 19 члена од кои по седум члена од редот на пратениците во Собранието Македонци и Албанци и по еден од редот на пратениците Турци, Власи, Роми, Срби и Бошњаци. Доколку некоја од заедниците нема пратеници, народниот правобранител, по консултации со релевантните претставници на тие заедници, ќе ги предложи другите членови на Комитетот (точка 1).

Од изнесените уставни одредби произлегува дека владеењето на правото е една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија и таа вредност се остварува, покрај другото, преку усогласеноста на законите со Уставот и на другите прописи со Уставот и со законите, како и преку обврската на секој да ги почитува Уставот и законите.

Собранието на Република Македонија е дефинирано како претставнички орган на граѓаните и како носител на законодавната власт во Република Македонија, неговата организација и функционирање се уредуваат со Уставот и со Деловникот и се состои од определен број на пратеници избрани на непосредни и слободни избори со тајно гласање, со мандат од четири години.

Пратениците ги претставуваат граѓаните и во Собранието одлучуваат по свое уверување, нивната функција е неспојлива со вршење на други јавни функции или професии, пратеникот ужива имунитет и не може да биде повикан на кривична одговорност, ниту да биде притворен за искажано мислење или за гласање во Собранието, ниту пак може да биде притворен без одобрување на Собранието освен ако е затечен во вршење на кривично дело за кое е пропишана казна затвор во траење од најмалку пет години. Во однос на престанокот на функцијата, пратеникот може да поднесе оставка така што ја поднесува лично на седницата на Собранието, потоа мандатот му престанува кога е осуден за кривично дело за кое е

пропишана казна затвор во траење од најмалку пет години или може да му биде одземен мандатот кога е осуден за кривично или друго казниво дело што го прави недостоен за вршење на функцијата пратеник, како и за непоравдано отсуство од Собранието повеќе од шест месеци, а одземањето на мандатот го утврдува Собранието со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Собранието е во постојано заседание, работи на седници кои ги свикува претседателот на Собранието, Собранието го избира претседателот и еден или повеќе потпретседатели од редот на пратениците со мнозинство гласови од вкупниот број пратеници и тој го претставува Собранието, се грижи за примената на Деловникот на Собранието и врши други работи утврдени со Уставот и со Деловникот на Собранието. Собранието има уставно утврдена надлежност и во неа спаѓа, покрај другото, донесување на закони и давање на автентично толкување на законите, при што Собранието може да одлучува ако на седницата присуствува мнозинство од вкупниот број пратеници, со тоа што одлучува со мнозинство гласови од присутните пратеници но не помалку од една третина од вкупниот број пратеници ако со Уставот не е предвидено посебно мнозинство. Седниците на Собранието се јавни, но Собранието може да одлучи да работи без присуство на јавноста за што е потребно двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници. Право да предлага донесување на закон има секој пратеник во Собранието, Владата на Република Македонија и најмалку 10.000 избирачи, а иницијатива за донесување на закон до овластените предлагачи може да даде секој граѓанин, група граѓани, институции и здруженија. Интерпелација може да се постави за работата на секој носител на јавна функција, Владата и секој нејзин член поединечно, како и за прашања од работата на државните органи. Собранието одлучува за распишување на референдум за одделни прашања од својата надлежност за што одлучува со мнозинство гласови од вкупниот број пратеници, а донесува и одлука за менување на границата на Републиката со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници. Законите се прогласуваат со указ кого го потпишуваат претседателот на Републиката и претседателот на Собранието, со тоа што претседателот на Републиката може да одлучи да не го потпише указот, па доколку Собранието повторно го разгледа законот и го усвои со мнозинство гласови од вкупниот број пратеници, претседателот на Републиката е должен да го потпише указот. Претседателот е должен да го потпише указот ако според Уставот законот се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Собранието основа постојани и повремени работни тела, а може да основа анкетни комисии за сите области и за секое прашање од јавен интерес. Собранието избира народен правобранител со мнозинство гласови од вкупниот број пратеници, при што мора да има мнозинство гласови од вкупниот број пратеници кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија. Собранието основа Комитет за односи меѓу заедниците и него го сочинуваат 19 члена од кои по седум од редот на пратениците во Собранието Македонци и Албанци и по еден од редот на пратениците Турци, Власи, Роми, Срби и Бошњаци, а ако некоја од заедниците нема пратеници, народниот правобранител по консултации со релевантните претставници на тие заедници, ќе ги предложи другите членови на Комитетот.

Имајќи ја прецизно во предвид содржината на Законот за Собранието на Република Македонија во целина, од една страна, како и содржината на наведените уставни одредби на кои се повикува подносителот на иницијативата, од друга страна, Судот утврди дека законските одредби гледани како целина уредуваат други прашања од оние кои се уредуваат со Деловникот на Собранието на Република Македонија, дека тие одредби помагаат односно го олеснуваат остварувањето на организацијата и функционирањето на Собранието и дека законските одредби се движат во рамките на изнесените уставни определби. Во таа смисла, Судот смета дека Законот треба да се разбере како правен акт со кој се разработуваат и прецизираат уставните определби поврзани со организацијата и функционирањето на Собранието на Република Македонија, со што законодавецот не ја повредува својата уставна положба да донесува закони во рамките на уставните овластувања определена во член 68 алинеја 2 од Уставот, а не дека со Законот се дерогираат Уставот и Деловникот на Собранието и дека со тоа Законот го повредува членот 61 ставот 2 од Уставот како што смета подносителот на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов.
(У бр.197/2009)

55.

У.бр.117/2010

- Нотарот како повереник на Судот

- *The notary as an agent of the Court*

- Законското овластување за нотарот, тој да ги утврдува фактите во врска со предлозите за извршување засновани на веродостојни исправи, е дел од законската определба нотарот да биде повереник на Судот заради ефикасно вршење на судската функција, при што спорните прашања предизвикуваат постапката да продолжи пред надлежен суд, па нема повреда на темелната вредност – поделба на државната власт.

- *The legal authorisation of the notary to establish the facts in connection with the proposals for execution based on credible documents is part of the legal determination that the notary is an agent of the Court for the purposes of efficient performance of the judicial function, whereby the disputable issues result in continuation of the procedure before a competent court. Consequently, there is no violation of the fundamental value - division of state powers.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 5 октомври 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на Законот за изменување и дополнување на Законот за извршување („Службен весник на Република Македонија“ бр.83/2009) во целина и посебно на член 5, во делот во кој се определува

додавање на членовите 16-г и 16-ѓ, и на член 13 ставовите 3 и 4 од Законот.

2. Александра Илиева адвокатка од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, целината на оспорениот закон, како и одделно оспорените законски одредби, не биле во согласност со уставната определба за поделба на државната власт на законодавна, извршна и судска, затоа што нотарот не можел да ја замени судската власт со оглед дека бил дел од извршната власт и бил избран и разрешуван од министерот за правда.

Со целиот концепт на Законот се вршел упад на нотарите во судскиот систем и се отворал простор за многу злоупотреби и евентуални фалсификати кои теоретски можеле да добијат потврда за извршност, па Законот наместо да ги растерети судовите, ќе отворел поголема работа токму за судовите.

Со давањето можност на нотарот да одлучува за навременост, допуштеност и целосност на приговорот за извршување, се навлегувало во ингеренциите на судската власт и во нејзината самостојност.

Со иницијативата се предлага поништување на Законот во целина.

3. Судот на седницата утврди дека во член 1 од оспорениот закон се определува одредбите на Законот за извршување да се применуваат и за присилно извршување на нотарски исправи и други извршни исправи предвидени со закон.

Во членовите 2 и 3 од истиот закон се определува дека основа за извршување е и решение со кое се дозволува извршување врз основа на веродостојна исправа донесено од нотар.

Според член 4 од оспорениот закон, решението со кое се дозволува извршување врз основа на веродостојна исправа донесено од нотар станува извршна исправа со ставање на потврда за правосилност и извршност од нотарот.

Во член 5 од Законот се уредува постапката за донесување на решение со кое се дозволува извршување врз основа на веродостојна исправа (предлог од доверителот до нотарот по свој избор од подрачјето каде живее должникот-физичко лице односно каде е седиштето на должникот-правно лице – член 16-а од основниот текст на Законот), содржината на предлогот (барање да се донесе решение за задолжување на должникот, податоци за доверителот, должникот, видот и обемот на побарувањето, времето кога пристигнала обврската – член 16-б од основниот текст на Законот) и основот за донесување на решението (веродостојна исправа приложена кон предлогот, а тоа може да биде фактура, меница, чек, јавна исправа, ... – член 16-в).

Оспорениот член 16-г од основниот текст на Законот, кој е дел од член 5 од оспорениот закон за изменување и дополнување на Законот за извршување („Службен весник на Република Македонија“ бр.83/2009), се однесува на постапувањето по предлогот за донесување на решение со кое се дозволува извршување врз основа на веродостојна исправа, при што во ставот 1 од овој член на Законот се определува дека „ако нотарот оцени дека предлогот за донесување на решение со кое се дозволува извршување врз основа на веродостојна исправа е допуштен и основан, ќе донесе решение со кое се дозволува извршување врз основа на веродостојна исправа и ќе го достави до странките“. Според став 2 од истиот член на Законот, „ако нотарот оцени дека предлогот за донесување на решение со кое се дозволува извршување врз основа на веродостојна исправа не е допуштен или основан, ќе го препрати предметот до надлежниот суд за натамошно постапување и одлучување како да е поднесена тужба“. Во став 3 од истиот член на Законот се предвидува дека „ако нотарот оцени дека предлогот за донесување на решение со кое се дозволува извршување врз основа на веродостојна исправа не е уреден, ќе го врати на доверителот да го уреди според дадените насоки во рок од осум дена од денот на приемот на известувањето. Ако доверителот не го достави предлогот во определениот рок, предлогот ќе се смета за повлечен“. Во ставот 4 од истиот член на Законот се определува дека „ако доверителот го достави предлогот, а предлогот не е уреден согласно со дадените насоки, предлогот ќе биде отфрлен со решение, против кое е дозволена жалба во рок од осум дена до надлежниот основен суд на чие подрачје е седиштето на нотарот кај кој е поднесен предлогот.“

Членот 16-д од основниот текст на Законот, кој исто така е дел од член 5 на оспорениот закон, е посветен на приговорот против

решението со кое се дозволува извршување врз основа на веродостојна исправа (должникот го поднесува приговорот до нотарот кој го донел решението, во рок од осум дена од приемот на решението; за ненавремен, недозволен, нејасен, непотпишан, нецелосен приговор, нотарот ќе донесе решение за отфрлање, а ако приговорот нема такви недостатоци нотарот ги доставува списите до основниот суд на чие подрачје е седиштето на нотарот заради постапување по приговорот и донесување на одлука согласно на одредбите од Законот за парнична постапка за постапување по приговор за платен налог).

Оспорениот член 16-ѓ од основниот текст на Законот, кој е дел од член 5 на оспорениот закон, се однесува на потврдата за правосилност и извршност, при што во ставот 1 се определува дека „нотарот ќе стави потврда за правосилност и извршност на решението со кое се дозволува извршување, ако во рокот од осум дена не прими приговор, односно приговорот го отфрлил како ненавремен или недозволен“. Во ставот 2 од истиот член на Законот се определува дека „решението со кое се дозволува извршување со потврда за правосилност и извршност нотарот ќе му го достави на доверителот.“

Членовите 16-е и 16-ж од основниот текст на Законот, кои се составен дел од член 5 на оспорениот закон, се однесуваат на правото на нотарот на награда и надоместок на трошоците и обврската за плаќање на судска такса.

Со членовите 6-12 од оспорениот закон се уредува постапувањето по предлозите за извршување поднесени до основните судови (на пример, ако е донесено правосилно решение за извршување од судот, доверителите се должни во рок од шест месеци од примената на овој закон односно од 1 јули 2010 година до 1 јануари 2011 година да поднесат изјава до основниот суд за тоа на кој извршител да се достави предметот – член 7; ако доверителот не постапи согласно наведеното законско правило, се смета дека го повлекол предлогот за извршување, за што судот донесува решение против кое е дозволена жалба во рок од осум дена – член 9; по приемот на предметот извршителот е должен да го извести должникот дека извршувањето започнато пред судот продолжува кај извршителот – член 11 став 3; ...).

Со член 13 од оспорениот закон се уредува предавањето од судовите на нотарите на предлозите за извршување за кои не е донесено правосилно решение за извршување, при што во став 1 од

овој член на Законот се определува дека нотарот постапува по тие предмети како повереник на судот, а во став 2 се определува дека нотарот доставува решение за извршување до должникот со правна поука дека во рок од осум дена има право на приговор преку нотарот до судот кој го отстапил предметот.

Според оспорениот став 3 од член 13 на Законот, „кога приговорот е ненавремен, недозволен и нецелосен, нотарот го отфрла со решение против кое е дозволена жалба во рок од осум дена до судот кој го отстапил предметот.“

Според оспорениот став 4 од истиот член на Законот, „ако нотарот не го отфрли приговорот, предметот се доставува во судот и постапката продолжува како по тужба по приговор за издавање на платен налог.“

Во член 14 од оспорениот закон се определува дека извршното решение донесено од судот врз основа на веродостојна исправа, кое станало правосилно и извршно, стекнало својство на извршна исправа за наплата на парично побарување, а во член 15 од Законот се предвидува дека субјектите кои водат јавни книги и регистри имаат обврска да постапуваат според заклучокот на извршителот што го продолжува извршувањето.

Во член 17 од Законот се определува дека овој закон влегува во сила осмиот ден од објавувањето и дека ќе почне да се применува од 1 јули 2010 година.

4. Според член 8 став 1 алинеја 4 од Уставот, поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 53 од Уставот, адвокатурата е самостојна и независна јавна служба што обезбедува правна помош и врши јавни овластувања во согласност со закон.

Според Амандман XXV на Уставот, судската власт ја вршат судовите (точка 1 став 1), судовите се самостојни и независни и судат врз основа на Уставот и законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот (точка 1 став 2); Видовите, надлежноста, основањето, укинувањето, организацијата и составот на судовите, како и постапката пред нив, се уредуваат со закон, што се

донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници (точка 1 став 4).

Од изнесените уставни одредби произлегува дека поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија и дека судската власт ја вршат судовите, самостојно и независно, врз основа на Уставот, законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот. Надлежноста и постапката пред судовите, покрај другите уставно утврдени прашања во врска со судовите, се уредуваат со закон што се донесува со двотретинско мнозинство од вкупниот број пратеници. Адвокатурата е самостојна и независна јавна служба која обезбедува правна помош и врши јавни овластувања во согласност со закон, но од таквата уставна одредба произлегува и тоа дека со закон може да се довери вршење на јавни овластувања на јавна служба.

Според член 2 од Законот за нотаријатот („Службен весник на Република Македонија“ бр.55/2007, 86/2008 и 139/2009), нотаријатот е самостојна, независна јавна служба во која се вршат работи од видот на јавни овластувања врз основа на закон по барање на граѓаните, државните органи, правните лица и други заинтересирани институции.

Од изнесената законска одредба произлегува дека законодавецот со Законот за нотаријат пренел определени јавни овластувања на нотаријатот како нова самостојна и независна јавна служба.

Оспорениот Закон за изменување и дополнување на Законот за извршување („Службен весник на Република Македонија“ бр.83/2009) во целина и посебно член 5, во делот во кој се определува додавање на членовите 16-г и 16-ѓ, и член 13 ставовите 3 и 4 од Законот, се однесуваат на определувањето извршителите да постапуваат и според решение со кое се дозволува извршување врз основа на веродостојна исправа донесено од нотар, при што се уредува содржината на предлогот за извршување, основот за донесување на решението, постапувањето на нотарот по предлогот за извршување, постапувањето на извршителот по правосилно и извршно решение со кое се дозволува извршување донесено од суд. Во однос на постапувањето на нотарот по предлогот за извршување, Законот определува дека нотарот, врз основа на законски определените податоци во предлогот и приложената веродостојна

исправа кон него, утврдува дали предлогот за извршување е допуштен и основан и, ако предлогот ги исполнува законските услови, нотарот донесува решение кое го доставува до странките, па ако нема приговор против решението, нотарот става потврда за правосилност и извршност и извршителот го спроведува таквото решение; ако има допуштен, јасен и целосен приговор на решението преку нотарот до судот во рок од осум дена, нотарот го доставува предметот до надлежниот суд на натамошно постапување и донесување на одлука; доколку, пак, нотарот утврди дека предлогот за извршување е недопуштен или неоснован, ќе го препрати предметот до судот за натамошно постапување и одлучување, а ако е предлогот неуреден нотарот ќе даде насоки, по кои ќе ја продолжи постапката односно ако не се постапи по насоките, нотарот ќе донесе решение за отфрлање на предлогот против кое е дозволена жалба до надлежниот суд . Со други зборови, Законот го овластил нотарот да ги утврдува фактите во врска со предлозите за извршување засновани на веродостојни исправи донесени од нотар односно да постапува по неспорни прашања, што е дел од законската определба нотарот да биде повереник на судот заради ефикасно вршење на судската власт, а доколку се појави нешто спорно при таквото овластување на нотарот, постапката продолжува пред надлежниот основен суд. При таква состојба, оспорените законски одредби не определуваат навлегување на нотарите во судската власт и во нејзината самостојност, ниту пак ја повредуваат темелната вредност поделба на државната власт на законодавна, извршна и судска, поради што Судот утврди дека оспорените законски одредби се во согласност со член 8 став 1 алинеја 4, член 53 и со Амандман XXV на Уставот на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6 Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов, а во однос на член 5 од Законот со мнозинство гласови. (У бр.117/2010)

56.

У.бр.2/2011

- **Определување обврска за адвокатите да плаќаат коморска маркичка**

- *Defining an obligation for the attorneys to pay a chamber stamp*

- **Законодавецот има уставна основа да определи обврска за адвокатите да плаќаат коморска маркичка бидејќи адвокатурата е самостојна и независна јавна служба која се уредува со закон, а во тие рамки се определува и финансирањето на јавните овластувања на Комората, при што Законот за адвокатура ги определил и критериумите за плаќање на коморската маркичка.**

- *The legislator has a constitutional ground to determine an obligation for the attorneys to pay a chamber stamp since attorneyship is an autonomous and independent public service regulated by law, and within these frameworks the financing of the public mandates of the Chamber is also defined, whereby the Law on Attorneyship defined the criteria for the payment of the chamber stamp.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 9 ноември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 18 став 3 во делот „и коморска маркичка утврдена со акт на Адвокатската комора на Република Македонија и издадена од Адвокатската комора на Република Македонија“ и став 4 во делот „и коморска“ од Законот за адвокатура („Службен весник на Република Македонија“ бр.59/2002, 60/2006, 29/2007, 106/2008 и 135/2011).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Правилникот за коморска маркичка, донесен од Управниот одбор на Адвокатската комора на Република Македонија на 13 ноември 2010 година, Правилникот за измена и дополнување на Правилникот за дисциплинска одговорност, донесен од Управниот одбор на Адвокатската комора на Република Македонија на 18 септември 2010 година и Одлуката за висината на коморска маркичка, донесена од Управниот одбор на Адвокатската комора на Република Македонија на 18 септември 2010 година.

3. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означени во точката 1 од ова решение и уставноста и законитоста на актите на Управниот одбор на Адвокатската комора на Република Македонија означени во точката 2 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, оспорените делови од член 18 ставовите 3 и 4 на Законот значеле овластување на Адвокатската комора на Република Македонија да ја уреди коморската маркичка без да постојат законски критериуми за тоа, со што законодавецот пренел на Комората законска материја, поради што оспорените законски одредби излегле надвор од уставните рамки утврдени во член 53 од Уставот, јавните овластувања на адвокатурата како јавна служба да се уредат со закон. Оспорениот член не бил во согласност и со член 32 став 5 од Уставот со оглед дека ги уредувал правата на вработените и нивната положба со акт на Адвокатската комора наместо тоа да се направело со закон и со колективни договори.

Законодавецот требало да постапи по истата логика при уредувањето на коморската маркичка како и при регулирањето на коморскиот уписен влог кај кој е определено дека неговата висина не можела да изнесува повеќе од две просечни нето плати исплатени во Република Македонија во месецот пред донесувањето на одлуката (член 36 став 2 од Законот). Подносителот на иницијативата предлага при одлучувањето Судот да ја има предвид и определбата од член 35 на Законот за адвокатура дека адвокатите требале да плаќаат, покрај коморска маркичка, и адвокатска маркичка издадена од надлежен државен орган предвидена со посебен закон, потоа коморска членарина и коморски уписен влог, а тоа било многу.

Во иницијативата се наведува дека адвокатската маркичка и коморската маркичка биле две давачки за иста цел, па од уставно-правен аспект било нелогично таквото законско решение да опстане. Во иницијативата се укажува и на член 98 став 6 од Законот за парничната постапка со кој се утврдувале елементите на поднесокот на адвокатот (штембил на адвокатот и адвокатската маркичка предвидена со посебен закон), а не и коморска маркичка, па и тоа било причина за неуставност на оспорените законски одредби.

Според тоа, член 18 ставовите 3 и 4 од Законот не бил во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, член 32 став 5, член 51 и член 53 од Уставот на Република Македонија.

Правилникот за коморска маркичка се оспорува затоа што бил заснован на член 35 од Законот за адвокатура иако таа законска одредба не ја овластувала Адвокатската комора да донесува правилник, туку само ги определувала изворите за финансирање на Комората, поради што Правилникот немал законска основа да биде донесен. Покрај тоа, Правилникот бил донесен на 13 ноември 2010 година и во член 3 определувал дека висината на коморската маркичка ја утврдува Управниот одбор на Комората, а пак Управниот одбор донел Одлука за висината на коморската маркичка уште на 18 септември 2010 година, па таквиот редослед на дејствија значел повреда на темелната вредност владеење на правото, поради што Правилникот и Одлуката не биле во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, член 32 став 5, член 51 и член 53 од Уставот и со член 18 став 3 од Законот за адвокатура. Членот 8 од Правилникот определувал дека Правилникот влегува во сила со денот на неговото донесување (13 ноември 2010 година) и дека ќе се применува од 1 февруари 2011 година, но членот 52 ставовите 1 и 2 од Уставот утврдувал дека законите и другите прописи се објавуваат во „Службен весник на Република Македонија“ во рок од седум дена од денот на нивното донесување, па бидејќи Правилникот не бил објавен во наведениот рок, тој немал правно дејство.

Со членовите 1 и 2 од Правилникот за измена и дополнување на Правилникот за дисциплинска одговорност се определувало дека неплаќањето на коморска маркичка претставува потешка дисциплинска повреда на адвокатската должност, но неплаќањето на коморската маркичка никако не можело да се подведе под потешка повреда бидејќи член 12 од Правилникот за дисциплинска одговорност под тоа подразбирал неизвршување или очигледно несовесно вршење на работите на пружање правна помош

и вршење на јавни овластувања, а неплаќањето на коморска маркичка не спаѓало под ништо од тоа, поради што подносителот на иницијативата смета дека членовите 1 и 2 од Правилникот не биле во согласност со член 8 став 1 алинеја 3 и членовите 51 и 53 од Уставот, како и со член 30 од Законот за адвокатура. Во однос на член 3 од оспорениот правилник, со кој се определувало дека Правилникот влегува во сила со денот на неговото донесување од Управниот одбор на Комората, се смета дека не е во согласност со член 52 ставовите 1 и 2 од Уставот, со оглед дека не предвидел објавување, поради што Правилникот бил без правно дејство.

Подносителот на иницијативата предлага при одлучувањето за основаноста на наводите во иницијативата околу овој правилник, Судот да го има предвид и член 23 став 2 точка 6 од Законот за адвокатура, според кој на адвокатот му престанува правото на вршење на адвокатска дејност само ако не врши уплата на коморска членарина, а не и коморска маркичка.

Со иницијативата се предлага изрекување на привремена мерка заради спречување да настанат тешко отстранливи последици.

4. а) Судот на седницата утврди дека во член 18 став 3 од Законот за адвокатура („Службен весник на Република Македонија“ бр. 59/2002, 60/2006, 29/2007, 106/2008 и 135/2011) се определува дека „на секој поднесок или исправа составена во адвокатска канцеларија, адвокатот е должен да стави штембил на адвокати, односно штембил на адвокатско друштво, адвокатска маркичка, издадена од надлежен државен орган, предвидена со посебен закон и коморска маркичка утврдена со акт на Адвокатската комора на Република Македонија и издадена од Адвокатска комора на Република Македонија.“

Според став 4 од истиот член на Законот, „при застапување пред суд и други органи адвокатот е должен на судот да му предаде соодветна адвокатска и коморска маркичка за тоа застапување.“

Наведените законски одредби се внесени во основниот текст на Законот, со Законот за изменување и дополнување на Законот за адвокатура („Службен весник на Република Македонија“ бр.60/2006 од 15 мај 2006 година). Со член 19 од истиот закон за изменување и дополнување на Законот за адвокатура се предвидува Адвокатската комора на Република Македонија да се финансира и со коморска маркичка, покрај со коморска членарина, коморски уписен

влог, подароци и фондации, закупнина (член 35 од основниот текст на Законот). Во член 24 од наведените законски изменувања и дополнувања се определува дека одредбите од членот 18 ставовите 3 и 4 ќе отпочнат да се применуваат во рок од шест месеца по издавањето на коморската маркичка од надлежен орган на Адвокатската комора на Република Македонија (член 39-а од основниот текст на Законот).

Таквите одредби за коморската маркичка не се менувани со измените и дополнувањата на Законот за адвокатура направени во 2007, 2008 и 2011 година.

Судот, исто така, утврди дека членот 18 ставовите 3 и 4 од Законот беше оценуван од Судот по предметот У бр.31/2007, при што со Решение донесено на 12 и 26 септември 2007 година се одлучи да не се поведе постапка за оценување на уставноста на тие законски одредби. Но, тогаш Судот ги оценуваше тие законски одредби од друг аспект отколку што се оспорени со оваа иницијатива (таму беше оспорена адвокатската маркичка, а во овој случај коморската маркичка и таму наведените законски одредби беа спротивставени на член 55 ставовите 1 и 2 од Уставот, а во овој случај на член 32 став 5 и член 53 од Уставот). Покрај тоа, со Решение У бр.78/2007 донесено на 13 март 2008 година, Судот повторно се произнесе за уставноста на член 18 ставовите 3 и 4 од Законот така што не најде основи за поинакво одлучување од одлученото во Решението У бр.31/2007. Со наведеното решение Судот се произнесе и за член 35 став 5 од Законот за адвокатура така што не поведе постапка за определбата Адвокатската комора на Република Македонија да се финансира, покрај другото, и со средства прибирани од коморска маркичка, образложувајќи дека законодавецот има уставен основ во член 53 од Уставот да ги утврдува условите под кои може да се стекне статусот адвокат, како и да ги определува изворите на финансирањето на Адвокатската комора оставајќи разработката на одделните извори на финансирањето да се изврши со акт на Комората, заради остварување на самостојноста и независноста на адвокатурата како јавна служба која врши јавни овластувања во согласност со закон.

б) Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е владеењето на правото.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други

прописи со Уставот и со закон (став 1). Секој е должен да ги почитува Уставот и законите (став 2).

Според член 53 од Уставот, адвокатурата е самостојна и независна јавна служба што обезбедува правна помош и врши јавни овластувања во согласност со закон.

Од изнесените уставни одредби произлегува дека владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија и дека таа вредност се остварува така што законите мораат да бидат во согласност со Уставот а сите други прописи со Уставот и законите, при што секој субјект е должен да ги почитува Уставот и законите.

Од содржината на член 53 од Уставот произлегува дека адвокатурата е јавна служба што обезбедува правна помош, при што таа јавна служба е самостојна и независна и врши јавни овластувања кои и' се доверени со закон.

Од изнесената содржина на член 18 ставовите 3 и 4 од Законот гледана во целина, произлегува дека коморската маркичка се плаќа на секој поднесок, исправа или застапување пред суд или друг орган и дека утврдувањето и издавањето на коморската маркичка е делокруг на Адвокатската комора на Република Македонија. Според тоа, Законот определил критериуми во врска со плаќањето на коморската маркичка.

Од другите изнесени законски одредби (членовите 35 и 39-а од основниот текст на Законот) произлегува дека средствата обезбедени од коморската маркичка се користат за финансирање на Комората, со тоа што почетокот на користењето на тие средства законодавецот го препуштил на Комората определувајќи му рок од шест месеци од издавањето на коморската маркичка, а истовремено со Законот се оставени да постојат другите извори на финансирање на Адвокатската комора на Република Македонија.

Во врска со односот меѓу адвокатската маркичка и коморската маркичка, од содржината на член 18 став 3 од Законот произлегува дека адвокатската маркичка се утврдува со посебен закон и се издава од надлежен државен орган, за разлика од коморската маркичка која се утврдува и издава од Адвокатската комора на Република Македонија, па тоа укажува на постоење

суштинска разлика меѓу нив и не е во прашање иста цел како што смета подносителот на иницијативата.

Имајќи го предвид изнесеното, произлегува дека членот 18 ставовите 3 и 4 од Законот за адвокатура има уставна основа односно законодавецот ги определил критериумите врз основа на кои се плаќа коморска маркичка и се движел во рамките на определбата од член 53 на Уставот да ги уреди јавните овластувања на адвокатурата како самостојна и независна јавна служба, вклучително и финансирањето на тие јавни овластувања, поради што Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорената законска одредба со означената уставна одредба, а со тоа и со член 8 став 1 алинеја 3 и член 51 од Уставот.

Во однос на наводите во иницијативата за несогласноста на оспорената законска одредба со член 32 став 5 од Уставот, произлегува дека спротивставените одредби уредуваат различна материја со оглед дека правата на адвокатите и нивната положба како самостојна и независна јавна служба се разликуваат од правата на другите вработени и нивната положба, поради што Судот утврди дека членот 18 ставовите 3 и 4 од Законот не може да се оценува од тој аспект.

Во врска со другите четири причини за оспорување на наведената законска одредба (1. законодавецот не се однесувал кон коморската маркичка како што се однесувал кон коморскиот уписен влог со членот 36 став 2 од Законот за адвокатура односно не ја определил максималната висина на коморската маркичка; 2. било многу да се плаќа и коморска маркичка при постоење на плаќање на коморски уписен влог, коморска членарина и адвокатска маркичка; 3. адвокатската маркичка и коморската маркичка биле две давачки за иста цел, па било нелогично за иста цел два пати да се плаќа; 4. поднесоците на адвокатите според член 98 став 6 од Законот за парничната постапка содржеле штембил и адвокатска маркичка, па не требало да постои коморска маркичка), со овие причини не се иницира поведување постапка за оценување на уставноста на оспорените законски одредби, туку се изнесува визија за уредување на положбата на адвокатите односно се искажува мислење за тоа како нешто треба да биде, а тоа не е надлежност на Уставниот суд, поради што Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

5.а) Судот на седницата утврди дека трите оспорени акти донесени од Управниот одбор на Адвокатската комора престанале да важат.

Оспорениот правилник за коморска маркичка донесен од Управниот одбор на Адвокатската комора на Република Македонија на 13 ноември 2010 година, престанал да важи со член 2 од Правилникот за коморска маркичка донесен од Управниот одбор на Комората на 24 јуни 2011 година, оспорениот правилник за измена и дополнување на Правилникот за дисциплинска одговорност донесен од Управниот одбор на Комората на 18 септември 2010 година, престанал да важи со член 1 од Одлуката бр.02-950/2 донесена од Управниот одбор на Комората на 24 јуни 2011 година и оспорената одлука за висината на коморската маркичка донесена од Управниот одбор на Комората на 18 септември 2010 година, престанала да важи со член 2 од Одлуката бр.02-950/3 донесена од Управниот одбор на Комората на 24 јуни 2011 година.

б) Според член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Со оглед на тоа што оспорените три акти донесени од Управниот одбор на Адвокатската комора на Република Македонија престанале да важат, произлегува дека нема процесни претпоставки за постапување по тој дел од иницијативата, поради што Судот одлучи како во точката 2 од ова решение.

6. Имајќи предвид дека нема основа за поведување на постапка за оценување на уставноста на член 18 ставовите 3 и 4 од Законот за адвокатура, а воедно нема процесни претпоставки за постапување по делот од иницијативата што се однесува на уставноста и законитоста на трите акти на Адвокатската комора, Судот оцени дека нема основи за изрекување на привремена мерка.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.2/2011)

57.

У.бр.8/2011

- Доставување на одлуката за избор на државен службеник

- *Serving of the decision for election of a civil servant*

- На избраниот кандидат и на другите кандидати кои не се избрани во постапката за селекција и избор на државен службеник, им се врши достава на одлуката за избор на соодветен начин предвиден со Законот за државни службеници, кој не е спротивен на уставниот принцип за владеење на правото.

- *The elected candidate and the other candidates who were not elected in the procedure for selection and election of a civil servant shall be served the decision on the election in a corresponding manner defined by the Law on Civil Servants, which is not in contradiction with the constitutional principle of the rule of law.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 13 април 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 17-а став 11 во делот: „од денот на објавувањето на одлуката на веб страницата и на огласната табла на Агенцијата за администрација“, од Законот за државните службеници („Службен весник на Република Македонија“ бр.59/2000, 112/2000, 34/2001, 43/2002, 98/2002, 17/2003, 40/2003, 85/2003, 17/2004, 69/2004, 81/2005, 61/2006, 36/2007, 161/2008, 6/2009, 114/2009, 35/2010, 167/2010 и 36/2011).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на дел од одредбата на Законот означен во точката 1 од ова решение. Според наводите во иницијативата членот 17-а став 11 (во иницијативата се наведува став 8), во делот: „од денот на објавувањето на одлуката на веб страницата и на огласната табла на Агенцијата за администрација“, од Законот за државните службеници не бил во согласност со уставното начело за владеење на правото утврдено во членот 8 став 1 алинеја 3 и членот 51 од Уставот. Ова поради тоа што рокот за изјавување на жалба морал да тече од денот на доставувањето на одлуката за избор, а не од денот на нејзиното објавување на веб страницата и на огласната табла на Агенцијата за администрација. Од овие причини се предлага Судот за оспорениот дел од одредбата од Законот да поведе постапка за оцена на уставноста.

3. Судот на седницата утврди дека во членот 17-а став 11 од Законот е предвидено дека против одлуката за избор од ставот 1 на овој член незадоволниот кандидат има право на жалба до Агенцијата, во рок од осум дена од денот на објавувањето на одлуката на веб страницата и на огласната табла на Агенцијата за администрација.

4. Согласно членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Законот за државните службеници ги уредил прашањата кои се однесуваат на опфатот на државната служба, статусот, правата, должностите и одговорностите на државните службеници, системот на плати и надоместоци на плати за државните службеници, како и надлежностите на Агенцијата за администрација.

Според одредбите од членот 3 од Законот, државен службеник е лице вработено во државната служба кое врши стручни, нормативно правни, извршни, управни, управно-надзорни, плански, материјално финансиски, сметководствени, информатички и други работи од надлежност на органот во согласност со Уставот и со закон

(став 1), а државна служба, во смисла на овој закон, се органите на државната и локалната власт и другите државни органи, основани согласно со Уставот и со закон (став 2).

Според членот 7 од овој закон, Агенцијата за администрација е самостоен државен орган со својство на правно лице, Агенцијата за својата работа поднесува годишен извештај на усвојување до Собранието на Република Македонија, најдоцна до крајот на првото тримесечје на тековната, за претходната година и Агенцијата ги врши работите кои се определени во ставот 3 на овој член од Законот, и тоа: - дава писмена согласност на актите за внатрешна организација и систематизација на работните места на органите од членот 3 став 2 на овој закон, - организира и спроведува постапка за селекција и вработување на државен службеник, - одлучува по жалби и приговори на државните службеници, како второстепен орган и - врши и други работи утврдени со закон.

Во делот од Законот, кој е насловен „Вработување и мобилност во државната служба“, меѓу другото, е уредено дека слободно работно место во државната служба се пополнува преку објавување на јавен оглас, објавување на интерен оглас, преземање на државен службеник од еден во друг орган на работно место во исто звање и распоредување на државен службеник во истиот орган на друго работно место во исто звање. Во државната служба може да се вработи лице кое ги исполнува општите услови (државјанство, полнолетство, здравствена состојба и да нема изречена казна со правосилна судска одлука за забрана на вршење на професијата, дејноста или должноста) и посебните услови (да има соодветно образование, да има потребно работно искуство во структурата и други услови од актот за систематизација на работните места). По барање на органот, Агенцијата објавува јавен оглас и со одредбите од Законот е детално уредена постапката што Агенцијата ја спроведува преку Комисијата за селекција на државен службеник во состав утврден со Законот. Постапката за селекција, според членот 16, се состои од административна селекција, испит за државен службеник и интервју. Според членот 17, административната селекција се спроведува во рок од пет дена по завршување на јавниот оглас, испитот се спроведува во рок од 10 до 15 дена по завршување на административната селекција, а врз основа на резултатите од испитот и од образованието, Комисијата спроведува интервју со петте најуспешни кандидати кои го положиле испитот и во рок од три дена Комисијата доставува ранг листа од три најуспешни кандидати до

секретарот, односно функционерот кој раководи со органот каде што не се именува секретар.

Според членот 17-а од Законот, секретарот односно функционерот кој раководи со органот каде што не се именува секретар, во рок од три дена по добивање на ранг листата е должен да изврши избор на кандидатот (став 1); Избраниот кандидат полага психолошки тест и тест за интегритет, а трошоците за полагање паѓаат на товар на избраниот кандидат (став 2); Мислењето од спроведениот психолошки тест и тест за интегритет, ангажираното лиценцирано стручно лице го доставува до органот (став 3); Психолошкиот тест и тестот за интегритет со избраниот кандидат се спроведува во рок од десет дена, но не пократко од пет дена од денот на донесувањето на одлуката за избор (став 4); Избраниот кандидат во рок од 5 дена од денот на приемот на известувањето за неговиот избор е должен да достави до органот докази за исполнување на општите и посебните услови, доказот дека не му е изречена казна со правосилна одлука на судот за забрана на вршење на професија, дејност или должност го обезбедува органот, а ако избраниот кандидат не ги исполнува општите и посебните услови постапката се повторува за следните двајца кандидати од ранг листата, а ако и тие не ги исполнуваат условите постапката за вработување на државен службеник се повторува (ставови 5, 6, 7 и 8); Ако органот не го изврши изборот на кандидат кој ги исполнува условите, нова постапка не може да се спроведе пред истекот на шест месеци (став 9); Одлуката за избор на државен службеник се објавува на веб страницата и огласната табла на Агенцијата за државни службеници (став 10).

Според ставот 11 од овој член од Законот, против одлуката за избор од ставот 1 на овој член незадоволниот кандидат има право на жалба до Агенцијата, во рок од осум дена од денот на објавувањето на одлуката на веб страницата и на огласната табла на Агенцијата за администрација.

Според ставот 12 од овој член од Законот, Агенцијата одлучува во рок од осум дена од денот на приемот на жалбата.

Според ставовите 13, 14 и 15 од овој член од Законот, жалбата го одлага извршувањето на одлуката, против одлуката на Агенцијата незадоволниот кандидат има право на тужба пред надлежен суд во рок од 15 дена од денот на приемот на одлуката и по завршувањето на постапката за избор, секретарот, односно функционерот кој раководи со органот каде што не се именува

секретар, донесува решение за вработување на пробна работа. (Пробната работа е регулирана со одредбите од членовите 17-ј, 17-к и 17-л од овој закон. По пробната работа од 6 - 12 месеци, секретарот односно функционерот на органот донесува решение за стекнување на статус на државен службеник и распоредување на работно место. Против ова конкретно решение избраниот кандидат за државен службеник, има право на жалба до Агенцијата во рок од 8 дена од денот на приемот на решението, по која Агенцијата одлучува во рок од 8 дена од приемот на жалбата, а против второстепениот акт има право на тужба пред надлежен суд во рок од 15 дена од денот на приемот).

Од погоре изнесеното, треба да се има предвид дека во постапката за избор на државен службеник претходи постапка за селекција на кандидатите и на селектираните кандидати им се врши достава на одлуката за избор на кандидат, донесена од секретарот, односно функционерот на органот, преку електронска форма, односно преку веб страницата и огласната табла на Агенцијата, при што им е овозможено и правото на жалба.

Одлуката за избор, како акт на одлучување на органот се доставува со предавање на конкретното лице кое е избрано, а се доставува преку веб страницата и огласната табла на Агенцијата до другите кандидати. Потоа, второстепениот акт како акт донесен од Агенцијата, исто така се доставува со предавање на лицето кое е жалител а кое потоа има право во определен рок да поднесе и тужба пред надлежен суд против второстепениот акт на Агенцијата. Оттука, достапноста на актите е овозможена на сите кандидати од постапката, имајќи притоа во предвид дека достава со предавање се врши само на лицето кое е избрано и во второстепена постапка на лицето кое е жалител, додека на селектираните кандидати доставата на одлуката за избор се врши преку веб страницата и огласната табла на Агенцијата, но кога се во својство на жалители, второстепениот акт од Агенцијата им се доставува со предавање на подносителите на жалбите.

Имено, на избраниот кандидат како странка и другите заинтересирани странки од постапката за селекција и избор на државен службеник, им се врши достава како што е погоренаведено и сите имаат право на жалба против одлуката за избор, каде неспорно, се решава конкретен однос помеѓу органот и лицето што го избира органот, што е право на органот по закон, да избира, и е акт на негово одлучување. Сепак, законодавецот овозможил во тој однос правото

на жалба да го имаат кандидатите од постапката, а доставата во овој дел ја усогласил соодветно и на одредбите од членот 78 од Законот за општата управна постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр.38/2005 и 110/2008), според кој „Доставувањето на писменото (покана, решение, заклучоци и на друг службени списи) се врши на следниов начин: со предавање од страна на органот, по пошта, со јавна објава и на друг начин утврден со закон (став 1). Во случаите кога органите вршат доставување на писменото во електронска форма, писменото не го доставуваат и на начин утврден во ставот 1 на овој член (став 3).

Пред Судот посебно го ценеше прашањето дали се повредува уставниот принцип на владеење на правото, со предвидената достава на Одлуката за избор. Притоа, Судот имаше предвид дека сите кандидати имаат достапност до одлуката преку објавата, а со тоа и право да изјават жалба. Доколку видот на доставата е „со предавање на одлуката од страна на органот „што повлекува различни датуми на доставата и приемот, а со тоа различен тек на рокот од 8 дена за поднесување на жалба од страна на бројните селектирани кандидати Судот оцени дека би се довела во прашање економичноста на целата постапка и извршноста на одлуката за избор, како акт на одлучување на органот за која законодавецот сепак предвидел можност за изјавување на жалба во рок кој почнува да тече од определен датум - 8 дена по објавата и оценка на нејзината законитост од второстепен орган.

Од изнесената уставносудска анализа Судот утврди дека оспорената одредба од Законот за државните службеници не може уставно да се проблематизира бидејќи е правно издржана норма која не остава простор за правна несигурност бидејќи со неа е обезбеден начин на запознавање и увид на кандидатите од постапката за селекција и избор на одлуката на органот за избор на конкретното лице од кој датум на објава тече рокот за жалба.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.8/2011)

58.

У.бр.140/2011

- Ненамерниот превид или пропуст при изготвувањето на законскиот текст не го повредува принципот на владеење на правото

- The unintentional blunder or omission in the preparation of the legal text does not violate the principle of the rule of law

- Законодавецот не го повредува Уставот кога во законската норма го определува просторот во кој се преземаат законски предвидените дејствија.

- Ненамерниот превид или пропуст при изготвувањето на законскиот текст не го повредува принципот на владеење на правото (член 8 став 1 алинеја 3) од Уставот и не може да предизвика покренување на механизмот на уставно-судска оценка кога од целината на уредената проблематика јасно произлегува што сакал да уреди законодавецот.

- The legislator does not violate the Constitution when he defines in the legal norm the area in which the legally envisaged actions are taken.

- The unintentional blunder or omission in the preparation of the legal text does not violate the principle of the rule of law (Article 8 paragraph 1 line 3) of the Constitution and may not cause initiation of the mechanism of constitutional-court appraisal when from the wholeness of the regulated matter it arises clearly what the legislator wanted to regulate.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992) на седницата одржана на 5 октомври 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 293-а став 1 во делот: „писарницата на“ и став 8 во деловите: „писарницата на“ и “Доколку директорот нема писарница, барањето се поднесува во писарницата на седиштето на Државниот управен инспекторат.“ од Законот за опшата управна постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр. 38/2005,110/2008 и 51/2011).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на делови од член 293-а ставови 1 и 8 од Законот за општата управна постапка, означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата оспорените делови од законската одредба не биле во согласност со Уставот од причина што писарницата на функционерот кој раководи со органот, односно раководното лице на органот кој постапува по поднесокот и писарницата на директорот на Државниот управен инспекторат, не биле органи на државната управа или организации и друг орган што врши јавни овластувања и според тоа законодавецот не можел да ги предвидува со оспорените законски одредби. Ова нешто произлегувало од содржината на Амандманот XXI став 2 од Уставот, според кој, право на жалба или друг вид на правна заштита против поединечни правни акти донесени во постапка од прв степен пред орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања се уредува со закон. Освен тоа, доколу директорот немал писарница, приговорот се поднесувал во писарницата на седиштето на Државниот управен инспекторат, а не барање, како што било погрешно предвидено во втората реченица на ставот 8 од членот 293-а од Законот. Поради сето наведено оспорените делови не биле во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, член 50 став 2, член 51 и член 96 од Уставот, како и со Амандманот XXI став 2 од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека, според член 293 став 1 од Законот за општата управна постапка, доколку надлежниот орган не донесе решение во рокот пропишан со материјалниот закон, подносителот има право во рок од три работни дена од истекот на тој рок, да поднесе барање до писарницата на функционерот кој рако-

води со органот, односно раководното лице на органот кој постапува по поднесокот, за донесување на решение по поднесеното барање.

Одредбата се оспорува во делот: „писарницата на“.

Според ставот 8 од истиот член од Законот, доколку инспекторот не постапи по известувањето од ставот 4 на овој член, подносителот на барањето во рок од пет работни дена има право да поднесе приговор до писарницата на директорот на Државниот управен инспекторат. Доколку директорот нема писарница, барањето се поднесува во писарницата на седиштето на Државниот управен инспекторат.

Предмет на оспорување е делот: “писарницата на“ и втората реченица од членот 293-а став 8 од Законот.

4. Согласно членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно Амандманот XXI со кој се заменува членот 15 на Уставот, се гарантира правото на жалба против одлуки донесени во постапка во прв степен пред суд. Правото на жалба или друг вид на правна заштита против поединечни правни акти донесени во постапка во прв степен пред орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања се уредува со закон.

Согласно членот 50 став 2 од Уставот, се гарантира судска заштита на законитоста на поединечните акти на државната управа и на другите институции што вршат јавни овластувања.

Во членот 51 од Уставот е предвидено дека во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Согласно член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Во конкретниот случај деловите: „писарницата на“ од членот 293-а ставови 1 и 8 од Законот за опшата управна постапка се

оспоруваат од причина што писарницата на функционерот кој раководи со органот, односно раководното лице на органот кој постапува по поднесокот и писарницата на директорот на Државниот управен инспекторат, не биле органи на државната управа или организации и друг орган што врши јавни овластувања од каде законодавецот не можел да ги предвидува со оспорените законски одредби. Освен тоа, доколу директорот немал писарница, приговорот се поднесувал во писарницата на седиштето на Државниот управен инспекторат, а не барањето, како што било погрешно предвидено во втората реченица на ставот 8 од членот 293-а од Законот.

Според оцена на Судот вака изнесените наводи се неосновани. Ова од причина што оспорените делови од одредбата поблиску ја определуваат просторијата (писарницата) во која се вршат административно-техничките работи во органот кој треба понатаму да постапува по поднесоците, писмената на странките, од каде тематиката на оваа одредба не е определување на органот кој треба да постапува по поднесоците на странките, туку простор во кој се преземаат дејствијата. Определувањето на органот надлежен за постапување следува во неоспорената содржина на членот 239-а од Законот, како и во целина на Законот, кое нешто останало незабележано од подносителот на иницијативата.

Според тоа оспорениот деловите: „писарницата на“ од членот 293-а ставови 1 и 8 од Законот за опшата управна постапка не можат да се доведат во релација со 8 став 1 алинеја 3, член 50 став 2, член 51 и член 96 од Уставот, како и со Амандманот XXI став 2 од Уставот.

По однос на второоспорениот дел од членот 239-а од Законот во иницијативата се наведува дека законодавецот погрешно предвидел право на поднесување на барање наместо да предвиди право на поднесување на приговор Судот оцени дека се неосновани.

Тргувајќи од анализата на воведната реченица на членот 239-а став 8 и особено од ставот 9 на истиот член од Законот, во кој пак е предвидена обврска за Државниот управен инспектор да го разгледа приговорот, произлегува дека е точно тврдењето во иницијативата за погрешно уредување, бидејќи законодавецот наместо да предвиди дека приговорот се поднесува до писарницата на Државниот управен инспектор предвидел барањето да се поднесе до писарницата. При тоа очигледно е дека е во прашање ненамерно сторен технички превид, бидејќи во ставот 8 од членот 239-а од Законот се уредува правото на приговор до Државниот управен

инспектор, од каде законодавецот требал да предвиди поднесување на приговор, а не на барање. Меѓутоа, според оцена на Судот, вака сторен ненамерен превид или пропуст при изготвувањето на законскиот текст не е од така силно влијание и значење за да може да предизвика покренување на механизмот на уставно-судска оцена, со оглед на тоа што од останатата неоспорена содржина на одредбата е јасно дека во овој случај станува збор за поднесување на приговор. При вакво уредување произлегува дека евентуална интервенција на Уставниот суд во оспорениот дел на членот 239-а став 8 од Законот не би променила ништо по однос на утврденото право за користење на предвиденото правно средство. Од друга страна, Собранието на Република Македонија е надлежно за исправки на законите, а не Уставниот суд.

Тргувајќи од наведеното Судот оцени дека оспорените делови на членот 239-а ставови 1 и 8 од Законот за општата управна постапка се во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, член 50 став 2, член 51 и член 96 од Уставот, како и со Амандманот XXI став 2 од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.140/2011)

59.

У.бр.36/2011

- Давање на бесплатна правна помош од страна на здружение на граѓани

- Provision of free legal assistance by an association of citizens

- Оспорената одредба не е ограничувачка и дозволува сите здруженија кои ја имаат предвидено оваа активност и ако ги исполнуваат условите утврдени со закон да можат да бидат

овластени да дават претходна правна помош, а оние кои во своите Статути тоа го немаат предвидено, можат да се стекнат со тоа право доколку го променат Статутот.

- Содржината на оспорената одредба која бара барателот на бесплатна правна помош да достави писмена изјава потпишана од него и од членовите на неговото семејство со кој живее во исто домаќинство и заеднички ги сносат трошоците за живот за нивниот вкупен движен и недвижен имот и дозвола за увид во сите податоци за нивната имотна состојба, е јасна и прецизна со дефинирани документи кои се поднесуваат од страна на барателот на бесплатна правна помош заради остварување на одредено право.

- Оспорената одредба која предвидува здруженијата на граѓани кои се заинтересирани да даваат претходна правна помош, да поднесат барање за добивање на овластување до Министерството кон кое приложуваат документи јасно ги дефинира критериумите врз основа на кои здружението може да добие овластување за давање на претходна правна помош и немаат ограничувачко дејство.

- *The contested provision is not restricting and allows all associations which have envisaged this activity and if they meet the conditions defined by law to be able to be authorised to provide preliminary legal assistance, and those which do not have envisaged that in their statutes to be able to gain that right if they change their statute.*

- *The content of the contested provision which requires the applicant for free legal assistance to submit a written statement, signed by him and by the members of his family he lives with in the same household and bears jointly the living costs, about their total movable and immovable property and permission for an insight into all the data about their property status is clear and precise with defined documents that are submitted by the applicant for free legal assistance for the purposes of exercising certain right.*

- *The contested provision, which stipulates the associations of citizens which are interested in rendering preliminary legal assistance to file with the Ministry an application for being granted an authorisation enclosing therewith documents,*

clearly defines the criteria on the basis of which the association may be granted authorisation to render preliminary legal assistance and they do not have a restricting effect.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 28 септември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 17 став 1 точка 3 во деловите: „актот за основање и“ и „на неговото основање“, член 20 став 2 во делот: „како и дозвола за увид во сите податоци за нивната имотна состојба“, член 30 став 1 во делот „актот за основање и“ и член 31 став 1 од Законот за бесплатна правна помош („Службен весник на Република Македонија“ број 161/2009).

2. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членовите од Законот означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, со членот 17 став 1 точка 3 и членот 30 став 1 од Законот за бесплатна правна помош се оневозможувало постоечките здруженија на граѓани да поднесуваат барање за добивање на овластување за давање на претходна правна помош, затоа што според одредбите на член 16 став 2 и член 17 од Законот за здруженија и фондации („Службен весник на Република Македонија“ бр.52/2010) актот за основање се донесувал само на основачкото собрание и актот за основање или негов дел може да се менува, ако за тоа било изрично волја на основачите додека траел процесот на регистрација, т.е. што значи не и подоцна. Подносителот на иницијативата смета дека таква интенција на законодавецот не била при донесувањето на Законот за бесплатна правна помош, а со тоа биле повредени темелните вредности на уставниот поредок на

Република Македонија, односно член 8 став 1 алинеите 3 и 7, член 51 и член 55 од Уставот на Република Македонија.

Од друга страна, од оспорениот член 20 став 2 и член 31 произлегувало дека овие одредби биле нејасни, непрецизни и не биле до крај дефинирани норми, кои оставале простор за слободно толкување и неконзистентна примена, а што не било во согласност со членот 8 став 1 алинеја 3, член 51, член 95 став 3 и член 96 од Уставот на Република Македонија. Имено, не било јасно како физичко лице – барателот за бесплатна правна помош ќе состави и кон барањето ќе достави дозвола за увид во сите податоци за нивната имотна состојба, кога тоа надлежниот орган го утврдувал по службена должност во самата постапка.

Поради тоа со иницијативата се бара да се поведе постапка за оценување на уставноста член 17 став 1 точка 3 во деловите: „актот за основање и“ и „на неговото основање“, член 20 став 2 во делот: „како и дозвола за увид во сите податоци за нивната имотна состојба“, член 30 став 1 во делот „актот за основање и“ и член 31 став 1 од Законот за бесплатна правна помош.

3. Судот на седницата утврди дека во членот 17 став 1 од Законот за бесплатна правна помош овластени здруженија на граѓани можат да даваат претходна правна помош доколку ги исполнуваат условите утврдени со овој закон, и тоа: да се запишани во Регистарот на здруженија на граѓани во Централниот регистар на Република Македонија; да имаат вработено најмалку еден дипломиран правник со положен правосуден испит; во актот за основање и статутот на здружението на граѓани една од целите на неговото основање е давање на претходна правна помош во областа за која се основани и да имаат склучено договор за осигурување на одговорност за можна штета при советување најмалку на најниската полиса/осигурителна сума.

Судот на седницата исто така утврди дека во членот 20 став 2 од овој Закон кон барањето за бесплатна правна помош барателот доставува и писмена изјава потпишана од него и од членовите на неговото семејство со кој живее во исто домаќинство и заеднички ги сносат трошоците за живот за нивниот вкупен движен и недвижен имот, како и дозвола за увид во сите податоци за нивната имотна состојба.

Судот на седницата констатира дека во членот 30 став 1 од овој Закон здруженијата на граѓани кои се заинтересирани да даваат претходна правна помош, поднесуваат барање за добивање на овластување до Министерството кон кое приложуваат документи согласно со членот 17 од овој закон, и тоа: актот за основање и статутот на здружението, доказ на вработено лице дипломиран правник со положен правосуден испит, копија од полисата за осигурување и доказ дека се запишани во Централниот регистар на Република Македонија на здруженијата на граѓани.

Судот на седницата исто така утврди дека во членот 31 став 1 од овој Закон министерот нема да запише адвокат во Регистарот на адвокати или запишаниот адвокат ќе го избрише од Регистарот на адвокати, во согласност со статутарните одредби на Адвокатската комора.

4. Согласно членот 110 алинеи 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Со Законот за бесплатна правна помош се уредува правото на бесплатна правна помош, постапката во која се остварува, корисниците, условите и начинот на неговото остварување, давателите на бесплатна правна помош, органите надлежни за одлучување, заштитата на правото на бесплатна правна помош, финансирањето и надзорот над неговото спроведување, организирање на денови на бесплатен правен совет, бесплатна правна помош во прекуграничните спорови, како и надзор над примената на одредбите на овој закон.

Со членот 17 од овој Закон се утврдени условите за здруженијата кои можат да даваат претходна правна помош, меѓу кои е и условот во актот за основање и Статутот на здружението една од целите на неговото основање е давање на претходна правна помош во областа за која се основани.

Ваквата одредба не е ограничувачка и дозволува сите здруженија кои ја имаат предвидено оваа активност и ако ги исполнуваат условите утврдени со закон да можат да бидат овластени да дават претходна правна помош. Здруженијата кои претходно во своите статути немале предвидено дека една од целите е давањето на претходна правна помош, не значи дека не можат да

направат промена на Статутот и да го исполнат условот предвиден со Закон. Законодавецот при дефинирањето на оваа законска норма имал предвид дека се работи за правна помош на определена категорија на граѓани. Заради избегнување на донесување на дискрециони одлуки со Законот се утврдени и определени критериуми врз основа на кои ќе се даде овластување за давање на претходна правна помош на здружението кое ги исполнува условите утврдени со Законот. Судот оцени дека оваа законска одредба не го ограничува правото на здружување, ниту пак вршење на дејност напротив утврдува критериуми за квалитетно извршување на со закон утврдени надлежности.

Со членот 20 став 2 од овој Закон, е утврдено дека кон барањето за бесплатна правна помош барателот доставува и писмена изјава потпишана од него и од членовите на неговото семејство со кои живее во исто домаќинство и заеднички ги снесат трошоците за живот за нивниот вкупен движен и недвижен имот, како и дозвола за увид во сите податоци за нивната имотна состојба. Содржината на наведениот член е јасна и прецизна со дефинирани документи кои се поднесуваат од страна на барателот на бесплатна правна помош заради остварување на одредено право.

Со членот 21, став 2 од Законот е утврдено дека надлежниот орган за имотната состојба е должен, врз основа на потпишаната изјава од членот 20 став 2 на овој закон, веднаш, а најдоцна во рок од три дена да ги достави бараните податоци за имотната состојба на лицето барател на бесплатна правна помош, по доставено барање од страна на Министерството.

Со овој член е утврдено правото на податоците наведени во изјавата да се потврдат со соодветна документација која се бара по службена должност од страна на органот кој ја спроведува постапката за бесплатна правна помош во конкретниот случај Министерството за правда-подрачно одделение каде е поднесено барањето. Според содржината на податоците кои се обезбедуваат по службена должност се одлучува за остварување на правото на бесплатна правна помош и тие се основа за потврдување на критериумите утврдени со закон врз основа на кои се донесува и одлуката.

Со членот 30, став 1 од Законот е утврдено дека здруженијата на граѓани кои се заинтересирани да даваат бесплатна правна помош, согласно овој закон поднесуваат барање за добивање

на овластување до Министерството кон кое приложуваат документи согласно член 17 од овој закон и тоа: актот за основање и Статутот на здружението, доказ за вработено лице-дипломиран правник со положен правосуден испит, копија од полисата за осигурување и доказ дека се запишани во Централниот регистар на Република Македонија на здруженија на граѓани.

Во оваа одредба од Законот јасно се дефинирани критериумите врз основа на кои здружението може да добие овластување за давање на претходна правна помош и немаат ограничувачко дејство. Според ова решение слободата на здружувањето се утврдува на тој начин што ги означува целите на здружувањето кои се изразуваат во правец на политички, економски, социјални, културни и други права и уверувања и за нивна заштита, како и утврдувањето на организациониот облик на здружувањето што е во согласност со Уставот на Република Македонија. Здруженијата по својот карактер можат да бидат разновидни и во тој поглед основно правило е да се почитува постоењето на различни форми на здружување, што произлегуваат од нивниот карактер и интерес на дејствување.

Во членот 31, став 1 од Законот е утврдено дека Министерот нема да запише адвокат во Регистарот на адвокати или запишаниот адвокат ќе се избрише од Регистарот на адвокати, во согласност со статутарните одредби на Адвокатската комора.

Оваа законска одредба го уредува Регистарот на адвокати за потребите на бесплатната правна помош кој го води Министерството за правда. Постапката за запишување на адвокат во Регистарот на адвокати за бесплатна правна помош се уредува со Законот за бесплатна правна помош и е различна од постапката за запишување во Регистарот на адвокати која ја спроведува и води Адвокатската комора на Македонија.

Од изнесеното произлегува дека ниедна од оспорените законски одредби не е во спротивност со одредбите од Уставот на Република Македонија.

Имајќи го предвид наведеното Судот оцени дека оспорените законски одредби се во согласност со членовите 8 став 1 алинеите 3 и 7, став 2; 51 и 52 од Уставот на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер–Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.36/2011)

60.

У.бр.11/2011

- Запирање на постапката за оценување на уставноста на членот 46 став 2 алинеја 2 од Законот за судовите, поради неизгласување на предлогот за поништување на оспорената одредба од Законот, а при повторното гласање, Судот не го изгласа ниту предлогот за нејзино укинување.

- Suspension of the procedure for appraisal of the constitutionality of Article 46 paragraph 2 line 2 of the Law on the Courts, since the proposal for annulment of the contested provision of the Law was not adopted, and in the repeated voting the Court did not adopt the proposal for its repeal either.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” број 70/1992), на седницата одржана на 4 мај 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ЗАПИРА постапката за оценување на уставноста на членот 46 став 2 алинеја 2 од Законот за судовите (“Службен весник на Република Македонија” број 58/2006, 35/2008 и 150/2010).

2. Уставниот суд на Република Македонија, по повод поднесена иницијатива од Дељо Кадиев, адвокат од Скопје, со

Решение У.бр. 11/2011 од 9 февруари 2011 година, поведе постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означен во точката 1 од ова решение, затоа што се постави прашањето за нејзината согласност со одредбите на Уставот.

3. Собранието на Република Македонија, како доносител на оспорениот акт, во предвидениот рок, не достави одговор на наводите од Решението за поведување на постапка за оценување на уставноста на оспорената одредба од Законот.

4. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 46 став 2 алинеја 2 од Законот за судија на Вишиот управен суд може да биде избрано лице кое има работно искуство од најмалку три години непрекинат судиски стаж како судија во Управниот суд до моментот на пријавувањето за избор и кое во последната година од страна на Судскиот совет на Република Македонија е оценето со највисока позитивна оцена и во однос на другите пријавени лица има добиено најголем број бодови, согласно со закон или лице кое има шест години стаж на правни работи во државен орган со потврдени резултати во работата или кое во последната година е оценето со највисока позитивна оцена, согласно со закон.

5. Судот со Решение У.бр. 11/2011 од 9 февруари 2011 година, поведе постапка за оценување на уставноста на оспорената одредба од Законот, означен во точката 1 од решението, бидејќи Судот изрази сомневање за согласноста на оспорената одредба од членот 46 став 2 алинеја 2 од Законот со одредбите од член 9 став 2, член 23 и член 32 став 2 од Уставот на Република Македонија. Ова затоа што, со самото конкретизирање на судот во оспорената законска одредба од каде може да се врши избор на судии, прилегува дека другите судии кои ја извршуваат судската функција во другите видови судови, според ова законско решение, не можат да бидат избрани за виш управен судија. Во конкретниот случај, законодавецот со оспореното законско решение, не ги опфатил и другите лица кои вршат судска функција во останатите судови. Оттука, произлегува дека законодавецот при креирањето на оспорената законска одредба, точно конкретизирал кои лица, од кои државни органи и со каква професија, можат да бидат избрани како виш управен судија. Ова дотолку повеќе што лицата судии, не можат да се подведат под категоријата лица кои работат на “правни работи” во државен орган, која категорија, тргнувајќи од целината на оспорената законска одредба, јасно упатува дека станува збор за лица од државните органи кои не вршат судска функција, туку “правни

работи”. Поаѓајќи од изнесеното, Судот изрази сомнение дека со оспорената законска одредба, се ставени во привилегирана положба лицата кои вршат судска функција во Управниот суд во однос на лицата кои вршат судска функција во останатите судови, по однос достапноста за избор на конкретната судска функција за кое подеднакво ги исполнуваат сите претходни услови, спротивно на уставните начела за еднаквост и достапност на секое работно место, односно функција.

6. На одржаната седница на 4 мај 2011 година, Судот не го изгласа предлогот за поништување на оспорената одредба од Законот, а при повторното гласање, Судот не го изгласа ниту предлогот за нејзино укинување, поради што Судот одлучи да ја запре постапката по овој предмет.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и др Зоран Сулејманов. (У.бр.11/2011)

61.

У.бр.127/2011

- Статут на Адвокатската комора

- Statute of the Bar

- Со оглед на тоа што со оспорената Одлука се вршат измени и дополнувања на Статут донесен на 25 мај 2006 година кој не бил објавен во „Службен весник на Република Македонија“ и не влегол во сила, оспорената Одлука следователно не може да има правна сила и не може да егзистира во правниот поредок, поради што основано може да се постави прашањето за нејзината согласност со Уставот.

- Given that the contested Decision makes changes in and supplements to the Statute adopted on 25 May 2006 which was not published in the "Official Gazette of the Republic of Macedonia" and has not entered into force, the contested Decision may not have a legal force and may not exist in the legal order, as a result of which there is a ground to question its accordance with the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 9 ноември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на Одлуката за изменување и дополнување на Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.75/2011), донесена од Собранието на Адвокатската комора на Република Македонија.

2. Стамен Филипov од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение. Според наводите во иницијативата со оспорените одредби од Статутот, се утврдувала нова обврска за адвокатите за плаќање коморска маркичка за секој поднесок, исправа или застапување или за сите поднесоци, исправи и застапувања по сите предмети во една година, и биле утврдени начинот и условите за обезбедување на коморски маркички со уплата на средства на жиро-сметка на Адвокатската комора на Република Македонија. Ваквата определба во оспорениот акт на Комората, не била во согласност со членот 32 став 5 од Уставот, според кој остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат само со закон и со колективни договори, а во случајов се утврдува обврска со Статутот на Комората. Воедно, коморската маркичка не била предвидена во поднесоците на адвокатите, ниту во

членот 98 став 8 од Законот за парничната постапка, според кој: „Поднесокот од адвокатот задолжително содржи печат, односно електронски потпис од адвокатот и адвокатска маркичка предвидена со посебен закон. Во спротивно поднесокот се смета за неуреден и судот ќе го отфрли“.

Со оспорените одредби од Статутот се предвидувало адвокатот коморската маркичка да ја плаќа не само на секој поднесок, туку и на исправи и застапувања односно за сите поднесоци, исправи и застапувања по сите предмети во една година, што не било во согласност со членот 18 ставови 3 и 4 од Законот за адвокатурата.

Со оспорените одредби од Статутот, исто така, било предвидено паричните средства обезбедени од коморската маркичка да се распоредуваат за целите кои се наведени, меѓутоа таквото распоредување на паричните средства обезбедени од коморските маркички, исто така, немало уставен и законски основ. Адвокатите имале со закон утврдени давачки, па не можеле да се прифатат и други давачки определени со акт на Комората. Од наведените причини оспорените одредби во Статутот не биле во согласност со членот 8 став 1 алинеи 3 и 4, член 32 став 5, член 33, член 51, член 53 и член 68 став 1 алинеја 3 од Уставот, потоа, член 98 став 8 од Законот за парнична постапка, член 18 ставови 3 и 4 од Законот за адвокатурата и член 61 од Законот за организација и работа на органите на државната управа. Воедно, во иницијативата се бара Судот да донесе временна мерка со решение за запирање од извршување на поединечните акти и дејствија што се донесени, односно преземени врз основа на оспорените одредби од Статутот, бидејќи со нивно извршување би можеле да настанат тешко отстранливи последици.

3. Судот на седницата утврди дека Собранието на Адвокатската комора на Република Македонија на седницата одржана на 28 мај 2011 година ја донела оспорената одлука, која содржела:

„Член 1

Во член 23 став 2 се бришат алинеите 24 и 25, а досегашните алинеи 26, 27, 28 и 29 стануваат алинеи 24, 25, 26 и 27.

Член 2

Се врши бришење на потточка 2 во глава 6 - Постапка за полагање на адвокатски испит, односно бришење на членовите 55-а,

55-б и 55-в, а потточка 3 - Постапка за упис и одземање на лиценца станува потточка 2.

Член 3

Во член 83 став 3 од Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија зборовите: „тримесечно“ се бришат и се додва „еднаш годишно, однапред од 1.1. - 31.3. во тековната година“.

Член 4

Во член 83 од Статутот по ставот 3 се додаваат нов став 4 кој гласи:

„По истекот на периодот од 1.1. - 31.1. предвиден во став 3, Комората доставува до адвокатите кои не платиле коморска членарина опомена пред тужба со обврска во рок од 3 (три) дена да ја платат коморската членарина. По истекот на овој рок Комората ќе покрене тужба за долг“.

Член 5

Член 84 став 2 од Статутот се брише.

Во член 84 од Статутот по ставот 1 се додаваат три нови става 2, 3 и 4 кои гласат:

„Коморската маркичка адвокатот ја плаќа за секој поднесок, исправа и застапување или за сите поднесоци, исправи и застапувања по сите предмети во една година.

Ако адвокатот ги плаќа коморските маркички за секој поднесок, исправа и застапување тој е должен да обезбеди коморски маркички. Обезбедувањето на овие коморски маркички се врши со уплата на средствата на жиро-сметка на Адвокатската комора на Република Македонија.

Ако адвокатот плаќа коморски маркички за сите поднесоци, исправи и застапувања по сите предмети во една година, тој е должен да обезбеди 150 коморски маркички вкупно. Обезбедувањето на овие коморски маркички се врши со уплата на средствата на жиро-сметка на Адвокатската комора на Република Македонија. Уплатата се врши еднократно однапред за наредниот период од една година, сметано од денот на уплатата“.

Член 6

Член 85 од Статутот се менува и гласи:

„Паричните средства обезбедени од коморскиот уписен влог, коморската членарина, подароците и фондациите, закупнината и другите приходи во согласност со закон се користат за вршење на работите на Адвокатската комора на Република Македонија.

Паричните средства обезбедени од коморската маркичка се распределуваат на следниот начин и за следните цели:

- 1/3 (една третина) од вкупните средства припаѓаат на Адвокатската комора на Република Македонија заради остварување на потребите на сите адвокати и тоа: организирање на работата на стручната служба на Комората; изработка и водење на сите именици (за адвокати, стручни соработници, приправници); изработка на општите акти на Комората (Правилник за минимални хигиено-технички услови, Правилник за организација и систематизација на работните задачи во стручната служба на Комората, Правилник за дисциплинската одговорност на адвокатите, деловници за работа на органите на Комората); организирање на работата на органите на Комората (Собранието, Управниот одбор, Надзорниот одбор, Дисциплинскиот обвинител, Дисциплинскиот суд, Жалбениот совет); информирање на адвокатите (Информатор, Адвокатура); набавка на литература (стручна и научна, домашна и странска, ...); организирање и учество на работни средби (со државни органи и поединци, тематски или за општите состојби) и друго.

- 1/3 (една третина) од вкупните средства прибавени од адвокатите на таа заедница (за градот Скопје средствата се делат рамномерно на четирите адвокатски заедници) припаѓаат на адвокатските заедници заради остварување на потребите на сите адвокати од секоја адвокатска заедница одделно и тоа: организирање на работата на органите на Адвокатската заедница (простории, опрема, комунални трошоци) и друго.

- 1/3 (една третина) од вкупните средства припаѓаат на Адвокатската комора на Република Македонија заради остварување на посебни намени и тоа: доделување на адвокатите поединечно во случаеви на нивни солидарни потреби (лекување, погреб), награди (годишнини, афирмација на адвокатурата на Република Македонија), меѓународна соработка (конференции, семинари) и друго“.

Член 7

Се задолжува Управниот одбор на АКРМ да изготви пречистен текст на Статутот на АКРМ.

Член 8

Оваа одлука влегува во сила осмиот ден од нејзиното објавување во „Службен весник на Република Македонија“, а одредбите во врска со коморската маркичка ќе се применуваат од 1.09.2011 година“.

4. Судот на седницата утврди дека во 2002 година бил донесен Законот за адвокатура („Службен весник на Република Македонија“ бр. 59/2002, 60/2006, 29/2007 и 106/2008), а престанал да важи Законот за адвокатура од 1992 година („Службен весник на Република Македонија“ бр.80/1992).

Во 2002 година бил донесен и Статут на Адвокатската комора на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.97/2002) - 1 декември 2002 година.

Во 2006 година бил донесен нов Статут на Адвокатската комора на Република Македонија (28 мај 2006 година).

Овој Статут како и неговите измени од 2007 и 2009 година не биле објавувани во „Службен весник на Република Македонија“.

Меѓутоа, измената и дополнувањето на Статутот од 2011 година, која сега е предмет на оспорување со иницијативата, е објавена во „Службен весник на Република Македонија“ бр.75/2011 и тоа е единствен објавен акт.

Судот, исто така, утврди дека новиот Статут од 2006 година во членот 98 предвидел: „Со денот на влегувањето во сила на овој Статут, престанува да важи Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија од 1 декември 2002 година“.

Во членот 99 е утврдено: „Овој Статут е донесен на 28 мај 2006 година и влегува во сила на денот на неговото објавување во „Службен весник на Република Македонија“.

Првата измена на Статутот, во членот 16, исто така утврдила дека: „Оваа одлука за измена на Статутот е донесена на ден 25 мај 2007 година и стапува на сила со денот на нејзиното објавување во Службен весник на Република Македонија“.

Втората измена на Статутот, има два члена, и во членот 2 утврдила: „Оваа Одлука за измена на Статутот е донесена на ден 30 мај 2009 година и стапува во сила со денот на нејзиното донесување, а ќе се применува од мај 2010 година со изборот на новиот состав на Управниот одбор на АКРМ“.

Третата измена и дополнување на Статутот, е донесена и објавена во „Службен весник на Република Македонија“ бр.75/2011 и е предмет на оспорување со иницијативата.

5. Според членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно членот 52 ставови 1 и 2 од Уставот, законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила. Законот и другите прописи се објавуваат во „Службен весник на Република Македонија“ најдоцна во рок од седум дена од денот на нивното донесување.

Според членот 53 од Уставот, адвокатурата е самостојна и независна јавна служба што обезбедува правна помош и врши јавни овластувања во согласност со закон.

Со оглед на тоа што со оспорената Одлука се вршат измени и дополнувања на Статут донесен на 25 мај 2006 година кој не бил објавен во „Службен весник на Република Македонија“ и не влегол во сила, оспорената Одлука следователно не може да има правна сила и Судот оцени дека како таква не може да егзистира во правниот поредок и нема правно дејство, поради што основано може да се постави прашањето за нејзината согласност со погоренаведените одредби од Уставот.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.127/2011)

У.бр.127/2011

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членот 110 од Уставот на Република Македонија, член 47 алинеја 4 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 28 декември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ЗАПИРА постапката за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за изменување и дополнување на Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.75/2011), донесена од Собранието на Адвокатската комора на Република Македонија.

2. Уставниот суд на Република Македонија, постапувајќи по иницијативата на Стамен Филипов од Скопје, со Решение У.бр.127/2011 од 9 ноември 2011 година поведе постапка за оценување на уставноста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение. Ова поради тоа што Судот изрази сомнение дека доносителот ја донел оспорената одлука спротивно на членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, според кој владеештвото на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија и спротивно на членот 52 ставови 1 и 2 од Уставот, според кои законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила и законите и другите прописи се објавуваат во „Службен весник на Република Македонија“ најдоцна во рок од седум дена од денот на нивното донесување. Имено, со оспорената Одлука од 2011 година се вршат измени и дополнувања на Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија донесен на 28 мај 2006 година кој не бил објавен во „Службен весник на Република Македонија“ и не влегол во сила, а воедно и измените и дополнувањата на овој статут од 2007 и 2009 година не биле објавени во „Службен весник на Република Македонија“ и не биле влезени во сила. Поради тоа, Судот оценил дека со оспорената одлука не можело да се врши измени и дополнувања на статут кој не бил во сила, па оттука и Одлуката не можела да егзистира во правниот поредок и немала правно дејство, поради што таа не била во согласност со наведените одредби од Уставот.

3. Од доставениот одговор на претседателот на Управниот одбор на Адвокатската комора на Република Македонија, на наводите содржани во Решението за поведување на постапката на оспорената Одлука и доказите во прилог кон одговорот, Судот утврди дека во „Службен весник на Република Македонија“ број 169/2011 од 7 декември 2011 година се објавени Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија од 28 мај 2006 година и неговите измени и дополнувања донесени на 25 мај 2007 година и 30 мај 2009 година.

Со оглед на тоа што со оспорената Одлука се уредуваат прашања за коморската маркичка која е регулирана со Законот за адвокатура („Службен весник на Република Македонија“ број 59/2002, 60/2006, 29/2007, 106/2008 и 135/2011), за која Судот со решенија У.бр. 31/2007 и 2/2011 веќе се произнел дека не постојат уставни пречки со закон да се уредува и со акти на Адвокатската комора да се доуредува коморската маркичка во работењето на адвокатите, а во случајов сите акти односно оспорената одлука и Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија од 2006 година со измените и дополнувањата донесени во 2007 и 2009 година се објавени во „Службени весници на Република Македонија“, Судот утврди дека постапката за оценување на уставноста и законитоста на оспорената одлука треба да се запре согласно членот 47 алинеја 4 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија.

4. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.127/2011)

62.

У.бр.96/2011

- Закон за парничната постапка

- *Law on Civil Procedure*

- Недопуштено е странките, од една и полномошниците, од друга страна, да имаат различен третман во постапката пред судовите, па поради тоа, за да се обезбеди еднаква положба на странките во постапката, рокот за доуредување на поднесоците треба да се остави на сите странки, односно да се даде можност на сите во постапката (странки и полномошници) да ги исправат поднесоците.

- Начинот на доставување на поднесоците на адвокати исклучиво и единствено по електронски пат во електронско сандаче не е во согласност ниту со Уставот на Република Македонија ниту со европското законодавство. Ова од причина што во нашата законска регулатива дадена во членовите 125-а и 126-а од Законот за парничната постапка, не предвидува и друг начин на достава на писмената, односно тој начин да биде алтернативен, ниту пак предвидува добивање на согласност од странката за вршење на достава на овој начин.

- Оспорената одредба од член 137 став 2 од Законот, според која ако писменото не биде подигнато во рок од осум дена од денот на известувањето дека писменото треба да го подигне, ќе се смета дека доставата е уредно извршена, е во спротивност со начелото на владеење на правото и правната сигурност на граѓаните на Република Македонија, од причина што од неа не може да се утврди постоење на личен контакт со што со сигурност би се утврдило дека странката го примила известувањето.

- Предвидените санкции поради злоупотреба на правата се во функција на остварување на

основната цел на законот - брзото и ефикасно завршување на постапката. Нивната висина пак е предмет на оцена на законодавецот, што не подлежи на уставно - судска оцена.

- Законодавецот има право со закон да утврди под кои услови и во кои случаи адвокатурата обезбедува правна помош. Со оспорениот став 3 на членот 14 од Законот за изменување и дополнување на Законот за парничната постапка, законодавецот ги утврдил условите и случаите кога адвокатот може да биде заменет од адвокатски стручен соработник, но со согласност на странката. Ваквото определување на условите и случаите кога може да се направи замена на адвокатот, не значи ограничување на правото на едукација и усовршување на адвокатските стручни соработници.

- Во интерес на постапката и остварување на правото на странките во постапката, како и ефикасно водење и завршување на судската постапка е предвидувањето на рок за доуредување и допрецизирање на поднесоците, пред истите да бидат отфрлени, со што би се избегнале и дополнителните материјални трошоци кои странките ги имаат во текот на постапката.

- Вредноста на спорот е еден од елементите што задолжително треба да го има поднесокот (тужбата), а со цел за засметување на висината на износот на судските такси кои се задолжителни за секоја странка која поднесува тужба и само со писмена судска такса предметот се зема во работа.

- Законот е во примена по неговото објавување, а не пред тоа, од каде произлегува дека со Законот не е пропишана ретроактивна примена, поради што не може да се прифати тврдењето во иницијативата за ретроактивна примена на оспореното законско решение.

- It is inadmissible for the parties, on the one hand, and the proxies, on the other hand, to have a different treatment in the procedure before the courts. Therefore, in order to provide equal position of the parties to the procedure the

time limit for further regulation of the petitions should be left to all parties, that is, a possibility should be given to everybody in the procedure (parties and proxies) to correct the petitions.

- The manner of submission of the petitions to attorneys exclusively and only electronically in an electronic box is not in accordance with the Constitution of the Republic of Macedonia and the European legislation. This is for a reason that our legal regulation, set forth in Articles 125-a and 126-a of the Law on Civil Procedure, does not stipulate another manner of submission of letters, that is, that manner to be alternative, and does not stipulate obtaining the consent of the party for the making of the submission in this manner.

- The contested provision referred to in Article 137 paragraph 2 of the Law, under which if the letter is not taken within eight days from the date of notification that the letter should be taken it shall be considered that the serve has been made properly, is in contradiction with the principle of the rule of law and legal certainty of the citizens of the Republic of Macedonia, for a reason that from that the existence of a personal contact cannot be established so that it would be established with certainty that the party has received the notification.

- The envisaged sanctions on grounds of a misuse of the rights are in the function of realising the basic aim of the Law – fast and efficient conclusion of the procedure. Their extent is the subject of assessment of the legislator, which is not subject to constitutional-court appraisal.

- The legislator has a right to define by law under which conditions and in which cases the attorneyship provides legal assistance. With the contested paragraph 3 of Article 14 of the Law on Changing and Supplementing the Law on Civil Procedure the legislator has defined the conditions and cases in which the attorney may be replaced by an attorney expert associate, but with the consent of the party. This determination of the conditions and cases when the attorney may be replaced does not mean a restriction of the right to education and advancement of attorney expert associates.

- In the interest of the procedure and the exercise of the right of the parties in the procedure, and an efficient conduct and conclusion of the court procedure is the stipulation of a time limit for further regulation and further specification of the petitions, before the same being dismissed, whereby additional material costs that the parties have during the procedure would be avoided.

- *The value of the dispute is one of the elements that must be contained compulsory in the petition (lawsuit), and with a view to calculating the amount of the court duties that are compulsory for every party filing a lawsuit and the case is taken to be processed only with a written court duty.*
- *The Law is applied after its publication, and not prior to that, from which it arises that the Law does not prescribe a retroactive application. Consequently, the claim in the initiative for a retroactive application of the contested legal solution may not be sustained.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 16 ноември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 101 став 1, член 125-а, член 126-а и член 137 став 2 од Законот за парничната постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр.79/2005, 110/2008, 83/2009 и 116/2010).

2. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 10 став 2, член 86 став 3, член 101 став 6 и член 176 став 4 од Законот означен во точката 1 од ова решение и член 99 од Законот за изменување и дополнување на Законот за парничната постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр.116/2010).

3. СЕ ОТФРЛА иницијативата во делот за поведување постапка за оценување на уставноста на член 102 став 1, во делот: „од 200 до 1200 евра“ и член 372 ставови 3 и 4 од Законот за парничната постапка.

4. Јорданка Мицкова и други адвокати од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членовите од Законот означени во точките 1, 2 и 3 од ова решение.

Подносителите на иницијативата сметаат дека изречените казни во член 10 став 2 од Законот биле високи и истите произведувале контрапродуктивен ефект поради што се запоставувала основната цел на законот - брзо и ефикасно завршување на постапката. Ваквите високи казни не биле во согласност со стандардот на граѓаните поради што сметаат дека оспорениот став 2 на членот 2 од Законот не бил во согласност со темелните вредности на Уставниот поредок на Република Македонија предвидени во член 8 став 1 алинеи 3 и 8, член 9 од Уставот, како и заштита на слободите и правата на граѓаните.

Со иницијативата се оспорува член 86 став 3 од Законот, од причина што со истиот се ограничувале правата на приправниците и стручните соработници со што се спречувало нивното право на образование, едукација и усовршување. Со тоа се повредувал член 8 став 1 алинеја 3 и член 9 од Уставот.

Подносителите на иницијативата го оспоруваат членот 101 ставови 1 и 6 од законот бидејќи сметаат дека со истите се ограничувало правото на адвокатите, а преку нив и правото на граѓаните на еднаков пристап до судот и адвокатите се ставале во нееднаква положба во однос на другите полномошници, со што се повредувал член 8 став 1 алинеја 3, член 9 и член 54 ставови 1, 2 и 3 од Уставот, како и член 6 од Европската конвенција за човекови права.

Иницијаторите сметат дека членовите 125-а и 126-а се спротивни на уставните начела на владеењето на правото, еднаквоста на граѓаните и слободниот пристап до информации. Понатаму наведуваат дека ваквиот начин на достава треба да биде по избор, а не задолжителна обврска, од причина што сите граѓани, правни лица и адвокати немаат компјутери и интернет, поради што на овој начин се востановувала законска обврска за дополнителни трошоци околу обезбедување на можност за електронски начин на достава на поднесоците.

Подносителите на иницијативата сметаат дека членот 372 ставови 3 и 4 од Законот бил спротивен на уставните начела, но не наведуваат причини поради кои сметат дека истиот не е во согласност со Уставот, поради што сметаме дека овој дел од иницијативата не е подобен за уставно-судска анализа, поради што по однос на овој член од Законот иницијативата треба да се отфрли во смисла на член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија.

5. Судот на седницата утврди дека според член 10 став 2 од Законот со парична казна од 700 до 1000 евра во денарска противвредност ќе се казни физичко лице (странка, заменувач, одговорно лице во правно лице), а со казна во висина од 2500 до 5000 евра во денарска противвредност ќе се казни правно лице кое ги злоупотребило правата што му припаѓаат во постапката.

Во членот 86 став 3 од Законот е предвидено дека адвокатот може да го заменува адвокатски стручен соработник со положен правосуден испит, кој има засновано работен однос кај него, и тоа само пред суд од прв степен, за спорови чија вредност не надминува 1.000.000 денари, со согласност на странката.

Согласно член 101 став 1 од Законот, поднесоците кои се поднесени од полномошник, а кои се неразбирливи или не ги содржат податоците на членот 98 ставови 3, 4, 5 и 8 на овој закон или не се поднесени во доволен број примероци кога тие се поднесени во писмена форма, судот ќе ги отфрли. Според став 6 на истиот член од законот, ако поднесоците или прилозите во писмена форма не ги поднесе во доволен број примероци, судот е го повика подносителот од став 2 на овој член да ги поднесе во рок од три дена, а во спротивно поднесокот ќе го отфрли.

Според член 102 став 1 од Законот, со парична казна од 200 до 1200 евра во денарска противвредност парничниот суд ќе го казни лицето кое во поднесокот го навредува судот, странката или друг учесник во постапката.

Во член 125-а од Законот е предвидено дека доставувањата на писмената на адвокати, државни органи, односно органи на државната управа, единици на локална самоуправа, правни лица и на лицата на кои им се пренесени јавни овластувања, се врши по електронски пат во електронско сандаче.

Според член 126-а од Законот:

(1) Доставувањето по електронски пат се врши преку информатичкиот систем на судот на адресата на електронското сандаче на примателот на доставата.

(2) Доставата по електронски пат се смета за извршена на денот на приемот на писменото по електронски пат.

(3) информатичкиот систем на судот истовремено со испраќање на писменото до примателот на доставата на неговата електронска адреса испраќа и известување дека од информатичкиот систем на судот е испратен писмен документ кој имателот на адресата мора да го преземе.

(4) Електронската пошта од електронското сандаче мора да биде преземена најдоцна осум дена од денот на нејзиното испраќање.

(5) Во известувањето од ставот (3) на овој член примателот на доставата се предупредува дека доколку електронската пошта не биде преземена од електронското сандаче во рокот предвиден со ставот (4) на овој член, доставувањето ќе се смета за извршено.

(6) Примателот на електронската пошта со својот електронски потпис го докажува својот идентитет, врши увид во своето електронско сандаче и електронски го потпишува писменото кое го упатува до судот, односно го потврдува приемот на електронската пошта.

(7) Доколку писменото кое се доставува по електронски пат содржи прилози за кои нема техничка можност да се достават електронски, судот во писменото кое го доставува ќе го извести примателот чие седиште, живеалиште или престојувалиште се наоѓа во седиштето на судот дека прилозите треба да ги подигне непосредно од судот во рок од три дена од денот на известувањето, а доколку во тој рок не ги подигне, се смета дека прилозите се доставени.

Според член 137 став 2 од Законот писменото за кое со овој закон е определено дека треба лично да се достави, му се предава непосредно на лицето на кое му е испратено. Ако лицето на кое писменото мора лично да му се достави не се затече таму каде што треба да се изврши доставувањето, писменото ќе му се испрати препорачано по пошта. Ако писменото не биде подигнато во рок од осум дена од денот на известувањето дека писменото треба да го подигне, ќе се смета дека доставата е уредно извршена.

Во член 176 став 4 од Законот е предвидено ако тужителот во тужбата не ја назначи вредноста на спорот, судот ќе постапи согласно со членот 101 од овој закон.

Според член 372 ставови 3 и 4 од Законот се предвидува:

„(3) По исклучок од ставот (2) на овој член, без оглед на вредноста на спорот, ревизијата секогаше е дозволена,

1) во спорови за издршка,

2) во спорови за надоместок на штета за загубена издршка поради смрт на давателот на издршката,

3) во спорови од работните односи по повод престанок на работен однос,

4) во спорови за заштита на авторско право освен за паричните побарувања по тој основ,

5) во спорови што се однесуваат на заштита и употреба на пронајдоци и технички унапредувања, мостри, модели и жигови и на правото на употреба на фирма или назив, како и во спорови од нелојален натпревар и монополистички однесувања освен за паричните побарувања по тие основи и

6) во спорови во кои во постапка по жалба второстепениот суд ја преиначил првостепената пресуда.

(4) Ревизија по исклучок е дозволена и против второстепена пресуда против која не може да се изјави ревизијаспоред ставот (2) од овој член, ако второстепениот суд во изреката на пресудата што ја донел, тоа го дозволил. Второстепениот суд може да дозволи ревизија со конкретизирање на опфатот на правното прашање кое би се покренало пред Врховниот суд на Република Македонија, ако оцени дека одлуката во спорот зависи од решавање на некое материјално-правно или процесно-правно прашање важно за обезбедување на единствена примена на законот и воедначување на судската практика. Во образложението на пресудата второстепениот суд е должен да наведе заради кое правно прашање ја дозволил ревизијата и да ги наведе одлуките кои укажуваат на невоедначена примена на законот, како и да ги обраљзложи причините поради кои смета дека ова е важно за обезбедување на единствена примена на закон и воедначување на судската практика“.

Во член 99 од Законот за изменување и дополнување на Законот за парничната постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр.116/2010) е предвидено дека постапките пред судовите започнати пред денот на започнување на примената на овој закон ќе ја вршат според прописите кои важеле пред денот на започнување на примената на овој закон (став 1). Постапките пред првостепените судови кои не се започнати до денот на започнување на примената на овој закон ќе се водат според одредбите на овој закон (став 2).

6. Темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија, според член 8 став 1 алинеи 3 и 8 од Уставот, се владеештвото на правото и хуманизмот, социјалната правда и солидрноста.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 50 став 1 од Уставот, секој граѓанин може да се повика на заштита на слободите и правата утврдени со Уставот пред судовите.

Според член 52 став 4 од Уставот, законите влегуваат во сила најрано осмиот ден од денот на објавувањето, а по исклучок, што го утврдува Собранието, со денот на објавувањето.

Во член 53 од Уставот, адвокатурата е утврдена како самостојна и независна јавна служба што обезбедува правна помош и врши јавни овластувања.

Законот за парничната постапка ги уредува правилата на постапката врз основа на кои судот расправа и одлучува во споровите за основните права и обврски на човекот и граѓанинот, за личните и семејните односи на граѓаните како што се работните, трговските, имотните и другите граѓанско-правни спорови, ако со закон за некои од тие спорови не е определено за нив судот да решава според правилата на некоја друга постапка.

7. Од анализата на содржината на членот 101 став 1 од Законот, а во корелација со цитираните уставните норми, според Судот овој став на членот 101 од Законот основано може да се доведе под сомнение по однос на принципот на еднаквост на граѓаните на Република Македонија предвиден во членот 9 од Уставот.

Според Судот, недопуштено е странките, од една и полномошниците, од друга страна, да имаат различен третман во постапката пред судовите. Судот смета дека рок за доуредување на поднесоците треба да се остави на сите странки, односно да се даде можност на сите во постапката (странки и полномошници) да ги

исправат поднесоците. На тој начин, според Судот, се врши повреда на положбата на странките во зависност од тоа дали има полномошник или не.

Од наведените причини, Судот оцени дека основано може да се доведе под сомнение член 101 став 1 од Законот по однос на член 9 од Уставот.

По однос на оспорените членови 125-а и 126-а, Судот, исто така, оцени дека истите може да се проблематизираат од следниве причини:

Од увидот во Предлогот на Законот за изменување и дополнување на Законот за парничната постапка (јуни 2010) произлегува дека целите што треба да се постигнат со новите измени и дополнувања на Законот за парничната постапка се создавање на законски претпоставки за побрза и поефикасна парнична постапка, како и на натамошно имплементирање на современите решенија во областа. На тој начин би се обезбедило натамошно нормативно-правно осовременување на домашното граѓанско процесно законодавство, што е во функција на континуираното спроведување на судските реформи во оваа област.

Имено, од образложението на Предлогот на Законот произлегува дека донесувањето на овие измени во Законот за парничната постапка се во функција на воспоставување на посоодветни законски механизми со кои ќе се обезбеди побрзо и поефикасно постапување на судовите во споровите за основните права и обврски на човекот и граѓанинот, за личните, семејните, работните, имотните и другите граѓанско-правни односи, а со цел да се постигне правосилно разрешување на спорните односи помеѓу правните субјекти во што е можно пократок временски период, со што би се обезбедиле правни претпоставки за почитување на начелото на судење во разумен рок и поголема правна сигурност.

Целта на оспорениот член 125-а од Законот, е овој начин на доставување да го заземе примарното место меѓу начините на доставување на писмената, како и тоа дека со додадениот (сега оспорен) член 126-а се врши прецизирање на начинот на електронското доставување на писмената од страна на судот.

Во Глава XX од Законот, со наслов: „Доставување на писмена и разгледување на списи“ и поднаслов: „Начин на

доставување“ содржан е членот 125, во чиј став 1 е предвидено дека писмената се доставуваат по пошта, по електронски пат, преку службено лице на судот, непосредно во судот, преку нотар, извршител или друго лице определено со закон.

Меѓутоа, од анализата на оспорениот член 125-а од Законот, јасно произлегува дека доставувањето на писмената на адвокати, државни органи, односно органи на државна управа, се врши исклучиво по електронски пат во електронско сандаче. Оттука, според Судот, основано се укажува во иницијативата дека овој член од Законот е во спротивност со член 9 од Уставот на Република Македонија, како и член 8 став 1 алинеја 3 од причина што предвидените начини на достава во членот 125 не се однесуваат и на лицата во член 125-а, и истовремено со овој член се повредува начелото на владеење на правото и правната сигурност на граѓаните на Република Македонија. Имено, најнапред со овластувањата дадени во член 125-а од Законот, се создава обврска да секој адвокат, државен орган задолжително да имаат компјутер и истовремено е-mail адреса, што во општествени услови во Република Македонија е апсурдно, а доколку повеќе што и најголемиот граѓански суд во Република Македонија - Основниот суд Скопје II Скопје се уште нема компјутерска можност за ваков начин на достава. Имено, по барање на Судот, Основниот суд Скопје II Скопје писмено го извести Судот дека е во тек изработка на сценарио за креирање на веб портал преку кој ќе се врши електронска достава, што значи во моментот не постојат ниту технички услови и претпоставки за ваков вид на достава, кој според оспорениот член 125-а од Законот (кој веќе е во примена) е единствен за наведените лица во овој член од Законот.

При градењето на правното мислење по однос на ова покренато правно прашање, во текот на претходната постапка преку Форумот на Венецијанската комисија беше побарано офицерите за врска да достават информации за домашното право и уставно судската практика по ова прашање.

Од увидот во добиените одговори добиени преку Форумот, произлегува дека во повеќе држави електронскиот начин на достава е алтернативен (Полска, Јужна Африка, Швајцарија), или пак истата може да се врши само доколку постои согласност на странката (Велика Британија, Грузија, Швајцарија, Финска, Канада), како и можност да се врши достава по електронски пат само во итни случаи (Хрватска, Јужна Африка). Во Република Србија важечкиот

закон за парничната постапка не содржи одредби за електронска достава. Новиот закон кој ќе започне да се применува од 1 февруари 2012 година содржи одредби за поднесување на документи преку e-mail, меѓутоа според овој закон судот може да доставува покани до странките по пат на телеграма, електронска пошта или друг носач на електронски податоци, под услов доколку судот може да добие повратен одговор дека лицето ја добило поканата односно известувањето.

Врз основа на наведената уставно судска практика во другите европски земји, Судот оцени дека начинот на доставување на поднесоците на адвокати исклучиво и единствено по електронски пат во електронско сандаче не е во согласност ниту со Уставот на Република Македонија ниту со европското законодавство. Ова од причина што во нашата законска регулатива дадена во членовите 125-а и 126-а од Законот за парничната постапка, не предвидува и друг начин на достава на писмената, односно тој начин да биде алтернативен, ниту пак предвидува добивање на согласност од странката за вршење на достава на овој начин.

Понатаму, според Судот, од суштинско значење е што членот 126-а од Законот, каде е регулиран начинот на кој се врши доставувањето по електронски пат, не дава одговор на прашањето како Судот ќе биде известен за денот на приемот на писменото, што е од значење за пресметување на роковите кои се засметуваат за вложување на правни лекови. Имено, ставот 4 од членот 126-а од Законот, предвидува електронската пошта од електронското сандаче мора да биде преземена најдоцна осум дена од денот на нејзиното испраќање. Во известувањето од ставот (3) на овој член примателот на доставата се предупредува дека доколку електронската пошта не биде преземена од електронското сандаче во рокот предвиден со ставот (4) на овој член, доставувањето ќе се смета за извршено (став 5).

Меѓутоа, Судот оцени дека оспорениот член 126-а од Законот, основано може да се доведе под сомнение во однос на една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија, предвидена во член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, а владеенето на правото и правната сигурност на граѓаните, од причина што не може да се смета ваквиот начин на достава, како ден на прием од кога тече рокот, од повеќе објективни и субјективни причини. Имено, тргнувајќи од начинот на секојдневното функционирање на секој човек и во секој сегмент од животот,

законодавецот при креирањето на оспорената законска одредба, и покрај добрата намера за брзо, економично и ефикасно завршување на започнатите постапки и нивно судење во разумен рок, не ги имал во вид претпоставките да наведените лица во членот 125-а од Законот, за кој е задолжителен електронскиот начин на достава, се објективно спречени да извршат увид во нивната електронска пошта, од повеќе причини (годишен одмор, болелдување, хоспитализација, престој на места каде нема интернет), поради што и ваквиот начин на достава, може само да биде еден од повеќето начини на достава, но не и единствен како што се предвидува во оспорените законски одредби.

Од наведената уставно-судска анализа на членовите 125-а и 126-а од Законот, а во корелација со наводите во иницијативата, а при тоа имајќи ја во вид и уставно-судската практика на другите европски земји, Судот оцени дека наведените членови од Законот основано можат да се доведат под сомнение по однос на член 8 став 1 алинеја 3 и член 9 од Уставот.

Анализирајќи ја содржината на членот 137 став 2 од Законот во целина, а во корелација со наводите во иницијативата, Судот оцени дека оспорената законска одредба основано може да се доведе под сомнение по однос на темелната вредност на уставниот поредок на Република Македонија - владеењето на правото и правната сигурност на граѓанинот на Република Македонија. Ова од причина што од содржината на оспорениот став 2 на членот 137 од Законот, произлегува дека ако писменото не биде подигнато во рок од осум дена од денот на известувањето дека писменото треба да го подигне, ќе се смета дека доставата е уредно извршена.

Според Судот, ваквата законска регулатива е во спротивност со начелото на владеење на правото и правната сигурност на граѓаните на Република Македонија, предвидени во член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, од причина што не е наведено дали и кога странката го примила известувањето, за да може да започне засметувањето на рокот за плодигање на препорачаната пратка, односно од содржината на одредбата не може да се утврди постоење на личен контакт со што со сигурност би се утврдило дека странката го примила известувањето. Од овие причини Судот оцени дека основано може да се постави прашањето за согласноста на член 137 став 2 од Законот со член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

8. Според член 10 став 1 од Законот, Судот е должен постапката да ја спроведе без оддолжување, во разумен рок, со што помалку трошоци и да ја оневозможи секоја злоупотреба на правата што на странките им припаѓаат во постапката.

Оспорениот став 2 на членот 10 од Законот, според Судот, токму во насока на реализација на ставот 1 на овој член од Законот, односно заради брзо и ефикасно спроведување и завршување на постапката ја предвидува оваа казна од ставот 2 на членот 10. Според Судот, токму на овој начин се постигнува и основната цел на законот - брзото и ефикасно завршување на постапката. Висината на казната, е предмет на оцена на законодавецот, што не подлежи на уставно - судска оцена, од причини што истата се анализира исклучиво и единствено од аспект на одредување начин странките во постапката да ги злоупотребат своите права кои би довеле до пролонгирање на постапката и крајно да предизвикаат судење во неразумен рок што е во спротивност со позитивните законски прописи и сите меѓународни договори. Од овие причини сметаме дека неосновани се тврдењата во иницијативата дека овој член од Законот бил во спротивност со темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија - владеењето на правото и хуманизмот, социјалната правда и солидарност.

Од содржината на наведените уставни одредби како општ заклучок произлегува дека основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, не само што се утврдени како една од темелните вредности на уставниот поредок, туку за нивното остварување и заштита се утврдени и соодветни уставни основи. Во таа смисла посебно се значајни гаранциите на основните слободи и права, меѓу кои е утврдена и адвокатурата, како еден од основните предуслови за остварување и заштита на слободите и правата на човекот и граѓанинот.

Оспорениот член 86 од Законот спаѓа во Петта глава од Законот, со наслов: „Полномошници“. Имено, според член 80 од Законот, странките можат да преземаат дејствија во постапката лично или преку полномошници, но судот може да ја повика странката која има полномошник пред Судот лично да се изјасни за фактите што треба да се утврдат во парницата.

Согласно член 81 став 1 од Законот за парничната постапка, право на застапување пред судовите, освен адвокатите,

законот им дава и на лице дипломиран правник, а согласно член 82 од Законот, ако вредноста на спорот надминува 1.000.000 денари, полномошник на правно лице може да биде лице кое е дипломиран правник со положен правосуден испит и кое е во работен однос со правното лице.

Во член 86 став 1 од Законот е предвидено дека ако странката му издала на адвокатот полномошно за водење на парнична постапка, а поблиску не ги определила овластувањата во полномошното, адвокатот врз основа на таквото полномошно е овластен да ги врши сите дејствија во постапката, а особено да поднесе тужба, да ја повлече тужбата, да го признае тужбеното барање или да се одрече од тужбеното барање, да склучи порамнување, да поднесе правен лек и да се одрече или откаже од него, од спротивната странка да ги прими досудените трошоци, како и да бара издавање на привремени мерки за обезбедување.

Оспорениот став 3 од овој член од законот предвидува дека адвокатот може да го заменува адвокатски стручен соработник со положен правосуден испит, кој има засновано работен однос кај него, и тоа само пред суд од прв степен, за спорови чија вредност не надминува 1.000.000 денари, со согласност на странката.

Од анализата на наведената уставна и законска регулатива, Судот оцени дека со оспорената одредба од Законот, не се повредуваат основните принципи на уставниот поредок на Република Македонија, ниту начелото на еднаквост на граѓаните на Република Македонија, на што се укажува во иницијативата. Имено, Законот за парничната постапка дава доволно простор странката сама да избере кое е од лицата што согласно законот можат да бидат полномошници ќе го овласти да ја застапува во постапката пред суд. Законодавецот има право со закон да утврди под кои услови и во кои случаи адвокатурата обезбедува правна помош. Со оспорениот став 3 на членот 14 од Законот за изменување и дополнување на Законот за парничната постапка, според наше мислење, законодавецот ги утврдил условите и случаите кога адвокатот може да биде заменет од адвокатски стручен соработник, но со согласност на странката. Ваквото определување на условите и случаите кога може да се направи замена на адвокатот, не значи ограничување на правото на едукација и усовршување на адвокатските стручни соработници. Ова од причина што со оглед на значењето на правните односи кои по судски пат се разрешуваат во парничната постапка, како и потребата од компетентно знаење на постапката и материјалните закони заради

остварување на заштитата на интересите на странките во постапката, законодавецот очигледно сака да воспостави ред во однос на лицата кои пред суд можат да се појават како полномошници на странките во постапката.

По однос на член 101 став 6 од Законот, Судот, исто така, смета дека истиот е во согласност со Уставот на Република Македонија, од причини што во интерес на постапката и остварување на правото на странките во постапката, како и ефикасно водење и завршување на судската постапка е оставањето и предвидувањето на рок за доуредување и допрецизирање на поднесоците, пред истите да бидат отфрлени, со што би се избегнале и дополнителните материјални трошоци кои странките ги имаат во текот на постапката.

Во член 101 од Законот е предвидено дека:

(1) Поднесоците кои се поднесени од полномошник, а кои се неразбирливи или не ги содржат податоците од член 98 ставовите (3), (4), (5) и (8) на овој закон или не се поднесени во доволен број примероци кога тие се поднесени во писмена форма, судот ќе ги отфрли.

(2) Ако поднесокот е неразбирлив или не го содржи сето она што е потребно за да може да се постапи по него, судот ќе му укаже на подносителот кој нема полномошник, да го исправи поднесокот.

(3) Кога судот ќе му го врати поднесокот на подносителот од став (2) на овој член заради исправка или дополние, ќе определи рок за повторно поднесување на поднесокот кој не може да биде подолг од осум дена.

(4) Ако поднесокот што е врзан за рок биде исправен, односно дополнет и предаден на судот во рокот определен за дополние или исправка, ќе се смета дека му е поднесен на судот оној ден кога прв пат бил поднесен.

(5) Ќе се смета дека поднесокот е повлечен ако не му биде вратен на судот во определениот рок, а ако биде вратен без исправка односно дополние, ќе се отфрли.

(6) Ако поднесоците или прилозите во писмена форма не ги поднесе во доволен број примероци, судот ќе го повика подносителот од ставот (2) на овој член да ги поднесе во рок од три дена, а во спротивно поднесокот ќе го отфрли.

Според член 98 став 3 од истиот закон, поднесоците мораат да бидат разбирливи и мораат да го содржат сето она што е

потребно за да може да се постапи по нив. Тие особено треба да содржат: означување на судот, име и презиме поткрепени со доказ за лична идентификација, живеалиште, односно престојувалиште на странките, односно фирмата и седиштето на правното лице запишани во Централниот регистар на Република Македонија или друг регистар поткрепени со доказ од соодветниот регистар, нивните законски застапници и полномошници, ако ги имаат, предмет на спорот, вредноста на спорот, содржина на изјавата и потпис на подносителот, односно електронски потпис, е-меил адреса и контакт телефон.

Од анализата на наведените законски одредби јасно произлегува дека вредноста на спорот е еден од елементите што задолжително треба да го има поднесокот (тужбата), а со цел за засметување на висината на износот на судските такси кои се задолжителни за секоја странка која поднесува тужба и само со писмена судска такса предметот се зема во работа. Оттука, не може да се прифати тврдењето дека со оспорениот став 4 од член 176 од Законот со кој судот постапува во смисла на член 101 доколку не е означена вредноста на спорото, се повредени основните принципи на уставниот поредок на Република Македонија.

Од анализата на член 99 од Законот, а притоа имајќи ја во вид и уставната норма на членот 52 став 4 од Уставот, од аспект на тоа дали оспореното законско решение упатува на повратно дејство, понеповолно за граѓаните, Судот оцени дека Законот е во примена по неговото објавување, а не пред тоа, од каде произлегува дека со Законот не е пропишана ретроактивна примена, поради што не може да се прифати тврдењето во иницијативата за ретроактивна примена на оспореното законско решение, а со тоа и прашањето за последиците од ретроактивното дејство на неговата примена во смисла на одредбите од член 52 став 4 од Уставот. Тоа дотолку повеќе што Законот се применува после неговото донесување односно сметано од 8 септември 2011 година, па во иднина и право е на законодавецот да го уреди воспоставувањето на правниот режим уреден со Законот кој важи по, а не пред неговото донесување и влегување во сила. Во конкретниот случај, со оспорената одредба се уредува правниот режим за започнатите постапки, како и за постапките пред првостепените судови кои не се започнати до денот на започнување на примената на овој закон. Фактот што незапочнатите постапки ќе се водат според одредбите на овој закон, според Судот, не значи ретроактивно дејство, од причина што постапката се уште не се започнати, не е превземено ниту едно процесно дејствие, поради што не може да се прифати тврдењето

дека со ова законско решение се повредува член 52 став 4 од Уставот.

9. Според член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Подносителите на иницијативата сметаат дека член 102 став 1, во делот: „од 200 до 1200 евра“ и член 372 ставови 3 и 4 од Законот се спротивни на темелниот принцип на уставниот поредок на Република Македонија, владеењето на правото и начелото на хуманизам, социјална правда и солидарност, без да наведат причини поради кои сметаат дека истите се неуставни, поради што по однос на конкретните законски одредби, Судот оцени дека нема основа да се впушти во уставно-судска елаборација, поради што Судот во овој дел иницијативата во смисла на член 28 алинеја 3 од Деловникот, ја отфрли.

10. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точките 1, 2 и 3 од ова решение.

11. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. Решението во делот под точката 1 е донесено со мнозинство гласови. (У.бр.96/2011)

63.

У.бр.128/2011

- Право на жалба против решение во парничната постапка

- Right to an appeal against a resolution in the civil procedure

- Со оспореното законско решение не се исклучува правото на жалба против решенијата, туку тоа право е одложено до моментот на донесување на конечна одлука на судот.

- The contested legal solution does not rule out the right to an appeal against the resolutions, but that right is delayed until the moment the court makes a final decision.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 24 ноември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 368 став 1 во делот „ако со свој закон не е определено дека жалба, не е дозволена“ од Законот за парничната постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр.79/2005, 110/2008, 83/2009 и 116/2010).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на наведениот дел од членот 368 став 1 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспорениот дел од член 368 став 1 не бил во согласност со член 8 став 1 алинеја 1 и 3, член 51, член 54 став 1 и Амандман XXI од Уставот на Република Македонија. Ова од причина што со него се доведува во прашање остварувањето на правото на жалба против одлуките донесени во постапка во прв степен пред суд гарантирано со Уставот.

Воедно, подносителот на иницијативата предлага при одлучување Судот да ги има предвид одлуките на Уставниот суд по предметите У.бр.185/2006, 231/2008 и 51/2010).

3. Судот на седницата утврди дека според член 368 став 1 од Законот за парничната постапка против решение на првостепениот суд е дозволена жалба, ако со овој закон не е определено дека жалба, не е дозволена.

4. Според член 8 став 1 алинеите 1 и 3 од Уставот, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, како и владеењето на правото, се утврдени како едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според елен 15 став 1 од Уставот (еленот 15 е заменет со Амандманот XXI), се гарантира правото на жалба против одлуки донесени во постапка во прв степен пред суд.

Правото на жалба или друг вид на правна заштита против поединечните правни акти донесени во постапка во прв степен пред орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања се уредува со закон.

Со Законот за парнична постапка се определуваат правилата на постапката врз основа на кои судот расправа и одлучува за основните права и обврски на човекот и граѓаните во споровите од личните и семејните односи, од работните односи, како и од имотните и други граѓански права, односно на физичките и правните лица, освен ако за некои од наведените спорови со посебен закон не е предвидено за нив судот да одлучува според правилата на некоја друга постапка.

Согласно член 121 од Законот, Судот донесува одлуки во форма на пресуда или решение.

За тужбеното барање судот одлучува со пресуда, а во постапка поради смеќавање на владение со решение, а во постапка за издавање на платен налог решението со кое се усвојува тужбеното барање се донесува во форма на платен налог. Одлуката за трошоците во пресудата се смета за решение.

Во Законот за парничната постапка во поголем број на одредби се предвидени случаите кога судот во текот на постапката донесува решенија и тоа дали против тие решенија е дозволена посебна жалба, не е дозволена посебна жалба и решение против кои не е дозволена жалба.

Во оспорената одредба од 368 став 1 од Законот поместен во делот „Жалба против решение“ е определено дека против решение на првостепен суд е дозволена жалба, ако со овој закон не е определено дека жалба не е дозволена.

Ако овој закон изрично определува дека посебна жалба не е дозволена, решението на првостепениот суд може да се побива само во жалбата против конечна одлука.

Имајќи предвид дека постапката пред судот се уредува со закон и судот е должен да постапува согласно законот, Судот оцени дека законското решение во случаите кога се исклучува правото на посебна жалба, не е во несогласност со Уставот.

Ова од причина што законодавецот, почитувајќи го уставно гарантираното право на жалба, а со цел да се испита законитоста на овој вид на решенија кои можат да бидат од влијание на одлуката за главната расправа, а при тоа, да се спречат евентуалните злоупотреби пропишал дека против решенијата против кои не е дозволена жалба може да се изјави по конечната одлука.

Според тоа со оспореното законско решение не се исклучува правото на жалба против решение, туку остварување на правото на жалба е одложено до моментот на донесување на конечна одлука на судот за главната работа.

Тргувајќи од наведените уставни одредби и анализата на целината на Законот за парничната постапка наспрема наводите во иницијативата дека со оспорениот член 368 став 1 од Законот се повредувало начелото на владеење на правото и уставно гарантираното право на жалба против одлуките донесени во прв степен пред суд, Судот оцени дека истите се неосновани.

Ова од причина што подносителот на иницијативата оспорената одредба, односно оспорениот дел го гледа изолирано сам за себе што е сосема погрешно, наместо истиот да се гледа во контекст на целината на Законот.

5. По однос на наводите на подносителот на иницијативата кој предлага Судот при одлучувањето да ги има предвид Одлуките по предметите У.бр.185/2006, 231/2008 и 51/2010) Судот оцени дека упатувањето на наведените предмети е несоодветно со оглед на тоа што не се работи за иста правна ситуација.

6. Со оглед на изнесеното, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорениот член со одредби

од Уставот на кои се повикува подносителот на иницијативата и одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.128/2011)

64.

У.бр.224/2010

- Услови за избор на судија

- Conditions for election of a judge

- Законодавецот пропишувајќи ги општите и посебните услови за избор на судии определил дека истите мора да ги исполнува секој кој аплицира за избор на судија, односно условите се однесуваат за секого еднакво.

- Stipulating the general and special conditions for the election of judges the legislator defined that the same must be met by everyone applying for the election for a judge, that is, the conditions apply to everyone equally.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 29 ноември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 46 од Законот за судовите („Службен весник на Република Македонија“ број 58/2006, 35/2008 и 150/2010).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата на Законот означен во точката 1 на ова решение.

3. Според подносителот на иницијативата во членот 46 од Законот за судовите биле пропишани посебни услови за избор на судии во основен суд, апелационен суд и во Врховниот суд на Република Македонија, како и во Управниот суд и во Вишиот управен суд.

Подносителот на иницијативата смета дека со оваа законска одредба лицата дипломирани правници со положен правосуден испит не биле ставени во еднаква правна положба за избор на судија. Така, на пример, во овие одредби било предвидено дека покрај судиите да може да се пријави и само лице кое има пет или шест годин работен стаж на правни работи во државен орган според ставот 2 алинеи 1 и 2 од оспорениот член, додека ова исто право не било предвидено и за лице кое имало пет или шест години стаж на правни работи кое не работело во државен орган, како што се адвокатите, извршителите, нотарите, медијаторите, универзитетските професори од областа на правото со научен степен доктор на правни науки или вонреден универзитетски професор кој предавал повеќе од десет години правен предмет сврзан со судската практика како што било наведено во членот 46 од Законот за судовите од 2006 година. Според наводите во иницијативата овие лица биле дискриминирани во однос на првите лица, односно судиите и државните службеници.

Од тие причини подносителот на иницијативата смета дека со оспорената законска одредба биле повредени темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска од член 8 став 1 алинеи 3 и 4, член 9, член 23, член 32 став 1 и 2, член 51 и Амандманот XXV од Уставот на Република Македонија.

Исто така подносителот на иницијативата смета дека при одлучувањето за основаноста на оваа иницијатива Судот да ја има во предвид и одредбата на членот 43 од овој закон и врз основа на изнесеното, предлага на Уставниот суд да поведе постапка за оценување на уставноста на членот 46 од Законот. Воедно во иницијативата предлага Уставниот суд да донесе и решение за временна мерка за запирање од извршување на поединечните акти и

дејствија донесени, односно преземени врз основа на оспорената законска одредба, бидејќи со нејзиното извршување би можеле на настанат тешко отстапливи последици.

4. Судот на седница утврди дека според член 46 став 1 посебни услови за избор на судија во основен суд, апелационен суд и во Врховниот суд на Република Македонија се: за судија на основен суд може да биде избрано лице кое ја завршило почетната обука во Академијата за судии и јавни обвинители; за судија на апелационен суд може да биде избрано лице кое има работно искуство од најмалку четири години непрекинат судиски стаж како судија во основен суд до моментот на пријавувањето за избор, кое во последната година од страна на Судскиот совет на Република Македонија е оценето со највисока позитивна оцена и во однос на другите пријавени лица има добиено најголем број бодови, согласно со закон, или судија во Управниот суд или Вишиот управен суд кој во последната година од страна на Судскиот совет на Република Македонија е оценет со највисока позитивна оцена и во однос на другите пријавени лица има добиено најголем број бодови, согласно со закон и за судија на Врховниот суд на Република Македонија, може да биде избрано лице кое има работно искуство од најмалку шест години непрекинат судиски стаж како судија во апелационен суд до моментот на пријавувањето за избор и кое во последната година од страна на Судскиот совет на Република Македонија е оценето со највисока позитивна оцена и во однос на другите пријавени лица има добиено најголем број бодови, согласно со закон или судија во Управниот суд или Вишиот управен суд кој во последната година од страна на Судскиот совет на Република Македонија е оценет со највисока позитивна оцена и во однос на другите пријавени лица има добиено најголем број бодови, согласно со закон.

Според ставот 2 од овој член, посебни услови за избор на судија во Управниот суд и во Вишиот управен суд се: за судија на Управниот суд може да биде избрано лице кое има работно искуство од најмалку четири години непрекинат судиски стаж како судија во основен суд до моментот на пријавувањето за избор и кое во последната година од страна на Судскиот совет на Република Македонија е оценето со највисока позитивна оцена и во однос на другите пријавени лица има добиено најголем број бодови, согласно со закон или лице кое има пет години стаж на правни работи во државен орган со потврдени резултати во работата или кое во последната година е оценето со највисока позитивна оцена, согласно со закон и за судија на Вишиот управен суд може да биде избрано

лице кое има работно искуство од најмалку три години непрекинат судиски стаж како судија во Управниот суд до моментот на пријавувањето за избор и кое во последната година од страна на Судскиот совет на Република Македонија е оценето со највисока позитивна оцена и во однос на другите пријавени лица има добиено најголем број бодови, согласно со закон или лице кое има шест години стаж на правни работи во државен орган со потврдени резултати во работата или кое во последната година е оценето со највисока позитивна оцена, согласно со закон.

5. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот на Република Македонија владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна извршна и судска се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба.

Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Во членот 23 од Уставот, е утврдено дека секој граѓанин има право да учествува во вршењето на јавни функции.

Согласно членот 32 став 2 од Уставот, секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место.

Според членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Согласно Амандманот XXV со кој се заменува членот 98 од Уставот, судската власт ја вршат судовите, кои се самостојни и независни и судат врз основа на Уставот и законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот.

Забранети се вонредни судови.

Видовите, надлежноста, основањето, укинувањето, организацијата и составот на судовите, како и постапката пред нив се

уредуваат со закон, што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Според член 99 став 1 од Уставот, судијата се избира без ограничување на траењето на мандатот.

Со одредбите од Законот за судовите е определено дека судската власт ја вршат судовите во Република Македонија кои се самостојни и независни државни органи.

Според членот 22 од Законот, во судскиот систем судската власт ја вршат основните судови, апелационите судови, Управниот суд, Вишиот управен суд и Врховниот суд на Република Македонија.

Во делот III од Законот, кој се однесува на „Судии и судии поротници“, со членот 38 став 1 е уредено дека судиската функција ја вршат судии. Судијата се избира без ограничување на траење на мандатот.

Според член 43 од Законот, при изборот на судии и судии - поротници не смее да се врши дискриминација во однос на полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. При изборот на судии и судии-поротници без да се нарушат критериумите пропишани со закон, ќе се обезбеди соодветна и правична застапеност на граѓаните што припаѓаат на сите заедници. За судија или судија-поротник не може да биде избрано лице кое со судијата или судијата-поротник во истиот суд е во сродство во права линија или во странична линија до трет степен или е негов брачен другар

Според членот 45 од Законот, за судија може да биде избрано лице кое ги исполнува следниве услови: да е државјанин на Република Македонија, активно да го владее македонскиот јазик, да е работоспособен и да има општа здравствена способност за што се вршат здравствени прегледи, дипломиран правник со завршено четиригодишно високо образование на правни студии со просек од најмалку осум или дипломиран правник со стекнати 300 кредити според Европскиот кредит-трансфер систем (ЕКТС), со просек од најмалку во секој во секој од двата циклуса на универзитетските студии, или нострифицирана диплома од правен факултет во странство за стекнати 300 кредити, да има положено правосуден испит во Република Македонија, активно да познава еден од

официјалните јазици на Европската унија, од кои задолжително англискиот јазик, што се докажува со еден од следниве меѓународно признати сертификати: ТОЕФЕЛ (TOEFEL) најмалку 74 бода за електронско полагање преку компјутер, не постар од две години од денот на издавањето на сертификатот; ИЕЛТС (IELTS) - најмалку 6 бода, не постар од две години од денот на издавањето на сертификатот; ТОЛЕС (TOLES) најмалку високо ниво (higher level); ИЛЕК (ILEC) - положен со успех најмалку Б 2 (Б 2) и Кембриџ сертификат - најмалку Прв сертификат за англиски ФЦЕ - Б 2 (First Certificate of English FCE - B 2), практична работа со компјутери и да ужива углед, да поседува интегритет за вршење на судиската функција и да поседува социјални способности за вршење на судиската функција, за што се спроведуваат тестови за интегритет и психолошки тестови.

Потребните видови на здравствените прегледи, формата и содржината на психолошкиот тест и тестот за интегритет, како и нивото на практичната работа со компјутери од ставот 1 алинеи 3, 7 и 8 на овој член ги уредува Судскиот совет на Република Македонија.

Според членот 45-а став 1 од Законот за судовите („Службен весник на Република Македонија“ бр.150/10) психолошкиот тест кој го спроведува Судскиот совет на Република Македонија има за цел по пат на проверка на социјалните способности да ги афирмира кандидатите за вршење на функцијата судија. Согласно ставот 2 од овој член тестот за интегритет кој го спроведува Судскиот совет на Република Македонија се заснова врз постојните етички и професионални кодекси за вршење на функцијата судија и има за цел проверка на етичките и моралните вредности на кандидатот за вршење на функцијата судија и се состои од: тест кој се спроведува во писмена форма и анонимно, врз основа на стандардно утврдена листа на прашања и прибирање на податоци и информации за етичките и моралните вредности на кандидатот за вршење на функцијата судија, добиени на правно релевантен начин од 15 лица избрани по случаен избор од Судскиот совет на Република Македонија од листа на 50 предложени лица од кандидатот, со најмалку завршено четиригодишно средно образование кои го познаваат кандидатот најмалку три години и кои не можат да бидат роднини со кандидатот по крв во права и странична линија до четврти степен, посвоителот и посвоеникот и роднини по сватовство до втор степен.

Според ставот 3 од овој член Судскиот совет на Република Македонија е должен при спроведувањето на психолошкиот тест и тестот за интегритет, да води сметка за заштита на личните податоци, угледот и достоинството на кандидатот, согласно со закон.

Според ставот 4 од овој член, за спроведувањето на психолошкиот тест и првиот дел на тестот за интегритет Судскиот совет на Република Македонија ангажира стручни лица од независна и целосно акредитирана професионална институција.

Според ставот 5 од овој член, психолошкиот тест се спроведува врз основа на меѓународно признати психолошки тестови за вршењето на функцијата судија кои се применуваат во најмалку една од земјите членки на Европската унија и ОЕЦД-Организација за економска соработка и развој.

Според членот 46 став 1 од Законот, посебни услови за избор на судија во основен суд, апелационен суд и во Врховниот суд на Република Македонија се: за судија на основен суд може да биде избрано лице кое ја завршило почетната обука во Академијата за судии и јавни обвинители; за судија на апелационен суд може да биде избрано лице кое има работно искуство од најмалку четири години непрекинат судиски стаж како судија во основен суд до моментот на пријавувањето за избор, кое во последната година од страна на Судскиот совет на Република Македонија е оценето со највисока позитивна оцена и во однос на другите пријавени лица има добиено најголем број бодови, согласно со закон, или судија во Управниот суд или Вишиот управен суд кој во последната година од страна на Судскиот совет на Република Македонија е оценет со највисока позитивна оцена и во однос на другите пријавени лица има добиено најголем број бодови, согласно со закон и за судија на Врховниот суд на Република Македонија, може да биде избрано лице кое има работно искуство од најмалку шест години непрекинат судиски стаж како судија во апелационен суд до моментот на пријавувањето за избор и кое во последната година од страна на Судскиот совет на Република Македонија е оценето со највисока позитивна оцена и во однос на другите пријавени лица има добиено најголем број бодови, согласно со закон или судија во Управниот суд или Вишиот управен суд кој во последната година од страна на Судскиот совет на Република Македонија е оценет со највисока позитивна оцена и во однос на другите пријавени лица има добиено најголем број бодови, согласно со закон.

Според членот 46 став 2 алинеја 1 од од Законот, посебни услови за избор на судија во Управниот суд се: за судија на Управниот суд може да биде избрано лице кое има работно искуство од најмалку четири години непрекинат судиски стаж како судија во основен суд до моментот на пријавувањето за избор и кое во последната година од страна на Судскиот совет на Република Македонија е оценето со највисока позитивна оцена и во однос на другите пријавени лица има добиено најголем број бодови, согласно со закон или лице кое има пет години стаж на правни работи во државен орган со потврдени резултати во работата или кое во последната година е оценето со највисока позитивна оцена, согласно со закон.

Според оспорениот член 46 став 2 алинеја 2 од Законот, посебни услови за избор на судија во Вишиот управен суд се: за судија на Вишиот управен суд може да биде избрано лице кое има работно искуство од најмалку три години непрекинат судиски стаж како судија во Управниот суд до моментот на пријавувањето за избор и кое во последната година од страна на Судскиот совет на Република Македонија е оценето со највисока позитивна оцена и во однос на другите пријавени лица има добиено најголем број бодови, согласно со закон или лице кое има шест години стаж на правни работи во државен орган со потврдени резултати во работата или кое во последната година е оценето со највисока позитивна оцена, согласно со закон.

Од анализата на оспорена одредба од членот 46 од Законот, произлегува дека законодавецот пропишал посебни услови за избор на судија во основен, апелационен, Врховниот суд на Република Македонија, Управниот суд и Вишиот управен суд.

При уставносудската анализа на оспорената одредба од членот 46 од Законот го имавме предвид ставот на Судот по предметот У.бр.11/2011, каде Судот ја запрел постапка за оценување на уставноста на членот 46 став 2 алинеја 2 од законот. Имено, Судот изрази сомнение дека со оспорената законска одредба, се ставени во привилегирана положба лицата кои вршат судска функција во Управниот суд во однос на лицата кои вршат судска функција во останатите судови, по однос достапноста за избор на конкретната судска функција за кое подеднакво ги исполнуваат сите претходни услови, спротивно на уставните начела за еднаквост и достапност на секое работно место, односно функција. На одржаната седница на 4 мај 2011 година, Судот не го изгласа предлогот за поништување на

оспорената одредба од Законот, а при повторното гласање, Судот не го изгласа ниту предлогот за нејзино укинување, поради што Судот одлучи да ја запре постапката по овој предмет.

Тргувајќи од анализата на целината на оспорената одредба, Судот во конкретниот случај не донесе интервентна одлука за оспорениот член 46 од овој закон, во кој се наведени посебните услови предвидени за избор на судија, бидејќи оцени дека законодавецот пропишувајќи ги општите и посебните услови за избор на судии определил дека истите мора да ги исполнува секој кој аплицира за избор на судија, односно условите се однесуваат за секого еднакво. За избор на судија во основен суд може да биде избрано лице кое има завршена почетна обука во Академија на судии и јавни обвинители, а за избор во суд од повисока инстанца секој кандидат мора да има непрекинат судиски стаж од точно определен број на години и постигнат квантитет и квалитет во работата.

Поради гореизнесеното, Судот смета дека во конкретниот случај, основано не може да се постави прашањето за согласноста на оспорената одредба од членот 46 од Законот со одредбите од член 8 став 1 алинеи 3 и 4, член 9, член 23 и член 32 став 1 и 2, член 51 и амандман 25 од Уставот. Исто така, цениме дека не се настапени предвидените услови за примена на одредбите од член 27 од Деловникот на Уставниот суд, за донесување на решение за запирање на извршувањето на поединечни акти или дејствија, преземени врз основа на оспорената одредба од Законот.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумовски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.224/2010)

65.

У.бр.156/2010

- Успехот од студиите како услов за прием во почетна обука во Академијата за судии и јавни обвинители

- The achievement in the studies as a condition for admission in an initial training in the Academy for Judges and Public Prosecutors

- Право е на законодавецот да ги пропишува условите за прием во почетната обука во Академијата уреден со закон, односно приемот во почетната обука е подеднакво достапен за сите лица кои го исполнуваат овој пропишан услов, од кои причини Судот оцени дека оспорениот дел од одредбата од членот 44 став 1 алинеја 1 е во согласност со одредбите на Уставот.

- It is the right of the legislator to prescribe the conditions for admission in an initial training in the Academy, regulated by law, that is, the admission in an initial training is equally available to all persons who meet this prescribed condition, for which reasons the Court found that the contested part of the provision in Article 44 paragraph 1 line 1 is in accordance with the provisions of the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” број 70/1992), на седницата одржана на 29 ноември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 50 став 3 алинеја 2 од Законот за Академијата за судии и јавни обвинители (“Службен весник на Република Македонија” број 88/2010).

2. СЕ ЗАПИРА извршувањето на поединечните акти или дејствија донесени, односно преземени врз основа на оспорената

одредба од членот 50 став 3 алинеја 2 од Законот, означен во точката 1 на решението.

3. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 44 став 1 алинеја 1 во деловите “со просек од најмалку 8,0” и “со просек од најмалку 8,0 во секој од двата циклуса” од Законот, означен во точката 1 на решението.

4. Дарко Цветановски од Скопје, Маријана Талевска од с. Далбеговци, Битола, Борко Бајалски од Скопје и Африм Ќоку од Охрид, на Уставниот суд на Република Македонија, му поднесоа иницијативи за поведување на постапка за оценување на уставноста на дел од одредбата од членот 44 став 1 алинеја 1 од Законот означен во точката 1 од ова решение, а со иницијативата на подносителот Дарко Цветановски од Скопје се бара и поведување на постапка за оценување на уставноста на членот 50 став 3 алинеја 2 од Законот, означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите изнесени во сите иницијативи, пропишаниот посебен услов од членот 44 став 1 алинеја 1 од Законот, односно пропишаниот просек од најмалку 8,0 за дипломираните правници со четиригодишно високо образование или дипломиран правник со стекнати 300 кредити според Европскиот кредит - трансфер систем, со просек од најмалку 8,0 во секој од двата циклуса на универзитетските студии, како услов за прием во почетната обука на Академијата за обука на судии и јавни обвинители, бил спротивен на членот 9 став 2, член 23 и членот 32 став 2 од Уставот. Наведеното од причини што, дипломираните правници кои ги исполнувале сите услови за конкурирање на јавниот оглас за упис во Академијата, само заради помалиот просек од пропишаниот, нема да можат да конкурираат за прием во Академијата, односно нема да имаат ниту иницијална можност за тоа. Според наводите вистинско мерило за тоа кој кандидат бил достоин да биде примен на Академијата, бил квалификациониот и завршниот испит предвиден со Законот, а не постигнатиот успех на правникот. Поради тоа со оспорената одредба од Законот се правела неуставна диференцијација на оние граѓани кои го исполнувале спорниот услов и на оние кои не го исполнувале, со што се повредувале уставно загарантираните права на граѓаните на слободен избор на вработување, односно слободен избор на професија, а со тоа дипломираните правници, се ставале во нееднаква правна положба.

Со иницијативата поднесена од Дарко Цветановски, се оспорува и членот 50 став 3 алинеја 2 од Законот според кој приемниот испит содржи и тест за интегритет кој помеѓу другото подразбира и прибирање на податоци и информации за етичките и моралните вредности на кандидатот за вршење на функцијата судија или јавен обвинител, бидејќи бил спротивен на членот 11 став 1 од Уставот кој определува дека физичкиот и моралниот интегритет на човекот се неприкосновени, па оттука произлегувала контроверзноста на оспорената законска одредба да се бара од кандидатот да приложи листа од од 50 лица кои би дале податоци за нивните етички и морални вредности, а притоа ниту самиот кандидат не можел да биде свесен ниту сигурен за етичките и моралните вредности на самите лица кои за него треба да дадат такви податоци, односно неговата професионална иднина да зависи од тоа што кажале тие лице за него, а не успехот на кандидатот постигнат на предвидените стручни тестирања. Со самото тоа оспорената одредба била во спротивност и со членот 18 од Уставот со кој се гарантира сигурноста и тајноста на личните податоци како и заштита од повреда на личниот интегритет што произлегува од регистрирањето на информации за нив преку обработка на податоците. Ова од причини што со самото тоа што кандидатот треба да предложи 50 лица кои би дале податоци за неговите лични и етички способности, директно се засега во неговиот морален и личен интегритет и користење на информации за него кои не можеле со сигурност да се потврдела како вистинити, како и тоа што со оспорената законска одредба длабоко се задираше во личниот и интимниот живот на кандидатот.

5. Судот на седницата утврди дека според оспорениот дел од членот 44 став 1 алинеја 1 од Законот, како еден од условите кој кандидатот треба да го исполни за прием во почетна обука во Академијата, е да биде дипломиран правник со завршено четиригодишно високо образование на правни студии со просек од најмалку 8,0 или дипломиран правник со стекнати 300 кредити според Европскиот кредит - трансфер систем (ЕКТС), со просек од најмалку 8,0 во секој од двата циклуса на универзитетските студии.

Исто така, Судот, констатира и дека според оспорениот член 50 став 3 алинеја 2 од Законот, тестот за интегритет, помеѓу другото се состои и од прибирање на податоци и информации за етичките и моралните вредности на кандидатот за вршење на функцијата судија или јавен обвинител, добиени на правно релевантен начин од 15 лица избрани по случаен избор од Комисијата за приемни испит од листа на 50 предложени лица од

кандидатот со најмалку завршено четиригодишно средно образование, кои го познаваат кандидатот најмалку три години и кои не можат да бидат роднини со кандидатот по крв во права и странична линија до четврт степен, посвоителот и посвоеникот и роднини по сватовство до втор степен.

6. Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според членот 11 став 1 од Уставот, физичкиот и моралниот интегритет на човекот се неприкосновени.

Со членот 18 од Уставот, се гарантираат сигурноста и тајноста на личните податоци. На граѓаните ем се гарантира заштита од повреда на личниот интегритет што произлегува од регистрирањето на информации за нив преку обработка на податоците.

Во членот 23 од Уставот, е утврдено дека секој граѓанин има право да учествува во вршењето на јавни функции.

Согласно членот 32 став 2 од Уставот, секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место.

Со членот 25 од Уставот на секој граѓанин му се гарантира почитување и заштита на приватноста на неговиот личен и семеен живот, на достоинството и угледот.

Според членот 44 став 1 од Уставот секој има право на образование, а според ставот 2 од истиот член образованието е достапно на секого под еднакви услови.

Со Законот за Академијата за судии и јавни обвинители се основа и се уредува работењето на Академијата за судии и јавни обвинители (во натамошниот текст: Академијата) како јавна установа за прием и стручно усовршување на кандидатите за судии и јавни

обвинители, континуирана обука и унапредување на стручноста на судиите и јавните обвинители, континуирана обука на стручните служби во судството и јавното обвинителство, обука на субјектите кои учествуваат во спроведување на законите од областа на правосудството, вршење на аналитичка дејност од областа на правосудната теорија и практика, органите на управувањето и финансирањето на Академијата.

Според членот 40 од Законот, обуката на судиите и јавните обвинители претставува организирано стекнување и усовршување на практичните и теоретските знаења и вештини потребни за независно, самостојно, стручно и ефикасно вршење на нивната функција.

Според членот 41 од Законот, Академијата организира почетна и континуирана обука.

Со членот 44 од Законот, определени се условите за прием во почетната обука за судии и јавни обвинители.

Според оспорениот член 44 став 1 алинеја 1 од Законот, како еден од условите кој кандидатот треба да ги исполни за да може да аплицира на јавниот оглас е да биде дипломиран правник со завршено четиригодишно високо образование на правни студии со просек од најмалку 8,0 или дипломиран правник со стекнати 300 кредити според Европскиот кредит - трансфер систем (ЕКТС), со просек од најмалку 8,0 во секој од двата циклуса на универзитетските студии.

Со алинеите 2-9 од членот 44 став 1 од Законот, определени се другите услови за прием во почетна обука и тоа: положен правосуден испит, работен стаж од најмалку две години на правни работи по положен правосуден испит, да не му е изречена мерка на безбедност забрана на вршење професија, дејност или должност, да е државјанин на Република Македонија, активно да го владее македонскиот јазик, активно да познава еден од официјалните јазици на Европската унија од кои задолжително англискиот јазик, практична работа со компјутери и да е работоспособен и да има општа здравствена способност.

Со членот 49 од Законот, определено е дека приемниот испит се состои од квалификациски тест, психолошки тест, тест за интегритет и испит.

Според членот 50 став 1 од Законот, квалификацискиот тест се врши во писмена форма и анонимно, со цел да се проверат знаењата на пријавените кандидати на домашното материјално и процесно право, меѓународното право, правото на Европската унија и најзначајните пресуди на Европскиот суд за човекови права, со цел да ги селектира кандидатите по квалитет, определен како минимум знаење за посетување на програмата за почетна обука. Според ставот 2 од истиот член, психолошкиот тест се спроведува со цел по пат на социјалните способности да ги афирмира кандидатите за вршење на функцијата судија и јавен обвинител.

Со оспорениот член 50 став 3 алинеја 2 од Законот, е определено дека тестот за интегритет, помеѓу другото се состои и од прибирање на податоци и информации за етичките и моралните вредности на кандидатот за вршење на функцијата судија или јавен обвинител, добиени на правно релевантен начин од 15 лица избрани по случаен избор од Комисијата за приемен испит од листа на 50 предложени лица од кандидатот со најмалку завршено четиригодишно средно образование, кои го познаваат кандидатот најмалку три години и кои не можат да бидат роднини со кандидатот по крв во права и странична линија до четврт степен, посвоителот и посвоеникот и роднини по сватовство до втор степен.

Според членот 55 став 5 од Законот тестот за интегритет се оценува со оцена “задоволува”, “делумно задоволува” и “не задоволува”, а според ставот 6 од истиот член се смета дека пријавеното лице кое добило оцена “не задоволува” на тестот за интегритет нема право да го полага испитот.

Од анализата на оспорениот дел од членот 44 став 1 алинеја 1 од Законот, произлегува дека законодавецот, покрај другите услови за прием во почетна обука во Академијата, пропишал и услов за дипломираните правници со завршено четири годишно високо образование на правни студии, односно да имаат просек од најмалку 8,0 и за дипломираните правници со стекнати 300 кредити според Европскиот кредит - трансфер систем (ЕКТС), да имаат просек од најмалку 8,0 во секој од двата циклуса на универзитетските студии.

Со иницијативите се оспорува овој предвиден услов за прием во почетна обука во Академијата содржан во оспорениот дел од членот од Законот, бидејќи се правела неуставна диференцијација на оние граѓани кои го исполнувале спорниот услов и на оние кои не го исполнувале, со што се повредувале уставно загарантираните права

на граѓаните на слободен избор на вработување, односно слободен избор на професија, а со тоа дипломираните правници, се ставале во нееднаква правна положба.

Според Судот, од аспект на овие наводи не може да се доведе под уставно сомнение оспорениот дел од одредбата од Законот. Имено, во случајов станува збор за услов за прием во почетна обука, што значи дека на сите заинтересирани лица кои го исполнуваат овој услов предвиден со овој закон, подеднакво им е достапен приемот во почетната обука во Академијата. Од овие причини, според Судот, не можат да се прифатат наводите од иницијативите дека со овој оспорен услов граѓаните се ставале во нееднаква правна положба пред Уставот и законите, а и дека со овој услов се повредувале уставно загарантираните права на граѓаните на слободен избор на вработување, како и слободен избор на професија, бидејќи предвидениот оспорен услов претставува услов за прием во почетна обука.

Оттука според Судот, право е на законодавецот да ги пропишува условите за прием во почетната обука во Академијата уреден со закон, односно приемот во почетната обука е подеднакво достапен за сите лица кои го исполнуваат овој пропишан услов, од кои причини Судот оцени дека оспорениот дел од одредбата од членот 44 став 1 алинеја 1 е во согласност со одредбите на Уставот.

Од анализата на оспорениот член 50 став 3 алинеја 2 од Законот, произлегува дека законодавецот ја пропишал оспорената законска одредба со цел да се проверат етичките и моралните вредности на кандидатите за вршење на функцијата судија или јавен обвинител. Во конкретниот случај законодавецот оценил дека реална и објективна слика за етичките и моралните вредности на идните судии и јавни обвинители, може да биде формирана со прибирање на податоци и информации од надворешни лица кои го познават кандидатот најмалку три години, кои со кандидатот не се во крвно стродство до одреден степен и кои имаат завршено најмалку четири годишно образование. Со вака пропишаното законско решение за кандидатот е пропишана обврска да изнајде 50 лица и да го докаже времетраењето на познатството, несродството и степеното на нивното образование, сето тоа за 50 граѓани. Ова под претпоставка дека тие 50 граѓани се морално и етички подобни за да бидат компетентни во давањето на мислењето. Наведеното значи дека целта на ова законско решение е да се изврши вреднување на моралните и етичките вредности на кандидатот со утврдување на

описна оцена “задоволува”, “делумно задоволува” и “не задоволува” (член 55 став 5 од Законот). Пријавените лица, кои добиле оцена “не задоволува” на тестот за интегритет, немаат право да го полагаат приемниот испит (член 55 став 6 од Законот).

Според судот, вака пропишаното законско решение не е во согласност со членот 11 став 1 и членот 25 од Уставот. Имено, според членот 11 став 1 од Уставот, физичкиот и моралниот интегритет на човекот се неприкосновени. Тоа значи дека основните слободи и права на човекот и граѓанинот подразбираат и неповредливост на неговиот физички и морален интегритет. Со пропишаното законско решение кое се оспорува со иницијативата и со кое е овозможено да се врши вреднување на етичките и моралните вредности на граѓаните, според Судот, директно се навлегува во нивниот морален интегритет, кој е неповредлив, но со оспореното законско решение, тоа се овозможува, а се овозможува и моралниот интегритет да биде нарушен во случај на нивно негативно оценување, односно негативно вреднување со оцена “не задоволува”. На овој начин се доведува во прашање и почитувањето и заштитата на личниот и семеен живот на граѓаните, како и почитување и заштита на нивното достоинство и угледот. Имено, со самата квалификација на пријавениот кандидат дека не го поминал тестот за етички и морални вредности со оценување “не задоволува”, уставната гаранција за почитување и заштита на достоинството и угледот на секој граѓанин, е нарушена.

Исто така, утврдувањето на личните морални и етички вредности на пријавените кандидати врз основа на прибавено мислење од други субјекти, по оценка на овој суд, тоа не обезбедува објективност и непристрасност во формирањето на етичкиот и морален профил за пријавениот кандидат, од кој ќе зависи дали тој ги исполнува условите за вршење на судиската и обвинителската функција или тоа нема да биде случај. Утврдувањето на личните вредности врз основа на мислење од други субјекти, всушност тргнува од претпоставка дека тие 50 граѓани се морално и етички подобни за да бидат компетентни во давањето на мислењето за друг, според Судот е неприфатливо, од аспект на објективно утврдување на етичките и морални вредности квалификации. Воедно, за Судот, е неприфатлив пропишаниот услов, кандидатот предложените 50 лица да ги познава најмалку три години, од аспект на докажливоста на овој услов. Според Судот, пропишаниот начин на прибирање на податоци и информации за етичките и моралните вредности на пријавените кандидати за вршење на функцијата судија и јавен обвинител, не ги

задоволува критериумите на објективност, непристрасност и применливост, од аспект на владеењето на правото, а исто така и од аспект на уставно гарантираните права на граѓаните за неприкосновеност на нивниот физички и морален интегритет, утврдени во членот 11 став 1 од Уставот, како и уставната гаранција за почитување и заштита на приватноста на личниот и семејниот живот, достоинството и угледот на граѓаните, утврдени во членот 25 од Уставот.

Оттука, Судот оцени дека вака пропишаното законско решение од членот 50 став 3 алинеја 2 од Законот, не е во согласност со членот 11 став 1 и членот 25 од Уставот.

7. Имајќи го предвид претходно наведеното, Судот оцени дека во конкретниот случај основано се постави прашањето за согласноста на членот 50 став 3 алинеја 2 од Законот со одредбите од Уставот, а исто така, судот оцени дека се настапени предвидените услови за примена на одредбите од член 27 од Деловникот на Уставниот суд, за донесување на решение за запирање на извршувањето на поединечни акти или дејствија, преземени врз основа на оспорениот член од Законот. По однос на оспорениот дел од членот 44 став 1 алинеја 1 од Законот, за Судот, не се постави прашањето за согласноста на оспорениот законски дел со одредбите на Уставот.

8. Поради изнесеното, Судот одлучи како во изреката на ова решение.

9. Ова решение Судот го донесе, со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.156/2010)

66.

У.бр.12/2011

- **Успехот од студиите како услов за избор на судија**

- *The achievement in the studies as a condition for the election of a judge*

- **Право е на законодавецот да ги утврди потребните услови за избор на судии, во кои рамки, да го утврди потребниот вид и степен на завршени правни студии неопходни за извршување на оваа специфична јавна функција, во која смисла треба да се подразбере и утврдувањето на одреден просек постигнат за време на студиите, како објективно мерило и показател за квалитетот и знаењето на кандидатите стекнато за време на студирањето. Прашањето за целисходноста на едно вакво решение, кое за првпат се јавува како услов за вршење на судиската функција во Република Македонија и кое високо ги поставува стандардите за извршување на јавната функција – судија, е во надлежност на законодавецот, а не на Уставниот суд.**

- *It is the right of the legislator to define the conditions required for the election of judges, in the frameworks of which to define the type and level of completed legal studies required for the performance of this specific public function, in which sense should be understood also the determination of certain average achieved during the studies as an objective criterion and indicator about the quality and knowledge of the candidates acquired during their studies. The issue about the suitability of such a solution which appears for the first time as a condition for carrying out the office of a judge in the Republic of Macedonia and which sets high standards for the performance of the public office of a judge is within the competence of the legislator, and not the Constitutional Court.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 29 ноември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 45-а став 2 алинеја 2 од Законот за судовите („Службен весник на Република Македонија“ бр. 58/2006, 35/2008 и 150/2010).

2. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 45 став 1 алинеја 4 од Законот означен во точка 1 на ова решение.

3. Воислав Стојановски од Скопје и Борко Бајалски од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијативи за поведување постапка за оценување на уставноста на одредби од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот Воислав Стојановски, со оспорените одредби се повредувале член 8 став 1 алинеите 1, 3 и 11 и став 2, член 9 став 2, член 16 ставовите 1, 2 и 3, член 23, член 25, член 32 став 2, член 51, член 52 став 4, член 54 ставовите 1, 3 и 4, член 112 став 1 и член 118 од Уставот.

Одредбата од член 45 став 1 алинеја 4 од Законот во практичната примена ќе доведе до директна дискриминација и нееднаквост на поголем број групи на граѓани во однос на пристапот до работното место судија.

Првата и најочигледна форма на дискриминација се однесувала на нееднаквиот третман на дипломирани правници кои дипломата ја стекнале во Република Македонија наспроти оние кои дипломата ја стекнале во странство. Од оспорената одредба произлегувало дека дипломираните правници кои се стекнале со диплома од правен факултет во странство и истата ја нострифицирале, без разлика на просекот кој го стекнале за време на студиите (во прв или втор циклус), автоматски го исполнувале условот за избор за судија и се ставале на исто рамниште како и

дипломираните правници кои се стекнале со диплома од правен факултет во Република Македонија, за кои клучен фактор за пристап до работното место судија е просекот осум од студирањето.

Втората форма на дискриминација која доведувала до целосно исклучување на одредени групи граѓани од достапноста на работното место судија се однесувала на дипломираните правници кои дипломата ја стекнале во странство во земји во кои ЕКТС не се спроведува (најголем број држави во светот), во земји во кои ЕКТС се спроведува, но дипломата ја стекнале пред почетокот на неговото спроведување и во земји во кои ЕКТС се спроведува во други образовани области, но не и за правни студии (пр. Германија и Унгарија). Голем број држави со висок квалитет на образовните системи (на пр. Соединетите Американски Држави, Канада, Јапонија, Австралија, Јужна Кореа) не се членки на Болоњскиот процес, па оттука произлегувало дека на граѓаните кои дипломирале или ќе дипломираат на најдобро рангираните универзитети во светот им се забранувал пристапот до работното место.

Освен тоа, Законот предвидувал минимум 300 ЕКТС кредити за дипломиран правник со нострифицирана диплома од правен факултет во странство, а во државите потписнички на Болоњскиот процес постоела разлика, во смисла некои за една година студии доделувале 60 кредити (потребни се пет години студии за стекнување на 300 кредити), а други за една година доделувале 120 кредити (за три години се стекнуваат 300 кредити), што ќе довело до разлики при утврдување на потребниот услов за судија, односно практично ќе овозможело во Република Македонија судија да се стане со 3 години (со странска диплома и без исполнет просек), но не и како магистер (со домашна диплома, без исполнет просек).

Законот за судовите бил во директна противречност со Меѓународната повелба за економски, социјални и културни права и со Конвенцијата бр. 111 против дискриминација во областа на вработувањето и занимањето, кои се ратификувани од Република Македонија и претставуваат дел од внатрешниот правен поредок и не можат да се менуваат со закон. Преку формирање три групи на граѓани и утврдување дискриминаторски одредби помеѓу тие групи, како и дискриминација во форма на исклучување други групи на граѓани од еднаков пристап до работното место судија, Законот практично ги менувал постојните одредби на наведените меѓународни договори.

Во Република Македонија постоел организиран систем за стекнување и усовршување на практичните и теоретските знаења и вештини потребни за независно, самостојно, стручно и ефикасно вршење на судиската функција, што има за цел избор на најдобрите кандидати кои завршиле правни студии, се стекнале со практични познавања и искуство и посетувале организирана обука. Исклучувањето на дипломираните правници кои не го исполниле просекот осум во текот на студиите, придонесувало за нивно бесправно исклучување од пристапноста до работното место судија. Законот понатаму ќе придонел и до исклучување на потенцијалните кандидати кои припаѓаат или ќе припаѓаат во групата „истакнати правници“, а за време на студиите оствариле просек под осум. Тоа се на пример успешни и докажани адвокати, обвинители, правобранители, доктори на правни науки, правници кои работеле во некои меѓународни судови, правници кои за својата работа добиле награди, почести, признанија и тн.

Во однос на оспорениот член 45-а став 2 алинеја 2 од Законот, во иницијативата се наведува дека во Република Македонија уставно биле гарантирани слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, слободата на говорот, јавното информирање и слободата на пренесување на информации. Сите овие уставно гарантирани принципи во себе содржеле слободна воља при нивното користење, што подразбирало и слободна воља на воздржување или одбивање од нивно користење. Ваквата слобода била зајакната со уставната норма која предвидувала дека на секој граѓанин му се гарантира почитување на приватноста на неговиот личен живот. Граѓанинот уживал заштита и со голем број меѓународни договори ратификувани од страна на Република Македонија – Европската конвенција за заштита на човековите права и основни слободи (член 8), Меѓународниот пакт за граѓански и политички права (член 17) и Универзалната декларација за правата на човекот (член 12). Одбивањето од страна на кандидатот да состави листа, како и на граѓаните да одбијат да бидат на таква листа или пак да изнесуваат податоци и информации за било кое лице пред државен орган, уживало своја заштита во уставната норма која предвидувала дека во Република Македонија слободно е се што со Уставот и законот не е забрането.

Понатаму, се наведува дека законодавецот воопшто немал право да утврдува критериуми кои некому би му наложиле да составува листа на граѓани од кои понатаму државен орган ќе бара да сведочат за етичките и моралните вредности на кандидатот за

вршење на функцијата судија. Како што кандидатот немал право да бара други да сведочат во негово име, така Судскиот совет на Република Македонија немал право да бара било кој граѓанин јавно да изнесува податоци и информации за било кое лице. Дури таквото право и да постоело, никој немал право да ги дели граѓаните на „подобни“ и „неподобни“ за изнесување податоци и информации во зависност од степенот на нивното образование, како што е сторено со оспорената одредба. понатаму, законодавецот целосно паушално определил критериум кој предвидува оние кои би сведочеле за кандидатот, истиот да го познаваат најмалку три години, поради што одредбата е нејасна, неприменлива, а нејзината прецизност се доведувала во прашање затоа што познанството помеѓу граѓаните не само што не смее да ја засега државата, туку неговото постоење и времетраење е невозможно да се докаже. Оттука, оваа норма не само што била недозволена и дискриминаторска, дуку доведувала и до правна несигурност помеѓу граѓаните и била во спротивност со принципот на владеењето на правото.

Според подносителот Борко Бајалски, оспорениот член 45 став 1 алинеја 4 од Законот за судовите во делот „ со просек од најмалку осум“ бил во спротивност со членовите 9 и 32 од Уставот. Имено, со тоа што како услов за одредено лице да може да биде избрано за судија, Законот одредувал да мора да има просек од најмалку осум во текот на правните студии, ги ставал граѓаните во нееднаква положба пред Законот. Законот правел неуставна диференцијација на оние граѓани кои го исполнуваат спорниот услов и на оние кои не го исполнуваат и со тоа ги повредувал уставно загарантираните права на граѓаните на слободен избор на вработување, односно слободен избор на професија.

Суштинскиот проблем на оспорената одредба бил во тоа што им го ограничува пристапот на одредена категорија граѓани до одредена професија, односно неуставноста била што селекцијата ја прави законот, а не би било спорно доколку законодавецот им даде можност на сите кандидати со завршен правен факултет и со исполнети останати законски услови, да се кандидираат за судии, а потоа во рамките на изборот на кандидатите да се направи селекција, преку разни начини и методи кои се уставни и законити.

Одредбата имала и посредно ретроактивно дејство, што било неуставно. Тоа се однесувало на оние граѓани кои ги завршиле правните студии на факултетите во државата (со просек под осум) пред спорниот закон да влезе во сила, кога постојниот закон не

одредувал одредени просеци во текот на студиите, за избор на судии, а во меѓувреме, пред да се стекнат со другите законски услови (правосуден испит и тн.) законот е сменет и тие повеќе не можат да бидат кандидати за судии.

4. Судот на седницата утврди дека според член 45 став 1 алинеја 3 од Законот за судовите, за судија може да биде избрано лице кое е дипломиран правник со завршено четиригодишно високо образование на правни студии со просек од најмалку осум или дипломиран правник со стекнати 300 кредити според Европскиот кредит - трансфер систем (ЕКТС), со просек од најмалку осум во секој од двата циклуса на универзитетските студии или нострифицирана диплома од правен факултет во странство за стекнати 300 кредити.

Според член 45-а став 2 алинеја 2 од Законот, тестот за интегритет кој го спроведува Судскиот совет на Република Македонија се заснова врз постојните етички и професионални кодекси за вршење на функцијата судија и има за цел проверка на етичките и моралните вредности на кандидатот за вршење на функцијата судија и се состои од прибирање на податоци и информации за етичките и моралните вредности на кандидатот за вршење на функцијата судија, добиени на правно релевантен начин од 15 лица избрани по случаен избор од Судскиот совет на Република Македонија од листа на 50 предложени лица од кандидатот, со најмалку завршено четиригодишно средно образование кои го познаваат кандидатот најмалку три години и кои не можат да бидат роднини со кандидатот по крв во права и странична линија до четврти степен, посвоителот и посвоеникот и роднини по сватовство до втор степен.

5. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Согласно член 23 од Уставот, секој граѓанин има право да учествува во вршење на јавни функции.

Според член 32 став 2 од Уставот, секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место.

Согласно Амандманот XXV со кој се заменува членот 98 од Уставот, судската власт ја вршат судовите, кои се самостојни и независни и судат врз основа на Уставот и законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот. Забранети се вонредни судови. Видовите, надлежноста, основањето, укинувањето, организацијата и составот на судовите, како и постапката пред нив се уредуваат со закон, што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Според член 99 став 1 од Уставот, судијата се избира без ограничување на траењето на мандатот.

Согласно Амандманот XXVI со кој се заменува ставот 3 на член 99 од Уставот, на судијата му престанува судиската функција: ако тоа сам го побара; ако трајно ја загуби способноста за вршење на судиската функција, што го утврдува Судскиот совет на Република Македонија; ако ги исполни условите за старосна пензија; ако е осуден со правосилна судска пресуда за кривично дело на безусловна казна затвор од најмалку шест месеца и ако е избран или именуван на друга јавна функција, освен кога судиската функција мирува под услови утврдени со закон. Судијата се разрешува: поради потешка дисциплинска повреда што го прави недостоен за вршење на судиската функција пропишана со закон и поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција под услови утврдени со закон.

Согласно Амандманот XXVII точка 2 , со кој се заменува ставот 3 на член 100 од Уставот, судиската функција е неспојлива со членување во политичка партија или со вршење на друга јавна функција или професија утврдена со закон.

Во член 100 став 4 од Уставот е утврдено дека се забранува политичко организирање и дејствување во судството.

Од наведените уставни одредби произлегува дека Уставот на Република Македонија, согласно принципот на поделбата на власта, судската власт ја конституирал како самостојна и независна, која ја вршат судовите врз основа на Уставот, законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот. Во функција на обезбедување на принципот на независност и

самостојност на судовите, Уставот, меѓу другото, утврдил траен мандат на судиите, како и неспојливоста на судската функција со вршењето на друга јавна функција и професија или со членување во политичка партија.

Условите за избор на судии се утврдени со Законот за судовите. Така, според член 45 од Законот за судовите за судија може да биде избрано лице кое ги исполнува следниве услови:

- да е државјанин на Република Македонија,
- активно да го владее македонскиот јазик,
- да е работоспособен и да има општа здравствена способност, за што се вршат здравствени прегледи,
- дипломиран правник со завршено четиригодишно високо образование на правни студии со просек од најмалку осум или дипломиран правник со стекнати 300 кредити според Европскиот кредит - трансфер систем (ЕКТС), со просек од најмалку осум во секој од двата циклуса на универзитетските студии или нострифицирана диплома од правен факултет во странство за стекнати 300 кредити;
- да има положено правосуден испит во Република Македонија,
- активно да познава еден од официјалните јазици на Европската унија, од кои задолжително англискиот јазик, што се докажува со еден од следниве меѓународно признати сертификати:
 - 1) ТОЕФЕЛ (TOEFL) - најмалку 74 бода за електронско полагање преку компјутер, не постар од две години од денот на издавањето на сертификатот;
 - 2) ИЕЛТС (IELTS) - најмалку 6 бода, не постар од две години од денот на издавањето на сертификатот;
 - 3) ТОЛЕС (TOLES) - најмалку високо ниво (higher level);
 - 4) ИЛЕК (ILEC) - положен со успех најмалку Б 2 (Б 2) и
 - 5) Кембриџ сертификат - најмалку Прв сертификат за англиски ФЦЕ - Б 2 (First Certificate of English FCE - B 2),
- практична работа со компјутери и
- да ужива углед, да поседува интегритет за вршење на судиската функција и да поседува социјални способности за вршење на судиската функција, за што се спроведуваат тестови за интегритет и психолошки тестови.

Потребните видови на здравствените прегледи, формата и содржината на психолошкиот тест и тестот за интегритет, како и нивото на практичната работа со компјутери од ставот (1) алинеи 3, 7 и 8 на овој член ги уредува Судскиот совет на Република Македонија.

Актуелната содржина членот 45 од Законот ја добива со член 15 од Законот за изменување и дополнување на Законот за судовите („Службен. весник на Република Македонија“ бр. 150/2010 од 18.11.2010 година), каде меѓу другото, условите за избор на судија, утврдени во член 45 став 1 од Законот за судовите („Службен. весник на Република Македонија“ бр. 58/2006 и 35/2008) се дополнети со нов услов: лицето да ужива углед, да поседува интегритет за вршење на судиската функција и да поседува социјални способности за вршење на судиската функција, за што се спроведуваат тестови за интегритет и психолошки тестови (член 45 алинеја 8). Според новододадениот став 2 на овој член, потребните видови на здравствените прегледи, формата и содржината на психолошкиот тест и тестот за интегритет, како и нивото на практичната работа со компјутери од ставот 1 алинеите 3, 7 и 8 на овој член, ги уредува судскиот совет на Република Македонија.

Понатаму, со наведениот Закон за изменување и дополнување на Законот за судовите, во Законот за судовите се додава нов член 45-а, каде во ставот 2 се пропишува дека тестот за интегритет кој го спроведува Судскиот совет на Република Македонија се заснова врз постојните етички и професионални кодекси за вршење на функцијата судија и има за цел проверка на етичките и моралните вредности на кандидатот за вршење на функцијата судија и се состои од:

- тест кој се спроведува во писмена форма и анонимно, врз основа на стандардно утврдена листа на прашања и
- прибирање на податоци и информации за етичките и моралните вредности на кандидатот за вршење на функцијата судија, добиени на правно релевантен начин од 15 лица избрани по случаен избор од Судскиот совет на Република Македонија од листа на 50 предложени лица од кандидатот, со најмалку завршено четиригодишно средно образование кои го познаваат кандидатот најмалку три години и кои не можат да бидат роднини со кандидатот по крв во права и странична линија до четврти степен, посвоителот и посвоеникот и роднини по сватовство до втор степен.

Тоа значи дека законодавецот, во рамките на своите уставни овластувања да ги утврдува условите за избор на судии, досега утврдените услови за избор на судија, ги проширува и дополнува со нов услов - поседување интегритет за вршење судиска функција, за што Судскиот совет на Република Македонија спроведува тест за интегритет, кој се заснова врз постојните етички и професионални кодекси за вршење на функцијата судија и има за цел

проверка на етичките и моралните вредности на кандидатот за вршење на функцијата судија.

Тестот за интегритет се состои од два дела: првиот дел се спроведува во писмена форма и анонимно, врз основа на стандардно утврдена листа на прашања, а вториот дел од тестот подразбира прибирање на податоци и информации за етичките и моралните вредности на кандидатот за вршење на функцијата судија.

Во однос на прашањето за уставноста на вториот дел од тестот за интегритет, кое се покренува со иницијативата, Судот го имаше предвид следното:

Според член 11 став 1 од Уставот, физичкиот и моралниот интегритет на човекот се неприкосновени.

Според член 25 од Уставот, на секој граѓанин му се гарантира почитување и заштита на приватноста на неговиот личен и семеен живот, на достоинството и на угледот.

Тргувајќи од наведеното, пред Судот се постави прашањето дали пропишаниот начин на прибирање на податоци и информации за етичките и моралните вредности на кандидатот за вршење на функцијата судија, е објективен, непристрасен и применлив за сите кандидати, односно дали е во согласност со начелото на владеењето на правото и заштитата на приватноста, достоинството и угледот на граѓанинот. Ова затоа што според оспорената одредба, законодавецот оценил дека реална слика за етичките и моралните вредности на кандидатот за судија може да биде формирана со прибирање на податоци и информации од надворешни лица кои го познаваат кандидатот најмалку три години, кои не се во одредено сродство со кандидатот и кои имаат завршено најмалку средно образование. Во оваа смисла, за кандидатот се востанува обврска да предложи листа од 50 лица кои ги исполнуваат наведените услови, кои ќе прифатат да сведочат за неговите етички и морални вредности пред Судскиот совет на Република Македонија, што значи дека станува збор за воведување на обврска на кандидатот која иако не е во врска со докажувањето на неговата потребна стручност и компетентност за вршење на судиската функција, подразбира негов личен ангажман за докажување на неговите етички и морални вредности кои треба да бидат ценети од друг, при што се тргнува од претпоставка дека другиот е етички и морално компетентен за давање на мислењето, во која смисла

кандидатот треба да предложи респектибилна бројка на граѓани со одреден статус и да очекува дека доброволно ќе прифатат обврска за која немаат личен интерес и нема да одбијат да бидат сослушани на правно релевантен начин од страна на Судскиот совет на Република Македонија, за прашања кои навлегуваат во сферата на приватноста и да дадат непристрасен и задоволителен одговор за неговите етички и морални вредности, од што во крајна линија, ќе зависи дали тој ги исполнува условите за вршење на судиската функција. Според Судот, ваквиот начин на прибирање на податоците и самите податоци прибрани на таков начин, тешко можат да го издржат тестот на објективност и непристрасност.

Дополнително, според Судот, не може да се прифати и оправда дискриминацијата со решението во оспорената одредба според која од предложените граѓани кои треба да сведочат за етичките и моралните вредности на кандидатот, се бара да имаат најмалку завршено четиригодишно средно образование, кога таквиот суд и процена очигледно не зависи од нивната лична наобразба, односно не се бара нивно мислење за стручноста и компетентноста на кандидатот, па нивното образование да е предуслов за издржаноста на нивната оценка. Освен тоа, основано се поставува и прашањето за објективноста и применливоста на пропишаниот услов – граѓанинот и кандидатот да се познаваат најмалку три години, од аспект на докажливоста на овој услов.

Тргувајќи од наведеното, пред Судот основано се постави прашањето дали пропишаниот начин на прибирање на податоци и информации за етичките и моралните вредности на кандидатот за вршење на функцијата судија, како услов за избор на судија, ги задоволува критериумите на објективност, непристрасност и применливост, како елементи на владеењето на правото и дали е во согласност со уставно гарантираните права на граѓаните за неприкосновеност на нивниот физички и морален интегритет и уставната гаранција за почитување и заштита на приватноста на личниот и семејниот живот, на достоинството и угледот на граѓаните, поради што Судот го постави прашањето за согласноста на член 45-а став 2 алинеја 2 од Законот со член 8 став1 алинеја 3, член член 11 став 1 и член 25 од Уставот.

6. Според член 45 став 1 алинеја 4 од Законот за судовите, за судија може да биде избрано лице кое е дипломиран правник со завршено четиригодишно високо образование на правни студии со просек од најмалку осум или дипломиран правник со

стекнати 300 кредити според Европскиот кредит - трансфер систем (ЕКТС), со просек од најмалку осум во секој од двата циклуса на универзитетските студии, или нострифицирана диплома од правен факултет во странство за стекнати 300 кредити.

Наведената алинеја станува составен дел на актуелната содржина на членот 45 од Законот, со измените извршени со член 15 од Законот за изменување и дополнување на Законот за судовите („Службен. весник на Република Македонија“ бр. 150/2010 од 18.11.2010 година). Пред оваа измена, според алинејата 4 на членот 45 на Законот за судовите, за судија можеше да биде избрано лице кое има стекнато универзитетска диплома за дипломиран правник во Република Македонија или нострифицирана диплома од правен факултет од странство

Со Преодните и завршните одредби на наведениот закон за изменување и дополнување на Законот за судовите (член 45 став 1), се пропишува дека исполнетоста на условот за обезбедување просек од најмалку осум за дипломиран правник со завршено четиригодишно високо образование на правни студии или дипломиран правник со стекнати 300 кредити според Европскиот кредит - трансфер систем (ЕКТС), со просек од најмалку осум во секој од двата циклуса на универзитетските студии, или нострифицирана диплома од правен факултет во странство за стекнати 300 кредити од членот 15 став 2 алинеја 1 на овој закон, обврската за доставување меѓународно признат сертификат за познавање странски јазик од членот 15 став (4) алинеја 1 на овој закон и условот за спроведување тестови за интегритет и психолошки тестови од членот 15 став 4 алинеја 3 на овој закон ќе започнат да се применуваат од 1 јули 2013 година. Според став 3 на истиот член, во периодот од 1 јануари 2012 до 1 јануари 2013 година, Судскиот совет на Република Македонија 50 проценти од утврдените слободни судиски места за основните судови ќе ги пополнува со лица кои ги исполнуваат условите согласно со членот 45 од Законот за судовите („Службен весник на Република Македонија“ број 58/2006 и 35/2008), кои не ја посетувале почетната обука во Академијата за судии и јавни обвинители и кои имаат работно искуство со потврдени резултати на правни работи по полагањето на правосудниот испит над три години.

Согласно член 46 од овој закон, кој исто така е систематизиран во главата Преодни и завршни одредби, исполнетоста на условот за обезбедување просек од најмалку осум од членот 15 став 2 алинеја 1 на овој закон и условот за познавање

странски јазик од членот 14 став 4 алинеја 1 на овој закон нема да се применува за кандидатите за судии кои се примени и ја завршиле почетната обука во Академијата за судии и јавни обвинители согласно со Законот за Академија за судии и јавни обвинители („Службен весник на Република Македонија“ број 88/10) и за судиите кои се избрани пред започнувањето на примената на овој закон.

Анализата на овие законски одредби покажува дека просекот од најмалку осум постигнат при завршување на потребните правни студии, како услов за вршење на судиска функција, законодавецот го воведува со измените на основното законско решение со кое беа пропишани условите за избор на судии, поради што пропишува и преоден режим потребен за имплементација на овој новоутврден услов.

Тргувајќи од уставната положба на судовите како посебни, самостојни и независни органи кои судат само врз основа на Уставот, законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот, а судиите се избираат со траен мандат и мора да имаат посебни стручни способности за стручно и совесно вршење на судската функција, според Судот, право е на законодавецот кој со Амандманот XXV на Уставот е овластен со закон да ги уреди прашањата за видовите, надлежноста, основањето, укинувањето, организацијата и составот на судовите, да ги утврди и потребните услови за избор на судии, во кои рамки, да го утврди потребниот вид и степен на завршени правни студии неопходни за извршување на оваа специфична јавна функција, во која смисла треба да се подразбере и утврдувањето на одреден просек постигнат за време на студиите, како објективно мерило и показател за квалитетот и знаењето на кандидатите стекнато за време на студирањето, како посебен услов кој е во функција на обезбедување соодветна стручност и компетентност на идните судии. Притоа, прашањето за целисходноста на едно вакво решение, кое за првпат се јавува како услов за вршење на судиската функција во Република Македонија и кое високо ги поставува стандардите за извршување на јавната функција – судија, е во надлежност на законодавецот, а не на Уставниот суд.

За уставноста на ова законско решение, според Судот, пресудно е дали тоа се однесува подеднакво за сите лица заинтересирани за вршење на судиската функција, односно дали овозможува операционализација на уставното начело за еднаквоста

на граѓаните пред Уставот и законите, односно за достапност на секое работно место под еднакви услови.

Во оваа смисла пред Судот се постави прашањето дали наведеното законско решение ги повредува легитимните очекувања да вршат судиска функција на дипломираните правници кои завршиле правни студии пред донесувањето на ова законско решение, кога просекот од успехот постигнат за време на студирањето, не бил посебен услов за вршење на судиската функција и дали со тоа не ги става во нерамноправна положба со другите правници кои завршуваат правни студии до и по започнувањето на примената на овој закон, кога имаат можност да влијаат на својот успех во студиите, како посебен услов за вршење на судиската функција. Во одговор на ова прашање Судот имаше предвид дека законодавецот има уставно овластување да ги пропишува условите за вршење на судиската функција, што значи и да ги менува истите доколку оцени дека тоа е оправдано и потребно во дадени општествено економски услови, заради создавање нормативни претпоставки за обезбедување соодветна стручност и компетентност на судиите, како носители на исклучително важна јавна функција. Во оваа смисла, според Судот, треба да се подразбере и постигнатиот успех во студирањето, што законодавецот, со измената на Законот, го утврдува како еден од условите за вршење на оваа функција, кој ќе започне да се применува по истекот на преодниот режим што го пропишал законодавецот, односно по 1 јули 2013 година и ќе важи во иднина. Тоа значи дека по овој период, истите услови ќе важат за сите заинтересирани кандидати за вршење на судиската функција, независно кога завршиле правни студии, со што сите ќе бидат ставени во рамноправна положба и ќе биде обезбедено уставното начело за достапност на секое работно место под еднакви услови.

Тргувајќи од наведеното, пред Судот не се постави прашањето за согласноста на член 45 став 1 алинеја 4 од Законот за судовите со член 8 став 1 алинеја 3, член 9 став 2 и член 32 став 2 од Уставот.

7. Во однос на прашањето кое се покренува со една од иницијативите за тоа дека оспорениот член 45 став 1 алинеја 4 од Законот, доведува до дискриминација и целосно исклучување од достапноста на работното место судија на одредени групи граѓани дипломирани правници кои дипломата ја стекнале во странство во земји во кои ЕКТС не се спроведува, Судот оцени дека станува збор за прашање поврзано со примената на Законот во делот на

нострификација на дипломите стекнати во странство, што не е прашање од надлежност на Уставниот суд.

8. Тргувајќи од наведеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

9. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот, Бранко Наумоски и судиите: д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.12/2011)

67.

У.бр.184/2011

- Статус на јавни службеници на вработените во културата

- Status of public servants of the employees in culture

- Вработените во културата веќе се со определен правен статус, права и обврски, регулирани во Законот за култура, а со повторното нивно регулирање во Законот за јавните службеници се нарушува веќе постојната правна регулатива од областа на културата во Законот за култура.

- The employees in culture already have certain legal status, rights and obligations, regulated in the Law on Culture, and their repeated regulation in the Law on Public Servants violates the already existing legal regulation from the field of culture in the Law on Culture.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 декември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 3 точки 1 и 2 во деловите: „култура“ и „општините, општините во градот Скопје, односно градот Скопје“, и точката 3 во делот: „општините, односно градот Скопје“, од Законот за јавните службеници („Службен весник на Република Македонија“ бр.52/2010 и 36/2011).

2. Велика Стојаноска, од Прилеп, Синдикатот на работниците од угостителството, туризмот, комунално - станбеното стопанство, занаетчиството и заштитните друштва на Република Македонија, од Скопје и Александар Марковиќ, од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијативи за поведување постапка за оценување на уставноста на делови од одредбите од Законот, означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата на Велика Стојаноска, членот 3 од Законот за јавните службеници не бил во согласност со членот 8 став 1 алинеја 9 од Уставот, според која локалната самоуправа е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, и не бил во согласност со членот 115 од Уставот според кој во единиците на локалната самоуправа граѓаните непосредно и преку претставници учествуваат во одлучувањето за прашања од локално значење, а особено од областите на јавните служби, урбанизмот и руралното планирање, заштитата на околината, локалниот економски развој, локалното финансирање, комуналните дејности, културата, спортот, социјалната и детската заштита, образованието, здравствената заштита и во други области утврдени со закон. Ова поради тоа што јавните претпријатија основани од општините, општините во градот Скопје односно градот Скопје, не можеле да имаат статус на јавни служби, ниту вработените во овие јавни претпријатија, особено од комуналните дејности, не можеле да добијат статус на јавни службеници со што би биле во надлежност на Државата - Министерството за информатичко општество, а кое би носело акти за систематизација на работните места на вработените и би одлучувале за дисциплинската одговорност на вработените, вработувањето, оценувањето, распоредувањето и др. Државата преку овој член од Законот противуставно вршела упад во надлежноста на локалната самоуправа. Во Законот за локалната самоуправа биле набројани надлежностите на општините, меѓу кои биле и комуналните дејности, а во Законот за комунални дејности било утврдено дека

општината можела да основа јавно претпријатие заради вршење на комуналните дејности, и во Законот за јавни претпријатија било уредено дека Владата на Република Македонија, советот на општината и Советот на градот Скопје, донесувале акти за основање на јавни претпријатија со кои се уредувала дејноста, фирмата, седиштето, износот на средствата за основање и начинот на нивното обезбедување. Со оглед на тоа што комуналните дејности биле дејности од општ интерес, но било од локално значење и се исклучива надлежност на локалната самоуправа, која одлучувала меѓу другото и за организацијата на претпријатието, именувањето на директор, управен и надзорен одбор, давање под концесија и друго, општината била надлежна за вршење на комуналните дејности и не можело овие законски надлежности да и се одземат со оспорената одредба од Законот за јавните службеници.

Според наводите во иницијативата на Синдикатот на работниците од угостителството, туризмот, комунално-станбеното стопанство, занаетчиството и заштитните друштва на Република Македонија, од Скопје, членот 3 точки 1, 2 и 3 во деловите: „јавни претпријатија основани од општините, општините во градот Скопје, односно градот Скопје“, од Законот за јавните службеници, не биле во согласност со повеќе одредби од Уставот, и тоа: член 8 став 1 алинеи 3 и 4, според кои владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија; член 32 став 5, според кој остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори; членот 51 според кој законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и законите; и со членот 115 кој се однесува на статусот на единиците на локалната самоуправа. Имено, со оспорените одредби од Законот за јавните службеници се доведувале во прашање одредбите од Законот за јавните претпријатија, Законот за комуналните дејности и Законот за локалната самоуправа. Ова поради тоа што веќе била законски уредена положбата на единиците на локалната самоуправа и законското овластување да основаат јавни претпријатија за вршење на комуналните дејности, но со Законот за јавните службеници се опфатени овие јавни претпријатија да бидат под поинаков законски режим и тоа како јавни службеници, што било правно неодржливо. Во членот 37 став 1 од Законот за јавни претпријатија било уредено дека вработените во јавните претпријатија имале положба, права и обврски од работен однос во согласност со Законот за работните односи и колективните договори, и од овие причини и вработувањето во овие претпријатија не можело

да се врши во постапка за вработување која ја спроведува Агенцијата за јавни службеници (член 17 од Законот за јавни службеници). Воедно, јавните претпријатија не се финансирале исклучиво од буџетски средства, напротив остварувале приход од наплаќање на услугите на своите корисници. Државата, преку опфатот на јавните претпријатија, во оспорените законски одредби, го преземала управувањето со јавните претпријатија кои ги основале општините, со што се доведувала во прашање самостојноста на општините во однос на организирањето на дејностите што спаѓале во нејзина изворна законска надлежност. Во иницијативата се наведува дека вработните во комуналните дејности по својата положба, работни задачи, права и обврски не можеле да се третираат како јавни службеници затоа што овие вработени во никој случај не вршеле службенички работи, ниту пак имале јавно - службенички овластувања кои како што определува Законот за јавни службеници требало да се вршат „политички неутрално и непристрасно“ што било беспредметно кога се работело за работи и задачи од комуналната дејност. Од овие причини се предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорените делови од членот 3 точки 1, 2 и 3 од Законот.

Според наводите во иницијативата на Александар Марковиќ, адвокат од Скопје, членот 3 точки 1 и 2 во делот „Култура“ од Законот за јавните службеници, не бил во согласност со повеќе одредби од Уставот, и тоа: членот 8 став 1 алинеи 1, 3 и 4, кои се однесуваат на основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија; членот 32 став 5 според кој остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори и членот 47 став 1 со кој се гарантира слободата на научното, уметничкото и другите видови на творештво.

Ова поради тоа што со Законот за култура се уредувале основите на културата како темелна вредност на Република Македонија, облиците на остварување на културата, начинот и условите на нејзиното финансирање, како и други прашања од интерес за културата.

Со Колективниот договор за културата во Република Македонија од 22 мај 2005 година се предвидувале низа одредби, кои на посебен начин уредувале одредени права од работен однос на вработените во културата.

Со оглед на наведените уставни и законски одредби, неспорно било дека станува збор за материја која веќе била регулирана на посебен начин со прописи кои ја изразувале посебноста на предметната материја и дека „културата“ не можела правно да опстои во режимот на Законот за јавните службеници, кој многукратно се косел со определениот статус и права на вработените во културата регулирани во Законот за култура. Имено, вработените во културата не вршеле јавно - службенички овластувања во име на државата, не можеле да бидат јавни службеници и морало да им се обезбеди апсолутна слобода на научното, уметничкото и други видови творештво како загарантирано уставно право. Од овие причини се предлага Судот да поведе постапка за оценка на уставноста на членот 3 точки 1 и 2 во деловите: „култура“ од Законот за јавните службеници.

3. Судот на седницата утврди дека во членот 3 од Законот за јавните службеници е предвидено дека одделни изрази употребени во овој закон го имаат следново значење:

1) Јавни службеници се вработените кои вршат работи од јавен интерес во дејностите образование, здравство, култура, наука, труд и социјални работи, социјална заштита и заштита на детето, установите, фондовите, агенциите, јавните претпријатија основани од Република Македонија, општините, општините во градот Скопје, односно градот Скопје, а не се опфатени со Законот за државните службеници,

2) Јавна служба се институциите на дејностите образование, здравство, култура, наука, труд и социјални работи, социјална и детска заштита, установите, фондовите, агенциите, јавните претпријатија основани од Република Македонија, општините, општините во градот Скопје, односно градот Скопје, а не се опфатени со Законот за државните службеници,

3) Институции, во смисла на овој закон, се сите државни органи и тела кои вршат работи од јавен интерес или доверени јавни овластувања, установи, фондови, агенции како и јавни претпријатија, основани од Република Македонија, општините, односно градот Скопје, а не се опфатени со Законот за државните службеници,

4) Раководно лице на институцијата е именувано или избрано лице кое раководи со институцијата,

5) Работно искуство во структурата е времетраењето на работниот стаж или искуството стекнато во соодветната струка по завршување на соодветно образование на јавниот службеник.

4. Според членот 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според членот 9 став 2 од Уставот, граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според членот 32 став 5 од Уставот, остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Според членот 47 став 2 од Уставот, се гарантираат правата што произлегуваат од научното, уметничкото и друг вид интелектуално творештво, а според ставот 3, Републиката го поттикнува, помага и штити развојот на науката, уметноста и културата.

Според членот 114 и Амандманот XVI од Уставот, на граѓаните им се гарантира правото на локална самоуправа.

Единици на локалната самоуправа се општините.

Во општините можат да се основаат облици на месна самоуправа. Општините се финансираат од сопствени извори на приходи определени со закон и со средства од Републиката.

Локалната самоуправа се уредува со закон кој се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници, при што мора да има мнозинство гласови од вкупниот број пратеници кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија. Законите за локалното финансирање, локалните избори, општинските граници и за градот Скопје, се донесуваат со мнозинство гласови од присутните пратеници, при што мора да има мнозинство гласови од присутните пратеници кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија.

Со точка 1 од Амандманот XVII од Уставот, со која е заменет ставот 1 од членот 115 од Уставот, е утврдено дека во единиците на локалната самоуправа граѓаните непосредно и преку претставници учествуваат во одлучувањето за прашања од локално значење, а особено во областите на јавните служби, урбанизмот и руралното планирање, заштитата на околината, локалниот економски развој, локалното финансирање, комуналните дејности, културата, спортот, социјалната и детската заштита, образованието, здравствената заштита и во други области утврдени со закон.

Според ставовите 2 и 3 на членот 115 од Уставот, општината е самостојна во вршењето на надлежностите утврдени со Уставот и со закон, а надзорот над законитоста на нејзината работа го врши Републиката. Републиката со закон може да и довери вршење на определени работи на општината.

Според членот 117 став 1 од Уставот, градот Скопје е посебна единица на локалната самоуправа.

Со точката 2 од Амандманот XVII од Уставот, со која е заменет ставот 2 на членот 117 од Уставот, е утврдено дека во градот Скопје граѓаните непосредно и преку претставници учествуваат во одлучувањето за прашања од значење за градот Скопје, а особено во областите на јавните служби, урбанизмот и руралното планирање, заштитата на околината, локалниот економски развој, локалното финансирање, комуналните дејности, културата, спортот, социјалната и детската заштита, образованието, здравствената заштита и во други области утврдени со закон.

Според ставовите 3, 4 и 5 од членот 117 од Уставот, градот Скопје се финансира од сопствени извори на приходи определени со закон и со средства од Републиката.

Градот Скопје е самостоен во вршењето на надлежностите утврдени со Уставот и со закон, а надзорот над законитоста на неговата работа ја врши Републиката.

Републиката со закон може да му довери вршење на определени работи на градот Скопје.

Законот за јавните службеници, согласно членот 1, како предмет на уредување го има опфатот на јавната служба, заедничките начела и основите на вработувањето, правата и

должностите, одговорноста, оценувањето, престанокот на вработувањето, заштитата и одлучувањето за правата и обврските и регистарот на јавните службеници.

Во членот 2 од овој закон е утврдено дека јавните службеници се лицата кои вршат работи и работни задачи од јавен интерес во согласност со Уставот, закон и ратификувани меѓународни договори, професионално, политички неутрално и непристрасно.

Во оспорениот член 3 од Законот е определено значењето на одделни изрази употребени во овој закон, односно субјектите и институциите на кои се однесува овој закон.

Според членот 4 од овој закон, за прашањата кои се однесуваат на вработувањето, правата и должностите, одговорноста, оценувањето, престанокот на вработувањето, заштитата и одлучувањето за правата и обврските на јавниот службеник, за кои со закон е пропишана посебна постапка, се постапува според одредбите на тој закон. Прашањата што не се уредени со овој закон ќе се уредат со посебен закон.

Оттука, Законот за јавните службеници има супсидијарна примена, односно тој не се применува и не се однесува за оние прашања за вработените и институциите во јавните служби од наведените дејности, каде со посебни закони и со посебна законска регулатива се веќе на поинаков начин уредени правата и обврските.

Овој закон има општи норми за права и обврски, кои во предметната материја ќе се применуваат доколку тие не се со посебни закони поинаку уредени.

Со одредбите од овој закон, меѓу другото, е уредено дека јавните службеници извршуваат работи и работни задачи од јавен интерес врз основа на Устав, закон и ратификувани меѓународни договори во согласност со Уставот (член 5) и начелото на еднаков пристап и соодветна и правична застапеност, начела на двостепеност, професионално однесување, одговорност, етично однесување, доверливост и економично користење на средствата за работа (членови 6 - 12). Третиот дел од Законот, со наслов „Вработување на јавните службеници“ со членовите 13 - 22 е уредена постапката за вработување на јавните службеници по пат на јавен оглас, интерен оглас, распоредување на јавен службеник во истата институција на друго работно место и преземање на јавен службеник

од една во друга институција и се уредени општите и посебните услови. Агенцијата за администрација по барање на институцијата го објавува јавниот оглас и Агенцијата формира комисија за селекција на јавен службеник, која ја спроведува постапката за селекција на кандидат во која има испит од општ и практичен дел, а начинот на селектирање и вработување, според членот 17-а став 5, на јавните службеници го пропишува министерот за информатичко општество и администрација. Агенцијата издава потврда за положен испит, со петте најуспешни кандидати а комисијата врши интервју и составува ранг-листа од три најуспешни кандидати до раководното лице на институцијата кој донесува одлука за избор на кандидат. Во другите одредби се уредени другите видови на вработување на јавните службеници со интересен оглас и распоредувања. Раководното лице на институцијата донесува годишен план за соодветна и правична застапеност на заедниците што го доставува до Министерството за информатичко општество и администрација, а надлежниот министер донесува упатство за содржината на планот (член 22). Понатаму, правата и должностите на јавните службеници се уредени со членовите 23 - 37 од овој закон, во кои меѓу другото е уредено дека: јавниот службеник има право на плата и надоместок на плата под услови и критериуми утврдени со закон, колективен договор и општ акт на органот на управување; должност за чување на класифицирана информација; право да се усовршува и оспособува, право да основаат синдикати, право на штрајк итн.. Со одредбите од членовите 38 - 51 од овој закон е уредена дисциплинската одговорност на јавните службеници и материјалната одговорност за штетата која на работа или во врска со работата, намерно или од крајна небрежност ја предизвикал на институцијата. Со одредбите од членовите 60 - 63 од овој закон, уредно е оценувањето на јавните службеници, а со членовите 64 - 70 е уредено прашањето за престанок на вработувањето на јавниот службеник по пат на спогодба, на негово барање, по сила на закон и во други случаи утврдени со овој закон. Со одредбите од членовите 71 - 78 од овој закон е уредена заштитата и одлучувањето за правата и обврските на јавните службеници и регистарот на јавните службеници во Министерството за информатичко општество и администрација, а со одредбите од членовите 78-а - 78-д е регулиран надзорот на државниот управен инспекторат во институциите кој може да биде редовен, вонреден и контролен; и со членовите 78-f - 78-e се уредени прекршочните одредби.

5. Според одредбите од Законот за комунални дејности („Службен весник на Република Македонија“ бр.45/1997, 23/1999,

45/2002, 16/2004 и 5/2009), комунална дејност е дејност од јавен интерес и се остварува преку формирање на јавни претпријатија за комунални дејности согласно со овој закон. Заради организирање и квалитетно вршење на комуналните дејности и стопанисувањето со објекти на комунална инфраструктура од локален карактер, кои се протегаат или служат за давање на комунални услуги на подрачјето на една општина, општината може да основа јавно претпријатие доколку на нејзиното подрачје, за вршење на таква дејност, не постои јавно претпријатие (член 15), или на подрачјето на две или повеќе општини, односно градот Скопје, може да се основа со спогодба меѓуопштинско јавно претпријатие (член 16). Средствата за вршење на комуналните дејности се остваруваат од цената на комуналните дејности, буџетот на општината, односно градот Скопје и други средства утврдени со закон. Државниот комунален инспектор врши надзор над јавните комунални претпријатија.

Според Законот за јавни претпријатија („Службен весник на Република Македонија“ бр.38/1996, 6/2002, 40/2003, 43/2006, 22/2007 и 83/2009), јавните претпријатија се основаат заради вршење дејност од јавен интерес и вработените имаат положба, права и обврски од работен однос во согласност со Законот за работни односи и колективен договор. Основачот (општина, односно градот Скопје) со одлука може јавното претпријатие да го преобрази во друштво со ограничена одговорност или акционерско друштво и се регистрираат во сопственост на основачот, согласно Законот за трговски друштва.

Според Законот за локалната самоуправа („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2002) и Законот за градот Скопје („Службен весник на Република Македонија“ бр.55/2004), општините односно градот Скопје, се надлежни за вршење на комунални дејности и за таа цел основаат јавни служби во согласност со закон, кои се во сопственост на основачот.

Од изнесените уставни и законски одредби, произлегува дека вработените во јавните претпријатија основани од општините, општините на градот Скопје и градот Скопје, како и самите институции кои по природата на надлежностите вршат комунални дејности, по својата положба, права и обврски не можат да бидат под правниот режим на Законот за јавните службеници, ниту од аспект на основањето, вработувањето, финансирањето, правото на плата и надоместоците од плата, надзорот, ефикасноста и одговорноста од работењето, статусот и регистарот на претпријатијата, надзорот над

ефикасноста и законитоста на работењето од Државниот комунален инспекторат и други работи кои се веќе комплексно уредени со одредбите од повеќе посебни закони, како што е погоре изнесено.

Со оглед на тоа, Судот оцени дека за членот 3 точки 1 и 2 во деловите: „општините, општините во градот Скопје, односно градот Скопје“, и точка 3 во делот: „општините, односно градот Скопје“, од Законот за јавните службеници основано може да се постави прашањето за согласноста со членот 8 став 1 алинеи 3 и 4, членот 51, членот 114, членот 115 и Амандманот XVII од Уставот.

6. Според одредбите од Законот за култура („Службен весник на Република Македонија“ бр.31/1998, 49/2003, 82/2005, 24/2007, 116/2010, 47/2011 и 51/2011), со овој закон се уредуваат основите на културата како темелна вредност на Република Македонија, облиците на остварување на културата, начинот и условите на нејзиното финансирање, како и други прашања од интерес за културата. Републиката ја поттикнува и помага културата меѓу другото со поволни услови за остварување на културни вредности, посебни услови за основање и работа на субјектите во културата, и посебни права од работен однос во културата. Во овој закон е определено дека уметник е секое физичко лице што создава авторско дело од областа на уметничкото творештво или изведува авторско дело, односно дело од народното творештво, независно од образованието, правниот статус, регистрацијата, државјанството, друг вид припадност итн. (член 13).

Установа во смисла на овој закон, е правно лице што врши дејност од областа на културата, со непрофитна цел, и може да биде основана од физичко или правно домашно или странско лице под услови утврдени со закон, и може да биде приватна, општинска - градска или национална (членови 18 и 19).

Со одредбите од членовите 45 - 48 од Законот, е определено дека дејности од областа на културата, во смисла на овој закон, се дејности за објавување и дејности за заштита и користење, односно објавување е достапност на уметничкото дело под еднакви услови на неодреден број лица, а заштита и користење е истражување, евиденција, обработка, валоризација, правна и физичка заштита, користење и надзор над културното богатство. Дејностите од областа на културата се вршат согласно со прописите за авторското право и сродните права. Дејности за објавување во смисла на овој закон се: издавачка дејност, музичка дејност, драмска, оперска,

балетска и играорна дејност, филмска дејност, галериска дејност, дејност на домовите на културата и дејност на посредување во културата.

Според членовите 60 и 61 од овој закон, уметникот односно самостојниот уметник и друго физичко лице, по правило, обезбедува средства за својата работа. Средства за основање и работа на установи и други правни лица, по правило, обезбедува основачот. Субјектите што остваруваат култура можат да користат средства и од други извори како фондови, фондации, легати, подароци, кредити, камати, дивиденди и слично. Субјектите што остваруваат култура, може да користат средства и од републичкиот буџет, за реализација на проекти од национален интерес или за други намени, во постапка пропишана со закон.

Со членовите 76 и 78 од Законот е уредено дека работен однос во национална установа за вршење на уметничка, односно стручна работа по правило се заснова со склучување договор за работа меѓу работникот и директорот на установата за период до пет години, за работни места утврдени во актот за организација и систематизација а на секои пет години се спроведува постапка за реаудиција - тестирање - рецензија за обновување на договорот во наредните пет години. Работниот однос за одредени работни места утврдени со општ акт на установата, се заснова по пат на аудиција за уметничка работа, односно рецензија за стручна работа.

Управниот надзор над спроведувањето на законите и другите прописи во областа на културата го врши Министерството за култура, согласно со закон.

Од изнесените уставни и законски одредби, Судот оцени дека вработените во културата веќе се со определен правен статус, права и обврски, регулирани во Законот за култура, а со повторното нивно регулирање во Законот за јавните службеници се нарушува веќе постојната правна регулатива од областа на културата во Законот за култура. Законските дефиниции на поимите јавна служба и јавни службеници во Законот за јавни службеници, опфаќа во основа јавни служби за остварување јавни овластувања во име на државата и јавниот службеник има својство во постапките спрема странките и трети лица како репрезент на државата, меѓутоа работникот од културата не е репрезент на државата, не е јавен службеник, нема по правило пренесени овластувања од државата во остварувањето на дејности од јавен карактер, туку вработените во културата веќе имаат

правен статус на работници со слобода на научното, уметничкото и другите видови творештво како загарантирано уставно право. Вработените во културата создаваат и негуваат култура и уметност не од позиција на вршење јавно овластување од државата, туку во суштина нивната дејност е создавање на културни вредности и заштита и користење на материјалното и духовното творештво во Република Македонија, па оттука специфичната природа на културата како дејност не може да има вработени како јавни службеници и да биде под правниот режим на Законот за јавни службеници.

Со оглед на тоа, Судот оцени дека за членот 3 точки 1 и 2 во деловите: „култура“, од Законот за јавните службеници, основано може да се постави прашањето за согласноста со членот 8 став 1 и членот 47 став 1 од Уставот.

7. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.184/2011)

68.

У.бр.225/2010

- Примена на одредби од други закони во постапката за управни спорови

- Application of provisions from other laws to the procedure for administrative disputes

- Со членот 7-а од Законот за управните спорови, децидно е наведено дека “доколку овој закон (се мисли на Законот за управните спорови) не содржи одредби за постапката во управните спорови, соодветно ќе се применуваат одредбите од Законот за парнична постапка”. Со оглед на фактот што членот 7-а од Законот

упатува на примена и на Законот за парничната постапка, следствено на тоа е уредено и постојното оспорено законско решение на членот 42-е став 3 во делот: “или на друг“ од Законот за управните спорови, од кои причини нема уставна пречка за опстојување на оспорениот законски дел во правниот поредок.

- Article 7-a of the Law on Administrative Disputes expressly notes that “if this Law (meaning the Law on Administrative Disputes) does not contain provisions for the procedure in administrative disputes, the provisions of the Law on Civil Procedure shall apply accordingly”. Given the fact that Article 7-a of the Law refers to the application of the Law on Civil Procedure as well, it follows that the existing contested legal solution in Article 42-a paragraph 3 in the part: “or another” in the Law on Administrative Disputes is regulated, and for these reasons there is no constitutional obstacle for the existence of the contested legal part in the legal order.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеи 1 и 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” број 70/1992), на седницата одржана на 28 декември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 42-е став 3 во делот: “или на друг“ од Законот за управните спорови (“Службен весник на Република Македонија” број 62/2006 и 150/2010).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување на постапка за оценување на уставноста на членот 42-б од Законот означен во точката 1 од решението.

3. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија, му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот, означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите од иницијативата, оспорениот член 42-б од Законот бил противуставен затоа што не содржел и други причини поради кои може да се изјави жалба против одлука на судот во Управен спор. Имено, според оспорената одредба од Законот, жалбата можела да се поднесе поради суштествени повреди на одредбите на постапката, поради погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба и поради погрешна примена на материјалното право, но не било предвидено во жалбата да се истакнуваат нови факти и да се предлагаат нови докази, и ако било така како што било предвидено со оспорената законска одредба, тогаш жалбата немала смисла. Предлага да се имало во предвид и одредбата од членот 232 став 2 од Законот за општата управна постапка според која во жалбата можат да се изнесуваат нови факти и нови докази, но жалителот е должен да образложи поради што не ги изнел во првостепената постапка.

По однос на оспорениот член 42-е став 3 од Законот, во делот: “или на друг“, во иницијативата се наведува дека овој оспорен дел не можел да опстои во правниот поредок од уставно-правен аспект, затоа што суштествените повреди на одредбите на постапката биле децидно наведена во одредбите на членот 42-г од Законот, па со тоа поднесената жалба не можела да биде изјавена поради суштествена повреда на одредби на друг закон, како што било пропишано во оспорениот законски дел, туку само и исклучиво на одредбите од Законот за управните спорови.

Од овие причини со оспорените одредби се повредувале членот 8 став 1 алинеите 1 и 3, членот 50 став 2, членот 51 и Амандманот XXI со кој е заменет членот 15 од Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека оспорениот член 42-б од Законот определува дека против одлуката на судот може да се изјави жалба поради:

- суштествени повреди на одредбите на постапката,
- поради погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба и
- поради погрешна примена на материјалното право.

Судот, исто така утврди дека ставот 3 и неговиот оспорен дел од членот 42-е од Законот, определува дека кога на седница на советот ќе се утврди дека пресудата против која е изјавена жалба се заснова на суштествена повреда на одредбите на овој или на друг

закон или на погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба, а пресудата веќе еднаш била укината, Вишиот управен суд ќе закаже расправа и мериторно ќе одлучи.

5. Според членот 8 став 1 алинеите 1 и 3 од Уставот на Република Македонија основните слободи и прва на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот и владеештето на правото, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според Амандман XXI со кој е заменет член 15 од Уставот на Република Македонија, се гарантира правото на жалба против одлуките донесени во постапка во прв степен пред суд.

Правото на жалба или друг вид на правна заштита против поединечните правни акти донесени во постапка во прв степен пред орган на државната управа или организација и други органи што вршат јавни овластувања се уредува со закон.

Со членот 50 став 2 од Уставот, се гарантира судска заштита на законитоста на поединечните акти на државната управа и на другите институции што вршат јавни овластувања.

Според членот 51 од Уставот во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува уставот и законите.

Согласно член 110 алинеите 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеите 1 и 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето или ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Со Законот за управните спорови се уредува дека заради обезбедување судска заштита на правата и правните интереси на физичките и правните лица и заради обезбедување на законитоста, судот во управните спорови одлучува за законитоста на актите на органите на државната управа, Владата, други државни органи,

општините и градот Скопје, организации утврдени со закон и на правни и други лица во вршење на јавни овластувања (носители на јавни овластувања), кога решаваат за правата и обврските во поединечните управни работи, како и за актите на тие органи донесени во прекршочна постапка (член 1).

Според оспорениот член 42-б од Законот против одлуката на судот може да се изјави жалба поради:

- суштествени повреди на одредбите на постапката,
- поради погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба и
- поради погрешна примена на материјалното право.

Со членот 42-е став 1 од Законот, е определено дека Вишиот управен суд по жалба по правило одлучува без расправа, а според ставот 2 од истиот член кога советот на Вишиот управен суд ќе најде дека заради правилно утврдување на фактичката состојба е потребно да се повторат веќе изведените докази, ќе закаже расправа.

Според ставот 3 и неговиот оспорен дел од членот 42-е од Законот, кога на седница на советот ќе се утврди дека пресудата против која е изјавена жалба се заснова на суштествена повреда на одредбите на овој или на друг закон или на погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба, а пресудата веќе еднаш била укината, Вишиот управен суд ќе закаже расправа и мериторно ќе одлучи.

Со иницијативата се оспорува членот 42-б од Законот, бидејќи покрај постојната содржина, требало да содржи и друго, односно дека во оспорената одредба не било предвидено, а според подносителот на иницијативата требало да биде предвидено дека во жалбата можело да се истакнуваат нови факти и да се предлагаат нови докази, како што тоа било предвидено во одредбата од членот 232 став 2 од Законот за општата управна постапка.

Всушност со иницијативата, подносителот бара оспорената одредба од Законот за управните спорови да има содржина која ја нема, а која содржина била предвидена во одредба од друг закон односно во Законот за општата управна постапка. Тоа значи дека одредбата од член 42-б од Законот не се оспорува поради нејзината постојна содржина, туку се оспорува поради содржина која ја нема и всушност се бара законската одредба да се измени и дополни така како што смета подносителот на иницијативата, што е

прашање во надлежност на законодавецот, а не на Уставниот суд. Воедно оспорената одредба од Законот се оспорува затоа што не содржела нешто, кое било содржано во друга одредба од друг закон, меѓутоа од аспект на овие наводи оспорената одредба не може уставно да се проблематизира, бидејќи не е во надлежност на овој суд да ја оценува согласноста на еден закон со друг закон.

Тргувајќи од наведените уставни и деловнички одредби, содржината на оспорениот член 42-б од Законот и причините за нејзиното оспорување, Судот оцени дека се исполнети условите од член 28 алинеите 1 и 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, за отфрлање на иницијативата во овој дел.

Според содржината на членот 42-е став 3 од Законот, Вишиот управен суд ќе закаже расправа и мериторно ќе одлучи, кога на седницата на советот ќе се утврди дека пресудата против која е изјавена жалба се заснова на суштествена повреда на одредбите на овој или на друг закон или на погрешно или нецелосно утврдена фактичка состојба, а пресудата веќе еднаш била укината.

Со иницијативата се оспорува ставот 3 од наведениот член од Законот во делот: “или на друг“. Всушност, според наводите во иницијативата оспорениот законски дел не можел да опстои во правниот поредок, затоа што суштествените повреди на одредбите на постапката биле децидно наведени во одредбите на членот 42-г од Законот, што значело дека жалбата не можела да биде заснована поради суштествена повреда на одредбите на друг закон, туку ислучиво на одредбите на Законот за управните спорови. Меѓутоа од аспект на овие наводи не може да се стави под уставно сомнение оспорениот законски дел, бидејќи во случајов подносителот на иницијативата своите наводи ги заснова на споредба на една одредба од Законот со друга. Меѓутоа, подносителот на иницијативата и тука не земал предвид дека и членот 42-г од Законот за управните спорови на кој тој се повикува во иницијативата, конкретно во ставот 1 од овој член, определува дека “суштествена повреда на одредбите на постапката постои, ако судот во текот на постапката не применил или неправилно применил одредба од овој закон или друг закон, а тоа влијаело или можело да влијае врз донесувањето на законита и правилна одлука”, што значи дека и во оваа одредба е содржан оспорениот законски дел. Исто така, во членот 7-а од Законот за управните спорови, децидно е наведено дека “доколку овој закон (се мисли на Законот за управните спорови) не содржи одредби за постапката во управните спорови, соодветно ќе се применуваат

одредбите од Законот за парнична постапка”. Со оглед на фактот што членот 7-а од Законот упатува на примена и на Законот за парничната постапка, следствено на тоа е и постојното оспорено законско решение на членот 42-е став 3 во делот: “или на друг“, од кои причини според Судот, дека нема уставна пречка за опстојување на оспорениот законски дел во правниот поредок.

Тргувајќи од изнесеното, Судот оцени дека во конкретниот случај не може да се постави прашањето за согласноста на членот 42-е став 3 во делот: “или на друг“ од Законот, со одредбите од Уставот.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе, во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.225/2010)

69.

У,бр.219/2010

- Привремен заклучок за обезбедување во управна постапка

- Conclusion for temporary securing of the enforcement in administrative proceedings

- Со заклучоците се решаваат поедини прашања кои се однесуваат на самата постапка, но и за оние прашања кои се јавуваат како споредни во врска со спроведувањето и окончувањето на постапката, односно за прашања за кои не се одлучува со решение, оттука правилно законодавецот ја уредил формата на актот за прашањата опфатени во оспорениот поднаслов од Законот “2 Привремен заклучок за обезбедување” и на членовите 292 и 293 од Законот за општата управна постапка.

- Certain issues that arise during the proceedings, which are not connected to the main matter, but are related to the enforcement and termination of the procedure, are decided by conclusions and not by resolutions. Therefore, the legislator has rightly determined the form of decision-making upon issues regulated with the contested sub-title "2. Conclusion for temporary securing" and the corresponding Articles 292 and 293 of the Law on the General Administrative Proceedings.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" број 70/1992), на седницата одржана на 28 декември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на поднасловот: "2 Привремен заклучок за обезбедување" и на членовите 292 и 293 од Законот за општата управна постапка ("Службен весник на Република Македонија" број 38/2005, 110/2008 и 51/2011).

2. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија, му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на поднасловот и одредбите од Законот, означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите од иницијативата, оспорените законски одредби не можеле да опстојат во правниот поредок бидејќи не можело со привремен заклучок за обезбедување на извршување на обврска да се решава материјата од оспорениот член 292 од Законот, затоа што тоа не биле прашања што се однесувале на постапката туку станувало збор за ограничување на располагање со имот и за акт со кој се одлучувало за извршување на обврската, а пред донесување на решението за таа обврска, поради што според подносителот на иницијативата во случајот можело да се одлучува само со решение или евентуално со привремено решение, а не со привремен заклучок. Исто така со членот 292 од Законот во делот: "со располагање со

имотот, со договор со трети лица или на друг начин“, се ограничувало уставно загарантираното право на сопственост, затоа што поради ова законско решение, односно без конечно и правосилно решение од надлежен орган или суд, евентуалниот должник, не можел својата ствар да ја држи, целосно да ја користи и располага со неа по својата волја согласно членот 8 од Законот за сопственост и други стварни права. Подносителот на иницијативата смета дека, оспорените одредби биле нејасни и до крај неизведени правни норми бидејќи не прецизирале кога можело да биде осуетено или значително отежнато извршувањето, па оттука ќе се случело привремен заклучок да биде издејствуван и неоправдано, односно кога правно не постоела обврска на страната или тој да е издејствуван од злонамера, со што се создавала правна несигурност за граѓаните.

Од наведените причини, оспорените законски одредби не биле во согласност со членот 8 став 1 алинеите 1, 3, 4, 6 и 11, членот 30 став 1 и 3, членот 51, членот 54 став 1 и Амандманот XXV од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека во оспорениот поднаслов “2. Привремен заклучок за обезбедување” од Главата XVIII од Законот, содржани се оспорените членови 292 и 293 кои уредуваат можност органот надлежен за донесување на решение за обврската на странката, пред донесувањето на решението за таа обврска да донесе привремен заклучок со цел за обезбедување на извршување на обврската.

Судот, имено, утврди дека според оспорениот член 292 од Законот ако постои или е сторена веројатна обврската на странката, а постои опасност дека обврзаната странка со располагање со имотот, со договор со трети лица или на друг начин ќе го осуети или значително ќе го отежне извршувањето на односната обврска, органот надлежен за донесување на решение за обврската на странката, може пред донесувањето на решението за таа обврска да донесе привремен заклучок со цел за обезбедување на извршување на обврската. При донесувањето на привремен заклучок, надлежниот орган е должен да води сметка за одредбата на членот 273 од овој закон и да го образложи заклучокот.

Донесувањето привремен заклучок може да се услови со давање на обезбедувањето предвидено во членот 220 став 2 од овој закон.

Во однос на привремениот заклучок донесен врз основа на ставот 1 на овој член, ќе се применуваат одредбите на членот 289 став 3 и членот 290 од овој закон.

Судот утврди и дека според оспорениот член 293 од Законот ако со правосилно решение е утврдено дека правно не постои обврска на странката за чие обезбедување бил донесен привремениот заклучок, или на друг начин е утврдено дека барањето за донесување на привремен заклучок било неоправдано, предлагачот во чија корист е донесен привремениот заклучок ќе и ја надомести на спротивната странка штетата што и е причинета со донесениот заклучок.

За надоместокот на штетата од ставот 1 на овој член решава органот што го донел привремениот заклучок.

Ако во случајот од ставот 1 на овој член е очигледно дека привремениот заклучок бил издејствуван од злонамера против предлагачот, може да се поднесе барање за поведување на прекршочна постапка.

4. Според членот 8 став 1 алинеите 3 и 6 од Уставот на Република Македонија владеењето на правото и правната заштита на сопственоста се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Со членот 30 став 1 од Уставот се гарантира правото на сопственост и правото на наследување. Според ставот 2 од истиот член од Уставот сопственоста создава права и обврски и треба да служи за добро на поединецот и заедницата, а според ставот 3 од истиот член никому не можат да му бидат одземени или ограничени сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон.

Според членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Со членот 54 став 1 од Уставот е определено дека слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот.

Со Законот за општата управна постапка, се уредува начинот на постапувањето на министерствата, другите органи на државната управа и организации кои во управните работи непосредно применувајќи ги прописите решаваат за права и обврски или правни интереси на физички, правни или на други лица.

Според членот 205 став 1 од Законот врз основа на фактите утврдени во постапката, органот надлежен за решавање донесува решение за работата што е предмет на постапката. Од содржината на оваа одредба од Законот, произлегува дека управната постапка се поведува и се води со цел да се донесе конкретен управен акт, односно решение. Наведеното значи дека по окончување на управната постапка се пристапува кон донесување на решение со кое мериторно се одлучува за правата, обврските и правните интереси на странките.

Со член 218 од Законот е определено дека кога за една работа се решава во повеќе точки, а само некои од нив се дозреани за решавање и кога ќе се покаже како целесообразно за тие точки да се реши со посебно решение, надлежниот орган може да донесе решение само за тие точки (делумно решение). Делумното решение во однос на правните средства и извршувањето се смета како самостојно решение.

Бидејќи со решение во управната постапка се решава во целост за управната работа и се донесува решение за главната работа, со одредбите од членот 218 од Законот, уредени се исклучоци од ова правило кога се донесува делумно решение. Тоа е случај кога странката во управната работа поднела повеќе барања, но само некои од нив дозреале за решавање, односно само за некои од нив има докази и не се спорни.

Според членот 219 од Законот, ако надлежниот орган со решението не одлучил за сите прашања што биле предмет на постапката, тој може, по предлог од странката или по службена должност, да донесе посебно решение за прашањата кои со веќе донесеното решение не се опфатени (дополнително решение). Ако предлогот на странката за донесување на дополнително решение е одбиен, против заклучокот за тоа е допуштена посебна жалба.

Ако предметот е доволно расправен, дополнително решение може да се донесе без повторно спроведување на испитна постапка.

Дополнителното решение во однос на правните средства и извршувањето се смета како самостојно решение.

Од содржината на одредбите од членот 219 произлегува дека во управната постапка е предвидена можност за донесување на дополнително решение, ако надлежниот орган со решение не одлучил по сите прашања кои биле предмет на постапката.

Со членот членот 220 од Законот е определено дека ако според околностите на случајот е неопходно пред завршувањето на постапката да се донесе решение со кое привремено се уредуваат спорни прашања или односи, такво решение се донесува врз основа на податоците што постојат во моментот на неговото донесување. Во таквото решение мора да биде изрично назначено дека е привремено.

Донесувањето на привремено решение по предлог од странката, надлежниот орган може да го услови со давање на обезбедување за штетата што би можела поради извршувањето на тоа решение да настапи за спротивната странка, во случај основното барање на предлагачот да не е уважено.

Со решението за главната работа што се донесува по окончувањето на постапката, се укинува привременото решение донесено во текот на постапката.

Привремено решение во однос на правните средства и извршувањето, се смета како самостојно решение.

Со оглед на тоа дека решението се донесува по спроведена постапка во која се утврдени сите факти и околности од значење за решавање на управниот предмет, со одредбите од членот 220 од Законот се предвидени исклучоци, ако според околностите на случајот е неопходно пред окончување на постапката, а врз основа на податоци кои постојат во моментот на неговото донесување да се донесе привремено решение со кое привремено ќе се уредат спорните прашања или односи. (типичен пример за решение од привремен карактер е решението за аконтација на пензија.)

Според членот 223 од Законот со заклучок се одлучува за прашања што се однесуваат на постапката.

Со заклучок се одлучува и за оние прашања што како споредни ќе се појават во врска со спроведувањето на постапката, а кои не се решаваат со решение.

Според членот 225 од Законот против заклучокот може да се изјави посебна жалба, само кога е тоа изрично предвидено со закон. Таквиот заклучок мора да биде образложен и да содржи упатство за жалба.

Жалбата се изјавува во истиот рок, на ист начин и на ист орган, како и жалбата против решението.

Заклучоците против кои не е допуштена посебна жалба, заинтересираните лица можат да ги побиваат со жалба против решението, освен ако жалбата против заклучокот со овој закон е исклучена.

Жалбата не го одлага извршувањето на заклучокот, освен ако со закон или со самиот заклучок поинаку е определено.

Од содржината на одредбите од членовите 223 и 225 од Законот, произлегува дека во управната постапка покрај решенија се донесуваат и заклучоци, но, за разлика од решенијата со кои се одлучува за главната управна работа, со заклучоците се решаваат поедини прашања кои се однесуваат на самата постапка, но и за оние прашања кои се јавуваат како споредни во врска со спроведувањето и окончувањето на постапката, односно за прашања за кои не се одлучува со решение. Против заклучоците може да се изјави жалба, кога тоа е изречно предвидено со закон, а за заклучоците против кои не е допуштена посебна жалба, заклучоците начелно можат да се оспоруваат со жалба на решението за главната работа. Ова се однесува доколку со ЗОУП не е предвидено апсолутно исклучување на жалбата против одреден заклучок, како на пример против заклучокот со кој се определува изземање на службеното лице.

Во Глава XVIII Извршување заради обезбедување и привремен заклучок од Законот, содржани се точките 1. Извршување заради обезбедување со членовите 289-291 од Законот и 2. Привремен заклучок за обезбедување со членовите 292 и 293 од Законот (оспорен поднаслов и членови).

Со одредбите од точката 1 од Главата XVIII од Законот се уредува можност со заклучок да се дозволи извршување на решение и пред тоа да стане извршно, со цел да се обезбеди извршувањето.

Имено, според членот 289 од Законот заради обезбедување на извршувањето може со заклучок да се дозволи извршување на решението и пред тоа да стане извршно, ако без тоа би можело да биде осуетено или значително отежнато извршувањето по извршноста на решението.

Ако се работи за обврски што се извршуваат принудно само по предлог од странката, предлагачот мора опасноста од осуетување или отежнување на исполнувањето да ја стори веројатна, а органот може извршувањето од ставот 1 на овој член да го услови со давање на обезбедување согласно со членот 220 став 2 на овој закон.

Против заклучокот донесен по предлог од странката за извршување заради обезбедување, како и против заклучокот донесен по службена должност, е допуштена посебна жалба. Жалбата против заклучокот со кој е определено извршување заради обезбедување не го одлага спроведувањето на извршувањето.

Со членот 290 од Законот е определено дека извршување заради обезбедување може да се спроведува по административен или судски пат.

Кога извршувањето заради обезбедување се спроведува по судски пат, судот постапува според прописите што важат за судското извршување.

По правило кон извршување на решението може да се пристапи само откако решението ќе стане извршно. Со одредбите од членовите 289 и 290 од Законот, се уредени исклучоци од тоа правило па решението може да се изврши и пред тоа да стане извршно. Ова особено се однесува за случаите кога постои оправдана опасност дека извршувањето на решението може да биде осуетено или значително отежнато, па се пристапува кон обезбедување на извршувањето на начин што решението може да се изврши и пред тоа да стане извршно. Првостепеното управно решение имено станува извршно со истекот на рокот на жалба, доколку жалбата не е изјавена; со доставување на решението на странката, ако жалбата не е допуштена; со доставување на решението на странката, ако

жалбата не не го одлага извршувањето и со доставување на странката на решението со кое жалбата се отфрла или се одбива. Во наведениот случај со заклучок се дозволува извршувањето на решението заради обезбедување во случај кога со решението мериторно е одлучено за главната работа, кое се уште не станало извршно. Во овие случаи се извршува обврската, како обезбедување од евентуална неможност за извршување на обврската кога решението ќе стане извршно.

Според членот 291 од Законот извршување на привременото решение (член 220) може да се спроведе само во оној обем и во оние случаи доколку е допуштено извршување заради обезбедување (членови 289 и 290). Така, од анализата на оваа одредба произлегува дека извршување заради обезбедување, може да се спроведе и во случаите кога се донесува привремено решение, но само под оние услови под кои се дозволува и спроведува извршување заради обезбедување, односно принудно извршување на привремено решение може да се дозволи ако е сторена веројатна опасност од попречување односно од отежнување на извршувањето кога постапката ќе биде завршена.

Во оспорениот поднаслов 2. Привремен заклучок за обезбедување од Главата XVIII од Законот, содржани се оспорените членови 292-293 кои уредуваат можност со привремен заклучок, а пред донесување на мериторно решение по главната работа, да се обезбеди извршувањето на обврската.

Од анализата на оспорениот член 292 став 1 од Законот, произлегува дека со привремен заклучок за обезбедување се врши обезбедување на евентуалната обврска за која постои веројатност дека ќе настане со донесувањето на решението и тоа само доколку постои веројатност да се осуети или оневозможи нејзиното подоцнежнo извршување. Имено, со привремениот заклучок за обезбедување на извршувањето законодавецот уредил уште поголемо отстапување од правилото за извршување во редовната управна постапка. Наведеното отстапување претставува исклучок во постапувањето во управните работи и неговата примена може да биде случај само ако постои опасност дека обврзаната страна со начинот на располагањето на имотот, со договор со трети лица или на друг начин ќе го попречи или значително ќе го отежне извршувањето на обврската. Поради тоа, законодавецот со оспореното законско решение од членот 292 од Законот, овозможил управниот орган пред да го донесе решението за главната работа, со привремен заклучок

да го обезбеди извршувањето на обврската. Притоа користењето на овој процесен институт законодавецот уредил дека се користи во строги со закон предвидени услови (ако постои или е сторена веројатна обврската на странката, а постои опасност дека обврзаната странка со располагање со имотот, со договор со трети лица или на друг начин ќе го осуети или значително ќе го отежне извршувањето на односната обврска). Имено, законодавецот со ова оспорено законско решение уредил начин на заштита на странката во обезбедување на остварувањето на своето право.

Од анализата на оспорениот член 292 став 2 од Законот, произлегува овластување за органот кој е надлежен да донесе привремен заклучок за обезбедување, да побара и од странката што предлага донесување на таков заклучок да положи исто така обезбедување (по правило одредена сума на пари), од која ќе се надомести евентуалната штета што може да настане за извршеникот. Оттука произлегува дека законодавецот со Законот, не уредил начин на заштита само на странката која бара исполнување на сторена веројатна обврска, туку со ова оспорено законско решение уредил начин на заштита и на странката која треба да ја исполни таа обврска.

Од анализата на оспорениот став 3 од членот 292 од Законот, произлегува дека во однос на привремениот заклучок за обезбедување, се упатува на примена на одредбите од членот 289 став 3 и членот 290 од Законот.

Конкретно, од анализата на оспорениот став 3 од членот 292 од Законот, произлегува дека во однос на привремениот заклучок за обезбедување, се упатува на примена на одредбата од членот 289 став 3 со која е уредено правото на жалба, односно дека против привремениот заклучок за обезбедување може да се изјави жалба која не го одлага извршувањето на привремениот заклучок, како и на одредбите од членот 290 од Законот кои се однесуваат на начинот на спроведувањето на извршувањето заради обезбедување, односно дека во зависност од видот на обврската, извршувањето на привремениот заклучок за обезбедување се извршува по административен пат или по судски пат.

Од анализата на оспорениот член 293 од Законот произлегува дека законодавецот уредил норма со која се пропишува надоместок за причинета штета на странката за која пред донесувањето на мериторното решение по главната работа, се сметало дека е во обврска према другата странка, а која треба да ја

надомести странката која предложила донесување на привремен заклучок за обезбедување, а тоа било неоправдано. Имено, ако со правосилно решение било утврдено дека правно не постои обврска на странката за чие обезбедување бил донесен привремен заклучок или на друг начин било утврдено дека барањето било неоправдано, според оваа оспорена одредба, предлагачот во чија корист бил донесен заклучокот должен е на спротивната страна да и ја надомести штетата што е предизвикана со заклучокот, што е оправдан и справедлив начин на постапување во вакви случаи затоа што за странката била прејудицирана обврска за која подоцна со решавањето на управниот предмет, односно со донесувањето на правосилното решение е утврдено дека обврската не постои, па оној кој го предизвикал донесувањето на заклучокот за обезбедување е должен и да ја надомести штетата која му ја причинил на странката.

Од анализата на оспорениот став 2 од членот 293 од Законот, произлегува дека органот што го донел привремениот заклучок за обезбедување, односно органот кој што е надлежен за решавање на главната управна работа, со решение одлучува за надоместокот на штетата. Тоа значи дека за надоместокот на штетата се решава во управната постапка, а не во граѓанска парница, а од анализата на ставот 3 од истиот член од Законот, произлегува дека законодавецот за странката која го предложила донесениот привремен заклучок за обезбедување, покрај обврската за надометок на штета (став 1 од членот 293 од Законот) пропишал и можност за прекршочна одговорност, ако се утврди дека привремениот заклучок за обезбедување, странката го издејствувала и обезбедила од дрскост и злонамера.

Од извршената анализа на цитираните одредби од Законот, вклучително и на оспорените одредби, се утврди дека органите во постапувањето во управните работи донесуваат два вида на акти и тоа решенија и заклучоци, како и тоа во кои случаи органот донесува решение, а во кои заклучоци.

Со иницијативата се оспорува поднасловот “Привремен заклучок за обезбедување” од точката 2 од Законот и членовите 292 и 293 содржани во оваа точка. Според наводите од иницијативата не можело со заклучок да се одлучува за материјата која е регулирана со оспорените законски одредби, односно не можело со привремен заклучок да се одлучува за суштината на правната работа, туку само со решение или евентуално со привремено решение. Имено, во конкретниот случај, подносителот на иницијативата смета дека со

привремениот заклучок за обезбедување на извршувањето на обврската, всушност се одлучува за главната работа што е предмет на постапката, па оттука извлекува заклучок дека не може со привремен заклучок да се одлучува за суштината на правната работа, односно, за иницијаторот спорна е формата во која се донесува актот за одлучување по однос на прашања од предметната материја, а пред да биде донесено решението за обврската на странката.

Тргувајќи од содржината и анализата на оспорените законски решенија во корелација со останатите одредби од Законот, Судот оцени дека во конкретниот случај не може да се доведат под уставно сомнение одредбите од Законот кои се оспоруваат со иницијативата. Наведеното од причини што во конкретниот случај не станува збор за мериторно одлучување по предметното барање во управната постапка, туку за одлучување кое претходи на донесувањето на тоа решение. Имено, во случајов со привремениот заклучок само се врши обезбедување дека обврската ќе биде извршена откако таа официјално ќе биде утврдена со решението кое следи. Според тоа во случајов не станува збор за мериторно одлучување по главната работа, туку за обезбедување на извршувањето на евентуална обврска, во случај кога обврската на странката постои или е сторена веројатна, а постои опасност обврзникот да го осуети или значително да го отежне извршувањето на односната обврска. Во тој случај, органот, пред да се впушти во мериторно одлучување по главната управна работа, односно пред да донесе решение за конкретна обврска на странката, согласно оспореното законско решение од членот 292 од Законот, може да донесе привремен заклучок со цел да се обезбеди идното извршување на евентуалната обврска за која потоа ќе се произнесе органот со решението по главната работа. Во оваа насока, според Судот, не постои законска основа за носење на привремено решение согласно со членот 220 став 1 од Законот, на што се однесуваат наводите од иницијативата, затоа што ова решение се донесува ако според околностите на случајот е неопходно пред окончување на постапката, а врз основа на податоци кои постојат во моментот на неговото донесување да се донесе привремено решение со кое привремено ќе се уредат спорните прашања или односи (типичен пример за решение од привремен карактер е решението за аконтација на пензија).

Со оглед дека со заклучоците се решаваат поедини прашања кои се однесуваат на самата постапка, но и за оние прашања кои се јавуваат како споредни во врска со спроведувањето и

окончувањето на постапката, односно за прашања за кои не се одлучува со решение, Судот оцени дека правилно законодавецот ја уредил формата на актот за прашањата опфатени во оспорениот поднаслов од Законот, од кои причини од аспект на овие наводи, според Судот, не постои уставна пречка за опстојување на оспорените законски одредби во правниот поредок.

По однос наводите од иницијативата дека со оспорениот дел од членот 292 став 1 од Законот “со располагање со имотот, со договор со трети лица или на друг начин”, се ограничувало уставно загарантираното право на сопственост, според Судот, тие наводи се неосновани. Имено, оспорениот дел од членот 292 став 1 во случајов не може да се разгледува изолирано од целината на самата законска одредба која е пропишана во функција на заштита на странката во обезбедување на остварувањето на своето право во исклучителни случаеви, односно кога претстои ризик обврзникот да не ја изврши евентуалната обврска. Притоа неспорно е дека правото на сопственост во принцип е неприкосновено, меѓутоа, утврдувајќи ја сопственоста како категорија која создава права, но и обврски, Уставот определува дека таа треба да служи за доброто на поединецот и на заедницата. Оттука, уставните гаранции за правото на сопственост и правото на наследување, како и уставната определба дека никому не можат да му бидат одземени или ограничени сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон, а на што се повикува подносителот на иницијативата, има друга функција. Тој може да дојде до израз кога се работи за заштита на правото на сопственост кое не произлегува од ваков однос како што е во оспорената одредба. Ако при тоа се има предвид и уставната одредба дека сопственоста треба да служи за добро на поединецот и заедницата, што подразбира дека сопственоста не може да се свати како апсолутно право на поединецот, туку како интерес на заедницата за остварување на правата и на другите граѓани, тогаш и оспорената одредба овозможува гаранција за остварување на некое право на граѓанин, во случајов на странката која претендира на определено право во управната постапка. Во таа смисла пропишаната можност од обезбедување во случај на опасност дека обврзаната странка со располагање со имотот, со договор со трети лица или на друг начин, ќе го осуети или значително ќе го отежне извршувањето на својата обврска према странката која претендира на свое право, во случај кога обврската постои или е сторена веројатна, според Судот не значи ограничување на сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, туку на тој начин се обезбедува правна заштита на сопственоста,

како една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија. Ова дотолку повеќе ако се има предвид ставот 2 од оспорениот член 292 од Законот од каде произлегува овластување за органот кој е надлежен да донесе привремен заклучок за обезбедување, да побара и од странката што предлага донесување на таков заклучок да положи исто така обезбедување (по правило одредена сума на пари), од која ќе се надомести евентуалната штета што може да настане за извршеникот.

Понатаму, ценети беа наводите од иницијативата дека оспорената одредба од членот 292 став 1 од Законот, била нејасна и докрај неизведена правна норма бидејќи одредбата не прецизирала кога можело извршувањето да биде осуетено или значително отежнато, па тоа ќе предизвикало привремениот заклучок да биде издејствуван и кога правно не постоела обврска на странката, односно кога барањето за донесување на привремен заклучок било неоправдано или издејствувано од злонамера, меѓутоа, тргнувајќи од содржината на оспорената законска одредба, во која се прецизирани случаи на осуетување на извршување на обврска (...со располагање со имотот, со договор со трети лица или на друг начин...), според Судот, овие наводи како аргументација за уставно проблематизирање на одредба од закон, се неприфатливи и произволни, а воедно овој суд нема надлежност да дава толкување на одредби од закон, за кои подносителот тврди дека му биле нејасни и непрецизни.

Што се однесува до оспорениот член 293 од Законот, со иницијативата тој само начелно се оспорува како несогласен со Уставот, без наведување на аргументи за неговата противуставност. Меѓутоа, со оглед дека овој оспорен член од Законот е во тесна корелација со оспорените одредби од членот 292 од Законот, Судот се впушти во уставно-правна анализа на овој оспорен член, при што оцени дека не постојат уставни пречки за негово опстојување во правниот поредок. Од содржината на оспорениот член 293 од Законот произлегува дека тој е уреден во функција на заштита на правата на странката во управната постапка за која се сметало дека е во одредена обврска спрема другата странка. Имено, ако со правосилно решение било утврдено дека правно не постои обврска на странката за чие обезбедување бил донесен привремен заклучок или на друг начин било утврдено дека барањето било неоправдано, според овој оспорен член, предлагачот во чија корист бил донесен заклучокот должен е на спротивната страна да и ја надомести штетата што е предизвикана со заклучокот. Оттука, Судот оцени дека законското решение од оспорениот член претставува оправдан и справедлив

начин на постапување во вакви случаи затоа што за странката била прејудицирана обврска за која подоцна со решавањето на управниот предмет, односно со донесувањето на правосилното решение е утврдено дека обврската не постои, па оној кој го предизвикал донесувањето на заклучокот за обезбедување е должен и да ја надомести штетата која му ја причинил на странката. Надоместокот на штетата се решава во управната постапка, а покрај обврската за надометок на штета законодавецот пропишал и можност за прекршочна одговорност, ако се утврди дека привремениот заклучок за обезбедување, странката го издејствувала и обезбедила од дрскост и злонамера, што налага уште поголема внимателност и сериозност во користењето на овој процесен институт од страна на странката која тоа го бара, а и гаранција за странката за која се смета или постои веројатност дека е во обврска спрема другата странка, за нејзино обештетување и дека нема така лесно да се исцрпува овој процесен институт. Од овие причини, Судот оцени дека нема уставни пречки за опстојување на оспорениот член 293 од Законот, во правниот поредок.

При анализата на оспорените одредби, а по укажување во иницијативата, се имаше во предвид Одлуката на овој суд по предметот У.бр. 112/1997 од 1 октомври 1997 година, на кој се повикува подносителот на иницијативата во смисла на поткрепа на неговата аргументација за противуставност на оспорените одредби, односно во смисла на заземен став на овој суд по слични прашања. Имено, во наведената одлука Судот изразил став дека не може за аконтацијата за пензиското примање да се одлучува со заклучок, затоа што тоа не е прашање што се однесува на постапката за остварување на правото, за што според Законот за општа управна постапка може да се одлучува со заклучок, туку станува збор за акт со кој привремено се одлучува за висината на пензијата, за што согласно Законот за општата управна постапка може да се одлучува со привремено решение. Оттука, со оваа одлука дотолку повеќе се потврдува ставот изразен во овој предмет по однос на привремениот заклучок за обезбедување со кој не се решава за суштината на главната работа, туку за оние прашања кои се јавуваат како споредни во врска со спроведувањето и окончувањето на постапката, односно за прашања за кои не се одлучува со решение.

5. Тргувајќи од изнесеното, Судот оцени дека во конкретниот случај не може да се постави прашањето за согласноста на оспорениот поднаслов: “2 Привремен заклучок за обезбедување” и на членовите 292 и 293 од Законот со одредбите од Уставот.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе, во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.219/2010)

7. Избори, референдум, политички партии, здруженија на граѓани и фондации, јавни собири

7. Elections, referendum, political parties, associations of citizens and foundations, public gatherings

70.

У.бр.61/2011

- Еднаквост на избирачкото право

- Equality of the voting right

- Утврдениот дијапазон „..... најмногу од минус 5% до плус 5%“, во членот 4 став 3 од Изборниот законик е во согласност со уставните категории на еднаквост на избирачкото право на граѓанинот и неговото право да учествува во вршењето на јавни функции. Определеното отстапување е во границите на разумност на општествените, објективните и европските стандарди за принципот на пропорционалната застапеност во целина, поради што истото не претставува повреда на принципот на еднаквост на правото на гласање.

- The defined range "... from minus 5% to plus 5% at the most" in Article 4 paragraph 3 of the Electoral Code is in accordance with the constitutional categories of equality of the voting right of the citizen and his right to take part in the performance of public functions. The defined deviation is within the limits of reasonableness of social, objective and European standards for the principle of proportional representation as a whole, as a result of which the same is not a violation of the principle of equality of the voting right.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 18 мај 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 4 став 3 од Изборниот законик („Службен весник на Република Македонија“ бр.40/2006, 136/2008, 44/2011 и 51/2011),

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување уставноста на член 175 од Законикот означен во точката 1 од ова решение.

3. Партија за Нова Демократија - Демократија е ре на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членовите од законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата уставно-правните афирмации на слободите и правата на човекот како граѓанин и политички слободи и права утврдени во член 9 став 2 и член 22 став 2 од Уставот не се рефлектирале во Изборниот законик и тоа посебно во членот 4 став 2, каде бил дефиниран изборниот модел, како и во членот 175, каде биле дефинирани изборните единици за избор на пратеници во Собранието на Република Македонија.

Оспорените законски решенија, според иницијативата не ги рефлектираат утврдените вредности во Уставот дека избирачкото

право е еднакво, правата на соодветна и правична застапеност. Имено, утврдениот дијапазон од -5% до +5% утврден во член 4 став 3 од Изборниот законик бил во спротивност со уставните категории на еднаквост на избирачкото право на граѓанинот и неговото право да учествува во вршењето на јавна функција. Ова од причина како, моменталната состојба на бројот на избирачи во изборните единици покажувал дека Изборната единица 6 броела 327.479 избирачи, односно +7,3% од просечниот број на избирачи во изборна единица. Ваквата состојба го пречекорувала законскиот дијапазон и како такви биле во спротивност со членот 4 став 2 од Изборниот законик. Сето ова, според иницијативата, претставувало кршење на уставната категорија на еднакво избирачко право на граѓаните во Република Македонија, односно еднаква вредност на секој глас на секој избирач, како и правото на граѓанинот да учествува во вршењето на јавни функции, бидејќи достигало до девалвација на тежината и вредноста на гласовите на избирачите.

Оттука, имајќи ја во вид разликата на избирачи особено на Изборна единица 6 и Изборна единица 3, последицата е во разликата на повеќе добиени приближно 5 пратенички мандати.

Според иницијативата, Изборниот законик требало да води посебна грижа во однос на бројот на избирачи во изборните единици и тоа во насока бројот на избирачите да биде сразмерен за да не се создавале ситуации кои би можеле да доведат до освојување на мандат повеќе во било која изборна единица.

Имајќи ја во вид фактичката состојба во иницијативата се смета дека сегашната законска позиција ризикувала прелевање на 5 пратенички мандати, што доведувало до несоодветна и неправична застапеност на етничките заедници во органите на државната власт, како и во нееднаквост на избирачкото право на граѓанинот и неговото право да учествува во вршењето на јавни функции.

Поради наведеното, се предлага Уставниот суд да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорените членови од Изборниот законик и истовремено се бара изрекување на временна мерка за запирање од извршување на сите дејствија преземени врз основа на оспорените членови се до донесување на конечна одлука.

4. Судот на седницата утврди дека во член 4 став 3 од Изборниот законик е предвидено дека во изборните единици бројот на избирачите може да отстапува најмногу од минус 5% до плус 5% во

однос на просечниот број на избирачи во изборните единици по исклучок во избраните единици во Европа и Африка, во Северна и Јужна Америка и Австралија и Азија.

Според член 175 од истиот закон во Република Македонија се утврдуваат шест изборни единици во кои е утврден опфатот на општините и избирачките места за секоја изборна единица.

5. Според член 9 став 2 од Уставот граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 22 од Уставот, секој граѓанин со наполнети 18 години живот стекнува избирачко право. Избирачкото право е еднакво, општо и непосредно и се остварува на слободни избори со тајно гласање. Избирачко право немаат лицата на кои им е одземена деловната способност.

Согласно членот 23 од Уставот, секој граѓанин има право да учествува во вршењето на јавни функции.

Имајќи ги предвид наведените уставни одредби произлегува дека во овој дел од нормите на Уставот не се прави разлика меѓу активното избирачко право, односно правото на граѓанинот да избира и пасивното избирачко право, односно правото на граѓанинот да биде избран. Избирачкото право е уставно определено како едно од најсуштествените политички права кое кореспондира со останатите демократски определби утврдени со Уставот, посебно во делот на организацијата и функционирањето на државната власт.

Во правниот поредок на Република Македонија спроведувањето на изборите е регулирано со Изборниот законик.

Во член 1 од овој законик, се предвидува дека со овој законик се уредуваат начинот, условите и постапката за избор на претседател на Република Македонија, за избор на пратеници во Собранието на Република Македонија, за членови на советите на општините и Советот на градот Скопје, за избор на градоначалник на општина и градоначалник на градот Скопје, начинот и постапката на евидентирање на избирачкото право, водење на Избирачкиот список, определување на границите на изборните единици и утврдување, менувањето и објавувањето на избирачките места, како и условите за функционирање на изборните места.

Поаѓајќи од предметот на уредувањето (член 1) Изборниот законик во најголем дел содржи одредби со кои се утврдуваат права и обврски. Тие се однесуваат на субјектите инволвирани во постапката за избор и тоа на органите за спроведување на изборите и другите органи и на лицата со активно и пасивно избирачко право, односно правото на граѓанинот да биде избран и да избира. Во тие рамки се регулирани повеќе прашања кои се однесуваат и на определувањето на границите на изборните единици.

Членот 4 од Изборниот законик, кој е поместен во Глава I, со наслов: „Основни одредби“, во потточка 3. со наслов: „Изборен модел“, во ставот 2 предвидува дека во Собранието на Република Македонија се избираат 123 пратеници, од кои 120 пратеници се избираат според пропорционалниот модел, при што територијата на Република Македонија е поделена на шест изборни единици утврдени со овој законик и во секоја се избираат по 20 пратеници и тројца пратеници се избираат според мнозинскиот модел и тоа по еден пратеник од три изборни единици во Европа и Африка во Северна и Јужна Америка и во Австралија и Азија утврдени со овој законик.

Оспорениот став 3 од истиот член од овој закон, предвидува дека во изборните единици бројот на избирачите може да отстапува најмногу од минус 5% до плус 5% во однос на просечниот број на избирачи во изборната единица, по исклучок во изборните единици во Европа, Африка, во Северна и Јужна Америка и во Австралија и Азија.

Оваа одредба се оспорува со иницијативата во однос на еднаквост на избирачкото право, од причина што дијапазонот од плус 5% до минус 5% овозможува големи разлики во вредноста на гласовите, како и тоа дека моменталната состојба на бројот на избирачи во изборните единици го надминува предвидениот законски дијапазон и со што се повредувало правото на еднаквост на избирачкото право односно гласовите на избирачите од одделни изборни единици немаат иста вредност. Во тој случај очигледно било кршењето на уставната категорија на еднаквото избирачко право на граѓаните на Република Македонија (еднаква вредност на секој глас на секој избирач).

Имајќи ја во вид содржината на оспорениот член 4 од Изборниот законик, а во корелација на наводите содржани во иницијативата, според Судот, не е спорна дефиницијата избирачко право. Еднаквото избирачко право е израз на начелото на еднаквост

на граѓаните пред Законот, а се остварува низ целината на изборниот систем. Но, Судот укажува дека еднаквоста на избирачкото право, не може да се сфати со математичка строгост со оглед на различни фактори, определено и дефинирано, туку истото мора да е приближно еднакво, така што всушност и самиот закон определува одреден дијапазон во оспорениот став 3 на членот 4 од Изборниот законик.

По однос на ова прашање при градењето на правното мислење Судот го имаше во вид „Кодексот на добро однесување во изборните прашања“ (CDL - AD (2002) 023 rev), кој документ е усвоен од Европската комисија за демократија преку право (Венецијанска комисија) кој во точка 2.2 утврдува дека „еднаквата гласачка сила, онаму каде што изборите не се одржуваат во една изборна единица, бара границите на изборните единици да бидат утврдени така што пратеничките места во *долниот дом* во кој е претставен народот, да бидат распределени подеднакво помеѓу изборните единици, во согласност со посебни критериуми за распределба, како што се на пример бројот на жители во изборната единица, бројот на државјани што живеат во таа изборна единица (вклучувајќи ги и малолетните лица), бројот на запишани (регистирани) избирачи, и доколку е можно, и бројот на лица што фактички гласаат. Можно е да се предвиди и соодветна комбинација на овие критериуми. Истите правила се применуваат и за регионалните и локалните избори. Во случај кога овој принцип не се почитува, соочени сме со она што се нарекува *изборна геометрија*, која се јавува било во форма на „активна изборна геометрија“, имено распределба на местата што предизвикува нееднаквост во претставувањето тогаш кога ќе се примени, или пак во вид на „пасивна изборна геометрија“, која произлегува од продолжено (долготрајно) задржување на непроменета територијална распределба на местата и изборните единици.

Во потточката 14 од точката 2.2 од истиот Кодекс, истотака, се предвидува дека границите на изборните единици можат да бидат утврдени врз основа на географски критериуми и административни или историски граници кои често пати зависат од географските.

Потточката 15 од истата точка од Кодексот утврдува дека максималното дозволено отстапување од критериумот за распределба што е прифатен, зависи од поединечниот случај, иако тоа сосема ретко би требало да надмине 10%, а никогаш 15%, освен во навистина исклучителни околности (демографски слаба

административна единица со иста важност како и другите со најмалку еден претставник во долниот дом, или пак концентрација на определено национално малцинство)

Во пот точката 16. од наведената точка на Кодексот се предвидува дека за да се избегне пасивната изборна геометрија, распределбата на местата треба да се врши најмалку на секои десет години, по можност вон изборните периоди, со што би се намалил ризикот за политичка манипулација.

По однос на прашањето за еднаквоста на избирачкото право, односно на еднаквоста на гласачката сила, Судот ги прифаќа овие ставови и оценува дека тоа налага границите на изборните единици да се одредат така што пратеничките места во институциите кои го претставуваат народот, односно граѓаните да бидат, во што е можно помала мера еднакво распределени помеѓу изборните единици, во согласност со одредени критериуми за распределба. Во таа насока законодавецот при определување на изборните единици, што, меѓу другото, е предмет на уредување на овој закон, се задржува на постојната инфраструктура на гласачките места и нивната распределба, согласно пропорционалниот модел во шест изборни единици.

Според Судот, утврдениот дијапазон „... најмногу од минус 5% до плус 5%“, утврден во оспорениот член 4 став 3 од Изборниот законик не е во спротивност со уставните категории на еднаквост на избирачкото право на граѓанинот и неговото право да учествува во вршењето на јавни функции. Ова особено ако се има во вид фактот дека определеното отстапување е во границите на разумност на општествените, објективните и европските стандарди за принципот на пропорционалната застапеност во целина. Според тоа, определеното отстапување не претставува повреда на принципот на еднаквост на правото на гласање.

Во врска со наводите во иницијативата дека утврдените изборни единици се разликувале по вкупниот број на гласачи, Судот оцени дека математичка еднаквост реално и не може да постои. Ова од причина што ваквата категорија е варијабилна, односно променлива, со оглед на фактот што во одреден временски период определен број на гласачи умираат, а одреден број се стекнуваат со право на глас или поради миграциски промени. Од овие причини се наметнува за потребно редовно ажурирање на избирачкиот список, што на определена временска дистанца истото се чини од

надлежните институции. Оттука, не може да се прифати барањето за постоење на математичка еднаквост во бројот на гласовите во секоја одделна изборна единица, поради што, според Судот, определениот законски дијапазон во изборните единици бројот на избирачите да отстапува од најмалку - 5% до плус + 5% во однос на просечниот број на избирачи во изборната единица, не прави повреда на уставно загарантираниот принцип на еднаквост на правото на глас.

6. Со иницијативата истовремено се оспорува и член 175 од Изборниот законик, од аспект на отстапување на бројот на избирачи во одделна изборна единица, а посебно на Изборна единица 6, во која бројот на избирачите отстапувал од рамката утврдена во член 4 став 3 од Изборниот законик, односно го надминувал законски утврдениот дијапазон од минус 5% до плус 5% во однос на просечниот број на избирачи во изборната единица.

Според Судот, истакнатите наводи дека фактичките преголеми разлики во бројот на избирачите во изборните единици може да претставуваат повреда на уставното правило за еднаквоста на избирачкото право, се легитимни и објективно може да го постават прашањето за уставноста бидејќи обврска е на законодавецот да ги определи границите на изборните единици во кои бројот на гласачи не треба да отстапува од предвидениот дијапазон во член 4 став 3 од Законот за кои веќе Судот оцени дека е уставно прифатлив.

Меѓутоа, имајќи го во вид фактот што Собранието на Република Македонија со Законот за изменување и дополнување на Изборниот законик („Службен весник на Република Македонија“ бр.51/2011), кој е донесен по поднесување на иницијативата, изврши измени во член 175 од Изборниот законик, во насока на елиминирање на проблемот на кој се укажува во иницијативата и со што се изврши измена на избирачките места, а со тоа и бројот на избирачите во изборните единици, а посебно во Изборната единица 6, на која се става акцент во иницијативата, Судот оцени дека не постојат процесни претпоставки Судот мериторно да одлучува по однос на овој дел од иницијативата, со што се исполнети деловничките претпоставки од член 28 алинеја 3 од Деловникот на Судот за отфрлање на истата.

7. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.61/2011)

71.

У.бр.16/2011

- Упатство за распределба на средствата од Буџетот на Република Македонија за годишно финансирање на политичките партии

- Instruction for allocation of the funds from the Budget of the Republic of Macedonia for annual funding of the political parties

- Оспорените член 2-а и член 2-б од Упатството имаат своја основа во Законот за финансирање на политичките партии, и истите преставуваат разработка на двете можни појдовни основи за годишно финансирање. Политичките партии сами не избираат по кој основ ќе ги добијат средствата, туку критериумот по кој ќе се пресметуваат (парламентарни или локални) мора за сите да е ист. Оттаму, неосновани се наводите од иницијативата дека политичките партии одбирале по кој модел ќе се врши финансирањето.

- The contested Article 2-a and Article 2-b of the Instruction have their ground in the Law on Political Party Funding, and the same are further work-out of the two possible starting grounds for annual financing. The political parties do not chose themselves the ground on which they will obtain the funds, but the criterion according to which they will be calculated (parliamentary or local) must be the same for all. Hence, the statements in the initiative that the political parties choose the mode according to which the funding will be made are unfounded.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 8 јуни 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на член 2-а ставови 3 и 4 и член 2-б ставови 4, 5 и 6 од Упатството за распределба на средствата од Буџетот на Република Македонија за годишно финансирање на политичките партии („Службен весник на Република Македонија“ бр.59/2005, 73/2007 и 52/2010) донесено од министерот за финансии на Република Македонија.

2. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на член 2-а ставови 1 и 2 и член 2-б ставови 1, 2 и 3 од Упатството означено во точката 1 од ова решение.

3. СЕ ОТФРЛА иницијативата за оценување на уставноста и законитоста на член 3 од Упатството означено во точката 1 од ова решение.

4. Транспарентност-Нулта Корупција, Скопје, застапувано од претседателот на Здружението Слаѓана Тасева од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијативи со барање за поведување на постапка за оценување на уставноста и законитоста на членовите 2-а, 2-б и 3 од Упатството за распределба на средствата од Буџетот на Република Македонија за годишно финансирање на политичките партии.

Според наводите во иницијативата оспорениот член 2-а од Упатството не бил во согласност со Уставот и со законите на Република Македонија, па во таа смисла во образложението на иницијативата се цитираат член 8 став 1 алинеја 4 и член 51 од Уставот, член 56 став 3 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, член 10 од Законот за спречување на корупцијата и член 20 алинеја 2 од Законот за финансирање на политичките партии.

Во натамошниот тек на иницијативата се дава една генерална оцена за сите оспорени одредби во смисла дека со нив било засегнато распоредувањето на буџетските средства пропишано во глава II точка 1-Јавни извори за финансирање на политичките партии, членови 8 до 12 од Законот за финансирање на политичките партии и се цитираат дел од наведените законски одредби (8, 9 и 10 ставови 1 и 2). Притоа се потенцира дека постојат два модели за распределба на средствата кои поаѓаат од последните избори за пратеници или последните локални избори.

Понатаму во иницијативата следува цитирање на содржината на членовите 1, 41 став 9, 69 став 3 и 109 став 9 од Изборниот законик, како и повторно навраќање на Законот за финансирање на политичките партии со цитирање на членот 10 став 4.

Иницијативата се задржува на оспорениот член 2-а од Упатството со обид да се дадат аргументи за оспорување на секој од четирите ставови. По однос на ставот 1 од членот 2-а од Упатството не се содржани посебни причини во што се состои неговата несогласност со Уставот или споменатите закони, туку се наведува дека ставот 2 во врска со ставот 1, како и ставот 4 во врска со ставот 3 (сите од член 2-а од Упатството) биле спротивни на членот 8 став 1 алинеја 4 од Уставот бидејќи утврдувале распределба само на политичките партии кои добиле 1 % од гласовите на излезените граѓани на последните избори за пратеници, наспроти членот 10 став 1 од Законот за финансирање на политичките партии кој утврдил распределба на еднакви делови на сите политички партии кои добиле 1 % од гласовите на изборите (за пратеници или последните локални избори).

Во однос на ставот 3 од оспорениот член 2-а од Упатството се наведува дека ја повредувал истата уставна одредба бидејќи во него бил утврден модел спротивен на оној што бил предвиден во Законот за финансирање на политичките партии. Поточно, во оспорената одредба се користеле зборови и просеци чие постоење и користење не било предвидено во наведениот закон, но и во други закони. Според иницијативата членот 10 став 1 од Законот за финансирање на политичките партии предвидувал условот 1 % да биде исполнет поединечно и за избор на советници во советот и во првиот круг за избор на градоначалник.

Понатаму, во оваа одредба се користела синтагмата „односно политички партии кои настапиле како коалиција“ што било

спротивно на Законот за финансирање на политичките партии. Имено, согласно член 2 точка 12 од Изборниот законик “Коалиција” е здружување врз основа на изјава на две или повеќе регистрирани политички партии за заедничко настапување за време на одржување на избори, а согласно член 12 од Законот за финансирање на политичките партии, доколку „е избран како кандидат на две или повеќе политички партии, средствата меѓу нив се делат на еднакви делови, освен ако партиите со предизборен договор поинаку не се договориле“. Согласно овие законски дефиниции произлегувало дека „здружување врз основа на изјава“ и „предизборен договор“ не се и не можеле да бидат исто, бидејќи договорот подразбирал не само заедничко настапување, туку и јасно утврден начин на делба применлива согласно членот 12 од Законот за финансирање на политичките партии, дотолку повеќе, бидејќи синатагмата не ја исклучувала примената на наведената законска одредба.

За ставот 4 од оспорениот член 2-а од Упатството се наведува дека бил спротивен на членот 8 став 1 алинеја 4 од Уставот, бидејќи во него спротивно на членот 10 став 1 од Законот за финансирање на политичките партии било пропишано „последните локални избори во единицата на локалната самоуправа“ со што се утврдувало пошироко „на локалните избори“.

По однос на несогласноста на оспорениот член 2-а од Упатството со членот 51 од Уставот се наведува дека со утврдувањето во ставот 2 во врска со распределбата на средствата во ставот 1 и со утврдувањето во ставот 4 во врска со распределбата на средствата од ставот 3 се предвидувале два независни износи на средства, што било спротивно на она што било јасно пропишано во членот 10 став 1 од Законот за финансирање на политичките партии, како и на барањето во членот 20 алинеја 2 од истиот закон. Понатаму, за да можел министерот за финансии да распореди средства за финансирање на политичките партии тие морале да бидат предвидени во Законот за финансирање на политичките партии и законите за изборите. Притоа, постоела и забрана во членот 10 од Законот за спречување на корупцијата која се состоела во тоа да не може да се врши никаква исплата на буџетски средства освен врз основа на закон. Со пропуштањето да се утврди како ќе биде утврден бројот на излезени граѓани на изборите, предвидената распределба законски не била можно да се направи, туку се би било спротивно на закон.

По однос на оспорениот член 2-б од Упатството во дел постои идентичност на наводите во двете иницијативи. Она што е оригинално и својствено само по однос на наведената одредба се состои во следното:

Според подносителот на иницијативата наведената одредба била во целост спротивна на член 10 став 2 од Законот за финансирање на политичките партии од причини што според Законот имало само еден износ на средства од 70 %, а политичките партии одбирале според кој од двата модела ќе бидат финансирани, но не и по двата модели. Спротивно на законската одредба со оспорената одредба се предвидувале два износа на средства од 70 % што се распоредувале независно и според првиот и според вториот модел.

Поточно, во ставот 1 од членот 2-б од Упатството било определено дека 70 % од средствата за финансирање на политичките партии се распоредувале на партиите чии кандидати се избрани за пратеници во Собранието, а според ставот 3 од истата одредба 70 % од средствата за финансирање на политичките партии се распоредувале на партиите чии кандидати се избрани за градоначалници и советници.

Иницијативата наведува дека според Законот, распределбата се вршела помеѓу политичките партии кои имаат избрани кандидати за пратеници во Собранието сразмерно на бројот на нивните пратеници. Притоа, имајќи предвид дека сите пратеници не се и пратеници на политичките партии, како и тоа дека во Собранието можело да има политички партии што немале избрани кандидати на изборите, јасно било дека вкупниот износ не можел да се дели на вкупниот број на пратеници избрани во Собранието, ниту пак да се дели според освоените пратенички мандати, туку според бројот на пратеници во тековната година на распределбата, согласно податоците од Собрането.

Спротивно на наведеното во ставот 2 од членот 2-б од Упатството, било предвидено дека распределбата се врши на начин што износот од 70 % се дели на вкупниот број на пратеници избрани во Собранието и се распределувал сразмерно на бројот на освоените пратенички мандати иако според Законот за да може политичката партија да учествува во распределбата според вториот модел требало да има избрани кандидати за градоначалници и советници, а не распределбата да се врши само според бројот на советниците.

Според подносителот на иницијативата и покрај наведениот начин на распределба во членот 2-б од Упатството во ставот 4 било предвидено дека распределбата се врши според добиени градоначалнички мандати, сразмерно на бројот на советниците; во ставот 5 било определено дека распределбата на остатокот на средствата од распределбата утврдена во ставот 4 се врши според бројот на советници, а во ставот 6 било определено збирот на средствата од ставовите 4 и 5 да биде вкупен износ на средства кои ги добива секоја политичка партија или политички партии кои настапиле како коалиција.

Со цел појаснување на терминот „коалиција“ и укажување на несогласност со закон подносителот на иницијативата ги цитира член 10 став 2 и член 12 од Законот за финансирање на политичките партии и член 2 точка 12 од Изборниот законик, па се наведува дека наведените одредби не се исклучуваат меѓусебно.

Воедно, подносителот на иницијативата смета дека оспорениот член 2-б од Упатството е во спротивност со член 56 став 3 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, како и со член 8 став 1 алинеја 4 од Уставот, бидејќи органот на управата целосно навлегол во регулирање на законска материја.

По однос на оспорениот член 3 од Упатството постои идентичност по однос на уставните и законски одредби за кои подносителот на иницијативата смета дека се повредени. Она што е посебно истакнато и различно по однос на останатите оспорени одредби се состои во следното:

Материјата што била предмет на уредување во оспорениот член 3 од Упатството веќе била уредена во член 10 став 3 од Законот за финансирање на политичките партии, од каде произлегувало дека со оспорената одредба се пречекорувало овластувањето на министерот дадено во член 56 став 3 од Законот за организација и работа на органите на државната управа и се надминала поделбата на законодавна и извршна власт. Текстот на одредбата не бил во согласност со темелните вредности на уставниот поредок и со член 51 од Уставот.

5. Судот на седницата утврди дека согласно член 10 став 4 од Законот за финансирање на политичките партии (“Службен весник на Република Македонија“ бр.76/2004, 86/2008, 161/2008 и 96/2009) министерот за финансии донел Упатство за распределба на

средствата од Буџетот на Република Македонија за годишно финансирање на политичките партии.

Во член 1 од Упатството е определено дека со ова упатство се уредува распределбата на средствата за финансирање на политичките партии од Буџетот на Република Македонија.

Во член 2 став 1 од Упатството е предвидено дека политичките партии писмено го известуваат Министерството за финансии дека ги исполнуваат условите за финансирање со средства од Буџетот на Република Македонија.

Покрај известувањето од став 1 на овој член, податоци до Министерството за финансии доставуваат и генералниот секретар на Собранието на Република Македонија за избраните пратеници од секоја политичка партија и Државната изборна комисија за освоените гласови за секоја политичка партија на последните избори за пратеници во Собранието на Република Македонија, односно на последните локални избори во единицата на локалната самоуправа (став 2).

Министерството за финансии поединечните износи на средства ги уплаќа на сметките на политичките партии пријавени во писменото известување (став 3).

Според оспорениот член 2-а став 1 од Упатството, доколку основ за распределба на средствата се последните избори за пратеници во Собранието на Република Македонија, средствата за финансирање на политичките партии во износ од 30 % што се обезбедуваат со Буџетот на Република Македонија се распределуваат на начин што се утврдува бројот на освоени гласови на секоја политичка партија поединечно, согласно официјалните податоци доставени од Државната изборна комисија, по што се пресметува процентуалното учество на освоените гласови на секоја политичка партија во вкупниот број на излезени граѓани на изборите.

Средствата од ставот 1 на овој член се распределуваат поддеднакво на сите политички партии кои освоиле најмалку 1 % од гласовите на излезените граѓани на последните избори за пратеници во Собранието на Република Македонија (став 2).

Доколку основ за распределба на средствата се последните локални избори во единицата на локалната самоуправа

средствата за финансирање на политичките партии во износ од 30 % што се обезбедуваат со Буџетот на Република Македонија се распределуваат на начин што од збирот на освоените гласови на секоја политичка партија од изборот за градоначалник и изборот на совет, се утврдува просек на освоените гласови на политичката партија, односно политички партии кои настапиле како коалиција. Од збирот на излезените граѓани на локалните избори за градоначалник и на локалните избори за совет се утврдува просек на вкупно излезени граѓани на локалните избори (став 3).

Средствата од став 3 на овој член се распределуваат подеднакво на сите политички партии, односно политички партии кои настапиле како коалиција кои освоиле најмалку 1 % од гласовите на утврдениот просек на вкупно излезени граѓани на локалните избори (став 4).

Според оспорениот член 2-б став 1 од Упатството, доколку основ за распределба на средствата се последните избори за пратеници во Собранието на Република Македонија, средствата за финансирање на политичките партии во износ од 70 % што се обезбедуваат со Буџетот на Република Македонија се распределуваат на политичките партии чии кандидати се избрани за пратеници во Собранието на Република Македонија, сразмерно на бројот на нивните пратеници, согласно официјалните податоци добиени од Собранието на Република Македонија.

Распределбата на средствата од ставот 1 на овој член се врши на начин што износот на средствата се дели со вкупниот број на пратеници избрани во Собранието на Република Македонија и се добива износот на еден пратенички мандат кој се множи со бројот на освоени пратенички мандати од секоја политичка партија и се добива износот на средства за секоја политичка партија поединечно (став 2).

Доколку основ за распределба на средствата се последните локални избори во единицата на локалната самоуправа средствата за финансирање на политичките партии во износ од 70 % што се обезбедуваат со Буџетот на Република Македонија се распределуваат на политичките партии чии кандидати се избрани за градоначалници и советници во општините на Република Македонија сразмерно на бројот на нивните советници (став 3).

Распределбата на средствата од ставот 3 од овој член се врши на начин што износот на средствата се дели со збирот на

вкупниот број на освоени советнички мандати и вкупниот број на градоначалнички мандати на ниво на Република Македонија, со што се добива износот за еден мандат. Износот за еден мандат се множи со вкупниот број на освоени градоначалнички мандати на ниво на Република Македонија и добиениот износ се распределува на политичките партии, односно политичките партии кои настапиле како коалиција чии кандидати се избрани и за градоначалници и за советници на ниво на Република Македонија сразмерно на бројот на нивните советници (став 4).

По распределбата на средствата согласно ставот 4 на овој член, остатокот од средствата се распределува на сите политички партии, односно на политичките партии кои настапиле како коалиција чии кандидати се избрани за советници на ниво на Република Македонија, сразмерно на бројот на нивните советници (став 5).

Збирот на средствата од став 4 и 5 на овој член преставуваат вкупен износ на средства што ги добива секоја политичка партија односно, политички партии кои настапиле како коалиција поединечно (став 6).

Според оспорениот член 3 од Упатството средствата за финансирање на политичките партии од Буџетот на Република Македонија се распоредуваат на политички партии во текот на годината, согласно динамиката утврдена од страна на Министерството за финансии.

Во член 4 од Упатството е предвидено дека, исплатата согласно ова Упатство може да започне кога сите политички партии кои ги исполнуваат критериумите за остварување на правото за финансирање, соодветно уредено со Законот за финансирање на политичките партии, за истото писмено ќе го известат Министерството за финансии.

6. Според член 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мора да бидат во согласност со Уставот, а сите други

прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа ("Службен весник на Република Македонија" бр.58/2000, 44/2002, 82/2008 и 167/2010) министерот донесува правилници, наредби, упатства, планови, програми, решенија и други видови акти за извршување на законски и други прописи кога за тоа е овластен со закон.

Според член 56 став 3 од наведениот закон со упатство се пропишува начинот на постапување во извршувањето на одделни одредби на законските и други прописи.

Со Законот за финансирање на политичките партии („Службен весник на Република Македонија“ бр.76/2004, 86/2008, 161/2008 и 96/2009) се уредува начинот и постапката на обезбедување на финансиските средства, располагањето со средствата за тековната работа и дејствувањето на политичката партија, како и начинот на контрола на финансирањето и финансиско-материјалното работење на политичките партии (член 1).

Според член 7 од истиот закон, политичките партии се финансираат од јавни и приватни извори на финансирање.

Според член 8 од Законот, јавните извори за финансирање на политичките партии се финансиски средства предвидени во Буџетот на Република Македонија и буџетите на единиците на локалната самоуправа.

Во член 9 од Законот е предвидено дека, вкупните средства за годишно финансирање на политичките партии се во висина од 0,06% од вкупните изворни приходи на Буџетот на Република Македонија.

Според член 10 став 1 од наведениот закон, средствата за финансирање на политичките партии во износ од 30% што се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија се распоредуваат подеднакво на парламентарните и вонпарламентарните политички партии, односно на сите политички партии кои освоиле најмалку 1% од гласовите на излезените граѓани на последните избори за пратеници во Собранието на Република Македонија на ниво на

целата Република, односно на последните локални избори во единицата на локалната самоуправа.

Средствата за финансирање на политичките партии во износ од 70% што се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија се распоредуваат на политичките партии чии кандидати се избрани за пратеници во Собранието на Република Македонија сразмерно на бројот на нивните пратеници, односно на политичките партии чии кандидати се избрани за градоначалници и советници во општините на Република Македонија, сразмерно на бројот на нивните советници (став 2).

Средствата од ставовите 1 и 2 на овој член се распоредуваат на политичките партии на секои три месеци со решение на министерот за финансии (став 3).

Министерот за финансии ќе донесе Упатство за распределба на средствата предвидени во ставовите 1 и 2 на овој член во рок од шест месеци од денот на влегување во сила на овој закон (став 4).

Според членот 11 од Законот, ако пратеникот е избран како кандидат на две или повеќе политички партии, средствата меѓу нив се делат на еднакви делови, освен ако спогодбено политичките партии поинаку не се договорат.

Според членот 12 од Законот, ако градоначалникот, односно советникот е избран како кандидат на две или повеќе политички партии, средствата меѓу нив се делат на еднакви делови, освен ако партиите со предизборен договор поинаку не се договориле.

Од наведените уставни и законски одредби произлегува дека министерот за финансии кој раководи со Министерството за финансии како орган на државната управа е овластен да донесува акти за извршување на законите, што впрочем во конкретниов случај е направено со Упатството за распределба на средствата од Буџетот на Република Македонија за годишно финансирање на политичките партии.

Имајќи го предвид фактот дека со Законот за финансирање на политичките партии е утврдена вкупната маса на средства во Буџетот на Република Македонија од кои ќе бидат финансирани политичките партии, како и фактот што 30% од таа маса на средствата се распоредуваат подеднакво на парламентарните и вонпарламентарни политички партии кои освоиле најмалку 1% од

гласовите на излезените граѓани, а 70% од таа маса се распоредуваат на политичките партии чии кандидати се избрани за пратеници сразмерно на бројот на нивните пратеници, односно на политичките партии чии кандидати се избрани за градоначалници и советници во единиците на локалната самоуправа сразмерно на бројот на нивните советници, произлегува дека министерот за финансии може да ги распоредува наведените средства само во рамките на вака пропишаниот законски начин и сооднос.

Од друга страна, поаѓајќи од фактот што финансирањето на политичките партии се врши годишно, законодавецот во членот 10 став 1 од Законот за финансирање на политичките партии утврдил дека основ за распоредување на средствата ќе преставуваат последните парламентарни или последните локални избори, во зависност од тоа каков вид на избори биле одржани пред да се пристапи кон распределба на средствата.

Во таа смисла оспорените член 2-а и член 2-б од Упатството, гледани како целина, имаат своја основа во наведената законска одредба и истите преставуваат разработка на двете можни појдовни основи за годишно финансирање. Или, поточно речено, политичките партии сами не избираат по кој основ ќе ги добијат средствата, туку критериумот по кој ќе се пресметуваат (парламентарни или локални) мора за сите да е ист.

Оттаму, неосновани се наводите од иницијативата дека политичките партии одбирале по кој модел ќе се врши финансирањето.

Понатаму, од посебната анализа на содржината на член 2-а ставови 1 и 2 и член 2-б ставови 1 и 3 од Упатството произлегува дека нивната содржина во суштина е модификација и доработка на членот 10 ставови 1 и 2 од Законот за финансирање на политичките партии и истата се поклопува по однос на ситуацијата кога како модел се земаат последните одржани парламентарни избори.

Според тоа за оспорениот член 2-а ставовите 1 и 2 и член 2-б ставовите 1,2 и 3 од Упатството не може да се постави прашањето по однос на нивната согласност со Уставот и со законите.

Понатаму, од анализата на член 2-а став 3 од Упатството произлегува дека во него се среќава начин на распределба кој нема основа во членот 10 ставови 1 и 2 од Законот за финансирање на

политичките партии, од причини што распределбата на 30 % според Упатството се врши на начин што од збирот на освоениите гласови на секоја политичка партија од изборот на градоначалник и изборот на совет се утврдува просек на освоени гласови на политичка партија, односно на коалиција. Ова не е начин на уредување во законската одредба која предвидува дека 30 % се распоредуваат на сите политички партии (парламентарни и вонпарламентарни) кои освоиле најмалку 1 % од гласовите на излезените граѓани. Според тоа, пресметувањето на средствата со помош на збир од освоени гласови или просек од освоени гласови преку недоволно јасно изложена постапка, отстапува од законски утврдената формулација пресметката да се прави врз основа на освоени најмалку 1 % од гласовите на излезените граѓани.

Воедно, ваквото уредување на распределбата на овие средства отстапува и од уредувањето во членот 11 и 12 од наведениот закон, од причина што Законот го уредил начинот на распределба на средствата кога кандидат за пратеник, советник или градоначалник ќе биде избран како преставник на коалиција. Практично распределбата на средствата врз основа на настапување на изборите како коалиција утврдено во член 2-а ставови 3 и 4 од Упатството нема своја основа во членовите 10, 11 и 12 од Законот и како таков се јавува како самостојно неуставно и незаконито пропишување на основи за распределба на средствата. Според тоа, во овој случај министерот за финансии со ваквото уредување излегува надвор од законските овластувања и со тоа извршната власт навлегува во ингеренциите и надлежноста на законодавната власт.

Тргувајќи од анализата на оспорениот член 2-б став 2 од Упатството произлегува дека со него се предвидува начин на распределба на 70 % од предвидените средства, кој поаѓа од последните парламентарни избори, при што средствата се делат според вкупниот број на избрани пратеници во Собранието, но само како преставници на политичките партии, без да се води сметка дека во Собранието можат да бидат избрани и независни кандидати, за кое нешто постои уредување во членот 10 став 2 од Законот за финансирање на политичките партии (се распоредуваат на политичките партии чии кандидати се избрани за пратеници во Собранието).

Во оспорениот член 2-б став 4 од Упатството се дава начинот на кој се врши распределба на средствата со земање во предвид на еден освоен советнички мандат, при што така

пресметаниот мандат се дели со освоени советнички и градоначалнички мандати, за да се добие износот за еден мандат и на крај тој износ се распореди на политичките партии, односно на политичките партии кои настапиле како коалиција, а чии кандидати се избрани и за градоначалници и за советници, сразмерно на бројот на нивните советници. Според Судот, ваквата формулација е сосема нејасна и создава забуна и нема основа во членот 10 став 2 од Законот за финансирање на политичките партии кој предвидува поделба сразмерно на освоени советнички и градоначалнички мандати. Со ваквиот начин на уредување на ова прашање од страна на министерот во суштина се навлегува во законодавната власт.

Во ставовите 5 и 6 од Упатството е предвидена распределба на остатокот од средствата за финансирање на политичките партии, но ако се земе предвид дека распределбата се врши во делови од 30%, па 70 % и според Законот и според Упатството се поставува прашањето од каде и на што се должи овој остаток на средства, кои според оспорените одредби се распоредуваат на сите политички партии, односно на политички партии кои настапиле како коалиција. Ова дотолку повеќе што Законот во членовите 11 и 12 го предвидел начинот на евентуалната распределба на средствата кога кандидатот за пратеник, советник или градоначалник настапува и е избран како преставник на коалиција и кој оставил можност за договорна распределба. Оттаму, според Судот со предвидениот начин на распределба во Законот не се остава можност министерот за финансии да определува како ќе се врши распределба кога се во прашање коалиции, како што тоа неосновано е направено во конкретниот случај. Тоа значи дека министерот со утврдените решенија од Упатството излегол надвор од рамките утврдени со Законот.

Прашањето за тоа што преставува коалиција е уредено со Изборниот законик (член 2 точка 12), според кој коалиција е здружување врз основа на изјава на две или повеќе регистрирани политички партии за заедничко настапување за време на одржување на избори. Според тоа не е основан наводот во иницијативата дека со Упатството се воведуваат нови термини и институции непознати во законската регулатива од причина што коалиција и здружување на две или повеќе партии, според Судот има идентично значење.

Врз основа на наведеното произлегува дека основано може да се постави прашањето за согласноста на член 2-а ставовите 3 и 4 и член 2-б ставовите 4, 5 и 6 од Упатството со член 8 став 1

алинеи 3 и 4 и член 51 од Уставот, членовите 10, 11 и 12 од Законот за финансирање на политичките партии и членовите 55 и 56 од Законот за организација и работа на органите на државната управа.

7. Согласно член 110 алинеи 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на законите и на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно членот 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Оспорениот член 3 од Упатството бил предмет на оцена пред Уставниот суд и Судот со Решение У.бр.175/2005 од 1 февруари 2006 година не повел постапка за оценување на уставноста и законитоста на основниот текст на Упатството.

Во таа постапка предмет на оцена бил и сега оспорениот член 3 (нема претрпено измени и дополнувања) и за оваа одредба Судот оценил дека не ја доведува во прашање законската одредба според која политичките партии се финансираат на секои три месеци, имајќи предвид дека буџетските приходи и нивната распределба зависи од приливот на средствата кои го сочинуваат Буџетот на Република Македонија, а од кои средства се финансираат политичките партии. Финансирањето на политичките партии согласно динамиката утврдена од страна на Министерството за финансии не значи дека политичките партии нема да бидат финансирани на секои три месеци, туку во рамките на тие три месеци се уредува динамиката која не го доведува во прашање рокот на финансирање на политичките партии.

Врз основа на наведеното Судот оценил дека оспорената одредба е во согласност со членовите 8 став 1 алинеи 3 и 4, 51 и 96 од Уставот, член 10 став 1, 2 и 4 од Законот за финансирање на политичките партии како и членовите 56 став 3 и 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа.

Со оглед на тоа што предметната иницијатива не содржи наводи кои би преставувале основ за поинакво одлучување, а Судот веќе одлучувал за уставноста и законитоста на оспорената одредба

произлегува дека во овој дел иницијативата треба да се отфрли согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот.

8. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1, 2 и 3 од ова решение.

9. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов, а по однос на точката 1 решението е донесено со мнозинство гласови. (У.бр.16/2011)

72.

У.бр. 16/2011

- Упатство за распределба на средствата од Буџетот на Република Македонија за годишно финансирање на политичките партии

- Instruction for allocation of the funds from the Budget of the Republic of Macedonia for annual financing of the political parties

- Пресметувањето на распределбата на средствата за финансирање на политичките партии во висина од 30% за последните локални избори со помош на збирот на освоените гласови односно просек од освоените гласови отстапува од законски утврдената формулација пресметката да се прави врз основа на освоени најмалку 1% од гласовите на излезените граѓани.

- Распределбата на средствата врз основа на настапување на изборите како колизија утврдено во член 2-а став 3 и 4 од Упатството се јавува како самостојно, неуставно и незаконито пропишување на основи за распределба на средствата, на кој начин министерот за финансии излегол надвор од законските овластувања.

- Распределбата на средствата на политичките партии преку делење на збирот на вкупниот број

на освоени советнички и градоначалнички мандати за добивање на износот на еден мандат и множењето на еден мандат со вкупниот број освоени градоначалнички мандати на ниво на Република Македонија и добиениот износ се распределува на политичките партии кои настапиле како коалиција чии кандидати се избрани и за градоначалници и за советници. Сразметно на бројот на нивни советници нема основа во Законот за финансирање на политичките партии.

- Предвидениот начин на распределба на средствата за финансирање на политичките партии на остатокот од средствата кога се во прашање коалиции, излегува надвор од законскиот начин на распределба на средствата.

- *The calculation of the allocation of the funds for the financing of the political parties in the amount of 30% for the last local elections with the aid of the sum of the votes won, that is, an average of the votes won, deviates from the legally defined formulation that the calculation be made on the basis of at least 1% of the votes won from the votes of the citizens who voted.*

- *The allocation of the funds on the basis of the participation in the elections as a coalition defined in Article 2-a, paragraphs 3 and 4 of the Instruction appears as an autonomous, unconstitutional and unlawful stipulation of grounds for allocation of the funds, in which way the minister of finance exceeded his legal powers.*

- *The allocation of the funds among the political parties by means of dividing the sum of the total number of won mandates of councillors and mayors to obtain the amount of one mandate and the multiplication of one mandate with the total number of won mandates of mayors at the level of the Republic of Macedonia and distributing the amount obtained among the political parties that participated as a coalition whose candidates were elected as mayors and councillors commensurate with the number of their councillors, has no ground in the Law on Political Party Funding.*

- *The envisaged manner of allocation of the rest of the funds from the funds for the financing of the political parties when coalitions are in question exceeds the legal manner of allocation of the funds.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 септември 2011 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА член 2-а ставовите 3 и 4 и член 2-б ставовите 4, 5 и 6 од Упатството за распределба на средствата од Буџетот на Република Македонија за годишно финансирање на политичките партии („Службен весник на Република Македонија“ бр.59/2005, 73/2007 и 52/2010) донесено од министерот за финансии на Република Македонија.

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавување во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод поднесена иницијатива од Транспарентност-Нулта Корупција, Скопје, застапувано од претседателот на Здружението Слаѓана Тасева од Скопје, со Решение У.бр.16/2011 од 8 јуни 2011 година поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на членовите 2-а ставовите 3 и 4 и 2-б ставовите 4, 5 и 6 од Упатството за распределба на средствата од Буџетот на Република Македонија за годишно финансирање на политичките партии.

Постапката беше поведена затоа што пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на оспорените одредби од Правилникот со Уставот, Законот за финансирање на политичките партии и Законот за организација и работа на органите на државната управа.

4. Судот на седницата утврди дека согласно член 10 став 4 од Законот за финансирање на политичките партии (“Службен весник на Република Македонија“ бр.76/2004, 86/2008, 161/2008 и 96/2009) министерот за финансии донел Упатство за распределба на средствата од Буџетот на Република Македонија за годишно финансирање на политичките партии.

Во член 1 од Упатството е определено дека со ова упатство се уредува распределбата на средствата за финансирање на политичките партии од Буџетот на Република Македонија.

Во член 2 став 1 од Упатството е предвидено дека политичките партии писмено го известуваат Министерството за финансии дека ги исполнуваат условите за финансирање со средства од Буџетот на Република Македонија.

Покрај известувањето од став 1 на овој член, податоци до Министерството за финансии доставуваат и генералниот секретар на Собранието на Република Македонија за избраните пратеници од секоја политичка партија и Државната изборна комисија за освоените гласови за секоја политичка партија на последните избори за пратеници во Собранието на Република Македонија, односно на последните локални избори во единицата на локалната самоуправа (став 2).

Министерството за финансии поединечните износи на средства ги уплаќа на сметките на политичките партии пријавени во писменото известување (став 3).

Според оспорениот член 2-а став 1 од Упатството, доколку основ за распределба на средствата се последните избори за пратеници во Собранието на Република Македонија, средствата за финансирање на политичките партии во износ од 30 % што се обезбедуваат со Буџетот на Република Македонија се распределуваат на начин што се утврдува бројот на освоени гласови на секоја политичка партија поединечно, согласно официјалните податоци доставени од Државната изборна комисија, по што се пресметува процентуалното учество на освоените гласови на секоја политичка партија во вкупниот број на излезени граѓани на изборите.

Средствата од ставот 1 на овој член се распределуваат подеднакво на сите политички партии кои освоиле најмалку 1 % од гласовите на излезените граѓани на последните избори за пратеници во Собранието на Република Македонија (став 2).

Доколку основ за распределба на средствата се последните локални избори во единицата на локалната самоуправа средствата за финансирање на политичките партии во износ од 30 % што се обезбедуваат со Буџетот на Република Македонија се распределуваат на начин што од збирот на освоените гласови на

секоја политичка партија од изборот за градоначалник и изборот на совет, се утврдува просек на освоените гласови на политичката партија, односно политички партии кои настапиле како коалиција. Од збирот на излезените граѓани на локалните избори за градоначалник и на локалните избори за совет се утврдува просек на вкупно излезени граѓани на локалните избори (став 3).

Средствата од став 3 на овој член се распределуваат подеднакво на сите политички партии, односно политички партии кои настапиле како коалиција кои освоиле најмалку 1 % од гласовите на утврдениот просек на вкупно излезени граѓани на локалните избори (став 4).

Според оспорениот член 2-б став 1 од Упатството, доколку основ за распределба на средствата се последните избори за пратеници во Собранието на Република Македонија, средствата за финасирање на политичките партии во износ од 70 % што се обезбедуваат со Буџетот на Република Македонија се распределуваат на политичките партии чии кандидати се избрани за пратеници во Собранието на Република Македонија, сразмерно на бројот на нивните пратеници, согласно официјалните податоци добиени од Собранието на Република Македонија.

Распределбата на средствата од ставот 1 на овој член се врши на начин што износот на средствата се дели со вкупниот број на пратеници избрани во Собранието на Република Македонија и се добива износот на еден пратенички мандат кој се множи со бројот на освоени пратенички мандати од секоја политичка партија и се добива износот на средства за секоја политичка партија поединечно (став 2).

Доколку основ за распределба на средствата се последните локални избори во единицата на локалната самоуправа средствата за финансирање на политичките партии во износ од 70 % што се обезбедуваат со Буџетот на Република Македонија се распределуваат на политичките партии чии кандидати се избрани за градоначалници и советници во општините на Република Македонија сразмерно на бројот на нивните советници (став 3).

Распределбата на средствата од ставот 3 од овој член се врши на начин што износот на средствата се дели со збирот на вкупниот број на освоени советнички мандати и вкупниот број на градоначалнички мандати на ниво на Република Македонија, со што се добива износот за еден мандат. Износот за еден мандат се множи

со вкупниот број на освоени градоначалнички мандати на ниво на Република Македонија и добиениот износ се распределува на политичките партии, односно политичките партии кои настапиле како коалиција чии кандидати се избрани и за градоначалници и за советници на ниво на Република Македонија сразмерно на бројот на нивните советници (став 4).

По распределбата на средствата согласно ставот 4 на овој член, остатокот од средствата се распределува на сите политички партии, односно на политичките партии кои настапиле како коалиција чии кандидати се избрани за советници на ниво на Република Македонија, сразмерно на бројот на нивните советници (став 5).

Збирот на средствата од став 4 и 5 на овој член преставуваат вкупен износ на средства што ги добива секоја политичка партија односно, политички партии кои настапиле како коалиција поединечно (став 6).

5. Според член 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мора да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа ("Службен весник на Република Македонија" бр.58/2000, 44/2002, 82/2008 и 167/2010) министерот донесува правилници, наредби, упатства, планови, програми, решенија и други видови акти за извршување на законски и други прописи кога за тоа е овластен со закон.

Според член 56 став 3 од наведениот закон со упатство се пропишува начинот на постапување во извршувањето на одделни одредби на законските и други прописи.

Со Законот за финансирање на политичките партии („Службен весник на Република Македонија“ бр.76/2004, 86/2008, 161/2008 и 96/2009) се уредува начинот и постапката на обезбеду-

вање на финансиските средства, располагањето со средствата за тековната работа и дејствувањето на политичката партија, како и начинот на контрола на финансирањето и финансиско-материјалното работење на политичките партии (член 1).

Според член 7 од истиот закон, политичките партии се финансираат од јавни и приватни извори на финансирање.

Според член 8 од Законот, јавните извори за финансирање на политичките партии се финансиски средства предвидени во Буџетот на Република Македонија и буџетите на единиците на локалната самоуправа.

Во член 9 од Законот е предвидено дека, вкупните средства за годишно финансирање на политичките партии се во висина од 0,06% од вкупните изворни приходи на Буџетот на Република Македонија.

Според член 10 став 1 од наведениот закон, средствата за финансирање на политичките партии во износ од 30% што се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија се распоредуваат подеднакво на парламентарните и вонпарламентарните политички партии, односно на сите политички партии кои освоиле најмалку 1% од гласовите на излезените граѓани на последните избори за пратеници во Собранието на Република Македонија на ниво на целата Република, односно на последните локални избори во единицата на локалната самоуправа.

Средствата за финансирање на политичките партии во износ од 70% што се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија се распоредуваат на политичките партии чии кандидати се избрани за пратеници во Собранието на Република Македонија сразмерно на бројот на нивните пратеници, односно на политичките партии чии кандидати се избрани за градоначалници и советници во општините на Република Македонија, сразмерно на бројот на нивните советници (став 2).

Средствата од ставовите 1 и 2 на овој член се распоредуваат на политичките партии на секои три месеци со решение на министерот за финансии (став 3).

Министерот за финансии ќе донесе Упатство за распределба на средствата предвидени во ставовите 1 и 2 на овој член во рок од шест месеци од денот на влегување во сила на овој закон (став 4).

Според членот 11 од Законот, ако пратеникот е избран како кандидат на две или повеќе политички партии, средствата меѓу нив се делат на еднакви делови, освен ако спогодбено политичките партии поинаку не се договорат.

Според членот 12 од Законот, ако градоначалникот, односно советникот е избран како кандидат на две или повеќе политички партии, средствата меѓу нив се делат на еднакви делови, освен ако партиите со предизборен договор поинаку не се договориле.

Од наведените уставни и законски одредби произлегува дека министерот за финансии кој раководи со Министерството за финансии како орган на државната управа е овластен да донесува акти за извршување на законите, што впрочем во конкретниов случај е направено со Упатството за распределба на средствата од Буџетот на Република Македонија за годишно финансирање на политичките партии.

Имајќи го предвид фактот дека со Законот за финансирање на политичките партии е утврдена вкупната маса на средства во Буџетот на Република Македонија од кои ќе бидат финансирани политичките партии, како и фактот што 30% од таа маса на средствата се распоредуваат подеднакво на парламентарните и вонпарламентарни политички партии кои освоиле најмалку 1% од гласовите на излезените граѓани, а 70% од таа маса се распоредуваат на политичките партии чии кандидати се избрани за пратеници сразмерно на бројот на нивните пратеници, односно на политичките партии чии кандидати се избрани за градоначалници и советници во единиците на локалната самоуправа сразмерно на бројот на нивните советници, произлегува дека министерот за финансии може да ги распоредува наведените средства само во рамките на вака пропишаниот законски начин и сооднос.

Од друга страна, поаѓајќи од фактот што финансирањето на политичките партии се врши годишно, законодавецот во членот 10 став 1 од Законот за финансирање на политичките партии утврдил дека основ за распоредување на средствата ќе преставуваат последните парламентарни или последните локални избори, во

зависност од тоа каков вид на избори биле одржани пред да се пристапи кон распределба на средствата.

Во таа смисла оспорените член 2-а и член 2-б од Упатството, гледани како целина, имаат своја основа во наведената законска одредба и истите преставуваат разработка на двете можни појдовни основи за годишно финансирање. Или, поточно речено, политичките партии сами не избираат по кој основ ќе ги добијат средствата, туку критериумот по кој ќе се пресметуваат (парламентарни или локални) мора за сите да е ист.

Од посебната анализа на содржината на член 2-а ставови 1 и 2 и член 2-б ставови 1 и 3 од Упатството произлегува дека нивната содржина во суштина е модификација и доработка на членот 10 ставовите 1 и 2 од Законот за финансирање на политичките партии и истата се поклопува по однос на ситуацијата кога како модел се земаат последните одржани парламентарни избори.

Понатаму, од анализата на член 2-а став 3 од Упатството произлегува дека во него се среќава начин на распределба кој нема основа во членот 10 ставови 1 и 2 од Законот за финансирање на политичките партии, од причини што распределбата на 30 % според Упатството за последните локални избори се врши на начин што од збирот на освоени гласови на секоја политичка партија од изборот на градоначалник и изборот на совет се утврдува просек на освоени гласови по политичка партија, односно на коалиција. Ова не е начин на уредување во законската одредба која предвидува дека 30 % се распоредуваат на сите политички партии (парламентарни и вонпарламентарни) кои освоиле најмалку 1 % од гласовите на излезените граѓани. Според тоа, пресметувањето на средствата со помош на збир од освоени гласови односно просек од освоени гласови, преку недоволно јасно изложена постапка, отстапува од законски утврдената формулација пресметката да се прави врз основа на освоени најмалку 1 % од гласовите на излезените граѓани.

Воедно, ваквото уредување на распределбата на овие средства отстапува и од уредувањето во членот 11 и 12 од наведениот закон, од причина што Законот го уредил начинот на распределба на средствата кога кандидат за пратеник, советник или градоначалник ќе биде избран како преставник на коалиција. Практично распределбата на средствата врз основа на настапување на изборите како коалиција утврдено во член 2-а ставови 3 и 4 од Упатството нема своја основа во членовите 10, 11 и 12 од Законот и

како таков се јавува како самостојно неуставно и незаконито пропишување на основи за распределба на средствата. Според тоа, во овој случај министерот за финансии со ваквото уредување излегува надвор од законските овластувања и со тоа извршната власт навлегува во ингеренциите и надлежноста на законодавната власт.

Во оспорениот член 2-б став 4 од Упатството е утврден начинот според кој се врши распределба на средствата преку делење на збирот на вкупниот број на освоени советнички мандати и вкупниот број на градоначалнички мандати на ниво на Република Македонија, со што се добива износот за еден мандат. Износот за еден мандат се множи со вкупниот број на освоени градоначалнички мандати на ниво на Република Македонија и добиениот износ се распределува на политичките партии, односно на политичките партии кои настапиле како коалиција, чии кандидати се избрани и за градоначалници и за советници на ниво на Република Македонија, сразмерно на бројот на нивните советници. Според Судот, ваквата формулација е сосема нејасна и создава забуна и нема основа во членот 10 став 2 од Законот за финансирање на политичките партии кој предвидува поделба сразмерно на освоени советнички мандати. Со ваквиот начин на уредување на ова прашање од страна на министерот во суштина се навлегува во законодавната власт.

Во ставовите 5 и 6 од Упатството е предвидена распределба на остатокот од средствата за финансирање на политичките партии, но ако се земе предвид дека распределбата се врши во делови од 30%, па 70 % и според Законот и според Упатството се поставува прашањето од каде и на што се должи овој остаток на средства, кои според оспорените одредби се распоредуваат на сите политички партии, односно на политички партии кои настапиле како коалиција. Ова дотолку повеќе што Законот во членовите 11 и 12 го предвидел начинот на евентуалната распределба на средствата кога кандидатот за пратеник, советник или градоначалник настапува и е избран како преставник на коалиција и кој оставил можност за договорна распределба. Оттаму, според Судот со предвидениот начин на распределба во Законот не се остава можност министерот за финансии да определува како ќе се врши распределба кога се во прашање коалиции, како што тоа неосновано е направено во конкретниот случај. Тоа значи дека министерот со утврдените решенија од Упатството излегол надвор од рамките утврдени со Законот.

Со оглед на наведеното Судот оцени дека член 2-а ставовите 3 и 4 и член 2-б ставовите 4, 5 и 6 од Упатството не се во согласност со член 8 став 1 алинеите 3 и 4 и член 51 од Уставот, членовите 10, 11 и 12 од Законот за финансирање на политичките партии и членовите 55 и 56 од Законот за организација и работа на органите на државната управа.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.16/2011)

73.

У.бр.134/2010

- Право на здружување на правни лица; зачленување на малолетно лице во здружение; распределба на средствата на здружението.

- Right to association of legal entities; membership of a minor in an association; allocation of the funds of the association.

- Законското решение кое дава можност здружение да можат да основаат и правни лица, не го загрозува правото на здружување на граѓаните, туку напротив, со оспореното законско решение се проширува правото на здружување на граѓаните и со правни лица кои се во функција на остварување на целите и задачите на здружувањето.

- Законски пропишаниот услов, малолентото лице со навршени 14 години возраст да може да се зачлени во здружение, само со давање потпишана изјава за согласност на неговиот законски застапник за зачленување во организацијата во согласност со закон, не

пратставува ограничување на правото на малолентото лице со навршени 14 години возраст да биде член на здружение, туку е во функција на заштита на интересите на малолетните лица, што е право и должност како на нивните законски застапници, така и на општеството кое има посебна должност да ги заштитува децата и малолетните лица.

- Законското решение од кое произлегува исклучок од правилото дека средствата на организацијата не можат да се исплаќаат на членовите, основачите, членовите на органите, застапниците, вработените или со нив поврзани лица, “освен во случаи кога член на организацијата е корисник на услугите на организацијата во согласност со целите определени со статутот и програмата на организацијата“, не го доведува во прашање уставниот принцип владеењето на правото, бидејќи на јасен и недвосмислен начин уредува односи во сферата на здружувањето во поглед на тоа кој може, а кој не може да биде корисник на средства од организацијата.

- *The legal solution giving a possibility for legal entities to be able to establish an association does not endanger the right to association of the citizens, on the contrary, the contested legal solution extends the right to association of the citizens also with legal entities which are in the function of realising the aims and objectives of associating.*

- *The legally defined condition for a minor who has reached 14 years of age to be able to join an association, only with making a signed statement of consent by his legal representative for becoming a member of the organisation in accordance with law, is not a restriction of the right of a minor who has reached 14 years of age to be a member of an association, but is in the function of protecting the interests of minors, which is a right and duty of both their legal representatives and the society which has a special duty to protect children and minors.*

- *The legal solution from which arises an exception to the rule that the means of the organisation may not be paid to the members, founders, members of the organs, representatives, employees or persons connected with them, “except in cases when a member of the organisation is the user of the services of the organisation in accordance with*

the aims defined with the statute and programme of the organisation”, does not question the constitutional principle of the rule of law, since it clearly and definitely regulates relations in the sphere of association in view of who may and who may not be the user of funds from the organisation.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” број 70/1992), на седницата одржана на 18 мај 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 15 став 1 во делот: “и правни”, членот 19 став 4 во делот: “со давање потпишана изјава за согласност на неговиот законски застапник за зачленување во организацијата во согласност со закон” и членот 50 став 3 во делот: “освен во случаи кога член на организацијата е корисник на услугите на организацијата во согласност со целите определени со статутот и програмата на организацијата” од Законот за здруженија и фондации (“Службен весник на Република Македонија” број 52/2010).

2. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија, му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на деловите од одредбите од Законот, означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите од иницијативата, оспорениот законски дел “и правни” од членот 15 став 1 од Законот, бил спротивен на членовите 8 став 1 алинеја 3, 20 ставовите 1 и 2 и 51 од Уставот, бидејќи оспорениот законски дел немал уставна основа за негово законско предвидување, бидејќи членот 20 став 1 од Уставот само на граѓаните им гарантирал слобода на здружување, а не и на правните лица, како што се предвидувало во оспорениот законски дел.

Според подносителот на иницијативата и оспорениот законски дел “со давање потпишана изјава за согласност на неговиот законски застапник за зачленување во организацијата во согласност со закон” од членот 19 став 4 од Законот, немал уставен основ, затоа што според членот 42 став 2 од Уставот само лице помладо од 15 години живот не можело да биде вработено. Имено, според Законот за работни односи, договор за вработување можело да склучи лице кое наполнило 15 години возраст и имало општа здравствена способност, што значело дека при склучувањето на договор за вработување не се барало согласност од законски застапник, од каде логично било и на малолетно лице со наполнети 14 години за зачленување во организацијата да не се барало потпишана изјава за согласност од неговиот законски застапник. Нведеното, дотолку повеќе што со Законот за облигационите односи, било предвидено дека малолетник со наполнети 14 години, одговарал според општите правила за одговорност за штета. Од овие причини оспорениот законски дел не бил во согласност со член 8 став 1 алинеите 1, 3, 5 и 11 и став 2, член 9, член 29 ставови 1 и 2, член 42 став 2, член 51 и член 54 став 1 и 3 од Уставот.

На крајот со иницијативата, се оспорува делот “освен во случаи кога член на организацијата е корисник на услугите на организацијата во согласност со целите определени со статутот и програмата на организацијата” содржан во членот 50 став 3 од овој закон. За иницијаторот овој оспорен законски дел бил контрадикторен, нејасен и непрецизен, бидејќи прашање било за иницијаторот, дали во случајов се работело за корисник или пак за давател на услугите поради што овој оспорен законски дел бил спротивен на член 8 став 1 алинеја 3 и член 51 од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 15 став 1 од Законот, “здружение можат да основаат физички и правни лица”. Со иницијативата се оспорува законскиот дел: “и правни”.

Според членот 19 став 4 од Законот, малолетно лице со наполнети 14 години се зачленува во здружението со давање потпишана изјава за согласност на неговиот законски застапник за зачленување во организацијата во согласност со закон. Со иницијативата се оспорува законскиот дел: “со давање потпишана изјава за согласност на неговиот законски застапник за зачленување во организацијата во согласност со закон”.

Судот, исто така утврди дека според членот 50 ставот 3 од Законот, средствата на организацијата не можат да се исплаќаат на членовите, основачите, членовите на органите, застапниците, вработените или со нив поврзани лица освен во случаи кога член на организацијата е корисник на услугите на организацијата во согласност со целите определени со статутот и програмата на организацијата. Со иницијативата се оспорува законскиот дел: “освен во случаи кога член на организацијата е корисник на услугите на организацијата во согласност со целите определени со статутот и програмата на организацијата“.

4. Според член 8 став 1 алинеите 1, 3 и 11 од Уставот на Република Македонија основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, владеењето на правото и почитувањето на општо прифатените норми на меѓународното право, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Со членот 8 став 2 од Уставот, е уредено дека во Република Македонија слободно е се што со Уставот и законот не е забрането.

Според членот 9 од Уставот граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред уставот и законите се еднакви.

Со членот 20 ставови 1 и 2 од Уставот е определено дека на граѓаните им се гарантира слободата на здружување заради остварување и заштита на нивните политички, економски, социјални, културни и други права и уверувања. Граѓаните можат слободно да основаат здруженија на граѓани и политички партии, да пристапуваат кон нив и од нив да истапуваат.

Според членот 35 од Уставот, Републиката се грижи за социјалната заштита и социјалната сигурност на граѓаните согласно со начелото на социјалната праведност. Републиката им гарантира право на помош на немоќните и на неспособните за работа граѓани. Републиката им обезбедува посебна заштита на инвалидните лица и услови за нивно вклучување во општествениот живот.

Според членот 42 од Уставот, Републиката посебно ги заштитува мајчинството, децата и малолетните лица. Лице помладо од 15 години не може да биде вработено. Малолетните лица и мајките имаат право на посебна заштита при работа. Малолетните лица не смеат да бидат вработувани на работни места што се штетни за нивното здравје и моралот.

Според член 51 од Уставот во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и законите и секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Со членот 54 став 1 од Уставот е определено дека слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот.

Според членот 15 став 1 од Конвенцијата за правата на детето државите членки го признаваат правото на детето на слобода на здружување и слобода на мирно собирање, а со ставот 2 од истиот член од Конвенцијата е определено дека не можат да се наметнат никакви ограничувања на остварувањето на овие права освен оние што се во согласност со законот и што се неопходни во демократското општество во интерес на националната безбедност или јавната сигурност, јавниот ред, заштитата на јавното здравје или моралот или заштита на правата и слободите на другите.

Согласно Препораките на Советот на Европа, посебно Препораката ЦМ/РЕЦ (2007) 14 на Комитетот на министри до земјите членки, во врска со правниот статус на невладините организации во Европа, физички и правни лица, домашни и странски треба да имаат право да основаат граѓански организации, како и правото на малолетни лица да основаат или да бидат членови на организации.

Со Законот за здруженија и фондации (“Службен весник на Република Македонија” број 52/2010), се уредуваат начинот, условите и постапката за основање, регистрација и престанок на здруженијата, фондацииите, сојузите, организационите облици на странските организации во Република Македонија, имотот со кој располагаат, надзорот, статусните промени и статусот на организациите од јавен интерес.

Според членот 4 од Законот, правото на слободно здружување се остварува преку здружување во здруженија,

фондации, сојузи и организациони облици на странски организации за остварување на нивните цели, дејности и заштита на права, интереси и уверувања во согласност со Уставот и закон. Се забранува основање на организација ако програмата и нејзиното дејствување е насочено кон насилно уривање на уставниот поредок на Република Македонија, поттикнување и повикување на воена агресија и разгорување на национална, расна или верска омраза или нетрпеливост презема активности поврзани со тероризам, презема активности кои се спротивни на Уставот или закон и се повредуваат слободите и правата на други лица.

Со оспорениот дел “и правни” од членот 15 став 1 од Законот, законодавецот уредил дека покрај физички лица, здружение можат да основаат и правни лица.

Според оспорениот дел “со давање потпишана изјава за согласност на неговиот законски застапник за зачленување во организацијата во согласност со закон” од членот 19 став 4 од Законот, законодавецот уредил прашање за начинот на зачленување на малолетно лице со наполнети 14 години во здружение.

Со оспорениот дел “освен во случаи кога член на организацијата е корисник на услугите на организацијата во согласност со целите определени со статутот и програмата на организацијата“ од членот 50 ставот 3 од Законот, законодавецот уредил исклучок од правилото дека средствата на организацијата не можат да се исплаќаат на членовите, основачите, членовите на органите, застапниците, вработените или со нив поврзани лица.

Согласно членот 48 од Законот за семејството („Службен весник на Република Македонија“ бр. 80/92, 9/96, ... и 156/10), родителите имаат право и должност да ги застапуваат своите малолетни деца. Детето има право да биде застапувано од своите родители или старатели.

Според членот 18 став 1 од Законот за работните односи (“Службен весник на Република Македонија” број 62/2005, 106/2008,.....и 47/2011), договор за вработување може да склучи младо лице под 18 години возраст и кое има општа здравствена способност.

Со членот 45-б од Законот за облигационите односи (“Службен весник на Република Македонија” број 18/2001, 78/2001,...и

81/2009) е определено дека: “деловно способното лице самостојно изјавува правно релевантна волја. Физичкото лице со деловна способност се стекнува со навршувањето на годините на полнолетство и во други случаи предвидени со закон. Физичкото лице до навршување на 14 години и полнолетното лице на кое му е одземена деловната способност е деловно неспособно. Лицето кое навршило 14 години до полнолетство и полнолетното лице на кое му е ограничена деловната способност е ограничено деловно способно, освен ако со закон поинаку не е определено. Правното лице со деловна способност се стекнува во моментот на стекнувањето на правната способност, освен ако со закон поинаку не е определено.“ Според член 48 став 1 од истиот закон “ограничено деловно способен малолетник може без одобрение од својот законски застапник да ги склучува само оние договори чие склучување му е дозволено со закон”. Исто така согласно членот 147 став 3 од Законот за облигационите односи, малолетник со наполнети 14 години одговара според општите правила за одговорност за штета.

Од анализата на оспорениот дел од членот 15 став 1 од Законот, произлегува дека законодавецот пропишал можност и правните лица да можат да се јават како основачи на здружение. Имено, со Законот за здруженија и фондации од 2010 година, надоградена е правната рамка која се однесува на граѓанските организации во Република Македонија со цел да се обезбедат пофлексибилни услови за нивно основање и функционирање и усогласување со европското законодавство од оваа област. На тој начин, со Законот се обезбедува полиберално слободно здружување согласно европските практики, така што, покрај граѓаните како државјани на Република Македонија, здруженија и фондации можат да основаат и странско лице и странски организации, правни лица и малолетни граѓани. Основата на оваа определба произлегува од Европската конвенција за заштита на човековите права и практиката на Европскиот суд за човекови права, Конвенцијата за правата на детето и Препораките на Советот на Европа, посебно Препораката ЦМ/РЕЦ (2007) 14 на Комитетот на министри до земјите членки, во врска со правниот статус на невладините организации во Европа, според која физички и правни лица, домашни и странски треба да имаат право да основаат граѓански организации, како и правото на малолетни лица да основаат или да бидат членови на организации.

Поаѓајќи од изнесеното, како и уставната определба од член 8 став 2 од Уставот, според кој во Република Македонија слободно е се што со Уставот и законот не е забрането,

законодавецот овозможил како основачи на здруженија, да можат да се јават и правни лица што впрочем кореспондира и е основна препорака на наведените меѓународни документи. Од овие причини, оспорениот законски дел од членот 15 став 1 од Законот, според кој како основачи на здруженија, можат да се јават и правни лица, според Судот, не се загрозува правото на здружување на граѓаните, туку напротив, со оспореното законско решение се проширува правото на здружување на граѓаните и со правни лица кои се во функција на остварување на целите и задачите на здружувањето.

Од анализата на оспорениот дел од членот 19 став 4 од Законот, произлегува дека малолетно лице со наполнети 14 години се зачленува во здружението со давање потпишана изјава за согласност на неговиот законски застапник за зачленување во организацијата во согласност со закон.

Уставниот основ само со навршени 15 години возраст едно лице да може да заснова работен однос, според Судот, не може да се поистовети и да биде и во конкретниот случај основ за самостојно одлучување за влегување во секаков вид на односи во правото. Ова од причини што уставната одредба која определува под која возраст малолетни лица не можат да бидат вклучени во работниот процес, не може да се толкува дека сите малолетни лица над оваа возраст, да можат самостојно да одлучуваат и за нивно вклучување и делување и во други односи во правниот живот, кои не значат вработување.

Според Судот, исто така, неприфатливо е со иницијативата одредбите од членот 18 став 1 од Законот за работните односи, да се доведуваат во корелација со оспорениот законски дел од членот 19 став 3 од Законот, од причини што, оспорената одредба не уредува прашања од работен однос, туку прашања во врска со членување на малолетни лица во здружение што се сосема различни односи во правото уредени со посебни закони. Правото за склучување на договори за вработување на лице помладо од 18 години, не може да се поистовети и да биде и во овој случај основ за самостојно изразена волја за влегување и во други односи во правото. Имено, според член 48 став 1 од Законот за облигационите односи “ограничено деловно способен малолетник може без одобрение од својот законски застапник да ги склучува само оние договори чие склучување му е дозволено со закон”, што значи дека надвор од случаите во кои со закон е дозволено делување на

малолетник без одобрение од законскиот застапник, потребна е изречна согласност од неговиот законски застапник.

Во контекст на наведеното, неприфатливо е исто така и одредбата од членот 147 став 3 од Законот за облигациони односи која определува одговорност за причинета штета на малолетно лице со наполнети 14 години, да се доведува во корелација со оспорениот законски дел и да се извлекува заклучок и дотолку повеќе да се толкува дека тоа дава за право и малолетните лице со наполнети 14 години, без сознанија и одобрување од законскиот застапник, да можат да бидат членови во една организација. Ова од причини што, одговорноста за причинета штета на малолетните лица со наполнети 14 години, не претпоставува и автоматско признавање на целосна деловна способност на малолетните лица, слободно да располагаат со својата волја и да одлучуваат за своите постапки, надвор од сознанијата на нивните законски застапници. Членот 45-б во ставот 4 од Законот за облигационите односи јасно определува дека лицето кое навршило 14 години до полнолетство и полнолетното лице на кое му е ограничена деловната способност, е ограничено деловно способно, освен ако со закон поинаку не е определено, од која одредба произлегува дека малолетното лица до полнолетството е ограничено деловно способно лице и не може без изречна согласност на неговиот законски застапник, самостојно да учествува ниту во правниот промет, ниту во други односи во правото, со исклучок само во оние случаи кога е тоа дозволено со закон. Во конкретниот случај, токму со оспорениот законски дел е овозможено и малолетни лица со навршена 14 години, да можат да бидат членови во здружение, но преку изјава за согласност од нивниот законски застапник, за зачленување во организацијата во согласност со закон.

Тргувајќи од наведеното, според Судот, законодавецот оспореното законско решение го пропишал во функција на заштита на интересите на малолетните лица кои влегуваат во овој вид на односи, со оглед дека станува збор за категорија на лица на возраст со навршени 14 години, која битно може да влијае на нивното правилно постапување и расудување за правата и обврските со кои треба да се носи со стапувањето во овој вид на односи, како што во конкретниот случај е членување во здружение. Имено, законодавецот тргнувајќи од возраста на оваа категорија на лица, како и од правната положба на здружението, кое во правниот живот настапува самостојно и презема права и обврски од кои произлегуваат и одговорности, кои индиректно се реперкуираат и на законските застапници на малолетните лица, го пропишал оспореното законско решение на

начин што не забранил, туку го условил членувањето во здружение со претходна изјава за согласност од законските застапници на малолетните лица, на кој начин на законските застапници им се овозможува да имаат увид и сознанија во делувањето на малолетните лица, со цел тие да се заштат од негативни последици и влијанија кои евентуално би можеле да настанат.

Имајќи ги предвид цитираните уставни и законски одредби, Судот оцени, дека оспореното законско решение не претставува ограничување на правото на малолетното лице со навршени 14 години возраст да биде член на здружение, ниту се негира тоа право, туку, го детерминира ова право со наведениот услов, пропишан во оспорениот законски дел, во функција на заштита на интересите на малолетните лица, што е право и должност како на нивните законски застапници, така и на општеството кое има посебна должност да ги заштитува децата и малолетните лица.

Од анализата на целината на членот 50 од Законот, произлегува дека законодавецот уредил начелна норма со која се забранува средствата на организацијата да се исплаќаат на членовите, основачите, членовите на органите, застапниците, вработените или со нив поврзани лица, но уредил и исклучок од таа забрана која нема да се однесува на членови на организацијата кои се корисници на услугите на организацијата во согласност со целите определени со статутот и програмата на организацијата.

Со иницијативата се оспорува тој исклучок содржан во оспорениот “освен во случаи кога член на организацијата е корисник на услугите на организацијата во согласност со целите определени со статутот и програмата на организацијата” од членот 50 став 3 од Законот, бидејќи за иницијаторот тој дел бил контрадикторен, нејасен и непрецизен и прашање било дали во случајот се работело за корисник или давател на услугите, а со тоа се доведувала во прашање целината на законската одредба.

Во конкретниот случај, со решението од оспорениот законски дел, според Судот, не се доведува во прашање владеењето на правото како темелна вредност на уставниот поредок, бидејќи на јасен и недвосмислен начин уредува односи во сферата на здружувањето во поглед на тоа кој може а кој не може да биде корисник на средства од организацијата и не се основани наводите во иницијативата дека нејасно било кој бил даватал а кој корисник на услугата, бидејќи оспорената законска одредба јасно определува дека

само членовите кои се и корисници на услуги од организацијата можат да бидат корисници на средства, но не останатите членови кои не припаѓаат на таа категорија членови. Имено, имајќи предвид со членот 20 од Уставот е овозможено граѓаните да се здружуваат во најразлични форми на здруженија заради заштита на нивните политички, економски, социјални, културни и други права и уверувања, значи дека оваа уставна одредба дава широки можности за формирање на здруженија од најразличен вид, при што тоа здружување може да биде и да се остварува по припадност на одредена категорија на учесници во здружувањето. Во разните форми на здружување, често субјектите што се здружуваат се и корисници на услугите за чија цел е формирано здружението како што се на пример разни здруженија на инвалидизирани и хендикепирани лица или лица со посебни потреби и со оспореното законско решение се дава можност на овие категории на лица што се здружуваат да бидат и корисници на услугите на организацијата во согласност со целите определени со статутот и програмата на организацијата. Оттука, според Судот, оспорениот законски дел доволно јасно ја интерпретира целта што законодавецот ја имал при пропишувањето на оваа одредба од Законот која наоѓа свое целосно оправдување и во уставната определба од член 35 од Уставот дека заштитата на инвалидните лица и условите за нивно вклучување во општествениот живот претставува посебна грижа на Републиката.

5. Имајќи го предвид погоре изнесеното, Судот, утврди дека во конкретниот случај, не може да се постави прашањето за согласноста на членот 15 став 1 во делот: “и правни”, членот 19 став 4 во делот: “со давање потпишана изјава за согласност на неговиот законски застапник за зачленување во организацијата во согласност со закон” и членот 50 став 3 во делот: “освен во случаи кога член на организацијата е корисник на услугите на организацијата во согласност со целите определени со статутот и програмата на организацијата” од Законот за здруженија и фондации со одредбите од цитираните одредби од Уставот.

6. Ова решение Судот го донесе, со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.134/2010)

74.

У.бр.149/2010

- Имот на организацијата

- *Property of the organisation*

- Имотот од поранешен период, доделен на користење на организациите, не претставува имот кој организацијата го стекнала со своето работење и со тој имот организацијата не може да располага, бидејќи врз тој имот нема право на сопственост, туку само корисничко право, па оттука дефинирањето на значењето на поимот “имот” во Законот за здруженија и фондации, односно со оспорениот законски дел “со своето работење” од членот 3 точка 4 од Законот, не се ограничува ниту пак одзема правото на сопственост и правата кои од неа произлегуваат.

- *The property from a former period awarded to the organisations for use is not a property that the organisation has acquired with its work and the organisation may not dispose with that property, since it has no right to ownership to that property, but only a right to usufruct, and hence the definition of the meaning of the notion “property” in the Law on Associations and Foundations, that is, the contested legal part “with its work” referred to in Article 3 item 4 of the Law, does not restrict or take away the right to ownership and the rights arising from it.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” број 70/1992), на седницата одржана на 18 мај 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 3 точка 4 во делот: “со своето работење” од Законот за здруженија и фондации (“Службен весник на Република Македонија” број 52/2010).

2. Сојузот на борците од Народно ослободителната војна на Македонија 1941-1945 и граѓаните продолжувачи од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија, му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на делот од одредбата од Законот, означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите од иницијативата, поради непрецизност и претесно дефинирање на изразот “имот” од членот 3 став 4 од Законот, оспорениот законски дел “со своето работење” била даден само заради полесна примена на членовите 105 и 106 од Законот, од кои причини оспорениот законски дел, не бил во согласност со членовите 8 став 1 алинеја 3 и 6, 20, 30 и 51 од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека со членот 3 од Законот, е определено значењето и на изразите кои се употребени во овој закон.

Судот, утврди и дека според членот 3 точка 4 од Законот, “имот” на организацијата се сите сопственички и други стварни права што организацијата ги стекнува над движните и недвижните ствари и правата кои основачите ги вложиле во организацијата и кои организацијата ги стекнала со своето работење. Со иницијативата се оспорува точката 4 од наведениот член во делот: “со своето работење”.

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 6 од Уставот на Република Македонија владеењето на правото и правната заштита на сопственоста се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Со членот 20 од Уставот на граѓаните им се гарантира слободата на здружување заради остварување и заштита на нивните политички, економски, социјални, културни и други права и уверувања. Граѓаните можат слободно да основаат здруженија на граѓани и политички партии, да пристапуваат кон нив и од нив да истапуваат. Програмите и дејствувањето на здруженијата на граѓаните и политичките партии не можат да бидат насочени кон насилно уривање на уставниот поредок на Републиката и кон поттикнување или повикување на воена агресија или разгорување на национална, расна или верска омраза или нетрпеливост. Забранети се воени или полувоени здруженија што не им припаѓаат на вооружените сили на Република Македонија.

Со членот 30 став 1 од Уставот се гарантираат правото на сопственост и правото на наследување. Според ставот 2 на овој член, сопственоста создава права и обврски и треба да служи за доброто на поединецот и заедницата, а според ставот 3 никому не можат да му бидат одземени или ограничени сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон.

Според членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и законите и секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Со Законот за здруженија и фондации од 2010 година, се уредуваат начинот, условите и постапката за основање, регистрација и престанок на здруженијата, фондациите, сојузите, организационите облици на странските организации во Република Македонија, имотот со кој располагаат, надзорот, статусните промени и статусот на организациите од јавен интерес. Овој закон е втор по ред закон кој е донесен по донесувањето на Уставот на Република Македонија од 1991 година, со кој се утврди сегашното државно уредување засновано на принципите на поделбата на власта на законодавна, извршна и судска власт.

Според членот 2 од Законот, одредбите на овој закон не се однесуваат на политичките партии, црквите, верските заедници и религиозните групи, синдикатите, коморите и други видови на здружување уредени со посебни закони.

Со членот 3 од Законот, е определено значењето и на изразите кои се употребени во овој закон.

Според точката 4 од членот 3 од Законот, “имот” на организацијата се сите сопственички и други стварни права што организацијата ги стекнува над движните и недвижните ствари и правата кои основачите ги вложиле во организацијата и кои организацијата ги стекнала со своето работење. Со иницијативата се оспорува точката 4 од наведениот член во делот: “со своето работење”.

Со членот 12 од Законот е определено дека организациите не можат да се основаат за стекнување со добивка. Организациите можат да вршат дејности со кои може да стекнат

добивка, ако дејноста е поврзана со целите утврдени со статутот. Ако во работењето на организациите се оствари добивка таа мора да биде употребена за остварување на целите утврдени со статутот. Остварената добивка од ставот 3 на овој член не може да се распределува меѓу основачите, членовите, членовите на органите, директорите, вработените или кое било друго со нив поврзано лице.

Според членот 48 од Законот, организациите средствата за финансирање ги стекнуваат од членарина, основачки влогови, доброволни прилози, донации, подароци (во пари, добра, имотни права), завештанија, легати, дејности со кои се стекнува добивка, кирии и закупнини, како и приходи од инвестиции, дивиденди, камати, заеми и други приходи во согласност со закон и со статутот, а според членот 49 став 1 од Законот организациите можат да добиваат и средства од Буџетот на Република Македонија, буџетите на општините, општините во градот Скопје и градот Скопје.

Со членот 54 од Законот, е определено дека во случај на престанок на работата на организацијата, средствата што остануваат по намирување на обврските, се користат на начин утврден со статутот. Ако со статутот не е определен примателот на средствата што остануваат по намирување на обврските од ставот 1 на овој член, тие средства се пренесуваат на општината, општините во градот Скопје и градот Скопје на чие подрачје има седиште организацијата. Во случај на престанок на организацијата со статус на јавен интерес, средствата се пренесуваат на друга организација со статус од јавен интерес со иста или слична цел на дејствување или на општината на чие подрачје има седиште организацијата, за што одлучува давателот на средствата.

Со членот 105 од Законот, е определено дека имотот и средствата доделени на општествените организации и здруженија на граѓани добиени на користење од страна на поранешните општествено-политички заедници и самоуправни интересни заедници, се државна сопственост.

Според оспорениот член 106 од Законот, здруженијата на граѓани правни следбеници на општествените организации и здруженија, ќе го користат имотот во државна сопственост под закуп, доколку се користи за целите и задачите на здружението на граѓани согласно со закон. Имотот од ставот 1 на овој член, не може да биде предмет на издавање под закуп од страна на закупецот-организацијата. Здруженијата на граѓани правни следбеници на општестве-

ните организации и здруженија формирани за хуманитарни цели ќе го користат имотот во државна сопственост под закуп без надоместок, доколку тој се користи за целите и задачите на здружението на граѓани. Закупниот однос меѓу здружението на граѓани и државата се уредува со договор согласно со закон. Договорот за закуп во име на државата го склучува органот на државната управа определен со закон.

Од анализата на оспорениот законски дел содржан во членот 3 точка 4 од Законот, произлегува дека под имот на организација се подразбира само имотот која таа го стекнала со своето работење и кој се состои од сите сопственички и други стварни права што организацијата ги стекнува над движните и недвижните ствари и правата кои основачите ги вложиле во организацијата. Оттука произлегува дека само имотот стекнат со свое работење е имот со кој организацијата може да располага согласно со овој закон и статутот на организацијата. Тоа значи дека во тој имот не спаѓа имотот и средствата доделени на општествените организации и здруженија на граѓани добиени на користење од страна на поранешните општествено-политички заедници и самоуправни интересни заедници, бидејќи тие се државна сопственост. Но, Законот определува можност здруженијата на граѓани правни следбеници на општествените организации и здруженија, да можат да го користат имотот во државна сопственост под закуп, доколку тој се користи за целите и задачите на здружението на граѓани согласно со закон. Ова е регулирано со членовите 105 и 106 од Законот кои беа предмет на одлучување на овој суд и за кои одредби Судот со Решение У. Бр. 81/2010 од 30 март 2011 година, не поведе постапка за оцена на нивната согласност со Уставот.

Од овие причини, неосновано во иницијативата се тврди дека поради недоволна прецизираност на поимот “имот”, оспорениот законски дел го доведувал во прашање уставниот принцип на владеењето на правото, бидејќи според Судот, одредбата од членот 3 точка 4 во целина, а и оспорениот законски дел, на јасен и недвосмислен начин дефинира кој имот претставува имот на организацијата, на кој начин всушност прави и јасна дистинкција помеѓу имот кој таа го стекнала со своето работење и имот кој таа не го стекнала со свое работење и на кој може да има само корисничко право согласно законските одредби, а не и сопственичко право.

Тргувајќи од содржината на оспорениот законски дел, кој е во корелација и треба да се разгледува во целина со останатите

одредби од Законот, произлегува дека целта на законодавецот со ваквото поимно определување на имотот на организацијата, била да се разграничи правниот режим на имотот кои организациите го стекнуваат со свое работење и имотот кој не го стекнале на тој начин, а тоа според Судот, наоѓа своја оправданост и во фактот што сеуште постојат граѓански асоцијации кои се правни следбеници на поранешни општествени организации и здруженија на граѓани кои користеле имот и средства од поранешен период.

Од погоре изнесеното, Судот, утврди дека, со оспореното законско решение се појаснува значењето на изразот “имот” на организацијата, во кој не влегува имотот кој таа не го стекнала со своето работење, односно врз тој имот организацијата нема право на сопственост, па оттука, во конкретниот случај не може да стане збор за одземање ниту за ограничување на правото на сопственост и правата кои произлегуваат од неа, бидејќи не може да се ограничи или одземе сопственичко право кое не му припаѓа на даден субјект.

5. Тргувајќи од изнесеното, Судот оцени дека во конкретниот случај, не може да се постави прашањето за согласноста на членот 3 точка 4 во делот: “со своето работење” од Законот, со членовите 8 став 1 алинеите 3 и 6, 20, 30, и 51 од Уставот.

6. Ова решение Судот го донесе, во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.149/2010)

75.

У.бр.114/2010

- Право на малолетно лице да основа здружение

- Right of a minor to found an association

- Законското решение од членот 15 став 3 во делот: “преку изјава за согласност за основање на здружение од нивниот законски застапник, за целите за кои се основа здружението во согласност со закон” од Законот за здруженија и

фондации, не значи ограничување на правото на малолентото лице со навршени 15 години возраст да се јави како основач на здружение, ниту се негира тоа право, туку, законодавецот го детерминирал ова право со наведениот услов, пропишан во оспорениот законски дел, во функција на заштита на интересите на малолетните лица, што е право и должност како на нивните законски застапници, така и на општеството кое има посебна должност да ги заштитува децата и малолетните лица.

- The legal solution referred to in Article 15 paragraph 3 in the part: “through a statement of consent for founding an association from their legal representative, for the aims for which the association is founded in accordance with law” in the Law on Associations and Foundations does not mean a restriction of the right of a minor who has reached 15 years of age to appear as the founder of an association, neither is this right negated, but the legislator has determined this right with the said condition, stipulated in the contested legal part, in the function of protecting the interests of minors, which is a right and duty of both their legal representatives and the society which has special duty to protect children and minors.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” број 70/1992), на седницата одржана на 18 мај 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 15 став 3 во делот: “преку изјава за согласност за основање на здружение од нивниот законски застапник, за целите за кои се основа здружението во согласност со закон” од Законот за здруженија и фондации (“Службен весник на Република Македонија” број 52/2010).

2. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија, му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на делот од одредбата од Законот, означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите од иницијативата, оспорениот законски дел немал основ во Уставот, затоа што согласно член 42 став 2 од Уставот само лице помладо од 15 години живот не можело да биде вработено. Исто така, според Законот за работни односи, договор за вработување можело да склучи лице кое наполнило 15 години возраст и имало општа здравствена способност, што значело дека при склучување на договор за вработување не се барало согласност од законскиот застапник, а според Законот за облигационите односи, малолетник со наполнети четиринаесет години одговара според општите правила за одговорност за штета. Оттука, според иницијаторот, оспорениот законски дел бил спротивен на одредбите од членовите 8 став 1 алинеите 1, 3, 5 и 11 и став 2, 9, 20 став 1 и 2, 42 став 2, 51 и 54 од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 15 став 3 од Законот, здружение на граѓани може да основаат малолетни лица со навршена 15-годишна возраст преку изјава за согласност за основање на здружение од нивниот законски застапник, за целите за кои се основа здружението во согласност со закон. Со иницијативата се оспорува ставот 3 од наведениот член во делот: “преку изјава за согласност за основање на здружение од нивниот законски застапник, за целите за кои се основа здружението во согласност со закон”.

4. Според член 8 став 1 алинеите 1, 3 и 11 од Уставот на Република Македонија основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, владеештето на правото и почитувањето на општо прифатените норми на меѓународното право, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Членот 9 од Уставот определува дека граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред уставот и законите се еднакви.

Со членот 20 ставови 1 и 2 од Уставот на граѓаните им се гарантира слободата на здружување заради остварување и заштита на нивните политички, економски, социјални, културни и други права и уверувања. Граѓаните можат слободно да основаат здруженија на граѓани и политички партии, да пристапуваат кон нив и од нив да истапуваат.

Според членот 42 од Уставот, Републиката посебно ги заштитува мајчинството, децата и малолетните лица. Лице помладо од 15 години не може да биде вработено. Малолетните лица и мајките имаат право на посебна заштита при работа. Малолетните лица не смеат да бидат вработувани на работни места што се штетни за нивното здравје и моралот.

Во членот 51 од Уставот е определено дека, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и законите и секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Со членот 54 став 1 од Уставот е определено дека слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот.

Според членот 15 став 1 од Конвенцијата за правата на детето државите членки го признаваат правото на детето на слобода на здружување и слобода на мирно собирање, а со ставот 2 од истиот член од Конвенцијата е определено дека не можат да се наметнат никакви ограничувања на остварувањето на овие права освен оние што се во согласност со законот и што се неопходни во демократско општество во интерес на националната безбедност или јавната сигурност, јавниот ред, заштитата на јавното здравје или моралот или заштита на правата и слободите на другите.

Со Законот за здруженија и фондации, се уредуваат начинот, условите и постапката за основање, регистрација и престанок на здруженијата, фондацииите, сојузите, организационите облици на странските организации во Република Македонија, имотот со кој располагаат, надзорот, статусните промени и статусот на организациите од јавен интерес.

Според членот 4 од Законот, правото на слободно здружување се остварува преку здружување во здруженија, фондации, сојузи и организациони облици на странски организации за

остварување на нивните цели, дејности и заштита на права, интереси и уверувања во согласност со Уставот и закон. Се забранува основање на организација ако програмата и нејзиното дејствување е насочено кон насилно уривање на уставниот поредок на Република Македонија, поттикнување и повикување на воена агресија и разгорување на национална, расна или верска омраза или нетрпеливост, ако презема активности поврзани со тероризам, ако презема активности кои се спротивни на Уставот или закон и ако се повредуваат слободите и правата на други лица.

Со оспорениот дел од одредбата од членот 15 став 3 од Законот е уредено дека само “преку изјава за согласност за основање на здружение од нивниот законски застапник, за целите за кои се основа здружението во согласност со закон”, малолетни лица со навршена 15-годишна возраст можат да основаат здружение на граѓани.

Согласно членот 48 од Законот за семејството („Службен весник на Република Македонија“ бр. 80/92, 9/96, ... и 156/10), родителите имаат право и должност да ги застапуваат своите малолетни деца. Детето има право да биде застапувано од своите родители или старатели.

Според членот 18 став 1 од Законот за работните односи (“Службен весник на Република Македонија” број 62/2005, 106/2008, ... и 47/2011), договор за вработување може да склучи младо лице под 18 години возраст и кое има општа здравствена способност.

Со членот 45-б од Законот за облигационите односи (“Службен весник на Република Македонија” број 18/2001, 78/2001,...и 81/2009) е определено дека: “деловно способното лице самостојно изјавува правно релевантна волја. Физичкото лице со деловна способност се стекнува со навршувањето на годините на полнолетство и во други случаи предвидени со закон. Физичкото лице до навршување на 14 години и полнолетното лице на кое му е одземена деловната способност е деловно неспособно. Лицето кое навршило 14 години до полнолетство и полнолетното лице на кое му е ограничена деловната способност е ограничено деловно способно, освен ако со закон поинаку не е определено. Правното лице со деловна способност се стекнува во моментот на стекнувањето на правната способност, освен ако со закон поинаку не е определено.“ Според член 48 став 1 од истиот закон “ограничено деловно способен малолетник може без одобрение од својот законски застапник да ги

склучува само оние договори чие склучување му е дозволено со закон”. Исто така, согласно членот 147 став 3 од Законот за облигационите односи, малолетник со наполнети 14 години одговара според општите правила за одговорност за штета.

Во конкретниот случај, подносителот на иницијативата повикувајќи се на одредби од други закони, смета дека законодавецот со пропишувањето на оспорениот законски дел “преку изјава за согласност за основање на здружение од нивниот законски застапник, за целите за кои се основа здружението во согласност со закон”, надвор од она што Уставот определувал, ограничувал слободи и права на граѓанин, кои можеле да бидат ограничени само во случаи утврдени со Уставот, кои наводи, според Судот се неосновани.

Уставниот основ само со навршени 15 години возраст едно лице да може да заснова работен однос, според Судот, не може да се поистовети и да биде и во конкретниот случај основ за самостојно основање на правен субјект. Ова од причини што уставната одредба не може да се толкува дека сите малолетни лица над оваа возраст, самостојно можат да настапуваат и самостојно да преземаат права и обврски и во други односи во правниот живот. Уставната одредба само определува кои малолетни лица можат да бидат вклучени во работниот процес, под определени услови заради заштита на нивното здравје и морал.

Одредбата од член 18 став 1 од Законот за работните односи, не може да се доведе во корелација со оспорениот законски дел, кој уредува прашања за тоа кој може да биде основач на правен субјект, а не прашања за засновање на работен однос. Способноста за склучување на договор за вработување на лица под 18 години возраст, се однесува за конкретни случаи, односно само во случај на засновање на работен однос, а не и надвор од овие односи, да може малолетно лице слободно и сериозно да изјавува волја за секаков вид на односи во правото. Имено, според член 48 став 1 од Законот за облигационите односи “ограничено деловно способен малолетник може без одобрение од својот законски застапник да ги склучува само оние договори чие склучување му е дозволено со закон”.

Исто така и одредбата од членот 147 став 3 од Законот за облигациони односи, која определува дека малолетник со наполнети 14 години одговара според општите правила за одговорност за штета, според Судот, воопшто не може да се доведе во корелација со оспорениот законски дел и дотолку повеќе да се толкува дека тоа

дава за право и малолетните лица со навршени 15 годишна возраст, да можат да се јават и како основачи на правен субјект. Ова од причини што, одговорноста за причинета штета на малолетните лица со наполнети 14 години, не претпоставува и автоматско признавање на целосна деловна способност на малолетните лица. Членот 45-б во ставот 4 од Законот за облигационите односи јасно определува дека лицето кое навршило 14 години до полнолетство и полнолетното лице на кое му е ограничена деловната способност, е ограничено деловно способно, освен ако со закон поинаку не е определено, од која одредба произлегува дека малолетното лице до полнолетството е ограничено деловно способно лице и не може без изречна согласност на неговиот законски застапник, самостојно да учествува ниту во правниот промет, ниту во други односи во правото, со исклучок само во оние случаи кога е тоа дозволено со закон. Во конкретниот случај, токму со оспорениот законски дел е овозможено и малолетни лица со навршена 15-годишна возраст, да можат да основаат здруженија, но преку изјава за согласност за основање на здружение од нивниот законски застапник, за целите за кои се основа здружението во согласност со закон.

Тргувајќи од наведеното, според Судот, законодавецот оспореното законско решение го пропишал во функција на заштита на интересите на малолетните лица кои влегуваат во овој вид на односи, со оглед дека станува збор за категорија на лица на возраст со навршени 15 години, која битно може да влијае на нивното правилно постапување и расудување за правата и обврските со кои треба да се носи со стапувањето во овој вид на односи, како што во конкретниот случај е основање на правен субјект. Имено, законодавецот тргнувајќи од возраста на оваа категорија на лица, како и од правната положба на здружението, кое во правниот живот настапува самостојно и презема права и обврски од кои произлегуваат и одговорности, кои индиректно се реперкуираат и на законските застапници на малолетните лица, го пропишал оспореното законско решение на начин што не забранил, туку го условил основањето на здружение со претходна изјава за согласност од законските застапници на малолетните лица, на кој начин на законските застапници им се овозможува да имаат увид и сознанија во делувањето на малолетните лица, со цел тие да се заштат од негативни последици и влијанија кои евентуално би можеле да настанат.

Имајќи ги предвид цитираните уставни и законски одредби, Судот оцени, дека оспореното законско решение не претставува ограничување на правото на малолетното лице со

навршени 15 години возраст да се јави како основач на здружение, ниту се негира тоа право, туку, го детерминирал ова право со наведениот услов, пропишан во оспорениот законски дел, во функција на заштита на интересите на малолетните лица, што е право и должност како на нивните законски застапници, така и на општеството кое има посебна должност да ги заштитува децата и малолетните лица.

5. Од овие причини, Судот оцени дека во конкретниот случај, не може да се постави прашањето за согласноста на членот 15 став 3 во делот: “преку изјава за согласност за основање на здружение од нивниот законски застапник, за целите за кои се основа здружението во согласност со закон” со членот 8 став 1 алинеите 1 и 3 и членот 20 став 1 и 2 од Уставот, поради што, Судот, одлучи како во точка 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе, со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.114/2010)

76.

У.бр.81/2010

- Имот на поранешните општествени организации и здруженија на граѓани

- Property of former social organisations and associations of citizens

- Со Оспорената одредба од членот 106 од Законот за здруженија и фондации, се овозможува праведно и целисходно доделување на државен имот на користење под закуп, наменски за конкретната цел и задачите на здружението на граѓани за кои е основано, а не за цели кои немаат врска со работата на здружението. Исто така, право е на имателот на сопственичкото право, да оневозможи имотот кој тој го дава под закуп, да биде предмет на

издавање под закуп од страна на закупацот-организацијата.

- Законското решение, здруженијата на граѓани правни следбеници на општествените организации и здруженија формирани за хуманитарни цели, да го користат имотот во државна сопственост под закуп без надоместок, доколку тој се користи за целите и задачите на здружението на граѓани, не се ограничува ниту се одзема уставно загарантираната слобода на здружување, напротив се стимулира основањето на хуманитарните граѓански здруженија и непосредното учество и придонес на граѓаните во развивањето на хуманото општество.

- *The contested provision in Article 106 of the Law on Associations and Foundations enables just and suitable awarding of state property to be used under lease, earmarked for the concrete aim and objectives of the association of citizens for which it was set up, and not for aims that have nothing to do with the work of the association. Also, it is the right of the holder of the ownership right to enable the property he is leasing to be the subject of a lease by the lessee-the organisation.*

- *The legal solution that the associations of citizens legal successors of the social organisations and associations founded for humanitarian purposes use the state-owned property under lease without compensation, if the same is used for the aims and objectives of the association of citizens, does not restrict or take away the constitutionally guaranteed freedom of association, but on the contrary, it stimulates the foundation of humanitarian citizens' associations and direct participation and contribution of the citizens in the development of humane society.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” број 70/1992), на седницата одржана на 30 март 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членовите 105 и 106 од Законот за здруженија и фондации (“Службен весник на Република Македонија” број 52/2010).

2. Стамен Филипов од Скопје и Сојузот на борците од Народно ослободителната и антифашистичката војна на Македонија 1941-1945 и граѓаните продолжувачи, Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија, му поднесоа иницијативи за поведување на постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот, означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите од иницијативата, поднесена од Стамен Филипов оспорените членови биле спротивни на одредбите од член 8 став 1 алинеите 3 и 6, 30 и членот 51 од Уставот, бидејќи како такви не можеле да се пропишат со овој закон, туку евентуално со претходно важечкиот Закон за здруженијата на граѓани и фондациите од 1998 година (“Службен весник на Република Македонија” бр. 31/98 и 29/2007), кога со денот на влегување во сила на овој закон престанале да важат Законот за општествени организации и здруженија на граѓани (“Службен весник на СРМ” број 32/83 и 12/90) и Законот за здружување на граѓаните во здруженија, општествени организации и политички организации што се основаат на територијата на СФРЈ (“Службен лист на СФРЈ” број 42/90), а не дури во 2010 година, бидејќи тука се работело за веќе стекната сопственост по поранешни прописи. Во иницијативата се наведува и дека корисничко право не постоело уште со донесувањето на Уставот на Република Македонија од 1991 година па оттука со оспорените одредби се вршело национализација на веќе стекнат имот од здруженијата на граѓани кои го стекнале согласно одредбите од член 62 од Законот за здруженијата и граѓани и фондации од 1998 година.

Со иницијативата поднесена од Сојузот на борците од Народно ослободителната и антифашистичката војна на Македонија 1941-1945 и граѓаните продолжувачи, се оспоруваат истие одредби од Законот како несогласни со членовите 8 став 1 алинеите 3 и 6, 20, 30, 36 и 51 од Уставот, со идентични наводи како и во претходната иницијатива со дополнување дека иако одредбите од овој закон, не се однесувале на другите видови на здружувања уредени со посебни закони, како што бил на пример Законот за сојузот на борците од Народноослободителната и Антифашистичката војна на Македонија

(“Службен весник на Република Македонија” број 35/1998), сепак со оспорените одредби се повредувале наведените уставни одредби на штета на здруженијата на граѓани правни следбеници на општествените организации и здруженија, меѓу кои спаѓал и Сојузот на борците, бидејќи со тие одредби се вршело национализација на веќе стекнат имот од здруженијата на граѓани, согласно членот 62 од Законот за здруженијата и граѓани и фондациите од 1998 година. По однос на оспорениот член 106 од Законот, во оваа иницијатива се наведува дека со овој член се создавала нееднаквост помеѓу здруженијата на граѓани, затоа што едните можеле да го користат имотот во државна сопственост под закуп без надоместок, додека пак другите можеле да го користат тој имот под закуп, но со надоместок, на кој начин се правело разлика помеѓу истите или сличните субјекти, со што се повредувал членот 20 од Уставот, бидејќи со оваа одредба не се правело разлика на здруженија и граѓани кои се формирани за хуманитарни цели и оние кои се формирани за тие цели.

Од овие причини и со двете иницијативи се предлага поведување на постапка за оценување на уставноста на оспорените одредби, како и донесување на решение за времена мерка за запирање од извршување на поединечните акти и дејствија донесени, односно преземени врз основа на оспорените законски одредби.

3. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 105 од Законот имотот и средствата доделени на општествените организации и здруженија на граѓани добиени на користење од страна на поранешните општествено-политички заедници и самоуправни интересни заедници се државна сопственост.

Според оспорениот член 106 од Законот е определено дека здруженијата на граѓани правни следбеници на општествените организации и здруженија ќе го користат имотот во државна сопственост под закуп, доколку се користи за целите и задачите на здружението на граѓани согласно со закон. Имотот од ставот (1) на овој член не може да биде предмет на издавање под закуп од страна на закупецот - организацијата. Здруженијата на граѓани правни следбеници на општествените организации и здруженија формирани за хуманитарни цели ќе го користат имотот во државна сопственост под закуп без надоместок, доколку тој се користи за целите и задачите на здружението на граѓани. Закупниот однос меѓу здружението на граѓани и државата се уредува со договор согласно со закон. Договорот за закуп во име на државата го склучува органот на државната управа определен со закон.

Судот, исто така утврди дека оспорените одредби од Законот биле содржани и во Законот за здруженијата на граѓани и фондациите (“Службен весник на Република Македонија” број 31/1998 и 29/2007), во преодните и завршни одредби како членови 82 и 83 од тој закон.

4. Во анализата на оспорените одредби од Законот, Судот превентивно пристапи кон утврдување на уставно-правниот третман на имотот и средствата на општествените организации и здруженија на граѓани, од поранешен до сегашен период, заради оценката на уставноста на оспорените одредби од Законот. Во рамките на тие согледувања, се утврди дека, на темелите на поранешното уставно уредување во континуитет и со Уставот на СФРЈ и Уставот на СРМ од 1974 година, врз основа на начелата уредени во дел IV, според кои „... Работните луѓе и граѓаните слободно се здружуваат во општествено-политички и други општествени организации и здруженија на граѓани како составен дел на социјалистичкиот самоуправен систем“.

Според член 63 од Уставот на СРМ од 1974 година, општествено-политичките организации и други општествени организации определени со закон можеле да стекнуваат средства односно определени права на средства и со тие средства како општествени да се користат за остварување на своите цели и со нив да располагаат во согласност со статутот и со закон. Овие организации можеле под услови утврдени со закон, да организират стопанска и друга дејност во согласност со своите цели и да учествуваат во доходот остварен со таквата дејност заради остварување на тие цели.

Судот, утврди дека со Амандманите од 57 до 80 на Уставот на СРМ („Службен весник на СРМ“ бр.28/1990) и Уставниот Закон за нивното спроведување се извршија значајни промени во општествено-политичкиот систем на Републиката. Имено, со нив, општествено политичките организации (Амандман 57), престанаа да постојат како уставна категорија со што ги изгубија функциите во вршењето на власта.

Општествено-политичките организации (Сојузот на комунистите на Македонија, Социјалистичкиот сојуз на работниот народ на Македонија, Сојузот на синдикатите на Македонија и Сојузот на социјалистичката младина на Македонија) чии функции престанале со амандманите имале можност да се трансформираат во политички

партии односно во синдикати, и престанале да бидат „носител“ на средства во општествена сопственост. Тие средства, согласно членот 16 од Уставниот закон, биле преземени од страна на надлежните државни органи и станале државна сопственост со членот 15 од Законот за органите на управата од 1990 година („Службен весник на СРМ“ бр.40/1990).

Според членот 16 од Уставниот закон - „Работниците, опремата, инвентарот и другите работи, архивата, документацијата, средствата за работа и средствата на фондовите на судовите на здружениот труд, СИЗ, општествено-политичките организации, другите органи и организации што се укинуваат со овие амандмани или чии функции престануваат, ги преземаат органите во чиј делокруг преминуваат работите на укинатите органи односно организации, а доколку таков орган односно организација не е утврден, преземањето ќе го изврши органот на управата надлежен за работите на општата управа на Републиката - општината“.

Според членот 15 од Законот за органите на управата - „Недвижностите, опремата, инвентарот и другите средства за работа што ги користат органите на управата, се во државна сопственост. Со средствата располага СРМ, освен ако со закон не е поинаку определено.

Со членот 10 од Уставниот закон, воедно бил даден рок за уставно усогласување и на поранешниот Закон за општествените организации и здруженија на граѓани („Службен весник на СРМ“ бр.32/1983), кој во членот 33 став 1 јасно определил дека општествените организации стекнуваат и располагаат општествени средства.

Во рамки на поранешното уставно уредување кое е елаборирано, и од Законот за општествените организации и здруженија на граѓани од 1983 година, според Судот јасно е дека општествените организации и здруженија на граѓани стекнувале и располагале средства како „општествени средства“. Тоа стекнување било меѓу другото, и со вршење на стопанска или друга дејност, но средствата биле општествени. Ова значи и недвижностите стекнати во почетокот и во текот на постоењето на општествените организации и здруженија на граѓани (доделени од државата, во правен промет на организацијата, со подароци, од членарини итн.) биле „општествена сопственост“.

5. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 6 од Уставот на Република Македонија владеењето на правото и правната заштита на сопственоста се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Со членот 9 од Уставот е определно дека граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред уставот и законите се еднакви.

Според членот 20 од Уставот на граѓаните им се гарантира слободата на здружување заради остварување и заштита на нивните политички, економски, социјални, културни и други права и уверувања. Граѓаните можат слободно да основаат здруженија на граѓани и политички партии, да пристапуваат кон нив и од нив да истапуваат. Програмите и дејствувањето на здруженијата на граѓаните и политичките партии не можат да бидат насочени кон насилно уривање на уставниот поредок на Републиката и кон поттикнување или повикување на воена агресија или разгорување на национална, расна или верска омраза или нетрпеливост. Забранети се воени или полувоени здруженија што не им припаѓаат на вооружените сили на Република Македонија.

Во член 30 став 1 од Уставот се гарантираат правото на сопственост и правото на наследување. Според ставот 2 на овој член, сопственоста создава права и обврски и треба да служи за доброто на поединецот и заедницата, а според ставот 3 никому не можат да му бидат одземени или ограничени сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон.

Во член 51 од Уставот е определено дека во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и законите и секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Со Законот за здруженија и фондации од 2010 година, се уредуваат начинот, условите и постапката за основање, регистрација и престанок на здруженијата, фондациите, сојузите, организационите облици на странските организации во Република Македонија, имотот со кој располагаат, надзорот, статусните промени и статусот на

организациите од јавен интерес. Овој закон е втор по ред закон кој е донесен по донесувањето на Уставот на Република Македонија од 1991 година, со кој се утврди сегашното државно уредување засновано на принципите на поделбата на власта на законодавна, извршна и судска власт.

Според членот 2 од Законот одредбите на овој закон не се однесуваат на политичките партии, црквите, верските заедници и религиозните групи, синдикатите, коморите и други видови на здружување уредени со посебни закони.

Во членот 3 став 1 точките 1, 4 и 18 од Законот, помеѓу другото е определено значењето на изразите “организација”, “имот” на организација и “цел” на организација, кои се употребени во овој закон.

Според тоа, “организација” е секое здружение, фондација, сојуз, како и секој организационен облик на странка организација, како и други форми на здружување, регистрирани согласно со одредбите на овој закон.

“Имот” на организацијата се сите сопственички и други стварни права што организацијата ги стекнува над движните и недвижните ствари и правата кои основачите ги вложиле во организацијата и кои организацијата ги стекнала со своето работење.

“Цел” на организацијата е проектиран резултат или состојба која организацијата треба да ја постигне.

Според членот 4 од Законот, правото на слободно здружување се остварува преку здружување во здруженија, фондации, сојузи и организациони облици на странски организации за остварување на нивните цели, дејности и заштита на права, интереси и уверувања во согласност со Уставот и закон. Се забранува основање на организација ако програмата и нејзиното дејствување е насочено кон насилно уривање на уставниот поредок на Република Македонија, поттикнување и повикување на воена агресија и разгорување на национална, расна или верска омраза или нетрпеливост презема активности поврзани со тероризам, презема активности кои се спротивни на Уставот или закон и се повредуваат слободите и правата на други лица.

Со членот 12 од Законот е определено дека организациите не можат да се основаат за стекнување со добивка. Организациите можат да вршат дејности со кои може да стекнат добивка, ако дејноста е поврзана со целите утврдени со статутот. Ако во работењето на организациите се оствари добивка таа мора да биде употребена за остварување на целите утврдени со статутот. Остварената добивка од ставот 3 на овој член не може да се распределува меѓу основачите, членовите, членовите на органите, директорите, вработените или кое било друго со нив поврзано лице.

Според членот 48 од Законот, организациите средствата за финансирање ги стекнуваат од членарина, основачки влогови, доброволни прилози, донации, подароци (во пари, добра, имотни права), завештанија, легати, дејности со кои се стекнува добивка, кирии и закупнини, како и приходи од инвестиции, дивиденди, камати, заеми и други приходи во согласност со закон и со статутот, а според членот 49 став 1 од Законот организациите можат да добиваат и средства од Буџетот на Република Македонија, буџетите на општините, општините во градот Скопје и градот Скопје.

Со членот 54 од Законот, е определено дека во случај на престанок на работата на организацијата, средствата што остануваат по намирување на обврските, се користат на начин утврден со статутот. Ако со статутот не е определен примателот на средствата што остануваат по намирување на обврските од ставот 1 на овој член, тие средства се пренесуваат на општината, општините во градот Скопје и градот Скопје на чие подрачје има седиште организацијата. Во случај на престанок на организацијата со статус на јавен интерес, средствата се пренесуваат на друга организација со статус од јавен интерес со иста или слична цел на дејствување или на општината на чие подрачје има седиште организацијата, за што одлучува давателот на средствата.

Имено, законодавецот, во новиот уставен поредок, почетно со Законот од 1998 година, а потоа и со Законот од 2010 година, го уредил правниот режим на односите на здруженијата на граѓаните и фондациите, а исто така го опфатил и регулирањето на односите за имотот од поранешен период, кои овие правни лица го користеле по основ на правни следбеници од поранешни општествени организации и здруженија на граѓани, а кој имот како општествена сопственост им бил доделуван во поранешниот уставен поредок.

Оттука, оспорениот член 105 од Законот, уредува дека имотот и средствата доделени на општествените организации и здруженија на граѓани добиени на користење од страна на поранешните општествено-политички заедници и самоуправни интересни заедници, се државна сопственост.

Според оспорениот член 106 од Законот, здруженијата на граѓани правни следбеници на општествените организации и здруженија, ќе го користат имотот во државна сопственост под закуп, доколку се користи за целите и задачите на здружението на граѓани согласно со закон. Имотот од ставот 1 на овој член, не може да биде предмет на издавање под закуп од страна на закупецот-организацијата. Здруженијата на граѓани правни следбеници на општествените организации и здруженија формирани за хуманитарни цели ќе го користат имотот во државна сопственост под закуп без надоместок, доколку тој се користи за целите и задачите на здружението на граѓани. Закупниот однос меѓу здружението на граѓани и државата се уредува со договор согласно со закон. Договорот за закуп во име на државата го склучува органот на државната управа определен со закон.

Наведените оспорени одредби од Законот за здруженија и фондации од 2010 година, беа содржани и во претходниот Закон за здруженијата на граѓани и фондациите (“Службен весник на Република Македонија” број 31/1998 и 29/2007), кој е прв закон базиран на новото општествено економско и политичко уредување на државата, односно тоа се исти решенија, содржани во двата закони со кои се обезбедува континуитет во сопственичките права.

Според членот 84 од Закон за здруженијата на граѓани и фондациите од 1998 година, со денот на влегувањето во сила на овој закон престануваат да важат Законот за општествени организации и здруженија на граѓани (“Службен весник на СРМ” број 32/1983 и 12/1990) и Законот за здружувањето на граѓаните во здруженија, општествени организации и политички организации што се основаат за територијата на СФРЈ (“Службен лист на СФРЈ” број 42/1990).

Законот за општествени организации и здруженија на граѓани од 1983 година, е последниот во континуитет од низата закони со кои беа уредувани облиците на здружување на граѓаните, во согласност со поранешното уставно уредување со Уставот на СФРЈ и Уставот на СРМ од 1974 година. Со овој закон беше уредено дека општествените организации можеле да стекнуваат средства

односно определени права на средства и со тие средства како општествени да располагаат во согласност со статутот и закон. Здруженијата на граѓани стекнувале средства од членарина, прилози и подароци и на друг начин и со нив располагаат во согласност со статутот и со закон (член 27 од Законот). Кога општествената организација односно здружението на граѓани ќе престанело со работа, средствата што останувале по намирување на обврските на организацијата се пренесувале на општественото правно лице на начин определен со статутот на општествената организација. Доколку постапувањето со средства не било уредено со статутот, истите се пренесувале на општината на чие подрачје се наоѓало седиштето на општествената организација односно здружението на граѓани.

Исто така, и според Законот за здруженијата на граѓани и фондацииите од 1998 (член 61 од Законот), здруженијата на граѓани и фондацииите можеле да стекнуваат предмети, парични средства и имотни права. Здруженијата на граѓани и фондацииите средствата можеле да ги стекнуваат од членарина, прилози, донации, подароци и слично и со нив располагаат во согласност со статутот и со закон. Здруженијата на граѓани и фондацииите можеле да остваруваат приходи и од добивката на трговските друштва што ги основале со средства на здружението и од други извори. Здруженијата на граѓани и фондацииите можеле да добиваат средства од Буџетот на Републиката, буџетите на единиците на локалната самоуправа и Буџетот на Град Скопје. Средствата ги добивале врз основа на претходно изготвени програми (проекти) од здруженијата на граѓани или фондацииите кои требало да бидат одобрувани од Владата на Република Македонија, односно надлежните министерства, советите на единиците на локалната самоуправа и Советот на Град Скопје, во согласност со закон. Членот 62 од овој закон, уредувал дека средствата што здруженијата на граѓани и фондацииите ги стекнувале согласно со членот 61 на овој закон се нивна сопственост.

Според овие одредби од Законот од 1998 година, здруженијата на граѓани и фондации можеле да бидат сопственици на средствата кои тие ги стекнале на начин и под услови определени со членот 61 од тој закон и тоа се однесувало само за стекнатите сопствени средства по различни основи со кои здруженијата на граѓани и фондацииите можеле да располагаат согласно статутот и закон. Членот 81 од Законот од 1998 година, определувал дека имотот на општествените организации и здруженија на граѓани кој бил стекнат од сопствени средства бил имот на здруженија на граѓани и нивните правни следбеници. Понатаму овој член определува дека под

сопствени средства се подразбирале средствата од членарини, донации, поклони, легати, приходи добиени од поранешните општествено-политички заедници, самоуправни интересни заедници и од Лотарија на Македонија за редовни активности. Меѓутоа, со членот 82 од Законот од 1998 година, законодавецот уредил дека имотот и средствата доделени на општествените организации и здруженија на граѓани добиен на користење од страна на поранешните општествено-политички заедници и самоуправни интересни заедници, се државна сопственост.

Судот, елаборирајќи ги овие одредби од Законот од 1998 година, утврди дека, законодавецот со овој закон донесен во новиот уставен поредок, го уредил правниот режим на односите на здруженијата на граѓаните и фондациите, а исто така го опфатил и регулирањето на односите за имотот од поранешен период, кои овие правни лица го користат по основ на правни следбеници од поранешни општествени организации и здруженија на граѓани, а кој имот како општествена сопственост им бил доделуван во поранешниот уставен поредок.

Судот, оттука, утврди дека одредбите содржани во членовите 81 и 82 од Законот од 1998 година, на јасен и недвосмислен начин прават дистинкција помеѓу имот стекнат со сопствени средства и имот и средства кој на овие субјекти, им е доделен на користење од страна на општествено-политичките заедници и самоуправните интересни заедници и тука според Судот, нема дилема дека на овие средства ниту правните претходници (општествените организации и здруженија на граѓани), ниту правните следбеници (здруженија на граѓани и понатаму нивните правни следбеници), можат да полагаат право на сопственост. Имено, правниот следбеник можел да наследува права, само во оној обем во кој ги имал правниот претходник. Ако на правниот претходник му биле доделени средства од општествено-политичката заедница (општина, република, Федерација) или самоуправната интересна заедница на користење, следствено на тоа, правниот следбеник можел да наследи само корисничко право, а не и сопственичко со право на располагање и тие средства, според Судот, неспорно е дека се средства на државата.

Понатаму, законодавецот во Законот за здруженијата на граѓаните и фондациите од 1998 година, ги доуредил прашањата во врска со имотот и средствата доделени на користење на општествените организации и здруженија, а понатаму и на нивните

правни следбеници, така што со членот 83 од тој закон, определил дека здруженијата на граѓани правни следбеници на општествените организации и здруженија ќе го користат имотот во државна сопственост под закуп, доколку се користи за целите и задачите на здружението на граѓани. Здруженијата на граѓани правни следбеници на општествените организации и здруженија формирани за хуманитарни цели ќе го користат имотот во државна сопственост под закуп без надомест, доколку тој се користи на целите и задачите на здружението на граѓани. Закупниот однос меѓу здружението на граѓани и државата се уредува со договор. Договорот за закуп во името на државата го склучува органот на управата определен со закон.

Одредбите од членовите 82 и 83 содржани во Законот за здруженијата на граѓаните и фондациите од 1998 година, се целосно преземени и во новиот Закон за здруженија и фондации од 2010 година, сместени исто така во преодните и завршните одредби на Законот, но како членови со нумерација 105 и 106, кои сега се оспоруваат со иницијативите.

Во конкретниот случај, иницијаторите повикувајќи се на други одредби од претходен закон, надвор од контекстот (членот 61 и 62 од Законот за здруженијата на граѓаните и фондациите од 1998 година) кој престанал да важи, оспорува одредби од нов закон, за кои смета дека тие требало да бидат опфатени со Законот кој престанал да важи, а не земале предвид дека фактички тие во целината на претходниот, како и во новиот закон се опфатени со иста содржина. Притоа, иницијаторите законските одредби ги оспоруваат од аспект дека задрале во веќе стекнати права, односно во стекната сопственост по поранешни прописи кои здруженијата на граѓани ја стекнале согласно членот 61 уреден со претходниот Закон за здруженијата на граѓаните и фондациите, како и тоа дека со оспорените одредби се предизвикувала нееднаквост помеѓу здруженијата на граѓани, спротивно на темелните вредности на уставниот поредок за владеењето на правото и правната заштита на сопственоста од член 8 став 1 алинеи 3 и 6 од Уставот, како и членовите 9, 20, 30 и 51 од Уставот, но тие наводи според Судот, се неосновани.

Од анализата на оспорениот член 105 од Законот, произлегува дека законодавецот уредил континуитет на општествен имот и средства кој од страна на поранешните општествено-политички заедници (Федерација, Република, општина), бил

доделуван на поранешните општествени организации и здруженија на граѓани, на користење, во временскиот период пред 1991 година, кога општествената сопственост, беше уставна категорија. Оттука, според Судот, неспорен е фактот дека поранешните општествени организации и здруженија на граѓани, користеле имот и средства доделен од страна на поранешните општествено-политички заедници и самоуправни заедници. Меѓутоа, тие продолжиле, тој имот и средства да го користат и по донесувањето на Уставот на Република Македонија од 1991 година, со кој потполно се изостави општествената сопственост како уставна категорија, задолжувајќи го законодавецот да донесе закон за начинот на нејзината трансформација во други облици на сопственост, односно државна сопственост и приватна сопственост. Во оваа насока, со членовите 82 и 83 од Законот за здруженијата на граѓани и фондациите од 1998 година, а и со оспорените членови 105 и 106 од Законот за здруженија и фондации од 2010 година, кои оспорени одредби се целосно преземени од Законот од 1998 година, законодавецот го уредил прашањето за континуитетот на правниот режим на користениот општествен имот и средства од страна на поранешните општествени организации и здруженија на граѓани и определил дека тие се државна сопственост, а со тоа имот и средства на Република Македонија. Оттука, според Судот, нелогични се заклучоците и наводите од иницијативите, дека со оспорената одредба се ограничувала и одземала сопственоста и правата кои произлегувале од неа, бидејќи не може да се одземе и ограничи право на сопственост, на субјект, кој тоа право го нема. Тука станува збор за имот и средства, кој на општествените организации и здруженија им бил доделен на користење, следствено на што и нивните правни следбеници можат да го имаат тој имот и средства само на користење. Од овие причини, според Судот, неосновани се наводите од иницијативите дека во конкретниот случај, станува збор за стекнато право на сопственост по поранешни прописи, а со тоа и за нејзино одземање или ограничување, од кои причини Судот утврди дека оспорениот член 105 од Законот, не е во спротивност со цитираните одредби од Уставот.

Според членот 3 став 1 точка 4 од Законот за здруженија и фондации од 2010 година, имот на организацијата се сите сопственички и други стварни права што организацијата ги стекнува над движните и недвижните ствари и правата кои основачите ги вложиле во организацијата ги стекнала со своето работење. Имено, во случај на престанок на работата на организацијата (член 54 од Законот), средствата што остануваат по намирување на обврските, се користат на начин утврден со статутот. Ако со статутот не е

определен примателот на средствата што остануваат по намиравањето на обврските, тие средства се пренесуваат на општината, на општините во градот Скопје и градот Скопје на чие подрачје има седиште организацијата. Во случај на престанок на организацијата со статус на јавен интерес, средствата се пренесуваат на друга организација со статус од јавен интерес со иста или слична цел на дејствување или на општината на чие подрачје има седиште организацијата, за што одлучува давателот на средствата. Вакви одредби беа содржани и во претходниот Закон за здруженија на граѓаните и фондациите од 1998 година, со кој со одредбите од членовите 53 и 55, е регулиран престанокот на работата на здруженијата на граѓаните и фондациите, а исто така тоа беше регулирано и со одредбите од членот 43 од Законот за општествени организации и здруженија на граѓани од 1983, што значи, во континуитет е уредена материјата во врска со имотот и средствата на граѓанските здруженија и нивните сопственички права. Оттука, според Судот, генезата на имотното право од оваа област, нема сомнеж за сопственичкиот статус на предметниот имот од поранешниот период,

Со оспорениот член 106 од Законот, понатаму законодавецот уредил можност, здруженијата на граѓани, правни следбеници на општествените организации и здруженија, да можат да го користат имотот што е државна сопственост под закуп, под услов тој да се користи за целите и задачите на здружението во согласност со закон, што значи тука не станува збор за стекнување на право на сопственост на тој имот автоматски по донесувањето на Уставот од 1991 година, туку континуитет на правото на користење на тој имот како државна сопственост.

Од анализата на овој оспорен член произлегува дека правото, здруженијата на граѓаните, правни следбеници на општествените организации и здруженија, да можат да го користат имотот во државна сопственост под закуп, е условено со целите и задачите на здружението на граѓани, согласно со закон. Имајќи предвид дека “цел” на организацијата е проектиран резултат или состојба која организацијата треба да ја постигне, според Судот, сосема е разбирливо, законодавецот да регулира правила под кои ќе може да се користи државен имот под закуп, а не во секој случај и без разлика дали државниот имот ќе се користи согласно целите и задачите на здружението или пак за други цели, поради што Според Судот, со оспорената одредба се овозможува праведно и целисходно доделување на државен имот на користење под закуп, наменски за конкретната цел и задачите на здружението на граѓани за кои е

основано, а не за цели кои немаат врска со работата на здружението. Според Судот, исто така, право е на имателот на сопственичкото право, да оневозможи имотот кој тој го дава под закуп, да биде предмет на издавање под закуп од страна на закупецот-организацијата.

Што се однесува до прашањето за обврската за плаќање на закупнината, односно за неплаќање на таа закупнина, според Судот, тоа не предизвикува нееднаквост помеѓу здруженијата на граѓаните, бидејќи сите здруженија кои подеднакво го исполнуваат условот од ставот 3 од оспорениот член 106 од Законот, а тоа е да се формирани за хуманитарни цели, ќе можат подеднакво да го користат ова финансиско олеснување, а право е на законодавецот да уредува односи на субјекти кои се наоѓаат во иста правна положба и да утврдува подеднакви критериуми за еднаквите согласно со закон. Од овие причини, не стојат наводите дека со оспорениот член се предизвикува нееднаквост помеѓу здруженијата на граѓаните, а уште помалку се повредува членот 20 став 1 од Уставот со кој на граѓаните им се гарантира слободата на здружување заради остварување и заштита на нивните политички, економски, социјални, културни и други права и уверувања, бидејќи со оспорената законска одредба не се ограничува ниту се одзема уставно загарантираната слобода на здружување, напротив се стимулира основањето на хуманитарните граѓански здруженија и непосредното учество и придонес на граѓаните во развивањето на хуманото општество. Во тие рамки е и оставеното право на користење на доделениот имот од поранешниот период и тие имоти државата не им ги одзела во новиот општествено политички систем. Оттука, според Судот, неосновани се наводите од иницијативите дека со оспорениот член 106 од Законот, се создавала нееднаквост помеѓу здруженијата на граѓани.

Имајќи го предвид претходно наведеното, цитираните уставни и законски одредби, за Судот е неприфатливо со иницијативите, оспорените законски одредби да се ставаат во контекст со членовите 61 и 62 содржани во Законот од 1998 година, кои уредуваа прашања за стекнати сопствени средства на општествените организации и здруженија на граѓани и оттука да се алудира на веќе стекнати сопственички права, имајќи предвид дека оспорените законски одредби од членовите 105 и 106 содржани во Законот од 2010 година, уредуваат прашања за континуитетот на статусот на имотот и средствата кој претходно бил доделен на општествените организации и здруженија на граѓани на користење, а не прашања за имот стекнат од сопствени средства.

Тргувајќи од изнесеното, Судот, оцени дека во конкретниот случај, не може да се постави прашањето за согласноста на оспорените одредби од член 105 и 106 од Законот, со членовите 8 став 1 алинеите 3 и 6, 9, 20, 30, 36 и 51 од Уставот, а со тоа не постојат причини за определување на предложената временна мерка.

6. Врз основа на изнесеното, Судот, одлучи како во точка 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе, со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, д-р Трендафил Ивановски, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.81/2010)

8. Верски права и слободи

8. Religious rights and freedoms

9. Права на странците

9. Rights of foreigners

10. Имотно-правни односи (сопственост, наследување, авторски права и индустриска сопственост и др.)

10. Property-legal relations (ownership, inheritance, copyrights, and industrial property, etc.)

77.

У.бр.115/2010, 120/2010 и 123/2010

- Закон за денационализација

- Law on Denationalisation

- Условувањето дека склучените правни дела и дадените еднострани изјави на волја заклучно до 7 мај 2003 година, со кои се располагало со имот предмет на денационализација или се искористил таков имот со кој се создале обврски за барателот, се ништовни само доколку поднесеното барање за денационализација до истекот на овој рок било прибележано во јавната книга за запишување на правата на недвижностите врз основа на акт на органот кој ја води постапката за денационализација, повлекува повратно дејство на Законот и воведува нееднаквост на граѓаните во постапката за денационализација, а со тоа и повреда на правната сигурност на граѓаните, како елемент на начелото на владеењето на правото.

- Исклучувањето на верските храмови, манастири и вакафи, како баратели за денационализација, како и на земјоделското земјиште, кое е предмет на денационализација, од правилата на постапување кои се пропишани за сите други баратели на денационализација (граѓани) и за сите други категории на имот кој е предмет на денационализација (градежно земјиште, недвижности), и тоа 12 години по спроведувањето на процесот на денационализација во кој тие биле третирани на ист начин со другите

баратели, води кон нарушување на уставното начелото за еднаквост на граѓаните пред Уставот и законите и кон повреда на начелото на владеењето на правото.

- Определбата на законодавецот против решението на органот за денационализација да може веднаш да се поведе управен спор, без претходно изјавена жалба против тоа решение, е во согласност со Амандман XXI со кој е заменет член 15 од Уставот на Република Македонија, поради што ваквата законска определба не претставува повреда на принципот на владеењето на правото и не ги доведува граѓаните во нерамноправна положба.

- *The conditioning that the legal acts concluded and unilateral statements of will made by 7 May 2003 inclusive, with which it was disposed with property object of denationalisation or such property was used as to creating obligations for the claimant, are null and void only if the claim for denationalisation filed by the expiration of this time limit was recorded in the public book for recording rights to immovable properties on the basis of an act of the body conducting the procedure for denationalisation, results in a retroactive effect of the Law and introduces inequality of the citizens in the procedure for denationalisation, and thereby a violation of the legal certainty of citizens, as an element of the principle of the rule of law.*

- *The exclusion of religious temples, monasteries and waqfs, as claimants for denationalisation, as well as of agricultural land which is the object of denationalisation, from the rules of action that are stipulated for all other claimants of denationalisation (citizens) and all other categories of property which is the object of denationalisation (construction land, immovables), 12 years after the conduct of the process of denationalisation in which they were treated the same as the other claimants, leads to a violation of the constitutional principle of equality of the citizens before the Constitution and laws and a violation of the principle of the rule of law.*

- *The determination of the legislator that an administrative dispute may be initiated promptly against the resolution of the body for denationalisation, without having previously lodged an appeal against the resolution, is in accordance with Amendment XXI which replaced Article 15 of the Constitution of the Republic of Macedonia, owing to which*

this legal determination is not a violation of the principle of the rule of law and does not put the citizens in an unequal position.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 20 октомври 2010 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на:

- член 64 став 3 во делот: „само доколку поднесеното барање за денационализација до истекот на периодот од ставот 1 на овој член било прибележано во јавната книга за запишување на правата на недвижностите врз основа на акт на органот кој ја води постапката за денационализација“ од Законот за денационализација („Службен весник на Република Македонија“ бр.31/2000, 42/2003, 44/2007, 20/2007, 14/2009, 20/2009 и 72/2010) и

- член 5 од Законот за изменување и дополнување на Законот за денационализација („Службен весник на Република Македонија“ бр. 72/2010).

2. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членовите 1, 3 и 6 од Законот означен во точката 1 алинеја 2 на ова решение.

3. Стамен Филипов од Скопје, адвокат Драган Атанасовски од Битола, Вефки Хасан Озгун од Скопје, Фондацијата Институт отворено општество – Македонија, од Скопје, Ристо Ѓорески од Скопје и Гордана Аџи-Спиркоска од Прилеп, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијативи за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означени во точките 1 и 2 од ова решение.

- Според Стамен Филипов, како подносител на иницијативата, со одредбата од член 64 од Законот во нејзината актуелна содржина (член 4 од Законот за изменување и дополнување на Законот за денационализација), не се вршела денационализација, туку повторна национализација, затоа што таа одредба во основниот текст на Законот („Службен весник на Република Македонија“ бр. 20 /1998), забранувала секако располагање со имотот што е предмет на денационализација, како и искористувањето на таков имот со кое се создавале обврски за барателот на денационализацијата и се предвидувала ништовност за правните дела и едностраните изјави на волја спротивни на оваа забрана. Со ваквата одредба всушност се заштитувал имотот предмет на денационализацијата и правата на поранешните сопственици или на нивните наследници врз тој имот, со што се овозможувало остварување на целта на законот, односно враќање на имотот на поранешните сопственици, односно нивните наследници. Меѓутоа, ако се споредела оваа одредба која опстојувала во правниот поредок на Република Македонија од 1998 година, со сега изменетата и дополнета одредба која се оспорува со иницијативата, ќе се утврдело дека со оспорената одредба се повредувала темелната вредност на уставниот поредок на Република Македонија – владеењето на правото од член 8 став 1 алинеите 1, 3 и 6, член 9, член 30, член 51 и член 52 став 4 од Уставот. Оспорениот член имал повратно дејство, односно иако Законот со кој е утврдена содржината на овој член влегол во сила на 4 јуни 2010 година, оспорената одредба регулирала состојби од 1998 и 2003 година и при тоа прогласувајќи нешто што било недозволно за дозволено и условувајќи дека склучените правни дела и дадените еднострани изјави на волја во периодот заклучно со 7 мај 2003 година, а со кои се располагало со имот предмет на денационализација или се искористувал таков имот со кој се создале обврски за барателот, се ништовни само доколку поднесеното барање до истекот на периодот 7 мај 2003 година било прибележено во јавната книга за запишување на правата на недвижностите врз основа на акт на органот кој ја води постапката за денационализација. Ваквата законска обврска не постоела пред донесувањето и објавувањето на оспорената законска обврска и таа обврска апсолутно не зависела од волјата на барателот за денационализација, туку зависела исклучиво од волјата на органот кој ја водел постапката за денационализација, а кој немал законска обврска тоа да го прави, во тоа време.

Уставното начело за забрана на повратното дејство на законите значело забрана за примена на законите во правни ситуации и односи што настанале пред нивното влегување во сила, односно

законите дејствувале само врз новите правни ситуации и односи што настанувале по нивното влегување во сила. Исклучок од ова правило било ако повратното дејство на законот е поповолно за граѓаните, што во случајов, очигледно не било така. Во конкретниот случај, повратното дејство на Законот, пропишано со членот 64, со оглед на неговата содржина, не било применливо наназад, односно станувало збор за начин на уредување на односи кој единствено бил можен по влегување во сила на Законот – 4 јуни 2010 година и не бил применлив на претходните односи. Поради тоа, со оспорениот член се повредувале начелото на владеештето на правото, правната сигурност на граѓаните и забраната за повратно дејство на законите.

Исто така, немало уставно оправдување за постоење на член 5 од наведените законски измени, затоа што со таа оспорена одредба се создавала нееднаквост на граѓаните-баратели на денационализација и се рушела еднаквата положба на субјектите во Република Македонија, особено ако се имал предвид Амандманот VII точка 1 од Уставот, според кој Македонската православна црква, како и Исламската верска заедница во Македонија, Католичката црква, Евангелиско-Методистичката црква, Еврејската заедница и другите верски заедници и религиозни групи се одвоени од државата и се еднакви пред закон. Според тоа, со оспорената одредба се повредувале член 8 став 1 алинеите 1, 3 и 6, член 9, член 30, член 51 и Амандманот VII точка 1 од Уставот.

Поради наведеното, се предлага Уставниот суд да ги поништи оспорените одредби како неуставни и да донесе решение за времена мерка за запирање од извршување на поединечните акти и дејствија донесени, односно преземени врз основа на оспорените законски одредби, бидејќи со нивното извршување би можеле да настанат тешко отстранливи последици.

- Според адвокатот Драган Атанасовски, како подносител на иницијативата, член 1 од Законот за изменување и дополнување на Законот за денационализација, со кој се дополнува член 49 од основниот текст на Законот со нов став 5, имал повратно дејство на начин што овој став ја анулирал примената на член 64 од Законот каде било предвидено дека не е дозволено располагање и искористување на имотот кој е предмет на денационализација и предметите кои биле започнати до 07.05.2003 година, а не биле решени до донесување на оспорениот член 1 од овој закон, нема да го уживаат правото да биде заштитен имотот предмет на денационализацијата и да се ништовни сите правни дела од

дејствијата преземени кон искористување и располагање со имотот после влегување во сила на Законот за денационализација, а кое право до донесување на оспорените измени, го уживале сите барања поднесени до 07.05.2003 година. Со оспорениот став се создавал нееднаков третман и примена на Законот на оние кои поднеле барања до 07.05.2003 година на начин што за оние барања што се решени важат одредбите од неизменетиот член 64, а за оние кои се во тек немало да важи одредбата од член 64 од Законот за денационализација.

Со член 4 од Законот за изменување и дополнување на Законот за денационализација, со кој е изменет член 64 од основниот текст на Законот за денационализација, се вршело ретроактивно важење на членот 64 од Законот, што не било дозволено.

Со член 5 од Законот за изменување и дополнување на Законот за денационализација се вршело привилегирање на верските храмови, манастири и вакафи на начин што одредбите од член 1 и 2 од Законот немало да се применуваат кога баратели за денационализација се верски храмови, манастири и вакафи, па произлегувало дека тие одредби ќе се однесувале само на баратели кои се физички лица, што значело повреда на член 9 од Уставот. Произлегувало дека во постапката за денационализација верските храмови, манастири и вакафи се „поеднакви“ наспроти граѓаните, а таква уставна одредба за „поеднакви меѓу еднаквите“, немало. Воедно, оваа одредба криела и скриена цел која Законот јавно не ја изнесувал, а тоа било дека овие измени и дополнувања на Законот за денационализација ќе се однесувале само на за објектите во населени места и градежното земјиште, а не и за земјоделското земјиште.

Со член 6 од Законот за изменување и дополнување на Законот за денационализација се потврдувало дека оспорените одредби ќе се применуваат ретроактивно, што не било дозволено со Уставот и со што барателите во постапката за денационализација се доведувале во нееднаков третман при примената на законот.

Со оспорените одредби од Законот се создавала правна несигурност која се огледала во тоа што за барателите чии предмети биле поднесени до 07.05.2003 година и биле решени до влегување во сила на овој закон, за нивните барања важела забраната за располагање и искористување на имотот предмет на денационализација, а за предметите поднесени до 07.05.2003 година, а кои не биле

решени до влегување во сила на овој закон, престанувала да важи забраната за располагање и искористување на имотот кој е предмет на денационализација, со што се доведувала во прашање правната сигурност и владеењето на правото. Владеењето на правото подрзабирало законот за сите да се применува еднакво и правата и обврските кои произлегувале од законот секој да може да ги користи без притоа да страхува дека по поднесеното барање по кое не е одлучено и е во постапка за одлучување поради желбите на моќни политички кругови или поради неработење на државен орган, законот ќе се измени на штета на барателот со цел политичко удоволување на лични барања на корисниците на одземениот имот или пак да го покрие лошото и неажурно работење на своите органи, а сето тоа на штета на граѓанинот.

Со Законот за денационализација со враќањето на присилно одземениот имот се сакало да се исправи историската неправда и во исто време да се реализира правото на сопственост, пред се на приватната сопственост, и тоа било така се до донесувањето на оспорените одредби, бидејќи со овие одредби правото на сопственост било анулирано на начин што одземениот имот било условено од милоста на оној кој присилно го одзел па се дрзнал да го искористува и да располага и покрај тоа што од 1998 година Законот за денационализација забранувал искористување и располагање на имотот кој е предмет на денационализација. Последиците од непочитувањето на Законот и забраната за искористување и располагање со имотот предмет на денационализацијата требало да ја поднесе тој што не го почитувал Законот, а не непочитувањето на Законот да биде легализирано со оспорените измени и токму тој што го одзел имотот, го искористувал и располагал и продолжил тоа да го прави по донесување на Законот, да остане без последици, па уште со последните оспорени законски измени, и да биде награден. Со оспорените измени се вршело легализирање на незаконското постапување на корисниците на присилно одземениот имот, кои и покрај забраната за располагање и искористување на имотот, го користат и располагаат, а тоа се пред се државата и нејзините органи и институции.

Република Македонија според уставниот концепт била секуларна држава и религијата била одвоена од државата, па било чудно што со оспорените законски измени, религиозните институции се ставале во привилегирана положба наспроти граѓаните.

Поради наведеното, се предлага Уставниот суд да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорениот закон.

-Според Вефки Хасан Озгун како подносител на иницијатива, членовите 1, 4, 5 и 6 ставовите 1, 2 и 3 од Законот за изменување и дополнување на Законот за денационализација биле во спротивност со темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија – владеењето на правото и правната заштита на сопственоста од член 8 став 1 алинеите 1, 3, 6 и 11, член 30 и член 51 од Уставот. Наведените одредби всушност биле целосно спротивни на основните одредби на самиот Закон за денационализација. Сето тоа имплицирало нерамноправност на барателите на денационализација чишто барања биле окончани согласно одредбите кои не претрпеле измени и дополнувања. Сите тие, во основа, биле рестриктивни и постепено но сигурно задирале во со Уставот гарантираните права на сопственост и правото на наследување, правата и обврските базирани врз сопственоста на поединецот. Се настојувало да се „разводени“ уставната одредба која се однесува на неможнота никому да му бидат одземени или ограничени сопственосните и правата кои произлегуваат од сопственоста.

Проследеното тековно менување на член 49 од основниот текст на Законот за денационализација, очигледно претставувало ограничување на сопственоста и правата на сопственост кои се ограничувале со одредени познати рокови и условувања кои се сврзувале со прикриените намери на извршната власт со својство на имплементатор на Законот да располага со имотите (посебно на недвижните имоти како што се градежните земјишта односно деловни објекти) или да обезбеди законитост на досегашното противзаконито располагање со таквиот имот, што било основ за поведување постапка за оценување на уставноста на член 1 од Законот за изменување и дополнување на Законот за денационализација.

Сето тоа се потврдувало и со член 4 од овој закон, со кој се менува член 64 од основниот текст на Законот. Имено, со сменетиот член 64 од Законот се поставувале рокови во кои не можело наводно да се располага со предметот на денационализација, што всушност претставувало замаглување, за да веднаш потоа, во ставот 2 на истиот член, располагањето со имотот предмет на денационализацијата како искористувањето на таквиот имот со кој се создаваат обврски за барателот, станало дозволено. Додека пак, склучените правни дела и дадените едностранни изјави на волја во тој

наведен временски период од ставот 1 на овој член, а со кои се располагало со имотот предмет на денационализација (единствено можел незаконито да располага само и само надлежниот орган кој бил должен да го спроведува законот и никој друг бидејќе неспорно било дека имотот одземен со писилните прописи преминал во сопственост на државата) како пред донесувањето на Законот за денационализација, така се сакало и по неговото донесување да располага со имотите предмет на денационализација. Ова нешто од една страна претставувало неограничено и самоволно располагање со имотите кои имале својство на извор на неосновано збогатување на штета на поранешните сопственици односно нивните правни следбеници односно наследници. Всушност, со оваа одредба се овозможувало и понатаму да се врши селективно постапување односно ставање на дневен ред или поточно распоредување на барањата за денационализација според слободното наоѓање на органот, со цел да ја одбегне должноста барањата за денационализација и понатаму како и до сега да не ги зема во работа по редот како што ги примил и на таков начин го игнорира член 18 од Законот за денационализација (пречистен текст). Тогаш, следувало прашањето на незаконско однесување, овозможување на нерамноправна положба на граѓаните баратели на денационализација и привилегиран статус со огромна имотна- материјална корист на политичките и другите моќници.

Воспоставувањето на условот под кој евентуално би можело да биде ништовно располагањето со имотот предмет на денационализацијата со кој би се создале обврски за барателот, би значело премолчување или дезавуирање односно оправдување на неисполнувањето на законските обврски на органот кој го спроведува Законот за денационализација, во врска со почитувањето на одредбите според кои со самиот Закон за денационализација постапката била определена како итна - што би значело поврзаност и донесување на конечна/мериторна одлука во законски определен рок. По се изгледало дека законодавецот, донесувајќи го овој закон, заборавил на сопствените интенции. Предлагачот ги заборавил, ги превидел и не го осознал фактот дека прибележувањето на правата на недвижностите во јавната книга не е можно без актот на органот што ја води постапката за денационализација, ниту пак постоела таква императивна законска одредба со која би била определена како обврска/ задолжувања за барателот на денационализацијата. Поточно, тоа требало да го прифати самиот орган кој ја води постапката за денационализација, да изврши такво запишување врз основа на поднесено барање за денационализација и приложените

докази за сопственост. Во никој случај не било основано сега, по изминати 12 години од влегувањето во сила на Законот за денационализација да се истакнуваат противуставни услови содржани во противуставен закон.

Со наведениот закон, се повредувала и еднаквоста меѓу граѓаните баратели на денационализација и барателите кои се верски храмови, манастири и вакафи, а уште повеќе меѓу барателите чии што предмет на денационализација било градежно изградено или неизградено земјиште, постојни или непостојни деловни објекти и оние кои се баратели на земјоделско земјиште (член 5 од Законот).

Со споменатите одредби се оневозможувала еднаквата заштита на темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија, како и основните човечки права и слободи по основ на заштита на сопственоста и сопственичките права, правото на непречено уживање на својата сопственост, правичен надомест во однос на целиот имот, со што се овозможувала манипулативност во постапката што всушност претставувала привилегираност и на крај нерамноправност која на ваков начин би се озаконила.

Со членот 6 од Законот барателите на денационализација биле ставени во целосна нерамноправност, што водело до понатамошно прифаќање на досегашната неефикасност, неуредност во постапката и непочитување на роковите и сите други законски одредби со кои граѓаните биле доведени во безизлезна положба, положба на недостапност на правна односно судска заштита, а државата во меѓународна незавидна состојба.

На ваков начин всушност се вршела нова национализација која немала врска со посакуваната денационализација.

Поради наведеното, се предлага Уставниот суд да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорените законски одредби. Воедно се предлага Уставниот суд да донесе Решение за времена мерка за забрана за донесување поединечни акти врз основа на оспорените законски одредби, за да се спречат неотстранливи несакани последици и дејствија.

- Фондацијата Институт отворено општество-Македонија, како подносител на иницијатива, ја оспорува уставноста на член 4 и член 5 од Законот за изменување и дополнување на Законот за денационализација со иста аргуменатација (практично идентична)

како аргуменатацијата во иницијативата за оценување на истите одредби и прашања доставена од Стамен Филипов.

- Според Ристо Ѓорески од Скопје и Гордана Аџи-Спиркоска од Прилеп, како подносители на иницијативата, Законот за изменување и дополнување на Законот за денационализација не бил во согласност со член 8 став 1 алинеите 3 и 6, член 9, член 30, член 51 и член 52 став 4 од Уставот и како *lex specijalis* не бил во согласност со Законот за општа управна постапка (*lex generalis*).

Имено, Законот имал повратно дејство и ги опфаќал сите барања кои биле поднесени до надлежното министерство од 2000 година па наредно а по кои не е донесена одлука во рокот од пет години сметано од денот на влегување во сила на основниот Закон за денационализација, односно до 7 мај 2003 година. Овде се опфатени и барањата за кои со одлука на Европскиот суд на човекови права во Стразбур ќе биде задолжена Република Македонија да ја повтори постапката за денационализација, на кој начин ќе бидат во нерамноправна положба оние граѓани чии барања ќе бидат вратени на повторно одлучување, со оние граѓани на кои им беа вратени во сопственост дуќани, куќи, фабрики и градежно неизградено земјиште и тоа во првите пет години од влегувањето во сила на основниот закон за денационализација.

Со член 1 од оспорениот закон повредено било начелото на законитост во одлучувањето од причина што се давало право на Република Македонија да определи надоместок, а да врати имот само доколку не настапиле правни и фактички пречки до денот на мериторното одлучување, односно Република Македонија да располага со имот кој не го стекнала во сопственост и владение на начин и постапка утврдени со закон, односно со имот кој бесправно бил во држење на Република Македонија или правни и физички лица. Ова од причина што право можело да се стекне само на законит начин, односно од неправо не можело да се стекне право.

Членот 3 од оспорениот закон бил во спротивност со Законот за општата управна постапка, поточно со одредбите кои се однесуваат на двостепеност во одлучувањето во постапката, што значело дека на секое првостепено решение незадоволната страна има право на жалба до повисокиот орган на Владата кој ќе одлучува во втор степен.

Со член 4 од оспорениот закон во целост било повредено правото на сопственост и правото на наследување од причина што со оваа одредба се давало право на Република Македонија, преку своите органи да располага со предметот на денационализација што било еден од елементите на правото на сопственост или стварта да се користи, држи и да располага со истата.

Со член 5 од оспорениот закон граѓаните кои се странки во постапката за денационализација, а чие барање било враќање во сопственост на градежно неизградено земјиште не биле во рамноправна положба со верските храмови, манастири и вакафи кај кои предмет на денационализација било градежно неизградено земјиште и другите граѓани каде предмет на денационализација било земјоделско земјиште.

Поради наведеното, се предлага Уставниот суд да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорениот закон и истиот да го поништи како неуставен.

4. Судот на седницата утврди дека со член 1 од Законот за изменување и дополнување на Законот за денационализација, во Законот за денационализација („Службен весник на Република Македонија“ број 20/98, 31/2000, 42/2003, 44/2007, 14/2009 и 20/2009), во членот 49 се додава нов став 5, кој гласи: „Органот за денационализација, односно судот по истекот на рокот од ставот 3 на овој член, за уваженото барање ќе определи надоместок, а ќе врати имот само доколку не настапиле правни или фактички пречки до денот на мериторното одлучување.”

Според член 3 на овој закон, членот 58 се менува и гласи: “Против решението на органот за денационализација може да се поведе управен спор.”

Со член 4 од овој закон, членот 64 се менува и гласи: “Во период од пет години од денот на влегувањето во сила на овој закон заклучно со 7 мај 2003 година, не е дозволено располагање со имотот што е предмет на денационализација, како и искористување на таков имот со кој се создаваат обврски за барателот. По истекот на периодот од ставот 1 на овој член, без оглед кога е поднесено барање за денационализација, располагањето со имотот што е предмет на денационализација како и искористување на таков имот со кој се создаваат обврски за барателот, е дозволено.

Склучените правни дела и дадените едностранни изјави на волја во периодот од ставот 1 на овој член, а со кои се располагало со имот предмет на денационализација или се искористил таков имот со кој се создале обврски за барателот се ништовни, само доколку поднесеното барање за денационализација до истекот на периодот од ставот 1 на овој член било прибележано во јавната книга за запишување на правата на недвижностите врз основа на акт на органот кој ја води постапката за денационализација.“

Согласно член 5 од Законот, одредбите од членовите 1 и 4 на овој закон не се применуваат по предметите по кои барател за денационализација се верски храмови, манастири и вакафи, како и по предметите по кои предмет за денационализација е земјоделско земјиште.

Според член 6 став 1 од Законот, започнатите постапки за денационализација до денот на влегувањето во сила на овој закон за кои не се донесени првостепени решенија, ќе продолжат според одредбите на овој закон. Согласно став 2 на истиот член, по предметите по кои постапува надлежната Второстепена комисија на Владата на Република Македонија или за кои се води управен спор се применуваат одредбите на Законот за денационализација („Службен весник на Република Македонија“ број 20/98, 31/2000, 42/2003, 44/2007, 14/2009 и 20/2009), а според став 3 на овој член, по предметите од ставот 2 на овој член кои ќе бидат вратени на повторно постапување пред органот за денационализација, се применуваат одредбите на овој закон.

5. Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, владеењето на правото претставува една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 9 став 2 од Уставот граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Согласно член 51 став 1 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Согласно член 52 став 4 од Уставот, законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога е тоа поповолно за граѓаните.

Со Законот за денационализација се определуваат условите и постапката за враќање на имотот и видот, условите и постапката за давање на надоместот за имот одземен во корист на државата. Со донесувањето на Законот за денационализација, на поранешните сопственици и нивните наследници им е признаено правото на враќање во сопственоста и правото на надомест на одземениот имот.

Законот за денационализација е влезен во сила на 7 мај 1998 година, по објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“ бр.20/1998.

Законот има четири измени и дополнувања („Службен весник на Република Македонија“ бр.31/2000, 42/2003, 44/2007 и 20/2007), а Собранието на Република Македонија има дадено автентично толкување на две одредби од Законот: на член 9 точка 3 од Законот („Службен весник на Република Македонија“ бр.14/2009) и на член 64 од Законот („Службен весник на Република Македонија“ бр.20/2009.).

Со иницијативите се оспорува Законот за изменување и дополнување на Законот за денационализација, кој е донесен на 20 мај 2010 година, објавен е во „Службен весник на Република Македонија“ бр.72/2010 година и е влезен во сила на 4 јуни 2010 година.

За уставносудската анализа на оспорените одредби од Законот, битно е дека денационализацијата преставува мерка на државата, изразена преку законски акт со која се враќа во сопственост некој претходно одземен имот, односно се враќа правото на сопственост, при што доколку враќањето е невозможно (поради тоа што на тој имот во меѓувреме бил утврден јавен интерес или тој воопшто не може да се врати поради тоа што престанал да постои), државата обезбедува надомест.

По однос на прашањето покренато со иницијативите за ретроактивното важење на член 1 од оспорениот закон (член 49 став 5 од интегралниот текст на Законот) и на член 4 од оспорениот закон (член 64 од интегралниот текст на Законот), како и на повредата на начелото на владеењето на правото и еднаквоста на граѓаните пред Уставот и законите, повредени со наведените членови од Законот, се наметна потреба од анализа на наведените законски одредби, во однос на нивната содржина при сите законски измени.

При утврдувањето на правната и фактичката состојба околу овие две одредби, утврдено е следното:

Членот 49 од Законот, пред неговите измени и дополнувања, гласел:

„ Барањето може да се поднесе во рок од три години од денот на влегувањето во сила на овој закон.

По истекот на рокот од ставот 1 на овој член барање за враќање на имот може да се поднесе само доколку во меѓувреме не настапиле правни и фактички промени, а најдоцна во рок од пет години од денот на влегување во сила на овој закон.

По истекот на рокот од пет години од денот на влегувањето во сила на овој закон може со тужба во парнична постапка да се бара плаќање на надомест, а враќање на имот само ако нема правни и фактички пречки.“

Со измените на Законот објавени во „Службен весник на Република Македонија“ бр 31/2000, во член 49 став 1 зборот „три“ се заменува со зборот „пет“, а во ставовите 2 и 3, зборот „пет“ се заменува со зборот „седум“.

Со измените на Законот објавени во „Службен весник на Република Македонија“ бр 44/2007, членот 49 се менува и гласи:

"Барањата за денационализација се остваруваат само во управна постапка.

Барањата за денационализација во управна постапка можат да се поднесат до 31 декември 2007 година.

По истекот на рокот од пет години од денот на влегувањето во сила на Законот за денационализација, може да се бара давање на надоместок, а враќање на имот само ако нема правни и фактички пречки.

По истекот на рокот од ставот 2 на овој член, правото да се поднесе барање за денационализација престанува."

Со последните измени на Законот, објавени во „Службен весник на Република Македонија“ бр 72/2010, во членот 49 се додава нов став 5, кој гласи: „Органот за денационализација, односно судот по истекот на рокот од ставот 3 на овој член, за уваженото барање ќе определи надоместок, а ќе врати имот само доколку не настапиле правни или фактички пречки до денот на мериторното одлучување.“

Членот 64 пред неговите измени и дополнувања, гласел:

„Со денот на влегувањето во сила на овој закон не е дозволено располагање со имотот што е предмет на денационализација, како и искористување на таков имот со кое се создаваат обврски за барателот.

Правните дела и едностраните изјави на волја што се во спротивност со став 1 на овој член се ништовни.“

Со измените на Законот објавени во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 44/2007, во членот 64 став 2 по зборот "ништовни" точката се брише и се додаваат зборовите: "ако барањето за денационализација е поднесено во рокот од пет години од денот на влегувањето во сила на Законот за денационализација, а заклучно до 7 мај 2003 година".

Собранието на Република Македонија има дадено автентично толкување на член 64 од Законот за денационализација („Службен весник на Република Македонија“ бр. 20/2009), според кое: „Одредбата од членот 64 од Законот за денационализација треба да се толкува така што забраната за располагање со имотот предмет на денационализацијата во смисла на членот 64, а во врска со членот 49 од Законот за денационализација („Службен весник на Република Македонија“ бр. 20 /1998, 31/2000, 42/2003 и 44/2007), се однесува за период од пет години од денот на влегувањето во сила на Законот за денационализација („Службен весник на Република Македонија“ бр. 20 /1998), што значи за периодот од 7 мај 1998 година до 7 мај 2003 година. За периодот после 7 мај 2003 година, без оглед кога барањето за денационализација е поднесено, располагање со имот-предмет на денационализацијата е дозволено и правните дела и едностраните изјави на волја не се ништовни. Повикувањето на ништовност на правните дела при исполнувањето на условите од овој закон единствено е можно, доколку претходно во јавните книги за недвижности било прибележано поднесеното барање за денационализација, врз основа на акт на органот кој ја води постапката за денационализација.

Според последните измени на Законот, објавени во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 72/2010, автентичното толкување на овој член е преточено во законска норма, па така членот 64 од Законот се менува и гласи:

“Во период од пет години од денот на влегувањето во сила на овој закон заклучно со 7 мај 2003 година, не е дозволено располагање со имотот што е предмет на денационализација, како и искористување на таков имот со кој се создаваат обврски за барателот.

По истекот на периодот од ставот 1 на овој член, без оглед кога е поднесено барање за денационализација, располагањето со имотот што е предмет на денационализација како и искористување на таков имот со кој се создаваат обврски за барателот, е дозволено.

Склучените правни дела и дадените еднострани изјави на волја во периодот од ставот 1 на овој член, а со кои се располагало со имот предмет на денационализација или се искористил таков имот со кој се создале обврски за барателот се ништовни, само доколку поднесеното барање за денационализација до истекот на периодот од ставот 1 на овој член било прибележано во јавната книга за запишување на правата на недвижностите врз основа на акт на органот кој ја води постапката за денационализација.“

Од анализата на наведените законски одредби произлегува дека барање за денационализација може да се поднесе заклучно со 31 декември 2007 година.

За барања поднесени до 7 мај 2003 година (пет години по влегување во сила на Законот), може да се врати имот или да се даде надомест.

За барања поднесени по 7 мај 2003 година (заклучно со 31 декември 2007 година), може да се бара надоместок, а имот ќе се врати само доколку не настапиле правни и фактички пречки до денот на мериторното одлучување од органот за денационализација, односно судот.

До 7 мај 2003 година не е дозволено располагање со имотот што е предмет на денационализација, како и искористување на таков имот со кое се создаваат обврски за барателот. За периодот после 7 мај 2003 година, и покрај фактот што барања за денационализација можат да се поднесат заклучно со 31 декември 2007 година, располагање со имот - предмет на денационализацијата е дозволено.

Склучените правни дела и дадените еднострани изјави на волја во периодот до 7 мај 2003 година, а со кои се располагало со имот предмет на денационализација или се искористил таков имот со кој се создале обврски за барателот биле ништовни безусловно, се до

последните законски измени од 2010 година, со кои се воведува посебен услов потребен за ништовност на таквите правни дела, според кој, ваквите дела се ништовни само доколку поднесеното барање за денационализација до 7 мај 2003 година било прибележано во јавната книга за запишување на правата на недвижностите врз основа на акт на органот кој ја води постапката за денационализација.

При вака утврдена правна и фактичка состојба, произлегува дека дополнувањето на членот 49 од Законот со нов став 5 (член 1 од оспорениот закон), е во функција на прецизирање на состојбата околу враќањето на имотот, односно дека имотот ќе се врати само доколку не настапиле правни и фактички пречки до денот на одлучувањето, поради што, според Судот, ова дополнување на Законот нема суштински промени, туку е само прецизирање на она што и претходно одредбата го уредувала, така што не е ниту во интерес, ниту на штета на барателите во денационализацијата и не може да се прифати тврдењето во иницијативата дека има ретроактивно дејство, ниту се повредени правата утврдени со Уставот.

Пред Судот, меѓутоа, основано се наметнува заклучок дека законската измена извршена со член 4 од оспорениот закон, практично значи воведување ретроактивно дејство на законот, кое не е поповолно за граѓаните. Имено, се до последната измена на член 64 од Законот во 2010 година, располагањето со имот предмет на денационализацијата или искористување на таков имот во периодот до 7 мај 2003 година не било дозволено, а правните дела и едностраните изјави на волја што биле во спротивност со таквата забрана, биле ништовни ако барањето за денационализација е поднесено заклучно до 7 мај 2003 година. Тоа значи дека постоела апсолутна забрана за располагање со имотот предмет на денационализација, без никакви дополнителни услови, на кој начин всушност се заштитувал имотот предмет на денационализацијата и правата на поранешните сопственици или на нивните наследници врз тој имот, со што се овозможувало остварување на целта на законот - враќање на имотот на поранешните сопственици, односно нивните наследници.

Според последната измена на членот 64 од Законот, располагањето со имот предмет на денационализацијата или искористување на таков имот во периодот до 7 мај 2003 година и понатаму не е дозволено, но тоа сега се амортизира на начин што се

определува дека склучените правни дела и дадените еднострани изјави на волја заклучно до 7 мај 2003 година, а со кои се располагало со имот предмет на денационализација или се искористил таков имот со кој се создале обврски за барателот се ништовни, само доколку поднесеното барање за денационализација до истекот на периодот од ставот 1 на овој член било прибележано во јавната книга за запишување на правата на недвижностите врз основа на акт на органот кој ја води постапката за денационализација.

Тоа несомнено значи дека 12 години по донесувањето и влегувањето во сила на Законот за денационализација и неговата примена, законодавецот прави измени во Законот од суштинска природа, со кои се менуваат правилата на постапување во постапката за денационализација, и тоа наназад, за периодот кој се однесува на состојби од првите 5 години од отпочнувањето на процесот на денационализација, во ситуација кога сеуште постојат голем број на барања за денационализација, поднесени во тој период, кои не по вина на барателите, сеуште не се решени, затоа што постапката за нивното решавање е во тек или пак сеуште не започнала. Според последните законски измени, овие лица – баратели на правото за денационализација, не по своја вина, ќе бидат ставени во понеповолна положба во однос на барателите чии барања се решени до последната законска измена, кои барања исто така се однесуваат за истиот период од процесот за денационализација, на начин што можноста за враќање во сопственост на имотот – предмет на денационализацијата, односно заштитата од негово отуѓување во наведениот период, сега е условено со прибелешка во јавната книга за запишување на правата на недвижностите врз основа на акт на органот кој ја води постапката за денационализација, што несомнено остава простор за располагање и користење на таквиот имот без закана за ништовност на таквите дејства, а што води кон тоа на барателите на денационализација наместо да им се враќа во сопственост национализираниот имот, да им се определува надомест. Според Судот, фактот што наведената прибелешка во јавните книги е обврска на органот и не зависи од волјата на самата странка, а органот, пред последните законски измени, немал законска обврска тоа да го прави, очигледно ги доведува во нерамноправна положба во постапката за денационализација граѓаните кои поднеле барање за денационализација во законски пропишаниот рок, чии барања се решени без постоење на наведениот услов, во однос на граѓаните кои исто така поднеле барање за денационализација во истиот законски рок, а чии барања треба дополнително да се решат согласно наведениот услов.

Уставното начело за забрана на повратното дејство на законите значи забрана за примена на законите во правни ситуации и односи што настанале пред нивното влегување во сила, односно законите дејствуваат само врз новите правни ситуации и односи што настануваат по нивното влегување во сила. Дозволен исклучок од ова правило е ако повратното дејство на законот е поповолно за граѓаните, што е невозможно да се утврди дека постои во конкретниов случај. Во конкретниов случај, според мислењето на Судот, повратното дејство на Законот, пропишано со измените на членот 64 став 3 од Законот, воведува нееднаквост на граѓаните во постапката за денационализација, а со тоа и повреда на правната сигурност на граѓаните, како елемент на начелото на владеењето на правото.

Според Судот, неприфатливо од уставно-правен аспект е образложението дадено во мислењето на Владата на Република Македонија доставено по повод поднесената иницијатива за оценување на уставноста на ова законско решение (акт бр. 51-3806/1 од 27.07.2010 година) според кое неосновани биле наводите дека со оспорената одредба се повредувало правото на сопственост, бидејќи поранешните сопственици или нивните наследници во случај на располагање со имотот предмет на денационализација не го губеле правото на обештетување со друг вид надомест. И покрај тоа што со иницијативите се оспорува целиот член 4 од Законот за изменување и дополнување на Законот за денационализација, односно членот 64 од интегралниот текст на Законот, според Судот, наводите за оспорување на уставноста на оваа одредба всушност се однесуваат на ставот 3 на членот 64 од Законот, во делот: „само доколку поднесеното барање за денационализација до истекот на периодот од ставот 1 на овој член било прибележано во јавната книга за запишување на правата на недвижностите“, а не и на останатите одредби во овој член.

Тргувајќи од наведеното, пред Судот се постави прашањето за согласноста на членот 64 став 3 од Законот, во делот: „само доколку поднесеното барање за денационализација до истекот на периодот од ставот 1 на овој член било прибележано во јавната книга за запишување на правата на недвижностите.“ со член 8 став 1 алинеја 3, член 9, член 51 и член 52 став 4 од Уставот.

6. Со член 5 од последните измени на Законот, од примената на одредбите на член 1 (член 49 став 5 од интегралниот текст) и член 4 (член 64 од интегралниот текст) од Законот се

изземаат предметите по кои баратели за денационализација се верските храмови, манастири и вакафи, како и предметите по кои предмет за денационализација е земјоделско земјиште.

Според мислењето на Судот, тоа значи дека одредбите од Законот според кои органот за денационализација, односно судот за уваженото барање по 7 мај 2003, ќе определи надоместок, а ќе врати имот само доколку не настапиле правни или фактички пречки до денот на мериторното одлучување, како и одредбата според која склучените правни дела и дадените еднострани изјави на волја во периодот до 7 мај 2003, а со кои се располагало со имот предмет на денационализација или се искористил таков имот со кој се создале обврски за барателот се ништовни, само доколку поднесеното барање за денационализација до истекот на тој период било прибележано во јавната книга за запишување на правата на недвижностите врз основа на акт на органот кој ја води постапката за денационализација, нема да се применуваат по предметите по кои барател за денационализација се верските храмови, манастири и вакафи, како и по предметите по кои предмет на денационализација е земјоделско земјиште. Ваквото законско решение практично значи дека законодавецот ги исклучува верските храмови, манастири и вакафи, како баратели за денационализација, како и земјоделското земјиште, кое е предмет на денационализација, од правилата на постапување кои ги пропишува за сите други баратели на денационализација (граѓани) и за сите други категории на имот кој е предмет на денационализација (градежно земјиште, недвижности), со што произлегува дека за нив ќе важат поинакви услови кога станува збор за денационализацијата.

Според Судот, основано се поставува прашањето дали со наведеното законско решение неосновано се нарушува уставното начелото за еднаквост на граѓаните пред Уставот и законите, во однос на постапките за денационализација кои се спроведуваат во Република Македонија.

Со Законот за денационализација, имено, се определуваат условите и постапката за враќање на имотот и видот, условите и постапката за давање надомест за имот одземен во корист на државата (член 1). Според член 1-а од истиот закон, се враќа имот на физички лица и на верски храмови, манастири и вакафи одземени по 2 август 1944 година, при што потоа се наведени основите за негово одземање.

Наведените и другите одредби на Законот за денационализација упатуваат дека законодавецот ги прифатил физичките лица, црквите, манастирите и вакафите како легитимни носители на правото на денационализација, под исти услови утврдени со Законот. Таквото решение на законодавецот е во согласност и со Амандманот VII на Уставот, според кој Македонската православна црква, како и Исламската верска заедница во Македонија, Католичката црква, Евангелско - Методистичката црква, Еврејската заедница и другите верски заедници и религиозни групи се одвоени од државата и се еднакви пред законот.

При таква правна и фактичка состојба, според Судот, статусот на барателите на денационализацијата (верските храмови, манастири и вакафи), сам по себе, не може да биде основ за различен режим за нив во постапката за денационализација, дополнително што тоа се прави со измени на Законот кои се носат по 12 години спроведување на постапка за денационализација, во која и овие баратели имале исти права и обврски како и другите баратели на денационализација.

Според Судот, истото се однесува и на изземањето на земјоделското земјиште – предмет на денационализација од пропишаниот режим на денационализација, односно не постои основ со измените на Законот, земјоделското земјиште да биде подведено под различен режим на денационализација во однос на другите категории на земјиште и недвижности кои можат да бидат предмет на денационализација и тоа по 12 години спроведување на постапки за денационализација, во кои земјоделското земјиште се третираше на ист начин како и другото земјиште и недвижности кои биле предмет на денационализација.

Останува притоа нејасно кој бил мотивот законодавецот да го пропише наведениот исклучок од правилото, особено што таквото законско решение не било предвидено при доставувањето на Предлогот за изменување и дополнување на Законот за денационализација со наведените одредби (видно од Предлогот и образложението), ниту пак Владата дава било какво објаснување за таквото законско решение во одговорот доставен до Уставниот суд по повод наводите во иницијативите (акт бр. 51-3806/1 од 27.07.2010 година).

Тргувајќи од наведеното, пред Судот се постави прашањето за согласноста на член 5 од Законот за изменување и

дополнување на Законот за денационализација со член 8 став 1 алинеја 3, член 9 и член 51 од Уставот.

7 Со член 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за денационализација, се брише член 57 од Законот за денационализација, а со член 3 од истиот закон се пропишува дека против решението на органот за денационализација може да се поведе управен спор. Тоа практично значи дека се укинува правото на жалба против решението на органот за денационализација и веднаш ќе може да се поведе управен спор против таквото решение.

Според Амандман XXI со кој е заменет член 15 од Уставот на Република Македонија, се гарантира правото на жалба против одлуките донесени во постапка во прв степен пред суд.

Правото на жалба или друг вид на правна заштита против поединечните правни акти донесени во постапка во прв степен пред орган на државната управа или организација и други органи што вршат јавни овластувања се уредува со закон.

Според член 50 став 2 од Уставот се гарантира судска заштита на законитост на поединечните акти на државната управа и на другите институции што вршат јавни овластувања.

Од наведеното произлегува дека со Уставот се гарантира правото на жалба само на одлуки донесени во прв степен пред суд, а правото на жалба против поединечните правни акти донесени во постапка во прв степен пред орган на државната управа или организација и друг орган што вршат јавни овластувања на определен начин е релативизирано, односно не е веќе уставна гаранција како што тоа беше порано, туку тоа е препуштено да се уреди со закон.

Наведениот уставен амандман остава простор во одредена управна постапка, како што е постапката за денационализација, да не се гарантира право на жалба против поединечниот управен акт, но притоа нужно е да се обезбеди правото на судска заштита против таквите акти, што во конкретниот случај е сторено преку можноста против решението на органот за денационализација да се поведе управен спор. Оттука, ваквата определба на законодавецот која е во насока на создавање законски услови за скратување на времетраењето на постапката за денационализација и овозможување позабрзано одвивање на овој процес, не е во несогласност со наведениот уставен амандман,

поради што пред Судот не се постави прашањето за согласноста на член 3 од Законот за изменување и дополнување на Законот за денационализација со одредбите на Уставот на кои се повикува иницијативата.

8. Со член 6 од Законот за изменување и дополнување на Законот за денационализација се уредува преодниот режим на постапување во однос на постапките за денационализација започнати до денот на влегување во сила на овие законски измени со кои се укинува правото на жалба и се воведува право на директна судска заштита против решенијата за денационализација донесени од органот за денационализација во прв степен. Така, се определува дека на постапките за денационализација започнати до денот на влегување во сила на овие законски измени за кои не се донесени првостепени решенија, постапката ќе продолжи според одредбите на овој закон; на постапките по предметите по кои постапува надлежната Второстепена комисија на Владата на Република Македонија или за кои се води управен спор ќе се применуваат одредбите од Законот без да се земат предвид последните законски измени, а на постапките по предметите кои ќе бидат вратени на повторно постапување пред органот за денационализација, ќе се применуваат одредбите од овој закон. Тоа значи дека законодавецот определил дека во сите случаи кога по влегувањето во сила на последните законски измени, ќе треба да се донесе решение за денационализација од страна на органот за денационализација (првично или повторно, како резултат на повторување на постапката), против таквото решение нема да може да се изјави жалба, туку ќе може директно да се поведе управен спор, а пак на сите започнати постапки по кои веќе е изјавена жалба пред надлежната второстепена комисија или по кои веќе се води управен спор пред надлежниот суд, постапката ќе продолжи според законските одредби пред нивното последно изменување, кои дозволуваа прво право на жалба, па дури потоа право на судска заштита. При ваква правна и фактичка состојба, со иницијативите се покренува прашањето дали ова законско решение не води до целосна нерамноправност на барателите на денационализација и до понатамошно прифаќање на досегашната неефикасност во спроведувањето на постапката за денационализација.

Според Судот, ваквите наводи во иницијативата се неосновани. Ова од причина што постои уставен основ за скратување на времетраењето на постапката за денационализација со овозможување на директна судска заштита против донесеното решение за денационализација, без претходно поднесена жалба на

истото (образложено во точката 7 на ова решение), при што со оспорената одредба законодавецот го утврдува преодниот режим во однос на постапките кои веќе се во тек, на начин што определува во иднина, по влегување во сила на измените на Законот, примена на исти правила на постапување за сите постапки во иста фаза, со што овозможува законот подеднакво да се применува кон сите кои се во иста правна и фактичка ситуација.

Поаѓајќи од напред наведеното, Судот не го прифати наводот дека со оспорениот член се повредувал принципот на владеештвото на правото и се доведувале граѓаните во нерамноправна положба, поради што не го постави прашањето за согласноста на член 6 од Законот за изменување и дополнување на Законот за денационализација со член 8 став 1 алинеја 3, член 9 и член 51 од Уставот.

9. Тргувајќи од наведеното, Судот оцени дека не се исполнети условите од член 27 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, до донесување на конечна одлука, Судот да донесе решение за запирање на извршувањето на поединечни акти или дејствија што се преземени врз основа на оспорените одредби.

10. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

11. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот, д-р Трендафил Ивановски и судиите: д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Бранко Наумоски, Игор Спировски и д-р Гзиме Старова, а во однос на член 5 од Законот за изменување и дополнување на Законот за денационализација („Службен весник на Република Македонија“ бр.72/2010), решението е донесено со мнозинство гласови. (У.бр.115/2010, У.бр.120/2010, У.бр.123/2010)

78.

У.бр.82/2011

- Закон за денационализација

- *Law on Denationalisation*

- Доколку Судот во постапка по друг предмет се произнел за согласноста на конкретна оспорена одредба со Устав или закон, но формална одлука за неповедување на постапка не донел, постојат деловнички пречки новоподнесената иницијатива да се отфрли заради постоење на пресудена работа, од кои причини Судот ќе донесе решение за неповедување на постапка.

- *If in a procedure on another case the Court stated its view about the accordance of a concrete contested provision with the Constitution or law, but did not take a formal decision not to initiate a procedure, there are procedural obstacles for the newly submitted initiative to be dismissed on grounds of the existence of an adjudicated matter, for which reasons the Court will pass a resolution not to initiate a procedure.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992) на седницата одржана на 18 мај 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 64 став 1, став 2 и став 3 во делот: „Склучените правни дела и дадените еднострани изјави на волја во периодот од ставот 1 на овој член, а со кои се располагало со имот предмет на денационализација или се искористил таков имот со кој се создале обврски за барателот се ништовни“ од Законот за денационализација („Службен весник на Република Македонија“ бр.20/1998, 31/2000, 42/2003, 44/2007, 20/2007 и 171/2010).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување на постапка за оценување на уставноста на член 64 став 3 во делот: “само доколку поднесеното барање за денационализација до истекот на периодот од ставот 1 на овој член било прибележано во јавната книга за запишување на правата на недвижностите врз основа на акт на органот кој ја води постапката за денационализација“ од Законот означен во точката 2 од ова решение.

3. Владимир Стефановски од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на членот 64 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Иницијативата започнува со цитирање на членот 4 од Законот за изменување и дополнување на Законот за денационализација, со кој членот 64 од основниот текст на Законот е изменет, па се наведува дека со оспорената одредба им се дозолувало на државните органи да го продаваат и оној имот за кој се уште течела постапка за денационализација, односно имотот кој не им бил вратен на барателите до 7 мај 2003 година, од каде произлегувало дека Државата таквиот имот ќе можела слободно да го продава по цена која самата ќе ја определува. Еден од многуте случаи бил и случајот со имотот на неговото семејство Ризеви од Битола.

Во натамошниот текст на иницијативата е изнесена хронологијата на управната постапка што се води за имотот што требало да му биде вратен на семејството на подносителот на барањето со појаснување дека наместо враќање на имот во површина од 6.099 м² на учесниците во постапката им бил определен надоместок во висина од по 110 денари за квадратен метар или вкупен износ од 672.795,00 денари.

Со оглед на тоа што со оспорената одредба граѓаните се ставале во нееднаква положба, се предвидувало ретроактивно-повратно дејство со кое се намалувале правата на граѓаните и тоа не по вина на граѓаните, туку по вина на Државата произлегувало дека оспорениот член 4 од Законот не е во согласност со членот 9 став 2, членот 30 став 3, членот 51 и членот 52 став 4 од Уставот.

Од наведените причини во иницијативата се предлага Судот да донесе решение согласно членот 27 од Деловникот, а согласно членот 112 од Уставот да ја поништи оспорената одредба.

Со писмо Р.бр.29/2011 од 30 март 2011 година подносителот на иницијативата е известен дека Судот веќе одлучувал за прашањето покренато со предметната иницијатива, за што му се доставени примероци од Решението У.бр.143/2007 од 14 мај 2008 година, Решението У.бр.115/2010, У.бр.120/2010 и У.бр.123/2010 од 20 октомври 2010 година и Одлуката У.бр.115/2010, У.бр.120/2010 и У.бр.123/2010 од 12 јануари 2011 година. Во наведениот допис е напоменато доколку подносителот на иницијативата бара повторно да се одлучува за истата работа за тоа да го извести Судот во рок од 7 дена по приемот на известувањето.

Во определениот рок подносителот на иницијативата го извести Судот дека бара повторно произнесување за истото прашање.

4. Судот на седницата утврди дека според содржината на оспорениот член 4 од Законот содржината на членот 64 од Законот се менува и гласи:

“Во период од пет години од денот на влегувањето во сила на овој закон заклучно со 7 мај 2003 година, не е дозволено располагање со имотот што е предмет на денационализација, како и искористување на таков имот со кој се создаваат обврски за барателот (став 1).

По истекот на периодот од ставот 1 на овој член, без оглед кога е поднесено барање за денационализација, располагањето со имотот што е предмет на денационализација како и искористување на таков имот со кој се создаваат обврски за барателот, е дозволено (став 2).

Склучените правни дела и дадените едностранни изјави на волја во периодот од ставот 1 на овој член, а со кои се располагало со имот предмет на денационализација или се искористил таков имот со кој се создале обврски за барателот се ништовни, само доколку поднесеното барање за денационализација до истекот на периодот од ставот 1 на овој член било прибележано во јавната книга за запишување на правата на недвижностите врз основа на акт на органот кој ја води постапката за денационализација (став 3).“

5. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, владеењето на правото претставува една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 9 став 2 од Уставот граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Согласно член 51 став 1 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Согласно член 52 став 4 од Уставот, законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога е тоа поповолно за граѓаните.

Согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Со Законот за денационализација се определуваат условите и постапката за враќање на имотот и видот, условите и постапката за давање на надоместот за имот одземен во корист на државата. Со донесувањето на Законот за денационализација, на поранешните сопственици и нивните наследници им е признаено правото на враќање во сопственоста и правото на надомест на одземениот имот.

Законот за денационализација е влезен во сила на 7 мај 1998 година, по објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“ бр.20/1998.

Законот има пет измени и дополнувања („Службен весник на Република Македонија“ бр.31/2000, 42/2003, 44/2007, 20/2007 и 171/2010), а Собранието на Република Македонија има дадено автентично толкување на две одредби од Законот, меѓу кои и на членот 64 од Законот („Службен весник на Република Македонија“ бр.20/2009.).

Со предметната иницијатива се оспорува членот 4 од Законот за изменување и дополнување на Законот за денационализација, („Службен весник на Република Македонија“ бр.72/2010) со кој е изменет членот 64 од основниот текст на Законот.

Наведената одредба била предмет на уставно-судска анализа во постапката по предметот У.бр.115/2010, У.бр.120/2010 и

У.бр.123/2010 од аспект на нејзината согласност со член 8 став 1 алинеја 3, член 9 став 2, член 51 и член 52 став 4 од Уставот. Инаку, во овој предмет Судот донел Решение од 20 октомври 2010 и Одлука под истите броеви од 12 јануари 2011 година со која, меѓу другото, интервенирал во дел од членот 64 став 3 од целината на Законот.

Во постапката по предметот при донесувањето на решението и на одлуката Судот ги завземал следните гледишта:

„За уставносудската анализа на оспорените одредби од Законот, битно е дека денационализацијата преставува мерка на државата, изразена преку законски акт со која се враќа во сопственост некој претходно одземен имот, односно се враќа правото на сопственост, при што доколку враќањето е невозможно (поради тоа што на тој имот во меѓувреме бил утврден јавен интерес или тој воопшто не може да се врати поради тоа што престанал да постои), државата обезбедува надомест.

По однос на прашањето покренато со иницијативите за ретроактивното важење на член 4 од оспорениот закон (член 64 од интегралниот текст на Законот), како и на повредата на начелото на владеењето на правото и еднаквоста на граѓаните пред Уставот и законите, повредени со наведените членови од Законот, се наметна потреба од анализа на наведената законска одредба, во однос на нејзината содржина при сите законски измени.

Членот 64 пред неговите измени и дополнувања, гласел:

„Со денот на влегувањето во сила на овој закон не е дозволено располагање со имотот што е предмет на денационализација, како и искористување на таков имот со кое се создаваат обврски за барателот.

Правните дела и едностраните изјави на волја што се во спротивност со став 1 на овој член се ништовни.“

Со измените на Законот објавени во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 44/2007, во членот 64 став 2 по зборот "ништовни" точката се брише и се додаваат зборовите: "ако барањето за денационализација е поднесено во рокот од пет години од денот на влегувањето во сила на Законот за денационализација, а заклучно до 7 мај 2003 година".

Собранието на Република Македонија има дадено автентично толкување на член 64 од Законот за денационализација („Службен весник на Република Македонија“ бр. 20/2009), според кое: „Одредбата од членот 64 од Законот за денационализација треба да се толкува така што забраната за располагање со имотот предмет на денационализацијата во смисла на членот 64, а во врска со членот 49 од Законот за денационализација („Службен весник на Република Македонија“ бр. 20 /1998, 31/2000, 42/2003 и 44/2007), се однесува за период од пет години од денот на влегувањето во сила на Законот за денационализација („Службен весник на Република Македонија“ бр. 20 /1998), што значи за периодот од 7 мај 1998 година до 7 мај 2003 година. За периодот после 7 мај 2003 година, без оглед кога барањето за денационализација е поднесено, располагање со имот-предмет на денационализацијата е дозволено и правните дела и едностраните изјави на волја не се ништовни. Повикувањето на ништовност на правните дела при исполнувањето на условите од овој закон единствено е можно, доколку претходно во јавните книги за недвижности било прибележано поднесеното барање за денационализација, врз основа на акт на органот кој ја води постапката за денационализација.

Според последните измени на Законот, објавени во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 72/2010, автентичното толкување на овој член е преточено во законска норма, па така членот 64 од Законот се менува и гласи:

“Во период од пет години од денот на влегувањето во сила на овој закон заклучно со 7 мај 2003 година, не е дозволено располагање со имотот што е предмет на денационализација, како и искористување на таков имот со кој се создаваат обврски за барателот.

По истекот на периодот од ставот 1 на овој член, без оглед кога е поднесено барање за денационализација, располагањето со имотот што е предмет на денационализација како и искористување на таков имот со кој се создаваат обврски за барателот, е дозволено.

Склучените правни дела и дадените едностранни изјави на волја во периодот од ставот 1 на овој член, а со кои се располагало со имот предмет на денационализација или се искористил таков имот со кој се создале обврски за барателот се ништовни, само доколку поднесеното барање за денационализација до истекот на периодот од ставот 1 на овој член било прибележано во јавната книга за запишу-

вање на правата на недвижностите врз основа на акт на органот кој ја води постапката за денационализација.“

Од анализата на наведените законски одредби произлегува дека барање за денационализација може да се поднесе заклучно со 31 декември 2007 година.

За барања поднесени до 7 мај 2003 година (пет години по влегување во сила на Законот), може да се врати имот или да се даде надомест.

За барања поднесени по 7 мај 2003 година (заклучно со 31 декември 2007 година), може да се бара надоместок, а имот ќе се врати само доколку не настапиле правни и фактички пречки до денот на мериторното одлучување од органот за денационализација, односно судот.

До 7 мај 2003 година не е дозволено располагање со имотот што е предмет на денационализација, како и искористување на таков имот со кое се создаваат обврски за барателот. За периодот после 7 мај 2003 година, и покрај фактот што барања за денационализација можат да се поднесат заклучно со 31 декември 2007 година, располагање со имот-предмет на денационализацијата е дозволено.

Склучените правни дела и дадените едностранни изјави на волја во периодот до 7 мај 2003 година, а со кои се располагало со имот предмет на денационализација или се искористил таков имот со кој се создале обврски за барателот биле ништовни безусловно, се до последните законски измени од 2010 година, со кои се воведува посебен услов потребен за ништовност на таквите правни дела, според кој, ваквите дела се ништовни само доколку поднесеното барање за денационализација до 7 мај 2003 година било прибележано во јавната книга за запишување на правата на недвижностите врз основа на акт на органот кој ја води постапката за денационализација.

Пред Судот, основано се наметнува заклучок дека законската измена извршена со член 4 од оспорениот закон, практично значи воведување ретроактивно дејство на законот, кое не е поповолно за граѓаните. Имено, се до последната измена на член 64 од Законот во 2010 година, располагањето со имот предмет на денационализацијата или искористување на таков имот во периодот

до 7 мај 2003 година не било дозволено, а правните дела и едностраните изјави на волја што биле во спротивност со таквата забрана, биле ништовни ако барањето за денационализација е поднесено заклучно до 7 мај 2003 година. Тоа значи дека постоела апсолутна забрана за располагање со имотот предмет на денационализација, без никакви дополнителни услови, на кој начин всушност се заштитувал имотот предмет на денационализацијата и правата на поранешните сопственици или на нивните наследници врз тој имот, со што се овозможувало остварување на целта на законот-враќање на имотот на поранешните сопственици, односно нивните наследници.

Според последната измена на членот 64 од Законот, располагањето со имот предмет на денационализацијата или искористување на таков имот во периодот до 7 мај 2003 година и понатаму не е дозволено, но тоа сега се амортизира на начин што се определува дека склучените правни дела и дадените еднострани изјави на волја заклучно до 7 мај 2003 година, а со кои се располагало со имот предмет на денационализација или се искористил таков имот со кој се создале обврски за барателот се ништовни, само доколку поднесеното барање за денационализација до истекот на периодот од ставот 1 на овој член било прибележано во јавната книга за запишување на правата на недвижностите врз основа на акт на органот кој ја води постапката за денационализација.

Тоа несомнено значи дека 12 години по донесувањето и влегувањето во сила на Законот за денационализација и неговата примена, законодавецот прави измени во Законот од суштинска природа, со кои се менуваат правилата на постапување во постапката за денационализација, и тоа наназад, за периодот кој се однесува на состојби од првите 5 години од отпочнувањето на процесот на денационализација, во ситуација кога сеуште постојат голем број на барања за денационализација, поднесени во тој период, кои не по вина на барателите, сеуште не се решени, затоа што постапката за нивното решавање е во тек или пак сеуште не започнала. Според последните законски измени, овие лица–баратели на правото за денационализација, не по своја вина, ќе бидат ставени во понеповолна положба во однос на барателите чии барања се решени до последната законска измена, кои барања исто така се однесуваат за истиот период од процесот за денационализација, на начин што можноста за враќање во сопственост на имотот–предмет на денационализацијата, односно заштитата од негово отуѓување во наведениот период, сега е условено со прибелешка во јавната книга за запишување на правата на недвижностите врз основа на акт на органот кој ја

води постапката за денационализација, што несомнено остава простор за располагање и користење на таквиот имот без закана за ништовност на таквите дејства, а што води кон тоа на барателите на денационализација наместо да им се враќа во сопственост национализираниот имот, да им се определува надомест. Според Судот, фактот што наведената прибелешка во јавните книги е обврска на органот и не зависи од волјата на самата странка, а органот, пред последните законски измени, немал законска обврска тоа да го прави, очигледно ги доведува во нерамноправна положба во постапката за денационализација граѓаните кои поднеле барање за денационализација во законски пропишаниот рок, чии барања се решени без постоење на наведениот услов, во однос на граѓаните кои исто така поднеле барање за денационализација во истиот законски рок, а чии барања треба дополнително да се решат согласно наведениот услов.

Уставното начело за забрана на повратното дејство на законите значи забрана за примена на законите во правни ситуации и односи што настанале пред нивното влегување во сила, односно законите дејствуваат само врз новите правни ситуации и односи што настануваат по нивното влегување во сила. Дозволен исклучок од ова правило е ако повратното дејство на законот е поповолно за граѓаните, што е невозможно да се утврди дека постои во конкретниов случај. Во конкретниов случај, според мислењето на Судот, повратното дејство на Законот, пропишано со измените на членот 64 став 3 од Законот, воведува нееднаквост на граѓаните во постапката за денационализација, а со тоа и повреда на правната сигурност на граѓаните, како елемент на начелото на владеењето на правото.

Според Судот, неприфатливо од уставно-правен аспект е образложението дадено во мислењето на Владата на Република Македонија доставено по повод поднесената иницијатива за оценување на уставноста на ова законско решение (акт бр. 51-3806/1 од 27.07.2010 година) според кое неосновани биле наводите дека со оспорената одредба се повредувало правото на сопственост, бидејќи поранешните сопственици или нивните наследници во случај на располагање со имотот предмет на денационализација не го губеле правото на обештетување со друг вид надомест. И покрај тоа што со иницијативите се оспорува целиот член 4 од Законот за изменување и дополнување на Законот за денационализација, односно членот 64 од интегралниот текст на Законот, според Судот, наводите за оспорување на уставноста на оваа одредба всушност се однесуваат на ставот 3 на членот 64 од Законот, во делот: „само доколку поднесеното барање за денационализација до истекот на периодот од

ставот 1 на овој член било прибележано во јавната книга за запишување на правата на недвижностите“, а не и на останатите одредби во овој член.

Тргувајќи од наведеното, Судот оцени дека членот 64 став 3 од Законот, во делот: „само доколку поднесеното барање за денационализација до истекот на периодот од ставот 1 на овој член било прибележано во јавната книга за запишување на правата на недвижностите.“ не е во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, член 9, член 51 и член 52 став 4 од Уставот.“

Врз основа на увидот направен во предметот У.бр.115/2010, У.бр.120/2010 и У.бр.123/2010 произлегува дека Судот се произнел за согласноста на целината на оспорениот член 4 од Законот за изменување и дополнување на Законот за денационализација („Службен весник на Република Македонија“ бр.72/2010), односно членот 64 од целината на Законот со член 8 став 1 алинеја 3, член 9, член 51 и член 52 став 4 од Уставот. Меѓутоа, формална одлука за неповедување на постапка за ставот 1, ставот 2 и ставот 3 во делот: „Склучените правни дела и дадените едностранни изјави на волја во периодот од ставот 1 на овој член, а со кои се располагало со имот предмет на денационализација или се искористил таков имот со кој се создале обврски за барателот се ништовни“ од членот 64 од Законот не е донесена. Ова од причина што Судот оценил дека акцентот во иницијативите бил ставен на несогласноста на членот 64 став 3 во делот: „само доколку поднесеното барање за денационализација до истекот на периодот од ставот 1 на овој член било прибележано во јавната книга за запишување на правата на недвижностите врз основа на акт на органот кој ја води постапката за денационализација“ од Законот за денационализација („Службен весник на Република Македонија“ бр.31/2000, 42/2003, 44/2007, 20/2007, 14/2009, 20/2009 и 72/2010).

Според тоа, Судот за истата работа веќе одлучувал, но како не донел формална одлука за неповедување на постапка за член 4 став 1 и 2 и означениот дел од ставот 3 од Законот, односно членот 64 став 1 и 2 и означениот дел од ставот 3 од целината на Законот постојат деловнички пречки предметната иницијатива да се отфрли поради постоење на пресудена работа. Оттаму, имајќи предвид дека Судот во целост се произнел за суштината на работите, но не донел формална одлука за согласноста на наведените одредби со Уставот Судот оцени дека по повод оваа иницијатива треба да се донесе формална одлука за неповедување на постапка за оценување на

нивната согласност со уставните одредби на кои се повикува подносителот на иницијативата. Во секој случај Судот имаше предвид и тоа дека во предметната иницијатива не се презентираат основи кои сами по себе или во врска со изнесуваните основи во поранешните иницијативи би довеле до поинакво одлучување.

6. Судот, по однос на членот 64 став 3 во делот: “само доколку поднесеното барање за денационализација до истекот на периодот од ставот 1 на овој член било прибележано во јавната книга за запишување на правата на недвижностите врз основа на акт на органот кој ја води постапката за денационализација“ од Законот оцени дека се исполнети условите за отфрлање на иницијативата согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот. Ова од причина што овој дел од одредбата сметано од 24 јануари 2011 година (ден кога во „Службен весник на Република Македонија,, е објавена укинувачката одлука на Уставниот суд У.бр.115/2010, У.бр.120/2010 и У.бр.123/2010 од 12 јануари 2011 година) повеќе не е дел од правниот поредок на Република Македонија, што преставува процесна пречка за постапување на Судот.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.82/2011)

79.

У.бр.208/2010

- Примена на Законот за катастар на недвижности

- Application of the Law on Cadastre and Immovables

- Оспорената одредба од законот нема повратно дејство и се однесува на оние постапки кои сеуште траат и се во определена фаза од постапката.

- The contested provision of the Law does not have a retroactive effect and applies only to those procedures that are still pending and are at a certain stage of the proceedings.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 2 февруари 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 206 од Законот за катастар на недвижности („Службен весник на Република Македонија“ бр.40/2008 и 158/2010).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на член 206 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспорениот член не бил во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, член 51 и 52 став 4 од Уставот на Република Македонија. Ова од причина што со оспорената одредба законодавецот немал исти критериуми спрема сите започнати предмети за решавање на предметот за запишување на правата на недвижностите пред денот на влегувањето во сила на Законот, туку вршел раздвојување на започнатите предмети кои ќе продолжат во согласност со одредбите на новодонесениот закон и за започнатите предмети кои ќе продолжат во согласност со одредбите на Законот кој престанал да важи (член 223 став 1).

Понатаму, подносителот наведува дека законодавецот за донесување на оспорената одредба немал основ во Уставот. Од содржината на оспорениот член произлегувало дека поднесените барања до денот на влегувањето во сила на овој закон за запишување на правата на недвижностите ќе се решавале според новиот Закон што значи сите подносиители на наведените права кои

овие права ги стекнале според досегашниот закон кој престанал да важи користењето на тие права ќе се врши според условите на новиот Закон, што претставувало повреда на правото на сигурност на граѓаните како елемент на владеење на правото. Според подносителот, барањата што биле поднесени требало да се решат според прописите кои важеле во моментот на поднесување на барањето и не можело да се доведува во прашање остварувањето на наведените права поради донесување нов закон.

Од друга страна, со оспорениот член се создавала правна ситуација, односно можност да се применува законот и на односи кои биле поднесени пред неговото влегување во сила со што законот имал повратно дејство.

3. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 206 од Законот „Решавањето на предметите за запишување на правата на недвижностите, за спроведување на промени во катастарот на недвижностите, за издавање на податоци од премерот и катастарот на недвижностите и за заверка на геодетски елаборати за извршени геодетски работи за посебни намени, започнато пред денот на влегувањето во сила на овој закон, ќе продолжи во согласност со одредбите на овој закон, освен за предметите по кои се постапува од страна на надлежна второстепена комисија, односно надлежен суд, за кои решавањето ќе продолжи во согласност со одредбите на Законот за премер, катастар и запишување на правото на недвижностите („Службен весник на Република Македонија“ бр.27/1986, 17/1991, 84/2005, 109/2005 и 70/2006).

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, владеењето на правото е една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 51 од Уставот во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 52 став 4 од Уставот, законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

Со Законот за катастар на недвижности се уредуваат основните геодетски работи, премерот на недвижности во функција на

катастарот на недвижностите, воспоставување и одржувањето на катастарот на недвижностите и други прашања (член 1).

Според член 2 точка 2 од Законот, катастар на недвижности е јавна книга во која се врши запишување на правото на сопственост и на другите стварни права на недвижностите, на податоци на недвижности како и на други права и факти чие запишување е утврдено со закон.

Согласно член 3 од наведениот закон воспоставувањето и одржувањето на катастарот на недвижности, управување со геодетско-катастарскиот информациона систем, како и воспоставувањето, одржувањето и јавниот пристап до Националната инфраструктура на просторни податоци се работи од јавен интерес.

Во Главата XVIII „Преодни и завршни одредби“ е поместен оспорениот член 206 од Законот со кој се уредува прашањето дека запишувањето на правата на недвижностите, спроведувањето на промени, издавањето на податоци од премерот и катастарот на недвижности и заверка на геодетски елаборати кои започнале пред денот на влегување во сила на овој закон, ќе продолжи во согласност со овој закон, освен за предметите по кои се постапува од страна на надлежна второстепена комисија или надлежен суд решавањето ќе продолжи согласно одредбите од претходниот закон („Службен весник на Република Македонија“ бр.27/1096, 17/1991, 84/2005, 109/2005 и 70/2006).

Во членот 224, пак, од Законот е предвидено дека овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Во членот 33 од Законот за изменување и дополнување на Законот за катастар на недвижности („Службен весник на Република Македонија“ бр.158/2010) е предвидено дека: „Решавањето на предметите за запишување на правото на недвижностите и за спроведување на промени на катастарот на недвижностите започнато пред денот на влегување во сила на Законот за катастар на недвижности („Службен весник на Република Македонија“ бр.40/2008), а по кои се постапува од страна на Агенцијата и второстепена комисија, односно Управен суд, ќе продолжи во согласност со одредбите на овој закон (се мисли на измените) и Законот за катастар на недвижности.

Од анализата на наведените уставни и законски одредби, а во корелација со наводите содржани во иницијативата, Судот оцени дека со оспорениот член од Законот, не е пропишано ретроактивна примена на Законот од кои причини не може да се прифати тврдењето во иницијативата дека со него се повредувал принципот на правна сигурност на граѓаните како елемент на владеење на правото и принципот на забрана на повратно дејство на законите утврдено во член 52 став 4 од Уставот.

Ова од причина што со оспорениот член се предвидува дека постапките за запишување, за спроведување на промени, за издавање на податоци и за заверка на геодетски елаборати за посебни намени (што значи започнатите постапки за кои веќе е поднесено барање во катастарот) ќе продолжат во иднина според одредбите од овој закон, а постапките по предметите кои се во поодмината фаза и кои се решаваат пред второстепена комисија или пред надлежен суд ќе продолжат според претходниот закон, што значи по законот по кој започнало нивното решавање.

Имајќи го предвид наведеното, Судот оцени дека оспорената одредба од законот нема повратно дејство и се однесува на оние постапки кои сеуште траат и се во определена фаза од постапката и дека целта на законодавецот не била да му даде повратно дејство на законот со кој се уредуваат прашања на запишување и други прашања на катастарот на недвижностите. Ова од причина што повратно дејство има ако една норма се однесува на односи кои се завршени пред влегувањето во сила на нормата, а повратно дејство нема ако нормата регулира незавршени односи или односи кои се во тек, како што е во конкретниот случај.

Дека целта на законодавецот не била на законот да му даде повратно дејство зборува и фактот што и со измените на законот (член 33 кој не е оспорен) предвидено е дека решавањето на предметите за запишување и спроведување на промени во катастарот кои започнале, а не завршиле пред измените, а по кои постапува Агенцијата, второстепена комисија или Управен суд ќе продолжи согласно измените на Законот за катастар и основниот Закон за катастар на недвижности.

Со оглед на наведеното, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорениот член 206 од Законот, со наведените уставни одредби.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.208/2010)

80.

У.бр.181/2010

- Законско регулирање на правото на сопственост и другите стварни права

- *Legal regulation of the right to ownership and other real rights*

- Оспорениот законски дел “и друг” од членот 2 од Законот за сопственост и други стварни права, според кој право на сопственост можат да стекнуваат сите домашни и странски физички и правни лица, вклучувајќи ја и државата и единиците на локалната самоуправа, под услови и на начин предвидени со овој и друг закон, не е во спротивност со уставниот принцип на владеењето на правото. Ова од причини што регулирањето на стварно-правните односи не е ограничено само на Законот за сопственост и други стварни права, туку самиот закон дава можност тие да бидат регулирани и со друг закон. Законот за сопственост и други стварни права е *lex generalis*, но остава можност условите и начинот на стекнувањето на правото на сопственост за поедини видови ствари, со оглед на нивната специфика, да бидат уредени со други закони како *lex specialis*.

- *The contested legal part “and other” referred to in Article 2 of the Law on Ownership and Other Real Rights, under which right to ownership may be acquired by all domestic and foreign natural and legal persons, including the state and the local self-government units, under the conditions*

and in a manner defined by this law and other law, is not in contradiction with the constitutional principle of the rule of law. This for reasons that the regulation of the real-legal relations is not limited only to the Law on Ownership and Other Real Rights, but the Law itself provides a possibility for them to be regulated by other law as well. The Law on Ownership and Other Real Rights is lex generalis, but leaves a possibility for the conditions and manner of acquiring the right to ownership for individual types of things, given their specifics, to be governed by other laws as lex specialis.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” број 70/1992), на седницата одржана на 14 септември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 2 во делот: “и друг” од Законот за сопственост и други стварни права (“Службен весник на Република Македонија” број 18/2001, 92/2008, 139/2009, 35/2010).

2. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија, му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на делот од одредбата од Законот, означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите од иницијативата, оспорениот законски дел не требал да постои бидејќи членот 1 од Законот за сопственост и други стварни права, определувал дека со овој закон се уредуваат правото на сопственост и другите стварни права во согласност со Уставот, што значело не и со други закони. Подносителот на иницијативата повикувајќи се на предоната и завршна одредба од членот 257 од Законот, според која со денот на отпочнувањето со примена на овој закон престанале да важат одредби од повеќе закони, извлекува заклучок дека целта на законодавецот била правото на сопственост да се стекнува само под услови и на начин предвидени со овој закон, а не и со други закони, како што било предвидено со оспорениот законски дел. Од овие причини

подносителот смета дека оспорениот законски дел “и друг закон” не бил во согласност со членот 8 став 1 алинеите 1, 3 и 6, членот 30 и членот 51 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 2 од Законот и неговиот оспорен дел, право на сопственост можат да стекнуваат сите домашни и странски физички и правни лица, вклучувајќи ја и државата и единиците на локалната самоуправа, под услови и на начин предвидени со овој и друг закон. Со иницијативата се оспорува делот од законската одредба “и друг”.

4. Според членот 8 став 1 алинејата 3 од Уставот, владеењето на правото е една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Со членот 30 став 1 од Уставот се гарантира правото на сопственост и наследување.

Според членот 31 од Уставот странско лице во Република Македонија може да стекнува право на сопственост под услови утврдени со закон.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Со Законот за сопственост и други стварни права се уредуваат правото на сопственост и другите стварни права во согласност со Уставот (член 1 од Законот).

Според членот 2 од Законот право на сопственост можат да стекнуваат сите домашни и странски физички и правни лица, вклучувајќи ја и државата и единиците на локалната самоуправа, под услови и на начин предвидени со овој и друг закон.

Со членот 4 од Законот е уредено дека на ствар на која постои право на сопственост може да се засноваат други стварни права, под услови определени со закон.

Според членот 5 од Законот правото на сопственост и другите стварни права се остваруваат врз основа на слободна

диспозиција со нужни ограничувања предвидени во Уставот и законите.

Со членот 7 од Законот е определено дека стекнувањето, заштитата и престанокот на правото на сопственост и на другите стварни права се уредуваат со закон.

Според членот 112 од Законот, правото на сопственост се стекнува според закон врз основа на правна работа и со наследување. Правото на сопственост се стекнува и со одлука на надлежен орган, на начин и под услови определени со закон.

Од анализата на членот 2 од Законот, и неговиот оспорен дел, произлегува дека законодавецот го определил кругот на субјектите кои можата да стекнуваат право на сопственост во Република Македонија, односно дека овие субјекти можат да се стекната со тоа право исклучително под услови и на начин предвидени со овој и друг закон.

Во конкретниот случај, подносителот на иницијативата повикувајќи се на она што е уредено во членот 1 од Законот и на она што е уредено во членот 257 од преодните и завршни одредби на Законот, извлекува сопствен заклучок дека целта на законодавецот била правото на сопственост да се стекнува само под услови и начин предвидени исклучително со еден закон, односно со Законот за сопственост и други стварни права, а не и со друг закон, како што предвидувал оспорениот законски дел, па оттука како спротивен на принципот на владеењето на правото оспорениот законски дел не можел да постои во правниот поредок.

Од содржината на членот 1 од Законот произлегува дека овој закон го уредува правото на сопственост и другите стварни права во согласност со Уставот. Оваа одредба која всушност има деклараторен карактер, прокламира дека овој закон уредувањето на правото на сопственост и другите стварни права го врши во согласност со Уставот, односно во согласност со темелната вредност на уставниот поредок која се однесува на правната заштита на сопственоста, уставната гаранција на правото на сопственост и правото на наследување, начелото на забрана на одземање или ограничување на сопственоста и правата кои од неа произлегуваат, освен во случај кога се работи за јавен интерес утврден со закон, како и во согласност со уставната гаранција за стекнување на право на сопственост од страна на странско лице во Република Македонија под

услови утврдени со закон. Тоа значи дека уредувањето на правото на сопственост начелно треба да биде во согласност со Уставот, а не дека правото на сопственост може да се стекне исклучиво со овој закон, а не и со друг. Ова од причини што регулирањето на стварно-правните односи не е ограничено само на Законот за сопственост и други стварни права, туку самиот закон дава можност тие да бидат регулирани и со друг закон, на што впрочем упатува и членот 112 од Законот, кој определува дека правото на сопственост се стекнува според закон врз основа на правна работа и со наследување, како и дека правото на сопственост се стекнува и со одлука на надлежен орган, на начин и под услови определени со закон. Со оглед на тоа, Законот за сопственост и други стварни права е *lex generalis*, но остава можност условите и начинот на стекнувањето на правото на сопственост за поедини видови ствари, со оглед на нивната специфика, да бидат уредени со други закони како *lex specialis*.

5. Тргувајќи од погоре изнесеното, Судот оцени дека во конкретниот случај, не може да се постави прашањето за согласноста на членот 2 од Законот во делот: “и друг закон”, со одредбите од Уставот, поради што одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе, во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.181/2010)

81.

У.бр.44/2011

- Физичка делба на земјоделско земјиште

- Physical division of agricultural land

- Со ограничувањето на сосопственоста од членот 15-а од Законот за земјоделско земјиште, не се оневозможува правото на владение, користење и располагање на сосопствениците на земјоделското земјиште во целина, туку се регулира определено ограничување со цел

земјоделското земјиште како добро од општ интерес да се користи на начин кој ќе овозможи рационално, економично и ефикасно искористување за намената, а таа е земјоделска обработка или употреба за земјоделски цели, како и да се спречи евентуалното оневозможување за функционирање за намената која е земјоделска, а со тоа и правно заштитена.

- The restriction of co-ownership referred to in Article 15-a of the Law on Agricultural Land does not disable the right to possession, use and disposal with the co-owners of the agricultural land as a whole, but regulates certain limitation with a view to the agricultural land as a good of general interest being used in a manner that will enable rational, economical and efficient use for the purpose, which is agricultural processing or use for agricultural purposes, and preventing possible disablement for the functioning for the purpose which is agricultural, and thereby legally protected.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 8 јуни 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 15-а од Законот за земјоделско земјиште („Службен весник на Република Македонија“ бр.135/2007 и 18/2011).

2. Благој Димовски и Драган Јаковлевски од Битола, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на член 15-а од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, оспорената одредба од Законот уредувала ограничување на правото на сопственост кое не било ниту во функција на општиот интерес во земјата ниту било пропорционално. Европскиот суд за човековите права барал правична рамнотежа меѓу заштитата на правото на сопственост и општиот

интерес. Бидејќи во случајов законодавецот не воспоставил таква правична рамнотежа помеѓу заштитата на правото на сопственост, од една страна, и општиот интерес, од друга страна, произлегувало дека законското решение не било во функција на општиот интерес и не било пропорционално, а со тоа било спротивно на повеќе одредби од Уставот, и тоа на: членот 8 став 1 алинеи 3 и 6 со кои е определено дека владеењето на правото и правната заштита на сопственоста се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија; членот 9 став 2, според кој граѓаните пред Уставот и законите се еднакви; членот 30, со кој се гарантира правото на сопственост и правото на наследување и членот 51 став 1, според кој во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон, и секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

3. Судот на седницата утврди дека во членот 15-а од Законот за земјоделско земјиште, е предвидено дека земјоделско земјиште во приватна и државна сопственост може да биде предмет на физичка делба меѓу сосопствениците или заедничките сопственици само доколку катастарската парцела е со површина поголема од 2 хектари.

4. Според членот 8 став 1 алинеи 3 и 6 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и правната заштита на сопственоста, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според членот 9 став 2 од Уставот, граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Согласно членот 30 од Уставот, се гарантира правото на сопственост и правото на наследување (став 1).

Сопственоста создава права и обврски и треба да служи за добро на поединецот и на заедницата (став 2).

Никому не можат да му бидат одземени или ограничени сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон (став 3).

Во случај на експропријација на сопственоста или во случај на ограничување на сопственоста се гарантира праведен надомест кој не може да биде понизок од пазарната вредност (став 4).

Според членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според членот 56 став 1 од Уставот, сите природни богатства на Републиката, растителниот и животинскиот свет, добрата во општа употреба, како и предметите и објектите од особено културно и историско значење определени со закон се добра од општ интерес за Републиката и уживаат посебна заштита.

Согласно ставот 3 од овој член од Уставот, со закон се уредуваат начинот и условите под кои определени добра од општ интерес за Републиката можат да се отстапат на користење.

Законот за сопственост и други стварни права („Службен весник на Република Македонија“ бр.18/2001, 92/2008, 139/2009 и 35/2010), со членот 16 под наслов „Ствари од општ интерес за Република Македонија“ регулира:

„1) Сите природни богатства, растителниот и животинскиот свет, стварите во општа употреба, градежното земјиште, шумите и земјоделското земјиште, пасиштата и водите, како и стварите и објектите од особено културно и историско значење определени со закон се ствари (добра) од општ интерес за Републиката.

2) Стварите кои врз основа на Уставот или со посебни закони се прогласени за ствари од општ интерес за Републиката можат да бидат предмет на правото на сопственост на државата односно на физички и правни лица.

3) Облиците на сопственост врз градежното, земјоделското и шумското земјиште, пасиштата и водите се уредуваат со посебни прописи.

4) Ствари во општа употреба се ствари во државна сопственост кои ги користат сите физички и правни лица.

5) За стварите во општа употреба се грижи и со нив управува Република Македонија, ако поинаку не е определено со закон.

6) Стварите од општ интерес за Републиката уживаат посебна заштита и правата врз нив можат да се ограничуваат согласно со закон.

7) Со закон се уредуваат начинот и условите под кои определени ствари од општ интерес во државна сопственост можат да се отстапат на користење на физички и правни лица (концесија)“.

Според членот 31 став 1 од овој закон, сосопственост е сопственост на повеќе лица кои имаат право на сопственост на неподелена ствар на која делот на секој од нив е определен сразмерно според целината (идеален, сосопственички дел).

Сосопственоста е регулирана со членовите 31-58 од овој закон, со кои е уредено: правото на првенствено купување кога сосопственикот кој има намера да го продаде својот сосопственички дел е должен на другите сосопственици со подавка преку нотар да им го понуди за продажба својот дел и да им ја соопшти цената и условите за продажба; потоа управувањето и одлучувањето за стварта е на секој сосопственик заедно со другите сосопственици како и за одржување на стварта; потоа, потребна е согласност од сите сосопственици за оттуѓување на целата ствар, промена на намената, издавање или закуп, засновање залог, засновање стварни службености, поголеми поправки и преправки и слично, а ако нема согласност одлучува судот; потоа, сосопствениците можат да му го доверат управувањето на стварта на еден или повеќе сосопственици или на трето лице - управител, потоа, трошоците за користење, управување и одржување на стварта и на товарите што се однесуваат на целата ствар ги поднесуваат сосопствениците сразмерно со големината на нивните делови.

Со членот 50 од овој закон е регулирано „правото на делба“ на стварта која е во сосопственост. Согласно одредбите од овој член од Законот, сосопственикот има право во секое време да бара делба на стварта, освен во време кога таа делба би била на штета за другите сосопственици, ако поинаку не е определено со закон. Правото на делба не застарува, ништовен е договорот со кој сосопственикот трајно се откажува од ова право и сосопствениците можат да се спогодат определено време да не бараат делба.

Со членот 51 од овој закон, е регулирана „судската делба“ на стварта помеѓу сосопствениците.

Според ставот 3 на овој член од Законот, во случај на делба на недвижноста доколку е тоа нужно за користење на еден или повеќе делови на недвижноста судот може да заснова службеност или реален товар на другите делови од недвижноста.

Делбата со исплата на другите сосопственици како и други прашања се уредени со другите одредби во овој дел од Законот.

Според членот 59 од Законот, заедничка сопственост е сопственост на повеќе лица на неподелена ствар кога нивните делови се определиви, но не се однапред определени (постои во случај на стекнување имот во брачна заедница, во вонбрачна заедница, во случај на здобивање имот во наследничка заедница, во семејна заедница и во други случаи определени со закон). Според членот 63 од овој закон е уредено „правото на утврдување на дел во заедничка ствар“, според кој секој заедничар може да бара утврдување на делот во заедничката ствар, ако такво утврдување е допуштено и можно. Со одредбите од овој член, меѓу другото, е уредено дека со определувањето на делот лицето станува сосопственик со другите кои остануваат заеднички сопственици се додека нивните делови не се поделат.

На заедничката сопственост се применуваат соодветно одредбите на овој закон за сосопственост.

Законот за земјоделско земјиште како предмет го има уредувањето на користењето, располагањето, заштитата и пренамената на земјоделското земјиште, со цел рационално користење на земјоделското земјиште како ограничен природен ресурс, негова заштита и обезбедување на правна сигурност на сопствениците и корисниците на земјоделското земјиште.

Според членот 3 од овој закон, земјоделското земјиште како добро од општ интерес за Републиката ужива посебна заштита и се користи под услови и на начин утврдени со овој закон.

Според членот 7 од овој закон, земјоделското земјиште може да биде во државна и приватна сопственост. Правото на сопственост врз земјоделското земјиште, создава права и обврски и служи за доброто на сопственикот и на заедницата.

Со членот 15-а од Законот е определено дека земјоделско земјиште во приватна и државна сопственост може да биде предмет на физичка делба меѓу сосопствениците или заеднички сопственици само доколку катастарската парцела е со површина поголема од 2 хектара.

Според Судот, од изнесените уставни и законски одредби и од уставносудската анализа на оспорениот член 15-а од Законот за земјоделско земјиште, од аспект на наводите во иницијативата, може да се констатира дека земјоделското земјиште со два закона е определено како добро од општ интерес (член 16 став 1 од Законот за сопственост и други стварни права и член 3 од Законот за земјоделско земјиште). Со тоа во правниот поредок ужива посебна заштита и со законите е уреден режимот на користење. Земјоделското земјиште како природно богатство на Републиката, согласно членот 56 став 1 од Уставот, има уставен основ да биде со законите определено како добро од општ интерес, и неспорно е дека законодавецот може со закон да го регулира посебниот начин на користење на овој природен ресурс, заради негова заштита при што, од друга страна, мора да обезбеди правна сигурност на сопствениците на земјоделското земјиште.

Сопственоста подразбира право на владение, користење и располагање со стварта, од страна на сопственикот.

Судот оцени дека сите овие елементи не се попречени или одземени со оспореното законско решение од членот 15-а од Законот за земјоделско земјиште. Имено, сосопствениците, и кога се работи за земјоделско земјиште во површина до 2 хектара, можат да го владеат, користат и располагаат во целост. Земјоделското земјиште кое е со површина не поголема од 2 хектара, законодавецот регулирал физички да не се дели, а со тоа да нема утврдување на службености за пристап помеѓу деловите, како за премин така и за систем на наводнување или други дејствија, потоа да се елиминира проблемот на ситнење и граничарење а со тоа и евентуално имотно спорење помеѓу сосопствениците на деловите, како и да се спречи неможноста за соодветна употреба на механизација за обработка на земјиштето, бидејќи станува збор за земјоделско земјиште што не може бесконечно да се ситни меѓу делбениците во физичката делба, без притоа да се поремети намената а се работи за добро од општ интерес што бара заштита. Воедно, сопственоста на земјоделското земјиште до 2 хектара, ги дава сите законски права на сосопствениците што им припаѓаат согласно законите, освен во делот

на неможноста за физичка делба. Имајќи го тоа во предвид, произлегува дека со ограничувањето на сопственоста во случајов со членот 15-а од Законот за земјоделско земјиште, не се оневозможува правото на владение, користење и располагање на сопствениците на земјоделското земјиште во целина, туку се регулира определено ограничување со цел земјоделското земјиште како добро од општ интерес да се користи на начин кој ќе овозможи рационално, економично и ефикасно искористување за намената, а таа е земјоделска обработка или употреба за земјоделски цели, како и да се спречи евентуалното оневозможување за функционирање за намената која е земјоделска, а со тоа и правно заштитена. Оттука, сопствениците мораат да го прилагодат своето право на сопственост спрема доброто од општ интерес во рамки на законската определба од членот 15-а од Законот. Намената на земјоделското земјиште можно е да биде фактички променета во неземјоделско, доколку физичката делба на една катастарска парцела со површина до 2 хектара (тоа значи и помала), доведе до делење помеѓу сопствениците и нејзино уситнување што реално би ја попречило земјоделската употреба и намена, а со тоа суштински би се повредил општиот интерес на овој ограничен природен ресурс во Републиката, па оттука оспореното законско решение е во функција на заштита на општиот интерес без суштински да го попречи правото на сопственост на сопствениците.

Од изнесеново, Судот оцени дека постои уставен основ за уредување на оспореното законско решение на начин како што е тоа регулирано со предметното ограничување, и не може уставно да се проблематизира од причините изнесени во иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.44/2011)

82.

У.бр.196/2010

- Запишување во катастарот на недвижностите

- *Making an entry in the cadastre of immovables*

- Со определбата на законодавецот Агенцијата за катастар на недвижности во одделни случаи да донесе потврда наместо решение не се повредува уставното начело на владеење на правото, бидејќи во тие случаи не се расчистуваат и утврдуваат факти во конкретна управно-правна работа, туку се потврдува совпаѓање на факти и податоци, односно одбивање на таквото потврдување кога совпаѓање не постои. Оттаму, со актот што го носи органот се потврдува исполнетост на условите, кои се предвидени во Законот за да настане запишување во катастарот на недвижностите, без да при тоа се испитува дали исправите за правниот основ или актите на надлежните органи од Законот се составени, односно донесени согласно со закон.

- *The determination of the legislator that the Agency for Cadastre of Immovables in certain cases adopt a confirmation instead of resolution does not violate the constitutional principle of the rule of law, since in those cases there is no settlement and establishment of facts in a concrete administrative-legal matter, but confirmation of the matching of facts and data, that is, rejection of such confirmation when there is no matching. Hence, the act adopted by the body confirms the meeting of the conditions which are stipulated in the Law in order to make an entry in the cadastre of immovables, without thereby examining whether the documents for the legal ground or the acts of the competent bodies under the Law are drafted, that is, adopted pursuant to law.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992) на седница одржана на 2 февруари 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 171 став 2 во деловите: „потврда“ од Законот за катастар на недвижности („Службен весник на Република Македонија“ бр.40/2008и 158/2010).

2. Стемен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на членот делови од членот 171 став 2 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Подносителот на иницијативата ги цитира член 171 став 2, член 174 ставови 1 и 2 и член 205 став 1 од Законот за катастар на недвижности и врз основа на содржината на наведените одредби заклучува дека со потврда за одбивање или за запишување на пријавата на правата на недвижностите не можело да се врши запишување или промена на правата, туку тоа можело да се врши само и исклучиво со решение. Ова од причина што потврдата не преставувала управен акт, туку решение, а дека е тоа така произлегувало од членовите 128 и 176 од наведениот закон и од членот 7 од Законот за управните спорови. Според тоа, со оспорените делови на членот 171 став 2 од Законот се повредувале членот 8 став 1 алинеја 3, член 50 став 2, член 51, член 95 став 3 и член 96 од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека, според содржината на член 171 став 2 од Законот за катастар на недвижности, ако при споредување на податоците од ставот 1 на овој член се утврди дека постои несовпаѓање, пријавата за запишување на правата на недвижностите се одбива со потврда за одбивање, а ако се утврди совпаѓање на податоците со потврда се врши запишување на промената на правата на недвижностите, на носителите на правата на недвижностите и на податоците за недвижностите во катастарот на недвижностите.

Одредбата се оспорува во деловите: „потврда“.

4. Според членот членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, владеењето на правото е една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 50 став 2 од Уставот се гарантира судска заштита на законитоста на поединечните акти на државната управа и другите институции што вршат јавни овластувања.

Во членот 51 од Уставот е предвидено дека во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 95 став 1 од Уставот, државната управа ја сочинуваат министерства и други органи на управата и организации утврдени со закон, а во ставот 3 од овој член од Уставот е утврдено дека организацијата и работата на органите на државната управа се уредуваат со закон што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Согласно член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Со одредбите од Законот за катастар на недвижности се уредуваат основните геодетски работи, премерот на недвижностите во функција на катастарот на недвижностите, востановувањето и одржувањето на катастарот на недвижностите, државните топографски карти, регистарот на просторни единици, содржината и управувањето со податоците од Геодетско-катастарскиот информативен систем на Република Македонија, воспоставувањето, одржувањето и јавниот пристап до Националната инфраструктура на просторните податоци, како и основањето на Агенција за катастар на недвижности.

Во Главата X-Одржување на катастарот на недвижностите се содржани членовите 162 до 175, каде припаѓа и членот 171 став 2 со оспорените делови: „потврда“.

Според концептот на Законот за катастар на недвижности, граѓаните и правните лица во дадени правни ситуации ги остваруваат правата утврдени во наведениот закон врз основа на поднесена пријава, за која органот издава потврда за запишување кога ја прифаќа пријавата, односно потврда за одбивање кога не ја прифаќа пријавата, а постојат и потврда издадена по службена должност врз основа на востановен дигитален катастарски план, како и потврда за исправка на сторена грешка од органот. Такви одредби во Законот се член 144 став 3, член 149 став 1 и 2, член 158 став 1, член 170, член 171, член 172, член 173 став 2 и член 174, што во претежен дел е материјата што се однесува на востановување и одржување на катастарот на недвижности. За подносителот на иницијативата спорни се, пак, само првите два вида потврди, од причина што за вакви правни ситуации смета дека наместо со потврда требало да се одлучува со решение.

Од анализата на одредбите на оспорениот закон произлегува дека со него, меѓу другото, предвидено е Агенцијата за катастар на недвижности, по однос на правата на граѓаните и правните лица што се однесуваат на востановување и одржување на катастарот на недвижностите да издава потврда за запишување кога се прифаќа пријавата, односно потврда за одбивање кога не се прифаќа пријавата, од каде, според оценка на Судот, не станува збор за расчистување и утврдување на факти во конкретна управно-правна работа за која може да се одлучи и во форма на решение, туку за потврдување за совпаѓање на факти и податоци, односно одбивање на таквото потврдување кога совпаѓање не постои. Дека е тоа така произлегува и од содржина на членовите 115, 128, 129, 130, 134, 143 став 3, 165, 170, 171 и други од Законот за катастар на недвижностите, од чија содржина произлегува дека при обработка на податоците од пријавата за запишување во катастарот на недвижностите се проверува дали се поднесени соодветни исправи, геодетски елаборати или други потребни документи, како и тоа дали постои совпаѓање или несовпаѓање по однос на податоците поврзани со идентификација на подносителот на пријавата, за недвижноста или презентираниите документи. Според тоа, со актот што го носи органот се потврдува исполнетост на условите, кои се предвидени во Законот за да настане запишување во катастарот на недвижностите, без да при тоа се испитува дали исправите за правниот основ или актите на надлежните органи од членот 128 став 1 од Законот се составени, односно донесени согласно со закон.

Исто така, треба да се има предвид дека законодавецот во функција на операционализација на членот 8 став 1 алинеи 3 и 6 и членот 50 од Уставот, како и на Амандманот XXI на Уставот го креирал членот 176 став 1 од Законот со цел остварување на судска заштита и во случаите кога државните органи не одлучувале во форма што му е препознатлива на подносителот на иницијативата. Имено, во означениот амандман е предвидено, меѓу другото, со закон да се уреди правото на жалба или друг вид на правна заштита против поединечни правни акти донесени во постапка во прв степен пред орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања без да се дефинира поблиску видот на поединечниот правен акт. Во овој случај тоа е издадената потврда од страна на Агенцијата за катастар на недвижности, против која, пак, согласно членот 176 став 1 од Законот е предвидено право на поднесување на тужба пред Управниот суд.

Што се однесува до упатувањето во иницијативата на одделни одредби од Законот за општата управна постапка, Судот оцени дека ваквото упатување е несоодветно, бидејќи подносителот на иницијативата немал во предвид дека согласно член 3 став 1 од Закон за општата управна постапка (“Службен весник на Република Македонија“ бр.38/3005 и 110/2008) во управните области за кои со закон е пропишана посебна постапка, како што е постапката за запишување на правата на недвижностите во катастарот на недвижности се постапува според одредбите на тој закон.

Врз основа на наведеното Судот оцени дека оспорените делови од членот 171 став 2 од Законот се во согласност со членот 8 став 1 алинеја 3, член 50 став 2, член 51, член 95 став 3 и член 96 од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.196/2010)

11. Урбанизам и градежништво

11. *Urban planning and construction*

83.

У.бр.63/2010

- Постапка за донесување на ДУП – обврска за писмено известување на подносителите на анкетните ЛИСТОВИ

- Procedure for the adoption of DUP – obligation for written notification of the submitters of the questionnaires

- Кога Советот на Општината не располага со доказ за писмено известување на подносителите на анкетните листови со доставување на одговор на забелешките по Нацрт-Планот од страна на Стручната комисија, прави повреда на членот 24 став 8 од Законот за просторното и урбанистичко планирање.

- When the Council of the Municipality does not have an available proof for written notification of the submitters of the questionnaires by serving an answer to the observations regarding the Draft Plan by the Expert Commission it violates Article 24 paragraph 8 of the Law on Spatial and Urban Planning.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и членот 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992) на седницата одржана на 26 јануари 2011 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА Одлуката за донесување на Детален урбанистички план за дел од УЕ „Панче Пешев“ УБ 42, плански опфат помеѓу ул. Октомвриска револуција, Браќа Рибар, Питу Гули, 29-ти

ноември и ул.Панче Пешев-општина Куманово, донесена под бр.07-6283/17 од 7 јули 2009 година од Советот на општина Куманово („Службен гласник на општина Куманово“ бр.11/2009 од 9 јули 2009 година).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.63/2010 од 27 октомври 2010 година, по повод иницијатива на Драган и Даница Трајковски од Куманово, поднесена преку полномошникот Момчило Доцевски, адвокат од Куманово поведе постапка за оценување на законитоста на оспорениот акт означен во точката 1 од оваа одлука, бидејќи основано се постави прашањето за неговата согласност со членот 24 став 8 од Законот за просторното и урбанистичко планирање.

4. Судот на седницата утврди дека, Советот на општина Куманово на седницата одржана на 7 јули 2009 година ја донел оспорената одлука во која со членот 1 било определено дека се донесува предметниот план, се определува неговиот опфат со граници на локалитетот, а врз основа на техничката документација изработена од „Простор“ ДОО-Куманово.

Во членот 2 е определено кои прилози ги содржи Планот, а во членот 3 се уредени прашањата за заверката со потпис и печат и архивирањето на примероците од Планот. Според членот 4, Одлуката влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен гласник на општина Куманово“.

Судот, исто така, врз основа на приложената и прибавена документација утврди дека:

- Нацрт-Деталниот урбанистички план е изработен од Друштвото за планирање, проектирање и инженеринг ДОО „Простор“ - Куманово со тех.бр.43/2008 од октомври 2008 година;

- На Нацрт-планот била изработена Стручна ревизија од Институтот за урбанизам, сообраќај и екологија „ИН-ПУМА“ од Скопје со тех.бр.209/2008 од септември 2008 година, во која има забелешки кои треба да се отстранат, усогласат и вградат;

- Изготвувачот на планот во одговорот на ревизијата бр.08-655/1 од 20 октомври 2008 година во главно ги прифаќа забелешките, а за неприфатените дал образложение;

- Министерството за транспорт и врски дало Стручно мислење број 16-12810 од 22 јануари 2009 година на Нацрт-планот со забелешки, меѓу кои во точката 10 е определено да се преиспитаат и пререшат површините за градба предвидени во повеќе градежни парцели (меѓу нив и спорната парцела 4.12) и да се почитува членот 22 од Правилникот за стандардите и нормативите за урбанистичко планирање;

- Со Одлука број 07-1581/23 од 18 февруари 2009 година Советот на општина Куманово го утврдил Нацрт-планот;

- За организирање на јавната презентација и јавната анкета во траење од 15 дена по Нацрт-планот градоначалникот на општината Куманово донел Одлука број 08-2731/1 од 14 април 2009 година и за таа цел е подготвено Соопштение од истиот датум дека ќе се организира јавна анкета во периодот 17 април до 4 мај 2009 година (има десет работни дена), со излагање на текстуалните прилози во општинските витрини на градскиот Плоштад, кои се наоѓале под осмокатницата „Куманово“, а јавната презентација била закажана за 29 април 2009 година во салата за состаноци на Општината;

- Соопштението било објавено во „Утрински Весник“ на 18 април 2009 година;

- Од извештајот од јавната анкета бр.21-3731/25 од 12 јуни 2009 година произлегува дека биле поднесени 14 навремени и една ненавремена забелешка, од кои 11 се целосни или делумно прифатени, една е отфрлена затоа што не се однесувала на предметниот План, а две (вклучувајќи ја и ненавремената) не се прифатени);

- Поединечни известувања со образложение за прифатени и неприфатени забелешки се изготвени на 12 јуни 2009 година, секое од нив е со деловоден број 21-3734/5, но доказ за доставување на известувањата до граѓаните нема;

- Барањето за давање согласност на Предлог-Планот е упатено до Министерството за транспорт и врски на 16 јуни 2009 година под бр.3731/27.

- Оспорената одлука е донесена на 7 јули 2009 година;

- Согласноста на Предлог-Планот бр.16-6873/3 од 25 јуни 2009 година на Министерството за транспорт и врски до општината Куманово била доставена на 8 јули 2009 година (рокот за давање согласност истекол на 1 јули 2009 год.), видно од приемниот печат, односно еден ден по донесувањето на оспорената одлука, но исто така и еден ден пред нејзиното објавување. Основа за давање на согласноста била приложена документација, меѓу која и Годишна програма за урбанистичко планирање во општина Куманово за 2007 година (објавена во „Службен гласник на општина Куманово“ бр.10/2007).

- Од увидот во Предлог-синтезниот План и Нацрт-синтезниот план произлегува дека во постапката за планирање градежна парцела бр.4.12 (сопственост на соседот на подносителите на иницијативата) има вкупна површина од 584,45 м² и 278,92 м² предвидена површина за градба, а градежна парцела бр.4.13 (сопственост на подносителите на иницијативата) е заведена со површина од 167.5 м² со 86,84 м² површина за градба. Овие параметри не претрпеле промени во текот на целата постапка на планирање, што упатува на заклучок дека спорната парцела била евидентирана со поголема површина врз основа на околност што настапила пред да отпочне постапката за планирање.

5. Условите и начинот на системот на просторното и урбанистичкото планирање, видовите и содржината на плановите, изработувањето и постапката за донесувањето на плановите, како и другите прашања од областа на просторното и урбанистичкото планирање се уредени со Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр.51/2005, 137/2007 и 151/2007-исправка), во чие време на важење е донесена оспорената одлука.

Во членот 3 од наведениот закон е утврдено дека изработувањето, донесувањето и спроведувањето на Просторниот план на Република Македонија и на урбанистичките планови се работи од јавен интерес.

Видовите и содржината на плановите, како и постапката за нивно изработување и донесување се уредени во посебен дел од Законот означен и насловен со "II. Планирање на просторот", кој ги опфаќа членовите од 7 до 48.

Според членот 7 од овој закон, во зависност од просторот кој е предмет на планирањето, се донесуваат следните планови: Просторен план на Република Македонија и урбанистички планови во кои спаѓаат генерален урбанистички план, детален урбанистички план, урбанистички план за село и урбанистички план вон населено место.

Согласно член 11 ставовите 1 и 2 од Законот, детален урбанистички план, за каков што се работи во конкретниот случај, се донесува за плански опфат за кој е донесен генерален урбанистички план. Деталниот урбанистички план содржи текстуален дел и графички приказ на планските решенија на опфатот, како и нумерички дел со билансни показатели за планскиот опфат и за инфраструктурата.

Според ставот 3 од овој член од Законот, графичките прикази на планот одржат: граница на планскиот опфат, регулациони линии, парцелација на градежното земјиште, површини за градење на градби определени со градежни линии, максимална висина на градбата изразена во метри до венец, намена на земјиштето и градбите, планско решение на секундарната сообраќајна мрежа со нивелманско решение и плански решенија на сите секундарни комунални и телекомуникациски инфраструктури.

Според ставот 4 од овој член од Законот, текстуалниот дел од планот содржи: општи услови за изградба, развој и користење на земјиштето и градбите, посебни услови за изградба на поединечни градежни парцели, податоци за сообраќајните, комуналните и телекомуникациските инфраструктури и други параметри.

Според член 17 став 1 од Законот, за изработување на плановите од членот 7 точка 2 на овој закон, општините и градот Скопје донесуваат годишна Програма. Според ставот 2 од истиот член од Законот, програмата од ставот 1 на овој член општините и градот Скопје ја доставуваат до органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредувањето на просторот и задолжително ја објавуваат во јавните гласила.

Согласно член 18 од Законот, изработување на урбанистички планови вршат правни лица кои поседуваат лиценца, што ја издава органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредување на просторот под услови утврдени во овој член од Законот.

Според одредбата од членот 21 став 1 од Законот плановите од членот 7 на овој закон се изработуваат во две фази, односно како нацрт на план и предлог на план. На нацртот на плановите, согласно членот 21 од Законот се врши стручна ревизија со која се утврдува дека плановите се изработени во согласност со одредбите на овој закон, прописите донесени врз основа на овој закон и друг закон. Стручна ревизија на плановите од член 7 точка 2 на овој закон финансирани од буџетот на општината и буџетот на градот Скопје врши овластено правно лице од член 18 став 1 на овој закон, определено од градоначалникот на општината или на градот Скопје. Согласно став 5 на овој член, забелешките од стручната ревизија се вградуваат во нацртот на планот, а изработувачот на планот задолжително дава извештај за постапувањето по забелешките на стручната ревизија до органот надлежен за донесување на планот. Стручната ревизија и извештајот за постапување по забелешките од стручната ревизија се составен дел на планот.

Во членот 23 од Законот е уредена поконкретно постапката за донесување на генерален урбанистички план (во оваа постапка се оспорува донесен детален урбанистички план).

Во член 24 од Законот, се утврдува дека по нацртот на деталниот урбанистички план, урбанистичкиот план за село и урбанистичкиот план вон населено место, општината спроведува јавна презентација и јавна анкета (став 1). Организирањето на јавната презентација и јавната анкета на плановите од став 1 на овој член го врши градоначалникот на општината, по утврдување на нацртот на планот од страна на советот за кој претходно е добиено мислење од органот на државната управа надлежен за работите од областа на уредување на просторот (став 2). За спроведената јавна презентација и јавна анкета се изработува извештај (став 3). Јавната презентација и јавната анкета од ставот 1 на овој член се спроведува со излагање на планот на јавно место кое се наоѓа во кругот на месната самоуправа. Јавната анкета трае најмалку десет работни дена, во кој рок заинтересираните граѓани и правни лица од конкретното подрачје опфатено со планот можат да достават забелешки, предлози и мислења на анкетни листови (став 4). Јавната презентација е стручно презентирање на планот и се организира во простории и време што ќе го определи градоначалникот на општината (став 5).

Според член 24 став 6 од Законот, извештај од јавната анкета со образложение за прифатените и неприфатените забелешки за плановите од ставот 1 на овој член, изработува стручна комисија

формирана од градоначалникот на општината, која е составена од три члена, и тоа: носителот на изработка на планот, одговорно лице од општинската администрација надлежно за урбанистичко планирање и истакнат научен и стручен работник од областа на урбанистичкото планирање. Според став 7 на овој член од Законот, извештајот е составен дел на одлуката за донесување на предлогот на планот, а согласно ставот 8, врз основа на извештајот, комисијата е должна писмено да го извести секое лице кое поднело анкетен лист со образложение за прифаќање или неприфаќање на неговите забелешки или предлози.

Во членот 24 став 10 од Законот утврдено е дека времето и местото каде ќе биде изложен планот и спроведувањето на јавната презентација и јавната анкета, задолжително се објавува со соопштение во јавните гласила. Соопштението задолжително ги содржи податоците, местоположба и површина на опфатот на планот.

Според член 25 став 1 од Законот, на плановите од членот 7 точка 2 на овој закон, изработени во форма на нацрт на план се дава мислење од органот на државната управа надлежен за работите од областа на уредувањето на просторот, заради согледување на степенот на усогласеноста на плановите со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон. Во ставот 2 на овој член од Законот утврдено е дека на плановите изработени во форма на предлог на план се дава согласност од органот на државната управа надлежен за работите од областа на уредувањето на просторот, со која се потврдува дека плановите се изработени согласно со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

Согласно ставот 3 на член 25 од Законот, мислењето од ставот 1 и согласноста од ставот 2 на овој член се дава во рок од 15 работни дена од денот на поднесувањето на барањето од страна на доносителот на планот. Доколку надлежниот орган за издавање на мислењето и согласноста не одговори во наведениот рок ќе се смета дека мислењето и согласноста се издадени. Според ставот 5 на истиот член по добивањето на согласноста од ставот 2 на овој член, планот се доставува до надлежниот орган за донесување.

Во членот 31 став 1 од Законот, помеѓу другото е предвидено дека во постапката за изработување на плановите задолжително се применуваат стандардите и нормативите за уредување на урбанистичкото планирање.

Од изнесените законски одредби произлегува дека законодавецот, во функција на обезбедување на уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата, утврдил прецизна регулатива во врска со планирањето на просторот, точно определувајќи ги плановите за просторно и урбанистичко планирање, нивната содржина и постапката за нивно донесување.

Од анализата на доставената и прибавена документација во контекст на спроведување на законските обврски од членот 24 став 8 од Законот, според кој комисијата е должна писмено да го извести секое лице кое поднело анкетен лист со образложение за прифаќање или неприфаќање на неговите забелешки или предлози, произлегува дека Советот на општината во постапката на планирање ја повредил означената законска одредба. Ова од причина што Советот на општината Куманово во постапката пред Уставниот суд не презентираше доказ за доставување на писмено известување на лицата кои поднеле анкетни листови, иако за секое одделно лице известувањата се изготвени. Нема доказ дека Стручната комисија писмено ги известила подносителите на анкетните листови, со одговор за забелешките по Нацрт-Планот, што е обврска од наведената законска одредба. Според тоа, оспорената одлука не е донесена во целост во постапка како што е предвидено со одредбите од Законот за просторното и урбанистичкото планирање, односно истата не е во согласност со членот 24 став 8 од Законот за просторното и урбанистичко планирање.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.63/2010)

84.

У.бр.62/2010

**- Постапка за донесување на ДУП - Градска четврт
„Дебар маало 2“ Општина Центар - Скопје бр.08-3727/3**
*- Procedure for the adoption of DUP – City Quarter “Debar Maalo 2”
Centar Municipality – Skopje no.08-3727/3*

- Општината Центар како орган за донесување на наведената одлука ги спровела законски определените дејствија во постапката за донесување на оспорениот ДУП, поради што тој е во согласност со Законот.

- Прашањето за усогласеноста на Деталниот со Генералниот урбанистички план е во надлежност на Министерството за транспорт и врски, во постапката за давање согласност на планот.

- Centar Municipality, as a body for the adoption of the said decision implemented the legally defined actions in the procedure for the adoption of the contested DUP, owing to which it is in accordance with the Law.

- The question about the harmonisation of the Detailed with the General Urban Plan is within the competence of the Ministry of Transport and Communications, in the procedure for giving consent for the plan.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 23 февруари 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на законитоста на Одлуката за изменување и дополнување на Детален урбанистички план Градска четврт „Дебар маало 2“ Општина Центар - Скопје бр.08-3727/3, донесена од Советот на Општина

Центар на 28 декември 2009 година и објавена во („Службен гласник на Општина Центар- Скопје“ бр.13/2009).

2. Стево Кричкиќ, во својство на претседател на Куќниот совет на Бул. "Илинден" број 48, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката означена во точката 1 на ова решение.

3. Според подносителот на иницијативата оспорената одлука била донесена во постапка во која биле повредени член 8 став 1 алинеја 10 и член 51 од Уставот, член 2 став 1, член 4 став 2 алинеја 9, член 11 ставови 1 и 7, член 17 ставови 1,2 и 5, член 24 ставови 4, 8 и 10, член 26 став 9, член 29 став 3 и член 31 став 1 од Законот за просторното и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.24/2008).

Во иницијативата се наведува дека оспорената измена и дополна на Деталниот урбанистички план како план од пониско ниво, не бил усогласен со Генералниот урбанистички план на град Скопје од 2002 година и затоа истата била надвор од границите на урбанистичкиот опфат, односно со измената и дополната на овој план се проширувал урбанистичкиот простор предвиден со Генералниот урбанистички план на град Скопје. Имено, во иницијативата се наведува дека не постоела Годишна Програма бидејќи истата не била доставена до органот надлежен за вршење на работите од областа на уредување на просторот, која требало задолжително да биде објавена во јавните гласила, а тоа не било сторено, со што биле повредени наведените законски одредби. Видно од документацијата која им била дадена на увид, можело да се утврди дека Партиципативното тело кое ги пренесува ставовите, мислењата и потребите на граѓаните и правните лица не било консултирано за планираните активности за изготвување на плански решенија за соодветната општина. Според наводите на иницијативата не била спроведена јавна презентација и јавна анкета за Предлог на Планот за изменување и дополнување на оспоредниот Детален урбанистички план и дека немало докази за тоа дали јавната анкета траела најмалку 10 работни дена. Оттука било спорно дали граѓаните дознале за Нацрт-планот и дали биле известени заинтересираните лица кои поднеле анкетен лист со давање на образложение дали биле прифатени или не забелешките во однос на планот. Исто така, во иницијативата е наведено дека не било доставено потребното мислење од градоначалникот на град Скопје. Извештајот по

спроведената јавна презентација по Предлог на планот за изменување и дополнување на Деталниот урбанистички план не бил објавен во Службен гласник на Општина Центар со што било повредено начелото на јавност во постапката за донесување и спроведување на планот.

4. Судот на седница утврди дека врз основа на член 15 став 1 точка 1 алинеја 3 и член 26 од Статутот на Општина Центар-Скопје („Службен гласник на општина Центар- Скопје“ бр.1/2006) како и член 26 од Законот за просторното и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.51/2005 и 137/2007) Советот на Општина Центар-Скопје на 13-та седница одржана на 28 декември 2009 година ја донел оспорената Одлука за измена и дополна на Деталниот урбанистички план Градска четврт „Дебар маало 2“ Општина Центар- Скопје.

Во членот 1 од Одлуката е предвидено дека со истата се утврдува Нацрт измена и дополна на Детален урбанистички план Градска четврт „Дебар маало 2“ Општина Центар-Скопје, кој ги почитува определбите на Генералниот урбанистички план на Град Скопје („Службен гласник на Град Скопје“ бр.8/2002), Законот за просторното и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.51/2005 и 137/2007), Правилникот за стандарди и нормативи за урбанистичко планирање Законот за просторното и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.78/2006 и 140/2007) и Правилникот за поблиската со Законот за просторното и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр. 78/2006).

Во членот 2 од Одлуката е определена границата на планскиот опфат (30,26 ха) кој е дефиниран на исток по осовината на булеварот „Климент Охридски“, на југ по осовината на Булеварот „Партизански одреди“, на запад по осовината на улица “29 ти ноември“ скршнува по осовината на улицата Радњанска, па по осовините на улиците „Раде Кончар,, и „Михаил Цоков,, скршнува по осовината на тротоарот на булеварот „Илинден,, скршнува по осовината на улицата „Наум Наумовски Борче,, до осовината на насипот и на север по осовината на насипот и кејот покрај реката Вардар.

Во членот 3 од Одлуката се наведува дека во утврдените граници на опфатот од членот 2, е содржана воведна документација,

планска документација, нумерички дел, услови за градба, документациона основа и планската документација.

Во член 4 од Одлуката, е содржан детален опис на дејствијата што ќе бидат преземани од страна на Градоначалникот на Општина Центар за организирање на јавна презентација и јавна анкета.

Во член 5 од оваа одлука е предвидено дека истата влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен гласник на Општина Центар“-Скопје.

5. Врз основа на приложената документација, во текот на претходната постапка Судот ја утврди следната фактичка состојба:

Извештај за извршена Стручна ревизија на изменување и дополнување на Деталниот урбанистички план која е изработена од Друштвото за планирање, проектирање и инженеринг “Простор“ ДОО Куманово, број 08-782/2 од 24 декември 2008 година.

Одговор на Стручната ревизија е даден од Институтот за урбанизам, сообраќај и екологија „ИН-ПУМА“ – Скопје во декември 2008 година.

Решение број 08-3333/4 од 24 декември 2008 година за објавување на Програма за урбано планирање „Ф“ на општината Центар за 2009 година донесена од Советот на Општината Центар за 2009 година донесена на 102-та седница одржана на 29 декември 2008 година, објавена во („Службен гласник на општина Центар“ бр.13/2008).

Министерството за транспорт и врски - Сектор за уредување на просторот со допис бр,16-221/1 од 16 јануари 2009 година даде стручно мислење по Нацрт- ДУП Градска четврт “ Дебар маало 2 “ со предлози што е потребно да се отстрани како недостаток и дека во основа се испочитувани намените утрдени со Генералниот урбанистички план на градот Скопје.

Од Градот Скопје со допис бр.09/13-44/1 од 20 јануари 2009 година, до Општината Центар дадено е мислење по Нацрт-Планот заедно со мислење од Секторот за сообраќај, според кое намените на просторот во основа се почитувани во Нацрт-Планот.

Овој допис е примен во Општина Центар на 23 јануари 2009 година и е заведен под број 26-24/6 видно од приемниот печат на Општината.

На одржаната 104–та седница Советот на Општина Центар донесе Одлука за утврдување Нацрт-Измена и дополна на Детален урбанистички план Градска четврт “Дебар маало 2” Општина Центар-Скопје под број 07-386/16 од 09.02.2009 година

Градоначалникот на општина Центар донел Решение за јавна презентација и Јавна анкета за Предлог план за изменување и дополнување на Деталниот урбанистички план бр.08-552/1 од 11 февруари 2009 година, врз основа на кое е издадено соопштение бр.08-552/2 од истиот датум до граѓаните и правните лица за организирање на јавна презентација и јавна анкета во просториите на урбаната заедница „Дане Крапчев“-Скопје и тоа во траење од 15 работни дена.

Соопштение за Јавна презентација и Јавна анкета на 13 февруари 2009 година е објавено во дневните весници „Време“ и „Дневник“.

Градоначалникот на Општината донел Решение бр.08-552/3 од 9 март 2009 година за формирање на стручна комисија од областа на урбанизмот и градежништвото чија задача била да ги разгледа забелешките по Предлог-Планот.

Извештајот по спроведената јавна презентација по Нацрт-план за изменување и дополнување на Деталниот урбанистички план бр.26-24/10 од 13 март 2009 година е составен и потпишан од стручната комисија. Од него произлегува дека во периодот на спроведување на јавната анкета биле доставени 177 анкетни листови од граѓани и правни лица.

Стручната комисија составила Известување бр.26-24/11 од 13 март 2009 година за постапување по Извештајот за спроведената Јавна анкета по Нацрт измената и дополнувањата на Деталниот урбанистички план.

До граѓаните и правните лица кои поднеле анкетни листови било доставено известување со образложение за прифаќање или неприфаќање на нивните забелешки или предлози на 13 март 2009 година, со препорачани пратки, видно од приложената фотокопија од приемната книга (лист) од Македонска пошта.

Записник од седницата на Партиципативното тело од областа на урбанизмот на Општина Центар одржана на 6 јули 2009 година со утврден дневен ред каде беше разгледана Предлог-Одлуката за утврдување на Предлогот за изменување и дополнување на Деталниот урбанистички план и при тоа беше донесен Заклучок дека предложената техничка документација е во согласност со законската регулатива и подзаконските акти во оваа област.

Општината Центар со писмо бр.26-24/15 од 7 јули 2009 година го доставила Предлогот за изменување и дополнување на Деталниот урбанистички план Градска четврт “ Дебар маало 2 “ до Градот Скопје-Сектор за планирање и уредување на просторот со барање за добивање на стручно мислење. Позитивното мислење било доставено до Општина Центар под број 09/13-2728/1 од 23 јули 2009 година со приемен штембил на Општина Центар, под број 27-24/16 од 06 август 2009 година.

По повод дописот бр.26-24/17 од 5 август 2009 година на Општината Центар, Министерството за култура дало мислење бр.08-48/6 од 10 август 2009 година (примено во Општината на 13 август 2009 година) за заштита на културното наследство според кое дадените забелешки треба да се вградат пред усвојувањето на Планот.

Предлог-план за изменување и дополнување на Деталниот урбанистички план е изготвен од Институтот за урбанизам, сообраќај и екологија ИН-ПУМА, со тех.број.112/2007 во ноември 2009 година.

Согласноста на Предлог-планот за изменување и дополнување на Деталниот урбанистички план е издадена од Министерството за транспорт и врски - Сектор за уредување на просторот под број 16-12113/2 од 14 декември 2009 година

Одлуката за донесување на Измена и дополна на Деталниот урбанистички план, Советот на Општина Центар ја донел на 28 декември 2009 година и ја објавил во „Службениот гласник на Општина Центар“ на 29 декември .

6. Согласно членот 117 став 1 од Уставот на Република Македонија е утврдено дека градот Скопје е посебна единица на локалната самоуправа чија организација се уредува со закон.

Според точка 2 на Амандман XVII со кој се заменува став 2 на членот 117 од Уставот во градот Скопје граѓаните непосредно и преку претставници учествуваат во одлучувањето за прашања од значење за градот Скопје, а особено во областите на јавните служби, урбанизмот и руралното планирање, заштитата на околината, локалниот економски развој, локалното финансирање, комуналните дејности, културата, спортот, социјалната и детската заштита, образованието, здравствената заштита и во други области утврдени со закон.

Според член 117 став 4 од Уставот, градот Скопје е самостоен во вршењето на надлежностите утврдени со Уставот и со закон, а надзорот над законитоста на неговата работа ја врши Републиката.

Според член 1 од Законот за просторно и урбанистичко Планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.51/2005 и 137/2007) со овој закон се уредуваат условите иначинот на системот на просторното и урбанистичкото планирање, видовите и содржината на плановите, изработувањето и постапката за донесување на плановите, спроведувањето на плановите и следењето на реализацијата на плановите, надзорот и други прашања од областа на просторното и урбанистичкото планирање.

Според член 2 од Законот, просторното и урбанистичкото планирање е континуиран процес кој се обезбедува со изработување, донесување и спроведување на просторен план и урбанистички планови со цел да се обезбеди уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и природата.(став 2) Просторниот план на Република Македонија и урбанистичките планови континуирано меѓу себе се усогласуваат и дополнуваат. (став 3) Просторниот план на Република Македонија и урбанистичките планови задолжително се донесуваат и спроведуваат.

Според член 3 од Законот, изработувањето, донесувањето и спроведувањето на Просторниот план на Република Македонија и на урбанистичките планови се работи од јавен интерес.

Според член 4 став 1 од Законот, со просторното и урбанистичкото планирање се одредуваат основните начела во процесот на планирање и уредување на просторот. (став 2) Начела во процесот на планирање и уредување на просторот се: рамномерен просторен развој; рационално уредување и користење на просторот;

услови за хумано живеење и работа на граѓаните; надминување на урбаните бариери на лицата со инвалидитет; оддржлив развој; заштита и унапредување на животната средина и природата; заштита на недвижното културно наследство; заштита од воени разурнувања, од природни и технолошки катастрофи и хаварији; јавност во постапката за донесување и спроведување на плановите и усогласеност со европските нормативи и стандарди во планирањето и уредувањето на просторот.

За изработување на плановите од членот 7 точка 2 на овој закон, општините и градот Скопје донесуваат годишна Програма. (став 2) Програмата од ставот 1 на овој член, општините и градот Скопје ја доставуваат до органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредување на просторот и задолжително ја објавуваат во јавните гласила. (став 3) Изработката на плановите од програмата од ставот 1 на овој член, се финансира од буџетот на општината и буџетот на градот Скопје. (став 4) Заради ефикасно спроведување на политиката на планирање и уредување на просторот, општините, општините во градот Скопје и градот Скопје се должни да обезбедат стручно следење на спроведувањето на плановите и да извршат согледување за степенот на реализација на плановите, заради подготвување на Програма за изработка на урбанистички планови. (став 5) За обезбедување на стручност и јавност во процесот на просторното и урбанистичкото планирање советот на општината и Советот на градот Скопје формира партиципативно тело кое ги пренесува ставовите, мислењата и потребите на граѓаните и правните лица, ги следи состојбите во планирањето преку давање иницијативи, насоки и сугестии за изготвување на плански решенија за соодветната општина и Градот Скопје.

Партиципативното тело се состои од: претставници од советот, стручно лице од општинската администрација, истакнати стручни лица од областа на урбанистичкото планирање, претставници од здруженија на граѓани и граѓани од подрачјето на општината. Бројот на претставниците се утврдува со статутот на општината и Статутот на градот Скопје и не може да биде поголем од десет члена. (став 6) Изработката на плановите од програмата од ставот 1 на овој член можат да ја финансираат и заинтересирани правни и физички лица чишто програмски барања и подрачја на интерес се прифатливи за општината и градот Скопје.

Во членот 10 од Законот е предвидено дека, Генерален урбанистички план се донесува за градот Скопје и за градовите кои се седишта на општини утврдени со закон. Генералниот урбанистички план од ставот 1 на овој член содржи текстуален дел и графички приказ на планските решенија, како и нумерички дел со билансни показатели.

Според членот 23 од Законот, по нацртот на генералните урбанистички планови, се организира стручна расправа, со учество на претставници на стручни и научни институции од областа на урбанистичкото планирање, органите на државната управа, институции надлежни за заштита на спомениците на културата, комуналните претпријатија, други институции и лица од подрачјето опфатено со планот и невладини организации. Стручна расправа по утврдените нацрти на планови од ставот 1 на овој член организира градоначалникот на општината и градоначалникот на градот Скопје. Времето и местото на одржување на стручната расправа на нацртот на планот се објавува во најмалку две јавни гласила, најмалку два работни дена пред одржувањето. За стручната расправа се изработува извештај. Извештајот од ставот 2 на овој член со записник од расправата и со посебни образложенија за прифатените и неприфатени забелешки од стручната расправа го изработува стручна комисија составена од три члена и тоа еден претставник од донесувачот на планот (стручно лице од областа на урбанистичкото планирање), еден претставник на изготвувачот на планската документација (носител на изработка на планот) и еден научен и стручен работник од областа на урбанистичкото планирање. Извештајот од ставот 3 на овој член е составен дел на предлогот на планот.

Во членот 24 од Законот, предвидено е дека, по нацртот на деталниот урбанистички план, урбанистичкиот план за село и урбанистичкиот план вон населено место, општината спроведува јавна презентација и јавна анкета. Организирањето на јавната презентација и јавната анкета по плановите од ставот 1 на овој член, го врши градоначалникот на општината, по утврдување на нацртот на планот од страна на советот за кој претходно е добиено мислење од органот на државната управа надлежен за работите од областа на уредувањето на просторот.

За спроведената јавна презентација и јавна анкета се изработува извештај.

Јавната презентација и јавната анкета од ставот 1 на овој член се спроведува со излагање на планот на јавно место кое се наоѓа во кругот на месната самоуправа. Јавната анкета трае најмалку десет работни дена, во кој рок заинтересираните граѓани и правни лица од конкретното подрачје опфатено со планот можат да достават забелешки, предлози и мислења на анкетни листови.

Јавната презентација е стручно презентирање на планот и се организира во простории и време што ќе го определи градоначалникот на општината.

Извештај од јавната анкета со образложение за прифатените и неприфатените забелешки за плановите од ставот 1 на овој член, изработува стручна комисија формирана од градоначалникот на општината, која е составена од три члена, и тоа: носителот на изработка на планот, одговорно лице од општинската администрација надлежно за урбанистичко планирање и истакнат научен и стручен работник од областа на урбанистичкото планирање.

Извештајот од ставот 6 на овој член е составен дел на одлуката за донесување на предлогот на планот. Врз основа на извештајот, комисијата од ставот 6 на овој член е должна писмено да го извести секое лице кое поднело анкетен лист со образложение за прифаќање или неприфаќање на неговите забелешки или предлози.

Доколку комисијата од ставот 6 на овој член оцени дека нацртот на планот со прифатените забелешки од јавната анкета претрпел значајни промени (промена на границата на урбанистичкиот опфат, промени на регулационите линии, промена на намената на земјиштето и промени во поголем обем на други параметри утврдени во планот), градоначалникот на општината за нацртот на планот со вградени забелешки во планот повторно спроведува јавна презентација и јавна анкета.

Времето и местото каде ќе биде изложен планот и спроведувањето на јавната презентација и јавната анкета, задолжително се објавува со соопштение во јавните гласила. Соопштението задолжително ги содржи податоците, местоположба и површина на опфатот на планот.

Според членот 25 од Законот, на плановите од членот 7 точка 2 на овој закон, изработени во форма на нацрт на план се дава мислење од органот на државната управа надлежен за работите од

областа на уредувањето на просторот, заради согледување на степенот на усогласеноста на плановите со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

На плановите од членот 7 точка 2 на овој закон, изработени во форма на предлог на план се дава согласност од органот на државната управа надлежен за работите од областа на уредувањето на просторот, со која се потврдува дека плановите се изработени согласно со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

Мислењето од ставот 1 и согласноста од ставот 2 на овој член се дава во рок од 15 работни дена од денот на поднесувањето на барањето од страна на доносителот на планот. Доколку надлежниот орган за издавање на мислењето и согласноста не одговори во наведениот рок ќе се смета дека мислењето и согласноста се издадени.

По добивањето на согласноста од ставот 2 на овој член, планот се доставува до надлежниот орган за донесување.

Според ставот 9 од членот 26 од Законот, општините во Градот Скопје, урбанистичките планови ги донесуваат по претходно добиено мислење од градоначалникот на градот Скопје за што градоначалникот овластува стручно лице, дипломиран инженер архитект со најмалку три години работно искуство во урбанистичкото планирање. Мислењето од градоначалникот на градот Скопје се издава во рок од 15 дена од денот на поднесувањето на барањето од страна на доносителот на планот, а доколку не се издаде во определениот рок ќе се смета дека мислењето е дадено.

Според членот 28 став 1 од овој Закон, планирањето на просторот се врши за период од најмалку: петнаесет години за Просторен план на Републиката, десет години за генерален урбанистички план, урбанистички план за село и урбанистички план вон од населено место и пет години за детален урбанистички план. (став 2) Со донесување на нов Просторен план на Републиката и нов урбанистички план, престанува да важи постојниот план. (став 3) Пред истекот на пропишаниот плански период за плановите од членот 7 на овој закон, донесувачот на планот најмалку еднаш годишно изработува стручна анализа на плановите со која се утврдува евентуалната потреба од изменување и дополнување на плановите или дел од плановите. (став 4) По истекот на пропишаниот плански

период, градоначалникот на општината и градоначалникот на градот Скопје овластува стручно лице дипломиран инженер архитект со најмалку три години работно искуство од областа на урбанистичкото планирање кое е задолжено за следење на урбанистичките планови, да изготвува анализа за степенот и квалитетот на реализацијата на плановите, новонастанатите промени и потребите на развој и подготвува програма за изработка на урбанистички планови. (став 5) Измени и дополнувања на плановите и делови од планови од членот 7 на овој закон се вршат по истата постапка пропишана за нивно донесување.

Според член 31 од Законот, при изработување на плановите од членот 7 точка 2, архитектонско урбанистичкиот проект и урбанистичкиот проект од членот 50 на овој закон, задолжително се применуваат стандарди и нормативи за урбанистичко планирање, со кои се уредуваат основите за рационално планирање, уредување и користење на просторот, заради создавање на превземено од услови за хумано живеење и работа на граѓаните. (став 2) Стандардите и нормативите од ставот 1 на овој член, ги изработува комисија составена од истакнати научни и стручни работници од областа на урбанистичкото планирање, формирана од министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредување на просторот. Комисијата брои најмалку пет члена. (став 3) За изработените стандарди и нормативи се организира стручна расправа од научни и стручни работници од областа на урбанистичкото планирање. (став 4) По вградување на забелешките од стручната расправа, стандардите и нормативите ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на уредување на просторот.

Според член 1 од Законот за градот Скопје („Службен весник на Република Македонија“ бр.55/2004), со овој закон се уредува организацијата на градот Скопје, како посебна единица на локалната самоуправа (во натамошниот текст: градот Скопје), надлежностите и финансирањето на градот Скопје и на општините во градот Скопје, употреба на јазиците на заедниците во градот Скопје и во општините во градот Скопје, соработката меѓу градот Скопје и општините во градот Скопје, како и други прашања од значење за градот Скопје.

Според членот 11 став 1 алинеи 2 и 3 од истиот Закон, надлежности, односно работи од јавен интерес од локално значење на градот Скопје, меѓу другите, се донесување генерален

урбанистички план на градот Скопје (алинеја 1) и давање мислење за предлогот на деталните урбанистички планови, урбанистички проекти и урбанистички планови за населените места што ги донесуваат општините во градот Скопје (алинеја 2).

Според членот 15 став 1 точка 1 алинеи 1 и 2 од Законот, надлежности, односно работи од јавен интерес од локално значење на општините во градот Скопје, меѓу другите, се покренување иницијативи за донесување, измена и дополнување на просторниот план на градот Скопје и Генералниот урбанистички план на градот Скопје (алинеја 1) и давање мислења по нацртите на просторниот план на градот Скопје и Генералниот урбанистички план на градот Скопје (алинеја 2).

Во членот 15 став 2 од Законот е предвидено дека, плановите и проектите од ставот 1 точка 1 алинеја 3 на овој член општината ги донесува по претходно добиено позитивно мислење од градот Скопје и согласност од органот на државната управа надлежен за работите на уредување на просторот.

Судот утврди дека од изнесените законски одредби произлегува дека законодавецот во функција на обезбедување на уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, утврдил прецизна регулатива во врска со планирањето на просторот, точно определувајќи ги плановите за просторно и урбанистичко планирање, нивната содржина и постапката за нивно донесување.

Судот на седница утврди дека тргнувајќи од наведената законска регулатива како и од увидот и анализата на доставената документација за донесување на оспорената Одлука, во делот што се оспорува со иницијативата, општината Центар како орган за донесување на наведената одлука ги спровела законски определените дејствија во постапката за донесување на истата.

Во иницијативата се наведува дека оспорениот план не бил во согласност со Генералниот урбанистички план. Оценувајќи ги наводите на иницијаторот, Судот оцени дека прашањето за усогласеноста на Деталниот со Генералниот урбанистички план е надлежност на оценка на Министерството за транспорт и врски и во рамки на дадената согласност во конкретниот случај за донесување на деталниот урбанистички план, Министерството ја ценело

усогласеноста на двата плана во рамки на својата надлежност, при што во време на издавањето, ниту ја повлекло ниту ја изменило дадената согласност.

Судот на седница утврди дека предмет на оцена пред Уставниот суд е конкретен донесен Детален урбанистички план. Градот Скопје по однос на Деталниот урбанистички план дава само мислење, а не е надлежен за донесување на истиот. Имајќи ги во предвид цитираните одредби, Судот оцени дека во постапката за донесување на конкретниот детален урбанистички план е законито спроведена, бидејќи при неговото донесување се испочитувани сите фази во постапката.

Судот исто така утврди дека видно од приложената писмена документација прибавена во текот на претходната постапка, неспорно произлегува дека во овој дел законската постапка е запазена, Градот Скопје со допис под број 09/13-44/1 од 20 јануари 2009 година до Општината Центар дал мислење по однос на Нацрт-Планот заедно со мислењето од Секторот за сообраќај, според кое намените на просторот се почитувани во истиот. Овој допис е примен во општина Центар на 23 јануари 2009 година и е заведен по број 26-24/6 видно од приемниот печат на Општина Центар.

Судот на седница констатира дека од увидот во Извештајот за спроведената јавна анкета, градоначалникот на Општина Центар донел Решение за јавна презентација и јавна анкета за Предлог план за изменување и дополнување на Деталниот урбанистички план, врз основа на кое е издадено соопштение до граѓаните и правните лица за организирање на јавна презентација и јавна анкета во просториите на урбаната заедница „Дане Крапчев“ Скопје и тоа во траење од 15 работни дена. Соопштението за јавна презентација и јавна анкета на 13 февруари 2009 година било објавено во дневните весници „Време“ и „Дневник“.

Воедно, Судот утврди дека од увидот во записникот од седницата на Партиципативното тело од областа на урбанизмот на Општина Центар одржана на 6 јули 2009 година според утврдениот дневен ред беше разгледана Предлог-Одлуката за утврдување на Предлогот за изменување и дополнување на Деталниот урбанистички план и при тоа беше донесен Заклучок дека предложената техничка документација е во согласност со законската регулатива и подзаконските акти во оваа област.

Врз основа на сето наведено Судот оцени дека оспорената одлука е во согласност со член 8 став 1 алинеја 10 и член 51 од Уставот, член 2 став 1, член 4 став 2 алинеја 9, член 11 ставови 1 и 7, член 17 ставови 1, 2 и 5, член 24 ставови 4, 8 и 10, член 26 став 9, член 29 став 3 и член 31 став 1 од Законот за просторното и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.24/2008).

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумовски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.62/2010)

85.

У.бр.66/2010

- Планирање на просторот внатре во рамки на урбанистичките планови

- *Planning the space within the urban plans*

- Со оспорените одредби од Законот за просторно и урбанистичко планирање, се доведува во прашање правната сигурност на граѓаните од аспект на обезбедување на системот на планирање на просторот каде видовите, начинот и постапката на планирањето не можат да се заменуваат со паралелни законски решенија надвор од тој систем на начин како што е тоа сторено со цитираните оспорени одредби од Законот, поради што Судот оцени дека тие не се во согласност со Уставот.

- *The contested provisions of the Law on Spatial and urban Planning question the legal certainty of the citizens from the aspect of securing the system of spatial planning where the types, manner and procedure of planning may not be replaced with parallel legal solutions beyond that system in a manner that was done with the cited contested provisions of the Law, owing to which the Court found them not to be in accordance with the Constitution.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 став 1 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” број 70/1992), на седницата одржана на 2 февруари 2011 година, донесе

ОДЛУКА

1. СЕ УКИНУВААТ: членот 5 алинеја 6 во деловите: “во и” и “како и уредување и користење на просторот во рамките на формирана градежна парцела,” и алинеја 7 во деловите: “во и” и “како и уредување и користење на просторот во рамките на формирана градежна парцела,” членот 17-а ставовите 4 и 5, членот 50 став 1 во деловите: “во и” и “како и уредување и користење на просторот во рамките на формирана градежна парцела,” ставот 2 и ставот 3 во делот: “Државна урбанистичка планска документација со која се уредува користење на просторот во границите на планските опфати се изработува врз основа на извод од урбанистички план, а”, членот 50-а став 1 во деловите: “во и” и “како и уредување и користење на просторот во рамките на формирана градежна парцела,” ставот 2 и ставот 4 во делот: “Локална урбанистичка планска документација со која се уредува користење на просторот во границите на планските опфати се изработува врз основа на извод од урбанистички план, а”, од Законот за просторно и урбанистичко планирање “Службен весник на Република Македонија” број 51/2005, 137/2007, 91/2009 и 124/2010).

2. СЕ СТАВА ВОН СИЛА Решението за запирање на извршувањето на поединечните акти или дејствија, донесени, односно преземени врз основа на оспорените одредби од Законот означен во точката 1 од оваа одлука.

3. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија”.

4. Уставниот суд на Република Македонија, по повод поднесена иницијатива од Мирослав Грчев од Скопје, со Решение У.бр. 66/2010 од 1 декември 2010 година, поведе постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот, означен во точката 1 од оваа одлука.

Постапката беше поведена затоа што пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на оспорените одредби од Законот со Уставот.

5. Судот на седницата утврди дека со оспорените делови од алинеите 6 и 7 од членот 5 од Законот, е дефинирано значењето на изразите државна и локална урбанистичка планска документација во плански опфат.

Судот утврди и дека оспорениот став 4 од членот 17-а од Законот определува:

“Доколку општината не ја започне постапката за изменување и дополнување на урбанистичкиот план согласно со ставовите 1 и 2 од истиот член, подносителот на иницијативата може да достави до општината локална урбанистичка планска документација со која се предвидува бараната измена на урбанистичкиот план, која треба да биде во согласност со стандардите и нормативите за урбанистичко планирање и одредбите од членот 50-а на овој закон.”

Понатаму Судот утврди дека со оспорениот став 5 од членот 17-а од Законот, е определено дека:

“Доколку општината не постапи согласно ставот 4 на овој член, односно не го одобри или одбие барањето за одобрување на локална урбанистичка планска документација во рок од 30 дена од денот на поднесувањето на барањето, подносителот може да достави барање за одобрување на истата до органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредување на просторот. Комисијата од членот 31 став 2 на овој закон, е должна во рок од 30 дена да достави предлог до министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредување на просторот за одобрување или одбивање на барањето за одобрување на локалната урбанистичка планска документација, кој врз основа на доставениот предлог донесува решение со кое ја одобрува локалната урбанистичка планска документација или го одбива барањето за одобрување на истата.”

Судот, утврди и дека со оспорениот член 50 став 1 во деловите: “во и” и “како и уредување и користење на просторот во рамките на формирана градежна парцела,” од Законот, е определено дека со државна урбанистичка планска документација може да се

врши уредување и користење на просторот со определување на градежна парцела во планскиот опфат, како и уредување и користење на просторот во рамките на формирана градежна парцела.

Судот, утврди дека оспорениот став 2 од членот 50 од Законот определува:

“Во плански опфат може да се уредува користење на просторот со државна урбанистичка планска документација во следниве случаи:

-доколку не е оформена градежна парцела ако постои изградена сообраќајна секундарна инфраструктура;

-во рамките на формирана градежна парцела, заради усогласување на површината за градење и максималната висина на градбата со стандардите и нормативите за урбанистичко планирање и

-доколку не е оформена градежна парцела за изградба на инфраструктурни градби и водови.

Судот, утврди и дека со оспорениот дел од ставот 3 од членот 50 од Законот е определено дека:

“Државна урбанистичка планска документација со која се уредува користење на просторот во границите на планските опфати се изработува врз основа на извод од урбанистички план,”.

Судот, понатаму утврди дека со оспорениот член 50-а став 1 во деловите: “во и” и “како и уредување и користење на просторот во рамките на формирана градежна парцела,” од Законот е определено дека со локална урбанистичка планска документација може да се врши уредување и користење на просторот со определување на градежна парцела во планскиот опфат, како и уредување и користење на просторот во рамките на формирана градежна парцела.

Понатаму Судот, утврди дека оспорениот став 2 од членот 50-а од Законот определува:

“Во плански опфат може да се уредува користење на просторот со локална урбанистичка планска документација во следниве случаи:

-доколку не е оформена градежна парцела ако до истата постои изградена сообраќајна секундарна инфраструктура;

-во рамките на формирана градежна парцела, заради усогласување на површината за градење и максималната висина на градбата со стандардите и нормативите за урбанистичко планирање.”

Судот, утврди и дека со оспорениот дел од став 4 од членот 50-а од Законот е определено дека:

“Локална урбанистичка планска документација со која се уредува користење на просторот во границите на планските опфати се изработува врз основа на извод од урбанистички план,”.

6. Согласно членот 8 став 1 алинеите 3 и 10 од Уставот на Република Македонија, како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се утврдени владеењето на правото и уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата.

Во делот на уставните норми кои се однесуваат на локалната самоуправа со Амандманот XVII точка 1 од Уставот со кој се заменува ставот 1 од членот 115 од Уставот, е определено дека во единиците на локалната самоуправа граѓаните непосредно и преку претставници учествуваат во одлучувањето за прашања од локално значење, а особено во областите на јавните служби, урбанизмот и руралното планирање, заштитата на околината, локалниот економски развој, локалното финансирање, комуналните дејности, културата, спортот, социјалната и детската заштита, образованието, здравствената заштита и во други области утврдени со закон.

Според став 2 на овој член од Уставот, општината е самостојна во вршењето на надлежностите утврдени со Уставот и со закон, а надзорот над законитоста на нејзината работа го врши Републиката.

Според ставот 3 на овој член од Уставот, Републиката со закон може да и одобри вршење на определени работи на општината.

Законот за просторно и урбанистичко планирање со членот 1 определил дека со овој закон се уредуваат условите и начинот на системот на просторното и урбанистичкото планирање, видовите и содржината на плановите, изработувањето и постапката за донесување на плановите, спроведувањето на плановите и

следењето на реализацијата на плановите, надзорот и други прашања од областа на просторното и урбанистичкото планирање.

Во членот 5 од Законот определено е значењето на употребуваните изрази во Законот, а со оспорените делови од алинеите 6 и 7 од овој член од Законот, определено е значењето на овие документации во плански опфат.

Во Глава II. Планирање на просторот, во точка 1. од Законот, содржани се одредби за видовите и содржината на плановите, а во точка 2 од истата Глава од Законот, содржани се одредби со кои е уредена постапката за изработување и донесување на плановите.

Според членот 7 од Законот во зависност од просторот кој е предмет на планирањето се донесуваат следниве планови:

1. Просторен план на Република Македонија и
2. Урбанистички планови:
 - генерален урбанистички план,
 - детален урбанистички план,
 - урбанистички план за село и
 - урбанистички план вон населено место.

Со членот 17-а ставовите 1, 2 и 3 од Законот, определена е должноста на општините да постапуваат по поднесените иницијативи од правни и физички лица за изменување и дополнување за урбанистичките планови од членот 7 точка 2 алинеи 2, 3 и 4 на овој закон, обврската за известување на подносителите дали иницијативата се прифаќа, а по прифаќањето и обврска на општините да започнат постапка за изменување и дополнување на урбанистичкиот план за кој е поднесена иницијативата.

Конкретно со оспорените ставови 4 и 5 од членот 17-а од Законот, определена е можност во случај општината да не започне постапка согласно ставовите 1 и 2 од овој член за изменување и дополнување на урбанистичкиот план за кој е поднесена иницијативата, подносителите на иницијативите, да ја продолжат постапката со доставување на општината локална урбанистичка планска документација со која се предвидува бараната измена на урбанистичкиот план изработена согласно стандардите и нормативите за урбанистичко планирање и одредбите од членот 50-а на овој закон. Со овие оспорени ставови од наведениот член, е

определено и дека за барањето на подносителите на иницијативата за изменување на урбанистичкиот план, доколку тоа е одбиено или не е одобрено од страна на општините, за нивното барање понатаму да може да постапува органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредување на просторот, односно комисија во органот, за што конечно решение за одбивање или одобрување на бараната измена на урбанистички план, донесува министерот кој раководи со тој орган.

Од анализата на оспорените одредби 4 и 5 од членот 17-а од Законот, произлегува дека законодавецот уредил случај кога општината нема да спроведе постапка за прифатените иницијативи од граѓаните за измена на плановите, на начин што со оспорените одредби овозможил, бараната измена на урбанистичките планови да се спроведе на друг начин, односно доколку општината, во кој и да било случај, не ја одобри локална урбанистичка планска документација, со која се бара изменување и дополнување на урбанистички план, тоа да може да се стори со акт на министерот, односно, изменувањето и дополнувањето на урбанистичките планови да се реализира не преку редовната постапка за нивно менување и дополнување, туку, на начин кој овој закон го уредува, паралелно со постојниот. Тргувајќи од овие причини, според Судот, оспорените одредби од членот 5 алинеи 6 и 7 и членот 17-а ставовите 4 и 5 од Законот, не се во согласност со напред наведените одредби од Уставот.

Според оспорениот член 50 став 1 во деловите “во и” и “како и уредување и користење на просторот во рамките на формирана градежна парцела” од Законот, со државна урбанистичка планска документација може да се врши уредување и користење на просторот со определување на градежна парцела во планскиот опфат, како и уредување и користење на просторот во рамките на формирана градежна парцела.

Со оспорениот член 50 став 2 од Законот, е определено во кои случаи во плански опфат може да се уредува користење на просторот со државна урбанистичка планска документација, односно, доколку не е оформена градежна парцела ако постои изградена сообраќајна секундарна инфраструктура, во рамките на формирана градежна парцела, заради усогласување на површината за градење и максималната висина на градбата со стандардите и нормативите за урбанистичко планирање и доколку не е оформена градежна парцела за изградба на инфраструктурни градби и водови.

Со оспорениот член 50 став 3 во делот: “Државна урбанистичка планска документација со која се уредува користење на просторот во границите на планските опфати се изработува врз основа на извод од урбанистички план, а” од Законот, е определено дека државната урбанистичка планска документација со која се уредува користењето на просторот во границите на планскиот опфат се изработува врз основа на извод од урбанистички план.

Од анализата на оспорените одредби од членот 50 од Законот, произлегува дека со државна урбанистичка планска документација може да се врши уредување и користење на просторот со определување на градежна парцела во планскиот опфат, што значи можност во постоечки план да се оформуваат градежни парцели со планирање преку државна урбанистичка планска документација, изработена врз основа на извод од урбанистички план. Конкретно доколку во плански опфат не е оформена градежна парцела, во плански опфат да може да се уредува користење на просторот со државна урбанистичка планска документација ако постои изградена сообраќајна секундарна инфраструктура и за изградба на инфраструктурни градби и водови, како и во рамките на формирана градежна парцела во плански опфат, заради усогласување на површината за градење и максималната висина на градбата со стандардите и нормативите за урбанистичко планирање.

Околноста што со оспорените одредби е дадена можност државната урбанистичка планска документација да се употребува кај неоформени градежни парцели, според Судот, тоа не значи дека на тој начин не се менува постоечкиот план. Ова од причини што планскиот опфат е подрачје чии што граници, начин на уредување и користење се утврдуваат со урбанистички план, па оттука просторот каде не е оформена градежна парцела сепак е веќе планиран простор кој, како таков, се дозволува да се менува со државна урбанистичка планска документација и веќе испланираното повторно се планира, но не со видовите на урбанистичките планови, системски утврдени со Законот, во постапка и фази на донесување кои Законот ги пропишал за нив, туку со овој вид на планирање за кое конечна одлука донесува минисерот. Исто така, можноста државната урбанистичка планска документација да се употребува за уредување и користење на просторот во рамките на веќе формирана градежна парцела заради усогласување на површината за градење и максималната висина на градбата со стандардите и нормативите за урбанистичко планирање, според Судот, на тој начин се дозволува да се менуваат површини за

градење и содржини (габарити и број на објекти) наместо со планови, надвор од уставните и законските рамки за планирање на просторот.

Според Судот, употребата на државната урбанистичка планска документација во плански опфат се сведува на ниво на „вид на план“, кој како таков се издвојува од другите и по начинот на донесување и одобрување, односно со државна урбанистичка планска документација да се планира просторот внатре во рамки на урбанистичките планови од членот 7 точка 2 од Законот. На тој начин се овозможува и покрај тоа што со урбанистичките планови е испланиран просторот, тој во секое време да може да се планира со нови содржини дополнително преку државна урбанистичка планска документација, кој ќе го поднесе барателот и која врз основа на предлог од комисија, со решение ќе ја одобри министерот. Притоа, околноста што законодавецот во ставот 3 од членот 50 од Законот, определил дека изработката на државната урбанистичка планска документација треба да се изработува врз основа на извод од урбанистички план кога го уредува просторот во плански опфат, според Судот, тоа не значи дека со оваа документација во плански опфат, нема да се менуваат утврдените параметри во планот, односно дека нема да се предизвика нарушување на постоечката планска документација, туку напротив, ваквата регулатива дава таква можност што од уставно-правен аспект е спорно. Оттука, според Судот, со државната урбанистичка планска документација, покрај планирање на просторот вон планскиот опфат, со оспорените законски решенија и нивните делови, се овозможува планирање на просторот и во планските опфати, односно планирање на веќе планиран простор (план во план) а, ваквиот начин на менување и дополнување на урбанистичките планови надвор од востановениот системски начин на изменување и дополнување на урбанистичките планови (член 28 став 5 од Законот), според Судот, создава паралелен систем на планирање на просторот (првиот веќе уреден со Законот и вториот уреден со неговите измени) во постапка без законски утврдените фази на постапување, што според Судот доведува до состојба иста работа преку два различни системи правно да се регулира.

Тргувајќи од напред наведените причини, Судот утврди дека, оспорените законски одредби од членот 50 во дел од ставот 1, ставот 2 и дел од ставот 3 од Законот, не се во согласност со темелните вредности утврдени во членот 8 став 1 алинеите 3 и 10 од Уставот.

Изнесената уставносудска анализа и правно мислење на Судот, се однесува и за членот 50-а во дел од ставот од 1, ставот 2 и дел од ставот 4 од Законот, со кои е разработен институтот “локална урбанистичка планска документација”, поради што и за овие одредби, Судот утврди дека не се во согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 и 10 од Уставот.

Поради горе изнесеното, Судот утврди дека со оспорените законски решенија, се доведува во прашање правната сигурност на граѓаните од аспект на обезбедување на системот на планирање на просторот каде видовите, начинот и постапката на планирањето не можат да се заменуваат со паралелни законски решенија надвор од тој систем на начин како што е тоа сторено со цитираните оспорени одредби од Законот, поради што Судот оцени дека оспорените одредби од: членот 5 алинеја 6 во деловите: “во и” и “како и уредување и користење на просторот во рамките на формирана градежна парцела,” и алинеја 7 во деловите: “во и” и “како и уредување и користење на просторот во рамките на формирана градежна парцела,” членот 17-а ставовите 4 и 5, членот 50 став 1 во деловите: “во и” и “како и уредување и користење на просторот во рамките на формирана градежна парцела,” ставот 2 и ставот 3 во делот: “Државна урбанистичка планска документација со која се уредува користење на просторот во границите на планските опфати се изработува врз основа на извод од урбанистички план, а”, членот 50-а став 1 во деловите: “во и” и “како и уредување и користење на просторот во рамките на формирана градежна парцела,” ставот 2 и ставот 4 во делот: “Локална урбанистичка планска документација со која се уредува користење на просторот во границите на планските опфати се изработува врз основа на извод од урбанистички план, а”, од Законот за просторно и урбанистичко планирање, не се во согласност со цитираните одредби од Уставот.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од оваа одлука.

8. Оваа одлука Судот ја донесе, со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.66/2010)

86.

У.бр.262/2009

**- Ограничување на праото на сопственост во случај на
бесправна градба**

*- Restriction of the right to ownership in case of an illegal
construction*

**- Во Законот за градење, без да се утврди
постоењето на јавен интерес се врши
ограничување, односно одземање на правото на
сопственост како на бесправно изградениот
објект, така и на земјиштето на кое е изграден
објектот од досегашниот сопственик без притоа
да се утврди за каков јавен интерес се работи,
што е во спротивност со член 30 став 3 од
Уставот.**

*- The Law on Construction, without defining the existence of
a public interest, restricts, that is, takes away the right to
ownership from the so far owner of both the illegally
constructed building and the land on which the building was
constructed, without thereby establishing what interest is
concerned, which is in contradiction with Article 30
paragraph 3 of the Constitution.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 2 февруари 2011 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВААТ членовите 138 и 140 од Законот за градење („Службен весник на Република Македонија“ бр.130/2009).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.262/2009 од 17 ноември 2010 година поведе постапка за оценување на уставноста на оспорените членови од Законот означен во точката 1 од оваа одлука. Постапката беше поведена затоа што пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на оспорените членови од Законот за градење со Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека според оспорената одредба на членот 138 од Законот за градење се предвидува дека:

„(1) Во решението од членот 137 на овој закон градежниот инспектор, односно овластениот градежен инспектор кога ќе утврди дека градбата се гради или е изградена спротивно на одобрението за градење, може да изрече и забрана за отуѓување, оптоварување и располагање со земјиштето и градбата.

(2) Во случаите од ставот 1 на овој член решението се доставува до надлежниот орган за водење на јавната книга за запишување на правата на недвижностите по што Република Македонија за објектите од прва и втора категорија, односно општината за објекти од трета, четврта и петта категорија се стекнува со заложно право на земјиштето и на градбата, односно на деловите кои се изградени согласно со одобрението за градење.

(3) Во решението истовремено се определува и задолжување за плаќање на пенали во износ од 3% месечно од пазарната вредност што за иста или слична недвижност се пресметува од страна на надлежниот орган за пресметување на даноците, сметано од денот на конечноста на решението до денот на исполнување на обврската. Пазарната вредност се определува според известieto од органот надлежен за утврдување на даноците на имот.

(4) Со запишување на заложното право и изрекувањето на пеналите се одлага спроведувањето на присилно извршување на решението во рок не подолг од три години од денот на донесувањето на решението.

(5) Доколку обврзникот не ја исполни обврската за отстранување или усогласување на градбата со одобрението за градење во рокот определен во решението и/или не плати пенали три месеца еднопoдруго, надлежниот орган ќе пристапи кон присилно извршување со стекнување на сопственост на земјиштето и на објектот - делот кој е изграден со одобрението за градење, доколку таков е затекнат на начин и постапка согласно со овој закон.

(6) Преносот на правото на сопственост на заложното земјиште и објектот - делот кој е изграден со одобрението за градење се врши со упис на промената во јавните книги врз основа на посебен заклучок за извршување на надлежниот инспектор. Заклучокот за извршување претставува и основ за промена на инвеститорот во одобрението за градење и одобрението за употреба во однос на делот од објектот кој е изграден со одобрението за градење, а е затекнат при извршувањето.

(7) Против заклучокот од ставот 6 на овој член е дозволена посебна жалба која не го одлага присилното извршување.

(8) Доколку обврзникот ја исполни обврската за отстранување утврдена со решението и ги плати пеналите, престанува заложното право и надлежниот инспектор донесува заклучок кој претставува основ за бришење на заложното право во Јавната книга на недвижностите“.

Според член 140 од истиот закон „ Делот од решението во кое се определува обврската за плаќање на пенали претставува извршна исправа и претставува основ за намиравање во постапка и на начин согласно со Законот за извршување“.

5. Во делот на Уставот кој се однесува на темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија, согласно член 8 став 1 алинеи 3, 4, 6 и 11 од Уставот, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се владеењето на правото, поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, правната заштита на сопственоста и почитувањето на општо прифатените норми на меѓународното право.

Според Амандман XX од Уставот, со кој се дополнува членот 13, за прекршоци определни со закон, санкција може да изрече орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања. Против конечна одлука за прекршок се гарантира судска заштита под услови и постапка уредени со закон.

Согласно член 14 став 1 од Уставот, никој не може да биде казнет за дело кое пред да биде сторено не било утврдено со закон или со друг пропис како казниво дело и за кое не била предвидена казна.

Според член 30 став 1 од Уставот, се гарантира правото на сопственост и правото на наследување. Според ставот 2 од овој член од Уставот, сопственоста создава права и обврски и треба да

служи за доброто на поединецот и на заедницата. Според став 3 од истиот член, никому не може да му биде одземена или ограничена сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон, а според ставот 4 од овој член на Уставот, во случај на експропријација на сопственоста или во случај на ограничување на сопственоста се гарантира праведен надомест, кој не може да биде понизок од пазарната вредност.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Согласно член 52 став 4 од Уставот, законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

Законот за градење („Службен весник на Република Македонија“ бр.130/2009 од 28 октомври 2009 година) во членот 1 определува дека со овој закон се уредуваат градењето, основните барања на градбата, потребната проектна документација, за добивање на одобрение за градење, правата и обврските на учесниците во изградбата, начинот на употреба и одржување на градбата, како и други прашања од значење за градењето.

Според членот 2 точка 2 од Законот, во кој е утврдено значењето на одделни изрази употребени во овој закон, градба е се што настанало со изградба и е поврзано со земјиштето, а претставува физичка, техничко-технолошка и градежна целина заедно со изградените инсталации, односно опрема.

Оспорените членови 138 и 140 од Законот, се содржани во Глава X од овој закон, со наслов „НАДЗОР“.

Во членот 127 од Законот се предвидува дека надзорот над спроведувањето на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, го врши органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредувањето на просторот.

Членот 137 од Законот за градење кој е поместен во точката 6 од Глава X од Законот, со поднаслов „Решение на инспектор“, предвидува дека:

„(1) Во зависност од констатираната состојба градежниот инспектор, односно овластениот градежен инспектор ќе состави записник, врз основа на кој донесува решение.

(2) Против решението на градежниот инспектор може да се изјави жалба, а против заклучокот со кој се дозволува извршување, заклучокот за прекинување на постапката и заклучокот за трошоците на извршувањето на постапката може да се изјави посебна жалба до Комисијата за решавање на управните работи во втор степен од областа на транспортот и врските и животната средина при Владата на Република Македонија.

(3) Против решението на овластениот градежен инспектор може да се изјави жалба, а против заклучокот со кој се дозволува извршување, заклучокот за прекинување на постапката и заклучокот за трошоците на извршувањето на постапката може да се изјави посебна жалба до министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредувањето на просторот.

(4) Жалбата изјавена против решението на градежниот инспектор, односно овластениот градежен инспектор, не го одлага извршувањето на решението“.

Подносителите на иницијативите го оспоруваат членот 138 од Законот, но разгледувајќи го оспорениот член во корелација со целината на Законот, а од аспект на наводите во иницијативата, Судот оцени дека истиот не е во согласност со одредбите од Уставот, на кој се укажува во иницијативата.

Со оспорената одредба на членот 138 од Законот, се предвидува дека градежниот инспектор кога ќе утврди дека градбата се гради, односно е изградена спротивно на одобрието за градење, може да изрече и забрана за отуѓување, оптоварување и располагање со земјиштето и градбата. Со истото решение, Република Македонија, односно општината се стекнува со заложно право, како и задолжување на плаќање на пенали во износ од 3% месечно од пазарната вредност. Доколку обврзникот не ја исполни обврската за отстранување или усогласување на градбата со одобрието за градење во определениот рок, ниту ги плати определените пенали се пристапува кон присилно извршување со стекнување на сопственост на земјиштето и објектот, односно дел од објектот кој е изграден без, односно спротивно на одобрието за градење.

Од изнесената законска регулатива произлегува интенцијата на законодавецот на заострување на досегашниот начин

на уредување на односите во областа на градењето, односно целосно регулирање на односите во градењето на објекти, а особено во поглед на условите за добивање на овластување и лиценца за вршење на работите на изведување на градби, проектирање, вршење на ревизија на проектна документација.

Меѓутоа, од анализата на содржината на оспорениот член 138, произлегува дека со истиот се ограничува правото на сопственост, како на објектот односно градбата, така и на земјиштето на кое истата е изградена. Имено, сопственоста како најзначаен имотно правен институт е дефинирана со основниот акт на Република Македонија - Уставот, кои норми погоре веќе се цитирани, а со Законот за сопственост и други стварни права е определена содржината, правното дејство, ограничувањата и предметот на правото на сопственост, како и заштитата на тоа право.

Содржината на правото на сопственост изразена преку правото на владение, целосно користење и располагање со Законот за сопственост и други стварни права е препуштено на волјата на сопственикот. Сите ограничувања немаат значење на некоја промена во, со закон, утврдената содржина на правото на сопственост. Оттука, сопственикот има право да ја поседува својата ствар, да ја користи и располага со неа, поради што и правото на сопственост ужива посебна заштита како една од основните права и слободи на човекот. Тоа право на сопственост е загарантирано со Уставот. Уставот во рамноправен однос ги поставува сите видови на сопственост без оглед на доминантноста на приватната сопственост и дава еднаква правна заштита на истата.

Законот за сопственост и други стварни права го уредува правото на сопственост и другите стварни права во согласност со Уставот. Законот, определувајќи ја содржината на правото на сопственост, не му препушти на сопственикот да располага со објектот на правото на сопственост, бидејќи во истиот истовремено законодавецот го имал во вид и уставното начело според кое правото на сопственост титуларите да го остваруваат во согласност со природата и намената на објектот на тоа право со тоа што условите на промет на тие права се утврдуваат со закон. Членот 30 став 3 од Уставот како и членот 8 од овој закон, всушност, укажуваат дека правото на сопственост е најшироко стварно право, но истото не може да егзистира како свето и неприкосновено право, бидејќи тоа може да се ограничи поради постоење на јавен интерес утврден со закон. Меѓутоа, сите предвидени законски ограничувања немаат значење на

некоја определена промена на регулирањето на правната содржина на правото на сопственост (право да ја држи, користи и располага со стварите), туку само ограничување на вршењето на правото на сопственост во одреден правец, а содржината на сопственоста и натаму останува иста и содржана во можноста на фактичката реализација.

За разлика од ваквите ограничувања, кои значат само оневозможување на потполната фактичка реализација, правото на сопственост може и да се одземе, но истото може да се врши само под услови предвидени со закон. Тоа го предвидува и членот 30 став 3 од Уставот, кој пропишува дека никому не може да му биде одземена или ограничена сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон. Кај нас таков закон е Законот за експропријација, според кој правото на сопственост може во целост или делумно да се одземе кога е во прашање јавен интерес.

Во Законот за градење, без да се утврди постоењето на јавен интерес, законодавецот се впушта во ограничување, односно одземање на правото на сопственост како на бесправно изградениот објект, така и на земјиштето на кое е изграден објектот, а кое е во сопственост на одредено физичко или правно лице, односно се одзема земјиштето од дотогашниот сопственик без при тоа да се утврди за каков јавен интерес се работи.

Имено, во ставот 5 на оспорениот член 138 од Законот, се утврдува дека доколку обврзникот не ја исполни обврската за отстранување или усогласување на градбата со одобрието за градење, или пак не ги плати определените пенали три месеци едноподруго, ќе се пристапи кон присилно извршување со стекнување на сопственост на земјиштето и на објектот, во полза на Република Македонија, односно општината. Меѓутоа, од анализата на содржината на ваквото законско решение, се констатира дека истото не е во корелација со темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија предвидени во член 8 став 1 алинеи 3 и 6 од Уставот, односно дека со истото се создава правна несигурност кај граѓаните на Република Македонија, бидејќи оспореното законско решение е нејасно и непрецизно поради што нема можност да се определи поврзаноста помеѓу градителот на бесправната градба и сопствениците на земјиштето кои што и покрај уставната гаранција за неприкосновеност на правото на сопственост и правна заштита на нивното легално стекнато право на сопственост на недвижноста,

истото ќе им биде одземено со присилно извршување, а без притоа да се утврди постоење на јавен интерес.

Оттука, според Судот со оспорените членови од Законот се повредува загарантираното право на сопственост, ако се прифати дека со интервенцијата на државата во преземањето на мерки за почитување на одредбите од Законот за градење се надминува рамката на она што е суштина на легално изграден објект, односно објект граден врз основа на одобрение за градење. Целта на законот, односно целосното уредување на односите во областа на градењето доведува до прашањето дали може истото да се обезбеди и преку постојните правни инструменти кои се уредени во позитивните законски прописи со одредување на економскиот интерес.

Начинот на кој се врши промена на титуларот на сопственоста на објектите и земјиштето со класично одземање на истите со запишување на заложно право на земјиштето и градбата, а потоа и со присилно извршување - одземање на земјиштето и на објектот и нивно пренесување на Република Македонија, односно општината да стане титулар на правото на сопственост, претставува класичен начин на одземање, односно ограничување на правото на сопственоста со државен интервенционизам, и е во спротивност со уставните принципи и права, нормирани во Уставот на Република Македонија.

Оспорениот член 138 од Законот за градење, исто така, според Судот не е во согласност со темелниот принцип на уставниот поредок на Република Македонија, владеењето на правото и правната сигурност на граѓаните. Ова од причина што законското решение за членот 138 не е компатибилно со начинот на решавање на ова прашање регулиран во другата позитивна законска регулатива.

Имено, членот 117 од Законот за катастар на недвижности („Службен весник на Република Македонија“ бр. 40/2008) предвидува дека запишаното во катастарот на недвижностите мора да биде потполно одредено во поглед на 1. недвижноста на која се однесува запишувањето, 2. на носителот на правото на недвижноста, како и во поглед на 3. правата, односно другите факти кои се запишуваат.

Меѓутоа, во оспорениот член 138 од Законот за градење не е јасно индивидуализирано, односно определена недвижноста, поради што државата не може да се стекне со право на сопственост доколку стварта не е определена, па така индивидуално

неопределената ствар, согласно Законот за катастар на недвижности, не може да биде предмет на упис. Оттука, Судот смета дека со оспорениот член од Законот за градење, државата на незаконски начин ќе се стекне со правото на сопственост бидејќи не ги исполнува условите предвидени во цитираниот член 117 од Законот за катастар на недвижности.

Според член 128 од Законот за катастар на недвижности, запишувањето во катастарот на недвижностите се врши врз основа на закон, правосилни судски одлуки, одлуки за привремена мерка, претходна мерка, други акти за обезбедување на побарувања согласно со закон и конечни, односно правосилни акти на органите на државната власт, на органите на единиците на локалната самоуправа и на Градот Скопје, правни и други лица на кои со закон им е доверено да вршат јавни овластувања и правни дела.

Во цитираниот член од Законот се наведени правните основи за запишување во катастарот на недвижностите, во кој, меѓу другото, е предвидено дека правото на сопственост државата може да го стекне врз основа на одлуки на надлежен орган, меѓутоа, мора таа одлука да е правосилна. Во оспорениот член 138 од Законот за градење, решението на градежниот инспектор е само извршно и против истото странките имаат право на жалба, што значи дека решението не е конечно, како што предвидува членот 128 од Законот за катастар на недвижности. Оттука, врз основа на ваков правен акт, според Судот, не може да се заснова заложно право.

Поради наведеното, Судот оцени дека оспорената одредба од Законот за градење, не е во согласност со член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, односно и принципот на владеењето на правото и правната сигурност на граѓаните, а пред се поради неусогласеноста на оваа одредба во рамките на правниот систем на Република Македонија.

Од причина што оспорениот член 140 од Законот за градење е операционализација на членот 138 од Законот, Судот оцени дека наведените повреди и дилеми по однос на уставните норми се рефлектираат и на овој член од Законот.

6. Врз основа на наведеното Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.262/2009)

87.

У.бр.212/2010

- Забрана за градење и користење на објектот со затворање на градилиштето

- Prohibition to construct and use a facility by closing down the construction site

- Определбата на законодавецот градежниот инспектор да презема дејствија во врска со донесување на решение за забрана за градење и користење на објектот со затворање на градилиштето, огласување на така донесената забрана, како и на обврските кои ги имаат инвеститорот и должникот по повод забраната и начинот на кој се врши присилно извршување се во согласност со член 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот.

- Прашањето за тоа кој орган и во каква постапка ќе изрекува забрана за градење и користење на објектот со затворање на градилиштето, односно кој ќе го спроведе присилното извршување на така донесените мерки (градежен инспектор или суд), заради заштита од незаконски дејствија во градењето е прашање на целисходноста на законското решение, за кое Уставниот суд не е надлежен да одлучува.

- The determination of the legislator for the construction inspector to take actions in connection with the adoption of resolutions for ban on construction and use of the facility by closing down the construction site, announcement of the ban adopted in that way, as well as the obligations that the

investor and debtor have on the basis of the ban and the manner in which forced execution takes place are in accordance with Article 8 paragraph 1 lines 3 and 4 of the Constitution.

- The question as to which body and in which procedure will be pronounced the ban on construction and use of the facility by closing down the construction site, that is, who will enforce the forced execution of the measures adopted in that way (a construction inspector or court), for the purposes of protecting against illegal actions in the construction is a question of the suitability of the legal solution, on which the Constitutional Court is not competent to decide.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992) на седницата одржана на 9 февруари 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 139 став 1 во делот: „покрај определените мерки од членот 138 на овој закон“ од Законот за градење („Службен весник на Република Македонија“ бр.130/2009)

2. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 139 став 1 во деловите: „ Во решението од членот 137 на овој закон градежниот инспектор, односно овластениот градежен инспектор“ и „може да изрече и забрана за градење и користење на објектот со затворање на градилиштето.“, став 2 и став 3 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

3. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на членот 139 од Законот за градење означен во точката 1 од ова решение. Според наводите од иницијативата со оспорената одредба се повредувале член 8 став 1 алинеи 1, 3, 4, 6 и 8, член 25, член 30, член 51, член 54 став 1, член 95 став 3 и член 96 од Уставот, бидејќи мерките што ги предвидувала

оспорената одредба евентуално можеле да бидат изрекувани од надлежен суд во соодветна судска постапка, но не и од инспектор. Мерките биле претерано строги и несразмерни, не биле пропорционални и со нив се повредувало загарантираното право на сопственост и достоинство. Со оспорената одредба се повредувал и член 1 од Протоколот кон Конвенцијата за заштита на човековите права и основните слободи.

4. Судот на седницата утврди дека, во членот 139 став 1 од Законот за градење е предвидено дека, во решението од членот 137 на овој закон градежниот инспектор, односно овластениот градежен инспектор покрај определените мерки од членот 138 на овој закон може да изрече и забрана за градење и користење на објектот со затворање на градилиштето.

Забраната за градење и користење се огласува на огласна табла на органот кој ја води постапката и се објавува најмалку во два дневни весници од кои еден е на јазиците на припадниците на етничките заедници (став 2).

Со изрекувањето на забраната изведувачот, односно инвеститорот е обврзан да го затвори градилиштето и пристапот во објектот на начин определен од инспекторот, во спротивно решението е основ за извршување на дејствие кое може да го изврши само должникот во постапка пред извршител согласно со Законот за извршување, како и извршување заради испразнување на недвижност, ствари и лица кои ќе се затекнат во постапката на присилно извршување по решението на градежниот инспектор, односно овластениот градежен инспектор, или извршување заради исполнување на дејствие кое може да го исполни трето лице наместо должникот. За пристапување кон присилно извршување инспекторот донесува заклучок за пристапување кон извршување против кој е дозволена посебна жалба. Жалбата не го одлага извршувањето на заклучокот. Решението на инспекторот е извршна исправа (став 3).

5. Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, владеењето на правото е една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 30 став 1 од Уставот, се гарантира правото на сопственост и правото на наследување. Според ставот 2 од овој член од Уставот, сопственоста создава права и обврски и треба да служи за доброто на поединецот и на заедницата. Според став 3 од

истиот член, никому не може да му биде одземена или ограничена сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон, а според ставот 4 од овој член на Уставот, во случај на експропријација на сопственоста или во случај на ограничување на сопственоста се гарантира праведен надомест, кој не може да биде понизок од пазарната вредност.

Од анализата на оспорениот член 139 од Законот произлегува дека ставот 1 од оваа одредба содржи повикување на определени мерки од членот 138 од Законот, кој пак со Одлука на Уставниот суд У.бр.262/2009 од 2 февруари 2011 година е укинат и повеќе не е дел од Законот. Според тоа, повикувањето на определени мерки содржани во укинатиот член 138 од Законот, содржано во оспорениот член 139 од Законот е беспредметно и треба да биде отстрането од правниот поредок, а со цел да не создава правна забуна во операционализацијата и примената на Законот.

Врз основа на наведеното Судот оцени дека по однос на членот 139 став 1 од Законот во делот: „покрај определените мерки од членот 138 на овој закон“ основано може да се постави прашањето за негова согласност со член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

Од анализата на останатиот дел од ставот 1, како и на ставовите 2 и 3 од членот 139 од Законот, произлегува дека со нив се уредува правна проблематика која се однесува на преземање на дејствија од страна на градежниот инспектор во врска со донесување на решение за забрана за градење и користење на објектот со затварање на градилиштето, огласување на така донесената забрана, како и на обврските кои ги имаат инвеститорот и должникот по повод забраната и начинот на кој се врши присилно извршување на истата. Според тоа, содржината на наведените одредби како јасно и недвосмислено законско решение не може да се доведе во корелација со начелото на владеењето на правото и загарантираното право на сопственост, од каде, оспорувањето на целината на членот 139 од Законот заради негова несогласност со член 8 став 1 алинеи 3 и 6 и член 30 од Уставот е несоодветно.

Тргувајќи од анализата на целината на оспорениот член 139 од Законот произлегува дека изречената забрана од градежниот инспектор, под услови определени во ставот 3 од одредбата, може да преставува основ за извршување на дејствие согласно со Законот за извршување, како и извршување заради испразнување на недвижност, ствари и лица кои ќе се затекнат во постапката на присилно

извршување по решението на градежниот инспектор, односно овластениот градежен инспектор, или извршување заради исполнување на дејствие кое може да го исполни трето лице наместо должникот. Притоа, за пристапување кон присилно извршување инспекторот донесува заклучок за пристапување кон извршување против кој е дозволена посебна жалба, која не го одлага извршувањето на заклучокот, а решението на инспекторот е извршна исправа. При ваква состојба Судот оцени дека се неосновани наводите од иницијативата дека изрекување на наведените мерки требало да биде направено од страна на надлежен суд во соодветна судска постапка, наместо законското решение тоа да го прави градежен инспектор. Ова од причини што прашањето за тоа кој орган и во каква постапка ќе изрекува забрана за градење и користење на објектот со затворање на градилиштето, односно ќе го спроведе присилното извршување на така донесените мерки, заради заштита од незаконски дејствија во градењето е прашање кое навлегува во сверата на целисходноста на законското решение, за кое Уставниот суд не е надлежен да одлучува.

Поаѓајќи од наведеното Судот оцени дека целината на оспорениот член 139 од Законот е во согласност со член 8 став 1 алинеи 1, 3, 4 и 8, член 25, член 51, член 54 став 1, член 95 став 3 и член 96 од Уставот.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.212/2010)

88.

У.бр.212/2010

- Повикување на законска одредба што е укината од Уставниот суд

- Invoking a legal provision that has been repealed by the Constitutional Court

- Спротивно е на владеењето на правото во правниот поредок да опстане одредба или дел од одредба која содржи повикување на друга одредба која е отстранета од правниот поредок.

- The existence of a provision or part of a provision in the legal order, which contains reference to another provision which has been removed from the legal order, is in contradiction with the rule of law.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992) на седницата одржана на 30 март 2011 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА членот 139 став 1 во делот: „покрај определените мерки од членот 138 на овој закон“ од Законот за градење („Службен весник на Република Македонија“ бр.130/2009).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод иницијатива на Стамен Филипов од Скопје со решение У.бр.212/2010 од 9 февруари 2011 година поведе постапка за оценување на уставноста на дел од членот 139 став 1 од Законот за градење означен во точката 1 од оваа одлука, бидејќи основано се постави прашањето за неговата согласност со членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека, во членот 139 став 1 од Законот за градење е предвидено дека, во решението од членот 137 на овој закон градежниот инспектор, односно овластениот

градежен инспектор покрај определените мерки од членот 138 на овој закон може да изрече и забрана за градење и користење на објектот со затворање на градилиштето.

5. Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, владеењето на правото е една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 30 став 1 од Уставот, се гарантира правото на сопственост и правото на наследување. Според ставот 2 од овој член од Уставот, сопственоста создава права и обврски и треба да служи за доброто на поединецот и на заедницата. Според став 3 од истиот член, никому не може да му биде одземена или ограничена сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон, а според ставот 4 од овој член на Уставот, во случај на експропријација на сопственоста или во случај на ограничување на сопственоста се гарантира праведен надомест, кој не може да биде понизок од пазарната вредност.

Од анализата на оспорениот став 1 од членот 139 од Законот произлегува дека оваа одредба содржи повикување на определени мерки од членот 138 од Законот, кој пак со Одлука на Уставниот суд У.бр.262/2009 од 2 февруари 2011 година е укинат и повеќе не е дел од Законот. Според тоа, повикувањето на определени мерки содржани во укинатиот член 138 од Законот, содржано во оспорениот член 139 од Законот е беспредметно и како такво треба не треба да егзистира во правниот поредок, а со цел да не создава правна забуна во операционализацијата и примената на Законот.

Врз основа на наведеното Судот оцени дека членот 139 став 1 од Законот во делот: „покрај определените мерки од членот 138 на овој закон“ не е во согласност со член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.212/2010)

89.

У.бр.217/2010

- Постапка за донесување на ДУП

- Procedure for the adoption of a DUP

- Советот на општина Куманово постапката за донесување на оспорениот ДУП ја спровел во согласност со Законот за просторно и урбанистичко планирање, а прашањето за усогласеноста на планот со Правилникот за стандарди и нормативи за уредување на просторот не е во надлежност на Уставниот суд, бидејќи тој не ја оценува согласноста на прописи од ист ранг.

- The Council of the Kumanovo Municipality conducted the procedure for the adoption of the contested DUP in accordance with the Law on Spatial and Urban Planning, and the questions about the harmonisation of the plan with the Rulebook for standards and norms for spatial arrangement is not within the competence of the Constitutional Court, as it does not appraise the accordance of regulations of the same rank.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 23 март 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за донесување на Детален урбанистички план за УЕ„Х.Т.Карпош“, Урбан Блок 64-д и 64-ѓ, плански опфат меѓу улиците Пролетерски Бригади, 11-ти Октомври, Х.Т.Карпош, Трст, Јане Сандански и Киро Фетак бр.07-6991/14 од 23 јуни 2009 година, донесена од Советот на општина Куманово („Службен гласник на општина Куманово“ бр.11/2010).

2. Неџип Агуши, преку Адвокатско друштво Богдан и Наневска-Илиевска од Куманово на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точка 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорената одлука не била донесена во смисла на членовите 17-а, 24 и 31 од Законот за просторното и урбанистичко планирање (кои во иницијативата во целост се цитирани) од причини што општина Куманово по Нацрт деталниот урбанистички план не спровела јавна презентација и јавна анкета како што е предвидено во наведените членови од Законот. Имено, според подносителот на иницијативата во ниту едно гласило не било објавено соопштение каде ќе биде изложен планот, ниту пак кога и како ќе биде спроведена јавната презентација и јавна анкета. Понатаму, планот кој бил донесен со оспорената Одлука не бил изложен на јавно место во кругот на Месната самоуправа. Градоначалникот не организирал јавна расправа и јавна презентација, а подносителите на иницијативата не можеле да поднесат приговори на планот.

По однос на поднесените приговори од заинтересираните лица, не бил составен Извештај од страна на општина Куманово, што било доказ дека не било спроведена јавна анкета и јавна презентација.

Оспорениот Детален урбанистички план, исто така, според наводите во иницијативата не бил во согласност со член 22 став 1 точка 1 од Правилникот за стандарди и нормативи за урбанистичко планирање, бидејќи не било запазено примената на правилата и стандардите за урбанистичко планирање.

Поради наведените причини се предлага оспорената одлука да се укине.

3. Судот на седницата утврди дека според член 1 од одлуката Со оваа одлука се донесува Детален урбанистички план за дел од УЕ„Х.Т.Карпош“, УБ 64-д и 64-ѓ, плански опфат меѓу илиците Пролетерски Бригади, 11-ти Октомври, Х.Т.Карпош, Трст, Јане Сандански и Киро Фетак – Општина Куманово, техничка документација број 47/2009 изработена од „ПЛАНЕРИС“ ДООЕЛ – Куманово.

Според член 2 од истата одлука составен дел на Детален урбанистички план за УЕ „Х.Т.Карпош“, УБ 64-д и 64-ѓ, плански опфат меѓу улиците Пролетерски Бригади, 11-ти Октомври, Х.Т.Карпош, Трст, Јане Сандански и Киро Фетак – Општина Куманово, техничка документација број 47/2009 изработена од „ПЛАНЕРИС“ ДООЕЛ – Куманово, се:

- текстуален дел со билансни показатели и основни параметри за уредување на просторот,
- синтезен графички приказ на планските решенија со технички бр.47/2009.

Во член 3 од Одлуката е предвидено дека Урбанистичка документација од член 2 на оваа Одлука се заверува во најмалку 7 (седум) примероци со потпис и печат на Градоначалникот на општината Куманово, еден примерок со Одлука за донесување на планот се чува во Архивот, еден примерок во службите за спроведување на планот (Сектор за урбанизам и комунални дејности и заштита на животната средина и природата), еден примерок во надлежен Државен архив, еден примерок се доставува до органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредување на просторот, еден примерок се доставува до Секторот за инспекциски работи - Инспекторат, еден примерок до Државен завод за геодетски работи - Одделение за премер и катастар - Куманово и седмиот примерок се изложува кај донесувачот на планот заради достапност на јавноста.

Според член 4 од Одлуката оваа Одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен гласник на општина Куманово“.

4. Во текот на претходната постапка од доставената писмена документација Судот утврди дека Нацрт-планот 2009-2014 за Деталниот урбанистички план за дел од УЕ „Х.Т.Карпош“, УБ 64-д и 64-ѓ, плански опфат меѓу улиците Пролетерски Бригади, 11-ти Октомври, Х.Т.Карпош, Трст, Јане Сандански и Киро Фетак е изработен од „ПЛАНЕРИС“ ДООЕЛ Куманово врз основа на Лиценца за изработување на урбанистички планови бр.0016 од 22.12.2008 година.

- Министерството за транспорт и врски дал стручно мислење бр.16-5063/2 од 2 јуни 2009 година.

- Советот на општина Куманово на седницата одржана на 24 јуни 2009 година донел Одлука за утврдување на нацрт Деталниот урбанистички план, бр.07-6013/9.

- Градоначалникот на општина Куманово на 10 јули 2009 година донел Одлука за организирање на јавна анкета и јавна презентација по Нацрт-планот, бр.08-6709/1.

- Градоначалникот на општина Куманово донел Соопштение за организирање на јавна презентација и јавна анкета по Нацрт-планот бр.21-6801/1 од 13 јули 2009 година.

- Во соопштението е наведено дека графичките и текстуалните прилози од Нацрт плановите на Деталните Урбанистички Планови ќе бидат истакнати во Општинските витрини на градскиот Плоштад кои се наоѓаат испод „осмокатница“ Куманово, како и во просториите на соодветните месни заедници каде се врши измена на Деталниот Урбанистички План.

- Извештај од спроведената јавна презентација и јавна анкета по Нацрт-планот со Заклучок од Стручна комисија, бр.21-4331/4 од 3 ноември 2009 година.

- Известување за постапување по извештај од спроведена Јавна презентација и јавна анкета бр.21-4331/5 од 3 ноември 2009 година.

- Известување од Секторот за урбанизам и комунални дејности и заштита на животната средина и природата до Приговарачите Костадин Ристевски бр. 21-6709 од 20 мај 2010 година и Фатмир Алији бр.21-6709/5 од 20 мај 2010 година.

- Извештај од извршена стручна ревизија по Нацрт-планот од Друштвото за производство, услуги и промет БИЛД – Скопје -април 2009 година.

- Извештај за постапување по забелешките од стручно мислење на Деталниот урбанистички план за дел од УЕ „Х.Т.Карпош“, УБ 64-д и 64-ѓ, плански опфат меѓу улиците Пролетерски Бригади, 11-ти Октомври, Х.Т.Карпош, Трст, Јане Сандански и Киро Фетак - Куманово 2009-2014 - Нацрт план од Друштво за урбанизам, проектирање и инженеринг „ПЛАНЕРИС“ ДООЕЛ Куманово - април 2009 година.

- Одговор на Стручна ревизија на Нацрт Деталниот урбанистички план за дел од УЕ „Х.Т.Карпош“ Урбан Блок 64-д и 64-ѓ Куманово - Нацрт план од Друштво за урбанизам, проектирање и инженеринг „ПЛАНЕРИС“ ДООЕЛ Куманово, мај 2005 година.

- Согласност на Предлог Деталниот урбанистички план за дел од УЕ „Х.Т.Карпош“ Урбан Блок 64-д и 64-ѓ издадена од Министерство за транспорт и врски бр.16-4230/2 од 31 мај 2010 година.

- Одлука бр.07-6991/14 од 23 јуни 2009 година за донесување на Детален урбанистички план за УЕ„Х.Т.Карпош“, УБ 64-д и 64-ѓ, плански опфат меѓу улиците Пролетерски Бригади, 11-ти Октомври, Х.Т.Карпош, Трст, Јане Сандански и Киро Фетак – Куманово.

5. Според член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот на Република Македонија, уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата се утврдени како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Условите и начинот на системот на просторното и урбанистичкото планирање, видовите и содржината на плановите, изработувањето и постапката за донесување на плановите, спроведувањето на плановите и следењето на реализацијата на плановите, надзорот и други прашања од областа на просторното и урбанистичко планирање се уредени со Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.51/2005, 137/2007, 151/2007 и 91/2009) кој важел во времето на водење на постапката и донесување на оспорената Одлука.

Со член 7 од овој закон се утврдени видовите планови кои се донесуваат во зависност од просторот кој е предмет на планирање, и тоа: просторни планови во кои спаѓа просторен план на Република Македонија и урбанистички планови во кои спаѓаат генерален урбанистички план, детален урбанистички план, урбанистички план за село и урбанистички план надвор од населено место.

Според член 11 од Законот:

(1) Детален урбанистички план се донесува за плански опфат, за кој е донесен генерален урбанистички план.

(2) Деталниот урбанистички план содржи текстуален дел и графички приказ на планските решенија на опфатот, како и нумерички дел со билансни показатели за планскиот опфат и за инфраструктурата.

(3) Графичките прикази на планот од ставот (2) на овој член содржат: граница на планскиот опфат, регулациони линии, парцелација на градежното земјиште, површини за градење на градби определени со градежни линии, максимална висина на градбата изразена во метри до венц, намена на земјиштето и градбите, планско решение на секундарната сообраќајна мрежа со

нивелманско решение и плански решенија на сите секундарни комунални и телекомуникациски инфраструктури.

(4) Текстуалниот дел на планот од ставот (2) на овој член содржи: ошти услови за изградба, развој и користење на земјиштето и градбите, посебни услови за изградба за поединечни градежни парцели, податоци за сообаќајните, комуналните и телекомуникациските инфраструктури, други параметри за спроведување на планот, мерки за заштита на културното наследство, природата и животната средина, мерки за заштита од разурнувања и друго.

(5) Нумеричкиот дел од ставот (2) на овој член содржи: податоци за површините на градежни парцели, планираните површини за градење, максималната висина на градбите изрзена во метри до венец, податоци за инфраструктурните водови и градби и друго.

(6) Деталните урбанистички планови во чишто плански опфат постојат споменици, споменички целини и други заштитени добра со статус на културно наследство, треба да содржат детални параметри за заштита на недвижното културно наследство.

(8) Податоците за постојната состојба, можностите за просторен развој и програмските проекции за просторниот развој претставуваат документациона основа на деталниот урбанистички план, која е прилог на планот.

Според член 11-а од Законот, за површини планирани во генералните урбанистички планови, наменети за потребите на одбраната може да се донесе детален урбанистички план, по претходно добиена согласност од Министерството за одбрана. Содржината, употребата и намената на овие површини се утврдува со планската програма од членот 5 алинеја 7 на овој закон. Според став 2 од овој член, изработката на деталните урбанистички планови од ставот 1 на овој член се предвидува со годишната програма за изработка на урбанистички планови од членот 16 став 2 на овој закон.

Со член 17 став 5 од Законот се утврдува дека за обезбедување на стручност и јавност во процесот на просторното и урбанистичко планирање советот на општината и Советот на градот Скопје формира партиципативно тело кое ги пренесува ставовите, мислењата и потребите на граѓаните и правните лица, ги следи состојбите во планирањето преку давање иницијативи, насоки и сугестии за изготвување на плански решенија за соодветната општина и градот Скопје. Партицитативното тело се состои од претставници од советот, стручно лице од општинската администрација, истакнати

стручни лица од областа на урбанистичкото планирање, претставници од здруженија на граѓани и граѓани од подрачјето на општината. Бројот на претставниците се утврдува со статутот на општината и Статутот на градот Скопје и не може да биде поголем од десет члена.

Според член 17-а од Законот:

1) Општините се должни да ја разгледаат секоја иницијатива поднесена од правни и физички лица за изменување и дополнување за урбанистичките планови од членот 7 точка 2 алинеи 2, 3 и 4 на овој закон и во рок од 30 дена од поднесувањето на иницијативата да го известат подносителот на иницијативата дали истата се прифаќа.

2) Доколку поднесената иницијатива е прифатена, општината е должна во рок од три месеца да започне постапка за изменување и дополнување на урбанистичкиот план за кој е поднесена иницијативата.

3) Доколку општината не постапи согласно со ставовите 1 и 2 од овој член, а подносителот на иницијативата смета дека истата е основана, може да поднесе барање за одобрување на локална урбанистичка планска документација до органот надлежен за вршење на работите од областа на уредување на просторот, само за градби со намена домување во станбени куќи. Со локалната урбанистичка планска документација може да се изврши измена и дополнување на урбанистичките планови од членот 7 точка 2 алинеи 2, 3 и 4 на овој закон, само ако предложената измена на урбанистичкиот план е во согласност со стандардите и нормативите за урбанистичко планирање и овој закон.

4) Доколку предложената измена на урбанистичкиот план со локална урбанистичка планска документација е во согласност со стандардите и нормативите за урбанистичко планирање и овој закон, министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредувањето на просторот со решение ја одобрува локалната урбанистичка планска документација, на предлог на комисијата од членот 31 став 2 на овој закон, во рок од 15 работни дена од денот на доставување локалната урбанистичка планска документација од ставот 3 на овој член, за која е извршена стручна ревизија од страна на овластеното лице од членот 18 став 1 на овој закон.

5) Доколку министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредувањето на просторот не постапи во рокот од ставот 4 на овој член, се смета дека локалната урбанистичка планска документација е одобрена.

Во членот 22 став 1 на овој закон се утврдува дека плановите од членот 7 на овој закон се изработуваат во две фази, односно како нацрт на план и предлог на план.

Според член 24 став 1 на овој закон, по нацртот на Деталниот урбанистички план, урбанистички план за село и урбанистички план вон населено место, општината спроведува јавна презентација и јавна анкета. Според став 2 на истиот член, организирањето на јавната презентација и јавната анкета по плановите од ставот 1 на овој член, го врши градоначалникот на општината по утврдување на нацртот на планот од страна на советот за кој претходно е добиено мислење од комисијата од членот 17 став 4 на овој закон. За спроведената јавна презентација и јавна анкета се изработува извештај (став 3). Според став 4 на овој член, јавната презентација и јавната анкета од ставот 1 на овој член се спроведува со излагање на планот на јавно место кое се наоѓа во кругот на месната самоуправа. Јавната анкета трае најмалку 15 работни дена, во кој рок заинтересираните граѓани и правни лица од конкретното подрачје опфатено со планот можат да достават забелешки, предлози и мислења на анкетни листови.

Според ставот 5 на овој член од Законот, јавната презентација и јавната анкета од ставот 1 на овој член се спроведува со излагање на планот на јавно место кое се наоѓа во кругот на месната самоуправа. Јавната анкета трае најмалку десет работни дена, во кој рок заинтересираните граѓани и правни лица од конкретното подрачје опфатено со планот можат да достават забелешки, предлози и мислења на анкетни листови. Во ставот 6 на овој член, се предвидува дека јавната презентација е стручно презентирање на планот и се организира во простории и време што ќе го определи градоначалникот на општината.

Согласно, пак, член 24 став 7 од овој закон, извештај од јавната анкета со образложение за прифатените и неприфатените забелешки за плановите од ставот 1 на овој член изработува стручна комисија формирана од градоначалникот на општината која е составена од три члена и тоа: носителот на изработка на планот,

одговорно лице од општинската администрација надлежно за урбанистичко планирање и истакнат научен и стручен работник од областа на урбанистичкото планирање.

Според член 24 став 8 од Законот, извештајот од ставот 6 на овој член е составен дел на одлуката за донесување на предлогот на планот.

Согласно член 24 став 9 од истиот закон, врз основа на извештајот, комисијата од ставот 6 на овој член е должна писмено да го извести секое лице кое поднело анкетен лист со образложение за прифаќање или неприфаќање на неговите забелешки или предлози.

Според ставот 10 на членот 24 од Законот, доколку комисијата од ставот 7 на овој член оцени дека нацртот на планот со прифатените забелешки од јавната анкета претрпел значајни промени (промена на границата на урбанистичкиот опфат, промени на регулационите линии, промени на намената на земјиштето и промена во поголем обем на други параметри утврдени во планот), градоначалникот на општината за нацрт на планот со вградени забелешки во планот повторно спроведува јавна презентација и јавна анкета.

Според ставот 11 на членот 24 од Законот, времето и местото каде што ќе биде изложен планот и спроведувањето на јавната презентација и јавната анкета, задолжително се објавува со соопштение во најмалку две јавни гласила. Соопштението задолжително ги содржи податоците, местоположбата и површината на опфатот на планот.

Според член 31 став 1 од овој Закон, при изработување на плановите од членот 7 точка 2 државна урбанистичка планска документација и локална урбанистичка планска документација, задолжително се применуваат стандарди и нормативи за урбанистичко планирање, со кои се уредуваат основите за рационално планирање, уредување и користење на просторот, заради создавање на услови за хумано живеење и работа на граѓаните. Според став 2 од истиот член, Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредување на просторот формира комисија која се состои од најмалку пет члена од кои еден научен работник од областа на урбанистичкото планирање, еден архитект со овластување за изработка на урбанистички планови и тројца стручни работници од областа на

урбанистичкото планирање. Комисијата ги изработува стандардите и нормативите од ставот 1 на овој член и дава предлог до министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредувањето на просторот за одобрување на државната урбанистичка планска документација. Според став 3 од овој член, за изработените стандарди и нормативи се организира стручна расправа од научни и стручни работници од областа на урбанистичкото планирање. Според став 4, по вградување на забелешките од стручната расправа, стандардите и нормативите ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на уредување на просторот.

Од изнесените законски одредби произлегува дека законодавецот во функција на обезбедување на уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, утврдил прецизна регулатива во врска со планирањето на просторот, точно определувајќи ги плановите за просторно и урбанистичко планирање, нивната содржина и постапката за нивно донесување.

Тргувајќи од наведената законска регулатива, како и увидот и анализата на доставената документација за донесување на оспорената одлука во делот што се оспорува со иницијативата, Судот оцени дека општина Куманово како орган за донесување на наведената одлука, во деловите кои се оспоруваат со иницијативата ги спровела законски определените дејствија во постапката за донесување на истото.

Имено, наводите во иницијативата дека нацрт-планот бил донесен нетранспарентно не се основани од причина што општина Куманово, согласно член 24 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, Градоначалникот на општината донел Одлука бр.08-6709/1 од 10 јули 2009 година за организирање на јавна анкета и јавна презентација по нацрт планот. Соопштението било објавено во јавното гласило „Утрински весник“ со времетраење од 15 јули до 29 јули 2009 година, јавната презентација била одржана на 22 јули 2009 година во 11 часот во просториите на општина Куманово.

По однос на наводот во иницијативата дека од страна на општина Куманово не бил составен извештај, Судот оцени дека е неоснован. Ова од причина што од увидот во приложената писмена документација неспорно произлегува дека општина Куманово

изготвила Извештај од спроведена јавна презентација и јавна анкета по Нацрт план на Деталниот урбанистички план за УЕ „Х.Т.Карпош“ Урбан Блок 64-д и 64-ѓ, плански опфат меѓу улиците Пролетерски Бригади, 11-ти Октомври, Х.Т.Карпош, Трст, Јане Сандански и Киро Фетак бр.07-6991/14 од 23 јуни 2009 година и истовремено е дадено и писмено известување до секој подносител на приговор согласно член 24 став 9 од Законот.

Наводот во иницијативата дека Нацрт планот не бил доставен на стручна ревизија и како последица не бил доставен одговор по истиот, е неоснован. Имено, од увидот во доставената писмена документација се утврди дека Друштвото за производство, услуги и промет БИЛД – Скопје извршила стручна ревизија по Нацрт-Деталниот урбанистички план – октомври 2006 година, а Одговор на стручна ревизија на Нацрт-деталниот урбанистички план дал ДОО „Простор“ Куманово – април 2009 година, што е во смисла на одредбите од Законот за просторно и урбанистичко планирање.

Со донесување на Законот за просторното и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.51/2005), а согласно член 31 став 4 министерот за транспорт и врски донел Правилник за стандарди и нормативи за урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.78/2006 и 140/2007) со кој престанал да важи Правилникот за стандарди и нормативи за уредување на просторот („Службен весник на Република Македонија“ бр.2/2002 и 50/2003).

Со оглед на наведеното, а имајќи ги предвид наводите во иницијативата дека при изменување и дополнување на Деталниот урбанистички план не биле почитувани соодветните нормативи и стандарди за проектирање на објекти и за урбанистичко планирање од Правилникот за стандарди и нормативи за уредување на просторот, Судот оцени дека тоа се прашања кои излегуваат надвор од доменот на надлежноста на Уставниот суд. Ова затоа што во случај Судот да се впушти во оценка на овие наводи, тогаш тоа во суштина би значело оценување на меѓусебната усогласеност на оспорениот план со наведените правилници, а со оглед дека се работи за прописи од ист правен ранг, согласно член 110 од Уставот, Судот не е надлежен да одлучува по вакви прашања.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер–Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.217/2010)

90.

У.бр.135/2010

- Постапка за донесување на ДУП (Детален урбанистички план за дел од УЕ „Тоде Мендол“, УБ 63, плански опфат помеѓу ул. 1, ул. ЈНА, ул. 2 КП.бр.16793, ул.3 и КП.бр.16369/2,-општина Куманово, донесена под бр.07-6991/18 од 23 јуни 2010)

- *Procedure for the adoption of a DUP (Detailed Urban Plan for section of the UE “Tode Mendol” UB 63, plan scope between St.1, St. YNA, St.2 Cadastre Lot no.16793, St.3 and Cadastre Lot no.16369/2, - Kumanovo Municipality, adopted under no.07-6991/18 on 23 June 2010)*

- Оспорената одлука е донесена во целост во согласност со Законот за просторното и урбанистичкото планирање;

- Во постапката за донесување на Детален урбанистички план не може да се утврдува правото на сопственост, ниту правата по основ на денационализација туку истите се утврдуваат во редовна постапка пред надлежен суд, иницирана со сопственичка тужба или во управна постапка пред конкретните управни органи.

- Судот нема надлежност да ја цени меѓусебната согласност на оспорената одлука со Правилникот за стандарди и нормативи за уредување на просторот, бидејќи Уставниот суд нема надлежност да ја цени меѓусебната согласност на акти од ист правен ранг.

- *The contested decision was made entirely in accordance with the Law on Spatial and Urban Planning.*

- *The right to ownership and the rights on grounds of denationalisation may not be established in the procedure for*

the adoption of a Detailed Urban Plan, but the same are established in a regular procedure before a competent court, initiated upon an ownership lawsuit or in an administrative procedure before the concrete administrative bodies.

- The Court has no competence to appraise the agreement of the contested decision with the Rulebook for standards and norms for spatial arrangement, since the Constitutional Court is not competent to appraise the mutual accordance of acts of the same legal rank.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 18 мај 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлука за донесување на Детален урбанистички план за дел од УЕ „Тоде Мендол“ УБ 63, плански опфат помеѓу ул. 1, ул. ЈНА, ул. 2 КП.бр.16793, ул.3 и КП.бр.16369/2,- општина Куманово, донесена под бр.07-6991/18 од 23 јуни 2010 година од Советот на општина Куманово („Службен гласник на општина Куманово“ бр.11/2010 од 29 јуни 2010 год).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување на постапка во делот со кој се бара оценување на меѓусебната согласност на Одлуката означена во точката 1 од овој предлог со одредбите од Правилникот за стандарди и нормативи за урбанистичко планирање и членот 3 точка 8 од Правилникот за поблиска содржина, размер и начин на графичка обработка на урбанистичките планови.

3. Димче Димитриевски од Куманово на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката означена во точките 1 и 2 на ова решение.

4. Според наводите во иницијативата, подносителот смета дека одлуката била донесена спротивно на членот 8 став 1 алинеи 3,

9 и 10 од Уставот; членот 14 ставови 3 и 5; членот 24 ставови 1, 4 и 10 и член 26 став 7 од Законот за просторно и урбанистичко планирање.

Подносителот на иницијативата бил заинтересирано лице по однос на предметното земјиште кое се уредувало со овој детален урбанистички план по основ на постапка за денационализација која ја водел пред надлежен државен орган под ДН.бр.17-1218/747 од 16.04.2003 година и бил во фаза предметното земјиште да му биде вратено во сопственост, а истото било составен дел на катастарската парцела која била предмет на уредување на овој ДУП. Меѓу другото, тоа било и причина подносителот на иницијативата да нема можност да го искаже својот став и мислење на јавната анкета и јавната презентација.

Во прилог на иницијативата го приложува Решението Уп.44-590/1 од 16.07.2007 година на Комисијата за решавање во управна постапка во втор степен од областа на денационализацијата со кое жалбата на Заменик јавниот правобранител на Република Макеоднија, со седиште во општина Куманово, била одбиена, а решението ДН.бр.17-1218/747 од 27.04.2005 година, било потврдено.

Против второстепената одлука поднел тужба Јавниот правобранител на Република Макеоднија. Со пресуда У.бр 4652/2007 година на Управниот суд на Република Македонија тужбата била уважена, а второстепеното решение било укинато.

Во повторната постапка со решение Уп. Бр. 44-3889/2 од 19.11.2009 година на Комисијата за решавање во управна постапка во втор степен од областа на денационализацијата, постапувајќи по жалбата на Јавниот правобранител на Република Македонија, истата била уважена и првостепеното решение било поништено, а предметот бил вратен на повторно постапување. Против ова решение подносителот на иницијативата поднел Тужба за поништување на одлука до Управниот суд на Република Македонија на ден 23.02.2010 година.

Притоа, според наводите во иницијативата била направена повреда на одредби од Законот, на начин што во соопштението за споведување на јавната презентација и јавната анкета по предметниот детален урбанистички план не била наведена површината на опфатот на планот (член 24 став 10 од Законот за просторното и урбанистичко планирање); биле спроведени јавната презентација и јавната анкета по нацртот на деталниот урбанистички

план, но не бил изработен извештај од јавната презентација и јавната анкета (член 24 ставови 1 и 3 од Законот); немало излагање на планот на јавно место, кое се наоѓало во кругот на месната заедница, (член 24 ставови 1, 3 и 4 од Законот); а бидејќи била спроведена јавна анкета но не била дадена можност за ставање на забелешки од страна на заинтересираните лица (член 24 став 6 од Законот); спротивно на членот 24 став 10 од Законот во јавните гласила немало соопштение за времето и местото на изложување и податоци (катастарски парцели) и во постапката за измена на планот не биле применети стандардите и нормативите за урбанистичко планирање, согласно Законот.

Според наводите во иницијативата иако имало претходни сознанија дека на наведените катастарски парцели биле евидентирани дивоградби, ДПТУ "Реџи" ДОО Куманово, иницирал уредување на истите, поднесувајќи иницијатива за изготвување на детален урбанистички план за наведените локации. Изготвувачот не изработил ажурирана геодетска подлога со која што би ги обележал сите нелегално изградени објекти согласно Правилникот за стандарди и нормативи за урбанистичко планирање и членот 3 точка 8 од Правилникот за поблиска содржина, размер и начин на графичка обработка на урбанистичките планови кој што налагале инвентаризација и снимка на бесправно изградените градби и нивно обележување во ажурираните геодетски подлоги, составен дел на документациската основа на урбанистичките планови

Подносителот на иницијативата на 22.06.2010 година писмено со претставки се обратил до градоначалникот на Општина Куманово и Советот на Општина Куманово и им укажал на претходно направените неправилности пред донесувањето на оспорената одлука. Одлуката била донесена на 23.06.2010 година (со што наводно бил прејудициран евентуалниот одговор на претставките) спротивно на материјалното право и позитивните законски прописи. Со донесената Одлука му биле ускратени правата на подносителот на иницијативата кои произлегуваат од членот 29 став 2 точка 2 од Законот за локалната самоуправа и членовите 6 и 9 од Законот за постапување по претставки и предлози ("Службен весник на Република Македонија" бр. 82/08).

Исто така, во иницијативата е наведено дека спротивно на член 26 став 7 од Законот бил поминат рокот од шест месеци (предлог-планот бил изготвен со технички број 41/07 од месец март 2009 година) за давање на стручното мислење по однос на Нацрт-

планот од страна на Секторот за уредување на просторот при Министерството за транспорт и врски бр.16-16639 од 11.02.2008 година, а општината била должна да ја повтори постапката за донесување на предметниот план.

Врз основа на изнесеното се предлага донесување на решение за запирање на извршувањето на поединечните акти или дејствија што се преземаат врз основа на оспорената одлука, а по поведувањето на постапката за оцена на законитоста Судот да ја поништи оспорената одлука.

5. Судот на седница утврди дека Советот на општина Куманово на седницата одржана на 23 јуни 2010 година ја донел оспорената одлука во која со членот 1 било определено дека се донесува предметниот план, се определува неговиот опфат со граници на локалитетот, а врз основа на техничката документација изработена од „Урбан Гис“ ДОО-Куманово.

Во членот 2 е определено кои прилози ги содржи Планот, а во членот 3 се уредени прашањата за заверката со потпис и печат и архивирањето на примероците од Планот. Според членот 4, Одлуката влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен гласник на општина Куманово“.

Од увидот и анализата на документацијата доставена од Советот на општина Куманово, Судот утврди дека:

- Нацрт-Деталниот урбанистички план е изработен од Друштвото за планирање, проектирање и инженеринг ДОО „УРБАН ГИС“ - Куманово со тех.бр.41/2007 од септември 2007 година;

- На Нацрт-планот била изработена Стручна ревизија од Институтот за урбанизам, сообраќај и екологија „СТАН-АРТ“ ДООЕЛ-Куманово со тех.бр.80/2007 од декември 2007 година, во која има забелешки кои треба да се отстранат, усогласат и вградат;

- Изготвувачот на планот во одговорот на ревизијата бр.08-655/1 од 20 декември 2007 година воглавно ги прифаќа забелешките, а за неприфатените дал образложение;

- Министерството за транспорт и врски дало Стручно мислење број 16-16639 од 11 февруари 2008 година на Нацрт-планот со забелешки да се преиспита меѓусебното растојание, ширината и градежните линии на конкретните локации и да се почитуваат

членовите 66 и 73 од Правилникот за стандардите и нормативите за урбанистичко планирање и членот 74 од Законот за јавните патишта;

- Со Одлука број 07-5406/8 од 21 мај 2008 година Советот на општина Куманово го утврдил Нацрт-планот;

- За организирање на јавната презентација и јавната анкета во траење од 15 дена по Нацрт-планот градоначалникот на општината Куманово донел Одлука број 08-1532/1 од 12 февруари 2009 година и за таа цел е подготвено Соопштение од 13 февруари 2009 година дека ќе се организира јавна анкета во периодот 16 февруари до 4 март 2009 година (има десет работни дена), со излагање на текстуалните прилози во општинските витрини на градскиот Плоштад, кои се наоѓале под осмokatницата „Куманово“, а јавната презентација била закажана за 25 февруари 2009 година во салата за состаноци на Општината;

- Соопштението било објавено во „Утрински Весник“ на 16 февруари 2009 година.

- Од извештајот од јавната анкета заведен под бр.21-1532/5 од 06 јуни 2009 година произлегува дека бил поднесен еден приговор од страна на правното лице Комерцијална банка АД Скопје со барање под бр. 21-1532/4 од 27.02.2009 година и истиот бил доволен на начин што било дозволено да се опфатат со градба сите постоечки градби и им била дадена можност за надградба на истите;

-Известување за постапување по Извештајот од спроведената јавната анкета и јавна презентација заведено под број 21-1532/5 од 09 јуни 2009 година;

- Барањето за давање согласност на Предлог-Планот е упатено до Министерството за транспорт и врски на 10 јуни 2009 година под бр.21-1532/7.

Оспорената одлука е донесена на 23 јуни 2010 година;

Согласноста на Предлог-Планот бр.16-6411/2 од 22 јули 2009 година на Министерството за транспорт и врски до општината Куманово била доставена на 27 јули 2009 година, видно од приемниот печат. Основа за давање на согласноста била приложена документација, меѓу кои и Годишна програма за урбанистичко планирање во општина Куманово за 2008 година (објавена во „Службен гласник на општина Куманово“ бр.7/2008).

6. Судот на седница утврди дека условите и начинот на системот на просторното и урбанистичкото планирање, видовите и содржината на плановите, изработувањето и постапката за донесувањето на плановите, како и другите прашања од областа на просторното и урбанистичкото планирање се уредени со Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр.51/2005, 137/2007 и 151/2007-исправка), во чие време на важење е донесена оспорената одлука.

Во членот 3 од наведениот закон е утврдено дека изработувањето, донесувањето и спроведувањето на Просторниот план на Република Македонија и на урбанистичките планови се работи од јавен интерес.

Видовите и содржината на плановите, како и постапката за нивно изработување и донесување се уредени во посебен дел од Законот означен и насловен со "II. Планирање на просторот", кој ги опфаќа членовите од 7 до 48.

Според членот 7 од овој закон, во зависност од просторот кој е предмет на планирањето се донесуваат следните планови: Просторен план на Република Македонија и урбанистички планови во кои спаѓаат генерален урбанистички план, детален урбанистички план, урбанистички план за село и урбанистички план вон населено место.

Согласно член 11 ставовите 1 и 2 од Законот, детален урбанистички план, за каков што се работи во конкретниот случај, се донесува за плански опфат за кој е донесен генерален урбанистички план. Деталниот урбанистички план содржи текстуален дел и графички приказ на планските решенија на опфатот, како и нумерички дел со билансни показатели за планскиот опфат и за инфраструктурата.

Според ставот 3 од овој член од Законот, графичките прикази на планот одржат: граница на планскиот опфат, регулациони линии, парцелација на градежното земјиште, површини за градење на градби определени со градежни линии, максимална висина на градбата изразена во метри до венец, намена на земјиштето и градбите, планско решение на секундарната сообраќајна мрежа со нивелманско решение и плански решенија на сите секундарни комунални и телекомуникациски инфраструктури.

Според ставот 4 од овој член од Законот, текстуалниот дел од планот содржи: општи услови за изградба, развој и користење на земјиштето и градбите, посебни услови за изградба на поединечни градежни парцели, податоци за сообраќајните, комуналните и телекомуникациските инфраструктури и други параметри.

Според член 14 од Законот, сите постојни надземни и подземни градби во рамките на планскиот опфат се евидентираат на ажурирана геодетска подлога во документационата основа на планот.

Во документационата основа се обележуваат сите заштитени добра кои што имаат статус на културно наследство според заштитно конзерваторските основи.

Во документационата основа на планот на ажурирана геодетска подлога се евидентираат сите градби кои до почетокот на изработката на урбанистичкиот план се изградени или почнале да се градат спротивно на важечкиот урбанистички план или спротивно на одредбите на овој закон и Законот за градење.

Во планските решенија на урбанистичките планови со плански одредби се уредуваат условите за градење само за градби кои ќе се градат по донесувањето на планот. За легално изградените градби на чиешто место со планот не се предвидуваат услови за градење за нови градби или за доградба и надградба на старите, не се предвидуваат услови за градење, туку градбите само се потврдуваат како постојни.

Во планските решенија на урбанистичките планови не може да се утврдуваат услови за градење со кои се врши вклопување во планот на градби кои до почетокот или за време на изработката на урбанистичкиот план биле изградени или почнале да се градат спротивно на важечкиот урбанистички план или спротивно на одредбите на овој закон и на Законот за градење.

Според член 17 став 1 од Законот, за изработување на плановите од членот 7 точка 2 на овој закон, општините и градот Скопје донесуваат годишна Програма. Според ставот 2 од истиот член од Законот, програмата од ставот 1 на овој член општините и градот Скопје ја доставуваат до органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредувањето на просторот и задолжително ја објавуваат во јавните гласила.

Понатаму, согласно член 18 од Законот, изработување на урбанистички планови вршат правни лица кои поседуваат лиценца, што ја издава органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредување на просторот под услови утврдени во овој член од Законот.

Во членот 19 од Законот е предвидено дека, урбанистичките планови се изработуваат на ажурирани геодетски подлоги, во соодветен размер, согласно со закон. Континуираното ажурирање на геодетските подлоги е обврска на донесувачот на планот кој ги сноси и трошоците за ажурирањето.

Според одредбата од членот 21 став 1 од Законот плановите од членот 7 на овој закон се изработуваат во две фази, односно како нацрт на план и предлог на план. На нацртот на плановите, согласно членот 21 од Законот се врши стручна ревизија со која се утврдува дека плановите се изработени во согласност со одредбите на овој закон, прописите донесени врз основа на овој закон и друг закон. Стручна ревизија на плановите од член 7 точка 2 на овој закон финансирани од буџетот на општината и буџетот на градот Скопје врши овластено правно лице од член 18 став 1 на овој закон, определено од градоначалникот на општината или на градот Скопје. Согласно став 5 на овој член, забелешките од стручната ревизија се вградуваат во нацртот на планот, а изработувачот на планот задолжително дава извештај за постапувањето по забелешките на стручната ревизија до органот надлежен за донесување на планот. Стручната ревизија и извештајот за постапување по забелешките од стручната ревизија се составен дел на планот.

Во членот 23 од Законот е уредена поконкретно постапката за донесување на генерален урбанистички план (во оваа постапка се оспорува донесен детален урбанистички план).

Во член 24 од Законот, се утврдува дека по нацртот на деталниот урбанистички план, урбанистичкиот план за село и урбанистичкиот план вон населено место, општината спроведува јавна презентација и јавна анкета (став 1). Организирањето на јавната презентација и јавната анкета на плановите од став 1 на овој член го врши градоначалникот на општината, по утврдување на нацртот на планот од страна на советот за кој претходно е добиено мислење од органот на државната управа надлежен за работите од областа на уредување на просторот (став 2). За спроведената јавна презентација и јавна анкета се изработува извештај (став 3). Јавната презентација

и јавната анкета од ставот 1 на овој член се спроведува со излагање на планот на јавно место кое се наоѓа во кругот на месната самоуправа. Јавната анкета трае најмалку десет работни дена, во кој рок заинтересираните граѓани и правни лица од конкретното подрачје опфатено со планот можат да достават забелешки, предлози и мислења на анкетни листови (став 4). Јавната презентација е стручно презентирање на планот и се организира во простории и време што ќе го определи градоначалникот на општината (став 5).

Според член 24 став 6 од Законот, извештај од јавната анкета со образложение за прифатените и неприфатените забелешки за плановите од ставот 1 на овој член, изработува стручна комисија формирана од градоначалникот на општината, која е составена од три члена, и тоа: носителот на изработка на планот, одговорно лице од општинската администрација надлежно за урбанистичко планирање и истакнат научен и стручен работник од областа на урбанистичкото планирање. Според став 7 на овој член од Законот, извештајот е составен дел на одлуката за донесување на предлогот на планот, а согласно ставот 8, врз основа на извештајот, комисијата е должна писмено да го извести секое лице кое поднело анкетен лист со образложение за прифаќање или неприфаќање на неговите забелешки или предлози.

Во членот 24 став 10 од Законот утврдено е дека времето и местото каде ќе биде изложен планот и спроведувањето на јавната презентација и јавната анкета, задолжително се објавува со соопштение во јавните гласила. Соопштението задолжително ги содржи податоците, местоположба и површина на опфатот на планот.

Според член 25 став 1 од Законот, на плановите од членот 7 точка 2 на овој закон, изработени во форма на нацрт на план се дава мислење од органот на државната управа надлежен за работите од областа на уредувањето на просторот, заради согледување на степенот на усогласеноста на плановите со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон. Во ставот 2 на овој член од Законот утврдено е дека на плановите изработени во форма на предлог на план се дава согласност од органот на државната управа надлежен за работите од областа на уредувањето на просторот, со која се потврдува дека плановите се изработени согласно со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

Согласно ставот 3 на член 25 од Законот мислењето од ставот 1 и согласноста од ставот 2 на овој член се дава во рок од 15 работни дена од денот на поднесувањето на барањето од страна на доносителот на планот. Доколку надлежниот орган за издавање на мислењето и согласноста не одговори во наведениот рок ќе се смета дека мислењето и согласноста се издадени. Според ставот 5 на истиот член по добивањето на согласноста од ставот 2 на овој член, планот се доставува до надлежниот орган за донесување.

Според членот 26 став 7 урбанистичките планови од членот 7 точка 2 алинеи 2, 3 и 4, како предлози на планови се доставуваат во рок од шест месеца од добивање на мислењето од членот 25 став 1 на овој закон до органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредување на просторот заради добивање на согласност. Урбанистичките планови од членот 7 точка 2 алинеја 1 од овој закон се доставуваат во рок од 12 месеца од добивањето на мислењето од членот 25 став 1 на овој закон до органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредување на просторот. Доколку плановите не се достават во утврдениот рок, органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредување на просторот, ќе и укаже на општината дека е должна постапката за нивно донесување да ја повтори согласно со овој закон.

Во членот 31 став 1 од Законот, помеѓу другото е предвидено дека во постапката за изработување на плановите задолжително се применуваат стандардите и нормативите за уредување на урбанистичкото планирање.

7.Судот на седница утврди дека од изнесените законски одредби произлегува дека законодавецот, во функција на обезбедување на уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата, утврдил прецизна регулатива во врска со планирањето на просторот, точно определувајќи ги плановите за просторно и урбанистичко планирање, нивната содржина и постапката за нивно донесување.

Судот смета дека од списите по предметот произлегува дека постапката за планирање започнала врз основа на Програма за планирање на општината Куманово за 2007 година (објавена во „Службен гласник на општина Куманово“ бр.10/2007). Истиот плански опфат бил евидентиран како предмет на започнато урбанистичко планирање и според програмите за планирање на општината

Куманово за 2007 и 2008 година („Службен гласник на општина Куманово бр.7/2008 и бр.3/2009).

Соопштението за организирање и спроведување на јавната анкета со означување на време и место на спроведување било објавено во „Утрински весник“ на 16 февруари 2009 година од каде нема повреда на членот 24 став 10 од Законот за просторното и урбанистичко планирање.

Исто така, Судот констатира дека неосновани се наводите за повреда на членот 24 став 4 од Законот, во кој е предвидено јавната анкета да се спроведе со излагање на планот на јавно место кое се наоѓа во кругот на месната самоуправа. Ова од причина што одредбата не бара спроведување на јавната анкета во месната самоуправа, како што погрешно смета подносителот на иницијативата, туку во било кое јавно место во кругот на јавната самоуправа, односно во овој случај тоа е направено со излагање на текстуалните прилози во општинските витрини на градскиот Плоштад, кои се наоѓале под осмокатницата „Куманово“ што според наша оценка го задоволува критериумот на јавност предвиден во цитираната одредба.

Со оглед на тоа што јавна анкета, на која не учествувал подносителот на иницијативата, била организирана и спроведена и тоа со траење од десет работни дена како што е определено во членот 24 став 4 од Законот, Судот смета дека неосновани се и наводите од иницијативата за повреда на наведената одредба заради неспроведување на јавна анкета.

Воедно, Судот констатира дека неосновани се наводите за повреда на членот 24 ставови 1 и 3 од Законот со оглед на тоа дека од извештајот од јавната анкета заведен под бр.21-1532/5 од 06 јуни 2009 година може да се констатира дека бил поднесен еден приговор од страна на правното лице Комерцијална банка АД Скопје со барање под бр. 21-1532/4 од 27.02.2009 година и истиот бил доволен на начин што било дозволено да се опфатат со градба сите постоечки градби и им била дадена можност за надградба на истите. Исто така, било изготвено известување за постапување по Извештајот од спроведената јавната анкета и јавна презентација, заведено под број 21-1532/5 од 09 јуни 2009 година.

Геодетскиот елаборат за ажурирана геодетска подлога бил одобрен од Државниот завод за геодетски работи – Гео Метер

ДОО Куманово (бр. 09-261 од 09.01.2008 година и била дадена согласност за донесување на Одлуката од страна на Министерството за транспорт и врски, со која се потврдува дека планот е изработен согласно со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, а кои дејствија посебно се оспоруваат со иницијативата.

Имено, Судот смета дека од приложените акти евидентно е дека од ажуриранта геодетска подлога во моментот на отпочнувањето на постапката за донесување на Деталниот урбанистички план нема евидентирано дивоградба. Врз основа на Записникот У.бр.23-9025/2 од 26.10.2009 година составен од страна на Секторот за инспекциски надзор-Инспекторат при општина Куманово, истиот управен орган донел Решение Уп. Бр.23-9025/4 од 04.11.2009 година за отстранување на посочената градба. Потоа бил донесен Заклучок за дозвола за извршување Уп.23-2832/1 од 23.02.2010 година.

По однос на наводите во иницијативата дека при донесување на оспорената одлука не била ценета постојната состојба и не било работено со ажурирана геодетска подлога, во смисла на член 14 став 3 и член 19 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, Судот констатира дека истите се неосновани. Имено, горенаведените записник и решение биле донесени по дадената согласност од страна на Министерството за транспорт и врски и оспорениот план бил ставен во употреба, по отстранувањето на посочената градба.

Судот смета дека се неосновани наводите дека спротивно на член 26 став 7 од Законот бил поминат рокот од шест месеци (предлог-планот бил изготвен со технички број 41/07 од месец март 2009 година) за давање на стручното мислење по однос на Нацрт-планот од страна на Секторот за уредување на просторот при Министерството за транспорт и врски бр.16-16639 од 11.02.2008 година, а општината била должна да ја повтори постапката за донесување на предметниот план.

Исто така, Судот смета дека се ирелевантни наводите во иницијативата дека со планот се вршела парцелизација на земјиште во приватна сопственост, како и тоа дека со планот биле вклопени градби кои биле изградени или почнале да се градат спротивно на важечкиот урбанистички план и спротивно на законите. Ова од причина што овие забелешки се однесуваат на содржината на деталниот урбанистички план, кое што прашање има изразито стручно-

технички карактер и не се однесува на правните аспекти на постапката за донесување на планот. Оценката на стручно-техничките прашања и аспекти на планот излегува од границите на надлежноста на Судот.

Врз основа на овластувањето дадено во цитираната законска одредба Уставниот суд на Република Македонија, при оценувањето на уставноста и законитоста на оспорената Одлука за донесување на Деталниот урбанистички план, има надлежност само за оценување на постапката за донесување на Детален урбанистички план, односно дали истата е запазена во смисла на одредбите на Законот за просторното и урбанистичко планирање, кој важел во моментот на донесувањето на Одлуката.

Согласно членот 2 од овој закон, просторното и урбанистичкото планирање е континуиран процес кој се обезбедува со изработување, донесување и спроведување на просторни и урбанистички планови кои меѓусебно се усогласуваат.

Од наведеното, Судот оцени дека во постапката за донесување на Детален урбанистички план не може да се утврдува правото на сопственост, ниту правата по основ на денационализација туку истите се утврдуваат во редовна постапка пред надлежен суд, иницирана со сопственичка тужба или во управна постапка пред конкретните управни органи. Ова дотолку повеќе што ваквата околност на која се укажува во иницијативата не може да биде правна пречка за урбанистичкото планирање кое во својата суштина претставува план, а не реална реализација на терен и располагање со имот.

Со оглед на тоа што со иницијативата неосновано се изнесуваат наводи за проблематизирање на уставноста и законитоста на оспорената Одлука за донесување на предметниот план, Судот цени дека од изнесената анализа во однос на оспорената одлука не може да се постави прашањето за нејзината согласност со Уставот, Законот за просторно и урбанистичко планирање, Законот за локалната самоуправа и Законот за постапување по претставки и предлози.

Што се однесува до наводот за повреда на одредбите од Правилникот за стандарди и нормативи за урбанистичко планирање и членот 3 точка 8 од Правилникот за поблиска содржина, размер и начин на графичка обработка на урбанистичките планови, Судот

констатира дека во овој дел иницијативата треба да се отфли согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, според кој Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето. Имено, согласно член 110 од Уставот, Уставниот суд нема надлежност да ја цени меѓусебната согласност на актите од ист правен ранг (одлука и правилник).

Имајќи го предвид сето наведено произлегува дека нема услови за донесување на решение согласно членот 27 од Деловникот.

Од изнесената правна и фактичка состојба Судот оцени дека оспорената Одлука е донесена во целост во постапка како што е предвидено со одредбите од Законот за просторното и урбанистичкото планирање, односно дека истата не може да се доведе под сомнение по однос на нејзината согласност со членот 8 став 1 алинеи 3, 9 и 10 од Уставот; членот 14 став 3 и 5; членот 24 ставови 1, 4 и 10 и член 26 став 7 од Законот за просторно и урбанистичко планирање.

8. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

9. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумовски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојановски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.135/2010)

91.

У.бр.170/2010

- Постапка за донесување на ДУП

- Procedure for the adoption of DUP

- Советот на општината со оспорената одлука го донела Деталниот урбанистички план во постапка во која по протекот на фазата за јавна анкета и јавна презентација и надвор од

законските одредби ги избришала двете градежни парцели, без постоење на приговори на граѓаните по однос на нив, поради што постапката е манлива и незаконита.

- With the contested decision the Council of the municipality adopted the detailed Urban Plan in a procedure in which after the expiration of the stage for public poll and public presentation and beyond the legal provisions it erased the two construction lots, without the existence of complaints of citizens regarding them, as a result of which the procedure is defective and illegal.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 9 март 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на законитоста на Одлуката за донесување на Детален урбанистички план за локалитет Мичурин-Урбана единица А, бр.07-188/2 од 6 август 2008 година, („Службен гласник на општина Аеродром“ бр.12/2008), донесена од Советот на општина Аеродром.

2. ДГТ „ЗОКО“ ДООЕЛ-Скопје и Зоран Димишков од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување на постапка за оценување на законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата постапката за донесување на оспорената одлука била спроведена спротивно на членот 24 став 9 од Законот за просторното и урбанистичкото планирање, поради што се предлага Судот да поведе постапка за оценување на законитоста на оспорената одлука. Имено, на јавната презентација и јавната анкета одржана од 29 ноември до 12 декември 2007 година во просториите на Основното училиште „Блаже Конески“ во општината Аеродром, бил презентиран предметниот План на кој биле прикажани градежните парцели од Г.П.1.1, Г.П.1.2, Г.П.1.3 итн.,

но по оваа фаза во постапката, Советот на општината усвоил изменет План од претходно презентираниот, на тој начин што во донесениот План веќе не биле предвидени Г.П.1.1, и Г.П.1.2 и на нивна површина била предвидена сообраќајница. Со оглед на тоа што во ниеден анкетен лист не било предложено поништување на наведените две градежни парцели не било јасно како можел Нацрт планот да се разликува од Планот што бил усвоен и донесен од Советот на општината. Подносителите на иницијативата имале правен интерес за градба на двете градежни парцели кои биле понижени со донесениот План и имале направено големи трошоци за нивна реализација, меѓутоа со донесениот План биле спречени во реализацијата, со груба повреда во постапката при донесување на Планот, спротивно на членот 24 став 9 од Законот, бидејќи доколку имало прифатено било какви промени во Нацрт-Планот, требало да се одржи втора јавна анкета, на што упатувала наведената законска одредба, а втора јавна анкета не била одржана. Од овие причини со иницијативата се предлага Судот да поведе постапка за оценување на законитоста на оспорената Одлука.

3. Судот на седницата утврди дека Советот на општина Аеродром на седницата одржана на 5 август 2008 година донел Одлука за донесување на Детален урбанистички план за локалитетот Мичурин Урбана единица А. Со членот 1 од Одлуката, е утврдено дека се донесува Деталниот урбанистички план за локалитетот Мичурин Урбана единица А, Скопје и Планот бил во согласност со Генералниот урбанистички план на град Скопје, законите и подзаконските акти наведени во оваа одредба. Во членот 2 од Одлуката е определен просторот од 26,85 ха. кој е предмет на планирањето, билансните показатели за намена на објектите и планскиот опфат на Планот. Во членот 3 од Одлуката е определена документационата основа со текстуалниот и графичкиот дел на Планот, потоа планската документација, нумеричкиот дел и условите за градба. Во членовите 4, 5, 6 и 7 од Одлуката е определено дека Планот се заверува со печат на Советот на општината Аеродром и потпис на претседавачот на Советот, потоа Советот на општината во рок од 30 дена од донесувањето на Планот треба да обезбеди картирање на Планот на хамер или на астралин, дека Планот се заверува во седум примероци и дека оваа одлука влегува во сила од денот на објавувањето во „Службен гласник на општина Аеродром“.

Одлуката е заведена под број 07-188/2 од 6 август 2008 година и е објавена во „Службен гласник на општина Аеродром“ бр.12/2008.

4. Условите и начинот на системот на просторното и урбанистичкото планирање, видовите и содржината на плановите, изработувањето и постапката за донесувањето на плановите, како и другите прашања од областа на просторното и урбанистичкото планирање се уредени со Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр.51/2005, 137/2007 и 151/2007-исправка), во чие време на важење е донесена оспорената одлука.

Во членот 3 од наведениот закон е утврдено дека изработувањето, донесувањето и спроведувањето на Просторниот план на Република Македонија и на урбанистичките планови се работи од јавен интерес.

Видовите и содржината на плановите, како и постапката за нивно изработување и донесување се уредени во посебен дел од Законот означен и насловен со "II. Планирање на просторот", кој ги опфаќа членовите од 7 до 48.

Според членот 7 од овој закон, во зависност од просторот кој е предмет на планирањето се донесуваат следните планови: Просторен план на Република Македонија и урбанистички планови во кои спаѓаат генерален урбанистички план, детален урбанистички план, урбанистички план за село и урбанистички план вон населено место.

Согласно член 11 ставовите 1 и 2 од Законот, детален урбанистички план, за каков што се работи во конкретниот случај, се донесува за плански опфат за кој е донесен генерален урбанистички план. Деталниот урбанистички план содржи текстуален дел и графички приказ на планските решенија на опфатот, како и нумерички дел со билансни показатели за планскиот опфат и за инфраструктурата. Според ставот 3 од овој член од Законот, графичките прикази на планот содржат: „граница на планскиот опфат, регулациони линии, парцелација на градежното земјиште, површини за градење на градби определени со градежни линии, максимална висина на градбата изразена во метри до венец, намена на земјиштето и градбите, планско решение на секундарната сообраќајна мрежа со нивелманско решение и плански решенија на сите секундарни комунални и телекомуникациски инфраструктури“. Според ставот 4 од овој член од Законот, текстуалниот дел од планот содржи: општи услови за изградба, развој и користење на земјиштето

и градбите, посебни услови за изградба на поединечни градежни парцели, податоци за сообраќајните, комуналните и телекомуникациските инфраструктури и други параметри.

Согласно член 18 од Законот, изработување на урбанистички планови вршат правни лица кои поседуваат лиценца, што ја издава органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредување на просторот под услови утврдени во овој член од Законот.

Според одредбите од членовите 21 и 22 од Законот плановите од членот 7 на овој закон се изработуваат во две фази, односно како нацрт на план и предлог на план. На нацртот на плановите се врши стручна ревизија со која се утврдува дека плановите се изработени во согласност со одредбите на овој закон, прописите донесени врз основа на овој закон и друг закон. Стручна ревизија на плановите од член 7 точка 2 на овој закон финансирани од буџетот на општината и буџетот на градот Скопје врши овластено правно лице од член 18 став 1 на овој закон, определено од градоначалникот на општината или на градот Скопје. Согласно став 5 на членот 21 од Законот, забелешките од стручната ревизија се вградуваат во нацртот на планот, а изработувачот на планот задолжително дава извештај за постапувањето по забелешките на стручната ревизија до органот надлежен за донесување на планот. Стручната ревизија и извештајот за постапување по забелешките од стручната ревизија се составен дел на планот.

Во член 24 од Законот, се утврдува дека по нацртот на деталниот урбанистички план, урбанистичкиот план за село и урбанистичкиот план вон населено место, општината спроведува јавна презентација и јавна анкета (став 1). Организирањето на јавната презентација и јавната анкета на плановите од став 1 на овој член го врши градоначалникот на општината, по утврдување на нацртот на планот од страна на советот за кој претходно е добиено мислење од органот на државната управа надлежен за работите од областа на уредување на просторот (став 2). За спроведената јавна презентација и јавна анкета се изработува извештај (став 3). Јавната презентација и јавната анкета од ставот 1 на овој член се спроведува со излагање на планот на јавно место кое се наоѓа во кругот на месната самоуправа. Јавната анкета трае најмалку десет работни дена, во кој рок заинтересираните граѓани и правни лица од конкретното подрачје опфатено со планот можат да достават забелешки, предлози и мислења на анкетни листови (став 4). Јавната презентација е стручно

презентирање на планот и се организира во простории и време што ќе го определи градоначалникот на општината (став 5).

Според ставот 6 од овој член од Законот, извештај од јавната анкета со образложение за прифатените и неприфатените забелешки за плановите од ставот 1 на овој член, изработува стручна комисија формирана од градоначалникот на општината, која е составена од три члена, и тоа: носителот на изработка на планот, одговорно лице од општинската администрација надлежно за урбанистичко планирање и истакнат научен и стручен работник од областа на урбанистичкото планирање. Според став 7 на овој член од Законот, извештајот е составен дел на одлуката за донесување на предлогот на планот, а согласно ставот 8, врз основа на извештајот, комисијата е должна писмено да го извести секое лице кое поднело анкетен лист со образложение за прифаќање или неприфаќање на неговите забелешки или предлози. Според став 9 од овој член, доколку комисијата од ставот 6 на овој член оцени дека нацртот на планот со прифатените забелешки од јавната анкета претрпел значајни промени (промена на границата на урбанистичкиот опфат, промени на регулационите линии, промена на намената на земјиштето и промени во поголем обем на други параметри утврдени во планот), градоначалникот на општината за нацртот на планот со вградени забелешки во планот повторно спроведува јавна презентација и јавна анкета. Во ставот 10 утврдено е дека времето и местото каде ќе биде изложен планот и спроведувањето на јавната презентација и јавната анкета, задолжително се објавува со сопштение во јавните гласила. Соопштението задолжително ги содржи податоците, местоположба и површина на опфатот на планот.

Според член 25 став 1 од Законот, на плановите од членот 7 точка 2 на овој закон, изработени во форма на нацрт на план се дава мислење од органот на државната управа надлежен за работите од областа на уредувањето на просторот, заради согледување на степенот на усогласеноста на плановите со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон. Во ставот 2 на овој член од Законот утврдено е дека на плановите изработени во форма на предлог на план се дава согласност од органот на државната управа надлежен за работите од областа на уредувањето на просторот, со која се потврдува дека плановите се изработени согласно со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон. Согласно ставот 3 на член 25 од Законот мислењето од ставот 1 и согласноста од ставот 2 на овој член се дава во рок од 15 работни дена од денот на

поднесувањето на барањето од страна на доносителот на планот. Доколку надлежниот орган за издавање на мислењето и согласноста не одговори во наведениот рок ќе се смета дека мислењето и согласноста се издадени. Според ставот 5 на истиот член по добивањето на согласноста од ставот 2 на овој член, планот се доставува до надлежниот орган за донесување.

Од изнесените законски одредби Судот оцени дека законодавецот, во функција на обезбедување на уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата, како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, утврдил прецизна регулатива во врска со планирањето на просторот, точно определувајќи ги плановите за просторно и урбанистичко планирање, нивната содржина и постапката за нивно донесување.

Според Судот, тргнувајќи од наведената законска регулатива, како и од увидот и анализата на документацијата од постапката за донесување на оспорената одлука, произлегува:

- Институтот за урбанизам, сообраќај и екологија ДОО „ИН-ПУМА“ од Скопје го изработил Нацрт Деталниот урбанистички план за локалитетот Мичурин Урбана единица А, во општина Аеродром на кој била извршена Стручна ревизија во април 2007 година од Друштвото за градежништво, проектирање, трговија и услуги „Стан-арт“ ДООЕЛ Куманово и изготвувачот на планот дал одговор на ревизијата во мај 2007 година,

- Министерството за транспорт и врски - сектор за уредување на просторот, дало Стручно мислење бр.18-3048/2 од 12 јули 2007 година, а изготвувачот на планот „ИН-ПУМА“ од Скопје, дало одговор во јули 2007 година на забелешките на Министерството,

- Советот на општина Аеродром донел Одлука бр.07-136/6 од 27 ноември 2007 година за утврдување на Нацртот на Деталниот урбанистички план за локалитетот „Мичурин“ УЕ А. Градоначалникот на општината Аеродром донел Решение бр.08-7993/1 од 27 ноември 2007 година за организирање на јавна презентација и јавна анкета на Нацрт-Планот, во кое било определено дека соопштението ќе биде објавено во дневниот весник „Нова Македонија“ и јавната анкета ќе траела 10 работни дена од 29 ноември 2007 година до 12 декември 2007 година од 12 до 19 часот, во просториите на Основното

училиште „Блаже Конески“ во општината Аеродром, а јавната презентација ќе се одржи на 3 декември 2007 година. Соопштението за јавна презентација и јавна анкета ги имало во својата содржина наведените податоци.

- Стручната комисија изготвила Извештај од спроведената јавна анкета и јавна презентација бр.18-4862/2 од 10 јули 2008 година, од кој произлегува дека биле поднесени 66 анкетни листови со забелешки по Нацрт-Планот од кој дел биле прифатени а дел не биле прифатени, а на јавната презентација биле присутни претставник од Секторот за комунални работи, урбанизам и заштита на животната средина во општина Аеродром, соработник за организационо-технички работи во општината и претставник од изготвувачот на планот „ИН-ПУМА“, во присуство на граѓани и правни лица.

- Министерството за транспорт и врски дало Согласно бр.16-8658 од 4 август 2008 година на Предлог-Планот за Деталниот урбанистички план за локалитетот „Мичурин“ УЕ А, општина Аеродром и потоа Советот на општината Аеродром ја донел Одлуката за донесување на предметниот план.

5. Во текот на постапката пред Судот, по повод поднесената иницијатива за оценување на законитоста на Одлуката за донесување на Деталниот урбанистички план за локалитетот Мичурин Урбана единица „А“ општина Аеродром, Судот со писмо од 4 октомври 2010 година побара Советот на општината Аеродром да ја достави целокупната документација од постапката за донесување на Планот, како и да се произнесе по наводите во иницијативата, и Советот на општината достави своја информација за списите кои ги доставува, но не се произнесе по наводите во иницијативата и достави документација од постапката за донесување на Планот. Судот, врз основа на доставената документација ја утврди погореизнесената фактичка состојба. Меѓутоа, приговорот во иницијативата се однесува на тоа дека на увид на граѓаните на јавната анкета и јавна презентација бил изложен Нацрт-план кој немал никакви приговори со анкетни листови во однос на предвидените две градежни парцели посочени во иницијативата, а потоа, сепак бил донесен Планот кој бил различен во тој дел од Нацрт-Планот, и Советот на општината донела План кој се разликувал од изложениот Нацрт-План, при што двете градежни парцели за изградба на колективни стамбени објекти веќе не се предвидувале.

Советот на општината, дополнително, со писмо број 07-60/1 од 11 февруари 2011 година, го достави до Судот Синтезниот приказ од Деталниот урбанистички план за локалитетот Мичурин Урбана единица „А“ кој бил изложен на јавната анкета започната на 29 ноември 2007 година и Деталниот урбанистички план за предметното подрачје кој бил донесен со оспорената Одлука број 07-188/2 од 6 август 2008 година.

Од приложените докази Судот утврди дека Нацрт-Планот кој бил изложен на јавната анкета ги предвидувал градежните парцели 1.1 и 1.2. за изградба на две колективни станбени згради (семејно домување во зграда) со максимална висина од 19,2 м., додека овие градежни парцели не се содржани во Деталниот урбанистички план кој е донесен од Советот на општината Аеродром со оспорената Одлука.

Тргувајќи од изнесената правна и фактичка состојба, а имајќи ги предвид наводите во иницијативата, пред Судот се постави сомнеж за законитоста на постапката на донесувањето на Планот со оспорената Одлука, поради непочитување на одредбите од Законот за просторното и урбанистичко планирање, според кои содржината на нацрт-планот со прифатените забелешки од јавната анкета е предмет на усвојување на планот и негово донесување, а пак согласно членот 24 став 9 од овој закон, доколку комисијата оцени дека нацрт-планот со прифатените забелешки од јавната анкета претрпел значајни промени (промени на границата на урбанистичкиот опфат, регулациони линии, намена на земјиште и други промени од поголем обем) градоначалникот на општината за нацртот на планот со вградените забелешки во планот повторно спроведува јавна презентација и јавна анкета. Имено, доколку во случајов двете градежни парцели биле отстранети во фазата на јавната анкета и јавна презентација на Нацртот на Планот, тоа би било врз основа на анкетни листови и приговори кои биле прифатени од комисијата, и евентуално, на тоа да следела нова јавна анкета и јавна презентација на нацрт-планот. Меѓутоа, ниту доказите од постапката ниту Советот на општината докажуваат за постоење на вакви елементи во постапката на донесување на Планот, поради што се постави прашањето за согласноста на оспорената одлука со Законот за просторното и урбанистичкото планирање.

6. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски и д-р Гзиме Старова. (У.бр.170/2010)

У.бр.170/2010

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 8 јуни 2011 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА Одлуката за донесување на Детален урбанистички план за локалитет Мичурин-Урбана единица А, бр.07-188/2 од 6 август 2008 година, („Службен гласник на општина Аеродром“ бр.12/2008), донесена од Советот на општина Аеродром.

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод иницијатива на ДГТ „ЗОКО“ ДООЕЛ - Скопје и Зоран Димишков од Скопје, со решение У.бр.170/2010 од 9 март 2011 година поведе постапка за оценување на законитоста на Одлуката означена во точката 1 од оваа одлука, бидејќи основано се постави прашањето за нејзината согласност со Законот за просторното и урбанистичкото планирање.

4. Судот на седницата утврди дека Советот на општина Аеродром на седницата одржана на 5 август 2008 година донел Одлука за донесување на Детален урбанистички план за локалитетот Мичурин Урбана единица А. Со членот 1 од Одлуката, е утврдено дека се донесува Деталниот урбанистички план за локалитетот Мичурин Урбана единица А, Скопје и Планот бил во согласност со Генералниот урбанистички план на град Скопје, законите и

подзаконските акти наведени во оваа одредба. Во членот 2 од Одлуката е определен просторот од 26,85 ха. кој е предмет на планирањето, билансните показатели за намена на објектите и планскиот опфат на Планот. Во членот 3 од Одлуката е определена документационата основа со текстуалниот и графичкиот дел на Планот, потоа планската документација, нумеричкиот дел и условите за градба. Во членовите 4, 5, 6 и 7 од Одлуката е определено дека Планот се заверува со печат на Советот на општината Аеродром и потпис на претседавачот на Советот, потоа Советот на општината во рок од 30 дена од донесувањето на Планот треба да обезбеди картирање на Планот на хамер или на астралин, дека Планот се заверува во седум примероци и дека оваа одлука влегува во сила од денот на објавувањето во „Службен гласник на општина Аеродром“.

Одлуката е заведена под број 07-188/2 од 6 август 2008 година и е објавена во „Службен гласник на општина Аеродром“ бр.12/2008.

5. Условите и начинот на системот на просторното и урбанистичкото планирање, видовите и содржината на плановите, изработувањето и постапката за донесувањето на плановите, како и другите прашања од областа на просторното и урбанистичкото планирање се уредени со Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр.51/2005, 137/2007 и 151/2007-исправка), во чие време на важење е донесена оспорената одлука.

Во членот 3 од наведениот закон е утврдено дека изработувањето, донесувањето и спроведувањето на Просторниот план на Република Македонија и на урбанистичките планови се работи од јавен интерес.

Видовите и содржината на плановите, како и постапката за нивно изработување и донесување се уредени во посебен дел од Законот означен и насловен со "II. Планирање на просторот", кој ги опфаќа членовите од 7 до 48.

Според членот 7 од овој закон, во зависност од просторот кој е предмет на планирањето се донесуваат следните планови: Просторен план на Република Македонија и урбанистички планови во кои спаѓаат генерален урбанистички план, детален урбанистички план, урбанистички план за село и урбанистички план вон населено место.

Согласно член 11 ставовите 1 и 2 од Законот, детален урбанистички план, за каков што се работи во конкретниот случај, се донесува за плански опфат за кој е донесен генерален урбанистички план. Деталниот урбанистички план содржи текстуален дел и графички приказ на планските решенија на опфатот, како и нумерички дел со билансни показатели за планскиот опфат и за инфраструктурата. Според ставот 3 од овој член од Законот, графичките прикази на планот содржат: „граница на планскиот опфат, регулациони линии, парцелација на градежното земјиште, површини за градење на градби определени со градежни линии, максимална висина на градбата изразена во метри до венец, намена на земјиштето и градбите, планско решение на секундарната сообраќајна мрежа со нивелманско решение и плански решенија на сите секундарни комунални и телекомуникациски инфраструктури“. Според ставот 4 од овој член од Законот, текстуалниот дел од планот содржи: општи услови за изградба, развој и користење на земјиштето и градбите, посебни услови за изградба на поединечни градежни парцели, податоци за сообраќајните, комуналните и телекомуникациските инфраструктури и други параметри.

Согласно член 18 од Законот, изработување на урбанистички планови вршат правни лица кои поседуваат лиценца, што ја издава органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредување на просторот под услови утврдени во овој член од Законот.

Според одредбите од членовите 21 и 22 од Законот плановите од членот 7 на овој закон се изработуваат во две фази, односно како нацрт на план и предлог на план. На нацртот на плановите се врши стручна ревизија со која се утврдува дека плановите се изработени во согласност со одредбите на овој закон, прописите донесени врз основа на овој закон и друг закон. Стручна ревизија на плановите од член 7 точка 2 на овој закон финансирани од буџетот на општината и буџетот на градот Скопје врши овластено правно лице од член 18 став 1 на овој закон, определено од градоначалникот на општината или на градот Скопје. Согласно став 5 на членот 21 од Законот, забелешките од стручната ревизија се вградуваат во нацртот на планот, а изработувачот на планот задолжително дава извештај за постапувањето по забелешките на стручната ревизија до органот надлежен за донесување на планот. Стручната ревизија и извештајот за постапување по забелешките од стручната ревизија се составен дел на планот.

Во член 24 од Законот, се утврдува дека по нацртот на деталниот урбанистички план, урбанистичкиот план за село и урбанистичкиот план вон населено место, општината спроведува јавна презентација и јавна анкета (став 1). Организирањето на јавната презентација и јавната анкета на плановите од став 1 на овој член го врши градоначалникот на општината, по утврдување на нацртот на планот од страна на советот за кој претходно е добиено мислење од органот на државната управа надлежен за работите од областа на уредување на просторот (став 2). За спроведената јавна презентација и јавна анкета се изработува извештај (став 3). Јавната презентација и јавната анкета од ставот 1 на овој член се спроведува со излагање на планот на јавно место кое се наоѓа во кругот на месната самоуправа. Јавната анкета трае најмалку десет работни дена, во кој рок заинтересираните граѓани и правни лица од конкретното подрачје опфатено со планот можат да достават забелешки, предлози и мислења на анкетни листови (став 4). Јавната презентација е стручно презентирање на планот и се организира во простории и време што ќе го определи градоначалникот на општината (став 5).

Според ставот 6 од овој член од Законот, извештај од јавната анкета со образложение за прифатените и неприфатените забелешки за плановите од ставот 1 на овој член, изработува стручна комисија формирана од градоначалникот на општината, која е составена од три члена, и тоа: носителот на изработка на планот, одговорно лице од општинската администрација надлежно за урбанистичко планирање и истакнат научен и стручен работник од областа на урбанистичкото планирање. Според став 7 на овој член од Законот, извештајот е составен дел на одлуката за донесување на предлогот на планот, а согласно ставот 8, врз основа на извештајот, комисијата е должна писмено да го извести секое лице кое поднело анкетен лист со образложение за прифаќање или неприфаќање на неговите забелешки или предлози. Според став 9 од овој член, доколку комисијата од ставот 6 на овој член оцени дека нацртот на планот со прифатените забелешки од јавната анкета претрпел значајни промени (промена на границата на урбанистичкиот опфат, промени на регулационите линии, промена на намената на земјиштето и промени во поголем обем на други параметри утврдени во планот), градоначалникот на општината за нацртот на планот со вградени забелешки во планот повторно спроведува јавна презентација и јавна анкета. Во ставот 10 утврдено е дека времето и местото каде ќе биде изложен планот и спроведувањето на јавната презентација и јавната анкета, задолжително се објавува со

сопштение во јавните гласила. Соопштението задолжително ги содржи податоците, местоположба и површина на опфатот на планот.

Според член 25 став 1 од Законот, на плановите од членот 7 точка 2 на овој закон, изработени во форма на нацрт на план се дава мислење од органот на државната управа надлежен за работите од областа на уредувањето на просторот, заради согледување на степенот на усогласеноста на плановите со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон. Во ставот 2 на овој член од Законот утврдено е дека на плановите изработени во форма на предлог на план се дава согласност од органот на државната управа надлежен за работите од областа на уредувањето на просторот, со која се потврдува дека плановите се изработени согласно со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон. Согласно ставот 3 на член 25 од Законот мислењето од ставот 1 и согласноста од ставот 2 на овој член се дава во рок од 15 работни дена од денот на поднесувањето на барањето од страна на доносителот на планот. Доколку надлежниот орган за издавање на мислењето и согласноста не одговори во наведениот рок ќе се смета дека мислењето и согласноста се издадени. Според ставот 5 на истиот член по добивањето на согласноста од ставот 2 на овој член, планот се доставува до надлежниот орган за донесување.

Од изнесените законски одредби Судот утврди дека законодавецот, во функција на обезбедување на уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата, како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, утврдил прецизна регулатива во врска со планирањето на просторот, точно определувајќи ги плановите за просторно и урбанистичко планирање, нивната содржина и постапката за нивно донесување.

Според Судот, тргнувајќи од наведената законска регулатива, како и од увидот и анализата на документацијата од постапката за донесување на оспорената одлука, произлегува:

- Институтот за урбанизам, сообраќај и екологија ДОО „ИН-ПУМА“ од Скопје го изработил Нацрт Деталниот урбанистички план за локалитетот Мичурин Урбана единица А, во општина Аеродром на кој била извршена Стручна ревизија во април 2007 година од Друштвото за градежништво, проектирање, трговија и услуги „Стан-арт“ ДООЕЛ Куманово и изготвувачот на планот дал одговор на ревизијата во мај 2007 година,

- Министерството за транспорт и врски - сектор за уредување на просторот, дало Стручно мислење бр.18-3048/2 од 12 јули 2007 година, а изготвувачот на планот „ИН-ПУМА“ од Скопје, дало одговор во јули 2007 година на забелешките на Министерството,

- Советот на општина Аеродром донел Одлука бр.07-136/6 од 27 ноември 2007 година за утврдување на Нацртот на Деталниот урбанистички план за локалитетот „Мичурин“ УЕ А. Градоначалникот на општината Аеродром донел Решение бр.08-7993/1 од 27 ноември 2007 година за организирање на јавна презентација и јавна анкета на Нацрт-Планот, во кое било определено дека соопштението ќе биде објавено во дневниот весник „Нова Македонија“ и јавната анкета ќе траела 10 работни дена од 29 ноември 2007 година до 12 декември 2007 година од 12 до 19 часот, во просториите на Основното училиште „Блаже Конески“ во општината Аеродром, а јавната презентација ќе се одржи на 3 декември 2007 година. Соопштението за јавна презентација и јавна анкета ги имало во својата содржина наведените податоци.

- Стручната комисија изготвила Извештај од спроведената јавна анкета и јавна презентација бр.18-4862/2 од 10 јули 2008 година, од кој произлегува дека биле поднесени 66 анкетни листови со забелешки по Нацрт-Планот од кој дел биле прифатени а дел не биле прифатени, а на јавната презентација биле присутни претставник од Секторот за комунални работи, урбанизам и заштита на животната средина во општина Аеродром, соработник за организационо-технички работи во општината и претставник од изготвувачот на планот „ИН-ПУМА“, во присуство на граѓани и правни лица.

- Министерството за транспорт и врски дало Согласноост бр.16-8658 од 4 август 2008 година на Предлог-Планот за Деталниот урбанистички план за локалитетот „Мичурин“ УЕ А, општина Аеродром и потоа Советот на општината Аеродром ја донел Одлуката за донесување на предметниот план.

6. Судот, врз основа на доставената документација од Советот на општината Аеродром ја утврди погореизнесената фактичка состојба. Меѓутоа, пред Судот се постави прашањето дали на увид на граѓаните на јавната анкета и јавна презентација бил изложен Нацрт-план кој немал никакви приговори со анкетни листови во однос на предвидените две градежни парцели посочени во иницијативата, а потоа, сепак бил донесен Планот кој бил различен во тој дел од Нацрт-Планот, и Советот на општината донела План кој се разликувал од изложениот Нацрт-План, при што двете градежни

парцели за изградба на колективни стамбени објекти веќе не се предвидувале.

Советот на општината, го достави до Судот Синтезниот приказ од Деталниот урбанистички план за локалитетот Мичурин Урбана единица „А“ кој бил изложен на јавната анкета започната на 29 ноември 2007 година и Деталниот урбанистички план за предметното подрачје кој бил донесен со оспорената Одлука број 07-188/2 од 6 август 2008 година, и од приложените докази Судот утврди дека Нацрт-Планот кој бил изложен на јавната анкета ги предвидувал градежните парцели 1.1 и 1.2. за изградба на две колективни станбени згради (семејно домување во зграда) со максимална висина од 19,2 м., додека овие градежни парцели не се содржани во Деталниот урбанистички план кој е донесен од Советот на општината Аеродром со оспорената Одлука.

Тргувајќи од изнесената правна и фактичка состојба, Судот утврди дека е повредена законитоста на постапката на донесувањето на Планот со оспорената Одлука, поради непочитување на одредбите од Законот за просторното и урбанистичко планирање, според кои содржината на нацрт-планот со прифатените забелешки од јавната анкета е предмет на усвојување на планот и негово донесување, а пак согласно членот 24 став 9 од овој закон, доколку комисијата оцени дека нацрт-планот со прифатените забелешки од јавната анкета претрпел значајни промени (промени на границата на урбанистичкиот опфат, регулациони линии, намена на земјиште и други промени од поголем обем) градоначалникот на општината за нацртот на планот со вградените забелешки во планот повторно спроведува јавна презентација и јавна анкета. Имено, доколку во случајов двете градежни парцели биле отстранети во фазата на јавната анкета и јавна презентација на Нацртот на Планот, тоа би било врз основа на анкетни листови и приговори кои биле прифатени од комисијата, и евентуално, на тоа да следела нова јавна анкета и јавна презентација на нацрт-планот. Меѓутоа, ниту доказите од постапката ниту Советот на општината докажуваат за постоење на вакви елементи во постапката на донесување на Планот, поради што Судот оцени дека оспорената одлука не е во согласност со Законот за просторното и урбанистичкото планирање.

7. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

8. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.170/2010)

92.

У.бр.72/2011

- Донесување на Правилник за стандарди и нормативи за урбанистичкото планирање

- Adoption of a Rulebook for standards and norms for urban planning

- Со определбата на законодавецот министерот за транспорт и врски да донесе Правилник за стандарди и нормативи за урбанистичкото планирање не се повредува член 8 став 1 алинеја 4 од Уставот со оглед на тоа што овој акт има високо-стручен карактер, се носи во посебно пропишана процедура и по својата природа е технички норматив со кој се определува воедначен стручен пристап при изработка на урбанистичките планови.

- The determination of the legislator that the Minister of Transport and Communication adopt a Rulebook for standards and norms for urban planning does not violate Article 8 paragraph 1 line 4 of the Constitution, given that this act has a highly professional character, is adopted in a specifically defined procedure and is a technical norm in its nature which defines a uniform professional approach in the drafting of urban plans.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992) на седницата одржана на 6 јули 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка постапка за оценување на:

- уставноста на член 31 од Законот за просторното и урбанистичкото планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.51/2005, 137/2007, 151/2007, 91/2009, 124/2010, 18/2011 и 53/2011).

- уставноста и законитоста на Правилник за стандарди и нормативи за урбанистичкото планирање (“Службен весник на Република Македонија“ бр. 142/2010 и 64/2011), донесен од министерот за транспорт и врски.

2. Лилјана Поповска и група други граѓани од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на членот 31 од Законот за просторното и урбанистичкото планирање, означен во точка 1 алинеја 1 од ова решение, како и за оценување на уставноста и законитоста на Правилникот, означен во точка 1 алинеја 2 од ова решение.

Иницијативата започнува со цитирање на оспорениот член 31 од Законот, па се наведува дека врз основа на ставот 1 од овој член од Законот бил донесен оспорениот правилник, со кој се пропишувале стандардите и нормативите за урбанистичкото планирање кои задолжително се применувале при изработката, донесувањето и спроведувањето на плановите. Со така дадената формулација за задолжителност во применатата во содржината на членот 31 став 1 од Законот и членот 2 од Правилникот биле запоставени, девалвирани и омаловажени членовите 7 точка 2, 10, 11, 11-а, 12, 13, 13-а и 14 од Законот за просторното и урбанистичко планирање што не било во согласност со член 8 став 1 алинеи 3, 4, 6 и 10, член 30, член 43, член 51, член 95 став 3 и член 96 од Уставот.

Имено, од начинот на формулирање на оспорениот член 31 од Законот и оспорениот Правилник, произлегувало дека на Правилникот му се давало поголемо правно дејство и значење од Законот, со што Правилникот се издигнувал на повисок ранг од наведениот закон. Тоа, пак му давало на доносителот на Правилникот законодавна функција, од каде стандардите и нормативите се пропишувале без уставни и законски рамки и критериуми. Оттаму, оспорениот правилник не преставувал операционализација на законските

одредби, за која намена се носеле подзаконските акти согласно членовите 55 став 1, 56 став 1 и 61 од Законот за организација и работа на органите на државната управа и со него се менувале содржината и целите на Законот, а тоа пак, значело навлегување на извршната во законодавната власт.

Изнесените заклучоци подносителите на иницијативата ги засновале на членовите 2 став 2 и 19 од Законот, според кои плановите, но и локалната планска урбанистичка документација се изработуваат согласно со Закон, а не согласно со Правилникот, како што било пропишано.

Понатаму, со оспорениот правилник се вршело толкување на одделни изрази (плански опфат и други) што значело дека министерот за транспорт и врски, како орган на државната управа, всушност давал автентично толкување на повеќе закони (Законот за просторното и урбанистичко планирање, Законот за градење, Законот за градежното земјиште, Законот за домување...) и на тој начин се доведувале во прашање уредувањето и хуманизацијата на просторот, се негирала улогата на граѓаните и другите органи и организации во планирањето на просторот и се нарушувале меѓусебните односи помеѓу носителите на законодавната и извршната власт, со што се повредувале и членовите 68 став 1 алинеја 2, 95 став 3 и 96 од Уставот, како и членовите 55 став 1, 56 став 1 и 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа.

Поточно, согласно членот 68 став 1 алинеја 2 од Уставот, Собранието на Република Македонија донесува закони и дава автентично толкување на законите, а не органите на државната власт. Освен тоа, условите за движење на инвалидизирани лица (членови 77-81) од Правилниот се утврдувале и определувале со закон, а не со подзаконски акт, како што бил овој случај.

Ако понатаму се споредела содржината на одредбите од оспорениот правилник ќе се утврдело дека постоел паралелизам спрема одредбите од Законот за просторното и урбанистичко планирање, Законот за градење, Законот за градежното земјиште и Законот за домување со оглед на тоа што со оспорениот правилник некаде се повторувале слични или исти одредби од Законот, а „некаде и се судрувале во суштината“.

Конечно од содржината на оспорениот правилник не можело да се утврди дека истиот е усогласен со европските

нормативи и стандарди во планирањето, уредувањето на просторот со што се повредувал членот 4 став 2 алинеја 10 од Законот за просторното и урбанистичко планирање.

Подносителите на иницијативата посочуваат на одлуката на Судот У.бр.66/2010 од 2 февруари 2011 година која требало да се има предвид при одлучувањето, а од причина што доносителот на оспорениот правилник не знаел за уставните несогласности, а воедно дел од оспорените одредби се засновале или пак произлегувале токму од укинатите законски одредби.

Врз основа на наведеното се предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на членот 31 од Законот, односно за оценување на уставноста и законитоста на оспорениот правилник, а потоа истите да ги укине или поништи. Исто така, од Судот се бара да донесе решение согласно членот 27 од Деловникот, заради опасност од настанување на тешко отстранливи последици.

3. Судот на седницата утврди дека во оспорениот член 31 став 1 од Законот е предвидено дека, при изработување на плановите од членот 7 точка 2, архитектонско урбанистичкиот проект, државна урбанистичка планска документација и локална урбанистичка планска документација, задолжително се применуваат стандарди и нормативи за урбанистичко планирање, со кои се уредуваат основите за рационално планирање, уредување и користење на просторот, заради создавање на услови за хумано живеење и работа на граѓаните. Според ставот 2 од членот 31 од Законот, министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредување на просторот формира комисија која се состои од најмалку пет члена од кои еден научен работник од областа на урбанистичкото планирање, еден архитект со овластување за изработка на урбанистички планови и тројца стручни работници од областа на урбанистичкото планирање. Комисијата ги изработува стандардите и нормативите од ставот 1 на овој член и дава предлог до министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредувањето на просторот за одобрување на државната урбанистичка планска документација. За изработените стандарди и нормативи се организира стручна расправа од научни и стручни работници од областа на урбанистичкото планирање (став 3). По вградување на забелешките од стручната расправа, стандардите и нормативите ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на уредување на просторот (став 4).

Согласно наведената законска одредба министерот за транспорт и врски донел Правилник за стандардите и нормативите за урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.142/2010 и 64/2011).

Според членот 1 од оспорениот правилник, со овој правилник се пропишуваат стандардите и нормативите за урбанистичко планирање кои се применуваат при изработување, донесување и спроведување на урбанистичките планови и државната и локалната урбанистичко планска документација од Законот за просторно и урбанистичко планирање (во натамошниот текст: Законот.)

Во членот 2 од Правилникот е определено дека, стандардите и нормативите за урбанистичко планирање задолжително се применуваат согласно член 31 став 1 од Законот.

Во членот 3 од Правилникот е определено дека, заради обезбедување на услови за похумано живеење и работа на граѓаните, рамномерен и одржлив просторен развој на населените места и градбите, рационално и одржливо користење на просторот, заштита на недвижното културно наследство и заштита и унапредување на животната средина и природата, со овој правилник се утврдуваат урбанистичките начела и норми потребни за изработка, донесување и спроведување на урбанистичките планови.

Во членот 4 од Правилникот се дадени начелата на урбанистичкото планирање.

Во натамошниот текст на Правилникот следуваат одредби со посебни заглавија како што се: Плански опфат (членови 5 до 10), Планерски елементи на градежното земјиште (членови 11 до 13), Регулаторни линии (членови 14 до 18), Градежна парцела (членови 19 до 25), Намена на земјиштето (членови 26 до 34), Градежна линија и површина за градење (членови 35 до 42), Височина на градење (членови 43 до 51), Процент на изграденост и коефициент на искористеност на земјиштето (членови 51 до 54), Паркирање и гаражирање (членови 55 до 62), Улична мрежа (членови 63 до 67), Елементи на улична мрежа (членови 69 до 76), Услови за движење на инвалидизирани лица (членови 77 до 81), Урбано зеленило и озеленетост (членови 82 до 84), Енергетско однесување на градбите (членови 85 до 87) и членовите 88 и 89 кои се однесуваат на престанок на важење на претходно донесениот правилник и влегување во сила на новиот правилник.

4. Согласно член 8 став 1 алинеи 3, 4, 6 и 10 од Уставот, владеењето на правото; поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска; уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 30 став 1 од Уставот, се гарантира правото на сопственост и правото на наследување, а во ставот 3 на овој член од Уставот е утврдено дека никому не можат да му бидат одземени или ограничени сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон.

Според член 43 од Уставот, секој човек има право на здрава животна средина. Секој е должен да ја унапредува и штити животната средина и природата.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Согласно член 95 став 3 од Уставот, организацијата и работата на органите на државната управа се уредуваат со закон што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Согласно член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Во членот 5 од Законот за просторното и урбанистичко планирање е дадено значењето на изразите употребени во овој закон како што се: планирање на просторот, просторен план, урбанистички план, архитектонско-урбанистички проект, проект за инфраструктура, државна урбанистичка планска документација, локална урбанистичка планска документација, планска програма, плански опфат, наменска употреба на земјиште, инфраструктура, бариери, градежна парцела, регулациона линија, градежна линија, нивелманско решение, картирање на плановите, ажурирани геодетски подлоги, услови за планирање на просторот, извод од Просторниот план на Република

Македонија, извод од урбанистички план, уредување на просторот, регион и подрачја од посебен интерес.

Во членот 7 од Законот се определени видовите на планови, како што се Просторниот план на Република Македонија и урбанистичките планови (генерален урбанистички план, детален урбанистички план, урбанистички план за село и урбанистички план вон населено место).

Во членот 10 став 1 од Законот е определено дека генерален урбанистички план се донесува за населено место-град утврдено со закон. Натамошните ставови на овој член од Законот, меѓу другото, определуваат дека ваквиот вид на планови содржат текстуален дел, графички приказ на планските решенија, како и нумерички дел со билансни показатели со подетална разработка за она што го содржат вака наведените делови.

Во членот 11 став 1 од Законот е определено дека детален урбанистички план се донесува за плански опфат, за кој е донесен генерален урбанистички план. Натамошните ставови на овој член од Законот, меѓу другото, определуваат дека ваквиот вид на планови содржат текстуален дел, графички приказ на планските решенија на опфатот, како и нумерички дел со билансни показатели за планскиот опфат и за инфраструктурата со подетална разработка за она што го содржат вака наведените делови.

Според членот 11-а од Законот, за површини планирани во генералните урбанистички планови, наменети за потребите на одбраната може да се донесе детален урбанистички план, државна и локална урбанистичка планска документација по претходно добиена согласност од Министерството за одбрана. Содржината, употребата и намената на овие површини се утврдува со планската програма од членот 5 алинеја 7 на овој закон.

Во членот 12 став 1 од Законот е определено дека, урбанистички план за село се донесува за подрачје на населено место во општината од селски карактер. Натамошните ставови на овој член од Законот, меѓу другото, определуваат дека ваквиот вид на планови содржат текстуален дел, графички приказ на планските решенија, како и нумерички дел со билансни показатели за планираните површини и градби според намената и инфраструктурата со подетална разработка за она што го содржат вака наведените делови.

Во членот 13 став 1 од Законот е определено дека, урбанистички план вон населено место се донесува по потреба за плански опфат, за подрачја на општините кои не се опфатени со генералните урбанистички планови и со урбанистичките планови за село. Со овој план се уредува намената и начинот на користење на просторот, како и условите за градење на комплекси и градби вон од градовите и другите населени места. Натамошните ставови на овој член од Законот, меѓу другото, определуваат дека ваквиот вид на планови содржат текстуален дел, графички приказ на планските решенија, како и нумерички дел со билансни показатели планираните површини и градби според намената и инфраструктурата со подетална разработка за она што го содржат вака наведените делови.

Според членот 13-а став 1 од Законот со урбанистичките планови од членот 7 точка 2 алинеи 2, 3 и 4 на овој закон предмет на планирање може да биде и една градежна парцела, а може да се врши и нивно изменување и дополнување во рамките на една градежна парцела, доколку постои изградена сообраќајна секундарна инфраструктура. Во случаите од ставот 1 на овој член, урбанистичките планови се донесуваат во постапка утврдена во членот 24 од овој закон, а јавната анкета трае од најмалку пет до најмногу десет работни дена (став 2).

Во членот 14 став 1 од Законот е определено што се евидентира на ажурирана геодетска подлога во документационата основа на планот. Во ставот 2 од истиот член од Законот е определено што се обележува во документационата основа. Во ставот 3 од овој член од Законот се определува кои градби се евидентираат во документационата основа на планот на ажурираната геодетска подлога. Во ставот 4 е определено што се уредува со планските решенија, а во ставот 5 е определено дека во планските решенија на урбанистичките планови не може да се утврдуваат услови за градење со кои се врши вклопување во планот на градби кои до почетокот или за време на изработката на урбанистичкиот план биле изградени или почнале да се градат спротивно на важечкиот урбанистички план или спротивно на одредбите на овој закон и на Законот за градење, освен за градбите за кои согласно со Законот за постапување со бесправно изградени објекти е донесено решение за утврдување на правен статус.

По однос на наведените законски одредби (7 точка 2, 10, 11, 11-а, 12, 13, 13-а и 14 од Законот) подносителите на иницијативата наведуваат дека биле запоставени, девалвирани и омаловажени со

оспорениот член 31 од Законот, како и со членот 2 од оспорениот Правилник, бидејќи предвидувале задолжителна примена на стандардите и нормативите при изработката, донесувањето и спроведувањето на плановите, како и тоа дека со оспорената законска одредба и со оспорениот Правилник на подзаконскиот акт му се давало поголемо правно значење и од самиот Закон. Тоа пак, водело кон тоа донесителот на актот да добие законодавна функција и да пропише стандарди и нормативи без постоење на уставни и законски рамки и критериуми.

Од анализата на наведените одредби од Законот, но и од анализата на Законот за просторното и урбанистичкото планирање како целина Судот утврди дека во него постојат рамки и критериуми (особено членовите 5, 10, 11, 11-а, 12, 13 и 14 и други) кои преставуваат доволна основа за да надлежниот министер направи понатамошна доработка на стандардите и нормативите за изработката, донесувањето и спроведувањето на плановите. Имено, наведените законски одредби во себе содржат доволно законско уредување и дефинирање по однос на проблематиката што е доработена со одредбите од оспорениот правилник или поточно по однос на: планскиот опфат, планерските елементи на градежното земјиште, регулаторните линии, градежната парцела, намената на земјиштето, градежна линија и површина за градење, височина на градење, процент на изграденост и коефициент на искористеност на земјиштето, паркирање и гаражирање, улична мрежа, елементи на улична мрежа, услови за движење на инвалидизирани лица, урбано зеленило и озеленетост и енергетско однесување на градбите како елементи на секој од одделните видови на планови и нивните задолжителни составни делови (текстуален дел, графички приказ и нумерички дел). Според тоа, неосновани се наводите од иницијативата дека надлежниот министер со одредбите од Правилникот, без постоење на уставна и законска рамка и критериуми, автентично ги толкувал законските одредби и дека со тоа навлегол во ингеренциите на законодавната власт.

Воедно, треба да се има предвид дека Уставниот суд во постапките по предметите У.бр.23/1998, У.бр.19/2008 и други ценејќи ја уставноста и законитоста на одделни одредби од подзаконски акти за стандарди и нормативи за урбанистичко планирање, што престанале да важат и му претходеа на сега оспорениот правилник, односно ценејќи ја уставноста и законитоста на други акти застанал на становиште дека Правилникот за стандарди и нормативи за урбанистичкото планирање по својата природа е технички норматив

со кој се определува воедначен стручен пристап при изработка на урбанистичките планови. Поради наведените причини Судот изразил гледиште дека законодавецот не го повредил Уставот кога предвидел овластување на министерот надлежен за работите на урбанизмот да пропише стандарди и нормативи за планирање, кое овластување е содржано и во сега оспорениот член 31 од Законот.

Тоа што одделни одредби од оспорениот правилник биле идентични, паралелни и слични со одредбите на Законот за просторното и урбанистичкото планирање како што тврдат подносителите на иницијативата, според оценка на Судот не го прави оспорениот Правилник спротивен на Уставот или наведените закони. Имено, Судот смета дека нема повреда на принципот на владеење на правото од членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот се додека оспорените одредби од подзаконскиот акт се движат во дадените законски рамки, па дури и кога содржински се поклопуваат со нив, бидејќи понекогаш повторувањето на законската одредба во подзаконскиот акт е потребно заради создавање на јасна содржинска целина и поврзување со законскиот основ за донесување на подзаконскиот акт.

Наводот, пак, дека оспорените одредби од Правилникот “некаде се судрувале во суштина“ според Судот не е доволно јасен од каде и не може да го покрене механизмот на уставно-судска оценка.

Од друга страна, заради фактот што просторното и урбанистичко планирање е неминовно поврзано со проблематиката на градењето, градежното земјиште, домувањето, безправно изградените објекти, сообраќајот и друго не е исклучена можноста со оспорениот Правилник да постои паралелизам со одредбите од Законот за градење, Законот за градежното земјиште или пак со одредбите од Законот за домување како што тврдат подносителите на иницијативата. Меѓутоа, ваквото општо тврдење без посочување на конкретна одредба од оспорениот Правилник со која би се повредила некоја уставна или законска одредба не дава доволна основа за да Уставниот суд се впушти во анализа на законитоста на секоја од 89-те правилнички одредби и евентуално да утврди дали некоја од нив содржи доразработка, без основ, во Уставот или наведените закони.

Што се однесува до конкретниот навод дека условите за движење на инвалидизирани лица (членови 77-81) од Правилниот се утврдувале и определувале со закон, а не со подзаконски акт, како што било тука случај Судот оцени дека се неосновани. Поточно, членот 5 алинеја 12 од Законот е дефинирано дека бариерите

преставуваат создадени градежни пречки во градовите и другите населени места, кои оневозможуваат непречено движење на хендикепирани лица што, според Судот, преставува доволна законска рамка и критериум за да во оспорените одредби од Правилникот (членови 77 до 81) се разработат стандардите и нормативите за отстранување на бариерите и создавање на услови за непречено движење на инвалидизираните лица. Впрочем, тоа што овие одредби од Правилникот се систематизирани во делот “Услови за движење на инвалидизираните лица“ не значи само по себе дека со нив и се определуваат услови за оваа категорија на граѓани кои имаат правен карактер, туку напротив од содржината на одредбите произлегува дека станува збор за услови од техничко-градежен карактер (ширина, должина или наклон на рампи, улици и тротоари и слично).

Според оцена на Судот, тоа што оспорениот член 31 став 1 од Законот и членот 2 од Правилникот предвидуваат задолжителна примена на стандардите и нормативите не ги прави наведените одредби спортивни на Уставот, односно Уставот и законите, бидејќи ваквата формулација само значи дека сите инволвирани субјекти во процесот на планирање имаат законска обврска во изработката, донесувањето и спроведувањето на плановите да обезбедат услови за похумано живеење и работа на граѓаните, рамномерен и одржлив просторен развој на населените места и градбите, рационално и одржливо користење на просторот, заштита на недвижното културно наследство и заштита и унапредување на животната средина и природата, усогласеност со европските нормативи и стандарди во планирањето и уредувањето на просторот, што е и интенција на членот 4 став 2 од Законот и на членот 4 од Правилникот.

Исто така, од натамошната анализа на оспорениот член 31 од Законот произлегува дека Правилникот за стандарди и нормативи за урбанистичкото планирање претставува технички норматив кој се заснова на одредени научни и стручни мислења и искуства од областа на урбанистичкото планирање и кој се носи од страна на надлежниот министер по законски спроведена постапка. Поточно, надлежниот министер формира комисија (најмалку пет членови, од кои еден научен работник од областа на урбанистичкото планирање, еден архитект со овластување за изработка на урбанистички планови и тројца стручни работници од областа на урбанистичкото планирање). Комисијата ги изработува стандардите и нормативите и дава предлог до надлежниот министерот, а за изработените стандарди и нормативи се организира стручна расправа од научни и стручни работници од областа на урбанистичкото планирање, па по

вградување на забелешките од стручната расправа, стандардите и нормативите ги пропишува надлежниот министерот.

Врз основа на сето наведено произлегува дека оспорениот Правилник е акт од високо-стручен карактер кој се носи во посебно пропишана процедура и кој по својата природа е технички норматив со кој се определува воедначен стручен пристап при изработка на урбанистичките планови од каде законодавецот во оспорениот член 31 од Законот основано определил доразработката на стандардите и нормативите да ја направи надлежниот министер со подзаконски акт.

Според оценка на Судот несоодветно е упатувањето во иницијативата на гледиштата завземени од овој Суд во постапката по предметот У.бр.66/2010, бидејќи интервенциите на Судот во таа постапка не се релевантни по однос на правната судбина на оспорената законска одредба и на оспорениот правилник од каде и немаат влијание на исходот во оваа постапка.

Поради наведеното произлегува дека не се исполнети и условите за донесување на решение согласно членот 27 од Деловникот на Судот.

Врз основа на наведеното Судот оцени дека оспорениот член 31 од Законот е во согласност со член 8 став 1 алинеи 3, 4, 6 и 10, член 30, член 43, член 51, член 68 став 1 алинеја 2, член 95 став 3 и член 96 од Уставот и дека оспорениот правилник е во согласност со наведените уставни одредби, како и со членовите 7 точка 2, 10, 11, 11-а, 12, 13, 13-а и 14 од Законот за просторното и урбанистичко планирање и со членовите 55 став 1, 56 став 1 и 61 од Законот за организација и работа на органите на државната управа.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и Владимир Стојаноски. (У.бр.72/2011)

93.

У.бр.79/2011

- **Согласност за трајна пренамена на земјоделско во градежно земјиште**

- *Consent for permanent transformation of agricultural into construction land*

- **Донесување на решение со кое се дава согласност за трајна пренамена на земјоделско во градежно земјиште, од органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на земјоделството, претставува услов за законито спроведување на постапката за донесување државна урбанистичка планска документација.**

- *The adoption of a resolution giving consent for permanent transformation of agricultural into construction land by the body of state administration competent for the performance of the tasks from the field of agriculture, is a condition for the legal conduct of the procedure for the adoption of a state urban planning documentation.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 14 септември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на Решението за одобрување на Државна урбанистичка планска документација за изградба на ТИРЗ Кичево опфат 1- КО Србјани – Општина Другово и опфат 2 – КО Кичево - Општина Кичево, бр.16-2244/7 од 23.08.2010 година, донесено од министерот за транспорт и врски.

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување на постапка за оценување на уставноста на Решението за услови за планирање на просторот, бр. 15-484/1 од 15.01.2010 година, донесено од министерот за животна средина и просторно планирање

3. Земјоделскиот комбинат „Кичево“ АД Кичево, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на Решенијата означени во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, одобрената државна урбанистичка планска документација, со која се вршела трајна пренамена на земјоделско земјиште од прва катастарска класа во градежно земјиште, заради изградба на технолошки индустриска развојна зона (ТИРЗ) Кичево, била спротивна на темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија, и тоа на член 8 од Уставот, кој предвидува уредување и хуманизација на просторот и заштита и унапредување на животната средина и на природата и на член 56 од Уставот, според кој сите природни богатства на Републиката уживаат посебна заштита.

Со наведената пренамена на земјоделското земјиште во градежно земјиште, се доведувало во прашање опстојувањето на Земјоделскиот комбинат „Кичево“ Кичево, кој имал договор за користење под закуп на наведеното земјоделско земјиште за период од 30 години, а со тоа се укинувале 120 работни места, во ситуација кога во општините Кичево и Другово имало земјиште во државна сопственост од пониска бонитетна класа кое можело да биде пренаменето во градежно земјиште без последици. Со оспорената пренамена на земјоделското земјиште се повредувале и членовите 48-50 од Законот за земјоделско земјиште, без да се води сметка за општиот интерес, доходноста и приносите од земјиштето од прва катастарска класа и другите класи. Во оваа смисла, се укажува дека Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство со свој акт го известило Министерството за транспорт и врски дека земјоделското земјиште во м.в. Бучало и м.в. Централа било со висок бонитет и високи производствени потенцијали од прва катастарска класа и урбанистичкото планирање на ТИРЗ било спротивно на член 8 точка 2 од Правилникот за стандарди и нормативи за урбанистичко планирање и дека Министерството не се согласува да се даде согласност за трајна пренамена на земјоделско во градежно земјиште. И покрај ова известување, како што се наведува во

иницијативата, Министерството за транспорт и врски продолжило со своите активности за изградба на ТИРЗ.

Понатаму, во иницијативата се наведува дека Владата на Република Македонија имала донесено одлука за формирање на технолошки индустриска развојна зона (ТИРЗ) на територијата на Општина Кичево, а не и за Општина Другово, но и покрај тоа, со наведената државна урбанистичка планска документација со Опфат 1 планирана била индустриска зона во оваа општина.

Врз основа на наведеното, се предлага Уставниот суд да поведе иницијатива за оценување на уставноста на оспорените решенија и да ги поништи или укине.

4. Судот на седницата утврди дека министерот за транспорт и врски, решавајќи по барањето на инвеститорот Дирекција за технолошки индустриски развојни зони – Скопје, согласно Годишна програма за финансирање на изработка на урбанистички планови во Република Македонија во 2009 година („Службен весник на Република Македонија“ бр. 3/2009), а врз основа на член 50 став 7 од Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр. 51/2005, 137/2007 и 91/2009) и член 205 став 1 од Законот за општата управна постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр. 38/2005), донел Решение бр. 16-2244/7 од 23.08.2010 година, со кое, во точката 1 се одобрува Државна урбанистичка планска документација за изградба на ТИРЗ Кичево опфат 1- КО Србјани – Општина Другово и опфат 2 – КО Кичево - Општина Кичево. Според точка 2 на Решението, составен дел на ова решение е Државната урбанистичка планска документација со тех.бр. Н 7509 од април 2010 година, изработена од Агенцијата за планирање на просторот – Скопје.

Судот, исто така, утврди дека министерот за животна средина и просторно планирање, постапувајќи по барањето на инвеститорот Дирекција за технолошки индустриски развојни зони, врз основа на член 205 став 1 од Законот за општа управна постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр. 38/2005), а во врска со член 4 став 3 од Законот за спроведување на Просторниот план на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 39/2004), донел Решение за услови за планирање на просторот, бр. 15-484/1 од 15.01.2010 година. Со точка 1 на ова решение, на Дирекција за технолошки индустриски развојни зони се издаваат Услови за планирање на просторот за изработка на Државна

урбанистичка планска документација за изградба на ТИРЗ „Кичево“ опфат 1- КО Србјани – Општина Другово и опфат 2 – КО Кичево - Општина Кичево. Според точка 2 на ова решение, условите за планирање на просторот од точка 1 на Решението, изработени од Агенцијата за планирање на просторот со тех.бр. 17709 се составен дел на Решението. Според точка 3 од Решението, наведените услови за планирање на просторот содржат општи и посебни одредби, насоки и решенија и заклучни согледувања со обврзувачка активност од планската документација од повисоко ниво и графички прилози кои претставуваат извод од Просторниот план на Република Македонија.

5. Согласно член 8 став 1 алинеите 3 и 10 од Уставот, владеењето на правото и уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и уредувањето на животната средина и на природата се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 став 1 од Уставот, во Република Македонија законите мора да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Според член 56 став 1 од Уставот, сите природни богатства на Републиката, растителниот и животинскиот свет, добрата во општа употреба, како и предметите и објектите од особено културно и историско значење определени со закон се добра од општ интерес за Републиката и уживаат посебна заштита.

Според член 1 од Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.51/2005, 137/2007 и 91/2009), кој бил во сила во време на донесувањето на оспорените решенија, со овој закон се уредуваат условите и начинот на системот на просторното и урбанистичкото планирање, видовите и содржината на плановите, изработувањето и постапката за донесување на плановите, спроведувањето на плановите и следењето на реализацијата на плановите, надзорот и други прашања од областа на просторното и урбанистичкото планирање.

Според член 5 алинеја 5 од овој закон, државна урбанистичка планска документација е планска документација со која може да се врши уредување и користење на просторот со определување на градежна парцела во и вон планскиот опфат, како и уредување и користење на просторот во рамките на формирана градежна парцела, за градби утврдени со закон како градби од прва и

втора категорија. Според алинеја 18 на истиот член, услови за планирање на просторот се извод од просторниот план во кој се наведени поблиските услови за изработка на плановите од пониско ниво, според алинеја 19 на истиот член, извод од Просторниот план на Република Македонија е копија од графичкиот дел на Просторниот план на Република Македонија, кој се однесува на дел од територијата на Република Македонија и препис на поблиските услови за планирање на просторот заради изработка на урбанистички планови, државна и локална урбанистичка планска документација.

Според член 15 став 2 на овој закон, за изготвување на државна и локална урбанистичка планска документација со кои се уредува користење на просторот вон планските опфати, инвеститорот е должен да побара услови за планирање на просторот од органот на државната управа, надлежен за работите од областа на просторното планирање. Со барањето инвеститорот е должен да достави:

- графички прилог со граница на проектниот зафат, исцртан на топографска карта;
- графички прилог со план на намена на површини,
- текстуален прилог со проектна програма и
- известување од единицата на локалната самоуправа на чие подрачје е проектниот зафат дека предложениот зафат не е во состав на плански опфат на важечки урбанистички план или на урбанистички план во постапка на донесување.

Според став 6 на истиот член, во случаите од ставовите 1 и 2 на овој член донесувачот на планот е должен да побара согласност за трајна пренамена на земјоделското земјиште од органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на земјоделството. Доколку во рок од осум дена по поднесувањето на барањето надлежниот орган не одговори по барањето за согласност, ќе се смета дека е дадена согласност.

Согласно член 15-а став 1 од Законот, урбанистичките планови од членот 7 точка 2 на овој закон, државната урбанистичка планска документација и локалната урбанистичка планска документација се изработуваат врз основа на планска програма со која се утврдува границата и содржината на планскиот опфат. Планската програма се состои од текстуален и графички дел. Според став 3 на овој член, планската програма за изработка на урбанистичките планови од членот 11-а на овој закон и за државната урбанистичка планска документација ја изработува органот на

државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредување на просторот.

Согласно член 16 став 2 од Законот, заради поттикнување и забрзување на процесот на уредување на просторот преку изработување на урбанистички планови од членот 7 точка 2 на овој закон, Владата на Република Македонија донесува годишна програма за изработување на урбанистичките планови од членовите 7 точка 2 и 11-а на овој закон и државната урбанистичка планска документација, на предлог на органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредување на просторот, врз основа на доставени предлози од општините, општините на градот Скопје и градот Скопје.

Според член 31 став 1 од Законот, при изработување на плановите од членот 7 точка 2, архитектонско урбанистички проект и државна урбанистичка планска документација и локална урбанистичка планска документација задолжително се применуваат стандарди и нормативи за урбанистичко планирање, со кои се уредуваат основите за рационално планирање, уредување и користење на просторот, заради создавање на услови за хумано живеење и работа на граѓаните.

Согласно став 2 на истиот член, министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредување на просторот формира комисија која се состои од најмалку пет члена од кои еден научен работник од областа на урбанистичкото планирање, еден архитект со овластување за изработка на урбанистички планови и тројца стручни работници од областа на урбанистичкото планирање. Комисијата ги изработува стандардите и нормативите од ставот 1 на овој член и дава предлог до министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредувањето на просторот за одобрување на државната урбанистичка планска документација.

Според член 34 од Законот, заради ефикасно спроведување на политиката на планирање и уредување на просторот на Републиката се основа Агенција за планирање на просторот (во натамошниот текст : Агенција).

Според член 35 алинеја 2 на Законот, Агенцијата изработува урбанистички планови и државна урбанистичка планска

документација од програмите на Владата на Република Македонија од членот 16 на овој закон;

Согласно член 50 став 1 од Законот, со државна урбанистичка планска документација може да се врши уредување и користење на просторот со определување на градежна парцела во и вон планскиот опфат, како и уредување и користење на просторот во рамките на формирана градежна парцела, за градби утврдени со закон како градби од прва и втора категорија, а заради реализација на инвестициски проекти од значење за Републиката.

Според став 4 на истиот член, по исклучок од ставот 1 на овој член за технолошките индустриски развојни зони, со државна урбанистичка планска документација може да се уредува користење на просторот, со определување на градежни парцели во рамките на зоната.

Согласно став 5 на овој член, Државната урбанистичка планска документација ја изработува овластеното правно лице од членот 18 на овој закон. Според став 7 на истиот член, по извршената стручна ревизија, министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредувањето на просторот со решение ја одобрува државната урбанистичка планска документација на предлог на комисијата од членот 31 став 2 на овој закон.

6. Судот утврди дека Владата на Република Македонија на седницата одржана на 2 јануари 2009 година, врз основа на член 16 став 2 од Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр. 51/2005 и 137/2007), донела Годишна програма за финансирање на изработка на урбанистички планови во Република Македонија во 2009 година („Службен весник на Република Македонија“ бр.3/2009), каде како урбанистички планови и урбанистички проекти, како планови од значење на Републиката, чија изработка во 2009 година ќе се финансира од Буџетот на Република Македонија, во точката 1.2 ги определила урбанистички проекти за нови Технолошко развојни индустриски зони, за кои определила да се потрошат 7.8000.000,00 денари.

Владата на Република Македонија, на истата седница одржана на 2 јануари 2009 година, донела Одлука за давање согласност на Годишната програма со финансиски план на

Дирекцијата за технолошки индустриски развојни зони за 2009 година, а на седницата одржана на 28 јули 2009 година, дала согласност на Програмата за изменување и дополнување на Годишната програма со финансиски план на Дирекцијата за технолошки индустриски развојни зони за 2009 година, при што го задолжила директорот на Дирекцијата, за седницата на Владата што ќе се одржи на 18 август 2009 година, да достави акционен план, со инвестициона програма во врска со изградбата на технолошките развојни зони во Кичево, Струмица, Крива Паланка и Струга, со тоа што начелен рок за почеток на изградба на овие зони да биде јули 2011 година и со можност за негово скратување.

Дирекцијата за технолошки индустриски развојни зони, со акт бр. 07-1183/3 од 18.12.2009 година, побарала од Министерството за транспорт и врски да ја одобри планската програма за изработка на Државната урбанистичка планска документација за ТИРЗ „КИЧЕВО“ Општина Кичево (опфат 1 и опфат 2), на што Министерството за транспорт и врски, со акт 02-2297/1 од 02.03.2010 година доставило известување дека планската програма приложена кон барањето е согласна со член 5 алинеја 7 и член 15-а став 1 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, со укажување во натамошната постапка за изработка на урбанистички план границата на планскиот опфат да се усогласи со член 7 од Правилникот за стандарди и нормативи за урбанистичко планирање.

Министерот за животна средина и просторно планирање, по барање на инвеститорот Дирекција за технолошки индустриски развојни зони, врз основа на член 4 став 3 од Законот за спроведување на Просторниот план на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.39/2004), донел Решение бр. 15-484/1 од 15.01.2010 година, со кое се издаваат Услови за планирање на просторот за изработка на Државна урбанистичка планска документација за изградба на ТИРЗ „КИЧЕВО“ – Опфат 1, КО Србјани, Општина Другово и Опфат 2, КО Кичево, Општина Кичево. Условите се изработени од Агенцијата за планирање на просторот, со Тех.бр.17709 и се составен дел на Решението.

Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство, по барање поднесено од Министерството за транспорт и врски, донел Решение бр. 22-5646/2 од 03.06.2010 година, за давање согласност за трајна пренамена на земјоделско во градежно земјиште за одобрување на Државна урбанистичка планска документација за

изградба на ТИРЗ „КИЧЕВО“ – Опфат 1, КО Србјани, Општина Другово и Опфат 2, КО Кичево, Општина Кичево, во вкупна површина од 29ха 56 ари 01м² врз основа на Список на индикации со нумерички податоци издаден од Државен завод за геодетски работи Скопје, бр. 09-13367/16 од 31.08.2009 година. Решението е примено во Министерството за транспорт и врски на 09.08.2010 година, заведено под број 16-2244/6.

Притоа, за одбележување е дека Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, до Министерството за транспорт и врски, доставило известување (со ист архивски број и датум како претходно наведеното Решение за давање согласност за трајна пренамена на земјоделско во градежно земјиште, потпишано од истиот министер, кое во Министерството за транспорт и врски е примено на 07.06.2010 година, заведено под број 16-2244/5), во кое во врска со барањето за одобрување на Државна урбанистичка планска документација за изградба на ТИРЗ „КИЧЕВО“ – (Опфат 1 и Опфат 2) за добивање согласност за трајна пренамена на земјоделско во градежно земјиште, укажува дека не се согласува да се даде согласност за трајна пренамена на земјоделското во градежно земјиште и дека предлагаат за продолжување на натамошната постапка, да се изнајдат можности за поместување на опфатите 1 и 2 за изградба на ТИРЗ, односно да се изнајде друго земјиште кое ќе биде усогласено со Правилникот за стандарди и нормативи за урбанистичко планирање.

Комисија за стручна ревизија, формирана од Министерството за транспорт и врски, има извршено стручна ревизија на Државната урбанистичка планска документација за ТИРЗ „КИЧЕВО“ – (Опфат 1 и Опфат 2), бр. 16-3048/2 од 25.03.2010 година, а Агенцијата за планирање на просторот има изработено Извештај за постапување по забелешките од Извештајот од извршената стручна ревизија, од април 2010 година.

Министерот за транспорт и врски донел Решение бр. 16-2244/7 од 23.08.2010 година со кое се одобрува Државната урбанистичка планска документација за изградба на ТИРЗ „КИЧЕВО“ – Опфат 1, КО Србјани, Општина Другово и Опфат 2, КО Кичево, Општина Кичево. Решението станало правосилно на 10.09.2010 година.

Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, со акт бр. 22-3034/2 од 05.04.2011 година, во врска со

постапката за реализација на ТИРЗ Кичево, ја известило Дирекцијата за технолошко индустриски развојни зони дека земјоделското земјиште за кое има решение за трајна пренамена, е предмет на склучен Договор за долгорочен закуп од 17.11.1998 година, како и анекс кон основниот договор од 26.07.2005 година. Дирекцијата за технолошко индустриски развојни зони, со свој акт бр. 03-270/4 од 29.04.2011 година, го доставила ова известување до Министерството за транспорт и врски - Сектор за уредување на просторот.

Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 10.05.2011 година, ја разгледала Информацијата по барање на ЗК Кичево за доделување на друга локација за изградба на ТИРЗ Кичево и усвоила заклучок да се извести ЗК Кичево дека, имајќи предвид дека активностите за формирање на ТИРЗ Кичево се веќе во поодмината фаза, не постои основ за доделување на друга локација за изградба на ТИРЗ Кичево (Извадок од Нацрт- записникот на Двестетриесетивтората седница на Владата на Република Македонија, одржана на 10.05.2011 година, бр. 51-2611/3 од 10.05.2011 година).

7. Од анализата на наведената законска регулатива и доставената документација за донесување на Решението бр. 16-2244/7 од 23.08.2010 година со кое се одобрува Државната урбанистичка планска документација за изградба на ТИРЗ „КИЧЕВО“ – Опфат 1, КО Србјани, Општина Другово и Опфат 2, КО Кичево, Општина Кичево, а во корелација со наводите во иницијативата, Судот оцени дека наведеното решение е донесено во постапка која е предвидена со Законот за просторно и урбанистичко планирање.

Имено, во оваа постапка, согласно одредбите на Законот за просторно и урбанистичко планирање, се обезбедени услови за планирање на просторот, издадени од Министерството за животна средина и просторно планирање, како надлежен орган на државната управа за работите од областа на просторното планирање, како и обезбедена е согласност за трајна пренамена на земјоделско во градежно земјиште за потребите на конкретната Технолошка индустриска развојна зона, дадена од Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, како орган на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на земјоделството, како неопходни фази во постапката за донесување државна урбанистичка планска документација, а кои посебно се оспоруваат со иницијативата.

Фактот што Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство доставило до Министерството за транспорт и врски, известување дека не се согласува да се даде согласност за трајна пренамена на земјоделското во градежно земјиште и дека предлагаат за продолжување на натамошната постапка, да се изнајдат можности за поместување на опфатите 1 и 2 за изградба на ТИРЗ, односно да се изнајде друго земјиште кое ќе биде усогласено со Правилникот за стандарди и нормативи за урбанистичко планирање, кое прашање како клучно посебно се истакнува во иницијативата, според Судот, не влијае на законитоста на постапката за донесување на Државната урбанистичка планска документација. Ова од причина што и покрај ваквото укажување (во документацијата кон иницијативата е приложено и укажување на Секторот за регистрирање и управување со земјоделско земјиште до кабинетот на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство за основаноста на потребата да се изнајде друго земјиште за пренамена), министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство сепак донел Решение со кое ја одобрил пренамената на земјиштето, па во ситуација кога решението претставува акт со поголема правна сила од известувањето, основано произлегува дека Решението, а не известувањето, е земено во предвид од Министерството за транспорт и врски како валиден правен документ по однос на прашањето за пренамена на земјиштето во постапката за донесување Државна урбанистичка планска документација.

Прашањето, пак, за тоа дали извршената пренамена на земјиштето е во согласност со Правилникот за стандарди и нормативи за урбанистичко планирање, е во надлежност на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, а не на Уставниот суд, кој единствено е надлежен да ја цени законитоста на постапката за донесување на решението за одобрување на државна урбанистичка планска документација, како општ правен акт, а нема надлежност за оценување на согласноста на еден подзаконски акт (решение) во однос на друг подзаконски акт (правилник).

Постоењето на договор за долгорочен закуп на земјоделското земјиште кое се пренаменува во градежно земјиште, е конкретно облигационо прашање кое треба да се решава од надлежните органи во постапката за реализирање на донесената државна урбанистичка планска документација и не спаѓа во доменот на Уставниот суд.

Тргувајќи од наведеното, Судот оцени дека Решението за одобрување на Државна урбанистичка планска документација за изградба на ТИРЗ Кичево опфат 1- КО Србјани – Општина Другово и опфат 2 – КО Кичево - Општина Кичево, бр. 16-2244/7 од 23.08.2010 година, донесено од министерот за транспорт и врски, е донесено во согласност со Законот за просторно и урбанистичко планирање, поради што не прифати дека истото не е во согласност со член 8 и член 56 од Уставот.

8. Согласно член 110 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија, помеѓу другото, одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Имајќи предвид дека според член 5 алинеја 18 на Законот за просторно и урбанистичко планирање, услови за планирање на просторот се извод од просторниот план во кој се наведени поблиските услови за изработка на плановите од пониско ниво, а според член 15 став 2 на овој закон, за изготвување на државна и локална урбанистичка планска документација со кои се уредува користење на просторот вон планските опфати, инвеститорот е должен да побара услови за планирање на просторот од органот на државната управа надлежен за работите од областа на просторното планирање, произлегува дека Решението за услови за планирање на просторот, бр. 15-484/1 од 15.01.2010 година, донесено од министерот за животна средина и просторно планирање, е дел од документацијата која претходи на донесувањето на решение со кое се одобрува Државната урбанистичка планска документација за изградба на ТИРЗ Кичево опфат 1- КО Србјани – Општина Другово и опфат 2 – КО Кичево - Општина Кичево.

Со оглед дека согласно член 110 од Уставот, Уставниот суд е надлежен да одлучува за уставноста на законите и за уставноста и законитоста на прописите и општите акти кога тие ќе бидат донесени од надлежните органи, а не и во фазата на нивното подготвување, а оспореното решение е извод од Просторниот план на Република Македонија во кој се наведени поблиските услови за изработка на Државната урбанистичка планска документација за ТИРЗ Кичево и претставува дел од документацијата потребна за

донесување на наведената државна урбанистичка планска документација, Судот оцени дека истото не претставува акт кој подлежи на уставносудска оценка и дека се исполнети условите од член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за отфрлање на иницијативата во овој дел.

9. Тргувајќи од наведеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

10. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот, Бранко Наумоски и судиите: д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.79/2011)

94.

У.бр.83/2011

- Постапка за донесување на ДУП

- *Procedure for the adoption of DUP*

- Соопштението за одржување на јавна презентација и јавна анкета за оспорениот детален урбанистички план било објавено во дневниот весник „Утрински весник“ од 16 јуни 2009 година, кој весник излегува на територијата на целата Република, така што граѓаните од цела Македонија имале можност да се информираат за тоа каде и кога можат да извршат увид и да добијат информации за планот, како и да достават предлози и забелешки на истиот. Оттука неосновани се наводите на подносителката на иницијативата дека лицата кои не живеат на територијата на општина Куманово не биле запознаени дека се врши измена на деталниот урбанистички план.

- *The holding of a public presentation and public poll about the contested detailed urban plan was published in the daily "Utrinski Vesnik" on 16 June 2009, which is issued on the entire territory of the Republic, so that the citizens from all*

over Macedonia had the possibility to be informed as to the place and time when they could have an insight into and information about the plan, and to submit proposals and observations about the same. Hence, the statements of the applicant that the persons living on the territory of Kumanovo Municipality did not know that a change in the detailed urban plan was to be made have no merits.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 70/1992), на седницата одржана на 21 септември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за донесување на Детален урбанистички план за дел од УЕ „Х.Т. Карпош“, УБ 64, плански опфат меѓу ул. 11-ти Октомври 1, ул. Борис Кидрич, Киро Фетак и ул. Пролетерски Бригади – Општина Куманово, бр. 07-9331/19 од 21 септември 2010 година, донесена од Советот на Општина Куманово („Службен гласник на Општина Куманово“ бр. 16/2010).

2. Јасминка Цветковска од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на Одлуката наведена во точката 1 на ова решение.

Во иницијативата подносителката наведува дека во 2004 година со решение за денационализација и била вратена во сопственост КП.бр.14902 и дека во постапката за физичка делба на парцелата, а заради дооформување на градежната парцела, бил прибавен извод од оспорениот Детален урбанистички план донесен во 2010 година. Во оспорениот ДУП, било предвидено низ дел од КП.бр.14902 да минува сообраќајница, за дел од парцелата постоела можност да се дооформи и да се припои до стамбената зграда на ул. „Љубе Гачев“, а делот кој останувал слободен бил во форма на триаголник со видно намалена површина од онаа што подносителката ја имала стекнато во постапката за денационализација.

Подносителката смета дека во постапката за денационализација се стекнала со право на сопственост на предметната парцела и дека при донесувањето на планот тие требало да бидат запознаени, со оглед на тоа што живеат во Скопје и не биле во можност да реагираат со ставање на забелешки на истиот.

Подносителката смета дека со донесувањето на ваков урбанистички план, нејзиното право на сопственост било ограничено, бидејќи површината што би им припаднала е помала од онаа што била вратена во постапката за денационализација, поради тоа што немало можност за дооформување на градежна парцела и поради тоа што на делот од парцелата што требало да им припадне бил планиран објект на комунална супраструктура – трафостаница.

Подносителката смета дека донесувањето на плановите не може да биде без претходна консултација со сопствениците на имотот, односно без да им се овозможи тие навремено да се произнесат за планот. Подносителката наведува дека во конкретниот случај таа не била запознаена дека се врши измена на деталниот урбанистички план и дека Општината требало да ја информира јавноста преку објавување во дневен печат со цел да се информираат и оние лица кои имаат сопственост на територијата на таа општина, но кои живеат на друго место во Републиката. Таа наведува дека при донесувањето на овој план не била во целост запазена процедурата за информирање на граѓаните од член 24 точка 10 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, дека тој бил донесен заради задоволување на одредени интереси, со оглед дека на овој дел биле предвидени колективни стамбени згради на делови на кои постојат објекти за индивидуално домување, со предвидување на сообраќајници, иако сообраќајници биле уцртани и со претходните планови, а сообраќајот се одвивал нормално и без застој. Од тие причини подносителката бара Судот да го укине планот.

3. Судот на седницата утврди дека оспорената Одлука е донесена врз основа на член 26, став 5, алинеја 2 од Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на РМ" бр. 51/05, 137/07 и 91/09), член 22, став 1, точка 1 од Законот за локалната самоуправа ("Службен весник на РМ" бр. 5/02) и член 25, став 1, точка 7 од Статутот на Општината Куманово ("Службен гласник на Општина Куманово" бр. 13/03 и 13/07), на седницата на Советот на Општината Куманово одржана на 21 септември 2010.

Одлуката има 4 члена.

Според членот 1 од Одлуката, со оваа одлука се донесува Детален урбанистички план за дел од УЕ “Х.Т.Карпош”, УБ 64, плански опфат меѓу ул. 11-ти Октомври, крак од ул. 11-ти Октомври 1, ул. Борис Кидрич, Киро Фетак и ул. Пролетерски Бригади – Општина Куманово, техничка документација бр.42/07 изработена од “УРБАН ГИС, ДОО-Куманово.

Согласно членот 2 од Одлуката, составен дел на Деталниот урбанистички план за дел од УЕ “Х.Т.Карпош”, УБ 64, плански опфат меѓу ул. 11-ти Октомври, крак од ул. 11-ти Октомври 1, ул. Борис Кидрич, Киро Фетак и ул. Пролетерски Бригади – Општина Куманово, техничка документација бр.42/07 изработена од “УРБАН ГИС , ДОО-Куманово, се

- текстуален дел со билансни показатели и основни параметри за уредување на просторот
- синтезен графички приказ на планските решенија со технички бр.42/07.

Во членот 3 од Одлуката е предвидено дека урбанистичката документација од член 2 на оваа одлука се заверува во најмалку 7 (седум) примероци со потпис и печат на градоначалникот на Општината Куманово, еден примерок со одлука за донесување на планот се чува во Архивот, еден примерок во службите за спроведување на планот (Сектор за урбанизам и комунални дејности и заштита на животната средина и природата), еден примерок во надлежен Државен архив, еден примерок се доставува до органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредување на просторот, еден примерок се доставува до Секторот за инспекциски работи – Инспекторат, еден примерок до Државен завод за геодетски работи – Одделение за премер и катастар – Куманово и седмиот примерок се изложува кај донесувачот на планот заради достапност на јавноста.

Согласно членот 4 од Одлуката, одлуката влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во “Службен гласник на Општина Куманово”.

Одлуката е заведена под бр.07-9331/19 од 21 септември 2010 година и потпишана од страна на претседателот на Советот на Општина Куманово Виктор Цветковски.

4. Судот во претходна постапка и на седницата, врз основа на целосната документација што ја достави Советот на општина Куманово, ја утврди следната фактичка состојба:

Нацрт-Деталниот урбанистички план за дел од УЕ „Х.Т. Карпош“, УБ 64, плански опфат меѓу ул. 11-ти Октомври 1, ул. Борис Кидрич, Киро Фетак и ул. Пролетерски Бригади – Општина Куманово, е изработен од Друштвото за планирање, проектирање и инженеринг ДОО „УРБАН ГИС“ - Куманово со тех.бр. У-42/2007 од ноември 2007 година.

На Нацрт-планот била изработена Стручна ревизија од Институтот за урбанизам, сообраќај и екологија „СТАН-АРТ“ ДООЕЛ-Куманово со тех.бр.13/08 од март 2008 година, во која има забелешки и сугестии кои треба да се вградат во планот.

Изготвувачот на планот во Одговорот на ревизијата од април 2008 година ги прифатил забелешките.

Министерството за транспорт и врски дало Стручно мислење број 16-5752 од 18 јуни 2008 и стручно мислење 16-14445 од 3 февруари 2009 година во кои биле дадени определени сугестии и забелешки и било укажано дека по усогласувањето на Нацрт планот со Законот и подзаконските акти, како и по вградувањето на сугестиите и забелешките од Стручната ревизија и стручното мислење на Министерството за транспорт и врски, може да се пристапи кон утврдување на Нацрт планот и да продолжи постапката согласно законот.

Со Одлука број 07-4581/8 од 20 мај 2009 година Советот на општина Куманово го утврдил Нацрт-планот.

За организирање на јавната презентација и јавната анкета во траење од 15 дена по Нацрт-планот градоначалникот на општината Куманово донел Одлука број 08-5781/1 од 12 јуни 2009 година и за таа цел е подготвено Соопштение од 15 јуни 2009 година дека ќе се организира јавна анкета во периодот 16 јуни до 30 јуни 2009 година (има десет работни дена), со излагање на графичките и текстуалните прилози од Нацрт планот во Општинските витрини на градскиот Плоштад, кои се наоѓале под осмокатницата „Куманово“, а јавната презентација била закажана за 25 јуни 2009 година во салата за состаноци на Општината.

Соопштението било објавено во „Утрински Весник“ на 16 јуни 2009 година. Исто така бил упатен писмен допис (бр. 21-5782/2 од 15 јуни 2009 година) до локалната телевизија „ХАНА“ со кој било побарано да го објават соопштението на телевизијата во траење од седум дена, започнувајќи од 16 јуни 2009 година.

Од извештајот за спроведената јавната анкета и јавна презентација заведен под бр.21-5181/3 од 5 октомври 2009 година произлегува дека присутните на јавната анкета не дале никакви забелешки и било заклучено постапката по планот да продолжи.

Во Известувањето за постапување по Извештајот од спроведената јавната анкета и јавна презентација заведено под број 21-5781/4 од 5 октомври 2009 година се констатира дека на јавната презентација и јавната анкета немало забелешки и приговори и дека изготвениот Предлог план може да се достави на согласност до Министерството за транспорт и врски.

Барањето за давање согласност на Предлог-Планот е упатено до Министерството за транспорт и врски на 21 јули 2010 година под бр.21-751/6.

Министерството за транспорт и врски со акт бр. 16-7819/2 од 20 август 2010 година, дало согласност на Предлог-деталниот урбанистички план.

На 21 септември 2010 година, Советот на општината Куманово, ја донел оспорената Одлука за донесување на Детален урбанистички план за дел од УЕ „Х.Т.Карпош“ УБ 64, плански опфат меѓу ул. 11-ти Октомври, крак на ул. 11-ти Октомври 1, ул. Борис Кидрич, ул. Киро Фетак и ул. Пролетерски Бригади – Општина Куманово, која Одлука била објавена во „Службен гласник на општина Куманово“ бр. 16/2010.

5. Според член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот на Република Македонија, покрај другите темелни вредности на уставниот поредок на Републиката е и уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата.

Системот на просторното и урбанистичкото планирање, видовите и содржината на плановите, изработувањето и постапката за донесувањето на плановите, како и другите прашања од областа

на просторното и урбанистичкото планирање се уредени со Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" 51/2005, 137/2007, 151/2007, 91/2009, 124/2010, 18/2011 и 53/2011).

Во членот 3 од наведениот закон е утврдено дека изработувањето, донесувањето и спроведувањето на Просторниот план на Република Македонија и на урбанистичките планови се работи од јавен интерес.

Видовите и содржината на плановите, како и постапката за нивно изработување и донесување се уредени во посебен дел од Законот означен и насловен со "II. Планирање на просторот", кој ги опфаќа членовите од 7 до 48.

Согласно член 11 ставовите 1 и 2 од Законот, детален урбанистички план, за каков што се работи во конкретниот случај, се донесува за плански опфат за кој е донесен генерален урбанистички план. Деталниот урбанистички план содржи текстуален дел и графички приказ на планските решенија на опфатот, како и нумерички дел со билансни показатели за планскиот опфат и за инфраструктурата.

Според ставот 3 од овој член од Законот, графичките прикази на планот одржат: граница на планскиот опфат, регулациони линии, парцелација на градежното земјиште, површини за градење на градби определени со градежни линии, максимална висина на градбата изразена во метри до венец, намена на земјиштето и градбите, планско решение на секундарната сообраќајна мрежа со нивелманско решение и плански решенија на сите секундарни комунални и телекомуникациски инфраструктури.

Според ставот 4 од овој член од Законот, текстуалниот дел од планот содржи: општи услови за изградба, развој и користење на земјиштето и градбите, посебни услови за изградба на поединечни градежни парцели, податоци за сообраќајните, комуналните и телекомуникациските инфраструктури и други параметри.

Според член 17 став 1 од Законот, за изработување на плановите од членот 7 точка 2 на овој закон, општините и градот Скопје донесуваат годишна Програма. Според ставот 2 од истиот член од Законот, програмата од ставот 1 на овој член општините и градот Скопје ја доставуваат до органот на државната управа

надлежен за вршење на работите од областа на уредувањето на просторот и задолжително ја објавуваат во јавните гласила.

Според одредбата од членот 21 став 1 од Законот, плановите од членот 7 на овој закон се изработуваат во две фази, односно како нацрт на план и предлог на план. На нацртот на плановите, согласно членот 21 од Законот се врши стручна ревизија со која се утврдува дека плановите се изработени во согласност со одредбите на овој закон, прописите донесени врз основа на овој закон и друг закон. Стручна ревизија на плановите од член 7 точка 2 на овој закон финансирани од буџетот на општината и буџетот на градот Скопје врши овластено правно лице од член 18 став 1 на овој закон, определено од градоначалникот на општината или на градот Скопје. Согласно став 5 на овој член, забелешките од стручната ревизија се вградуваат во нацртот на планот, а изработувачот на планот задолжително дава извештај за постапувањето по забелешките на стручната ревизија до органот надлежен за донесување на планот. Стручната ревизија и извештајот за постапување по забелешките од стручната ревизија се составен дел на планот.

Во член 24 од Законот, се утврдува дека по нацртот на деталниот урбанистички план, урбанистичкиот план за село и урбанистичкиот план вон населено место, општината спроведува јавна презентација и јавна анкета (став 1). Организирањето на јавната презентација и јавната анкета на плановите од став 1 на овој член го врши градоначалникот на општината, по утврдување на нацртот на планот од страна на советот за кој претходно е добиено мислење од органот на државната управа надлежен за работите од областа на уредување на просторот (став 2). За спроведената јавна презентација и јавна анкета се изработува извештај (став 3). Јавната презентација и јавната анкета од ставот 1 на овој член се спроведува со излагање на планот на јавно место кое се наоѓа во кругот на месната самоуправа. Јавната анкета трае најмалку десет работни дена, во кој рок заинтересираните граѓани и правни лица од конкретното подрачје опфатено со планот можат да достават забелешки, предлози и мислења на анкетни листови (став 4). Јавната презентација е стручно презентирање на планот и се организира во простории и време што ќе го определи градоначалникот на општината (став 5).

Според член 24 став 6 од Законот, извештај од јавната анкета со образложение за прифатените и неприфатените забелешки за плановите од ставот 1 на овој член, изработува стручна комисија формирана од градоначалникот на општината, која е составена од три

члена, и тоа: носителот на изработка на планот, одговорно лице од општинската администрација надлежно за урбанистичко планирање и истакнат научен и стручен работник од областа на урбанистичкото планирање. Според став 7 на овој член од Законот, извештајот е составен дел на одлуката за донесување на предлогот на планот, а согласно ставот 8, врз основа на извештајот, комисијата е должна писмено да го извести секое лице кое поднело анкетен лист со образложение за прифаќање или неприфаќање на неговите забелешки или предлози.

Во членот 24 став 10 од Законот утврдено е дека времето и местото каде ќе биде изложен планот и спроведувањето на јавната презентација и јавната анкета, задолжително се објавува со соопштение во јавните гласила. Соопштението задолжително ги содржи податоците, местоположба и површина на опфатот на планот.

Според член 25 став 1 од Законот, на плановите од членот 7 точка 2 на овој закон, изработени во форма на нацрт на план се дава мислење од органот на државната управа надлежен за работите од областа на уредувањето на просторот, заради согледување на степенот на усогласеноста на плановите со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон. Во ставот 2 на овој член од Законот утврдено е дека на плановите изработени во форма на предлог на план се дава согласност од органот на државната управа надлежен за работите од областа на уредувањето на просторот, со која се потврдува дека плановите се изработени согласно со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

Согласно ставот 3 на член 25 од Законот мислењето од ставот 1 и согласноста од ставот 2 на овој член се дава во рок од 15 работни дена од денот на поднесувањето на барањето од страна на доносителот на планот. Доколку надлежниот орган за издавање на мислењето и согласноста не одговори во наведениот рок ќе се смета дека мислењето и согласноста се издадени. Според ставот 5 на истиот член по добивањето на согласноста од ставот 2 на овој член, планот се доставува до надлежниот орган за донесување.

Според членот 26 став 7 урбанистичките планови од членот 7 точка 2 алинеи 2, 3 и 4, како предлози на планови се доставуваат во рок од шест месеца од добивање на мислењето од членот 25 став 1 на овој закон до органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредување на

просторот заради добивање на согласност. Урбанистичките планови од членот 7 точка 2 алинеја 1 од овој закон се доставуваат во рок од 12 месеца од добивањето на мислењето од членот 25 став 1 на овој закон до органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредување на просторот. Доколку плановите не се достават во утврдениот рок, органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредување на просторот, ќе и укаже на општината дека е должна постапката за нивно донесување да ја повтори согласно со овој закон.

6. Тргувајќи од наведените законски одредби во контекст на доставената документација и утврдената фактичка состојба, Судот утврди дека во текот на донесувањето на оспорениот детален урбанистички план за дел од УЕ „Х.Т. Карпош“, УБ 64, плански опфат меѓу ул. 11-ти Октомври 1, ул. Борис Кидрич, Киро Фетак и ул. Пролетерски Бригади – Општина Куманово биле испочитувани сите фази на постапката предвидени во важечкиот Закон за просторно и урбанистичко планирање. Од овие причини Судот утврди дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорената одлука со одредбите на Уставот на Република Македонија и Законот за просторно и урбанистичко планирање.

Во врска со конкретните наводи во иницијативата дека Одлуката била спротивна на член 24 став 10 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, односно дека при донесување на планот не била во целост запазена постапката за информирање на граѓаните, од доставената документација и утврдената фактичка состојба Судот констатира дека Соопштението за одржување на јавна презентација и јавна анкета за оспорениот детален урбанистички план било објавено во дневниот весник „Утрински весник“ од 16 јуни 2009 година, кој весник излегува на територијата на целата Република, така што граѓаните од цела Македонија имале можност да се информираат за тоа каде и кога можат да извршат увид и да добијат информации за планот, како и да достават предлози и забелешки на истиот. Оттука неосновани се наводите на подносителката на иницијативата дека лицата кои не живеат на територијата на општина Куманово не биле запознаени дека се врши измена на деталниот урбанистички план.

За Судот се ирелевантни наводите во иницијативата за големината на парцелите и за видот, односно намената на објектите предвидени во оспорениот план, од причина што овие забелешки се однесуваат на содржината на деталниот урбанистички план, кое што

прашање е од технички карактер и не се однесува на правните аспекти на постапката за донесување на планот. Оценката на стручно-техничките прашања и аспекти на планот излегува од границите на надлежноста на Уставниот суд кој ја цени само постапката за донесување на урбанистичкиот план, а не неговата содржина.

Од изнесената правна и фактичка состојба произлегува дека оспорената Одлука е донесена во целост во постапка како што е предвидено со одредбите од Законот за просторното и урбанистичкото планирање, односно дека истата не може да се доведе под сомнение по однос на нејзината согласност Уставот и со членот 24 став 10 од Законот за просторно и урбанистичко планирање.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите Наташа Габер – Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов.(У.бр. 83/2011)

95.

У.бр.187/2010

- Постапка за донесување на Детален урбанистички план

- Procedure for the adoption of Detailed Urban Plan

- Во постапката за донесување на Детален урбанистички план не се утврдува правото на сопственост, туку се планира просторот и истата не значи реална реализација на терен и располагање со имот. Оттука, надлежност на Уставниот суд е да ја оцени само валидноста на постапката за донесување на Детален урбанистички план.

- The procedure for the adoption of a Detailed Urban Plan does not establish the right to ownership, but plans the space and the same does not mean a real realisation in the field and disposal with property. Hence, the competence of the Constitutional Court is to appraise only the validity of the procedure for the adoption of a Detailed Urban Plan.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 16 февруари 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за донесување на Детален урбанистички план за локалитет „Алекса Демниевски“ - општина Ѓорче Петров, Скопје бр.07-1474/4 од 21 јули 2006 година, донесена од Советот на општина Ѓорче Петров („Службен гласник на општина Ѓорче Петров“ бр. 7/ 2006 година).

2. Томислав Арсовски од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Во поднесената иницијатива, подносителот на иницијативата наведува дека со оспорената одлука му било повредено правото на сопственост на градежна парцела на КП.бр.9726/1 КО Ѓорче Петров б, а на која истиот бил сопственик според имотен лист бр.11215 за КО Ѓорче Петров и правото на сопственост на градежниот објект - семејна куќа изградена на КП.9726/1 КО Ѓорче Петров, а на која истиот бил сопственик видно од имотен лист бр.11337 за КО Ѓорче Петров б.

Според наводите во иницијативата на градежната парцела, сопственост на подносителот на иницијативата, со новиот Детален урбанистички план се предвидувала нова градежна парцела со маркица бр.3.5.26. Градежната парцела, која била сопственост на

подносителот на иницијативата, веќе претходно била урбанистички регулирана и на истата веќе постоел градежен објект, кој што бил изграден со легално одобрение за градење бр.16-2487/2 од 30 јули 2003 година.

Имајќи го предвид сето наведено, подносителот на иницијативата смета дека со оспорената Одлука не била ценета постојната состојба и не било работено со ажурирана геодетска подлога во смисла на член 19 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, поради што му било повредено правото на сопственост предвидено во член 30 од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека во член 1 од оспорената одлука се предвидува дека со оваа Одлука се донесува Деталниот урбанистички план за локалитет Алекса Демниевски - Општина Ѓорче Петров, Скопје.

Деталниот урбанистички план е изработен според одредбите за спроведување на Генералниот урбанистички план на Град Скопје („Службен гласник на Град Скопје“ бр.8/2002), Правилникот за поблиска содржина и начинот на графичка обработка на плановите и за начинот и постапката за донесување на урбанистичките планови („Службен весник на РМ“ бр. 2/2002) и Правилникот за стандарди и нормативи за уредување на просторот („Службен весник на РМ“ бр.2/2002 и 50/2003).

Според член 2 од Одлуката со Деталниот урбанистички план за локалитет Алекса Демниевски - Општина Ѓорче Петров од член 1 се опфаќа простор со површина на урбаниот опфат од 30,60ха.

Овој локалитет е дефиниран со следните граници на урбаниот опфат:

- север ул. Ѓорче Петров,
- запад и југ ул. „Сремски Фронт“ која преоѓа во ул. „Алекса Демниевски“,
- исток источни граници на КП-ли ориентирани кон ул. „1“, врти по осовина на новопроектирана ул. „1“, ул. „Ѓуро Салај“, ул. „Алекса Демниевски“, новопроектирана ул. „3“, новопроектирана ул. „5“ до ул. „Алекса Демниевски“ пак на север по новопроектирана ул. „6“ до „Социјалистичка Зора“ врти по ул. „Никола Пушкаров“ до пресек со ул „Браќа Чакреви“ и оди по осовини на колско пешачки улици „Рамиз Садику“ и ул. „9“ до ул. „Ѓорче Петров“.

Во член 3 од Одлуката се предвидува дека Деталниот урбанистички план за локалитет Алекса Демниевски - Општина Ѓорче Петров, изработен од АД за урбанизам, архитектура и инженеринг „ЗУАС“ - Скопје, со технички број 1176/03 е изготвен во две фази: Нацрт-План и Предлог-План.

Деталниот урбанистички план според истиот член од Одлуката содржи под А) Планиран развој и под Б) Документациона основа.

Според член 4 од Одлуката Деталниот урбанистички план се заверува со печат на Советот на Општина Ѓорче Петров и потпис на Претседателот на Совет на Општината.

Според член 5 од Одлуката Одделението за урбанизам на Општина Ѓорче Петров во рок од 30 дена од завршување на целосната законска постапка за донесување на Деталниот урбанистички план, ќе обезбеди комплетна документација за реализација на Планот.

Во членот 6 од истата одлука се предвидува дека Деталниот урбанистички план со сите негови делови кои се составен дел на оваа Одлука се чува во Одделението за урбанизам на Општина Ѓорче Петров.

Членот 7 од Одлуката предвидува дека Оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во Службен гласник на општина Ѓорче Петров.

4. Во текот на претходната постапка Судот ја утврди следнава фактичка состојба:

Општина Ѓорче Петров и АД за урбанизам, архитектура и инженеринг ЗУАС-Скопје, на ден 1 август 2003 година склучила договор за изработка на Детален урбанистички план за локалитет дива населба Алекса Демниевски.

Институтот за урбанизам, сообраќај и екологија - ИН ПУМА - изготви извештај од стручна ревизија на Деталниот урбанистички план локалитет Алекса Демниевски 2003-2008 за Општина Ѓорче Петров - Скопје под тех. бр.228/2002 од декември 2003 година.

АД за урбанизам, архитектура и инженеринг „ЗУАС“ - Скопје, изготви одговор на забелешките од извршената стручна ревизија по нацрт-планот за спорниот локалитет од март 2004 година.

Главниот архитект на Град Скопје Зоран Тониќ даде позитивно стручно мислење, бр.18а-755/1 од 13 декември 2004 година по доставениот Нацрт-план на предметниот Детален урбанистички план.

Министерството за транспорт и врски - Сектор за уредување на просторот до Општина Ѓорче Петров достави стручно мислење на 24 јануари 2005 година под бр.13-17473.

Одделението за урбанизам и заштита на животната средина утврди Нацрт-одлука за донесување на Детален урбанистички план за локалитет „Алекса Демниевски“ во Општина Ѓорче Петров, бр.18-848/3 од 1 јуни 2005 година.

Одделението за урбанизам и заштита на животната средина донесе Заклучок бр.18-848/2 од 1 јуни 2005 година, со кој се утврдени текстот на Нацртот за Деталниот урбанистички план за спорниот локалитет.

Градоначалникот на општина Ѓорче Петров донесе Одлука за организирање Јавна анкета по нацрт-одлуката за донесување на Деталниот урбанистички план за локалитет „Алекса Демниевски“ во Општина Ѓорче Петров, бр.08-848/4 од 8 јуни 2005 година, според која соопштението за организирање на Јавна анкета ќе биде објавено во јавното гласило „Утрински весник“ и истата ќе трае 15 дена од денот на објавувањето на соопштението во јавното гласило.

Соопштението за организирање на јавна анкета е објавено во дневниот печат „Утрински весник“ на 10 јуни 2005 година.

Месната заедница „Ѓорче Петров“ - Скопје до општина Ѓорче Петров - Одделение за урбанизам - Скопје, ја достави документацијата од спроведената јавна анкета на Деталниот урбанистички план за локалитет „Алекса Демниевски“ со писмо бр. 03-25/2 од 27 јуни 2005 година.

Одделението за урбанизам на Општина Ѓорче Петров изготви Записник од одржана стручна консултација по Нацрт Детален

урбанистички план за локалитет „Алекса Демниевски“ бр.18-934/4 од 11 јули 2005 година.

Извештај од Комисијата за разгледување на анкетни листови по Нацрт-одлуката за Детален урбанистички план локалитет „Алекса Демниевски“, бр.18-934/5 од 20 декември 2005 година.

Секторот за планирање и уредување на просторот - Одделение за просторно и урбанистичко планирање, до општина Ѓорче Петров достави Мислење по Предлог Детален урбанистички план, бр.13-780/1 од 16 март 2006 година.

Министерството за транспорт и врски - Сектор за уредување на просторот, до Општина Ѓорче Петров издаде согласност на Предлог Деталниот урбанистички план за локалитет „Алекса Демниевски“ - општина Ѓорче Петров, бр.18-4816/3 од 15 мај 2006 година.

По добивањето на согласноста, Советот на општина Ѓорче Петров, ја донел оспорената Одлука бр.07-1474/4 од 21 јули 2006 година, која е објавена во „Службен гласник на општина Ѓорче Петров“ бр. 7 од 31 јули 2006 година.

5. Според член 8 алинеја 10 од Уставот на Република Македонија, уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Условите и начинот на системот на просторното и урбанистичкото планирање, видовите и содржината на плановите, изработувањето и постапката за донесување на плановите, спроведувањето на плановите и следењето на реализацијата на плановите, надзорот и други прашања од областа на просторното и урбанистичкото планирање се уредени со Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр. 51/2005). Во Главата VI Преодни и завршни одредби на овој закон, во член 80 е утврдено дека постапката за донесување на урбанистичките планови започната пред денот на примената на овој закон (1 јули 2005 година), ќе продолжи според одредбите на законот кој бил во сила на денот на нивното отпочнување, доколку урбанистичкиот план ја поминал фазата на стручна расправа или фазата на јавна анкета и јавна презентација.

Со оглед на тоа што Судот утврди дека во времето на отпочнувањето на постапката за донесување на Деталниот урбанистички план за општина Ѓорче Петров и спроведената јавна анкета по нацрт-планот во сила бил Законот за просторно и урбанистичко планирање (“Службен весник на Република Македонија” бр. 4/1996, 28/1997, 18/1999, 53/2001 и 45/2002), анализата на правната и фактичката состојба во врска со постапката за донесување на оспорената одлука се врши во однос на овој закон.

Со член 7 од овој закон се утврдени видовите планови кои се донесуваат во зависност од просторот кој е предмет на планирање, и тоа: просторни планови, во кои спаѓа просторен план на Републиката и урбанистички планови, во кои спаѓаат: генерален урбанистички план, детален урбанистички план и урбанистичка документација за населено место во општината.

Со член 16 став 1 од Законот се утврдува дека изработување на сите урбанистички планови врши правно лице овластено од министерот надлежен за работите на уредувањето на просторот, ако во редовен работен однос има најмалку три овластени лица – со лиценца за изработка на урбанистички планови. Согласно ставот 2 на истиот член, овластување за изработка на урбанистички планови, освен генерален урбанистички план може да добие правно лице кое во редовен работен однос има најмалку едно овластено лице – со лиценца за изработка на урбанистички планови.

Во член 17 став 1 од Законот се утврдува дека плановите од член 7 на овој закон се изработуваат како нацрт и предлог на план. Според став 3 на истиот член, по нацртот на деталниот урбанистички план и урбанистичка документација за населено место во општина, се спроведува јавна анкета. Согласно став 5 на истиот член, јавната анкета по деталниот урбанистички план и урбанистичката документација за населено место во општина, ги организира општината, односно градот Скопје. Согласно став 7 на овој член, одлука за организирање јавна анкета по нацрт детален урбанистички план и урбанистичка документација за населено место во општината донесува градоначалникот на општината, односно градоначалникот на Град Скопје по утврдување на нацртот на планот од страна на општинската администрација. Согласно став 8 на истиот член, органите на државната управа, како и институциите особено од областа на заштитата на спомениците на културата, во текот на изработката на плановите од членот 7 на овој закон, доставуваат свои

барања со предлог на мерки и режим на планирање и уредување на просторот.

Според член 18 став 1 на овој закон, јавната анкета по нацртот на деталниот урбанистички план и урбанистичка документација за населено место во општина се спроведува со излагање на планот на јавно место најмалку 10 дена, во кој рок заинтересираните граѓани и правни лица од конкретното подрачје опфатено со планот, доставуваат писмени забелешки, на анкетни листови, до организаторот на анкетата. Согласно ставот 2 на истиот член, за времето и местото каде ќе биде изложен планот, задолжително се објавува соопштение во јавните гласила. Согласно став 4 на истиот член, извештај за стручната расправа и јавната анкета за плановите од член 17 став 5 на овој закон, со образложение за неприфатените забелешки, изработува општината, односно Градот Скопје.

Согласно член 19 став 1 од Законот, пред организирањето на стручната расправа и јавната анкета, на нацртот на плановите од членот 7 на овој закон се врши стручна ревизија. Согласно став 2 на истиот член, стручната ревизија на урбанистичките планови според Програмата од членот 14 на овој закон ја врши правно лице кое има добиено овластување од член 16 став 1 на овој закон, што го определува градоначалникот, која ја врши стручно научна институција или комисија што ги определува министерот надлежен за работите на урбанизмот. Согласно став 4 на овој член, изработувачот на планот задолжително дава извештај за постапувањето по стручната ревизија.

Согласно член 20 став 1 од Законот, измените и дополнувањата на плановите од член 7 на овој закон се вршат по иста постапка пропишана за нивно донесување, доколку со овој закон не е поинаку уредено.

Според членот 21-а од Законот, при изработување на урбанистички план од членот 7 точка 2 на овој закон (генерален урбанистички план, детален урбанистички план и урбанистичка документација за населено место во општината) задолжително се применуваат нормативи и стандарди за уредување на просторот, кои ги донесува министерот надлежен за работите на уредувањето на просторот.

Согласно член 22 став 3 од Законот, општината донесува генерален урбанистички план, детален урбанистички план и

урбанистичка документација за населено место во општината, а согласно став 6 на истиот член, овие урбанистички планови се донесуваат по издавањето согласност на предлогот на планот од страна на министерството надлежно за работите на уредувањето на просторот. Со оваа согласност, согласно член 23 став 1 од Законот, се потврдува дека планот е изработен согласно со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

Од изнесените законски одредби произлегува дека законодавецот во функција на обезбедување на уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата, како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, утврдил прецизна регулатива во врска со планирањето на просторот, точно определувајќи ги плановите за просторно и урбанистичко планирање, нивната содржина и постапката за нивно донесување.

Законот за просторното и урбанистичко планирање, меѓу другото, го уредува изработувањето и постапката за донесување на плановите.

Согласно членот 2 од овој закон, просторното и урбанистичкото планирање е континуиран процес кој се обезбедува со изработување, донесување и спроведување на просторни и урбанистички планови кои меѓусебно се усогласуваат.

Врз основа на овластувањето дадено во цитираната законска одредба Уставниот суд на Република Македонија, при оценувањето на уставноста и законитоста на оспорената Одлука за донесување на Деталниот урбанистички план, има надлежност само за оценување на постапката за донесување на Детален урбанистички план, односно дали истата е запазена во смисла на одредбите на Законот за просторното и урбанистичко планирање, кој важел во моментот на донесувањето на Одлуката.

Наводите на кои се укажува во иницијативата по однос на повредата на правото на сопственост на градежна парцела на КП.бр.9726/1 КО Ѓорче Петров 6, за кое подносителот приложува ИЛ.бр.11215 за КО Ѓорче Петров и правото на сопственост на градежниот објект - семејна куќа изградена на КП.бр.9726/1 КО Ѓорче Петров 6 - КП.,бр.11337 за КО Ѓорче Петров, според Судот, не може да бидат предмет на оценување во оваа постапка.

Бидејќи со закон не е регулирано дека треба да запре донесувањето на урбанистичките планови и нивните измени и дополнувања поради спорни имотно правни односи на граѓаните за чие решавање се применуваат законите во Републиката, меѓу кои е и Законот за сопственост и други стварни права („Службен весник на Република Македонија“ бр. 18/2001 и 92/2008) тогаш според ставот на Уставниот суд изразен во Одлуката У.бр.227/2008 од 22 април 2009 година единствено треба да се има предвид дека уредувањето и хуманизацијата на просторот и унапредувањето на животната средина и природата е темелна вредност определена со Уставот и претставува посебен интерес за Републиката за негово непречено остварување.

Правото на сопственост, на што како спорен момент се укажува во предметната иницијатива, се стекнува според самиот закон, врз основа на правна работа и со наследување (член 112 од Законот за сопственост и други стварни права).

Во одредбите на член 156 до 163 од Законот за сопственост и други стварни права, се содржани правилата за заштита на правото на сопственост. Овие законски одредби за заштита на правото на сопственост (156-163) се однесуваат на т.н. стварна правна заштита на правото на сопственост која се постигнува само и исклучиво преку сопственичките тужби, преку кои се изведува контрадикторна - доказна постапка и врз основа на која се утврдува фактичката состојба, со цел за правилна примена на материјалното право.

Од наведеното, јасно произлегува дека во постапката за донесување на Детален урбанистички план не може да се утврдува правото на сопственост, туку истата се утврдува во редовна постапка пред надлежен суд, иницирана со сопственичка тужба. Ова дотолку повеќе што, според Судот, ваквата околност на која се укажува во иницијативата не може да биде правна пречка за урбанистичкото планирање кое во својата суштина претставува план, а не реална реализација на терен и располагање со имот. Ова дотолку повеќе што, Судот не се впушта во оценка на уставноста бидејќи кога станува збор за урбанистички планови Уставниот суд ја цени само валидноста на постапката за нивното донесување.

По однос на наводот во иницијативата дека при донесување на оспорената одлука не била ценета постојната состојба и не било работено со ажурирана геодетска подлога, во смисла на

член 19 од Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.51/2005), Судот оцени дека е неоснован. Ова од причина што постапката за донесување на оспорената одлука била спроведена во време на важење на Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр. 4/1996, 28/1997м 18/1999, 53/2001 и 45/2002) и во период кога доносителот на актот немал законска обврска за изработка на ажурирана геодетска подлога.

Со оглед на тоа што со иницијативата неосновано се изнесуваат наводи за проблематизирање на уставноста и законитоста на оспорената Одлука за донесување на предметниот план, Судот оцени дека од изнесената анализа во однос на оспорената одлука не може да се постави прашањето за нејзината согласност со Уставот, Законот за просторно и урбанистичко планирање и Законот за сопственост и други стварни права.

6. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.187/2010)

96.

У.бр.126/2011

- Рок за поднесување на тужба за повреда на правото на првенствено купување

- Time limit for filing a lawsuit for a violation of the right to priority purchase

- Прашањето дали определените рокови за поднесување на тужба за повреда на правото на првенствено купување имаат оптимално времетраење и дали се доволни за да овозможат заштита на даденото право е прашање кое

навлегува во сферата на политиката што ја спроведува државата во сосопственичките имотно-правни односи, но не е прашање од уставно-правен карактер.

- Со оглед на тоа што лицето кое нуди сосопственички дел на продажба и заинтересираното лице за купување имаат нееднакви права и обврски и се наоѓаат во нееднаква и спротиставена положба (продавач и купувач), со оспорената одредба не се повредува членот 9 од Уставот.

- The question whether the defined time limits for filing a lawsuit for a violation of the right to priority purchase have the optimum length and whether they are sufficient to enable protection of the given right is a question that interferes into the sphere of the politics implemented by the state in the co-ownership property-legal relations, but is not a question of constitutional-legal character.

- Given that the person offering co-ownership share for sale and the person interested in buying have unequal rights and obligations and are in an unequal and juxtaposed position (seller and buyer), the contested provision does not violate Article 9 of the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992) на седницата одржана на 28 септември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 34 ставови 3 и 4 од Законот за сопственост и други стварни права („Службен весник на Република Македонија“ бр. 18/2001, 92/2008, 139/2009 и 35/2010).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата во делот во кој се бара оценување на меѓусебната согласност на членот 34 ставови 3 и 4 од Законот за сопственост и други стварни права, означен во точката 1 од ова решение, со членовите 109 и 520 од Законот за облигационите

односи (“Службен весник на Република Македонија“ бр.18/2001, 78/2001, 04/2002, 59/2002, 05/2003, 84/2008, 81/2009 и 161/2009).

3. Илко Петров од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на членот 34 ставови 3 и 4 од Законот сопственост и други стварни права, означен во точката 1 од ова решение.

Иницијативата започнува со цитирање на содржината на членот 34 ставови 3 и 4 од Законот за сопственост и други стварни права. Причините за оспорување на одредбата се состоеле во тоа што, согласно членовите 109 и 520 од Законот за облигационите односи, во продажбата со право на првенствено купување купувачот воопшто не знаел дека предметот е продаден и апсолутниот рок бил пет години, додека во делот мани на волјата содоговарачот учествувал во склучувањето на договорот и “колку толку“ бил запознат со него, па апсолутниот рок бил три години.

Потоа, подносителот на иницијативата, преку пример за продажба на заедничка просторија, која има повеќе сосопственици, дава приказ како би изгледала примената на оспорената одредба со намера да докаже дека предвидениот рок од шест месеци за поднесување на тужба бил премногу краток.

Според него со оспорената одредба се повредувал членот 9 до Уставот, бидејќи предвидениот рок од шест месеци бил премногу краток, а со таков апсолутен рок се фаворизирал несовесниот граѓанин, односно оној што лажел во однос на совесниот, чесниот граѓанин и на ваков начин граѓаните не биле еднакви пред Уставот и законите.

4. Судот на седницата утврди дека во членот 34 став 1 од Законот е предвидено следното: „Ако сосопственикот што го продава својот сосопственички дел не им даде понуда на сите сосопственици, во таков случај сосопствениците на кои не им е дадена понудата можат по судски пат да бараат продажбата да се поништи и сосопственикот што го продава својот дел да постапи согласно со одредбите на ставовите 2 и 3 од член 33 на овој закон.“

Тужбата за повреда на правото на првенствено купување може да се поднесе во рок од 30 дена од денот кога секој од

сосопствениците дознал за продажбата и за условите за продажбата (став 2).

Без оглед на тоа кога сосопствениците дознале за продажбата и за условите за продажбата, тужбата поради повреда на правото на првенствено купување не може да се поднесе по истекот на рокот од шест месеци од запишувањето во јавните книги, ако стварта е недвижна, а ако стварта е подвижна од денот на склучувањето на договорот (оспорениот став 3).

Доколку сосопственичкиот дел им бил понуден на сосопствениците по повисока цена од онаа по која е извршена продажбата или по потешки услови, или продажбата е прикриена со замена, подарок или на друг начин, тогаш тужбата поради повреда на правото на првенствено купување може да се поднесе во рокот од една година од запишувањето во јавните книги (оспорениот став 4).

5. Според член 9 став 2 од Уставот на Република Македонија граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Законот за Законот за сопственост и други стварни права во членот 31 ја дефинирал сопственоста како сопственост на повеќе лица кои имаат право на сопственост на неподелена ствар на која делот на секој од нив е определен сразмерно според целината (идеален, сосопственички дел).

Во членовите 33 и 34 од Законот се уредува прашањето за правото на првенствено купување кај сосопственичките предмети. Притоа, во оспорениот став 3 од членот 34 од Законот се утврдува дека тужбата заради повреда на правото на првенствено купување не може да се поднесе по истекот на рок од шест месеци сметано од запишувањето во јавните книги, ако стварта е недвижна, а ако стварта е подвижна од денот на склучувањето на договорот, без оглед на тоа кога сосопствениците дознале за продажбата и за условите за продажбата. Во оспорениот став 4 од членот 34 од Законот е определено дека тужбата поради повреда на правото на првенствено купување, може да се поднесе во рок од една година од запишувањето во јавните книги доколку сосопственичкиот дел им бил понуден на сосопствениците по повисока цена од онаа по која е извршена продажбата или по потешки услови, или продажбата е прикриена со замена, подарок или на друг начин.

Од натамошната анализа на оспорениот член 34 ставови 3 и 4 од Законот, произлегува дека законодавецот предвидел два различни по траење рокови за понесување на тужба, во случај на повреда на правото на првенствено купување, во зависност од тоа дали сосопственикот кој го продава својот дел од недвижниот или движниот имот при давањето на понудата за продажба на својот дел и целата постапка се однесувал совесно и чесно (шест месеци) или не (една година). Според Судот прашањето дали вака определените рокови имаат оптимално времетраење и дали се доволни за да овозможат заштита на правото на првенствено купување е прашање кое навлегува во сферата на политиката што ја спроведува државата во сосопственичките имотно-правни односи, но не е прашање од уставно-правен карактер.

Лицето, пак, кое дава понуда за продажба на неговиот сосопственички дел, без оглед дали е чесно и совесно, и лицето чие право на првенствено купување е повредено, заради нечесниот и несовесен однос на продавачот, не се лица кои се наоѓаат во еднаква правна положба, туку, напротив, тие, според правата и обврските кои настануваат меѓу нив, се наоѓаат во нееднаква и спротиставена положба (продавач и купувач), од каде помеѓу нив и не може да се воспостави еднаква правна положба. Оттаму, оспорената одредба не може да биде оценувана по однос на нејзината согласност со членот 9 од Уставот. Доколку пак продавачот настапува несовесно и нечесно со ставање на понуда на сосопствениците по повисока цена од онаа по која е извршена продажбата или по потешки услови, или продажбата ја прикрил со замена, подарок или на друг начин во тој случај неговата продажба може да биде оспорувана во рок од една година од запишувањето во јавните книги, за разлика од тоа кога истиот се однесувал совесно и чесно за кој случај е предвидено продажбата да може да биде оспорувана во рок од шест месеци. Останатите нечесни однесувања кои укажуваат на продажба направена со измама и други незаконити делувања можат да бидат предмет на прекршочна или кривично правна одговорност.

Врз основа на наведеното произлегува дека оспорената законска одредба е во согласност со членот 9 од Уставот.

6. Согласно членот 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд е надлежен да одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите, како и за други

прашања утврдени во Уставот, но не и за меѓусебната согласност на законите, кое нешто, меѓу другото, се бара со иницијативата.

Според членот 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Имајќи ја предвид надлежноста на Уставниот суд на Република Македонија утврдена во членот 110 од Уставот, како и посочувањето на иницијативата на содржината на членовите 109 и 520 од Законот за облигационите односи со цел да се докаже несогласноста на оспорениот член 34 ставови 3 и 4 од Законот за сопственост и други стварни права со Уставот, Судот оцени дека така изнесените наводи всушност преставуваат барање за оцена на меѓусебната согласност на наведените законски одредби што излегува надвор од рамките на надлежноста на Судот. Оттаму, следуваше, согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија во овој дел иницијативата да се отфрли.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов.У.бр.126/2011)

97.

У.бр.172/2010

- Постапка за донесување на детален урбанистички план

- Procedure for the adoption of detailed urban plan

- Донесување на детален урбанистички план по скратена постапка, по 31 декември 2009 година, значи пропуштање на законскиот рок за

донесување на планот по скратена постапка и води кон повреда на начелото на владеењето на правото, како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

- The adoption of a detailed urban plan in a summary procedure, after 31 December 2009, means omission of the legal time limit for the adoption of the plan in a summary procedure and leads to a violation of the principle of the rule of law, as a fundamental value of the constitutional order of the Republic of Macedonia.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 27 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 9 февруари 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за донесување на Изменување и дополнување на Детален урбанистички план „Стара железничка станица“ Општина Центар – Скопје („Службен гласник на Општина Центар“ бр. 12 од 01.09.2010 година).

2. СЕ ЗАПИРА извршувањето на поединечни акти или дејствија преземени врз основа на Одлуката означена во точка 1 од ова решение.

3. Мирослав Грчев од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, оспорената одлука била спротивна на член 2 став 2 и член 11 став 7 од Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр. 51/2005, 137/2007 и 91/2009), бидејќи Деталниот урбанистички план „Стара железничка станица“ Општина Центар – Скопје, материјално – содржински, според своите плански

одредби и правно дејство, бил во спротивност со планските одредби (кои се однесувале за истиот плански опфат односно истата територија) на Генералниот урбанистички план на Град Скопје како план од повисоко ниво.

Оспорената одлука била спротивна и на член 10 став 3 и член 11 став 3 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, бидејќи во оспорениот детален урбанистички план се уредувала, односно се менувала примарната сообраќајна мрежа која што според законот не можела да биде содржина на детален урбанистички план.

Оспорената одлука била спротивна и на член 22 став 2 од Законот за просторно и урбанистичко планирање бидејќи не била донесена во законска процедура, туку во скратена постапка без нацрт план.

Поради наведеното, со оспорената одлука се нарушувале владеењето на правото како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија од член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, била спротивна на член 51 од Уставот каде било утврдено дека законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон и ги нарушувала основните слободи и права на граѓаните да ја унапредуваат и штитат животната средина од член 43 од Уставот.

Поради очигледната повреда на уставноста и законитоста во постапката за донесување на оспорената одлука, се предлага Уставниот суд да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката и истата да ја поништи. Исто така, се бара Уставниот суд, согласно член 27 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, во најкраток можен рок, да донесе решение за запирање на извршувањето на акти и дејствија кои произлегуваат од Одлуката, до донесување на конечна одлука.

4. Судот на седницата утврди дека Одлуката за донесување на Изменување и дополнување на Детален урбанистички план „Стара железничка станица“ Општина Центар – Скопје е донесена врз основа на член 15 став 1 алинеја 3 и член 26 од Статутот на Општина Центар – Скопје („Службен гласник на Општина Центар – Скопје“ бр. 1/06), член 26 од Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр. 51/2005, 137/2007 и 91/2009), на 31-та седница на Советот на Општина Центар – Скопје, одржана на 30.08.2010 година.

Според член 1 од Одлуката, со оваа одлука се донесува Изменување и дополнување на Детален урбанистички план „Стара железничка станица“ Општина Центар – Скопје согласно Генералниот урбанистички план на Град Скопје (“Службен гласник на Град Скопје” бр. 08/2002), Законот за просторно и урбанистичко планирање (“Службен весник на Република Македонија” бр.51/2005, 137/2007 и 91/2009), Правилникот за стандарди и нормативи за урбанистичко планирање (“Службен весник на Република Македонија” бр. 78/2006 , 140/2007, 12/2009, 52/2010 и 62/2010) и Правилникот за поблиска содржина, размер и начин на графичка обработка на урбанистичките планови (“Службен весник на РМ” бр. 78/06).

Според членот 2 од Одлуката, границата на планскиот опфат на Изменување и дополнување на Детален урбанистички план „Стара железничка станица“ Општина Центар – Скопје е прикажана во графичките прилози и дефинирана помеѓу:

- На северозапад границата оди по осовината на улицата Водњанска;

- На југозапад границата оди по осовината на улицата Железничка;

- На југоисток границата оди по осовината на новопроектираната улица Бихачка;

- На североисток границата оди по осовината на улицата Мито Хаџивасилев Јасмин.

Вкупната површина опфатена во рамките на опишаните граници изнесува 14.28 ха.

Членот 3 од Одлуката содржи Документациона основа, Планска документација, Нумерички дел, Услови за градба и Графички дел (Документациона основа и Планиран развој).

Во членот 4 од оваа одлука се дефинира што точно содржи, односно што е составен дел на Одлуката.

Според членот 5 од Одлуката, Изменување и дополнување на Детален урбанистички план „Стара железничка станица“ Општина Центар – Скопје” се заверува со печат на Општина Центар-Скопје и потпис на Претседателот на Советот на Општина Центар во седум примероци од кои:

- Еден се чува во архивата на Општина Центар;
- Еден се чува во Секторот за урбанизам, комунални работи и заштита на животната средина во Општина Центар - Скопје;
- Еден се доставува до надлежниот државен архив;

- Еден се доставува до органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредување на просторот во електронски формат;
- Еден се доставува до Државниот завод за геодетски работи;
- Еден се доставува до Државниот инспекторат за градежништво и урбанизам;
- Седмиот примерок се изложува во Општина Центар-Скопје заради достапност на јавноста.

Согласно член 6 од Одлуката, Секторот за урбанизам, комунални работи и заштита на животната средина во Општина Центар во рок од 30 дена од донесување на Планот е должен да обезбеди картирање на планот на хамер или астралон. Картираните подлоги се предаваат на Државниот завод за геодетски работи на чување и користење.

Според членот 7, Одлуката за донесување на Изменување и дополнување на Детален урбанистички план „Стара железничка станица“ Општина Центар – Скопје со сите нејзини делови се чува и за нејзина реализација се грижи Секторот за урбанизам, комунални работи и заштита на животната средина во Општина Центар – Скопје.

Членот 8 од Одлуката предвидува дека оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во “Службен гласник на Општина Центар - Скопје”.

Одлуката е заверена во архивата на Општина Центар под број 07-2842/6 од 30.08.2010 година и е објавена во „Службен гласник на Општина Центар“ бр. 12 од 1 септември 2010 година.

5. Согласно член 8 став 1 алинеите 3 и 10 од Уставот, владеењето на правото и уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и уредувањето на животната средина и на природата се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 43 став 1 од Уставот, секој човек има право на здрава животна средина. Согласно став 2 на овој член, секој е должен да ја унапредува и штити животната средина и природата. Според став 3 на истиот член, Републиката обезбедува услови за остварување на правото на граѓаните на здрава животна средина.

Според член 51 став 1 од Уставот, во Република Македонија законите мора да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Според член 1 од Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.51/2005, 137/2007 и 91/2009), со овој закон се уредуваат условите и начинот на системот на просторното и урбанистичкото планирање, видовите и содржината на плановите, изработувањето и постапката за донесување на плановите, спроведувањето на плановите и следењето на реализацијата на плановите, надзорот и други прашања од областа на просторното и урбанистичкото планирање.

Според член 7 од истиот закон, во зависност од просторот кој е предмет на планирањето се донесуваат следниве планови: 1) Просторен план на Република Македонија, и 2) Урбанистички планови: генерален урбанистички план, детален урбанистички план, урбанистички план за село и урбанистички план вон населено место.

Според член 16 став 3 од Законот, кој став е додаден со измените на Законот објавени во „Службен весник на Република Македонија“ бр.137/2007, за изработување на урбанистички планови од членот 7 точка 2 на овој закон и за урбанистичките проекти за остварување на инвестиции од значење за Републиката, Владата на Република Македонија донесува Програма за приоритетна изработка на урбанистички планови на предлог на органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредување на просторот и на предлог на единиците на локалната самоуправа и градот Скопје.

Според член 26 став 8 од Законот, кој став, исто така, е додаден со измените на Законот, објавени во „Службен весник на Република Македонија“ бр.137/2007, урбанистичките планови за кои Владата на Република Македонија донела одлука за приоритетна изработка на урбанистичките планови од членот 16 став 3 на овој закон, се донесуваат по скратена постапка во која урбанистичкиот план се изработува и донесува како предлог на план. На предлогот на планот се врши стручна ревизија согласно со членот 21 став 3 од овој закон и се спроведува стручна расправа согласно со член 23 од овој закон и јавна презентација и јавна анкета согласно со член 24 од овој закон. Јавната анкета трае 10 работни дена и се организира во рок од седум работни дена од изготвувањето на планската документација. Стручната расправа се одржува во рок од пет дена по извршената

стручна ревизија, а извештајот од стручната расправа се изработува во рок од три дена по одржаната стручна расправа. Извештајот од јавната анкета се изработува во рок од пет работни дена по завршувањето на јавната анкета, а по извештајот на комисијата изработувачот на планот постапува во рок од седум работни дена. На предлогот на планот се бара согласност од надлежниот орган од членот 25 став 2 на овој закон, која се издава во рок од пет работни дена од поднесувањето на барањето од страна на доносителот на планот. Предлогот на планот се донесува во рок од десет работни дена од приемот на согласноста.

Со член 10 од Законот за изменување и дополнување на Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.91/2009 од 23 јули 2009 година), член 16 став 3 се брише, а со член 20 од истиот закон, се брише членот 26 став 8.

Според членот 37 од Законот за изменување и дополнување на Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.91/2009) со денот на влегувањето во сила на овој закон (30 јули 2009 година) одредбите од членот 16 став 3 и одредбите од членот 26 ставови 7 и 8 од Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.51/2005 и 137/2007) кои се однесуваат на постапката за приоритетна изработка на урбанистичките планови, ќе продолжат да се применуваат до 31 декември 2009 година.

Владата на Република Македонија на седницата одржана на 14 јули 2009 година, врз основа на член 16 ставови 3, 4 и 6 од Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр. 51/2005 и 137/2007) донела Програма за измена и дополнување на Програмата за приоритетна изработка на урбанистички планови за 2009 година, број 19-2610/1, со која во Програмата за приоритетна изработка на урбанистички планови за 2009 година („Службен весник на Република Македонија“ бр.19/2009, 33/2009, 54/2009 и 80/2009) во точката 1, по потточка 1.10, се додава нова потточка 1.12, која гласи: „Измена и дополнување на Деталниот урбанистички план „Стара железничка станица“, со намена трговија, комерцијално-деловни дејности, хотел, администрација - планот ќе го изработува општина Центар и изработката на планот ќе се финансира од Буџетот на општина Центар“. Според точката 2 од Програмата, оваа програма влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Програмата е објавена во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 96 од 31 јули 2009 година..

Врз основа на наведената Програма на Владата, Општина Центар започнува постапка за изменување и дополнување на Деталниот урбанистички план „Стара железничка станица“ која се води по скратена постапка пропишана со член 16 став 3 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, во која урбанистичкиот план се изработува и донесува како предлог на план.

Стручна ревизија на Предлог-планот е изработена од Друштво за градежништво, проектирање, трговија и услуги „СТАН АРТ“- Куманово, за што е сочинет Извештај во септември 2009 година.

Одговор на Стручната ревизија на Предлог-планот, од страна на изготвувачот на планот Друштво за планирање, проектирање и инженеринг „ТАЈФА ПЛАН“ Скопје е сочинет во септември 2009 година.

Градоначалникот на Општина „Центар“ има донесено Решение за јавна презентација и јавна анкета по Предлог-Изменувањето и дополнувањето на Деталниот урбанистички план „Стара железничка станица“ Општина Центар – Скопје, бр. 08-3371/1 од 19.11.2009 година.

Градоначалникот на Општина „Центар“ има издадено Соопштение за јавна презентација и јавна анкета по Предлог-Изменувањето и дополнувањето на Деталниот урбанистички план „Стара железничка станица“ Општина Центар – Скопје, бр. 08-3371/2 од 19.11.2009 година, објавено во дневните весници „Време“ и „Дневник“ на 20.11.2009 година. Според Соопштението, јавната презентација на Предлог-планот ќе се одржи на ден 20.11.2009 година, а Предлог-планот ќе биде изложен 10 работни дена сметано од објавувањето на соопштението, секој работен ден од 10-17 часот, односно од 20.11.2009 година до 03.12.2009 година. Во определениот рок заинтересираните правни и физички лица од конкретното подрачје опфатено со Планот можат да доставуваат забелешки, предлози и мислења на анкетни листови.

Градоначалникот на Општина Центар има донесено Решение за формирање на стручна комисија, бр. 08-3371/3 од 09.12.2009 година. Комисијата има задача да ги разгледа

забелешките по Предлог-планот доставени по извршената јавна анкета со образложение за прифатените и неприфатените забелешки.

Изработен е Извештај по спроведената јавна презентација по Предлог-планот, бр. 26-3542/5 од 09.12.2009 година.

Изработен е Извештај од јавната анкета по Предлог-планот, бр. 26-3542/6 од 09.12.2009 година.

Изработено е Известување за постапување по спроведена Јавна анкета по Предлог-планот, бр. 26-3542/7 од 09.12.2009 година.

Акционерското друштво ГА-МА Скопје до „ТАЈФА ПЛАН“ Скопје има доставено мислење бр. 02-0308- 1026/1 од 14.04.2010 година.

Градот Скопје – Сектор за планирање и уредување на просторот до Општина Центар има дадено позитивно мислење на Предлог-планот, со акт 13-1492/1 од 07.05.2010 година.

Од страна на Министерството за култура - Управа за заштита на културното наследство, доставено е до Општина Центар – Сектор за урбанизам, комунални работи и заштита на животна средина, Мислење бр. 08-416/8 од 29.07.2010 година.

Министерството за животна средина и просторно планирање до Општина Центар има доставено Мислење по Извештај за стратегиска оцена на животната средина за Предлог-планот, бр. 08-7709/2 од 29.07.2010 година.

Градот Скопје – Сектор за сообраќај до Општина Центар има доставено мислење, бр. 15-сл. од 26.10.2010 година.

Министерството за транспорт и врски до Општина Центар, со акт бр. 16-6806/2 од 30.07.2010 година, има дадено согласност на Предлог-планот.

Советот на Општина Центар, на седницата одржана на 30.08.2010 година, донесе Одлука за донесување на Изменување и дополнување на Детален урбанистички план „Стара железничка станица“ Општина Центар-Скопје, бр.07-2842/6 од 30.08.2010 година, објавена во „Службен гласник на Општина Центар“ бр. 12/2010.

Од анализата на наведената законска регулатива, а во корелација со наводите во иницијативата, според Судот, основано се поставува прашањето дали оспорената одлука е донесена во постапка која е предвидена во Законот за просторно и урбанистичко планирање. Ова од причина што, постапката за изменување и дополнување на оспорениот план, како дел од Програмата на Владата на Република Македонија за приоритетна изработка на урбанистичкиот план, започнала во септември 2009 година, кога се уште биле во сила и се применувале одредбите на член 16 став 3 и член 26 став 8 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, кои се однесувале на скратена постапката за приоритетна изработка на урбанистичките планови. Постапката завршила со донесување на оспорената одлука на 30.08.2010 година и нејзиното објавување во „Службен гласник на Општина Центар“ бр.12 од 1 септември 2010 година. Меѓутоа, имајќи го во вид фактот дека согласно измените на Законот од месец јули 2009 година, одредбите на член 16 став 3 и член 26 став 8 од Законот што се однесуваат на скратената постапка за донесување на плановите, по 31 декември 2009 година престанале да важат, според Судот, постапката за донесување на планот, воедно и донесувањето на оспорената одлука, не можела да продолжи според одредбите од Законот што престанале да важат.

Наводите во Одговорот на иницијативата од Општина Центар, доставен до Уставниот суд (акт бр.07-3571/2 од 15.11.2010 година) дека во услови на целосно завршените фази на јавна анкета и јавна презентација на планот во тековната 2009 година, не се доведувала во прашање законитоста на постапката за донесување на оспорената одлука, затоа што тоа јасно произлегувало од одредбите на член 80 од Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр. 51/2005, 137/2007 и 91/2009), според Судот, не можат да бидат прифатени како основано образложение за законитоста на постапката за донесување на оспорената одлука.

За Судот не е спорно дека во текот на 2009 година, кога сеуште важеле одредбите за скратена постапката за приоритетна изработка на урбанистичките планови и кога започнала постапката за донесување на оспорениот план, предлог-планот целосно ги поминал фазите на стручна ревизија и одговор на стручна ревизија и фазите на јавна презентација и јавна анкета, што било во согласност со оставената можност од член 37 од Законот за изменување и дополнување на Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр. 91/2009) тие одредби

полноважно да се применуваат и да произведуваат правно дејство до 31 декември 2009 година. Меѓутоа, постапката за донесување на планот според член 26 став 8 од Законот, не завршува со наведените дејствија, туку на предлог-планот се бара согласност од надлежниот орган од член 25 став 2 на Законот (органот на државната управа надлежен за работите од областа на уредувањето на просторот), со која се потврдува дека плановите се изработени согласно со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, која се издава во рок од пет работни дена од поднесувањето на барањето од страна на доносителот на планот, а предлогот на планот се донесува во рок од десет работни дена од приемот на согласноста. Во конкретниот случај, Општина Центар во 2010 година продолжила со постапката за обезбедување соодветни мислења за Предлог-планот од други надлежни органи (Градот Скопје, Министерство за култура, Министерство за животна средина и просторно планирање), при што согласноста од Министерството за транспорт и врски на Предлог Изменување и дополнување на ДУП „Стара железничка станица“ (14,28 ха) (2009-2014) општина Центар – Скопје, со тех.бр. 50/06.2009 од јуни 2010 година, е дадена со акт бр. 16-6806/2 од 30.07.2010 година, а Одлуката е донесена на 30.08.2010 година.

Притоа, Судот укажува дека членот 80 од Законот, на кој се повикува доносителот на одлуката како основ за законитоста на постапката, ја исцрпел својата примена во времето на постапката за донесување на оспорената одлука и не може да биде валиден основ на кој може да се повика доносителот на план во приоритетна постапка која се води според член 16 став 3 од Законот. Имено, наведениот член 80 е систематизиран во Главата VI –Преодни и завршни одредби на Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр. 51/2005 година). Тоа значи дека според овој член, постапката за донесување на урбанистички планови започната пред денот на примената на овој закон, ќе продолжи според одредбите на законот кој бил во сила на денот на нивното отпочнување, односно Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр. 4/1996, 28/1997, 18/1999, 53/2001 и 45/2002), кој престанал да важи со донесувањето на новиот закон во 2005 година, доколку урбанистичкиот план ја поминал фазата на стручна расправа или фазата на јавна анкета и јавна презентација. Приоритетната постапка за донесување детални урбанистички планови според член 16 став 3 од Законот, пак, е предвидена дополнително, со измените и дополнувањата на Законот за просторно и урбанистичко планирање

извршени во месец ноември 2007 година („Службен весник на Република Македонија“ бр. 137/2007).

Од друга страна, членот 37 од Законот за изменување и дополнување на Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.91/2009), јасно го дефинира преодниот режим на постапките за донесување на планови по скратена, приоритетна постапка согласно член 16 став 3 и член 26 став 8 од Законот, кои одредби се избришани со овие законски измени, недвосмислено определувајќи дека одредбите кои се однесуваат на постапката за приоритетна изработка на урбанистичките планови, ќе продолжат да се применуваат до 31 декември 2009 година.

Со оглед дека скратената, приоритетна постапка за донесување на оспорената одлука не завршила до 31 декември 2009 година, како што определува Законот, според Судот, истата требало да продолжи согласно одредбите предвидени во измените и дополнувањата на Законот за просторно и урбанистичко планирање објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр.91/2009, според кои повеќе не постојат законски услови за изработување и донесување на Деталниот урбанистички план по Програмата на Владата на Република Македонија за приоритетна изработка на урбанистички планови од членот 16 став 3, односно негово донесување по скратена постапка како предлог на план. Оттука, јасно произлегува дека е пропуштен рокот за донесување на планот по скратена постапка и дека измените и дополнувањата на оспорениот план требало да се донесат во редовна постапка, како што пропишува членот 22 став 1 од Законот, според кој плановите од членот 7 на овој Закон се изработуваат во две фази, односно како нацрт на план и предлог на план.

Од причина што при донесување на оспорениот детален урбанистички план доносителот на истиот не ги испочитувал сите фази на изработување и донесување на планот, односно не е во целост запазена постапката за донесување на планот предвидена со Законот за просторно и урбанистичко планирање, според Судот, тоа води кон повреда на начелото на владеењето на правото, како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, поради што пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на оспорената одлука со Уставот на Република Македонија и со Законот за просторно и урбанистичко планирање.

6. Според член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Поаѓајќи од надлежноста на Уставниот суд на Република Македонија утврдена во наведената уставна одредба, произлегува дека Судот нема надлежност да ја цени меѓусебната согласност на деталните урбанистички планови како планови од пониско ниво со генералниот урбанистички план, ниту да ја цени содржината на деталните урбанистички планови, како што во случајов се бара со поднесената иницијатива.

Имајќи го предвид наведеното, Судот оцени дека се исполнети условите од член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, за отфрлање на иницијативата во овој дел.

7. Тргувајќи од наведеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот, Бранко Наумоски и судиите: д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.172/2010)

У.бр.172/2010

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 23 март 2011 година, донесе

ОДЛУКА

1. СЕ УКИНУВА Одлуката за донесување на Изменување и дополнување на Детален урбанистички план „Стара железничка станица“ Општина Центар – Скопје („Службен гласник на Општина Центар“ бр. 12 од 01.09.2010 година).

2. СЕ СТАВА ВОН СИЛА Решението за запирање на извршувањето на поединечни акти или дејствија преземени врз основа на Одлуката означена во точка 1 од оваа одлука.

3. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

4. Уставниот суд на Република Македонија, по повод иницијатива поднесена од Мирослав Грчев од Скопје, со Решение У. бр. 172/2010 од 9 февруари 2011 година, поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката означена во точката 1 на оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за нејзината согласност со Уставот и со Законот за просторно и урбанистичко планирање.

5. Судот на седницата утврди дека Одлуката за донесување на Изменување и дополнување на Детален урбанистички план „Стара железничка станица“ Општина Центар – Скопје е донесена врз основа на член 15 став 1 алинеја 3 и член 26 од Статутот на Општина Центар – Скопје („Службен гласник на Општина Центар – Скопје“ бр. 1/06), член 26 од Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр. 51/2005, 137/2007 и 91/2009), на 31-та седница на Советот на Општина Центар – Скопје, одржана на 30 август 2010 година.

Според член 1 од Одлуката, се донесува Изменување и дополнување на Детален урбанистички план „Стара железничка станица“ Општина Центар – Скопје согласно Генералниот урбанистички план на Град Скопје ("Службен гласник на Град Скопје" бр. 08/2002), Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр.51/2005, 137/2007 и 91/2009), Правилникот за стандарди и нормативи за урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр. 78/2006 , 140/2007, 12/2009, 52/2010 и 62/2010) и Правилникот за поблиска

содржина, размер и начин на графичка обработка на урбанистичките планови ("Службен весник на РМ" бр. 78/2006).

Според членот 2 од Одлуката, границата на планскиот опфат на Изменување и дополнување на Детален урбанистички план „Стара железничка станица“ Општина Центар – Скопје е прикажана во графичките прилози и дефинирана помеѓу:

- На северозапад границата оди по осовината на улицата Водњанска;

- На југозапад границата оди по осовината на улицата Железничка;

- На југоисток границата оди по осовината на новопроектираната улица Бихачка;

- На североисток границата оди по осовината на улицата Мито Хаџивасилев Јасмин.

Вкупната површина опфатена во рамките на опишаните граници изнесува 14.28 ха.

Членот 3 од Одлуката содржи Документациона основа, Планска документација, Нумерички дел, Услови за градба и Графички дел (Документациона основа и Планиран развој).

Во членот 4 од оваа одлука се дефинира што точно содржи, односно што е составен дел на Одлуката.

Според членот 5 од Одлуката, Изменување и дополнување на Детален урбанистички план „Стара железничка станица“ Општина Центар – Скопје” се заверува со печат на Општина Центар-Скопје и потпис на Претседателот на Советот на Општина Центар во седум примероци од кои:

- Еден се чува во архивата на Општина Центар;

- Еден се чува во Секторот за урбанизам, комунални работи и заштита на животната средина во Општина Центар - Скопје;

- Еден се доставува до надлежниот државен архив;

- Еден се доставува до органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредување на просторот во електронски формат;

- Еден се доставува до Државниот завод за геодетски работи;

- Еден се доставува до Државниот инспекторат за градежништво и урбанизам;

- Седмиот примерок се изложува во Општина Центар-Скопје заради достапност на јавноста.

Согласно член 6 од Одлуката, Секторот за урбанизам, комунални работи и заштита на животната средина во Општина Центар во рок од 30 дена од донесување на Планот е должен да обезбеди картирање на планот на хамер или астралон. Картираните подлоги се предаваат на Државниот завод за геодетски работи на чување и користење.

Според членот 7, Одлуката за донесување на Изменување и дополнување на Детален урбанистички план „Стара железничка станица“ Општина Центар – Скопје со сите нејзини делови се чува и за нејзина реализација се грижи Секторот за урбанизам, комунални работи и заштита на животната средина во Општина Центар – Скопје.

Членот 8 од Одлуката предвидува дека оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен гласник на Општина Центар - Скопје“.

Одлуката е заверена во архивата на Општина Центар под број 07-2842/6 од 30.08.2010 година и е објавена во „Службен гласник на Општина Центар“ бр. 12 од 1 септември 2010 година.

6. Согласно член 8 став 1 алинеите 3 и 10 од Уставот, владеењето на правото и уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и уредувањето на животната средина и на природата се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 43 став 1 од Уставот, секој човек има право на здрава животна средина. Согласно став 2 на овој член, секој е должен да ја унапредува и штити животната средина и природата. Според став 3 на истиот член, Републиката обезбедува услови за остварување на правото на граѓаните на здрава животна средина.

Според член 51 став 1 од Уставот, во Република Македонија законите мора да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Според член 1 од Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.51/2005, 137/2007 и 91/2009), со овој закон се уредуваат условите и начинот на системот на просторното и урбанистичкото планирање, видовите и содржината на плановите, изработувањето и постапката за

донесување на плановите, спроведувањето на плановите и следењето на реализацијата на плановите, надзорот и други прашања од областа на просторното и урбанистичкото планирање.

Според член 7 од истиот закон, во зависност од просторот кој е предмет на планирањето се донесуваат следниве планови: 1) Просторен план на Република Македонија, и 2) Урбанистички планови: генерален урбанистички план, детален урбанистички план, урбанистички план за село и урбанистички план вон населено место.

Според член 16 став 3 од Законот, кој став е додаден со измените на Законот објавени во „Службен весник на Република Македонија“ бр.137/2007, за изработување на урбанистички планови од членот 7 точка 2 на овој закон и за урбанистичките проекти за остварување на инвестиции од значење за Републиката, Владата на Република Македонија донесува Програма за приоритетна изработка на урбанистички планови на предлог на органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредување на просторот и на предлог на единиците на локалната самоуправа и градот Скопје.

Според член 26 став 8 од Законот, кој став, исто така, е додаден со измените на Законот, објавени во „Службен весник на Република Македонија“ бр.137/2007, урбанистичките планови за кои Владата на Република Македонија донела одлука за приоритетна изработка на урбанистичките планови од членот 16 став 3 на овој закон, се донесуваат по скратена постапка во која урбанистичкиот план се изработува и донесува како предлог на план. На предлогот на планот се врши стручна ревизија согласно со членот 21 став 3 од овој закон и се спроведува стручна расправа согласно со член 23 од овој закон и јавна презентација и јавна анкета согласно со член 24 од овој закон. Јавната анкета трае 10 работни дена и се организира во рок од седум работни дена од изготвувањето на планската документација. Стручната расправа се одржува во рок од пет дена по извршената стручна ревизија, а извештајот од стручната расправа се изработува во рок од три дена по одржаната стручна расправа. Извештајот од јавната анкета се изработува во рок од пет работни дена по завршувањето на јавната анкета, а по извештајот на комисијата изработувачот на планот постапува во рок од седум работни дена. На предлогот на планот се бара согласност од надлежниот орган од членот 25 став 2 на овој закон, која се издава во рок од пет работни дена од поднесувањето на барањето од страна на доносителот на

планот. Предлогот на планот се донесува во рок од десет работни дена од приемот на согласноста.

Со член 10 од Законот за изменување и дополнување на Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.91/2009 од 23 јули 2009 година), член 16 став 3 се брише, а со член 20 од истиот закон, се брише членот 26 став 8.

Според членот 37 од Законот за изменување и дополнување на Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.91/2009) со денот на влегувањето во сила на овој закон (30 јули 2009 година) одредбите од членот 16 став 3 и одредбите од членот 26 ставови 7 и 8 од Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.51/2005 и 137/2007) кои се однесуваат на постапката за приоритетна изработка на урбанистичките планови, ќе продолжат да се применуваат до 31 декември 2009 година.

Владата на Република Македонија на седницата одржана на 14 јули 2009 година, врз основа на член 16 ставовите 3, 4 и 6 од Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр. 51/2005 и 137/2007) донела Програма за измена и дополнување на Програмата за приоритетна изработка на урбанистички планови за 2009 година, број 19-2610/1, со која во Програмата за приоритетна изработка на урбанистички планови за 2009 година („Службен весник на Република Македонија“ бр.19/2009, 33/2009, 54/2009 и 80/2009) во точката 1, по потточка 1.10, се додава нова потточка 1.12, која гласи: „Измена и дополнување на Деталниот урбанистички план „Стара железничка станица“, со намена трговија, комерцијално-деловни дејности, хотел, администрација - планот ќе го изработува општина Центар и изработката на планот ќе се финансира од Буџетот на општина Центар“. Според точката 2 од Програмата, оваа програма влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Програмата е објавена во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 96 од 31 јули 2009 година..

Врз основа на наведената Програма на Владата, Општина Центар започнува постапка за изменување и дополнување на Деталниот урбанистички план „Стара железничка станица“ која се води по скратена постапка пропишана со член 16 став 3 од Законот за

просторно и урбанистичко планирање, во која урбанистичкиот план се изработува и донесува како предлог на план.

Стручна ревизија на Предлог-планот е изработена од Друштво за градежништво, проектирање, трговија и услуги „СТАН АРТ“- Куманово, за што е сочинет Извештај во септември 2009 година.

Одговор на Стручната ревизија на Предлог-планот, од страна на изготвувачот на планот Друштво за планирање, проектирање и инженеринг „ТАЈФА ПЛАН“ Скопје е сочинет во септември 2009 година.

Градоначалникот на Општина „Центар“ има донесено Решение за јавна презентација и јавна анкета по Предлог-Изменувањето и дополнувањето на Деталниот урбанистички план „Стара железничка станица“ Општина Центар – Скопје, бр. 08-3371/1 од 19.11.2009 година.

Градоначалникот на Општина „Центар“ има издадено Соопштение за јавна презентација и јавна анкета по Предлог-Изменувањето и дополнувањето на Деталниот урбанистички план „Стара железничка станица“ Општина Центар – Скопје, бр. 08-3371/2 од 19.11.2009 година, објавено во дневните весници „Време“ и „Дневник“ на 20.11.2009 година. Според Соопштението, јавната презентација на Предлог-планот ќе се одржи на ден 20.11.2009 година, а Предлог-планот ќе биде изложен 10 работни дена сметано од објавувањето на соопштението, секој работен ден од 10-17 часот, односно од 20.11.2009 година до 03.12.2009 година. Во определениот рок заинтересираните правни и физички лица од конкретното подрачје опфатено со Планот можат да доставуваат забелешки, предлози и мислења на анкетни листови.

Градоначалникот на Општина Центар има донесено Решение за формирање на стручна комисија, бр. 08-3371/3 од 09.12.2009 година. Комисијата има задача да ги разгледа забелешките по Предлог-планот доставени по извршената јавна анкета со образложение за прифатените и неприфатените забелешки.

Изработен е Извештај по спроведената јавна презентација по Предлог-планот, бр. 26-3542/5 од 09.12.2009 година.

Изработен е Извештај од јавната анкета по Предлог-планот, бр. 26-3542/6 од 09.12.2009 година.

Изработено е Известување за постапување по спроведена Јавна анкета по Предлог-планот, бр. 26-3542/7 од 09.12.2009 година.

Акционерското друштво ГА-МА Скопје до „ТАЈФА ПЛАН“ Скопје има доставено мислење бр. 02-0308- 1026/1 од 14.04.2010 година.

Градот Скопје – Сектор за планирање и уредување на просторот до Општина Центар има дадено позитивно мислење на Предлог-планот, со акт 13-1492/1 од 07.05.2010 година.

Од страна на Министерството за култура - Управа за заштита на културното наследство, доставено е до Општина Центар – Сектор за урбанизам, комунални работи и заштита на животна средина, Мислење бр. 08-416/8 од 29.07.2010 година.

Министерството за животна средина и просторно планирање до Општина Центар има доставено Мислење по Извештај за стратегиска оцена на животната средина за Предлог-планот, бр. 08-7709/2 од 29.07.2010 година.

Градот Скопје – Сектор за сообраќај до Општина Центар има доставено мислење, бр. 15-сл. од 26.10.2010 година.

Министерството за транспорт и врски до Општина Центар, со акт бр. 16-6806/2 од 30.07.2010 година, има дадено согласност на Предлог-планот.

Советот на Општина Центар, на седницата одржана на 30.08.2010 година, донесе Одлука за донесување на Изменување и дополнување на Детален урбанистички план „Стара железничка станица“ Општина Центар-Скопје, бр.07-2842/6од 30.08.2010 година, објавена во „Службен гласник на Општина Центар“ бр. 12/2010.

Од анализата на наведената законска регулатива, а во корелација со наводите во иницијативата, Судот оцени дека оспорената одлука не е донесена во постапка која е предвидена во Законот за просторно и урбанистичко планирање. Ова од причина што постапката за изменување и дополнување на оспорениот план, како дел од Програмата на Владата на Република Македонија за приоритетна изработка на урбанистичкиот план, започнала во септември 2009 година, кога се уште биле во сила и се применувале одредбите на член 16 став 3 и член 26 став 8 од Законот за просторно

и урбанистичко планирање, кои се однесувале на скратена постапката за приоритетна изработка на урбанистичките планови, а завршила со донесување на оспорената одлука на 30.08.2010 година и нејзиното објавување во „Службен гласник на Општина Центар“ бр.12 од 1 септември 2010 година. Меѓутоа, имајќи го во вид фактот дека согласно измените на Законот од месец јули 2009 година, одредбите на член 16 став 3 и член 26 став 8 од Законот што се однесуваат на скратената постапка за донесување на плановите, по 31 декември 2009 година престанале да важат, според Судот, постапката за донесување на планот, воедно и донесувањето на оспорената одлука, не можела да продолжи според одредбите од Законот што престанале да важат.

Наводите во Одговорот на иницијативата од Општина Центар, доставен до Уставниот суд (акт бр.07-3571/2 од 15 ноември 2010 година) дека во услови на целосно завршените фази на јавна анкета и јавна презентација на планот во тековната 2009 година, не се доведувала во прашање законитоста на постапката за донесување на оспорената одлука, затоа што тоа јасно произлегувало од одредбите на член 80 од Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр. 51/2005, 137/2007 и 91/2009), Судот оцени дека не можат да бидат прифатени како основано образложение за законитоста на постапката за донесување на оспорената одлука.

За Судот не е спорно дека во текот на 2009 година, кога сеуште важеле одредбите за скратена постапката за приоритетна изработка на урбанистичките планови и кога започнала постапката за донесување на оспорениот план, предлог-планот целосно ги поминал фазите на стручна ревизија и одговор на стручна ревизија и фазите на јавна презентација и јавна анкета, што било во согласност со оставената можност од член 37 од Законот за изменување и дополнување на Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр. 91/2009) тие одредби полноважно да се применуваат и да произведуваат правно дејство до 31 декември 2009 година. Меѓутоа, постапката за донесување на планот според член 26 став 8 од Законот, не завршува со наведените дејствија, туку на предлог-планот се бара согласност од надлежниот орган од член 25 став 2 на Законот (органот на државната управа надлежен за работите од областа на уредувањето на просторот), со која се потврдува дека плановите се изработени согласно со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, која се издава во рок од пет работни дена од поднесувањето на

барањето од страна на доносителот на планот, а предлогот на планот се донесува во рок од десет работни дена од приемот на согласноста. Во конкретниот случај, Општина Центар во 2010 година продолжила со постапката за обезбедување соодветни мислења за Предлог-планот од други надлежни органи (Градот Скопје, Министерство за култура, Министерство за животна средина и просторно планирање), при што согласноста од Министерството за транспорт и врски на Предлог Изменување и дополнување на ДУП „Стара железничка станица“ (14,28 ха) (2009-2014) општина Центар – Скопје, со тех.бр. 50/06.2009 од јуни 2010 година, е дадена со акт бр. 16-6806/2 од 30 јули 2010 година, а Одлуката е донесена на 30 август 2010 година.

Притоа, Судот укажува дека членот 80 од Законот, на кој се повикува доносителот на одлуката како основ за законитоста на постапката, ја исцрпел својата примена во времето на водењето на постапката за донесување на оспорената одлука и не може да биде валиден основ на кој може да се повика доносителот на план во приоритетна постапка која се води според член 16 став 3 од Законот. Имено, наведениот член 80 е систематизиран во Главата VI – Преодни и завршни одредби на Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр. 51/2005 година). Тоа значи дека според овој член, постапката за донесување на урбанистички планови започната пред денот на примената на овој закон, ќе продолжи според одредбите на законот кој бил во сила на денот на нивното отпочнување, односно Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр. 4/1996, 28/1997, 18/1999, 53/2001 и 45/2002), кој престанал да важи со донесувањето на новиот закон во 2005 година, доколку урбанистичкиот план ја поминал фазата на стручна расправа или фазата на јавна анкета и јавна презентација. Приоритетната постапка за донесување детални урбанистички планови според член 16 став 3 од Законот, пак, е предвидена дополнително, со измените и дополнувањата на Законот за просторно и урбанистичко планирање извршени во месец ноември 2007 година („Службен весник на Република Македонија“ бр. 137/2007).

Од друга страна, членот 37 од Законот за изменување и дополнување на Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.91/2009), јасно го дефинира преодниот режим на постапките за донесување на планови по скратена, приоритетна постапка согласно член 16 став 3 и член 26 став 8 од Законот, кои одредби се избришани со овие законски измени, недвосмислено определувајќи дека одредбите кои се

однесуваат на постапката за приоритетна изработка на урбанистичките планови, ќе продолжат да се применуваат до 31 декември 2009 година.

Со оглед дека скратената, приоритетна постапка за донесување на оспорената одлука не завршила до 31 декември 2009 година, како што определува Законот, според Судот, истата требало да продолжи согласно одредбите предвидени во измените и дополнувањата на Законот за просторно и урбанистичко планирање објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр.91/2009, според кои повеќе не постојат законски услови за изработување и донесување на Деталниот урбанистички план по Програмата на Владата на Република Македонија за приоритетна изработка на урбанистички планови од членот 16 став 3, односно негово донесување по скратена постапка како предлог на план. Оттука, јасно произлегува дека е пропуштен рокот за донесување на планот по скратена постапка и дека измените и дополнувањата на оспорениот план требало да се донесат во редовна постапка, како што пропишува членот 22 став 1 од Законот, според кој плановите од членот 7 на овој Закон се изработуваат во две фази, односно како нацрт на план и предлог на план.

Од причина што при донесување на оспорениот детален урбанистички план доносителот на истиот не ги испочитувал сите фази на изработување и донесување на планот, односно не е во целост запазена постапката за донесување на планот предвидена со Законот за просторно и урбанистичко планирање, тоа води кон повреда на начелото на владеењето на правото, како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, поради што Судот оцени дека оспорената одлука не е во согласност со Уставот на Република Македонија и со Законот за просторно и урбанистичко планирање.

7. Тргувајќи од наведеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од оваа одлука.

8. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот, Бранко Наумоски и судиите: д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.172/2010)

98.

У.бр.58/2011

- Постапка за донесување на ДУП

- *Procedure for the adoption of DUP*

- Со оглед на тоа што од доставената документација не може со сигурност да се утврди во кои јавни гласила било објавено соопштението за одржување на јавната анкета по Нацрт-планот согласно членот 18 од Законот, односно дали тоа воопшто било објавено во дневен весник, и поради тоа што нема доказ од Радио Кичево за прием и извршување на емитување на соопштението или друг доказ во врска со емитувањето, законитоста на оваа фаза од постапката на донесување на Планот може да се доведе под сомнение.

- *Given that from the submitted documentation it cannot be established with certainty in which public media the the holding of the public poll upon the Draft Plan was announced pursuant to Article 18 of the Law, that is, whether it was announced at all in a daily newspaper, and since there is no proof from Radio Kichevo about the receipt and broadcast of the announcement or any other proof in connection with the broadcast, the legality of this stage of the procedure for the adoption of the Plan may be questioned.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 9 ноември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за донесување на Детален урбанистички план за индустриска зона „Запад“ Блок В, општина Кичево, број 07-1474/7 од 17 август 2005 година („Службен гласник на општина Кичево“ број IV-1/2005 од 12 септември 2005 година).

2. Земјоделскиот комбинат Кичево АД, од Кичево, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение. Според наводите во иницијативата, со оспорената одлука бил донесен предметниот Детален урбанистички план нетранс-парентно па поради тоа тој бил спротивен на одредбите од Законот за просторното и урбанистичко планирање. Воедно, во случајов со Планот било опфатено земјоделско земјиште да се користи за неземјоделски цели во рамки на индустриската зона, а Законот за земјоделско земјиште уредил дека земјоделско земјиште од 1 - 4 бонитетна класа можело да се преиначени за неземјоделски цели само доколку во реонот немало друго земјиште, а во случајов друго земјиште во државна сопственост од 4 и 5 бонитетна класа постоело во катастарската општина Челопеци и не било потребно да се планира дел од земјоделското земјиште на подносителот на иницијативата за неземјоделски цели. Ова особено поради тоа што на земјоделското земјиште кое подносителот на иницијативата го користело, имало изградено ладилник со помошни објекти и инфраструктура врз основа на одобрение за градба од 1974 година, а сепак со оспорениот план се предвидува дел од него да се користи за неземјоделски цели и за туѓи интереси. Од овие причини оспорената одлука не била во согласност со Законот за просторното и урбанистичкото планирање, Законот за земјоделско земјиште и членот 56 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 1 од Одлуката со оваа одлука се донесува Детален урбанистички план за Индустриска зона „Запад“ Блок В во општина Кичево, а во членот 2 е наведено дека Одлуката содржи документациона основа, текстуално образложение, графички прилози според законски одредби, стручна ревизија на Нацрт-планот, стручно мислење од Министерство за транспорт и врски, извештај по јавна анкета за нацрт планот и согласност на Предлог-планот од Министерството за транспорт и врски - Сектор за уредување на просторот.

Во членот 3 од Одлуката, е определено дека Планот се заверува во рок од 8 дена од денот на донесувањето и е утврден начинот на чување на Планот.

Според членот 4 од Одлуката, Планот ќе го спроведува Одделението за урбанизам и заштита на животната средина на општина Кичево, а според членот 5, оваа одлука се доставува до ЕЛС

општина Кичево - Одделение за комунални дејности, Одделение за урбанизам и заштита на животна средина и до Министерството за транспорт и врски - Скопје, Сектор за уредување на просторот Скопје.

Според членот 6, оваа одлука влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен гласник на општина Кичево“.

Одлуката е донесена од Советот на општина Кичево на седница одржана на 17 август 2005 година под број 07-1474/7 и е објавена во „Службен гласник на општина Кичево“ број IV-1/2005 од 12 септември 2005 година.

4. Судот на седницата, исто така, утврди дека со донесувањето на Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.51/2005) од 30 јуни 2005 година, законодавецот уредил во членот 80 дека „постапката за донесување на урбанистички планови започната пред денот на примената на овој закон, ќе продолжи според одредбите на законот кој бил во сила на денот на нивното отпочнување, доколку урбанистичкиот план ја поминал фазата на стручна расправа или фазата на јавна анкета и јавна презентација“.

Оспорената Одлука за донесување на Детален урбанистички план за индустриска зона „Запад“ блок В, општина Кичево, број 07-1474/7 од 17 август 2005 година е донесена врз основа на спроведена постапка во време на важењето на поранешниот Закон за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.4/1996, 28/1997, 18/1999, 53/2001 и 45/2002), па оттука и уставносудската анализа на постапката ќе биде според одредбите од тој Закон.

Законот за земјоделското земјиште („Службен весник на Република Македонија“ бр.25/1998, 18/1999 и 2/2004), кој важел во времето на донесувањето на оспорениот План, во членот 38 предвидувал дека „Министерството за урбанизам, градежништво и заштита на животната средина е должно при издавањето согласност на генералните урбанистички планови, што ги донесуваат општините, односно градот Скопје, да прибави мислење за трајна пренамена на земјоделско земјиште од Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, доколку со плановите се опфаќа ново земјоделско земјиште од I до IV бонитетна класа, освен ако поинаку не е уредено со друг закон“.

Детален урбанистички план се донесува за одделни делови на населените места и други подрачја за кои е донесен генерален урбанистички план.

Имајќи предвид дека деталниот урбанистички план е детално планирање на просторот во рамки и во согласност со генералниот урбанистички план, а за генералниот урбанистички план од аспект на неговиот опфат на земјоделско земјиште за неземјоделски цели односно пренамена за други урбанистички намени се произнесува надлежното Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство до Министерството за урбанизам, градежништво и заштита на животната средина, произлегува дека не може посебно да се испитува прашањето на пренамената на земјоделското земјиште во опфатот на деталните урбанистички планови, ниту може да се цени во рамки на уставносудска анализа усогласеноста на деталните со генералните урбанистички планови. Ова се елементи во надлежност на министерствата кои даваат мислења и согласности за плановите и нивната меѓусебна усогласеност.

Според член 2 од Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр.4/1996, 28/1997, 18/1999, 53/2001 и 45/ 2002), просторното и урбанистичкото планирање е континуиран процес кој се обезбедува со изработување, донесување и спроведување на просторни и урбанистички планови кои меѓусебно се усогласуваат.

Според член 7 од Законот, во зависност од просторот што е предмет на планирање се донесува, покрај другите и детален урбанистички план.

Деталниот урбанистички план, според член 11 став 1 од Законот, се донесува за одделни делови од населените места и други подрачја за кои е донесен генерален урбанистички план. Според став 2 од истата одредба, опфатот на урбаниот блок за кој се изработува детален урбанистички план може да изнесува максимум 30 хектари, а минималниот опфат зависи од големината на урбаниот модул определен со сообраќајници, водотеци и слично, со максимално почитување на постојната состојба, доколку е во согласност со Генералниот урбанистички план. Според содржината на став 3 од оваа одредба, деталниот урбанистички план содржи синтезен графички приказ на планските решенија во границата на урбаното подрачје со билансни показатели за урбаните модули и

инфраструктурата. Деталниот урбанистички план, како план од пониско ниво мора да биде усогласен со Генералниот урбанистички план. Во ставот 4, е определено дека документацијата на Деталниот урбанистички план за постојната состојба и проекциите претставуваат документациона основа на планот, која заедно со нацрт планот се доставува на стручна ревизија според член 19 на овој Закон.

Од содржината на илен 17 став 1 од Законот произлегува дека плановите од член 7 од овој закон се изработуваат како нацрт и предлог на план, а по нацртот на деталниот урбанистички план се спроведува јавна анкета. Одлука за јавна анкета по нацрт деталниот урбанистички план во општината донесува градоначалникот на општината, по утврдување на нацртот на планот од страна на општинската администрација (член 17 став 7).

Според член 18 од Законот, јавната анкета по деталниот урбанистички план ја организира општината и се спроведува со излагање на планот на јавно место најмалку 10 дена, во кој рок заинтересираните граѓани и правни лица од конкретното подрачје опфатено со планот, доставуваат писмени забелешки на анкетни листови до организаторот на анкетата. За времето и местото каде ќе биде изложен планот задолжително се објавува соопштение во јавните гласила. Извештај за јавната анкета за деталните урбанистички планови со образложение за неприфатените забелешки изработува општината (став 4).

Според член 19 од Законот, на нацртот на плановите од член 7 од овој закон, пред организирањето на стручната расправа односно јавната анкета, се врши стручна ревизија. Стручната ревизија на урбанистичките планови според програмата од членот 13 на овој закон ја врши стручна научна институција или комисија што ја определува односно формира министерот надлежен за работите за уредување на просторот.

Според член 22 ставови 6 и 7 и член 23 од овој Закон, урбанистичките планови се донесуваат по издавањето согласност од Министерството надлежно за работите на урбанизмот.

Согласно цитираните законски одредби и од доказите во постапката на донесувањето на Деталниот урбанистички план за индустриска зона „Запад“ Блок В, општина Кичево, се утврди дека бил изработен Нацрт-план тех.број 154/2004 од страна на овластено

правно лице „Перкан-Проект“ ДООЕЛ Прилеп и била извршена стручна ревизија на Нацрт-Планот во декември 2004 година од страна на лиценцирани лица од АД за урбанизам, архитектура и инженеринг ЗУАС - Скопје, како и Министерството за транспорт и врски се произнело со Мислење број 13-17894 од 20 јануари 2005 година во однос на Нацрт-планот. Одлука за организирање на јавна анкета по Нацрт-планот број 08-98/3 од 27 јануари 2005 година била донесена од Градоначалникот на општината Кичево кој изготвил соопштение до Радио Кичево да го емитува секој работен ден од 27 јануари до 9 февруари 2005 година. Во соопштението било наведено дека се известуваат граѓаните и правните лица дека Нацрт-планот ќе бил изложен во просториите на општината Кичево во рок од 10 дена во период од 27 јануари до 9 февруари 2005 година секој работен ден од 8 - 16 часот и можеле да се доставуваат анкетни листови во општината со писмени забелешки по Нацрт-планот.

Од списите по предметот Судот оцени дека не може со сигурност да се утврди во кои јавни гласила (одредбата наведува „јавни гласила“ што значи станува збор за најмалку две или повеќе) било објавено соопштението за одржување на јавната анкета по Нацрт-планот согласно членот 18 од Законот, односно дали тоа било објавено во дневен весник, како и нема доказ од Радио Кичево за прием и извршување на емитување на соопштението со наплата на услугата или друг доказ во врска со емитувањето, па оттука законитоста на овој дел од постапката на донесување на Планот може да се доведе под сомнение. Имено, и од Извештајот за јавната анкета број 08-180/2 од 16 февруари 2005 година изготвен од трочлена комисија произлегува дека бил поднесен само еден анкетен лист од граѓанин, односно лицето Ѓорѓија Андрески од Кичево барал дислокација на далековод кој пречел на неговиот објект и овој приговор бил прифатен и позитивно одговорен, но сепак останува прашањето дали и преку кои јавни гласила граѓаните имале сознание за одржување на јавната анкета на Нацрт-планот.

Стручната консултација по Нацрт-планот била спроведена во присуство на поканети претставници од „Македонски телекомуникации“, „Електродистрибуција“ - Кичево, ЈП „Комуналец“ - Кичево, „Перкан Проект“ - Прилеп, Министерството за транспорт и врски - подрачна единица во Кичево, ЈП „Македонија пат“ и ДОО „Горсај“ - Кичево, за што бил изготвен Записник број 08-158/8-1 од 10 февруари 2005 година. На оваа консултација не бил повикан Земјоделскиот комбинат кој е подносител на иницијативата пред овој Суд.

Министерството за транспорт и врски дало согласност број 13-1785 од 22 февруари 2005 година на Предлог-Планот и Планот бил донесен со оспорената Одлука на Советот на општина Кичево.

Врз основа на изнесената фактичка и правна состојба, Судот оцени дека законитоста, а со тоа и уставноста на оспорената одлука може да се доведе под сомнение, од аспект на согласноста со членот 18 од Законот за просторното и урбанистичко планирање, кој важел во време на постапката за донесување на Планот и со членот 51 од Уставот, според кој во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.58/2011)

99.

У.бр.107/2011

- Одобрение за градење

- Building permit

- Даденото законско право на непосредните соседи на градежната парцела за увид во документацијата за градба и право на жалба и управен спор, е проширување на постапката во корист на правата на граѓаните.

- The legal right granted to the immediate neighbours of the construction lot to have an insight into the documentation for construction and a right to an appeal and administrative dispute is extension of the procedure in favour of the rights of the citizens.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 29 ноември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 62-а став 2 во делот: „денот на издавање на одобрение за градење“, и член 65-а став 3 од Законот за градење („Службен весник на Република Македонија“ бр.130/2009, 124/2010, 18/2011, 36/2011 и 54/2011).

2. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означен во точката 1 од ова решение. Според наводите во иницијативата, одредбата од членот 62-а став 2 во оспорениот дел: „денот на издавање на одобрението за градење“, од Законот за градење, било неправилно законско решение бидејќи законодавецот требал правото на жалба да го уреди да почне од „денот на известувањето од надлежниот орган што го донел одобрението за градење“, па поради тоа оспорениот законски дел не бил во согласност со повеќе одредби од Уставот, и тоа: член 8 став 1 алинеја 3, член 51 став 2, и Амандман 21 со кој се заменува членот 15 од Уставот.

Според наводите во иницијативата, второоспорената одредба членот 65-а став 3 од Законот за градење, регулирала заплашување на граѓаните кои би поднеле жалба против поединечните правни акти донесени во постапка во прв степен пред органите на државната управа, со цел да не поведуваат управен спор против конечните одобренија за градење и да не поднесуваат жалби против првостепените судски одлуки, поради што одредбата од Законот не била во согласност со повеќе одредби од Уставот, и тоа: член 8 став 1 алинеи 1 и 3, член 50 став 2, член 51 и Амандман 21 со кој се заменува членот 15 од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека во членот 62-а став 1 од Законот е предвидено дека надлежниот орган што го донел

одобрението за градење е должен во рок од три дена од денот на донесувањето на одобрението за градење да ги извести непосредните соседи на градежната парцела за која се донесува одобрението, за издаденото одобрение за градење и дека во рок од 15 дена од денот на издавање на одобрението за градење можат да извршат увид во документацијата. Во ставот 2 од овој член од Законот е предвидено дека доколку непосредните соседи не извршат увид и/или не поднесат жалба против одобрението за градење во рок од 15 дена од денот на издавање на одобрението за градење, одобрението за градење станува правосилно.

Судот, исто така, утврди дека во членот 65-а од Законот е предвидено:

„(1) Инвеститорот може да започне со изградба на градбата врз основа на правосилно одобрение за градење.

(2) По исклучок од став (1) на овој член инвеститорот на сопствена одговорност и ризик може да започне со изградба и врз основа на конечно одобрение за градење.

(3) Доколку одобрението за градење не е правосилно, поради тоа што жалителот започнал управен спор, а инвеститорот не започнал со изградба на градбата пред одобрението за градење да стане правосилно, инвеститорот има право да бара надомест на штета и надомест на изгубена добивка од жалителот доколку тужбеното барање и/или жалбеното барање од надлежните судови се одбиени како неосновани и/или недопуштени“.

4. Согласно членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според Амандманот XXI од Уставот со кој се заменува членот 15 од Уставот, се гарантира правото на жалба против одлуки донесени во постапка во прв степен пред суд.

Правото на жалба или друг вид на правна заштита против поединечни правни акти донесени во постапка во прв степен пред орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања се уредува со закон.

Според членот 50 став 2 од Уставот, се гарантира судска заштита на законитоста на поединечните акти на државната управа и на другите институции што вршат јавни овластувања.

Според членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Законот за градење („Службен весник на Република Македонија“ бр.130/2009, 124/2010, 18/2011, 36/2011 и 54/2011) во членот 1 определил дека предмет на уредување на овој закон е градењето, основните барања на градбата, потребната проектна документација за добивање на одобрение за градење, правата и обврските на учесниците во изградбата, начинот на употреба и одржување на градбата, како и други прашања од значење за градењето.

Според членот 13 од овој закон, носител на правото на градење е правно или физичко лице сопственик на земјиштето на кое се гради градбата, лице кое стекнало право на долготраен закуп на градежно земјиште, концесионер, носител на правото на службеност заради градба, лице на кое сопственикот на земјиштето или носителот на правото на долготраен закуп на градежното земјиште го пренел правото на градење со правно дело и лице кое се стекнало со право на градење согласно со закон (во понатамошниот текст: инвеститор).

Законот во членот 58 определил кои се надлежни органи за издавање одобрение за градење, во зависност од категоријата на градбата. Во членот 59 став 1 е уредено дека постапката за издавање на одобрение за градење се води согласно со одредбите од Законот за општата управна постапка, доколку со овој закон поинаку не е уредено, а во ставот 2 од овој член од Законот е уредено дека за добивање на одобрение за градење инвеститорот поднесува писмено барање до надлежниот орган од членот 58 на овој закон со следнава документација:

- извод од детален урбанистички план или урбанистички план за вон населено место или урбанистички план за село или државна односно локална урбанистичка планска документација, а за линиските инфраструктурни градби проект за инфраструктура заверен од надлежен орган;

- архитектонско-урбанистички проект заверен од надлежен орган доколку со урбанистичкиот план или државната односно

локалната урбанистичка планска документација е предвидена изработка на овој проект;

- основен проект во три примероци со извештај за ревизија на основниот проект или писмен извештај со согласност за нострификација на основниот проект доколку истиот е изработен во странство;

- доказ за право на градење и

- геодетски елаборат за нумерички податоци за градежното земјиште.

Според одредбите од Законот, инвеститорот е должен да плати надоместок за уредување на градежното земјиште или уредувањето може сам да го изврши на сопствен трошок, а во спротивно не ќе може да добие одобрение за градење. Од друга страна, и органот, по службена должност по повод барањето за одобрение за градење, заради уредување на локацијата презема низа дејствија во соработка со други органи и институции, како што се субјектите надлежни за електроенергетска, водоводна и канализациона инфраструктура, Дирекцијата за заштита и спасување, Агенцијата за електронски комуникации, надлежниот орган за водење на јавна книга за запишување на правата на недвижностите итн.

Со оглед на тоа, во постапката за издавање одобрение за градење, настануваат односи со финансиски ефекти и се преземаат дејствија од страна на надлежните органи и инвеститорите, согласно одредбите од Законот. Воедно, Законот во членот 66 определил дека одобрението за градење престанува да важи доколку инвеститорот не почне со изградба во рок од две години од денот кога одобрението за градење станало правосилно.

Според членот 68 од Законот, инвеститорот е должен градбата да ја изгради во определен рок.

Рокот за изградба се определува во зависност од видот на градбата, односно:

- 1) градбите од прва категорија треба да се изградат во рок не подолг од десет години од денот кога одобрението за градење станало правосилно;

- 2) градбите од втора категорија треба да се изградат во рок не подолг од шест години од денот кога одобрението за градење станало правосилно.

Значи, по обврските и дејствијата преземени во постапката за издавање одобрение за градба, следат роковите од членовите 66 и 68 од Законот, за започнување и за завршување на градбите, кои се врзани со правосилноста на одобрението за градба.

Меѓутоа, законодавецот со одредбите од членот 62-а од Законот, регулирал обврска на надлежниот орган во рок од три дена од денот на донесувањето на одобрението за градење да ги извести непосредните соседи на градежната парцела за која се донесува одобрението, за издаденото одобрение и тие во рок од 15 дена од денот на издавањето на одобрението за градење можат да извршат увид во документацијата.

Доколку непосредните соседи не извршат увид и/или не поднесат жалба против одобрението за градење во рок од 15 дена од денот на издавањето на одобрението за градење, одобрението за градење станува правосилно.

Во членот 65-а ставови 1 и 2 од Законот е определено дека инвеститорот може да започне со изградба на градбата врз основа на правосилното одобрение за градење, а по исклучок инвеститорот на сопствена одговорност и ризик може да започне со изградба и врз основа на конечно одобрение за градење.

Во оспорениот став 3 од овој член од Законот, е уредено доколку одобрението за градење не е правосилно, поради тоа што жалителот започнал управен спор, а инвеститорот не започнал со изградба на градбата пред одобрението да стане правосилно, инвеститорот има право да бара надомест на штета и надомест на изгубена добивка од жалителот доколку тужбеното барање и/или жалбеното барање од надлежните судови се одбиени како неосновани и/или недопуштени.

Со иницијативата се оспорува делот од ставот 2 на членот 62-а од Законот, кој гласи: „денот на издавање на одобрение за градење“ и членот 65-а став 3 од Законот.

Со одредбите од Законот е уредено кој е второстепен орган за решавање по жалбите против одобренијата за градба, во зависност од нивното донесување (член 65), а дозволен е управен спор и постапка по жалба пред надлежен суд против одлуките на првостепениот управен суд.

Оттука, поаѓајќи од фактот дека со погоренаведената законска можност може да се пролонгира настанувањето на правосилноста на одобрението за градба, заради употреба на правни средства, не од инвеститорот и органот кои се субјекти на правниот однос во одобрението за градење, туку од субјекти надвор од него, а тоа се непосредните соседи на градежната парцела (нивниот број е различен од случај до случај), Судот утврди дека со пролонгирање на правосилноста се пролонгира и почетокот и завршетокот на градбата кои се определени со рокови по правосилноста, а воедно, инвеститорот веќе имал финансиски давачки заради издавање на одобрението, но има и идни финансиски проекции поврзани со градбата кои се оддолжуваат, заради пролонгирање на правосилноста на одобрението.

Со оглед на тоа, правото на непосредните соседи на градежната парцела на инвеститорот, во членот 62-а од Законот, е поволно за граѓаните односно за непосредните соседи на градежната парцела, врз основа на тоа законско право тие во рок од 15 дена од издавањето на одобрението можат да вршат увид во документацијата и да поднесат жалба до второстепен орган, а секако тоа право го имаат од денот на нивното известување за донесеното одобрение и рокот за нив тече од денот на известувањето за издаденото одобрение, а трае до истекот на 15 дена од одобрението. Поради тоа и не може уставно да се проблематизира постоењето на ова поволно законско право на граѓаните, бидејќи рокот во одредбата секако ќе се движи од денот на нивното известување за донесеното одобрение, а известувањето е во рок од три дена во предвидените 15 дена од донесеното одобрение.

Од друга страна, даденото законско право на непосредните соседи во членот 65-а од Законот, законодавецот го определил да има објективни рамки следејќи ги интересите и на инвеститорот за градба и пошироко за одржување на економската и општествена оправданост и континуитет во урбанизацијата на просторот. За таа цел законодавецот го уредил и правото да може да се бара надомест на штета и надомест на изгубена добивка од жалителот, но доколку тој во постапката продолжил и водел со негативен исход управен спор, а инвеститорот поради тоа не започнал со градба бидејќи одобрението не е правосилно, со што законодавецот ги насочува непосредните соседи да имаат реални аргументи и докази за ваков (судски) тек на постапката пред надлежните судови за оспорување на одобрението за градба, респектирајќи ги елементите на вложениот туѓ капитал и економски

ризици на инвеститорот кои би требало да се доведат во прашање само со веродостојни аргументи и докази, а не со ирелевантни проценки на соседите за постоење на потребата и начинот на градење (или други елементи) кои немаат врска со правната работа и со прописите кои го регулираат урбанизирањето на просторот.

Врз основа на изнесеното Судот утврди дека за оспорените одредби од Законот за градење не може основано да се постави прашањето за нивната согласност со одредбите од Уставот на кои се однесуваат наводите во иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.107/2011)

100.

У.бр.182/2011

- Постапка за измена на ДУП

- Procedure to change DUP

- Оспорената Одлука може да се стави под сомнение по однос на нејзината согласност со членот 24 став 9 од Законот за просторното и урбанистичкото планирање, со оглед на тоа што значителната промена на планот ја наметнала потребата од спроведување на нова јавна анкета, што во овој случај не е направено.

- The contested Decision may be questioned with regard to its accordance with Article 24 paragraph 9 of the Law on Spatial and Urban Planning, given that the significant change in the plan imposed the need to conduct a new public survey, which was not done in this case.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992) на седницата одржана на 21 декември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на законитоста на Одлука за донесување на Детален урбанистички план за локалитет Црква Урбана единица Б, донесена под бр.07-509/2 од 3 февруари 2009 година од Советот на општина Аеродром („Службен гласник на општина Аеродром“ бр.3/2009 од 3 февруари 2009 година).

2. СЕ ЗАПИРА извршувањето на поединечни акти или дејствија преземени врз основа на Одлуката, означена во точката 1 од ова решение.

3. Радоје Стојчески, Миле Бојков, Зоран Јанкоски, Милутин Божиноски, Трајчо Арсов и Небојша Пауновиќ, сите од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Подносителите на иницијативата наведуваат дека биле сопственици на станови од 56 м² што се наоѓаат на улицата „Коста Новаковиќ“ во зградите бр.1, 3 и 5, за кои пак станови било предвидено да бидат срушени со новиот Урбанистички план и наместо постојните три згради да биде изградена една нова зграда. При изградбата на новата зграда тие наместо сегашните 56 м² би добиле станови од по 45 м². Наспроти нив, на соседната површина, со оспорената одлука било предвидено наместо двете стари згради да се гради една нова со што станарите од овој дел при изградбата со инвеститор би добиле поголема станбена површина за разлика од подносителите на иницијативата, иако имале помали станови, односно станови од по 41 м².

Според подносителите на иницијативата Предлог-урбанистичкиот план за таа област повеќе пати се менувал и секогаш предвидувал наместо старите две згради да биде изградена една нова се до донесувањето на оспорената одлука која предвидувала

наместо три стари згради да се изгради една нова. При јавната презентација тие не биле запознати со Планот и покрај тоа што Општината навела дека бил изложен 10 дена, но не го навела времето и периодот на изложување, бидејќи кога ова би им било познато тие би ставиле забелешки на Планот.

Ваквото планско решение ги ставало подносителите на иницијативата во нееднаква положба по однос на останатите станари од другите згради опфатени со Планот, се вршело нееднакво фаворизирање, а требало да се има предвид и дека со Планот не се задоволувале животните потреби на граѓаните на општината Аеродром и нивните со Устав загарантирани права. Со оглед на тоа што сите граѓани имале обврска да го купуваат државното земјиште, сметаат дека со оспорената одлука се вршела директна повреда на уставното право на приватна сопственост, со тоа што некому ќе му се „дал на подарок“ три пати повеќе државен имот од оној што го имал.

Наводите од иницијативата се поткрепени со преписката на подносителите на иницијативата со државните институции во врска со нивната иницијатива за промена на урбанистичкиот план, која за сега е без успех.

Во појаснувањето на иницијативата, примено во Судот на 6 октомври 2011 година, се укажува на повреда на членовите 3, 4 став 2 и 24 од Законот за просторното и урбанистичко планирање, а сите останати наводи се идентични со наводите во иницијативата.

4. Судот на седницата утврди дека, Советот на општина Аеродром на седницата одржана на 2 февруари 2009 година ја донел оспорената одлука во која со членот 1 е определено дека се донесува предметниот план за локалитетот Црква Урбана единица Б, а врз основа на определбите на Генералниот урбанистички план на Град Скопје, одредбите од Законот за просторното и урбанистичко планирање и соодветните правилници.

Во членот 2 е определено дека Планот е со површина од 30 ха и е во рамките на следните граници: Југозапад-булевар „III Македонска бригада“, Северозапад-улица „Фрањо Клуз“ и булевар „Јане Сандански“, Север-улица „Владимир Комаров“ и Исток-улица „Коста Новаковиќ“. Во оваа одредба се содржани и податоци по однос на намената на објектите и други податоци по однос на планскиот опфат.

Во членот 3 се содржани податоци во врска со текстуалниот и графички дел од Планот

Во членот 4 е определено дека Деталниот план се заверува со печат на Советот на општината Аеродром и потпис на претседателот на Советот. Според членот 5 Советот на Општината е должен во рок од 30 дена од донесувањето на планот да обезбеди картирање на планот на хамер или астралон, а во членот 6 е уредено архивирањето на Планот.

Во членот 7 е определено дека Одлуката влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен гласник на Општина Аеродром“.

Одлуката е заведена под бр.07-509/2 од 3 февруари 2009 година.

Судот, исто така, од увидот и анализата на документацијата доставена од Советот на општина Аеродром, утврди дека:

- Нацрт-Планот е изработен од АД за урбанизам, архитектура и инженеринг „ЗУАС„-Скопје во март 2007 година и се води под бр.1503/6 од март 2007 година.

- Стручната ревизија е изработена од Институтот за урбанизам, сообраќај и екологија „ИН-ПУМА“ од Скопје под бр.73/2007 од април 2007 година.

- АД за урбанизам, архитектура и инженеринг „ЗУАС„-Скопје во април 2007 година дало одговор на наводите од ревизијата.

- Советот на општина Аеродром на 21 декември 2007 година донел потпрограма (Ф1) за урбанистичко планирање на подрачјето на Општината за 2008 година, во која е опфатен и Планот за локалитетот Црква Б, според усвоената програма од 2006 година. Градоначалникот на општина Аеродром донел решение бр.08-8495/14 од 24 декември 2007 година, меѓу другото и за објавување на наведената програма и истата е објавена во „Службен гласник на општина Аеродром“ бр.3 од 24 декември 2007 година.

- Геодетскиот елаборат за ажурирана геодетска подлога за локалитетот Црква Урбана единица Б на 24 декември 2007 година го сочинило Друштвото за трговија, градежништво, проектирање и

катастарски услуги „Катастар-гео премер“ ДООЕЛ Скопје. Елеборатот е заведен под бр.1807/01 од 02 јануари 2008 година.

- Градот Скопје-Сектор за планирање и уредување на просторот во допис бр.07-13-1062/1 од 17 мај 2007 година дал мислење по Нацрт-Планот со конкретни забелешки.

- АД за урбанизам, архитектура и инженеринг „ЗУАС“-Скопје во август 2007 година дало одговор по мислењето на Градот Скопје.

- Министерството за транспорт и врски дало Стручно мислење број 16-4928 од 3 јули 2007 година на Нацрт-планот со соодветни забелешки.

- АД за урбанизам, архитектура и инженеринг „ЗУАС“-Скопје во август 2007 година дало одговор по мислењето на Министерството.

- Со Одлука број 07-136/12 од 27 ноември 2007 година Советот на општина Аеродром го утврдил Нацрт-планот.

- За организирање на јавната презентација и јавната анкета во траење од 15 дена по Нацрт-планот градоначалникот на општината Аеродром донел Одлука број 08-8000/1 од 27 ноември 2007 година и за таа цел е подготвено Соопштение од истиот датум дека ќе се организира јавна анкета во периодот 29 ноември до 29 декември 2007 година во просториите на ОУ „Блаже Коневски“.

- Соопштението било објавено во „Нова Македонија“ на 28 ноември 2007 година.

- Од извештајот од спроведената јавна анкета бр.18-5929/1 од 27 август 2008 година произлегува дека биле поднесени 334 анкетни листови, од кои 296 се прифатени, а 38 не се прифатени.

- Поединечни известувањата до граѓаните со образложение за прифатени и неприфатени забелешки од страна на општината Аеродром се доставни.

- Градот Скопје дал позитивно мислење по однос на Предлог-Планот заведено под бр.08/13-651/1 од 19 март 2008 година.

- Министерството за транспорт и врски дало согласност на Предлог-Планот со допис бр.16-14126/1 од 28 ноември 2008 година.

Оспорената одлука е донесена на 2 февруари 2009 година, заведена е под бр.07-509/2 од 3 февруари 2009 година и е објавена наредниот ден во службеното гласило на општината Аеродром.

5. Условите и начинот на системот на просторното и урбанистичкото планирање, видовите и содржината на плановите, изработувањето и постапакта за донесувањето на плановите, како и другите прашања од областа на просторното и урбанистичкото планирање се уредени со Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" бр.51/2005, 137/2007 и 151/2007-исправка), во чие време на важење е донесена оспорената одлука.

Во членот 3 од наведениот закон е утврдено дека изработувањето, донесувањето и спроведувањето на Просторниот план на Република Македонија и на урбанистичките планови се работи од јавен интерес.

Видовите и содржината на плановите, како и постапката за нивно изработување и донесување се уредени во посебен дел од Законот означен и насловен со "II. Планирање на просторот", кој ги опфаќа членовите од 7 до 48.

Според членот 7 од овој закон, во зависност од просторот кој е предмет на планирањето се донесуваат следните планови: Просторен план на Република Македонија и урбанистички планови во кои спаѓаат генерален урбанистички план, детален урбанистички план, урбанистички план за село и урбанистички план вон населено место.

Согласно член 11 ставовите 1 и 2 од Законот, детален урбанистички план, за каков што се работи во конкретниот случај, се донесува за плански опфат за кој е донесен генерален урбанистички план. Деталниот урбанистички план содржи текстуален дел и графички приказ на планските решенија на опфатот, како и нумерички дел со билансни показатели за планскиот опфат и за инфраструктурата.

Според ставот 3 од овој член од Законот, графичките прикази на планот одржат: граница на планскиот опфат, регулациони линии, парцелација на градежното земјиште, површини за градење на градби определени со градежни линии, максимална висина на

градбата изразена во метри до венец, намена на земјиштето и градбите, планско решение на секундарната сообраќајна мрежа со нивелманско решение и плански решенија на сите секундарни комунални и телекомуникациски инфраструктури.

Според ставот 4 од овој член од Законот, текстуалниот дел од планот содржи: општи услови за изградба, развој и користење на земјиштето и градбите, посебни услови за изградба на поединечни градежни парцели, податоци за сообраќајните, комуналните и телекомуникациските инфраструктури и други параметри.

Според член 17 став 1 од Законот, за изработување на плановите од членот 7 точка 2 на овој закон, општините и градот Скопје донесуваат годишна Програма. Според ставот 2 од истиот член од Законот, програмата од ставот 1 на овој член општините и градот Скопје ја доставуваат до органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредувањето на просторот и задолжително ја објавуваат во јавните гласила.

Понатаму, согласно член 18 од Законот, изработување на урбанистички планови вршат правни лица кои поседуваат лиценца, што ја издава органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредување на просторот под услови утврдени во овој член од Законот.

Според одредбата од членот 21 став 1 од Законот плановите од членот 7 на овој закон се изработуваат во две фази, односно како нацрт на план и предлог на план. На нацртот на плановите, согласно членот 21 од Законот се врши стручна ревизија со која се утврдува дека плановите се изработени во согласност со одредбите на овој закон, прописите донесени врз основа на овој закон и друг закон. Стручна ревизија на плановите од член 7 точка 2 на овој закон финансирани од буџетот на општината и буџетот на градот Скопје врши овластено правно лице од член 18 став 1 на овој закон, определено од градоначалникот на општината или на градот Скопје. Согласно став 5 на овој член, забелешките од стручната ревизија се вградуваат во нацртот на планот, а изработувачот на планот задолжително дава извештај за постапувањето по забелешките на стручната ревизија до органот надлежен за донесување на планот. Стручната ревизија и извештајот за постапување по забелешките од стручната ревизија се составен дел на планот.

Во членот 23 од Законот е уредена поконкретно постапката за донесување на генерален урбанистички план (во оваа постапка се оспорува донесен детален урбанистички план).

Во член 24 од Законот, се утврдува дека по нацртот на деталниот урбанистички план, урбанистичкиот план за село и урбанистичкиот план вон населено место, општината спроведува јавна презентација и јавна анкета (став 1). Организирањето на јавната презентација и јавната анкета на плановите од став 1 на овој член го врши градоначалникот на општината, по утврдување на нацртот на планот од страна на советот за кој претходно е добиено мислење од органот на државната управа надлежен за работите од областа на уредување на просторот (став 2). За спроведената јавна презентација и јавна анкета се изработува извештај (став 3). Јавната презентација и јавната анкета од ставот 1 на овој член се спроведува со излагање на планот на јавно место кое се наоѓа во кругот на месната самоуправа. Јавната анкета трае најмалку десет работни дена, во кој рок заинтересираните граѓани и правни лица од конкретното подрачје опфатено со планот можат да достават забелешки, предлози и мислења на анкетни листови (став 4). Јавната презентација е стручно презентирање на планот и се организира во простории и време што ќе го определи градоначалникот на општината (став 5).

Според член 24 став 6 од Законот, извештај од јавната анкета со образложение за прифатените и неприфатените забелешки за плановите од ставот 1 на овој член, изработува стручна комисија формирана од градоначалникот на општината, која е составена од три члена, и тоа: носителот на изработка на планот, одговорно лице од општинската администрација надлежно за урбанистичко планирање и истакнат научен и стручен работник од областа на урбанистичкото планирање. Според став 7 на овој член од Законот, извештајот е составен дел на одлуката за донесување на предлогот на планот, а согласно ставот 8, врз основа на извештајот, комисијата е должна писмено да го извести секое лице кое поднело анкетен лист со образложение за прифаќање или неприфаќање на неговите забелешки или предлози.

Доколку комисијата од ставот 6 на овој член оцени дека нацртот на планот со прифатените забелешки од јавната анкета претрпел значајни промени (промена на границата на урбанистичкиот опфат, промени на регулационите линии, промена на намената на земјиштето и промени во поголем обем на други параметри утврдени во планот), градоначалникот на општината за нацртот на планот со

вградени забелешки во планот повторно спроведува јавна презентација и јавна анкета (член 24 став 9).

Во членот 24 став 10 од Законот утврдено е дека времето и местото каде ќе биде изложен планот и спроведувањето на јавната презентација и јавната анкета, задолжително се објавува со сопштение во јавните гласила. Соопштението задолжително ги содржи податоците, местоположба и површина на опфатот на планот.

Според член 25 став 1 од Законот, на плановите од членот 7 точка 2 на овој закон, изработени во форма на нацрт на план се дава мислење од органот на државната управа надлежен за работите од областа на уредувањето на просторот, заради согледување на степенот на усогласеноста на плановите со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон. Во ставот 2 на овој член од Законот утврдено е дека на плановите изработени во форма на предлог на план се дава согласност од органот на државната управа надлежен за работите од областа на уредувањето на просторот, со која се потврдува дека плановите се изработени согласно со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

Согласно ставот 3 на член 25 од Законот мислењето од ставот 1 и согласноста од ставот 2 на овој член се дава во рок од 15 работни дена од денот на поднесувањето на барањето од страна на доносителот на планот. Доколку надлежниот орган за издавање на мислењето и согласноста не одговори во наведениот рок ќе се смета дека мислењето и согласноста се издадени. Според ставот 5 на истиот член по добивањето на согласноста од ставот 2 на овој член, планот се доставува до надлежниот орган за донесување.

Во членот 31 став 1 од Законот, помеѓу другото е предвидено дека во постапката за изработување на плановите задолжително се применуваат стандардите и нормативите за уредување на урбанистичкото планирање.

Од изнесените законски одредби произлегува дека законодавецот, во функција на обезбедување на уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата, утврдил прецизна регулатива во врска со планирањето на просторот, точно определувајќи ги плановите за просторно и урбанистичко планирање, нивната содржина и постапката за нивно донесување.

Од списите по предметот произлегува дека во постапката за донесување на конкретната одлука била спроведена јавна анкета со означување на време и место на спроведување на јавната анкета, а соопштението било објавено во весникот „Нова Македонија“ од каде неосновани се наводите од иницијативата за повреда на членот 24 став 10 од Законот за просторното и урбанистичко планирање.

Според Судот наводите за фаворизирање на одредена група на граѓани или за постоење на нееднаквост на граѓаните заради околноста што подносителите на иницијативата, во споредба со други граѓани, со планското решение, при изградба со инвеститор би добиле помали станови по однос на други граѓани не можат да предизвикаат покренување на механизмот на уставно-судска оценка. Ова од причина што прашање колкав број на објекти се планираат на одредена локација и дали така планираниот број на објекти ќе биде изграден и ќе ги задоволи станбените потреби на граѓаните на таа локација е фактичко прашање или уште повеќе прашање на реализација на планот, што не припаѓа во доменот на уставно-судската надлежност, односно не подлежи на уставно-судска оценка.

Меѓутоа, имајќи ја предвид наведената законска регулатива, како и увидот и анализата на доставената документација за донесување на одлуката за донесување на конкретниот Детален урбанистички план според Судот постои основано сомнение за повреда на членот 24 став 9 од Законот. Имено, оваа одредба налага, градоначалникот да спроведе нова јавна анкета, по предлог на Комисијата од членот 24 став 6 од Законот, доколку со прифатените забелешки од јавната анкета планот претрпел значајни промени (промена на границата на урбанистичкиот опфат, промени на регулационите линии, промена на намената на земјиштето и промени во поголем обем на други параметри утврдени во планот), за кое нешто Судот оцени дека е пропуштено да се направи.

Поточно во постапката се поднесени 334 анкетни листови со забелешки на граѓаните учесници на јавната анкета, од кои 296 се прифатени, а само 38 не се прифатени, или изразено процентуално, околу 90% од изнесените забелешки биле прифатени, што само по себе зборува за настанати промени во планот од поголем обем.

Тоа произлегува и од карактерот на прифатените забелешки како што се промена на катноста на поголем број на објектите од првично проектираната катност за по уште еден спрат и потпокрив. Поточно, поголем број на објекти од предвидените П+5 и

висина 18.6 м. сега имаат П+6+По и висина од 23.2 м (зголемување на висината за 4.6 м.), како што е случајот со улицата „Васко Карангелески“ за 3 објекти, со улицата „Фрањо Клуз“ за 2 објекти, со двете страни на улицата „Пандил Шишков“ за 7 објекти, со улицата „Руди Чајавец“ за 10 објекти и други. Кај Блокот 2 еден објект, видно од забелешката за прифаќање на анкетниот лист бр.4 за КП 762/1, ГП 2.1 катноста е зголемена од П+5 на П+8+По, односно од 18.6 м. на 29.2 м. (зголемување на висината за 10.6 м.) или за три ката. Ова нешто се потврдува и со увидот во графичките прилози на Нацрт-Планот и Предлог-Планот. Потоа, направена е промена во правец на бришење на новопроектираната улица 1 заедно со паркинг просторот (непознат број на паркинг места), кај КП.744/12, КП.744/11 и КП.744/10 прифатено е додавање на потпокривен простор, кај градежните парцели 12.1 и 1.7 е прифатена забелешка освен трговски центар да има и станбен простор, направено е и спојување на градежните парцели 8.1.1 и 8.1.2 и многу други промени.

Дека планот претрпел промени во поголем обем, како резултат на спроведената јавна анкета произлегува и од споредбата на нумеричките податоци содржани во членот 2-делот „вкупен плански опфат“ од Нацрт-Одлуката донесена на 27 ноември 2007 година и оспорената одлука донесена на 2 февруари 2009 година. Така максималната површина на парцели во Нацрт-Одлуката е 180.189.00 м², а во оспорената одлука 183.863.00 м² (зголемување за 3.674.00 м²), вкупната површина предвидена за градба во Нацрт-Одлуката е 62.808.00 м², а во оспорената одлука е 58.450 м² (намалување за 4.358.00 м²), бруто развиената површина во Нацрт-Одлуката е 392.735.00 м², а во оспорената одлука е 445.654.00 м² (зголемување за 52.919.00 м²), височината до венец во двете одлуки е определено да се движи од П до П+18 ката, а видно од двете одлуки е дека највисоките објекти имаат 8 ката и подпокрив. Исто така, бројот на паркин места во Нацрт-Одлуката е определен на 5698, а во оспорената одлука на 5692 или за 6 парконг места помалку, иако очигледно е дека катноста на голем број станбени објекти се зголемила, а тоа би барало според членот 59 од Правилникот за стандарди и нормативи за урбанистичкото планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.78/06, 140/07, 12/09, 93/09, 52/10 и 62/10) бројот на паркинг местата да биде поголем број, а не помал. Поточно, зголемената катност на објектите неминовно морала да доведе и до зголемен број на паркин места како што предвидува членот 59 од Правилникот, односно да се испланираат 1 до 2 паркинг места за новите станбени и деловни површини во зависност од квадратурата на становите и другите објекти и нивната локација, но

тоа не произлегува од бројот на паркинг местата според оспорената одлука (намален број за 6).

Од изнесената правна и фактичка состојба произлегува дека оспорената Одлука може да се стави под сомнение по однос на нејзината согласност со членот 24 став 9 од Законот за просторното и урбанистичкото планирање, а како направената анализа и изнесената фактичка и правна состојба укажуваат на промена на планот како резултат на спроведената јавна анкета, која промена ја наметнала потребата Комисијата од членот 24 став 6 од Законот да му предложи на градоначалникот спроведување на нова јавна анкета, кое нешто во овој случај не е направено.

Имајќи го предвид сето наведено Судот оцени дека има услови за донесување на решение согласно членот 27 од Деловникот, а како би се спречило настанување на тешко отстранливи последици.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.182/2011)

101.

У.бр.201/2011

- Постапка за донесување на ДУП

- Procedure to adopt DUP

- Оспорената Одлука е донесена во целост во постапка како што е предвидено со одредбите од Законот за просторното и урбанистичкото планирање, односно дека истата не може да се доведе под сомнение по однос на нејзината согласност Уставот и со членот 24 став 10 од Законот за просторно и урбанистичко планирање.

- The contested Decision was made entirely in a procedure as stipulated in the provisions of the Law on Spatial and Urban Planning, that is, the same may not be questioned in terms of its accordance with the Constitution and Article 24 paragraph 10 of the Law on Spatial and Urban Planning.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 декември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на законитоста на Одлуката за донесување на ДУП за дел од блок 8.1 опфат 2 општина Охрид 2010-2015 година, број 07-1764/14 од 26 мај 2011 година, донесена од Советот на општина Охрид, објавена во „Службен гласник на општина Охрид“ бр.5/2011.

2. Методи Наумоски од Охрид на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, оспорената одлука не била во согласност со Законот за просторното и урбанистичко планирање, од причина што со донесувањето на истата не бил почитуван темелниот принцип на урбанистичкото планирање - учеството на граѓаните во процесот на планирањето на просторот со што бил повреден член 24 од Законот. Имено, во фазата на донесување на оспорената одлука, според иницијативата, граѓаните не биле известени за одржување на јавната анкета и јавната презентација, со што им било ускратено правото за давање на нивни сугестии и забелешки по однос на нацрт-планот.

Поради наведеното, се бара Судот да поведе постапка за оценување на законитоста на оспорената одлука.

3. Судот на седницата утврди дека според оспорената Одлука со овој урбанистички план се опфаќа простор со површина од 6,85 ха. Просторот на планскиот опфат по Деталниот урбанистички план за дел од блок 8.1 опфат 2 општина Охрид 2010-2015 година е опфат на границите: Бул. „Туристичка“, „АСНОМ“, Ул. „Никола Карев“ и Новопроектирана улица 2. Деталниот урбанистички план за дел од блок 8.1 опфат 2 општина Охрид 2010-2015 година, изработен од „ПОЛОГПРОЕКТ-ПРО“ доо Гостивар со технички број 04/09 содржи: планиран развој - текстуален дел и графички прилог и документациона основа со текстуален дел и графички прилози. Деталниот урбанистички план за дел од блок 8.1 опфат 2 општина Охрид 2010-2015 година, се заверува со потпис и печат на претседателот на Советот на општина Охрид. Деталниот урбанистички план за дел од блок 8.1 опфат 2 општина Охрид 2010-2015 година се чува, слелди и реализира во Секторот за урбанизам, заштита на животна средина и комунален развој. Оваа одлука влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен гласник на општина Охрид“.

3. Во текот на претходната постапка, Судот ја утврди следната фактичка состојба:

Нацрт-Деталниот урбанистички план за 438. УБ 8.1 опфат 2 општина Охрид е изработен од Друштвото за просторно и урбанистичко планирање „Полог проект - Про ДОО“ Гостивар со тех.бр.04/09 од февруари 2009 година.

На Нацрт-планот била изработена Стручна ревизија од Друштвото за планирање, проектирање и инженеринг „Тајфа План“ ДОО Скопје од јули 2009 година, во која има забелешки и сугестии кои треба да се вградат во планот.

Изготвувачот на планот во одговорот на ревизијата од август 2009 година ги прифатил забелешките.

Со Одлука бр.07-2830/20 од 11 ноември 2009 година, Советот на општина Охрид го утврдил нацрт-планот.

За организирање на јавната презентација и јавната анкета во траење од 15 дена на Нацрт-планот, градоначалникот на општина Охрид донел Одлука број 09-316/10 од 18 ноември 2009 година и за таа цел е подготвено соопштение од 18 ноември 2009 година дека ќе се организира јавна анкета за нацрт-планот во периодот од 20 ноември 2009 година, а јавната презентација била закажана за 24

ноември 2009 година во 10.00 часот во големата сала на општина Охрид.

Соопштението било објавено во дневниот весник „Нова Македонија“ на 20 ноември 2009 година, како и тоа дека на фреквенцијата на Радио Охрид била емитувана Објавата на Нацрт ДУП и истовремено јавноста била информирана за Јавната анкета и јавната презентација по Нацрт-планот.

Од извештајот за спроведената јавна анкета и јавна презентација бр.09-316/15 од 23 март 2010 година се констатира дека биле дадени забелешки и сугестии кои видно од Известувањето за постапување по извештајот од спроведената јавна анкета и јавна презентација прифатени се пет анкетни листови, пет се делумно прифатени и шест се неприфатени анкетни листови. Во предлогот планот било постапено според образложението во извештајот, односно прифатените и делумно прифатените забелешки се вградени во планот.

Барањето за давање согласност на Предлог-планот е упатено до Министерството за транспорт и врски на 25 јануари 2011 година под бр.09-80/2.

Министерството за транспорт и врски со акт бр.16-200/3 од 15 март 2011 година, дало согласност на Предлог Деталниот урбанистички план.

Министерството за култура - Управа за заштита на културното наследство - Скопје, до општина Охрид достави мислење по ДУП за дел УБ 8.1 опфат 2, Охрид, во кое се констатира дека во рамките на опфатот на урбанистичкиот план не постои регистрирано, ниту пак евидентирано културно наследство.

На 26 мај 2011 година Советот на општина Охрид, ја донел оспорената Одлука за донесување на ДУП за дел од Блок 8.1 опфат 2, општина Охрид 2010-2015 година која одлука е објавена во „Службен гласник на општина Охрид“ бр.5/2011).

4. Според член 8 став 1 алинеја 10 од Уставот на Република Македонија, покрај другите темелни вредности на уставниот поредок на Републиката е и уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и на природата.

Системот на просторното и урбанистичкото планирање, видовите и содржината на плановите, изработувањето и постапката за донесувањето на плановите, како и другите прашања од областа на просторното и урбанистичкото планирање се уредени со Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на Република Македонија" 51/2005, 137/2007, 151/2007, 91/2009, 124/2010, 18/2011 и 53/2011).

Во членот 3 од наведениот закон е утврдено дека изработувањето, донесувањето и спроведувањето на Просторниот план на Република Македонија и на урбанистичките планови се работи од јавен интерес.

Видовите и содржината на плановите, како и постапката за нивно изработување и донесување се уредени во посебен дел од Законот означен и насловен со "II. Планирање на просторот", кој ги опфаќа членовите од 7 до 48.

Согласно член 11 ставовите 1 и 2 од Законот, детален урбанистички план, за каков што се работи во конкретниот случај, се донесува за плански опфат за кој е донесен генерален урбанистички план. Деталниот урбанистички план содржи текстуален дел и графички приказ на планските решенија на опфатот, како и нумерички дел со билансни показатели за планскиот опфат и за инфраструктурата.

Според ставот 3 од овој член од Законот, графичките прикази на планот одржат: граница на планскиот опфат, регулациони линии, парцелација на градежното земјиште, површини за градење на градби определени со градежни линии, максимална висина на градбата изразена во метри до венец, намена на земјиштето и градбите, планско решение на секундарната сообраќајна мрежа со нивелманско решение и плански решенија на сите секундарни комунални и телекомуникациски инфраструктури.

Според ставот 4 од овој член од Законот, текстуалниот дел од планот содржи: општи услови за изградба, развој и користење на земјиштето и градбите, посебни услови за изградба на поединечни градежни парцели, податоци за сообраќајните, комуналните и телекомуникациските инфраструктури и други параметри.

Според член 17 став 1 од Законот, за изработување на плановите од членот 7 точка 2 на овој закон, општините и градот

Скопје донесуваат годишна Програма. Според ставот 2 од истиот член од Законот, програмата од ставот 1 на овој член општините и градот Скопје ја доставуваат до органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредувањето на просторот и задолжително ја објавуваат во јавните гласила.

Според одредбата од членот 21 став 1 од Законот, плановите од членот 7 на овој закон се изработуваат во две фази, односно како нацрт на план и предлог на план. На нацртот на плановите, согласно членот 21 од Законот се врши стручна ревизија со која се утврдува дека плановите се изработени во согласност со одредбите на овој закон, прописите донесени врз основа на овој закон и друг закон. Стручна ревизија на плановите од член 7 точка 2 на овој закон финансирани од буџетот на општината и буџетот на градот Скопје врши овластено правно лице од член 18 став 1 на овој закон, определено од градоначалникот на општината или на градот Скопје. Согласно став 5 на овој член, забелешките од стручната ревизија се вградуваат во нацртот на планот, а изработувачот на планот задолжително дава извештај за постапувањето по забелешките на стручната ревизија до органот надлежен за донесување на планот. Стручната ревизија и извештајот за постапување по забелешките од стручната ревизија се составен дел на планот.

Во член 24 од Законот, се утврдува дека по нацртот на деталниот урбанистички план, урбанистичкиот план за село и урбанистичкиот план вон населено место, општината спроведува јавна презентација и јавна анкета (став 1). Организирањето на јавната презентација и јавната анкета на плановите од став 1 на овој член го врши градоначалникот на општината, по утврдување на нацртот на планот од страна на советот за кој претходно е добиено мислење од органот на државната управа надлежен за работите од областа на уредување на просторот (став 2). За спроведената јавна презентација и јавна анкета се изработува извештај (став 3). Јавната презентација и јавната анкета од ставот 1 на овој член се спроведува со излагање на планот на јавно место кое се наоѓа во кругот на месната самоуправа. Јавната анкета трае најмалку десет работни дена, во кој рок заинтересираните граѓани и правни лица од конкретното подрачје опфатено со планот можат да достават забелешки, предлози и мислења на анкетни листови (став 4). Јавната презентација е стручно презентирање на планот и се организира во простории и време што ќе го определи градоначалникот на општината (став 5).

Според член 24 став 6 од Законот, извештај од јавната анкета со образложение за прифатените и неприфатените забелешки за плановите од ставот 1 на овој член, изработува стручна комисија формирана од градоначалникот на општината, која е составена од три члена, и тоа: носителот на изработка на планот, одговорно лице од општинската администрација надлежно за урбанистичко планирање и истакнат научен и стручен работник од областа на урбанистичкото планирање. Според став 7 на овој член од Законот, извештајот е составен дел на одлуката за донесување на предлогот на планот, а согласно ставот 8, врз основа на извештајот, комисијата е должна писмено да го извести секое лице кое поднело анкетен лист со образложение за прифаќање или неприфаќање на неговите забелешки или предлози.

Во членот 24 став 10 од Законот утврдено е дека времето и местото каде ќе биде изложен планот и спроведувањето на јавната презентација и јавната анкета, задолжително се објавува со сопштение во јавните гласила. Сопштението задолжително ги содржи податоците, местоположба и површина на опфатот на планот.

Според член 25 став 1 од Законот, на плановите од членот 7 точка 2 на овој закон, изработени во форма на нацрт на план се дава мислење од органот на државната управа надлежен за работите од областа на уредувањето на просторот, заради согледување на степенот на усогласеноста на плановите со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон. Во ставот 2 на овој член од Законот утврдено е дека на плановите изработени во форма на предлог на план се дава согласност од органот на државната управа надлежен за работите од областа на уредувањето на просторот, со која се потврдува дека плановите се изработени согласно со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

Согласно ставот 3 на член 25 од Законот мислењето од ставот 1 и согласноста од ставот 2 на овој член се дава во рок од 15 работни дена од денот на поднесувањето на барањето од страна на доносителот на планот. Доколку надлежниот орган за издавање на мислењето и согласноста не одговори во наведениот рок ќе се смета дека мислењето и согласноста се издадени. Според ставот 5 на истиот член по добивањето на согласноста од ставот 2 на овој член, планот се доставува до надлежниот орган за донесување.

Според членот 26 став 7 урбанистичките планови од членот 7 точка 2 алинеи 2, 3 и 4, како предлози на планови се доставуваат во рок од шест месеца од добивање на мислењето од членот 25 став 1 на овој закон до органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредување на просторот заради добивање на согласност. Урбанистичките планови од членот 7 точка 2 алинеја 1 од овој закон се доставуваат во рок од 12 месеца од добивањето на мислењето од членот 25 став 1 на овој закон до органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредување на просторот. Доколку плановите не се достават во утврдениот рок, органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредување на просторот, ќе и укаже на општината дека е должна постапката за нивно донесување да ја повтори согласно со овој закон.

Тргувајќи од наведените законски одредби во контекст на доставената документација и утврдената фактичка состојба, се утврди дека во текот на донесувањето на оспорениот детален урбанистички план биле испочитувани сите фази на постапката предвидени во важечкиот Закон за просторно и урбанистичко планирање. Од овие причини Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорената одлука со одредбите на Уставот на Република Македонија и Законот за просторно и урбанистичко планирање.

Во врска со конкретните наводи во иницијативата дека Одлуката била спротивна на член 24 став 10 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, односно дека при донесување на планот не била во целост запазена постапката за информирање на граѓаните, од доставената документација и утврдената фактичка состојба, се констатира дека Соопштението за одржување на јавна презентација и јавна анкета за оспорениот детален урбанистички план било објавено во дневниот весник „Нова Македонија“ од 20 ноември 2009 година, кој весник излегува на територијата на целата Република, како и од објавата во Радио Охрид, така што граѓаните имале можност да се информираат за тоа каде и кога можат да извршат увид и да добијат информации за планот, како и да достават предлози и забелешки на истиот. Оттука неосновани се наводите на подносителот на иницијативата дека лицата кои живеат на територијата на општина Охрид не биле запознаени дека се врши измена на деталниот урбанистички план, со што според Судот не се сторени повреди на Законот за просторно и урбанистичко планирање.

Понатаму, според Судот, ирелевантни се наводите во иницијативата за намалување на квалитетот и вредноста на становите, намалувањето на паркинг просторот, како и другите причини наведени во иницијативата, односно намената на објектите предвидени во оспорениот план, од причина што овие забелешки се однесуваат на содржината на деталниот урбанистички план, кое што прашање е од технички карактер и не се однесува на правните аспекти на постапката за донесување на планот. Оценката на стручно-техничките прашања и аспекти на планот излегува од границите на надлежноста на Уставниот суд кој ја цени само постапката за донесување на урбанистичкиот план, а не неговата содржина.

Од изнесената правна и фактичка состојба произлегува дека оспорената Одлука е донесена во целост во постапка како што е предвидено со одредбите од Законот за просторното и урбанистичкото планирање, односно дека истата не може да се доведе под сомнение по однос на нејзината согласност Уставот и со членот 24 став 10 од Законот за просторно и урбанистичко планирање.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.201/2011)

12. Сообраќај и врски

12. *Transport and communications*

102.

У.бр.68/2010

- Утврдување на факти во врска со прекршоци пропишани со закон

- Establishment of facts regarding minor offences stipulated by law

- Униформиран полициски службеник како припадник на орган на државна управа може да утврдува факти во врска со прекршоци пропишани со закон и да издава платен налог со определена содржина ако прекршителот го признава прекршокот, а во случај на спор околу фактите одлучува суд.

- A uniformed police servant as a member of a body of state administration may establish facts in connection with minor offences stipulated by law and issue a payment order with certain content if the offended admits the minor offence, and a court decides in case of a dispute over the facts.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 13 јули 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 38 ставовите 5-10, член 194 став 6 и член 370 од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата („Службен весник на Република Македонија“ бр.54/2007, 86/2008, 98/2008, 64/2009, 161/2009, 36/2011 и 51/2011).

2. Даниел Георгиевски од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означени во точка 1 од ова решение.

Во врска со оспорениот член 38 ставовите 5-10 и оспорениот член 194 став 6 од Законот, подносителот на иницијативата најнапред укажува дека членот 38 став 4 и членот 194 став 3 од Законот определувале обврска за возачите односно за учесниците во сообраќајот да ги почитуваат сообраќајните знаци и непочитувањето на сообраќајните знаци го утврдувале за прекршок. Но, оспорените законски одредби (членот 38 ставовите 5-10 и членот 194 став 6) овозможувале за ист прекршок според смислата и содржината-непочитувањето на сообраќајните знаци, да постојат две различни санкции, со што се давала слобода на органот надлежен за покренување на прекршочната постапка субјективно да ги квалификува прекршоците во смисла дали ќе ги подведе под член 38 став 4 од Законот и со тоа на прекршителот да му се изрекла построга санкција според ставовите 5-10 од тој член на Законот или прекршокот ќе го подведе под член 194 став 3 од Законот и со тоа на прекршителот ќе му овозможел да му се изрече поблага санкција според ставот 6 од тој член на Законот. Наместо тоа, законите требало прецизно да ги утврдат прекршоците и во зависност од степенот и тежината на прекршокот да ги утврдат висините на глобите. При таква состојба, оспорените законски одредби го нарушувале принципот на еднаквост на граѓаните пред законите и создавале правна несигурност и конфузија, со што ја нарушувале и темелната вредност владеење на правото.

Во однос на член 370 од Законот, подносителот на иницијативата смета дека униформираниот службеник на полицијата не бил прекршочен орган и поради тоа не можел да прогласува некое лице за виновно, ниту да му издава платен налог, па ни да го присилува лицето да го потпише платниот налог, поради што оспорените законски одредби не биле во согласност со член 13 и со Амандман XX на Уставот. Покрај тоа, таквото постапување на униформираниот службеник на полицијата го ускратувало правото на жалба, поради што членот 370 од Законот не бил во согласност и со член 15 од Уставот. Исто така, оспорената законска одредба ја доведувала во прашање и темелната вредност владеење на правото, како и еднаквоста на граѓаните пред законот, со оглед дека висината на глобата зависела од временскиот рок на плаќање а не од тежината на прекршокот и со оглед дека граѓаните што имале пари можеле

веднаш да ја платат глобата во износ од $\frac{1}{2}$ од предвидената глоба а оние што немале пари веднаш да ја платат глобата морале да платат полн износ на глобата.

3.а) Судот на седницата утврди дека во член 38 од Законот се определува дека на јавен пат во населено место возачот не смее со возилото да се движи со брзина поголема од 60 километри/час, односно со брзина поголема од брзината дозволена со поставениот сообраќаен знак за целото населено место или за негов дел (став 1); По исклучок од ставот 1 од овој член, на јавен пат во населено место чии сообраќајно-технички елементи тоа го овозможуваат, може со сообраќаен знак да се дозволи движење со возило и со брзина поголема од 60 километри/час (став 2); На јавен пат надвор од населено место возачот не смее со возилото да се движи со брзина поголема од: 130 километри/час на автопат; 110 километри/час на пат резервиран за сообраќај на моторни возила и 80 километри/час на други патишта (став 3); На патот надвор од населено место возачот не смее со возилото да се движи со брзина поголема од брзината определена со сообраќајниот знак поставен на патот (став 4).

Според оспорениот став 5 од член 38 на Законот, „Глоба во износ од 300 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на возачот кој во населено место се движи со брзина поголема од 30 километри/час над дозволената брзина и кој постапува спротивно на одредбите од ставовите 1 и 2 на овој член. Покрај утврдениот износ на глоба, на возачот ќе му се изрече и прекршочна санкција забрана за управување со моторно возило од три до 12 месеца, под услови и на начин утврдени со закон.“

Во оспорениот став 6 од истиот член на Законот се определува дека „Глоба во износ од 45 евра во денарска противвредност во мандатна постапка ќе му се изрече, односно ќе му се регистрираат 25 негативни бода согласно со одредбите на овој закон, на возачот кој во населено место се движи со брзина поголема од 10 до 30 километри/час над дозволената брзина и кој постапува спротивно на одредбите од ставовите 1 и 2 на овој член.“

Со оспорениот став 7 од истиот член на Законот се предвидува дека „Глоба во износ од 20 евра во денарска противвредност во мандатна постапка ќе му се изрече, односно ќе му се регистрираат 10 негативни бода согласно со одредбите на овој закон, на возачот кој постапува спротивно на одредбите од ставовите

1 и 2 на овој член и на возач кој во населено место се движи со брзина поголема до 10 километри/час над дозволената брзина.“

Според оспорениот став 8 од истиот член на Законот, „Глоба во износ од 300 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на возач кој надвор од населено место се движи со брзина поголема од 50 километри/час над дозволената брзина и кој постапува спротивно на одредбите од ставовите 3 и 4 на овој член. Покрај утврдениот износ на глоба, на возачот ќе му се изрече и прекршочна санкција забрана за управување со моторно возило од три до 12 месеца, под услови и на начин утврдени со закон.“

Во оспорениот став 9 од истиот член на Законот се определува дека „Глоба во износ од 45 евра во денарска противвредност во мандатна постапка ќе му се изрече, односно ќе му се регистрираат 25 негативни бода согласно со одредбите на овој закон, на возачот кој надвор од населено место се движи со брзина поголема од 30 до 50 километри/час над дозволената брзина и кој постапува спротивно на одредбите од ставовите 3 и 4 на овој член.“

Со оспорениот став 10 од истиот член на Законот се предвидува дека „Глоба во износ од 20 евра во денарска противвредност во мандатна постапка ќе му се изрече, односно ќе му се регистрираат 10 негативни бода согласно со одредбите на овој закон, на возачот кој постапува спротивно на одредбите од ставовите 3 и 4 на овој член, односно на возачот кој надвор од населено место се движи со брзина поголема до 30 километри/час над дозволената брзина.“

Во член 194 од Законот се определува дека јавните патишта се обележуваат со пропишани сообраќајни знаци со кои на учесниците во сообраќајот им се соопштуваат ограничувања, забрани и обврски (став 1); Со сообраќајни знаци се обележуваат и опасностите од привремен карактер (став 2); Учесниците во сообраќајот се должни да се придржуваат кон ограничувањата, забраните и обврските изразени со поставените сообраќајни знаци (став 3); На правното лице надлежно за одржување на патот кое постапува спротивно на одредбите од ставовите 1 и 2 на овој член ќе му се изрече глоба во износ од 520 до 1.350 евра во денарска противвредност (став 4); За прекршокот од ставот 4 на овој член глоба во износ од 330 евра во динарска противвредност ќе му се изрече и на одговорното лице во правното лице (став 5).

Според оспорениот став 6 од истиот член на Законот, „Глоба во износ од 25 евра во денарска противвредност во мандатна постапка ќе му се изрече, односно ќе му се регистрираат 15 негативни бода согласно со одредбите на овој закон, на учесник во сообраќајот кој постапува спротивно на одредбата од ставот 3 на овој член.“

б) Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е владеењето на правото.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба (став 1). Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви (став 2).

Од изнесените уставни одредби произлегува дека владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија. Уставот, исто така, определува дека граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба, како и дека граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Од содржината на членот 38 од Законот произлегува дека со него се определува ограничување на брзината на движењето на возилата на јавен пат и тоа (1) во населено место (до 60 километар/час или со поголема брзина определена со сообраќаен знак-ставовите 1 и 2) и (2) надвор од населено место (до 130 километри/час на автопат, до 110 километри/час на пат за моторни возила и до 80 километри/час на други патишта или со брзина не поголема од определената со сообраќаен знак-ставовите 3 и 4), при што во оспорените ставови 5, 6 и 7 се утврдува глобата и санкцијата за движење во населено место со брзина поголема од 60 километри/час односно над брзината определена со сообраќаен знак (за брзина над 30 километри/час од дозволената, глоба од 300 евра и прекршочна санкција-забрана за управување со моторно возило од 3 до 12 месеци-став 5; за брзина од 10-30 километри/час над дозволената, глоба од 45 евра и 25 негативни поени-став 6; за брзина до 10 километри/час над дозволената глоба од 20 евра и 10 негативни поени-став 7), а во оспорените ставови 8, 9 и 10 се утврдува глобата и

санкцијата за движење надвор од населено место со брзина поголема од 130, 110 односно 80 километри/час односно над брзината определена со сообраќаен знак (за брзина над 50 километри/час над дозволената, глоба од 300 евра и прекршочна санкција-забрана за управување со моторно возило од 3 до 12 месеци-став 8; за брзина од 30-50 километри/час над дозволената, глоба од 45 евра и 25 негативни поени; за брзина до 30 километри/час над дозволената, глоба од 20 евра и 10 негативни поени-став 10).

Од содржината на членот 194 од Законот произлегува дека со него се уредуваат прашања во врска со други сообраќајни знаци (не за брзината) со кои се соопштуваат ограничувања, забрани и обврски (опасности од привремен карактер-став 2), при што во став 3 од овој член на Законот се определува дека учесниците во сообраќајот се должни да се придржуваат до поставените сообраќајни знаци, а според оспорениот став 6 непридржувањето до овие сообраќајни знаци предизвикува глоба од 25 евра и 15 негативни поени.

Со други зборови, Судот смета дека оспорените законски одредби уредуваат различна материја во врска со сообраќајните знаци, при што со нив се определуваат различни глоби и санкции за различни прекршувања на ограничувањата утврдени со Законот.

Имајќи го предвид изнесеното, Судот оцени дека оспорениот член 38 ставовите 5-10 и оспорениот член 194 став 6 од Законот се во согласност со член 8 став 1 алинеја 3 и со член 9 од Уставот со оглед дека обезбедуваат владеење на правото и еднаквост на граѓаните пред Уставот и законите.

4.а) Судот на седницата, исто така, утврди дека во оспорениот член 370 став 1 од Законот се определува дека: „Ако сторителот на прекршоците од членовите 3 став 3; 6 став 4; 7 став 4; 8 ставови 3 и 4; 11 став 5; 12 став 7; 13 став 7; 17 ставови 5, 6 и 7; 18 став 2; 19 став 5; 20 став 7; 21 ставови 6 и 8; 25 став 4; 31 став 5; 33 ставови 5 и 6; 38 ставови 5 и 8; 40 став 5; 42 став 7; 44 став 5; 50 став 5; 51 став 3; 52 став 4; 55 став 3; 57 став 2; 58 став 3; 59 став 2; 66 ставови 3 и 4; 75 став 3; 77 став 3; 81 став 3; 127 став 4; 130 став 2; 131 став 2; 132 став 2; 133 став 4; 136 став 3; 137 став 6; 141 став 2; 143 став 7; 144 ставови 7, 9 и 10; 145 став 2; 146 став 3; 147 ставови 5 и 7; 148 ставови 7 и 8; 149 ставови 3 и 4; 155 став 3; 156 став 6; 157 став 5; 169 став 5; 172 став 5; 173 став 2; 180 став 9; 181 став 4; 184 став 5; 186 став 6; 187 став 5; 197 став 5; 198 став 4; 201 став 3; 206

став 3; 217 став 7; 218 став 4; 221 ставови 4 и 5; 222 став 3; 223 став 4; 224 ставови 4 и 5; 225 став 5; 227 став 6; 230 став 7; 231 став 6; 232 став 4; 233 став 5; 234 ставови 6, 7, 8 и 9; 235 став 7; 236 став 3; 237 став 4; 238 став 2; 239 став 2; 240 став 5; 244 став 8; 251 став 7; 253 став 4; 256 ставови 4 и 5; 257 став 9; 291 став 3; 298 став 5; 302 став 10; 303 став 8; 306 став 2; 311 став 4; 313 ставови 8 и 9; 314 ставови 15 и 16; 315 став 7; 316 став 6; 317 став 5; 319 став 8; 380 став 5; 383 став 4; 384 став 5; 386 ставови 3 и 4; 389 ставови 3 и 4; 390 ставови 5 и 6; 392 став 4; 394 став 2 и 395 став 3 на овој закон, го признае сторениот прекршок согласно со одредбите на овој закон или ако униформираниот полициски службеник го утврди лично или со употреба на соодветни технички средства и направи пропишани согласно со закон, ќе му издаде на сторителот платен налог заради наплата на глобата предвидена за прекршокот.“

Според оспорениот став 2 од истиот член на Законот, платниот налог од ставот 1 на овој член содржи: лично име, единствен матичен број и адреса на живеење на сторителот на прекршокот, а ако се работи за странец и број на патната исправа и назив на државата чиј државјанин е; податоци за вработување на сторителот, односно назив, седиште и даночен број на правното лице; место и време на сторување на прекршокот; правна квалификација на прекршокот, износ на предвидената глоба; број на сметката за плаќање на глобата и правна поука.

Со оспорениот став 3 од истиот член на Законот се определува дека со потписот на платниот налог од ставот 1 на овој член сторителот на прекршоците од ставот 1 на овој член се смета дека се согласува да ја плати предвидената глоба.

Во оспорениот став 4 од истиот член на Законот се предвидува дека сторителот на прекршоците од ставот 1 на овој член е должен да ја плати глобата во рок од осум дена од денот на приемот на платниот налог, на соодветна уплатна сметка во рамките на Трезорската сметка означена во платниот налог. Сторителот кој ќе ја плати глобата во тој рок, ќе плати само половина од изречената глоба за сторениот прекршок.

Според оспорениот став 5 од истиот член на Законот, ако сторителот на прекршоците од ставот 1 на овој член не ја плати глобата во рокот определен во ставот 4 на овој закон, униформираниот полициски службеник ќе поднесе барање за поведување на прекршочна постапка до надлежниот суд.

б) Според член 13 став 1 од Уставот, лицето обвинето за казниво дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука.

Според точка 1 од Амандман XX на Уставот на Република Македонија, за прекршоци определени со закон, санкција може да изрече орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања (став 1). Против конечна одлука за прекршок се гарантира судска заштита под услови и постапка уредени со закон (став 2).

Според точка 1 став 2 од Амандман XXI на Уставот на Република Македонија, правото на жалба или друг вид на правна заштита против поединечни правни акти донесени во постапка во прв степен пред орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања се уредува со закон.

Од изнесените уставни одредби произлегува дека органите на државната управа имаат овластување да изрекуваат санкции за прекршоци определени со закон, дека против поединечни правни акти донесени во постапка во прв степен пред орган на државната управа граѓанинот има право на жалба според постапката уредена со закон, дека се гарантира судска заштита против конечна одлука за прекршок и лицето обвинето за казниво дело се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука.

Со член 370 од Законот се уредува ситуација кога (1) сторителот на прекршокот ќе го признае прекршокот или кога (2) униформираниот полициски службеник ќе утврди лично или со помош на технички помагала постоење на прекршок (став 1), па во тие ситуации се издава платен налог со определена содржина (став 2), се потпишува од сторителот на прекршокот (став 3), се определува обврска за сторителот на прекршокот во рок од осум дена да ја плати глобата во висина од $\frac{1}{2}$ од глобата пропишана за тој прекршок (став 4), а неплаќањето на глобата во наведениот рок предизвикува униформираниот полициски службеник да поднесе барање за поведување на прекршочна постапка пред надлежен суд (став 5). Со други зборови, Судот смета дека оваа законска одредба ги уредува неспорните ситуации односно ја уредува материјата пред да се поднесе барање за поведување на прекршочна постапка пред надлежен суд.

Имајќи го предвид таквото значење на оспорената законска одредба, при што не се доведуваат во прашање уставно загарантираните права на граѓанинот (граѓанинот може да оспори некој факт пред униформираниот полициски службеник; да не потпише платен налог и со тоа да не се согласи со оцената на униформираниот полициски службеник дека сторил прекршок; во постапката пред надлежен суд, по барањето за поведување на прекршочна постапка поднесено од униформираниот полициски службеник, може да ги изнесува своите аргументи, при што има право на жалба до второстепениот суд), Судот утврди дека членот 370 од Законот е во согласност со наведените уставни одредби.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У бр.68/2010)

103.

У.бр.3/2011

- Посебни мерки на безбедност при превозот на опасни материи во внатрешниот превоз, како и при увоз, извоз или транзит

- Special security measures in the transport of dangerous matters in internal transport, and in import, export or transit

- Трошоците сторени по однос на преземените посебни мерки на безбедност при превозот на опасни материи во внатрешниот превоз, како и при увоз, извоз или транзит не можат да бидат на товар на даночните обврзници, односно Буџетот на Република Македонија, нивното определување во Законот паднат на товар на правните лица во чиј интерес и потреби во

работењето се врши превозот, е во согласност со Уставот на Република Македонија.

- The costs incurred with regard to the special security measures taken in the transport of dangerous matters in internal transport, and in import, export or transit may not be borne by the taxpayers, that is, the Budget of the Republic of Macedonia, their determination in the Law to be borne by the legal entities in whose interest and needs in the work the transport is made is in accordance with the Constitution of the Republic of Macedonia.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 9 март 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 44 од Законот за превоз на опасни материи во патниот и железничкиот сообраќај („Службен весник на Република Македонија“ бр.92/2007, 161/2009 и 17/2011).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, не постоела уставно-правна логика за егзистирање на оваа законска одредба, затоа што истата не била во согласност со темелната вредност на уставниот поредок на Република Македонија - владеењето на правото од член 8 став 1 алинеја 3 и член 51 од Уставот. Ова од причина што обврската на Министерството за внатрешни работи дадена во оспорената законска одредба била негова работна обврска која спаѓала во доменот на надлежноста на органот и за чие извршување полицајците добивале надомест во вид на плата за извршени работи. Оттука, оваа функција претставувала важна државна службена функција, а не трговска дејност за која се наплатувала услугата. На

тој начин, според иницијативата, не се обезбедувала еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот.

Во оспорената законска одредба, не било предвидено од што ќе зависи висината на трошоците на посебните мерки за безбедност и врз основа на кои критериуми и параметри ќе се утврдувало. Оттука, оспорената одредба била непотполна, непрецизна и нејасна, поради што се повредувале член 8 став 1 алинеи 3 и 7, член 51, член 55 и Амандманот XXI од Уставот, поради што се предлага нејзино поништување. Истовремено, се предлага и изрекување на временна мерка, бидејќи со нејзино извршување би можеле да настанат тешко отстранливи последици за субјектите на пазарот.

3. Судот на седницата утврди дека според член 44 од Законот за превоз на опасни материи во патниот и железничкиот сообраќај, Министерството за внатрешни работи може, по потреба, да нареди преземање на посебни мерки за безбедност при превозот на определена експлозивна материја (правец на движење, придружба на испраќачот или на превозникот, полициска придружба и друго).

Трошоците на посебните мерки за безбедност од ставот 1 на овој член, во внатрешниот превоз на експлозивни материи, ги поднесува испраќачот на експлозивната материја, а при увоз, извоз или транзит на експлозивните материи, ги поднесува превозникот.

4. Согласно член 8 став 1 алинеи 3 и 7 од Уставот, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се владеенето на правото и слободата на пазарот и претприемништвото.

Во член 51 од Уставот е предвидено дека во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 55 од Уставот, се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото. Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот. Републиката презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот. Слободата на пазарот и претприемништвото можат да се ограничат со закон единствено заради одбраната на Републиката,

зачувувањето на природата, животната средина или здравјето на луѓето.

Согласно Амандман XXI од Уставот, со кој се заменува член 15 на Уставот на Република Македонија, се гарантира правото на жалба против одлука донесена во постапка во прв степен пред суд. Правото на жалба или друг вид на правна заштита против поединечни правни акти донесени во постапка во прв степен пред орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања се уредува со закон.

Со Законот за превоз на опасни материи во патниот и железничкиот сообраќај се уредуваат условите и начинот на вршење на превоз на опасни материи во внатрешниот и меѓународниот патен и железнички сообраќај, условите кои треба да ги исполнуваат амбалажата и превозните средства, должностите на лицата кои учествуваат во превозот на опасни материи, назначување на советник за безбедност, оспособување на лицата кои учествуваат во превозот на опасни материи, надлежностите на државните органи и надзор над спроведување на законот (член 1).

Глава VI од Законот, со наслов: „Посебни мерки за безбедност за превозот на определени видови опасни материи“, го регулира превозот на: 1. експлозивни материи; 2. гасови; 3. отровни и заразни материи и 5. радиоактивни материи.

Оспорениот член 44 е поместен во Глава VI, точка 1 од Законот.

Според член 41 од Законот, натоварот или истоварот на експлозивните материи надвор од кругот на правните лица што ги произведуваат тие материи или што ги држат за својата редовна дејност, може да се врши само на места што ќе ги определи Министерството за внатрешни работи.

Во членот 42 од овој закон, за внатрешниот и меѓународниот превоз на експлозивни материи потребно е одобрение. Одобрението од ставот 1 на овој член го издава Министерството за внатрешни работи. Формата, содржината и начинот на поднесување на барањето за одобрението од ставот 1 на овој член ги пропишува министерот за внатрешни работи во согласност со министерот за транспорт и врски.

Според член 43 став 1 од Законот, барањето за издавањето на одобрение за увоз, извоз или внатрешен превоз на експлозивните материји го поднесува испраќачот или примачот на експлозивната материја, регистриран во Република Македонија за промет со експлозивни материји. Ако експлозивните материји транзитираат преку територијата на Република Македонија, барањето за издавањето на одобрение за превоз може да биде поднесено и од превозникот или шпедитерот.

Од анализата на наведената уставна и законска регулатива, а во корелација со наводите истакнати во иницијативата Судот оцени дека во конкретниов случај не може да се доведе под сомнение оспорениот член 44 од Законот, по однос на членовите од Уставот на кој упатува иницијативата.

Имено, оспорениот член 44 од Законот предвидува дека во случаите кога Министерството за внатрешни работи ќе нареди преземање на посебни мерки за безбедност, при превозот на определена експлозивна материја, трошоците за преземените посебни мерки да ги поднесе испраќачот на експлозивната материја или, пак превозникот (во случај на увоз, извоз или транзит на експлозивните материји).

Опасни материји, во смисла на член 4 став 1 точка 2 од Законот, а во кои спаѓаат и експлозивните материји, се супстанции или производи за кои превозот е забранет или одобрен само под особено одредени околности, во согласност со прописите од членот 3 на овој закон.

Според член 3 од Законот за превоз на опасни материји, освен овој закон, се применуваат и одредбите од: 1) Европската спогодба за меѓународниот патен превоз на опасни материји (ADR) и 2) Конвенцијата за меѓународни железнички превози (COTIF), чиј составен дел е Правилникот за меѓународен превоз на опасни материји во железничкиот сообраќај (RID).

Тргувајќи од карактерот на експлозивните материји, како вид на опасна материја, Судот оцени дека, при транспортот на овој определен вид на опасни материји, право е на законодавецот да определи преземање на посебни мерки за обезбедување на слободно, непречено и безопасно превезување на истите, за што и говори Глава VI од Законот, поточно за безбедно и ефикасно регулирање на превозот на опасните материји, размена на податоци

со органи и институции чија дејност е од областа на транспортот, а со цел контрола на превозот во сите фази, заштита на животната средина и брза и компетентна интервенција во случај на незгода.

Токму поради специфичниот карактер на материите што се предмет на транспорт, законодавецот во Законот за превоз на опасни материи во патниот и железничкиот сообраќај, предвидел посебна Глава VII, со наслов: „Посебни мерки на безбедност за превозот на опасни материи по гранка на сообраќајот“ (членови 63 - 83) со кои децидно се регулира начинот на превезување, карактерот на возилата со кои се врши превозот, одобрение за превоз, поседување на посебни уреди, истите да имаат валиден сертификат за исправност за превоз на опасни материи. Во таа насока Министерството за транспорт и врски донесе Правилник за начинот на издавање на одземање на одобрението за превоз на опасни материи во патниот сообраќај („Службен весник на Република Македонија“ бр.162/2010).

Исто така, карактеристика за овој вид на транспорт е што возилата можат да бидат управувани само од возачи односно лица кои претходно се стручно оспособени за превоз на опасни материи, а што е регулирано со Правилникот за должностите, одговорностите и стручното оспособување на возачите за превоз на опасни материи, поблиските услови за правните лица кои вршат стручно оспособување и содржината и формата на образецот на сертификатот и уверението за стручно оспособување на возачите („Службен весник на Република Македонија“ бр.10/2008).

Од анализата на напред наведеното, Судот оцени дека неосновани се укажувањата во иницијативата дека оспорениот член 44 од Законот, не е во согласност со член 8 став 1 алинеи 3 и 7 и член 55 став 1 од Уставот. Ова од причина што во конкретниов случај нема дискреционо право на министерот за внатрешни работи по однос на определување на посебни мерки (полициска придружба), од причини што потребата и условите кога е потребно изрекување, односно определување на вакви посебни мерки се децидно определени и утврдени во Законот за меѓународен превоз на опасни материи во патниот и железничкиот сообраќај.

Имено, од анализата на целината на Законот, јасно произлегува дека Министерството за внатрешни работи не ги презема посебните мерки, (по своја иницијатива) туку во зависност од спецификите на определена експлозивна материја и особено од

видот и количината на експлозивната материја, се остава законска можност да се определи дали за определена експлозивна материја ќе се нареди преземање на некое од предвидените законски мерки на обезбедување на материите.

Подносителот во иницијативата тврди дека со оспорениот член од Законот се повредувал член 8 став 1 алинеја 7 и член 55 став 1 од Уставот, односно се повредувала загарантираната слобода на пазарот и претприемништвото, со што ќе се наметнувале материјални трошоци само на некои субјекти. Според Судот, не може да се прифати горенаведеното тврдење од причина што, слободата на пазарот и претприемништвото можат да се ограничат само со закон, доколку во прашање се доведува зачувувањето на природата, животната средина или здравјето на луѓето.

Според член 55 став 3 од Уставот, слободата на пазарот и претприемништвото можат да се ограничат со закон единствено заради одбрана на Републиката, зачувувањето на природата, животната средина или здравјето на луѓето.

Предвидените мерки на безбедност кои треба да се преземаат при превозот на експлозивни материји, според Судот, претставуваат ограничување на слободата на пазарот и претприемништвото, но истите се предвидени со закон и се однесуваат на превоз на определени експлозивни материји, кои по своите својства претставуваат опасност по природата, животната средина и здравјето на луѓето.

Ова, дотолку повеќе, што по однос на превозот на опасни материји, во Република Македонија освен одредбите од овој закон, се применуваат и одредбите од Европската спогодба за меѓународниот патен превоз на опасни материји (ADR), која со Одлука на Владата на Република Македонија за пристапување на Република Македонија кон Европската спогодба за меѓународен превоз на опасни материји во патниот сообраќај (ADR) од 1957 година, врз основа на член 45 од Законот за Влада на Република Македонија, а согласно член 5 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија, Република Македонија пристапи кон примена на истата, со задолжение за Министерството за односи со странство да изврши нотификација во депозитарот на Спогодбата.

По однос на тоа дали трошоците на посебните мерки за безбедност во внатрешниот превоз на експлозивни материји да ги

поднесува испраќачот на експлозивната материја, а при увоз, извоз или транзит на експлозивните материји, нив да ги поднесува превозникот, е во согласност со Уставот на Република Македонија, Судот смета дека ваквото законско решение не може да се доведе под сомнение по однос на Уставот. Ова од причина што, трошоците сторени по однос на преземените посебни мерки на безбедност при превозот на опасни материји во внатрешниот превоз, а и при увоз, извоз или транзит не може да бидат на товар на даночните обврзници во Република Македонија, односно буџетот на Република Македонија на што инсистира иницијативата, туку законодавецот правилно определува тоа да е обврска само и исклучиво на оние правни лица во чиј интерес и потреби во работењето се врши превозот.

Предвид на направената уставно-судска анализа Судот оцени дека оспорениот член 44 од Законот не може да се доведе под сомнение по однос на член 8 став 1 алинеи 3 и 7 и член 55 од Уставот.

5. Врз основа на наведеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски и д-р Гзиме Старова. (У.бр.3/2011)

104.

У.бр.32/2011

- Должности во случај на сообраќајна незгода

- Duties in case of a traffic accident

- Оспорените одредби предвидуваат поволно законско решение, кое не е на штета, туку е во интерес на граѓаните и учесниците во сообраќајот и овозможува брзо, ефикасно и економично решавање на сообраќајните незгоди со мала материјална штета без последици на

учесниците во сообраќајната незгода или трети лица, на начин кој овозможува лесно решавање на евентуалните последици од материјална природа преку осигурителната агенција со потпишување на образецот на Национално биро за осигурување на Република Македонија.

- Предвидувањето на поинаква постапка за надминување на незначителните последици од сообраќајна незгода под точно определени услови и начин, не е привилегија на одредена категорија сторители на сообраќајни прекршоци, со што се ставаат во нерамноправна положба останатите учесници во сообраќајот, туку претставува начин на решавање на неспорните ситуации кои резултирале со сообраќајна незгода од која е предизвикана мала материјална штета, без дополнителни последици по учесниците во сообраќајот, а во функција на непречено одвивање на сообраќајот, со што се постигнува позитивна цел во однос на останатите учесници во сообраќајот на патиштата воопшто.

- The contested provisions envisage favourable legal solution which is not to the detriment of, but in the interest of the citizens and participants in traffic and enables fast, efficient and economical resolution of traffic accidents with minor material damage without consequences for the participants in the traffic accident or third persons, in a manner that enables facilitated resolution of possible consequences of material nature through the insurance company by signing the form of the National Insurance Bureau of the Republic of Macedonia.

- The stipulation of a different procedure for overcoming the insignificant consequences from a traffic accident under specifically defined conditions and manner is not the privilege of certain category of traffic offenders thereby putting the other participants in the traffic in an unequal position, but is a manner of resolution of the undisputed situations which resulted in a traffic accident with minor material damage, without additional consequences for the participants in the traffic, and in the function of unobstructed traffic, therewith achieving a positive goal with regard to the other participants in the road traffic in general.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 4 мај 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 225 од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата („Службен весник на Република Македонија“ бр.54/2007, 86/2008, 98/2008, 64/2009, 161/2009 и 36/2011).

2. Љупчо Велковски од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 225 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, со одредбите од членот 225 од Законот се дозволувало сторителите на сообраќаен прекршок да можат меѓусебно да потпишат извештај за сообраќајна незгода со лицето на кое му предизвикале штета и да ја избегнат санкцијата за прекршокот, а наспроти ова, секој друг граѓанин кој ќе сторел други сообраќајни прекршоци со погрешно паркирање, неносење на сигурносен појас во возилото, возење без вклучени светла, не носење на возачки исправи и слично, со кои прекршоци никому не нанесувале штета, морале да плаќаат глоба на овластените службени лица. Поради тоа, оспорениот член 225 од Законот предизвикувал нееднакви права и обврски за учесниците во сообраќајот и граѓаните биле ставени во нерамноправна положба. Од овие причини членот 225 од Законот не бил во согласност со членот 8 став 1 алинеја 3, членот 9 и членот 51 став 1 од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата, во дел V, со одредбите од членовите 220-230, ги уредил прашањата за „Должности во случај на сообраќајна незгода“. Во членот 225 од овој закон, е предвидено:

(1) Возачите - учесници во сообраќајна незгода во која е предизвикана мала материјална штета, се должни веднаш да ги отстранат возилата од коловозот, да овозможат непречено одвивање

на сообраќајот и да го пополнат и потпишат Европскиот извештај за сообраќајна незгода.

(2) Европскиот извештај за сообраќајна незгода не се пополнува и потпишува во случај на сообраќајна незгода во која има повредени или загинати лица, односно настанала голема материјална штета.

(3) Европскиот извештај за сообраќајна незгода од ставот (1) на овој член го прави достапен за учесниците во сообраќајот Националното биро за осигурување на Република Македонија.

(4) Друштвото за осигурување при склучување на договор за задолжително осигурување (полиса) е должно на сопственикот на возило да му издаде европски извештај за сообраќајна незгода согласно со моделот на извештај издаден од Европскиот комитет за осигурување.

(5) Глоба во износ од 1.350 до 2.350 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на друштвото за осигурување кое постапува спротивно на одредбите од ставот 4 на овој член.

(6) Глоба во износ од 650 евра во денарска противвредност ќе му се изрече и на одговорното лице во друштвото за осигурување кое постапува спротивно на одредбите од ставот 4 на овој член.

(7) Глоба во износ од 250 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на возачот - учесник во сообраќајна незгода кој постапува спротивно на одредбата од ставот 1 на овој член.

4. Согласно членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според членот 9 од Уставот, граѓаните во Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според членот 51 став 1 од Уставот, во Република Македонија законите мора да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата уште со донесувањето во 2007 година со членот 225 го предвидел и го

нормирал функционирањето и употребата на „Европскиот извештај за сообраќајна незгода“.

Со членот 2 став 1 точка 95 од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата е определено дека „мала материјална штета во сообраќајна незгода“ е штета настаната на објекти и на возила на кои не им се оштетени виталните делови за управување и запирање, а возилата можат самостојно да се движат по патот. Според точката 96 од овој член од Законот, така наречениот „Европски извештај за сообраќајна незгода“ е образец изготвен од Националното биро за осигурување на Република Македонија, кој се пополнува во случај на сообраќајна незгода со мала материјална штета, а го пополнуваат учесниците во сообраќајната незгода.

Во членот 225 од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата, предвидена е конкретната примена на предметниот образец. Имено, возачите-учесници во сообраќајна незгода во која е предизвикана мала материјална штета, се должни веднаш да ги отстранат возилата од коловозот, да овозможат непречено одвивање на сообраќајот и да го пополнат и потпишат Европскиот извештај за сообраќајна незгода. Европскиот извештај за сообраќајна незгода не се пополнува и потпишува во случај на сообраќајна незгода во која има повредени или загинати лица односно настанала голема материјална штета. Европскиот извештај за сообраќајна незгода го прави достапен за учесниците во сообраќајот. Националното биро за осигурување на Република Македонија. Во однос на овозможување достапност на образецот, во одредбите од овој член е предвидена задолжителна обврска на друштвото за осигурување, при склучување на договор за задолжително осигурување (полиса) на сопственикот на возилото да му издаде Европски извештај за сообраќајна незгода согласно со моделот на извештај издаден од Европскиот комитет за осигурување. Непочитувањето на обврските во одредбите од членот 225 е соодветно санкционирано со конкретен износ на глоба предвиден за друштвото за осигурување, одговорното лице во друштвото за осигурување како и за возачот-учесник во сообраќајна незгода.

Целта на законодавецот за воведување на образецот на европски извештај за сообраќајна незгода произлегува од неговата проценка дека е потребно и целисходно вакво законско решение за економично и рационално разрешување на оние односи кои настануваат од сообраќајните незгоди со незначителни последици во однос на материјалната штета, заради што се елиминира обврската

за излегување на полициски службеници на Министерството за внатрешни работи на местото на сообраќајната незгода, и со тоа се овозможува континуирано и непречено одвивање на сообраќајот. Имено, се овозможува олеснување на постапката во случај на сообраќајни несреќи во кои е предизвикана мала материјална штета со пополнување и потпишување на образецот на Европскиот извештај за сообраќајна незгода, со кој возачите - учесници во сообраќајната незгода имаат обврска да овозможат непречено одвивање на сообраќајот со отстранување на возилата од коловозот, како и надминување на незначителните последици од несреќата. Воедно, покрај предвидениот начин на постапување при ваков вид сообраќајни незгоди, со членот 226 од Законот е предвидено во кои случаи и покрај предизвиканата мала материјална штета, полициските службеници на Министерството за внатрешни работи се должни да излезат на местото на сообраќајната незгода во која е предизвикана мала материјална штета, ако тоа го бара едниот од учесниците во сообраќајната незгода и тоа кога: едно од возилата нема регистарски табlici или истото не е осигурано, едно од возилата има странска регистарска таблица, еден од возачите е очигледно под дејство на алкохол, дрога или други психотропни супстанции, еден од возачите не поседува соодветна возачка дозвола, еден од возачите одбива да ги даде своите лични податоци, односно податоците за возилото или еден од возачите го напуштил местото на сообраќајната незгода.

Според Судот, од анализата на оспорените одредби од членот 225 од Законот, а во контекст на другите одредби од Законот, произлегува дека станува збор за поволно законско решение, кое не е на штета, туку е во интерес на граѓаните и учесниците во сообраќајот и овозможува брзо, ефикасно и економично решавање на сообраќајните незгоди со мала материјална штета без последици на учесниците во сообраќајната незгода или трети лица, на начин кој овозможува лесно решавање на евентуалните последици од материјална природа преку осигурителната агенција со потпишување на образецот на Национално биро за осигурување на Република Македонија.

Судот, исто така утврди дека се неосновани наводите во иницијативата за нееднаквиот пристап на сторителите на сообраќајни прекршоци со кои не се предизвикува штета на трети лица (погрешно паркирање, неносење сигурносни појаси, возење без вклучени светла, неносење возачка дозвола и сл.) во однос на возачите - учесници во сообраќајна незгода кои се согласиле да пополнат и потпишат Европски извештај за сообраќајна незгода. Ова поради тоа што

законодавецот ги прецизирал случаите во кои како резултат на утврдени критериуми (мала материјална штета, согласност на учесниците во сообраќајната незгода и сл.) се пополнува и потпишува Европскиот извештај за сообраќајна незгода, и овие законски критериуми важат за сите под еднакви услови, односно не се законски права кои ги ставаат граѓаните во нееднаква положба туку се права кои во дадените услови важат за сите нив. Овозможувањето на поинаква постапка за надминување на незначителните последици од сообраќајна незгода под точно определени услови и начин, не е привилегија на одредена категорија сторители на сообраќајни прекршоци, со што се ставаат во нерамноправна положба останатите учесници во сообраќајот, туку претставува начин на решавање на неспорните ситуации кои резултирале со сообраќајна незгода од која е предизвикана мала материјална штета, без дополнителни последици по учесниците во сообраќајот, а во функција на непречено одвивање на сообраќајот, со што се постигнува позитивна цел во однос на останатите учесници во сообраќајот на патиштата воопшто.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.32/2011)

13. Животна средина

13. *The environment*

105.

У.бр.26/2010

- Одобрение за сеча во приватна шума

- Permit for cutting down in a private forest

- Имајќи предвид дека оспорениот дел од законската одредба е во согласност со определбата за воспоставување и одржување на катастарот на недвижности како јавна книга во која се врши запишување на правото на сопственост, што е во функција на заштита на правото на сопственоста, има уставна основа да се воспостави и обврска на сопствениците на шумите границите на шумата видно да им ги обележат трговците поединци, овластените геодети и трговските друштва за геодетски работи доколку сопствениците на шумите поднесат барање за сеча, па таквото значење на оспорената законска одредба нема поврзаност со слободата на пазарот и претприемништвото.

- Taking into consideration that the contested part of the legal provision is in accordance with the determination for the setting up and keeping of the cadastre of immovable property as a public book in which an entry is made of the right to ownership, which is in the function of protecting the right to ownership, there is a constitutional ground also to establish an obligation for the owners of the forests to have a visible mark of the boundaries of the forest made by individual tradesman, authorised geodesists and trade companies for geodetic affairs if the owners of the forests file an application for cutting down, and that meaning of contested legal provision is not connected with the freedom of the market and entrepreneurship.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 2 февруари 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 68 алинеја 3 во делот: „од страна на трговци поединци, овластени геодети и трговски друштва за геодетски работи“ од Законот за шумите („Службен весник на Република Македонија“ бр.64/2009).

2. Сашо Петровски од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од законот означен во точка 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, со оспорената законска одредба се пропишувале дополнителни трошоци за сопствениците на приватните шуми затоа што обележувањето на границите на шуми заради сеча од страна на трговци поединци, овластени геодети и трговски друштва за геодетски работи чинело од 3.000,00 денари па нагоре, со што цената на нивното стопанисување со својата шума се зголемувала за тој износ. Од друга страна, субјектите кои стопанисуваат со шумите во државна сопственост немале такви трошоци за обележување на парцелите на шуми за сеча, со што имале помали трошоци за стопанисување и подобра положба како економски субјекти.

Според тоа, оспорениот дел од законската одредба ги ставал сопствениците на приватните шуми во нееднаква правна положба со другите субјекти, поради што законската одредба не била во согласност со член 55 став 2 од Уставот. Подносителот на иницијативата смета дека оспорениот дел од законската одредба не бил во согласност ниту со член 1 став 2 од истиот закон затоа што оваа законска одредба определувала дека „одредбите на овој закон се применуваат на сите шуми и шумско земјиште без оглед на сопственоста и намената“, а оспорената одредба сепак предвидувала обврска само за сопствениците на приватните шуми. Покрај тоа,

подносителот на иницијативата наведува дека оспорениот дел од законската одредба не постоел во претходниот Закон за шумите (член 39).

3. Судот на седницата утврди дека Законот за шумите („Службен весник на Република Македонија“ бр.64/2009) определува дека со него се уредува, покрај другото, стопанисувањето со шумите и дека тие законски одредби се применуваат на сите шуми без оглед на сопственоста (член 1), дека шумите се во државна и во приватна сопственост (член 2), дека шумите како природно богатство се добро од општ интерес за Република Македонија и уживаат посебна заштита и дека планирањето, управувањето, стопанисувањето и чувањето на шумите се дејности од јавен интерес (член 3) и дека цели на Законот се трајно да се сочува површината под шума и да се зголеми нивната вредност, како и да се обезбеди одржливо управување, планирање, стопанисување со шумите на начин и во обем со кој трајно се одржува и унапредува нивната производна способност (член 4). Овие општи одредби од Законот, во врска со стопанисувањето и поблиску со користењето на шумите, попрецизно се разработени во натамошниот дел од Законот така што, покрај другото, се определува дека сеча во шума која е во приватна сопственост се врши со одобрение за сеча (член 67 став 1).

Според член 68 алинеја 3 од Законот, „Одобрение за сеча во приватна шума не може да се издаде, ако: видно не се обележани границите на шумата за која се однесува барањето за сеча од страна на трговци поединци, овластени геодети и трговски друштва за геодетски работи“. Оспорен е делот: „од страна на трговци поединци, овластени геодети и трговски друштва за геодетски работи.“

Судот, исто така, утврди дека оспорениот дел од законската одредба беше предмет на оценување од страна на Уставниот суд, при што со Решение У бр.153/2009 од 25 ноември 2009 година не се поведе постапка за оценување на нејзината уставност, затоа што таквата законска определба е во согласност со определбата за воспоставување и одржување на катастарот на недвижности како јавна книга во која се врши запишување на правото на сопственост, што е во функција на заштита на сопственоста, а не е повреда на правото на сопственоста и противуставно изложување на граѓаните на непотребни трошоци како што смета подносителот на иницијативата. Поради тоа, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорената законска одредба со член 8

став 1 алинеите 3 и 6, член 30 ставовите 1 и 3, член 51 и член 54 ставовите 1 и 2 од Уставот.

4. Според член 8 став 1 алинеите 3, 6 и 7 од Уставот, владеењето на правото, правната заштита на сопственоста и слободата на пазарот и претприемништвото се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 30 од Уставот, се гарантира правото на сопственоста (став 1), сопственоста создава права и обврски и треба да служи за добро на поединецот и на заедницата (став 2), никому не можат да му бидат одземени или ограничени сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон (став 3).

Според член 55 од Уставот, се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото (став 1). Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот. Републиката презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот (став 2). Слободата на пазарот и претприемништвото можат да се ограничат со закон единствено заради одбрана на Републиката, зачувувањето на природата, животната средина или здравјето на луѓето (став 3).

Според член 56 став 1 од Уставот, сите природни богатства на Републиката, растителниот и животинскиот свет, добрата во општа употреба, како и предметите и објектите од особено културно и историско значење определени со закон се добра од општ интерес за Републиката и уживаат посебна заштита.

Од изнесените уставни одредби произлегува дека владеењето на правото, правната заштита на сопственоста и слободата на пазарот и претприемништвото се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија, дека правото на сопственоста е уставно загарантирано право, но кое создава и обврски за сопственикот бидејќи треба да служи за добро и на поединецот и на заедницата па може да се одземе или ограничи кога се работи за јавен интерес утврден со закон и дека слободата на пазарот и претприемништвото е, исто така, уставно загарантирана слобода, така што Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот и спречува монополска положба и монополско однесување на пазарот, но може да се ограничи со закон заради одбрана на Републиката, зачувувањето на природата,

животната средина или здравјето на луѓето. Во однос на шумите, уставна определба е дека шумите како природно богатство се добро од општ интерес за Република Македонија и како такви уживаат посебна заштита.

Имајќи предвид дека оспорениот дел од законската одредба е во согласност со определбата за воспоставување и одржување на катастарот на недвижности како јавна книга во која се врши запишување на правото на сопственост, што е во функција на заштита на правото на сопственоста, Судот утврди дека има уставна основа да се воспостави и обврска на сопствениците на шумите границите на шумата видно да им ги обележат трговците поединци, овластените геодети и трговските друштва за геодетски работи доколку сопствениците на шумите поднесат барање за сеча, па таквото значење на оспорената законска одредба нема поврзаност со слободата на пазарот и претприемништвото. Поради тоа, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на член 68 алинеја 3 во делот: „од страна на трговци поединци, овластени геодети и трговски друштва за геодетски работи“ од Законот за шумите со член 55 став 2 од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски, и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, д-р Трендафил Ивановски, Вера Маркова, д-р Гзиме Старова, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У бр.26/2010)

14. Работни односи

14. Labour relations

106.

У.бр.162/2010

- **Забрана на дејствување на синдикат**

- *Ban on the activity of a union*

- Определбата на законодавецот да може да се забрани дејствувањето на синдикат или здружение на работодавачи кога истите делуваат спротивно на Уставот и закон, без поблиску да се определи кој е тој закон и за какви повреди станува збор не ги повредува уставните одредби, бидејќи во прашање е неможност однапред да се детектираат и таксативно набројат сите закони што можат да бидат повредени, од каде законодавецот пристапил кон општо нормативно формулирање.

- Со оспорената одредба законодавецот не го повредува принципот *ne bis in idem*, (член 14 став 2 од Уставот) бидејќи постапката за сторено кривично дело, сторен прекршок или други повреди на Уставот и законите се одвиваат паралелно со постапката за изрекување на забрана за дејствување, односно забраната не се изрекува самостојно и независно без водење на некоја од наведените постапки.

- Овластувањето за судовите да иницираат постапка за забрана на дејствување спрема синдикат или здружение на работодавачите е во согласност со Уставот, бидејќи судовите во спроведувањето на постапките, кои се или не се во директна врска со повредата на Уставот или законот можат да најдат на конкретна повреда од страна на наведените субјекти заради која би можело да дојде до временна или трајна забрана за нивно дејствување.

- Со оспорената одредба не се повредува членот 20 од Уставот и гарантираната слободата на здружување, бидејќи во овој случај слобода на здружување е остварена со регистрирањето на асоцијацијата, а забрана на дејствување следи откако асоцијацијата ќе започне да делува, и тоа спротивно на Уставот и законите.

- The determination of the legislator that the activity of a union or association of employers may be banned when the same act in contradiction with the Constitution and law, without more specifically stipulating which law that is and what violations are concerned, does not violate the constitutional provisions, since it is impossible to detect and itemize upfront all laws that may be violated, and thus the legislator took a general norm formulation.

- With the contested provision the legislator does not violate the principle of ne bis in idem (Article 14 paragraph 2 of the Constitution) since the procedure for a committed criminal offence, committed minor offence or other violations of the Constitution and laws take place in parallel with the procedure for the pronouncement of a ban on activity, that is, the ban is not pronounced independently without conducting any of the said procedures.

- The power of the courts to initiate a procedure for ban on an activity against a union or association of employers is in accordance with the Constitution, since in the conduct of the procedures, which are or are not directly related to the violation of the Constitution or the law, the courts may find a concrete violation by the said subjects on grounds of which there could be a temporary or permanent ban on their activity.

- The contested provision does not violate Article 20 of the Constitution and the guaranteed freedom of association, since in this case the freedom of association has been realised with the registration of the association, and the ban on its activity follows after the association begins to be active in contradiction with the Constitution and laws.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992) на седницата одржана на 9 февруари 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 202 ставови 1 и 2 од Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр.62/2005, 106/2008, 161/2008, 114/2009, 130/2009, 50/2010, 52/2010 и 124/2010).

2. Асоцијацијата „Магна Карта“ од Велес, застапувана од Димитар Апасиев од Велес и Здравко Савески од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на членот 202 ставови 1 и 2 од Законот означен во точката 1 од ова решение. Во иницијативата Здравко Савевски се појавува како овластено лице на Движење за социјална правда „Ленка“ од Скопје, но истиот, на барање од Судот, во постапката не приложи доказ дека наведеното движење делува како регистриран правен субјект и дека токму тој е неговиот овластен претставник од кои причини Судот смета дека иницијативата е поднесена од наведеното физичко лице-граѓанин, а не од Движењето за социјална правда „Ленка“ од Скопје.

Според наводите на подносителите на иницијативата оспорената законска одредба и одделни нејзини делови биле спротивни на член 8 став 1 алинеи 1, 3, 4, 7, 8 и 11 и став 2, член 16 ставови 1, 2 и 7, член 20 ставови 1 и 2, член 35 став 1, член 37, член 50 став 3, член 51, член 54 ставови 1 до 3, член 55 ставови 1 и 2 од Уставот, како и на Амандманот XXV став 1 точка 4 од Уставот.

По однос на противуставноста на членот 202 став 1 од Законот се појаснува дека во него поради грешка, невнимание или правничко незнаење се употребувал надживеан термин „редовен суд“. Имено, со носењето на демократскиот Устав од 1991 година во членот 98, подоцна изменет со Амандманот XXV на Уставот во ставот 3 се забранувале вонредните судови. Од ваквиот императивен и прохибиторен правен тон станувало јасно дека, за разлика од поранешната СФР Југославија, во самостојна и независна Република Македонија веќе немало место за поделба на „редовни“ и „вонредни“ судови и сите судови воспоставени со закон биле редовни. Оттаму, самото постоење на зборот „редовен суд“ било небулозно и одвишно-што како консеквенца создавало правна несигурност на граѓаните, што, пак, било спротивно на уставно постулираното начело на владеење на правото и правната држава, кое во себе го содржело начелото на законитост, сфатено во материјална и формална смисла.

Овој последен принцип го обврзувал законодавецот да формулира прецизни, недвосмислени и јасни правни норми, усогласени со останатите закони во внатрешниот позитивно-правен поредок, кои би биле разбирливи за поголемиот дел од населението.

Со формулацијата „надлежен суд според седиштето“ во оспорениот член 202 став 1 од Законот, според подносителите на иницијативата било евидентно дека законодавецот се обидел, на мала врата, да внесе типична процесно-правна норма на која местото не и било таму. Ова од причина што Законот за работните односи како општ закон со трудово-правна материја, по својата природа бил материјален закон, а не формален (процесен) закон. Оттука, недозволиво било во еден таков *lex generalis* да се утврдува месна надлежност. Едноставно, гледано концепциски и структурно, на ова норма не и било место во овој закон, кој регулирал сосема друга проблематика. Прашањето, пак, за месната судска надлежност кај нас веќе било регулирано на две нивоа во Законот за судовите (членови 28 и 29) и подетално во Законот за парничната постапка (членови 38 и 63). Од друга страна, согласно Амандманот XXV на Уставот, овој дел од одредбата не можел да функционира во Законот, бидејќи *ex constitutionis* истиот не спаѓал во групата на системски закони кои се носат со квалификувано 2/3 мнозинство, туку напротив се носел со обично, или просто мнозинство.

Според подносителот на иницијативата, тоа што во оспорениот член 202 став 1 од Законот се велело дека забраната на дејствување на синдикатот, односно здружението на работодавци следува доколку се утврди дека нивната дејност е спротивна на Устав и закон, без да се определи кој е тој закон преставувало преширока бланкетна формулација, што било недопустливо, бидејќи непрецизноста можела да предизвика бројни негативни последици. Имено, ако донекаде и можело да се сфати дека синдикатот/стопанската комора можеле да добијат судска забрана за работа, ако не го почитуваат Уставот, а ргоро член 54 став 1 од Уставот, таквото разбирање со право изостанувало кога бил во прашање тој закон? Дали тоа биле сите закони во Република Македонија, прашуваат подносителите на иницијативата? Впрочем, ноторен бил фактот дека за непочитувањето на одредени пропишани законски одредби од Законот за работните односи или од други закони во таа свера постоеле казнени, односно прекршочни одредби за виновниот прекршител, т.е. самото правно лице, како и одговорното лице кое работи кај него. Оттука, сосема оправдано се поставувало прашањето дали при констатирање на таквото казниво поведение покрај

наплатата на глоба, можело, согласно наведената одредба паралелно да се изрече и контраверзната мерка-трајна забрана на дејствување? Ако тоа можело, тогаш тоа било спротивно на принципот *Ne bis in idem*, кој како авторитативен правен стандард важел во сите современи прекршочни и кривични права, кој бил постулиран и во Законот за кривичната постапка и Законот за прекршоците.

Доколку пак одговорот на прашањето бил дека не можело, што било типично, тогаш, според подносителите-лот на иницијативата било евидентно дека, кај вака постулираната одредба, требало да се избрише, укине или поништи постоечката фраза „закон“ во оспорената одредба, поради огромната лепеза на можности за тенденциозно, арбитрерно, своеволно, непропорционално, антидемократско (а, во некоја рака и тоталитарно) толкување во праксата, сето на штета на граѓаните и нивната слобода на здружување, стипулирана во членот 20 од Уставот. Тие не сакале ни да помислат што би се случило доколку на барање на регистарскиот орган (Министерството за труд и социјална политика или Централниот регистар) и за најмала повреда, која би била „спротивна на закон“ биде поднесено барање за изрекување на оваа, според нив драконска и несразмерна мерка!?

За подносителите на иницијативата, во став 2 од оспорениот член 202 од Законот, особено бил спорен крајниот дел, во кој било определено дека постапката за забрана на дејствувањето на синдикатот, односно здружението се покренува на барање на органот овластен за регистрација или надлежен суд, што бил типичен егземпляр на сторена правна грешка која неправилно била сместена во законски текст. Имено, според нашето граѓанско процесно право, парнична-судска постапка не можела да се поведе од страна на самиот суд, по службена должност (*ex officio*), кое се однесува на формалното управување со постапката. Оттука, надвор од секаква правна логика било самиот суд да биде иницијатор (барател) и пресудувач во една иста правна работа, согласно концептот *Nemo iudex in causa sua* (Никој не може да биде судија во својот сопствен спор), кој бил особено регламентиран и во членовите 64 и 175 од Законот за парничната постапка.

Според подносителот на иницијативата, исто така, спорна била и формулацијата „се покренува на барање“. Впрочем, за слична ваква конфузна процесна норма („жалаба“ наместо исправниот термин „тужба“) Уставниот суд воспоставил судски преседан во Одлуката У.бр.188/2006 од 4 април 2007 година. Бидејќи согласно

член 175 од Законот за парничната постапка, постапката се покренува со тужба, произлегувало дека постоењето на зборот „барање“ било одвишно, што како последица, несомнено иницирало правна несигурност-спротивност на уставно постулираното начело на владеењето на правото, кое, пак, во себе го содржело и начелото на легалност (уставност и законитост). Имено, со барањето како редовно правно средство во нашето право, денес се покренувале само управна, прекршочна и извршна постапка. Поради сето наведено, подносителите на иницијативата сметаат дека оваа очигледна противуставна одредба, земајќи ја предвид јавната полза и правичноста од тоа дејствие, што побрзо требало да биде касирана и повеќе да не постои во нашиот правен поредок, како мошне неразбирлива, крајно штетна и претерано непропорционална.

3. Судот на седницата утврди дека членот 202 од Законот е со наслов: „Забрана на дејствување на синдикатот, односно здружението на работодавачите“. Во ставот 1 од оспорениот член 202 од Законот е предвидено дека, дејствувањето на синдикатот, односно здружението на работодавачите ќе се забрани со одлука на редовниот суд, надлежен според седиштето на синдикатот, односно седиштето на здружението на работодавачите, доколку неговата дејност е спротивна на Уставот и закон. Во ставот 2 од истиот член од Законот е предвидено дека, постапката за забрана на дејствувањето на синдикатот, односно здружението се покренува на барање на органот овластен за регистрација или надлежен суд.

4. Според член 8 став 1 алинеи 1, 3, 4, 7, 8 и 11 од Уставот на Република Македонија, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот; владеењето на правото; поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска; слободата на пазарот и претприемништвото; хуманизмот, социјалната правда и солидарноста и почитувањето на општо прифатените норми на меѓународното право се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 16 од Уставот, се гарантира слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата (став 1). Се гарантира слободата на говорот, јавниот настап, јавното информирање и слободното основање на институции за јавно информирање (став 2). Цензурата е забранета (став 7).

Според членот 20 од Уставот, на граѓаните им се гарантира слободата на здружување заради остварување и заштита

на нивните политички, економски, социјални, културни и други права и уверувања (став 1).

Граѓаните можат слободно да основаат здруженија на граѓани и политички партии, да пристапуваат кон нив и од нив да истапуваат (став 2).

Програмите и дејствувањето на здруженијата на граѓаните и политичките партии не можат да бидат насочени кон насилно уривање на уставниот поредок на Републиката и кон поттикнување или повикување на воена агресија или разгорување на национална, расна или верска омраза или нетрпеливост (став 3).

Според член 35 став 1 од Уставот, Републиката се грижи за социјалната заштита и социјалната сигурност на граѓаните согласно со начелото на социјална праведност.

Според член 37 од Уставот, заради остварување на своите економски и социјални права, граѓаните имаат право да основаат синдикати. Синдикатите можат да основаат свои сојузи и да членуваат во меѓународни синдикални организации. Со закон може да се ограничат условите за остварување на правото на синдикално организирање во вооружените сили, полицијата и органите на управата.

Според член 50 став 3 од Уставот, граѓанинот има право да биде запознат со човековите права и основни слободи и активно да придонесува, поединечно или заедно со други за нивно унапредување и заштита.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон, а во ставот 2 од овој член од Уставот е утврдено дека секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 54 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот (став 1). Слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да бидат ограничени за време на воена или вонредна состојба според одредбите на Уставот (став 2). Ограничувањето на слободите и правата не може да биде дискриминаторско по основ на пол, раса, боја на кожа, јазик, вера, национално или социјално потекло, имотна или општествена положба (став 3).

Според член 55 од Уставот, се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото (став 1). Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот. Републиката презма мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот (став 2).

- Според Амандманот XXV на Уставот, со кој е заменет членот 98 од Уставот, судската власт ја вршат судовите. Судовите се самостојни и независни. Судовите судат врз основа на Уставот и законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот. Забранети се вонредни судови. Видовите, надлежноста, основањето, укинувањето, организацијата и составот на судовите, како и постапката пред нив, се уредуваат со закон што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Од анализата на Амандманот XXV на Уставот, меѓу другото, произлегува дека со него се забранети вонредни судови, односно судови формирани само за конкретен случај, чија одлука не подлежи на натамошно преиспитување, а со цел функционирање на правната држава и целосно и независно остварување на судската власт. Вонредни судови на територијата на Република Македонија нема, па во таа смисла, сите судови од постоечкиот судски систем се судови кои својата континуирана надлежност ја црпат врз основа на однапред утврдени правила во закони што ги уредуваат нивниот вид, надлежност, укинување, организација, состав и постапки што се спроведуваат пред нив, од каде не постои опасност во било кој случај да постапува суд кој не постои во системот и поставеноста на судската власт.

Според Судот, точно е тврдењето во иницијативата дека организацијата на судовите во судскиот систем не познава редовни судови, но, според оцена на Судот, присуството на изразот: „редовен“ во оспорената одредба, не ја прави истата несогласна со Уставот, бидејќи во оспорениот член 202 став 1 од Законот не е употребен терминот „вонреден“ суд, како забранет суд на територијата на Република Македонија, туку редовен суд, кој својата надлежност ја црпи од Уставот и важечките закони, кои категорично не прифаќаат егзистирање на вонредни судови. На овој начин не се доведува во прашање поставеноста на судството од Амандманот XXV на Уставот, ниту пак се создава правна несигурност како што тврдат подносителите на иницијативата.

Уставните одредби за судството, впрочем се операционализирани во Законот за судовите („Службен весник на Република Македонија“ бр.58/2006, 35/2008 и 150/2010) кој ги уредува видовите, надлежноста, организацијата на судовите, како и статусот на носителите на судиската функција односно судиите, од каде произлегува дека наведениот закон ги втемелува конституирањето и поставеноста на судовите во судскиот систем, а редовен суд не е исто што и вонреден суд, кој е забранет со Амандманот XXV на Уставот. Од друга страна, употребата на терминот „редовен“ суд е присутен во правната комуникација и истиот не создава правна забуна, а дека е тоа така укажува и наводот од иницијативата според кој: “сите судови воспоставени со закон се редовни“ (во иницијативата страна 4, пасос 1, ред 9-ти).

- По однос на наводот за повреда на Амандман XXV на Уставот сторена на начин што со формулацијата „надлежен суд според седиштето“ во оспорениот член 202 став 1 од Законот била внесена типична процесно-правна норма на која местото не и било во Законот за работните односи Судот оцени дека е неоснован.

За давање на одговор на горното прашање Судот појде од содржината на член 189 став 1 од Законот за работните односи, според кој, синдикатот, односно здружението на работодавачите и нивните здруженија на повисоко ниво стекнуваат својство на правно лице со денот на уписот во регистарот на синдикатите, односно регистарот на здруженијата на работодавачите, од каде произлегува дека синдикатот, односно здружението на работодавачите се правни лица. Во процесните постапки, пак, по однос на правните лица како странки (тужен, обвинет и друго) надлежноста во дадени ситуации се воспоставува според седиштето на правното лице. Така во Законот за парничната постапка (член 40 став 2) донесен во 2005 година е определено дека, за судење во спорови против правни лица, општо месно надлежен е судот на чие подрачје се наоѓа нивното седиште. Во членот 477-в став 1 од Законот за кривичната постапка е определено дека, за водење на кривичната постапка против правно лице надлежен е судот каде што се наоѓа седиштето на правното лице, односно претставништвото на странското правно лице. Вакви одредби се среќаваат и во други процесни закони донесени со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници, согласно Амандманот XXV на Уставот.

Надлежноста на судовите за судење во предмети против правни лица, меѓу кои и синдикатите и здруженијата на работо-

давачите, според тоа, секогаш се определува според нивното седиште на начин како што веќе претходно утврдиле процесните закони, од каде повторувањето на вака утврдената надлежност во Законот за работните односи не го повредува посочениот амандман.

Врз основа на наведеното произлегува дека Законот за работните односи, како материјален закон не ја уредил изворно надлежноста на судовите, туку само го преземал, на истовиден начин, уредувањето од процесните закони, што не е непознат начин на нормирање во нашето законодавство. Според тоа и овој дел од оспорената одредба, според Судот е во согласност со членот 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот и Амандманот XXV на Уставот.

- По однос на наводот од иницијативата за преширока бланкетна формулација и непрецизност во оспорениот член 202 став 1 од Законот заради определбата на законодавецот да не наведе точно за кој закон станува збор, Судот оцени дека е неоснован.

Имено, синдикатот, односно здружението на работодавачите и нивните здруженија во текот на својата активност можат да дејствуваат на начин спротивен на одредбите од Уставот, но и на одредбите од повеќе закони како што се Законот за прекршоците, Законот за јавниот ред и мир, Законот за јавните собири, Законот за работните односи, Кривичниот законик и други закони. При постоење на мноштво закони кои би можеле да бидат повредени од дејствувањето на синдикатот и здружението на работодавачите, според оценка на Судот правилно законодавецот при креирањето на оспорената одредба се определил однапред да не ги детектира и таксативно набројува сите закони што можат да бидат повредени и пристапил кон општо нормативно формулирање. Тоа по својата суштина значи отстапување од принципот на лесно препознатлив опис на нормата, бидејќи заради ширината на материјата на која се однесуваат и еноормноста на можното набројување постои опасност од испуштање на сите можни правни ситуации што треба да бидат опфатени. Во крајна линија, иако ваквите норми не се докрај определени тие се определиви и како такви не се проблематични по однос на принципот на владеењето на правото и техниката на сочинување на нормите како нејзин составен дел.

Принципот *ne bis in idem*, инаку е стипулиран во членот 14 став 2 од Уставот, според кој "никој не може повторно да биде суден за дело за кое веќе бил суден и за кое е донесена правосилна судска одлука". Според Судот, оспорената одредба не го доведува во

прашање овој принцип, а со тоа и наведената уставна одредба, бидејќи постапката за сторено кривично дело, сторен прекршок или други повреди на Уставот и законите се одвиваат паралелно со постапката за изрекување на забрана за дејствување, односно забраната не се изрекува самостојно и независно без водење на накоја од наведените постапки. Исто така, до забрана на дејствување не мора секогаш да дојде, таа ќе се изрече во зависност од околностите на секој поединечен случај и само тогаш кога има потреба од попречување на натамошни штетни и тешко отстранливи последици.

- Судот оцени дека законодавецот правилно се определил да ги овласти судовите да иницираат постапка за забрана на дејствување спрема синдикат или здружение на работодавачите, бидејќи судовите во спроведувањето на постапките, кои се или не се во директна врска со повредата на Уставот или законот можат да најдат на конкретна повреда од страна на наведените субјекти заради која би можело да дојде до временна или трајна забрана за нивно дејствување. Без таквото овластување постои веројатност одредени негативни појави да не бидат забележани и да не бидат запрени или спречени. Притоа, дали судот што ја иницирал постапката ќе биде и суд кој ќе ја изрече забраната е фактичко прашање за кое Уставниот суд нема надлежност да одлучува. Во крајна линија, во зависност од повредата, времето и местото на сторување на повредата, но и од седиштето на правното лице, јавниот обвинител, согласно член 477-s став 1 од Законот за кривичната постапка ќе ја процесуира постапката до надлежниот суд, за секој конкретен случај, се разбира доколку ја прифати поднесената иницијатива од овластените лица.

Прашањето пак, дали и за најмала повреда, која би била “спротивна на закон“ би било поднесено барање за изрекување на забраната е повторно фактичко прашање кое зависи од секој конкретен случај, за кое Уставниот суд не е надлежен да одлучува. Одговорот пак, на прашањето дали оваа забрана е драконска и несразмерна не може да се добие преку оспорувањето на членот 202 ставови 1 и 2 од Законот за работните односи, при состојба кога во Законот за кривичната постапка постои целосна нормираност (член 477-s до член 477-к) за постапката за изрекување на забраната за дејствување, кои пак одредби, во овој предмет, не се оспоруваат.

Тоа што законодавецот во оспорената одредба определил постапката да се покрене со „барање“-термин кој, според

подносителите на иницијативата, не бил познат во парничната, извршната или пак управната постапка, не е случајно. Имено, постапката за забрана за вршење на дејност по својот карактер е кривична и таа се покренува на предлог на јавниот обвинител (член 477-s од Законот за кривичната постапка). Но како и да е употребата на терминот „барање“ наместо терминот: „предлог“ е дадено во генеричка смисла бидејќи, судот пак не ја покренува постапката, туку само иницира, по повод негово сознание, постапка за забрана за вршење на дејност, а на јавниот обвинител останува да оцени дали таквото барање ќе го прифати и ќе поднесе предлог за трајна или временна забрана за вршење на дејноста. Оттаму, во иницијативата несоодветно се упатува на Одлуката на Уставниот суд У.бр.188/2006 од 4 април 2007 година.

Судот ценејќи ги оспорените ставови 1 и 2 од членот 202 од Законот за работните односи по однос на нивната согласност со членот 20 од Уставот, оцени дека со нив не е сторена повреда на слободата на здружување, бидејќи во овој случај не се работи за слобода на здружување, таа е остварена со регистрирањето на асоцијацијата, туку за забрана на дејствување која следи откако асоцијацијата ќе започне да делува и тоа спротивно на Уставот и законите. Во секој случај, оваа слобода не може да биде апсолутна и неограничена и истата треба да биде лимитирана тогаш кога ги повредува уставниот поредок и уставните вредности, како и тогаш кога дејствувањето на наведените асоцијации води кон попречување или оневозможување на остравувањето на фундаменталните слободи и права на граѓаните загарантирани со Уставот.

По однос на можната повреда на член 8 став 1 алинеи 1, 7, 8 и 11, член 16 ставови 1, 2 и 7, член 35 став 1, член 37, член 50 став 3, член 51, член 54 ставови 1 до 3 и член 55 ставови 1 и 2 од Уставот во иницијативата не се содржани конкретни наводи за нивна повреда.

Судот при анализата и градењето на своето гледиште ги имаше предвид и компаративни сознанија за уставното и законското уредување за наведените прашања во 15 држави врз основа на добиените одговори од Форумот на Венецијанската комисија во врска со прашањето за забрана на дејствување на синдикатите и здруженијата на работодавачите. По пат на наведената меѓународна соработка одговор во врска со прашањата покренати со иницијативата, дадоа: Сојузниот уставен суд на Германија, Врховниот суд на Канада, Врховниот суд на Естонија, Врховниот суд на

Норвешка, Уставниот суд на Босна и Херцеговина, Уставниот суд на Чешка, Државниот совет на Холандија, Уставниот трибунал на Полска, Уставниот суд на Хрватска Уставниот суд на Литванија, Врховниот суд на Бразил и Уставниот суд на Јужна Африка, Уставниот суд на Грузија, Уставниот суд на Белорусија и Уставниот суд на Република Србија.

Врз основа на анализата на добиените одговори Судот утврди дека во зависност од уставното уредување и законската легислатива на конкретна држава одредбите за забрана на дејствување на синдикатите или здруженијата на работодавачите, како директни или индиректни норми можат да се сретнат во Уставот на Бразил и Уставот на Република Србија. Одредбите за забрана на дејствувањето на синдикатите или здруженијата на работодавачите во наведените држави, најчесто се законска материја поврзана со: работното законодавство, синдикално законодавство, кривично законодавство, законите за здруженијата на граѓани и други асоцијации, како и со други закони. Забраната за дејствување во Чешка се извлекува и од содржината на членот 27 став 3 од Повелбата за човековите права и основни слободи (покрај уредувањето во Законот за здруженија на граѓаните), а во Јужноафриканската Република и од содржината на членот 36 од Повелбата за правата на Јужна Африка (покрај уредувањето во Законот за работните односи).

По однос на тоа каков вид на повреда може да биде повод за изрекување на забрана на дејствување и дали таквата повреда прецизно се уредува (со устав или закон), наведените држави имаат различен пристап кој се движи од општа формулација (спротивно на Устав и закон) до децидно уредување во еден или повеќе акти.

Како овластен орган за покренување на постапка за забрана на дејствување на наведените асоцијации се среќаваат различни решенија и тоа: регистарски орган, регистарски суд (Полска) министерство за внатрешни работи, министерство за правда, министерство за труд, јавен обвинител (најчесто), самите странки, друг синдикат, влада и слично. Можност за иницирање на постапка од страна на суд се среќава во законодавството на Канада (Судовите, можат исто така да делуваат по сопствена иницијатива, во случај кога активностите на синдикатите ги попречуваат судските постапки и работата на судот, бидејќи тогаш се попречува пристапот до правдата. Во такви ситуации, Судот може да издаде забрана за штрајување во судовите или пред судовите.) Правото за

покренување на судска постапка во Јужна Африка е мошне широко и се однесува на секое лице кое делува во сопствен интерес, во име на друго лице или во јавен интерес, но судот не може по сопствена иницијатива да забрани активност ниту да ограничи право.

Имајќи предвид дека оспорените одредби се слични и не отстапуваат од уставното и законско уредување на Германија, Канада, Естонија, Босна и Херцеговина и Република Српска, Чешка, Полска, Литванија, Бразил, Јужна Африка, Грузија, Белорусија и Србија, односно во голем дел се поклопуваат со законското уредување во Хрватска, Судот оцени дека оспорените одредби не се законска материја која постои исклучиво и оригинално само во правниот поредок на Република Македонија.

Врз основа на изнесеното произлегува дека оспорениот член 202 ставови 1 и 2 од Законот е во согласност со член 8 став 1 алинеи 3 и 4, член 20 ставови 1 и 2 од Уставот, како и со Амандманот XXV на Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.162/2010))

107.

У.бр.161/2010

- Договор за вработување на куќни помошници

- *Contract for taking on house attendants*

- Законската определба со договорот за вработување на куќни помошници да може да се договори обезбедувањето сместување и исхрана на работникот кај работодавачот да претставува дел од платата на работникот, кој дел во договорот мора да е изразен во пари, не е

несогласна со одредбата во член 32 став 3 од Уставот, според која секој вработен има право на соодветна заработувачка

- The legal determination with the contract for taking on house attendants to be able to arrange the provision of accommodation and food of the employee with the employer to be part of the salary of the employee, which part in the contract must be expressed in money, is not in disagreement with the provision in Article 32 paragraph 3 of the Constitution, under which each employee is entitled to a corresponding remuneration.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 9 февруари 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 53 ставовите 2 и 4 од Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 62/2005, 106/2008, 161/2008, 114/2009, 130/2009, 149/2009, 16/2010, 52/2010).

2. Асоцијацијата „МАГНА КАРТА“ од Велес и Движењето за социјална правда „Ленка“ од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителите на иницијативата, со оспорените одредби со кои се регулира општата положба на куќните помошнички, се официјализирала и легализирала една средновековна и заостаната феудално-експлоатирачка категорија – „слугувањето/ главарењето“ или „закрепостеноста“, која не соодветствувала на современото демократско уредување.

Единствено кај оспорената одредба останала обврска за заверка на договорот во поранешниот Завод за вработување (сега

Агенција), што според подносителите на иницијативата, е резултат на технички пропуст или невнимателност при редактирање на законскиот текст.

Со Законот за безбедност и здравје при работа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 92/2007), донесен две години по донесувањето на оспорената законска одредба, се утврдувало да не важат прописите за безбедност и заштита при работа, што било сосем противуставен обид оваа категорија работници да се стават во евидентно нерамноправна и дискриминирачка, т.е. нееднаква положба во однос на заштитата и безбедноста при работа, па макар таа се изведувала и во „домашни услови“.

На крај, само во овој случај била предвидена можност „обезбедувањето сместување и исхрана на работникот, кај работодавачот, да претставува дел од платата“, кој пак дел, во договорот, морало да биде изразен во пари, што значело, на мала врата и противуставно, враќање на непопуларното натурално плаќање за завршена работа својствено на Средниот век.

Понатаму, во иницијативата се дава анализа на категоријата „право на работа“, поврзана со проблематиката на вработувањето, како круцијално економско право на граѓаните, кое било тродимензионално: а) право на постојан или привремен работен однос, б) загарантирана заштита при работењето и в) право на соодветна заработувачка и материјална обезбеденост за време на привремена невработеност.

Оспорената одредба била спротивна на фундаменталните начела на работниот *sui generis* однос во Република Македонија, кои секако биле од примарно значење, а пред се на начелото на (парично) наградување според вложениот труд. Овој т.н. „свет принцип“ на трудовото право, претставувал еден од основните принципи не само на работно-правниот однос, туку и на севкупниот економско-социјален живот во државата, чие лошо регулирање би можело да има далекусежни последици за севкупната општествена заедница. Затоа било сосем разбирливо тоа што на платите, односно на политиката на наградувањето воопшто, отсекогаш му се посветувало големо влијание од страна на социјалните партнери (работниците, работодавачите и владата). Кај нас, како и во повеќе други држави, постои Закон за исплата на платите во Република Македонија. Уште повеќе, уште од Римско право постоела традиција наемната туѓа работна сила („работна рака“) да се плаќа парично.

Впрочем и суштински белег на претходникот на она што денес го нарекуваме договор за вработување (или порано договор за работа), се сметал за исклучиво парична облигација и морала да биде изразена и исплатена во пари.

Од вака поставените обичајни и деловни концепти, евидентно било дека законодавецот немал ниту логички ниту правни причини зошто оваа категорија работници да ја изостави од процесот на целосно парично плаќање за извршената работа, што било одлика на секое цивилизирано општество – било античко, било модерно. Според подносителите на иницијативата, методот кој бил избран бил непропорционален - од причина што оспорената одредба не била доволно јасна и внесувала поголема доза правна несигурност во правниот промет и сообраќај, а сето тоа на штета на вработените граѓани. Понатаму, се насирала противречност и во самиот закон, зашто во член 111 во Законот се прецизирало дека работодавачот може да го задржи исплаќањето на платата само во законски определени случаи, а сите одредби на договорот за вработување, кои определувале други начини на задржување на исплатата, се ништовни. Исто така, работодавачот не смее своите побарувања кон работникот, без негова писмена согласност, да ги порамни т.е. компензира со својата обврска за исплата на платата. Оттука, основано се поставувало прашањето зошто само кај оваа категорија работници се предвидувал ваков небулозен и неаргументиран исклучок.

Со други зборови, тенденцијата за воведување ваков поинаков третман за секоја категорија работници за иднина создавал преседан во сферата на трудовото право – за секој посебен тип договор за вработување (кои сега биле вкупно 13 на број) да се утврдуваат посебни законски услови во одреден сегмент – што го девалвирало и самиот Закон за работните односи како општ закон, кој требало да претставува своевиден „работнички устав“ за сите вработени, без оглед дали се во јавниот или приватниот сектор. Сериозноста на ваквата негативна тенденција за фрагментарна регулатива била уште позагрижувачка ако се земел предвид фактот што, покрај дотогаш постоечките законски предвидени четири видови работен однос (на неопределено време, на определено време, работен однос со приправници – по ново чираци и работен однос надвор од просториите на работодавачот), биле воведени уште девет сепаратни видови.

И на крај, ваквото (полу)натурално плаќање за работата било спротивно и на одредени значајни меѓународни документи од областа на уредувањето на платите. Впрочем, Меѓународната организација на трудот (МОТ/ILO), во која членува и Република Македонија, во однос на прашањето за заштита на платата, уште во 1949 година ја донела Конвенцијата бр. 95 и Препораката бр. 85 – токму со цел обезбедување целосно и навремено исплата на платите за сите работници, без оглед каде работат, на начин кој би обезбедил заштита од секаква злоупотреба.

Поради наведеното, оспорените одредби биле спротивни на член 8 став 1 алинеите 1, 3 и 8, член 9, член 32 ставовите 1, 2 и 3, член 34, член 35 став 1, член 51, член 54 ставовите 1, 2 и 3 и член 55 ставовите 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, поради што се бара Уставниот суд да ги поништи или укине како неуставни.

3. Судот на седницата утврди дека според член 53 став 2 од Законот за работните односи, со договорот за вработување на куќни помошници. може да се договори обезбедувањето сместување и исхрана на работникот кај работодавачот да претставува дел од платата на работникот, кој дел во договорот мора да е изразен во пари. Според став 4 на истиот член, најмалиот износ на заработувачка кој задолжително се пресметува и исплатува во пари се утврдува во договорот за вработување и не може да биде помал од 50% од заработувачката на работникот.

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 32 став 2 од Уставот, секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место. Според став 3 на овој член, секој вработен има право на соодветна заработувачка. Согласно ставот 5 на истиот член, остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 118 од Уставот, меѓународните договори што се ратификувани во согласност со Уставот се дел од внатрешниот правен поредок и не можат да се менуваат со закон.

Со Законот за работните односи се уредуваат работните односи меѓу работниците и работодавачите кои се воспоставуваат со склучување на договор за вработување. Работниот однос се уредува со овој и со друг закон, колективен договор и договор за вработување (член 1).

Согласно член 5 од Законот, „работниот однос“ е дефиниран како договорен однос меѓу работникот и работодавачот во кој работникот доброволно се вклучува во организираниот процес на работа кај работодавачот, за плата и други примања, лично непрекинато ја извршува работата според упатствата и под надзор на работодавачот.

Во Законот, во посебни глави, се уредува договорот за вработување, правата и обврските на страните при склучување на договор за вработување, обврските на работникот и обврските на работодавачот.

Во Законот се утврдуваат видовите на договори за вработување кои можат да се склучат: договор за вработување на неопределено (член 14), договор за вработување на определено време (член 46), договор за сезонска работа (член 47), договор за вработување со скратено работно време (член 48), договор за вработување со вршење на работа дома (член 50), договор за вработување на куќни помошници (член 53), договор за вработување на деловни лица - менаџерски договор (член 54), договор за вработување како приправник (член 56), договор со кој се уредува пробна работа (член 60), договор за волонтерски стаж (член 61), договор за вработување за вршење на работи во странство (член 249), договор за испраќање на работници во рамки на давање услуги (член 249-а), посебни договори за вршење работи кои се надвор од дејноста на работодавачот, а кои имаат за предмет самостојна изработка или поправка на определени предмети, самостојно извршување на определена физичка или интелектуална работа (член 252).

Договорот за вработување на куќни помошници (член 53) е предвиден како посебен вид договор за вработување, систематизиран во Главата: Обврски на работодавачот.

Според содржината на овој член, договор за вработување може да се склучи за вршење работи на куќни помошници (став 1). Со договорот за вработување од ставот 1 на овој член може да се договори обезбедувањето сместување и исхрана на работникот кај работодавачот да претставува дел од платата на работникот, кој дел во договорот мора да е изразен во пари (став 2). Договорот од ставот 1 на овој член се заверува во службата надлежна за посредување за вработување (став 3). Најмалиот износ на заработувачка кој задолжително се пресметува и исплатува во пари се утврдува во договорот за вработување и не може да биде помал од 50% од заработувачката на работникот (став 4).

Тоа значи дека законодавецот пропишал можност за склучување на посебен договор за вршење работи на куќни помошници, со оглед дека услугите кои се обезбедуваат од страна на куќните помошници се даваат во домашни услови, во простории на лицето кое ја дава услугата или, во повеќето случаи, во станбениот или друг простор на лицата на кои им се дава услугата. Тој простор може да биде во истото место или во друго место надвор од местото на живеење на лицето кое ја дава услугата, поради што се наметнува потреба од обезбедување на услови за сместување и други услови потребни за работа и живеење на лицето кое ја дава услугата.

Платата е едно од правата кои се опфатени со категоријата „соодветна заработувачка“ утврдена со Уставот (член 32 став 3).

Според член 1 од Конвенцијата за еднакво наградување (С 100), која Република Македонија, како членка на Меѓународната организација на трудот, ја има ратификувано и која е дел од внатрешниот правен поредок на Република Македонија, терминот „наградување“ опфаќа вообичаена, основна или минимална заработувачка или плата и какви било додатни приходи кои му се исплаќаат на работникот директно или индиректно, во готово или во натура од страна на работодавачот, како резултат на вработување на работникот.

Тргувајќи од спецификата на работите на куќните помошници, Судот оцени дека законската определба со договорот за вработување на куќни помошници да може да се договори обезбедувањето сместување и исхрана на работникот кај работодавачот да претставува дел од платата на работникот, кој дел во договорот мора да е изразен во пари, не е несогласна со

одредбата во член 32 став 3 од Уставот, според која секој вработен има право на соодветна заработувачка. Според Судот, не станува збор за натурално плаќање за извршена работа, затоа што сместувањето и исхраната на работникот кај работодавачот е трошок кој законодавецот определил дека во договорот треба да биде пресметан во пари, па оставено е на избор на договорните страни дали во заработувачката искажана како плата на работникот ќе бидат засметани и овој вид трошоци или износот на платата ќе биде намален за трошоците на сместувањето и исхраната кои на свој трошок ги обезбедува корисникот на услугата – работодавачот. Притоа, како гаранција и заштита на принципот за парично наградување на работникот за вложениот труд, законодавецот определил дека најмалиот износ на заработувачка кој задолжително се пресметува и исплатува во пари се утврдува во договорот за вработување и не може да биде помал од 50% од заработувачката на работникот. Оттука, според Судот, неприфатливо е тврдењето во иницијативата дека оспорените одредби не биле доволно јасни и внесувале поголема доза правна несигурност на штета на вработениот граѓанин.

Според Судот, оспорените одредби не се во спротивност со член 34, член 35 став 1 и член 54 ставовите 1 – 3 од Уставот, како што се наведува во иницијативата, затоа што со овој вид договори се овозможува вработување на одделни невработени лица, со регулиран работно правен статус, што е токму во функција на остварување на правото на социјална сигурност и социјално осигурување на работниците гарантирано со наведените уставни одредби и не може да се прифати дека претставуваат дискриминација по основ на социјално потекло, имотна или општествена состојба.

Имајќи предвид дека условите предвидени со договорот важат и се однесуваат подеднакво за сите лица заинтересирани за склучување ваков посебен договор за вработување, Судот оцени дека не може основано да се постави ниту прашањето за согласноста на оспорените одредби со член 9 од Уставот.

Тенденцијата на законодавецот за зголемување на бројот на посебни видови договори за вработување и утврдување посебни законски услови во одреден сегмент, присутна во постојниот Закон за работните односи, а која се разликува од претходното работно законодавство, според Судот, е во рамките на уставното овластување на законодавецот со закон да го уредува прашањето за остварување на правата на вработените и нивната положба, во согласност со

развојот на општествените и економските односи, поради што ваквата определба на законодавецот не може да се проблематизира од уставен аспект.

Наводите во иницијативата дека единствено кај овој договор останала обврска за заверка на договорот во поранешниот Завод за вработување (сега Агенција), што според подносителите на иницијативата, е резултат на технички пропуст или невнимателност при редактирање на законскиот текст, Судот оцени дека не се од значење за уставноста на оспорените одредби.

Наводите во иницијативата дека се насирала противречност и во самиот закон, зашто во член 111 од Законот се прецизирало дека работодавачот може да го задржи исплаќањето на платата само во законски определените случаи, а сите одредби на договорот за вработување, кои определуваат други начини на задржување на исплатата, се ништовни и дека работодавачот не смее своите побарувања кон работникот без негова писмена согласност да ги порамни со својата обврска за исплата на платата, од каде основано се поставувало прашањето зошто само кај категоријата работници – куќни помошници се предвидувал ваков небулозен и неаргументиран исклучок, според Судот, во суштина се сведуваат на барање за меѓусебна согласност на одредби од ист закон, за што Уставниот суд не е надлежен.

Исто така, наводите во иницијативата дека со Законот за безбедност и здравје при работа (Службен весник на Република Македонија“ бр. 92/2007), донесен две години по донесувањето на оспорените законски одредби, се утврдувало да не важат прописите за безбедност и заштита при работа, што било сосем противуставен обид оваа категорија работници да се стават во евидентно нерамноправна и дискриминирачка, т.е. нееднаква положба во однос на заштитата и безбедноста при работа, па макар таа се изведувала и во домашни услови, Судот оцени дека претставува барање за оцена на меѓусебна согласност на два закона, што не е во надлежност на Уставниот суд.

Оттука, Судот не го постави прашањето за согласноста на член 53 ставовите 2 и 4 од Законот за работните односи со одредбите од Уставот на кои се повикува иницијативата.

5. Тргувајќи од наведеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот, Бранко Наумоски и судиите: д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.161/2010)

108.

У.бр.191/2010

- Уредување на правата на вработените со Статут на Агенцијата за странски инвестиции и промоција на извозот на Република Македонија

- Regulation of the rights of employees by the Statute of the Agency for Foreign Investments and Promotion of Export of the Republic of Macedonia

- Остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективен договор, поради што одредбата од Законот која упатува дека правата, надлежностите и одговорностите на вработените во Агенцијата се регулираат со статут, како подзаконски акт, нема уставна оправданост.

- The exercise of the rights of the employees and their position are governed by law and a collective agreement, as a result of which the provision of the Law which refers that the rights, competences and responsibilities of the employees in the Agency are governed by a statute, as a sub-legal act, has no constitutional justification.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 29 декември 2010 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 13 став 1 алинеја 3 од Законот за основање на Агенција за странски инвестиции и промоција на извозот на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 57/2010).

2. Стамен Филипov од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, оспорената одредба не била во согласност со член 32 став 5 од Уставот на Република Македонија, затоа што остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредувале со закон и со колективен договор, а не со статут кој е подзаконски акт, како што пропишувала оспорената одредба. Поради наведеното, со оспорената одредба се повредувала темелната вредност на уставниот поредок на Република Македонија – владеењето на правото од член 8 став 1 алинеја 3, член 32 став 5 и член 51 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека според член 13 став 1 алинеја 3 од Законот за основање на Агенција за странски инвестиции и промоција на извозот на Република Македонија, со Статутот на Агенцијата особено се регулираат правата, надлежностите и одговорностите на вработените.

4. Според членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е темелна вредноста на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 32 став 5 од Уставот, остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективен договор.

Според член 51 став 1 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Со Законот за основање на Агенција за странски инвестиции и промоција на извозот на Република Македонија, се уредуваат основањето, организацијата и работењето на Агенцијата за странски инвестиции и промоција на извозот на Република Македонија (член 1).

Според член 3 став 1 од овој закон, Агенцијата има својство на правно лице.

Согласно член 6 од Законот, средствата за вршење на работите на Агенцијата се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија, од донации и други извори согласно со закон.

Според член 7 на истиот закон, органи на Агенцијата се Управниот одбор и директорот.

Во надлежност на Управниот одбор, согласно член 9 точка 1 на Законот, е да донесува Статут на Агенцијата, како и да ги донесува општите акти за организација и систематизација на работењето на Агенцијата (точка б).

Според член 13 став 1 од Законот, со Статутот на Агенцијата особено се регулираат: активностите и надлежностите на Агенцијата; начинот на извршување на активностите во делокругот на Агенцијата; правата, надлежностите и одговорностите на вработените; внатрешна, регионална и можна меѓународна организација на Агенцијата и друго. Според став 2 на истиот член, на Статутот на Агенцијата, Владата на Република Македонија дава согласност.

Согласно член 12 став 1 на Законот, стручните, административно-техничките, помошните и другите работи за потребите на Агенцијата ги вршат стручните служби на Агенцијата.

Според член 5 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа ("Службен весник на Република Македонија" број 58/2000, 44/2002 и 82/2008), органите на државната управа, можат да се основаат како министерства, други органи на државната управа и управни организации. Според став 2 на овој член, министерствата се основаат за вршење на функциите на државната управа групирани по области за еден или повеќе сродни управни ресори. Според став 3 на истиот член, другите органи на државната управа според видот на организацијата и степенот на самостојноста

можат да се основаат како самостојни органи на државната управа (дирекции, архив, агенции и комисии) или како органи во состав на министерствата (управа, биро, служба, инспекторат и капетанија).

Со Законот за државните службеници („Службен весник на Република Македонија“ број 59/2000, 112/2000, 34/2001, 103/2001, 43/2002, 98/2002, 17/2003, 40/2003, 85/2003, 17/2004, 69/2004, 81/2005, 61/2006, 36/2007, 161/2008, 6/2009, 114/2009 и 35/2010), се уредуваат опфатот на државната служба, статусот, правата, должностите и одговорностите на државните службеници, системот на плати и надоместоци на плати за државните службеници, како и надлежностите на Агенцијата за државни службеници (член 1).

Според член 3 став 1 од овој закон, државен службеник е лице вработено во државната служба кое врши стручни, нормативно-правни, извршни, управни, управно-надзорни, плански, материјално-финансиски, сметководствени, информатички и други работи од надлежност на органот во согласност со Уставот и со закон. Според став 2 на истиот член, државна служба, во смисла на овој закон, се органите на државната и локалната власт и другите државни органи, основани согласно со Уставот и со закон. Согласно став 3 на овој член, вработените во државната служба кои вршат помошни и технички работи за државната служба немаат статус на државни службеници.

Согласно член 3-а на овој закон, одредени прашања поврзани со правата, обврските и одговорностите на вработените во Агенцијата за разузнавање, Дирекцијата за безбедност на класифицирани информации, Армијата на Република Македонија, Центарот за управување со кризи, Дирекцијата за заштита и спасување, вработените кои вршат работи на обезбедување во казнено-поправните и воспитно-поправните установи, вработените во царинската и даночната администрација, лицата со посебни должности и овластувања и полициските службеници во Министерството за внатрешни работи, ревизорите во Државниот завод за ревизија, вработените во агенциите, дирекциите, регулаторните тела и другите институции во кои со закон е формиран управен одбор, освен во Агенцијата за управување со одземен имот, можат да бидат уредени со закон, на начин различен од овој закон, ако тоа е неопходно поради специфичната природа на работните задачи и посебноста на извршувањето на посебните должности и овластувања.

Согласно член 1 став 2 од Законот за работните односи (“Службен весник на Република Македонија” број 62/2005, 106/2008, 161/2008, 114/2009, 130/2009, 50/10, 52/10 и 124/2010), работниот однос се уредува со овој и со друг закон, колективен договор и договорот за вработување.

Од анализата на наведените законски одредби произлегува дека законодавецот основал Агенција за странски инвестиции и промоција на извозот на Република Македонија, како самостоен орган на државната управа, со управен одбор и директор, како органи на Агенцијата и со стручни служби на Агенцијата кои ги вршат стручните, административно-техничките, помошните и другите работи за потребите на Агенцијата.

Вработените во стручните служби на Агенцијата кои вршат стручни работи за потребите на Агенцијата, имаат статус на државни службеници и нивниот статус, правата, должностите и одговорностите, како и системот на плати и надоместоци на плати се уредени со Законот за државните службеници.

Вработените во Агенцијата кои вршат помошни и технички работи за потребите на Агенцијата немаат статус на државни службеници и нивните права и обврски од работен однос се остваруваат согласно одредбите на Законот за работните односи.

Тргувајќи од уставната определба искажана во член 32 став 5 од Уставот, според која остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективен договор, се поставува прашањето дали оспорениот член 13 став 1 алинеја 3 од Законот, кој упатува дека правата, надлежностите и одговорностите на вработените во Агенцијата се регулираат со статут, како подзаконски акт, има уставна оправданост.

Имено, од наведената уставна одредба произлегува дека нормативното уредување на остварувањето на правата од работен однос е поделено на законодавна (државна функција) и на колективно договарање (недржавна нормативна функција). Со колективните договори се доуредуваат во согласност со закон одделни права и обврски, одговорности како и обемот и начинот на остварување на правата и други прашања од интерес за работниците и работодавецот и со нив не може да се утврдат помали права и понеповолни услови за работа од оние утврдени со закон.

Тоа значи дека правата, обврските и одговорностите на вработените се уредуваат од страна на законодавецот или по пат на колективно договарање помеѓу синдикатот и работодавачот. Во таа смисла, со член 3-а од Законот за државните службеници се дава можност одредени прашања поврзани со правата, обврските и одговорностите на вработените во агенциите, дирекциите, регулаторните тела и другите институции во кои со закон е формиран управен одбор, да можат да бидат уредени со закон, на начин различен од овој закон, ако тоа е неопходно поради специфичната природа на работните задачи и посебноста на извршувањето на посебните должности и овластувања. Поради тоа, според Судот, неосновано и неприфатливо е оваа одредба од Законот за државните службеници да се толкува и оправдува како правен основ особеностите за вработените во Агенцијата, наместо со закон или со колективен договор, да се доработат и регулираат во статутот, како подзаконски акт донесен од страна на Управниот одбор на Агенцијата, како што се наведува во мислењето на Владата доставено до Уставниот суд како одговор на наводите во иницијативата (акт бр. 51-6756/1 од 1.12.2010 година).

Оттука, според Судот, регулирањето на правата, обврските и одговорностите на вработените во Агенцијата, како самостоен орган на државната управа, независно дали се државни службеници или лица на кои се однесуваат општите прописи од областа на работното законодавство, можат да бидат предмет на уредување со закон и со колективен договор, а не и со статут како подзаконски акт донесен од Управниот одбор на Агенцијата, поради што пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на член 13 став 1 алинеја 3 од Законот со член 8 став 1 алинеја 3, член 32 став 5 и член 51 од Уставот на Република Македонија.

5. Тргувајќи од наведеното, Судот одлучи како во точка 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот, Бранко Наумоски и судиите: д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.191/2010)

109.

У.бр.160/2010

- Заштита на куќните помошнички

- Protection of house attendants

- Одредбата од Законот за безбедност и здравје при работа со која се исклучуваат куќните помошници од обврските на работодавачот и правата и обврските на вработените од областа на безбедноста и заштитата при работењето, не е во согласност со членот 8 ставови 1, 2 и 3, членот 32 став 1 и член 54 ставови 1 и 3 од Уставот.

- The provision of the Law on Security and Health at Work which rules out house attendants from the obligations of the employer and the rights and obligations of the employees from the field of security and protection at work, is not in concordance with Article 8 paragraphs 1, 2 and 3, Article 32 paragraph 1 and Article 54 paragraphs 1 and 3 of the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 20 април 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 2 став 3 од Законот за безбедност и здравје при работа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 92/2007).

2. Асоцијација „МАГНА КАРТА“ од Велес и Движење за социјална правда „Ленка“ од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означена во точката 1 на ова решение.

3. Според подносителите на иницијативата, оспорената одредба била спротивна на член 8 став 1 алинеите 1, 3 и 8, член 9, член 32 ставовите 1, 2 и 3, член 34, член 35 став 1, член 51, член 54 ставовите 1, 2 и 3 и член 55 ставовите 1 и 2 од Уставот на Република Македонија.

Со оспорената одредба со која се утврдувало дека не важат прописите за безбедност и заштита при работа на куќните помошнички, било сосем противуствен обид оваа категорија работници да се стават во евидентно нерамноправна и дискриминирачка, т.е. нееднаква положба во однос на заштитата и безбедноста при работа, па макар таа се изведувала и во „домашни услови“.

Според подносителите на иницијативата бараат поништување или укинување на оспорената одредба од законот од причина дека истата била спротивна на уставните одредби содржани во делот на “Основни одредби” на Уставот во Делот II насловен како “Основни слободи и права на човекот и граѓанинот”, Оддел 1 насловен како “Граѓански и политички слободи и права” и Оддел 4 насловен како “Основи на економските односи”, односно на членот 32 од Уставот според кој секој имал право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбедност за време на привремена невработеност, секому, и под еднакви услови му било достапно секое работно место.

Понатаму во иницијативата е наведено дека бил повреден и членот 9 од Уставот според кој граѓаните на Република Македонија биле еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите биле еднакви.

Според членот 54 ставови 1 до 3 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можеле да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот (став 1). Слободите и правата на човекот и граѓанинот можеле да бидат ограничени за време на воена или вонредна состојба според одредбите на Уставот (став 2). Ограничувањето на слободите и правата не можело да биде дискриминаторско по основ на пол, раса, боја на кожа, јазик, вера, национално или социјално потекло, имотна или општествена положба (став 3).

Исто така во иницијативата е наведено дека оспорената одредба била во спротивност со членот 8 став 1 алинеја 1, 3 и 8 од Уставот, според кои основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени во Уставот, владеештвото на правото и хуманизмот, социјалната правда и солидарноста се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според наводите на иницијативата оспорената одредба била во спротивност со членот 34 став 2 од Уставот, бидејќи граѓаните имале право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и со колективен договор и со членот 51 според кој во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 55 од Уставот, се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото (став 1). Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот. Републиката презма мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот (став 2).

Според подносителите на иницијативата, општата положба на куќните помошници на македонскиот пазар на труд била регулирана со основниот закон за оваа трудово правна област, а тоа бил Законот за работните односи каде бил предвиден атипичен и посебен договор за вработување согласно членот 53 од истиот Закон, кој единствено требало да биде заверен во Агенцијата за вработување и тука била предвидена и можноста за обезбедување сместување и исхрана на работникот кај работодавачот и тоа би претставувал дел од платата, кој пак дел морал да биде изразен во пари што претставувало натурално плаќање за извршена работа.

Понатаму во иницијативата е наведено дека оспорениот член 2 став 3 бил во директна спротивност со постариот постоечки член 50 став 6 од Законот за работните односи, каде дословно и императивно, со *ius cogens* безрезервна правна норма, било наведено дека работодавачот бил должен да обезбеди безбедни услови за заштита при работа дома. Непопустливо би било во нашиот правен промет паралелно да продолжиле да опстојуваат две евидентно противречни норми кои преку арбитражно толкување драстично би ја намалиле правната сигурност на штета на оваа категорија работници.

Подносителите на иницијативата сметаат дека од вака поставените концепти, било евидентно дека немало логички ниту правни причини зошто законодавецот сакал оваа категорија работници да бидат изоставени од процесот на заштита при работа. Исто така сметаат дека оваа очигледно противуставна законска одредба требало да биде поништена ретроактивно и повеќе немало потреба од нејзино постоење земајќи ја во предвид “јавната полза” и “правичноста” за постоење на истата.

4. Судот на седница утврди дека согласно членот 2 став 1 од Законот, одредбите од овој закон се применуваат во сите дејности на јавниот и приватниот сектор, за сите лица осигурени од повреда на работното место или професионални болести според прописите за пензиското, инвалидското и здравственото осигурување и за сите други лица кои се вклучени во работните процеси.

Одредбите од овој закон не се применуваат во дејностите доколку со посебен пропис е регулирана оваа материја (вооружените сили, полицијата, во некои посебни активности на силите на заштита и спасување). (став 2)

Одредбите на овој закон не се применуваат на куќните помошници. (оспорен став 3)

5. Според член 8 став 1 алинеја 1,3 и 8 од Уставот на Република Македонија, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени во Уставот, владеењето на правото и хуманизмот, социјалната правда и солидарноста се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според членот 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба.

Согласно член 32 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбеденост за време на привремена невработеност. Секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место. Според став 3 на овој член, секој вработен има право на соодветна заработувачка. Согласно ставот 5 на истиот член, остварувањето на

правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 54 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот (став 1). Слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да бидат ограничени за време на воена или вонредна состојба според одредбите на Уставот (став 2). Ограничувањето на слободите и правата не може да биде дискриминаторско по основ на пол, раса, боја на кожа, јазик, вера, национално или социјално потекло, имотна или општествена положба (став 3).

Според член 55 од Уставот, се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото (став 1). Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот. Републиката презма мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот (став 2).

Законот за безбедност и здравје при работа, („Службен весник на Република Македонија“ бр. 92/2007), со членот 1 уредил дека со овој закон се утврдуваат мерките за безбедност и здравје при работа, обврските на работодавачот и правата и обврските на вработените од областа на безбедноста и здравјето при работа, како и превентивните мерки против професионалните ризици, отстранувањето на ризичните фактори за несреќа, информирање, консултирање, обука на работниците и нивните претставници и нивно учество во планирањето и преземањето на мерки за безбедност и здравје при работа.

Во Законот се содржани „основни одредби“ (членови 1-4); одредби за „општи обврски на работодавачот“ (членови 5-23); одредби за „други обврски на работодавачот“ (членови 24-37) кои се однесуваат на заштита од пожар, евакуација и спасување, информирање на работниците, претставник на работниците за безбедност и здравје при работа, обука на вработените, испитување на работното место, околината и средствата за работа и евиденција и извештаи; одредби за „права и обврски на вработените“ (членови 38-42); одредби за „совет за безбедност и здравје при работа“ (членови 43-

44); одредби за „овластувања“ (членови 45-47); одредби за „надзор“ (членови 48-51); прекршочни одредби и преодни и завршни одредби (членови 52-64).

Овој Закон во целост е усогласен со Директивата на Советот 89/391/ЕЕЗ донесена на 12 јуни 1989 година за воведувањето мерки за да се поттикне подобрувањето на безбедноста и здравјето на работниците на работното место која е донесена согласно членот 118-а од Договорот за основање на Европската економска заедница. (одредбите на Директивата се комплетно пренесени во текстот на законот) Оваа Директива содржи 19 члена распоредени во Дел I „Општи одредби“, Дел II „Обврски на работодавачите“, Дел III „Обврски на работниците“ и Дел IV „Други одредби“. Предметот на оваа Директива е даден во членот 1 и претставува воведување мерки за да се поттикне подобрувањето на безбедноста и здравјето на работниците на работа според општите принципи во врска со спречувањето на професионалните ризици, заштитата на безбедноста и здравјето на луѓето, елиминирање на ризикот и несреќа факторот, балансирано учество во согласност со националните закони или практики и обука на работниците.

Во членот 3 од Директивата, дадени се дефинициите и нивното значење и под дефиницијата на „работник“ се подразбира секое лице вработено кај работодавач вклучувајќи ги тренерите и чираците, „но се исклучуваат домашните слуги“. (не е дадено образложение зошто се исклучуваат ниту во Директивата ниту во Законот).

Со Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр.62/2005, 106/2008, 161/2008, 114/2009, 130/2009, 50/2010, 52/2010 и 124/2010) се уредуваат работните односи меѓу работниците и работодавачите кои се воспоставуваат со склучување на договор за вработување. Работниот однос се уредува со овој и со друг закон, колективен договор и договор за вработување (член 1).

Согласно член 5 од Законот, „Работниот однос“ е дефиниран како договорен однос меѓу работникот и работодавачот во кој работникот доброволно се вклучува во организираниот процес на работа кај работодавачот, за плата и други примања, лично непрекинато ја извршува работата според упатствата и под надзор на работодавачот.

Во Законот, во посебни глави, се уредува договорот за вработување, правата и обврските на страните при склучување на договор за вработување, обврските на работникот и обврските на работодавачот.

Во Законот се утврдуваат видовите на договори за вработување кои можат да се склучат: договор за вработување на неопределено (член 14), договор за вработување на определено време (член 46), договор за сезонска работа (член 47), договор за вработување со скратено работно време (член 48), договор за вработување со вршење на работа дома (член 50), договор за вработување на куќни помошници (член 53), договор за вработување на деловни лица - менаџерски договор (член 54), договор за вработување како приправник (член 56), договор со кој се уредува пробна работа (член 60), договор за волонтерски стаж (член 61), договор за вработување за вршење на работи во странство (член 249), договор за испраќање на работници во рамки на давање услуги (член 249-а), посебни договори за вршење работи кои се надвор од дејноста на работодавачот, а кои имаат за предмет самостојна изработка или поправка на определени предмети, самостојно извршување на определена физичка или интелектуална работа (член 252).

Договорот за вработување на куќни помошници (член 53) е предвиден како посебен вид договор за вработување, систематизиран во Главата: Обврски на работодавачот.

Според содржината на овој член, договор за вработување може да се склучи за вршење работи на куќни помошници (став 1). Со договорот за вработување од ставот 1 на овој член може да се договори обезбедувањето сместување и исхрана на работникот кај работодавачот да претставува дел од платата на работникот, кој дел во договорот мора да е изразен во пари (став 2). Договорот од ставот 1 на овој член се заверува во службата надлежна за посредување за вработување (став 3). Најмалиот износ на заработувачка кој задолжително се пресметува и исплатува во пари се утврдува во договорот за вработување и не може да биде помал од 50% од заработувачката на работникот (став 4).

Тоа значи дека законодавецот пропишал можност за склучување на посебен договор за вршење работи на куќни помошници, со оглед дека услугите кои се обезбедуваат од страна на куќните помошници се даваат во домашни услови, во простории на

лицето кое ја дава услугата или, во повеќето случаи, во станбениот или друг простор на лицата на кои им се дава услугата. Тој простор може да биде во истото место или во друго место надвор од местото на живеење на лицето кое ја дава услугата, поради што се наметнува потреба од обезбедување на услови за сместување и други услови потребни за работа и живеење на лицето кое ја дава услугата.

Платата е едно од правата кои се опфатени со категоријата „соодветна заработувачка“ утврдена со Уставот (член 32 став 3).

Според член 1 од Конвенцијата за еднакво наградување (C 100), која Република Македонија, како членка на Меѓународната организација на трудот, ја има ратификувано и која е дел од внатрешниот правен поредок на Република Македонија, терминот „наградување“ опфаќа вообичаена, основна или минимална заработувачка или плата и какви било додатни приходи кои му се исплаќаат на работникот директно или индиректно, во готово или во натура од страна на работодавачот, како резултат на вработување на работникот.

6. Тргувајќи од спецификата на работите на куќните помошници, сметаме дека законската определба со која се исклучуваат куќните помошници од обврските на работодавачот и правата и обврските на вработените од областа на безбедноста и заштитата при работењето, не се во согласност со членот 8 ставови 1,2 и 3, членот 32 став 1 и член 54 ставови 1 и 3 од Уставот.

Со оглед на тоа дека е предвидено согласно членот 53 од Законот за работните односи да може подеднакво секое заинтересирано лице да склучи посебен вид на договор за вработување на куќни помошници, а се исклучува можноста за обезбедување на уставното право за заштита при работа, оспорената одредба не е во согласност со членот 9 и членот 32 став 1 од Уставот.

Уставниот карактер на слободите и правата имаат две димензии, прво слободите и правата се остваруваат врз основа на Уставот а не врз основа на законот или другите акти. Уставното регулирање на слободите и правата претставуваат доказ за тоа дека истите имаат цврст правен режим односно дека нивното димензионирање зависи од уставотворецот а не од законодавецот како изведена власт.

Правната заштита на слободите и правата на човекот и граѓанинот имаат поголемо значење за развојот на уставната демократија отколку самото наведување на слободите и правата во уставниот текст. Потврда за тоа претставува Декларацијата за правата на човекот и граѓанинот која инсистира повеќе на гаранциите отколку на самото пропишување на слободите и правата, бидејќи битно е дали истите се спроведуваат во практиката.

Во споредбеното уставно право кристализирани се следните гледишта. Прво, дека Уставот треба да ги гарантира само основните, а не сите слободи и права. Второ, освен слободите и правата, Уставот треба да ги утврди и основните должности и одговорности. Трето, субјекти на слободите, правата и должностите се сите човечки суштества и слободите и правата им припаѓаат на сите луѓе, а правата и должностите на граѓаните на одделна држава.

Правото на забрана на дискриминацијата е право кое ја опфаќа и еднаквоста на граѓаните пред уставот и законите. Правото на недискриминација е општо право кое се однесува на политичките, социјалните и културните права во Република Македонија и Кривичниот законик на Република Македонија ја санкционира повредата на еднаквоста на граѓаните во уживањето на правата.

Уставот на Република Македонија во членот 54 став 3 во Главата III, под гаранции на основните слободи и права утврдил дека не може да постои дискриминација по основ на пол; раса; боја на кожа; јазик; вера; национално или социјално потекло и имотна или општествена положба.

Правото на еднаквост пред законот претставува еден од облиците на остварување на правото на еднаквост на човекот и граѓанинот воопшто. Ова право опфаќа два елемента; првиот дека сите граѓани еднакво се третираат во законодавниот текст односно законот важи еднакво за сите граѓани (*erga omnes tangit*) и вториот, законот еднакво се применува кон сите граѓани од страна на државните органи. Со други зборови правото на еднаквост пред законот значи заштита на граѓанинот од секаков вид дискриминација во уживањето на правота, но и во остварувањето на законодавните обврски.

Тргувајќи од наведеното, сметаме дека може основано да се постави прашањето за согласноста на член 2 став 3 од Законот

за безбедност и здравје при работа со горенаведените одредби од Уставот.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 на ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот Бранко Наумовски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојановски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.160/2010)

У.бр.160/2010

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” бр. 70/1992), на седницата одржана на 29 јуни 2011 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА член 2 став 3 од Законот за безбедност и здравје при работа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 92/2007).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија”.

3. Уставниот суд на Република Македонија по иницијатива на Асоцијација „МАГНА КАРТА“ од Велес и Движење за социјална правда „Ленка“ од Скопје, со Решение У.бр.160/2010 од 20 април 2011 година, поведе постапка за оценување на уставноста на членот од Законот означен во точката 1 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за неговата согласност со Уставот.

4. Судот на седница утврди дека согласно членот 2 став 1 од Законот, одредбите од овој закон се применуваат во сите дејности на јавниот и приватниот сектор, за сите лица осигурени од повреда на

работното место или професионални болести според прописите за пензиското, инвалидското и здравственото осигурување и за сите други лица кои се вклучени во работните процеси.

Според ставот 2 одредбите од овој закон не се применуваат во дејностите доколку со посебен пропис е регулирана оваа материја, вооружените сили, полицијата, во некои посебни активности на силите на заштита и спасување.

Согласно ставот 3 одредбите на овој закон не се применуваат на куќните помошници.

5. Според член 8 став 1 алинеја 1, 3 и 8 од Уставот на Република Македонија, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени во Уставот, владеенето на правото и хуманизмот, социјалната правда и солидарноста се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според членот 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба.

Согласно член 32 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбеденост за време на привремена невработеност. Секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место. Според став 3 на овој член, секој вработен има право на соодветна заработувачка. Согласно ставот 5 на истиот член, остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 54 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот. Слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да бидат ограничени за време на воена или вонредна состојба според

одредбите на Уставот. Ограничувањето на слободите и правата не може да биде дискриминаторско по основ на пол, раса, боја на кожа, јазик, вера, национално или социјално потекло, имотна или општествена положба .

Според член 55 од Уставот, се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото. Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот. Републиката презма мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот .

Законот за безбедност и здравје при работа, („Службен весник на Република Македонија“ бр. 92/2007), со членот 1 уредил дека со овој закон се утврдуваат мерките за безбедност и здравје при работа, обврските на работодавачот и правата и обврските на вработените од областа на безбедноста и здравјето при работа, како и превентивните мерки против професионалните ризици, отстранувањето на ризичните фактори за несреќа, информирање, консултирање, обука на работниците и нивните претставници и нивно учество во планирањето и преземањето на мерки за безбедност и здравје при работа.

Во Законот се содржани „основни одредби“ (членови 1-4); одредби за „општи обврски на работодавачот“ (членови 5-23); одредби за „други обврски на работодавачот“ (членови 24-37) кои се однесуваат на заштита од пожар, евакуација и спасување, информирање на работниците, претставник на работниците за безбедност и здравје при работа, обука на вработените, испитување на работното место, околината и средствата за работа и евиденција и извештаи; одредби за „права и обврски на вработените“ (членови 38-42); одредби за „совет за безбедност и здравје при работа“ (членови 43-44); одредби за „овластувања“ (членови 45-47); одредби за „надзор“ (членови 48-51); прекршочни одредби и преодни и завршни одредби (членови 52-64).

Овој Закон е во согласност со Директивата на Советот 89/391/ЕЕЗ донесена на 12 јуни 1989 година за воведувањето мерки за да се поттикне подобрувањето на безбедноста и здравјето на работниците на работното место која е донесена согласно членот 118-а од Договорот за основање на Европската економска заедница. Оваа Директива содржи 19 члена распоредени во Дел I „Општи одредби“, Дел II „Обврски на работодавачите“, Дел III „Обврски на работниците“ и Дел IV „Други одредби“. Предметот на оваа Директива

е даден во членот 1 и претставува воведување мерки за да се поттикне подобрувањето на безбедноста и здравјето на работниците на работа според општите принципи во врска со спречувањето на професионалните ризици, заштитата на безбедноста и здравјето на луѓето, елиминирање на ризикот и факторот несреќа, балансирано учество во согласност со националните закони или практики и обука на работниците.

Во членот 3 од Директивата, дадени се дефинициите и нивното значење и под дефиницијата на “работник” се подразбира секое лице вработено кај работодавач вклучувајќи ги тренерите и чираците, “но се исклучуваат домашните слуги” без образложение.

Со Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр.62/2005, 106/2008, 161/2008, 114/2009, 130/2009, 50/2010, 52/2010 и 124/2010) се уредуваат работните односи меѓу работниците и работодавачите кои се воспоставуваат со склучување на договор за вработување. Работниот однос се уредува со овој и со друг закон, колективен договор и договор за вработување (член 1).

Согласно член 5 од Законот, „Работниот однос“ е дефиниран како договорен однос меѓу работникот и работодавачот во кој работникот доброволно се вклучува во организираниот процес на работа кај работодавачот, за плата и други примања, лично непрекинато ја извршува работата според упатствата и под надзор на работодавачот.

Во Законот, во посебни глави, се уредува договорот за вработување, правата и обврските на страните при склучување на договор за вработување, обврските на работникот и обврските на работодавачот.

Во Законот се утврдуваат видовите на договори за вработување кои можат да се склучат: договор за вработување на неопределено (член 14), договор за вработување на определено време (член 46), договор за сезонска работа (член 47), договор за вработување со скратено работно време (член 48), договор за вработување со вршење на работа дома (член 50), договор за вработување на куќни помошници (член 53), договор за вработување на деловни лица - менаџерски договор (член 54), договор за вработување како приправник (член 56), договор со кој се уредува пробна работа (член 60), договор за волонтерски стаж (член 61), договор за вработување за вршење на работи во странство (член

249), договор за испраќање на работници во рамки на давање услуги (член 249-а), посебни договори за вршење работи кои се надвор од дејноста на работодавачот, а кои имаат за предмет самостојна изработка или поправка на определени предмети, самостојно извршување на определена физичка или интелектуална работа (член 252).

Договорот за вработување на куќни помошници (член 53) е предвиден како посебен вид договор за вработување, систематизиран во Главата: Обврски на работодавачот.

Според содржината на овој член, договор за вработување може да се склучи за вршење работи на куќни помошници (став 1). Со договорот за вработување од ставот 1 на овој член може да се договори обезбедувањето сместување и исхрана на работникот кај работодавачот да претставува дел од платата на работникот, кој дел во договорот мора да е изразен во пари (став 2). Договорот од ставот 1 на овој член се заверува во службата надлежна за посредување за вработување (став 3). Најмалиот износ на заработувачка кој задолжително се пресметува и исплатува во пари се утврдува во договорот за вработување и не може да биде помал од 50% од заработувачката на работникот (став 4).

Тоа значи дека законодавецот пропишал можност за склучување на посебен договор за вршење работи на куќни помошници, со оглед дека услугите кои се обезбедуваат од страна на куќните помошници се даваат во домашни услови, во простории на лицето кое ја дава услугата или, во повеќето случаи, во станбениот или друг простор на лицата на кои им се дава услугата. Тој простор може да биде во истото место или во друго место надвор од местото на живеење на лицето кое ја дава услугата, поради што се наметнува потреба од обезбедување на услови за сместување и други услови потребни за работа и живеење на лицето кое ја дава услугата.

Платата е едно од правата кои се опфатени со категоријата „соодветна заработувачка“ утврдена со Уставот (член 32 став 3).

Според член 1 од Конвенцијата за еднакво наградување (C 100), која Република Македонија, како членка на Меѓународната организација на трудот, ја има ратификувано и која е дел од внатрешниот правен поредок на Република Македонија, терминот „наградување“ опфаќа вообичаена, основна или минимална

заработувачка или плата и какви било додатни приходи кои му се исплаќаат на работникот директно или индиректно, во готово или во натура од страна на работодавачот, како резултат на вработување на работникот.

6. Тргувајќи од спецификата на работите на куќните помошници, законската определба со која се исклучуваат куќните помошници од обврските на работодавачот и правата и обврските на вработените од областа на безбедноста и заштитата при работењето, не е во согласност со членот 8 ставови 1, 2 и 3, членот 32 став 1 и член 54 ставови 1 и 3 од Уставот.

Со оглед на тоа дека е предвидено согласно членот 53 од Законот за работните односи да може подеднакво секое заинтересирано лице да склучи посебен вид на договор за вработување на куќни помошници, а се исклучува можноста за обезбедување на уставното право за заштита при работа, оспорената одредба не е во согласност со членот 9 и членот 32 став 1 од Уставот.

Уставниот карактер на слободите и правата имаат две димензии, прво слободите и правата се остваруваат врз основа на Уставот а не врз основа на законот или другите акти. Уставното регулирање на слободите и правата претставуваат доказ за тоа дека истите имаат цврст правен режим односно дека нивното димензионирање зависи од уставотворецот а не од законодавецот како изведена власт.

Правната заштита на слободите и правата на човекот и граѓанинот имаат поголемо значење за развојот на уставната демократија отколку самото наведување на слободите и правата во уставниот текст. Потврда за тоа претставува Декларацијата за правата на човекот и граѓанинот која инсистира повеќе на гаранциите отколку на самото пропишување на слободите и правата, бидејќи битно е дали истите се спроведуваат во практиката.

Правото на забрана на дискриминацијата е право кое ја опфаќа и еднаквоста на граѓаните пред уставот и законите. Правото на недискриминација е општо право кое се однесува на политичките, социјалните и културните права во Република Македонија и Кривичниот законик на Република Македонија ја санкционира повредата на еднаквоста на граѓаните во уживањето на правата.

Правото на еднаквост пред законот претставува еден од облиците на остварување на правото на еднаквост на човекот и граѓанинот воопшто. Ова право опфаќа два елемента; првиот дека сите граѓани еднакво се третираат во законодавниот текст односно законот важи еднакво за сите граѓани (*erga omnes tangit*) и вториот, законот еднакво се применува кон сите граѓани од страна на државните органи. Со други зборови правото на еднаквост пред законот значи заштита на граѓанинот од секаков вид дискриминација во уживањето на правота, но и во остварувањето на законодавните обврски.

Тргувајќи од наведеното, членот 2 став 3 од Законот за безбедност и здравје при работа не е во согласност со горенаведените одредби од Уставот.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство на гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумовски и судиите: д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова – Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојановски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.160/2010)

110.

У.бр.174/2010

- Право на жалба во постапката за мирно решавање на споровите

- Right to an appeal in the procedure for peaceful resolution of disputes

- Решението донесено во постапка за мирно решавање на работните спорови, како алтернативен начин на решавање на споровите не може да се смета дека е решение донесено во постапка пред судски или друг државен управен орган, организација или орган што врши јавни овластувања, па да може оспорените одредби од Законот да се преиспитуваат од аспект на

нивната согласност со одредбите од Уставот со кои се гарантира правото на жалба.

Алтернативниот начин на решавање на работните спорови се води на доброволна основа и од од слободната волја на страните зависи дали ќе ја прифатат понудената можност со Законот, на побрз и поекономичен начин да го решат работниот спор. Тоа значи дека таа не е задолжителна и обврзувачка за страните, кои можат но не мораат учествуваат во оваа постапка, туку директно во судска, каде во целост им се обезбедени сите правни средства против одлуки донесени во текот и по завршувањето на постапката, вклучувајќи го и правото на жалба.

- The resolution passed in a procedure for peaceful resolution of labour disputes, as an alternative way of resolution of disputes, may not be considered to be a resolution adopted in a procedure before a judicial or another state administrative body, organisation or a body performing public mandates, so that the contested provisions of the Law may be reviewed from the aspect of their accordance with the provisions of the Constitution guaranteeing the right to an appeal.

The alternative way of resolution of labour disputes is conducted on a voluntary basis and it is up to the free will of the parties whether they will accept the possibility offered by the Law to resolve the labour dispute in a faster and more economical way. That means that it is not compulsory and binding for the parties, which may but do not have to take part in this procedure, but directly in a court one, where all remedies against decisions taken during and after the conclusion of the procedure, including the right to an appeal, are ensured to them.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” број 70/1992), на седницата одржана на 14 септември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 35 ставовите 3 и 4 од Законот за мирно решавање на работните спорови (“Службен весник на Република Македонија” број 87/2007).

2. Асоцијацијата “Магна Карта” од Велес и Движење за социјална правда “Ленка” од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија, му поднесоа иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот, означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите од иницијативата, оспорените одредби од Законот биле спротивни на членовите 8 став 1 алинеите 1, 3, 4, 8 и 11 и став 2, точка 1 од Амандманот XXI со кој се заменува членот 15 од Уставот, член 50, член 51, член 54 став 1 и 3, член 95 став 3 и Амандманот XXV со кој се заменува членот 98 од Уставот ставовите 1, 3 и 4. Имено, според подносителите на иницијативата терминологијата на Законот за работните односи и овој закон била неударена по однос на тоа кој бил надлежен за мирното решавање на спорови кои произлегувале од работните односи, што создавало правна несигурност кај граѓаните. Противуставноста на оспорените одредби настанувала бидејќи не се знаела правната природа на Републичкиот совет за мирно решавање на работните спорови, а според подносителите на иницијативата овој орган можело да се третира како управен орган, (квази) судски орган или (хибриден) специфичен орган. Оттука произлегувала целата збрка околу противуставноста на оспорените одредби, бидејќи ако се прифатело дека Советот бил управен орган, донесените решенија ќе се сметале за управни акти и неуставно било против тие решенија да не постои право на жалба. Ако се прифатело дека Советот бил судски орган, тогаш постапката што е уредена со Законот за мирно решавање на работните спорови била нелегитимна бидејќи Законот не бил донесен со двотретинско мнозинство на гласови. Ако се прифатело дека е квази судски орган, покрај веќе постојните судови, тогаш неговото постоење било спротивно на уставната забрана на вонредни судови. Ако пак се прифатело дека Советот е специфичен орган *sui generis*, тогаш овој хибриден орган земал прерогативи кои не соодветствувале со начелото на поделба на власта на законодавна, извршна и судска. Од сите овие причини подносителите на иницијативата сметаат дека оспорените одредби повеќе не треба да постојат во правниот

поредок, како мошне неразбирливи, крајно штетни, правно неконвенционални и претерано непропорционални.

3. Судот на седницата утврди дека членот 35 став 1 од Законот определува дека арбитерот донесува решение за предметот на спорот во рок од 30 дена од денот на отворањето на расправата, а со ставот 2 од истиот член е определена содржината на решението.

Судот, исто така утврди дека со оспорениот член 35 став 2 точка 3 од Законот е определено дека против решението не е дозволена жалба, а според ставот 2 точка 4 од истиот член од Законот решението е правосилно и извршно со денот на доставувањето на страните во спорот, а ако во решението е утврдено дека дејствието кое е предмет на извршување може да се изврши во оставениот рок, решението постанува извршно со истекот на тој рок.

4. Согласно член 8 став 1 алинеите 1, 3, 4, 8 и 11 од Уставот на Република Македонија, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, владеењето на правото, поделба на државната власт на законодавна, извршна и судска, хуманизмот, социјалната правда и солидарноста и почитувањето на општо прифатените норми на меѓународното право, а според ставот 2 од истиот член од Уставот во Република Македонија слободно е се што со Уставот и законот не е забрането.

Со Амандманот XXI на Уставот со кој се заменува членот 15 од Уставот се гарантира правото на жалба против одлуки донесени во постапка во прв степен пред суд, а правото на жалба или друг вид на правна заштита против поединечни правни акти донесени во постапка во прв степен пред орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања, се уредува со закон.

Според членот 32 став 5 од Уставот остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредува со закон и со колективен договор.

Со членот 50 од Уставот, е предвидено дека секој граѓанин може да се повика на заштитата на слободите и правата утврдени со Уставот пред судовите и пред Уставниот суд на Република Македонија, во постапка заснована врз начелата на

приоритет и итност. Се гарантира судска заштита на законитоста на поединечните акти на државната управа и на другите институции што вршат јавни овластувања. Граѓанинот има право да биде запознаен со човековите права и основни слободи и активно да придонесува, поединечно или заедно со други за нивно унапредување и заштита.

Од наведените уставни одредби произлегува дека посебна гаранција за остварување на личните граѓански и политички слободи и права утврдени со Уставот претставува правото на граѓанинот на жалба против поединечите правни акти донесени во постапка во прв степен пред судовите, правото на еднаква заштита на слободите и правата на граѓанинот пред судовите што подразбира дека граѓаните се рамноправни во изнесувањето на фактите и доказите пред судовите. Исто така неспорно е дека законодавецот препуштил со посебни закони од сферата на работните односи и колективни договори, да биде уреден начинот на остварувањето на правата од работен однос.

Според членот 182 од Законот за работните спорови (“Службен весник на Република Македонија” број 62/2005, 106/2008, 161/2008, 114/2009, 130/2009, 50/2010, 52/2010, 124/2010 и 47/2011), во случај на индивидуален и колективен работен спор, работодавачот и работникот можат да се договорат решавањето на спорот да го доверат на посебен орган утврден со закон, а според членот 183 од истиот закон со колективен договор може да се определи арбитража за решавање на колективни работни спорови. Со Законот за работните односи од 2005 се утврди само основ за мирно решавање на трудовите спорови и не ги уреди сите прашања поврзани со мирното решавање на работните спорови, но остави можност за прашањата кои конкретно се однесуваат на индивидуалните и колективните работни спорови, работодавачот и работникот да можат да се договорат, решавањето на спорот да го доверат на посебен орган утврден со закон, конкретно со Законот за мирно решавање на работните спорови.

Алтернативниот начин на решавање на работните спорови е дел од процесот на хармонизација на нашето законодавство со законодавството на Европската унија во врска со медијацијата, преку Директивата на Европскиот парламент и Советот (2004/0251) од која произлегуваат обврски за усогласување на националното законодавство со истата во определен рок, како и целосна доследна примена на Законот за работните спорови во делот за мирното решавање на работните спорови.

Од аспект на концептот на организирање на медијацијата за решавање на трудовите спорови, во земјите преовладува, односно повеќе е застапен моделот на организирање на посебен орган или институција за решавање на овие спорови, како самостојно независно тело, што е прифатен и во нашата земја.

Од овие причини во 2007 година донесен е Законот за мирно решавање на работните спорови. Целта на Законот е да се овозможи и олесни пристапот кон решавање на работните спорови по мирен пат, што овозможува намалување на конфликтот помеѓу работодавачите и вработените, а и на бројот на судските постапки. Исто така, Законот треба да обезбеди побрз, поедноставен и поевтин начин на решавање на работните спорови, преку постигнување на договор кој ќе биде доброволно почитуван од страните.

Членот 1 од Законот за мирно решавање на работните спорови определува дека со овој закон се уредува начинот и постапката на мирно решавање на колективните и одделни индивидуални работни спорови, изборот, правата и обврските на помирувачот и арбитрите и другите прашања од значење за мирното решавање на работните спорови. Постапката за мирно решавање на работните спорови се покренува и води во согласност со овој закон, ако за истиот спор не е одлучено во согласност со прописите за работните спорови.

Според членот 2 од Законот, колективен работен спор е спор по повод склучување, измена, дополнување или промена на колективен договор, остварување на правата на синдикално организирање и штрајк. Страна во колективниот спор се учесниците во склучувањето на колективниот договор во согласност со закон (страна во спорот).

Со членот 3 од Законот е определено дека индивидуален спор е спор по повод откажување на договор за вработување и неисплата на најниската плата. Страни во индивидуалниот спор се работникот и работодавачот (страни во спорот).

Според членот 4 од Законот, помирувач е лице кое дава помош на страните во колективниот спор со цел да склучат спогодба за решавање на спорот, додека арбитер е лице кое одлучува за предметот на индивидуалниот спор.

Со членот 5 од Законот уредено е начелото на доброволност за мирно решавање на работен спор, според кое учесниците во склучувањето на колективниот договор се слободни доброволно да одлучат за учество на помирувачот во колективното договорање и страните во спорот се слободни доброволно да одлучат за пристапување кон мирно решавање на спорот, ако со овој закон поинаку не е определено, а со членот 6 од Законот е уредено начелото на трипартизам, неутралност и непристрасност, според кое во постапката за мирно решавање на работниот спор учествуваат страните во спорот и помирувачот, односно арбитерот, во согласност со овој закон, помирувачот, односно арбитерот е должен да постапува неутрално и непристрасно во однос на страните или предметот на спорот.

Со членот 7 од Законот се основа Републичкиот совет за мирно решавање на работните спорови како стручен орган (во натамошниот текст: Советот). Значи, станува збор за посебен орган - Совет, како независно тело, основано со закон.

Со членот 8 од Законот е уреден делокругот на работа на Советот, а членот 9 од Законот определува дека со работата на Советот раководи директор, кој го именува Владата на Република Македонија.

Според членот 10 од Законот постапката за мирно решавање на работен спор се покренува со поднесување предлог до Советот, а предлогот странките во спорот, можат да го поднесат заеднички или поединечно, а според членот 11 од Законот ако предлогот го поднела една од страните во спорот, Советот ги доставува предлогот и документацијата на другата страна во спорот и ја повикува во рок од три дена да се изјасни дали прифаќа мирно решавање на спорот. Доколку во определениот рок странката која го поднела предлогот, не добила одговор за прифаќање, се смета дека предлогот за поведување на постапката не е прифатен.

Со одредбите од членовите 12-15 од Законот, се уредени начинот на определувањето на помирувачите, односно арбитраите и трошоците на постапката.

Одредбите од членовите 16-28 од Законот се однесуваат на учеството на помирувачите во колективното договорање, споровите во дејностите од општ интерес, надлежниот орган за помирување и постапката за помирување, која според членот 27 од

Законот се завршува пред Одборот за помирување, ако страните во спорот склучат Спогодба за решавање на спорот во рок од 30 дена од денот на отворањето на расправата.

Со одредбите од членовите 29-36 од Законот, се уредени предметот на индивидуалниот спор и постапката за мирно решавање на индивидуален спор.

Според членот 29 став 1 од Законот индивидуален спор може да се решава пред арбитер, во согласност со овој закон, ако предмет на спорот е откажување на договор за вработување и неисплата на најниска плата, а според ставот 2 од истиот член ако помеѓу страните во индивидуален спор тече судска постапка од иста фактичка и правна основа, страните во спорот се должни на судот заеднички да му поднесат барање за прекин на постапката.

Според членот 30 став 5 од Законот, секоја страна во спорот може да го повлече предлогот за покренување на постапка пред арбитерот, најдоцна до денот на отворањето на расправата.

Со членот 31 од Законот, уредено е начелото на јавност на расправата и во кои случаи јавноста може да се исклучи.

Со одредбите од членот 32 од Законот, се уредува начинот на водењето на расправата од страна на арбитерот, дејствијата кои тој ги презема во постапката, како и правото на страните во спорот пред арбитерот да се изјаснат за предметот на спорот и да одговараат на наводите на другата страна во спорот.

Според членот 34 од Законот страните во спорот имаат право да даваат завршен збор на расправата и доколку арбитерот смета дека предметот на спорот е расправен така да може да одлучи, ја заклучува расправата.

Со одредбите од членот 35 ставовите 1 и 2 од Законот е определен рокот во кој арбитерот е должен да го донесе решението и податоците кои решението треба да ги содржи.

Според оспорениот член 35 став 3 од Законот, против решението не е дозволена жалба, а според оспорениот став 4 од истиот член решението е правосилно и извршно со денот на доставувањето на страните во спорот, а ако во решението е утврдено

дека дејствието кое е предмет на извршување може да се изврши во оставениот рок, решението постанува извршно со истекот на тој рок.

Со членот 36 од Законот, определена е обврска на страните во спорот да го известат судот за донесување на решението со кое мирно е решен спорот, ако претходно постапката пред судот е прекината поради поведување на оваа постапка.

Со членот 200 точка 6 од Законот за парничната постапка (“Службен весник на Република Македонија” број 79/2005, 110/2008, 83/2009 и 116/2010) е определено дека постапката се прекинува кога двете странки тоа ќе го побараат заради решавање на спорот со медијација или на друг начин, а според членот 200 став 3 од истиот закон, ако судот ја прекинал постапката согласно со членот 200 точка 6 од овој закон, постапката ќе продолжи по барање на една од странките, а ако такво барање нема, постапката ќе продолжи по истекот на 45 дена од денот на прекилот.

Од содржината на цитираните законски одредби, произлегува дека индивидуалниот спор не се однесува за сите спорови од работен однос, туку само за откажување на договор за вработување и неисплата на најниска плата, со тоа што индивидуалниот спор се води исклучително со согласност, односно на доброволна основа помеѓу работодавачот и работникот, со цел спорот да се реши на мирен начин, во рок од 30 дена, со цел да се избегнат подолгите судски постапки.

Тргувајќи од содржината на уставните и законските одредби кои се оспоруваат, а од аспект на наводите изнесени во иницијативата, Судот утврди дека во конкретниот случај, оспорените законски одредби не можат да се доведат во корелација со членот 15 од Уставот, заменет со Амандманот XXI на Уставот со кој се гарантира правото на жалба против одлуки донесени во постапка во прв степен пред суд, како и тоа дека правото на жалба или друг вид на правна заштита против поединечни правни акти донесени во постапка во прв степен пред орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања, се уредува со закон.

Во конкретниот случај не станува збор за решение донесено во постапка пред судски или друг државен управен орган, организација или орган што врши јавни овластувања, па да може оспорените одредби од Законот да се преиспитуваат од аспект на

нивната согласност со одредбите од Уставот со кои се гарантира правото на жалба, туку станува збор за решение донесено пред Републички совет во постапка за мирно решавање на работните спорови, кој е орган *sui generis* основан со цел да придонесе работните спорови, страните во спорот да можат да се обидат да ги решат на мирен начин и поекономичен начин. Законот всушност уредува алтернативен начин на решавање на овие спорови која започнува и се води на доброволна основа, односно од слободната волја на страните во работен спор, зависи дали ќе ја прифатат понудената можност со Законот, на побрз и поекономичен начин да го решат работниот спор. Тоа значи дека таа не е задолжителна и обврзувачка за страните, кои можат но не мораат учествуваат во оваа постапка, туку директно во судска, каде во целост им се обезбедени сите правни средства против одлуки донесени во текот и по завршувањето на постапката.

Од погоре изнесените причини, според Судот, вака уредените законски решенија кои се оспоруваат со иницијативата и кои се однесуваат на спорови од работен однос, не влијаат и не го елиминираат правото на судска заштита пред надлежните органи, кое право е уредено со посебни закони од сферата на работните односи, но напротив можат да придонесат на мирен начин, побрзо и поекономично да дојде до решавање на еден работен спор, што крајно овозможува и намалување на конфликтите помеѓу работодавачите и вработените.

Поради изнесеното, имајќи ја предвид содржината на оспорените одредби од Законот, како и содржината на Амандманот XXI на кој се повикуваат подносителите во иницијативата и погоре наведеното објаснување за уставната гаранција на правото на жалба против одлуки донесени во постапка во прв степен пред суд, а и уставната определба од овој Амандман правото на жалба или друг вид на правна заштита против поединечни правни акти донесени во постапка во прв степен пред орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластување, да се уредува со закон, Судот оцени дека не постојат уставни пречки за опстојување на оспорените одредби од Законот во правниот поредок.

5. Тргувајќи од погоре изнесеното, Судот оцени дека во конкретниот случај, не може да се постави прашањето за согласноста на одредбите од членот 35 ставовите 3 и 4 од Законот за мирно решавање на работните спорови со одредбите од Уставот, поради што Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе, во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.174/2010)

111.

У.бр.148/2011

- Решавање на колективни спорови по пат на арбитража

- Resolution of collective disputes by means of an arbitration

- Во случај кога се работи за мирно решавање на колективни спорови по пат на арбитража, од суштинско значење е постоење на согласност, односно волја на странките во работниот спор за прифаќање на можноста од Законот за побрз и поекономичен начин на решавање на работниот спор пред арбитер. Имено странките сами по слободна волја и со нивна согласност одлучуваат за начинот на решавање на работниот спор, што е во согласност со Амандман XXI од Уставот.

- In case of a peaceful resolution of collective disputes by means of an arbitration, of essential importance is the existence of a consent, that is, will of the parties in the labour dispute to accept the possibility in the Law for a faster and more economical way of resolution of the labour dispute before an arbiter. Namely, the parties upon their own free will and with their consent decide on the manner of resolution of the labour dispute, which is in accordance with Amendment XXI to the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 19 октомври 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 183 став 3 во делот: „одлуката на арбитражата е конечна и задолжителна за двете страни“ и став 4 од Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр.62/2005, 106/2008, 161/2008, 114/2009, 130/2009, 50/2010, 52/2010, 124/2010 и 47/2011).

2. Асоцијација „Магна Карта“ од Велес и Движење за социјална правда „Ленка“ од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата членот 183 ставови 3 и 4 од Законот, не бил во согласност со член 8 став 1 алинеја 9, член 50, член 51, член 54 и Амандман XXI од Уставот на Република Македонија. Имено, подносителите сметаат дека правото на тужба и правото на жалба како едни од круцијалните човекови права претставуваат значаен елемент во зацврстувањето на правната сигурност на граѓаните. Овие права вршеле притисок врз конкретниот судија т.е. арбитер кој постапувал во дадена правна работа кој требало да се однесува непристрасно и објективно.

Правото на тужба против арбитражна одлука и правото на жалба против судска одлука, како редовни правни лекови, според подносителите, им припаѓало на сите, без исклучок кои тврдат дека во определена постапка не им била дадена законската правна заштита која им следела.

На страната 3 од иницијативата, подносителите во целост ги цитираат одредбите од Законот за работните односи (член 181, 182, 91, 93, 257) како и одредби од Законот за прекршочната постапка (член 439 - 460) со цел да се прикажат правните инструменти со кои може работникот да располага во остварувањето на своите права. Имено, во членот 460 од овој закон, се наведувало дека странките не можат спогодбено да се откажат од примената на одредбите, кои меѓу другото се однесуваат и на можноста за поништување на арбитражната одлука.

Законот за мирно решавање на работните односи, според иницијаторите, бил *lex specialis* за проблематиката, на т.н. вонсудско расправање спорови со работна проблематика.

Понатаму, се наведува дека овој закон ги уредува начинот и постапката на мирно решавање работни спорови; изборот, правата и обврските на помирувачот и арбитрите, како и другите прашања кои се од значење за мирното решавање на некои „најчести“ и изрично наведени работни спорови - значи не на сите видови спорови од работен однос!

Основните законски начела кои ги пропагирал овој Закон биле доброволност, неутралност, непристрасност и трипартизам. Специфично за него, е тоа што за прв пат дефинира два вида на работни спорови, за кои што пак постојат и т.н. „заеднички одредби“. Имено, постапка за мирно решавање на работен спор се покренува со поднесување предлог до новиот орган - Републички совет (а не со тужба). Странките во спорот можат да поднесат предлог заеднички или, пак, поединечно.

а) Колективен спор (член 16 - член 28, ЗМРПС): овој спор, каде што помош со цел склучување спогодба дава „помирувач“, настанува во три наброени случаи,

б) Индивидуален спор (член 29 - член 36, ЗМРПС): овој спор, каде што помош дава арбитер, настанува само во следниве два случаи: (а) по повод откажување на договор за вработување и (б) при неисплата на најниската плата. Како странки во овој спор, во смисла на овој закон, се сметаат работникот и работодавачот, а не нивните асоцијации (синдикати и стопански комори)!!!

Симптоматично во целава оваа ситуација на (не) дозволеноста на инструментите на правна заштита кај работните спорови според иницијативата било тоа што член 35 став 3 од ЗМРПС вели дека: Против решението (на арбитерот) не е дозволена жалба.

Оттука, според иницијативата, во нашиот правен промет, во случај да продолжи оваа побивана законска одредба - би се довела во ситуација на странката која би се одлучила на арбитражно решавање работен спор да и бидат ускратени обете фундаментални човекови слободи и права: и 1) правото на тужба (како инструмент за пристап до државен суд), и 2) правото на жалба (како редовен правен лек до повисока инстанца). Тогаш, оправдано и сосем легитимно се поставува прашањето за недопустиво и противправно стимулирање

на претерана арбитражност и незауздан волунтаризам при раздавањето на правото во оваа мошне чувствителна правна област, што е спротивно на нашето уставно уредување воведено по осамостојувањето со демократскиот Устав на Република Македонија (1991).

Според член 460 од ЗПП - правото на тужба за поништување на арбитражна одлука е неотповикливо право од кое странките, дури и да сакаат, не можат спогодбено да се откажат. Оттука, со право се поставувало прашањето за потребата од постоење на оспорената законска одредба од член 183, став 4 од ЗРО кој, како општ материјален закон (*lex generalis*), покрај тоа што недопуство и нерационално се впуштил во уредување на процесна материја, дополнително вовел и експлицитна, безрезервна, изрична, *ius cogens* противуставна одредба - со што го ускратил круцијалното човеково право на пристап до суд.

Поради наведеното се предлага укинување на оспорениот член од Законот за работните односи.

3. Судот на седницата утврди дека според член 183 ставовите 3 и 4 од Законот за работните односи ако работодавачот и работникот се согласат со арбитражното решавање на работниот спор, одлуката на арбитражата е конечна и задолжителна за двете страни. Против одлуката на арбитражата не е допуштен спор пред надлежниот суд.

4. Согласно член 8 став 1 алинеите 1, 3, 4, 8 и 11 од Уставот на Република Македонија, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, владеењето на правото, поделба на државната власт на законодавна, извршна и судска, хуманизмот, социјалната правда и солидарноста и почитувањето на општоприфатените норми на меѓународното право, а според ставот 2 од истиот член од Уставот во Република Македонија слободно е се што со Уставот и законот не е забрането.

Со Амандманот XXI на Уставот со кој се заменува членот 15 од Уставот се гарантира правото на жалба против одлуки донесени во постапка во прв степен пред суд, а правото на жалба или друг вид на правна заштита против поединечни правни акти донесени во постапка во прв степен пред орган на државната управа или

организација и друг орган што врши јавни овластувања, се уредува со закон.

Според членот 32 став 5 од Уставот остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредува со закон и со колективен договор.

Со членот 50 од Уставот, е предвидено дека секој граѓанин може да се повика на заштитата на слободите и правата утврдени со Уставот пред судовите и пред Уставниот суд на Република Македонија, во постапка заснована врз начелата на приоритет и итност. Се гарантира судска заштита на законитоста на поединечните акти на државната управа и на другите институции што вршат јавни овластувања. Граѓанинот има право да биде запознаен со човековите права и основни слободи и активно да придонесува, поединечно или заедно со други за нивно унапредување и заштита.

Од наведените уставни одредби произлегува дека посебна гаранција за остварување на личните граѓански и политички слободи и права утврдени со Уставот претставува правото на граѓанинот на жалба против поединечните правни акти донесени во постапка во прв степен пред судовите, правото на еднаква заштита на слободите и правата на граѓанинот пред судовите што подразбира дека граѓаните се рамноправни во изнесувањето на фактите и доказите пред судовите. Исто така неспорно е дека законодавецот препуштил со посебни закони од сферата на работните односи и колективни договори, да биде уреден начинот на остварувањето на правата од работен однос.

Според членот 182 од Законот за работните спорови (“Службен весник на Република Македонија” број 62/2005, 106/2008, 161/2008, 114/2009, 130/2009, 50/2010, 52/2010, 124/2010 и 47/2011), во случај на индивидуален и колективен работен спор, работодавачот и работникот можат да се договорат решавањето на спорот да го доверат на посебен орган утврден со закон, а според членот 183 од истиот закон со колективен договор може да се определи арбитража за решавање на колективни работни спорови. Со Законот за работните односи од 2005 се утврди само основ за мирно решавање на трудовите спорови и не ги уреди сите прашања поврзани со мирното решавање на работните спорови, но остави можност за прашањата кои конкретно се однесуваат на индивидуалните и колективните работни спорови, работодавачот и работникот да можат да се договорат, решавањето на спорот да го доверат на посебен

орган утврден со закон, конкретно со Законот за мирно решавање на работните спорови.

Алтернативниот начин на решавање на работните спорови е дел од процесот на хармонизација на нашето законодавство со законодавството на Европската унија во врска со медијацијата, преку Директивата на Европскиот парламент и Советот (2004/0251) од која произлегуваат обврски за усогласување на националното законодавство со истата во определен рок, како и целосна доследна примена на Законот за работните спорови во делот за мирното решавање на работните спорови.

Од наведеното јасно произлегува дека според член 182 од Законот за работните односи во случај на спор работодавачот и работникот можат да се договорат решавањето на спорот да го доверат на посебен орган утврден со закон.

Оспорениот член 183 од Законот е поместен во Глава XVII од Законот со наслов „Мирно решавање на индивидуалните и колективните работни спорови“ со поднаслов: „Мирно решавање на колективните спорови по пат на арбитража“.

Од анализата на содржината на целината на оспорениот член 183 од Законот, јасно произлегува дека со колективен договор може да се определи арбитража за решавање на колективни работни спорови, со кој договор се одредува составот, постапката и други прашања значајни за работата на арбитражата. Исто така, произлегува дека ако работодавачот и работникот се согласат со арбитражно решавање на работниот спор, одлуката на арбитражата е конечна и задолжителна за двете страни.

Оттука, според наведената законска регулатива неспорно произлегува дека Законот за работните односи како *lex specialis* за работните спорови, утврдува право на работникот на слобода на избор за заштита на правата од работен однос во рамките на утврдените облици на заштита, вклучувајќи ја притоа и заштитата преку жалба и тужба.

Имено, од содржината на член 183 од Законот за работните односи јасно произлегува дека за арбитражното решавање на работен спор основен и главен, прв законски услов е постоење согласност помеѓу работодавачот и работникот. Во случај на непостоење на согласност нема можност за арбитражно решавање на

конкретен спор. Од причина што во самата законска одредба е содржано решението дека одлуката на арбитражата е конечна и задолжителна за двете страни, според Судот, договорните страни уште пред да ја искажат својата волја и да дадат согласност за овој начин на решавање на спорот (арбитражно) се согласиле со конечното на одлуките на арбитражата и нејзината обврзаност и примена.

Законот за мирно решавање на работните спорови („Службен весник на Република Македонија“ бр.87/2007) во одредбите на членовите 16 - 28, го уредува учеството на помирувачот во колективното договарање, споровите од општ интерес, надлежен орган за помирување и постапката за помирување, која според член 27 од Законот се завршува пред Одборот за помирување, ако странките во спорот склучат спогодба за решавање на спорот во рок од 30 дена од денот на отварањето на расправата.

Според член 21 од овој Закон помирувачот е должен да ја закаже расправата во рок од три дена од денот на приемот на предлогот и документацијата за предметот на спорот и за тоа ги известува страните во спорот.

Страните во спорот се должни да определат свој претставник во Одборот и за тоа да го известат помирувачот најдоцна до денот на закажаната расправа.

Ако страните во спорот не определат свој претставник во рокот од ставот 2 на овој член, постапката на помирување ја води помирувачот со непосредни контакти со страните во спорот.

Претставниците на страните во спорот на расправата ги изнесуваат своите ставови и предлози.

Во член 22 од Законот е предвидено дека помирувачот има право и одвоено, надвор од расправата, да прибави информации и други податоци од претставници на страните во спорот.

Според член 23 од Законот, по завршување на постапката за помирување, помирувачот ја заклучува расправата и со членовите на Одборот донесува препорака за начинот на решавање на спорот (во натамошниот текст: препорака).

Согласно член 24 од Законот, одборот ја дава препораката во писмена форма, со образложение.

За препораката е потребно да гласаат сите членови на одборот.

Ако одборот не донесе препорака во рок од пет дена од денот на заклучувањето на расправата, помирувачот може на странките во спорот да им предложи препорака.

Во член 25 од истиот закон е предвидено дека препораката не ги обврзува страните во спорот (став 1). Ако страните во спорот ја прифатат препораката, склучуваат спогодба за решавање на спорот (став 2). Ако предмет на спорот е колективен договор, спогодбата претставува составен дел на колективниот договор (став 3). Ако предмет на спорот не е колективен договор, Спогодбата има сила на судско порамнување (став 4).

Законот за парничната постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр.79/2005, 110/2008, 83/2009 и 116/2010) по однос на судското порамнување, каков карактер има постигнатата спогодба на двете страни со нивна согласност, децидно утврдува дека судското порамнување е извршна исправа, чија важност може да се побива само од причини за недостаток на волја кај една од странките која го склучила порамнувањето. Постапката, во конкретниов случај пред постоен орган, која е завршена со судско порамнување не може да се повтори, затоа што судската спогодба всушност е договор помеѓу страните, а важноста на договорот, односно спогодбата, се побива исклучиво со тужба во посебна парнична постапка.

Имајќи ја предвид содржината на оспорените ставови на членот 183 од Законот за работните односи, а во корелација со погорецитираните одредби од закони, Судот оцени дека во конкретниот случај, не постојат уставни пречки за нивно опстојување во правниот поредок, а од аспект на наводите во иницијативата, не можат да се доведат во корелација со Амандманот XXI на Уставот. Имено, остварувањето на правата на вработените и нивната положба, согласно член 32 став 5 од Уставот, се уредува со закон и со колективен договор, што значи законодавецот препуштил со посебни закони од сферата на работните односи да биде уреден начинот на остварување на нивните права од работен однос, како и правната заштита пред судски орган.

Имајќи го во вид фактот дека во конкретниов случај станува збор за мирно решавање на колективни спорови по пат на арбитража според Судот од постоењето на согласност односно, волја на странките во работниот спор зависи околноста дали ќе биде прифатена можноста од Законот за побрз и поекономичен начин на решавање на работниот спор пред арбитер, што значи дека странките сами со слободна волја и со нивна согласност одлучуваат за начинот на решавање на работниот спор, па токму поради тоа и одлуката на арбитерот има карактер на конечна и задолжителна одлука, што според Судот не може да се доведе под сомнение по однос на Амандман XXI на кој се повикуваат подносителите во иницијативата, бидејќи правото на жалба е уставно загарантирано само за судски одлуки.

По однос на ставот 4 од членот 183 од Законот за работните односи, Судот оцени дека во членот 25 од Законот за мирно решавање на работните спорови, децидно е кажано дека Спогодбата на арбитерот донесена во постапката за помирување има сила на судско порамнување, доколку предмет на спорот не е колективен договор. Во тој случај се применува одредбата од Законот за парничната постапка во која како што погоре е елаборирано, странките имаат судска заштита.

Од погоре изнесените причини, Судот оцени дека вака уредените законски решенија кои се оспоруваат со иницијативата, а при тоа имајќи ја предвид содржината на Амандманот XXI, на кој се повикуваат подносителите во иницијативата и наведеното објаснување за уставната гаранција на правото на жалба како и правото на судска заштита, од аспект на овој уставен Амандман не би можело да се постави прашањето за согласноста на оспорените ставови 3 (во оспорен дел) и 4 од членот 183 од Законот за работните односи со Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.148/2011)

112.

У.бр.83/2010

- Престанок на работниот однос на јавен службеник поради осуда за кривично дело

- Termination of employment of a public official owing to a conviction for a criminal offence

- Со оспорената законска одредба јасно е утврден причинскиот однос на забраната на вработениот да продолжи да биде во работен однос поради постоење на правосилна судска пресуда со која е утврдено дека јавниот службеник сторил такво кривично дело со кое ја злоупотребил својата положба при вршењето на службената должност или друго кривично дело кое го прави недостоен за јавен службеник. Имено, оспорената законска одредба прецизно утврдува дека за престанок на работниот однос на јавниот службеник првенствено се поаѓа од постоење на правосилна пресуда на судот со која е осудено лицето кое е во работен однос како јавен службеник за кривично дело во врска со службената должност, а не препушта на претпоставки за сторено кривично дело.

- The contested legal provision clearly defines the reason of the prohibition for the employee to continue being employed owing to the existence of an effective court judgment finding that the public official committed such criminal offence with which he misused his position in the performance of the official duty or other criminal offence which makes him unfit to be a public official. Namely, the contested legal provision specifically defines that the ground for termination of the employment of the public official is first of all the existence of an effective judgment of the court sentencing the persons who is employed as a public official for a criminal offence connected with the official duty, and not on the assumptions for a committed criminal offence.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 27 април 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 23 во делот: „и општ акт на органот на управување“ од Законот за јавните службеници („Службен весник на Република Македонија“ бр.52/2010).

2. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 67 алинеја 4 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

3. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означени во точките 1 и 2 од ова решение.

Во однос на оспорениот дел од член 23 на Законот подносителот на иницијативата наведува дека правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори, а не и со општ акт на органот на управување како што е тоа предвидено во законската одредба, поради што оспорениот дел од законската одредба не бил во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, член 32 став 5 и со член 51 од Уставот на Република Македонија.

Во врска со член 67 алинеја 4 од Законот, во иницијативата се наведува дека во оваа законска одредба не бил означен видот на кривичното дело кое јавниот службеник го прави недостоен за јавен службеник и за вршење на службата во институцијата, па од таквата законска одредба произлегувало дека осудата за кое било кривично дело во врска со службената должност и на која било кривична санкција претставува основа за престанок на вработувањето на јавниот службеник. Оттука, поради недоволна прецизност и јасност, како и поради необезбедување на правна сигурност на граѓаните што е елемент на темелната вредност

владеењето на правото, членот 67 алинеја 4 од Законот не бил во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, член 13 став 1 и со член 14 став 1 од Уставот. Покрај тоа, наведената законска одредба определувала правна последица од осудата автоматски по сила на закон да биде и престанок на вработувањето на јавниот службеник, иако кривично-правниот однос се исцрпувал на релација казнено дело и судски изречена казна за сторителот, па натамошни последици не биле дозволени, поради што тој член од Законот не бил во согласност ниту со член 8 став 1 алинеја 4, член 9, член 32 ставовите 1 и 2, член 51, член 54 став 1 и Амандман XXV на Уставот на Република Македонија.

4.а) Судот на седницата утврди дека според член 23 од Законот „јавниот службеник има право на плата и надоместоци на плата под услови и критериуми утврдени со закон, колективен договор и општ акт на органот на управување.“

б) Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е владеењето на правото.

Според член 32 став 5 од Уставот, остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон (став 1); Секој е должен да ги почитува Уставот и законите (став 2).

Од изнесените уставни одредби произлегува дека владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија и дека владеењето на правото се остварува така што законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и законите, како и така што секој е должен да ги почитува Уставот и законите. Уставот определува дека остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и колективни договори.

Имајќи ги предвид изнесените уставни одредби, пред Судот се постави прашањето дали определувањето во оспорениот член 23 од Законот, условите и критериумите за правото на плата и надоместоци на плата на јавниот службеник да се утврдуваат и со

општ акт на органот на управувањето, не излегува надвор од уставните определби тие права да се уредат со закон и колективен договор и дали член 23 во делот: „и општ акт на органот на управување“ од Законот е во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, член 32 став 5 и член 51 од Уставот.

5. а) Судот, исто така, утврди дека според член 67 алинеја 4 од Законот, „на јавниот службеник му престанува вработувањето по сила на закон, ако биде осуден за кривично дело во врска со службената должност или друго кривично дело кое го прави недостоен за јавен службеник и за вршење на службата во институцијата – со денот на врачувањето на правосилната пресуда.“

б) Според член 8 став 1 алинеите 3 и 4 од Уставот, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се владеештвото на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба (став 1) и граѓаните пред Уставот и законите се еднакви (став 2).

Според член 13 став 1 од Уставот, лицето обвинето за казниво дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука.

Според член 14 став 1 од Уставот, никој не може да биде казнет за дело кое пред да биде сторено не било утврдено со закон или со друг пропис како казниво дело и за кое не била предвидена казна.

Според член 32 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбеденост за време на привремена невработеност (став 1); Секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место (став 2); Остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори (став 5).

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други

прописи со Уставот и со закон (став 1); Секој е должен да ги почитува Уставот и законите (став 2).

Според член 54 став 1 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот.

Според Амандман XXV точка 1 на Уставот, судската власт ја вршат судовите (став 1); Судовите се самостојни и независни. Судовите судат врз основа на Уставот и законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот (став 2); Забранети се вонредни судови (став 3).

Од изнесените уставни одредби, меѓу другото, произлегува дека поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија и дека таа вредност се остварува така што со закон се утврдуваат делата кои се казниви и никој не може да биде казнет пред законското утврдување на казнивото дело и надвор од законската дефиниција на казнивото дело, при што само суд со правосилна судска одлука утврдува вина и изрекува казна и со тоа се исцрпува кривично-правниот однос. Граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба, како и дека граѓаните пред Уставот и законите се еднакви. Слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот. Секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбеденост за време на привремена невработеност, секому под еднакви услови му е достапно секое работно место.

Поаѓајќи од изнесените уставни одредби во оцената на уставноста на член 67 алинеја 4 од Законот за јавните службеници, Судот утврди дека законската одредба не е во несогласност со Уставот кога како посебна причина за престанок на работниот однос на јавниот службеник ја предвидел конкретната состојба предизвикана од самиот вработен како сторител на кривично дело во врска со службената должност или друго кривично дело кое го прави недостоен за јавен службеник и за вршење на службата во јавната институција, со денот кога на тоа лице му е врачена правосилната пресуда.

Ова поради тоа што со оспорената законска одредба јасно е утврден причинскиот однос на забраната на вработениот да продолжи да биде во работен однос поради постоење на правосилна судска пресуда со која е утврдено дека јавниот службеник сторил такво кривично дело со кое ја злоупотребил својата положба при вршењето на службената должност или друго кривично дело кое го прави недостоеен за јавен службеник. Имено, оспорената законска одредба прецизно утврдува дека за престанок на работниот однос на јавниот службеник првенствено се поаѓа од постоење на правосилна пресуда на судот со која е осудено лицето кое е во работен однос како јавен службеник за кривично дело во врска со службената должност, а не препушта на претпоставки за сторено кривично дело.

Судот утврди дека оспорениот член 67 алинеја 4 од Законот регулира одредена состојба како причина за престанок на работниот однос на јавниот службеник, што е право на законодавецот со закон да пропише извесни критериуми инкорпорирани во оваа професија, заради обезбедување и заштита на професионалното функционирање на органите во кои јавните службеници ги вршат надлежностите пропишани со закон.

Оттука, според Судот, за оспорената одредба не може да се постави прашањето за несогласност со Уставот, од причините кои се изнесени во иницијативата.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе, едногласно во однос на точката 1 и со мнозинство гласови во однос на точката 2, во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У бр.83/2010)

113.

У.бр.83/2010

- Право на плата и надоместоци на плата на јавниот службеник

- Right to a salary and remunerations to salary for the public official

- Условите и критериумите за определување на правото на плата и надоместоци на плата на јавниот службеник се уредуваат со закон и колективен договор, а не и со општ акт на органот на управување.

- The conditions and criteria for the determination of the right to a salary and remunerations to a salary for the public official are governed by law and a collective agreement, and not by a general act of the body of management.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 8 јуни 2011 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА член 23 во делот: „и општ акт на органот на управување“ од Законот за јавните службеници („Службен весник на Република Македонија“ бр.52/2010).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија, на иницијатива на Стамен Филипов од Скопје, со Решение У бр.83/2010 од 27 април 2011 година поведе постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означена во точката 1 од оваа одлука, затоа што се постави прашањето за нејзината согласност со Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека според член 23 од Законот, „јавниот службеник има право на плата и надоместоци на плата под услови и критериуми утврдени со закон, колективен договор и општ акт на органот на управување.“

Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е владеењето на правото.

Според член 32 став 5 од Уставот, остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон (став 1); Секој е должен да ги почитува Уставот и законите (став 2).

Од изнесените уставни одредби произлегува дека владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија и дека владеењето на правото се остварува така што законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и законите, како и така што секој е должен да ги почитува Уставот и законите. Уставот определува дека остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и колективни договори.

Имајќи ги предвид изнесените уставни одредби, Судот утврди дека определувањето во оспорената законска одредба, условите и критериумите за правото на плата и надоместоци на плата на јавниот службеник да се утврдуваат и со општ акт на органот на управување, излегува надвор од уставните определби тие права да се уредуваат со закон и колективен договор, поради што оцени дека тој дел од законската одредба не е во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, член 32 став 5 и член 51 од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

6. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У бр.83/2010)

114.

У.бр.202/2010

- Надоместок за работа во Комисија за посредување
- Remuneration for the work in a Commission for Mediation

- Работата во Комисијата за посредување не може да се смета за дополнителен ангажман на вработените во Агенцијата за цивилно воздухопловство, туку претставува нивна работна обврска за чие што извршување тие треба да добиваат надомест во вид на плата за извршена работа, а не дополнителен надоместок во вид на награда, поради што, законската определба членовите на Комисијата за посредување, покрај платата, да примаат дополнителен надоместок за нивната работна обврска, не е во согласност со начелото на владеењето на правото гарантирано со Уставот.

- The work of the Commission for Mediation may not be considered to be an additional engagement of the employees in the Agency for Civil Aviation, but it is their working obligation for the carrying out of which they should receive remuneration in the form of a salary for completed work, and not an additional remuneration in the form of a reward, owing to which the legal determination for the members of the Commission for Mediation in addition to the salary to receive an additional remuneration for their working obligation is not in accordance with the principle of the rule of law guaranteed by the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 9 февруари 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 191 став 12 од Законот за облигационите и стварноправните односи во воздушниот сообраќај („Службен весник на Република Македонија“ бр. 85/2008).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за оценување на уставноста на член 191 став 11 во делот: „и трошковник за работа на Комисијата“ и став 13 од Законот означен во точка 1 на ова решение.

3. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, водењето на прекршочна постапка и изрекувањето на прекршочна санкција претставувало управна функција на Агенцијата за цивилно воздухопловство која спаѓала во нејзиниот делокруг на работа, односно претставувала нејзина надлежност. Вршењето на овие управни функции не можело да се смета за дополнителна работа на Агенцијата и нешто што било надвор од нејзините надлежности. Оттука, и членовите вработени во Комисијата за прекршоци, односно во Комисијата за посредување, не можело да се смета за дополнителен ангажман на вработените во Агенцијата, туку претставувала нивна работна обврска за чие што извршување тие добивале надомест во вид на плата за извршена работа, а не дополнителен надоместок во вид на награда. Затоа, подносителот на иницијативата смета дека дополнителното парично наградување на вработените во Агенцијата (член 191 став 5 од Законот) за извршување на работи што спаѓаат во доменот на надлежностите на Агенцијата и се нејзини управни функции, не било во согласност со владеењето на правото гарантирано со Уставот на Република Македонија.

Согласно наведеното, оспорените одредби од Законот не биле во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, член 51, член 95 став 3, член 96 и Амандман XX од Уставот, поради што се предлага Уставниот суд да поведе постапка за оценување на нивната уставност.

При одлучувањето по оваа иницијатива, подносителот на истата предлага да се има предвид Одлуката на Уставниот суд, У.бр. 20/2009 од 13.01.2010 година, со која се укинали член 266-б став 8 и член 266-г став 12 од Законот за работните односи.

4. Судот на седницата утврди дека според член 191 став 11 од Законот за облигационите и стварноправните односи во воздушниот сообраќај, директорот на Агенцијата за цивилно воздухопловство донесува деловник и трошковник за работа на Комисијата. Според став 12 на овој член, членовите на Комисијата за посредување за својата работа имаат право на награда која треба да биде разумна и соодветна на значењето, обемот и сложеноста на прекршоците. Според став 13 на истиот член, висината и видот на трошоците утврдени во трошковникот од ставот 11 на овој член се определуваат во зависност од реалните трошоци што ги има органот потребни за обезбедување на работата на Комисијата за посредување.

5. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според Амандман XX на Уставот, со кој се дополнува член 13 од Уставот, за прекршоци определени со закон, санкција може да изрече орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања. Против конечна одлука за прекршок се гарантира судска заштита под услови и постапка утврдени со закон.

Во членот 51 од Уставот е предвидено дека во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 7 став 1 од Закон за воздухопловство („Службен весник на Република Македонија“ бр. 14/2006, 24/2007, 103/2008 и 67/2010), за вршење на работите од областа на воздухопловството утврдени со овој закон се основа Агенција за цивилно воздухопловство. Според став 2 на истиот член, Агенцијата е независно регулаторно тело со јавни овластувања утврдени со овој закон. Согласно став 3 на истиот член, Агенцијата во својата работа и при донесување на одлуките во рамките на своите овластувања е целосно политички, финансиски и функционално независна од друг

државен орган, друго јавно правно лице или трговско друштво што врши дејност од областа на воздухопловството и е непристрасна кон нив. Според став 4 на овој член, Агенцијата стекнува статус на правно лице со запишување во Централниот регистар на Република Македонија.

Согласно член 8 на овој закон, органи на Агенцијата се Управен одбор и директор.

Согласно член 11 од Законот, директорот одлучува за правата, должностите и одговорностите на вработените во Агенцијата. Директорот обезбедува соодветна и правична застапеност на сите заедници кои живеат во Република Македонија. За вработените во Агенцијата се применуваат одредбите од Законот за работните односи и овој закон.

Според член 12 став 1 од овој закон, Агенцијата се финансира од: дел од надоместокот остварен врз основа за користење на услуги на воздухопловна навигација во македонскиот воздушен простор; надоместок за издавање, продолжување, обновување и промена на уверенија; дозволи, одобренија, согласности и друго, предвидени со овој закон или прописите донесени врз основа на овој закон; надоместок за преглед на воздухоплов; надоместок за проверка на стручната способност на персоналот во воздухопловството и друг стручен персонал; дел од надоместоците за користење на полетно-слетната патека и патеките за возење, односно за полетување, слетување и осветлување и донации, заеми и друга финансиска и техничка помош и други надоместоци утврдени со овој закон и други прописи донесени врз основа на овој закон. Според став 5 на овој член, средствата од ставот 1 на овој член се уплаќаат на сметка на Агенцијата, а се користат за функционирање на Агенцијата, инвестиционо и тековно одржување, за месечни плати и други надоместоци на вработените, за обука и усовршување на вработените и за други неопходни работи.

Со Законот за облигационите и стварноправните односи во воздушниот сообраќај се уредуваат облигационите односи во воздушниот сообраќај, основите на стварноправните односи во поглед на воздухопловот, постапката на извршување и обезбедување врз воздухоплов и товар во воздухопловот и судирот на законите во поглед на воздушниот сообраќај (член 1 став 1).

Според член 189 став 1 од овој закон, Агенцијата за цивилно воздухопловство врши инспекциски надзор над спроведувањето на обврската на превозникот или договорниот превозник за:

1) обезбедување надомест на штета и помош на патниците во случај на откажување на летот, одбивање на влез на патникот во воздухопловот и во случај на долго одложување на летот, на начинот предвиден со одредбите на Регулативата (ЕЗ) 261/2004;

2) склучување на договор за осигурување од одговорност за штета причинета на патниците, багажот, стварите и спрема трети лица, согласно со законот со кој се уредува задолжителното осигурување во сообраќајот и со Регулативата (ЕЗ) 785/2004 и

3) информирање на патниците за идентитетот на вистинскиот превозник, согласно со Регулативата (ЕЗ) 2111/2005 за востановување на листа на воздухопловни превозници на Заедницата за кои е изречена забрана за вршење сообраќај во рамките на Заедницата и за информирање на патниците во воздушниот сообраќај за идентитетот на воздухопловниот превозник кој ќе го изврши превозот.

Со член 190 од Законот се утврдени прекршоците и казните кои можат да се изречат за сторен прекршок на правното лице и одговорното лице во правното лице.

Согласно член 191 став 1 од овој закон, за прекршоците од членот 190 на овој закон надлежниот инспектор на сторителот на прекршокот може да му предложи посредување и постигнување на согласност со која сторителот на прекршокот треба да ја плати глобата, другите давачки и да ги отстрани последиците од прекршокот. Според став 3 на овој член, постапката за посредување се покренува со доставување на записникот од ставот 2 на овој член до Комисијата за посредување, кој инспекторот е должен да го достави во рок од три дена од денот на составувањето и потпишувањето. Постапката за посредување, според став 4 на истиот член, се води пред Комисија за посредување формирана од Директорот на Агенцијата за цивилно воздухопловство. Комисијата е составена од три члена од кои еден ја врши функцијата на претседател. Членовите на Комисијата се избираат од редот на вработените во Агенцијата, од кои еден е дипломиран правник (став 5). Согласно став 8 на овој член, за постигнатата согласност во постапката за посредување се склучува спогодба со сторителот на прекршокот. Во спогодбата од ставот 8 на овој член се утврдуваат обврските на сторителот на прекршокот, а особено: висината и

начинот на плаќање на глобата, висината и начинот на плаќање на другите давачки и трошоци и евентуалните мерки кои треба да ги преземе сторителот за отстранување на последиците од прекршокот (став 9). Според став 11 од истиот член, директорот на Агенцијата за цивилно воздухопловство донесува деловник и трошковник за работа на Комисијата. Согласно став 12 на овој член, членовите на Комисијата за посредување за својата работа имаат право на награда која треба да биде разумна и соодветна на значењето, обемот и сложеноста на прекршоците. Висината и видот на трошоците утврдени во трошковникот од ставот 11 на овој член се определуваат во зависност од реалните трошоци што ги има органот потребни за обезбедување на работата на Комисијата за посредување (став 13). Според став 15 на овој член, спогодбата од ставот 8 на овој член има сила на извршна исправа, а според став 16 на истиот член, ако постапката за посредување не успее, се поднесува барање за поведување на прекршочна постапка пред надлежниот суд.

Со иницијативата се оспорува законската определба членовите на Комисијата за посредување да примаат дополнителен надоместок за нивната работна обврска, затоа што не станувало збор за дополнителен ангажман на вработените во Агенцијата, туку за нивна работна обврска за чие извршување добиваат плата, што не било во согласност со начелото на владеењето на правото гарантирано со Уставот.

Според Судот, ваквите наводи во иницијативата се основани. Имено, имајќи ја предвид одредбата од Амандманот XX на Уставот, произлегува дека со оваа измена на Уставот, на органите на управата или организација и друг орган што врши јавни овластувања, им е воведена нова надлежност, надлежност за изрекување на прекршочни санкции и водење на прекршочна постапка. Оттука, произлегува дека водењето на прекршочна постапка и изрекувањето на прекршочна санкција претставува управна функција на органот на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања, која спаѓа во неговиот делокруг на работа, односно претставува негова надлежност. Според тоа, вршењето на овие управни функции не може да се смета за дополнителна работа на органот и нешто што е надвор од неговите надлежности. Оттука и членувањето на вработените во тој орган, во комисија за прекршоци, односно во комисија за посредување, не може да се смета за нивен дополнителен ангажман, туку претставува нивна работна обврска за чие што извршување тие треба да добиваат надомест во вид на плата за извршена работа, а не дополнителен надоместок во вид на

награда. Во оваа смисла, Судот во Предметот У.бр. 20/2009 година, утврди дека дополнителното парично наградување на државните службеници за извршување на работи што спаѓаат во доменот на надлежноста на органот и се негови управни функции, не е во согласност со начелото на владеењето на правото гарантирано со Уставот, поради што ги укина член 266-б став 4 точка 4 и став 8 и член 266-г став 12 од Законот за работните односи, кои одредби предвидуваа вакво право за државните службеници.

Имајќи предвид дека со сега оспорениот Закон за облигационите и стварноправните односи во воздушниот сообраќај се утврдува право на награда на членовите на комисијата за посредување, кои се избираат од редот на вработените во Агенцијата за цивилно воздухопловство, која неспорно е орган што врши јавни овластувања утврдени со Законот за воздухопловство и Закон за облигационите и стварноправните односи во воздушниот сообраќај, произлегува дека работата на комисијата за посредување е во рамките на редовната управна функција на Агенцијата за цивилно воздухопловство, што има основ во Амандманот XX на Уставот. Фактот што комисијата работи само кога постои записник дека е постигната согласност да се спроведе постапка за посредување, односно по потреба, не е од влијание за карактерот на работите што ги врши комисијата. И покрај тоа што за вработените во Агенцијата се применуваат одредбите од Законот за работните односи и овој закон, според Судот, тоа не ги одвојува од државните службеници, кои исто така преку членство во комисији за прекршоци или комисији за посредување, вршат управни работи за потребите на органите на државната управа, согласно Амандманот XX на Уставот, а за кои Судот утврди дека таквото членство не може да се смета за нивен дополнителен ангажман, туку претставува нивна работна обврска за чие што извршување тие треба да добиваат надомест во вид на плата за извршена работа, а не дополнителен надоместок во вид на награда.

Тргувајќи од наведеното, пред Судот основано се постави прашањето дали работата во Комисијата за посредување може да се смета за дополнителен ангажман на вработените во Агенцијата за цивилно воздухопловство или пак тоа претставува нивна работна обврска за чие што извршување тие треба да добиваат надомест во вид на плата за извршена работа, а не дополнителен надоместок во вид на награда, поради што, се постави прашањето за согласноста на член 191 став 12 од Законот со член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

6. Според член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Во однос на наводите во иницијативата кои се однесуваат на оспорувањето на уставноста на член 191 став 11 во делот: „и трошковник за работа на Комисијата“ и став 13 од Законот за облигационите и стварноправните односи во воздушниот сообраќај, и тоа од исти причини поради кои се оспорува уставноста на став 12 на овој член од Законот, Судот оцени дека се исполнети условите од член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, за отфрлање на иницијативата во овој дел. Имено, оспорените одредби од Законот уредуваат други прашања - донесување трошковник за работа на комисијата за посредување и утврдување на критериуми за определување на висината и видот на трошоците во трошковникот, кои не можат да се доведат во корелација со прашањето за правото на награда на членовите во комисијата за посредување од редот на вработените во Агенцијата за цивилна воздушна пловидба, на што се однесуваат аргументите за неуставност изнесени во иницијативата.

Со оглед дека во иницијативата нема други аргументи за оспорување на уставноста на овие одредби, Судот оцени дека постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата во овој дел, поради што иницијативата во делот кој се однесува на барање оценка на уставноста на член 191 став 11 во делот: „и трошковник за работа на Комисијата“ и став 13 од Законот, ја отфрли.

7. Тргувајќи од наведеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот, Бранко Наумоски и судиите: д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.202/2010)

У.бр.202/2010

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 6 април 2011 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА член 191 став 12 од Законот за облигационите и стварноправните односи во воздушниот сообраќај („Службен весник на Република Македонија“ бр. 85/2008).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија, по повод иницијатива поднесена од Стамен Филипov од Скопје, со Решение У. бр. 202/2010 од 9 февруари 2011 година, поведе постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означен во точката 1 на оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за нејзината согласност со Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека според член 191 став 12 на Законот за облигационите и стварноправните односи во воздушниот сообраќај, членовите на Комисијата за посредување за својата работа имаат право на награда која треба да биде разумна и соодветна на значењето, обемот и сложеноста на прекршоците.

5. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според Амандман XX на Уставот, со кој се дополнува член 13 од Уставот, за прекршоци определени со закон, санкција може да изрече орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања. Против конечна одлука за прекршок се гарантира судска заштита под услови и постапка утврдени со закон.

Во членот 51 од Уставот е предвидено дека во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 7 став 1 од Закон за воздухопловство („Службен весник на Република Македонија“ бр. 14/2006, 24/2007, 103/2008 и 67/2010), за вршење на работите од областа на воздухопловството утврдени со овој закон се основа Агенција за цивилно воздухопловство. Според став 2 на истиот член, Агенцијата е независно регулаторно тело со јавни овластувања утврдени со овој закон. Согласно став 3 на истиот член, Агенцијата во својата работа и при донесување на одлуките во рамките на своите овластувања е целосно политички, финансиски и функционално независна од друг државен орган, друго јавно правно лице или трговско друштво што врши дејност од областа на воздухопловството и е непристрасна кон нив. Според став 4 на овој член, Агенцијата стекнува статус на правно лице со запишување во Централниот регистар на Република Македонија.

Согласно член 8 на овој закон, органи на Агенцијата се Управен одбор и директор.

Согласно член 11 од Законот, директорот одлучува за правата, должностите и одговорностите на вработените во Агенцијата. Директорот обезбедува соодветна и правична застапеност на сите заедници кои живеат во Република Македонија. За вработените во Агенцијата се применуваат одредбите од Законот за работните односи и овој закон.

Според член 12 став 1 од овој закон, Агенцијата се финансира од: дел од надоместокот остварен врз основа за користење на услуги на воздухопловна навигација во македонскиот воздушен простор; надоместок за издавање, продолжување, обновување и промена на уверенија; дозволи, одобренија, согласности и друго, предвидени со овој закон или прописите донесени врз основа на овој закон; надоместок за преглед на воздухоплов; надоместок за проверка на стручната способност на персоналот во воздухопловството и друг стручен персонал; дел од надоместоците за користење на полетно-слетната патека и патеките за возење, односно за полетување, слетување и осветлување и донации, заеми и друга финансиска и техничка помош и други надоместоци утврдени со овој закон и други прописи донесени врз

основа на овој закон. Според став 5 на овој член, средствата од ставот 1 на овој член се уплаќаат на сметка на Агенцијата, а се користат за функционирање на Агенцијата, инвестиционо и тековно одржување, за месечни плати и други надоместоци на вработените, за обука и усовршување на вработените и за други неопходни работи.

Со Законот за облигационите и стварноправните односи во воздушниот сообраќај се уредуваат облигационите односи во воздушниот сообраќај, основите на стварноправните односи во поглед на воздухопловот, постапката на извршување и обезбедување врз воздухоплов и товар во воздухопловот и судирот на законите во поглед на воздушниот сообраќај (член 1 став 1).

Според член 189 став 1 од овој закон, Агенцијата за цивилно воздухопловство врши инспекциски надзор над спроведувањето на обврската на превозникот или договорниот превозник за:

1) обезбедување надомест на штета и помош на патниците во случај на откажување на летот, одбивање на влез на патникот во воздухопловот и во случај на долго одложување на летот, на начинот предвиден со одредбите на Регулативата (ЕЗ) 261/2004;

2) склучување на договор за осигурување од одговорност за штета причинета на патниците, багажот, стварите и спрема трети лица, согласно со законот со кој се уредува задолжителното осигурување во сообраќајот и со Регулативата (ЕЗ) 785/2004 и

3) информирање на патниците за идентитетот на вистинскиот превозник, согласно со Регулативата (ЕЗ) 2111/2005 за востановување на листа на воздухопловни превозници на Заедницата за кои е изречена забрана за вршење сообраќај во рамките на Заедницата и за информирање на патниците во воздушниот сообраќај за идентитетот на воздухопловниот превозник кој ќе го изврши превозот.

Со член 190 од Законот се утврдени прекршоците и казните кои можат да се изречат за сторен прекршок на правното лице и одговорното лице во правното лице.

Согласно член 191 став 1 од овој закон, за прекршоците од членот 190 на овој закон надлежниот инспектор на сторителот на прекршокот може да му предложи посредување и постигнување на согласност со која сторителот на прекршокот треба да ја плати глобата, другите давачки и да ги отстрани последиците од прекршокот. Според став 3 на овој член, постапката за посредување

се покренува со доставување на записникот од ставот 2 на овој член до Комисијата за посредување, кој инспекторот е должен да го достави во рок од три дена од денот на составувањето и потпишувањето. Постапката за посредување, според став 4 на истиот член, се води пред Комисија за посредување формирана од Директорот на Агенцијата за цивилно воздухопловство. Комисијата е составена од три члена од кои еден ја врши функцијата на претседател. Членовите на Комисијата се избираат од редот на вработените во Агенцијата, од кои еден е дипломиран правник (став 5). Согласно став 8 на овој член, за постигнатата согласност во постапката за посредување се склучува спогодба со сторителот на прекршокот. Во спогодбата од ставот 8 на овој член се утврдуваат обврските на сторителот на прекршокот, а особено: висината и начинот на плаќање на глобата, висината и начинот на плаќање на другите давачки и трошоци и евентуалните мерки кои треба да ги преземе сторителот за отстранување на последиците од прекршокот (став 9). Според став 11 од истиот член, директорот на Агенцијата за цивилно воздухопловство донесува деловник и трошковник за работа на Комисијата. Согласно став 12 на овој член, членовите на Комисијата за посредување за својата работа имаат право на награда која треба да биде разумна и соодветна на значењето, обемот и сложеноста на прекршоците. Висината и видот на трошоците утврдени во трошковникот од ставот 11 на овој член се определуваат во зависност од реалните трошоци што ги има органот потребни за обезбедување на работата на Комисијата за посредување (став 13). Според став 15 на овој член, спогодбата од ставот 8 на овој член има сила на извршна исправа, а според став 16 на истиот член, ако постапката за посредување не успее, се поднесува барање за поведување на прекршочна постапка пред надлежниот суд.

Според Судот, законската определба членовите на Комисијата за посредување, покрај платата, да примаат дополнителен надоместок за нивната работна обврска, не е во согласност со начелото на владеењето на правото гарантирано со Уставот. Имено, имајќи ја предвид одредбата од Амандманот XX на Уставот, произлегува дека со оваа измена на Уставот, на органите на управата или организација и друг орган што врши јавни овластувања, им е воведена нова надлежност, надлежност за изрекување на прекршочни санкции и водење на прекршочна постапка. Оттука, произлегува дека водењето на прекршочна постапка и изрекувањето на прекршочна санкција претставува управна функција на органот на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања, која спаѓа во неговиот делокруг на работа, односно

претставува негова надлежност. Според тоа, вршењето на овие управни функции не може да се смета за дополнителна работа на органот и нешто што е надвор од неговите надлежности. Оттука и членувањето на вработените во тој орган, во комисија за прекршоци, односно во комисија за посредување, не може да се смета за нивен дополнителен ангажман, туку претставува нивна работна обврска за чие што извршување тие треба да добиваат надомест во вид на плата за извршена работа, а не дополнителен надоместок во вид на награда. Во оваа смисла, Судот во Предметот У.бр. 20/2009 година, утврди дека дополнителното парично наградување на државните службеници за извршување на работи што спаѓаат во доменот на надлежноста на органот и се негови управни функции, не е во согласност со начелото на владеењето на правото гарантирано со Уставот, поради што ги укина член 266-б став 4 точка 4 и став 8 и член 266-г став 12 од Законот за работните односи, кои одредби предвидуваа вакво право за државните службеници.

Имајќи предвид дека со Законот за облигационите и стварноправните односи во воздушниот сообраќај се утврдува право на награда на членовите на комисијата за посредување, кои се избираат од редот на вработените во Агенцијата за цивилно воздухопловство, која неспорно е орган што врши јавни овластувања утврдени со Законот за воздухопловство и Закон за облигационите и стварноправните односи во воздушниот сообраќај, произлегува дека работата на комисијата за посредување е во рамките на редовната управна функција на Агенцијата за цивилно воздухопловство, што има основ во Амандманот XX на Уставот. Фактот што комисијата работи само кога постои записник дека е постигната согласност да се спроведе постапка за посредување, односно по потреба, не е од влијание за карактерот на работите што ги врши комисијата. И покрај тоа што за вработените во Агенцијата се применуваат одредбите од Законот за работните односи и овој закон, според Судот, тоа не ги одвојува од државните службеници, кои исто така преку членство во комисији за прекршоци или комисији за посредување, вршат управни работи за потребите на органите на државната управа, согласно Амандманот XX на Уставот, а за кои Судот утврди дека таквото членство не може да се смета за нивен дополнителен ангажман, туку претставува нивна работна обврска за чие што извршување тие треба да добиваат надомест во вид на плата за извршена работа, а не дополнителен надоместок во вид на награда.

Поради наведеното, Судот оцени дека член 191 став 12 од Законот не е во согласност со член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

6. Тргувајќи од наведеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот, Бранко Наумоски и судиите: д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.202/2010)

115.

У.бр.198/2010

**- Престанок на работен однос во Агенцијата за
разузнавање поради недобивање на безбедносен
сертификат**

*- Termination of employment in the Intelligence Agency on grounds
of failure to be issued a security clearance*

**- Оцена е на работодавачот заради
обезбедување на квалитетни услуги од
вработените во исполнување на нивните
работни обврски за поседување на безбедносен
сертификат, а особено ако се има во вид
специфичниот карактер на дејност што ја врши
Агенцијата за разузнавање - собирање податоци
и информации од значење за безбедноста и
одбраната на Република Македонија и
стопанските, политичките и други интереси на
државата.**

*- It is the assessment of the employer, for the purposes of
providing qualitative services from the employees in the
meeting of their working obligations, to possess a security
clearance, in particular if one takes into consideration the
specific character of the activity that the Intelligence Agency
performs – collection of data and information relevant for the
security and defence of the Republic of Macedonia and the
economic, political and other interests of the state.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 2 март 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Правилникот за работни односи на вработените во Агенцијата за разузнавање Дов.бр.01-260/1 од 30.10.2006 година и Дов.бр.01-327/1 од 30.05.2007 година, донесени од директорот на Агенцијата за разузнавање, во целина и посебно член 52 став 1 точка 15-а.

2. Фросина Митровска - Лукиќ од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, Законот за Агенцијата за разузнавање не давал овластување на директорот да донесува подзаконски прописи.

Според оспорениот член 52 став 1 точка 15-а од Правилникот, работниот однос на вработениот му престанувал без отказан рок во случаите на кршење на работниот ред и дисциплина или неисполнување на работните обврски утврдени со закон и овој Правилник. Меѓутоа, според иницијативата, работниот однос може да престане само на начин и под услови утврдени со закон и со колективен договор, а не и со правилник.

Оттука, оспорениот Правилник и посебно оспорениот член 52 став 1 точка 15-а не биле во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, член 32 став 5, член 51, член 52 ставови 1 и 2, член 95 став 3 и член 96 од Уставот на Република Македонија, член 30 и член 40 од Законот за Агенцијата за разузнавање, членовите 55 став 2, 56 став 1 и 61 став 2 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, член 3 став 2 од Законот за работните односи.

Понатаму, во иницијативата се наведува дека оспорениот правилник, исто така, не бил објавен во „Службен весник на Република Македонија“, со што бил повреден член 52 ставови 1 и 2 од Уставот.

Оспорениот правилник, според иницијативата, имал карактер на документ со степен доверливо, поради што истиот бил во спротивност со Законот за класифицирани информации (членови 6 и 8), како и со член 2 од Уредбата за административна безбедност на класифицираните информации („Службен весник на Република Македонија“ бр.82/2004), односно акт од ваков карактер нема законски основ за добивање степен доверливо.

3. Судот на седницата утврди дека според член 52 став 1 точка 15-а од оспорениот правилник, работниот однос на вработениот му престанува без отказан рок во случаите на кршење на работниот ред и дисциплина или неисполнување на работните обврски утврдени со закон и овој Правилник, а особено ако вработениот од страна на овластен орган надлежен за издавање не добие безбедносен сертификат.

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е владеењето на правото.

Согласно член 32 став 5 од Уставот остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Според член 52 ставови 1 и 2 од Уставот, законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила и законите и другите прописи се објавуваат во „Службен весник на Република Македонија“, најдоцна во рок од седум дена од денот на нивното донесување.

Според член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Во член 3 став 2 од Законот за работните односи, работниот однос може да престане само на начин и под услови утврдени со закон и колективен договор.

Според член 82 став 1 од Законот за работните односи, работодавачот може на работникот да му го откаже договорот за вработување без отказан рок во случаите на кршење на работниот ред и дисциплина или неисполнување на работните обврски утврдени со овој или друг закон, колективен договор, правилата за работниот ред и дисциплина и договорот за вработување, а особено ако работникот: 1) неоправдано изостане од работа три последователни работни дена или пет работни дена во текот на една година; 2) го злоупотреби боледувањето; 3) не се придржува кон прописите за здравствена заштита, заштита при работа, пожар, експлозија, штетно дејствување на отрови и други опасни материи и ги повредува прописите за заштита на животната средина; 4) внесува, употребува или е под дејство на алкохол и наркотични средства; 5) стори кражба или во врска со работата намерно или од крајно невнимание предизвика штета на работодавачот и 6) оддаде деловна службена или државна тајна.

Според член 30 од Законот за разузнавање како кршење на работната дисциплина се смета и:

- 1) постапување спротивно на правилата и прописите на Агенцијата,
- 2) недавање на податоци и информации или давање на неточни податоци и информации на овластени органи,
- 3) одбегнување на лекарски преглед заради утврдување на работната способност,
- 4) избегнување на задолжително стручно оспособување и усовршување,
- 5) противправно прибавување на лична корист во врска со вршењето на работите и задачите,
- 6) послуга или овозможување на послуга на друго лице со пари или други работи од вредност кои на вработениот му се доверени во вршењето на работите и задачите,
- 7) вршење на работи, професии или функции кои се неспоиви со должностите на вработените,
- 8) раководење, изразување и застапување на партиски ставови и убедувања во вршењето на работите и задачите и
- 9) извршување на дејствие кое претставува кривично дело и кое согласно со овој закон е пречка за засновање на работен однос, односно извршување на дејствие кое претставува потешок прекршок против јавниот ред и мир.

Работникот може да биде привремено оддалечен од работа од Агенцијата кога ќе стори потешко кршење на работната дисциплина.

Во случаите на престанок на работниот однос со отказ, отказниот рок може да биде пократок од рокот утврден со закон.

Правото на отказан рок не се остварува доколку отказот се дава поради потешко кршење на работната дисциплина.

Според член 40 од истиот закон, директорот на Агенцијата ќе донесе подзаконски прописи за: 1) правилата за работа на Агенцијата; 2) образецот на легитимацијата и начинот на издавањето и 3) други прописи утврдени со закон.

Во член 55 став 2 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, директорот на самостојниот орган на државната управа, односно управната организација донесува правилници, решенија, наредби, упатства, планови, програми и други видови акти за извршување на законите и други прописи, кога за тоа е овластен со закон.

Согласно член 56 став 1 од истиот закон, со правилник се утврдуваат и се разработуваат одделни одредби на законите и другите прописи заради нивно извршување.

Правилникот за работни односи на вработените во Агенцијата за разузнавање е донесен врз основа на членовите 55 став 2 и 56 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа и член 40 од Законот за Агенцијата за разузнавање, а во врска со Законот за работните односи и истиот е систематизиран во Глава XIV.

Оспорениот член 52 став 1 точка 15-а е поместен во Глава XII со наслов - „Престанок на работен однос“, со поднаслов: „Престанок на работен однос без отказан рок“.

Според член 52 став 1 точка 15-а од Правилникот, работниот однос на вработениот му престанува без отказан рок во случаите на кршење на работниот ред и дисциплина или неисполнување на работните обврски утврдени со закон и овој Правилник, а особено ако вработениот од страна на овластен орган надлежен за издавање не добие безбедносен сертификат.

Од анализата на наведените уставни и законски одредби, а во корелација со наводите во иницијативата, Судот оцени дека оспорениот член од Правилникот за работните односи во Агенцијата за разузнавање, е во согласност со Уставот и наведените закони и истиот не може основано да се доведе под сомнение по однос на неговата согласност со наведените акти.

Имено, основите за изрекување на престанок на работен однос без отказан рок се наведени во членот 82 став 1 од Законот за работните односи и според Судот, содржи законско овластување со актите наведени во овој член (закон, колективен договор, правилата за работниот ред и дисциплина и договорот за вработување) да се утврдат конкретни елементи во однос на кршењето на работниот ред и дисциплина, покрај наброените во законот.

Со правилникот за работниот ред и дисциплина и со актите на работодавачот се уредуваат интерни и конкретни прашања од процесот на работата, иако не е само обврска, туку и одговорност на работодавачот од повеќе аспекти со цел да се обезбедат квалитетни услуги согласно стандардите пропишани за вршењето на работните задачи.

Оттука, Судот утврди дека оценка е на работодавачот заради обезбедување на квалитетни услуги од вработените во исполнување на нивните работни обврски за поседување на безбедносен сертификат, а особено ако се има во вид специфичниот карактер на дејност што ја врши Агенцијата за разузнавање - собирање податоци и информации од значење за безбедноста и одбраната на Република Македонија и стопанските, политичките и други интереси на државата.

Определувањето на ваквата обврска во оспорениот член од Правилникот, според Судот, не е во спротивност со Уставот и Законот за работни односи, од причина што, работниот ред и дисциплина и обврските од работниот однос од аспект на нивно утврдување со закон, уредување со колективен договор и конкретизација со други правни акти (договор за вработување, акти на работодавачот) се предмет на квалитативно регулирање со акти од различен правен ранг, кои мораат да бидат во согласност со законот, но и од суштинско значење е што со истите може да се утврдат и други случаи на кршење на работниот ред и дисциплина, кое воедно претставува законско овластување на работодавачот со акт да се

утврдат и други кршења на работниот ред и дисциплина од оние кои веќе се набројани во Законот за работните односи, како *lex generalis*.

Предвид на наведеното Судот оцени дека членот 52 став 1 точка 15-а, како и Правилникот во целина, не може да се доведат во сомнение по однос на нивната согласност со Уставот, Законот за работните односи и Законот за Агенцијата за разузнавање.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.198/2010)

116.

У.бр.85/2010

- Кој може да повика на штрајк

- Who may call to strike

- Со оспорената одредба не се уредува самото право на штрајк, туку начинот на неговото организирање, остварување преку организационите облици како што се синдикатите, односно здруженијата на повисоко ниво кои со законската одредба имаат право да повикаат на штрајк и да го поведат со цел за заштита на економските и социјалните права на своите членови од работниот однос, во согласност со закон.

- The contested provision does not govern only the right to strike but also the manner of its organisation, realisation through the organisational forms such as trade unions, that is, associations of a higher level which under the legal provision have a right to call to strike and initiate it with a view to protecting the economic and social rights of its members in the labour relation, in accordance with law.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 24 ноември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 236 став 1 од Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр.62/2005, 106/2008, 161/2008, 114/2009, 30/2009, 149/2009, 16/2010, 50/10, 52/10, 124/2010, 158/2010 и 47/2011)

2. Движење за социјална правда „ЛЕНКА“ од Скопје и Асоцијација „МАГНА КАРТА“ Велес на Уставниот суд му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата на Законот означен во точката 1 на ова решение.

3. Според подносителите на иницијативата до носењето на најновиот Закон за работните односи од 2005 година, штрајкот бил уреден со поранешниот сојузен југословенски Закон за штрајк („Службен лист на СФРЈ“23/91) кој Закон, по осамостојувањето, бил преземен како републички, согласно Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија („Сл.весник на РМ“12/93), а во него постоела одредба која што, го дефинирала штрајкот како „организиран прекин на работа од страна на работниците, заради остварување на економските и социјалните права и интереси по основ на труд“. Според членот 1 од наведениот закон, како овластени организатори на штрајк можеле да се јават и мнозинството работници кои не се синдикално организирани т.н. штрајкувачки „иницијативен или организационен“ одбор додека, пак, според новото законско решение, кое било правно недопустливо, легитимитетот да повикуваат на штрајк го имаале само синдикатите и нивните здруженија на повисоко ниво т.е. им било дадено само на асоцијациите на работниците и нивните сојузи согласно член 236 од Законот. Тоа директно се косело со нашиот Устав кој што не признавал никакви евентуални „посредници“ при реализацијата на ова битно право за егзистенцијата на работниците.

Имено, со носењето на демократскиот Устав на Република Македонија од 1991 година, правото на синдикалното организирање и правото на штрајк не случајно биле постулирани во два одделни члена 37 и 38, односно како две одвоени и сосем независни права, од подгрупата на „економско-социјални права“. Правото на штрајк, по својата суштина, било ексклузивно и исклучиво право на вработените, а не на синдикатите, да го изразат својот протест против условите за работа или висината на материјалната заработувачка. Недопустлив бил потегот ова неотуѓиво и индивидуално право да се „врзе“ за претходно оствареното колективно право на синдикално организирање, кое сега од 2009, дополнително, било обременето и со долги процедури на регистрација и признавање т.н. репрезентативност на синдикатите од страна на Министерот за труд и социјална политика, по предлог на новоформираната Комисија за утврдување на репрезентативност, според членот 213-а од Законот.

Според тоа, се забележувала малициозната тенденција на законодавецот да спои нешто што уставотворецот, свесно и намерно, го раздвоил. Со други зборови, ако еден работник не сакал да членува во ниту еден синдикат, од било кои причини кои не морал да ги образложува што, патем речено, било негово уставно загарантирано право на избор, бидејќи членството во синдикатот е право, а не обврска. Тоа не била доволна причина на овој работник, да не му било дадено правото да учествува или, пак, да организира штрајк кај работодавецот кај којшто работел „делумен штрајк“ или, пак, на повисоко ниво, на пример гранка, сектор и слично „генерален штрајк“ или, во крајна линија, и т.н. „штрајк на солидарност“.

На овој начин, според подносителите на иницијативата се повредувал еден од основните европски принципи на кои почивало и се градело современото работништво, а тоа бил принципот на спонтаност и флексибилност, како и начелото на самостојна организација на штрајкот, што подразбирало дека оваа форма на, условно речено, работничка непослушност или отпор како „намерен бојкот“ ја организирале самите работници изворно, директно и непосредно, а не нивните синдикални претставници т.е. самонаречените „синдикални лидери“ или, пак, корумпираните и често, партиски обоените синдикални раководства, кои во своите „политикантски манипулации и калкулации“ повеќе се грижеле за политичката коректност на своите потези, отколку за вистинските работнички проблеми кои реално постоеле.

Argumentum a fortiori, согласно нашиот Устав, кој оставил резерва во овој дел, правото на штрајк можело да се ограничи со закон, но само во „вооружените сили, полицијата и органите на управата“ чл. 38, ст. 2 од Уставот на Република Македонија. Оттука, преку едно нормативно и телеолошко правно толкување (*interpretatio iuris*) се доаѓало до следниов, рационален и логички, заклучок: бидејќи Законот за работни односи, по својата правна природа, е „општ закон“ (*lex generalis*) и се однесува на сите вработени лица, без оглед дали тие работат во јавниот или, пак, во приватниот сектор, евидентно било дека на една ваква рестриктивна одредба не и е местото во овој Закон и истата требало да се укине или поништи.

За крај, подносителите на иницијативата укажуваат на Европска конвенција за човекови права каде според членот 11 став 1, Дополнителниот Протокол бр. XI, како и судската практика на Европскиот суд за човекови права при Советот на Европа во Стразбур, синдикалната слобода ја поврзувале со општата слобода на здружувањето. Тоа значело дека работникот има право на слободен избор дали ќе биде или нема да биде член на било кој синдикат, а зачленувањето во синдикалната организација не смеело и не можело да биде дополнителен и неминовен услов (*conditio sine qua non*) за организирање, подготвување, повикување или учество во штрајк, како легитимен и институционален метод на работничка борба за остварување на постоечките права, или, евентуално за добивање поголеми права од работниот однос. Поради сето ова, сметаат дека оваа противуставна законска одредба, што побрзо требало да биде касирана, како мошне штетна и тенденциозна антиработничка и спротивна на член 8 став 1 алинеја 1 и 3, 35, 37, 38, 50 став 3, 54 ставови 1 и 3 од Уставот.

4. Судот на седница утврди дека според членот 236 став 1 од Законот за работните односи, синдикатот и неговите здруженија на повисоко ниво имаат право да повикаат на штрајк и да го поведат со цел за заштита на економските и социјалните права на своите членови од работниот однос, во согласност со закон.

5. Согласно член 8 став 1 алинеи 1 и 3 од Уставот, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот и владеењето на правото претставуваат едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 35 од Уставот, Републиката се грижи за социјалната заштита и социјалната сигурност на граѓаните согласно со начелото на социјална праведност.

Според член 37 од Уставот, заради остварување на своите економски и социјални права, граѓаните имаат право да основаат синдикати. Синдикатите можат да основаат свои сојузи и да членуваат во меѓународни синдикални организации. Со закон може да се ограничат условите за остварување на правото на синдикално организирање во вооружените сили, полицијата и органите на управата.

Согласно членот 38 од Уставот, се гарантира правото на штрајк. Со закон може да се ограничат условите за остварување на правото на штрајк во вооружените сили, полицијата и органите на управата.

Според член 50 став 3 од Уставот, граѓанинот има право да биде запознат со човековите права и основни слободи и активно да придонесува, поединечно или заедно со други за нивно унапредување и заштита.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон, а во ставот 2 од овој член од Уставот е утврдено дека секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 54 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот (став 1). Слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да бидат ограничени за време на воена или вонредна состојба според одредбите на Уставот (став 2). Ограничувањето на слободите и правата не може да биде дискриминаторско по основ на пол, раса, боја на кожа, јазик, вера, национално или социјално потекло, имотна или општествена положба (став 3).

Врз основа на анализата на цитираните уставни одредби, на кои се повикуваат подносителите на иницијативата, произлегува дека прашањето поврзано со штрајкот е уредено во членовите 37 и 38 од Уставот, а останатите уставни одредби не се директно поврзани со правото на штрајк. Исто така, од содржината на наведените уставни одредби, произлегува дека правото на штрајк е едно од основните слободи и права на човекот и граѓанинот утврдени со Уставот. Тоа

право, како едно од основните економски и социјални права е уставно загарантирано, при што Уставот препушта со закон и со колективен договор да се уреди начинот на остварувањето на ова право, со цел да не се доведе во прашање остварувањето на другите уставно гарантирани слободи и права. Во оваа смисла, не постои пречка со закон да се уреди начинот на остварување на правото на штрајк во конкретните области, водејќи притоа сметка при уредувањето на овие односи да не се доведе во прашање уставната гаранција за остварување на правото на штрајк, но и другите со Уставот гарантирани слободи и права.

Во конкретниот случај Судот утврди дека со оспорената одредба не се уредува самото право на штрајк, туку начинот на неговото организирање, остварување преку организационите облици како што се синдикатите, односно здруженијата на повисоко ниво кои со законската одредба имаат право да повикаат на штрајк и да го поведат со цел за заштита на економските и социјалните права на своите членови од работниот однос, во согласност со закон.

Врз основа на наведеното Судот оцени дека оспорената одредба не може да се доведе под сомнение по однос на уставните одредби на кои се повикуваат подносителите на иницијативата.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумовски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.85/2010)

117.

У.бр.150/2011

- Закон за исплата на платите

- Law on Payment of Salaries

- Определбата на законодавецот при утврдување на правото за исплата на платите да не се земаат

платите на избраните и именуваните лица во Републиката е во согласност со член 8 став 1 алинеи 1, 3, 8 и 11, член 9, член 51 и член 54 од Уставот, бидејќи ваквиот начин на пресметка на основицата на платата има директно влијание како врз платата на сите вработените во Република Македонија, така и врз платата на избраните и именувани лица чија основица за пресметување на платите е просечната исплатена плата по вработен во Републиката за претходната година.

- The determination of the legislator in the definition of the right to payment of salaries not to include the salaries of elected and appointed persons in the Republic is in accordance with Article 8 paragraph 1 lines 1, 3, 8 and 11, Article 9, Article 51 and Article 54 of the Constitution, since this manner of calculation of the base of the salary has a direct impact on both the salary of all employees in the Republic of Macedonia and the salary of the elected and appointed persons whose base for calculation of the salaries is the average salary paid by an employee in the Republic for the preceding year.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992) на седницата одржана на 29 ноември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на Законот за дополнување на Законот за исплата на платите во Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.37/2005).

2. Асоцијацијата „Магна Карта,, од Велес и Движењето за социјална правда „Ленка“ од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителите на иницијативата оспорениот Закон бил спротивен на член 8 став 1 алинеи 1, 3, 8 и 11, член 9, член 51 и член 54 од Уставот. Иницијативата продолжува со цитирање на правни мисли и теоретски гледишта со цел да се поткрепат наводите за повреда на правото на еднаквост, како фундаментално човеково материјално право.

Во делот на иницијативата означен како „правна аргументација“ се посочува на одредби од Законот за работните односи и Законот за спречување и заштита од дискриминација со цел да се укаже на правната уреденост на забраната за дискриминација, која меѓу другото, вклучувала и еднаквост на платите. Подносителите на иницијативата наведуваат дека давањето првенство или привилегии според општествениот статус водело кон дискриминација, а кога таквата дискриминација траела подолго време, или особено тешко го погодувала дискриминираното лице во прашање била продолжена дискриминација. Ваквата штетна состојба, според нив, во нашиот правен поредок траела веќе шеста година.

Според подносителите на иницијативата интересно било тоа што Законот за исплата на платите во Република Македонија, според својот опфат на примена се однесувал само на работодавачите со седиште во Република Македонија, но не се однесувал и на работодавачите кај кои повеќе од 51 % од средствата се во приватна сопственост. Згора на тоа Законот за исплата на платите и другите надоместоци на пратениците во Собранието на Република Македонија и другите избрани и именувани лица во Македонија се однесувал на точно определени избрани и именувани лица и како да тие привилегии не биле доволни, судиите и претседателите на основните, апелационите и Врховниот суд биле изземени од наведената „функционарска група“ па за нив бил донесен посебен и суперпривилегиран Закон за платите на судиите, според кој платата на судиите утврдена според одредбите на овој закон не можела да биде намалена со закон или одлука на државен орган (член 2 став 2).

Меѓутоа, ноторен бил фактот дека уште од Римското право постоела општа забрана за носење на привилегирачки закони (*leges privilegia*) со кои одредена група се става во надредена позиција наспрема останатите граѓани, иако во денешни услови донекаде и можело да се дозволи да постои закон кој суптилно би вовел една посебна „каста на управувачи-функционери“ и да ги уреди нивните плати, сепак, ниту логички, ниту уставно правно не било дозволено

нивните плати да бидат изземени при одредувањето на правото за исплата на нето платите на останатите вработени во јавниот сектор.

Како да не било доволно тоа што припадниците на „функционарниот staleж“ имале најголеми привилегии и други бенефити, сега со оспорената *par excellence* противуставна одредба (член 1 од Законот, или член 3-а од целината на Законот) се сакало овие нивни примања да се изолираат и конзервираат како „приказна сама за себе“, па надвор од секаков здрав разум и правна логика, без никакво објаснување и поткрепа, дури и се забранувало нивните достата високи плати да влијаат врз платите на останатите работници. Тоа било сосем нормална интеракција, затоа што и овие „привилегирани функционери“, во крајна линија, се граѓани на Република Македонија и земаат плата од истиот државен Буџет кои, преку јавни приходи, се полни од исти финансиски извори (парите на граѓаните), па според тоа, тие биле потполно еднакви пред Уставот и законите на нашата заедничка држава.

Поради сето наведено подносителите на иницијативата сметаат дека оваа антиконституционална и конфузна одредба (член 1 од Законот, или член 3-а од целината на Законот) е некомпатибилна со уставниот поредок, па земајќи ја предвид јавната полза и правичноста од тоа дејствие истата требала што побргу да биде касирана и да не постои во правниот систем како крајно штетна и претерано непопорционална, а имајќи пред се предвид дека и работничките права се човекови права.

3. Судот на седницата утврди дека, во член 1 од оспорениот Закон е предвидено дека во Законот за исплата на платите во Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ број 70/1994, 62/1995, 33/1997, 50/2001, 26/2002 и 46/2002), по членот 3 се додава нов член 3-а, кој гласи:

„При утврдување на правото за исплата на нето платите согласно со членот 3 од овој закон не се земаат нето платите на избраните и именуваните лица во Републиката пресметани согласно со Законот за плата и другите надоместоци на пратениците во Собранието на Република Македонија и другите избрани и именувани лица во Републиката.“

Во членот 2 од истиот закон е предвидено овој закон да влезе во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија.“

Наведениот закон влегол во сила на 1 јуни 2005 година.

Во членот 4 од Законот за изменување и дополнување на Законот за исплата на платите во Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.161/2008) е предвидено бришење на зборот: „нето“ во целиот текст на Законот, освен во членот 9.

4. Согласно член 8 став 1 алинеи 1, 3, 8 и 11 од Уставот, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија, покрај другите, се и: основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот; владеењето на правото; хуманизмот, социјалната правда и солидарноста и почитувањето на општо прифатените норми на меѓународното право.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Според член 54 став 1 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот, а според ставот 3 на истиот член од Уставот, ограничувањето на слободите и правата не може да биде дискриминаторско по основ на пол, раса, боја на кожа, јазик, вера, национално или социјално потекло, имотна или општествена положба.

Според членот 1 од целината на Законот за исплата на платите во Република Македонија со наведениот закон се уредува исплатата на платите и одделни надоместоци кај правните лица со седиште во Република Македонија, освен исплатата на платите на правните лица кај кои повеќе од 51% од средствата се во приватна сопственост.

Според членот 2 од наведениот закон, работодавачот платите ги исплатува во согласност со колективниот договор и овој закон, доколку со друг закон поинаку не е утврдено.

Во членот 3 став 1 од Законот е определено дека, работодавачот од членот 2 на овој закон, почнувајќи со исплатата на платите за јануари 2009 година, утврденото право на плата со овој закон за декември 2008 година го зголемува за износот на пресметаниот данок од плата, задолжителните социјални придонеси, согласно со пропишаните законски стапки за декември 2008 година и за износот на трошоците поврзани со работа по основа на исхрана за време на работа и превоз до и од работа, пресметани согласно со закон, колективен договор и договор за вработување.

Правото од ставот 1 на овој член, месечно може да се зголеми до 50% од остварената стапка на пораст на трошоците на живот во тековниот во однос на претходниот месец, во рамките на обезбедените средства (став 2).

По исклучок од ставовите 1 и 2 на овој член, почнувајќи со исплатата на платите од јануари 2009 година, корисниците на Буџетот на Република Македонија, јавните здравствени установи, корисниците на локалната самоуправа, буџетите на Фондот за пензиско и инвалидско осигурување на Македонија, Фондот за здравствено осигурување на Македонија, Агенцијата за државни патишта и Агенцијата за вработување на Република Македонија, утврденото право на нето плата согласно со овој закон за декември 2008 година го зголемува за износот на пресметаниот данок од плата, задолжителните социјални придонеси, согласно со пропишаните законски стапки за декември 2008 година и за износот на трошоците поврзани со работа по основа на исхрана за време на работа и превоз до и од работа, пресметани согласно со закон, колективен договор и договор за вработување, а во рамките на обезбедените средства (став 3).

Во членот 1 од оспорениот Закон е определено дека по членот 3 од Законот се додава нов член 3-а, кој всушност е предмет на оспорување во иницијативата, а членот 2 го уредува влегувањето во сила на Законот.

Од анализата на членот 1 од оспорениот Закон, односно членот 3-а од целината на Законот произлегува дека во оваа одредба законодавецот определил дека при утврдување на правото за

исплата на платите согласно со членот 3 од овој закон не се земаат платите на избраните и именуваните лица во Републиката пресметани согласно со Законот за плата и другите надоместоци на пратениците во Собранието на Република Македонија и другите избрани и именувани лица во Републиката.

Во членот 3-б од Законот е определено дека утврденото право на плата согласно со овој закон, може да се зголеми во случаи на организациони промени кај работодавачот, промени во квалификационата структура на вработените, промени во висината на додатокот за работен стаж на вработените, со цел да не дојде до намалување на правото на плата на вработените, по претходно потврдена пресметка од министерот за труд и социјална политика во согласност со министерот за финансии.

Од анализата на цитираните одредби произлегува дека Законот за исплата на платите во Република Македонија ја уредува правната проблематика поврзана со исплатата на платите и одделни надоместоци кај правните лица со седиште во Република Македонија, освен исплатата на платите на правните лица кај кои повеќе од 51% од средствата се во приватна сопственост, при што овој закон како *lex generalis* има супсидиерна примена и се применува доколку со друг закон поинаку не е уредено (член 2).

Со цел да се утврди влијанието на оспорениот Закон по однос на висината на платите на избраните и именувани лица во Република Македонија во постапката пред Судот се јави за неопходно да се направи анализа на одредбите од Законот за плата и другите надоместоци на избрани и именувани лица во Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.36/1990, 38/1991, 23/1997, 37/2005, 84/2005, 121/2007, 161/2008, 92/2009, 42/2010, 97/2010 и 162/2010), при што се утврди следното:

Согласно член 10 став 1 од Законот, платата на функционер и на раководен работник се утврдува на начин што основицата за пресметување на платите се множи со утврдениот коефициент и се зголемува за процентот за работното искуство. Работното искуство се вреднува така што личниот доход во месечен износ се зголемува процентот утврден за работното искуство од 0,5% за секоја започната година работен стаж, а најмногу до 20% (став 2).

Согласно член 11 од Законот, основицата за пресметување на платата е просечната исплатена месечна плата по

вработен во Републиката за претходната година, според податоците на Државниот завод за статистика.

Во членот 27 став 1 од Законот се определени посебните видови на надоместоците за определени трошоци на избраните и именуваните лица во Републиката, како што се:

- дневница за службено патување во земјата без трошоците за ноќевање до 8% од просечната нето плата по работник исплатена во стопанството на Република Македонија во претходните три месеци (алинеја 1).

- надоместок поради одвоен живот од семејството до 30% од просечната нето плата по работник исплатена во стопанството на Социјалистичка Република Македонија во претходните три месеци (алинеја 3),

- надоместок за користење на годишен одмор најмалку во висина на просечна месечна плата по работник исплатена во стопанството на Република Македонија, во претходните три месеци (алинеја 5),

- испратнина при заминување во пензија во висина на двократен износ од просечната месечна нето плата по работник во Републиката, објавена до денот на исплатата (алинеја 6) и

- надоместокот на трошокот за погреб во износ на две просечни месечни нето плати на функционерот (воведната реченица на алинејата 7).

Според членот 29-а од Законот, на членовите на советите на општините и на членовите на Советот на градот Скопје им припаѓа месечен надоместок за присуство на седниците на советот и надоместок на патните и дневните трошоци (став 1). Средствата за исплата на надоместоците од ставот 1 на овој член се обезбедуваат во буџетот на општината и во Буџетот на градот Скопје (став 2).

Во членот 29-б од Законот е определено дека, месечниот надоместок за присуство на седници на советот се утврдува во процентуален износ од просечната месечна нето плата во Републиката исплатена за претходната година, но не повеќе од 84% (став 1). Висината на месечниот надоместок за присуство на седниците се утврдува со одлуката за извршување на буџетот на општината и Буџетот на градот Скопје (став 2).

Според членот 29-в од Законот, на претседателите на советите на општините и на претседателот на Советот на градот Скопје, за раководењето и организирањето на работата на советот, надоместокот од членот 29-б се зголемува за 30%.

Од анализата на цитираните законски одредби произлегува дека платата на избраните и именувани лица во Републиката се утврдува на начин што основицата за пресметка на платите се множи со законски утврден коефициент, а основицата за пресметување на платата е просечната исплатена месечна плата по вработен во Републиката за претходната година, според податоците на Државниот завод за статистика (член 11).

Паралелната анализа на оспорениот закон и цитираните одредби од Законот за плата и другите надоместоци на избрани и именувани лица во Република Македонија покажува дека е точно тврдењето во иницијативата дека основицата според која се пресметува правото на плата на вработените во Републиката е променета заради тоа што платите на избраните и именувани лица не се дел од наведената основица. Меѓутоа, анализата покажа и тоа дека ваквиот начин на пресметка на основицата на платата на вработените во Република Македонија има директно влијание и врз платата на избраните и именувани лица чија основица за пресметување на платите е просечната исплатена плата по вработен во Републиката за претходната година. Поточно, доколку исплатените плати на избраните и именувани лица се земаа во предвид при утврдувањето на правото на плата за сите вработени во Републиката, тоа секако би довело до поголема основица, односно плата и за самите избрани и именувани лица.

Овој начин на утврдување на правото на плата на вработените во Републиката има влијание и врз висината на надоместоците за: дневниците за службени патувања, за одвоен живот, испратнина при заминување во пензија, надоместок за трошоци за погреб, надоместок за присуство на седници на членовите на советите на општините и градот Скопје, односно за раководење со седниците на општините и советот на град Скопје за претседателите на советите. Ова од причина што појдовна основа за наведените надоместоци е просечната месечна нето плата по вработен во Републиката во која не спаѓаат исплатените плати на избраните и именуваните лица, како што предвидува оспорениот Закон. Во спротивно надоместоците секако би биле поголеми.

При направената анализа Судот имаше предвид дека и платата на судиите, на јавните обвинители, на членовите на Судскиот совет на Република Македонија и на членовите на Советот на јавните обвинители на Република Македонија се врши врз иста основица, таа основица е еднаква со просечната месечна плата по вработен во Републиката во претходната година според податоците на Државниот завод за статистика, таквата основица се множи со утврдениот коефициент кој се движи во законски определена рамка и сето тоа претставува систем на платите на носителите на јавните функции во Република Македонија.

Судот, исто така, имаше предвид дека не може да се стави знак на еднаквост меѓу вработените во правните лица во Републиката и избраните и именуваните лица, поради околноста што тие не се наоѓаат во еднаква правна положба, имаат различни права и одговорности, од каде и примаат плата според различни начини на пресметка. Освен тоа, самиот Закон дозволува да има супсидиерна примена, доколку со друг закон поинаку не е уредено (член 2).

Според тоа, законодавецот врз основа на уставното овластување да ги уредува општествените односи, односно да ги определува правата и обврските на граѓаните, а во тие рамки да ги утврдува и правата на носителите на јавните функции во Република Македонија, вклучително и нивното право на плата, правилно утврдил различен начин на пресметка на платите за одделни категории на граѓани, според нивните обврски и одговорности, од каде таквата определба не може да се доведе под сомнение по однос на согласноста со принципот владеење на правото и начело на еднаквост, бидејќи тие го обврзуваат законодавецот со еднаквите еднакво да постапува, а со нееднаквите нееднакво.

Имено, од изнесените уставни одредби произлегува дека правата на вработените, меѓу кои и правото на плата, се уредуваат со закон и со колективни договори, при што тие права мораат да бидат еднакви за граѓаните независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба, со што се обезбедува темелната вредност владеењето на правото. Еднаквоста, пак, подразбира еднакви права за граѓаните кои се наоѓаат во иста положба, што овде не е случај.

Според тоа тврдењето во иницијативата дека од страна на законодавецот бил донесен привилегирачки закон (*leges privilegia*)

со кој одредена група се ставала во надредена позиција наспрема останатите граѓани, односно дека оспорениот закон го повредувал правото на еднаквост, како фундаментално човеково материјално право е неосновано.

Имајќи го предвид сето наведено Судот оцени дека оспорениот закон е во согласност со член 8 став 1 алинеи 1, 3, 8 и 11, член 9, член 51 и член 54 од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.150/2011)

118.

У.бр.167/2011

- Работа без засновање на работен однос согласно законот

- Work without establishing a labour relation pursuant to the law

- Договорната слобода на работодавачот, не ги покрива случаите кога работникот се прима на работа без да заснова работен однос со склучување на договор за вработување. Оттука и обврската на работодавачот да заснова работен однос со затеченото лице или друго лице и да исплати надоместок во висина од три просечни плати има за цел да се отстрани незаконитоста, односно една фактичка, незаконита ситуација во која едно лице е затекнато да работи без да има засновано работен однос да се трансформира во законита, преку склучување на договор за вработување. Со оваа мерка со ништо не се задира во

автономијата на работодавачот при засновањето на работните односи и при изборот на работникот, таа не е насочена против интересите на работодавачот, ниту пак го нарушува процесот на трудот кај тој работодавачот.

- The contractual freedom of the employer does not cover the cases when the employee is taken on to work without concluding an employment contract. Hence, the obligation of the employer to establish a labour relation with the person detected or another person and to pay compensation in the amount of three average salaries is aimed at removing the illegality, that is, one factual illegalsituatin in which one person is found to work without having established a labour relation to be transformed into a legal one, through the conclusion of an employment contract. This measure does not infringe at all upon the autonomy of the employer in the establishment of the labour relation and in the selection of the employee, it is not directed against the interests of the employer, and does not disturb the labour process with that employer.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 70/1992), на седницата одржана на 28 декември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 259 ставови 1 и 2 од Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 62/2005, 106/2008, 161/2008, 114/2009, 130/2009, 50/2010, 52/2010, 124/2010 и 47/2011).

2. Митре Лазов, адвокат од Неготино, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот, означен во точката 1 на ова решение.

Според наводите во иницијативата, одредбата не била во согласност со членовите 55 и 58 став 1 од Уставот на Република

Македонија од причина што не можело со закон да им се наложува на правните субјекти, во случај кога инспекторот на трудот ќе затекне на работа лице кое не засновало работен однос согласно законот, да заснове работен однос на неопределено време и да му исплати надоместок во висина на три просечни плати во Републиката. Ова од причина што според членот 5 од Законот за работните односи, работниот однос е договорен однос помеѓу работникот и работодавачот во кој работникот доброволно се вклучува во организираниот процес на работа кај работодавачот, за плата и други лични примања, лично непрекинато ја извршува работата според упатствата и под надзор на работодавачот, така што законската обврска предвидена со оспорената одредба ја ограничувала слободата на пазарот на стока и работна сила и претприемништвото во деловните односи. Со одредбата, исто така, се ограничувала и автономијата во управувањето и одлучувањето кои произлегуваат од сопственоста и трудот на секој правен субјект кој настапува на пазарот. Работодавачот бил самостоен и негово автономно право било да одлучи со кого ќе заснова работен однос, дали ќе го заснова работниот однос на определено или неопределено време, а државата не можела со закон да го задолжи да заснова работен однос со лице кое било затекнато од страна на инспекторот, ниту пак можела да го задолжи работодавачот да му исплати на затекнатото лице надоместок во висина од три просечни плати.

Законодавецот имал право само да пропише одредба со која ќе го овласти инспекторот за труд да поднесе барање за поведување прекршочна постапка ако затекне кај работодавачот лице со кое не е заснован работен однос согласно законот. Со ваквиот начин на засновање на работен однос, законодавецот директно се мешал во автономијата на работодавачите при засновањето на работните односи на пазарот на трудот, поради што со иницијативата се бара Судот да го поништи член 259 ставови 1 и 2 од Законот за работните односи.

3. Судот на седницата утврди дека според член 259 став 1 од Законот за работните односи, ако инспекторот за труд затекне на работа кај работодавачот лице со кое не е заснован работен однос согласно со законот и лицето не е пријавено во задолжително социјално осигурување, со решение ќе му нареди на работодавачот, во рок од 15 дена да заснова работен однос со затеченото или друго лице на неопределено време и да му исплати надоместок во висина од три просечни исплатени бруто плати во Републиката, објавена во тековниот месец. Според ставот 2 на истиот член од Законот, ако

работодавачот не постапи по решението од ставот 1 на овој член, инспекторот за труд ќе донесе решение за забрана на работа во работната просторија на работодавачот, до постапувањето по наредбата од ставот 1 на овој член.

4. Според член 8 став 1 алинеи 3 и 7 од Уставот, владеењето на правото и слободата на пазарот и претприемништвото се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 32 ставови 1 и 2 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбеденост за време на привремена невработеност и секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон и секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 55 се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото. Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот. Републиката презма мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот. Слободата на пазарот и претприемништвото можат да се ограничат со закон единствено заради одбраната на Републиката, зачувувањето на природата, животната средина или здравјето на луѓето.

Според член 58 од Уставот, сопственоста и трудот се основа за управување и учество во одлучувањето.

Според член 1 од Законот за работните односи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 62/2005, 106/2008, 161/2008, 114/2009, 130/2009, 50/2010, 52/2010, 124/2010 и 47/2011), со овој закон се уредуваат работните односи меѓу работниците и работодавачите кои се воспоставуваат со склучување на договор за вработување.

Според член 5 став 1 точка 1 од Законот, работниот однос е договорен однос меѓу работникот и работодавачот во кој работникот доброволно се вклучува во организираниот процес на работа кај работодавачот, за плата и други примања, лично непрекинато ја

извршува работата според упатставата и под надзор на работодавачот.

Според членот 13 од Законот, со потпишување на договорот за вработување се занова работен однос меѓу работникот и работодавачот. Правата, обврските и одговорностите врз основа на вршењето на работата од работниот однос и вклучување во задолжителното социјално осигурување врз основа на работниот однос, започнуваат да се остваруваат со денот на стапувањето на работникот на работа, договорени во договорот за вработување. Според ставот 7 на овој член од законот, работникот не може да стапи на работа пред да се склучи договор за вработување и пред работодавачот да го пријави во задолжително социјално осигурување.

Според член 21 од Законот, работодавачот има право на слободно одлучување, со кој кандидат кој ги исполнува пропишаните, договорени, односно од работодавачот барани услови за вршење на работата, почитувајќи ги законските забрани, ќе склучи договор за вработување.

Според членот 256 од Законот, надзор над примената на овој закон, другите закони и вработување прописи за работните односи, колективните договори и договорите за работа со кои се уредуваат правата и обврските на работникот и работодавачот од работниот однос, врши органот на државната управа надлежен за работите на инспекцијата на трудот.

Според членот 258 од Законот, ако инспекторот на трудот утврди повреда на закон, друг пропис, колективен договор, договор за вработување и други акти над чија примена врши инспекциски надзор, со решение ќе му нареди на работодавачот да донесе или поништи акт со кој ќе ги отстрани утврдените неправилности и недостатоци.

Според член 259 од Законот, (чи и ставови 1 и 2 се оспорени со иницијативата) ако инспекторот за труд затекне на работа кај работодавачот лице со кое не е заснован работен однос согласно со законот и лицето не е пријавено во задолжително социјално осигурување, со решение ќе му нареди на работодавачот, во рок од 15 дена да заснова работен однос со затеченото или друго лице на неопределено време и да му исплати надоместок во висина од три просечни исплатени бруто плати во Републиката, објавена во тековниот месец (став 1).

Ако работодавачот не постапи по решението од ставот 1 на овој член, инспекторот за труд ќе донесе решение за забрана на работа во работната просторија на работодавачот, до постапувањето по наредбата од ставот 1 на овој член. (став 2).

Извршувањето на наплатата на надоместокот од ставот 1 на овој член го остварува затеченото лице, согласно со Законот за извршување. (став 3)

Ако во рок од две години кај работодавачот од ставот 1 на овој член на работа се затекне лице со кое не е заснован работен однос, согласно со закон, инспекторот за труд ќе донесе решение за забрана на работа во работната просторија на работодавачот во траење од 30 дена (став 4).

Според ставот 5 на овој член од Законот, за прекршокот од ставовите 1 и 4 на овој член инспекторот за труд поднесува барање за поведување прекршочна постапка.

Според член 261 од Законот, инспекторот на трудот ќе поднесе барање за покренување на прекршочна постапка, ако констатира дека работодавачот, односно одговорното лице со повреда на закон или други прописи, колективни договори и договор за вработување со кои се уредуваат работните односи, извршил прекршок.

Според член 264 став 1, глоба во износ од 7000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на работодавач-правно лице, меѓу другите, и ако не е склучен договор за вработување меѓу работникот и работодавачот и работодавачот не го пријавил работникот во задолжително пензиско и инвалидско осигурување, здравствено осигурување и осигурување во случај на невработеност пред стапување на работникот на работа (член 13 ставови 1, 2, 3 и 7).

Во членот 17 од Законот за инспекцијата на трудот („Службен весник на Република Македонија“ бр. 35/1997, 29/2002 и 36/2011) е предвидено дека во согласност со закон заради отстранување на утврдените неправилности инспекторот има право и обврска на субјектот на надзорот:

1) да му укаже на утврдените неправилности и да определи рок за нивно отстранување;

2) да му нареди да преземе соодветни мерки и активности во рокот кој ќе го определи инспекторот и

3) да забрани работа во работна просторија, на дел од техничка технолошка целина, на одделно работно место или на орудие за работа.

Од анализата на наведените законски одредби, во контекст на наводите во иницијативата, произлегува дека работен однос во согласност со законот се занова со потпишување на договор за вработување и дека работникот не може да стапи на работа пред да склучи договор за вработување и пред работодавачот да го пријави во задолжително социјално осигурување.

Со оглед на тоа што работниот однос е договорен однос помеѓу работникот и работодавачот, работодавачот има т.н. договорна слобода дефинирана во членот 21 од Законот за работните односи, според која тој слободно одлучува со кој кандидат кој ги исполнува пропишаните, договорени односно од работодавачот барани услови за вршење на работата ќе склучи договор за вработување. Од самата законска одредба произлегува дека оваа договорна слобода се однесува на прием на работник на работа согласно законот, односно вработување со засновање на работен однос во согласност со законот, и таа не ги покрива случаите кога работникот се прима на работа без да заснова работен однос со склучување на договор за вработување. Работодавачот (било да е физичко или правно лице) како и одговорното лице - директорот се одговорни за прекршок доколку не склучат договор за вработување со работникот и доколку не го пријават работникот во задолжително пензиско и инвалидско осигурување, здравствено осигурување и осигурување во случај на невработеност пред да стапи работникот на работа.

Прекршочната одговорност на работодавачот за вработување спротивно на законот постои независно од обврската на работодавачот да постапи по решението на инспекторот на трудот кој при вршењето на инспекцискиот надзор, согласно Законот за инспекцијата на трудот, може да примени различни мерки со цел да се отстранат констатираните неправилности и незаконитости и кои се движат од укажување и предупредување, наредба да се преземат определени мерки и активности во определен рок, па се до забрана на работата во работна просторија.

Мерките што ги презема трудовата инспекција се всушност управни мерки кои како работи на инспекцискиот надзор ги преземаат инспекторите на трудот во согласност со законот и тие

имаат за цел да се отстранат утврдените неправилности и незаконности во работењето и да се обезбеди почитување на законите и другите прописи од сферата на работните односи. Во таа смисла и мерката предвидена во оспорената одредба, која се состои во наредба на работодавачот во рок од 15 дена да заснова работен однос со затеченото лице или друго лице на неопределено време и да исплати надоместок во висина од три просечни плати има за цел да се отстрани незаконноста, односно една фактичка, незаконита ситуација во која едно лице е затекнато да работи без да има засновано работен однос да се трансформира во законита, преку склучување на договор со тоа или со друго лице и негово пријавување во задолжително социјално осигурување. Со оваа мерка со ништо не се задира во автономијата на работодавачот при засновањето на работните односи и при изборот на работникот, кој согласно законската одредба не мора да биде затекнатото лице туку може да биде и друго лице по избор на работодавачот, таа не е насочена против интересите на работодавачот, ниту пак го нарушува процесот на трудот кај тој работодавачот. Ова особено ако се има предвид дека оваа мерка е поблага, во споредба со мерката забрана на работа во работната просторија на работодавачот која инспекторот на трудот може да ја изрече, доколку работодавачот не постапи по наредбата за склучување на договор за вработување согласно законот.

Оттука, според мислењето на Судот оспорената одредба не го повредува начелото на слободата на пазарот и претприемништвото и договорната автономија, кои не се апсолутни и не значат слобода за непочитување на законите и прописите од страна на работодавачите, поради што Судот утврди дека не може да се постави прашањето за согласноста на членот 259 ставови 1 и 2 од Законот за работните односи со членовите 55 и 58 од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите Наташа Габер – Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.167/2011)

15. Пензиско и инвалидско осигурување

15. *Pension and disability insurance*

119.

У.бр.75/2011

- Остварување право на старосна пензија

- *Exercise of a right to an old-age pension*

- Условот од минимум 15 години пензиски стаж за остварување право на старосна пензија и определување на процентот од пензиската основа за висината на старосната пензија се однесува за сите категории на осигуреници. Разликата се однесува во процентите од пензиската основа за определување на висината на пензијата врз основа на фактот дали 15 години на пензиски стаж се навршени пред 1 септември 2001 година.

- *The condition of a minimum of 15 years of accrued time for the exercise of the right to an old-age pension and determination of the percentage of the pension base for the amount of the old-age pension applies to all categories of insurees. The difference is in the percentages of the pension base for the determination of the amount of the pension on the basis of the fact whether 15 years of accrued time has been completed prior to 1 September 2001.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 2 ноември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 193-б ставови 1 и 2 од Законот за пензиско и инвалидско осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 80/93, 3/94, 14/95, 71/96, 32/97, 24/2000, 96/2000, 50/2001, 85/2003, 50/2004, 4/2005, 84/2005, 101/2005, 70/2006, 153/2007, 152/2008, 161/2008 и 156/2009).

2. Руше Рауфи-Адеми од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на членот од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, член 193-б ставови 1 и 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.24/2000) бил во спротивност со член 8 став 1 алинеја 3, член 9 и член 51 од Уставот на Република Македонија.

Имено, подносителката на иницијативата смета дека дел од ставот 1 на членот 193-б условот „најмалку 15 години пензиски стаж до 1 септември 2001 година“ бил без никакви аргументи, нелогичен и без основа, бидејќи и во ставот 1 и во ставот 2 од членот 193-б биле опфатени иста група на осигуреници односно осигуреници кои целиот работен стаж биле осигуреници во задолжителното пензиско и инвалидско осигурување.

Поради тоа со иницијативата се бара да се поништи член 193-б ставови 1 и 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиско и инвалидско осигурување.

3. Судот на седницата утврди дека во членот 193-б став 1 од Законот е предвидено дека старосната пензија за осигурениците од членовите 11, 12 и 13 на овој закон кои биле опфатени во задолжително пензиско и инвалидско осигурување до 1 септември 2001 година и, кои не избрале да се вклучат во задолжително капитално финансирано пензиско осигурување, а имаат исполнет пензиски стаж најмалку 15 години, се утврдува од пензиската основа зависно од должината на пензискиот стаж и изнесува:

Пензиски стаж	Проценти	
	маж	жена
15 години	35	40
15 години и 6 месеци	35,9	41,3
16 години	36,8	42,6
16 години и 6 месеци	37,7	43,9
17 години	38,6	45,2
17 години и 6 месеци	39,5	46,5
18 години	40,4	47,8
18 години и 6 месеци	41,3	49,1
19 години	42,2	50,4
19 години и 6 месеци	43,1	51,7
20 години	44,0	53,0
20 години и 6 месеци	44,9	53,9
21 години	45,8	54,8
21 години и 6 месеци	46,7	55,7
22 години	47,6	56,6
22 години и 6 месеци	48,5	57,5
23 години	49,4	58,4
23 години и 6 месеци	50,3	59,3
24 години	51,2	60,2
24 години и 6 месеци	52,1	61,1
25 години	53,0	62,0
25 години и 6 месеци	53,9	62,9
26 години	54,8	63,8
26 години и 6 месеци	55,7	64,7
27 години	56,6	65,6
27 години и 6 месеци	57,5	66,5
28 години	58,4	67,4
28 години и 6 месеци	59,3	68,3
29 години	60,2	69,2
29 години и 6 месеци	61,1	70,1
30 години	62,0	71,0
30 години и 6 месеци	62,9	71,9
31 години	63,8	72,8
31 години и 6 месеци	64,7	73,7
32 години	65,6	74,6
32 години и 6 месеци	66,5	75,5
33 години	67,4	76,4
33 години и 6 месеци	68,3	77,3
34 години	69,2	78,2
34 години и 6 месеци	70,1	79,1
35 години	71,0	80,0

35 години и 6 месеци	71,9
36 години	72,8
36 години и 6 месеци	73,7
37 години	74,6
37 години и 6 месеци	75,5
38 години	76,4
38 години и 6 месеци	77,3
39 години	78,2
39 години и 6 месеци	79,1
40 години	80,0

Според ставот 2 од овој член од Законот, на осигурениците од ставот 1 на овој член за секоја година пензиски стаж кој е над 40 години пензиски стаж (маж), односно над 35 години пензиски стаж (жена), пензиската основица им се утврдува во проценти од дополнителни 1,8, за секоја година пензиски стаж, навршен по 1 септември 2007 година.

Според ставот 3 од овој член од Законот, старосната пензија за осигурениците од став 1 на овој член кои имаат исполнет пензиски стаж помалку од 15 години се утврдува од пензиската основа во проценти кои за секоја година исполнет пензиски стаж до 1 септември 2001 година изнесуваат 2,33% (маж), односно 2,60% (жена), а за пензиски стаж пократок од една година, а најмалку шест месеци изнесува 1,165% (маж), односно 1,30% (жена) од пензиската основа. За секоја натамошна година пензиски стаж исполнет по 1 септември 2001 година, пензијата се пресметува во висина од 1,80% (маж), односно 2,05% (жена), а за пензиски стаж пократок од една година, а најмалку шест месеци изнесува 0,90% (маж), односно 1,025% (жена) од пензиската основа.

4. Според членот 110 алинеи 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според основните одредби на Уставот на Република Македонија, покрај другото Република Македонија е и социјална држава, а како темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се утврдени хуманизмот, социјалната правда и солидарноста.

Според членот 34 од Уставот се гарантира правото на граѓаните на социјална сигурност и социјално осигурување кои се утврдуваат со закон и со колективен договор. Според член 35 став 1 од Уставот, Република Македонија се грижи за социјалната заштита и социјалната сигурност на граѓаните согласно начелото на социјалната праведност.

Од наведените уставни одредби произлегува дека Уставот го прокламира и утврдува општиот принцип на правото на граѓаните на социјална сигурност и социјално осигурување кое е препуштено на уредување со закон и колективен договор. Уставот, исто така ја прокламира грижата на Република Македонија за социјална заштита и социјална сигурност на граѓаните, која се остварува врз основа на начелото на социјална праведност.

Видовите на правата од социјалното осигурување, начинот, постапката и условите за остварување на овие права на граѓаните се резервирани за законодавната власт која ги уредува релевантните односи од значење за остварување на социјалната сигурност на граѓаните. Наведувањето на уставните одредби се однесува на пензиското и инвалидското осигурување што како елемент на правото на социјално осигурување е предмет на уредување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување.

Според членот 193-б став 1 старосната пензија за осигурениците од членовите 11, 12 и 13 на овој закон кои биле опфатени во задолжително пензиско и инвалидско осигурување до 1 септември 2001 година и кои не избрале да се вклучат во задолжително капитално финансирано осигурување и имаат исполнет пензиски стаж најмалку 15 години се утврдува од пензиската основа зависно од должината на пензискиот стаж.

Според ставот 2 од овој член на осигурениците од ставот 1 на овој член за секоја година пензиски стаж кој е над 40 години пензиски стаж (маж), односно над 35 години стаж (жена) пензиската основа им се утврдува во проценти од дополнителни 1,8 за секоја година пензиски стаж, навршен по 1 септември 2007.

Според ставот 3 од овој член старосната пензија за осигурениците од став 1 на овој член кои имаат исполнет пензиски стаж помалку од 15 години се утврдува од пензиската основа во проценти кои за секоја година исполнет пензиски стаж до 1 септември 2001 година изнесуваат 2,33% (маж), односно 2,60% (жена), а за

пензиски стаж пократок од една година, а најмалку шест месеци изнесува 1,165 (маж), односно 1,30% (жена) од пензиска основа. За секоја натамошна година пензиски стаж исполнет по 1 септември 2001 година, пензијата се пресметува во висина од 1,80% (маж), односно 2,05% (жена), а за пензиски стаж пократок од една година, а најмалку шест месеци изнесува 0,90% (маж), односно 1,025% (жена) од пензиската основа.

Анализирајќи ја одредбата, според ставот 1 од овој член утврдени се процентите за пресметување на висината на пензијата од пензиската основица за оние осигуреници кои не избрале да се вклучат во задолжително капитално финансирано пензиско осигурување или т.н. втор пензиски столб, бидејќи нивното вклучување беше на доброволна основа. За овие осигуреници кои до 1 септември 2001 година имаат навршено најмалку 15 години пензиски стаж, се задржуваат процентите за пресметување на пензијата, односно за минимум пензиски стаж од 15 години за маж пензијата се определува во висина од 35% од пензиската основа, а за жена 40% од пензиската основа.

Со воспоставување на повеќеслојниот пензиски систем, изоставено е лимитирањето на процентот за определување на висината на пензијата од пензиската основа за стаж навршен на 35 односно 40 години со измената на членот 33 став 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.24/2000), каде што претходно (пред да се брише) се уредувало прашањето на висината на пензијата од пензиската основа зависно од должината на пензискиот стаж. Оваа измена се донесува како за осигурениците кои што ќе останат во едностолбниот пензиски систем така и за осигурениците кои ќе преминат во новиот пензиски систем со капитална компонента ставајќи се во еднаква правна положба. Целта на законодавецот е со овие измени да не постои ограничување на пензијата за осигуреници со навршен пензиски стаж од 35, односно 40 години што како право беше уредено да се користи со отпочнување на примената на новиот пензиски систем, односно вториот столб.

Според ставот 3 од овој член процентот за определување на пензијата од пензиската основа се остварува постепено зависно од должината на пензискиот стаж пред 1 септември 2001 година и стажот навршен по денот на почетокот на примената на законот. На овој начин се создава правен основ за осигурениците од член 11, 12 и 13

од Законот за пензиското и инвалидското осигурување да се користат процентите од став 1 и 2 од членот 193-б.

Условот од минимум 15 години пензиски стаж за остварување право на старосна пензија и определување на процентот од пензиската основа за висината на старосната пензија се однесува за сите категории на осигуреници. Разликата се однесува во процентите од пензиската основа за определување на висината на пензијата врз основа на фактот дали 15 години на пензиски стаж се навршени пред 1 септември 2001 година.

Имајќи го предвид наведеното Судот оцени дека член 193-б ставови 1 и 2 од Законот за пензиско и инвалидско осигурување е во согласност со членот 8 став 1 алинеја 3, членот 9 и членот 51 од Уставот на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер–Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова Ристова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.75/2011)

16. Социјална и здравствена заштита

16. *Social and health care*

120.

У.бр.124/2010

- Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување

- *The Law on Contributions from Compulsory Social Insurance*

- Оспорената законска одредба член 16 став 5 не е во несогласност со Уставот, затоа што пресметката на придонесите требало да се врши не според основицата во периодот на остварувањето на правото на пензија, туку според основицата во периодот кога невработените лица се стекнале со правото на паричен надоместок по основ на привремена невработеност, бидејќи погрешно со иницијативата се поистоветува правото на пензија и правото на паричен надоместок, а со тоа и погрешно се доведува во корелација основицата за пресметка и плаќање на придонеси со остварено право на паричен надоместок.

- *The contested legal provision in Article 16 paragraph 5 is not in disagreement with the Constitution, since the calculation of the contributions should be made not according to the base in the period of the exercise of the right to pension, but according to the base in the period when the unemployed persons gained the right to a pecuniary compensation on grounds of temporary unemployment, since with the initiative there is an incorrect identification of the right to pension with the right to pecuniary compensation, and therewith the base for the calculation and payment of contributions is incorrectly brought into correlation with the exercised right to pecuniary compensation.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 9 февруари 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 16 став 5 од Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.142/2008 година).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување на постапка за оценување на уставноста на член 14 став 1 точка 11 од Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.142/2008 година).

3. Сандо Ивановски од Битола и Благој Јовановски од Велес на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијативи за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Законот означен во точката 1 на ова решение.

4. Според наводите на подносителот на иницијативата Сандо Ивановски од Битола, оспорените одредби на член 14 став 1 точка 11 во врска со член 7 став 1 точка 8 од Законот имале ретроактивна примена спротивно на член 52 став 4 од Уставот. Имено од 01.01.2009 година по влегувањето во сила на оспорените одредби од Законот без известување му бил исплаќан придонес за пензиско и инвалидско осигурување поради невработеност по основица која била помала од предходно утврдената која изнесувала 23,822,00 денари поради што му било прекинато неговото веќе стекнато право за остварување на поповолна пензија. Со решение број 0306/2374-04 од 18.11.2004 година на Заводот за вработување на Република Македонија, Биро за вработување во Битола, на подносителот на иницијативата му било признаено право на паричен надоместок до вработување во висина од 11. 911,00 денари за првите 12 месеци, со усогласување до 31.12.2008 година.

Според подносителот на иницијативата Благој Јовановски од Велес со оспорените одредби од овој закон се повредувал членот

8 став 1 алинеја 3, член 9, член 32, член 50, член 51 и член 52 од Уставот. Со решение број 03-7/178 од 17.12.2004 година на Заводот за вработување на Република Македонија, Биро за вработување во Велес, на подносителот на иницијативата му било признаено право на паричен надоместок до вработување во висина од 30,115,16 денари за првите 12 месеци, кој износ претставувал неговата просечна нето плата, со усогласување до 31.12.2008 година. Како основ за пресметка на паричниот надоместок за првите 12 месеци бил земен износот од 50 % од неговата просечна нето плата. Имено, истиот смета дека законодавецот грубо го кршел правото на корисниците на паричен надоместок во случај на невработеност, создавал правна несигурност на граѓаните, ги кршел основните права и слободи и имал повратно дејство кое влијаело негативно за користење на веќе стекнатите права.

5. Судот на седница утврди дека според член 1 од Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување, се уредуваат видовите на придонеси од задолжителното социјално осигурување (придонеси); обврзници за плаќање на придонеси; обврзници за пресметка и уплата на придонеси;,, основиците на кои се плаќаат придонеси; стапките на придонеси; начинот на пресметка; роковите на плаќање на придонеси; контрола на пресметување и уплата на придонеси како и други правила кои се значајни за утврдување и плаќање на придонесите.

Согласно членот 2 од овој закон, со плаќање на придонесите се обезбедуваат средства за финансирање на задолжителното социјално осигурување.

Според член 3 од Законот, средствата од придонесите се јавни давачки над кои контрола врши Министерството за финансии, а на располагање на институциите за задолжително социјално осигурување, основани со закон кои го уредуваат системот на задолжително социјално осигурување, за намени утврдени во согласност со тие закони.

Во членот 4 од Законот е определено значењето на одделни поими кои се употребуваат во наведениот закон како што се: обврзник за плаќање на придонеси, обврзник за пресметка и уплата на придонесите, осигуреник, работодавач, плата, дополнителни примања од работен однос, исплата по основ на деловна успешност, надоместок на плата, институции за задолжително социјално осигурување, самовработено лице, индивидуален земјоделец,

припадник на монашки и други верски редови и верско службено лице, најниска месечна основица, највисока месечна основица, просечна месечна плата и странец.

Според членот 5 од Законот, во задолжително социјално осигурување спаѓаат придонеси за:

- 1) пензиско и инвалидско осигурување врз основа на тековна исплата,
- 2) задолжително капитално финансирано пензиско осигурување,
- 3) стаж на осигурување кој се смета со зголемено траење.
- 4) здравствено осигурување и
- 5) осигурување во случај на невработеност.

Според член 6 од Законот, средствата собрани од задолжително социјално осигурување од член 5 точки 1 и 3 на овој закон се приход на фондот за пензиско и инвалидско осигурување на Република Македонија.

Средствата собрани од задолжително социјално осигурување од член 5 точка 2 на овој закон, се лична сопственост на осигуреникот.

Средствата собрани од задолжително осигурување од член 5 точка 4 на овој закон се приход на Фондот за здравствено осигурување на Македонија.

Средствата собрани од задолжително социјално осигурување од член 5 точка 5 на овој закон се приход од Агенцијата за вработување на Македонија.

Во членовите 7, 8, 9, 10, 11 и 12 од Законот таксативно се утврдени кои се обврзници за плаќање на придонес за задолжително пензиско и инвалидско осигурување, обврзници за плаќање на придонес од задолжително здравствено осигурување, како и обврзници за плаќање на придонес за задолжително осигурување во случај на невработеност.

Според членот 13 од Законот, обврзник за пресметка и уплата на придонесите е:

- 1) работодавачот за своите вработени,

2) Фондот на пензиско и инвалидско осигурување и Фондот за здравствени осигуреници во точно определени случаи,

3) работодавачот и Фондот за здравствено осигурување на Република Македонија за работник кој зема надоместок на плата за време на привремена спреченост за работа.

4) Агенцијата за вработување за лица од членовите утврдена во овој закон.

5) Фондот за пензиско и инвалидско осигурување за лица од членовите утврдени во овој закон.

6) Управата за извршување на санкции за лица од членот утврден во овој закон.

7) Установата од областа на образованието за лица од членот наведен во овој закон.

8) надлежен орган на државната управа за лица од членовите утврдени со овој закон.

9) организаторот за лица од членот утврдени со овој закон

и

10) професионален спортски клуб за лице од членот утврден со овој закон.

Во членот 14 од Законот, во четиринаесет точки е утврдено што претставува основица за пресметка и плаќање на придонесите.

Во членовите 15 и 16 од Законот е утврдена најниската односно највисоката основица за пресметка и уплата на придонесите при што основицата не може да биде пониска од 50% од просечната плата по работник во Република Македонија објавена во тековниот месец, со одредени исклучоци, а највисоката месечна основица за пресметување и уплата на придонесот е износот од четири просечни плати.

Во членовите од 17 до 23 од овој закон е уредено прашањето за пресметка и уплата на придонесите.

Во членот 24 од Законот, е утврден рокот за уплата на придонесите, а во член 25 од Законот се утврдени стапките по кои се пресметуваат и плаќаат придонесите.

Во член 26 од Законот, е уредено прашањето за ослободување од обврската и мирување на обврската за плаќање на придонеси.

Членот 27 од Законот, го уредува прашањето на обработка на личните податоци на обврзниците за плаќање на придонесите.

Членовите 28 и 29 од Законот, го уредуваат прашањето на пропишувањето на висината на глобата за сторен прекршок од областа на пресметка и уплата на придонеси.

Во преодните и завршните одредби од Законот, односно во членовите од 30 до 37 е уредено прашањето за тоа од кога ќе почне примената на пресметување и плаќање на утврдените придонеси, престанок на важењето на одделни одредби од Законот за пензиското и инвалидското осигурување, Законот за здравственото осигурување, Законот за вработување во случај на невработеност како и повеќе одлуки со кои биле утврдени стапките на придонеси за задолжително здравствено осигурување, пензиско и инвалидско осигурување и друго.

6. Според член 8 став 1 алинеите 7 и 8 од Уставот, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија, покрај другите се и слободата на пазарот и претприемништвото, хуманизмот, социјалната правда и солидарноста.

Според став 2 од Уставот, на наведениот член во Република Македонија слободно е се што со Уставот и закон не е забрането.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјално потекло, политиката и верската припадност, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 30 став 1 од Уставот се гарантира правото на сопственост и правото на наследување.

Според член 32 став 1 од Уставот секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбедност за време на привремена невработеност, а според ставот 3 на наведениот член секој вработен има право на соодветна заработувачка.

Според член 33 од Уставот, секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

Согласно член 34 од Уставот, граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и со колективен договор.

Во член 35 став 1 од Уставот е утврдено дека Републиката се грижи за социјалната заштита и социјалната сигурност на граѓаните согласно со начелото на социјална праведност.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да го почитува Уставот и законите.

Судот утврди дека според член 16 од Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување највисока месечна основица за пресметување и уплата на придонесите е износот од четири просечни плати. При пресметка на највисоката месечна основица се зема предвид просечната плата по работник во Република Македонија објавена во тековниот месец. Највисоката месечна основица ги вклучува сите примања на обврзникот за плаќање на придонеси од работен однос остварени во тековниот месец. На износот повисок од највисоката месечна основица не се пресметуваат и уплатуваат придонеси. Највисока месечна основица за пресметување и уплата на придонеси за лице корисник на паричен надоместок за време на привремена невработеност изнесува 80% од просечната плата по работник во Република Македонија објавена во тековниот месец.

Судот смета дека прашањето на остварување на правата од социјалното осигурување и обврската за плаќање на придонесите од социјалното осигурување до донесување на предметниот закон беше уредено со Законот за пензиското и инвалидското осигурување, Законот за здравствено осигурување, Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност, како и со подзаконски акти односно одлуки со кои беше уредена висината на стапките на придонесите. Тоа значи дека обврската за плаќање на придонеси од задолжителното социјално осигурување постоела и пред донесување на Законот за придонеси од задолжителното социјално осигурување.

Судот исто така утврди дека придонесите претставуваат јавна давачка и се пропишуваат со закон и кај овие јавни давачки изразен е елементот на противуслуга, односно се претпоставува дека лицата кои се задолжени за овој вид на јавни давачки, во одреден момент на старост, болест, инвалидност, мајчинство или привремена невработеност, ќе имаат директна корист преку остварување на одредено право од сферата на социјалното осигурување, како резултат на плаќање на соодветни придонеси.

Со измените на Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност од 2004 година паричниот надоместок се утврдува како просечна месечна нето плата на работникот за последните 24 месеци пред престанокот на работниот однос, при што во вид се земаат исплатените плати на работникот. Според член 68 став 2 од истиот Закон дефинирана е највисоката основица на паричниот надоместок во износ од 80% од просечната месечна нето плата по работник.

Судот утврди дека правото на паричен надоместок кој го примаат невработени лица е право од осигурување во случај на невработеност, а правото на пензија е право по основ на задолжително пензиско и инвалидско осигурување. Притоа, осигуреници со задолжително пензиско и инвалидско осигурување се и невработените лица кои примаат паричен надоместок.

Судот смета дека неосновани се наводите во иницијативата дека пресметката на придонесите требало да се врши не според основицата во периодот на остварувањето на правото на пензија, туку според основицата во периодот кога невработените лица се стекнале со правото на паричен надоместок по основ на привремена невработеност, бидејќи погрешно со иницијативата се поистоветува правото на пензија и правото на паричен надоместок, а со тоа и погрешно се доведува во корелација основицата за пресметка и плаќање на придонеси со остварено право на паричен надоместок.

Судот утврди дека, имајќи ги предвид прашањата кои се уредуваат со оспорениот закон, односно утврдувањето на осигурениците, придонесите и стапките на придонесите, како и начинот на нивното регулирање, прозлегува дека законодавецот утврдува права и обврски кои еднакво се однесуваат на сите граѓани што се наоѓаат во иста положба, со што се реализира уставната

определба за еднаквост на граѓаните пред Уставот и пред законите како и начелото на социјална солидарност.

Судот смета, дека тргнувајќи од наведените уставни одредби и содржината на оспорените одредби од овој закон по однос на наводите во иницијативата не може да се постави прашањето за согласноста на член 16 став 5 од Законот со уставните одредби на кои се повикуваат подносителите на иницијативата.

Согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување. Со оглед на тоа дека Уставниот суд на Република Македонија со решение У.бр.48/2009 од 20.05.2009 година не поведе постапка за оценување на уставноста на Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување во целина, како и со решение У.бр.17/2010 од 13.10.2010 година не поведе постапка за оценување на уставноста на член 14 став 1 точка 11 од Законот, следува Судот да ја отфрли иницијативата за поведување на постапка за оценување на уставноста на член 14 став 1 точка 11 од овој закон.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумовски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски и д-р Гзиме Старова. (У.бр.124/2010)

121.

У.бр.189/2010

- Услови и критериуми за посвојување на деца

- Conditions and criteria for adoption of children

- Тргнувајќи од обврската на Републиката за посебна заштита на семејството, како и на децата без родители или без родителска грижа,

законодавецот има право да ги утврди условите за посвојување вклучувајќи ги и критериумите што треба да ги исполнува посвоителот, со цел да се утврди неговата подобност за посвојување.

- Starting from the obligation of the Republic for special protection of the family, and of parentless children or children without parental care, the legislator has a right to define the conditions for adoption including the criteria that the adopted must meet, in order to establish his suitability for adoption.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 16 март 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 100-а став 5 алинеи 3 и 6 и член 104 став 2, од Законот за семејство („Службен весник на Република Македонија“ бр.80/1992, 6/1996, 38/2004, 33/2006, 84/2008, 67/2010 и 156/2010).

2. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата со одредбите од членот 100-а став 5 алинеи 3 и 6 од Законот, се повредувале членот 8 став 1 алинеја 3, членот 9, членот 40, членот 42 и членот 51 од Уставот на Република Македонија, поради тоа што со пропишаните критериуми за материјални услови и степен на образование се обесправувале посвоителите кои имале послаби материјални можности и понизок степен на образование во однос на оние кои исполнувале подобри услови, па оттука произлегувала неуставноста на оспорените законски одредби.

Во однос на оспорениот член 104 став 2 од Законот, во иницијативата се наведува дека оваа одредба јасно определувала дека министерот за труд и социјална политика во правилникот за водење на евиденција на посвоените лица и за определување на документи за посвојување, фактички ќе ги определувал, покрај другото, и условите за посвојување, што било прашање кое се уредувало со закон, а не со подзаконски пропис донесен од министерот. Врз основа на ваквата констатација за тоа што всушност била намерата на законодавецот со одредбата, подносителот во иницијативата предлага за оспорената одредба од членот 104 став 2 од Законот, Судот да поведе постапка како несогласна со членот 8 став 1 алинеи 3 и 4, член 40, член 42, член 51, член 68 став 1 алинеја 2, член 95 став 3 и член 96 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека во делот од Законот, со наслов „Услови и критериуми за посвојување“, е предвиден членот 100-а, кој гласи:

„Посвоител може да биде лице кое е деловно способно, кое има лични својства за успешно вршење на родителските права и да не е постаро од 45 години.

Посвоител може да биде лице најмалку 18 години постаро од посвоеникот.

По исклучок од ставот 1 на овој член како посвоител може да се јави лице кое е постаро од 45 години, но старосната граница меѓу посвоителот и посвоеникот не смее да биде поголема од 45 години.

Брачни другари можат да се јават како посвоители ако еден од нив не ја надминува горната старосна граница.

Изборот на посвоителот ќе зависи од следниве критериуми: здравствена состојба, психосоцијален статус, материјални услови, станбени услови, време на чекање, степен на образование, брачен статус и државјанство.

Поблиските критериуми за избор на посвоител од ставот 5 на овој член ги пропишува министерот за труд и социјална политика“.

Во делот од Законот, насловен како „Засновање на посвојување“, е предвиден членот 104, кој гласи:

„Лицето кое сака да посвои поднесува барање до Комисијата.

Кон барањето од став 1 на овој член се приложуваат документите определени со правилникот за водење на евиденција на посвоените лица и за определување на документи за посвојувањето, кој го донесува министерот за труд и социјална политика.

Важноста на документите од ставот 2 на овој член е една година. Ако лицето од ставот 1 на овој член, сака да посвои дете во странство, согласноста за тоа ја дава Комисијата, по предлог на центарот за социјална работа врз основа на процената за подобноста на посвоителот и за мотивите на посвојувањето, согласно со членовите 104-б и 104-в од овој закон“.

4. Според членот 40 од Уставот на Република Македонија, Републиката му обезбедува посебна грижа и заштита на семејството.

Правните односи во бракот, семејството и вонбрачната заедница се уредуваат со закон.

Родителите имаат право и должност да се грижат за издржување и воспитување на децата. Децата се должни да се грижат за старите и изнемоштени родители.

Републиката им обезбедува посебна заштита на децата без родители и децата без родителска грижа.

Поаѓајќи од постоењето на уставен основ, законодавецот со закон да ги уреди правните односи и во областа на семејството, е донесен и Законот за семејство, со кој во членот 1 е определено дека со овој закон се уредуваат: бракот и семејството, односите во бракот и семејството, одредени облици на посебна заштита на семејството, семејното насилство, посвојувањето, старателството, издржувањето, како и постапката пред судот во брачните и семејните спорови и постапката за изрекување на привремена мерка за заштита од семејното насилство.

Материјата на посвојување е уредена со одредбите од членовите 95 - 123-а од овој закон, со кои, меѓу другото е дефинирано дека: со посвојувањето се создаваат односи какви што настануваат со раѓањето (потполно посвојување) или само односи што постојат меѓу родители и деца (непотполно посвојување); само малолетно лице

може да биде посвоено; посвојувањето може да се заснова само ако е во согласност со најдобриот интерес на малолетникот и посвојувањето се засновува пред Комисија која е определена со Законот и ги врши работите на начин определен со Законот; условите и критериумите за посвојување се утврдени во членот 100-а од Законот; потоа утврдено е кои лица не можат да бидат посвоители; засновањето на посвојувањето е подробно уредено со одредбите од членовите 104 - 112 од Законот, со кои е регулирано поднесувањето на барањето со документацијата која е прецизно определена во правилникот за водење на евиденција на посвоените лица и за определување на документи за посвојување, кој го донесува министерот за труд и социјална политика, како и прашањата за работа и постапување на Комисијата по однос на барањата и уписот во регистарот на можни посвоители како и бришење од регистарот на можни посвоители и можни посвоеници, и конкретната улога на Центарот за социјална работа во постапката на посвојувањата; по засновањето на потполното посвојување во матичната книга на родените, како родители на детето се запишуваат посвоителите, а како место на раѓање на детето се запишува местото што спогодбено ќе го определат посвоителите; матичарот е должен да изврши нов упис во книгата на родените и за тоа да им издаде на посвоителите извод од матичната книга на родените.

Тргувајќи од содржината на членот 40 од Уставот, произлегува дека Републиката обезбедува посебна заштита на семејството, како и на децата без родители или без родителска грижа, а правните односи во бракот, семејството и вонбрачната заедница остава да се уредат со закон, од што произлегува и уставниот основ на Законот за семејство и правото на законодавецот во тие рамки да ги уредува и односите и постапката на посвојувањето на начин што ќе обезбеди остварување на уставно определеното право на посебна заштита на децата без родители или без родителска грижа. Законот за семејството кој е во врска и со други закони во правниот поредок, како што се Законот за социјална заштита, Законот за заштита на децата, Законот за здравственото осигурување и други, содржат уредување поврзано со односите и релациите кои настануваат во семејството или пак од кои зависат одредени права и обврски, и тие закони нормирајќи ги предметните прашања претставуваат операционализација на наведената уставна одредба. Семејно правниот однос е специфична и комплексна правна категорија во која се јавуваат права и обврски кои се од неимотен карактер (верност, помагање, почитување и друго) како и права и обврски кои се од имотен карактер (право на издржување меѓу брачните другари, како и

меѓу родители и деца), како и права и обврски помеѓу други лица што во даден момент живеат во заедничко домаќинство. Со оглед на погореизнесеното неосновани се наводите во иницијативата дека при утврдувањето на критериумите во членот 100-а став 5 од Законот за семејство, за избор на посвоителот, биле доволни како критериуми здравствената состојба, психосоцијалниот статус, станбени услови, време на чекање, брачен статус и државјанство, а не требало да бидат предвидени материјалните услови и степенот на образованието. Ова особено поради тоа што законските критериуми би требало да дадат целосна слика за личноста на можниот посвоител и степенот на неговите оптимални услови за остварување на родителската грижа на детето, тие критериуми во целина се предмет на опсервација и проценка на надлежниот орган и не се поединечно доволни сами по себе, да ја изразат подобноста на можниот посвоител, па оттука право на законодавецот е да ги утврдува низата критериуми кои ќе помогнат на органот во вршењето на своите надлежности во областа на посвојувањето, кои се дел од односите на семејното право. Со оглед на наведеното, Судот оцени дека за оспорениот член 100-а став 5 алинеи 3 и 6 од Законот, не може основано да се постави прашањето на согласноста со Уставот, од аспект на наводите во иницијативата.

Во однос на оспорениот член 104 став 2 од Законот, Судот исто така утврди дека не може да се постави прашањето на согласноста со Уставот, со оглед на тоа што оваа законска одредба која е пропишана уште со донесувањето на Законот во 1992 година, го нема значењето кое сака да и го даде подносителот на иницијативата, дека одредбата упатувала со подзаконски акт на министерот за труд и социјална политика, да се пропишувале услови за посвојување, туку одредбата неспорно уредува дека документите кои секако се засновуваат на законските критериуми, а не надвор од нив, се предмет на определување, во улога на операционализација, со правилникот за водење на евиденција на посвоените лица и за определување на документи за посвојување кој го донесува министерот за труд и социјална политика. Со оваа одредба се упатува на донесување на предметниот правилник, а не се дава законско овластување со подзаконски акт да се пропишуваат услови за посвојување и евентуалното донесување на акт со таква содржина воопшто нема законски основ и законско овластување со членот 104 став 2 од Законот за семејство. Со оглед на тоа, оспорената одредба од овој закон не може уставно да се проблематизира.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.189/2010)

122.

У.бр.94/2010

- Закон за заштита на населението од заразни болести
- Law on the Protection of the Population against Infectious Diseases

- Оспорената законска одредба на член 43 став 1 не е во согласност со Уставот затоа што законодавецот ги става во нееднаква правна положба на пазарот правните субјекти кои обезбедуваат вршење на работи од јавен интерес за граѓаните со тоа што ги ограничува субјектите-трговските друштва за вршење на таа јавна дејност, наспроти јавните претпријатија основани од државата или општината за вршење на таа јавна дејност, со што државата и општината се ставаат во привилегирана положба. Тоа практично значи дека законодавецот ги обврзува правните субјекти да ја вршат споменатата дејност само во одредени установи што нема уставна оправданост.

- The contested legal provision of Article 43 paragraph 1 is not in agreement with the Constitution, as the legislator puts in an unequal legal position on the market the legal subjects providing performance of matters of public interest for the citizens by restricting the subjects-trade companies for the performance of that public activity, vis-à-vis the public enterprises founded by the state or the municipality for the performance of that public activity, and therewith the state and the municipality are put in a privileged position. That practically means that the legislator requires the legal subjects to perform the said activity only in certain institutions which is not constitutionally justified.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 30 март 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 43 став 1 од Законот за заштита на населението од заразни болести („Службен весник на Република Македонија“ бр. 66/2004 и 139/2008).

2. ДПТУ “Приматекс” ДООЕЛ од Скопје, застапувано од управителот Борјан Тошевски, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означена во точката 1 на ова решение.

3. Според наводите во иницијативата оспорениот став 1 од членот 43 бил во спротивност на членот 55 од Уставот од причина што не била дозволена лојална конкуренција на пазарот и се создавале услови на монопол со што се загрозувала загарантираната еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот.

Имено, во оспорената одредба од законот биле издвоени здравствените установи, училишните и предучилишните установи, установите за сместување на деца и младинци и социјалните установи како објекти во кои дејноста за дезинфекција, дезинсекција и дератизација согласно овој закон можеле да ја вршат само Заводите за здравствена заштита (сега ЈЗУ-Центар за јавно здравје)

Од наведените причини подносителот на иницијативата предлага да се укине ставот 1 од член 43 од Законот поради тоа што со вршење на споменатата дејност од страна на други правни и физички лица не се задирало во основната дејност на Заводите за здравствена заштита, следење и проучување на епидемиолошката состојба со заразни болести на територијата на Република Македонија.

Исто така, според наводите во иницијативата обврската за плаќање на ДДВ од страна на друштвата регистрирани согласно Законот за трговските друштва кои ја вршеле оваа дејност, била во спотивност со членот 55 од Уставот, поради што цената на нивните услуги за извршување на истата дејност била секогаш повисока од оние на ЈЗУ Центар за јавно здравје (кои пак биле ослободени од истите давачки) и на тој начин биле ставени во повластена состојба според овој Закон. Поради наведеното се поставувало прашањето дали пазарот бил лојален или не во Република Македонија.

4. Судот на седница утврди дека според членот 43 став 1 од Законот, дезинфекција, дезинсекција и дератизација во здравствени установи, училишни и предучилишни установи, установи за сместување на деца и младина и социјални установи вршат заводите за здравствена заштита. Дезинфекција, дезинсекција и дератизација на други објекти и места можат да вршат и други правни лица кои ги исполнуваат условите пропишани со овој закон и прописите донесени врз основа на него.

Поблиските услови по однос на просторот, опремата и кадарот, начинот и средствата за вршење дезинфекција, дезинсекција и дератизација ги пропишува министерот.(став 2)

Републичкиот завод за здравствена заштита, во соработка со заводите за здравствена заштита, ја следи ефикасноста и ја утврдува соодветноста на средствата за дезинфекција, дезинсекција и дератизација и води евиденција на средствата.(став 3)

5. Според член 8 став 1 алинеа 3 и став 2 од Уставот, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се владеењето на правото и слободата на пазарот и претприемништвото. Во Република Македонија слободно е се што со уставот и законот не е забрането. (став 4)

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Согласно член 55 од Уставот, се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото. Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот. Републиката презема мерки против монополската положба и монополското однесување на

пазарот. Слободата на пазарот и претприемништвото можат да се ограничат со закон, единствено заради одбраната на Републиката, зачувувањето на природата, животната средина или здравјето на луѓето.

Согласно членот 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Според членот 1 од Законот за заштита на населението од заразни болести („Службен весник на Република Македонија“ бр.66/2004 и 139/2008) се утврдуваат мерките за спречување на појавата, рано откривање, спречување на ширењето и сузбивање на заразните болести и на инфекциите, правата и обврските на здравствените установи, правните и физичките лица, како и надзорот над спроведувањето на мерките, со цел на заштита на населението од заразни болести.

Дезинфекцијата, дезинсекцијата и дератизацијата како една од превентивните мерки за заштита од заразни болести може да се спроведува како општа мерка согласно членот 12 став 1 точка 4, и како една од збирот на посебни мерки за заштита на населението од заразни болести согласно членот 13 став 1 точка 6 од Законот.

Според членот 39 од овој закон превентивна дезинфекција е задолжителна во здравствени установи, училишни и предучилишни установи, социјални установи, угостителски објекти и јавни објекти (аеродроми, станици, пазари и слично), како и во објекти за производство, промет и складирање на храна. Превентивната дезинфекција се врши на секои шест месеци.

Задолжителна е дезинфекција на секретите, екскретите, личните и други предмети и на просторијата во која престојувал болен од колера, чума, вирусни хеморагични трески, вирусни жолтици, дифтерија, цревен тифус, паратифуси, салмонелози, детска парализа, дизентерија, атракс, беснило и туберкулоза во заразен стадиум, како и на објекти при појава на епидемии од заразни болести.

Според членот 40 од Законот, задолжителна е дезинсекција на лица и на лични предмети, на станбени простории и на превозни средства, здравствени установи, училишни и

предучилишни установи, социјални установи, објекти за производство, промет и складирање на храна, угостителски објекти, како и на населени места при појава на инсекти или опасност од заболувања кои се пренесуваат со инсекти.

Согласно членот 41 од Законот, задолжителна е дератизација на населбите, околината на населбите, аеродромите, средствата за јавен превоз, складиштата и други работни простории, при појава или опасност од појава на чума, како и по епидемиолошки индикации при појава на глодари или опасност од појава на заболувања чии извори на зараза или преносители се глодари.

Според член 42 од Законот, за дезинсекцијата и дератизацијата на населбите и нивната околина надлежни се општините и градот Скопје, кои ги изведуваат со стручна и техничка помош на заводите за здравствена заштита и други правни лица што ги исполнуваат условите пропишани со овој закон на прописите донесени врз основа на него.

Според оспорениот член 43 од овој закон дезинфекција, дезинсекција и дератизација во здравствени установи, училишни и предучилишни установи, установи за сместување на деца и младина и социјални установи вршат заводите за здравствена заштита.

Дезинфекција, дезинсекција и дератизација на други објекти и места можат да вршат и други правни лица кои ги исполнуваат условите пропишани со овој закон и прописите донесени врз основа на него.

Поблиските услови по однос на просторот, опремата и кадарот, начинот и средствата за вршење дезинфекција, дезинсекција и дератизација ги пропишува министерот.

Републичкиот завод за здравствена заштита, во соработка со заводите за здравствена заштита, ја следи ефикасноста и ја утврдува соодветноста на средствата за дезинфекција, дезинсекција и дератизација и води евиденција на средствата.

Согласно членот 1 од Законот за јавно здравје (“Службен весник на Република Македонија“ бр.22/2010) се уредува спроведувањето на основните функции и задачи на јавното здравје, системот на јавното здравје, јавно-здравствените вонредни околности и финансирањето на јавното здравје.

Според членот 2 од овој закон, утврдени се целите на законот и тоа: да се зачувува и унапредува здравјето на населението; да се овозможи спроведување на основните функции и задачи на јавното здравје преку организирани мерки и активности што ги преземаат државните органи, институции, единиците на локалната самоуправа и други правни и физички лица во соработка со здравствените установи; да се унапредува и јакне меѓуресорската соработка во спроведувањето на основните функции на јавното здравје; да се унапредува и јакне соработка меѓу надлежните министерства и единиците на локалната самоуправа и јавниот и приватниот сектор и граѓаните во зачувувањето и унапредувањето на здравјето на населението; да се обезбеди соодветен одговор во случај на јавно-здравствена потреба и итност и појава на јавно-здравствена вонредна околност; да се обезбеди спроведување на меѓународните здравствени правила и да се уредат специфични прашања од јавното здравје кои не се уредени со друг закон.

Институтот за јавно здравје на Република Македонија и центрите за јавно здравје ги вршат работите наведени во членовите 10 и 11 на овој закон.

Според членот 10 став 1 точка 7, Институтот, меѓудругото, го координира и следи спроведувањето на јавно-здравствените активности кои произлегуваат од националната програма за јавно здравје заедно со центрите; обезбедуваат спроведување на основните функции на јавното здравје од членот 6 на овој закон.

Согласно членот 11 став 1 точка 10, центарот за јавно здравје, за потребите на државата и на општината за чие подрачје е основан, го врши меѓудругото, спроведувањето на превентивни мерки на дезинфекција, дезинсекција и дератизација од јавно-здравствен интерес.

Според член 58 од Уставот, сопственоста и трудот се основа за управување и учество во одлучувањето, а учеството во управувањето и одлучувањето во јавните установи и служби се уредува со закон и врз принципите на стручност и компетентност.

Од наведената одредба прилегува дека во сферата на општествените дејности, според Уставот, јавната установа е промовирана како институција која може да ја организира државата како јавна установа и таа е во државна сопственост иако во јавната

установа може да има сегмент и од друг вид сопственост. Имено нашиот правен систем се определил за еден модел на организација или вршење односно остварување на јавните функции преку посебни правни ентитети, а тоа се јавните претпријатија и јавните установи кои имаат со закон определена организациона, функционална и финансиска самостојност без кои белези тие не би имале својство на правно лице.

Јавните установи работат и функционираат во услови на државна сопственост на објектите, средствата и опремата, а нивното основање не е со цел за постигнување на економска корист туку за задоволување на општите потреби на граѓаните.

Посочените установи (здравствени, училишни, предучилишни, социјални, за сместување на деца и младинци) се објекти во кои има зголемен ризик за појава на заразни болести и можност од епидемии, поради присуство на поголем број на лица во затворен простор и нивен близок контакт. Исто така овие установи се од битно јавно здравствено значење и се предмет на континуирано следење и надзор од страна на центрите за јавно здравје заради навремено преземање на потребните превентивни санитарни хигиенски и епидемиолошки мерки.

Правните лица кои имаат овластување за вршење на дезинфекција, дезинсекција и дератизација како општа мерка согласно Правилникот за поблиските услови по однос на просторот, опремата и кадарот, начинот и средствата за вршење на дезинфекција, дезинсекција и дератизација (“Службен весник на Република Македонија” бр.152/07) имаат вработен кадар, еден лекар од општа медицина и два медицински лаборанти-техничари или санитарни-техничари на неопределено време со полно работно време, кои се доволни да одговорат на дезинфекцијата, дезинсекцијата и дератизацијата само како општа мерка согласно член 12 од Законот.

Според членот 13 став 1 од оспорениот закон, посебните мерки за заштита на населението од заразни болести се однесуваат на откривање на извори на зараза (заболени или носители) и поставување на етиолошка дијагноза; пријавување на заразните болести; епидемиолошки истражувања; изолација, здравствен надзор, карантин, превоз и задолжително лекување; имунопрофилактикса и хемиофилактикса; дезинфекција, дезинсекција и дератизација; споведување на здравствено-хигиенски прегледи;

следење на интрахоспитални инфекции и преземање на мерки за нивно превенирање и здравствена едукација.

Посебните мерки од ставот 1 на овој член од Законот, се должни да ги спроведуваат здравствените установи ("центрите за јавно здравје") и само по исклучок (став 2) посебните мерки од ставот 1 точка 6 на овој член, можат да ги вршат и правни лица што ги исполнуваат условите пропишани со овој закон и прописите донесени врз основа на него.

Имено, сметаме дека со оспорениот член 43 став 1 од Законот од аспект на центрите за јавно здравје (поранешни заводи за здравствена заштита) направена е дистинкција, само како претпоставка дека истите се екипирани со превентивен специјалистички здравствен кадар и со соодветни лаборатории за континуирано следење на состојбата со заразни болести, кои стручно медицински одлучуваат за потребата и видот на спроведената дезинфекција, дезинсекција и дератизација во зависност од постоењето на опасноста за појава на заразни болести и сузбивање на веќе појавената заразна болест. Неспорно е дека центрите за јавно здравје се посебно одговорни да реагираат во потреба на итност или вонредни околности, но тоа не претпоставува поквалитетно извршување на самата дејност за дезинфекција, дезинсекција и дератизација на посочените установи кога ќе се утврди дека постои потреба за тоа.

Принципот на еднаквост на пазарните субјекти претпоставува еднаква правна положба на субјектите во вршењето на својата дејност. Имено, еднаквоста треба и мора да постои меѓу оние субјекти кои вршат идентична или комплементарна дејност. Во овој контекст државата е должна да презема определени мерки со цел да се спречи монополската положба и монополското однесување на пазарот, заштитувајќи ги на тој начин правилата на пазарот, конкуренцијата од една страна и обезбедување еднакви можности за сите субјекти да вршат определена дејност од друга страна.

Имено, сметаме дека, со оспорената одредба на членот 43 став 1 од Законот, законодавецот ги става во нееднаква правна положба на пазарот правните субјекти кои обезбедуваат вршење на работи од јавен интерес за граѓаните со тоа што ги ограничува субјактите-трговските друштва за вршење на таа јавна дејност, наспроти јавните претпријатија основани од државата или општината за вршење на таа јавна дејност, со што државата и општината се ставаат во привилегирана положба. Тоа практично значи дека

законодавецот ги обврзува правните субјекти да ја вршат споменатата дејност само во одредени установи за што сметаме дека нема уставна оправданост.

Тргувајќи од наведените уставни одредби, одредбите од оспорениот закон со кои се уредува прашањето на дезинфекција, дезинсекција и дератизација во здравствени установи, училишни и предучилишни установи, установи за сместување на деца и младина и социјални установи, сметаме дека наводите во иницијативата се основани.

Според тоа, цениме дека утврдениот посебен режим на дезинфекција, дезинсекција и дератизација во здравствени установи, училишни и предучилишни установи, установи за сместување на деца и младина и социјални установи, не задира во уставната определба дека заради заштита на здравјето на луѓето, Републиката со закон може да ја ограничи слободата на пазарот и претприемништвото, поради што го постави прашањето за согласноста на оспорениот член 43 став 1 од Законот за заштита на населението од заразни болести.

Оттука, не може да се поистоветат сите правни субјекти само по основ на основачкиот или друг капитал на кој статусно функционираат или кадровската опременост за да се определи дека токму тоа би требало да биде параметар за квалитетно извршување на дејноста.

Тргувајќи од наведеното, Судот смета дека може да се постави прашањето за согласноста на оспорената одредба од Законот со членот 55 од Уставот.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот Бранко Наумовски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.94/2010)

У.бр.94/2010

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” бр. 70/1992), на седницата одржана на 8 јуни 2011 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА член 43 став 1 Законот за заштита на населението од заразни болести („Службен весник на Република Македонија“ бр. 66/2004 и 139/2008).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија”.

3. Уставниот суд на Република Македонија по иницијатива на Стамен Филипov од Скопје, со Решение У. бр. 94/2010 од 30 март 2011 година, поведе постапка за оценување на уставноста на членот од Законот означен во точката 1 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за неговата согласност со Уставот.

4. Судот на седница утврди дека според членот 43 став 1 од Законот, дезинфекција, дезинсекција и дератизација во здравствени установи, училишни и предучилишни установи, установи за сместување на деца и младина и социјални установи вршат заводите за здравствена заштита. Дезинфекција, дезинсекција и дератизација на други објекти и места можат да вршат и други правни лица кои ги исполнуваат условите пропишани со овој закон и прописите донесени врз основа на него.

Поблиските услови по однос на просторот, опремата и кадарот, начинот и средствата за вршење дезинфекција, дезинсекција и дератизација ги пропишува министерот.(став 2)

Републичкиот завод за здравствена заштита, во соработка со заводите за здравствена заштита, ја следи ефикасноста и ја утврдува соодветноста на средствата за дезинфекција, дезинсекција и дератизација и води евиденција на средствата.(став 3)

5. Според член 8 став 1 алинеа 3 и став 2 од Уставот, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се владеењето на правото и слободата на пазарот и претприемниш-

твото. Во Република Македонија слободно е се што со уставот и законот не е забрането. (став 4)

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Согласно член 55 од Уставот, се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото. Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот. Републиката презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот. Слободата на пазарот и претприемништвото можат да се ограничат со закон, единствено заради одбраната на Републиката, зачувувањето на природата, животната средина или здравјето на луѓето.

Согласно членот 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Според членот 1 од Законот за заштита на населението од заразни болести („Службен весник на Република Македонија“ бр.66/2004 и 139/2008) се утврдуваат мерките за спречување на појавата, рано откривање, спречување на ширењето и сузбивање на заразните болести и на инфекциите, правата и обврските на здравствените установи, правните и физичките лица, како и надзорот над спроведувањето на мерките, со цел на заштита на населението од заразни болести.

Дезинфекцијата, дезинсекцијата и дератизацијата како една од превентивните мерки за заштита од заразни болести може да се спроведува како општа мерка согласно членот 12 став 1 точка 4, и како една од збирот на посебни мерки за заштита на населението од заразни болести согласно членот 13 став 1 точка 6 од Законот.

Според членот 39 од овој закон превентивна дезинфекција е задолжителна во здравствени установи, училишни и предучилишни установи, социјални установи, угостителски објекти и јавни објекти (аеродроми, станици, пазари и слично), како и во објекти за производство, промет и складирање на храна. Превентивната дезинфекција се врши на секои шест месеци.

Задолжителна е дезинфекција на секретите, екскретите, личните и други предмети и на просторијата во која престојувал болен од колера, чума, вирусни хеморагични трески, вирусни жолтици, дифтерија, цревен тифус, паратифуси, салмонелози, детска парализа, дизентерија, антракс, беснило и туберкулоза во заразен стадиум, како и на објекти при појава на епидемии од заразни болести.

Според членот 40 од Законот, задолжителна е дезинсекција на лица и на лични предмети, на станбени простории и на превозни средства, здравствени установи, училишни и предучилишни установи, социјални установи, објекти за производство, промет и складирање на храна, угостителски објекти, како и на населени места при појава на инсекти или опасност од заболувања кои се пренесуваат со инсекти.

Согласно членот 41 од Законот, задолжителна е дератизација на населбите, околината на населбите, аеродромите, средствата за јавен превоз, складиштата и други работни простории, при појава или опасност од појава на чума, како и по епидемиолошки индикации при појава на глодари или опасност од појава на заболувања чии извори на зараза или преносители се глодари.

Според член 42 од Законот, за дезинсекцијата и дератизацијата на населбите и нивната околина надлежни се општините и градот Скопје, кои ги изведуваат со стручна и техничка помош на заводите за здравствена заштита и други правни лица што ги исполнуваат условите пропишани со овој закон на прописите донесени врз основа на него.

Според оспорениот член 43 од овој закон дезинфекција, дезинсекција и дератизација во здравствени установи, училишни и предучилишни установи, установи за сместување на деца и младина и социјални установи вршат заводите за здравствена заштита.

Дезинфекција, дезинсекција и дератизација на други објекти и места можат да вршат и други правни лица кои ги исполнуваат условите пропишани со овој закон и прописите донесени врз основа на него.

Поблиските услови по однос на просторот, опремата и кадарот, начинот и средствата за вршење дезинфекција, дезинсекција и дератизација ги пропишува министерот.

Републичкиот завод за здравствена заштита, во соработка со заводите за здравствена заштита, ја следи ефикасноста и ја утврдува соодветноста на средствата за дезинфекција, дезинсекција и дератизација и води евиденција на средствата.

Согласно членот 1 од Законот за јавно здравје (“Службен весник на Република Македонија“ бр.22/2010) се уредува спроведувањето на основните функции и задачи на јавното здравје, системот на јавното здравје, јавно-здравствените вонредни околности и финансирањето на јавното здравје.

Според членот 2 од овој закон, утврдени се целите на законот и тоа: да се зачувува и унапредува здравјето на населението; да се овозможи спроведување на основните функции и задачи на јавното здравје преку организирани мерки и активности што ги преземаат државните органи, институции, единиците на локалната самоуправа и други правни и физички лица во соработка со здравствените установи; да се унапредува и јакне меѓуресорската соработка во спроведувањето на основните функции на јавното здравје; да се унапредува и јакне соработка меѓу надлежните министерства и единиците на локалната самоуправа и јавниот и приватниот сектор и граѓаните во зачувувањето и унапредувањето на здравјето на населението; да се обезбеди соодветен одговор во случај на јавно-здравствена потреба и итност и појава на јавно-здравствена вонредна околност; да се обезбеди спроведување на меѓународните здравствени правила и да се уредат специфичните прашања од јавното здравје кои не се уредени со друг закон.

Институтот за јавно здравје на Република Македонија и центрите за јавно здравје ги вршат работите наведени во членовите 10 и 11 на овој закон.

Според членот 10 став 1 точка 7, Институтот, меѓу другото, го координира и следи спроведувањето на јавно-здравствените активности кои произлегуваат од националната програма за јавно здравје заедно со центрите; обезбедуваат спроведување на основните функции на јавното здравје од членот 6 на овој закон.

Согласно членот 11 став 1 точка 10, Центарот за јавно здравје, за потребите на државата и на општината за чие подрачје е основан, го врши меѓу другото, спроведувањето на превентивни мерки на дезинфекција, дезинсекција и дератизација од јавно-здравствен интерес.

Според член 58 од Уставот, сопственоста и трудот се основа за управување и учество во одлучувањето, а учеството во управувањето и одлучувањето во јавните установи и служби се уредува со закон и врз принципите на стручност и компетентност.

Од наведената одредба прилегува дека во сферата на општествените дејности, според Уставот, јавната установа е промовирана како институција која може да ја организира државата како јавна установа и таа е во државна сопственост иако во јавната установа може да има сегмент и од друг вид сопственост. Имено нашиот правен систем се определил за еден модел на организација или вршење односно остварување на јавните функции преку посебни правни ентитети, а тоа се јавните претпријатија и јавните установи кои имаат со закон определена организациона, функционална и финансиска самостојност без кои белези тие не би имале својство на правно лице.

Јавните установи работат и функционираат во услови на државна сопственост на објектите, средствата и опремата, а нивното основање не е со цел за постигнување на економска корист туку за задоволување на општите потреби на граѓаните. Посочените установи (здравствени, училишни, предучилишни, социјални, за сместување на деца и младинци) се објекти во кои има зголемен ризик за појава на заразни болести и можност од епидемии, поради присуство на поголем број на лица во затворен простор и нивен близок контакт. Исто така овие установи се од битно јавно здравствено значење и се предмет на континуирано следење и надзор од страна на центрите за јавно здравје заради навремено преземање на потребните превентивни санитарни хигиенски и епидемиолошки мерки.

Правните лица кои имаат овластување за вршење на дезинфекција, дезинсекција и дератизација како општа мерка согласно Правилникот за поблиските услови по однос на просторот, опремата и кадарот, начинот и средствата за вршење на дезинфекција, дезинсекција и дератизација (“Службен весник на Република Македонија” бр.152/07) имаат вработен кадар, еден лекар од општа медицина и два медицински лаборанти-техничари или санитарни-техничари на неопределено време со полно работно време, кои се доволни да одговорат на дезинфекцијата, дезинсекцијата и дератизацијата само како општа мерка согласно член 12 од Законот.

Според членот 13 став 1 од оспорениот закон, посебните мерки за заштита на населението од заразни болести се однесуваат

на откривање на извори на зараза (заболени или носители) и поставување на етиолошка дијагноза; пријавување на заразните болести; епидемиолошки истражувања; изолација, здравствен надзор, карантин, превоз и задолжително лекување; имунопрофилактика и хемиофилактика; дезинфекција, дезинсекција и дератизација; споведување на здравствено-хигиенски прегледи; следење на интрахоспитални инфекции и преземање на мерки за нивно превенирање и здравствена едукација.

Посебните мерки од ставот 1 на овој член од Законот, се должни да ги спроведуваат здравствените установи ("центрите за јавно здравје") и само по исклучок (став 2) посебните мерки од ставот 1 точка 6 на овој член, можат да ги вршат и правни лица што ги исполнуваат условите пропишани со овој закон и прописите донесени врз основа на него.

Тргувајќи од наведеното став е на Судот дека со оспорениот член 43 став 1 од Законот од аспект на центрите за јавно здравје (поранешни заводи за здравствена заштита) направена е дистинкција, само како претпоставка дека истите се екипирани со превентивен специјалистички здравствен кадар и со соодветни лаборатории за континуирано следење на состојбата со заразни болести, кои стручно медицински одлучуваат за потребата и видот на спроведената дезинфекција, дезинсекција и дератизација во зависност од постоењето на опасноста за појава на заразни болести и сузбивање на веќе појавената заразна болест. Неспорно е дека центрите за јавно здравје се посебно одговорни да реагираат во потреба на итност или вонредни околности, но тоа не претпоставува поквалитетно извршување на самата дејност за дезинфекција, дезинсекција и дератизација на посочените установи кога ќе се утврди дека постои потреба за тоа.

Принципот на еднаквост на пазарните субјекти претпоставува еднаква правна положба на субјектите во вршењето на својата дејност. Имено, еднаквоста треба и мора да постои меѓу оние субјекти кои вршат идентична или комплементарна дејност. Во овој контекст државата е должна да презема определени мерки со цел да се спречи монополската положба и монополското однесување на пазарот, заштитивајќи ги на тој начин правилата на пазарот, конкуренцијата од една страна и обезбедување еднакви можности за сите субјекти да вршат определена дејност од друга страна.

Имено, Судот констатира дека, со оспорената одредба на членот 43 став 1 од Законот, законодавецот ги става во нееднаква правна положба на пазарот правните субјекти кои обезбедуваат вршење на работи од јавен интерес за граѓаните со тоа што ги ограничува субјактите-трговските друштва за вршење на таа јавна дејност, наспроти јавните претпријатија основани од државата или општината за вршење на таа јавна дејност, со што државата и општината се ставаат во привилегирана положба. Тоа практично значи дека законодавецот ги обврзува правните субјекти да ја вршат споменатата дејност само во одредени установи за што сметаме дека нема уставна оправданост.

Според тоа, Судот оцени дека утврдениот посебен режим на дезинфекција, дезинсекција и дератизација во здравствени установи, училишни и предучилишни установи, установи за сместување на деца и младина и социјални установи, не задира во уставната определба дека заради заштита на здравјето на луѓето, Републиката со закон може да ја ограничи слободата на пазарот и претприемништвото, поради што го постави прашањето за согласноста на оспорениот член 43 став 1 од Законот за заштита на населението од заразни болести.

Оттука, не може да се поистоветат сите правни субјекти само по основ на основачкиот или друг капитал на кој статусно функционираат или кадровската опременост за да се определи дека токму тоа би требало да биде параметар за квалитетно извршување на дејноста.

Тргувајќи од наведеното, Судот оцени дека оспорената одредба од Законот не е во согласност со членот 55 од Уставот.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумовски и судиите: д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојановски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.94/2010)

123.

У.бр.21/2011

- **Право на родителски додаток за трето дете**

- *Right to children's allowance for a third child*

- Пропишувањето на рок за поднесување на барање за остварување на правото на родителски додаток за трето дете, кој важи за сите кои ги исполнуваат законските услови и се заинтересирани за остварување на правото, не создава нееднаквост на граѓаните во остварување на слободите и правата и не претставува дискриминација на децата од најмала возраст.

- *The stipulation of a time limit for filing an application for the exercise of the right to children's allowance for a third child, which applies to all meeting the legal conditions and are interested in exercising the right does not create inequality among the citizens in the exercise of the freedoms and rights and is not discrimination of the children from the smallest age.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 27 април 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 37 став 4 во делот: „најдоцна до наполнети три месеци живот на детето“ од Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 98/2000, 17/2003, 65/4004, 113/2005, 98/2008, 107/2008, 83/2009 и 156/2009).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за оценување на уставноста на член 30-а став 9 од Законот означен во точката 1 на ова решение.

3. Јасминка Мирочевиќ- Шулевска од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, со оспорените законски одредби според кои родителски додаток за дете можело да остварува мајка за своето трето живородено дете само ако детето било родено по 1 јануари 2009 година, а не и пред тоа и барањето за остварување на правото на родителски додаток можело да се поднесе само и исклучиво до наполнети три месеци живот на детето, а не и подоцна, се создавала нееднаквост на граѓаните во слободите и правата пред Уставот и законите. Тоа била невидена дискриминација и жално било што и децата од најмала возраст биле дискриминирани.

Според тоа, со оспорените одредби се повредувале темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија, утврдени во член 8 став 1 алинеите 1, 3 и 8, член 9, член 35, член 41, член 42 ставовите 1, 3 и 4 и член 51 од Уставот, поради што се бара од Уставниот суд истите да ги поништи.

4. Судот на седницата утврди дека според член 30-а став 1 од Законот за заштита на децата, родителски додаток за дете остварува мајка за своето трето живородено дете. Според став 9 на истиот член, правото од ставот 1 на овој член ќе се остварува за трето новородено дете од 1 јануари 2009 година.

Според член 37 став 4 од Законот, барањето за остварување на правото на родителски додаток за дете со потребната документација се поднесува до надлежниот центар за социјална работа, најдоцна до наполнети три месеци живот на детето и правото на родителски додаток за дете се остварува од месецот во кој настанало раѓањето на детето.

5. Согласно член 1 став 1 од Уставот на Република Македонија, Република Македонија е суверена, самостојна, демократска и социјална држава.

Според член 8 став 1 алинеите 3 и 8 од Уставот, владеењето на правото и хуманизмот, социјалната правда и

солидарноста се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Согласно член 35 став 1 од Уставот, Републиката се грижи за социјалната заштита и социјалната сигурност на граѓаните согласно со начелото на социјална праведност.

Според член 42 став 1 од Уставот, Републиката посебно ги заштитува мајчинството, децата и малолетните лица.

Со Законот за заштита на децата се уредува системот, организацијата и начинот на обезбедување заштита на децата (член 1).

Според член 2 на овој закон, заштитата на децата е организирана дејност заснована на правата на децата, како и на правата и обврските на родителите за планирање на семејството и на државата и единиците на локалната самоуправа за водење хумана популациона политика. Заштитата на децата се остварува со обезбедување услови и ниво на животен стандард што одговара на физичкиот, менталниот, емоционалниот, моралниот и социјалниот развој на децата. Државата, како и единиците на локалната самоуправа се грижат за давање соодветна материјална помош на родителите за издржување, подигнување, грижа и заштита на децата и организирање и обезбедување на развој на установи и служби за заштита на децата.

Согласно член 3-а од Законот, во примената на одредбите на овој закон се тргнува од принципите на заштитата на правото на живот и развој на детето, заштитата на најдобриот интерес на детето, обезбедување минимум стандард за секое дете под еднакви услови, исклучување на каква било форма на дискриминација, почитување на правото на детето на слобода и безбедност на личноста, на сопствено мислење и слободно изразување, здружување и образование, услови за здрав живот и остварување на други социјални права и слободи на детето.

Според член 4 став 1 од Законот, права за заштита на децата во смисла на овој закон се:

- 1) детски додаток;
- 2) посебен додаток;
- 3) еднократна парична помош за новороденче;
- 4) партиципација и
- 5) родителски додаток за дете.

Согласно став 2 на истиот член, правата од став 1 на овој член под услови утврдени со овој закон ги обезбедува државата.

Постапката за остварување на правата за заштита на децата е уредена во посебна глава 5 од Законот, од член 31 до член 39.

Со член 37 од Законот се пропишува постапката за остварување на правата за заштита на децата – детски додаток, правото на посебен додаток, правото на еднократна парична помош за новороденче, правото на родителски додаток.

Во оваа смисла, со став 4 на овој член, се пропишува дека барањето за остварување на правото на родителски додаток за дете со потребната документација се поднесува до надлежниот центар за социјална работа, најдоцна до наполнети три месеци живот на детето и правото на родителски додаток за дете се остварува од месецот во кој настанало раѓањето на детето. Според став 8 на овој член, барањето за продолжување на правото на родителски додаток за дете за наредната година се поднесува до 31 март во таа година, а според став 9 на истиот член, барањето за продолжување на правото на родителски додаток за дете поднесено после рокот утврден во ставот 8 од овој член ќе се смета како ново барање и бараателот ќе се стекне со продолжување, односно користење на правото првиот ден на наредниот месец од месецот во кој е поднесено барањето за продолжување на правото.

Наводите во иницијативата дека со член 37 став 4 од Законот, во делот: „најдоцна до наполнети три месеци живот на детето“, се создавала нееднаквост на граѓаните во остварување на слободите и правата пред Уставот и законите и се вршела дискриминација на децата од најмала возраст, Судот ги оцени како неосновани. Имено, законодавецот, во рамките на своето уставно овластување да донесува закони и да уредува сфери од општественото живеење, со Законот за заштита на децата, ја

операционализиран уставната обврска на Републиката посебно да ги заштитува мајчинството, децата и малолетните лица, во која смисла ги утврдил правата за заштита на децата и пропишал постапка за остварување на истите. Притоа, законодавецот е обврзан да го почитува уставното начело на еднаквост на граѓаните пред Уставот и законите, што во суштина значи обврска на законодавецот во законот да утврди исти услови под кои граѓаните ќе ги остваруваат своите слободи, права и должности, без притоа да се прави разлика помеѓу граѓаните по основ на пол, раса, боја на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба.

Според Судот, токму на овие принципи законодавецот ја пропишал постапката за остварување на правото на родителски додаток за трето дете, со тоа што пропишал рок за поднесување на барање за остварување на ова право, кој несомнено важи за сите кои ги исполнуваат законските услови и се заинтересирани за остварување на правото, поради што не може да се прифатат како основани наводите во иницијативата дека со тоа се создавала нееднаквост на граѓаните во остварување на слободите и правата и се правела дискриминација на децата од најмала возраст.

Во однос на тоа дали конкретно пропишаниот рок – барањето да се поднесе најдоцна до наполнети три месеци живот на детето (ист рок е предвиден и за остварување на правото на еднократна парична помош за новороденче), е оптимален рок за остварување на правото на родителски додаток, Судот оцени дека е прашање на целисходност за што е надлежен законодавецот, а не Уставниот суд.

Поради наведеното, Судот не го постави прашањето за согласноста на член 37 став 4 делот: „најдоцна до наполнети три месеци живот на детето“ од Законот за заштита на децата со одредбите на Уставот на кои се повикува иницијативата.

6. Согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Според член 30-а од Законот, родителски додаток за дете остварува мајка за своето трето живородено дете (став 1). Правото од ставот 1 на овој член го остварува мајка која е државјанин на

Република Македонија со постојано место на живеење во Република Македонија последните три години пред поднесување на барањето (став 2). Правото од ставот 1 на овој член го остварува мајка која непосредно се грижи за детето за кое поднела барање, чии деца од претходниот ред на раѓање не се сместени во установа за социјална заштита, згрижувачко семејство или не се дадени на посвојување и на која не и е одземено родителското право над децата од претходниот ред на раѓање (став 3). Правото од ставот 1 на овој член не може да се оствари ако мајката за време на бременоста не ги вршела задолжителните здравствени прегледи и контроли согласно со закон (став 4). Правото од ставот 1 на овој член не може да се оствари односно ќе го изгуби веќе оствареното право, доколку: не се вршат задолжителните вакцинации на детето согласно со закон и детето не биде запишано и редовно не ја следи наставата во основно училиште согласно со закон (став 5). По исклучок од ставот 5 алинеја 2 на овој член правото на родителски додаток се остварува и за детето: кое поради болест или повреда е спречено редовно да ја посетува наставата и заради таквата спреченост вонредно го продолжува образованието согласно со закон и кое поради степенот на попреченоста не може да се образува согласно со закон (став 6). Правото од ставот 1 на овој член не може да се оствари ако мајката во моментот на поднесувањето на барањето живее и работи во странство (став 7). Правото од ставот 1 на овој член во случај мајката да не е жива, да го напуштила детето, или од оправдани причини да е спречена непосредно да се грижи за детето, правото наместо мајката може да го оствари таткото или старателот доколку ги исполнува условите од ставовите 1 до 7 на овој член (став 8). Правото од ставот 1 на овој член ќе се остварува за трето новородено дете од 1 јануари 2009 година (став 9).

Одредбата од членот 30-а во Законот е внесена со Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 98/2008 од 4 август 2008 година), а изменета со Законот за изменување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 107/2008 од 29 август 2008 година). Со овој член е востановен родителски додаток за дете кој го остварува мајка за своето второ, трето и четврто живородено дете, која е со место на живеење во општини на Република Македонија со стапка на природен прираст на населението под 2,1 според статистичките податоци од Државниот завод за статистика на Република Македонија објавени пред две години од тековната година (став 1), при што ова право ќе се

остварува за второ, трето и четврто новородено дете од 1 јануари 2009 година (став 6).

Уставноста на законската определба за воведување на овој родителски додаток, сметано од 1 јануари 2009 година, била предмет на оцена пред Уставниот суд на Република Македонија, при што, Судот, со Одлука У.бр.160/2008 од 1 април 2009, го укина член 30-а став 1 во делот: „која е со место на живеење во општини на Република Македонија со стапка на природен прираст на населението под 2,1 според статистичките податоци од Државниот завод за статистика на Република Македонија објавени пред две години од тековната година“ и став 2 во делот: „со постојано место на живеење од најмалку три години во општините од ставот 1 на овој член“ од Законот за заштита на децата, а со Решение У.бр.160/2008-0-1 од 1 април 2009 година, ја запре постапката за оценување на уставноста на член 30-а став 1 во делот: „Родителски додаток за дете остварува мајка за своето второ, трето и четврто живородено дете“, став 2 во делот: „Правото од ставот 1 на овој член го остварува мајка, која е државјанин на Република Македонија“, ставовите 3, 4, 5 и 6 и на член 30-б од Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ бр.98/2000, 17/2003, 65/2004, 113/2005, 98/2008 и 107/2008), затоа што оцени дека со наведените одредби, гледани секоја посебно и сите заедно, се обезбедува правото на родителски додаток за дете да се остварува на целата територија на Република Македонија, еднакво за сите граѓани на Република Македонија кои се во иста положба односно имаат второ, трето и четврто дете, како и дека се во функција на заштита на мајчинството и заштита на децата со оглед дека се однесуваат на сите мајки и деца во државата, поради што не се несогласни со одредбите на Уставот кои се однесуваат на основните слободи и права признати во меѓународното право и утврдени со Уставот; владеењето на правото; хуманизмот, социјалната правда и солидарноста (член 8 став 1 алинеите 1, 3 и 8), еднаквоста во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба (член 9 став 1) и таа еднаквост се обезбедува со Уставот и со законите (член 9 став 2), така што законите мораат да бидат во согласност со Уставот (член 51 став 1) и секој е должен нив да ги почитува (член 51 став 2), како и дека се во согласност со одредбите од Уставот според кои Републиката обезбедува посебна грижа и заштита на семејството (член 40 став 1), посебна заштита на мајчинството, децата и на малолетните деца (член 42 став 1), а должна е да води и таква

политика за населението во целата држава која ќе обезбеди нејзин усогласен економски и социјален развој (член 41 став 2).

Со член 26 од Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 83/2009 од 3 јули 2009 година), членот 30-а ја добива својата актуелна содржина, според која, со измените на ставот 1, се утврдува дека родителски додаток за дете остварува мајка за своето трето живородено дете, а според ставот 6 кој станува став 9, зборовите: "второ, трето и четврто" се заменуваат со зборот "трето", што значи дека родителскиот додаток, по оваа измена на Законот, се остварува само за трето живородено дете, но и понатаму останува определбата од воведувањето на ова право, овој додаток да се остварува сметано од 1 јануари 2009 година.

Со сега доставената иницијатива повторно се бара оценување на уставноста на законското решение од член 30-а став 9 (претходен став 6) правото на родителски додаток за трето дете, да се остварува од 1 јануари 2009 година.

Од анализата на оспорениот став 9 од Законот, Судот оцени дека овој став, во суштина го задржал своето основно значење кое го имал и пред измената, односно дека остварувањето на родителскиот додаток за трето дете, воведен со измените на Законот од 4 август 2008 година, останува да се остварува сметано од 1 јануари 2009 година, односно за ист период како што било утврдено при воведувањето на овој родителски додаток, за кое Судот се произнел дека е решение со кое се обезбедува правото на родителски додаток за дете, вклучително за трето дете, да се остварува на целата територија на Република Македонија, еднакво за сите граѓани на Република Македонија кои се во иста положба, како и дека е во функција на заштита на мајчинството и заштита на децата со оглед дека се однесуваат на сите мајки и деца во државата, поради што оценил дека е во согласност со член 8 став 1 алинеите 1, 3 и 8, член 9, член 40 став 1, член 41 став 2 и член 42 став 1 и член 52 од Уставот

Со оглед дека со сега доставената иницијатива повторно се бара оценување на согласноста на оваа одредба во однос на истите уставни одредби, а нема основи за промена на ставот на Судот искажан во Решението У.бр.160/2008-0-1, Судот оцени дека се исполнети условите од член 28 став 2 на Деловникот на Уставниот суд, за отфрлање на иницијативата во тој дел.

7. Тргувајќи од наведеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот, Бранко Наумоски и судиите: д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.21/2011)

124.

У.бр.173/2010

- Дефиниција на невработено лице

- Definition of an unemployed person

- Предвидениот услов лицето да го задржи статусот на невработено лице доколку не одбило соодветна понуда за вработување, при што соодветната понудена работа не ги задоволува критериумите од членот 2 на Законот, односно го губи статусот на невработено лице и покрај фактот што му е понудено соодветно вработување кое ги задоволува критериумите е сосема оправдано, објективно и реално. Ова од причина што целта на законодавецот во конкретниов случај е објективно на невработените лица кои се водат во Агенцијата да им обезбеди вработување, односно со нивна понуда на пазарот на трудот да ги обезбеди и да ги вработи соодветно на нивните квалификации, а не тие да се водат како невработени само како статистички показател.

- The envisaged condition for the person to maintain the status of an unemployed person if he has not refused a corresponding offer for employment, whereby the corresponding job offered does not meet the criteria under Article 2 of the Law, that is loses the status of an unemployed person despite the fact that a corresponding employment has been offered to hm which meets the criteria, is quite justified, objective and real. This for a reason

that the aim of the legislator in this concrete case is objectively to provide employment to the unemployed persons that are registered in the Agency, that is with their offere to the labour market to provide them and employ them corresponding with their qualifications, an dnot them to be registered as unemployed only as a statistical indicator.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 2 март 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 53 став 1 алинеја 6 од Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност („Службен весник на Република Македонија“ („Службен весник на Република Македонија“ бр. 37/1997, 25/2000, 101/2000, 50/2001, 25/2003, 37/2004, 4/2005, 50/2006, 29/2007, 102/2008, 161/2008, 50/2010 и 88/2010).

2. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 53 став 1 алинеја 5 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

3. Асоцијација „Магна карта“ од Велес, претставувана од Димитар Апасиев и Движење за социјална правда „Ленка“ од Скопје претставувана од Здравко Савевски на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на член 53 став 1 алинеите 5 и 6 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителите на иницијативата оспорените алинеи 5 и 6 на член 53 од Законот не биле во согласност со член 8 став 1 алинеи 1, 3 и 8, член 9, член 11, член 32 ставовите 1 и 2, член 34, член 35 став 1, член 51 и член 54 став 1, 2 и 3 од Уставот на Република Македонија.

Ова од причина што со оспорените одредби законодавецот без правни и логички причини категоријата работници на кои работниот однос им престанал по нивна волја или одбиле соодветна понуда за работа, ја изоставил од евиденцијата на невработени лица и ја лишил од правата по основ на привремена невработеност. Со тоа истовремено се воведувала подвоеност помеѓу самите невработени лица во зависност од фактот на кој начин им престанал работниот однос како и причините и околностите во секој конкретен случај за тоа каква е таа понуда за вработување.

Понатаму, според подносителите оспорената одредба од член 53 став 1 алинеја 5 била во противречност со основниот текст на Законот каде е дефинирано што се подразбира под поимот „невработено лице“ при што во дефинирањето на овој поим не е предвиден никаков дополнителен критериум за стекнување на статус на невработено лице.

Исто така, според подносителите, делот од одредбата од член 53 став 1 алинеја 6, на кое работниот однос не му престанал по негова волја била во противречност со членовите 70 и 71 од Законот за работните односи во кои се предвидени случаите на престанок на работниот однос меѓу кои се предвидени и случаи на спогодбено раскинување на договорот и оставка дадена од страна на работникот.

Повикувајќи се на наведените одредби од Законот за работните односи и цитирајќи ги сите случаи на престанок на работниот однос на работникот, подносителите сметаат дека било недопуштено за нешто што на работникот му е признато и загарантирано право паралелно за тоа исти права, дејствие да трпи штетни санкции во праксата. Во најмала рака, неправилно и нелогично било на еден работник кој не земал плата три месеци поради што тој дал отказ да не му се дозволи да се пријави во Агенцијата за вработување само поради фактот што работниот однос му престанал по негова волја на што во суштина тој е присилен. Работниот однос не е доживотен и закрепостен правен однос од кој никогаш не смее да се излезе.

Ова нешто го потврдува и член 32 став 1 од Уставот според кој секој има право на работа и слобода при избор на вработување. Слободата на вработување впрочем и фактички и правно значи лично право на влегување и излегување од конкретен трудово правен (работен) однос.

Се друго, од друга страна директно и грубо го повредува начелото на правна сигурност на граѓаните, како елемент на владеењето на правото кое што во себе го содржи начелото на законитост сватено во формална и материјална смисла.

Ова сето, според подносителите го обврзува законодавецот да формулира прецизни, невосмислени и јасни правни норми, усогласени и со останатите закони во внатрешниот правен поредок.

4. Судот на седницата утврди дека според член 53 став 1 алинеи 5 и 6 од Законот, невработено лице во смисла на овој закон е лице кое не одбило соодветна понуда за вработување и на кое работниот однос не му престанал по негова волја.

5. Според член 8 став 1 алинеи 1 и 11 од Уставот, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија, покрај другите, се и основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот и почитувањето на општоприфатените норми на меѓународното право.

Според член 4 од Уставот, граѓаните во Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба.

Според член 32 став 1 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбедност за време на привремена невработеност, а според ставот 2 на овој член секому, под еднакви услови му е достапно секое работно место.

Според став 5, пак, од Уставот остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Од наведените уставни одредби произлегува дека Уставот, меѓу другите основни социјално економски права го утврдил и правото на работа при што определувањето на содржината на ова право е оставено да се уреди со закон и колективни договори.

Правото на работа како основно економско социјално право се манифестира преку правото на пристап до вработување и остварување на ова право по засновање на работен однос.

Оттука, правото на пристап до вработување и осигурување во случај на невработеност е уредено со Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност, а остварувањето на правата на вработените како договорен однос меѓу работниците и работодавачите се уредува со Законот за работните односи.

Според член 1 од Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност, со овој закон се уредуваат прашањата на размена на трудот, правото и обврските на работодавачите, невработените лица, другите лица кои бараат работа и друштвата во врска со вработувањето и осигурувањето во случај на невработеност и други прашања од значење за вработувањето.

Во членот 1-а од Законот е предвидено дека секој има право на пристап до вработување, без какви било ограничувања, согласно со принципот на еднаков третман утврден во Законот за работните односи и другите закони. Согласно со принципите на еднаков третман забранета е дискриминација при вработување по основ на брачен статус, семеен статус, боја на кожа, пол, јазик, политичко или друго убедување, активност во синдикати, национална припадност, социјален статус, инвалидност, возраст, сопственост, општествен или друг статус.

Согласно член 6 став 1 од Законот за работните односи работодавачот не смее барателот на вработување (кандидат за вработување) или работникот да го става во нееднаква положба заради расата, бојата на кожата, полот, возраста, здравствената состојба ... имотната состојба или заради други лични околности.

Според член 7 став 4 алинеја 1 од Законот, дискриминација во смисла на член 6 од овој Закон, е забранета во однос и на условите за вработување.

Во членот 2 од Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност е определено значењето на одделни изрази што се користат за потребите на законот. Така, под „соодветно вработување“ е вработување кое ги зема предвид здравствената состојба, квалификациите и професионалните способности на лицето,

видот и должината на претходното работно место како и потребните карактеристики и особености на новото работно место.

Тргувајќи од наведените уставни одредби, одредбите од Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност и содржината на оспорениот член 53 став 1 алинеја 5, наспрема наводите изнесени во иницијативата, Судот оцени дека истите се неосновани.

Имено, според Судот, оспорената одредба треба да се гледа во корелација со одредбите од членот 2 од Законот во кој е утврдено значењето на поимот „соодветно вработување“ под кое се подразбира вработување кое ги зема предвид здравствената состојба, квалификациите и професионалните способности на лицето, видот и должината на претходното работно место како и потребните карактеристики и особености на новото работно место.

Според тоа, предвидениот услов лицето да го задржи и понатаму статусот на невработено лице доколку не одбило соодветна понуда за вработување, при што соодветната понудена работа не ги задоволува критериумите од членот 2 на Законот, односно го губи статусот на невработено лице и покрај фактот што му е понудено соодветно вработување кое ги задоволува критериумите е сосема оправдано, објективно и реално. Ова од причина што целта на законодавецот во конкретниов случај е објективно на невработените лица кои се водат во Агенцијата да им обезбеди вработување, односно со нивна понуда на пазарот на трудот да ги обезбеди и да ги вработи соодветно на нивните квалификации, а не тие да се водат како невработени само како статистички показател.

Со оглед на наведеното, Судот оцени дека со оспорената одредба гледана во целината на Законот, не се доведуваат во прашање уставните одредби на кои се повикуваат подносителите на иницијативата.

6. Имајќи ги предвид наведените уставни одредби како и содржината на оспорениот член 53 став 1 алинеја 6 од Законот, наспрема наводите изнесени во иницијативата, Судот оцени дека истите се основани.

Ова од причина што со оспореното законско решение според кое статус на невработено лице има само лицето на кое работниот однос не му престанал по негова волја, а не и на лицето на

кое работниот однос му престанал по негова волја се доведува во прашање правото на работа и слободен избор на вработување утврдено во член 32 од Уставот.

Правото на работа и слободен избор на вработувањето е операционализирано во Законот за работните односи според кој работниот однос е договорен доброволен однос помеѓу работодавачот и работникот, во кој работникот се вклучува во организациониот процес на работа кај работодавач за плата и други примања.

Договорот за вработување како двостран однос може да биде откажан спогодбено, согласно условите и начинот утврдени во Законот, да биде откажан од страна на работодавачот под услови и начин предвидени со Закон и работниот однос може да биде откажан од страна на работникот повторно под услови и начин утврдени со Закон (член 100).

Според наведеното, ако работниот однос може да се откаже спогодбено или по волја на работодавачот па и во такви случаи работникот стекнува статус на невработено лице и се води во Агенцијата за вработување, но доколку работниот однос е откажан по волја на работникот, тој не може да го стекне статусот на невработено лице, односно не може да се пријави во Агенцијата за вработување. Оттаму, основано се поставува прашањето која била целта на законодавецот од една страна да му даде право на работникот да може да го откаже договорот за вработување по негова волја, а од друга страна остварувањето на ова право да претставува пречка тој да стекне статус на невработено лице, односно да се пријави во Агенцијата и во таков случај да ги остварува правата во случај на привремена невработеност, ако исполнува одредени услови.

Оттука, имајќи предвид дека Агенцијата за вработување, покрај другото, води евиденција на работодавачите и нивните потреби од работници и евиденција на невработени лица според нивната квалификација, знаење и искуства со цел преку посредување за вработување на работодавачите да им помогне во пополнување на слободните работни места, а на невработените да им помогне да најдат работа, Судот смета дека со оспорената одредба на извесен начин трпат последици не само лицата кои не можат поради непријавување во Агенцијата да го понудат својот труд на пазарот, туку и работодавачите кои немаат увид односно не се во можност да знаат дека има лица за кои можеби би биле заинтересирани да најдат

работа или поточно речено со оспорената одредба на индиректен начин се ограничува правото на движење - флукуација на работната сила односно се ограничува пазарот на работна сила.

Со оглед на наведеното, пред Судот основано се поставува прашањето за согласноста на одредбата од член 53 став 1 алинеја 6 од Законот со одредбите од Уставот на кои се повикуваат подносителите на иницијативата.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. Решението од точката 1, Судот го донесе со мнозинство гласови, а решението од точката 2 едногласно. (У.бр.173/2010)

125.

У.бр.173/2010

- Дефиниција на невработено лице

- *Definition of an unemployed person*

- Со законското решение според кое статус на невработено лице има само лицето на кое работниот однос не му престанал по негова волја се доведува во прашање правото на работа и слободен избор на вработување.

- *The legal solution under which the status of an unemployed person has only the person to whom the employment has not terminated upon his own free questions the right to work and free choice of employment.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 22 јуни 2011 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА член 53 став 1 алинеја 6 од Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност („Службен весник на Република Македонија“ („Службен весник на Република Македонија“ бр. 37/1997, 25/2000, 101/2000, 50/2001, 25/2003, 37/2004, 4/2005, 50/2006, 29/2007, 102/2008, 161/2008, 50/2010 и 88/2010).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавување во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод поднесена иницијатива на Асоцијација „Магна карта“ од Велес, претставувана од Димитар Апасиев и Движење за социјална правда „Ленка“ од Скопје претставувана од Здравко Савевски, со Решение У.бр.173/2010 од 2 март 2011 година поведе постапка за оценување на уставноста на член 53 став 1 алинеја 6 од Законот означен во точката 1 од оваа одлука.

Постапката беше поведена затоа што пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на оспорениот член со Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека според член 53 став 1 алинеја 6 од Законот, невработено лице во смисла на овој закон е лице на кое работниот однос не му престанал по негова волја.

5. Според член 8 став 1 алинеи 1 и 11 од Уставот, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија, покрај другите, се и основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот и почитувањето на општоприфатените норми на меѓународното право.

Според член 4 од Уставот, граѓаните во Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот,

расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба.

Според член 32 став 1 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбедност за време на привремена невработеност, а според ставот 2 на овој член секому, под еднакви услови му е достапно секое работно место.

Според став 5 од Уставот, остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Од наведените уставни одредби произлегува дека Уставот, меѓу другите основни социјално економски права го утврдил и правото на работа при што определувањето на содржината на ова право е оставено да се уреди со закон и колективни договори.

Правото на работа како основно економско социјално право се манифестира преку правото на пристап до вработување и остварување на ова право по засновање на работен однос.

Оттука, правото на пристап до вработување и осигурување во случај на невработеност е уредено со Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност, а остварувањето на правата на вработените како договорен однос меѓу работниците и работодавачите се уредува со Законот за работните односи.

Според член 1 од Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност, со овој закон се уредуваат прашањата на размена на трудот, правото и обврските на работодавачите, невработените лица, другите лица кои бараат работа и друштвата во врска со вработувањето и осигурувањето во случај на невработеност и други прашања од значење за вработувањето.

Во членот 1-а од Законот е предвидено дека секој има право на пристап до вработување, без какви било ограничувања, согласно со принципот на еднаков третман утврден во Законот за работните односи и другите закони. Согласно со принципите на еднаков третман забранета е дискриминација при вработување по основ на брачен статус, семеен статус, боја на кожа, пол, јазик, политичко или друго убедување, активност во синдикати, национална

припадност, социјален статус, инвалидност, возраст, сопственост, општествен или друг статус.

Согласно член 6 став 1 од Законот за работните односи работодавачот не смее барателот на вработување (кандидат за вработување) или работникот да го става во нееднаква положба заради расата, бојата на кожата, полот, возраста, здравствената состојба ... имотната состојба или заради други лични околности.

Според член 7 став 4 алинеја 1 од Законот, дискриминација во смисла на член 6 од овој Закон, е забранета во однос и на условите за вработување.

6. Имајќи ги предвид наведените уставни одредби како и содржината на оспорениот член 53 став 1 алинеја 6 од Законот, наспрема наводите изнесени во иницијативата, Судот оцени дека истите се основани, од причина што со оспореното законско решение според кое статус на невработено лице има само лицето на кое работниот однос не му престанал по негова волја, а не и на лицето на кое работниот однос му престанал по негова волја се доведува во прашање правото на работа и слободен избор на вработување утврдено во член 32 од Уставот.

Правото на работа и слободен избор на вработувањето е операционализирано во Законот за работните односи според кој работниот однос е договорен доброволен однос помеѓу работодавачот и работникот, во кој работникот се вклучува во организациониот процес на работа кај работодавач за плата и други примања.

Договорот за вработување како двостран однос може да биде откажан спогодбено, согласно условите и начинот утврдени во Законот, да биде откажан од страна на работодавачот под услови и начин предвидени со Закон и работниот однос може да биде откажан од страна на работникот повторно под услови и начин утврдени со Закон (член 100). Според тоа, ако работниот однос може да се откаже спогодбено или по волја на работодавачот и во такви случаи работникот стекнува статус на невработено лице и се води во Агенцијата за вработување, но доколку работниот однос е откажан по волја на работникот, тој не може да го стекне статусот на невработено лице, односно не може да се пријави во Агенцијата за вработување, се поставува прашањето која била целта на законодавецот од една страна да му даде право на работникот да може да го откаже

договорот за вработување по негова волја, а од друга страна остварувањето на ова право да претставува пречка тој да стекне статус на невработено лице, односно да се пријави во Агенцијата и во таков случај да ги остварува правата во случај на привремена невработеност, ако исполнува одредени услови.

Оттука, имајќи предвид дека Агенцијата за вработување, покрај другото, води евиденција на работодавачите и нивните потреби од работници и евиденција на невработени лица според нивната квалификација, знаење и искуства со цел преку посредување за вработување на работодавачите да им помогне во пополнување на слободните работни места, а на невработените да им помогне да најдат работа, Судот оцени дека со оспорената одредба на извесен начин трпат последици не само лицата кои не можат поради непријавување во Агенцијата да го понудат својот труд на пазарот, туку и работодавачите кои немаат увид односно не се во можност да знаат дека има лица за кои можеби би биле заинтересирани да најдат работа или поточно речено со оспорената одредба на индиректен начин се ограничува правото на движење - флукуација на работната сила односно се ограничува пазарот на работна сила.

Со оглед на наведеното, Судот оцени дека одредбата од член 53 став 1 алинеја 6 од Законот, не е во согласност со одредбите од Уставот на кои се повикуваат подносителите на иницијативата.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

8. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Игор Спировски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.173/2010)

126.

У.бр.64/2011

- Уредување на системот и организацијата на стоматолошката здравствена заштита

- Regulation of the system and organisation of the stomatological health care

- Промената на видот и обемот на стоматолошките услуги кои одредени правни лица, под исти услови, можат да ги пружаат на своите пациенти е израз на проценка на законодавецот за начинот на уредување на системот и организацијата на стоматолошката здравствена заштита во насока на обезбедување на оптимални услови за обезбедување соодветна здравствена заштита на граѓаните во дадени општествено економски услови, поради што еднаш доделеното право на матичните лекари да спроведуваат куративна заштита на децата до 14 годишна возраст, не значи нивно стекнато право кое законодавецот не може да го промени.

- Прашањето за тоа кој треба да врши превенција во стоматолошката здравствена заштита на децата до 14 годишна возраст, како и прашањето за степенот на успешноста на оваа превенција во рамките на пропишаниот начин за нејзино спроведување, е прашање на политика на законодавецот и негова стручна оцена и процена и Уставниот суд нема надлежност да ја проценува успешноста и целисходноста на законското решение во неговата примена.

- The change in the type and scope of the stomatological services that certain legal entities may offer to their patients, under the same conditions, is an articulation of the assessment of the legislator about the manner of regulation of the system and the organisation of the stomatological health care in the direction of ensuring optimum conditions for providing corresponding health care to the citizens in given social economic conditions, owing to which the once awarded right to the ID doctors for curative care of children

until 14 years of age does not mean they have a vested right that the legislator may not change.

- The issue as to who should do the prevention in the stomatological health care of children until 14 years of age, and the issue as to the level of successfulness of this prevention within the frameworks of the stipulated manner of its implementation, is a question of policy of the legislator and his professional evaluation and assessment and the Constitutional Court has no competence to judge the successfulness and suitability of the legal solution in its implementation.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 6 јули 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 200-к став 5 точка 5 од Законот за здравствената заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр. 38/1991, 46/1993, 55/1995, 10/2004, 84/2005, 111/2005, 65/2006, 5/2007, 77/2008, 67/2009, 88/2010, 44/2011 и 53/2011).

2. Стоматолошката комора на Македонија, преку полномошник адвокат Валентин Пепељугоски од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, оспорената одредба која била внесена во Законот со измените од јули 2010 година и според која децата до 14 годишна возраст ќе преминат во јавното здравство, односно кај еден од стоматолошките тимови, а не како дотогаш кај матичните лекари кои работат како концесионери, не била во согласност со член 8 став 1 алинеите 3 и 8 од Уставот на Република Македонија, затоа што кога едно право кое веќе било стекнато согласно важечките прописи, не можело остварувањето на тоа право да се доведе во прашање поради законски измени што

настанале во меѓувреме, а кои не биле поповолни за граѓаните. Поради законските измени во делот на заштитата на децата од 0-14 години се потфрлило во делот на превенцијата, па индексот на кариесот се зголемил кај оваа група со што се докажало дека трансформацијата, односно приватизацијата на детските стоматолози била нереално спроведена и лошо конципирана без консултации на граѓаните, односно реформите што биле спроведени не биле базирани врз потребите на популацијата, односно на потребите на консументите и давателите на стоматолошките услови.

Со оспорената одредба се создавале нормативни претпоставки дека е загрозувана одредбата од член 9 став 2 од Уставот, според која граѓаните се еднакви пред Уставот и законите, затоа што се условувало правото на здравствена заштита и еднаквост на оваа група граѓани кое било уставно и законски гарантирано, како и правото на слободно одлучување, по сопствен избор каде ќе го остварат своето право на превентивна и куративна здравствена заштита.

Со оспорената одредба, лицата до 14 годишна возраст се попречувале во остварувањето на едно од основните права сами да изберат лекар, односно преку своите родители да го сторат тој избор на лекар на кого најмногу му веруваат и од кого очекуваат коректна и пред се компетентна здравствена заштита, со што се повредувале член 34, член 35 став 1 и член 39 од Уставот.

Поради наведеното, се предлага Уставниот суд да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорената одредба и да ја укине или поништи како несогласна со член 8 став 1 алинеите 1 и 8, член 34, член 35 став 1 и член 39 од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека според член 200-к став 5 точка 5 од Законот за здравствената заштита, под закуп не можат да се издаваат организациони единици во јавните здравствени установи што вршат стоматолошка заштита на деца до 14 годишна возраст организирана со еден стоматолошки тим (специјалист по детска и превентивна стоматологија, односно доктор на стоматологија ако во јавната здравствена установа нема специјалист и здравствен работник со средно, вишо или високо стручно образование во траење од три години од областа на медицината, односно стоматологијата), за секои 3.000 деца на подрачјето на јавната здравствена установа.

4. Согласно член 8 став 1 алинеите 1, 3 и 8 од Уставот на Република Македонија, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, владеењето на правото и хуманизмот, социјалната правда и солидарноста се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 9 став 2 од Уставот, граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 34 став од Уставот, граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и со колективен договор.

Согласно член 35 став 1 од Уставот, Републиката се грижи за социјалната заштита и социјалната сигурност на граѓаните согласно со начелото на социјална праведност.

Според член 39 став 1 од Уставот, на секој граѓанин му се гарантира правото на здравствена заштита, а според став 2 на истиот член, граѓанинот има право и должност да го чува и унапредува сопственото здравје и здравјето на другите.

Согласно член 42 став 1 од Уставот, Републиката посебно ги заштитува мајчинството, децата и малолетните лица.

Тргувајќи од наведените уставни одредби, како и од карактерот на Република Македонија како социјална држава што има за цел воспоставување на социјална заштита и правда, Републиката обезбедува здравствена заштита што има основа во темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија – хуманизмот, социјалната правда и солидарност.

Притоа, Уставот утврдува право на социјално осигурување и го гарантира правото на здравствена заштита, а условите, начинот и обемот на правата се уредуваат со закон.

Со Законот за здравствената заштита се уредуваат правата од здравствената заштита на граѓаните, односите и правата од здравственото осигурување, постапката на користењето на здравствената заштита и системот и организацијата на здравствената заштита (член 1).

По однос на прашањето покренато со иницијативата за уставноста на одредбата од член 200-к став 5 точка 5 од Законот, пред Судот се наметна потреба од анализа на наведената законска одредба во однос на нејзината содржина, од нејзиното донесување, со сите законски измени, до актуелната содржина која се оспорува со иницијативата.

При утврдувањето на правната и фактичката состојба околу оваа одредба, Судот го утврди следното:

Членот 200-к од Законот, станал составен дел на Законот со член 4 од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствената заштита (“Службен весник на Република Македонија” бр. 10/2004) и гласел:

„1)Објектите и опремата на постојните јавни здравствени организации и просторот и опремата на нивните делови во кои се врши фармацевтска дејност што не се приватизирале според овој закон, како и просторот и опремата на деловите на јавните здравствени организации во кои се врши примарна стоматолошка дејност можат да се издаваат под закуп, под услов да се основа приватна здравствена установа за вршење на соодветната дејност согласно со овој закон.

2)За вршење на дејноста од ставот 1 на овој член во јавните здравствени установи под закуп се издаваат просторот и опремата на деловите кои претставуваат организациона просторна, техничка и функционална целина, во кои се врши фармацевтска, односно стоматолошка дејност (во натамошниот текст: организациона единица).

3)Под закуп не можат да издаваат организациони единици во јавните здравствени установи што вршат стоматолошка здравствена заштита на деца до 14 годишна возраст и итна стоматолошка здравствена заштита.“

Со член 10 од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствената заштита (“Службен весник на Република Македонија” бр.84/2005), ставот 3 на членот 200-к станува став 4, при што се менува и гласи:

"Под закуп не можат да се издадат организациони единици во јавните здравствени установи што вршат итна медицинска помош и домашно лекување, итна стоматолошка помош, превентивна здравствена заштита на предучилишни и училишни деца до 18 години, поливалентна патронажа, дел од службите на медицината на трудот,

превентивна стоматолошка заштита и организациони единици на Стоматолошкиот клинички центар, според критериумите кои со општ акт ќе ги утврди министерот за здравство."

Со член 21 од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствената заштита ("Службен весник на Република Македонија" бр.77/2008), ставот 4 на членот 200-к се менува и гласи:

"4) Под закуп неможат да се издаваат организациони единици во јавните здравствени установи што вршат:

1. Итна медицинска помош и домашно лекување;
2. Итна стоматолошка помош организирана за работа во трета смена со три стоматолошки тима (доктор на стоматологија и здравствен работник со средно, више или високо стручно образование во траење од три години од областа на медицината, односно стоматологијата), за повеќе од 70.000 население на подрачјето на јавната здравствена установа;
3. Превентивна здравствена заштита за предучилишни и училишни деца организирана со по еден медицински тим (доктор на медицина и еден здравствен работник со средно, више или високо стручно образование во траење од три години од областа на медицината), на секои 2.000 предучилишни деца, односно 3.000 училишни деца до 18 годишна возраст на подрачјето на јавната здравствена установа, но најмногу еден медицински тим ако вкупниот број на деца е помал од 2.000;
4. Поливалентна патронажа организирана со еден здравствен работник со средно, више или високо стручно образование во траење од три години од областа на медицината на секои 5.000 до 6.000 жители на подрачјето на јавната здравствена установа;
5. Стоматолошката заштита на деца до 18 годишна возраст организирана со еден стоматолошки тим (специјалист по детска и превентивна стоматологија, односно доктор на стоматологија ако во јавната здравствена установа нема специјалист и здравствен работник со средно, вишо или високо стручно образование во траење од три години од областа на медицината, односно стоматологијата), за секои 3.000 деца на подрачјето на јавната здравствена установа и
6. Медицина на труд организирана во служба кои обезбедуваат средства за работа од здравствените услуги кои работодавачите се должни да ги обезбедат за своите работници во согласност со прописите за заштита при работа, за повеќе од 10.000 вработени на подрачјето на јавната здравствена установа."

Со член 19 од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствената заштита ("Службен весник на Република

Македонија” бр.88/2010), ставот 4 на членот 200-к станува став 5, при што бројот „18“ се заменува со бројот „14“.

Од анализата на наведените законски одредби произлегува дека законодавецот, за првпат во 2004 година, утврдува можност за трансформација на делови од јавните здравствени установи со приватизација на стоматолошки ординации по пат на издавање под закуп на простор и опрема во јавните здравствени установи, при што утврдува забрана за издавање под закуп на организациони единици во јавните здравствени установи што вршат стоматолошка здравствена заштита на деца до 14 годишна возраст и итна стоматолошка здравствена заштита.

Со измените на Законот извршени во 2005 година, законодавецот прецизира дека под закуп не можат да се издаваат организациони единици во јавните здравствени установи кои, помеѓу другото, вршат итна стоматолошка помош, превентивна стоматолошка заштита и организациони единици на Стоматолошкиот клинички центар, според критериумите кои со општ акт ќе ги утврди министерот за здравство.

Со измените извршени во 2008 година, законодавецот утврдува дека под закуп не можат да се издаваат организациони единици во јавните здравствени установи што, помеѓу другото, вршат стоматолошка заштита на деца до 18 годишна возраст организирана со еден стоматолошки тим (специјалист по детска и превентивна стоматологија, односно доктор на стоматологија ако во јавната здравствена установа нема специјалист и здравствен работник со средно, вишо или високо стручно образование во траење од три години од областа на медицината, односно стоматологијата), за секои 3.000 деца на подрачјето на јавната здравствена установа. Од дикцијата на одредбата, произлегува дека станува збор за забрана за издавање под закуп на организациони единици во јавните здравствени установи кои вршат и превентивна и куративна стоматолошка заштита на деца до 18 годишна возраст, а не само превентивна стоматолошка заштита, како што беше претходното законско решение. Според образложението за донесување на овие законски измени, станува збор за усогласување на законската регулатива со Одлуката на Уставниот суд на Република Македонија, У.бр.16/2007 („Службен весник на Република Македонија“ бр. 86/2007), со која е укинат Правилникот за критериумите за утврдување на организационите единици во јавните здравствени установи кои не можат да се издаваат под закуп („Службен весник на

Република Македонија“ бр.32/2006 и 4/2007), заради тоа што министерот за здравство не може со правилник да пропишува изворни критериуми врз основа на кои одредени делови од јавните здравствени установи не можат да се издаваат под закуп. Според Уставниот суд, станува збор за прешироко, надвор од Устав и закон искористено овластување кое значи навлегување на извршната во законодавната власт, со што се повредува принципот на поделба на власта. Исто така, според Судот, со актите што ги донесува министерот во функција на извршување и разработка на одделни одредби од законите не може за граѓаните и другите правни лица да се утврдуваат права и обврски. Поради наведеното, со наведените законски измени во членот 200-к се утврдуваат критериумите според кои одредени организациони единици како делови од јавните здравствени установи во кои се врши примарната здравствена заштита и стоматолошката здравствена заштита, нема да се издаваат под закуп.

Со измените на Законот извршени во 2010 година, Законот ја има актуелната содржина која е иста со содржината утврдена со измената од 2008 година, со тоа што старосната граница на децата опфатени со наведената стоматолошка заштита од 18 се намалува на 14 години возраст.

Тргувајќи од наведеното, произлегува дека законодавецот, во согласност со уставната определба дека на секој граѓанин му се гарантира правото на здравствена заштита, при што Републиката посебно ги заштитува мајчинството, децата и малолетните лица, стоматолошката заштита на децата до 14 години секогаш ја уредувал на посебен начин, изразен така што се забранувало издавање под закуп, заради трансформација, односно приватизирање на делови од објекти и опрема во јавните здравствени установи што вршат превентивна стоматолошка заштита на оваа категорија лица, што значи дека оваа дејност секогаш останувала во рамките на јавните здравствени установи.

Притоа, кога е воведена можноста за приватизација (со измените на Законот во 2004 година), забраната за издавање под закуп на организациони единици во јавните здравствени установи се однесувала на целокупната стоматолошка здравствена заштита на деца до 14 годишна возраст, а во периодот од измените на Законот во 2005 година до измените во 2008 година, забраната за приватизирање на дејноста се однесувала само на превентивната стоматолошка заштита. По измените на Законот од 2008 година до денес,

забраната за приватизација преку закуп на организациони единици во јавните здравствени установи се однесува и на превентивната и на куративната стоматолошка заштита на децата, со тоа што со законските измени од 2008 година, старосната граница на децата опфатени со оваа посебна заштита била покачена до 18 годишна возраст, а со измените од 2010 година, законодавецот оценил дека е целисходно и оправдано повторно старосната граница да ја симне на 14 години. Тоа значи дека целокупната стоматолошка заштита на децата до 14 годишна возраст останува во рамките на јавните здравствени установи, а стоматолошката заштита на децата со навршени 14 години до 18 годишна возраст повеќе не подлежи под посебен режим и заштита од страна на државата, односно оваа категорија на млади лица повеќе не е опфатена со задолжителна стоматолошка заштита во јавните здравствени установи, што значи дека правото на стоматолошка здравствена заштита – превентивна и куративна, можат да го остварат по сопствен избор на лекар – стоматолог.

Оттука, Судот не ги прифати наводите во иницијативата дека со измената на Законот од 2010 година, децата до 14 годишна возраст ќе преминеле во јавното здравство, односно кај еден од стоматолошките тимови, а не како дотогаш кај матичните лекари кои работат како концесионери. Ова затоа што превентивната стоматолошка заштита на овие деца секогаш била кај јавните здравствени установи, а со измените на Законот во 2008 година, а не со измените во 2010 година, како што погрешно се наведува во иницијативата, куративната стоматолошка заштита на овие деца преминала од матичните лекари - концесионери во надлежност на стоматолошките тимови во јавните здравствени установи.

Во однос на прашањето кое се покренува со иницијативата, дали преминувањето на куративната стоматолошка заштита на децата до 14 годишна возраст од матичните лекари кои работат како концесионери кај јавните здравствени установи, во надлежност на стоматолошките тимови во јавните здравствени установи, го доведувала во прашање остварувањето на веќе стекнатото право на матичните лекари да спроведуваат куративна заштита кај децата до 14 годишна возраст, како поповолно решение за граѓаните, со што се повредувало начелото на владеењето на правото, Судот го имаше предвид следното:

Неспорно е правото на законодавецот да ги уредува правата од здравствената заштита на граѓаните, односите и правата

од здравственото осигурување, постапката на користењето на здравствената заштита и системот и организацијата на здравствената заштита. Притоа, законодавецот е обврзан да го почитува уставното начело на еднаквост на граѓаните пред Уставот и законите, што во суштина значи обврска на законодавецот во законот да утврди исти услови под кои граѓаните ќе ги остваруваат своите слободи, права и должности, без притоа да се прави разлика помеѓу граѓаните по основ на пол, раса, боја на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Според Судот, законодавецот се водел од овие принципи кога ги утврдил критериумите, условите и постапката за трансформација, односно приватизација на дејности од стоматолошката здравствена заштита по пат на издавање под закуп на простор и опрема од постојните јавни здравствени установи. Притоа, промената на видот и обемот на стоматолошките услуги кои одредени правни лица, под исти услови, можат да ги пружаат на своите пациенти во рамките на тој процес на трансформација, е израз на проценка на законодавецот за начинот на уредување на системот и организацијата на стоматолошката здравствена заштита во насока на обезбедување на оптимални услови за обезбедување соодветна здравствена заштита на граѓаните во дадени општествено економски услови, што е во рамките на неговите уставни овластувања да уредува одредени сфери од општественото живеење. Во оваа смисла, е и определбата за промена на субјектот надлежен за куративна стоматолошка заштита на децата до 14 годишна возраст, поради што според Судот, еднаш доделеното право на матичните лекари да спроведуваат куративна заштита на овие деца, не значи нивно стекнато право кое законодавецот не може да го промени, како што се наведува во иницијативата.

Од друга страна, прашањето за тоа кој треба да врши превенција во стоматолошката здравствена заштита на децата до 14 годишна возраст, како и прашањето за степенот на успешноста на оваа превенција во рамките на пропишаниот начин за нејзино спроведување, е прашање на политика на законодавецот и негова стручна оценка и процена и Уставниот суд нема надлежност да ја проценува успешноста и целисходноста на законското решение во неговата примена.

Тргувајќи од наведеното, Судот оцени дека оспорената законска одредба е во согласност со уставната определба според која на секој граѓанин му се гарантира правото на здравствена заштита, а политиката на државата околу обезбедување на задолжителна

стоматолошка заштита на децата до 14 годишна возраст во јавните здравствени установи е токму во насока на операционализација на уставната обврска на државата за обезбедување на посебна заштита на децата, поради што не може да се прифати дека со здравствените услуги кои согласно оваа одредба, им ги овозможува државата на децата до 14 годишна возраст, се условувало правото на здравствена заштита и еднаквост на оваа група граѓани, кое е уставно и законски гарантирано, како и правото на слободно одлучување, по сопствен избор, каде ќе го остварат своето право на превентивна и куративна здравствена заштита, како што се наведува во иницијативата.

Поради наведеното, Судот не го постави прашањето за согласноста на член 200-к став 5 точка 5 од Законот за здравствената заштита со член 8 ставовите 1, 3 и 8, член 9 став 2, член 34, член 35 став 1 и член 39 од Уставот.

5. Тргувајќи од наведеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот, Бранко Наумоски и судиите: д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и Владимир Стојаноски. (У.бр.64/2011)

127.

У.бр.102/2011

- Разрешување на член на орган на управување во јавна здравствена установа пред истекот на мандатот
- *Discharge of a member of a body of management in a public health institution prior to the expiration of his term of office*

- Разрешување на член на орган на управување во јавна здравствена установа пред истекот на мандатот е со цел членот на кој му се доверени јавни овластувања да не бидат искористени во негов интерес, односно во спречување на

можноста приватниот интерес да дојде во судир со јавниот интерес.

- Предвидениот основ за времено одземање на лиценцата е во насока постапката за доделување на лиценца да биде заснована на веродостојни докази.

- The discharge of a member of a body of management in a public health institution prior to the expiration of his term of office is with a view to the public mandates entrusted to the member not to be used in his interest, that is, preventing the possibility for the private interest to come into conflict with the public interest.

- The stipulated ground for temporary taking away of the licence is in the direction of the procedure for awarding licence to be based on credible evidence.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 14 септември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 135-б алинеја 4 и член 153-s став 2 точка 6 од Законот за здравствената заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр.38/1991, 46/1993, 55/1995, 10/2004, 84/2005, 111/2005, 62/2006, 5/2007, 77/2008, 67/2009, 88/2010, 44/2011 и 53/2011).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за оценување на уставноста на член 153-s став 4 во делот „ако со правосилна судска одлука се утврди дека здравствениот работник со високо образование сторил стручен пропуст или грешка при работа со што предизвикал трајно нарушување на здравјето или смрт на болниот или“ од Законот означен во точката 1 од ова решение.

3. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на членовите наведени во точките 1 и 2 од Законот за здравствена заштита.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспорената одредба од член 135-б алинеја 4 од Законот не била во согласност со член 8 став 1 алинеја 1 и 3, член 9, член 11 став 1, член 13 став 1, член 14 став 1, член 23, член 25, член 32 став 1 и 2, член 50 став 2, член 51, член 54 став 1 и 3 и Амандман XXI став 2 од Уставот. Ова од причина што оспорените одредби не биле потполни, јасни и прецизни бидејќи не се знаело кој орган или лице и во која постапка со помош на кои доказни средства ќе се утврди дека членот на управниот одбор имал интереси и постанал зависен и пристрасен. Исто така не било предвидено што се подразбирало под поимите независност и непристрасност, ниту пак, било предвидено правно средство против одлуката за предвремено разрешување. Оттука според подносителот оспорената одредба во практиката била неприменлива или пак ќе се применувала со злоупотреба спрема засегнатите субјекти.

Одредбата од член 153-с став 2 точка 6 од Законот, според подносителот ги содржела истите мани и недостатоци, како и член 135-б алинеја 4 од Законот и со неа се повредувале веќе наведените уставни одредби.

Понатаму според подносителот на иницијативата член 153-б став 4 од Законот не бил во согласност со член 8 став 1 алинеите 1, 3 и 4, член 11 став 1, член 13 став 1, член 14 став 1, член 25, член 32 ставовите 1 и 2, член 51 и член 54 ставовите 1 и 3 од Уставот. Ова од причина што во конкретниов случај станува збор за правни последици од осуда, кои не можат да настапат кога за кривично дело на сторителот му е изречена парична казна, условна осуда, судска опомена или кога тој е ослободен од казна или, поточно речено, правните последици од осудата можат да настанат само кога сторителот е казнет со казна затвор.

4. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 135-б алинеја 4 од Законот, „Член на управен одбор на јавна здравствена установа може да се разреши пред истекот на времето за кое е именуван ако се утврди дополнително дека има лично, преку трето лице или по која било основа, интереси кои можат да имаат какво било влијание на неговата независност и непристрасност“.

Во оспорениот член 153-с став 2 точка 6 од Законот е предвидено дека “времено одземање на лиценцата за работа може да се изврши најмногу за период од седум години, ако здравствениот работник со високо образование по доделувањето на лиценцата за

работа се утврди дека доказите за исполнување на условите пропишани со овој закон ги пробивало спротивно на закон.”

5. Според член 8 став 1 алинеи 1 и 3 од Уставот на Република Македонија, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот и владеештето на правото се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Во Глава XI „Управување и раководење со здравствените установи и остварување на јавниот интерес“, односно во членови од 133 до 135-б од Законот за здравствена заштита е предвидено дека посебниот општествен интерес во остварувањето на здравствената заштита се остварува со учество на претставници на основачот во одлучувањето за работите од јавен интерес во здравствените установи и со давање на согласност на статусот на здравствените установи.

Во член 135 став 1 од Законот е предвидено дека со јавната здравствена установа управува управен одбор.

Во ставовите 2, 3 и 4 од наведениот член е утврден составот, бројот и кој ги избира членовите на управниот одбор на јавните здравствени установи од примарната здравствена заштита и од специјалистичко консултативната и болничката здравствена заштита.

Во ставот 5 на наведениот член е утврдено дека начинот на изборот на членовите, траењето на мандатот и начинот на одлучувањето се уредува со статутот на јавната здравствена установа.

Во оспорениот член 135-б алинеја 4 од Законот, покрај другото основ поради кој член на управен одбор може да се разреши е „ако се утврди дополнително дека има лично, преку трето лице или по која било основа интереси кои можат да имаат какво било влијание на неговата независност и непристрасност“.

Во член 2 од Законот за спречување на судир на интереси („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/2007 и 114/2009) е предвидено дека целта на овој закон е да се обезбеди спречување на злоупотребата на јавните овластувања и должност на службеното лице за остварување на користољубиви цели за себе или блиски лица и да се обезбеди спречување на можноста приватниот интерес на службеното лице да го загрози јавниот интерес.

Во извршувањето на јавните овластувања, службеното лице е должно да ги почитува начелата на законитост, еднаквост, ефикасност, доверба, независност, јавност, непристрасност, чесност и професионалност и да постапува совесно, стручно без дискреционо или повластување на кој било со целосно почитување на човековите права и слободи и човечкото достоинство без никаков приватен интерес (член 4).

Прикривањето на постоење на приватен интерес од страна на службено лице претставува повреда на должноста и основа за преземање на соодветна одговорност (член 14).

Согласно Законот за установите („Службен весник на Република Македонија“ бр.32/2005, 120/2005 и 51/2011) установата се организира заради вршење на јавна услуга од областа на образованието, науката, културата, здравството и друга дејност кои со закон се утврдени како јавна услуга. Органи на установата се управен одбор односно нему по положба и функција соодветен орган на управување, директор (еден или повеќе), орган за внатрешна контрола и други органи утврдени со закон и статутот на установата.

Ако со друг закон поинаку не е определено, органот на управување на установата го сочинуваат претставници на основачот и најмалку една третина од членовите претставник на стручниот орган доколку во законот е пропишано да се формира таков орган (член 42 став 1).

Бројот, составот, начинот на избор на членови, траењето на мандатот, надлежноста и начинот на одлучување на органот на управување се уредуваат со закон и статутот на установата (член 42 став 3).

Според член 43 став 1 од Законот, член на органот на управување и директор на јавна установа не може да има лично, преку трето лице или по која било основа интереси во установата кои

можат да имаат какво било влијание на неговата независност и непристрасност во раководењето, односно управувањето со установата. Секој член на органот на управувањето, односно директорот на јавната установа се должни да го предупредат основачот на постоење на ваков интерес кај членовите на органот на управување односно кај директорот.

Тргувајќи од наведените уставни одредби, одредбата од Законот за здравствена заштита, Законот за установите и Законот за спречување судир на интереси, Судот оцени дека наводите во иницијативата според кои членот 135-б алинеја 4 од Законот не бил во согласност со Уставот се неосновани.

Ова од причина што оспорениот член од Законот не може да се гледа изолирано сам за себе туку во контекст на одредбите од наведените закони, со цел на членот на органот на управување на кој му се доверени јавни овластувања да не бидат искористени во негов интерес и интерес на трети лица, односно спречување на можноста приватниот интерес на членот на управниот одбор да дојде во судир со јавниот интерес.

Судот исто така оцени дека наводите од иницијативата дека со оспорениот член се повредувало уставното право на жалба исто се неосновани од причина што со оспорениот член не се уредува постапка за избор и разрешување на член на управен одбор и правото на жалба, туку овие прашања се уредуваат со статутот на установата.

Со оглед на изнесеното, Судот оцени дека оспорената одредба спротивно на наводите од иницијативата е доволно јасна и прецизна поради што не го постави прашањето за нејзина согласност со одредби од Уставот на кои се повикува иницијаторот.

6. Што се однесува до наводите во иницијативата дека оспорениот член 153-с став 2 точка 6 од Законот, со кој е предвидено времено одземање на лиценцата не бил доволно јасен и прецизен и со него се повредувале одредбите од Уставот цитирани и за член 135-б алинеја 4 од Законот Судот оцени дека се пашални и неосновани.

Ова од причина што во Законот за здравствената заштита односно во членовите 153-а, 153-б, 153-в и 153-г се утврдени условите за стекнување на лиценца на здравствен работник со високо образование од областа на медицината, стоматологијата и

фармацијата, а во членот 153-s, пак, од Законот се утврдени случаите кога Лекарската, Стоматолошката односно Фармацевтската комора може времено или трајно да ја одземе лиценцата за работа на здравствениот работник со високо образование.

Така во оспорениот член 153-s точка 6 како посебен случај на одземање на лиценца е предвидено кога по доделување на лиценцата за работа се утврди дека доказите за исполнување на условите пропишани со овој закон за добивање на лиценца се прибавени спротивно на законот.

Оттука, според Судот, постапката за доделување - издавање на лиценца треба да биде заснована на докази од кои ќе може да се согледа законитоста на спроведената постапка или поточно речено во отсуство на веродостојни докази - односно докази прибавени спротивно на закон претставува повреда на правилно спроведена постапка и основ за одземање на така издадена лиценца.

Според тоа, со предвидениот основ за времено одземање на лиценцата не се доведуваат во прашање уставните одредби на кои се повикува подносителот на иницијативата. Напротив во насока на начелото на владеење на правото и правната сигурност на граѓаните, законодавецот го предвидел, покрај другите, и оспорениот основ за одземање на лиценца поради што не може да се постави прашањето за согласноста на оспорениот член со одредби од Уставот на кои се повикува подносителот на иницијативата.

7. Судот, исто така утврди дека во оспорениот член 153-s став 4 од Законот е предвидено дека „трајно одземање на лиценцата за работа се врши ако со правосилна судска одлука се утврди дека здравствениот работник со високо образование сторил стручен пропуст или грешка при работата со што предизвикал трајно нарушување на здравјето или смрт на болниот или“.

8. Според член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за иста работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Уставниот суд на Република Македонија оспорената одредба од член 153-s во целина и 153-s став 4 од Законот ја оценувал по предметите У.бр.73/2005 и 42/2006.

Со оглед на фактот што по предметот У.бр.73/2005 Судот го оценувал членот 153-s во целина што значи и оспорениот дел од предметнава иницијатива и не повел постапка, а по предметот У.бр.42/2006 го оценувал член 153-s став 4 од Законот и тоа точно само содржината што сега е предмет на оцена на уставноста при што ја отфрлил иницијативата, Судот оцени дека се исполнети условите за отфрлање на иницијативата согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд.

9. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

10. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.102/2011)

128.

У.бр.114/2011

- Здравствено осигурување на припадниците на монаштвото и сестринството

- Health insurance of the members of the monasticism and nunnery

- Определбата на законодавецот, после 10 години право на задолжително здравствено осигурување, да ги исклучи припадниците на монаштвото и сестринството од системот на задолжителното здравствено осигурување, со образложение дека дефиницијата припадник на монашки и други верски редови е проблематична, повредува повеќе уставни одредби, меѓу кои и членот 9 од Уставот. Ова од причина што во Република Македонија, која е конституирана како социјална држава, наведените лица се единствените граѓани на кои не им е дадено право на задолжително здравствено осигурување, меѓу другото и затоа

што припаѓаат на одредена верска група, што, според Судот, води кон повреда на еднаквост на граѓаните во слободите и правата поради верско уверување.

- The determination of the legislator after a 10-year right to compulsory health insurance to exclude the members of the monasticism and nunnery from the system of compulsory health insurance, with an explanation that the definition member of monasticism and other religious ranks is problematic, violates a number of constitutional provisions, among which Article 9 of the Constitution. This for a reason that in the Republic of Macedonia, which is constituted as a social state, the said persons are the only citizens who have not been given a right to compulsory health insurance, inter alia because they belong to certain religious group, which, according to the Court, leads to a violation of the equality of the citizens in their freedoms and rights on grounds of religious belief.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992) на седницата одржана на 21 септември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 5 став 1 точка 5 во делот: “освен припадник на монаштво и сестринство“ од Законот за здравственото осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.25/2000, 34/2000, 96/2000, 50/2001, 11/2002, 31/2003, 84/2005, 37/2006, 18/2007, 36/2007, 82/2008, 98/2008, 6/2009, 50/2010, 156/2010 и 53/2011).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на дел од 5 став 1 точка 5 од Законот за здравствено осигурување, означен во точката 1 од ова решение.

Иницијативата започнува со цитирање на членот 5 став 1 точка 5 од Законот за здравственото осигурување, според кој задолжително се осигуруваат: верско службено лице и припадник на верски редови, освен припадник на монаштво и сестринство. Меѓутоа, според подносителот на иницијативата, согласно опшата одредба од членот 2 став 2 од Законот, задолжителното здравствено осигурување се установувало за сите граѓани на Република Македонија заради обезбедување на здравствени услуги и парични надоместоци врз начелата на сеопфатност, солидарност, еднаквост и ефективно користење на средствата, под услови утврдени во наведениот закон. Ако тоа било така, тогаш припадник на монаштво и сестринство морал да биде задолжително здравствено осигуран, во спротивно, овие луѓе биле дискриминирани по однос на другите граѓани на Република Македонија. Исто така, согласно член 39 став 1 од Уставот, на секој граѓанин му се гарантира правото на здравствена заштита. Според подносителот на иницијативата неодржливоста на оспорениот дел од одредбата се согледувала и во тоа што членот 5 став 2 од Законот предвидува граѓаните кои не биле опфатени со задолжителното здравствено осигурување, според ставот 1 на истиот член од Законот, да можат да пристапат кон задолжителното здравствено осигурување заради користење на правото на здравствени услуги од член 9 на наведениот закон. Врз основа на сето наведено подносителот на иницијативата смета дека оспорениот дел од законската одредба не е во согласност со член 8 став 1 алинеи 1 и 3, член 9, член 34, член 39, член 51 и член 54 ставови 1 и 3 од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека, според член 5 став 1 точка 5 од Законот за здравственото осигурување, меѓу другите, со овој закон задолжително се осигуруваат верско службено лице и припадник на верски редови, освен припадник на монаштво и сестринство.

Одредбата се оспорува во делот: „освен припадник на монаштво и сестринство“.

4. Согласно членот 8 став 1 алинеи 1, 3 и 8 од Уставот на Република Македонија, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, владеењето на правото и хуманизмот, социјалната правда и солидарноста се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според членот 9 од Уставот, граѓаните во Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Согласно член 34 од Уставот, граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и со колективен договор.

Според член 35 став 1 од Уставот, Републиката се грижи за социјалната заштита и социјалната сигурност на граѓаните согласно со начелото на социјална праведност.

Според член 39 од Уставот, на секој граѓанин му се гарантира правото на здравствена заштита, а според ставот 2 на овој член граѓанинот има право и должност да го чува и унапредува сопственото здравје и здравјето на другите.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Според член 54 став 1 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот. Ограничувањето на слободите и правата не може да биде дискриминаторско по основ на пол, раса, боја на кожа, јазик, вера, национално или социјално потекло, имотна или општествена положба (став 3). Ограничувањето на слободите и правата не може да се однесува на правото на живот, забраната на мачење, на нечовечко и понижувачко постапување и казнување, на правната одреденост на казните дела и казните, како и на слободата на уверувањето, совеста, мислата, јавното изразување на мислата и вероисповеста (став 4).

Тргувајќи од содржината на наведените уставни одредби, како и од карактерот на Република Македонија како социјална држава што има за цел воспоставување на социјална заштита и правда, произлегува дека Република Македонија обезбедува здравствена заштита на граѓаните, а оваа обврска произлегува од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија-хуманизмот, социјалната правда и солидарноста. Притоа, Уставот само утврдил право на социјално осигурување и

го гарантирал правото на здравствена заштита, а условите, начинот и обемот на правата препуштил да се уредат со закон. Исто така, Уставот утврдил и должност за чување и унапредување на сопственото здравје и здравјето на другите и определил еднаквост на граѓаните пред Уставот и законите независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба.

Здравственото осигурување, како еден сегмент на системот на социјалното осигурување е уредено со Законот за здравственото осигурување кој го уредува здравственото осигурување на граѓаните, правата и обврските од здравственото осигурување, како и начинот на спроведување на здравственото осигурување. Според членот 2 од Законот здравственото осигурување на граѓаните е востановено како задолжително и доброволно здравствено осигурување.

Според ставот 2 на членот 2 од Законот, задолжителното здравствено осигурување е востановено за сите граѓани на Република Македонија заради обезбедување на здравствени услуги и парични надоместоци врз начелата на сеопфатност, солидарност, еднаквост и ефективно користење на средствата под услови утврдени со овој закон. Доброволното здравствено осигурување се востановува за обезбедување на здравствени услуги кои не се опфатени со задолжителното здравствено осигурување (член 2 став 3).

Во членот 3 од овој Закон е определено дека задолжителното здравствено осигурување го спроведува Фондот за здравствено осигурување на Македонија, додека пак доброволното здравствено осигурување можат да го спроведуваат друштва за осигурување основани според прописите за осигурување.

Според член 4 од Законот, осигурени лица, во смисла на овој закон, се осигурениците и членовите на нивните семејства.

Во членот 5 од Законот во 14 точки, според посебни критериуми, поблиску се определуваат лицата кои задолжително се осигуруваат. Во точката 5 од овој член од Законот е определено дека задолжително се осигуруваат верските службени лица и припадниците на верските редови, но не и припадните на монаштвото и сестринство. Исклучувањето на припадните на монаштвото и сестринство од системот на задолжително осигурување е предмет на оспорување во иницијативата.

Ваквото законско решение за исклучувањето на припадните на монаштвото и сестринство од системот на задолжително осигурување постои во правниот поредок на Република Македонија сметано од 21 април 2010 година, кога влегол во сила Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствено осигурување објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр.50/2010 од 13 април 2010 година. Поточно во членот 1 од наведениот Законот е направена измена на дотогашниот член 5 став 1 точка 5 од Законот за здравствено осигурување објавен во „Службен весник на Република Македонија“ број 25/2000, 34/2000, 96/2000, 50/2001, 11/2002, 31/2003, 84/2005, 37/2006, 18/2007, 36/2007, 82/2008, 98/2008, 6/2009 и 67/2009) на начин што одредбата ја добила содржината која сега е предмет на оспорување.

Притоа, во основниот текст на Законот („Службен весник на Република Македонија“ број 25/2000), кој влегол во сила на 8 април 2000 година, во тогашниот член 5 став 1 точка 14 било определено дека: „задолжително се осигуруваат лицата вработени во верските заедници и лицата од монашките редови.“ Во една од подоцнежните измени и дополнувања на Законот („Службен весник на Република Македонија“ бр.6/2009) кој влегол во сила со денот на објавувањето-15 јануари 2009 година, направена е измена на целината на членот 5 од основниот текст на Законот. Поточно, според членот 5 став 1 точка 5 од Законот, задолжително се осигурува припадник на монашки и други верски редови и верско службено лице.

Од анализата на изнесените законски решенија во Законот за здравственото осигурување произлегува дека лицата припадници на монашките редови имале третман на лица кои задолжително се осигуруваат во периодот 8 април 2000 година до 21 април 2010 година (10 години), а припадниците на другите верски редови имале третман на задолжително осигурани лица од 15 јануари 2009 година до 21 април 2010 година (15 месеци), односно до определбата на законодавецот овие лица да бидат исклучени од категоријата на лица кои задолжително се осигуруваат.

Мотивите од кои се раководел законодавецот при правењето на наведената измена и дополнување на Законот се содржани во образложението на Предлог-Законот за изменување и дополнување на Законот за здравственото осигурување подоцна објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр.50/2010 од 13 април 2010 година. Според образложението дефиницијата припадник на монашки и други верски редови е проблематична, со

оглед на тоа што ниту Законот за правната положба на црква, верска заедница и религиозна група, ниту некој правен акт уредувале што точно преставува терминот: „припадник на монашки и други верски редови“ и кои се неговите права и обврски. Друга карактеристика на ваквата терминологија била што истата не кореспондирала со фактичката состојба во рамките на верските заедници, бидејќи не постоела категоријата „припадник на монашки редови“, туку постоело „монаштво“. Исто така, не постоеле припадници на други верски редови, туку постоело „сестринство“. Оваа категорија на лица, за разлика од „верските службени лица“ не остварувала никакви приходи како резултат на што само верските службени лица требале да се третираат како осигуреници кои го плаќаат сами за себе здравственото осигурување, додека за останатите (припадниците на монаштвото и сестринството) придонесите потребно е да ги плаќа Фондот за здравствено осигурување.

Во вака изнесеното образложение се согледуваат неколку недоследности и противречности. Поточно, зачудува околноста што припадник на монашки и други верски редови за законодавецот била доволно дефинирана категорија на граѓани во претходните десет години, за да наеднаш се констатира дека не постои доволна дефинираност на оваа група на граѓани, поради што тие и не можат до тогаш користеното право на задолжително здравствено осигурување да го користат и понатаму. Од друга страна, констатацијата дека истите не остваруваат приход и придонесите за здравствено осигурување за нив треба да ги плаќа Фондот за здравствено осигурување не можела да доведе до нивно исклучување од системот на задолжително здравствено осигурување, туку требала да произведе законска норма со која нивното здравствено осигурување ќе падне на товар на Фондот.

Инаку, во Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 142/2008, 64/2009, 156/2009, 166/10 и 53/2011), во членот 4 точка 12 стои дека: „Припадник на монашки и други верски редови и верско службено лице“ е лице вршител на верски обреди и други верски работи согласно со закон и прописите на верската заедница“.

Притоа, според член 10 став 1 точка 5 од основниот текст на наведениот Закон, кој влегол во сила на 10 јануари 2008 година, обврзници за плаќање на придонес за задолжително здравствено осигурување биле и припадниците на монашките и другите верски редови, заедно со верските службени лица. Ваквата состојба се

задржала се до 30 октомври 2010 година (2 години и девет месеци) кога влегол во сила Законот за измена и дополнување на Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 166/10) кога во членот 1 од наведениот закон е предвидено бришење на зборовите: „припадниците на монашките и другите верски редови“ од членот 10 став 1 точка 5 од Законот, но во дефинирањето на поимот од членот 4 точка 12 до денес не е направена никаква интервенција.

Во текот на претходната постапка, со цел правилно и целосно утврдување на фактичката состојба по предметот, согласно член 18 став 4 од Деловникот, побарано е мислење по однос на наводите од иницијативата од Владата на Република Македонија и од Комисијата за односи со верските заедници и религиозни групи.

Од Владата на Република Македонија не е добиено мислење, но споменатата Комисија, која делува во состав на Владата, во допис бр.03-207/2 од 25 јули 2011 година, меѓу другото наведува дека:

„Припадниците на монаштвото и сестринството се работоспособни граѓани кои целиот свој живот и работен животен век го посветиле на црквата и верската заедница. Тие немаат никаков договор за работа со црквата, ниту имаат засновано работен однос, но затоа тие целиот свој живот го посветуваат на активностите и делувањето во црквата и верската заедница (што значи дека не ги уживаат правата од Законот за работните односи на Република Македонија, ниту имаат обезбедено старосна пензија).

Се работи за световни луѓе кои престојуваат единствено и само во верски објекти, кои се нивни домови и бројот на припадниците на монаштвата и сестринствата во Македонската Православна Црква-Охридска Архиепископија и во Католичката црква не е поголем од стотина на ниво на Република Македонија.

Јавните здравствени установи како и локалните самоуправи немаат никакви планови и програми поврзани со здравјето на монаштвата и сестринствата, како што се редовните прегледи и посета на болните монаси.

Тие немаат право ниту на годишни систематски прегледи. Тие често се лишуваат од јадење на здрава храна, според нивниот испоснички живот и според учењето во Библијата. Овој начин на

водење испоснички живот понекогаш предизвикува и здравствени проблеми, за кои државата покажа разбирање и се направија измени и дополнувања на член 5 став 1 точка 5 од Законот за здравственото осигурување каде според овој закон задолжително се осигуруваат верско службено лице и припадник на верски редови, освен припадник на монаштво и сестринство.

Секако дека во голем број земји има позитивни искуства, во некои соседни држави средствата за здравствено и пензиско осигурување на свештениците, односно верските службеници се обезбедуваат од Буџетот на државата или преку издвојување на еден процент од годишниот приход за финансирање на верските заедници.“

Од анализата на вака изнесеното мислење произлегува дека станува збор за стотина припадниците на монаштвото и сестринството, кои живеат и делуваат изолирано во верските објекти и кои заради околноста што не остваруваат свој приход и не се во работен однос немаат право на здравствено осигурување. Јавните здравствени установи како и локалните самоуправи немаат никакви планови и програми поврзани со здравјето на монаштвата и сестринствата, како што се редовните прегледи, посета на болните монаси и годишни систематски прегледи.

Неспорно, според давателот на мислењето е дека припадниците на монаштвото и сестринството заради начинот на живеење и делување не се имуни на заболувања, од кои причини државата покажала разбирање кога по пат на измени и дополнувања во Законот ги исклучила од ситемот на задолжително здравствено осигурување, што само по себе е противречно, бидејќи со исклучување на оваа категорија на граѓани од правото и ситемот на здравствено осигурување законодавецот не покажува разбирање, туку напротив манифестираше отсуство на грижа за една категорија на граѓани само поради тоа што припаѓаат на одредена верска група, која според своето уверување и начин на живеење, не остварува приход.

Тоа што голем број земји средствата за здравствено и пензиско осигурување на свештениците, односно верските службеници обезбедувале од Буџетот на државата или преку издвојување на еден процент од годишниот приход за финансирање на верските заедници, според Судот само може да послужи како компаративна практика на кој начин другите држави обезбедуваат

средства за здравственото и пензиското осигурување, но само на свештениците, односно верските службеници, но не и на припадниците на монаштвото и сестринството, бидејќи во мислењето за нив не е елабориран начинот на финансиското покривање на правото на задолжително здравствено осигурување и не е појаснето дали тие воопшто имаат право на здравствено осигурување.

Од анализата на сето наведено произлегува дека со оспорениот дел на одредбата припадниците на монаштвото односно сестринството се исклучени од системот на задолжителното здравствено осигурување. До одземање на правото дошло поради недоволно јасни и правно разбирливи причини, бидејќи констатацијата дека оваа категорија на граѓани не била правно дефинирана следува откако истите ги уживале правата на задолжително здравствено осигурување десетина години наназад. Отуството на волја да бидат дефинирани како реалност во правните акти на државата или верските заедници не може да биде основна причина за губење на претходно долго користеното право. Притоа, одземањето на еднаш дадено и долго користено право, според оценка на Судот не е во согласност со правната сигурност како елемент на владеењето на правото од челнот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

Ваквото исклучување од системот на здравствено осигурување, според Судот е противречно со карактерот на Република Македонија како социјална држава, но и со уставно прокламираната право на здравствена заштита на сите граѓани во членот 39 од Уставот, во кои припаѓаат и припадниците на монаштвото и сестринството, како и со определбата на законодавецот од членот 2 став 2 од Законот за задолжителното здравствено за сите граѓани на Република Македонија заради обезбедување на здравствени услуги и парични надоместоци врз начелата на сеопфатност, солидарност, еднаквост и ефективно користење на средствата под услови утврдени со овој закон.

Исто така, оспорениот дел од одредбата може да се стави под сомнение по однос на неговата согласност со членот 9 од Уставот, бидејќи од содржината на целината на членот 5 од Законот, но и од оспорениот дел од одредбата јасно произлегува дека припадниците на монаштвото и сестринството се единствените граѓани на Република Македонија на кои не им е дадено право на задолжително здравствено осигурување, меѓу другото и затоа што припаѓаат на одредена верска група, што, според Судот, води кон

повреда на еднаквост на граѓаните во слободите и правата поради верско уверување.

При неспорна околност дека оваа категорија на граѓани, како и секој друг граѓанин не е имуна на заболувања, Судот оцени дека отсуството на правото на задолжително здравствено осигурување може да го доведе во прашање не само здравјето на самите припадници на монаштвото и сестринството, туку и пошироко да го доведе во прашање здравјето и на останатите граѓани кои доаѓаат во контакт со нив. Поради овие причини оспорениот дел од одредбата може да се доведе под сомнение и по однос на согласноста со членот 39 став 2 од Уставот, заради неможноста да се испочитува уставното право и должност да чува и унапредува сопственото здравје и здравјето на другите.

Конечно, правото на здравствена заштита за сите граѓани на Република Македонија е издигнато на ранг на уставно гарантирано право и истото треба, без исклучок да им се обезбеди на сите граѓани независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба и независно дали сакаат или не сакаат така даденото право да го користат. Прашањето пак, на кој начин се обезбедуваат средствата за остварување на така даденото право (Буџет, верски заедници, локална самоуправа и друго) е од секундарно значење и спаѓа во доменот на реализација на уставно дадените права и политиката на државата што ја спроведува во областа на здравственото осигурување. Евентуалните проблеми практичната околу реализација на ова право не смеат да имаат негативен одраз на уставно утврдените права на граѓаните.

Врз основа на наведеното пред Судот се постави прашањето за согласност на оспорениот дел од одредбата со член 8 став 1 алинеи 3 и 8, член 9, член 34, член 35, член 39, член 51 и член 54 од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.114/2011)

У.бр.114/2011

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992) на седницата одржана на 16 ноември 2011 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА членот 5 став 1 точка 5 во делот: „освен припадник на монаштво и сестринство“ од Законот за здравственото осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.25/2000, 34/2000, 96/2000, 50/2001, 11/2002, 31/2003, 84/2005, 37/2006, 18/2007, 36/2007, 82/2008, 98/2008, 6/2009, 50/2010, 156/2010 и 53/2011).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија, по повод иницијатива на Стамен Филипов од Скопје со решение У.бр.114/2011 од 21 септември 2011 година поведе постапка за оценување на уставноста на дел од 5 став 1 точка 5 од Законот за здравствено осигурување, означен во точката 1 од оваа одлука, бидејќи основано се постави прашањето за нејзината согласност со Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека, според член 5 став 1 точка 5 од Законот за здравственото осигурување, меѓу другите, со овој закон задолжително се осигуруваат верско службено лице и припадник на верски редови, освен припадник на монаштво и сестринство.

Одредбата се оспорува во делот: „освен припадник на монаштво и сестринство“.

5. Согласно членот 8 став 1 алинеи 1, 3 и 8 од Уставот на Република Македонија, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, владеењето на правото и хуманизмот, социјалната правда и солидарноста се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според членот 9 од Уставот, граѓаните во Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Согласно член 34 од Уставот, граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и со колективен договор.

Според член 35 став 1 од Уставот, Републиката се грижи за социјалната заштита и социјалната сигурност на граѓаните согласно со начелото на социјална праведност.

Според член 39 од Уставот, на секој граѓанин му се гарантира правото на здравствена заштита, а според ставот 2 на овој член граѓанинот има право и должност да го чува и унапредува сопственото здравје и здравјето на другите.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Според член 54 став 1 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот. Ограничувањето на слободите и правата не може да биде дискриминаторско по основ на пол, раса, боја на кожа, јазик, вера, национално или социјално потекло, имотна или општествена положба (став 3). Ограничувањето на слободите и правата не може да се однесува на правото на живот, забраната на мачење, на нечовечко и понижувачко постапување и казнување, на правната одреденост на казните дела и казните, како и на слободата на уверувањето, совеста, мислата, јавното изразување на мислата и вероисповеста (став 4).

Тргувајќи од содржината на наведените уставни одредби, како и од карактерот на Република Македонија како социјална држава што има за цел воспоставување на социјална заштита и правда, произлегува дека Република Македонија обезбедува здравствена заштита на граѓаните, а оваа обврска произлегува од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија-хуманизмот, социјалната правда и солидарноста. Притоа, Уставот само утврдил право на социјално осигурување и

го гарантирал правото на здравствена заштита, а условите, начинот и обемот на правата препуштил да се уредат со закон. Исто така, Уставот утврдил и должност за чување и унапредување на сопственото здравје и здравјето на другите и определил еднаквост на граѓаните пред Уставот и законите независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба.

Здравственото осигурување, како еден сегмент на системот на социјалното осигурување е уредено со Законот за здравственото осигурување кој го уредува здравственото осигурување на граѓаните, правата и обврските од здравственото осигурување, како и начинот на спроведување на здравственото осигурување. Според членот 2 од Законот здравственото осигурување на граѓаните е востановено како задолжително и доброволно здравствено осигурување.

Според ставот 2 на членот 2 од Законот, задолжителното здравствено осигурување е востановено за сите граѓани на Република Македонија заради обезбедување на здравствени услуги и парични надоместоци врз начелата на сеопфатност, солидарност, еднаквост и ефективно користење на средствата под услови утврдени со овој закон. Доброволното здравствено осигурување се востановува за обезбедување на здравствени услуги кои не се опфатени со задолжителното здравствено осигурување (член 2 став 3).

Во членот 3 од овој Закон е определено дека задолжителното здравствено осигурување го спроведува Фондот за здравствено осигурување на Македонија, додека пак доброволното здравствено осигурување можат да го спроведуваат друштва за осигурување основани според прописите за осигурување.

Според член 4 од Законот, осигурени лица, во смисла на овој закон, се осигурениците и членовите на нивните семејства.

Во членот 5 од Законот во 14 точки, според посебни критериуми, поблиску се определуваат лицата кои задолжително се осигуруваат. Во точката 5 од овој член од Законот е определено дека задолжително се осигуруваат верските службени лица и припадниците на верските редови, но не и припадниците на монаштвото и сестринството. Исклучувањето на припадниците на монаштвото и сестринството од системот на задолжително осигурување е предмет на оспорување во иницијативата.

Ваквото законско решение за исклучувањето на припадниците на монаштвото и сестринството од системот на задолжително осигурување постои во правниот поредок на Република Македонија сметано од 21 април 2010 година, кога влегол во сила Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствено осигурување објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр.50/2010 од 13 април 2010 година. Поточно во членот 1 од наведениот Законот е направена измена на дотогашниот член 5 став 1 точка 5 од Законот за здравствено осигурување објавен во „Службен весник на Република Македонија“ број 25/2000, 34/2000, 96/2000, 50/2001, 11/2002, 31/2003, 84/2005, 37/2006, 18/2007, 36/2007, 82/2008, 98/2008, 6/2009 и 67/2009) на начин што одредбата ја добила содржината која сега е предмет на оспорување.

Притоа, во основниот текст на Законот („Службен весник на Република Македонија“ број 25/2000), кој влегол во сила на 8 април 2000 година, во тогашниот член 5 став 1 точка 14 било определено дека: „задолжително се осигуруваат лицата вработени во верските заедници и лицата од монашките редови.“ Во една од подоцнежните измени и дополнувања на Законот („Службен весник на Република Македонија“ бр.6/2009) кој влегол во сила со денот на објавувањето-15 јануари 2009 година, направена е измена на целината на членот 5 од основниот текст на Законот. Поточно, според членот 5 став 1 точка 5 од Законот, задолжително се осигурува припадник на монашки и други верски редови и верско службено лице.

Од анализата на изнесените законски решенија во Законот за здравственото осигурување произлегува дека лицата припадници на монашките редови имале третман на лица кои задолжително се осигуруваат во периодот 8 април 2000 година до 21 април 2010 година (10 години), а припадниците на другите верски редови имале третман на задолжително осигурани лица од 15 јануари 2009 година до 21 април 2010 година (15 месеци), односно до определбата на законодавецот овие лица да бидат исклучени од категоријата на лица кои задолжително се осигуруваат.

Мотивите од кои се раководел законодавецот при правењето на наведената измена и дополнување на Законот се содржани во образложението на Предлог-Законот за изменување и дополнување на Законот за здравственото осигурување подоцна објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр.50/2010 од 13 април 2010 година. Според образложението дефиницијата

припадник на монашки и други верски редови е проблематична, со оглед на тоа што ниту Законот за правната положба на црква, верска заедница и религиозна група, ниту некој правен акт уредувале што точно преставува терминот: „припадник на монашки и други верски редови “ и кои се неговите права и обврски. Друга карактеристика на ваквата терминологија била што истата не кореспондирала со фактичката состојба во рамките на верските заедници, бидејќи не постоела категоријата „припадник на монашки редови“, туку постоело „монаштво“. Исто така, не постоеле припадници на други верски редови, туку постоело „сестринство“. Оваа категорија на лица, за разлика од „верските службени лица“ не остварувала никакви приходи како резултат на што само верските службени лица требале да се третираат како осигуреници кои го плаќаат сами за себе здравственото осигурување, додека за останатите (припадниците на монаштвото и сестринството) придонесите потребно е да ги плаќа Фондот за здравствено осигурување.

Од вака изнесеното образложение очигледни се неколку недоследности и противречности. Поточно, зачудува околноста што припадник на монашки и други верски редови за законодавецот била доволно дефинирана категорија на граѓани во претходните десет години, за да наеднаш се констатира дека не постои доволна дефинираност на оваа група на граѓани, поради што тие и не можат до тогаш користеното право на задолжително здравствено осигурување да го користат и понатаму. Од друга страна, констатацијата дека истите не остваруваат приход и придонесите за здравствено осигурување за нив треба да ги плаќа Фондот за здравствено осигурување не можела да доведе до нивно исклучување од системот на задолжително здравствено осигурување, туку требала да произведе законска норма со која нивното здравствено осигурување ќе падне на товар на Фондот.

Инаку, во Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 142/2008, 64/2009, 156/2009, 166/10 и 53/2011), во членот 4 точка 12 стои дека: „Припадник на монашки и други верски редови и верско службено лице“ е лице вршител на верски обреди и други верски работи согласно со закон и прописите на верската заедница“.

Притоа, според член 10 став 1 точка 5 од основниот текст на наведениот Закон, кој влегол во сила на 10 јануари 2008 година, обврзници за плаќање на придонес за задолжително здравствено осигурување биле и припадниците на монашките и другите верски

редови, заедно со верските службени лица. Ваквата состојба се задржала се до 30 октомври 2010 година (2 години и девет месеци) кога влегол во сила Законот за измена и дополнување на Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 166/10) кога во членот 1 од наведениот закон е предвидено бришење на зборовите: „припадниците на монашките и другите верски редови“ од членот 10 став 1 точка 5 од Законот, но во дефинирањето на поимот од членот 4 точка 12 до денес не е направена никаква интервенција.

Во текот на претходната постапка, со цел правилно и целосно утврдување на фактичката состојба по предметот, согласно член 18 став 4 од Деловникот, Судот побара мислење по однос на наводите од иницијативата од Владата на Република Македонија и од Комисијата за односи со верските заедници и религиозни групи.

Од Владата на Република Македонија не е добиено мислење, но споменатата Комисија, која делува во состав на Владата, во допис бр.03-207/2 од 25 јули 2011 година, меѓу другото наведува дека:

„Припадниците на монаштвото и сестринството се работоспособни граѓани кои целиот свој живот и работен животен век го посветиле на црквата и верската заедница. Тие немаат никаков договор за работа со црквата, ниту имаат засновано работен однос, но затоа тие целиот свој живот го посветуваат на активностите и делувањето во црквата и верската заедница (што значи дека не ги уживаат правата од Законот за работните односи на Република Македонија, ниту имаат обезбедено старосна пензија).

Се работи за световни луѓе кои престојуваат единствено и само во верски објекти, кои се нивни домови и бројот на припадниците на монаштвата и сестринствата во Македонската Православна Црква-Охридска Архиепископија и во Католичката црква не е поголем од стотина на ниво на Република Македонија.

Јавните здравствени установи како и локалните самоуправи немаат никакви планови и програми поврзани со здравјето на монаштвата и сестринствата, како што се редовните прегледи и посета на болните монаси.

Тие немаат право ниту на годишни систематски прегледи. Тие често се лишуваат од јадење на здрава храна, според нивниот

испоснички живот и според учењето во Библијата. Овој начин на водење испоснички живот понекогаш предизвикува и здравствени проблеми, за кои државата покажа разбирање и се направија измени и дополнувања на член 5 став 1 точка 5 од Законот за здравственото осигурување каде според овој закон задолжително се осигуруваат верско службено лице и припадник на верски редови, освен припадник на монаштво и сестринство.

Секако дека во голем број земји има позитивни искуства, во некои соседни држави средствата за здравствено и пензиско осигурување на свештениците, односно верските службеници се обезбедуваат од Буџетот на државата или преку издвојување на еден процент од годишниот приход за финансирање на верските заедници.“

Од анализата на вака изнесеното мислење Судот утврди дека станува збор за стотина припадници на монаштвото и сестринството, кои живеат и делуваат изолирано во верските објекти и кои заради околноста што не остваруваат свој приход и не се во работен однос немаат право на здравствено осигурување. Јавните здравствени установи како и локалните самоуправи немаат никакви планови и програми поврзани со здравјето на монаштвата и сестринствата, како што се редовните прегледи, посета на болните монаси и годишни систематски прегледи.

Неспорно, според давателот на мислењето е дека припадниците на монаштвото и сестринството заради начинот на живеење и делување не се имуни на заболувања, од кои причини државата покажала разбирање кога по пат на измени и дополнувања во Законот ги исклучила од ситемот на задолжително здравствено осигурување, што само по себе е противречно, бидејќи со исклучување на оваа категорија на граѓани од правото и ситемот на здравствено осигурување законодавецот не покажува разбирање, туку напротив манифестираше отсуство на грижа за една категорија на граѓани само поради тоа што припаѓаат на одредена верска група, која според своето уверување и начин на живеење, не остварува приход.

Тоа што голем број земји средствата за здравствено и пензиско осигурување на свештениците, односно верските службеници обезбедувале од Буџетот на државата или преку издвојување на еден процент од годишниот приход за финансирање на верските заедници, според Судот само може да послужи како

компаративна практика на кој начин другите држави обезбедуваат средства за здравственото и пензиското осигурување, но само на свештениците, односно верските службеници, но не и на припадниците на монаштвото и сестринството, бидејќи во мислењето за нив не е елабориран начинот на финансиското покривање на правото на задолжително здравствено осигурување и не е појаснето дали тие воопшто имаат право на здравствено осигурување.

Од анализата на сето наведено Судот утврди дека со оспорениот дел на одредбата припадниците на монаштвото односно сестринството се исклучени од системот на задолжителното здравствено осигурување. До одземање на ова право дошло поради недоволно јасни и правно неразбирливи причини, бидејќи констатацијата дека оваа категорија на граѓани не била правно дефинирана следува откако истите ги уживале правата на задолжително здравствено осигурување десетина години наназад. Отуството на волја да бидат дефинирани како реалност во правните акти на државата или верските заедници не може да биде основна причина за губење на претходно долго користеното право. Притоа, одземањето на еднаш дадено и долго користено право, според оценка на Судот не е во согласност со правната сигурност како елемент на владеењето на правото од челнот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

Ваквото исклучување од системот на здравствено осигурување, според Судот е противречно со: карактерот на Република Македонија како социјална држава; со уставно прокламираната право на здравствена заштита на сите граѓани согласно членот 39 од Уставот, во кои припаѓаат и припадниците на монаштвото и сестринството; како и со определбата на законодавецот од членот 2 став 2 од Законот за задолжителното здравствено осигурување за сите граѓани на Република Македонија заради обезбедување на здравствени услуги и парични надоместоци врз начелата на сеопфатност, солидарност, еднаквост и ефективно користење на средствата под услови утврдени со овој закон.

Исто така, оспорениот дел од одредбата не е во согласност и со членот 9 од Уставот, бидејќи од содржината на целината на членот 5 од Законот, но и од оспорениот дел од одредбата јасно произлегува дека припадниците на монаштвото и сестринството се единствените граѓани на Република Македонија на кои не им е дадено право на задолжително здравствено осигурување, меѓу другото и затоа што припаѓаат на одредена верска група, што,

според Судот, води кон повреда на еднаквост на граѓаните во слободите и правата поради верско уверување.

При неспорна околност дека оваа категорија на граѓани, како и секој друг граѓанин не е имуна на заболувања, Судот оцени дека отсуството на правото на задолжително здравствено осигурување може да го доведе во прашање не само здравјето на самите припадници на монаштвото и сестринството, туку и пошироко да го доведе во прашање здравјето и на останатите граѓани кои доаѓаат во контакт со нив. Поради овие причини оспорениот дел од одредбата не е во согласноста и со членот 39 став 2 од Уставот, заради неможноста да се испочитува уставното право и должност да чува и унапредува сопственото здравје и здравјето на другите.

Исто така, мора да се има предвид дека правото на здравствена заштита за сите граѓани на Република Македонија е издигнато на ранг на уставно гарантирано право и истото треба, без исклучок да им се обезбеди на сите граѓани независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба и независно дали сакаат или не сакаат така даденото право да го користат. Прашањето пак, на кој начин се обезбедуваат средствата за остварување на така даденото право (Буџет, верски заедници, локална самоуправа и друго) е од секундарно значење и спаѓа во доменот на реализација на уставно дадените права и политиката на државата што ја спроведува во областа на здравственото осигурување.

Врз основа на наведеното Судот оцени дека оспорениот дел од одредбата не е во согласност со член 8 став 1 алинеи 3 и 8, член 9, член 34, член 35, член 39, член 51 и член 54 од Уставот.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.114/2011)

129.

У.бр.77/2011

- Етички кодекс за јавните службеници
- *Code of ethics for public servants*

- Не е спротивно на Уставот министерот да донесува Етички кодекс за јавните службеници, од причина што тргнувајќи од обврската јавниот службеник да ги врши работите и работните задачи совесно, стручно, ефикасно, уредно и навремено, како и да не се раководи од свои лични финансиски интереси, да не ги злоупотребува овластувањата и статусот, како и да го штити личниот углед и угледот на институцијата, се јавува за неопходно донесување на Етичкиот кодекс за однесувањето на јавните службеници.

- *It is not in contradiction with the Constitution for the Minister to adopt Code of Ethics for public servants, for a reason that starting from the obligation of the public servant to perform the jobs and work tasks conscientiously, professionally, efficiently, properly and timely, and not to be led by his own personal financial interests, not to misuse his powers and status, and to protect his personal repute and the reputation of the institution, what appears as necessary is the adoption of the Code of Ethics for the Conduct of Public Servants.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 6 јули 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 3 точки 1 и 2, во деловите: „здравство“ од Законот за јавните службеници („Службен весник на Република Македонија“ бр.52/2010 и 36/2011).

2. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 24 став 3 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

3. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 23, во делот: „и општ акт на органот на управување“, од Законот означен во точката 1 од ова решение.

4. Самостоен синдикат на клинички центри и други здравствени организации на Република Македонија - Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членовите од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата здравството можело да биде содржано само во Законот за здравствена заштита, а не во Законот за јавните службеници како што било предвидено во оспорените делови на членот 3 од Законот. Ова од причина што, според подносителот на иницијативата, здравството како посебна специфична здравствена дејност, односно нејзините работници не можеле да се подведат под јавни службеници.

Со ваквите решенија во Законот за јавните службеници здравството не би било во можност квалитетно и успешно да ја испочитува одредбата на член 39 од Уставот, според која на секој граѓанин му се гарантира правото на здравствена заштита.

Со оспорените законски делови на членот 3 точките 1 и 2 од Законот, според иницијативата, се доведувало во прашање местото и улогата на Министерството за здравство од член 22 од Законот за организација и работа на органите на државната управа. Оттука, овие делови од членот 3 на Законот, не биле во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, член 39 и 51 од Уставот.

Оспорениот дел од членот 23 од Законот, исто така, не бил во согласност со член 8 став 1 алинеите 3 и 4, член 32 став 5 од Уставот од причини што остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредувале со закон и колективни договори, а не и со општ акт на органот на управување, како што предвидувал оспорениот законски дел.

Оспорениот член 24 став 3 од Законот, според иницијативата, не бил во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, член

32 став 5 и член 51 став 2 од Уставот, затоа што „секој бил должен да ги почитува Уставот и законите“, а не и Етичкиот кодекс за јавните службеници.

Имено, согласно член 10 од Законот, јавните службеници ги извршувале работите и работните задачи од јавен интерес, согласно со правилата на професионалната етика, а не согласно Етичкиот кодекс за јавните службеници. Во членот 155 став 1 од Законот за здравствената заштита било уредено дека заради заштита и унапредување на стручноста и етичките должности и права за подобрување на квалитетот на здравствената заштита, заштитата на интересите на својата професија, следење на односот на здравствените работници кон општеството и граѓаните, докторите на медицина, докторите на стоматологија и дипломираните фармацевти се здружувале во лекарска, стоматолошка, односно фармацевтска комора. Наведените комори имале својство на правно лице и како таква имала овластување да ја одземе лиценцата за работа на докторите по медицина, стоматолозите или, пак, на фармацевтите во случај кога ќе се утврдело прекршување на лекарската етика. Министерството за здравство одлучувало по жалбата против одлуката на лекарската, стоматолошката, односно фармацевтската комора.

Оттука, наведените лица одговараат пред органите на Лекарската, Стоматолошката и Фармацевтската комора, според Законот за здравствената заштита (член 155), а не според одредбите на Законот за јавните службеници. Стручниот медицински персонал, според иницијативата, не би можел истовремено да се придржува на својата лекарска, стоматолошка и фармацевтска етика и на Етичкиот кодекс за јавните службеници, што значи дека не би смеело да се дозволи паралелизам во нашиот уставен и правен поредок.

Поради наведените причини се предлага оспорените членови од Законот да се укинат, како и изрекување на временна мерка согласно член 27 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија.

5. Судот на седницата утврди дека според член 3 од Законот за јавни службеници одделни изрази употребени во овој закон го имаат следното значење:

1) Јавни службеници се вработените кои вршат работи од јавен интерес во дејностите образование, здравство, култура, наука,

труд и социјални работи, социјална заштита и заштита на детето, установите, фондовите, агенциите, јавните претпријатија основани од Република Македонија, општините, општините во градот Скопје, односно градот Скопје, а не се опфатени со Законот за државните службеници;

2) Јавна служба се институциите на дејностите образование, здравство, култура, наука, труд и социјални работи, социјална и детска заштита, установите, фондовите, агенциите, јавните претпријатија основани од Република Македонија, општините, општините во градот Скопје, односно градот Скопје, а не се опфатени со Законот за државните службеници;

3) Институции, во смисла на овој закон, се сите државни органи и тела кои вршат работи од јавен интерес или доверени јавни овластувања, установи, фондови, агенции како и јавни претпријатија, основани од Република Македонија, општините, односно градот Скопје, а не се опфатени со Законот за државните службеници;

4) Раководно лице на институцијата е именувано или избрано лице кое раководи со институцијата;

5) Работно искуство во струката е времетраењето на работниот стаж или искуство стекнато во соодветната струка по завршување на соодветно образование на јавниот службеник“.

Според член 23 од истиот закон, јавниот службеник има право на плата и надоместоци на плата под услови и критериуми утврдени со закон, колективен договор и општ акт на органот на управување.

Според член 24 став 3 од Законот, министерот донесува Етички кодекс за јавните службеници.

6. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот, темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија се владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска.

Според член 32 став 5 од Уставот, остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Според член 39 од Уставот на секој граѓанин му се гарантира правото на здравствена заштита и граѓанинот има право и должност да го чува и унапредува сопственото здравје и здравјето на другите.

Во член 51 од Уставот е предвидено дека во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Законот за јавните службеници ги уредува опфатот на јавната служба, заедничките начела и основите на вработувањето, правата и должностите, одговорноста, оценувањето, престанокот на вработувањето, заштитата и одлучувањето за правата и обврските и регистарот на јавните службеници (член 1).

Во член 2 од истиот закон, е предвидено дека јавните службеници се лицата кои вршат работи и работни задачи од јавен интерес во согласност со Уставот, закон и ратификувани договори, професионално, политички неутрално и непристрасно.

Оспорениот член 3 од Законот за јавните службеници, го дефинира значењето на одделните изрази кои се употребени во овој закон, па така, во точката 1 од членот 3 на Законот се објаснува дека јавни службеници се вработените кои вршат работи од јавен интерес во, меѓу другото, и здравствената дејност, односно здравството.

Во точката 2 од членот 3 на истиот закон, исто така, се појаснува дека јавна служба е и институција на здравствената дејност.

Статусот на јавниот службеник, понатаму произлегува и од одредбите кои се однесуваат на постапката за вработување која ја спроведува Агенцијата за јавни службеници (член 17), како и од обврската на јавниот службеник да ја врши работата непристрасно (член 24) и неговата обврска за стручно оспособување и усовршување која се обезбедува во центрите за обука на Министерството и други специјализирани институции (член 28).

Наспроти тоа, Законот за здравствена заштита ги уредува правата од здравствената заштита на граѓаните, односите и правата од здравственото осигурување, постапката на користењето на здравствената заштита и системот на организацијата на здравствената заштита (член 1).

Според член 8 од истиот закон, здравствена дејност може да вршат само здравствени работници и здравствени соработници, кои ги исполнуваат условите утврдени со овој закон.

Членот 9 од овој закон утврдува дека здравствената дејност е од посебен општествен интерес.

Во Главата XII со наслов: „Здравствени работници и здравствени соработници“ е содржан членот 144, во кој е предвидено дека здравствена заштита можат да укажуваат здравствени работници со соодветно стручно образование, завршен приправнички стаж на здравствените работници со средно, више и високо стручно образование во траење од три години и лиценца за работа, а за определени работи и работни задачи соодветна специјализација или субспецијализација.

Во членот 155 став 1 од Законот за здравствената заштита е предвидено дека заради заштита и унапредување на стручноста и етичките должности и права, за подобрување на квалитетот на здравствената заштита, заштитата на интересите на својата професија, следење на односот на здравствените работници кон општеството и граѓаните, докторите на медицина, докторите на стоматологија и дипломираните фармацевти се здружуваат во лекарска, стоматолошка односно фармацевтска комора. Според ставот 2 од истиот член од Законот, лекарската, стоматолошката односно фармацевтската комора има својство на правно лице. Во став 3 од овој член на Законот, е предвидено дека лекарската, стоматолошката односно фармацевтската комора може да одземе лиценца за работа на доктори на медицина, доктори на стоматологија и дипломирани фармацевти, ако утврди дека ја прекршиле лекарската етика или сториле потешка повреда на стандардите и квалитетот на здравствените услуги.

Според член 155 став 4 од Законот за здравствената заштита против одлуката на лекарската, стоматолошката односно фармацевтската комора може да се изјави желба до Министерството за здравство.

Во ставот 5 на овој член од Законот, е предвидено дека, коморите од ставот 1 на овој член донесуваат статут, утврдуваат кодекс на професионални етички должности и права, формираат суд на честа и други помошни тела и донесуваат други акти за начинот на работењето на нивните органи и за начинот и постапката за издавање односно одземање на лиценца за работа.

Според член 156 од Законот за здравствената заштита, заради следење на достигнувањата и унапредувањата во одделни

гранки на медицината, здравствените работници од одделни специјалности можат да се здружуваат во стручни здруженија, во составот на Македонското лекарско друштво.

Од анализата на цитираните уставни норми, како и на наведената законска регулатива Судот оцени дека во конкретниов случај основани се тврдењата во иницијативата дека оспорените членови од Законот за јавни службеници се во спротивност со Уставот на Република Македонија, а особено со темелната вредност на уставниот поредок на Република Македонија предвидена во член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот - владеењето на правото и правната сигурност на граѓаните на Република Македонија.

Имено, од анализата на Законот за јавни службеници јасно произлегува дека јавните службеници се лица кои вршат работи и работни задачи од јавен интерес во согласност со Уставот, закон и ратификувани договори, професионално, политички неутрално и непристрасно.

Тргувајќи од наведената „дефиниција“ за поимот јавен службеник, се поставува прашањето дали здравствените работници можат да имаат статус на јавен службеник. Ова, пред се, ако се има во вид фактот, кој децидно е утврден во Законот за здравствена заштита, дека здравствените работници и здравствените соработници вршат здравствена дејност, а која според одредбите од Законот за здравствена заштита е од посебен општествен интерес.

Оттука, Судот оцени дека здравствените работници како вршители на здравствената дејност како дејност од посебен општествен интерес, не може да имаат статус на јавен службеник, од причина што здравствените работници не вршат јавни овластувања во име на државата, туку истите имаат една и единствена цел заштита на здравјето на граѓаните на Република Македонија и вршење на здравствени услуги според правила и стандарди на професијата. Имено, според Судот основна улога на здравствената дејност е давање на здравствена заштита на граѓаните на Република Македонија, а не истата да настапува во име на државата. Оттука и произлегува заклучокот дека здравството суштински не припаѓа по својата природа во рамките на јавните овластувања имплицирани во Законот, односно дека постои суштинско разграничување на јавно-службеничките овластувања, бидејќи здравствените работници не вршат таква функција во потесна смисла на зборот. Од овие причини поистоветувањето на здравствените работници со јавни службеници и

последниците што од тоа произлегуваат за нивниот статус во смисла на законот, е навистина на штета како на граѓаните на Република Македонија, на кои им е неопходно пружањето на здравствена заштита, така и на здравствените работници чија основна задача и цел е давање на здравствени услуги.

Условите кои треба здравствениот работник да ги исполнува за да укажува здравствена заштита се утврдени во Законот за здравствена заштита, според кој истиот треба да има соодветно стручно образование, завршен приправнички стаж на здравствените работници со средно, више и високо стручно образование во траење од три години и лиценца за работа, како и соодветна специјализација или субспецијализација.

Од наведеното јасно произлегува која е основната задача и улога на здравствените работници во едно општество, поради што Судот оцени дека природата и карактерот на работата, не допушта здравствените работници да имаат статус на јавни службеници како што го дефинира законот, кои би вршеле работи од јавен интерес, покрај другото, „политички неутрално и непристрасно“, како што предвидува членот 2 од Законот за јавните службеници, што според мислењето на Судот е беспредметно во контекст на давање на здравствена заштита.

Здравствените работници, за вршење на својата дејност, неопходно е да поседуваат лиценца, која може да им биде одземена од соодветната комора доколку се утврди дека истите ја прекршиле лекарската етика или сториле потешка повреда на стандардите и квалитетот на здравствените услуги.

Постапката на одземање на лиценца, како и правото на жалба до Министерството за здравство, е регулирана во Законот за здравствената заштита, што значи дека оценката за работењето на лекарите е сведена на „еснафот“, односно на лицата, односно институциите кои се компетентни за оцена на нивното работење.

Од друга страна, пак, Законот за здравствена заштита, меѓу другото, предвидува дека коморите од ставот 1 на членот 155 од Законот, утврдуваат кодекс на професионални етички должности и права, кој ги обврзува лекарите да постапуват и работат во согласност со истиот.

Оттука, предвидениот Етички кодекс во член 24 став 3 од Законот за јавни службеници, кој го донесува Министерството за информатичко општество, според Судот, е аргумент плус дека здравството како дејност, а со тоа и здравствените работници не може да биде дел од Законот за јавните службеници. Имено, обврска е на лекарите да постапуваат и работат во смисла на веќе утврдениот Кодекс на професионални етички должности и права, а во спротивно се предвидени определени санкции во смисла на одземање на лиценца итн.

Од наведените причини Судот оцени дека членот 3, точки 1 и 2 во делот: „здравство“ од Законот, основано може да се доведе под сомнение по однос на темелната вредност на уставниот поредок на Република Македонија - владеењето на правото и правната сигурност на граѓаните на Република Македонија како дел од ова начело, односно дел кој е инкорпориран во оваа темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија. Имено, владеењето на правото подразбира доследна примена на законските прописи, кои треба да се општи, точно одредени и недвосмислено формулирани правила.

7. По однос на прашањето за член 24 став 3 од Законот за јавни службеници, Судот оцени дека не е спротивно на Уставот министерот да донесува Етички кодекс за јавните службеници, од причина што тргнувајќи од обврската јавниот службеник да ги врши работите и работните задачи совесно, стручно, ефикасно, уредно и навремено, како и да не се раководи од свои лични финансиски интереси, да не ги злоупотребува овластувањата и статусот, како и да го штити личниот углед и угледот на институцијата, се јавува за неопходно донесување на Етичкиот кодекс по кој норми и критериуми, јавните службеници ќе се однесуваат кое однесување ќе биде на ниво на институцијата што ја претставуваат. Од овие причини, оспорениот член 24 став 3 од Законот, не може да се доведе под сомнение по однос на Уставот на Република Македонија.

8. Според член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Уставниот суд на Република Македонија со Одлука У.бр.83/2010 од 8 јуни 2011 година го укина член 23, во делот: „и општ акт на органот на управување“ од Законот за јавните службеници

(„Службен весник на Република Македонија“ бр.52/2010 и 36/2011). Според Судот, определувањето во оспорената законска одредба, условите и критериумите за правото на плата и надоместоци на плата на јавниот службеник да се утврдуваат и со општ акт на органот на управување, излегува надвор од уставните определби тие права да се уредуваат со закон и колективен договор, поради што Судот оцени дека тој дел од законската одредба не е во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, член 32 став 5 и член 51 од Уставот.

Како во конкретниот случај оспорениот дел на член 23 од Законот за јавни службеници не е повеќе во правниот поредок, Судот одлучи во тој дел иницијативата да ја отфрли согласно цитираната деловничка одредба.

9. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1, 2 и 3 од ова решение.

10. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова и Владимир Стојаноски. Решението по однос на точката 1 е донесено со мнозинство гласови. (У.бр.77/2011)

130.

У.бр.77/2011

- Статус на јавни службеници на вработените во здравствениот сектор

- Status of public servants of the employees in the health sector

- Здравствените работници како вршители на здравствената дејност од посебен општествен интерес, не може да имаат статус на јавни службеници со оглед на тоа што тие не вршат јавни овластувања во име на државата, поради што законското решение во член 3 точки 1 и 2, во делот: „здравство“ од Законот за јавни службеници, не е во согласност со темелната вредност на уставниот поредок на Република

Македонија - владеењето на правото и правната сигурност на граѓаните на Република Македонија.

- Health workers as holders of the health activity of special social interest may not have the status of public servants, given that they do not carry out public mandates in the name of the state, owing to which the legal solution referred to in Article 3 items 1 and 2, in the part: "health" of the Law on Public Servants, is not in accordance with the fundamental value of the constitutional order of the Republic of Macedonia - the rule of law and legal certainty of the citizens of the Republic of Macedonia.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 септември 2011 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ ПОНИШТУВА член 3 точки 1 и 2, во деловите: „здравство“ од Законот за јавните службеници („Службен весник на Република Македонија“ бр.52/2010 и 36/2011).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод иницијативата на Самостојниот синдикат на Клинички центар и други здравствени организации на Република Македонија - Скопје, со Решение У.бр.77/2011 од 6 јули 2011 година, поведе постапка за оценување на уставноста на членот од Законот означен во точката 1 од оваа одлука, затоа што основано се постави прашањето за неговата согласност со Уставот.

4. Судот на седницата утврди дека според член 3 од Законот за јавни службеници одделни изрази употребени во овој закон го имаат следното значење:

1) Јавни службеници се вработените кои вршат работи од јавен интерес во дејностите образование, здравство, култура, наука,

труд и социјални работи, социјална заштита и заштита на детето, установите, фондовите, агенциите, јавните претпријатија основани од Република Македонија, општините, општините во градот Скопје, односно градот Скопје, а не се опфатени со Законот за државните службеници;

2) Јавна служба се институциите на дејностите образование, здравство, култура, наука, труд и социјални работи, социјална и детска заштита, установите, фондовите, агенциите, јавните претпријатија основани од Република Македонија, општините, општините во градот Скопје, односно градот Скопје, а не се опфатени со Законот за државните службеници;

3) Институции, во смисла на овој закон, се сите државни органи и тела кои вршат работи од јавен интерес или доверени јавни овластувања, установи, фондови, агенции како и јавни претпријатија, основани од Република Македонија, општините, односно градот Скопје, а не се опфатени со Законот за државните службеници;

4) Раководно лице на институцијата е именувано или избрано лице кое раководи со институцијата;

5) Работно искуство во струката е времетраењето на работниот стаж или искуство стекнато во соодветната струка по завршување на соодветно образование на јавниот службеник.

5. Според член 8 став 1 алинеја 3 и 4 од Уставот, темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија се владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска.

Според член 32 став 5 од Уставот, остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Според член 39 од Уставот на секој граѓанин му се гарантира правото на здравствена заштита и граѓанинот има право и должност да го чува и унапредува сопственото здравје и здравјето на другите.

Во член 51 од Уставот е предвидено дека во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Законот за јавните службеници ги уредува опфатот на јавната служба, заедничките начела и основите на вработувањето, правата и должностите, одговорноста, оценувањето, престанокот на

вработувањето, заштитата и одлучувањето за правата и обврските и регистарот на јавните службеници (член 1).

Во член 2 од истиот закон, е предвидено дека јавните службеници се лицата кои вршат работи и работни задачи од јавен интерес во согласност со Уставот, закон и ратификувани договори, професионално, политички неутрално и непристрасно.

Оспорениот член 3 од Законот за јавните службеници, го дефинира значењето на одделните изрази кои се употребени во овој закон, па така, во точката 1 од членот 3 на Законот се објаснува дека јавни службеници се вработените кои вршат работи од јавен интерес во, меѓу другото, и здравствената дејност, односно здравството.

Во точката 2 од членот 3 на истиот закон, исто така, се појаснува дека јавна служба е и институција на здравствената дејност.

Статусот на јавниот службеник, понатаму произлегува и од одредбите кои се однесуваат на постапката за вработување која ја спроведува Агенцијата за јавни службеници (член 17), како и од обврската на јавниот службеник да ја врши работата непристрасно (член 24) и неговата обврска за стручно оспособување и усовршување која се обезбедува во центрите за обука на Министерството и други специјализирани институции (член 28).

Наспроти тоа, Законот за здравствена заштита ги уредува правата од здравствената заштита на граѓаните, односите и правата од здравственото осигурување, постапката на користењето на здравствената заштита и системот на организацијата на здравствената заштита (член 1).

Според член 8 од истиот закон, здравствена дејност може да вршат само здравствени работници и здравствени соработници, кои ги исполнуваат условите утврдени со овој закон.

Членот 9 од овој закон утврдува дека здравствената дејност е од посебен општествен интерес.

Во Главата XII со наслов: „Здравствени работници и здравствени соработници“ е содржан членот 144, во кој е предвидено дека здравствена заштита можат да укажуваат здравствени работници со соодветно стручно образование, завршен приправнички стаж на здравствените работници со средно, више и високо стручно

образование во траење од три години и лиценца за работа, а за определени работи и работни задачи соодветна специјализација или субспецијализација.

Во членот 155 став 1 од Законот за здравствената заштита е предвидено дека заради заштита и унапредување на стручноста и етичките должности и права, за подобрување на квалитетот на здравствената заштита, заштитата на интересите на својата професија, следење на односот на здравствените работници кон општеството и граѓаните, докторите на медицина, докторите на стоматологија и дипломираните фармацевти се здружуваат во лекарска, стоматолошка односно фармацевтска комора. Според ставот 2 од истиот член од Законот, лекарската, стоматолошката односно фармацевтската комора има својство на правно лице. Во став 3 од овој член на Законот, е предвидено дека лекарската, стоматолошката односно фармацевтската комора може да одземе лиценца за работа на доктори на медицина, доктори на стоматологија и дипломирани фармацевти, ако утврди дека ја прекршиле лекарската етика или сториле потешка повреда на стандардите и квалитетот на здравствените услуги.

Според член 155 став 4 од Законот за здравствената заштита против одлуката на лекарската, стоматолошката односно фармацевтската комора може да се изјави жалба до Министерството за здравство.

Во ставот 5 на овој член од Законот, е предвидено дека, коморите од ставот 1 на овој член донесуваат статут, утврдуваат кодекс на професионални етички должности и права, формираат суд на честа и други помошни тела и донесуваат други акти за начинот на работењето на нивните органи и за начинот и постапката за издавање односно одземање на лиценца за работа.

Според член 156 од Законот за здравствената заштита, заради следење на достигнувањата и унапредувањата во одделни гранки на медицината, здравствените работници од одделни специјалности можат да се здружуваат во стручни здруженија, во составот на Македонското лекарско друштво.

Од анализата на цитираните уставни норми, како и на наведената законска регулатива Судот оцени дека во конкретниот случај основани се тврдењата во иницијативата дека оспорените членови од Законот за јавни службеници се во спротивност со Уставот

на Република Македонија, а особено со темелната вредност на уставниот поредок на Република Македонија предвидена во член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот - владеењето на правото и правната сигурност на граѓаните на Република Македонија.

Имено, од анализата на Законот за јавни службеници јасно произлегува дека јавните службеници се лица кои вршат работи и работни задачи од јавен интерес во согласност со Уставот, закон и ратификувани договори, професионално, политички неутрално и непристрасно.

Тргувајќи од наведената „дефиниција“ за поимот јавен службеник, се поставува прашањето дали здравствените работници можат да имаат статус на јавен службеник. Ова, пред се, ако се има во вид фактот, кој децидно е утврден во Законот за здравствена заштита, дека здравствените работници и здравствените соработници вршат здравствена дејност, а која според одредбите од Законот за здравствена заштита е од посебен општествен интерес.

Оттука, Судот оцени дека здравствените работници како вршители на здравствената дејност како дејност од посебен општествен интерес, не може да имаат статус на јавен службеник, од причина што здравствените работници не вршат јавни овластувања во име на државата, туку истите имаат една и единствена цел заштита на здравјето на граѓаните на Република Македонија и вршење на здравствени услуги според правила и стандарди на професијата. Имено, според Судот основна улога на здравствената дејност е давање на здравствена заштита на граѓаните на Република Македонија, а не истата да настапува во име на државата. Оттука и произлегува заклучокот дека здравството суштински не припаѓа по својата природа во рамките на јавните овластувања имплицирани во Законот, односно дека постои суштинско разграничување на јавно-службеничките овластувања, бидејќи здравствените работници не вршат таква функција во потесна смисла на зборот. Од овие причини поистоветувањето на здравствените работници со јавни службеници и последиците што од тоа произлегуваат за нивниот статус во смисла на законот, е навистина на штета како на граѓаните на Република Македонија, на кои им е неопходно пружањето на здравствена заштита, така и на здравствените работници чија основна задача и цел е давање на здравствени услуги.

Условите кои треба здравствениот работник да ги исполнува за да укажува здравствена заштита се утврдени во Законот за здравствена заштита, според кој истиот треба да има соодветно стручно образование, завршен приправнички стаж на здравствените работници со средно, више и високо стручно образование во траење од три години и лиценца за работа, како и соодветна специјализација или субспецијализација.

Од наведеното јасно произлегува која е основната задача и улога на здравствените работници во едно општество, поради што Судот оцени дека природата и карактерот на работата, не допушта здравствените работници да имаат статус на јавни службеници како што го дефинира законот, кои би вршеле работи од јавен интерес, покрај другото, „политички неутрално и непристрасно“, како што предвидува членот 2 од Законот за јавните службеници, што според мислењето на Судот е беспредметно во контекст на давање на здравствена заштита.

Здравствените работници, за вршење на својата дејност, неопходно е да поседуваат лиценца, која може да им биде одземена од соодветната комора доколку се утврди дека истите ја прекршиле лекарската етика или сториле потешка повреда на стандардите и квалитетот на здравствените услуги.

Постапката на одземање на лиценца, како и правото на жалба до Министерството за здравство, е регулирана во Законот за здравствената заштита, што значи дека оценката за работењето на лекарите е сведена на „еснафот“, односно на лицата, односно институциите кои се компетентни за оцена на нивното работење.

Од друга страна, пак, Законот за здравствена заштита, меѓу другото, предвидува дека коморите од ставот 1 на членот 155 од Законот, утврдуваат кодекс на професионални етички должности и права, кој ги обврзува лекарите да постапуват и работат во согласност со истиот.

Оттука, предвидениот Етички кодекс во член 24 став 3 од Законот за јавни службеници, кој го донесува Министерството за информатичко општество, според Судот, е аргумент плус дека здравството како дејност, а со тоа и здравствените работници не може да биде дел од Законот за јавните службеници. Имено, обврска е на лекарите да постапуваат и работат во смисла на веќе утврдениот Кодекс на професионални етички должности и права, а во спротивно

се предвидени определени санкции во смисла на одземање на лиценца итн.

Од наведените причини Судот оцени дека членот 3, точки 1 и 2 во делот: „здравство“ од Законот, не е во согласност со темелната вредност на уставниот поредок на Република Македонија - владеењето на правото и правната сигурност на граѓаните на Република Македонија како дел од ова начело, односно дел кој е инкорпориран во оваа темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија. Имено, владеењето на правото подразбира доследна примена на законските прописи, кои треба да се општи, точно одредени и недвосмислено формулирани правила.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.77/2011)

131.

У.бр.165/2011

- Раководење со Управниот одбор на Фондот за здравствено осигурување

- Management with the Board of Directors of the Health Insurance Fund

- Целта на законодавецот со оспорената одредба не била да ги игнорира другите претставници на управниот одбор, туку управувањето односно раководењето да го довери на претставници на Министерството за финансии и Министерството за здравство со цел ефикасно, ефективно и економично користење на средствата на фондот.

- The aim of the legislator with the contested provision was not to ignore the other representatives of the Board of Directors, but to entrust the management that is running to

representatives of the Ministry of Finance and Ministry of Health, with a view to using the means of the fund efficiently, effectively and economically.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 29 ноември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 55 став 3 од Законот за здравственото осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.25/2000, 34/2000, 96/2000, 50/2001, 11/2002, 84/2005, 37/2006, 18/2007, 36/2007, 82/2008, 98/2008, 6/2009, 67/2009, 50/2010, 156/2010 и 53/2011).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на член 55 став 3 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспорениот член не бил во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, член 9, член 23, член 34, член 39, член 51 и член 58 од Уставот. Ова од причина што со него противуставно се игнорирале и омаловажувале останатите претставници на Управниот одбор и на нив не им е дадена уставна и законска можност да бидат претседател и заменик на претседател на управниот одбор и ако тој се состои од седум члена кои ги именува Владата за време на четири години и сите членови се со високо образование и работно искуство од финансиското работење или од систематизација и организацијата на здравствената заштита и здравственото осигурување .

3. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 55 став 3 од Законот, “Управниот одбор има претседател и заменик на претседател од именуваните претставници од Министерството за здравство и Министерството за финансии кои наименично се менуваат во текот на мандатот”.

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, владеењето на правото е една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 9 од Уставот граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верско уверување, имотната и опште-ствената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 23 од Уставот секој граѓанин има право да учествува во вршењето на јавни функции.

Според член 34 од Уставот, граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и со колективен договор.

Во членот 39 став 1 од Уставот е утврдено дека на секој граѓанин му се гарантира правото на здравствена заштита.

Согласно членот 58 став 1 од Уставот, сопственоста и трудот се основа за управување и учество во одлучувањето.

Согласно наведените уставни одредби, здравственото осигурување, како дел од социјалното осигурување, кое во Уставот е утврдено како едно од основните права на човекот и граѓанинот, е уредено со Законот за здравственото осигурување.

Според членот 2 став 1 од овој закон, здравственото осигурување се установува како задолжително и доброволно.

Според членот 3 став 1 од Законот, задолжителното здравствено осигурување го спроведува Фондот за здравствено осигурување на Македонија.

Со членот 53 од Законот е утврден статусот на Фондот за здравствено осигурување. Согласно овој член Фондот врши дејност од јавен интерес и врши јавни овластувања утврдени со овој закон, Фондот има својство на правно лице, Фондот е самостоен во својата работа, седиштето на фондот е во Скопје, Фондот има статут и единствена жиро-сметка.

Тргувајќи од овластувањето што произлегува токму од членот 58 од Уставот, прашањето во врска со управувањето и одлучувањето во здравственото осигурување, законодавецот на општ начин го уредил со Законот за здравственото осигурување, кои одредби понатаму се разработуваат со Статутот на Фондот кој го донесува Управниот одбор на Фондот.

Според членот 55 став 1 од Законот, со Фондот управува Управен одбор. Според ставот 2 на овој член од Законот, Управниот одбор се состои од седум члена кои ги именува и разрешува Владата на Република Македонија за време од четири години и тоа:

- еден претставник предложен од Министерството за здравство,
- еден претставник предложен од Министерството за финансии,
- еден претставник предложен од Сојузот на синдикатите на Македонија по принцип на годишно ротирање на овластените претставници на Сојузот.
- еден претставник предложен од коморите на стопанствениците во Републиката по принцип на годишно ротирање на овластените претставници од коморите,
- еден претставник предложен од Лекарската комора на Македонија и Стоматолошката комора на Македонија и Фармацевтската комора на Македонија по принцип на годишно ротирање на овластените претставници од коморите,
- еден претставник предложен од Здружението на пензионерите и
- еден претставник на осигурениците предложен од Здружението на потрошувачите.

Управниот одбор има претседател и заменик на претседателот од именуваните претставници од Министерството за здравство и Министерството за финансии кои наизменично по една година се менуваат во текот на мандатот (оспорен став).

За членови на Управниот одбор се предлагаат лица кои имаат високо образование и работно искуство од финансиското работење или од системот и организацијата на здравствената заштита и здравственото осигурување, при што да се води сметка за соодветната и правичната застапеност на граѓаните на сите заедници.

Делокругот на работата на Управниот одбор е утврден во членот 56 од Законот, според кој Управниот одбор на Фондот, ги врши следниве работи:

- 1) учествува во утврдување на развојот на задолжителното здравствено осигурување;
- 2) донесува статут на Фондот;
- 3) ги донесува општите акти предвидени со овој закон кои се објавуваат во „Службен весник на Република Македонија“;
- 4) донесува програма и план за работа;
- 5) донесува акти за организација и систематизација на Фондот;
- 6) утврдува Буџет и завршна сметка на Фондот;
- 7) донесува програма за инвестициони вложувања во здравството врз основа на утврдени здравствени приоритети;
- 8) усвојува годишен извештај за работењето на Фондот;
- 9) се грижи за остварување на задолжителното здравствено осигурување;
- 10) го следи остварувањето на меѓународните договори и меѓудржавните спогодби од областа на здравственото осигурување;
- 11) разгледува прашања, извештаи, информации и други материјали во врска со состојбата и проблемите од задолжителното здравствено осигурување и други работи од надлежност на Фондот;
- 12) распишува конкурс за именување на директор на Фондот;
- 13) основа комисији и други работни тела и
- 14) одлучува и за други работи утврдени со закон и статут на Фондот.

Според став 2 на овој член од Законот, Управниот одбор ги донесува одлуките со мнозинство на гласови од вкупниот број на гласови, а според став 3 на овој член пред донесувањето на општите акти предвидени со овој закон, Управниот одбор може да побара мислење и од коморите од областа на здравството.

На актот од став 1 точка 5 на овој член министерот за здравство дава согласност.

Тргувајќи од наведените уставни одредби, анализата на наведените одредби од Законот за здравствено осигурување како и оспорениот член наспрема наводите во иницијативата сметаме дека истите се неосновани.

Имено од анализата на наведената законска регулатива произлегува дека со Законот за здравствено осигурување се основа Фонд за здравственото осигурување кој е надлежен да го спроведува задолжителното здравствено осигурување на граѓаните.

Фондот врши дејност од јавен интерес и врши јавни овластувања утврдени со овој закон.

Фондот се финансира во најголем дел од средствата на граѓаните прибрани по основ на придонеси или од Буџетот на Републиката, поради што подлежи на јавна одговорност за управување со средствата. Во функција на заштита на јавниот интерес на граѓаните законодавецот го утврдил бројот и составот на членовите на Управниот одбор кои ги избира и разрешува Владата.

Понатаму, од анализата на целината на членот 55 од Законот, а не само на оспорениот став 3 кој го оспорува подносителот, недвосмислено произлегува дека составот на членовите на Управниот одбор е конципиран на начин што во него влегуваат претставници предложени од Сојузот на синдикатите, од коморите на стопанственици во Републиката, претставници на Лекарската, Стоматолошката и Фармацевтската комора по принцип на годишно ротирање, претставник на Здружението на пензионери, претставник на потрошувачите како и претставници предложени од Министерството за здравство и Министерството за финансии.

Поаѓајќи од делокругот на работата на Управниот одбор утврден во член 56 од Законот како и фактот што одлуките на Управниот одбор се донесуваат со мнозинство гласови од вкупниот број на избраните претставници, Судот оцени дека уредувањето на прашањето дека со Управниот одбор раководи претседател и заменик претседател од именуваните претставници на Министерството за здравство и Министерството за финансии кои се менуваат наизменично по една година во текот на траењето на мандатот не ја прави оспорената одредба несогласна со Уставот.

Имено, според Судот, целта на законодавецот не била како што наведува подносителот да ги игнорира и омаловажи другите претставници на Управниот одбор, туку управувањето односно раководењето да го вршат претставници предложени од Министерството за здравство и Министерството за финансии, а со цел ефикасно, ефективно и економично користење на средствата на

Фондот за спроведување и остварување на потребите од задолжителното здравствено осигурување.

Со оглед на наведеното, Судот оцени дека оспорениот член од Законот не е во несогласност со одредбите од Уставот на кои се повикува подносителот на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Вера Маркова, Лилјана Ингилизова-Ристова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.165 /2011)

132.

У.бр.10/2011

- Надомест на трошоци за здравствена заштита за воените инвалиди и корисниците на семејна инвалиднина кои тоа право го оствариле како членови на семејство на паднат борец

- Compensation of costs for health care for war disabled persons and users of a family disability remuneration who have exercised that right as members of the family of a soldier killed in action

- Министерството за труд и социјална политика не прави селекција на здравствените организации и установи кои имаат склучено договор со Фондот за здравствено осигурување, како што е тоа наведено во наводите на иницијативата, туку е напротив општа одредба од каде што произлегува дека Министерството за труд и социјална политика ги надоместува трошоците за учество при користењето на здравствената заштита на здравствената организација која извршила здравствени услуги. Оттаму Судот

констатира дека не станува збор за одредба која го ограничува правото на граѓаните на здравствена заштита, туку за општа одредба која утврдува еден општ принцип за надоместување на трошоците за учество при користење на здравствена заштита.

- The Ministry of Labour and Social Policy makes no selection of the health organisations and institutions which have concluded a contract with the Health Insurance Fund, as it is noted in the statements in the initiative, but on the contrary, it is a general provision from which it arises that the Ministry of Labour and Social Policy compensates the costs for participation when using health care to the health organisation which performed the health services. Hence, the Court has found that this is not a provision restricting the right of the citizens to health care, but a general provision defining one general principle for compensation of the costs for participation when using health care.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 29 ноември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 55 став 2 во делот „за учество“ од Законот за правата на воените инвалиди, на членовите на нивните семејства и на членовите на семејствата на паднатите борци („Службен весник на Република Македонија“ број.13/1996).

2. Сојузот на воените инвалиди на Македонија на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, член 55 став 2 од Законот за правата на воените инвалиди, на членовите на нивните

семејства и на членовите на паднатите борци, бил во спротивност со членовите 8, 36 и 52 од Уставот на Република Македонија.

Имено, во оспорениот закон, во ниеден член не се споменува кои здравствени организации требале да им пружат здравствена заштита на наведените лица од споменатиот закон, на кои Министерството за труд и социјална политика ќе ги платело трошоците за пружената соодветна здравствена заштита, што значи дека наведените лица можеле да побарат здравствена услуга од било која здравствена организација (јавна или приватна), а трошоците ќе ги покриело Министерството за труд и социјална политика. Меѓутоа во пракса ова не било така, Министерството за труд и социјална политика ги покривало трошоците само во здравствените организации со кои Фондот за здравствено осигурување имало склучен договор, што било незаконито работење и постапување.

Поради тоа со иницијативата се бара да се поведе постапка за оценување на уставноста на член 55 став 2 од Законот во делот „за учество“.

3. Судот на седницата утврди дека во членот 55 став 1 од Законот е предвидено дека воените инвалиди и корисниците на семејна инвалиднина кои тоа право го оствариле како членови на семејство на паднат борец, не учествуваат во трошоците при користење на здравствена заштита, освен за користење на лекови, незадолжителна имунизација и лекување со примена на природен фактор.

Според ставот 2 од овој член од Законот, Министерството за труд и социјална политика ги надоместува трошоците за учеството при користењето на здравствената заштита на здравствената организација која извршила здравствени услуги.

4. Според членот 110 алинеи 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според членот 36 став 1 од Уставот, Републиката им гарантира посебни социјални права на борците од Антифашистичката војна и од сите националноослободителни војни на Македонија, на воените инвалиди, на прогонуваните и затвораните за идеите на самобитноста на македонскиот народ и кои немаат можности за

материјална и социјална егзистенција. Во ставот 2 од овој член се наведува дека посебните права се уредуваат со закон.

Според членот 52 став 1 од Уставот, законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила. Според став 2 од овој член законите и другите прописи се објавуваат во „Службен весник на Република Македонија“ најдоцна во рок од седум дена од денот на нивното донесување. Според став 3 од овој член, законите влегуваат во сила најрано осмиот ден од денот на објавувањето, а по исклучок, што го утврдува Собранието, со денот на објавувањето. Според став 4 од овој член, законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

Во членот 55 став 1 од Законот за правата на воените инвалиди, на членовите на нивните семејства и на членовите на семејствата на паднатите борци, е наведено дека воените инвалиди и корисниците на семејна инвалиднина кои тоа право го оствариле како членови на семејство на паднат борец, не учествуваат во трошоците при користење на здравствена заштита, освен за користење на лекови, незадолжителна имунизација и лекување со примена на природен фактор.

Согласно став 2 од овој член од Законот, Министерството за труд и социјална политика ги надоместува трошоците за учество при користењето на здравствената заштита на здравствената организација која извршила здравствени услуги.

Од формулацијата на оспорената одредба од член 55 став 2, произлегува дека Министерството за труд и социјална политика не прави селекција на здравствените организации и установи кои имаат склучено договор со Фондот за здравствено осигурување, како што е тоа наведено во наводите на иницијативата, туку е напротив општа одредба од каде што произлегува дека Министерството за труд и социјална политика ги надоместува трошоците за учество при користењето на здравствената заштита на здравствената организација која извршила здравствени услуги. Оттаму Судот констатира дека не станува збор за одредба која го ограничува правото на граѓаните на здравствена заштита, туку за општа одредба која утврдува еден општ принцип за надоместување на трошоците за учество при користење на здравствена заштита.

Од ваквата линија на анализа на оваа оспорена одредба би произлегло дека во Законот за правата на воените инвалиди, на членовите на нивните семејства и на членовите на семејствата на паднатите борци, законодавецот го почитува потполно уставното право на граѓаните за здравствена заштита која е гарантирана со овој Закон. Интенцијата на законодавецот со оваа одредба не била да го ограничи правото на здравствена заштита, ниту пак предвидел селекција на поединечни здравствени организации.

Истотака не е спорно дека прашањето за правата на оваа категорија на граѓани е уредено со овој Закон, со што е испочитувано уставното право на воените инвалиди да им се гарантираат посебни социјални права, како што се: лична инвалиднина (член 26), семејна и зголемена семејна иваљиднина (членовите 27-34), инвалидски додаток (членовите 35-41), додаток за неџа и помош од страна на друго лице (членовите 42-46) банско и климатско лекување (член 47), право на патничко моторно возило (член 48), додаток на деца (членовите 49-51) и професионална рехабилитација, здравствена заштита, помош во случај на смрт и бесплатен и повластен превоз (членовите 52-57).

Имајќи го предвид наведеното Судот оцени дека оспорената законска одредба е во согласност со членовите 36 и 52 од Уставот на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе, со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер–Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.10/2011)

133.

У.бр.133/2011

- **Определување на руралните места за потребите на здравственото осигурување**

- *Determination of rural places for the needs of health insurance*

- Руралните места според Законот за здравственото осигурување се утврдуваат според бројот на жителите и оддалеченоста од најблиската здравствена установа, како критериуми според кои законодавецот оценил дека најнепосредно може да се утврди каде е неопходно да се примени стимулативно плаќање на здравствените установи за да се овозможи соодветна здравствена заштита на осигурениците, поради што е оправдано оспореното решение со кое Фондот е овластен да ги утврди руралните места со подзаконски акт, со што не се дерогира надлежноста на Владата.

- *Rural places under the Law on Health Insurance are determined according to the number of inhabitants and the distance from the closest health institution, as criteria based on which the legislator has assessed that it may be established most directly where it is necessary to implement stimulated payment to the health institutions in order to enable corresponding health care to the insurees, owing to which the contested resolution with which the Fund is authorised to determine the rural areas with a sub-legal act is justified and the competence of the Government is not derogated therewith.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 29 ноември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Правилникот за изменување и дополнување на Правилникот за начинот за плаќање на здравствените услуги во примарната здравствена заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр.62/2011).

2. Александар Ничовски од Охрид, преку полномошник адвокат Драган Коровешовски од Охрид, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Правилникот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, Фондот за здравствено осигурување не бил надлежен да ги определува руралните односно неразвиените подрачја, поради што член 3 од оспорениот правилник не кореспондирал со стварната надлежност на Фондот, односно бил во спротивност со надлежностите на Владата која, согласно Законот за Владата, била надлежна да ги определува руралните и неразвиените подрачја. Наведената материја ја уредувала Владата со свои одлуки и Фондот не можел да ја дерогира ваквата надлежност, односно со одлука на Управниот одбор да отповикува одлука на Владата, која единствено била надлежна за тоа.

Поради наведеното, оспорениот правилник не бил во согласност со член 8 став 1 алинеите 1, 3 и 8 , член 51 и член 57 од Уставот и Законот за здравственото осигурување, поради што се предлага Уставниот суд да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорениот правилник и да го поништи.

3. Судот на седницата утврди дека Правилникот за изменување и дополнување на Правилникот за начинот за плаќање на здравствените услуги во примарната здравствена заштита има три члена.

Според член 1 од Правилникот, со кој е изменет членот 8 од Правилникот за начинот за плаќање на здравствените услуги во примарната здравствена заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр.48/2001, 31/2003, 137/2006, 25/2007, 151/2007 и 44/2010). Фондот определил дека во руралните подрачја определени од страна на Фондот, со само еден лекар во примарната здравствена

заштита, ако износот на капитација е помал од 17000 поени, Фондот го зголемува износот на капитација по основ на рурални подрачја најмногу до 1700 поени (став 1). Во истиот член, Фондот определува дека руралното подрачје опфаќа повеќе населени места кои гравитираат кон населеното место во кое веќе има здравствена установа што пружа здравствена заштита на осигурените лица (став 3). Населено место со тешко пристапен терен, што е оддалечено повеќе од 30 километри од населено место во кое се обезбедува специјалчистичко-консултативна здравствена заштита со итна медицинска помош, може да биде прогласено за рурално подрачје (став 4). Условите за определување на рурално подрачје (оддалеченоста до најблиското населено место во кое се наоѓа најблиската здравствена установа од примарната здравствена заштита, оддалеченоста од населеното место во кое се обезбедува специјалистичко-консултативна здравствена заштита со итна медицинска помош и тешко пристапен терен, најмалиот број на жители во населеното место) од кои зависи плаќањето на капитација по основ на руралност, се утврдени во ставовите 5, 6, 7 и 8 на овој член. Според став 9 од овој член, за да се овозможи континуирана здравствена заштита на населението, во руралното подрачје што има повеќе населени места кои гравитираат едно кон друго, доколку се затвори здравствената установа, а се отвори нова здравствена установа во некое од населените места кои се дел од руралното подрачје, во тој случај тоа населено место ја презема руралноста. Според став 10 на овој член, доколку во руралните подрачја/населени места определени од Фондот се јават повеќе лекари, капитацијата се плаќа според бројот на осигурените лица што го избрале.

Со член 2 од Правилникот, Правилникот е дополнет со нов член 8-а, со кој се определуваат критериумите за исплата на капитацијата за осигурените лица од руралните подрачја.

Членот 3 е насловен како преодна и завршна одредба, со која се утврдуваат рокови за плаќање на зголемената капитација по основ на руралност на здравствените установи што работат во места кои се утврдени како рурални места според Одлуката за утврдување на оддалечени рурални места која Фондот ја имал донесено пред донесувањето на овој правилник и според одлуката за утврдување на рурални места што Фондот треба да ја донесе според критериумите утврдени во овој правилник (ставови 1 и 2). Се определува дека со донесувањето на одлуката на Управниот одбор за утврдување на руралните подрачја според одредбите на овој правилник, ќе престанат да важат одлуките на Управниот одбор за утврдување на

оддалечени рурални места, донесени пред донесувањето на овој правилник (став 3). Според став 4 на овој член, овој правилник влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе се објави по добивањето на согласност од министерот за здравство.

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 34 од Уставот, граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и со колективен договор.

Според член 35 став 1 од Уставот, Републиката се грижи за социјалната заштита и социјалната сигурност на граѓаните согласно со начелото на социјална праведност.

Според член 39 став 1 од Уставот, на секој граѓанин му се гарантира правото на здравствена заштита.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мора да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Од наведените уставни одредби произлегува дека владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, дека граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и со колективен договор и дека Републиката се грижи за социјалната заштита и социјалната сигурност на граѓаните согласно со начелото на социјална праведност. Здравствената заштита на граѓаните се обезбедува преку систем на здравствено осигурување како дел од социјалното осигурување во поширока смисла и дека правата што произлегуваат од тоа се уредуваат со закон и со колективен договор.

Со Законот за здравственото осигурување (“Службен весник на Република Македонија” број 25/2000, 34/2000, 96/2000, 50/2001, 11/2002, 31/2003, 84/2005, 37/2006, 18/2007, 36/2007, 82/2008, 98/2008, 6/2009, 67/2009, 50/10, 156/10 и 53/2011), се уредува здравственото осигурување на граѓаните, правата и обврските од

здравственото осигурување, како и начинот на спроведување на здравственото осигурување (член 1).

Според член 2 на овој закон, здравственото осигурување се установува како задолжително и доброволно. Задолжително здравствено осигурување се установува за сите граѓани на Република Македонија заради обезбедување на здравствени услуги и парични надоместоци врз начелата на сеопфатност, солидарност, еднаквост и ефективно користење на средствата под услови утврдени со овој закон. Доброволно здравствено осигурување се установува за обезбедување на здравствени услуги кои не се опфатени со задолжителното здравствено осигурување.

Според член 3 став 1 на истиот закон, задолжителното здравствено осигурување го спроведува Фондот за здравствено осигурување на Македонија.

Со членот 56 од Законот е утврден делокругот на работата на Управниот одбор на Фондот, каде во став 1 точка 3 е утврдено дека ги донесува општите акти предвидени со овој закон, а во точка 14 е предвидено дека одлучува и за други работи утврдени со закон и статут на Фондот.

Согласно член 69 став 1 од Законот, Фондот со општ акт, утврдува критериуми за склучување на договори со здравствените установи за купување на основните здравствени услуги од овој закон, начинот на склучување на договорите и за начинот на плаќањето на здравствените услуги според:

- бројот на осигурените лица во примарната здравствена заштита;
- цени на завршени здравствени услуги во специјалистичко-консултативна здравствена заштита;
- цени на здравствени услуги групирани во ДСГ во болничка здравствена заштита за акутна нега на хоспитализирани болни;
- договорени цени за здравствени услуги кои не се вршат во јавните здравствени установи од болничката здравствена заштита;
- утврдените цени на здравствените услуги во болничката здравствена заштита за дневна болница, хронично лежечки болни и медицинска рехабилитација и физикална терапија за лежечки болни;
- програмите за одделни видови здравствена заштита, односно услуги;
- утврдените средства во Буџетот на Фондот по намени и
- други критериуми.

Според став 2 на овој член, начинот на плаќање на здравствените установи во оддалечените рурални места со само еден лекар во примарната здравствена заштита (општа медицина, училишна медицина, педијатрија и трудова медицина), покрај критериумите предвидени во ставот 1 алинеја 1 на овој член, се врши и врз основа на критериуми по основ на оддалеченост до најблиското населено место во кое се обезбедува специјалистичко-консултативната здравствена заштита, оддалеченост од населеното место во кое се наоѓа најблиската здравствена установа од примарната здравствена заштита, број на жители и тешко пристапен терен. Согласно став 3 на истиот член, поблиските критериуми за оддалеченоста до најблиското населено место во кое се обезбедува специјалистичко-консултативната здравствена заштита, оддалеченоста од населеното место во кое се наоѓа најблиската здравствена установа, бројот на жители и тешко пристапен терен, се утврдуваат со општ акт на Фондот на кој министерот за здравство дава согласност. Според став 4 на овој член, по исклучок од ставот 1 на овој член, за јавните здравствени установи кои вршат превентивна и одредени работи од примарната, специјалистичко-консултативната и болничката здравствена заштита според одредбите на Законот за здравствената заштита, Фондот обезбедува средства за нивно целосно функционирање. Согласно став 5 на истиот член, јавните здравствени установи од ставот 4 на овој член, ги утврдува Владата на Република Македонија еднаш годишно, на предлог на фондот, пред склучувањето на договорите, а според ставот 6 на овој член, министерот за здравство дава согласност на општиот акт од став 1 на овој член.

За одбележување е дека членот 69 од Законот, наведената актуелна содржина (со додавање на ставовите 2, 3, 4 и 5) ја добива со член 19 од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравственото осигурување („Службен весник на Република Македонија“, бр.53/2011 година), кој влегол во сила на 22 април 2011 година. Според член 26 од овој закон, законодавецот предвидел обврска за Фондот подзаконските акти од членовите 3 став 1 и 19 став 3 на овој закон да ги донесе во рок од три месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Анализата на членот 69 од Законот покажува дека законодавецот ги пропишал критериумите за склучување на договори со здравствените установи за купување на основните здравствени услуги од овој закон, начинот на склучување на договорите и за начинот на плаќањето на здравствените услуги, а со дополнетите

ставови 2 и 3 во овој член, дополнително ги пропишал и критериумите за определување на начинот на плаќање на здравствените установи во оддалечените рурални места со само еден лекар во примарната здравствена заштита - по основ на оддалеченост до најблиското населено место во кое се обезбедува специјалистичко-консултативната здравствена заштита, оддалеченост од населеното место во кое се наоѓа најблиската здравствена установа од примарната здравствена заштита, број на жители и тешко пристапен терен, при што го овластил Фондот со општ акт на кој министерот за здравство дава согласност, да ги утврди поблиските критериуми за оддалеченоста до најблиското населено место во кое се обезбедува специјалистичко-консултативната здравствена заштита, оддалеченоста од населеното место во кое се наоѓа најблиската здравствена установа, бројот на жители и тешко пристапен терен. Тоа значи дека законодавецот го овластил Фондот со свој акт да го доработи и операционализира членот 69 од Законот, во смисла на поблиско определување на законски утврдените критериуми за определување на рурално подрачје, значајни за начинот на плаќање на здравствените установи во оддалечените рурални места со само еден лекар во примарната здравствена заштита.

Оспорениот Правилник за изменување и дополнување на Правилникот за начинот за плаќање на здравствените услуги во примарната здравствена заштита, Фондот за здравствено осигурување на Македонија го донел врз основа на член 56 став 1 точка 14 и член 69 од Законот за здравственото осигурување, на седница одржана на 27 април 2011 година, односно по влегување во сила на Законот со кој членот 69 ја добил актуелната содржина.

Содржината на Правилникот е поделена во три члена.

Со член 1 од Правилникот, со кој е изменет членот 8 од Правилникот за начинот за плаќање на здравствените услуги во примарната здравствена заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр.48/2001, 31/2003, 137/2006, 25/2007, 151/2007 и 44/2010), Фондот ги утврдил условите за определување на рурално подрачје (оддалеченоста до најблиското населено место во кое се наоѓа најблиската здравствена установа од примарната здравствена заштита, оддалеченоста од населеното место во кое се обезбедува специјалистичко-консултативна здравствена заштита со итна медицинска помош и тешко пристапен терен, најмал бројот на жители во населеното место) од кои зависи плаќањето на капитација по основ на руралност (член 1). Со член 2 од Правилникот, Правилникот е

дополнет со нов член 8-а, со кој се определуваат критериумите за исплата на капитацијата за осигурените лица од руралните подрачја. Членот 3 е насловен како преодна и завршна одредба, со која се утврдуваат рокови за плаќање на зголемената капитација по основ на руралност на здравствените установи што работат во места кои се утврдени како рурални места според Одлуката за утврдување на оддалечени рурални места која Фондот ја имал донесено пред донесувањето на овој правилник и според одлуката за утврдување на рурални места што Фондот треба да ја донесе според критериумите утврдени во овој правилник.

Од содржината на оспорениот правилник произлегува дека Фондот, во согласност со овластувањето од член 69 од Законот, ги определил поблиските критериуми за утврдување на оддалеченоста до најблиското населено место во кое се обезбедува специјалистичко-консултативната здравствена заштита, оддалеченоста од населеното место во кое се наоѓа најблиската здравствена установа, бројот на жители и тешко пристапен терен, како критериуми од кои зависи начинот на плаќање на здравствените установи во оддалечените рурални места со само еден лекар во примарната здравствена заштита (општа медицина, училишна медицина, педијатрија и трудова медицина), што е во функција на операционализација на член 69 од Законот според кој Фондот со општ акт, утврдува критериуми за склучување на договори со здравствените установи за купување на основните здравствени услуги од овој закон, начинот на склучување на договорите и за начинот на плаќањето на здравствените услуги. Поради тоа Судот оцени дека наводите во иницијативата за тоа дека Фондот немал правен основ да ги утврди критериумите за определување на рурални подрачја за потребите на здравственото осигурување, а со тоа и да ги определи таквите рурални подрачја/населени места, се неосновани.

Надлежностите на Владата на Република Македонија се утврдени во член 8 од Законот за Владата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија” број 59/2000, 12/2003, 55/2005, 37/2006, 115/2007, 19/2008, 82/2008 и 10/10 и 51/2011). Така, според овој член, Владата, покрај надлежностите утврдени со Уставот, помеѓу другото, ги врши и следниве работи: ја утврдува развојната и економска политика (точка 1); го поттикнува економскиот напредок и остварувањето на порамномерен просторен и регионален развој и побрз развој на стопански недоволно развиените подрачја (точка 4), презема мерки за создавање услови за социјална заштита и

социјална сигурност на граѓаните (точка 12) и врши и други работи утврдени со закон (точка 13).

Одлуката за определување на подрачјата со специфични развојни потреби во Република Македонија во периодот од 2009 до 2013 година („Службен весник на Република Македонија“ бр. 78/2009), на која се повикува подносителот на иницијативата, е донесена од Владата на Република Македонија, врз основа на Законот за рамномерен регионален развој („Службен весник на Република Македонија“ бр. 63/2007).

Одлуката за изменување на Одлуката на утврдување на стопански недоволно развиените подрачја во Република Македонија во периодот од 2003 до 2007 година („Службен весник на Република Македонија“ бр. 17/2006), на која исто така се повикува подносителот на иницијативата, е донесена од Владата на Република Македонија врз основа на член 9 од Законот за поттикнување на развојот на стопански недоволно развиените подрачја („Службен весник на Република Македонија“ бр. 2/1994 и 39/1999).

Руралните места согласно наведените закони и одлуки, како подрачја со специфични развојни потреби во Република Македонија, Владата ги определува по демографски, географски, економски, инфраструктурни и други критериуми утврдени со тие закони, а руралните места според Законот за здравственото осигурување се утврдуваат според бројот на жителите и оддалеченоста од најблиската здравствена установа, како критериуми според кои законодавецот оценил дека најнепосредно може да се утврди каде е неопходно да се примени стимулативно плаќање на здравствените установи за да се овозможи соодветна здравствена заштита на осигурениците, за што го овластил Фондот да донесе соодветен подзаконски акт со кој ќе го операционализира членот 69 од Законот.

Оттука, Судот ги оцени како неосновани наводите во иницијативата дека определувањето на руралните места за потребите на здравственото осигурување било во надлежност на Владата на Република Македонија, што произлегувало од надлежностите на Владата утврдени со законите за Владата, за поттикнување на развојот на стопански недоволно развиените подрачја, односно за рамномерен регионален развој, а дека Фондот за здравственото осигурување на Македонија немал законски основ

за определување на ваквите рурални места и дека со оспорениот правилник неосновано ја дерогирал надлежноста на Владата.

Поради наведеното, пред Судот не се постави прашањето за согласноста на оспорениот правилник со член 8 став 1 алинеите 1, 3 и 8, член 51 и член 57 од Уставот и Законот за здравственото осигурување.

5. Тргувајќи од наведеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот, Бранко Наумоски и судиите: д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.133/2011)

17. Односи во бракот и семејството

17. Relationships in marriage and family

18. Образование, наука и култура

18. Education, science and culture

134.

У.бр.221/2010

- **Услови за вршење на функцијата директор на основно училиште и траењето на неговиот мандат**

- *Conditions for performing the office of a principal of a primary school and the length of his term of office*

- **Законодавецот има уставно овластување, во рамките на уредувањето на основното образование, да ги утврди условите кои треба да ги исполни лицето кое може да ја извршува раководната функција во основното училиште – директор и траењето на неговиот мандат, поради што законската одредба според која мандатот на директорот на основно училиште трае четири години, со можност за уште еден мандат, има уставна оправданост.**

- **Преку автентичното толкување на одредбата од Законот според која мандатот на директорот на основно училиште трае четири години, со можност за уште еден мандат, законодавецот ја појаснува смислата на ограничувањето на бројот на мандатите за директор на основно училиште, извршено со новиот закон, односно дека секој, под исти услови, има право само на два мандати како директор на основно училиште, со што сите кандидати или вршители на оваа функција се ставени во иста положба, поради што не може основано да се прифати дека со автентичното толкување се нарушувала уставно утврдената гаранција дека секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место, дека се овозможувала ретроактивна примена на законот која е понеповолна за граѓаните и дека со тоа се повредувал принципот на владеењето на**

правото како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

- The legislator has a constitutional authorisation, within the frameworks of the regulation of the primary education, to define the conditions that should be met by the person who may carry out the managing office in the primary school – principal – and the length of his term of office, owing to which the legal provision according to which the term of office of the principal of a primary school lasts four years, with a possibility to have a second term of office, has constitutional justification.

- Through an authentic interpretation of the provision of the Law under which the term of office of the principal of a primary school lasts for four years, with the possibility to have a second term of office, the legislator clarifies the sense of the restriction of the terms of office of the principal in a primary school, made under the new Law, that is that everyone, under the same conditions, has a right to only two terms of office as a principal of a primary school, whereby all candidates or performers of this office are put in the same position, owing to which there may be no merits to accept that the authentic interpretation violated the constitutionally defined guarantee that each job is available to everyone under the same conditions, that it enabled retroactive application of the law which is more unfavourable for the citizens and that the principle of the rule of law as a fundamental value of the constitutional order of the Republic of Macedonia was violated therewith.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 23 февруари 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 128 став 6 од Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр. 103/2008, 33/2010, 116/2010, 156/2010 и 18/2011) и на Автентичното толкување на членот 128 став 6 од Законот за основното образование („Службен весник на

Република Македонија“ бр. 103/2008), објавено во „Службен весник на Република Македонија“ бр.112/2010.

2. Светлана Трајковска од Куманово, Елка Даскалова од Скопје и 33 други директори на основни училишта во Скопје, Велес, Струмица, Општина Ново Село и др., на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијативи за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означен во точката 1 од ова решение.

- Според Светлана Трајковска, како подносител на иницијативата, со оспорениот член 128 став 6 од Законот, се ограничувале слободите и правата на директорите, ставајќи ги во дискриминаторска положба, спротивна на Уставот, со тоа што мандатот на директорите противуставно бил ограничен само на два мандата, што не било случај со претходната законска регулатива. Битните повреди на Уставот законодавецот ги правел на начин што поведувајќи се од политички, нестручни и пристрасни побуди, вршел дискриминација и повреда на економските, социјалните и културните права на човекот и граѓанинот загарантирани со Уставот.

Со автентичното толкување на оспорениот член 128 став 6 од Законот, законодавецот, според подносителот на иницијативата, со недемократско, незаконито, нестручно, несовесно и пристрасно толкување, предвидувал претходните два мандати на директорот на основното училиште пред влегување во сила на овој закон, да се засметуваат во мандатот на директорот, што само по себе значело кршење на Уставот и уставната забрана за повратно дејство на законите, како општо правило и демократски принцип кој ја зацврстува правната сигурност на граѓаните.

Согласно наведеното, ограничувањето на изборот за директор на основно образование, со право на само два мандати, а следствено и со засметување на неговите претходни мандати на директор на основно училиште пред влегување во сила на овој закон, било спротивно на член 32 став 2 и член 52 од Уставот, поради што се бара член 128 став 6 од Законот и неговото автентично толкување да бидат поништени или членот 128 став 6 да биде сменет на начин што зборовите „со можност за уште еден мандат“ да бидат бришани, како единствен начин Судот да може да ја исправи нееднаквоста што законодавецот ја направил со оспорениот член од Законот.

- Според наводите во иницијативата поднесена од Елка Даскалова од Скопје и 33 други директори на основни училишта во Скопје, Велес, Струмица, Општина Ново Село и др., оспореното автентично толкување било во спротивност со член 9 и член 32 став 2 од Уставот. Подносителите на иницијативата сметаат дека претходните два мандати на директор не можеле да бидат ограничување за повторен избор на одреден директор на основно училиште, односно дека претходната општествена положба/директор не смеела да биде пречка за нов избор на следна општествена положба/директор. Целта на законодавецот би била, заради поспешување на образовниот процес и можноста за професионалност, директорите како менаџери на училиштата да бидат ограничени во своето „владеење“ со училиштето. Меѓутоа, овие цели се спроведувале со ограничување на директорите кои веќе го остваруваат моменталниот мандат или пак, пред неограничен период во минатото биле на тие функции во време кога важеле други прописи. Во овој правец, доколку се види екстензивноста на опсегот на заштита на членот 32 став 2 од Уставот, можело со сигурност да се констатира дека во овој случај, не на секогo му било достапно секое работно место под еднакви услови. Од друга страна, легитимната цел за ограничување на мандатот со автентичното толкување била уште повеќе неуставна заради фактот што, претходните мандати на одреден директор претставувале ограничување за повторен избор на директор, не водејќи сметка дали тие мандати биле извршувани со успех во функција на образовниот процес.

Истовремено, ценејќи ја целта на законодавецот за ограничување на мандатите на директорите на еден мандат од четири години со можност за уште еден мандат, како резултат на т.н. отстранување на можноста за авторитарност во основните училишта, како и за евентуалните политички консеквенци, подносителите на иницијативата сметаат дека моменталните мандати кои ги затекнале директорите во времето на донесување на Законот за основното образование и на тие што претходно биле, претставувал дополнителен сомнеж за политизација на функцијата директор на основно училиште. Оваа политизација законодавецот ја овозможил со неуставното автентично толкување.

Покрај тоа, направена била и груба повреда на член 52 став 4 од Уставот, затоа што автентичното толкување било понеповолно за граѓаните во извршување на нивните јавни функции. Истовремено, со новиот закон за основно образование се регулирале нови општествени односи кои не биле предмет на уредување

претходно. Оттука, не можеле да се поврзуваат условите за избор на директор со еден закон кој престанал да важи, со друг закон кој односите ги уредувал на друг начин. Зачудувал фактот како можело да се даде вакво автентично толкување на Законот, ако се имало предвид досегашното искуство во примената на овој закон кое се однесувало на условите за трансформација на работен однос од определено на неопределено време, за кое и Уставниот суд, но и судската пракса, покажале дека законите во врска со нивните измени или нови одредби не можат да важат ретроактивно. Со примена на аналогија во овој случај, не можело автентичното толкување да се смета за релевантно, дозволувајќи одредбата од член 128 став 6 од Законот за основното образование, да значи ограничување на можноста да биде избран за директор кандидатот кој пред изборот раководел како директор два мандата, туку толкувањето морало да биде во насока на примена на Законот од денот кога влегол во сила, па за во иднина.

Понатаму, се поставувало прашање дали ваквото толкување значело забрана, односно ограничување и за оние директори кои по истекот на два мандати би се јавиле на оглас за директор во друго училиште од она во кое дотогаш раководеле, или оваа забрана - ограничување се однесувала само за исклучување на можноста кога се работи за пријавување на кандидат во истото училиште? Ако се прифател резонот на Законодавната комисија, произлегувало како и во ваков случај да важело нивното толкување. Токму заради тоа била нарушена уставната гаранција за достапност на секое работно место под еднакви услови, утврдена во член 32 став 2 од Уставот.

Поради наведеното, се предлага Уставниот суд да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорената одредба и да донесе временна мерка за запирање на сите одлуки на училишните одбори при основните училишта во Република Македонија за избор на директори и следствено, да го поништи како неуставно оспореното автентично толкување.

3. Судот на седницата утврди дека според член 128 став 6 од Законот за основното образование, мандатот на директорот трае четири години, со можност за уште еден мандат.

Судот, исто така, утврди дека според Автентичното толкување на членот 128 став 6 од Законот за основното образование, одредбата од членот 128 став 6 на Законот за основното образование

(„Службен весник на Република Македонија“ број 103/2008), треба да се толкува така што претходните мандати на директорот на основното училиште пред влегувањето во сила на овој закон се засметуваат во мандатот на директорот. Следователно претходните два мандата на директорот на основното училиште претставуваат ограничување за повторен избор за директор на основното училиште.

4. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Согласно член 23 од Уставот, секој граѓанин има право да учествува во вршење на јавни функции.

Според член 32 став 1 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбеденост за време на привремена невработеност. Според ставот 2 од овој член од Уставот, секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место, додека според ставот 5 на истиот член, остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Според член 44 од Уставот секој има право на образование. Образованието е достапно на секого под еднакви услови. Основното образование е задолжително и бесплатно.

Како една од гаранциите на основните слободи и права на човекот и граѓанинот, во член 52 став 4 од Уставот е утврдена забраната на повратното дејство на законите и другите прописи, освен во случај кога тоа е поповолно за граѓаните.

Од наведените уставни одредби произлегува дека правото на образование како комплексно прашање Уставот го уредува само начелно, оставајќи го неговото поблиско уредување со закон. Тргувајќи од тоа, неспорно е дека Собранието на Република Македонија, како носител на законодавната власт, може да донесува закони, меѓу другото и за уредување на прашања и односи поврзани

со остварувањето на уставно утврденото право на основно образование, кое е задолжително. Во рамките на уредувањето на овие прашања, законодавецот има легитимно право да ги пропише и условите под кои се изведува воспитно-образовната дејност во основното образование, да го уреди управувањето и раководењето со училиштето, а во таа смисла да ги утврди и условите кои треба да ги исполнува лицето за вршење функција директор на основно училиште, како и да го определи мандатот на директорот.

Со Законот за основното образование се уредува задолжителното основно образование што се остварува во основните училишта, како и дејноста на основното образование како дел од единствениот воспитно-образовен систем (член 1).

Во насока на остварување, односно реализирање на наведените прашања, законодавецот во главата X. Органи на управување, раководење и стручни органи на основното училиште, во член 128, пропишал дека орган на раководење во основното училиште е директорот (став 1). Директорот е одговорен за законитоста во работата и за материјално-финансиското работење на училиштето (став 2). Според став 3 на истиот член, за директор на основно училиште може да се избира лице кое има најмалку високо образование и кое ги исполнува условите за наставник или стручен соработник во основно училиште и ако има најмалку пет години работно искуство во воспитно-образовната работа, положен испит за директор. Согласно став 6 на овој член, мандатот на директорот трае четири години, со можност за уште еден мандат.

Наводите во иницијативата за неуставноста на одредбата според која мандатот на директорот трае четири години, со можност за уште еден мандат, Судот ги оцени како неосновани. Ова од причини што е неспорно уставното овластување на законодавецот, во рамките на уредувањето на основното образование, да ги утврди условите кои треба да ги исполни лицето кое може да ја извршува раководната функција во основното училиште – директор, како и да го определи мандатот на директорот, што го подразбира и ограничувањето исто лице да може да ја врши функцијата директор на основното училиште најмногу во два мандата. Притоа, законодавецот е обврзан да го почитува уставното начело на еднаквост на граѓаните пред Уставот и законите, што во суштина значи обврска на законодавецот во законот да утврди исти услови под кои граѓаните ќе ги остваруваат своите слободи, права и должности, без притоа да се прави разлика помеѓу граѓаните по основ на пол, раса, боја на кожата,

националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Според Судот, токму на овие принципи законодавецот ги утврдил условите, односно критериумите за избор на директор на основно училиште, времетраењето на мандатот на директорот и бројот на мандатите на исто лице за вршење на оваа функција, со што овозможил достапност на ова работно место под еднакви услови за сите, што е негова уставна обврска, поради што не може се прифати дека со тоа се врши дискриминација и повреда на економските, социјалните и културните права на човекот и граѓанинот загарантирани со Уставот, како што се наведува во иницијативата.

Наводите во иницијативата дека во претходната законска регулатива која го уредувала основното образование, не постоело ограничување на бројот на мандатите за вршење на функцијата директор на основно училиште, според Судот, сами по себе не влијаат на уставноста на сега важечкото решение со кое бројот на мандатите е ограничен на два мандата. Ова од причина што законодавецот постапил во рамките на уставното овластување, во зависност од развојот на општествените и економските односи, да ги уредува и по потреба да ги менува односите во основното образование, во насока за која оценил дека е целисходно, а за уставноста на ваквото решение суштинско е што должината на мандатот и бројот на дозволените мандати се однесуваат подеднакво на сите вршители на оваа функција.

Тргувајќи од наведеното, пред Судот не се постави прашањето за согласноста на член 128 став 6 од Законот со член 8 став 1 алинеја 3, член 9, член 32 став 2 и член 51 од Уставот.

5. Во однос на наводите во иницијативата кои се однесуваат на оспорувањето на уставноста на Автентичното толкување на членот 128 став 6 од Законот за основното образование, Судот го имаше предвид следното:

Според член 68 став 1 алинеја 2 од Уставот, Собранието на Република Македонија донесува закони и дава автентично толкување на законите.

Од изнесената уставна одредба произлегува дека Собранието на Република Македонија има овластување да дава автентично толкување на законските одредби, при што Уставот остава законодавецот да го определи обемот и постапката на

давањето автентично толкување, со оглед на тоа што тој ја донесува законската одредба.

Според член 176 став 7 од Деловникот на Собранието на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 91/2008 и 119/2010), предлогот на автентичното толкување се усвојува со истото мнозинство со кое се донесува законот на кој се дава автентичното толкување.

Автентичното толкување на член 128 став 6 од Законот за основното образование, е дадено од страна на Собранието на Република Македонија, во иста постапка според која е донесен и Законот за основното образование, кој врз основа на точка 2 од Амандманот X на Уставот на Република Македонија, е донесен со мнозинство гласови од присутните пратеници, при што мора да има мнозинство гласови од присутните пратеници кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија. Имено, автентичното толкување (видно од стенограмот за неговото усвојување на Првото продолжение од Стоидесеттата седница на Собранието на Република Македонија, одржана на 24 август 2010 година) е усвоено со мнозинство гласови од присутните пратеници, при што мора да има мнозинство гласови од присутните пратеници кои не се мнозинство во Република Македонија. Поради наведеното, наведеното автентично толкување има уставна основа.

За анализата на оспореното автентично толкување, освен содржината на член 128 став 6 од Законот, на кое тоа се однесува, Судот ја имаше предвид и содржината на член 184 од Законот, кој е систематизиран во Главата XVI. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ. Имено, во член 184 од Законот, законодавецот пропишал дека директорите на основните училишта именувани пред влегувањето во сила на овој закон продолжуваат да ги вршат своите функции до истекот на времето за кое се именувани. Тоа значи дека овој член од Законот по својата содржина има карактер на преодна одредба, со која се регулира преодниот режим, односно начинот на преминување од постојните правни норми кон новите, при што законодавецот водел сметка да не се загрози правната сигурност и легитимно стекнатите права и интереси на субјектите на кои одредбата се однесува.

Според оспореното автентично толкување, одредбата од членот 128 став 6 на Законот за основното образование, треба да се толкува така што претходните мандати на директорот на основното

училиште пред влегувањето во сила на овој закон се засметуваат во мандатот на директорот. Следователно претходните два мандата на директорот на основното училиште претставуваат ограничување за повторен избор за директор на основното училиште.

Во однос на условите кои треба да ги исполни лицето за директор, Судот направи анализа на условите кои треба да ги исполни лицето за вршење на оваа функција, и тоа според стариот закон за основно образование и според новиот, сега важечки закон за основно образование. Притоа, се констатира дека според стариот закон за основното образование (член 98), за директор на основно училиште се избирало лице кое покрај општите услови утврдени со закон ги исполнувало и условите за наставник, педагог или психолог во основно училиште, имало најмалку пет години работно искуство во установа за воспитно - образовна работа верифицирана од Министерството и положен испит за директор (условите се утврдени со Законот за изменување и дополнување на Законот за основното образование, објавен во "Службен весник на Република Македонија" број 63/2004). Според сега важечкиот закон, за директор на основно училиште може да се избира лице кое има најмалку високо образование и кое ги исполнува условите за наставник или стручен соработник во основно училиште и ако има најмалку пет години работно искуство во воспитно-образовната работа, положен испит за директор. Анализата на овие законски решенија покажува дека во суштина нема разлика во условите за избор на директор на основно училиште во двата закони, односно дека и во двата случаи лицето треба да има високо образование, да ги исполнува условите за наставник или стручен соработник, да има најмалку пет години работно искуство во воспитно-образовна установа и да има положено испит за директор. И во двата случаи, мандатот на директорот трае четири години, но единствена разлика е што сега тој мандат е ограничен најмногу на два мандати.

Според правната теорија, автентично толкување на законите значи утврдување на содржината и на вистинската смисла на веќе донесен закон, кој во примената покажува нејасност, двосмисленост или содржи празнини. Автентичното толкување е составен дел на објавениот закон, а не негово дополнување или нов закон. Тоа се применува од моментот на влегување во сила на законот што се толкува, на случаи кои не се решени (ретроактивно дејство). Ова толкување стапува на местото на одредбата на која се однесува и на тој начин станува дел од законот од самиот почеток од неговото влегување во сила.

Имајќи го предвид наведеното, произлегува дека преку оспореното автентично толкување законодавецот ја појаснува смислата на ограничувањето на бројот на мандатите за директор на основно училиште, извршено со новиот закон, односно дека секој, под исти услови, има право само на два мандати како директор на основно училиште, со што сите кандидати или вршители на оваа функција се ставени во иста положба.

Според Судот, со оспореното автентично толкување е пополнета празнината која се појавила во примената на членот 128 став 6 Законот во однос на преодниот режим на Законот, и тоа имајќи го предвид преодниот режим утврден со член 184 од Законот, со кој законодавецот го прифатил како важечки мандатот на директорите во тек. Во таква ситуација, со автентичното толкување, законодавецот определил соодветно да бидат третирани и претходните мандати на директорите, имајќи предвид дека нема суштинска промена во потребните услови за вршење на функцијата, а што води кон тоа сите кандидати или вршители на оваа функција да бидат ставени во иста положба, односно да имаат право најмногу на два мандата за истата функција.

Тргувајќи од тоа дека автентичното толкување е составен дел на Законот, сметано од денот на влегување во сила на Законот, според Судот, не може основано да се прифати дека со автентичното толкување се нарушувала уставно утврдената гаранција дека секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место, дека се овозможувала ретроактивна примена на законот која е понеповолна за граѓаните и дека со тоа се повредувал принципот на владеењето на правото како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, поради што Судот не го постави прашањето за согласноста на оспореното автентично толкување со член 8 став 1 алинеја 3, член 32 став 2 и член 52 став 4 од Уставот.

6. Тргувајќи од наведеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот, Бранко Наумоски и судиите: д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.221/2010)

135.

У.бр.140/2010

- Услови за засновање на работен однос на неопределено време како наставник

- Conditions to become employed as a teacher to an indefinite time

- Со оспорената одредба дека на јавниот оглас за засновање на работен однос може да се пријави и лице без положен стручен испит им се овозможува на лицата да стекнат една година работен стаж заради полагање на стручен испит и да стекнат услови за засновање на работен однос на неопределено време како наставник.

- The contested provision whereby a person without a passed professional examination may answer the public notice for employment enables the persons to gain one year of working experience in order to take the professional examination and acquire the conditions to be employed as a teacher to an indefinite time.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 2 февруари 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 60 ставовите 3 и 4 од Законот за средното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.44/1995, 24/1996, 34/1996, 35/1997, 82/1999, 29/2002, 40/2003, 42/2003, 67/2004, 55/2005, 113/2005, 35/2006, 30/2007, 49/2007, 81/2008, 92/2008, 33/2010, 116/2010 и 156/2010).

2. Наташа Станковска од Крива Паланка на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на член 14 од Законот за изменување и дополнување на Законот за средното образование, а

во суштина се работи за оценување на уставноста на член 60 ставовите 3 и 4 од основниот текст на Законот за средното образование.

Според наводите на подносителот на иницијативата со оспорениот член 60 ставовите 3 и 4 од Законот се повредувал член 8 став 1 алинеја 3, член 9 и член 32 став 2 од Уставот. Ова од причина што на граѓаните не им се овозможувале еднакви права во Република Македонија затоа што наставниот кадар со положен стручен испит се дискриминирал во однос на лицата кои немаат положен стручен испит. Имено со оспорените одредби лицата со положен стручен испит кој бил задолжителен во средното образование и претставувал услов да се стане наставник се изедначувал во правата со лицата кои го немале положено стручниот испит. Со ваквиот начин на уредување на ова прашање според подносителот се воведувала правна нестабилност во Република Македонија бидејќи не се овозможувало ефикасна гаранција дека доследно ќе се спроведе член 59 од Законот за средното образование во кој јасно е утврдено кој може да биде наставник во средното образование, при што еден од задолжителните услови бил и положен стручен испит. Воедно, со оспорените ставови 3 и 4 на членот 60 од Законот, според подносителот оставено било на субјективната волја на директорот да може да избере наставник врз основа на свое дискреционо право, без да ги почитува критериумите од членот 59 од Законот.

3. Судот на седницата утврди дека според член 14 од Законот за изменување и дополнување на Законот за средното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.33/2010) во членот 60 по ставот 2 се додаваат два нови става 3 и 4 кои гласат:

„На јавниот оглас од ставот 1 на овој член може да се пријави и лице без положен стручен испит и да заснова работен однос на определено време до крајот на учебната година.

Без положен стручен испит не може да се заснова работен однос на неопределено време”.

4. Според член 8 став 1 алинеи 1 и 3, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот и владеењето на правото, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 9 став 2 од Уставот, граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 32 став 1 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбедност за време на привремена невработеност, а според ставот 2 на овој член, секому под еднакви услови, му е достапно секое работно место.

Согласно член 51 од Уставот, законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Со Законот за средното образование се уредува организацијата, функционирањето и управувањето во средното образование, како дел од системот на воспитанието и образованието.

Во Главата VI Насловот „Наставници и стручни соработници“, односно во членот 59 од Законот е предвидено дека воспитно образовната работа во средното образование ја остваруваат наставници, воспитувачи и стручни соработници (педагог, психолог, дефектолог, социолог, социјален работник, лаборант, библиотекар и друго).

Наставници можат да бидат лица кои завршиле соодветни студии за образование на факултет, висока школа или академија и имаат положен стручен испит. Наставници во средно образование можат да бидат и лица кои имаат соодветно високо образование стекнато на други факултети, а се здобиле со педагошка, психолошка и методска подготовка на соодветни факултети и имаат положено стручен испит.

Понатаму, во Законот односно во членот 59 се предвидени услови што треба да го исполнува наставник во средно образование за хендикепирани деца, наставник за практична настава, наставник во средно балетско образование по стручно теоретска и практична настава при што сите тие мора да имаат положено стручен испит.

Во членот 60 од Законот е предвидено дека:

1) Изборот на наставници, стручни соработници и воспитувачи по пат на јавен оглас го врши директорот на јавното

училиште по предлог на конкурсна комисија, а за приватни средни училишта органот што го овластил основачот.

2) Јавниот оглас од став 1 на овој член се објавува најмалку во по еден од весниците што се издаваат на македонски јазик и во весниците што се издаваат на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик.

Во оспорениот став 3 на овој член е предвидено дека на јавниот оглас од став 1 на овој член може да се пријави и лице без положен стручен испит и да заснова работен однос на определено време до крајот на учебната година.

Во оспорениот став 4 на овој член без положен стручен испит не може да се заснова работен однос на неопределено време.

Според член 61 од Законот, наставниците во средното училиште можат да засноваат работен однос на определено време и без јавен оглас, но работниот однос да не трае повеќе од три месеци во текот на учебната година.

Во членот 62 став 1, пак, од Законот е предвидено дека наставник во средно образование може да заснова работен однос на определено време и доколку на јавен оглас не може да се избере наставник кој ги исполнува условите од нормативот за наставен кадар во средното образование или обемот на работа изнесува најмногу половина од работното време во работната недела утврдено со закон.

Според член 66 од Законот, наставник и стручен соработник кој за прв пат се вработува во јавно училиште е приправник. Приправничкиот стаж трае една година. Со приправниот стаж наставникот се оспособува за самостојна воспитно образовна работа.

Согласно членот 67 од Законот, приправникот во јавното училиште полага стручен испит. Стручниот испит се полага според утврдена програма пред стручна комисија образована од Министерството.

Поблиски прописи за условите и начинот на полагање на стручниот испит во јавното училиште донесува министерот.

Во членот 69 од Законот е предвидено дека наставниците и стручните соработници во средното училиште се усовршуваат, оспособуваат и напредуваат во звања.

Наставникот и стручниот соработник кој за прв пат се вработуваат во образованието се со звање наставник-приправник и стручен соработник-приправник.

Тргувајќи од посебното уставно значење и карактер на воспитно-образовниот систем, односно дејноста на средното образование, постои уставна можност со посебен закон да се пропишат условите под кои може да се изведува воспитно-образовната дејност во средното образование кое е задолжително, а во тие рамки да се утврдат и одредени критериуми за определување на приоритет под еднакви услови при засновање на работен однос. При тоа, право е на законодавецот да ги утврди посебните услови за вршење на воспитно-образовната дејност, како и да утврди одредени приоритети за вработување под еднакви услови, но во секој случај, доминантни, пред се, се предвидените општи и посебни услови предвидени за засновање на работен однос на одредено работно место.

Прокламираното уставно начело на еднаквост на граѓаните во суштина значи обврска на законодавецот во законите да утврдува исти услови под кои граѓаните ќе ги остваруваат своите права и должности без притоа да се прави разлика меѓу нив. Имено, право е на законодавецот со закон да ги пропише условите кои треба да ги исполнува кандидатот за избор на одредено работно место. Токму врз основа на овие принципи законодавецот во Законот за средното образование ги определил условите кои треба кандидатите да ги исполнуваат за наведените места.

Имајќи ги предвид наведените одредби од Законот за средното образование, произлегува дека, работен однос на неопределено време за наставник и стручен соработник во средното образование, може да се заснова само доколку лицето има положено стручен испит. Од друга страна пак, за да се положи стручниот испит, Законот предвидува лицето да мора да биде вработено, при што тоа добива статус наставник-приправник и стручен соработник-приправник. Лицето со овој статус мора да помине приправнички стаж во траење од една година, во текот на која тоа се оспособува за самостојна воспитно-образовна, односно стручна работа преку совладување на програмата за стручен испит. Согласно законот,

приправникот по истекот на приправничкиот стаж полага стручен испит пред комисија, и дури потоа, со положен стручен испит, лицето може да заснова работен однос на неопределено време како наставник, стручен соработник.

Оттука, според Судот, со одредбата дека на јавниот оглас за засновање на работен однос во средно училиште може да се пријави и лице без положен стручен испит и да заснова работен однос на определено време до крајот на учебната година им се овозможува на лицата да стекнат една година работен стаж заради полагање на стручен испит и да стекнат услови за засновање на работен однос на неопределено време како наставник, односно стручен соработник или воспитувач.

Наводите во иницијативата дека со оспорената одредба наставниот кадар со положен стручен испит се дискриминирал, односно бил ставен директно во понеповолна положба во однос на лицата кои го немале положено стручниот испит и дека статусната положба на лицата со положен испит и стекнато звање наставник и лицата без положен испит се изедначувал, Судот не ги прифати, од причина што во самиот закон јасно е разграничена статусната положба на лицата со положен стручен испит кои можат да засноваат работен однос на неопределено време во својство на наставник, стручен соработник или воспитувач и лицата кои немаат положен стручен испит и кое можат да засноваат работен однос на определено време од една година со статус на приправник.

За Судот, исто така, се неосновани и стравувањата на подносителката дека оспорената одредба не давала ефикасна гаранција дека доследно ќе се спроведува членот 59 од Законот за средно образование и дека при изборот на наставниот кадар во целост ќе се почитувал условот кандидатот да мора да го има положено стручниот испит, од причина што во Законот, јасно е определено дека без положен стручен испит не може да се заснова работен однос на неопределено време, така што произлегува дека статус на наставник, стручен соработник или воспитувач може да се стекне само со положен стручен испит.

Оспорената одредба, според тоа, дава можност за засновање на работен однос за стекнување со статус наставник-приправник и доколку нема ваква одредба, на јавните огласи за засновање на работен однос на определено време нема да можат да се пријават лица без положен стручен испит, со што овие лица би

биле ставени во нерамноправна положба по однос на засновање на работен однос во средните училишта, односно нема да можат да го положат стручниот испит како услов за засновање на работен однос за наставник, стручен соработник и воспитувач.

Поради наведеното, Судот оцени дека оспорената одредба од Законот не содржи елементи на дискриминација по ниту еден основ, и дека не може да се постави прашањето за нејзината согласност со одредбите од Уставот на кои се повикува подносителката на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.140/2010)

136.

У.бр.222/2010

- Екстерно проверување

- External check

- Не се повредува членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот со определбата на законодавецот резултатите од екстерното проверување во основното, односно средното образование да не влијаат на општиот успех на ученикот, односно неговите оценки, но сепак во свидетелството за завршено соодветно основно, односно средно образование да се запише оцената од екстерното проверување, бидејќи во прашање се два посебни начини на оценување (интерно и екстерно) спроведени од различни субјекти кои

немаат меѓусебно влијание, иако потекнуваат од ист наставно-образовен процес.

- Не е во спротивност со Уставот определбата на законодавецот, резултатите од екстерното проверување да се запишани во свидетелството и да се еден од критериумите за запишување на ученикот во среднообразовната и високообразовна установа.

- The determination of the legislator that the results from the external check in primary, that is, secondary education should not influence the general achievement of the student, that is, his marks, but nevertheless in his certificate for completed corresponding primary, that is, secondary education to note the mark from the external check does not violate Article 8 paragraph 1 line 3 of the Constitution, since two different modes of evaluation are in question (internal and external) conducted from different subjects which do not have mutual influence, although they come from the same teaching-educational process.

- The determination of the legislator to have the results from the external check noted down in the certificate and have them to be one of the criteria for the enrolment of the student in a secondary educational and higher educational institution is not in contradiction with the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992) на седницата одржана на 22 јуни 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на:

- член 45-а ставови 1 и 2 во деловите: „и екстерно“, како и ставовите 4 до 13 од Законот за средното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.44/1995, 24/1996, 34/1996, 35/1997, 82/1999, 29/2002, 40/2003, 42/2003, 67/2004, 55/2005, 113/2005,

35/2006, 30/2007, 49/2007, 81/2008, 92/2008, 33/2010, 116/2010, 156/2010 и 18/2011) и

- член 71 став 1 во делот: „и екстерно“, како и ставовите 3 до 11 од Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија, бр. 103/2008, 33/2010, 116/2010, 156/2010 и 18/2011).

2. Ристо Алексовски од Битола на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на делови од членот 45-а од Законот за средното образование и делови од член 71 од Законот за основното образование означени во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата со оспорените делови од членот 45-а од Законот за средното образование се предвидувало резултатите од екстерното проверување да не влијаат на општиот успех на ученикот, односно на неговите оценки, но истите се запишуваат во свидетелството за завршена година (став 10). Според тоа, иако оценката не била од влијание на општиот успех на ученикот, сепак истата се запишувала во свидетелството и според оспорениот став 11 од истиот член од Законот била еден од критериумите за запишување на ученикот во високо образовната установа.

Врз основа на наведеното можело да се заклучи дека законодавецот во оспорените ставови 10 и 11 од членот 45-а од Законот бил сосема нејасен и контрадикторен, со оглед на тоа што сите резултати запишани во свидетелството, вклучувајќи го и резултатот од екстерното оценување се еден од критериумите за запишување на ученикот во високообразовната установа, иако овој резултат не влијаел на општиот успех на ученикот.

Во натамошниот тек на иницијативата се цитираат членовите 46 и 57 од Законот кои ја уредуваат проблематиката на формирање на општиот успех на ученикот, како резултат на континуираното следење на ученикот во текот на целата учебна година, па се поставува прашање како било можно, откако на ученикот ќе му се утврди општиот успех, пресудна улога при уписот да имаат резултатите од екстерното оценување, кои пак не влијаеле на општиот успех.

Според подносителот на иницијативата противуставно било некој друг субјект, па макар тоа и да е Комисија составена од пет

члена: директор, стручен соработник (кој директно не бил вклучен во наставниот процес) и тројца наставници, да организираат и спроведуваат проверување на успехот на учениците, бидејќи според нашиот образовен систем единствено надлежни за спроведување на наставниот процес и утврдување на општиот успех на ученикот биле наставниците, кои ја спроведувале наставната програма во училиштата, што произлегувало од содржината на членовите 1, 70, 79 и 80 од целината на Законот, како и членот 1 став 4 од Законот за изменување и дополнување на Законот за средното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.2/1998).

Во натамошниот тек на иницијативата, подносителот на иницијативата се задржува на ставот 8 од членот 45-а од Законот, во кој, меѓу другото, е предвидено екстерното проверување да се врши по четири наставни предмети, па се поставува прашање дали е можно добиените четири оценки од екстерното проверување по четири предмети да влијаат врз општиот успех на ученикот и да бидат пресудни за запишувањето во виско образовната установа? Според него, ваквиот начин на оценување (само по четири предмети) сепак го обврзувал ученикот да се подготвува за сите дванаесет или повеќе предмети, што ги изучувал во текот на годината, бидејќи не знаел кои предмети ќе ги полага. Се добивало впечаток дека интенцијата на законодавецот била на сметка на ученикот да ја тестира способноста на наставникот, што впрочем било јасно и од содржината на членот 70-а од Законот. Доколку, пак, законодавецот, сакал да ја оценува подобноста и објективноста на наставникот тоа можел да го направи на повеќе други начини, а не на грбот на ученикот. Според него, ноторно било дека и најдобриот ученик, на тест, од било кои причини, можел да се деконцентрира и да даде несоодветен одговор, иако континуирано во текот на целата година посигнувал многу солидни резултати, од каде подносителот на иницијативата прашува дали тој екстерен тест можел да биде поверодостоен од севкупната активност на ученикот во текот на целата година?

Од истите причини подносителот на иницијативата ги оспорува и одредбите од Законот за основното образование, а како тие по содржина биле слични со оспорените одредби од Законот за средното образование. Поради сето наведено подносителот на иницијативата смета дека оспорените одредби од двата закона биле во спротивност со член 8 став 1 алинеја 3 и член 51 од Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека, во членот 45-а став 1 од Законот за средното образование е предвидено дека, следењето и проверувањето на напредокот и постигањето на успехот на учениците се врши со интерно и со екстерно проверување.

Ученикот има обврска на интерно и екстерно проверување на напредокот и постигањето на начин утврден со овој закон (став 2).

Интерното проверување на постигањето на успехот на учениците го вршат континуирано наставниците во училиштето според стандарди кои ги утврдува министерот на предлог на Бирото за развој на образованието и Центарот за стручно образование и обука (став 3).

Екстерното проверување се врши на крајот на секоја наставна година, освен за учениците во завршната година на средното образование, за кои екстерното проверување се врши по завршувањето на првото полугодие најдоцна до крајот на февруари во тековната учебна година (став 4).

Екстерното проверување го врши училишна комисија составена од пет члена: директор, стручен соработник и тројца наставници од училиштето (став 5).

Начинот на формирање и работење на училишната комисија, тајноста на материјалот за екстерно проверување, начинот и постапката на проверување на тестовите од училишната комисија, формата и содржината на извештајот ги пропишува министерот по предлог на Државниот испитен центар (став 6).

Екстерното проверување на постигањата на успехот на учениците се врши со тестови кои ги изготвува Државниот испитен центар на предлог на Бирото за развој на образованието и Центарот за стручно образование и обука (став 7).

Екстерното проверување на постигањето на учениците од ставот 4 на овој член се врши по четири наставни предмети согласно со наставниот план, а врз основа на генерален распоред и правила изготвени од страна на Државниот испитен центар (став 8).

Врз основа на генералниот распоред од ставот 8 на овој член, училишната комисија подготвува интерен распоред по паралелки, наставни предмети и наставници за спроведување на

екстерното проверување во училиштето. Интерниот распоред го усвојува наставничкиот совет на училиштето (став 9).

Резултатите од екстерното проверување на напредокот и постигањето на успехот на ученикот од ставот 4 на овој член не влијаат на општиот успех на ученикот, односно на неговите оценки. Резултатите од екстерното проверување на постигањата на успехот на учениците училиштето ги запишува во свидетелството за завршена година (став 10).

Резултатите запишани во свидетелството од ставот 10 на овој член се еден од критериумите за запишување на ученикот во високообразовна установа (став 11).

Училишната комисија доставува извештај за спроведеното екстерно проверување до Државниот испитен центар (став 12).

Приватното средно училиште спроведува екстерно проверување на постигањата на успехот на учениците и за истото само ги сноси трошоците. Висината на трошоците ја утврдува министерот врз основа на реално направените трошоци (став 13).

Според член 71 став 1 од Законот за основното образование, следењето и проверувањето на напредокот и постигањето на успехот на учениците се врши со интерно и со екстерно проверување.

Интерното проверување на постигањето на успехот на учениците го вршат континуирано наставниците во училиштето врз основа на стандардите за оценување од членот 66 на овој закон (став 2).

Екстерното проверување на постигањата на успехот на учениците на крајот на секоја наставна година за учениците од четврто до деветто одделение го организира и спроведува училиштето преку училишна комисија (став 3).

Училишната комисија за екстерно проверување на постигањата на учениците е составена од пет члена: директор, стручен соработник и тројца наставници од училиштето (став 4).

Начинот на формирање и работење на училишната комисија, тајноста на материјалот за екстерно проверување, начинот

и постапката на проверување на тестовите од училишната комисија, како и формата и содржината на извештајот ги пропишува министерот по предлог на Државниот испитен центар (став 5).

Екстерното проверување на постигањата на успехот на учениците се врши со тестови кои ги изготвува Државниот испитен центар на предлог на Бирото (став 6).

Екстерното проверување на постигањата на успехот на учениците од ставот 3 на овој член се врши по четири наставни предмети, согласно со наставниот план, а врз основа на генерален распоред изготвен од страна на Државниот испитен центар на предлог на Бирото (став 7).

Врз основа на генералниот распоред од ставот 7 на овој член, училишната комисија подготвува интересен распоред по паралелки, наставни предмети и наставници за спроведување на екстерното проверување во училиштето. Интерниот распоред го усвојува наставничкиот совет на училиштето (став 8).

Резултатите од екстерното проверување на постигањето на успехот на учениците од ставот 7 на овој член училиштето ги запишува во свидетелството за завршено одделение (став 9).

Резултатите запишани во свидетелството од ставот 9 на овој член се еден од критериумите за запишување на ученикот во средно училиште (став 10).

Училишната комисија доставува извештај за спроведеното екстерно проверување до Државниот испитен центар (став 11).

4. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 44 од Уставот на Република Македонија, секој има право на образование. Образованието е достапно на секого под еднакви услови. Основното образование е задолжително и бесплатно.

Според член 45 од Уставот, граѓаните имаат право, под услови утврдени со закон, да основаат приватни образовни установи во сите степени на образованието, освен во основното образование.

Согласно член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Организацијата, функционирањето и управувањето во средното образование во Република Македонија како дел од системот на воспитанието и образованието, се уредува со Законот за средното образование, а дејноста на основното образование како дел од единствениот воспитно-образовен систем се уредува со Законот за основното образование.

Во конкретниот случај подносителот на иницијативата смета дека во оспорените законски одредби постоела непрецизност и противречност во определбата на законодавецот резултатите од екстерното проверување да не влијаат на општиот успех на ученикот, односно неговите оценки, но сепак во свидетелството за завршено соодветно основно, односно средно образование да се запише оцената од екстерното проверување. Непрецизност и противречност постоела и од причина што пресудна улога при уписот имале резултатите од екстерното оценување, кои пак се утврдувале по утврдувањето на општиот успех, иако тие резултати не влијаеле на општиот успех.

Според оценка на Судот вака изнесените наводи се неосновани, а поради следново:

Оценувањето на учениците како континуиран и системски процес опфаќа следење и проверување на постигнувањата и напредувањето на ученикот, како и прибирање и анализирање на показателите за целокупниот негов развој во воспитно образовниот процес. Во зависност од околноста дали станува збор за оценување по задолжителен или изборен предмет, дали се оценува описно или бројчано, дали се утврдува оценка за општиот успех, оценка од интерно или екстерно проверување и слично, Законот за средното образование и Законот за основното образование предвидуваат неколку видови на оценки, меѓу кои, спаѓа и оценката за утврдениот општ успех, како и оценката од направеното екстерно проверување. Според тоа, во прашање се различни оценки, според вид и начин на утврдување.

Дека е тоа така, произлегува од содржината на членот 46 од Законот за средното образование, според кој општиот успех на

ученикот се утврдува врз основа на годишните оценки од сите задолжителни предмети на крајот на годината, а од содржината на членот 65 од Законот за основното образование произлегува дека оценката за општиот успех ја сочинуваат сите бројчани оценки (во зависност од периодот на школување бројчани оценки се добиваат и по изборните предмети, покрај оценките од задолжителните предмети).

Оценката за општиот успех се добива како резултат на спроведено интерно проверување на постигањето на успехот на учениците кое се врши континуирано од наставниците во училиштето (член 45-а став 3 од Законот за средното образование и член 71 став 2 од Законот за основното образование), а оценката за спроведено екстерно проверување се добива на крајот на секоја наставна година врз основа на тестирање спроведено од училишна комисија.

Според тоа, во свидетелството кое е јавна исправа за завршено соодветно основно или средно образование се внесуваат оценки по секој конкретен предмет (задолжителни и изборни), оценка за општиот успех и оценка од екстерното проверување.

Оттаму и произлегува определбата на законодавецот резултатите од екстерното проверување да не влијаат на општиот успех на ученикот, односно на неговите оценки (оспорениот член 45-а став 10 од Законот за средното образование). Тоа што вакво уредување не постои во одредбите од Законот за основното образование, според Судот не значи дека во основното образование резултатот од екстерното проверување влијае на општиот успех, бидејќи таквиот ефект би морал да биде пропишан во самиот Закон, односно во него би морало да биде нагласено дека резултатот од екстерното оценување има влијание на општиот успех, што понатаму би барало и разработка на кој начин, во кои случаи и во колкав обем би било таквото влијание.

Врз основа на сето наведено произлегува дека се во прашање два посебни начини на оценување (интерно и екстерно) кои немаат меѓусебно влијание, иако потекнуваат од ист наставно-образовен процес.

Со оглед на фактот што завршеното соодветно основно образование е услов за запишување во средно образование, односно завршеното средно образование е услов за запишување во соодветно високо образование, а исполнувањето на тој услов се докажува со

приложување на свидетелство Судот не можеше да согледа несогласност со Уставот во определбата на законодавецот, резултатите запишани во свидетелството да се еден од критериумите за запишување на ученикот во среднообразовната и високообразовна установа (член 71 став 10 од Законот за основното образование и член 45-а став 11 од Законот за средното образование).

Тргувајќи од фактот што интерното и екстерното проверување на постигањето на успехот на учениците се два различни по начин оценувања, кои се спроведуваат од различни субјекти (наставник кој ја утврдува поединечната оценка и оценката од општиот успех и комисија која ја утврдува оцената од екстерното проверување) произлегува дека подносителот на иницијативата неосновано укажува на противуставност заради тоа што комисија, а не наставникот го организираше и спроведува проверка на успехот на учениците при екстерното проверување.

Впрочем, ваквата определба на законодавецот произлегува од ставот на Уставниот суд на Република Македонија дека вршењето и изведувањето на тестирањето треба да биде во надлежност на училиштето како образовна установа, односно не може да се одвива надвор од училиштето и воспитно-образовниот процес изразен во Одлуката У.бр.226/2008 од 1 јули 2009 година („Службен весник на Република Македонија“ бр.88/2009 од 16 јули 2009 година) со која беа укинати делови од членот 45 став 3 од Законот за средното образование и член 71 став 3 од Законот за основното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.103/2008).

Прашањето пак за колкав број од вкупниот број на предмети ќе се спроведува екстерно проверување (според актуелните законски решенија за четири) е прашање кое навлегува во целисходноста на законските решенија и се должи на спроведувањето на политика на државата во образовниот процес за кое Уставниот суд на Република Македонија не е надлежен да одлучува. Како и да е постои обврската на ученикот во секое време, континуирано да биде подготвен за оценување по сите наставни програми и планови.

Што се однесува до наводот од иницијативата дека оспорените одредби биле противуставни бидејќи законодавецот имал интенцијата на сметка на ученикот да ја тестира способноста на наставникот, Судот оцени дека се носовани, а заради следново:

Следењето и проверувањето на напредокот и посигањето на успехот на учениците се врши со интерно и екстерно проверување, а врз основа на резултатите од екстерното проверување на посигањата на успехот на ученикот се оценува објективноста и професионалноста на наставникот во вреднувањето на посигнувањата на успехот на ученикот, од каде произлегува дека екстерното оценување е процес кој едновременно го вреднува успехот како на ученикот, така и на наставникот.

При тоа во членовите 69 и 70-а од Законот за средното образование и членовите 92 и 97 во Законот за основното образование се предвидени бенефити заради добро постигнатиот успех од екстерното проверување (унапредување во кариерата на наставникот во соодветни повисоки звања и зголемена плата), но и неповолности заради лошите резултати од екстерното проверување (обезбедување на стручна помош за наставникот и намалување на платата за 10 % од последната исплатена плата во траење од една година).

Според Судот, несоодветно е упатувањето на подносителот на иницијативата на членот 1 став 4 од Законот за изменување и дополнување на Законот за средното образование, објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр.2/1998, кој покрај тоа што е погрешно означен (подносителот на иницијативата сакал да укаже на член 1 став 4 од Законот за изменување и дополнување на Законот за средното образование, објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр.92/2008), согласно член 12 од Законот за изменување и дополнување на Законот за средното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.33/2010) е избришан и повеќе не е дел од целината на Законот.

Од целокупно направената анализа може да се заклучи дека станува збор за комплексна законска материја која го издржува тестот на уставност од аспект на нејзината јасност и прецизност во креирањето на односите кои настануваат во воспитнообразовниот процес по повод споведувањето на екстерното проверување, поради што Судот оцени дека несоновани се наводите од иницијативата за повреда на уставните одредби на кои се повикува подносителот на иницијативата.

Врз основа на наведеното Судот оцени дека оспорениот член 45-а ставови 1 и 2 во деловите: „и екстерно“, како и ставовите 4 до 13 од Законот за средното образование и оспорениот член 71 став

1 во делот: „и екстерно“, како и ставовите 3 до 11 од Законот за основното образование се во согласност со член 8 став 1 алинеја 3 и член 51 од Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.222/2010)

137.

У.бр.188/2010

- Преоден режим за избор во наставни звања

- Transitional regime for the election in teaching titles

- Со оглед на тоа што Центарот за физичко образование е посебна организациона единица формирана за потребите на Универзитетот, односно за потребите на другите факултети на кои се изведува предметот физичко образование (а не и за Факултетот за физичка култура) и е дефиниран како наставна организациона единица што е утврдено во оспорениот член 30 од Правилникот, не го прави истиот несогласен со Уставот и со Законот за високото образование од причина што на наставниците во Центарот не им е оневозможено да се бават со научно-истражувачка дејност од областа на физичката култура.

- Предвидувањето дека Центарот може да реализира и воннаставна активност со посебна одлука на Наставно-научниот совет на Факултетот за физичка култура, е сосема оправдано, од причина што воннаставните активности повлекуваат финансиски средства кои треба да бидат обезбедени од буџетот на Факултетот за

физичка култура и како такви тие средства треба да се одобрат.

- Given that the Centre for Physical Education is a special organisational unit formed for the needs of the University, that is, for the needs of the other faculties in which the subject physical education is performed (and not for the Faculty of Physical Culture) and is defined as a teaching organisational unit which is defined in the contested Article 30 of the Rulebook, does not make it inconsistent with the Constitution and the Law on University Education for a reason that the teachers in the Centre are not disabled from carrying out a scholarly-research activity from the field of physical culture.

- The stipulation that the Centre may organise also an out-of-school activity with a special decision of the Teaching-Scholarly Council of the Faculty of Physical Culture is quite justified, for a reason that the out-of-school activities imply financial means which should be provided from the budget of the Faculty of Physical Culture and, as such, these means should be approved.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеа 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992) на седницата одржана на 2 март 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на член 35 од Правилникот за внатрешните односи и работењето на Факултетот за физичка култура во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, донесен на 21 мај 2009 година, 17 јуни 2010 и 29 јуни 2010 година од Наставно-научниот совет на Факултетот за физичка култура Скопје.

2. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на член 16 ставовите 3 и 4, член 30, член 32 став 2 точка 4, член 34, член 44 став 9 и член 73 од Правилникот означен во точката 1 од ова решение.

3. СЕ ОТФРЛА иницијативата во делот на барањето за поведување на постапка за оценување на меѓусебната согласност на

оспорените членови од Правилникот со Статутот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, донесен од Универзитетскиот Сенат на 13 ноември 2008 година.

4. Чедомир Саздовски, Славица Новачевска, Сашо Тодоровски, Ристо Стаменов и Серјожа Гонторев сите од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста, законитоста и статутарноста на член 16 ставовите 3 и 4, член 30, член 32 став 2 точка 4, член 34, член 35, член 44 став 9 и член 73 од Правилникот означен во точката 1 од ова решение.

5. Судот на седницата утврди дека, во делот V „Внатрешна организација на Факултетот“, односно во членот 16 став 1 од Правилникот е предвидено дека, за вршење на својата дејност Факултетот може да организира внатрешни организациони единици, согласно со Статутот на Универзитетот „Свети Кирил и Методиј“ во Скопје.

Според оспорениот член 16 став 3 на овој Правилник, внатрешните организациони единици што се утврдуваат со овој Правилник се: институти, катедри, лаборатории и библиотеки.

Според оспорениот член 16 став 4 од Правилникот, друга посебна организациона единица на Факултетот, формирана за изведување на настава по физичко образование на Факултетот во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (со исклучок на Факултетот за физичка култура) е Центарот за физичко образование.

Според наводите на подносителите на иницијативата оспорените ставови на член 16 не биле во согласност со член 45 став 1 и 2 од Законот за високото образование и со член 94 од Статутот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“. Ова од причина што Законот за високото образование и Статутот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ не познава термин „посебна“ организациона единица поради што тие сметаат дека Центарот за физичко образование мора да има ист статус како катедрата и институтот, односно да има рамноправен статус на внатрешна организациона единица, а не да биде именувана како посебна организациона единица.

Според член 1 од Законот за високото образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.35/2008, 103/2008,

26/2009, 89/2009, 99/2009 ,115/2010 и 17/2011) со овој закон се уредуваат автономијата на универзитетот и академската слобода, условите и постапката за основање и престанок на високообразовните установи, системот на обезбедување и оценување на квалитетот на високото образование, основите за организација, управување и развој и финансирање на високообразовната дејност.

Според член 9 поместен во Глава I поднасловот „Статут и други акти“ од Законот е предвидено дека основен акт на универзитетот, односно на самостојната високообразовна установа е статутот.

Со статутот поблиску се уредуваат внатрешната организација, начинот на вршење на високообразовна дејност, властувањата и начинот на работа и одлучување и други прашања од значење за вршење на високообразовна дејност.

Единица на универзитет има правилник со кој во согласност со статутот на универзитетот се уредуваат внатрешните односи и работењето на единицата (правилник на единицата).

Според член 11, пак, од Законот, универзитетите и единиците во нивниот состав и самостојните високообразовни установи ја вршат својата дејност врз принципот на академската автономија.

Според член 45 од Законот, внатрешната организација на универзитетот се уредува со овој закон и со статутот на универзитетот.

Единицата на универзитетот за вршење на својата дејност може да организира, институт, центар, завод, катедра, оддел и други внатрешни организации единици под услови утврдени со статутот на универзитетот.

Согласно наведените законски одредби со правилникот кој е оспорен со иницијативата се уредуваат внатрешните односи и работењето, внатрешната организација, органите и нивната работа, печатот, знаците и другите обележја на Факултетот за физичка култура во Скопје како единица во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Факултетот за физичка култура во Скопје е државен факултет основан со Законот за основање на Факултет за физичка

култура („Службен весник на СРМ“ бр.30/1977 година) и за вршење на својата дејност според член 16 од Правилникот, Факултетот може да организира внатрешни организациони единици како што се институти, катедри, лаборатории и библиотеки.

Во рамките на Факултетот за физичка култура како друга посебна организациона единица за изведување на настава физичко образование на факултетите во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ (со исклучок на Факултетот за физичка култура) е Центарот за физичко образование.

Центарот за физичко образование е основан со Одлука за основање на Центар за физичка култура на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“, од страна на Универзитетскиот совет на 27 декември 1974 година, а врз основа на член 169 точка 5 од Законот за високото школство и член 38 од Статутот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.

Според член 74 од Правилникот, Центарот за физичко образование работи како организациона единица на Факултетот за физичка култура до изнаоѓање на ново решение во рамките на Универзитетот.

Имајќи ги предвид изнесените законски одредби утврдената фактичка состојба, а притоа имајќи предвид дека се работи за времено решение за Центарот за физичко образование кој врши дејност физичко образование со студенти од нематичните факултети во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“, што значи вршење дејност за потребите на Универзитетот, Судот оцени дека наводите во иницијативата се неосновани, односно оспорениот член 16 ставовите 3 и 4 не можат да бидат доведени под сомнение во однос на одредбите од Законот на кои се повикуваат подносителите на иницијативата.

6. Според оспорениот член 30 од Правилникот, Центарот за физичко образование е наставно организациона единица која ја организира и ја реализира наставата по физичко образование на сите факултети во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје со исклучок на Факултетот за физичка култура во Скопје.

Според наводите на подносителите на иницијативата употребата на терминот „наставно“ е во директна спротивност со член 94 од Статутот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, кој

точно го дефинира статусот на центрите односно дека центрите се формираат заради изведување, организирање и поттикнување на научно-стражувачка и наставно-образовна работа и друго.

Понатаму, подносителите наведуваат дека организирањето и регулирањето на наставата по физичко образование на сите факултети во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ е само еден сегмент од правата и обврските што ги имаат центрите, а со ваквото дефинирање на Центарот за физичко образование, им се одземале правата за бавење со научно - истражувачка работа, пренесувањето на употребата на усовершените методи на работа, сознанијата и достигнувањата, правото на вршење на применувачка односно апликативна дејност со што во крајна линија им се ограничувало и правото на напредување во наставно-научни звања пропишани со закон, статутот и други прописи.

Судот тргнувајќи од неспорно утврдениот факт дека Центарот за физичко образование е посебна организациона единица формирана за потребите на Универзитетот, односно за потребите на другите факултети на кои се изведува предметот физичко образование (а не и за Факултетот за физичка култура) и неговото дефинирање како наставна организациона единица што е утврдено во оспорениот член 30 од Правилникот, не го прави истиот несогласен со Уставот и со Законот за високото образование од причина што на наставниците во Центарот не им е оневозможено да се бават со научно-истражувачка дејност од областа на физичката култура.

7. Судот на седницата понатаму утврди дека во членот 32 став 2 од Правилникот е предвидено дека Центарот за физичко образование ги врши следните работи:

- предлага предметна програма во рамките на студиските програми на факултетите на Универзитетот, по претходно мислење на Наставно-научниот совет на Факултетот за физичка култура во Скопје, а се усвојува на факултетот на кој се реализира настава по физичко образование.

- најдоцна до почетокот на академската година, Центарот му предлага на Наставно-научниот совет на Факултетот за физичка култура финансиска програма за изведување на настава на единиците на Универзитетот.

- други потребни работи за изведување на наставата по физичко образование на факултетите на Универзитетот, согласно со Законот за високото образование и Статутот на Универзитетот во координација со деканот на соодветниот факултет на кој се изведува наставата.

Во оспорениот став 2 точка 4 од наведениот член е предвидено дека, Центарот може да реализира и воннаставна активност со посебна одлука на Наставно-научниот совет на Факултетот за физичка култура во Скопје.

Според наводите на подносителите на иницијативата, имајќи предвид дека со првата точка од став 2 на наведениот член се предвидува постапката и начинот на донесувањето на предметната програма по предметот физичко образование во која се инкорпорирани и воннаставните активности, произлегувало дека оспорената точка 4 од членот 32 став 2 била непотребна и истата само можела да ја усложни работата и реализацијата на Наставната програма по предметот физичко образование на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Судот оцени дека вака изнесените наводи се неосновани, од причина што овој член треба да се гледа во корелација со членот 33 од Правилникот со кој е определено дека средствата за работа Центарот ги добива наменски од Министерството за образование и наука пред почетокот на секоја академска година како предуслов за започнување со настава, при што видот и обемот на наставата се утврдуваат согласно расположивите средства.

Оттука, предвидувањето, односно определувањето дека Центарот може да реализира и воннаставна активност со посебна одлука на Наставно-научниот совет на Факултетот за физичка култура, според Судот е сосема оправдано.

Имено, воннаставните активности секако дека повлекуваат финансиски средства кои треба да бидат обезбедени од буџетот на Факултетот за физичка култура од кои причини истите како активност треба и да се одобрат.

Според тоа, оспорениот член 32 став 2 точка 4 не може да биде доведен под сомнение во однос на Законот за високото образование. Дали, пак, оспорената одредба е неопходна, или не, од причини што воннаставната активност е инкорпорирана во член 32

став 2 точките 1, 2 и 3 е прашање на целисходност, а не прашање кое треба да се гледа од уставен аспект.

8. Судот, исто така, утврди дека во оспорениот член 34 од Правилникот е предвидено дека Центарот за физичко образование има раководител. Раководителот на Центарот за физичко образование по предлог на Центарот, се избира од страна на Наставно-научниот совет на Факултетот за физичка култура во Скопје.

Раководителот се избира за време од 1 (една) академска година со право на уште еден избор. Наставно-научниот совет може предвремено да го разреши раководителот на Центарот за физичко образование врз основа на лично барање од раководителот и на образложено барање од најмалку половина од членовите на Центарот.

Раководителот за својата работа одговара пред деканот на факултетот и пред наставно-научниот совет.

Во случај раководителот на Центарот за физичко образование да не ги извршува работите и должностите од својата надлежност деканот може да го разреши и пред истекот на времето за кое е избран и да постави в.д. раководител на Центарот.

Според наводите на подносителите на иницијативата оспорениот член 34 од Правилникот е во директна спротивност со членот 95 од Статутот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“. Со оспорениот член тенденциозно се маргинализирала улогата на раководителот на Центарот за физичко образование и истиот се ставал во подредена улога во однос на член 25 став 1, 2 и 3 од Правилникот на Факултетот за физичка култура, иако обврските по обем и содржина во однос на раководителот на Катедра биле далеку поголеми бидејќи истиот требало да раководи со наставно-образовен процес за околу 9000 студенти од 20 факултети во состав на Универзитетот.

Ова оттаму што според член 95 од Статутот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ одредбите за раководител на катедра од овој Статут соодветно се применувале и за раководител на центар.

Според членот 25 ставовите 1, 2 и 3 од Правилникот, на Факултетот за физичка култура со катедрата раководи раководител,

кој по предлог на катедрата се именува и разрешува од страна на деканот.

Раководителот се избира за време од 4 години со право на уште еден избор.

Предлог за раководител на катедрата дава катедрата, со мнозинство од вкупниот број на нејзините членови, а се именува и се разрешува од страна на деканот на факултетот.

Во однос на членот 34 од Правилникот кој е оспорен со иницијативата и од чија анализа произлегува дека во него е уредено прашањето за тоа кој раководи со Центарот за физичко образование, кој го избира, за кој период, пред кого одговара раководителот на Центарот и можноста да биде разрешен пред истекот на времето за кој е избран од причина што оваа одредба била во дирекна спротивност со член 95 од Статутот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“, Судот оцени дека излегуваат надвор од доменот на надлежноста на Уставниот суд (Уставниот суд не цени меѓусебна согласност на подзаконски акти).

Според Судот одредбата од членот 34 од Правилникот се однесува на раководителот на Центарот за физичка култура формиран за потребите на Универзитетот, а не за раководител на Центар кој може да го формира единицата на Универзитетот, односно Факултетот и на кого се однесуваат одредбите за раководителот на катедрата. Имено, како што веќе е наведено, Центарот за физичка култура е посебна организациона единица формирана за потребите на Универзитетот, односно за потребите на нематичните факултети, а не за Факултетот за физичка култура, па оттука повикувањето на подносителите на иницијативата дека и за раководителот на Центарот треба да важат одредбите од Статутот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ според кој одредбите за раководител на катедра соодветно се применуваат и за раководител на Центарот се неприфатливи, од причина што Центарот за физичко образование, е во рамките на Факултетот за физичка култура поради природата на дејноста физичко образование.

9. Судот, воедно утврди дека, според оспорениот член 35 од Правилникот изборот на вработените во Центарот за физичко образование во наставни звања се врши согласно со член 184 од Законот за високото образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.35/2008, 103/2008, 26/2009, 83/2009 и 99/2009).

Според наводите на подносителите на иницијативата кои се повикуваат и ги цитираат членовите 8 став 1 алинеја 3, член 9, член 32 став 1, 2 и 5, член 51 и 54 ставовите 1 и 2 од Уставот како и членовите 2, 4, 6, 11, 12, 13, 39, 121 ставовите 1, 2 и 3, 125 до 138 и 184 од Законот за високото образование, со примената на оспорениот член 35 од Правилникот за внатрешните односи и работењето на Факултетот за физичка култура во состав на Универзитетот и за наставниците кои изведуваат настава по предметот физичко образование со завршен докторат на науки се доведува во прашање начелото на еднаквост и нивната правна сигурност. Во таа насока тие добиле позитивно толкување од страна на Државниот просветен инспекторат (бр.21-137/2) од 8 февруари 2010 година, во кое се наведува дека со членот 184 од Законот за високото образование на наставниците од Универзитетскиот спортски центар не им го ускратува правото да бидат избрани во доцент, туку напротив со овој член им се дава право на затекнатите предавачи и виши предавачи кои не ги исполнуваат условите за избор во повисоко звање да бидат преизбрани во претходните звања.

Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 9 од Уставот на Република Македонија, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 32 ставови 1 и 2 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбеденост за време на привремена невработеност и секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место.

Според член 51 од Уставот во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Што се однесува до наводите од иницијативата со која се оспорува членот 35 од Правилникот во кој е предвидено дека изборот на вработените во Центарот за физичко образование во наставни

звања се врши согласно членот 184 од Законот за високото образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.35/2008, 103/2008, 26/2009 и 99/2009) и дека со него се повредувал член 8 став 1 алинеја 3, член 9, член 32 став 1 и член 51 од Уставот како и членовите 2, 4, 6, 9, 11, 12, 13 и член 39 од измените на Законот, а во врска со член 184 од Преодните и завршните одредби на Законот за високото образование Судот оцени дека се основани.

Имено, според член 184 од Законот за високо образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.35/2008, 103/2008, 26/2009 и 99/2009) кој е поместен во Преодните и завршните одредби од Законот, наставниците избрани во звањето лектор со завршено соодветно високо образование, како и наставник од Универзитетскиот спортски центар можат да бидат преизбрани според условите со Законот за високото образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.64/2000, 49/2003, 113/2005 и 51/2007).

Во Законот за високото образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.64/2000, 49/2003, 113/2005 и 51/2007) се предвидени наставно- научни, наставни и соработнички звања при што во членот 129 став 3 е предвидено дека на високите стручни школи наставни звања се предавач, виш предавач и професор на високата стручна школа. Одредбите од став 3 на овој член соодветно се применуваат за наставниците од Универзитетски центар.

Од анализата на наведените одредби произлегува дека наведените законски одредби се од времен карактер односно го уредуваат преодниот режим, покрај другите и на наставниците од Универзитетскиот центар при што им е дадена можност на наставниците кои не ги исполнуваат условите од Законот за високото образование за избор во наставни звања доцент, вонреден професор и редовен професор да бидат реизбрани според услови од претходниот закон.

Оттука, ако наведената одредба од членот 184 од Законот е од преоден карактер, што за Судот не е спорно и како таква не претставува трајно решение (условно кажано), основано се поставува прашањето дали оспорениот член 35 од Правилникот овој преоден режим не го трансформира во траен режим и дали наставниците во Центарот за физичка култура можат да се изберат само врз на основа на таа одредба.

Според оцена на Судот со самото дефинирање во оспорениот член дека изборот на наставниците во Центарот се врши согласно членот 184 од Законот за високо образование (кој предвидува избор по претходниот закон) во суштина се оневозможува во Центарот да се врши избор во наставни звања онака како што е предвидено во член 121 став 1 од Законот за високото образование, според кој на Факултетот наставно-научни звања се: доцент, вонреден професор и редовен професор. Поточно речено наставниците во Центарот за физичко образование и покрај фактот што го исполнуваат условот за избор во наставни звања во суштина тоа никогаш нема да им биде овозможено со примената на оспорениот член да бидат избрани во соодветни звања, на кој начин се повредува начелото на еднаквост како и начелото на владеење на правото.

10. Судот понатаму утврди дека, во оспорениот член 44 став 9 од Правилникот е предвидено дека „Во работата на Наставно-научниот совет на Факултетот за физичка култура учествува и раководителот на Центарот за физичко образование само за прашања со предметот физичко образование на факултетите во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Во иницијативата подносителите наведуваат дека наставата по физичко образование ја организираат и изведуваат 12 наставници од кои 1 е со титула доктор на науки по кинезиологија со одбрането специјализација од областа на спортот, 4 се доктори на науки по кинезиологија, 4 се пред одбрана на научната титула доктор на науки по кинезиологија и 3 со научна титула магистер по наука по кинезиологија. Фактот дека во работата на Наставно-научниот совет на Факултетот за физичка култура учествувал само раководителот на Центарот доволно укажувало на тоа дека 12 наставници биле целосно обесправени и маргинализирани, бидејќи во овој момент од 12 наставници, 5 се со завршен докторат и тие ги исполнувале условите за прв избор во наставно-научно звање доцент согласно член 121 став 1 од Законот за високото образование, Статутот и Правилникот за критериуми и постапката за избор во наставно научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.

Според Судот, вака изнесените наводи се неосновани од причина што Центарот како посебна наставно организациона единица врши дејност, односно реализира настава по физичко образование на другите факултети во состав на Универзитетот и неговото учество во

работата на наставно-научниот совет треба да се реализира на факултетите каде се изведува наставата, од кои причини истата не може да биде доведена под сомнение во однос на неговата согласност со членот 121 од Законот за високото образование на кој се повикуваат подносителите на иницијативата.

11. Судот, исто така, утврди дека според оспорениот член 73 од Правилникот, одредбите од овој Правилник за соработниците ќе се применуваат согласно со роковите утврдени со Законот за изменување и дополнување на Законот за високото образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.103/2008), односно Законот за изменување и дополнување на Законот за научно-истражувачка дејност („Службен весник на Република Македонија“ бр.46/2008).

Подносителите на иницијативата се на мислење и се убедени дека оваа одредба подеднакво се однесува и на предавачите и вишите предавачи на Факултетот за физичка култура-Центар за физичко образование, иако овој факт не е потенциран во Правилникот од каде се доведуваат во недоумица наставниците кои се магистри на наука по однос на тоа дали согласно оваа одредба имаат обврска до 15 септември 2013 да го дооформат своето образование и да се стекнат со право да бидат избрани во наставно научни звања како не би се довеле во ситуација да им престане работниот однос.

Оспорениот член 73 од Правилникот е поместен во преодните и завршните одредби. Во него е предвидено дека одредбите од наведениот Правилник за соработниците ќе се применуваат согласно со роковите утврдени со Законот за изменување и дополнување на Законот за високото образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.103/2008) и Законот за изменување и дополнување на Законот за научно истражувачка дејност („Службен весник на Република Македонија“ бр.46/2008). За подносителите на иницијативата оваа одредба е спорна од причина што во неа не било јасно утврдено дали истата се однесува и на наставниците кои се магистри на науки и кои, како и другите соработници, треба до 15 септември 2013 година да го дооформат своето образование и да се стекнат со право да бидат избрани во наставно-научни звања.

Според Судот, вака изнесените наводи се неосновани од причина што со одредбата од Законот за изменување и дополнување на Законот за високото образование и Законот за изменување и дополнување на Законот за научно-истражувачка дејност

соработнички звања не се предвидени, односно воспитно-образовна дејност можат да вршат лица избрани во наставни звања, со што е даден преоден режим (период) во кој соработниците кои имале засновано работен однос треба да го дооформат своето образование и да бидат избрани во наставни или наставно научни звања.

Според тоа, имајќи предвид дека оспорениот член 73 од Правилникот само се повикува на примена на одредбите од наведените закони, Судот смета дека оспорениот член е доволно јасен и прецизен и тој се однесува на соработниците во високообразовните установи, а не и за наставниците, поради што не може да се постави прашањето за неговата согласност со Уставот, со Законот за високото образование и Законот за научно-истражувачка дејност.

12. Во однос на наводите од иницијативата со кои оспорените членови се доведуваат во корелација, односно се бара нивна оценка во однос на Статутот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“, имајќи ја предвид надлежноста на Уставниот суд од членот 110 од Уставот, како и член 28 од Деловникот, Судот оцени дека се исполнети условите за отфрлање на иницијативата.

13. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1, 2 и 3 од ова решение.

14. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, д-р Трендафил Ивановски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.188/2010)

138.

У.бр.188/2010

- Преоден режим за избор во наставни звања

- Transitional regime for the election in teaching titles

- Со оспорената одредба со која предвидат преодниот режим за избор во наставни звања според претходниот закон, го трансформира во траен режим и наставници во Центарот за физичка култура се избираат само врз основа на оспорениот член, а не според член 121 од Законот за високото образование, се повредува начелото на еднаквост и начелото на владеење на правото.

- The contested provision with which the envisaged transitional regime for the election in teaching titles according to the previous law is transformed into a lasting regime and teachers in the Centre of Physical Culture are elected only on the basis of the contested article, and not under Article 121 of the Law on University Education, violates the principle of equality and the principle of the rule of law.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992) на седницата одржана на 20 април 2011 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА член 35 од Правилникот за внатрешните односи и работењето на Факултетот за физичка култура во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, донесен на 21 мај 2009 година, 17 јуни 2010 и 29 јуни 2010 година од Наставно-научниот совет на Факултетот за физичка култура Скопје.

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавување во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод поднесена иницијатива на Чедомир Саздовски, Славица Новачевска, Сашо Тодоровски, Ристо Стаменов и Серјожа Гонторев сите од Скопје, со Решение У.бр.188/2010 од 2 март 2011 година поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на член 35 од Правилникот означен во точката 1 од оваа одлука.

Постапката беше поведена затоа што пред Судот основано се постави прашањето за согласноста на оспорениот член со Уставот и Законот за високото образование.

4. Судот на седницата утврди дека во оспорениот член 35 од Правилникот изборот на вработените во Центарот за физичко образование во наставни звања се врши согласно со член 184 од Законот за високото образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.35/2008, 103/2008, 26/2009, 83/2009 и 99/2009).

Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 9 од Уставот на Република Македонија, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 32 ставови 1 и 2 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбеденост за време на привремена невработеност и секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место.

Според член 51 од Уставот во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 184 од Законот за високо образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.35/2008, 103/2008, 26/2009 и 99/2009) кој е поместен во Преодните и завршните одредби од Законот, наставниците избрани во звањето лектор со завршено соодветно високо образование, како и наставник од Универзитетскиот

спортски центар можат да бидат преизбрани според условите со Законот за високото образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.64/2000, 49/2003, 113/2005 и 51/2007).

Во Законот за високото образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.64/2000, 49/2003, 113/2005 и 51/2007) се предвидени наставно- научни, наставни и соработнички звања при што во членот 129 став 3 е предвидено дека на високите стручни школи наставни звања се: предавач, виш предавач и професор на високата стручна школа. Одредбите од став 3 на овој член соодветно се применуваат за наставниците од Универзитетскиот центар.

Од анализата на наведените одредби произлегува дека наведените законски одредби се од времен карактер, односно го уредуваат преодниот режим, покрај другите и на наставниците од Универзитетскиот центар, при што им е дадена можност на наставниците кои не ги исполнуваат условите од Законот за високото образование за избор во наставни звања доцент, вонреден професор и редовен професор да бидат реизбрани според услови од претходниот закон.

Оттука, имајќи предвид дека наведената одредба од членот 184 од Законот е од преоден карактер и како таква не претставува трајно решение (условно кажано), Судот оцени дека оспорениот член 35 од Правилникот овој преоден режим го трансформира во траен режим што значи наставниците во Центарот за физичка култура можат да се избераат само врз на основа на членот 35 од Правилникот.

Според Судот со самото дефинирање во оспорениот член дека изборот на наставниците во Центарот се врши согласно членот 184 од Законот за високо образование (кој предвидува избор по претходниот закон) во суштина се оневозможува во Центарот да се врши избор во наставни звања онака како што е предвидено во член 121 став 1 од Законот за високото образование, според кој на Факултетот наставно-научни звања се: доцент, вонреден професор и редовен професор. Поточно речено на наставниците во Центарот за физичко образование и покрај фактот што го исполнуваат условот за избор во наставни звања нема да им биде овозможено со примената на оспорениот член да бидат избрани во соодветни звања, на кој начин се повредува како начелото на еднаквост така и начелото на владеење на правото.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

6. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.188/2010)

139.

У.бр.290/2009

- **Дневник на паралелка во средно училиште**

- *Grade book of a class in a secondary school*

- Дневникот на паралелка во средно училиште се води на македонски јазик и кирилско писмо, а во паралелки на припадниците на зедниците кои наставата ја следат на јазик различен од македонскиот јазик, дневникот се води и на јазикот и писмото на кој се изведува наставата, што е во согласност со Уставот.

- The grade book of a class in a secondary school is kept in the Macedonian language and its Cyrillic alphabet, and in classes of the members of the communities who follow the instruction in a language other than the Macedonian the grade book is also kept in the language and alphabet in which the instruction takes place, which is in accordance with the Constitution.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 2 март 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 74 став 3 од Законот за средното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр.44/95, 24/96, 34/96, 35/97, 82/99, 29/2002, 40/2003, 42/2003, 67/2004, 55/2005, 113/2005, 35/2006, 30/2007, 49/2007, 81/2008, 92/2008, 33/10, 116/10, 156/10 и 18/2011).

2. Крсте Трајковски адвокат од Велес, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од законот означен во точка 1 од ова решение.

Според наводите во инцијативата, членот 74 став 3 од Законот не бил во согласност со Амандман V точка 1 став 1 на Уставот на Република Македонија со кој на недвосмислен начин било утврдено дека македонскиот јазик и неговото кирилско писмо се службен јазик и писмо на целата територија на Република Македонија, а дека според став 2 на точката 1 од овој амандман друг јазик што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните бил исто така службен јазик и неговото писмо, но како што е определено со овој амандман. Според тоа, ставот 2 претставувал само дополнување, надоврзување односно продолжување на ставот 1, а не и замена на ставот 1 од точката 1 на Амандманот V.

Покрај ова, постоела неусогласеност на оспорениот член 74 став 3 од Законот со член 4 од истиот закон со кој се утврдувало дека „Воспитно-образовната дејност во средното училиште се изведува на македонски јазик и кирилско писмо“ (став 1), како и дека „За припадниците на заедниците кои следат настава на јазик различен од македонскиот јазик и неговото кирилско писмо, воспитно-образовната дејност во јавните средни училишта се изведува на јазикот и писмото на соодветната заедница на начин и под услови утврдени со овој закон“ (став 2). Исто така се наведува дека „Учениците од став 2 задолжително го изучуваат и македонскиот јазик“ (став 3). Неусогласеност постоела и во самиот член 74 од Законот бидејќи во ставот 2 било определено дека „За припадниците на заедниците кои наставата ја следат на јазик различен од македонскиот јазик, педагошката документација се води и издава на македонски јазик со употреба на неговото кирилско писмо и на јазикот и писмото на кои се изведува наставата“, а во ставот 3 дека

дневникот на паралелката се води само на јазикот и писмото на кој се изведува наставата. Според тоа, оспорената законска одредба била недоречена, оставала простор за манипулација, непочитување и непримена на службениот македонски јазик и неговото писмо во воспитно-образовниот процес на целата територија на Република Македонија, поради што била неуставна.

3. Судот на седницата утврди дека во член 74 став 1 од Законот се определува дека: „Педагошката документација во средните училишта се води и издава на македонски јазик со употреба на кирилското писмо“ (одредбата е содржана во основниот текст на Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр.44/95 од септември 1995 година).

Според став 2 од истиот член на Законот, „За припадниците на заедниците кои наставата ја следат на јазик различен од македонскиот јазик, педагошката документација се води и издава на македонски јазик со употреба на неговото кирилско писмо и на јазикот и писмото на кој се изведува наставата“ (одредбата е внесена во Законот со измените и дополнувањата објавени во „Службен весник на Република Македонија“ бр.67/2004 од октомври 2004 година).

Оспорениот став 3 на членот 74 од Законот определува дека: „Дневникот на паралелка се води на јазикот и писмото на кој се изведува наставата“ (оваа одредба е внесена во Законот со измените и дополнувањата објавени во „Службен весник на Република Македонија“ бр.67/2004 од октомври 2004 година).

Во став 4 од истиот член на Законот се определува дека: „Дневникот на паралелката задолжително се води и во електронска форма (е-дневник) преку веб апликација која ја администрира Министерството“ (оваа одредба е внесена во Законот со измените и дополнувањата објавени во „Службен весник на Република Македонија“ бр.18/2011 од 14 февруари 2011 година).

4. Според точката 1 од Амандманот V на Уставот, на целата територија на Република Македонија и во нејзините меѓународни односи службен јазик е македонскиот јазик и неговото кирилско писмо (став 1).

Друг јазик што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните, исто така, е службен јазик и неговото писмо, како што е определено со овој член (став 2).

Личните документи на граѓаните кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик, се издаваат на македонски јазик и неговото писмо, како и на тој јазик и неговото писмо во согласност со закон (став 3).

Кој било граѓанин кој живее во единиците на локалната самоуправа во која најмалку 20% од граѓаните зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик, во комуникацијата со подрачните единици на министерствата, може да употреби кој било од службените јазици и неговото писмо. Подрачните единици надлежни за тие единици на локална самоуправа одговараат на македонски јазик и неговото кирилско писмо, како и на службениот јазик и писмо што го употребува граѓанинот. Секој граѓанин во комуникација со министерствата може да употребува еден од службените јазици и неговото писмо, а министерствата одговараат на македонски јазик и неговото кирилско писмо, како и на службениот јазик и писмото што го употребува граѓанинот (став 4).

Во органите на државната власт во Република Македонија службен јазик различен од македонскиот јазик, може да се користи во согласност со закон (став 5).

Во единиците на локалната самоуправа јазикот и писмото што го користат најмалку 20% од граѓаните е службен јазик, покрај македонскиот јазик и неговото кирилско писмо. За употребата на јазиците и писмата на кои зборуваат најмалку од 20% од граѓаните во единиците на локалната самоуправа, одлучуваат органите на единиците на локалната самоуправа (став 6).

Според член 74 од Законот за средното образование, педагошката документација во средните училишта се води и издава на македонски јазик со употреба на кирилското писмо (став 1), а за припадниците на заедниците кои наставата ја следат на јазик различен од македонскиот јазик, педагошката документација се води и издава на македонски јазик со употреба на неговото кирилско писмо и на јазикот и писмото на кој се изведува наставата (став 2), при што дневникот на паралелка се води на јазикот и писмото на кој се изведува наставата (став 3), а дневникот на паралелката

задолжително се води и во електронска форма (е-дневник) преку веб апликација која ја администрира Министерството (став 4).

Имајќи ја предвид содржината на членот 74 од Законот во целина, а особено содржината на ставовите 2 и 4 од овој член на Законот во врска со иницираното прашање, како и другите законски одредби на чиј дел упатува и подносителот на иницијативата, Судот оцени дека е несоодветно одредбата од оспорениот став 3 на членот 74 од Законот да се интерпретира издвоено од останатите законски одредби и на тој начин да и' се дава еднострано значење. Оспорената одредба разбрана како дел од другите законски одредби не ја доведува во прашање употребата на македонскиот јазик и неговото кирилско писмо, поради што Судот утврди дека не може да се постави прашањето за нејзината согласност со Амандманот V на Уставот.

Во врска со наводите во иницијативата за неусогласеноста на членот 74 став 3 од Законот со другите одредби од истиот закон, Судот утврди дека меѓусебниот однос на одредбите од ист закон, според член 110 од Уставот, не влегува во делокругот на Уставниот суд.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски, и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, д-р Трендафил Ивановски, Вера Маркова, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.290/2009)

19. Јавно информирање

19. Public information

20. Локална самоуправа

20. Local self-government

140.

У.бр.30/2011

- Одлука за јавни паркиралишта од значење за Општина Центар – Скопје

- *Decision on public parking lots of relevance for Centar Municipality - Skopje*

- Определбата на Општина Центар, одржувањето и користењето на јавните паркиралишта од значење на Општина Центар да го довери на Јавното претпријатие за јавни паркиралишта Паркинзи на Општина Центар – Скопје, е во согласност со Законот за локалната самоуправа и со Законот за Градот Скопје.

- Забраната за паркирање во комерцијални цели на површини кои се наменети за паркирање на редовна некомерцијална употреба на станбени и деловни објекти, не претставува повреда на темелните вредности на Уставот.

- Определбата Советот на општината, односно организаторот на паркирањето, да вршат утврдување на зоните и дозволеното време на паркирање на јавните паркиралишта од значење за Општина Центар, односно да го определуваат начинот и условите за паркирање, не претставува незаконско преземање на надлежностите на Градот Скопје од страна на општината Центар.

- Неосновани се наводите дека обврската за плаќање за паркирање била обврска за граѓаните која не била спомената во ниеден закон и дека поради тоа била незаконита.

- Воведувањето на повластени услови во поглед на цената и времето на задржувањето за определени категории корисници на паркирање

кои имаат станбен или деловен простор на подрачјето што гравитира кон определено јавно паркиралиште, не претставува нивно ставање во привилегирана положба во однос на другите граѓани, спротивно на одредбите на Уставот.

- Уредувањето на начинот на повластено користење на лицата со посебни потреби на услугата паркирање, кое не е бесплатно во секој случај, не може да се прифати како дискриминација и сегрегација на лицата корисници на ова право, односно како повреда на нивните слободи и права согласно член 35 и член 54 од Уставот,

- Комуналната такса за користење на простор за паркирање на патнички моторни возила, товарни моторни возила и нивните приколки и автобуси, претставува изворен приход на општината утврден со закон и не може да се поистоветува со цената на паркирањето како услуга која ја пружа јавното претпријатие како организатор на паркирањето и која претставува приход на јавното претпријатие.

- Предвидените мерки за оние корисници на јавните паркиралишта, кои нема да се придржуваат до начинот и условите, јасно и прецизно утврдени од страна на организаторот на паркирањето, имаат за цел овозможување на непречено користење на јавните паркиралишта, а не претставуваат казнена санкција за граѓаните, ниту пак некаков облик на мачење или понижувачко однесување.

- The determination of Centar Municipality to entrust the maintenance and use of the public parking lots of relevance for Centar Municipality to the Public Enterprise for Public Parking Lots Parkinzi of Centar Municipality – Skopje, is in accordance with the Law on Local Self-Government and the Law on the City of Skopje.

- The ban on parking for commercial purposes on surfaces which are earmarked for parking for regular non-commercial use of housing and business blocks is not a violation of the fundamental values of the Constitution.

- The determination that the Council of the Municipality, that is, the organiser of the parking define the zones and the time allowed to park on the public parking lots that are of

relevance for Centar Municipality, that is, define the manner and conditions for parking, is not an unlawful takeover of the competences of the City of Skopje by Centar Municipality.

- The statements that the obligation for payment for parking was an obligation for the citizens which was not mentioned in any law and that for that reason it was unlawful have no merits.

- The introduction of privileged conditions with regard to the price and time of withholding of certain categories of users of parking who have a housing or a business space in the area gravitating towards certain public parking lot does not put them in a privileged position in view of the other citizens in contradiction with the provisions of the Constitution.

- The regulation of the manner of privileged use of the parking service by the persons with special needs, which is not free in any case, may not be accepted as discrimination and segregation of the persons who are users of this right, that is, as a violation of their freedoms and rights pursuant to Article 35 and Article 54 of the Constitution.

- The public utility fee for the use of a parking space for passenger motor vehicles, freight vehicles and their trailers and buses is a source of income of the municipality defined by law and may not be identified with the charge for the parking as a service which is offered by the public enterprise as the organiser of the parking and which is a revenue for the public enterprise.

- The measures envisaged for those users of the public parking lots who will not adhere to the manner and conditions, clearly and specifically defined by the organiser of the parking, are aimed at enabling an unobstructed use of the public parking lots, and are not a penal sanction for the citizens or any form of torture or inhuman treatment.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 29 јуни 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на член 4 став 3, член 5 став 2, член 8 став 2, член 12, член 13, член 24 став 1 и став 2, член 25 ставовите 2, 3 и 4, член 27 и член 29 од Одлуката за јавни паркиралишта од значење за Општина Центар – Скопје, бр. 07-4202/12 од 20.12.2010 година, донесена од страна на Советот на Општина Центар („Службен гласник на Општина Центар“ бр. 19/2010).

2. Стрезо Стрезовски од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на одредбите од Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, оспорените одредби на Одлуката не биле во согласност со Уставот на Република Македонија, Законот за локалната самоуправа, Законот за Градот Скопје, Законот за комунални такси, Законот за јавни патишта; Законот за концесии, Законот за облигационите односи, Законот за спречување и заштита од дискриминација и Протоколот XII од Конвенцијата за заштита на човековите права и основните слободи, донесена од Советот на Европа.

3. Судот на седницата утврди дека Советот на Општина Центар, врз основа на член 22 став 1 точка 4 и член 36 од Законот за локалната самоуправа („Службен весник на РМ“ број 05/02), член 15 став 1 точка 4 алинеја 6 од Законот за Градот Скопје („Службен весник на РМ“ бр.55/04), член 3 став 1 точка 13 од Законот за комунални дејности („Службен весник на РМ“ број 45/97, 23/99, 45/02 и 16/04,05/09), член 4 и член 9 од Законот за јавни патишта („Службен весник на Република Македонија“ број 84/2008, 52/2009 и 114/2009 и 124/10), член 15 точка 4 алинеја 6 и член 26 од Статутот на Општина Центар („ Службен гласник на Општина Центар“ број 01/06), на 40-тата седница, одржана на ден 20.12.2010 година донел Одлука за јавни паркиралишта од значење на Општина Центар-Скопје, бр. 07-4202/12 Центар („Службен гласник на Општина Центар“ бр. 19/2010).

Одлуката има 34 члена, поделени во девет глави: Општи одредби (членови 1- 9), Користење на јавните паркиралишта (членови 10-16), Организација и начин на наплата на јавните паркиралишта од затворен тип (членови 17-20), Организација и начин на наплата на

јавните паркиралишта од отворен тип (членови 21-23), Повластени паркинг картички (членови 24-26), Користење на услугата на паркирање (членови 27-29), Резервирани места (член 30), Надзор (член 31) и Преодни и завршни одредби (членови 32-34).

4. Согласно член 8 став 1 алинеите 3 и 8 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и хуманизмот, социјалната правда и солидарноста, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија. Според став 2 на овој член, во Република Македонија слободно е се што со Уставот и законот не е забрането.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Согласно член 11 став 2 од Уставот, се забранува секаков облик на мачење, нечовечко или понижувачко однесување и казнување.

Според член 13 став 1 од Уставот, лицето обвинето за кривично дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука.

Согласно член 14 став 1 од Уставот, никој не може да биде казнет за дело кое пред да биде сторено не било утврдено со закон или со друг пропис како казниво дело и за кое не била предвидена казна.

Согласно член 27 став 1 од Уставот, секој граѓанин има право слободно да се движи на територијата на Републиката и слободно да го избира местото на своето живеалиште. Според став 3 на истиот член, остварувањето на овие права може да се ограничи со закон, единствено во случаите кога е тоа потребно заради заштита на безбедноста на Републиката, водење на кривична постапка или заштита на здравјето на луѓето.

Според член 35 став 3 од Уставот, Републиката им обезбедува посебна заштита на инвалидните лица и услови за нивно вклучување во општествениот живот.

Според член 51 став 1 од Уставот, во Република Македонија законите мора да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Според член 54 став 1 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот. Според став 4 на овој член, ограничувањето на слободите и правата не може да се однесува на правото на живот, забраната на мачење, на нечовечко и понижувачко постапување и казнување, на правната одреденост на казнивите дела и казните, како и на слободата на уверувањето, совеста, мислата, јавното изразување на мислата и вероисповеста.

Согласно член 56 став 3 од Уставот, со закон се уредуваат начинот и условите под кои определени добра од општ интерес за Републиката можат да се отстапат на користење.

Според член 68 од Уставот, Собранието на Република Македонија, покрај другото ги утврдува и јавните давачки.

Согласно член 114 став 1 од Уставот, на граѓаните им се гарантира правото на локална самоуправа. Според став 4 на овој член, општините се финансираат од сопствени извори и приходи определени со закон и со средства од Републиката.

Оспорената одлука е донесена од Советот на Општина Центар, на седница одржана на 20.12.2010 година.

Според член 1 од Одлуката, со оваа одлука се определуваат јавни паркиралишта од значење на Општина Центар Скопје, начинот на користење и одржување, надзор над паркирањето и други прашања од значење поврзани со јавните паркиралишта. Под јавно паркиралиште се подразбира посебно уреден и обележан простор наменет за паркирање на определен вид возила. Јавните паркиралишта може да бидат надвор од површините опфатени со патиштата и улиците или на самите патишта и улици.

Според член 4 став 3 од Одлуката, одржувањето и користењето на јавните паркиралишта од значење на Општина Центар се во надлежност на Јавното претпријатие за јавни паркиралишта Паркинзи на Општина Центар – Скопје, основано од Општина Центар, за вршење на работи од јавен интерес од локално

значење за Општина Центар (во натамошниот текст: организатор на паркирањето).

Според наводите во иницијативата, оваа одредба била во спротивност со член 22 точка 4 од Законот за локалната самоуправа и член 15 точка 4 алинеја 6 од Законот за Градот Скопје, затоа што општината, а не јавно претпријатие основано од неа, имала законски утврдена надлежност за одржување на јавните паркиралишта.

Судот оцени дека ваквите наводи во иницијативата се неосновани. Имено, Законот за Градот Скопје во член 15 точка 4 алинеја 6 пропишува дека надлежности, односно работи од јавен интерес од локално значење на општините во градот Скопје се комуналните дејности кои значат изградба, одржување и користење на јавни паркиралишта од значење за општината утврдени со урбанистички план.

Според член 22 точка 4 од Законот за локалната самоуправа, општините се надлежни, помеѓу другото, и за комуналните дејности: изградба, одржување, реконструкција и заштита на локалните патишта, улици и други инфраструктурни објекти; регулирање на режимот на сообраќајот; изградба и одржувањето на уличната сообраќајна сигнализација; изградба и одржување на јавниот простор за паркирање; отстранување на непрописно паркираните возила; отстранување на хаварисаните возила од јавните површини.

Согласно член 24 став 1 од овој закон, заради извршување на своите надлежности, општините можат да основаат јавни служби, во согласност со закон. Според став 2 на истиот член, општината може да го делегира вршењето на одредени работи од јавен интерес од локално значење на други правни или физички лица, врз основа на договор за извршување на работи од јавен интерес, во согласност со закон.

Согласно Законот за комунални дејности, одржувањето и користењето на јавниот простор за паркирање, под што се подразбира одржување на просторот и објектите и давање на соодветни услуги, како и утврдување на начинот на негово користење претставува комунална дејност (член 3 точка 13) чие вршење е од јавен интерес. Комунална дејност може да се врши со основање на јавно претпријатие, со давање концесија за вршење на комунална дејност на начин утврден со закон и со дозвола за вршење на комунална дејност (член 14).

Врз основа на наведената законска регулатива, Судот оцени дека неспорно е правото на општината да основа јавно претпријатие за одржување и користење на јавните паркиралишта на просторот на општината или да делегира односно довери вршење на дејности од јавен интерес и по однос на ова прашање не може да стане збор за несогласност на оспорениот член 4 став 3 од Одлуката, со Законот за локалната самоуправа и со Законот за Градот Скопје.

Согласно член 5 став 2 од Одлуката, на површините наменети за паркирање (паркиралишта) во функција на редовна некомерцијална употреба на станбени и деловни објекти и изградени и уредени во рамките на градежна парцела или градба во приватна сопственост, во согласност со урбанистичките планови и документација, не е дозволено вршење дејност паркирање во комерцијални цели.

Според наводите во иницијативата, ваквата определба не била во согласност со член 8 став 2 од Уставот, според кој во Република Македонија слободно е се што со Уставот и закон не е забрането. Ова од причина што советот на Општина Центар воопшто немал овластување за изрекување на забрани од таков вид.

Според Судот, и овие наводи во иницијативата се неосновани. Имено, Законот за комуналните дејности јасно и недвосмислено утврдува дека одржување и користење на јавниот простор за паркирање, под што се подразбира одржување на просторот и објектите и давање на соодветни услуги, како и утврдување на начинот на негово користење, претставуваат комунални дејности од јавен интерес, кои се доверени во надлежност на општината. Оттука, забраната за паркирање во комерцијални цели на површини кои се наменети за паркирање на редовна некомерцијална употреба на станбени и деловни објекти, е токму во функција на обезбедување на непречени услови за реализација на оваа законска надлежност, поради што ваквото ограничување не може да биде сфатено како повреда на темелните вредности на Уставот, како што се наведува во иницијативата.

Член 8 став 2 и член 12 од Одлуката со кои се определувало дека Советот на општината, односно организаторот на паркирањето, вршат утврдување на зоните и дозволеното време на паркирање на јавните паркиралишта од значење за Општина Центар, односно го определуваат начинот и условите за паркирање, се

оспоруваат како спротивни на член 15 од Законот за Градот Скопје, затоа што наведената активност била во надлежност на Градот Скопје, а не на општините во Градот Скопје, како што бил конкретниот случај.

Судот оцени дека ваквите наводи во иницијативата се неосновани. Имено, според член 10 од Законот за Градот Скопје, утврдувањето услови и режим на сообраќајот на подрачјето на Градот Скопје претставува комунална дејност во надлежност на Градот Скопје. Според Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата ("Службен весник на Република Македонија" број 54/2007, 86/2008, 98/2008, 64/2009, 161/2009, 36/11 и 51/2011), под "Сообраќаен режим" се подразбира начин на водење на сообраќајот на пат, односно дел од пат или населено место, односно дел од населено место означен со соодветна сообраќајна сигнализација (член 2 точка 87). Меѓутоа, со конкретно оспорената одлука не се пропишува режим на сообраќај во смисла на Законот, туку само се регулира начинот и условите на паркирање на возилата на површините означени како јавни паркиралишта, поради што наводите во иницијативата дека општината Центар незаконски ги презмала надлежностите на Градот Скопје, се неосновани.

Според член 13 од Одлуката, со паркирањето на возилото на јавно паркиралиште, се смета дека возачот односно сопственикот на возилото се согласил и ги прифатил условите за користење на јавното паркиралиште пропишани со оваа одлука или од страна на организаторот на паркирањето.

Со иницијативата се оспорува член 13, поврзано со членовите 24, 25, 27 и 29 од Одлуката, поради, како што е наведено, направена дискриминација во однос на оние возачи кои ќе ги користат услугите на организаторот на паркирањето, бидејќи ќе морале да ги прифатат условите за паркирање предвидено со Одлуката, иако Одлуката не била договор за облигационен однос, па да се вметнуваат вакви или други слични обврски, како и поради тоа што граѓаните ќе се казнувале за дела кои не биле утврдени со закон и за кои не била предвидена казна. Поради наведеното, оспорениот член 13 не бил во согласност со член 8 од Уставот – владеењето на правото.

Во одговор на ова прашање, Судот ги имаше предвид одредбите на Законот за комунални дејности. Така, според член 27 на овој закон, висината на цената и начинот на плаќање на комуналните

услуги, ја определува управниот одбор на јавното претпријатие, по претходна согласност на основачот. Според член 28 на истиот закон, ако корисникот редовно не ја плаќа комуналната услуга, давателот има право да го прекине давањето на услугата, под услови и на начин утврден со закон. Оттука, Судот ги оцени како неосновани наводите во иницијативата дека обврската за плаќање за паркирање била обврска за граѓаните која не била спомената во ниеден закон и дека поради тоа била незаконита. Исто така, Судот оцени дека треба да се има предвид дека секој корисник на услугата е однапред запознаен со условите на паркирањето, вклучително и со цената и негов личен избор е дали ќе ја користи комуналната услуга за паркирање под тие услови или не. Тоа не значи склучување на посебен договор со организаторот на јавното паркиралиште, туку само можност за користење на паркирање на одредено место, за определено време и цена, претходно познати. Поради наведеното, Судот не ги прифати како основани наводите во иницијативата дека со член 13 од Одлуката се повредувало владеењето на правото, како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Членот 24 став 1 од Одлуката се оспорува како дискриминаторски, затоа што овозможувал одредена категорија граѓани (корисник-станар кој има постојано или времено живеалиште, односно престојувалиште на адреса која го опфаќа јавното паркиралиште) да има повластени услови во поглед на цената и времето на задржување, со што оваа категорија граѓани била ставена во привилегирана положба во однос на другите граѓани, во зависност од социјалната, имотната и општествената положба, односно од тоа кој каде поседува стан и кој каде живее и кој каде и дали работи. Ова било директен атак врз принципот на рамноправноста на граѓаните, слободата на движењето, хуманизмот, солидарноста, социјалната правда и другите темелни вредности и определби на уставниот поредок на Републиката. Особено што станувало збор за центарот на главниот град на Републиката, Скопје, каде се наоѓаат зградите на Собранието, Владата, Уставниот суд, Врховниот суд, Македонскиот народен театар и други институции кои ја прават Република Македонија модерна демократска држава и кои им припаѓаат на сите граѓани и сите имаат еднакво право и под исти услови да пристапат кон нив.

Ваквите наводи во иницијативата Судот ги оцени како неосновани. Ова затоа што неспорно е уставното право на секој граѓанин слободно да се движи на територијата на Републиката и слободно да го избира местото на живеење. Меѓутоа, при тоа, мора

да се има предвид фактот дека определени категории корисници на паркирање имаат станбен или деловен простор на подрачјето што гравитира кон определено јавно паркиралиште. Оттука, доколку овие категории граѓани не бидат изземени од режимот што важи за корисниците на паркиралиштето што доаѓаат надвор од тоа подрачје, истите ќе бидат ставени во многу нерамноправна и тешка положба (од аспект на непречено и нормално користење на својот имот, како и финансиски). Токму во ова е и смислата на воведувањето на повластени услови во поглед на цената и времето на задржувањето за овие корисници – граѓани и таквиот режим не претставува нивно ставање во привилегирана положба во однос на другите граѓани, спротивно на одредбите на Уставот.

Според член 24 став 2 од Одлуката, корисникот-станар кој има постојано или времено живеалиште, односно престојувалиште на адреса која го опфаќа јавното паркиралиште плаќа надоместок на трошоци за тековно одржување на јавните паркиралишта, чија висина се утврдува со посебен акт на организаторот на паркирањето.

Оваа одредба се оспорува затоа што не постоел законски основ граѓаните кои плаќаат даноци, надоместоци и такси, повторно да бидат обврзани да плаќаат надоместок на трошоци за тековно одржување на јавните паркиралишта.

Во оваа смисла Судот оцени дека треба да се има предвид член 26 од Законот за комунални дејности, каде се пропишува дека средства за вршење на комунални дејности на објекти на комуналната инфраструктура што служат за заедничка комунална потрошувачка, во која група спаѓаат и јавните паркиралишта, се остваруваат од цената на комуналните услуги. Според член 27 на истиот закон, висината на цената и начинот на плаќање на комуналните услуги, ја определува управниот одбор на јавното претпријатие, по претходна согласност на основачот. Оттука, според Судот, плаќањето надоместок на трошоци за тековно одржување на јавните паркиралишта има законска основаност, при што треба да се има предвид дека обврска за плаќање на ваквиот надоместок имаат само корисниците на услугата, а не и сите граѓани, поради што не можат да се прифатат како основани наводите во иницијативата за незаконитоста на овој надоместок.

Членот 25 ставовите 2, 3 и 4 од Одлуката се оспоруваат како спротивни на член 8 став 1 алинеја 8, член 35 став 3 и член 54 ставовите 1 и 3 од Уставот, како и член 3 и член 9 од Законот за

заштита и спречување на дискриминација, затоа што лицата со посебни потреби и инвалидите биле предмет на понижувачка дискриминација и сегрегација.

Ваквите наводи во иницијативата Судот ги оцени како неосновани. Ова од причина што со член 25 став 1 од Одлуката се определува дека корисник-лице со посебни потреби и инвалид се ослободени од плаќање на услуга за паркирање. Согласно оспорениот став 2 на овој член, корисникот од став 1 од овој член правото на бесплатно паркирање го остварува исклучиво на местата означени за паркирање на лица со посебни потреби и инвалиди. Според оспорениот став 3 на истиот член, доколку сите паркинг места означени за паркирање на лица со посебни потреби и инвалиди се зафатени, корисникот од став 1 на овој член не остварува право на бесплатни паркирање на друго паркинг место на јавното паркиралиште. Според став 4 на овој член, организаторот на паркирањето со посебен акт ги утврдува категориите на лица со инвалидитет кои можат да користат бесплатно место за паркирање.

Видно од содржината на членот 25 од Одлуката, произлегува дека со истиот се овозможува лицата со посебни потреби да добијат повластен третман во користењето на комуналната услуга паркирање на јавните паркиралишта и истовремено со тоа се воведува афирмативна мерка за елиминирање или намалување на фактичките нееднаквости, со цел да се заштитат маргинализираните групи, што е во согласност со начелото на хуманизмот, социјалната правда и солидарноста, утврдени во член 8 став 1 алинеја 8 од Уставот. Оттука, уредувањето на начинот на повластено користење на услугата, кое не е бесплатно во секој случај, не може да се прифати како дискриминација и сегрегација на лицата корисници на ова право, односно како повреда на нивните слободи и права согласно член 35 и член 54 од Уставот, како што неосновано се наведува во иницијативата.

Од истите причини, Судот не го прифати ниту тврдењето во иницијативата, дека оспорените одредби на членот 25 не биле во согласност со член 3 од Законот за спречување и заштита од дискриминација („Службен весник на Република Македонија, бр. 50/2010) според кој се забранува секоја директна или индиректна дискриминација, повикување и поттикнување на дискриминација и помагање во дискриминаторско постапување врз основа на пол, раса, боја на кожа, род, припадност на маргинализирана група, етничка припадност, јазик, државјанство, социјално потекло, религија или

верско уверување, други видови уверувања, образование, политичка припадност, личен или општествен статус, ментална и телесна попреченост, возраст, семејна или брачна состојба, имотен статус, здравствена состојба или која било друга основа која е предвидена со закон или со ратификуван меѓународен договор, како и со член 9 од истиот закон, според кој како дискриминација ќе се смета и секоја активност со која некое лице директно или индиректно повикува, охрабрува, дава упатства или поттикнува друго лице да изврши дискриминација.

Според член 27 став 1 од Одлуката, за користење на јавните паркиралишта корисникот е должен да плати соодветен паричен износ на име цена на услуга за паркирање. Според став 2 на овој член, Организаторот на паркирање донесува Ценовник на услуги и надоместоци на јавните паркиралишта, со претходна согласност од Советот на Општина Центар – Скопје.

Во одговор на прашањето покренато со иницијативата - дали на граѓаните незаконски им се наметнува плаќање на цена за услугата паркирање, паралелно со законски предвидената комунална такса и дали со тоа се воведува јавна давачка, Судот го имаше предвид следното:

Според член 3 став 1 точка 8 од Законот за комуналните такси (“Службен весник на Република Македонија” бр. 61/04, 64/2005 и 92/2007), комуналните такси се плаќаат за користење на простор за паркирање на патнички моторни возила, товарни моторни возила и нивните приколки и автобуси, што за таа цел ќе ги определи општината. Во оваа смисла, со член 28 од Одлуката се определува дека за користење на јавните паркиралишта организаторот на паркирањето, во име на Општина Центар, ја собира и уплаќа комуналната такса.

Според член 27 од Законот за комунални дејности, висината на цената и начинот на плаќање на комуналните услуги, ја определува управниот одбор на јавното претпријатие, по претходна согласност на основачот. Токму оваа одредба, Според Судот, е законски основ за наплата на услугата за паркирање која ја пружа јавното претпријатие како организатор на паркирањето. Станува збор за услуга која подразбира вршење на технички и организациски работи, наплата и контрола над паркирањето на возилата и останатите работи на јавните паркиралишта кои ги врши

организаторот на паркирањето, поради што истиот ја наплаќа од корисниците својата услуга.

Поради тоа, според Судот, прашањето на комуналната такса не смее да се поистоветува со прашањето на правото на определување на цена на услугата и на наплатата на истата од страна на јавното претпријатие. Имено, комуналната такса претставува изворен приход на општината што е утврден со закон, а цената на услугата, пак, претставува приход на јавното претпријатие, што се утврдува од страна на Јавното претпријатие во согласност со основачот. Поради наведеното, Судот не го постави прашањето за согласноста на член 27 од Одлуката со Уставот и со закон, како што се наведува во иницијативата.

Според член 29 став 1 од Одлуката, доколку корисникот не изврши плаќање на цената на услугата (цена на паркирање и други трошоци) на начин и услови утврдени со оваа одлука и други акти на организаторот на паркирањето кои се однесуваат на начинот на наплата, ќе се смета дека корисникот постапил спротивно на одредбите за начинот на користење на јавните паркиралишта и овластено лице на организаторот на паркирањето може да издаде дневна паркинг карта или да побара блокирање на тркалата (блокатори на тркала) или отстранување на возилото од паркиралиштето со специјално пајак возило. Според став 2 на истиот член, доколку корисникот се задржи подолго време од времето утврдено за користење на јавно паркиралиште, односно не го почитува временското ограничување за одредено јавно паркиралиште, соодветно се применуваат одредбите од став 1 од овој член.

Според наводите во иницијативата, оваа одредба се оспорува затоа што со неа се предвидувало казнување на граѓаните за дело кое не било предвидено со закон и со казни кои не биле предвидени со закон, за кое казнување не бил предвиден критериум, со што се повредувале членот 11 став 2 и член 12 – Амандман XX член 1 и член 14 став 1 од Уставот и член 7 став 1 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основните слободи донесена од Советот на Европа.

Според содржината на оваа одредба, Судот оцени дека со истата не се предвидува никаква казнена санкција, односно никаква казна за граѓаните, како што се наведува во иницијативата, ниту пак некаков облик на мачење или понижувачко однесување, туку се предвидуваат мерки за оние корисници на јавните паркиралишта, кои

нема да се придржуваат до начинот и условите, јасно и прецизно утврдени од страна на организаторот на паркирањето, со цел овозможување на непречено користење на јавните паркиралишта. Поради наведеното, Судот ги оцени како неосновани наводите во иницијативата за несогласноста на членот 29 од Одлуката со Уставот.

5. Тргувајќи од наведеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот, Бранко Наумоски и судиите: д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.30/2011)

141.

У.бр.172/2011

- Самопридонес за изградба на канализација

- Voluntary contribution for the construction of a sewerage system

- Самопридонесот не претставува јавна давачка

- Voluntary contribution is not a public contribution

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 декември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за воведување на самопридонес за изградба на фекална канализација во населените места: Волково, Волково-Пржино, Ново Село, Кисела Јабука и Стопански Двор, бр.07-139/4 од 25 јануари 2007 година, донесена од Советот на општина

Ѓорче Петров („Службен гласник на општина Ѓорче Петров“ бр.1/2007).

2. Перо Савески и други од Волково - Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, со оспорената одлука се воведувала јавна давачка за граѓаните, која можела да се утврдува само со закон. Поради ова, оспорената одлука не била во согласност со член 8 став 1 алинеите 3 и 4, член 33, член 51, член 68 став 1 алинеи 2 и 3 и член 114 ставовите 4 и 5 од Уставот и член 26 од Законот за локалната самоуправа.

Имено, при постоење на фактот дека Одлуката е донесена од Советот на општина Ѓорче Петров, подносителите сметаат дека на тој начин им се воведува јавна давачка за определената намена, поради што истата била во спротивност со Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека со оспорениот акт се воведува самопридонес за изградба на фекална канализација за жителите во населените места: Волково, Волково-Пржина, Ново Село, Кисела Јабука и Стопански Двор, како и граѓаните кои што имаат сопствени објекти во напред наведените населени места. Самопридонесот се воведува за период од една година, односно од 1.02.2007 до 1.02.2008 година. Од самопридонесот на граѓаните се очекува да се соберат околу 1.000.000 евра, односно 61.000.000 денари во денарска противвредност по среден курс на Народна банка на Република Македонија. Обврзници за уплата на самопридонесот за изградба на фекалната канализација се сите жители на населените места Волково, Волково-Пржина, Ново Село, Кисела Јабука и Стопански Двор, како и сите граѓани кои не се жители на овие населени места, а во овие населени места имаат сопствени станбени и деловни објекти. Висината на самопридонесот во прва фаза на реализација, што ќе зависи од странските и домашните донатори, Градот Скопје и Владата на Република Македонија, изнесува 500 евра по објект во денарска противвредност по среден курс на Народна банка на Република Македонија. Уплатата на самопридонесот од граѓаните ќе се врши еднократно или на 10 еднакви месечни рати на наменска жиро сметка за Самопридонес што ќе биде отворена во Министерството за финансии - Сектор - Трезор. Висината на

месечната рата изнесува 50 евра во денарска противвредност по среден курс на НБМ на денот на уплатата. Надзорот над наменското користење на средствата од Самопридонесот ќе го врши Надзорен одбор во чиј состав ќе влезат претставници од месното население. Надзорниот одбор со Одлука ќе го именува Советот на општина Ѓорче Петров. Граѓаните кои нема да го искористат правото на плаќање на рати, при приклучокот се должни целиот износ да го уплатат наеднаш. Граѓаните кои што нема да го уплатат износот за самопридонес предвиден во член 5 од оваа одлука, нема да имаат право на приклучок на канализациона мрежа, а наплата ќе се врши по судски пат. Надзорот над приклучувањето ќе го врши ЈП Водовод и канализација и општинската администрација. Надлежен за спроведување на оваа Одлука ќе биде Градоначалникот на општина Ѓорче Петров. Одлуката стапува во сила веднаш по објавувањето во Службен гласник на општина Ѓорче Петров, а ќе се применува од 1.02.2007 година.

4. Во текот на претходната постапка Судот ја утврди следнава фактичка состојба:

Советот на општина Ѓорче Петров во декември 2006 година донел Одлука за распишување на референдум за воведување на самопридонес за граѓаните од населените места Волково, Волково-Пржино, Кисела Јабука и Стопански Двор, за што ја известил Општинската изборна комисија Ѓорче Петров.

Градоначалникот на општина Ѓорче Петров го известил Министерството за правда - Сектор за државна управа, изборен систем и управна надлежност за денот на спроведување на референдумот.

Општинската изборна комисија Ѓорче Петров го спровела референдумот на ден 21 јануари 2007 година, за изборните места 2587, 2588, 2589, 2590 и 2591 при што од вкупно запишани 5117 избирачи, гласале вкупно 3194 избирачи (62,42%) од вкупно запишаните, од кои „за“ гласале 3126 избирачи (98,2%) и „против“ 58 избирачи (1,8%).

Согласно резултатите од спроведениот референдум, Советот на општина Ѓорче Петров на 25 јануари 2007 година ја донел сега оспорената одлука за воведување на самопридонес за изградба на фекална канализација во населените места Волково, Волково-Пржино, Ново Село, Кисела Јабука и Стопански Двор.

5. Според членот 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 33 од Уставот, секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

Со членот 68 став 1 алинеи 2 и 3 од Уставот, Собранието на Република Македонија донесува закони и дава автентично толкување на законите и ги утврдува јавните давачки.

Според член 114 став 4 од Уставот, општините се финансираат од сопствени извори на приходи определени со закон и со средства од Републиката.

Во Амандманот 16 од Уставот, со кој се заменува ставот 5 на членот 114 од Уставот, се предвидува дека локалната самоуправа се уредува со закон кој се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници, при што мора да има мнозинство гласови од вкупниот број пратеници кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија. Законите за локалното финансирање, локални избори, општинските граници и за градот Скопје, се донесуваат со мнозинство гласови од присутните пратеници, при што мора да има мнозинство гласови од присутните пратеници кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија.

Според Амандман 17 точка 1 од Уставот, со кој се заменува ставот 1 од членот 115 од Уставот, во единиците на локалната самоуправа граѓаните непосредно и преку претставници учествуваат во одлучувањето за прашања од локално значење, а особено во областите на јавните служби, урбанизмот и руралното планирање, заштитата на околината, локалниот економски развој, локалното финансирање, комуналните дејности, културата, спортот, социјалната и детската заштита, образованието, здравствената заштита и во други области утврдени со закон.

Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа („Службен весник на Република Македонија“ бр.61/200) го уредува финансирањето на единиците на локалната самоуправа (член 1 став 1).

Според член 4 став 1 точка 7 од истиот закон, сопствени извори на приходи се и приходите од самопридонес.

Според член 7 од овој закон, за задоволување на определени потреби на граѓаните, општината може да воведо сампридонес преку референдум. Со одлука на советот на општината се уредува намената, областа, времето за кое се воведува самопридонесот, вкупниот износ на средствата кои се собираат, обврзниците на самопридонесот, лицата кои се ослободуваат од плаќање на самопридонес, висината на самопридонесот, начинот на пресметување, вршењето на надзорот од граѓаните над наменското користење на средствата и други прашања.

Законот за локалната самоуправа („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2002) во членот 25, кој е поместен во Глава 4 со наслов: „Непосредно учество на граѓаните во одлучувањето во општините“ и поднаслов: „Облици на учество на граѓаните“ е предвидено дека граѓаните непосредно учествуваат во одлучувањето за прашања од локално значење преку граѓанска иницијатива, собири на граѓаните и референдум, на начин и постапка утврдени со закон.

Во член 28 од овој закон е предвидено дека граѓаните преку референдум можат да одлучуваат за прашањата од надлежност на општината, како и за други прашања од локално значење. Советот е должен да распише референдум на барање од најмалку 20% од избирачите на општината. Советот може да распише референдум за прашања од негова надлежност, по сопствена иницијатива. Одлуката донесена на референдумот е задолжителна за советот.

Членот 36 од овој закон, ја дефинира и определува надлежноста на советот, меѓу кои, во точката 15 е наведено дека Советот врши, меѓу другото, и други работи утврдени со закон.

Од анализата на наведената уставна и законска регулатива, а во контекст на наводите во иницијативата Судот оцени дека неосновани се укажувањата во иницијативата дека со оспорената одлука за граѓаните од наведените подрачја се воведувала јавна давачка. Ова од причина што, Советот на општина Горче Петров постапува во рамките на своите ингеренции и овластувања утврдени во Законот за финансирање на единиците за локалната самоуправа и Законот за локалната самоуправа, а со цел задоволување на

основните потреби на граѓаните од наведените подрачја ја донел оспорената Одлука за воведување на самопридонес, за решавање на прашање од локално значење.

Според Судот, одлуката за распишување на референдум, по сопствена иницијатива и одлуката за воведување на самопридонес за изградба на фекална канализација во населените места Волково, Волково-Пржино, Ново Село, Кисела Јабука и Стопански Двор нема карактер на јавна давачка, како што се тврди во иницијативата.

За Судот не е спорно дека воведувањето на самопридонес, по претходно спроведен референдум, нема карактер на јавна давачка, ниту пак интенцијата на доносителот на оспорениот акт била да истото го утврди како јавна давачка, каков што карактер му придава подносителот на иницијативата. Дека овој самопридонес не е јавна давачка, туку е приход кој се воведува за период од една година и обврзници за уплата на самопридонесот за изградба на фекалната канализација за сите жители на наведените населени места што се потврдува со фактот дека средствата од самопридонесот се наменети за конкретно извршена работа, односно услуга за изградба на фекалната канализација.

Со оглед на тоа што воведувањето на самопридонесот не е јавна давачка, туку истиот е наменет за извршување на конкретна работа, односно услуга, Судот оцени дека со оспорената одлука не се повредува член 33 од Уставот, ниту пак темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија утврдени во член 8 став 1 алинеи 3 и 4 и Амандманите 16 и 17 и член 114 од Уставот на Република Македонија, поради што не може да се постави прашањето за нејзината согласност со овие одредби од Уставот, во однос на кој со иницијативата се оспорува, како и по однос на Законот за локалната самоуправа.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.172/2011)

142.

У.бр.153/2011

- Надлежност на општината да ја утврдува висината на надоместокот за уредување на градежно земјиште

- Competence of the municipality to determine the amount of the compensation for arrangement of construction land

- Начелата на владеењето на правото, поделбата на власта и самостојноста на општината не се повредени со оспорената законска одредба, од причина што со Законот за градежното земјиште и со оспорениот Правилник се утврдува рамката, односно мерилата и критериумите од кои зависи висината на надоместокот кој го определува самата општина. Со оспорените одредби не се пропишува висината на надоместокот, туку се пропишуваа начинот на утврдување на висината на трошоците, со цел да се обезбеди општините на идентичен начин да ја утврдуваат висината на трошоците за уредување на градежното земјиште.

- Во однос на оспорениот Правилник и различните коефициенти за пресметување на трошоците за уредување на градежното земјиште во зависност од видот на објектот, Судот оцени дека со оглед на тоа што не се работи за објекти со иста намена, не може да се воспостави идентичен режим на пресметување и наплата на надоместокот за уредување на градежното земјиште. Дали конкретните коефициенти се високи или ниски и каков е нивниот меѓусебен сооднос, е фактичко прашање и прашање на целисходноста што не го цени Уставниот суд.

- The principles of the rule of law, division of powers and autonomy of the municipality are not violated with the contested legal provision, for a reason that the Law on Construction Land and the contested Rulebook define the framework, that is, the standards and criteria on which the amount of the compensation determined by the municipality itself will depend. The contested provisions do not prescribe

the amount of the compensation, but only stipulate the manner of determination of the amount of the costs, with a view to ensuring that the municipalities determine the amount of the costs for the arrangement of the construction land in an identical manner.

- As to the contested Rulebook and different coefficients for the calculation of the costs for arrangement of the construction land depending on the type of the facility, the Court found that given that it did not concern facilities with the same purpose, no identical regime may be established for the calculation and collection of the compensation for the arrangement of the construction land. Whether the concrete coefficients are high or low and what is their mutual relation, is a factual matter and an issue of suitability which is not appraised by the Constitutional Court.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 70/1992), на седницата одржана на 28 декември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на:

- уставноста на член 83 став 4 од Законот за градежното земјиште („Службен весник на Република Македонија“ бр.17/2011); и

- уставноста и законитоста на Правилникот за степенот на уредувањето на градежното земјиште со објекти на комуналната инфраструктура и начинот на утврдување на висината на трошоците за уредувањето во зависност од степенот на уреденост („Службен весник на Република Македонија“ бр.38/2011).

2. Општината Охрид, преку градоначалникот Александар Петрески, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот и уставноста и законитоста на Правилникот, означени во точката 1 на ова решение.

Според наводите во иницијативата, со оспорените одредби од Законот за градежно земјиште, како и со оспорениот Правилник, се нарушувал принципот на владеењето на правото, бидејќи со нив се уредувале прашања кои се во надлежност на локалната самоуправа, која согласно Законот за локалната самоуправа имала сопствени извори на приходи (локални даноци, надоместоци и такси) чија висина требало да ја утврдува самата општина. Во таа смисла и надоместокот за уредување на градежно земјиште како локален надоместок, претставувал дел од сопствените извори на приходи на општината, чија висина ја утврдува општината во согласност со закон.

Според наводите во иницијативата, утврдувањето на висината на трошоците за уредување на градежно земјиште, претставувала исклучива надлежноста на општината. Спротивно на тоа, со оспорените одредби од Законот за градежно земјиште и оспорениот Правилник се ограничувало таквото право на општината. Имено, со нормирањето на начинот на утврдување на висината на трошоците за уредување на градежното земјиште во зависност од степенот на уреденост, практично се вршело уредување на прашање од надлежност на општината. Ова од причина што на тој начин директно се влијаело врз уредувањето на висината на надоместокот на тие трошоци, со што во значителна мерка се ограничувало правото на општината, односно се оневозможувало остварувањето на правото на општината за самостојно утврдување на висината на надоместокот.

Со одредбите од оспорениот Правилник се вршела повреда на едно од основните граѓански и политички слободи и права на човекот и граѓанинот утврдени во членот 9 од Уставот (еднаквоста) како и со основите на економските односи, загарантирани со членот 55 став 2 од Уставот, според кој Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот. Со оспорениот Правилник не се обезбедувала еднаквост на граѓаните во остварувањето на граѓанските слободи и права, а субјектите се доведувале во нееднаква положба на пазарот. Како пример подносителот наведува дека согласно член 4 став 1 точка 1 од Правилникот, коефициентот за утврдување на висината на трошоците за уредување на градежно земјиште за стамбени простории изнесувал 1.0. За разлика од тоа, согласно став 1 точка 6 од истиот член, за угостителски и туристички комплекси, хотели, хотелски комплекси и одморалишта, коефициентот изнесувал 0,05, односно 20 пати помалку во однос на стамбените простории. Слична била и

состојбата со објектите од член 4 став 1 точка 4 од Правилникот – објекти за производство, дистрибуција и сервиси каде и за овој вид на објекти коефициентот изнесувал 0,05.

На овој начин субјектите се доведувале во нееднаква правна положба на пазарот, односно се привилегирале инвеститорите на туристички, угостителски и хотелски комплекси, од причина што за овој вид објекти, реалните трошоци за уредување на градежното земјиште со објекти од комунална инфраструктура биле значително поголеми отколку за стамбените објекти. За овој вид објекти, исто така, значително поголема била и искористеноста и амортизацијата на објектите од комуналната инфраструктура. Но и покрај ваквите неспорни факти, коефициентот за утврдување на висината на трошоците за уредување на градежното земјиште за овој вид објекти бил за 20 пати помал во однос на коефициентот за стамбени простории. Ваквата состојба не само што била нелогична и неоправдана, туку на овој начин се вршело привилегирање на одредбен вид објекти, односно нивните инвеститори и се создавала нееднаквост на граѓаните а субјектите се доведувале во нееднаква правна положба на пазарот, спротивно на одредбите од член 9 и член 55 став 2 од Уставот.

Поради наведените причини, со иницијативата се предлага Уставниот суд да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на член 83 став 4 од Законот за градежното земјиште и на Правилникот за степенот на уредувањето на градежното земјиште со објекти на комуналната инфраструктура и начинот на утврдување на висината на трошоците за уредувањето во зависност од степенот на уредност, а до донесувањето на конечна одлука по иницијативата, да го запре извршувањето на поединечните акти или дејствија што се преземени врз основа на оспорените одредби од Законот и Правилникот, бидејќи со нивното извршување би можеле да настанат тешко отстранливи последици.

3. Судот на седницата утврди дека според член 83 став 4 од Законот за градежното земјиште, степенот на уредувањето на градежното земјиште со објекти на комуналната инфраструктура и начинот на утврдување на висината на трошоците за уредувањето во зависност од степенот на уреденост го пропишува министерот.

Судот на седницата исто така утврди дека според членот 1 од Правилникот за степенот на уредувањето на градежното земјиште со објекти на комуналната инфраструктура и начинот на

утврдување на висината на трошоците за уредувањето во зависност од степенот на уредност, со овој правилник се пропишува степенот на уредување на градежното земјиште со објекти на комунална инфраструктура и начинот на утврдување на висината на трошоците за уредувањето во зависност од степенот на уреденост.

Според членот 2 од Правилникот, степенот на уреденост на градежното земјиште се определува според обемот на опременост на земјиштето со објекти на комунална инфраструктура за задоволување на заедничката и индивидуалната комунална потрошувачка до градежната парцела и може да биде основен, повисок и понизок од основниот степен на уреденост. (во натамошните ставови на овој член е утврдено што опфаќа секој од наведените степени на уреденост)

Според членот 3 став 1 од Правилникот, трошоците за уредување на градежното земјиште се утврдуваат во согласност со реалните трошоци направени за соодветните степени на уреденост на градежното земјиште со објекти на комуналната инфраструктура согласно член 2 на овој Правилник, во кои се засметани и трошоците за хидротехничките услови за приклучоци.

Според членот 4 од Правилникот, висината на трошоците за уредување на градежното земјиште, во зависност од степенот на уреденост на градежното земјиште согласно членот 2 на овој правилник, се пресметува по метар квадратен на новата корисна површина што ќе се гради, што претставува збир на нето површините на подовите на сите простори во објектот, согласно заверениот основен проект и анекс на основниот проект, помножен со следните коефициенти (следи листа на коефициенти во зависност за видот на објектот – пр. стамбени објекти, деловни и јавни објекти, други објекти итн.).

4. Според членот 8 алинеи 3, 4, 7, 9 и 10, владеењето на правото, поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, слободата на пазарот и претприемништвото, локалната самоуправа и уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и природата се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 9 од Уставот на Република Македонија, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното

и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Според ставот 2 од истиот член е утврдено дека граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Согласно членот 55 од Уставот на Република Македонија се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото.

Според член 55 став 2 од Уставот, Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот. Републиката презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот. Слободата на пазарот и претприемништвото можат да се ограничат со закон единствено заради одбраната на Републиката, зачувувањето на природата, животната средина или здравјето на луѓето.

Според членот 114 став 4 од Уставот, општините се финансираат од сопствени извори на приходи определени со закон и со средства од Републиката.

Според точката 1 од Амандман XVII од Уставот, во единиците на локалната самоуправа граѓаните непосредно и преку претставници учествуваат во одлучувањето за прашања од локално значење, меѓу другите, и во областа на урбанизмот и руралното планирање.

Согласно член 115 став 2, општината е самостојна во вршењето на надлежностите утврдени со Уставот и со закон, а надзорот над законитоста на нејзината работа го врши Републиката.

Во членот 22 од Законот за локалната самоуправа (во кој е утврдена листа на надлежностите на општината), во точката 1 е утврдено меѓу другото, дека општините се надлежни за уредување на просторот и уредување на градежното земјиште.

Согласно член 11 став 2 од Законот за локалната самоуправа, сопствени извори на приходи на општината се локалните даноци, надоместоци и такси утврдени со закон, а согласно ставот 3 на истиот член од Законот, општината, во рамките определени со закон, ја утврдува висината на стапките на даноците и висината на надоместоците и таксите од ставот 2 на овој член.

Одредбите од Законот за локалната самоуправа кои се однесуваат на финансирањето на општините, понатаму се

разработени со Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 61/2004, 96/2004, 67/2007, 156/2009, 47/2011).

Согласно член 2 точка 7 од наведениот закон, локален надоместок е паричен надоместок за покривање на трошоците поврзани со услуги кои општинските органи ги даваат на правни и физички лица, чија висина ја утврдува општината во согласност со закон.

Согласно членот 4 од наведениот закон (во кој се утврдени сопствените извори на приходи), во точката 3. Локални надоместоци е утврден надоместокот за уредување на градежно земјиште.

Според член 1 од Законот за градежно земјиште („Службен весник на Република Македонија“ бр. 17/2011), со овој закон се уредуваат правата и обврските во поглед на градежното земјиште, уредувањето на градежното земјиште, условите и начинот на располагање со градежното земјиште, како и други прашања од областа на градежното земјиште.

Согласно значењето на одделните изрази употребени во законот, (член 2 точка 3), уредено градежно земјиште е земјиштето на кое се изградени објекти на комунална инфраструктура, заради обезбедување на непречен пристап до градежна парцела на јавен пат, објекти на водоводна, фекална и атмосферска канализација и друга инсталација, со приклучоци до градежна парцела.

Согласно членот 3 став 1 од Законот, градежното земјиште е добро од општ интерес за Републиката и ужива посебна заштита на начин и под услови утврдени со овој закон, а согласно ставот 2 на истиот член од Законот, уредувањето на градежното земјиште е дејност од јавен интерес.

Уредувањето на градежното земјиште е регулирано со посебна глава во Законот. Според членот 83 од Законот, уредување на градежно земјиште во смисла на овој закон е изградба на објекти на комунална инфраструктура, заради обезбедување на непречен пристап до градежната парцела од јавен пат, поставување на водоводна, фекална и атмосферска канализација и друга инсталација со приклучоци до градежната парцела (став 1). Планирањето, проектирањето и изведувањето на инфраструктурата од ставот 1 на

овој член се врши според урбанистичките планови, урбанистичка планска документација или проект за инфраструктура утврдени со закон (став 2). Уредувањето на градежното земјиште од ставот (1) на овој член може да биде целосно или делумно (став 3). Степенот на уредувањето на градежното земјиште со објекти на комуналната инфраструктура и начинот на утврдување на висината на трошоците за уредувањето во зависност од степенот на уреденост го пропишува министерот (став 4).

Според членот 84 од Законот, уредувањето на градежното земјиште од членот 83 на овој закон го вршат општините, општините во градот Скопје и градот Скопје врз основа на Програма за уредување на градежно земјиште што ја донесува советот.

Според ставот 2 на овој член од Законот, работите од ставот 1 на овој член, општините, општините во градот Скопје и градот Скопје ги вршат преку јавно претпријатие, трговско друштво или друго правно лице кое има овластување за вршење на комунална или јавна услуга согласно со закон. Работите за уредување на градежно земјиште општините, општините во градот Скопје и градот Скопје можат да ги вршат и во облик на учество на приватен партнер, односно со склучување на договор со приватен партнер, почитувајќи ги при тоа принципите на транспарентност, јавност и еднаквост на учесниците.

Во ставот 4 на овој член од Законот е утврдено дека меѓу другото, Програмата за уредување на градежно земјиште содржи податоци и за обемот и степенот на опремување на градежното земјиште со објекти на основната и секундарната инфраструктура, пресметување на трошоците за уредувањето на градежното земјиште, висината на надоместокот за уредувањето на градежното земјиште и неговата распределба.

Надоместокот за уредено градежно земјиште е утврден во членот 85 од Законот. Имено, согласно ставот 1 на овој член, за уредено градежно земјиште инвеститорот плаќа надоместок. Висината на надоместокот од ставот (1) на овој член зависи од степенот на уреденост на градежното земјиште, со објекти на комуналната инфраструктура, која ја утврдуваат општините, општините во градот Скопје и градот Скопје (став 2). За надоместокот на уредување на градежното земјиште како и за начинот на плаќање на надоместокот, инвеститорот со градоначалникот на општините, општините во градот Скопје и градот Скопје склучува договор, во кој

се регулираат правата и обврските на договорните страни со утврдени рокови за извршување на истите (став 3). Договорот од ставот 3 на овој член, се склучува во рок од 15 дена од денот на поднесувањето на барањето од страна на инвеститорот (став 4). Средствата од надоместокот од ставот 1 на овој член се приход на општините, општините во градот Скопје и градот Скопје и се користат само за реализирање на програмата за уредување на градежното земјиште (став 5).

Согласно член 86 став 1 од Законот, во случај кога градежното земјиште не е уредено со објекти на комунална инфраструктура, инвеститорот не плаќа надоместок за уредување и може сам да го уреди градежното земјиште на свој трошок, а согласно ставот 4 на истиот член од Законот, уредувањето на градежното земјиште во границите на градежната парцела со комунална и сообраќајна инфраструктура и партерно уредување го врши инвеститорот.

Согласно член 87 од Законот, одржувањето на објектите на инфраструктурата на уредено градежно земјиште, го вршат субјекти кои стопанисуваат со објектите на инфраструктурата согласно со закон.

Од наведените одредби од Уставот, Законот за локалната самоуправа, Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа и Законот за градежното земјиште, произлегува дека уредувањето на просторот и уредувањето на градежното земјиште е во надлежност на општината за што општината наплатува надоместок кој, како локален надоместок, претставува сопствен извор на приходи на општината чија висина ја утврдува општината во согласност со закон – Законот за градежното земјиште. Законот за градежното земјиште при тоа ја утврдува рамката како конкретно општината ќе ја врши оваа своја надлежност (преку одредбите во кои се уредува Програмата за уредување на градежното земјиште), како и рамката, односно критериумите врз основа на кои општината ќе ја утврдува висината на надоместокот за уредување на градежното земјиште. Законот, како таков критериум го определува степенот на уреденост на градежното земјиште со објекти на комуналната инфраструктура, кој пак согласно оспорениот член 83 став 4 го утврдува министерот со подзаконски акт – оспорениот Правилник за степенот на уредување на градежното земјиште со објекти на комуналната инфраструктура и начинот на утврдување на висината на трошоците за уредувањето во зависност од степенот на уреденост. При тоа наведените одредби од

Законот претставуваат доволна основа за овластувањето на министерот со подзаконски акт, во конкретниот случај со оспорениот Правилник, да го утврди степенот на уреденост на градежното земјиште и начинот на пресметување на надоместокот за уредување на градежното земјиште, поради што Судот ги оцени како неосновани наводите во иницијативата дека со ваквото овластување од членот 83 став 4 од Законот и со оспорениот Правилник се нарушувало начелото на владеењето на правото и начелото на поделбата на власта. Ова од причина што со одредбите од Законот и со оспорениот Правилник е дадена рамката, односно мерилата и критериумите од кои зависи висината на надоместокот кој го определува самата општина. Со ваквата законска одредба не се ограничува надлежноста на општините како што смета подносителот на иницијативата од причина што со нив не се пропишува висината на надоместокот, туку се пропишуваа начинот на утврдување на висината на трошоците, со цел да се обезбеди општините на идентичен начин да ја утврдуваат висината на трошоците за уредување на градежното земјиште. Значи општината ја утврдува висината на надоместокот, но во рамките определени со законот, што произлегува и од одредбите од членот 11 став 3 од Законот за локалната самоуправа, како и од членот 2 став 1 точка 7 од Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа.

Што се однесува конкретно до членот 4 од Правилникот кој е посебно оспорен со иницијативата од аспект на уставните начела на еднаквост, слободата на пазарот и претприемништвото, Судот утврди дека и овие наводи во иницијативата се неосновани. Имено, станува збор за различни објекти, со различна природа и намена, така што не може да се постави прашањето за согласност на различните коефициенти за пресметување на висината на трошоците за уредување на градежното земјиште, во зависност од природата на објектот и дејноста што во истиот ќе се врши, од причина што не е исто дали се работи за станбен, деловен или друг објект, пр. во случајот угостителски и туристички комплекс, односно хотелски комплекси и одмаралишта. Ова не само поради природата на објектот, туку ваквата различност претпоставува и доведува до различен и поинаков степен на искористеност на комуналната инфраструктура. Според мислењето на Судот, во конкретниот случај не само што не се работи за објекти со иста намена, поради што и не може да се воспостави идентичен режим на пресметување и наплата на надоместокот за уредување на градежното земјиште, туку токму ваквата различна намена доведува до различен квантитативен и квалитативен степен на искористеност на комуналната

инфраструктура. Различните објекти (станбени, деловни и др. објекти) ја користат комуналната инфраструктура во различен капацитет, обем и содржина, што од своја страна ја оправдува различната висина на надоместокот кој општината го наплаќа за уредувањето на градежното земјиште. Дали пак конкретните коефициенти се високи или ниски и каков е нивниот меѓусебен сооднос, е фактичко прашање и прашање на целисходноста што не го цени Уставниот суд.

Поради наведеното Судот утврди дека не постојат основи за сомневање во уставноста на одредбата од членот 83 став 4 од Законот за градежното земјиште и на целината на Правилникот, односно за согласноста на Правилникот со одредбите од Законот за локалната самоуправа и Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите Наташа Габер – Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.153/2011)

21. Комунални дејности

21. Public utilities

143.

У.бр.286/2009

- **Запирање на постапката поради престанок на важење на оспорениот акт во текот на постапката за оценување на неговата уставност и законитост**

- *Suspension of the procedure owing to a termination of validity of the contested act during the procedure for appraisal of its constitutionality and legality*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 47 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 26 јануари 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ЗАПИРА постапката за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за измена и дополнување на Одлуката за утврдување на висина на цена на м3 испорачана вода, бр.02-26/2 од 7 март 2007 година, донесена од Управниот одбор на Јавното комунално претпријатие "Скопска Црна Гора" с.Мирковци, Општина Чучер-Сандево и објавена во („Службен гласник на Општина Чучер-Сандево“ бр.3/2007.

2. Уставниот суд на Република Македонија по повод иницијативата поднесена од Симо Вучковски од Скопје со Решение У.бр.286/2009 од 17 ноември 2010 година поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката од точката 1 на ова решение затоа што основано се постави прашањето за согласноста на Одлуката со член 8 став 1 алинеја 3, член 9 и член 51 од Уставот, член 29 став 1 од Законот за комунални дејности, член

211 од Законот за водите и член 6 ставовите 1 и 2 од Законот за снабдување со вода за пиење и одведување на урбани отпадни води.

3. Судот на седницата утврди дека во одговорот на наводите во иницијативата доставен од Јавното комунално претпријатие “Скопска Црна Гора“ под број 03-25/2 од 08.02.2010 година не бил изнесен фактот дека Управниот одбор на Јавното комунално претпријатие “Скопска Црна Гора“ на седницата одржана на 24 март 2010 година ќе донесе нова одлука. Имено, на истата седница Управниот одбор на Јавното комунално претпријатие “Скопска Црна Гора“ донел Одлука за определување на цената на водата за пиење бр.02-72/11 од 24 март 2010 година. Во членот 3 од оваа Одлука, се предвидува дека со денот на влегувањето во сила на оваа одлука престанува да важи Одлуката за утврдување на висината на цена м3 испорачана вода за пиење број 02-8/3 од 6 јули 2002 година и Одлуката за измена и дополнување на Одлуката за утврдување на висина на цената на м3 испорачана вода, број 02-26/2 од 7 март 2007 година, донесена од Советот на Општина Чучер-Сандево, објавена во („Службен гласник на Општина Чучер-Сандево“ бр.3/2007).

Со тоа оспорената Одлука не е повеќе дел од правниот поредок на Република Македонија, а за променетата фактичка состојба не бил благовремено известен Судот. По однос на наводите во иницијативата Јавното комунално претпријатие “Скопска Црна Гора“ достави писмен одговор до Судот под број 03-25/2 од 08.02.2010.

4. Според член 110 алинеја 1 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Согласно член 47 алинеи 1, 3 и 4 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја запре постапката ако во текот на постапката законот, другиот пропис или општ акт престанал да важи, било утврдено дека поведувањето на постапката било засновано врз погрешна фактичка состојба и дека отпаднале основите за сомневање во уставноста и законитоста.

Со оглед на тоа што со влегувањето во сила на Одлуката за определување на цената на водата за пиење бр.02-72/11 од 24 март 2010 година престанала да важи оспорената Одлука пред поведувањето на постапката за оценување на нејзината уставност и законитост и истата повеќе не е во правниот поредок на Република

Македонија, Судот оцени дека се исполнети условите од членот 47 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за запирање на постапката, поради што одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.286/2009)

144.

У.бр.13/2011

- Определување на висината на цената на комуналната услуга

-Determination of the amount of the cost for public utilities service

- Одредбата во Одлуката на Совет на Град Скопје со која покрај видот и количеството на отпадот, како критериуми за определување на висината на цената на комуналната услуга е предвидена и дејноста на корисникот на услугата е спротивна на Законот за управување со отпад (бидејќи законодавецот не ја предвидел како критериум за определување на висината на цената на услугата за собирање и транспортирање на комуналниот отпад) и на член 8 став 1 алинеи 3 и 6 од Уставот на Република Македонија.

- The provision in the Decision of the Council of the City of Skopje with which in addition to the type and quantity of the waste, the activity of the user of the service is also envisaged as a criterion for the determination of the amount of the cost of the public utilities service is contrary to the Law on Waste Management (since the legislator did not envisage it as a criterion for the determination of the amount of the cost for the service for collection and transport of public utilities waste) and Article 8 paragraph 1 lines 3 and 6 of the Constitution of the Republic of Macedonia.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 20 април 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на член 1 став 2 од Одлуката за одобрување висината на цената за собирање и транспортирање на комуналниот отпад на подрачјето на Градот Скопје, бр.07-3378/1 донесена од Советот на Град Скопје на 22 септември 2010 година („Службен гласник на град Скопје“ бр.12/2010).

2. Димитар Узунов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорениот член од Одлуката не бил во согласност со Уставот на Република Македонија, односно со член 8 став 1 алинеи 3 и 6, од причина што цените на услугата за собирање и транспортирање на комуналниот отпад биле паушално пропишани без да се води сметка за реалните количини на отпадот и соодветноста на определената цена на услугата. На тој начин се нарушувал принципот на правната сигурност како едно од основните начела на облигационите односи кои произлегувале од сопственоста, а тоа е сразмерноста во давањата и примањата, во случајов сразмерноста меѓу дадената услуга и цената што требал да ја плати корисникот.

Наспрема тоа, во оспорената одредба како појдовен критериум за определување на цената на комуналната услуга била предвидена дејноста на правните лица. Оттука, според иницијативата, со оспорената одредба се повредувале темелните начела на уставниот поредок на Република Македонија - начелото на владеештето на правото и правната заштита на сопственоста, утврдена во член 8 став 1 алинеи 3 и 6 од Уставот.

Оспорената одредба, исто така, според иницијативата, не била во согласност со член 121 став 3 од Законот за управување со отпад, од причина што во Законот не била предвидена дејноста на корисникот на услугата како законски критериум за определување цената на услугата за собирање и транспортирање на комуналниот отпад, туку Законот го пропишувал начинот на определување на цената по единица мерка - метар квадратен, метар кубен или килограм, а не по категории на дејности.

3. Судот на седницата утврди дека во член 1 став 2 од оспорената одлука се предвидува дека во зависност од дејноста, видот и количината на комуналниот отпад што го создаваат корисниците - правните лица со површина до 250 м² (објект и дворно место) кои со Одлука на Управниот одбор на ЈП Комунална хигиена - Скопје, се поделени во 3 (три) категории, цената за извршена услуга изнесува: I категорија - 300 денари, II категорија - 700 денари и III категорија - 900 денари“.

4. Според член 8 став 1 алинеи 3 и 6 од Уставот на Република Македонија, темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија се владеењето на правото и правната заштита на сопственоста.

Вршењето на комуналните дејности е уредено со Законот за комунални дејности („Службен весник на Република Македонија“ бр.45/1997, 23/1999, 45/2002, 16/2004 и 5/2009).

Според член 1 од Законот, со овој закон се уредуваат основните услови и начинот на вршење на комуналните дејности, финансирањето на комуналните дејности и други прашања од значење за комуналните дејности.

Согласно членот 2 од Законот, вршењето на комунални дејности е од јавен интерес.

Во членот 3 од Законот се утврдени видовите на комунални дејности. Во таа смисла, во точката 6 како комунална дејност е утврдено обработка и депонирање на комунален цврст отпад, под што се подразбира селектирање, собирање, транспортирање и обработка на комунален цврст отпад од населението и индустријата, негова рециклажа и преработка, депонирање на уредени депонии, како и одржување на депониите.

Согласно член 14 од Законот, комунална дејност може да се врши со основање на јавно претпријатие за комунална дејност, со давање концесија за вршење на комунална дејност на начин утврден со закон и со дозвола за вршење на комунална дејност.

Според член 15 од овој закон, заради организирање и квалитетно вршење на комуналните дејности и стопанисување со објекти на комуналната инфраструктура од локален карактер, кои се протегаат или служат за давање на комунални услуги на подрачјето на една општина. Општината може да основа јавно претпријатие доколку на нејзиното подрачје, за вршење на таква дејност, не постои јавно претпријатие.

Според член 26 став 1 од Законот, средствата за вршење на комунална дејност се остваруваат од цената на комуналните услуги.

Според член 27 од Законот, висината на цената и начинот на плаќање на комуналните услуги, ја определува управниот одбор на јавното претпријатие, по претходна согласност на основачот.

Според член 29 алинеја 8 од истиот закон, мерна единица за плаќањето за собирање и транспортирање на комунален цврст отпад е денар по метар квадратен, а според алинеја 9 од истиот член мерна единица за плаќањето на комунални услуги за обработка и депонирање на комунален цврст отпад е денар по еден тон.

Со Законот за управување со отпад („Службен весник на Република Македонија“ бр.68/2004, 71/2004, 107/2007, 102/2008, 48/2010 и 124/2010) се уредува управувањето со отпад; плановите и програмите за управување со отпадот, права и обврски на правни и физички лица во врска со управувањето со отпадот - барањата и обврските на правните и физичките лица кои произведуваат производи и пакувања и кои што на крајот на животниот циклус ја оптоваруваат животната средина; начинот и условите под кои што може да се врши собирање, транспортирање, третман, складирање, преработка и отстранување на отпадот, увозот, извозот и транзитот на отпадот, мониторингот; информативниот систем; финансирањето и надзор над управувањето со отпадот (член 1).

Според член 6 точка 5 од наведениот закон, комунален отпад е отпад што се создава од физички лица од домаќинствата (отпад од домаќинства) и комерцијалниот отпад. Отпадот од

домаќинствата е отпадот кој секојдневно се собира од домаќинствата, како и посебно собраниот опасен отпад од домаќинствата, кабаст отпад, градинарски отпад и слично. Во член 6 од истиот член од Законот е предвидено дека комерцијален отпад е секој друг отпад создаден од правни и физички лица при вршење на комерцијални, индустриски, занаетчиски, услужни, административни и слични дејности, кој според својата природа или според својот состав е сличен на отпадот од домаќинствата.

Во член 25 став 1 од Законот, децидно се набројани категориите на отпад, од аспект на овој закон, а во став 2 од истиот член на Законот, пак, се наведува дека врз основа на категориите отпад од ставот 1 на овој член, министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ја пропишува листата на видови отпади.

Според член 26 од Законот, создавачот е должен отпадот да го класифицира според листата на отпад.

Од анализата на наведените законски одредби, јасно произлегува дека без оглед на тоа кој е создавач, дали физички лица од домаќинства или правни лица кои создаваат комерцијален отпад, сето тоа претставува комунален отпад. Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, според наведените законски одредби е надлежен и има обврска да пропише Листа на видови отпад по вид и категорија на отпад според одредена мера - единица денар по м², денар по м³ и денар по килограм

Во член 121 став 1 од истиот закон, висината на цената за собирање и за транспортирање на комуналниот отпад ја одобруваат советот на општината и на градот Скопје, кога давателот на услугите е јавно претпријатие основано од општините и градот Скопје согласно со членот 46 став 3 на овој закон.

Според став 3 на овој член, цената од став 1 на овој член ќе биде определена врз основа на количеството и видот на отпадот кој може да се утврдува според единица како денар по метар квадратен, денар по метар кубен и денар по килограм.

Оспорената одлука, Советот на град Скопје ја донел врз основа на член 121 од Законот за управување со отпад.

Во членот 1 став 2 од Одлуката, е предвидено дека во зависност од дејноста, видот и количината на комуналниот отпад што го создаваат корисниците - правни лица со површина до 250 м² (објект и дворно место) кои со Одлука на Управниот одбор на ЈП Комунална хигиена - Скопје се поделени во 3 (три) категории цената за извршена услуга изнесува: I категорија - 300 денари, II категорија - 700 денари и III категорија 900 денари.

Оваа категоризација е извршена со Одлука на Управниот одбор на ЈП „Комунална хигиена“ - Скопје бр.02-5169 од 23 јули 2010 година, која во оспорениот член 1 став 2 од Одлуката, децидно е наведена. Видно од содржината на Одлуката на ЈП „Комунална хигиена“ - Скопје, неспорно произлегува дека со истата Управниот одбор на ЈП извршил категоризација на правни лица и трговци поединци според дејноста која ја обавуваат.

Имено, според член 1 од оваа Одлука кај правните лица и трговци поединци кои располагаат со површина до 250 м² по објект, се воведуваат 3 (три) категории на корисници во зависност од дејноста која ја обавуваат односно количината и видот на комуналниот неопасен отпад кој го создаваат.

Во I категорија спаѓаат корисници-објекти кои ги вршат следните дејности: занатско услужни дејности: златари, саатчи, ташнари, кројачи, кондурации, фризери, бербери, козметичари, маникири и педикири, гравери и клучари; канцеларии и сл. објекти адвокати, нотари, видеотеки, агенции за давање на интелектуални услуги, галерии и менувачници и други слични дејности.

Во II категорија спаѓаат корисници-објекти кои ги вршат следните дејности: продажба и/или производство на градежен материјал и опрема; продажба и/или одржување на моторни возила, моторцикли и велосипеди; работници: бравари, лимари, електричари, стаклари, столари, автомеханичари, автоелектричари, автолимари, вулканизери и автоперални; продажба и/или одржување и поправка на предмети за лична употреба и за домаќинства; продажба и/или одржување и поправка на земјоделски машини и опрема; продажба и/или одржување и поправка на компјутерска опрема, прецизни механики и електроника; производство и/или продажба на погребална опрема; каменорезци, тапетари, машинобравари, фотокопирници; здравствени установи, стоматолошки ординации, амбуланти и ветеринарни установи; образовни установи: приватни училишта и курсеви, автошколи и игротеки и други слични дејности.

Во III категорија спаѓаат корисници-објекти кои ги вршат следните дејности: трговија со непрехранбена стока, бутици, книжарници, цвеќари, комисиони, продавници за опрема за домашни миленици; трговија со прехранбена и непрехранбени производи од типот на маркети, дисконти, колонијални продавници, пиљари, рибарници, месарници; угостителски објекти од типот на: ресторани, кафиќи, бифеа и пицерији; производство и/или продажба на леб, бели пецива, кори; производство и/или продажба на свежи слатки и сл. производи од тесто; преработка и/или продажба на чај, кафе; производство и/или продажба на млеко и млечни производи сладолед и сл. смрзнати производи; продажба на тутунски производи (тобако и киосци); хотелско ресторански услуги печњари, скарни на кило и продавници за брза храна и сендвичари; трговија на мало на медицински, фармацевски, козметички и тоалетни производи; трговија на мало на земјоделски препарати и земјоделски аптеки; производство и/или продажба на здрава храна; производство и/или продажба на сточна храна; штампарско - графички услуги и други слични дејности.

Правни лица - корисници кои имаат повеќе деловни единици - објекти, кои вршат прометно услужни и производни дејности, за секоја деловна единица - објект плаќаат месечен паушален износ во зависност во која категорија на дејност спаѓаат согласно оваа Одлука.

Од анализата на наведените уставни и законски одредби, а во корелација со наводите содржани во иницијативата, Судот оцени дека истите се основани од следниве причини:

Законот за управување со отпад, во член 121 став 3, децидно и јасно определува дека висината на цената за собирање и транспортирање на комуналниот отпад ќе биде определена врз основа на количеството и видот на отпадот која може да се утврдува според единица како денар по метар квадратен, денар по метар кубен и денар по килограм.

Оттука, јасно произлегува дека дејноста на корисникот на услугата, законодавецот не ја предвидел како критериум за определување на висината на цената на услугата за собирање и транспортирање на комуналниот отпад. Имено, според наведената законска одредба, врз основа на која е донесена оспорената Одлука, законски критериуми за определување на висината на цената на комуналната услуга се само видот и количеството на отпадот,

утврдена според одредена мерна единица, но не и дејноста на корисникот на услугата како што предвидува оспорениот член 1 став 2 од Одлуката.

Оттука, за Судот е спорно дали со вака извршената категоризација на правните лица - корисници на услугите, односно создавачи на комунален отпад се излегува надвор од законските услови и критериуми за формирање на цена за комуналната услуга, а при тоа се наметнува и нееднаков третман помеѓу правните лица, кои според законот се создавачи на комерцијален отпад.

Ова, затоа што во целост е нејасно од какво значење е определување на корисниците - правните лица со површина до 250 м² (објект и дворно место) и нивна категоризација при формирање на цената за извршена услуга и од какво влијание се истите при формирање на цената.

Доколку со оспорената одлука се сакало да се формира цена според видот на отпадот, Судот оцени дека за тоа постојат јасни законски одредби - член 25 и 26 од Законот за управување со отпад, за што точно се утврдува, односно пропишува Листа на отпад од надлежниот министер, со која се врши категоризација на отпадот, од аспект на овој закон и со која Листа децидно се утврдуваат видовите на отпад.

Оттука, според наведеното, оспорената одлука треба да претставува операционализација на закон, а не истата да се заснива на норми и правила утврдени во друг подзаконски акт кој нема облигаторен карактер по однос на сега оспорената одлука.

Начинот на определување на висината на цената на услугата, децидно е утврден во член 121 став 3 од Законот, поради што утврдувањето на висината на цената во фиксен износ, како што е дадено во член 1 став 2 од оспорената Одлука е надвор од законските овластувања, каде е определено дека утврдувањето на цената е според единица денар по метар квадратен, денар по метар кубен и денар по килограм.

Сето ова упатува на констатација дека оспорениот дел на Одлуката основано може да се доведе под сомнение по однос на член 8 став 1 алинеи 3 и 6 од Уставот и член 121 став 3 од Законот за управување со отпад.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.13/2011)

У.бр.13/2011

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 8 јуни 2011 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА член 1 став 2 од Одлуката за одобрување висината на цената за собирање и транспортирање на комуналниот отпад на подрачјето на Градот Скопје, бр.07-3378/1 донесена од Советот на Град Скопје на 22 септември 2010 година („Службен гласник на град Скопје“ бр.12/2010).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавување во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија по поднесена иницијатива од Димитар Узунов од Скопје, со Решение У.бр.13/2011 од 20 април 2011 година поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на членот од Одлуката означен во точката 1 од оваа одлука.

Постапката беше поведена затоа што пред Судот основано се постави прашањето за неговата согласност со Уставот и Законот за управување со отпад.

4. Судот на седницата утврди дека во член 1 став 2 од оспорената одлука се предвидува дека во зависност од дејноста,

видот и количината на комуналниот отпад што го создаваат корисниците - правните лица со површина до 250 м² (објект и дворно место) кои со Одлука на Управниот одбор на ЈП Комунална хигиена - Скопје, се поделени во 3 (три) категории, цената за извршена услуга изнесува: I категорија - 300 денари, II категорија - 700 денари и III категорија - 900 денари.

5. Според член 8 став 1 алинеи 3 и 6 од Уставот на Република Македонија, темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија се владеењето на правото и правната заштита на сопственоста.

Вршењето на комуналните дејности е уредено со Законот за комунални дејности („Службен весник на Република Македонија“ бр.45/1997, 23/1999, 45/2002, 16/2004 и 5/2009).

Според член 1 од Законот, со овој закон се уредуваат основните услови и начинот на вршење на комуналните дејности, финансирањето на комуналните дејности и други прашања од значење за комуналните дејности.

Согласно членот 2 од Законот, вршењето на комунални дејности е од јавен интерес.

Во членот 3 од Законот се утврдени видовите на комунални дејности. Во таа смисла, во точката б како комунална дејност е утврдено обработка и депонирање на комунален цврст отпад, под што се подразбира селектирање, собирање, транспортирање и обработка на комунален цврст отпад од населението и индустријата, негова рециклажа и преработка, депонирање на уредени депонии, како и одржување на депониите.

Согласно член 14 од Законот, комунална дејност може да се врши со основање на јавно претпријатие за комунална дејност, со давање концесија за вршење на комунална дејност на начин утврден со закон и со дозвола за вршење на комунална дејност.

Според член 15 од овој закон, заради организирање и квалитетно вршење на комуналните дејности и стопанисување со објекти на комуналната инфраструктура од локален карактер, кои се протегаат или служат за давање на комунални услуги на подрачјето на една општина. Општината може да основа јавно претпријатие

доколку на нејзиното подрачје, за вршење на таква дејност, не постои јавно претпријатие.

Според член 26 став 1 од Законот, средствата за вршење на комунална дејност се остваруваат од цената на комуналните услуги.

Според член 27 од Законот, висината на цената и начинот на плаќање на комуналните услуги, ја определува управниот одбор на јавното претпријатие, по претходна согласност на основачот.

Според член 29 алинеја 8 од истиот закон, мерна единица за плаќањето за собирање и транспортирање на комунален цврст отпад е денар по метар квадратен, а според алинеја 9 од истиот член мерна единица за плаќањето на комунални услуги за обработка и депонирање на комунален цврст отпад е денар по еден тон.

Со Законот за управување со отпад („Службен весник на Република Македонија“ бр.68/2004, 71/2004, 107/2007, 102/2008, 48/2010 и 124/2010) се уредува управувањето со отпад; плановите и програмите за управување со отпадот, права и обврски на правни и физички лица во врска со управувањето со отпадот - барањата и обврските на правните и физичките лица кои произведуваат производи и пакувања и кои што на крајот на животниот циклус ја оптоваруваат животната средина; начинот и условите под кои што може да се врши собирање, транспортирање, третман, складирање, преработка и отстранување на отпадот, увозот, извозот и транзитот на отпадот, мониторингот; информативниот систем; финансирањето и надзор над управувањето со отпадот (член 1).

Според член 6 точка 5 од наведениот закон, комунален отпад е отпад што се создава од физички лица од домаќинствата (отпад од домаќинства) и комерцијалниот отпад. Отпадот од домаќинствата е отпадот кој секојдневно се собира од домаќинствата, како и посебно собраниот опасен отпад од домаќинствата, кабаст отпад, градинарски отпад и слично. Во член 6 од истиот член од Законот е предвидено дека комерцијален отпад е секој друг отпад создаден од правни и физички лица при вршење на комерцијални, индустриски, занаетчиски, услужни, административни и слични дејности, кој според својата природа или според својот состав е сличен на отпадот од домаќинствата.

Во член 25 став 1 од Законот, децидно се набројани категориите на отпад, од аспект на овој закон, а во став 2 од истиот член на Законот, пак, се наведува дека врз основа на категориите отпад од ставот 1 на овој член, министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина ја пропишува листата на видови отпади.

Според член 26 од Законот, создавачот е должен отпадот да го класифицира според листата на отпад.

Од анализата на наведените законски одредби, јасно произлегува дека без оглед на тоа кој е создавач, дали физички лица од домаќинства или правни лица кои создаваат комерцијален отпад, сето тоа претставува комунален отпад. Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, според наведените законски одредби е надлежен и има обврска да пропише Листа на видови отпад по вид и категорија на отпад според одредена мера - единица денар по м², денар по м³ и денар по килограм

Во член 121 став 1 од истиот закон, висината на цената за собирање и за транспортирање на комуналниот отпад ја одобруваат советот на општината и на градот Скопје, кога давателот на услугите е јавно претпријатие основано од општините и градот Скопје согласно со членот 46 став 3 на овој закон.

Според став 3 на овој член, цената од став 1 на овој член ќе биде определена врз основа на количеството и видот на отпадот кој може да се утврдува според единица како денар по метар квадратен, денар по метар кубен и денар по килограм.

Оспорената одлука, Советот на град Скопје ја донел врз основа на член 121 од Законот за управување со отпад.

Во членот 1 став 2 од Одлуката, е предвидено дека во зависност од дејноста, видот и количината на комуналниот отпад што го создаваат корисниците - правни лица со површина до 250 м² (објект и дворно место) кои со Одлука на Управниот одбор на ЈП Комунална хигиена - Скопје се поделени во 3 (три) категории цената за извршена услуга изнесува: I категорија - 300 денари, II категорија - 700 денари и III категорија 900 денари.

Оваа категоризација е извршена со Одлука на Управниот одбор на ЈП „Комунална хигиена“ - Скопје бр.02-5169 од 23 јули 2010 година, која во оспорениот член 1 став 2 од Одлуката, децидно е наведена. Видно од содржината на Одлуката на ЈП „Комунална хигиена“ - Скопје, неспорно произлегува дека со истата Управниот одбор на ЈП извршил категоризација на правни лица и трговци поединци според дејноста која ја обавуваат.

Според член 1 од оваа Одлука кај правните лица и трговци поединци кои располагаат со површина до 250 м² по објект, се воведуваат 3 (три) категории на корисници во зависност од дејноста која ја обавуваат односно количината и видот на комуналниот неопасен отпад кој го создаваат.

Во I категорија спаѓаат корисници-објекти кои ги вршат следните дејности: занатско услужни дејности: златари, саатчи, ташнари, кројачи, кондурации, фризери, бербери, козметичари, маникири и педикири, гравери и клучари; канцеларии и сл. објекти адвокати, нотари, видеотеки, агенции за давање на интелектуални услуги, галерии и менувачници и други слични дејности.

Во II категорија спаѓаат корисници-објекти кои ги вршат следните дејности: продажба и/или производство на градежен материјал и опрема; продажба и/или одржување на моторни возила, моторцикли и велосипеди; работници: бравари, лимари, електричари, стаклари, столари, автомеханичари, автоелектричари, автолимари, вулканизери и автоперални; продажба и/или одржување и поправка на предмети за лична употреба и за домаќинства; продажба и/или одржување и поправка на земјоделски машини и опрема; продажба и/или одржување и поправка на компјутерска опрема, прецизни механики и електроника; производство и/или продажба на погребална опрема; каменорезци, тапетари, машинобравари, фотокопирници; здравствени установи, стоматолошки ординации, амбуланти и ветеринарни установи; образовни установи: приватни училишта и курсеви, автошколи и игротеки и други слични дејности.

Во III категорија спаѓаат корисници-објекти кои ги вршат следните дејности: трговија со непрехранбена стока, бутици, книжарници, цвеќари, комисиони, продавници за опрема за домашни миленици; трговија со прехранбена и непрехранбени производи од типот на маркети, дисконти, колонијални продавници, пиљари, рибарници, месарници; угостителски објекти од типот на: ресторани, кафиќи, бифеа и пицерији; производство и/или продажба на леб, бели

пецива, кори; производство и/или продажба на свежи слатки и сл. производи од тесто; преработка и/или продажба на чај, кафе; производство и/или продажба на млеко и млечни производи сладолед и сл. смрзнати производи; продажба на тутунски производи (тобако и киосци); хотелско ресторански услуги печњари, скари на кило и продавници за брза храна и сендвичари; трговија на мало на медицински, фармацевски, козметички и тоалетни производи; трговија на мало на земјоделски препарати и земјоделски аптеки; производство и/или продажба на здрава храна; производство и/или продажба на сточна храна; штампарско - графички услуги и други слични дејности.

Правни лица - корисници кои имаат повеќе деловни единици - објекти, кои вршат прометно услужни и производни дејности, за секоја деловна единица - објект плаќаат месечен паушален износ во зависност во која категорија на дејност спаѓаат согласно оваа Одлука.

Законот за управување со отпад, во член 121 став 3, децидно и јасно определува дека висината на цената за собирање и транспортирање на комуналниот отпад ќе биде определена врз основа на количеството и видот на отпадот која може да се утврдува според единица како денар по метар квадратен, денар по метар кубен и денар по килограм.

Оттука, јасно произлегува дека дејноста на корисникот на услугата, законодавецот не ја предвидел како критериум за определување на висината на цената на услугата за собирање и транспортирање на комуналниот отпад. Имено, според наведената законска одредба, врз основа на која е донесена оспорената Одлука, законски критериуми за определување на висината на цената на комуналната услуга се само видот и количеството на отпадот, утврдена според одредена мерна единица, но не и дејноста на корисникот на услугата како што предвидува оспорениот член 1 став 2 од Одлуката.

За Судот е спорно дали со вака извршената категоризација на правните лица - корисници на услугите, односно создавачи на комунален отпад се излегува надвор од законските услови и критериуми за формирање на цена за комуналната услуга, а при тоа се наметнува и нееднаков третман помеѓу правните лица, кои според законот се создавачи на комерцијален отпад. Ова, затоа што во целост е нејасно од какво значење е определување на

корисниците - правните лица со површина до 250 м² (објект и дворно место) и нивна категоризација при формирање на цената за извршена услуга и од какво влијание се истите при формирање на цената.

Доколку со оспорената одлука се сакало да се формира цена според видот на отпадот, Судот оцени дека за тоа постојат јасни законски одредби - член 25 и 26 од Законот за управување со отпад, за што точно се утврдува, односно пропишува Листа на отпад од надлежниот министер, со која се врши категоризација на отпадот, од аспект на овој закон и со која Листа децидно се утврдуваат видовите на отпад.

Според наведеното, оспорената одлука треба да претставува операционализација на закон, а не истата да се заснива на норми и правила утврдени во друг подзаконски акт кој нема облигаторен карактер по однос на сега оспорената одлука.

Начинот на определување на висината на цената на услугата, децидно е утврден во член 121 став 3 од Законот, поради што утврдувањето на висината на цената во фиксен износ, како што е дадено во член 1 став 2 од оспорената Одлука е надвор од законските овластувања, каде е определено дека утврдувањето на цената е според единица денар по метар квадратен, денар по метар кубен и денар по килограм.

Сето ова упатува на констатација дека оспорениот дел на Одлуката не е во согласност со член 8 став 1 алинеи 3 и 6 од Уставот и член 121 став 3 од Законот за управување со отпад.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.13/2011)

145.

У.бр.93/2010

- Вршење на погребални услуги

- Performing burial services

- Гробиштата се добра во ошта употреба во сопственост на РМ, па како такви со закон може да се определуваат посебни услови за вршење на погребалните услуги, меѓу кои и правното лице да не поседува дозвола за управување со гробишта односно или правното лице само ќе управува со гробиштата или само ќе врши погребални услуги, а не двете дејности истовремено.

- Cemeteries are goods in general use owned by RM, and as such special conditions for the performance of burial services may be defined, among which also the legal entity not to possess a permit for management with cemeteries, that is either the legal entity will only manage the cemeteries or will only perform burial services, and not both activities at the same time.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 13 јули 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 21 став 1 точка 8 од Законот за гробишта и погребални услуги („Службен весник на Република Македонија“ бр.86/2008, 156/2010 и 53/2011).

2. Јавното претпријатие „Охридски комуналец“ од Охрид, застапуван од полномошник Владо Павловски-адвокат од Охрид, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за

поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означена во точка 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, не биле јасни причините за определбата содржана во означениот член од Законот, како и намерата и интенцијата на законодавецот односно не било јасно зошто управителот на градските гробишта, било да е јавно претпријатие кое врши комунални дејности или друго правно лице, доколку ги исполнувало условите за добивање на дозвола за вршење на погребални услуги не може да ги врши погребалните услуги.

Подносителот на иницијативата смета дека со оспорената законска одредба се нарушувала еднаквоста на сите субјекти на пазарот и се повредувало правото на слободно определување на претприемачите во изборот на својата дејност во ситуација кога правните субјекти ги исполнуваат законски предвидените услови за конкретната дејност. Поради тоа, наведената законска одредба не била во согласност со член 55 од Уставот.

Во иницијативата се наведува дека ЈП „Охридски комуналец“ од Охрид, како управител на градските гробишта во Охрид и долгогодишен вршител на погребални услуги, со ова законско решение се ставало во дискриминирачка и нееднаква положба во однос на другите правни лица иако ги исполнувале сите услови за добивање на дозвола за вршење на погребални услуги кои и претходно ги вршеле.

3.Судот на седницата утврди дека во Главата I. „Општи одредби“ од Законот се определува дека со овој закон се уредуваат начинот на определување, изградба, одржување, употреба и видови гробишта, управување со гробиштата, употреба на гробно место и гробница, условите и начинот на вршење на погребални услуги, изградба на надгробни споменици, како и надзор над спроведување на овој закон (член 1).

Со член 2 од Законот се утврдува дека гробиштата како добра во општа употреба се во сопственост на Република Македонија, уживаат посебна заштита и се користат под услови и на начин утврдени со овој закон.

Во член 3 точка 1 од Законот се определува дека гробишта се градежни изградени или неизградени земјишта предвидени за градба на гробни места и придружни објекти наменети за погреб (закоп), при што во точка 10 од истиот член на Законот се

утврдува дека управител на гробишта е јавно претпријатие или друго правно лице кое врши работи на изградба, реконструкција, управување и одржување на гробиштата. Во точка 7 од овој член на Законот се предвидува дека погребални услуги се вид на комунална дејност што подразбира преземање, чување, опремување и превоз на умрено лице до местото на погреб и погреб или кремирање, а во точка 13 од овој член на Законот се определува дека оператор на погребални услуги е физичко или правно лице кое врши работи на преземање на умреното лице од местото каде што починало, превезување до мртвечница, чување, опремување и превоз на умреното лице до местото на погреб, погребување или кремирање.

Според член 4 став 1 од Законот, основните цели на овој закон се: одвојување на управувањето и одржувањето на гробиштата како објекти на основната комунална инфраструктура (алинеја 1) и вршење на погребални услуги (алинеја 2), а според ставот 2 од истиот член на Законот вршењето на дејноста управување со гробишта и вршење на дејноста погребални услуги се неспојливи.

Главата II. „Гробишта“ од Законот е посветена на правата на користење на гробиштата и на гробните места (член 7), начинот на определувањето на гробиштата (член 8), изградбата, реконструкцијата и одржувањето на гробиштата (член 9), изградбата и одржувањето на надгробни споменици на гробното место (член 10), затворањето и преместувањето на гробиштата (член 11), престанокот на изградба на нови гробни места (член 12) и видовите на гробишта (член 13).

Во Главата III. „Управување со гробишта“ од Законот се определува дека управувањето со гробишта го врши управител на гробишта (член 14 став 1), управувањето со гробишта општината, општините во градот Скопје, односно градот Скопје, го врши преку јавно претпријатие за комунални услуги или преку правно лице кое има дозвола за управување со гробишта, врз основа на јавен конкурс (член 14 став 2), јавното претпријатие од ставот 2 на овој член е должно за вршење на работите управување со гробишта да води посебно сметководство за приходите остварени од вршењето на оваа дејност (член 14 став 3), правното лице од ставот 2 на овој член меѓусебните права и обврски со општината, општините во градот Скопје, односно градот Скопје ги уредува со договор (член 14 став 4), при што во член 15 став 1 од Законот се утврдува дека правно лице за да добие дозвола за управување со гробишта, мора да го исполнува,

покрај другите, и условот да не поседува дозвола за вршење на погребални услуги (точка 8).

Главата IV. „Употреба на гробно место или гробница“ од Законот се однесува на употребата на гробно место или на гробница.

Во Главата V. „Погребални услуги“ од Законот се определува дека погребалните услуги ги вршат физички и правни лица кои имаат дозвола за вршење на погребални услуги (член 20).

Во член 21 од Законот се утврдуваат условите кои физичкото или правното лице мора да ги исполнува за да добие дозвола за вршење на погребални услуги.

Во оспорениот член 21 став 1 алинеја 8 од Законот се определува дека услов за физичкото или правното лице да добие дозвола за вршење на погребални услуги е „да не поседува дозвола за управување со гробишта.“

4. Според член 55 став 1 од Уставот, се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото.

Според став 2 од истиот член на Уставот, Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот. Републиката презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот.

Според став 3 од истиот член на Уставот, слободата на пазарот и претприемништвото можат да се ограничат со закон единствено заради одбрана на Републиката, зачувувањето на природата, животната средина или здравјето на луѓето.

Според член 56 став 1 од Уставот, сите природни богатства на Републиката, растителниот и животинскиот свет, добрата во општа употреба, како и предметите и објектите од особено културно и историско значење определени со закон се добра од општ интерес за Републиката и уживаат посебна заштита.

Според став 3 од истиот член на Уставот, со закон се уредуваат начинот и условите под кои определени добра од општ интерес за Републиката можат да се отстапат на користење.

Од изнесените уставни одредби произлегува дека слободата на пазарот и претприемништвото е уставно загарантирана слобода која може да се ограничи само со закон и во три уставно утврдени ситуации и тоа заради одбрана на Републиката, зачувувањето на природата и на животната средина или на здравјето на луѓето, при што Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот и презема мерки против монополската положба или монополското однесување на пазарот. Во однос на добрата од општ интерес за Републиката, кои како такви се утврдуваат со закон и во кои спаѓаат и добрата во општа употреба, Уставот определува дека уживаат посебна заштита и се користат под услови и на начин утврдени со закон.

Членот 2 од Законот за гробишта и погребални услуги определува дека гробиштата се добра во општа употреба во сопственост на Република Македонија, членот 4 од Законот предвидува посебна заштита на гробиштата како добро во општа употреба, така што определува управувањето со гробиштата да биде посебна дејност одвоена од дејноста давање погребални услуги, а членот 15 став 1 точка 8 и членот 21 став 1 точка 8 од Законот ги конкретизираат претходно наведените законски одредби така што определуваат дека услов за управување со гробишта е правното лице да не поседува дозвола за вршење на погребални услуги односно услов за вршење на погребални услуги е физичкото или правното лице да не поседува дозвола за управување со гробишта.

Според тоа, оспорената законска одредба определува посебен услов за вршење на погребални услуги-непоседување дозвола за управување со гробишта, што е посебна заштита на гробиштата како добра во општа употреба за Републиката, а таквото значење на член 21 став 1 точка 8 од Законот има основа во член 56 ставовите 1 и 3 од Уставот. Поради тоа, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за уставноста на оспорената законска одредба.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У бр.93/2010)

22. Останато

22. Miscellaneous

146.

У.бр.157/2010

- Издавање лиценци на спортските клубови за кошарка

- *Issuing licences to sports clubs for basketball*

- Македонската кошаркарска федерација ги надминала законските рамки со тоа што согласно законот таа е овластена да дава лиценци само на спортските клубови кои организираат спортска школа, а не и на сите субјекти кои се занимаваат со кошарка во Република Македонија.

- *The Macedonian Basketball Federation exceeded its legal frameworks as pursuant to the law it is authorised to issue licences only to sports clubs which organise a sports school, and not to all subjects dealing with basketball in the Republic of Macedonia.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 16 февруари 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на Правилникот за лиценцен систем и категоризација на кошаркарските клубови, школи и други субјекти во Македонија кои се занимаваат со кошарка, донесен од Собранието на Македонската Кошаркарска Федерација на 12 февруари 2010 година.

2. Марјан Мицевски од Скопје преку адвокатот Дељо Кадиев од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста и законитоста на Правилникот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспорениот правилник не бил во согласност со член 14 став 1 алинеја 1, член 22 став 1 алинеја 1 од Законот за спорт и член 57 од Статутот на Кошаркарската федерација. Ова од причина што лиценците кои ги предвидела федерацијата, покрај исполнувањето на соодветните услови предвидува и наметнува голема финансиска обврска за субјектите кои се занимаваат со спорт за што нема основа во законот и предвидените лиценци се поставени на принципот на дискриминација.

Имено, видно од висината на надоместокот за добивање на лиценца клубовите кои не учествуваат на натпревари организирани од федерацијата (лиценца Ц) плаќаат највисок износ од оние кои се поуспешни и имаат повеќе средства, а добиваат лиценца без никаков надомест.

Оттука, според подносителот евидентно било дека со оспорениот правилник се „гушел“ спортот во Република Македонија и истиот станувал достапен само на „богатите“ клубови кои остварувале финансиски средства.

Понатаму, според подносителот секако не требало да се изгуби од вид неспорниот факт дека најголем број на спортски клубови, па и Кошаркарската Федерација на Македонија се регистрирани како непрофитабилни здруженија на граѓани чија цел е да се занимаваат со спорт, па наметнувањето на финансиските обврски е надвор од духот на Законот чија цел е поттикнување и омасовување на спортот.

3. Судот на седницата утврди дека во член 1 од Правилникот е предвидено дека „Како единствена надлежна институција за организирање кошарка и кошаркарски натпреварувања, Македонската Кошаркарска Федерација го пропишува овој Правилник, со кој се регулираат правата и обврските на клубовите, школите и другите субјекти кои се занимаваат со кошарка во Република Македонија“.

Правилникот за лиценцен систем ги пропишува и уредува правата и обврските на сите членки на Собранието на МКФ, на Здружението на сениорски лиги, Здруженијата на младински лиги, како и сите останати субјекти кои се занимаваат и организираат кошарка, а не се дел од МКФ (член 2).

Со овој правилник се врши категоризација на субјектите кои се занимаваат со кошарка, а согласно со тоа и условите кои треба да ги исполнуваат за да поседуваат лиценца (член 3).

Лиценца е документ кој го издава канцеларијата на МКФ, а го потпишуваат претседателот и генералниот секретар на МКФ. Лиценцата има важност од една година (една кошаркарска сезона) и се обновува најдоцна до 30 дена до почетокот на сезоната и завршува со последниот натпревар од сезоната во натпреварувањето во кое учествува субјектот што ја поседува лиценцата.

Без поседување на соодветна лиценца ниту еден субјект не може да оствари право на натпреварување во лига во било која категорија (член 4).

Во членот 5 од правилникот е предвидено дека согласно овој правилник, МКФ ги пропишува видовите на лиценци (А, Б и Ц) како и условите што треба да ги исполни субјектот за да ја поседува лиценцата.

Понатаму, во правилникот е определено дека за добивање на лиценца А потребно е да бидат исполнети точно наведените услови (12), а висината на годишниот надоместок чини годишно од 0 - 300.000,00 денари, а за женските клубови од 6.000,00 - 150.000,00 денари.

Лиценцата Б, привремена лиценца за младински школи и клубови кои заради возраст на пријавената екипа на својата најстара генерација не учествува во ни една од сениорски натпреварувања на МКФ. Оваа лиценца може да се издаде само еднаш на еден субјект и има важност од две години (две сврзани сезони) се издава за младински лиги кои исполнуваат точно наведени услови (10), а висината на годишниот надоместок чини од 20.000,00 - 60.000,00 денари, а за женските клубови од 20.000,00 односно 25.000,00 - 40.000,00 денари.

Лиценцата Ц се издава за сите останати клубови, школи и субјекти кои не учествуваат во ниту една од натпреварувањата на МКФ, а висината на годишниот надоместок изнесува 300.000,00 денари.

Според членот 6 од правилникот, согласно одредбите од Законот за спорт, како и препораките од Инспекторатот на Агенцијата за млади и спорт на Република Македонија, ниту еден субјект не може да се занимава со дејност - спорт - кошарка доколку не поседува валидна лиценца издадена од МКФ.

Без соодветна лиценца ниту еден субјект не ќе може да изнајмува термини во спортските и училишните сали, да организира кошарка во било кој вид поединечно или групно, ниту пак да наплаќа било каков надоместок за вршење на својата дејност.

Во членот 7 од правилникот е предвидено дека Македонската Кошаркарска Федерација во соработка со Инспекторатот на Агенцијата за млади и спорт на Република Македонија се обврзува да ги штити имателите на соодветните лиценци и навремено да реагира при појава на нелиценцирано занимавање со кошарка.

Македонската Кошаркарска Федерација ја гарантира лиценцата пред соодветните надлежни државни и други институции и се обврзува нивното издавање да го прилагоди согласно со членовите на овој правилник (член 8).

Македонската Кошаркарска Федерација го задржува правото на одземање на веќе издадената лиценца доколку субјектот кому му е издадена во меѓувреме прекршил некои од условите за издавањето на лиценца (член 9).

Овој правилник е во согласност со регистрираниот правилник на МКФ и стапува во сила со денот на неговото донесување. Евентуалните дополнувања и промени се вршат исклучиво на седница на Собранието на МКФ.

4. Според членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, владеењето на правото е една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Во членот 20 став 1 од Уставот, на граѓаните им се гарантира слободата на здружувањето заради остварување и заштита

на нивните политички, економски, социјални, културни и други права и уверувања, а во ставот 2 на овој член се утврдува дека граѓаните можат слободно да основаат здруженија на граѓани и политички партии, да пристапуваат кон нив и од нив да истапуваат.

Според членот 47 став 5 од Уставот, Републиката ги поттикнува и помага техничката култура и спортот.

Уставно утврдената улога на Републиката да го поттикнува и помага спортот ја изразува комплементарноста, односно заемниот интерес на граѓанинот како поединец и на државата во задоволување и остварување на правата и интересите од областа на спортот.

Со Законот за спорт ("Службен весник на Република Македонија" бр.29/2002, 66/2004 и 81/2008) се уредуваат условите и начинот на вршењето на дејноста спорт, остварувањето на јавниот интерес во спортот, стопанисувањето со објекти за спорт во сопственост на Република Македонија, општините и градот Скопје, како и други прашања од значење за спортот (член 1).

Дефинирајќи го спортот во членот 2 од Законот како дејност која ги опфаќа сите форми на спортски активности на спортистите од сите возрасти, како и спортско-рекреативните активности на граѓаните, законодавецот во членот 3 од овој закон, како организациони облици што ја вршат дејноста спорт ги утврдува спортските здруженија на граѓаните и другите правни лица од областа на спортот. Она што е суштествено за конкретниот предмет е тоа што во членот 5 од овој закон е утврдено дека заради остварување на потребите од занимавање со активности и заштита на правата и интересите од областа на спортот, граѓаните можат слободно и доброволно да се здружуваат и да основаат спортски здруженија, под услови и на начин утврдени со закон, доколку со овој закон поинаку не е определено.

Според член 6 од Законот, спортскиот клуб во смисла на овој закон е спортско здружение, односно трговско друштво кое врши дејност спорт.

Во член 7 став 2 од Законот е определено дека спортскиот клуб може да организира спортска школа во спортот за кој има добиено решение за вршење на дејност спорт согласно со член 11 став 2 од Законот.

На спортскиот клуб лиценца за организирање на спортска школа му издава Државната спортска федерација.

Во член 10 став 1 од Законот е определено дека спортскиот клуб може да врши дејност спорт, ако се исполнети условите кои се однесуваат на соодветни објекти, соодветна опрема, обезбеден стручен кадар и учество во организиран систем на натпревари односно спортско рекреативни активности.

Понатаму во ставот 2 на член 10 е определено кои услови треба да ги исполнува професионалниот спортски клуб за да врши дејност спорт, а во став 3, пак, е определено дека спортска школа може да работи ако има програми за реализација на спортското школо, да е одобрено и прифатено од Државната спортска федерација, да се обезбедени просторни услови за нејзина реализација, да се обезбедени основна опрема и реквизити кои ги пропишува Државната спортска федерација и Програмата ќе ја реализираат стручни лица утврдени во член 27 од овој закон.

Во членот 13 од Законот е предвидена можноста на спортските клубови од различни спортови или од ист спорт да се здружат заради остварување на јавниот интерес во општината и градот Скопје во општински и градски сојузи од различни или исти спортови.

Според членот 14 став 1 од Законот, спортските клубови од ист спорт, како и од училишниот, студентскиот и спортот на инвалидизирани лица, можат да се здружуваат во соодветна државна спортска федерација на Република Македонија заради:

- поттикнување и унапредување на соодветниот спорт;
- реализирање на утврдената програма за развој на спортот и
- усогласување и координирање на програмските активности на здружените членки.

Според ставот 2 на член 14 од Законот, Државната спортска федерација на Република Македонија, покрај работите од став 1 на овој член, ги составува и се грижи за државните репрезентации.

Според ставот 3 на член 14 од Законот, во еден спорт може да се основа само една државна спортска федерација.

Понатаму, во ставот 6 на членот 14 од Законот е утврдено дека државна спортска федерација е онаа федерација во која се здружени повеќе од половината спортски клубови во Република Македонија кои имаат решенија за вршење дејност од ист вид на спорт.

Од анализата на наведените одредби како и законот во целина, произлегува дека меѓу прашањата што на специфичен начин се уредени со Законот за спорт како специјален закон во однос на Законот за здруженија и фондации („Службен весник на Република Македонија“ бр.52/2010) се и облиците во кои можат да се здружат спортските клубови на општината односно на ниво на град Скопје и на ниво на Република (во државна спортска федерација).

Понатаму, од анализата произлегува дека законодавецот на Државната спортска федерација и дал овластување на спортскиот клуб кој има добиено решение за вршење на дејност спорт и организира спортска школа да му издаде лиценца доколку ги исполни предвидените законски услови.

Тоа значи дека овластувањето за давање на лиценца од страна на Државната спортска федерација се однесува исклучиво на спортски клуб кој организира спортска школа.

Тргувајќи од наведените уставни одредби одредбите од Законот за спортот како и содржината на оспорениот правилник со кој се утврдуваат права и обврски за клубовите, школите и другите субјекти кои се занимаваат со кошарка во Република Македонија, односно се пропишуваат лиценци и се утврдува висината на лиценцата од А, Б и Ц категорија, основано се поставува прашањето дали доносителот на подзаконскиот акт Македонската Кошаркарска Федерација ги надминала законските рамки во смисла на тоа што уредува прашања кои треба да се уредат со закон.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.157/2010)

У.бр.157/2010

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на членовите 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 8 јуни 2011 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА Правилникот за лиценцен систем и категоризација на кошаркарските клубови, школи и други субјекти во Македонија кои се занимаваат со кошарка, донесен од Собранието на Македонската Кошаркарска Федерација на 12 февруари 2010 година.

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавување во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод поднесена иницијатива на Марјан Мицевски од Скопје, преку адвокатот Дељо Кадиев од Скопје, со Решение У.бр.157/2010 од 16 февруари 2011 година поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на Правилникот означен во точката 1 од оваа одлука.

Постапката беше поведена затоа што пред Судот со основ се постави прашањето за согласноста на оспорениот Правилник со Уставот и Законот за спорт.

4. Судот на седницата утврди дека во член 1 од Правилникот е предвидено дека „Како единствена надлежна институција за организирање кошарка и кошаркарски натпреварувања, Македонската Кошаркарска Федерација го пропишува овој Правилник, со кој се регулираат правата и обврските на клубовите, школите и другите субјекти кои се занимаваат со кошарка во Република Македонија“.

Правилникот за лиценцен систем ги пропишува и уредува правата и обврските на сите членки на Собранието на МКФ, на Здружението на сениорски лиги, Здруженијата на младински лиги, како и сите останати субјекти кои се занимаваат и организираат кошарка, а не се дел од МКФ (член 2).

Со овој правилник се врши категоризација на субјектите кои се занимаваат со кошарка, а согласно со тоа и условите кои треба да ги исполнуваат за да поседуваат лиценца (член 3).

Лиценца е документ кој го издава канцеларијата на МКФ, а го потпишуваат претседателот и генералниот секретар на МКФ. Лиценцата има важност од една година (една кошаркарска сезона) и се обновува најдоцна до 30 дена до почетокот на сезоната и завршува со последниот натпревар од сезоната во натпреварувањето во кое учествува субјектот што ја поседува лиценцата.

Без поседување на соодветна лиценца ниту еден субјект не може да оствари право на натпреварување во лига во било која категорија (член 4).

Во членот 5 од правилникот е предвидено дека согласно овој правилник, МКФ ги пропишува видовите на лиценци (А, Б и Ц) како и условите што треба да ги исполни субјектот за да ја поседува лиценцата.

Понатаму, во правилникот е определено дека за добивање на лиценца А потребно е да бидат исполнети точно наведените услови (12), а висината на годишниот надоместок чини годишно од 0 - 300.000,00 денари, а за женските клубови од 6.000,00 - 150.000,00 денари.

Лиценцата Б, привремена лиценца за младински школи и клубови кои заради возраст на пријавената екипа на својата најстара генерација не учествува во ни една од сениорски натпреварувања на МКФ. Оваа лиценца може да се издаде само еднаш на еден субјект и има важност од две години (две сврзани сезони) се издава за младински лиги кои исполнуваат точно наведени услови (10), а висината на годишниот надоместок чини од 20.000,00 - 60.000,00 денари, а за женските клубови од 20.000,00 односно 25.000,00 - 40.000,00 денари.

Лиценцата Ц се издава за сите останати клубови, школи и субјекти кои не учествуваат во ниту една од натпреварувањата на МКФ, а висината на годишниот надоместок изнесува 300.000,00 денари.

Според членот 6 од правилникот, согласно одредбите од Законот за спорт, како и препораките од Инспекторатот на Агенцијата

за млади и спорт на Република Македонија, ниту еден субјект не може да се занимава со дејност - спорт - кошарка доколку не поседува валидна лиценца издадена од МКФ.

Без соодветна лиценца ниту еден субјект не ќе може да изнајмува термини во спортските и училишните сали, да организира кошарка во било кој вид поединечно или групно, ниту пак да наплаќа било каков надоместок за вршење на својата дејност.

Во членот 7 од правилникот е предвидено дека Македонската Кошаркарска Федерација во соработка со Инспекторатот на Агенцијата за млади и спорт на Република Македонија се обврзува да ги штити имателите на соодветните лиценци и навремено да реагира при појава на нелиценцирано занимавање со кошарка.

Македонската Кошаркарска Федерација ја гарантира лиценцата пред соодветните надлежни државни и други институции и се обврзува нивното издавање да го прилагоди согласно со членовите на овој правилник (член 8).

Македонската Кошаркарска Федерација го задржува правото на одземање на веќе издадената лиценца доколку субјектот кому му е издадена во меѓувреме прекршил некои од условите за издавањето на лиценца (член 9).

Овој правилник е во согласност со регистрираниот правилник на МКФ и стапува во сила со денот на неговото донесување. Евентуалните дополнувања и промени се вршат исклучиво на седница на Собранието на МКФ.

5. Според членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, владеењето на правото е една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Во членот 20 став 1 од Уставот, на граѓаните им се гарантира слободата на здружувањето заради остварување и заштита на нивните политички, економски, социјални, културни и други права и уверувања, а во ставот 2 на овој член се утврдува дека граѓаните можат слободно да основаат здруженија на граѓани и политички партии, да пристапуваат кон нив и од нив да истапуваат.

Според членот 47 став 5 од Уставот, Републиката ги поттикнува и помага техничката култура и спортот.

Уставно утврдената улога на Републиката да го поттикнува и помага спортот ја изразува комплементарноста, односно заемниот интерес на граѓанинот како поединец и на државата во задоволување и остварување на правата и интересите од областа на спортот.

Со Законот за спорт ("Службен весник на Република Македонија" бр.29/2002, 66/2004 и 81/2008) се уредуваат условите и начинот на вршењето на дејноста спорт, остварувањето на јавниот интерес во спортот, стопанисувањето со објекти за спорт во сопственост на Република Македонија, општините и градот Скопје, како и други прашања од значење за спортот (член 1).

Дефинирајќи го спортот во членот 2 од Законот како дејност која ги опфаќа сите форми на спортски активности на спортистите од сите возрасти, како и спортско-рекреативните активности на граѓаните, законодавецот во членот 3 од овој закон, како организациони облици што ја вршат дејноста спорт ги утврдува спортските здруженија на граѓаните и другите правни лица од областа на спортот. Она што е суштествено за конкретниот предмет е тоа што во членот 5 од овој закон е утврдено дека заради остварување на потребите од занимавање со активности и заштита на правата и интересите од областа на спортот, граѓаните можат слободно и доброволно да се здружуваат и да основаат спортски здруженија, под услови и на начин утврдени со закон, доколку со овој закон поинаку не е определено.

Според член 6 од Законот, спортскиот клуб во смисла на овој закон е спортско здружение, односно трговско друштво кое врши дејност спорт.

Во член 7 став 2 од Законот е определено дека спортскиот клуб може да организира спортска школа во спортот за кој има добиено решение за вршење на дејност спорт согласно со член 11 став 2 од Законот.

На спортскиот клуб лиценца за организирање на спортска школа му издава Државната спортска федерација.

Во член 10 став 1 од Законот е определено дека спортскиот клуб може да врши дејност спорт, ако се исполнети условите кои се однесуваат на соодветни објекти, соодветна опрема, обезбеден стручен кадар и учество во организиран систем на натпревари односно спортско рекреативни активности.

Понатаму, во ставот 2 на член 10 е определено кои услови треба да ги исполнува професионалниот спортски клуб за да врши дејност спорт, а во став 3, пак, е определено дека спортска школа може да работи ако има програми за реализација на спортското школо, да е одобрено и прифатено од Државната спортска федерација, да се обезбедени просторни услови за нејзина реализација, да се обезбедени основна опрема и реквизити кои ги пропишува Државната спортска федерација и Програмата ќе ја реализираат стручни лица утврдени во член 27 од овој закон.

Во членот 13 од Законот е предвидена можноста на спортските клубови од различни спортови или од ист спорт да се здружат заради остварување на јавниот интерес во општината и градот Скопје во општински и градски сојузи од различни или исти спортови.

Според членот 14 став 1 од Законот, спортските клубови од ист спорт, како и од училишниот, студентскиот и спортот на инвалидизираните лица, можат да се здружуваат во соодветна државна спортска федерација на Република Македонија заради:

- поттикнување и унапредување на соодветниот спорт;
- реализирање на утврдената програма за развој на спортот и
- усогласување и координирање на програмските активности на здружените членки.

Според ставот 2 на член 14 од Законот, Државната спортска федерација на Република Македонија, покрај работите од став 1 на овој член, ги составува и се грижи за државните репрезентации.

Според ставот 3 на член 14 од Законот, во еден спорт може да се основа само една државна спортска федерација. Во ставот 6 на членот 14 од Законот е утврдено дека државна спортска федерација е онаа федерација во која се здружени повеќе од

половината спортски клубови во Република Македонија кои имаат решенија за вршење дејност од ист вид на спорт.

Според наведените одредби како и законот во целина, произлегува дека меѓу прашањата што на специфичен начин се уредени со Законот за спорт како специјален закон во однос на Законот за здруженија и фондации („Службен весник на Република Македонија“ бр.52/2010) се и облиците во кои можат да се здружат спортските клубови на општината односно на ниво на град Скопје и на ниво на Република (во државна спортска федерација).

Од анализата произлегува дека законодавецот на Државната спортска федерација и дал овластување на спортскиот клуб кој има добиено решение за вршење на дејност спорт и организира спортска школа да му издаде лиценца доколку ги исполни предвидените законски услови. Тоа значи дека овластувањето за давање на лиценца од страна на Државната спортска федерација се однесува исклучиво на спортски клуб кој организира спортска школа.

Тргувајќи од наведените уставни одредби, одредбите од Законот за спортот како и содржината на оспорениот правилник со кој се утврдуваат права и обврски за клубовите, школите и другите субјекти кои се занимаваат со кошарка во Република Македонија, односно се пропишуваат лиценци и се утврдува висината на лиценцата од А, Б и Ц категорија, Судот оцени дека доносителот на подзаконскиот акт Македонската Кошаркарска Федерација ги надминала законските рамки во смисла на тоа што со правилник уредува прашања кои треба да се уредат со закон.

Со оглед на наведеното, Судот оцени дека оспорениот Правилник не е во согласност со одредбите од Уставот и Законот за спортот на кој се повикува подносителот на иницијативата.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.157/2010)

147.

У.бр.86/2011

- Забрана за дополнително работно ангажирање на вработените во Агенцијата за катастар на недвижности

- Ban on additional work engagement of the employees in the Agency for Cadastre of Immovables

- Оспорените законски одредби, кои им забрануваат на вработените во Агенцијата паралелно стручно ангажирање во приватниот сектор кој врши јавни овластувања утврдени со закон од областа на катастарот на недвижностите, е оправдано бидејќи и двете овластувања - во државниот и во приватниот сектор во основата на работењето се засноваат на употреба на катастарски податоци во Агенцијата, без оглед што имаат различни надлежности.

- The contested legal provisions prohibiting the employees in the Agency a parallel professional engagement in the private sector which performs public mandates defined by law from the field of cadastre of immovables, is justified since both authorisations – in the state and in the private sectors – base their work on the use of cadastre data in the Agency, although they have different competences.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 13 јули 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на членот 25 и членот 26 од Законот за катастар на недвижности („Службен весник на Република Македонија“ бр.40/2008, 158/2010 и 51/2011).

2. Тони Ацев од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означен во точката 1 од ова решение. Според наводите во иницијативата, оспорените членови од Законот, преку императивните забрани за вршење функција, должност или дејност на вработените во Агенцијата за катастар на недвижности, не биле во согласност со членот 8 од Уставот, каде слободата на пазарот и претприемништвото е утврдена како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија и не се во согласност со членот 55 од Уставот, каде децидно е определена уставната гаранција за слободата на пазарот и претприемништвото и еднаквата правна положба на сите субјекти на пазарот. Ова поради тоа што со оспорените одредби од Законот, спротивно на Уставот, се вршело ограничување на слободата на работа на категорија лица - вработени во Агенцијата, вон работното време, без притоа да се има предвид дека „дополнителната работа“ на граѓаните во Република Македонија е само сегмент на нивно дополнително, стручно и професионално ангажирање. Слободата на работа не смеела да се ограничи со закон, бидејќи со тоа се повредувала уставната определба за слободата на пазарот и развојот на претприемништвото. Правото на работа било едно од основните права на човекот и гаранција на економско-социјалната сигурност. Оспорените одредби од Законот вршеле ограничување на индивидуалната слобода на работникот, а доколку имало конфликт на интереси тој можел да биде индивидуално санкциониран, а не да се пропишувало општа законска забрана за работа. Правото на дополнителна работа на лекарите, кое било законски уредено, аналогно требало да се следи и во Законот за катастар на недвижности. Во иницијативата, исто така, се наведува дека забраната на вработените во Агенцијата и нивно врзување кон работното место е во директна колизија со економските права и слободи утврдени во Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека во членот 25 од Законот е предвидено:

„1) Вработениот во Агенцијата не смее да врши никаква друга функција, должност или дејност поврзана со остварување на профит која е во судир со извршувањето на неговите работни обврски.

2) Вработениот во Агенцијата не смее да се регистрира како трговец поединец овластен геодет, ниту да врши дејност како сопственик или партнер во трговското друштво за геодетски работи.

3) Вработениот во Агенцијата не смее да врши работи од надлежност на трговците поединци овластени геодети и трговските друштва за геодетски работи од ставот 2 на овој член“.

Во членот 26 од Законот е предвидено:

„1) Ако се утврди дека лицата вработени во Агенцијата постапуваат спротивно на членот 25 од овој закон им престанува работниот однос во Агенцијата со решение кое го донесува директорот на Агенцијата.

2) Против решението за престанок на работниот однос од ставот 1 на овој член, помошните работници имаат право на приговор до Управниот одбор на Агенцијата“.

4. Според членот 8 став 1 алинеја 7 од Уставот на Република Македонија, слободата на пазарот и претприемништвото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно членот 32 став 1 од Уставот, секој има право на работа и слободен избор на вработување, а според ставот 5 на овој член од Уставот, остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Со членот 55 став 1 од Уставот, се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото.

Согласно членот 58 став 2 од Уставот, учеството во управувањето и одлучувањето во јавните установи и служби се уредува со закон и врз принципите на стручност и компетентност.

Согласно членот 68 став 1 алинеја 2 од Уставот, Собранието на Република Македонија донесува закони и дава автентично толкување на законите.

Законот за катастар на недвижности, во членот 1 определил дека со овој закон се уредуваат основните геодетски работи, премерот на недвижностите во функција на катастарот на недвижностите, востановувањето и одржувањето на катастарот на

недвижностите, државните топографски карти, регистарот на просторни единици, содржина и управување со податоците од Геодетско-катастарскиот информациона систем на Република Македонија, воспоставувањето, одржувањето и јавниот пристап до Националната инфраструктура на просторните податоци, како и основањето на Агенција за катастар на недвижности.

Според членот 3 од овој закон, востановувањето и одржувањето на катастарот на недвижностите, управувањето со Геодетско-катастарскиот информациона систем, како и воспоставувањето, одржувањето и јавниот пристап до Националната инфраструктура на просторните податоци се работи од јавен интерес.

Национална инфраструктура на просторни податоци е збир на активности со кои се овозможува квалитетно прибирање, водење, размена и користење на геореференцираните просторни податоци.

Според членот 6 од овој закон, Агенцијата за катастар на недвижности се основа за вршење на работите на востановувањето и одржувањето на катастарот на недвижностите, управувањето со Геодетско-катастарскиот информациона систем, како и воспоставувањето, одржувањето и јавниот пристап до Националната инфраструктура на просторните податоци.

Агенцијата има својство на правно лице со права, обврски и одговорности утврдени со овој закон, има статут, седиште во Скопје и за својата работа одговара пред Владата на Република Македонија.

Во членот 8 од овој закон, се определени надлежностите на Агенцијата: - формирање и управување со Геодетско-катастарскиот информациона систем; - вршење на основни геодетски работи и премер на недвижности; - запишување на правата на недвижностите; - востановување и одржување на катастарот на недвижностите; - геодетски работи за посебни намени од значење за Република Македонија утврдени од Владата на Република Македонија; - изготвување на државни топографски карти; - водење регистар на просторни единици; - воспоставување, одржување и овозможување јавен пристап до Националната инфраструктура на просторните податоци; и вршење надзор на работењето на трговците поединци овластени геодети и трговски друштва за геодетски работи.

Според членот 21 од овој закон, стручната служба на Агенцијата ја сочинуваат државните службеници и помошните работници.

За државните службеници се применуваат одредбите од Законот за државните службеници, а за помошните работници се применуваат одредбите од Законот за работните односи, прописите од областа на здравственото, пензиското и инвалидското осигурување и Општиот колективен договор за јавниот сектор на Република Македонија и Колективниот договор на Агенцијата.

Со оспорените одредби од членовите 25 и 26 од овој закон, се регулирани одредени обврски на вработените во Агенцијата. Имено, со овие одредби од Законот, вработените во Агенцијата не смеат да вршат дејности поврзани со остварување на профит кои се во судир со извршувањето на нивните работни обврски, потоа, вработените не смеат да се регистрираат како трговец поединец овластен геодет, ниту да врши дејност како сопственик или партнер во трговско друштво за геодетски работи и вработените во Агенцијата не смеат да вршат работи од надлежност на трговските друштва за геодетски работи.

Законодавецот забраната во одредбите од членовите 25 и 26 од Законот, ја определил за вработените во Агенцијата, а не и за други лица надвор од Агенцијата кои сакаат да ги вршат предметните јавни овластувања согласно со закон. Имено, во Законот за катастар на недвижности се поделени работите кои можат да ги вршат вработените во Агенцијата, од една страна, и трговците поединци овластени геодети и трговски друштва за геодетски работи, од друга страна.

Статусот и работите кои ги вршат трговците поединци овластени геодети и трговски друштва за геодетски работи, се регулирани со членовите 73 - 104 од овој закон, така што законодавецот јасно го разграничил и дефинирал работењето на лицата во Агенцијата и надвор од неа, кои се бават со работите од надлежност на катастарот на недвижностите, што е предмет на уредување на Законот за катастарот на недвижностите. Трговците поединци овластени геодети и трговските друштва за геодетски работи вршат теренски геодетски работи кои се однесуваат на основните геодетски работи и премерот, теренски геодетски работи што се однесуваат на топографските карти и геодетски работи за посебни намени кои се од влијание на одржување на катастарот на

недвижностите, така што во однос на вршењето на различните работи поврзани со катастарот, не би можело да се прави споредба со лекарската пракса како дополнителна работа, на што посочува подносителот во иницијативата.

Според уставносудската анализа неспорно е дека вработените во Агенцијата вршат работи од јавен интерес утврден со закон. Вработените, во вршењето на надлежностите кои по својата специфика имаат база на податоци со документи и акти од катастарот на недвижностите, фактички нив ги востановуваат, систематизираат и континуирано употребуваат во работата во Агенцијата, од што произлегува оправданоста и целисходноста на законското решение со оспорените одредби, да се спречи за вработените во Агенцијата паралелно стручно ангажирање во приватниот сектор кој врши јавни овластувања утврдени со закон од областа на катастарот на недвижностите, бидејќи и двете овластувања - во државниот и во приватниот сектор во основата на работењето се заснова на употреба на катастарски податоци и елементи во Агенцијата, без оглед што имаат различни надлежности. Секако, работењето како трговец поединец овластен геодет или во трговско друштво за геодетски работи е достапно за сите согласно со закон, па оттука и за вработените лица во Агенцијата доколку им престане работниот однос во Агенцијата. Интенцијата на законодавецот, со оспорените одредби од Законот, е да ја заштити кумулираната база и катастарска основа на недвижностите во Република Македонија во архивските и ажурирани податоци востановени во Агенцијата од неовластени интервенции и употреба за цели и интереси кои ги засегаат давателите и примателите на катастарските услуги во приватниот сектор, бидејќи со тоа би се повредил јавниот интерес на катастарот на недвижностите. Тргувајќи од изнесените уставни и законски норми и уставносудската анализа, Судот оцени дека за оспорените одредби од членовите 25 и 26 од Законот не може основано да се постави прашањето за нивната согласност со Уставот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.86/2011)

148.

У.бр.90/2011

- Примена на Законот за катастар на недвижности

- *Application of the Law on Cadastre of Immovables*

- Оспорената одредба од законот нема повратно дејство и се однесува на оние постапки кои сеуште траат и се во определена фаза од постапката и дека целта на законодавецот не била да му даде повратно дејство на законот со кој се уредуваат прашања на запишување и други прашања на катастарот на недвижностите.

- *The contested provision of the law has no retroactive effect and refers to those procedures that are still pending and are at a certain stage of the proceedings and the aim of the legislator was not to give a retroactive effect of the law which governs matters of making an entry and other matters of the cadastre of immovables.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 21 септември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на член 33 став 1 од Законот за измена и дополнување на Законот за катастар на недвижности („Службен весник на РМ“ бр.40/2008,158/2010,17/2011 и 51/2011).

2. Милан Аџиевски од Скопје му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на Законот означен во точката 1 на ова решение.

3. Според подносителот на иницијативата оспорената одредба на членот 33 став 1 од Законот за измена и дополнување на Законот за катастар на недвижности ја наведува неговата неусогласеност со член 51 став 1 и неговата директна спротивност со одредбата од членот 52 став 4 од Уставот во која бил утврден базичниот уставен принцип дека законите и другите прописи не можеле да имаат повратно дејство, освен по исклучок, кога тоа било поповолно за граѓаните.

Во оспорениот член 33 од овој закон според подносителот на иницијативата законодавецот утврдил решение со кој тој базичен уставен принцип бил укинат и при решавањето на предметите за запишување на правата на недвижностите за спроведување промени во катастарот на недвижностите, кое било започнато пред денот на влегувањето во сила на Законот за катастар на недвижности („Службен весник на РМ“ бр. 40/2008), а по кои се постапувало од страна на Агенцијата и второстепената комисија, односно Управниот суд, ќе продолжило во согласност со одредбите на овој Закон и Законот за катастар на недвижности („Службен весник на РМ“ бр. 40/2008).

Подносителот на иницијативата смета дека доколку се дозволи ваквата одредба да остане во сила, тогаш граѓаните кои имале предмети пред катастарот започнати за работа од пред 10, 15 или 20 години, односно чие решавање почнало пред примената на оваа неуставна законска одредба, ќе биле ставени во нерамноправна уставна позиција пред Агенцијата за катастар, а со тоа директно ќе се нарушела примената на одредбата од членот 52 став 4 на Уставот.

Исто така подносителот на иницијативата наведува дека втората уставна неусогласеност на оваа законска одредба лежела во фактот што била во директна спротивност со членот 206 од основниот Закон за катастар на недвижности („Службен весник на РМ“ бр. 40/2008), кој со донесените измени и дополнувања од 2010 година воопшто не бил засегнат и бил во полноправна сила. Подносителот на иницијативата во продолжение го цитира членот од Законот во смисла дека решавањето на предметите за запишување на правата на недвижностите; за спроведување на промени во катастарот на недвижности; за издавање на податоци од премерот и катастарот на недвижностите и за заверка на геодетски елаборати за извршени геодетски работи за посебни намени кое било започнато пред денот на влегувањето во сила на овој закон, ќе продолжило во согласност со одредбите на овој закон, освен за предметите по кои се

постапувало од страна на надлежната второстепена комисија, односно надлежниот суд, за кои решавањето ќе продолжило во согласност со одредбите на Законот за премер, катастар и запишување направата на недвижностите („Службен весник на РМ“ бр. 27/86, 17/91, 84/2005, 109/2009 и 70/2006).“

Подносителот на иницијативата понатаму наведува дека поради горе наведеното се доаѓало до ситуација две одредби од еден ист закон, што третираше истоветна материја биле спротивни сами на себе, а тоа овозможувало недозволив волунтаризам во неговата практична примена. Како доказ за ова, на судот му достави копие од Упатството на Комисијата на Владата на Република Македонија бр. 3303-сл за решавање на управни работи во втор степен од областа на премерот, катастарот и запишување на правата на недвижностите, со што практично сакал да докаже дека правниот волунтаризам се применувал во практиката. Подносителот на иницијативата смета дека при ваква состојба повеќе од јасно било дека бил повреден темелниот уставен принцип за владеењето на правото од член 8 точка 3 од Уставот и констатира дека од погоре наведеното произлегувало дека оваа состојба била нелогична, правно недозволена, а од уставен аспект ништлива, поради што на Уставниот суд му предложи да го поништи оспорениот член.

4. Судот на седница утврди дека во оспорениот член 33 од Законот решавањето на предметите за запишување на правото на недвижностите и за спроведување на промени на катастарот на недвижностите започнато пред денот на влегување во сила на Законот за катастар на недвижности („Службен весник на Република Македонија“ бр.40/2008), а по кои се постапува од страна на Агенцијата и второстепената комисија, односно Управен суд, ќе продолжи во согласност со одредбите на овој закон (се мисли на измените) и Законот за катастар на недвижности. („Службен весник на Република Македонија“ бр.40/2008).

5. Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, владеењето на правото е една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 51 од Уставот во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 52 став 4 од Уставот, законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

Согласно член 1 од Законот за катастар на недвижности се уредуваат основните геодетски работи, премерот на недвижности во функција на катастарот на недвижностите, воспоставување и одржувањето на катастарот на недвижностите и други прашања.

Според член 2 точка 2 од Законот, катастар на недвижности е јавна книга во која се врши запишување на правото на сопственост и на другите стварни права на недвижностите, на податоци на недвижности како и на други права и факти чие запишување е утврдено со закон.

Согласно член 3 од наведениот закон воспоставувањето и одржувањето на катастарот на недвижности управување со геодетско-катастарскиот информационален систем, како и воспоставувањето, одржувањето и јавниот пристап до Националната инфраструктура на просторни податоци се работи од јавен интерес.

Во Главата XVIII „Преодни и завршни одредби“ е поместен оспорениот член 206 од Законот со кој се уредува прашањето дека запишувањето на правата на недвижностите спроведувањето на промени, издавањето на податоци од премерот и катастарот на недвижности и заверка на геодетски елаборати кои започнале пред денот на влегување во сила на овој закон, ќе продолжи во согласност со овој закон, освен за предметите по кои се постапува од страна на надлежна второстепена комисија или надлежен суд решавањето ќе продолжи согласно одредбите од претходниот закон („Службен весник на Република Македонија“ бр.27/1096, 17/1991, 84/2005, 109/2005 и 70/2006).

Во член 224, пак, од Законот е предвидено дека овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Во оспорениот член 33 од Законот за изменување и дополнување на Законот за катастар на недвижности („Службен весник на Република Македонија“ бр.158/2010) е предвидено дека: „Решавањето на предметите за запишување на правото на недвижностите и за спроведување на промени на катастарот на недвижностите започнато пред денот на влегување во сила на

Законот за катастар на недвижности („Службен весник на Република Македонија“ бр.40/2008), а по кои се постапува од страна на Агенцијата и второстепена комисија, односно Управен суд, ќе продолжи во согласност со одредбите на овој закон (се мисли на измените) и Законот за катастар на недвижности.

6. Од анализата на наведените уставни и законски одредби, а во корелација со наводите содржани во иницијативата, Судот констатира дека со оспорениот член од Законот не е пропишана ретроактивна примена на Законот од кои причини и не може да се прифати тврдењето во иницијативата дека со оспорениот член се повредува принципот на владеење на правото правната сигурност на граѓаните како елемент на владеењето на правото и принципот на забрана на повратно дејство на законите. Исто така, Судот оцени дека се неосновани наводите во иницијативата дека член 33 став 1 не е во согласност со член 51 став 1 и дека истиот е во директна спротивност со одредбата од член 52 став 4 од Уставот во која бил утврден базичниот уставен принцип дека законите и другите прописи не можеле да имаат повратно дејство, освен по исклучок, кога тоа било поповолно за граѓаните.

Имено, Судот констатира дека со оспорениот член е предвидено дека постапките за запишување, за спроведување на промени, за издавање на податоци и за заверка на геодетски елаборати за посебни намени (што значи започната постапка за кои веќе е поднесено барање во катастарот) ќе продолжат во иднина според одредбите од овој закон, а постапките по предметите кои се во поодмината фаза и кои се решаваат пред второстепена комисија или пред надлежен суд ќе продолжат според претходниот закон, што значи по законот по кој започнало нивното решавање.

Отаму, според Судот, оспорената одредба од законот нема повратно дејство и се однесува на оние постапки кои сеуште траат и се во определена фаза од постапката и дека целта на законодавецот не била да му даде повратно дејство на законот со кој се уредуваат прашања на запишување и други прашања на катастарот на недвижностите. Ова од причина што една норма има повратно дејство ако истата се однесува на односи кои се завршени пред влегувањето во сила на таа норма, а нема повратно дејство ако нормата регулира незавршени односи или односи кои се во тек, како што е во конкретниот случај.

Од друга страна пак проширувањето на важењето на одредбите од Законот за катастар на недвижности при решавањето на предмети за кои постапката отпочнала пред влегувањето во сила на новиот закон и во конкретниот случај не е понеповолно за странките. Напротив на овој начин само се забрзува постапката на решавање на предмети при што потребните теренски геодетски податоци ги обезбедува Агенцијата односно прибавувањето на истите не е на товар на странките ниту пак странките ќе бидат, ставени во нерамноправна уставна положба пред Агенцијата за катастар на недвижности, а нивната правна заштита е обезбедена со одредбите содржани во Главата XI насловена како “Судска заштита” и тоа во членовите 176 и 177.

Исто така, Судот утврди дека со новиот Закон за катастар на недвижностите („Службен весник на Република Македонија“ бр.40/2008) заради ефикасно и побрзо водење на постапката во насока на воспоставување на унифициран систем на евиденција на правата од недвижност изменета е дотогашната постапка на востановување и одржување на катастарот на недвижности со тоа што запишувањето на правата се врши со акт-потврда, а не со решение согласно со членот 3 од Законот за општата управна постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр.38/2005 и 110/2008).

Потврдата како акт со кој се одлучува за правата и обврските при запишувањето во катастарот на недвижности претставува управен акт во смисла на член 2 став 2 од Законот за општата управна постапка кој под управни акти ги дефинира сите акти и дејствија со кои се решава за правата, обврските и правните интереси на странките во управната постапка во врска со став 1 на овој член според кој управни работи се сите акти и дејствија преку кои се изразуваат надлежностите на јавната администрација.

Судот исто така оцени дека се неосновани наводите во иницијативата по однос на неусогласеноста на оспорената одредба со членот 206 содржан во Главата насловена како “Преодни и завршни одредби” од Законот за катастар на недвижности („Службен весник на Република Македонија“ бр.40/2008 и 158/2010) за кој со решение У.бр. 208/2010 од 2 февруари 2011 година Уставниот суд не поведе постапка за оценување на уставноста со образложение дека оваа одредба предвидува дека постапките за запишување, за спроведување на промени, за издавање на податоци и за заверка на геодетски елаборати за посебни намени (што значи започнатите

постапки за кои веќе е поднесено барање во катастарот) ќе продолжат во иднина според одредбите од овој закон, а постапките по предметите кои се во поодмината фаза и кои се решаваат пред второстепена комисија или пред надлежен суд ќе продолжат според претходниот закон, што значи по законот по кој започнало нивното решавање.

Тргувајќи од анализата на наведените уставни и законски одредби, а во корелација со наводите содржани во иницијативата, Судот оцени дека целта на законодавецот не била на законот да му даде повратно дејство и со измените на Законот во членот 33 предвидено е дека решавањето на предметите за запишување и спроведување на промени во катастарот кои започнале, а не завршиле пред измените, а по кои постапува Агенцијата, второстепена комисија или Управен суд ќе продолжи согласно измените на Законот за катастар и основниот Закон за катастар на недвижности.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

8. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумовски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски д-р Гзиме Старова, Владимир Стојановски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.90/2011)

149.

У.бр.11/2010

- Ограничувања по престанок на јавна функција на службено лице

- Restriction upon termination of a public office of an official

- Законодавецот има уставна основа да ги уреди условите за вработување, а во тие рамки и да предвиди ограничувања за вработување ако службено лице кое вршело јавни овластувања вршело надзор во трговско друштво со тоа својство.

- The legislator has a constitutional ground to regulate the conditions for employment, and within these frameworks to stipulate the restrictions for employment if an official who carried out public mandates made supervision in a trade company in that capacity.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 29 јуни 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста на насловот „VII.Ограничување по напуштање на должноста“ и на член 17 на Законот за спречување судир на интереси („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/2007 и 114/2009).

2. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на насловот „IX-а. Изјава за интереси“, членовите 20-а, 20-б, 20-в, 20-г и 20-д, насловот „XIII-а. Прекршочни одредби“ и членовите 31-а и 31-б од Законот означен во точката 1 од ова решение.

3. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на насловите и членовите од Законот означени во точките 1 и 2 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, насловот „VII. Ограничување по напуштање на должноста“ и одредбите од членот 17 на Законот, не биле во согласност со член 8 став 1 алинеите 3 и 6, член 9, член 30, член 32 ставовите 1 и 2, член 51 и член 54 став 1 од Уставот, затоа што предвидувале службеното лице во рок од три години по престанокот на вршењето на јавните овластувања или должности, односно по престанокот на вработувањето, да не може да се вработи и да не може да стекне по кој било основ акции односно удели, а во рок од две години да не може да врши застапување, со што се повредувале наведените уставни одредби. Слободите и

правата на човекот и граѓанинот можеле да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот, па оспорените законски одредби немале уставна основа за таквото ограничување по престанокот на вработувањето, а со тоа се создавала и разлика меѓу граѓаните на кои се однесувале оспорените одредби и другите граѓани во Република Македонија, што било недопуштено.

Подносителот на иницијативата, понатаму, наведува дека насловот „IX-а. Изјава за интереси“ и членовите 20-а, 20-б, 20-в, 20-г и 20-д, како и насловот „XIII-а. Прекршочни одредби“ и членовите 31-а и 31-б од Законот, исто така немале уставна основа за нивно опстојување во уставниот и правниот поредок на Република Македонија. Ако не можело да се бара изјава од лицето повикано, приведено или лишено од слобода, согласно член 12 став 3 од Уставот, дотолку повеќе таква изјава не можело да се бара од службените лица наведени во членовите 20-а и 20-б од Законот, и да биде уште полоша состојбата, ако наведените лица не постапеле по овие одредби тие и прекршочно ќе одговарале, што било несфатливо. Изјава не смеела да се изнудува, особено не со закон, како што било направено во конкретниот случај, затоа што изјавата била едностран и доброволен акт, па не го обврзувала давателот на изјавата и тој не бил одговорен за дадената изјава како, на пример, што го обврзувал договорот. Покрај тоа, не смеела однапред да се прави формата и содржината на образецот за изјавата за интереси (член 20-г) и тоа со закон да се наложува. Поради тоа, наведените законски одредби не биле во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, член 12 став 3 и член 51 од Уставот.

4.а) Судот на седницата утврди дека насловот: „VII. Ограничување по напуштање на должноста“ е наслов на посебна глава од Законот која го опфаќа само членот 17 од Законот.

Во оспорениот член 17 став 1 од Законот се определува дека: „Службеното лице во рок од три години по престанокот на вршењето на јавните овластувања или должности, односно по престанокот на вработувањето, не може да се вработи во трговското друштво во кое вршел надзор или имал воспоставено каков било договорен однос при вршењето на јавните овластувања или должности.“

Во оспорениот став 2 од истиот член на Законот се определува дека: „Службено лице во рок од три години по престанокот на вршењето на јавните овластувања или должности,

односно по престанокот на вработувањето, не може да стекне по кој било основ акции односно удели во правното лице во кое работел, односно вршел надзор.“

Според оспорениот став 3 од истиот член на Законот, „Ако службеното лице во рокот утврден во ставот (2) на овој член се стекне со акции односно удели по пат на наследување, е должно тоа да го пријави до Државната комисија.“

Во оспорениот став 4 од истиот член на Законот се предвидува дека: „Службеното лице во рок од две години по престанување на вршењето на јавните овластувања или должности, односно по престанокот на вработувањето, не може да врши застапување на физичко или правно лице од органот во кој претходно работел, ако учествува во донесување на одлука по конкретен предмет.“

б) Според член 8 став 1 од Уставот, темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се, покрај другото, владеењето на правото (алинеја 3) и правната заштита на сопственоста (алинеја 6).

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба (став 1). Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви (став 2).

Според член 30 став 1 од Уставот, се гарантира правото на сопственост.

Според член 32 од Уставот, секој има право на работа, слободен избор на вработување (став 1). Секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место (став 2). Остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори (став 5).

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон (став 1). Секој е должен да ги почитува Уставот и законите (став 2).

Од изнесените уставни одредби произлегува дека владеењето на правото и правната заштита на сопственоста се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија и дека тие темелни вредности се остваруваат, покрај другото, така што законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и законите и секој е должен да ги почитува Уставот и законите, како и дека се гарантира правото на сопственост. Уставот, исто така, определува дека граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба, како и дека граѓаните пред Уставот и законите се еднакви, при што секој има право на работа, слободен избор на вработување, достапност на секое работно место на секого под еднакви услови, со тоа што остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со колективни договори.

Со оглед на тоа што оспорениот наслов и оспорените одредби од член 17 на Законот определуваат дека службено лице кое вршело јавни овластувања или должности не може да се вработи во трговско друштво во рок од три години од престанокот на функцијата односно на работниот однос ако вршел надзор во тоа друштво, потоа дека не може да стекне акции или удели во период од три години од престанокот на функцијата односно на работниот однос во правното лице во кое работел, а ако ги стекнал акциите или уделите по пат на наследување во периодот од трите години да мора да ги пријави до Државната комисија, како и да не може да врши застапување на физичко или правно лице од органот во кој претходно работел во рок од две години од престанокот на функцијата односно на работниот однос ако учествувал во донесување на одлука по конкретен предмет, Судот оцени дека таквите одредби имаат уставна основа во член 32 став 5 од Уставот со оглед на тоа дека со закон, покрај со колективен договор, се уредуваат правата на вработените и нивната положба.

Во однос, пак, на уставното начело на еднаквоста, Судот оцени дека оспорениот наслов и оспорениот член 17 од Законот не создаваат нееднаквост со оглед дека службените лица кои вршеле надзор во определени трговски друштва или стекнале акции односно удели во правни лица во кои работеле или учествувале во донесување на одлука по конкретен предмет, се наоѓаат во поинаква положба отколку другите лица, поради што предвидувањето на поинакви правила за нив во однос на другите лица е токму остварување на уставното начело на еднаквост.

Поради тоа, Судот утврди дека нема основи за поведување на постапка за оценување на уставноста на насловот „VII.Ограничување по напуштање на должноста“ и на одредбите од членот 17 на Законот, па одлучи како во точката 1 од ова решение.

5.а) Судот, исто така, на седницата утврди дека оспорениот наслов: „IX-а. Изјава за интереси“ е наслов на посебна глава од Законот, која ги опфаќа само членовите 20-а, 20-б, 20-в, 20-г и 20-д.

Во оспорениот член 20-а од Законот се определува дека: „Претседателот на Република Македонија, пратениците, градоначалниците, амбасадорите и други именуван лица на Република Македонија во странство, избраните и именуваните лица од и во Собранието на Република Македонија и Владата на Република Македонија, органите на државната управа и други државни органи, органите на судската власт, јавните претпријатија, установи, други органи на централната и локалната власт утврдени со закон, при преземање на вршењето на јавните овластувања и должности, во рок од 30 дена се должни да поднесат изјава за постоење или непостоење на судир на интереси до државната комисија.“

Според оспорениот член 20-б од Законот, „Државните службеници и вработените во органите на државната управа и други државни органи, органите на судската власт, јавните претпријатија, установи, други правни лица на централната и локалната власт утврдени со закон, како и лица вработени преку агенции за привремено вработување со овластување, во рок од 30 дена се должни да поднесат изјава за постоење или непостоење на судир на интереси во органите во кои ги извршуваат нивните должности, односно во кои се вработени.“

Во оспорениот член 20-в од Законот се предвидува дека: „Ако за време на вршењето на јавните овластувања и должности, службеното лице се најде во состојба на судир на интереси, е должно во рок од 30 дена од настанатата промена да ја извести Државната комисија“ (став 1); „Службеното лице ако во рок од три години се вработи во трговско друштво или друго правно лице во приватниот сектор, е должно во рок од 30 дена да ја извести Државната комисија“ (став 2).

Во оспорениот член 20-г од Законот се определува дека: „Формата и содржината на образецот за изјавата за интереси од членовите 20-а и 20-б на овој закон ги пропишува Државната комисија.“

Според оспорениот член 20-д од Законот, „Во случаите кога постои основано сомневање или за тоа има докази кои упатуваат на постоење на судир на интереси Државната комисија во смисла на овој закон, ги проверува изјавите за постоење/непостоење на судир на интереси дадени согласно со Законот за јавните набавки.“

Судот, понатаму, утврди дека оспорениот наслов: „XIII-а. Прекршочни одредби“ е исто така наслов на посебна глава од Законот, која ги опфаќа само членовите 31-а и 31-б.

Во оспорениот член 31-а од Законот се определува дека: „Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност за прекршок ќе му се изрече на физичкото лице доколку постапи спротивно на одредбите од членот 17 на овој закон“ (став 1); „Глоба во износ од 3.000 до 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на одговорното лице во правното лице доколку постапи спротивно на одредбите од членот 17 на овој закон“ (став 2); „Глоба во износ од 1.000 до 3.000 евра во денарска противвредност за прекршок ќе му се изрече на службено лице доколку постапи спротивно на одредбите од членовите 20-а, 20-б и 20-в на овој закон“ (став 3).

Според оспорениот член 31-б од Законот, „Прекршочната постапка од членот 31 на овој закон ја води и прекршочните санкции ги изрекува надлежен суд.“

б) Членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот определува дека владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 12 став 3 од Уставот, лицето повикано, приведено или лишено од слобода мора веднаш да биде запознато со причините за неговото повикување, приведување или лишување од слобода и со неговите права утврдени со закон и од него не може да се бара изјава.

Член 51 од Уставот определува дека во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а

сите други прописи со Уставот и со закон (став 1). Секој е должен да ги почитува Уставот и законите (став 2).

Од изнесените уставни одредби произлегува дека темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е владеењето на правото и дека таа вредност се остварува, покрај другото, така што законите мораат да бидат во согласност со Уставот а сите други прописи со Уставот и законите, како и така што секој мора да ги почитува Уставот и законите. Уставот, исто така, определува дека лицето кое ќе биде повикано, приведено или лишено од слобода мора веднаш да биде запознато со причините за неговото повикување, приведување или лишување од слобода и со неговите права утврдени со закон и од него не може да се бара изјава.

Оспорениот наслов „IX-а. Изјава за интереси“ и членовите 20-а, 20-б, 20-в, 20-г и 20-д, како и оспорениот наслов „XIII-а. Прекршочни одредби“ и членовите 31-а и 31-б од Законот, се однесуваат на носителите на јавни функции на централно и локално ниво, како и на вработените во органите на централната и локалната власт, при што за нив се определува обврска да поднесат изјава за постоење или непостоење на судир на интереси во рок од 30 дена од преземањето на функцијата односно од вработувањето, како и од настанувањето на секоја промена, потоа се определува тие лица да поднесуваат изјава за интереси во форма и содржина пропишана од Државната комисија, а се определува и тоа дека ако Комисијата основано се сомнева или има поинакви докази ќе ги провери дадените изјави за постоење или непостоење на судир на интереси. Покрај тоа, оспорените одредби определуваат дека глоба во определен износ и во прекршочна постапка спроведена од надлежен суд се изрекува: а) на физичко лице ако се вработи во трговско друштво во кое вршело надзор пред истекот на трите години или ако стекнало акции или удели во правното лице во кое работело исто така пред истекот на трите години, како и ако застапува физичко или правно лице а учествувал во донесување на одлука по конкретен предмет пред истекот на две години; б) на одговорно лице во правно лице ако дозволи вработување, стекнување на акции или удели или застапување во наведениот рок и во наведените ситуации; в) на службено лице ако не поднесе изјава за постоење или непостоење на судир на интереси во рок од 30 дена од преземањето на јавната функција или од вработувањето, како и од настанувањето на промената, и тоа на образец со форма и содржина пропишани од Државната комисија. Според тоа, Судот оцени дека оспорените

законски одредби не се однесуваат на лица кои се опфатени со член 12 став 3 од Уставот и на кои уставни определби се повикува подносителот на иницијативата оспорувајќи ги законските одредби.

Имајќи ја предвид изнесената фактичка состојба, односно спротивставувањето на законските одредби на уставни одредби чија содржина не соодветствува на содржината на посочените уставни одредби, Судот утврди дека нема процесни претпоставки за постапување по тој дел од иницијативата, поради што согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот на Судот одлучи како во точката 2 од ова решение.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точките 1 и 2 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У бр.11/2010)

I. 2. РЕШЕНИЈА ЗА ЗАПИРАЊЕ НА ПОСТАПКАТА

I.2. RESOLUTIONS FOR SUSPENSION OF THE PROCEDURE

150.

У.бр.286/2009, види идентификационен број 143

- Запирање на постапката поради престанок на важење на оспорениот акт во текот на постапката за оценување на неговата уставност и законитост

- Suspension of the procedure owing to a termination of validity of the contested act during the procedure for appraisal of its constitutionality and legality

151.

У.бр.159/2010, види идентификационен број 13

- Запирање на постапката поради престанок на важење на оспорените одредби во текот на постапката

- Suspension of the procedure owing to a termination of validity of the contested provisions during the procedure

152.

У.бр.11/2011, види идентификационен број 60

- Запирање на постапката за оценување на уставноста на членот 46 став 2 алинеја 2 од Законот за судовите, поради неизгласување на предлогот за поништување на оспорената одредба од Законот, а при повторното гласање, Судот не го изгласа ниту предлогот за нејзино укинување.

- Suspension of the procedure for appraisal of the constitutionality of Article 46 paragraph 2 line 2 of the Law on the Courts, since the

proposal for annulment of the contested provision of the Law was not adopted, and in the repeated voting the Court did not adopt the proposal for its repeal either.

153.

У.бр.127/2011, види идентификационен број 61

- Запирање на постапката за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за изменување и дополнување на Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.75/2011), донесена од Собранието на Адвокатската комора на Република Македонија, поради тоа што по утврдувањето на фактичката состојба (новоутврден факт дека оспорениот статут бил објавен во Службен весник на Република Македонија), отпаднале основите за сомневање во уставноста и законитоста на оспорениот акт.

- Suspension of the procedure for appraisal of the constitutionality and legality of the Decision on changing and supplementing the Statute of the Bar of the Republic of Macedonia (“Official Gazette of the Republic of Macedonia”, no.75/2011), adopted by the Assembly of the Bar of the Republic of Macedonia, since after the establishment of the facts (newly established fact that the contested statute had been published in the Official Gazette of the Republic of Macedonia) the grounds for suspicion in the constitutionality and legality of the contested act were suspended.

I. 3. РЕШЕНИЈА ЗА ОТФРЛАЊЕ НА ИНИЦИЈАТИВИТЕ
I. 3. RESOLUTIONS TO DISMISS THE INITIATIVES

1. Ненадлежност

1. Incompetence

154.

У.бр.137/2010

- Упатство за начинот и постапката за задолжување на општините и јавните претпријатија во Република Македонија, број 09-42967/1 од 14 ноември 2007 година, донесено од министерот за финансии.

- Instruction about the manner and procedure for indebtedness of the municipalities and public enterprises in the Republic of Macedonia, no.09-42967/1 of 14 Noevember 2007, adopted by the Minister of Finance.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 26 јануари 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за оценување на уставноста на Упатството за начинот и постапката за задолжување на општините и јавните претпријатија во Република Македонија, број 09-42967/1 од 14 ноември 2007 година, донесено од министерот за финансии.

2. Тодор Петров од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на актот означен во точката 1 од ова

решение. Според наводите во иницијативата, членот 114 од Уставот на Република Македонија предвидувал дека на граѓаните им се гарантирало правото на локална самоуправа. Единиците на локалната самоуправа биле општините. Во општините можело да се основаат облици на месна самоуправа. Општините се финансирале од сопствени извори на приходи определени со закон и со средства од Републиката. Локалната самоуправа се уредувала со закон кој се донесувал со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници, при што морало да има мнозинство гласови од вкупниот број пратеници кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија. Законите за локално финансирање, локални избори, општински граници и за градот Скопје, се донесувале со мнозинство гласови од присутните пратеници, при што морало да има мнозинство гласови од присутните пратеници кои припаѓале на заедниците кои не се мнозинство во Република Македонија.

Понатаму, во иницијативата се наведува дека Законот за јавен долг, кој со измените од 2008 година, инкорпорирал и одредби за локалното финансирање (прашањето за задолжувањата на општините) бил донесен само со мнозинство од присутните пратеници, спротивно на одредбите од цитираниот член 114 од Уставот, како и спротивен на членовите 115 и 117 од Уставот.

Во иницијативата, исто така, се цитира членот 3 од Законот за јавен долг, дека носителите на јавниот долг се задолжуваат во согласност со критериумите и постапките утврдени со овој закон. Меѓутоа, Упатството кое било донесено 2007 година, не било усогласено со измените и дополнувањата на Законот за јавен долг од 2008 година, објавени во „Службен весник на Република Македонија“ бр.88/2008, а со тоа Упатството не било усогласено со членот 3 од тој закон. Имено, со оспореното Упатство, министерот за финансии без законско овластување, ги пропишувал начинот и постапката за задолжување на општините и јавните претпријатија во Република Македонија, а одредбите од членовите 16, 17, 21, 22, 24, 25 и 26 од Законот за јавен долг или други одредби од овој закон, не давале основ министерот да донесува посебен подзаконски акт, како што било Упатството во случајов. Воедно, Упатството во уводниот дел, се повикувало, меѓу другите, и на членот 50 од Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа кој со последната измена на Законот во „Службен весник на Република Македонија“ број 156/2009, бил избришан, а кој уредувал одредени елементи како општината можела да се задолжува и да дава гаранции за јавните претпријатија кои се основани од општината.

Со оглед на изнесеното, а поради тоа што во процесот на имплементирањето на законите кои ја уредуваат предметната материја на јавниот долг и задолжувањата на носителите на јавниот долг, министерот за финансии упатува со оспорениот акт како тоа да се реализира, но без основ во законите за донесување на таквот упатство, се предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на оспореното Упатство и да донесе временна мерка за запирање на извршување на поединечните акти или дејствија што се презмени врз основа на оспорениот акт.

3. Судот на седницата утврди дека Упатството, во уводниот дел се засновува на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ бр.58/2000, 44/2002 и 82/2008), што е општа законска одредба која гласи: „министерот донесува правилници, наредби, упатства, планови, програми, решенија и други видови акти за извршување на законите и други прописи, кога за тоа е овластен со закон“.

Во уводниот дел децидно е наведено дека донесувањето на Упатството се заснива на членот 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, а тоа било во врска со одредби од Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа („Службен весник на Република Македонија“ бр.61/2004, 96/2004 и 67/2007) - членови 18 став 2, член 21 став 2 и член 50, како и со одредби од Законот за јавен долг („Службен весник на Република Македонија“ бр.62/2005) - членови 16, 17, 21, 22, 24, 25 и 26. Упатството е донесено од министерот за финансии, не е објавено во „Службен весник на Република Македонија“, и е интерен, работен акт во форма на упатство за работење на релација министер кон трите категории носители на јавен долг: 1. општина, 2. јавно претпријатие основано од општина и 3. јавно претпријатие основано од државата.

Содржината на актот упатува на примена на наведените закони од страна на наведените носители на јавен долг, и притоа јасно се наведува дека Упатството е изработено согласно Законот за јавен долг и Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа и се однесува на трите категории носители на јавен долг, при што концизно е упатено како да ги водат законски пропишаните активности за реализација на задолжувањата, кои податоци практично да ги достават до надлежните органи, на кој начин да

поднесат барања на мислења за задолжување и добивање на заем обезбеден со државна гаранција и да дадат соодветен извештај за работата во врска со задолжувањата.

4. Според членот 110 алинеи 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно членот 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува по барањето.

Поаѓајќи од правните елементи што го прават прописот, а според кој треба да содржи општи норми на однесување и да уредува односи на субјектите во правото на општ начин, произлегува дека оспореното Упатство нема карактер на пропис поради што не е подобен за уставносудска оценка.

Имено, според содржината на оспорениот акт, тој не е пропис туку претставува само интересен акт на министерот за финансии со кој се даваат напатствија на општините, јавните претпријатија основани од општините и јавните претпријатија основани од државата, за практично стекнување на статус носители на јавен долг согласно законски пропишаните услови.

Со оглед на тоа дека оспорениот акт не претставува пропис во смисла на членот 110 алинеи 1 и 2 од Уставот, туку оперативен, интересен акт на министерот, Судот оцени дека не е надлежен да одлучува за согласноста на оспорениот акт со Уставот, поради што се исполнети условите од членот 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за отфрлање на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.137/2010)

155.

У.бр.165/2010

- Наредба „И“бр. 21-255/2 од 7 април 2010 година донесена од командантот на Здружената оперативна команда во Куманово

- Order "I", no.21-255/2 of 7 April 2010 adopted by the Commander of the Jpint Operational Command in Kumanovo.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 23 февруари 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на Наредбата „И“бр. 21-255/2 од 7 април 2010 година донесена од командантот на Здружената оперативна команда во Куманово.

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, не можело да се дозволи претпоставените лица во службата во Армијата на Република Македонија, да издаваат наредби на припадниците на служба во Армијата на Република Македонија, со кои им се забранувало да го изразуваат своето мислење со надворешна манифестација преку средствата за јавно комуницирање и јавни настапи, поради што оспорената Наредба била во несогласност со членот 8 став 1 алинеи 1, 3, 4 и 11 и став 2 и членовите 9, 16, 21, 51 и 54 од Уставот на Република Македонија, како и со законите кои се во правниот поредок на Република Македонија. Набројани се Законот за одбрана, Законот за служба во Армијата на Република Македонија и Законот за јавните

собири, но не се посочуваат норми ниту се даваат аргументи за несогласноста со законите, поради што иницијативата ќе се третира дека се однесува само од аспект на уставноста. Според наводите во иницијативата со оспорената наредба се ограничувала слободата на човекот „она што го мисли и да го соопшти на јавноста“ за работи што се општо значење за животот на една општествена заедница, како и на состојби и интереси на поединци, Наредбата оневозможувала едно мислење да добиело своја надворешна манифестација преку средствата за јавно комуницирање на сите припадници на служба во Армијата, во однос на прашања, настани и разни појави, со што им се ограничувала слободата на јавното изразување на мислата.

Од овие причини се предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорениот акт.

3. Судот на седницата утврди дека врз основа на членовите 6 и 19 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија и точка 9 од Правилото за служба во Армијата на Република Македонија донесено од Претседателот на Република Македонија, командантот генерал мајор Зоран Димов на Здружената оперативна команда во Куманово, со оспорениот акт на 7 април 2010 година на командантите на потчинетите единици им наредил да преземаат мерки кон потчинетите единици на Здружената оперативна команда, со цел навремено да ги известат припадниците наведени во Наредбата, за нивните учества во емисии кои се емитуваат преку електронските медиуми (квизови, емисии со забавен карактер, контактни емисии, радио емисии и сл.) за начинот на однесување согласно Законот и Правилото. Имено, командантите се должни да ги запознаат своите потчинети кои учествуваат во јавен настап, со членовите 6 и 19 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија и точката 9 од Правилото за служба во Армијата на Република Македонија, кои се однесуваат на обврските за чување на угледот на Армијата, како и за чување на класифицирани информации. Со оваа Наредба требале соодветно да бидат запознаени сите припадници на Армијата, а против лицата кои немало да се придржуваат кон неа ќе се преземеле соодветни дисциплински мерки. За извршување на оваа наредба одговорни биле началниците на секциите во Здружената оперативна команда и командантите на потчинетите единици.

Согласно членот 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за

согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и колективни договори со Уставот и законите.

Според членот 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува по барањето.

Од содржината на оспорениот акт Судот оцени дека тој е интересен акт донесен од командант - генерал мајор на Здружената оперативна команда во Куманово за начинот на работењето и функционирањето на припадниците во Армијата на Република Македонија во Здружената оперативна команда во Куманово, преку Наредба за известување за одредени прашања кои децидно се однесуваат на лицата кои се наведени во неа. Со оглед на тоа Наредбата не е пропис и нема основа за мериторна оценка на уставноста, поради што Судот не се впушта во анализа на основаноста на наводите во иницијативата.

Поаѓајќи од фактот што оспорената наредба нема карактер на пропис во смисла на член 110 од Уставот туку претставува интересен акт, произлегува дека Судот не е надлежен за оценување на уставноста на оспорениот акт, поради што се настапени деловничките услови за отфрлање на иницијативата.

4. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр165/2010)

156.

У.бр.143/2010

- Одлука за доделување на линии за вршење на превоз на патници во градскиот и приградскиот сообраќај во општина Радовиш број 07-1141/1 од 09.06.2010 година.

- Decision on assigning lines for the transportation of passengers in the city and suburban traffic in the Radovish Municipality no.07-1141/1 of 09.06.2010.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 9 февруари 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на Одлуката за доделување на линии за вршење на превоз на патници во градскиот и приградскиот сообраќај во општина Радовиш број 07-1141/1 од 09.06.2010 година.

2. Роберт Велков, градоначалник на општина Радовиш, од Кочани, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, Одлуката за доделување на линии за вршење превоз на патници во градскиот и приградскиот сообраќај во општина Радовиш не била во согласност со Уставот, бидејќи не било запазено начелото на еднаквост и рамноправност.

Имено, со иницијативата се наведува дека иако огласот за доделување на линии бил објавен согласно Законот за превоз во патниот сообраќај по кои линии можеле да добијат две и три фирми

за една релација кои ги исполнувале условите, но со различен возен ред, во конкретниов случај тоа не било направено, туку не им се доделени линии на фирми кои ги исполнувале условите и било постапено како да се работи за избор на најповолна понуда.

Поради тоа, подносителот на иницијативата бара Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на одлуката.

3. Судот на седницата утврди дека со член 1 од Одлуката за доделување на линии за вршење превоз на патници во градскиот и приградскиот сообраќај во општина Радовиш се уредува превозот на патници во градскиот и приградскиот сообраќај како стопанска дејност од јавен интерес што претставува витален услов за животот и работата на граѓаните од општина Радовиш.

Според член 2 од ова Одлука се наведува дека се доделуваат линии за вршење на превоз на патници во градскиот и приградскиот сообраќај во општина Радовиш по распишаниот оглас број 15-761/3 од 15.04.2010 година, на подносителите на понуди кои ги исполнуваат условите предвидени со Закон.

Според член 3 од ова Одлука, во општина Радовиш се доделуваат линии за вршење превоз на патници на 15 конкретно наведени правни лица.

Според член 4 став 1 од ова Одлука, линијата во градскиот и приградскиот превоз на патници има свој број и име наведено во член 3 од оваа Одлука. Според став 2 од овој член, името на линијата се означува со името на почетното и крајното свртувалиште. Според став 3 од овој член, бројот на името на линијата се поставува на видно место во возилото. Според став 4 од овој член, правните лица на кои им се доделени линиите се должни да ги почитуваат одредбите од Законот за патен сообраќај („Службен весник на Република Македонија“ бр.68/2004, 127/2006 и 114/2009).

Според членот 5, одлуката влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен гласник на општина Радовиш“.

4. Согласно член 110 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Од називот и содржината на оспорената одлука неспорно произлегува дека оваа одлука е поединечен акт со кој се уредува доделувањето на линиите за вршење на превоз на патници во градскиот и приградскиот сообраќај во општина Радовиш, а не е пропис со кој на општ начин се уредуваат определени односи, односно прашања или се утврдуваат права и обврски на неопределен број на субјекти во правото, што е карактеристично за секој вид на пропис.

Со оглед на тоа што оспорената одлука не е пропис во смисла на член 110 од Уставот на Република Македонија туку е поединечен, односно конкретен акт, Судот оцени дека не е надлежен да ја оценува нејзината уставност.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер–Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.143/2010)

157.

У.бр.192/2010

- **Одлука за давање согласност на договори за поставување на урбана опрема на територијата на општина Аеродром, бр. 07-152/6 од 26 април 2010 година („Службен гласник на општина Аеродром“ бр.10/2010), донесена од Советот на општина Аеродром.**

- *Decision on giving a consent for contracts for putting urban equipment on the territory of Aerodrom Municipality, no.07-152/6 of 26 April 2010 (“Official Gazette of Aerodrom Municipality”, no.10/2010), adopted by the Council of Aerodrom Municipality.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 16 март 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување на постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за давање согласност на договори за поставување на урбана опрема на територијата на општина Аеродром, бр. 07-152/6 од 26 април 2010 година („Службен гласник на општина Аеродром“ бр.10/2010), донесена од Советот на општина Аеродром.

2. Светлана Накова и Љубица Ѓорческа од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорената Одлука не била во согласност со членот 15 и членот 30 од Уставот, како и со членот 36 став 1 точка 10 од Законот за локалната самоуправа, поради тоа што на граѓаните кои биле сопственици на поставени киосци во општината Аеродром, а кои требале да ги заменат со нови киосци, им се наметнувале обврски да склучуваат договори за закуп и да плаќаат за користење на градежното земјиште каде биле поставени киосците, меѓутоа општината ниту била сопственик на киосците ниту била сопственик на градежното земјиште.

3. Судот на седницата утврди дека Советот на општината Аеродром на седница одржана на 26 април 2010 година, ја донел оспорената одлука, со која во членот 1 се определува дека се дава согласност за склучување на договори за поставување на урбана опрема на територијата на општина Аеродром, помеѓу општината Аеродром и постоечките корисници на урбана опрема на подрачјето на општината и договорите ќе се склучат со цел регулирање на меѓусебните права и обврски на двете договорни страни. Со членот 2 од оспорената одлука се утврдува месечниот надоместок за поставување на урбана опрема - типски киоск, кој изнесува 400 евра или 200 евра во денарска противвредност во зависност од

наведените булевари каде тие се поставени, а во износот е содржан и данокот на додадена вредност. Средствата од надоместокот за поставување урбана опрема ќе се расподелат во соодност 50% за општината и 50% за градот Скопје, согласно Договорот за вршење стручни и административни работи помеѓу општината Аеродром и градот Скопје. Во членот 3 од Одлуката е утврдено дека раководителот на Секторот за правни и општи работи и имот и имотно-правни работи на општина Аеродром, Јован Јанковски, се задолжува и се овластува да ги преземе сите потребни активности со цел склучување на договори, согласно Одлуката за утврдување на потреба за поставување на урбана опрема и за условите, начинот и постапката за издавање на одобрение за поставување на урбана опрема бр.07-152/4 од 26 април 2010 година и Програмата за поставување урбана опрема на подрачјето на општина Аеродром за 2010 година, број 07-152/2 од 26 април 2010 година. Договорите ќе се склучат со постоечките корисници на урбана опрема - киосци кои истите ги користат без никаков правен основ, со договорите ќе бидат утврдени условите за користење на урбаната опрема и формата и содржината на договорите е прикажана на образец кој е наведен во Одлуката. Според членот 4 од Одлуката, корисниците на киосци е потребно најдоцна до 1 јуни 2011 година да ги заменат постоечките киосци со типски киосци регулирани со основен проект за типски киоск со технички број 3110, а корисниците кои во рок од 10 дена по стапување во сила на оваа одлука, нема да сакаат да склучат договор за поставување на урбана опрема, ќе бидат отстранети од страна на општина Аеродром. Според членот 5, со влегување во сила на оваа одлука, престанува важноста на Одлуката за задолжување на Сектор за правни и општи работи и имот и имотно-правни работи на општина Аеродром за склучување на договори за закуп со постоечките корисници на урбана опрема - киосци и локација на која што се поставени киосците на територија на општина Аеродром, бр. 07-109/4 од 29 март 2010 година („Службен гласник на општина Аеродром“ бр.8/2010) и Одлука за нејзина измена и дополнување број 07-123/21 од 14 април 2010 година („Службен гласник на општина Аеродром“ бр.9/2010).

Според членот 6, оваа одлука стапува на сила со денот на објавувањето во „Службен гласник на општина Аеродром“.

4. Согласно членот 110 алинеи 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно членот 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Според членот 36 став 1 точка 10 од Законот за локалната самоуправа („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2002), Советот на општината одлучува за начинот на располагање со сопственоста на општината.

Врз основа на оваа одредба од Законот, Советот на општината Аеродром ја донел оспорената одлука со која дава согласност да се склучуваат договори за поставување на урбана опрема на територијата на општина Аеродром, помеѓу општината Аеродром и постоечките корисници на урбана опрема на подрачјето на општината, го утврдува месечниот надоместок за поставување на урбаната опрема и дава задолженија на раководителот на Секторот, Јован Јанковски, да ги преземе сите потребни активности со цел за склучување на договори за поставување на урбана опрема на начин определен со Одлуката за утврдување на потреба за поставување на урбана опрема и за условите, начинот и постапката за издавање на одобрение за поставување на урбана опрема број 07-152/4 од 26 април 2010 година и Програмата за поставување урбана опрема на подрачјето на општина Аеродром за 2010 година бр.07-152/2 од 26 април 2010 година.

Со оглед на тоа што оспорената одлука претставува акт на работење на Советот на општината за извршување на конкретни работни задолженија во врска со стопанисувањето со урбаната опрема во општината и со тоа таа не е пропис или општ акт со кој на општ начин се уредуваат односите во правниот поредок, Судот оцени дека се настапени деловничките претпоставки за отфрлање на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.192/2010)

158.

У.бр.5/2011

- Решение за именување членови на Државната пописна комисија бр.22-7150/1 од 14 декември 2010 година

- Resolution for the appointment of members of the State Census Commission no.22-7150/1 of 14 December 2010.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992) на седницата одржана на 16 март 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување на постапка за оценување на уставноста и законитоста на Решението за именување членови на Државната пописна комисија бр.22-7150/1 од 14 декември 2010 година („Службен весник на Република Македонија“ бр.167/2010) донесено од Владата на Република Македонија.

2. Сојуз на здруженија на граѓани-Мрежа за мултикултурно оштество од Скопје, застапувана од претседателот Мирољуб Орландиќ од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Во иницијативата најнапред се појаснува дека основачи на Сојузот се: Заедницата на Хрватите во Република Македонија, Заедницата на Црногорците во Република Македонија, Словенечкото здружение “Франц Прешерн”, Сојузот на Балкански Египќани, Заедницата на граѓани руски сонародници во Република Македонија “МР-Мост“, Здружението на Украинците во Република Македонија „Лисја Украинка“, Ерменската заедница во Република Македонија и Полското здружение во Република Македонија „Клуб Полонија“, односно припадниците на таканаречените „останати“ од Уставот на Република

Македонија, кои на пописот од 2002 година изнесувале вкупно 20.003 од вкупниот број на граѓаните.

Со оспореното решение, кое според подносителот на иницијативата бил правен акт со општо дејство (*erga omnes tangit*) и како таков подлежел на оцена на уставноста и законитоста биле именувани 25 поименично наведени членови, меѓутоа, меѓу нив не биле застапени членови од припадниците на заедниците кои во Уставот биле означени како останати, што било спротивно на Амандманот VI на Уставот, членот 27 став 5 од Законот за попис на населението, домаќинствата и становите во Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.156/2010), како и на Второто мислење за Република Македонија од 23 февруари 2007 година на Советот на Европа-Советодавен Комитет за Рамковната Конвенција за заштита на националните малцинства, усвоено на 9 јули 2008 година од страна на Комитетот на Министри на Советот на Европа.

Со оглед на тоа што Владата на Република Македонија била должна за член на Државната пописна комисија да именува и припадник на заедниците кои во Уставот биле означени како останати, но тоа не го сторила, подносителот на иницијативата предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорениот акт, а потоа истиот и да го укине.

3. Судот на седницата утврди дека, врз основа на член 27 од Законот за попис на населението, домаќинствата и становите во Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.156/2010), Владата на Република Македонија на седницата одржана на 14 декември 2010 година донела решение бр.22-7150/1 за именување членови на Државната пописна комисија.

Според членот 1 од решението, за членови на Државната пописна комисија се именуваат: Љупчо Атанасовски, Ванчо Ангеловски, м-р Селим Адеми, Васко Арсов, Мелаим Адеми, Кирил Барбареев, д-р Абдулменаф Беџети, м-р Слободанка Гиевска, Мира Радовановиќ-Димитриевска, д-р Весна Јаневска, Хавза Реџеп-Каќелџ, д-р Снежана Костадиноска-Милошевска, Александар Михајловски, Сенад Мустафов, м-р Благица Новковска, Перо Нане, Насија Пепиќ, м-р Васко Петревски, д-р Славе Ристески, Џемаили Саити, Мурати Сали, д-р Фаузи Скендери, д-р Марија Ташева, Лазар Трајчев и м-р Јакуп Фетаи.

Според членот 2, ова решение влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во “Службен весник на Република Македонија“.

По поднесувањето на иницијативата (5 јануари 2011 година), Владата на Република Македонија, донела решение бр.22-818/1 од 4 февруари 2011 година за разрешување и именување член на Државната пописна комисија, според кое Лазар Трајчев е разрешен од должноста член на Државната пописна комисија, а Атиф Бајрамовски е именуван за нов член на Комисијата.

4. Согласно член 110 од Уставот на Република Македонија Уставниот суд на Република Македонија, меѓу другото е надлежен да одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на колективните договори и другите прописи со Уставот и законите

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува по барањето.

Во конкретниот случај предмет на оспорување е донесеното решение на Владата на Република Македонија со кое е извршен поименичен избор на конкретни лица за членови на Државната пописна комисија. Вака донесеното решение, според својот карактер, не е пропис или друг вид општ акт со кој на општ нормативен начин се уредуваат правните односи или пак се утврдуваат правила на однесување, од каде истото нема карактер на пропис подобен за уставно-судска оценка.

Тргувајќи од уставните овластувања на Уставниот суд да ги цени уставноста и законитоста на прописите од општ карактер (член 110 од Уставот), но не и на поединечните акти како што е оспореното решение произлегува дека Уставниот суд не е надлежен да ја оценува уставноста и законитоста на оспореното решение.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.5/2011)

159.

У.бр.206/2010

- Член 12-б под В) Стручен кадар, алинеи 1 и 2 од Правилникот за изменување и дополнување на Правилникот за поблиските просторни услови, опремата и кадрите за основање и работење на здравствените организации

- Article 12-b C) Professional cadre, lines 1 and 2 of the Rulebook for changing and supplementing the Rulebook for more specific spatial conditions, equipment and cadres for the foundation and operation of health organisations.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 30 март 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на член 12-б под В) Стручен кадар, алинеи 1 и 2 од Правилникот за изменување и дополнување на Правилникот за поблиските просторни услови, опремата и кадрите за основање и работење на здравствените организации („Службен весник на Република Македонија“ бр.30/2005), донесен од министерот за здравство.

2. Петраки Корнети од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на одредбата од Правилникот означен во точката 1 од ова решение. Според наводите во иницијативата, во оспорената одредба од Правилникот, недостасувало да бидат предвидени и хемичари, биолози и технолози кои специјализирале медицинска биохемија. Со оглед на тоа што овие кадри специјализирале медицинска биохемија под исти услови како и кадрите - лекари и фармацевти, не можело хемичарите, биолозите и

технолозите како специјалисти по медицинска биохемија, да не бидат во рангот на лекарите и фармацевтите како специјалисти по медицинска биохемија, односно да не се ставени во „Стручниот кадар“ за вршење на здравствена дејност на дијагностичка биохемиска лабораторија, во Правилникот. На овој начин се вршела повреда на права на еден дел од специјалистите по медицинска биохемија бидејќи оваа категорија противуставно и противзаконито се оневозможувало да има иста правна положба со оние специјалисти по медицинска биохемија кои завршиле медицински или фармацевтски факултет и тие не можеле да основаат приватна биохемиска лабораторија само поради тоа што имале завршено друг факултет односно биле хемичари, биолози и технолози. Со оглед на тоа, оспорената одредба од Правилникот не била во согласност со членот 8 став 1 алинеи 3 и 4, членот 9, членот 32 ставови 1, 2 и 5, членот 34, членот 51, членот 68 став 1 алинеја 2, член 95 став 3 и член 96 од Уставот на Република Македонија, член 8, член 92 став 2 и член 95-б од Законот за здравствена заштита, како и членовите 22 и 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа.

3. Судот на седницата утврди дека врз основа на член 92 став 2 од Законот за здравствена заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр.38/1991, 46/1993, 55/1996 и 10/2004), министерот за здравство го донел Правилникот за изменување и дополнување на Правилникот за поблиските просторни услови, опремата и кадрите за основање и работење на здравствените организации, од 2005 година. Според членот 12-б, насловен како „Дијагностичка лабораторија“, од наведениот правилник, е предвидено:

„Дијагностичка лабораторија може да врши здравствена дејност ако има услови по однос на простор, опрема и стручен кадар за вршење на биохемиско лабораториска дејност, или за микробиолошка дејност, или за биохемиско лабораториска и микробиолошка дејност и тоа за биохемиска лабораторија под В) Стручен кадар во алинеите 1 и 2 е предвидено: - еден доктор на медицина, специјалист по медицинска биохемија и соодветна лиценца, или - еден дипломиран фармацевт, специјалист по медицинска биохемија и соодветна лиценца и ...“.

4. Согласно членот 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за

согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно членот 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Тргувајќи од оспорената одредба од Правилникот, а имајќи ги предвид наводите во иницијативата, Судот оцени дека со аргументите во иницијативата се изразува потребата во оспорениот правилник нормативно да се дополни веќе утврдениот стручен кадар без во суштина уставно и законски да се проблематизира веќе предвидениот стручен кадар, за што Уставниот суд не е надлежен да одлучува поради што се настапени деловничките претпоставки за отфрлање на иницијативата.

5. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.206/2010)

160.

У.бр.33/2011

- Одлука бр.07-3087/3 за донесување на Детален урбанистички план за дел од втора урбана единица МЗ-4 Долна Влашка Мала, урбан модул 1-11, 2002-2010, донесена од Советот на општина Охрид на седницата одржана на 27 декември 2005 година

- Decision no.07-3087/3 on the adoption of a Detailed Urban Plan for a section of the second urban unit MZ-4 Dolna Vlashka Mala, urban module 1-11, 2002-2010, adopted by the Council of Ohrid municipality at its session held on 27 December 2005.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеи 1 и 2 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992) на седницата одржана на 23 март 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување на постапка за оценување на законитоста на Одлуката бр.07-3087/3 за донесување на Детален урбанистички план за дел од втора урбана единица МЗ-4 Долна Влашка Мала, урбан модул 1-11, 2002-2010, донесена од Советот на општина Охрид на седницата одржана на 27 декември 2005 година („Службен гласник на општина Охрид“ бр.11/2005).

2. Никола Тасевски од Охрид и Јован Стошиќ од Скопје, преку полномошник Гоце Јакшоски, адвокат од Охрид на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување на постапка за оценување на законитоста на одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според подносителите на иницијативата оспорената одлука била во спротивност со Законот за просторното и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.28/1997, 18/1999, 102/2000, 53/2001 и 2/2002), како и со членот 80 од Законот за просторното и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.51/2005).

Во продолжение на иницијативата се цитираат член 1, член 2 став 1, член 4 ставови 1 и 2, член 7 и член 24 од Законот донесен во 2005 година, како и членовите 17, 18 и 19 од Законот за просторното и урбанистичкото планирање објавен во “Службен весник на Република Македонија“ бр.4/1992 од 4.01.1996 година.

Иницијативата ги содржи и цитираните член 3 став 9 и член 14 став 1 од Правилникот за поблиската содржина, размер и начин на графичка обработка на Урбанистичките планови („Службен весник на Република Македонија“ бр.78/2006), како и цитираните член 14 став 1 точка 2, член 21 став 2 точка 3 и член 40 став 3 од

Правилникот за стандарди и нормативи на урбанистичкото планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.78/2006).

Врз основа на цитираните одредби подносителите на иницијативата наведуваат дека оспорената одлука била донесена во целост незаконито и спротивно на наведените одредби, бидејќи општината Охрид издавала одобренија за градби на изведувачи во кои воопшто не биле застапени стандардите за градба со Деталниот урбанистички план. На оваа околност се прилагаат соодветни докази, од кои, според подносителите на иницијативата, можело да се утврди дека се дозволувала изведба на објект што е лепенка со соседниот градежен објект, на начин што новиот објект на источната страна во целост ги затварал прозорите на приземјето и катот на постојниот објект. Овој пример укажувал на спротивност на оспорената одлука со Законот за просторното и урбанистичко планирање и со правилниците, од кои причини се предлага поведување на постапка за оценување на законитоста на оспорената одлука, а потоа и нејзино поништување.

Воедно, се предлага и донесување на Решение согласно член 28 од Деловникот на Судот за запирање од извршување на поединечните акти и дејствија донесени, односно преземени врз основа на оспорената одлука заради можност од настанување на тешко отстранливи последици.

3. Судот на седницата утврди дека, Советот на општина Охрид донел Одлука за донесување на Детален урбанистички план за дел од втора УЕ. М34 Долна Влашка Маала-Охрид, урбан модул од 1 до 11 2005-2010 и Детален урбанистички план за дел од втора УЕ. М3 10 Центар дел Охрид, урбан модул 12 2005-2010 година бр. 08-3087/3 од 29 декември 2005 година и објавена во „Службен гласник на општина Охрид бр.11/2005 година.

Според член 1 со оваа одлука се донесува Детален урбанистички план за дел од втора УЕ, М3 4 Долна Влашка Маала-Охрид, урбан модул од 1 до 11 2005-2010 и Деталниот урбанистички план за дел од втора УЕ, М3 10 Центар дел Охрид, урбан модул 12-2005-2010.

Според член 2 со овој Детален урбанистички план се опфаќа простор во површина од 26.0 ха. Граници на опфатениот простор се улиците: од југоисток „АСНОМ“ од североисток „Туристичка“,

од северозапад „Јане Сандански“ и урбан модул 12 од улицата „Ванчо Николески“ спрема езеро и од југ улицата „Кеј Маршал Тито“.

Според член 3 од Одлуката Деталниот урбанистички план со технички број 10/2005 изработен од Полог проект ПРО ДОО-Гостивар како и технички број 17/2005 изработен од ДОО „Урбан“-Охрид содржи: Графички приказ со билансни показатели, синтезен приказ, синтезен приказ-инфраструктурни системи и Текстуален дел-просторен концепт, билансни показатели и основни параметри за уредување на просторот.

Графичките прилози, текстуалниот дел и параметрите за уредување на просторот кои се составен дел на планот, се изготвени според Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.4/1996, 27/1997, 18/1999, 102/2000, 53/2001 и 2/2002).

Според член 4 деталниот урбанистички план со сите негови делови се чува, следи и реализира во Секторот за урбанистичко планирање и заштита на животната средина на Општина Охрид.

Според член 5 деталниот урбанистички план се заверува со печат на Советот на општина Охрид и потпис на претседателот на Советот на општина Охрид.

Според член 6 оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен гласник на општина Охрид“.

4. Согласно член 110 алинеи 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот, како и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и законите.

Според членот 28 алинеи 1 и 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето и ако за истата работа одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Со Решение У.бр.19/2006 од 13 септември 2006 година Судот не повел постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за донесување на Детален урбанистички план за дел од втора УЕ, М34 Долна Влашка Маала-Охрид, урбан модул од 1 до 11 2005-2010 и Деталниот урбанистички план за дел од втора УЕ, М3 10

Центар дел Охрид, урбан модул 12 2005-2010 донесена од Советот на општина Охрид под бр.08-3087/3 на седницата одржана на 27 декември 2005 година („Службен гласник на општина Охрид“ бр.11/2005). Со истото решение Судот ги отфрлил иницијативите во делот со кој се барало поведување на постапка за оценување на согласноста на оспорената одлука со Правилникот за стандарди и нормативи за планирање на просторот („Службен весник на Република Македонија“ бр.2/2002 и 50/2003).

Во постапката по предметот У.бр.19/2006, Судот утврдил дека Советот на општина Охрид спровел постапката за изготвување и донесување на одлука за донесување на Детален урбанистички план со почитување сите фази на постапката предвидени во Законот за просторно и урбанистичко планирање.

Анализата на оспорениот акт Судот ја направил по однос на Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.4/1996, 28/1997, 18/1999, 53/2001 и 45/2002) кој бил во сила во времето на отпочнувањето на постапката за донесување на Деталниот урбанистички план. Судот не ја анализира согласноста на оспорената одлука со членот 80 од Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.51/2005), кој влегол во сила на 1 јули 2005 година. Ова од причина што наведената одредба предвидувала планови започнати пред денот на примената на овој закон да продолжат според одредбите на Законот кој бил во сила на денот на нивното отпочнување, доколку урбанистичкиот план ја помести фазата на стручна расправа или фазата на јавна анкета и јавна презентација, а во конкретниот случај јавната анкета по Нацрт-планот била спроведена пред влегувањето во сила на Законот (од 10 до 29 декември 2003 година).

Оттаму, произлегува дека и во оваа иницијатива барањето за оцена на оспорената одлука по однос на нејзината согласност со членот 80 од Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.51/2005) е несоодветно.

Понатаму, Судот во постапката по предметот У.бр.19/2006 утврдил дека во постапката која претходела на донесување на оспорената одлука Советот на општина Охрид побарал мислење од органот надлежен за заштита на природните реткости, од каде произлегло дека не може да се постави прашањето и за согласноста

на оспорената одлука со Уставот и со Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро.

Тргувајќи од фактот што Уставниот суд веќе се произнел за уставноста и законитоста на оспорената одлука, која пак околност им е позната на подносителите на иницијативата, како и тоа дека во предметната иницијатива не се содржани наводи кои по својот карактер би претставувале основ за поинакво одлучување произлегува дека се исполнети условите за отфрлање на иницијативата, согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот.

Судот, притоа имаше предвид и тоа дека сега поднесената иницијатива не содржи наводи кои укажуваат на конкретни повреди во постапката за донесување на Деталниот урбанистички план, туку наводите во целост се однесуваат на повреди на одредбите од Правилникот за поблиската содржина, размер и начин на графичка обработка на Урбанистичките планови („Службен весник на Република Македонија“ бр.78/2006), како и од Правилникот за стандарди и нормативи на урбанистичкото планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр.78/2006).

Имајќи ги предвид вака изнесените наводи произлегува дека согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот, Уставниот суд не е надлежен да одлучува за тој дел од барањето, бидејќи оспорената одлука и наведените правилници се подзаконски акти со иста правна сила, за кои Судот не е надлежен да ја оценува нивната меѓусебна согласност.

Иако не е од значење по однос на исходот на постапката пред овој Судот оцени дека е потребно да напомене дека оспорената одлука е донесена на 27 декември 2005 година, а наведените правилници влегле во сила на 29 јуни 2006 година, односно 6 месеци по донесувањето на оспорената одлука, од каде неспорно произлегува дека правилниците не можеле да бидат во примена во постапката за донесување на конкретниот Детален урбанистички план.

Воедно, Судот не беше во можност да се впушти во оценка на согласност на оспорената одлука со членовите 17, 18 и 19 од Законот за просторното и урбанистичкото планирање објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр.4/1992 од 24.01.1996 од причина што не можеше да идентификува за кој Закон станува збор, ако се има предвид дека означувањето се однесува на Закон

објавен во 1992 година, но донесен 4 години подоцна, односно во 1996 година.

Уставниот суд нема надлежност да ја оценува конкретната примена на оспорената одлука, согласно член 110 од Уставот.

Од изнесеното произлегува дека не се исполнети условите за донесување на Решение согласно член 28 од Деловникот на Судот и запирање од извршување на поединечните акти и дејствија донесени, односно преземени врз основа на оспорената одлука.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.33/2011)

161.

У.бр.204/2010

- Јавен оглас за вработување на работници на неопределено време на Јавното претпријатие “Македонска Радиотелевизија”, објавен во дневниот весник “Нова Македонија” на 17 ноември 2010 година.

- Public notice for the employment of workers to an indefinite time by the Public Enterprise “Macdonian Radio-television”, published in the daily “Nova Makedonija” on 17 November 2010.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 2 март 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на Јавен оглас за вработување на работници на неопределено време на Јавното претпријатие “Македонска Радиотелевизија”, објавен во дневниот весник “Нова Македонија” на 17 ноември 2010 година.

2. Цвета Настовска од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на актот означен во точката 1 на ова решение.

3. Според подносителот на иницијативата точките 1,2,3,4,5,6,8,9,10,11,12,13,14,18,24,27 и 29 од Јавниот оглас за вработување на работници на неопределено време во Јавното претпријатие Македонска Радиотелевизија, објавен во дневниот весник “Нова Македонија” на ден 17 ноември 2010 година биле во спротивност со член 16 и член 32 од Уставот на Република Македонија.

Во иницијативата се наведува дека јавното претпријатие објавило Јавен оглас за вработување на лица кои имале завршено средно образование или лица со факултетско образование од било која факултетска област иако неколку децении наназад се образувале кадри од областа на новинарството на неколку факултети (приватни или државни) на кои лицата се стекнале со звања - дипломиран новинар или познавач на новинарството. Подносителот на иницијативата наведува дека истите биле комплетно обучени за работа во сите електронски или пишани медиуми и единствено тие можеле професионално да ја обавуваат новинарската професија. Поради тие причини сите дипломирани новинари или дипломирани познавачи на новинарството биле доведени во нееднаква положба наспроти сите преостанати кандидати со други образовни квалификации и не им било овозможено под еднакви услови вработување во медиумот ЈП “Македонска Радиотелевизија”, што се косело со член 32 од Уставот.

Подносителот на иницијативата наведува дека државата го гарантирала јавното информирање со член 16 од Уставот исто како што на секој граѓанин му го гарантирала правото на здравствена заштита согласно член 39 од Уставот. Меѓутоа, сите здравствени

организации вработувале компетентни здравствени работници кои дипломирале на медицинските факултети, само ЈП “Македонска Радиотелевизија”, не вработувало компетентни дипломирани лица од областа на новинарството со што било доведено во прашање уставно гарантираното право на јавно информирање.

Според тоа, државата која била основач на ЈП “Македонска Радиотелевизија”, обезбедувала професионална медицинска заштита но не обезбедувала професионално информирање што било спротивно на член 16 од Уставот.

Подносителот на иницијативата предлага да се поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на објавениот Јавен оглас за вработување и истиот да биде поништен.

4. Во Јавен оглас за вработување на работници на неопределено време на Јавното претпријатие “Македонска Радиотелевизија”, објавен во дневниот весник “Нова Македонија” на 17 ноември 2010 година, под точките 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 18, 24, 27 и 29 е наведено дека на Македонското Радио или Телевизија на конкретен програмски сервис им се потребни извршители на соодветни позиции со соодветни професионални квалификации со работно или без работно искуство.

Подносителот на иницијативата достави фотокопија од објавениот Јавен оглас за вработување на работници на неопределено време и копии од официјалните интернет сајтови на Универзитетот “Свети Кирил и Методиј” од Скопје, Правен факултет-“Јустинијан Први” Студии по новинарство и на Факултетот за драмски уметности Скопје.

5. Согласно член 110 алинеја 2 од Уставот на Република Македонија, Судот одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со уставот и со законите.

Судот на седница оцени дека Јавниот оглас е конкретен акт со кој се определува еднократно дејствие распишување јавен оглас заради прием на кандидати, лица кои имале завршено средно образование или лица со факултетско образование, за вработување во Јавното претпријатие “Македонска радио телевизија” на неопределено работно време. Поради тоа, истиот не е пропис во смисла на член 110 на Уставот на Република Македонија односно не

е акт со кој на општ начин се уредуваат права и обврски на неопределено време.

Имајќи ја предвид оваа одредба од Уставот, цениме дека Судот не е надлежен да ја оценува согласноста на конкретниот јавен оглас со уставните одредби.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува по барањето.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумовски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.204/2010)

162.

У.бр.19/2011

- Одлука за престанување на важењето на Одлуката за пренесување на сопственоста на недвижните ствари – спортски објекти, број 51-6806/10 од 24 ноември 2010 година, донесена од Владата на Република Македонија
- Decision on termination of the validity of the Decision on the transfer of ownership of immovable things – sports facilities, no.51-6806/10 of 24 November 2010, adopted by the Government of the Republic of Macedonia.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 13 април 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за престанување на важењето на Одлуката за пренесување на сопственоста на недвижните ствари – спортски објекти, број 51-6806/10 од 24 ноември 2010 година, донесена од Владата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 155/2010).

2. Општина Гостивар на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на одлуката означена во точката 1 на ова решение.

Во иницијативата се наведува дека оспорената одлука на Владата на Република Македонија претставувала доказ за директното мешање на извршната власт, со кое се рушела правната сигурност во целокупниот правен поредок, а особено врз судската власт, дека истата била донесена тенденциозно и со цел да се попречи постапката што се водела пред Основниот суд Гостивар по предметот ТС.бр. 167/09, за кој била донесена правосилна и извршна пресуда која е во фаза на извршување.

Со оспорената одлука се создавала правна несигурност, истата била спротивна на темелните вредности на уставниот поредок – владеењето на правото како темелна вредност која подразбирала систем во кој владее правото и правдата, а не луѓето што се на власт, и што значело исклучување на секаква арбитражност, самоволие и нееднаквост.

Предметната одлука била спротивна и на начелото на децентрализација и деконцентрација на власта, и со неа на Општина Гостивар и се оневозможувало да ги врши надлежностите од член 22 став 1 точка 6 од Законот за локалната самоуправа, бидејќи со Одлуката директно се узурпирале објекти градени со средства на граѓаните на Општина Гостивар, кои до 1995 година биле во сопственост и управување на Општината, потоа биле преземени во сопственост на Републиката, за да потоа со одлука на Владата на Република Македонија повторно бидат пренесени во сопственост на општина Гостивар. Со оспорената одлука директно се рушела темелната вредност на уставниот поредок и основните принципи со кои се гарантира и обезбедува локалната самоуправа, нејзините

надлежности значајни за јавниот интерес на граѓаните поврзан со развојот на спортот и културата.

Според подносителот на иницијативата, со оспорената одлука се сакало да се воспостави поинаква ситуација од онаа воспоставена со судска одлука, бидејќи истата се злоупотребувала во судската и извршната постапка, а се со цел да се спаси договор кој судот го поништил како спротивен на Уставот и законите.

Поради наведеното, Општина Гостивар, бара од Уставниот суд да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката и истата да ја поништи.

3. Судот на седницата утврди дека оспорената одлука е донесена од страна на Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 24 ноември 2010 година, а врз основа на член 36 став 3 од Законот за Владата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 59/2000, 12/2003, 55/2005, 37/2006, 115/2007, 19/2008, 82/2008 и 10/2010)

Според член 1 од Одлуката, со оваа одлука престанува да важи Одлуката за пренесување на сопственоста на недвижните ствари – спортски објекти бр. 19-1574/1 од 16 март 2006 година, објавена во „Службен весник на Република Македонија“, бр. 36/2006.

Според член 2 од Одлуката, оваа одлука влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Одлуката е заведена под број 51-6806/10 од 24 ноември 2010 година и потпишана од заменик претседателот на Владата на Република Македонија, м-р Зоран Ставрски.

Судот на седницата, исто така утврди дека Владата на Република Македонија на 16 март 2006 година донела Одлука за пренесување на сопственоста на недвижните ствари –спортски објекти, („Службен весник на Република Македонија“ бр. 36/2006), со која на општината Гостивар и пренела во сопственост, без надоместок неколку спортски објекти (спортска сала „Младост“, фудбалски стадион со соблекувални, зграда и игралиште и игралиште за мали спортови). Со Одлуката оспорена во овој предмет, предвиден е престанок на важење на Одлуката од 2006 година.

4. Согласно член 110 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија, меѓу другото, одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеа 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Од содржината на Одлуката бр. 19-1574/1 од 16 март 2006 година, произлегува дека таа претставува конкретен акт со кој Владата на Република Македонија ја пренела сопственоста на точно определени недвижни ствари – спортски објекти на општината Гостивар, и како таква таа имала правно дејство само за субјектите кои ја склучиле истата, а не и за неограничен број на субјекти. Оваа одлука според тоа нема карактер на пропис со кој на општ начин се уредуваат односи на неопределен број на субјекти и како таква таа не е подобна за уставно судска оценка.

Со оглед на тоа што Одлуката бр. 19-1574/1 од 16 март 2006 година, е поединечен акт кој не е подобен за уставно-судска оценка, произлегува дека и актите со кои истата се става вон сила (престанува да важи) како што е случајот со оспорената Одлука за престанување на важењето на Одлуката за пренесување на сопственоста на недвижните ствари – спортски објекти, не може да има карактер на пропис. Ова и од причина што Оспорената одлука не уредува односи, туку со неа се манифестира престанок на важење на претходно донесен акт.

Имајќи ја предвид содржината и карактерот на оспорената одлука, Судот утврди дека истата не претставува пропис, во смисла на член 110 од Уставот на Република Македонија, од каде произлегува дека Уставниот суд не е надлежен да ја цени нејзината уставност и законитост.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумовски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.19/2011)

163.

У.бр.43/2011

- Одлука бр.07-2223/1 од 5 август 2010 година и Одлуката бр.07-2240/1 од 6 август 2010 година, донесени од Советот на општина Ново Село.

- Decision no.07-2223/1 of 5 August 2010 and Decision no.07-2240/1 of 6 August 2010, adopted by the Council of Novo Selo Municipality.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992) на седницата одржана на 13 април 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување на постапка за оценување на законитоста на Одлуката бр.07-2223/1 од 5 август 2010 година и Одлуката бр.07-2240/1 од 6 август 2010 година, донесени од Советот на општина Ново Село.

2. Никола Гачевски од Ново Село на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на законитоста на одлуките означени во точката 1 од ова решение.

Во иницијативата и дополнувањето на иницијативата се наведува дека подносителот на иницијативата имал пристап до неговата недвижност од улицата „10-ти Септември“ и тоа преку КП 7155 и КП 7154 кои се негова сопственост и согласно Генералниот и Деталниот урбанистички план на наведените парцели немало предвидено изведување на џеб, туку само на порта. Притоа, Кицев Венчо, барателот за отварање на џеб во оспорените акти, живеел непосредно на наведената улица и веќе бил приклучен на водоводната линија на истата улица, од каде донесувањето на оспорените акти од страна на Општината за изведба на џеб и приклучување на водоводна линија било апсурдно.

Во дополнувањето на иницијативата подносителот на иницијативата ги цитира членовите 45 и 46 став 5 од Законот за градежното земјиште и членовите 62 и 83 од Законот за локалната самоуправа и наведува дека оспорените одлуки биле донесени спротивно на наведените законски одредби. Ова од причина што, Советот на општината Ново Село не можел во Програмата за уредување на градежното земјиште да одлучува по однос на КП 7155 и КП 7154, кои се негова сопственост, бидејќи тој немал било какво барање, а првата катастарска парцела служела за влез на втората, исто така негова сопственост, како што впрочем и било предвидено со Деталниот урбанистички план на Ново Село. Со оглед на тоа што второоспорената одлука не била општ акт, туку решавала поединечно право, што било во надлежност на градоначалникот, но не и на Советот, подносителот на иницијативата смета дека со неа е повреден членот 62 од Законот за локалната самоуправа.

3. Судот на седницата утврди дека, согласно член 36 од Законот за локалната самоуправа („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2002) и член 14 од Статутот на општината Ново Село, на седницата одржана на 30 јуни 2010 година, Советот на Општината постапувајќи по барањето на Венчо Кицев, ја донел оспорената одлука, заведена под бр.07-2223/1 од 5 август 2010 година.

Со членот 1 од Одлуката се усвојува барањето на Венчо Кицев и се определува поведување на постапка за експропријација на земјиштето за реализација на џеб на улица „10-ти Септември“. Определено е финансискиот дел за реализацијата да го сноси барателот, доколку има потреба за тоа. Во членот 2 од Одлуката определено е истата да влезе во сила осум дена по објавувањето во Службениот гласник на општина Ново Село.

Согласно член 36 од Законот за локалната самоуправа („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2002) и член 14 од Статутот на општината Ново Село, на седницата одржана на 30 јули 2010 година, Советот на Општината постапувајќи по барањето на Венчо Кицев, ја донел оспорената одлука, заведена под бр.07-2240/1 од 6 август 2010 година.

Во членот 1 од Одлуката се усвојува барањето на Венчо Кицев и се определува да му се овозможи приклучок на новата водоводна мрежа од линијата по должина на џебот на улицата „10-ти Септември“. Во членот 2 од Одлуката определено е истата да влезе

во сила осум дена по објавувањето во Службениот гласник на општина Ново Село.

4. Согласно член 110 од Уставот на Република Македонија Уставниот суд на Република Македонија, меѓу другото, е надлежен да одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на колективните договори и другите прописи со Уставот и законите.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува по барањето.

Во конкретниот случај предмет на оспорување се две одлуки донесени од страна на Советот на општината Ново Село со кои се усвојува барањето на граѓанинот Венчо Кицов за експропријација на земјиште за реализација на џеб на улица „10-ти Септември“, односно за овозможување на приклучок на новата водоводна мрежа од линијата по должина на џебот на наведената улица. Вака донесените одлуки, според нивната содржина и карактер не се прописи или други видови општи акти со кои на општ нормативен начин се уредуваат правните односи или пак се утврдуваат правила на однесување, туку се поединечни акти за решавање на индивидуални барања на граѓаните од областа на урбаното живеење, од каде произлегува дека истите немаат карактер на прописи подобни за уставно-судска оцена.

Тргувајќи од уставните овластувања на Уставниот суд да ги цени уставноста и законитоста на прописите од општ карактер (член 110 од Уставот), но не и на поединечните акти како што се оспорените одлуки произлегува дека Уставниот суд не е надлежен да ја оценува нивната уставност и законитост.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.43/2011)

164.

У.бр.7/2011

- Правилник за утврдување на плата, додатоци на плата и надоместоците на определени трошоци на лица на служба во странство и упатени во мировни и хуманитарни операции надвор од Република Македонија, број 01-5589/1 од 29.10.2007 година, донесен од министерот за одбрана.

- Rulebook for the determination of a salary, additions to a salary and remunerations to certain costs for persons serving abroad and sent to peace and humanitarian operations outside the Republic of Macedonia, no.01-5589/1 of 29.10.2007, adopted by the Minister of Defence.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 6 април 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Правилникот за утврдување на плата, додатоци на плата и надоместоците на определени трошоци на лица на служба во странство и упатени во мировни и хуманитарни операции надвор од Република Македонија, број 01-5589/1 од 29.10.2007 година, донесен од министерот за одбрана.

2. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Правилникот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, министерот за одбрана немал законско овластување да го донесе оспорениот правилник. Имено, Правилникот бил донесен врз основа на член 55

став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, според кој министерот донесува правилници и други видови акти за извршување на законите и другите прописи само кога за тоа изречно е овластен со закон, меѓутоа со ниту еден закон во Република Македонија, министерот за одбрана не бил овластен да го донесе оспорениот правилник. Оспорениот правилник не бил во согласност ни со член 61 став 1 од истиот закон, според кој со актите што ги донесува министерот не може за граѓаните и другите правни лица да се утврдуваат права и обврски, ниту да се пропишува надлежност на други органи, што за жал не било случај со овој правилник.

Понатаму, во иницијативата се наведува дека согласно член 32 став 5 од Уставот, остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат само со закон и со колективен договор, а не со правилник, како во случајов, што значело дека со тоа бил повреден и член 96 од Уставот.

Освен тоа, овој правилник бил во спротивност и со член 52 ставовите 1 и 2 од Уставот, затоа што не бил објавен во „Службен весник на Република Македонија“, а не бил објавен ниту во Министерството за одбрана и Армијата на Република Македонија.

При одлучувањето за основаноста на иницијативата, подносителот предлага да се имаат предвид и Законот за упатување лица во меѓународни мисии и во меѓународни организации („Службен весник на Република Македонија“, бр. 150/2007) и Законот за посебните права на учесниците во мировните операции и операциите за колективна одбрана надвор од територијата на Република Македонија и на членовите на нивните семејства („Службен весник на Република Македонија“, бр. 67/2009).

Врз основа на наведеното, подносителот на иницијативата смета дека оспорениот правилник не бил во согласност со член 8 алинеите 1, 3 и 4, член 32 ставовите 3 и 5, член 51, член 52 ставовите 1 и 2, член 95 став 3 и член 96 од Уставот, член 55 став 1, член 56 став 1 и член 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа и член 3 точка 4 од Законот за објавување на законите и другите прописи и акти во „Службен весник на Република Македонија“, поради што предлага Уставниот суд на Република Македонија да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на Правилникот.

3. Судот на седницата утврди дека министерот за одбрана, врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, донел Правилник за утврдување на плата, додатоци на плата и надоместоците на определени трошоци на лица на служба во странство и упатени во мировни и хуманитарни операции надвор од Република Македонија, број 01-5589/1 од 29.10.2007 година.

Правилникот содржи 51 член, распоредени во следниве тематски целини: основни одредби; плата на лицата на служба во странство; додатоци на плата; надоместоци на трошоци; плата, додатоци и надоместоци на плати на учесници во мировни и хуманитарни операции надвор од Република Македонија и преодни и завршни одредби.

4. Според член 110 алинеја 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на прописите и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Согласно член 186 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ број 62/2002, 98/2002, 25/2003, 71/2003, 112/2005, 134/2007 и 6/2009), кој бил во сила во време на донесување на оспорениот правилник, воени претставници на Република Македонија во странство се воените аташеа и членовите на воените мисии во странство со чин мајор и повисок. Овие воени претставници имаат дипломатски статус. Министерот за одбрана може со решение да упати воен старешина и цивилно лице на служба во Армијата да врши должност во воени претставништва и воени мисии на Републиката во странство, во меѓународни организации или во меѓународни воени единици. Поблиски прописи за работата на воените претставништва на Републиката во странство донесува министерот за одбрана.

Согласно член 187 од истиот закон, воените претставници во странство и воените и цивилните лица од член 186 на овој закон, имаат право на плата и надоместоци на плата согласно со прописите за плата и надоместоците на плата на вработените во дипломатско-конзуларните и другите претставништва на Републиката во странство.

Според член 188 став 2 на овој закон, професионален војник и воен старешина кој учествува во хуманитарни операции и мировни мисии надвор од територијата на Републиката има право на плата согласно со прописите за плата и надоместоците на плата на вработените во дипломатско-конзуларните и други претставништва на Републиката во странство и право на бесплатно сместување и исхрана.

Вработените во дипломатско - конзуларните и други претставништва на Република Македонија во странство остваруваат право на плата согласно одредбите на Законот за надворешни работи („Службен весник на Република Македонија“ бр.46/2006 и 107/2008). Според член 75 на овој закон, платата на дипломатско-конзуларен службеник на работа во дипломатско - конзуларното претставништво се утврдува, пресметува и исплатува во странска валута, врз основа на основниците за секоја земја одделно и коефициентот по звање. Вредноста на коефициентот за утврдување на основниците годишно се определува врз основа на "Листата на индекси на малопродажните цени за животните трошоци" која ја објавуваат надлежните органи на Организацијата на Обединетите нации за земјите на акредитација и други релевантни околности. Платата на дипломатско-конзуларниот службеник на работа во дипломатско-конзуларните претставништва се утврдува со коефициент од 2,80 до 4,50. Платата на стручно-административниот државен службеник на работа во дипломатско-конзуларните претставништва, се утврдува со коефициент од 2,00 до 2,60.

Според член 76 став 1 на истиот закон, дипломатско-конзуларниот службеник на работа во дипломатско-конзуларно претставништво има право на додаток на платата во следниве случаи: за вршител на работите; за придружба на брачниот другар/лицето од вонбрачна заедница, согласно со закон; за обемот и сложеноста на работата и за вршење на задачи во отежнати услови на работа, како што се воени услови, кризни ситуации, елементарни непогоди и тешки климатски услови. Според став 2 на истиот член, на дипломатско-конзуларниот службеник на работа во дипломатско-конзуларното претставништво му се признава надоместок на определени материјални трошоци, и тоа: за изнајмување на стан; за школување на деца за основно и средно образование; за превоз до и од работа и други надоместоци утврдени со позитивните законски прописи на Република Македонија. Според став 3 на овој член, со акт на Владата се уредува начинот и постапката за утврдување на

платите, додатоците на плата и надоместоците на определени трошоци во дипломатско- конзуларното претставништво.

Во меѓувреме, донесен е нов Закон за служба во Армијата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија" број 36/10 и 23/2011). Според член 199 став 1 од овој закон, воени претставници на Републиката во странство се одбранбени и воени аташеа и членови на воените мисии во странство претставувани од воен и цивилен персонал, согласно со актот за систематизација на Министерството за одбрана. Според став 3 на истиот член, министерот за одбрана може со решение да упати воен старешина или цивилен персонал да врши должност во воени претставништва и воени мисии на Републиката во странство, штабови и во други меѓународни организации и меѓународни воени единици. Согласно став 5 на овој член, висината на платата, додатоците на платата и другите надоместоци на лицата од ставовите 1 и 3 на овој член ги утврдува министерот за одбрана.

Според член 200 став 1 од истиот закон, на воениот и цивилниот персонал кој учествува во хуманитарни или мировни операции надвор од територијата на Републиката, придонесите се пресметуваат и уплатуваат врз основа на платата утврдена на денот на упатувањето. Според став 2 на истиот член, воениот и цивилниот персонал од ставот 1 на овој член има право на надоместок за учество во хуманитарни или мировни операции надвор од територијата на Републиката. Согласно став 3 на овој член, висината на надоместоците од ставот 2 на овој член ги утврдува министерот за одбрана.

Видно од одговорот на иницијативата доставен до Уставниот суд од страна на Министерството за одбрана (акт бр. 13-100/3 од 16.03.2011 година), во Министерството за одбрана во завршна фаза, односно пред донесување е нов правилник со кој на сеопфатен начин ќе се уреди прашањето на платите и надоместоците на плати и други примања на воените претставници на Републиката во странство и на воените старешина или цивилниот персонал кој врши должност во воени претставништва и воени мисии на Републиката во странство, штабови и во други меѓународни организации и меѓународни воени единици, согласно новиот Закон за служба во Армијата на Република Македонија.

Оспорениот правилник е донесен врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната

управа, според кој министерот донесува правилници, наредби, упатства, планови, програми, решенија и други видови акти за извршување на законите и други прописи, кога за тоа е овластен со закон.

Од содржината на оспорениот правилник, произлегува дека со правилникот всушност се операционализираат наведените одредби од Законот за служба во Армијата на Република Македонија и Законот за надворешни работи, во функција на определување на платите, додатоците на плата и надоместоците на определени трошоци на воените и цивилните лица од Министерството за одбрана на служба во странство и упатени во мировни и хуманитарни операции надвор од Република Македонија.

Тргувајќи од содржината на оспорениот правилник во целина, според Судот, со овој правилник само се доуредуваат одредени прашања кои се однесуваат на вработените во Министерството за одбрана додека извршуваат служба во странство, што на овој правилник му дава карактер на интерен акт на Министерството за одбрана и не претставува пропис донесен од министерот за одбрана за вршење на јавни овластувања утврдени со закон.

Со оглед на фактот што оспорениот правилник нема карактер на пропис во смисла на член 110 од Уставот на Република Македонија, односно не содржи општи норми на однесување, не уредува односи на субјектите во правото на општ начин и за неопределен број на субјекти во правото, истиот не е подобен за уставносудска оценка, поради што Судот оцени дека се исполнети условите од член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд за отфрлање на иницијативата.

5. Тргувајќи од наведеното, Судот одлучи како во точка 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот, Бранко Наумоски и судиите: д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.7/2011)

165.

У.бр.9/2011

- Правилник за избор, упатување и враќање на лица од Министерството за одбрана и Армијата на Република Македонија на служба во странство бр.01-2909/1 од 14 април 2008 година, донесен од министерот за одбрана.

- Rulebook for the election, sending and return of persons from the Ministry of Defence and the Army of the Republic of Macedonia to serve abroad, no.01-2909/1 of 14 April 2008, adopted by the Minister of Defence.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 6 април 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување на постапка за оценување на уставноста и законитоста на Правилникот за избор, упатување и враќање на лица од Министерството за одбрана и Армијата на Република Македонија на служба во странство бр.01-2909/1 од 14 април 2008 година, донесен од министерот за одбрана.

2. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста и законитоста на Правилникот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорениот Правилник не бил во согласност со член 8 алинеи 3 и 4, член 32 став 5, член 51, член 52 ставови 1 и 2, член 95 став 3 и член 96 од Уставот, со член 55 став 1, член 56 став 1, и член 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, како и со член 3 точка 4 од

Законот за објавување на законот и другите прописи и акти во „Службен весник на Република Македонија“.

Ова од причина што правилникот содржел општи норми на однесување, односно уредувал односи на субјекти во правото на општ начин и на неопределен број на субјекти во правото од каде тој имал карактер на пропис подобен за уставно судска оцена.

Понатаму, оспорениот правилник бил донесен врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, според кој министерот, меѓу другото, донесува правилници кога за тоа е овластен со закон. Со оглед на тоа што во случајов министерот за одбрана со ниту еден закон во Република Македонија не е овластен да донесе ваков правилник, тој е во спротивност на наведениот член 55 став 1 од законот.

Со оспорениот Правилник се уредуваат права и обврски за Министерството за одбрана и за Армијата на Република Македонија со што се навлегува во законодавната власт.

Според подносителот на иницијативата, оспорениот правилник не бил во согласност и со Законот за објавување на законите и другите прописи и акти во „Службен весник на Република Македонија“ затоа што тој не бил објавен како што налагале уставните и законските одредби од кои причини тој е без правно дејство (50/2010).

3. Судот на седницата утврди дека со оспорениот правилник се пропишува постапката за избор, упатување и враќање на лица од Министерството за одбрана и Армијата на Република Македонија на служба во странство. Истиот има 41 членови, систематизирани во Глава I Општи одредби (членови 1-4), II Постапка за избор и упатување (членови 5-29), III Постапка за враќање (членови 30-37), IV Преодни и завршни одредби (членови 38-41).

Во Глава I „Општи одредби“ утврдено е дека: „служба во странство“ подразбира работа во дипломатските и воените претставништва на Република Македонија НАТО, ЕУ, ООН и ОБСЕ и меѓународни воени и цивилни мисии, штабови, команди и единици во странство; „лице на служба во странство“ претставува воено и цивилно лице вработено во Министерството или на служба во Армијата на Република Македонија кое се упатува во странство заради извршување на воени, одбранбено дипломатски обврски во

делокругот на одбранбената политика на Република Македонија, работа во меѓународни воени мисии, меѓународни сојузи и организации, штабови и др.

Понатаму, во правилникот се утврдени звањата кои може да ги имаат лицата на служба во странство, периодот за кој се упатуваат, како и можност за продолжување на службата во странство за најмногу од една година.

Во Глава II „Постапка за избор и упатување“ е утврдено дека: изборот на лице за служба во странство се врши преку објавување на интерен оглас, кој го распишува огласот, до каде се доставува огласот, содржина на огласот кој се објавува најмалку 6 месеци пред упатување на лицето, општите и посебните услови што треба да ги исполнува кандидатот од Министерството и Армијата, рокот на пријавување, составот на комисијата која ја спроведува постапката, рокот во кој комисијата треба да отпочне со работа, избор на кандидат од страна на министерот од предложените 5 кандидати, објавување на одлуката за избор на кандидати, во кои случаи се поништува огласот и друго.

Глава III „Постапка за враќање“ е утврдено кои активности се преземаат пред истекот на рокот за враќање, предвременно враќање на лицата упатени во странство од определени причини, кој носи решение за предвременно враќање и др.

Во Глава IV „Преодни и завршни одредби“ е утврдено дека одредбите од правилникот не се однесуваат на лица упатени во мировни и хуманитарни операции, како и тоа дека со влегување во сила на овој правилник престануваат да важат правилниците од 2003 и 2006 година како и тоа дека правилникот влегува во сила со денот на донесувањето.

4. Според член 8 став 1 алинеа 3 од Уставот, владеењето на правото е една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Согласно член 52 став 1 од Уставот, законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила.

Законите и другите прописи се објавуваат во „Службен весник на Република Македонија“ најдоцна во рок од седум дена од денот на нивното донесување.

Според член 95 став 3 од Уставот, организацијата и работата на органите на државната управа се уредуваат со закон што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници, а според член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамки на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата .

Според член 199 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.36/2010 и 23/2011) (1) воени претставници на Републиката во странство се одбранбени и воени аташеа и членови на воените мисии во странство претставувани од воен и цивилен персонал, согласно со актот за систематизација на Министерството за одбрана. (2) Воените претставници од ставот (1) на овој член имаат дипломатски статус. (3) Министерот за одбрана може со решение да упати воен старешина или цивилен персонал да врши должност во воени претставништва и воени мисии на Републиката во странство, штабови и во други меѓународни организации и меѓународни воени единици. (4) Начинот на избор, упатување и враќање на лицата од ставот (3) на овој член ги утврдува министерот за одбрана. (5) Висината на платата, додатоците на платата и другите надоместоци на лицата од ставовите (1) и (3) на овој член ги утврдува министерот за одбрана.

Според член 3 точка 4 од Законот за објавување на законите и другите акти во „Службен весник на Република Македонија“ („Службен весник на Република Македонија“ бр.56/1999 и 43/2002), во „Службен весник на Република Македонија“ се објавуваат правилници, наредби, упатства, решенија и други акти за кои со закон се овластени да ги донесуваат министрите кои раководат со други органи за кои тие ќе одлучат да се објават во „Службен весник на Република Македонија“.

Според член 110 алинеја 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на прописите и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Тргувајќи од наведените уставни и деловнички одредби, одредбите од Законот за служба во Армијата на Република Македонија, Законот за објавување на законите и другите прописи и акти, содржината на оспорениот правилник наспроти наводите во иницијативата, Судот оцени дека тие се неосновани. Ова од причина што имајќи ја предвид содржината на оспорениот правилник, тој нема карактер на пропис во смисла на член 110 од Уставот на Република Македонија. Имено тој не содржи општи норми на однесување, односно не уредува односи на субјекти во правото на општ начин и на неопределен број на субјекти во правото. Правилникот претставува интересен акт и се однесува исклучиво на упатување и враќање на лица од Министерството за одбрана и Армијата на Република Македонија на служба во странство и со него со ниту една одредба не се востановуваат односи на граѓаните надвор од Министерството.

Имајќи предвид дека оспорениот правилник е интересен акт, барањето на подносителот на иницијативата тој да биде објавен во „Службен весник на Република Македонија“ е неосновано.

Поаѓајќи од наведеното, Судот оцени дека не постои уставна и законска обврска оспорениот правилник да биде објавен, поради што се исполнети условите согласно член 28 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, иницијативата да се отфрли.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.9/2011)

166.

У.бр.62/2011

- Член 31 став 2 и 77-а став 6 од Законот за извршување

- Article 31 paragraph 2 and 77-a paragraph 6 of the Law on Execution

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 8 јуни 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за оценување на меѓусебната согласност на член 31 став 2 и 77-а став 6 од Законот за извршување („Службен весник на Република Македонија“ бр.35/2005, 50/2006, 129/2006, 8/2008, 83/2009, 50/2010, 83/2010, 88/2010 и 171/2010).

2. Александар Рулески од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за оценување на меѓусебната согласност на членовите 31 став 2 и член 77-а став 6 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата и дополнувањето на иницијативата оспорените одредби биле спротивни на член 8 став 1 алинеи 3 и 6 од Уставот, односно со нив биле повредени владеењето на правото како темелна вредност на уставниот поредок, а особено гарантирањето на сопственоста утврдено во членот 30 од Уставот според кој никој не можат да му бидат одземени или ограничени сопственоста и правата кои произлегуваат од неа.

Понатаму, подносителот ги цитира одредбите од член 31 став 2 и член 77-а став 6 од Законот за извршување и дава свој

заклучок дека законодавецот правилно ги предвидел наведените одредби кои меѓусебно биле поврзани, условени, паралелни и компатибилни бидејќи извршителот именуван за подрачјето од основниот суд извршува извршни исправи за подрачјето за кое е именуван.

Поврзаноста на овие членови била токму во тоа што извршителот ја има обврската да продолжува да доставува судски писмена на судот каде е именуван.

Доколку оспорените дејствија се преземени на подрачјето на друг основен суд извршителот именуван за подрачјето на еден основен суд нема право и не може да доставува судски писмена од основниот суд за чие подрачје не е именуван, бидејќи сторува злоупотреба на професијата извршител, а воедно причинува материјална и нематеријална штета на странките.

Понатаму, според подносителот член 31 став 2 во делот, а при спроведувањето на извршувањето презема дејствија на целата територија на Република Македонија бил во директна колизија со член 77-а став 6 од кои причини судот треба да поведе постапка за тоа дека извршителот именуван за подрачјето на еден основен суд не може и нема право да презема основни дејствија на подрачјето на друг основен суд (освен продолжените дејствија од судот од каде е именуван) и извршителот не може, нема право и нема надлежност да доставува писмено донесени од страна на основен суд од кој што е именуван.

3. Судот на седницата утврди дека според член 31 став 2 од Законот, извршителот се именува за подрачјето на основен суд и извршува извршни исправи на судот или органот чие седиште е на подрачјето за кое што е именуван, а при спроведувањето на извршувањето презема дејствија на целата територија на Република Македонија (став 2).

Според член 77-а став 6 од Законот, доставувањето на жалбата, одговорот на жалбата и решението на претседателот на судот, до странките и учесникот, се врши преку извршител чие седиште е на територијата на судот на која е преземено оспореното дејствие.

Согласно член 110 алинеја 2 од Уставот, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Според член 28 алинеа 1 од Деловникот на Уставниот суд, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Имајќи ја предвид надлежноста на Уставниот суд како и содржината на оспорените членови, наспрема наводите во иницијативата кои во суштина се сведуваат на барање на оценување на меѓусебна согласност на одредби од ист закон, Судот оцени дека се исполнети условите од член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд за отфрлање на иницијативата.

4. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.62/2011)

167.

У.бр.117/2011

- Уверение за извршени промени во катастарскиот операт на земјиштето за КО Злокуќани, за КП.бр.229, донесено од Државниот завод за геодетски работи - Сектор за премер и катастар - Скопје, под УП.бр.1118/5871 од 28 ноември 2007 година.

- Certificate for changes made in the cadastral records of the land for cadastre municipality Zlokukjani, for cadastre lot no.229, adopted by the State Bureau for Geodetic Affairs – Sector for Survey and Cadastre – Skopje, under UP.br.1118/5871 of 28 November 2007.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 22 јуни 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на Уверението за извршени промени во катастарскиот операт на земјиштето за КО Злокуќани, за КП.бр.229, донесено од Државниот завод за геодетски работи - Сектор за премер и катастар - Скопје, под УП.бр.1118/5871 од 28 ноември 2007 година.

2. Ванчо Томашевски од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на Уверението означено во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, оспореното уверение не било во согласност со членот 8 од Уставот со кој било определено дека владеењето на правото и правната заштита на сопственоста се темелни вредности на уставниот поредок, како и уставниот принцип за почитување на општоприфатените норми на меѓународното право. Ова поради тоа што подносителот во оспореното уверение добил погрешни и неправилни податоци од евиденцијата на Државниот завод за геодетски работи, со кои се негирало правото на сопственост на нивното семејство на предметната катастарска парцела која ја имале сеуште во владение, но не се водела како нивен имот, а со тоа биле повредени нивните сопственички права. Од овие причини со иницијативата се предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на оспореното уверение.

3. Согласно членот 110 алинеи 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно членот 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Оспорениот акт е донесен во 2007 година, во време на важењето на поранешниот Закон за премер, катастар и запишување на правата на недвижностите („Службен весник на СРМ“ бр.27/1986 и 17/1991 и „Службен весник на Република Македонија“ бр.84/2005, 109/2005 и 70/2006), кој престана да важи со донесувањето на новиот

Закон за катастар на недвижности („Службен весник на Република Македонија“ бр.40/2008, 158/2010 и 51/2011).

Според одредбите на поранешниот Закон, катастарот на недвижностите е јасно определен дека претставува „јавна книга“ и увидот во податоците на катастарот на недвижностите е достапен на заинтересираните лица, доколку за одделни податоци со закон или со друг пропис не е определено поинаку. Премерот, катастарот и запишувањето на правата на недвижностите се вршат според одредбите на Законот за општата управна постапка, доколку со овој закон не е определено поинаку.

Државниот завод за геодетски работи - Сектор за премер и катастар - Скопје, во 2007 година, по барање на лицето Ванчо Томашевски, согласно членот 174 од Законот за општата управна постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр.38/2005), презентирал податоци од јавната книга за евиденција на катастарот на недвижности, во форма на уверение, за конкретно земјиште од катастарска парцела бр.229.

Според Судот, поаѓајќи од правните елементи што го прават прописот, а според кој треба да содржи општи норми на однесување и да уредува односи на субјектите во правото на општ начин, произлегува дека оспореното уверение нема карактер на пропис поради што не е подобен за уставно судска оцена.

Имено, уверението е конкретен акт издаден од надлежен орган на барање на граѓанин во врска со определено земјиште, врз основа на службена евиденција од јавната книга за катастарот на недвижности, а која евиденција се води од надлежен орган согласно со закон.

Со оглед на тоа што оспорениот акт не претставува пропис во смисла на членот 110 алинеи 1 и 2 од Уставот, туку конкретен акт на надлежен орган, Судот не е надлежен да одлучува за согласноста на оспорениот акт со Уставот, поради што се исполнети условите од членот 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за отфрлање на иницијативата.

4. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов.(У.бр.117/2011)

168.

У.бр.89/2011

- Член 2 став 2, член 3, член 4 ставовите 2, 3 и 5 и член 5 од Законот за националниот уметник на Република Македонија

- Article 2 paragraph 2, Article 3, Article 4 paragraphs 2, 3 and 5, and Article 5 of the Law on the National Artist of the Republic of Macedonia.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 14 септември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување на постапка за оценување на уставноста на член 2 став 2, член 3, член 4 ставовите 2, 3 и 5 и член 5 од Законот за националниот уметник на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 47/2011).

2. Стеван Огненовски од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, оспорениот член 2 став 2 од Законот со кој се определува дека титулата национален

уметник се доделува на уметник кој создава дела од уметничкото творештво или изведува дела како актер, режисер, костимограф, сценограф, ликовен уметник, фотограф и архитект, вокално-инструментален солист, диригент, композитор, писател, сценарист, кореограф и балетски уметник, не била во согласност со член 9, член 51 став 1 и член 54 од Уставот, затоа што со наведувањето на тоа кои уметници од кои жанрови можат да конкурираат за титулата Национален уметник на Република Македонија неправедно ги дискриминирала оние уметници кои придонеле за афирмација на културата на Република Македонија во светот, а не биле наведени во Законот (на пр. играорците и пеачите од Ансамблот за народни игри и песни „Танец“).

- Посебните критериуми кои секој уметник од поедина област треба да ги задоволи за доделување на титулата, утврдени во член 3 од Законот, не биле со иста тежина, а за некои професии како на пр. композитор на класична музика и композитор на популарна музика биле дадени потполно различни критериуми што воопшто не било пракса која се применува во светот и со што всушност се правела дискриминација на композиторите на популарна музика, што не било во согласност со член 9 и член 54 од Уставот.

- Одредбата во член 4 став 2 според која во текот на една година може да се додели една титула, била дискриминаторска затоа што оневозможувала на пример, сите членови на Македонскиот државен ансамбл „Танец“ да ја добијат титулата Национален уметник за својот придонес на турнејата во Северна Америка во 1956 година и постигнатиот огромен успех. Со отстранување на овој став ќе се овозможело сите членови на еден ансамбл кои заеднички придонеле за огромниот успех да ја добијат поединечно титулата независно дали во моментот на добивање на признанието се живи или не.

Одредбата од член 4 став 3, според која иницијатива за доделување титула на национален уметник може да достават јавни установи од областа на културата, високообразовни и научни установи и здруженија на граѓани од областа на културата се предлага да се поништи како дискриминаторска, затоа што не овозможувала иницијатива да може да поднесе секој граѓанин.

Со оглед дека иницијаторот бара поништување на член 4 ставовите 2 и 3 од Законот, следувало и барање за поништување на став 5 од истиот член, според кој иницијативата ќе ја разгледа комисија основана од министерот за култура, која е должна да утврди

дали предлогот за национален уметник е во согласност со критериумите наведени во став 2 и став 3 на истиот член.

- Членот 5 од Законот се предлага да се поништи, зашто се однесувал на доделување месечен паричен надоместок на живи уметници, а подносителот на иницијативата бара Законот да се однесува и на починати уметници кои имаат заслуги за Македонија.

Поради наведеното, се предлага оспорените одредби од Законот да се поништат како несогласни со член 9 и член 54 од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека според член 2 став 2 од Законот за националниот уметник на Република Македонија, титулата национален уметник се доделува на уметник кој создава дела од уметничкото творештво или изведува дела како актер, режисер, костимограф, сценограф, ликовен уметник, фотограф и архитект, вокално-инструментален солист, диригент, композитор, писател, сценарист, кореограф и балетски уметник.

Со член 3 од овој закон, се утврдуваат поединечните критериуми кои, покрај општите услови утврдени во член 2 на Законот, треба да ги исполнат кандидатите за доделување на титулата национален уметник, во секоја од посебните области опфатени со Законот (ликовна уметност, архитектура, драмска уметност, филмска уметност, литература, музичка уметност, танцова уметност, популарна музика).

Според член 4 став 2 на Законот, во текот на една година може да се додели една титула. Според став 3 на истиот член, иницијатива за доделување титула на национален уметник може да достават јавни установи од областа на културата, високообразовни и научни установи и здруженија на граѓани од областа на културата . Иницијативата, заедно со елаборатот за творештвото на кандидатот, се доставува во Министерството за култура. Согласно став 5 на овој член, иницијативата ќе ја разгледува комисија основана од министерот за култура, која е должна да утврди дали предлогот за национален уметник е во согласност со критериумите наведени во членовите 2 и 3 од овој закон.

Согласно член 5 став 1 од истиот закон, Република Македонија со средства од Буџетот на Република Македонија на носителот на титулата национален уметник му доделува месечен

паричен надоместок во износ од две просечни месечни плати исплатени во Република Македонија во претходната година, за тековната година од денот на добивањето на титулата па се до крајот на животот. Според став 2 на истиот член, носителот на титулата национален уметник има право, со средства од Буџетот на Република Македонија, да му се издаде монографија за неговото творештво, а според став 3, за правата од ставовите 1 и 2 на овој член министерот за култура донесува решение.

4. Согласно член 110 алинеите 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Со Законот за националниот уметник на Република Македонија се уредуваат критериумите и постапката за доделување на титулата национален уметник, правата врз основа на титулата национален уметник и други прашања кои се однесуваат на титулата национален уметник на Република Македонија (член 1).

Со доставената иницијатива се оспоруваат неколку одредби од овој закон, како несогласни со член 9 и член 54 од Уставот, од причина што со Законот не биле опфатени и уметници, како на пример играорците и пеачите од Ансамблот за народни игри и песни „Танец“ (член 2 став 2) или затоа што со Законот се пропишувале критериуми кои треба да ги исполни секој уметник од поединка област за конкурирање за титулата Национален уметник (член 3), но кои, според подносителот, не биле со иста тежина за секој вид области или затоа што Законот пропишувал иницијатива за доделување титула за национален уметник да може да достават јавни установи од областа на културата, високообразовни и научни установи и здруженија на граѓани од областа на културата (член 4 став 3), а не и граѓани поединци, како што смета подносителот или затоа што Законот пропишувал дека во текот на една година може да се додели само една титула Национален уметник (член 4 став 2), а не повеќе титули, како што смета подносителот или дека Законот предвидувал титулата да се доделува само на живи уметници (член 5), а подносителот бара таа да се однесува и на починати уметници кои имаат заслуги за Македонија.

Од анализата на содржината на оспорените законски одредби, како и од наводите во иницијативата, произлегува дека подносителот на иницијативата го оспорува Законот поради тоа што не содржи одредби за уредување на прашањето за национален уметник на Република Македонија на начин како што тој смета дека би требало да биде уредено ова прашање.

Од друга страна, од изнесената уставна норма произлегува дека Уставниот суд на Република Македонија во рамки на своите уставно определени надлежности одлучува за уставноста и законитоста на прописите што се во правниот поредок, а во тие рамки може да ја оценува уставноста на одредбите од Законот за националниот уметник на Република Македонија кои се предвидени и содржани во Законот, но нема надлежност да одлучува за тоа што овој закон не содржел, а требало да содржи, на што впрочем и се однесува барањето во предметната иницијатива. Уредувањето на прашањето за национален уметник на Република Македонија, согласно член 68 од Уставот, претставува надлежност на Собранието на Република Македонија.

Поради наведеното, Судот оцени дека се исполнети условите од член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд за отфрлање на иницијативата.

5. Тргувајќи од наведеното, Судот одлучи како во точка 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот, Бранко Наумоски и судиите: д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.89/2011)

169.

У.бр.40/2011

- Одлука бр. 02-2058/5 од 09.11.2010 година и Одлуката бр. 02-2058/7 од 09.11.2010 година, донесени од Управниот одбор на Јавното претпријатие „Македонски шуми“ – Скопје.

- Decision mp.02-2058/5 of 09.11.2010 and Decision no.02-2058/7 of 09.11.2010, adopted by the Board of Directors of the public enterprise "Macedonian Forests" – Skopje.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 14 септември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување на постапка за оценување на законитоста на Одлуката бр. 02-2058/5 од 09.11.2010 година и Одлуката бр. 02-2058/7 од 09.11.2010 година, донесени од Управниот одбор на Јавното претпријатие „Македонски шуми“ – Скопје.

2. Основната синдикална организација при Јавното претпријатие „Македонски шуми“- Скопје, подружница шумско стопанство – Лопушник - Кичево, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на законитоста на Одлуките означени во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, со оспорените одлуки биле скратени правата на вработените при ЈП „Македонски шуми“ – Скопје, затоа што донесените одлуки биле во спротивност со член 74 и член 78 од колективниот договор склучен помеѓу Синдикатот на дрвна индустрија и шумарство, од една страна и Управниот одбор и генералниот директор на ЈП „Македонски шуми“ – Скопје, од друга страна.

Поради наведеното, се предлага Уставниот суд да поведе постапка за оценување на законитоста на оспорените одлуки и истите да ги укине.

3. Судот на седницата утврди дека Управниот одбор на ЈП „Македонски шуми“ Скопје, врз основа на член 28 од Статутот на ЈП „Македонски шуми“ Скопје, на седницата одржана на 09.11.2010

година донел Одлука бр. 02-2058/5, во која, во точката I определил дека поради услови на економска криза, а согласно Четвртиот пакет на антикризни мерки со цел за намалување на трошоците во работењето на јавното претпријатие нема да се исплатува теренски додаток. Според точката II на истата одлука, раководителите на подружниците се должни да го организираат процесот на работа со вршење на работа на терен несметано како и пред донесување на одлуката. Според точката III, Одлуката влегува во сила со денот на донесувањето

Судот, исто така, утврди дека Управниот одбор на ЈП „Македонски шуми“ Скопје, врз основа на член 28 од Статутот на ЈП „Македонски шуми“ Скопје, на седницата одржана на 09.11.2010 година донел Одлука бр. 02-2058/7, со која во точката I определил дека поради услови на економска криза, а согласно Четвртиот пакет на антикризни мерки со цел за намалување на трошоците во работењето на јавното претпријатие се забранува исплата на надоместок во случај на смрт на член на семејството, а во случај на смрт на работникот на неговото семејство наместо 3 да му се исплатува износот од 2 просечни месечни плати на претпријатието исплатени во претходните три месеци. Според точката II, Одлуката стапува на сила со денот на донесувањето.

4. Според член 110 алинеите 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Со доставената иницијатива се оспоруваат две одлуки на Управниот одбор на Јавното претпријатие „Македонски шуми“- Скопје кои се однесуваат на остварување на права од работен однос на вработените во Јавното претпријатие, спротивно на одредби од Колективниот договор склучен помеѓу Синдикатот на дрвна индустрија и шумарство, од една страна и Управниот одбор и генералниот директор на Јавното претпријатие „Македонски шуми“ – Скопје, од друга страна.

Видно од содржината и формата на оспорените одлуки, произлегува дека со истите се уредуваат одредени права од работен

однос на вработените во Јавното претпријатие „Македонски шуми“, во услови на економска криза, согласно Четвртиот пакет на антикризни мерки, што на овие одлуки им дава карактер на интерни акти на Јавното претпријатие.

Со оглед дека оспорените одлуки се интерни акти кои не содржат општи норми на однесување, не уредуваат односи на субјектите во правото на општ начин и за неопределен број на субјекти во правото, Судот оцени дека истите не го задоволуваат критериумот за пропис од член 110 алинеја 2 од Уставот, поради што не се подобни за уставносудска оценка.

Дополнително, со иницијативата се оспорува согласноста на овие одлуки со колективен договор, односно се бара оценка на согласноста на подзаконски акт со колективен договор, што излегува надвор од надлежностите на Уставниот суд утврдени со член 110 од Уставот, според кои Уставниот суд одлучува за согласноста на подзаконските акти во однос на Уставот и на законите, а не и во однос на колективните договори.

Имајќи го предвид наведеното, Судот оцени дека се исполнети условите од член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд, за отфрлање на иницијативата.

5. Тргувајќи од наведеното, Судот одлучи како во точка 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот, Бранко Наумоски и судиите: д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.40/2011)

170.

У.бр.176/2011

- Правилник за измени и дополнувања на Правилникот за организација на работата и систематизацијата на работните места во ЈЗУ Институт по белодробни заболувања кај децата „Козле“-Скопје, бр.0101-868/1 од 1 јуни 2011 година.

- Rulebook for changes in and supplements to the Rulebook for the organisation of the work and the systematisation of the jobs in the public health institution Institute for Lung Diseases among Children “Kozle” – Skopje, no.0101-868/1 of 1 June 2011.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 29 ноември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување на постапка за оценување на уставноста и законитоста на Правилникот за измени и дополнувања на Правилникот за организација на работата и систематизацијата на работните места во ЈЗУ Институт по белодробни заболувања кај децата „Козле“-Скопје, бр.0101-868/1 од 1 јуни 2011 година.

2. Љубиша Станковиќ од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста и законитоста на одредбите од Правилникот означен во точката 1 на ова решение.

3. Според наводите во иницијативата подносителот бара Правилникот за измени и дополнувања на Правилникот за организација на работата и систематизацијата на работните места во ЈЗУ Институт по белодробни заболувања кај децата „Козле“-Скопје, бр.0101-868/1 од 1 јуни 2011 година, да биде поништен.

Подносителот на иницијативата смета дека со оспорениот правилник се поништувало правото на одреден број на работници, кои сега биле во редовен работен однос во ЈЗУ „Козле“, или пак се ограничувале идните стручни кадри кои во иднина требале да засноваат работен однос. Поточно со оспорениот акт се вршело селективно признавање на стручното образование на дел од вработените со што се повредувал членот 32 од Уставот. Со актот се вршело и дискриминирање на некои вработени на начин што за исто работно место, високото образование, некаде се земало, а некаде не се земало како основа за повисока плата, а за соодветно наградување и не станувало збор, што било во спротивност со членот 9 од Уставот. Со оглед на тоа што школската подготовка и нејзиното вградување во актите на работодавачите не било дискреционо право се доведувала во прашање и сигурноста на правниот систем воопшто и се задираше во суштината и смислата на самиот Устав, па поради сето наведено се предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорениот акт и истиот да го поништи.

Правилникот за измени и дополнувања на Правилникот за организација на работата и систематизацијата на работните места во ЈЗУ Институт по белодробни заболувања кај децата „Козле“ од Скопје, е донесен од Управниот одбор на оваа установа, на 1 јуни 2011 година, под бр.0101-868/1 од истиот датум, кога и е истакнат на огласната табла на Институтот. Правилникот содржи 14 членови со кои се предвидуваат конкретни измени и дополнувања по однос на потребната стручна наобразба, работно искуство и описот на работните задачи за конкретни работни места од основниот текст на Правилникот за организација на работата и систематизација на работните места во ЈЗУ „Козле“ Скопје бр.0101-1001/1 од 7 јули 2009 година. Правилникот влегол во сила на 9 јуни 2011 година.

4. Според член 110 алинеја 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на прописите и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Поаѓајќи од правните елементи што го определуваат прописот, а според кои тој треба да содржи општи норми на однесување, да уредува односи на субјектите во правото на општ начин и да утврдува права и обврски на неопределен број на субјекти

во правото, Судот смета дека оспорениот акт нема карактер на пропис во смисла на изнесената уставна одредба, поради што не е подобен за уставносудска оценка.

Исто така, Судот констатира дека со оспорениот правилник се вршат измени и дополнувања на внатрешната организација и систематизација на работните места во Јавната здравствена установа “Козле“ Скопје, што е во функција на извршување на здравствената дејност која ја остварува оваа установа, што на Правилникот му дава карактер на интересен акт.

Со оглед на фактот што оспорениот правилник нема карактер на пропис во смисла на член 110 од Уставот на Република Македонија, туку претставува интересен акт на конкретната установа, Судот утврди дека не е надлежен за оценување на неговата согласност со Уставот, поради што се исполнети условите од член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд за отфрлање на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумовски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.176/2011)

171.

У.бр.201/2010

- Одлука за прифаќање на исплатениот надомест како справедлив надомест на име нематеријална штета, бр.19-5943/1 донесена од Владата на Република Македонија на 10 ноември 2009 година.

- Decision on accepting the paid remuneration as a just compensation on behalf of non-material damage, no.19-5943/1, adopted by the Government of the Republic of Macedonia on 10 November 2009.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 29 ноември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување на постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за прифаќање на исплатениот надомест како справедлив надомест на име нематеријална штета, бр.19-5943/1 донесена од Владата на Република Македонија на 10 ноември 2009 година.

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста и законитоста на одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспорената одлука не била во согласност со член 8 став 1 алинеите 3 и 4, член 51, член 52 став 1 и 2 и член 91 од Уставот како и со членовите 13, 14, 15 и 16 од Законот за судовите. Ова од причина што за донесување на оспорената одлука нема уставен и законски основ. Оваа одлука е во спротивност со основните начела предвидени во Законот за судовите затоа што со неа на правосилните судски одлуки им е одземено неприкосновеното правно дејство и донесените судски одлуки може да ги менува или укинува само надлежен суд во постапка пропишана со закон, а не Владата. Со одлуката е попречено извршувањето на судските одлуки донесени од Врховниот суд на Република Македонија по поднесени ревизии.

Освен тоа оспорената одлука како општ пропис на Владата не била објавен во „Службен весник на Република Македонија“ со што се повредува и член 52 став 1 и 2 од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека врз основа на член 36 став 3 од Законот за Владата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.59/2000, 12/2003, 55/2005, 37/2006, 115/2007, 19/2008 и 82/2008), а во врска со член 16 став 3 од Законот за државното правобранителство („Службен весник на

Република Македонија“ бр.87/2007), Владата на Република Македонија на седницата одржана на 10 ноември 2009 година, донесен Одлука за прифаќање на исплатениот надомест како спроведлив надомест на име нематеријална штета.

Со оваа одлука се прифаќа исплатениот паричен надомест на припадниците на безбедносните сили и нивните семејства како спроведлив надомест на име нематеријална штета и душевни болки (член 1).

Се задолжува Државното правобранителство на Република Македонија - Министерство за внатрешни работи да ги повлечат поднесените тужби и да се откажат од тужбените барања против припадниците на безбедносните сили и членовите на нивните семејства за повраќај на исплатениот надомест на име нематеријална штета - душевни болки (член 2).

Оваа одлука влегува во сила со денот на нејзиното донесување (член 3).

4. Според член 88 од Уставот на Република Македонија е носител на извршна власт. Своите права и должности Владата ги врши врз основа и во рамките на Уставот и законите.

Согласно членот 91 алинеја 1 од Уставот Владата на Република Македонија ја утврдува политиката на извршувањето на законите и другите прописи на Собранието и е одговорна за нивното извршување.

Во алинеите 5 и 6 од овој член од Уставот е определено дека Владата на Република Македонија донесува уредби и други прописи за извршување на законите и утврдува начела за внатрешната организација и за работата на министерствата и другите органи на управата, ја насочува и врши надзор над нивната работа.

Со Законот за Владата на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.59/2000, 12/2003 и 55/2005) се уредуваат организацијата, начинот на работата и надлежноста на Владата на Република Македонија.

Според членот 27 став 1 од овој закон, Владата утврдува насоки и ставови за извршување на законите и другите прописи.

Согласно членот 35 од овој закон, за извршување на законите Владата донесува уредби со законска сила, уредби, одлуки, упатства, програми, решенија и заклучоци.

Во членот 36 став 3 е определено дека со одлука Владата одлучува за одделни прашања и мерки за извршување на законите; основа стручни и други служби за своите потреби и заеднички служби за потребите на Владата и на министерствата и другите органи на државната управа.

Со Законот за државното правобранителство („Службен весник на Република Македонија“ бр.87/2007) е предвидено дека Државното правобранителство е државен орган кој презема мерки и правни средства заради правна заштита на имотните права и интереси на Република Македонија и врши други работи утврдени со овој и друг закон.

Државниот правобранител по предлог на министерот за правда го именува Владата на Република Македонија, за време од шест години со право на повторен избор. Државните правобранители ги именува Владата на Република Македонија по претходно прибавено мислење од државниот правобранител, без ограничување на мандатот.

Владата на Република Македонија по предлог на државниот правобранител со одлука го определува бројот на државните правобранители. Државните правобранители во времето на својата функција се самостојни и за својата работа одговараат пред Владата на Република Македонија и пред државниот правобранител.

Во член 16 од Законот поместен во делот „Надлежност и организација“ е предвидено дека ако државниот правобранител оцени дека не треба да се поведе постапка пред суд или друг орган или треба да се повлече тужба, да се откаже од тужбеното барање или од предлогот за извршување, да се признае барањето на спротивната странка или да се склучи порамнување, да се повлече или откаже од правото на жалба, како и да изјави вонредни правни лекови, ќе побара од органот на државната управа што го застапува да се изјасни за натамошното постапување. Ако во рок од пет работни дена од барањето на државниот правобранител, органот на државната управа не се произнесе по предлогот на државниот правобранител ќе

се смета дека не се согласува со предлогот на државниот правобранител.

Ако меѓу државниот правобранител и органот на државната управа што го застапува не се постигне согласност за прашање од ставот 1 на овој член, државниот правобранител ќе ја извести Владата на Република Македонија и ќе побара Владата да се произнесе.

Поаѓајќи од уставната надлежност на Владата, според која таа ја утврдува постапката на извршување на законите и другите прописи на Собранието и е одговорна за нивно извршување произлегува дека за остварување на оваа надлежност Владата може да донесува акти утврдени со закон кои по својата природа можат да бидат прописи или конкретни акти во зависност од прашањата кои се третираат со тие акти.

Согласно член 110 алинеја 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд.

Тргувајќи од содржината на оспорената одлука, Судот оцени дека таа по својот карактер не претставува пропис во смисла на член 110 алинеја 2 од Уставот, односно таа е конкретен акт. Ова од причина што со неа се прифаќа исплатениот паричен надомест на припадниците на безбедносните сили и на нивните семејства, се задолжува Државното правобранителство односно Министерството за внатрешни работи да ги повлече тужбите и да се откаже од тужбените барања против припадниците на безбедносните сили и членови на нивните семејства за повраќај на исплатениот надомест на име нематеријална штета - душевни болки.

Според тоа, оспорената одлука произведува правно дејство само по однос на припадниците на безбедносните сили и нивните семејства и државата преставувана од Државниот правобранител или поточно речено, оспорената одлука претставува акт на меѓусебна комуникација на Владата и Државното правобранителство во врска со преземање на дејствие за кое секоја странка, па и Државното правобранителство има право да ги преземе согласно одредбите од Законот за парничната постапка.

Исто така, за да одреден акт има својство на нормативен акт не е доволно само да го носи називот вообичаен за нормативните акти како еден од елементите, туку треба да содржи и други елементи како што е содржина на актот од која произлегува регулирање на права и обврски за неопределен број на субјекти во правото, што не е случај со оспорената одлука.

Со оглед на фактот што одлуката создава права и обврски за определен број на лица за точно определен случај, истата нема карактер на пропис кој задолжително треба да се објави во службеното гласило на државата.

Имајќи ги предвид наведените уставни и деловнички одредби Судот смета дека исполнети се условите од член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд за отфрлање на иницијативата.

5. Со оглед на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.201/2010)

172.

У.бр.177/2011

- **Правилник за начинот на исплата и висината на надоместоците за селидбени трошоци, трошоци за превоз, вршење на служба на дежурство, стражарска служба и служба на посебни воени објекти и за време поминато на трупно патување и служба под посебни услови на активниот воен и цивилен персонал во Армијата, број 01-5145/1 донесен од Министерот за одбрана на 19 јули 2010 година.**

- *Rulebook for the manner of payment and the amount of the remunerations for movement costs, transportation costs, carrying out the service on duty, guard service and service in special military*

facilities and for the time spent in troop travel and service under special conditions of the active military and civilian personnel in the Army, no.01-5145/1, adopted by the Minister of Defence on 19 July 2010.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 декември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување на постапка за оценување на уставноста и законитоста на Правилникот за начинот на исплата и висината на надоместоците за селидбени трошоци, трошоци за превоз, вршење на служба на дежурство, стражарска служба и служба на посебни воени објекти и за време поминато на трупно патување и служба под посебни услови на активниот воен и цивилен персонал во Армијата, број 01-5145/1 донесен од Министерот за одбрана на 19 јули 2010 година.

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста и законитоста на Правилникот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспорениот акт бил донесен врз основа на повеќе одредби од Законот за служба во Армијата при што истиот не бил објавен во службеното гласило на Републиката, што не било во согласност со член 52 став 1 и 2 од Уставот. Воедно оспорениот акт не бил во согласност и со член 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа затоа што со него се утврдувала висината на трошоците што морало да се утврди во закон, а не со подзаконски пропис како што е тоа во конкретниов случај.

Според тоа подносителот смета дека Правилникот во целина не бил во согласност со член 8 став 1 алинеите 3 и 4, член 51, член 52 ставовите 1 и 2, член 68 став 1 алинеја 2, член 95 став 3 и

член 96 од Уставот на Република Македонија,член 55 став 1 и член 61 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, како и со Законот за служба во Армијата на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека врз основа на член 188 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија, Министерот за одбрана на 19 јули 2010 година донел Правилник за начинот на исплата и висината на надоместоците за селидбени трошоци, трошоци за превоз, вршење на служба на дежурство, стражарска служба и служба на посебни воени објекти и за време поминато на трупно патување и служба под посебни услови на активниот воен и цивилен персонал во Армијата на Република Македонија.

Со овој Правилник се утврдува начинот за исплата и висината на надоместоците за селидбени трошоци, трошоци за превоз, вршење на служба на дежурство , стражарска служба и служба на посебни воени објекти и за време поминато на трупно патување и служба под посебни услови на територијата на Република Македонија на активниот воен и цивилен персонал кој врши служба во Армијата на Република Македонија, за времето за кое се изложени на зголемени трошоци во и вон местото на вршењето на службата. Како место на вршењена службата се смета местото во кое воената единица односно воената установа е постојано лоцирана, а во кое лицето ја врши службата (член 1).

Во членовите 2, 3 и 4 од Правилникот се уредени прашањата за тоа: на кого му следува надоместок за селидбени трошоци, висината на надоместокот кој се исплатува според реалните трошоци за превоз на покуќнината, како и тоа дека надоместокот не може да биде повисок од износот на една нето просечна плата исплатена во Република Македонија објавена на денот на исплатата, кои документи ги поднесува барателот и кој носи решение за исплата на надоместокот.

Во членот 5 од Правилникот се уредени прашањата кои се однесуваат за тоа: кои лица го остваруваат правото на надоместок за вршење на служба за дежурство, стражарска служба и служба на посебни воени објекти во времетраење од 24 часа непрекинато и повеќе организирани според Правилата за внатрешен ред и односите во вршењето на службата, дека решението за надоместокот го носи министерот за одбрана како и тоа дека овој вид на надоместок се

зголемува за 20% за време на неделен одмор, а 30% за време на празници утврдени со закон.

Во членовите 6, 7, 8 и 9 од Правилникот е уредено прашањето за тоа:на кои лица од воениот и цивилниот персонал на служба во Армијата му следува надоместок на трошоци за превоз, во кои случаи, кои документи ги поднесува барателот, правото на надоместок за превоз и во случај кога лицето се упатува на лекарски преглед заради утврдување на здравствената способност за вршење на служба во Армијата, како и тоа дека решение за трошоци за превоз носи командантот на самостоен баталјон нему рамен или повисок воен старешина.

Во членовите 10, 11 и 12 од Правилникот е уредено прашањето за надоместокот за време поминато на трупно патување при што е дефинирано што се подразбира под трупно патување, што се подразбира а што не под службени активности во трупни услови, висината на овој вид надоместок се утврдува во висина на надоместокот за вршење на дежурство, стражарска служба и служба на посебни воени објекти.

Во членовите 13, 14 и 15 од Правилникот е утврден надоместокот за време поминато на служба под посебни услови при што во овие членови е утврдено дека под служба под посебни услови се смета ангажирањето на воениот и цивилниот персонал во воена состоја, во вонредна состојба, во обезбедување на лица и невоени објекти од посебно значење за Републиката, во услови кога се бара продолжување на започната работа чие прекинување или запирање би имало штетни последици за борбената готовност на воената единица и извршување на вонредни задачи или одредени состојби во Армијата. Понатаму, утврдено е дека висината на надоместокот за вршење на овие активности се утврдува исто како и надоместокот за вршење на дежурство, стражарска служба и служба на посебни воени објекти при што тој надоместок се зголемува за 100% за ангажирање во услови на воена состојба, а за ангажирање во услови на вонредна состојба износот се зголемува за 80%.

Во членот 16 од Правилникот е утврдено дека тој влегува во сила со денот на донесувањето и објавувањето на огланата табла на Министерството за одбрана ,а ќе се применува од 1 август 2010 година.

4. Според членот 8 став 1 алинеи 3 и 4 од Уставот, владеењето на правото и поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска, се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според членот 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според членот 52 став 1 од Уставот, законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила, а според ставот 2 на овој член, законите и другите прописи се објавуваат во „Службен весник на Република Македонија“ најдоцна во рок од седум дена од денот на нивното донесување.

Според член 68 став 1 алинеја 2 од Уставот, Собранието на Република Македонија, меѓу другото, донесува закони.

Според член 95 став 3 од Уставот, организацијата и работата на органите на државната управа се уредуваат со закон што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Според член 96 од Уставот, органите на државната управа работите од својата надлежност ги вршат самостојно врз основа и во рамките на Уставот и законите и за својата работа се одговорни на Владата.

Според членот 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа ("Службен весник на Република Македонија" број 58/2000, 44/2002 и 82/2008), министерот донесува правилници, наредби, упатства, планови, програми, решенија и други видови акти за извршување на законите и други прописи, кога за тоа е овластен со закон.

Во членот 188 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.36/2010, 23/2011, 47/2011 и 148/2011) поместен во делот "Други примања" се утврдени видовите на другите надоместоци што може да ги прима воениот и цивилниот персонал. Во ставот 3 на овој член е определено дека начинот за исплата и висината на надоместоците од

ставот 1 точките од 6 до 9 на овој член ги утврдува министерот за одбрана.

Според член 110 алинеја 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на прописите и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Поаѓајќи од правните елементи што го определуваат прописот, а според кои тој треба да содржи општи норми на однесување, да уредува односи на субјектите во правото на општ начин и за неопределен број субјекти во правото, Судот оцени дека оспорениот акт нема карактер на пропис, поради што не е подобен за уставносудска оценка.

Според Судот, оспорениот правилник има карактер на интерен акт. со кој само се доуредуваат одредени прашања кои се однесуваат само на вработените во Министерството за одбрана.

Со оглед на фактот што оспорениот правилник нема карактер на пропис во смисла на член 110 од Уставот на Република Македонија, туку претставува интерен акт, за кој овој суд не е надлежен да ја оценува неговата согласност со Уставот и со закон, се исполнети условите од член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд за отфрлање на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.177/2011)

173.

У.бр.226/2011

- Решение за именување на претставници на општина Карбинци во Училишниот одбор во општинското Основно училиште „Страшо Пинџур“ - Карбинци бр.0701-1060/8 од 24 ноември 2011 година, донесено од Советот на општина Карбинци („Службен гласник на општина Карбинци“ бр.9/2011).

- Resolution for the appointment of representatives of Karbinci municipality in the School Board in the municipal primary school “Strasho Pindzur” – Karbinci no.0701-1060/8 of 24 November 2011, adopted by the Council of Karbinci municipality (“Official Gazette of Karbinci municipality”, no.9/2011).

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” бр.70/1992) на седницата одржана на 21 декември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за оценување на уставноста и законитоста на Решението за именување на претставници на општина Карбинци во Училишниот одбор во општинското Основно училиште „Страшо Пинџур“ - Карбинци бр.0701-1060/8 од 24 ноември 2011 година, донесено од Советот на општина Карбинци („Службен гласник на општина Карбинци“ бр.9/2011).

2. Градоначалникот на општина Карбинци до Уставниот суд на Република Македонија поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, именуваното лице Илчо Богданов кој истовремено бил и советник во Советот на општината и претседател на Комисијата за мандатни прашања,

избори и именувања, а во исто време и член на неговото потесно семејство (син) бил вработен во ООУ „Страшо Пинџур“ - Карбинци како наставник, Советот на општина Карбинци во никој случај не требал да го донесе оспореното решение, бидејќи во случајот во ниту еден пропис не била предвидена можноста тој да биде повторно именуван за член на училишен одбор, а од друга страна со оспореното решение се повредува член 8 од Законот за спречување на судир на интереси, каде е предвидено дека „службеното лице во време на извршувањето на јавните овластувања и должности не смее да врши никаква дејност која може да влијае на непристрасно вршење на јавните овластувања и должности“ и член 44 став 1 каде стои дека „членот на советот не може да учествува во процесот на одлучувањето за прашања во кои тој или неговиот брачен другар, дете или роднина до втор степен странична линија има финансиски или друг личен интерес“. Ова од причини што тој како член на училишен одбор би учествувал во директно давање мислење до директорот за избор на наставниците, стручните соработници и воспитувачите, во поднесување предлог до директорот за престанок на работниот однос на наставниците, стручните соработници или воспитувачите, кои во остварувањето на воспитно-образовниот процес не покажуваат задоволителни резултати, да одлучува по приговорите и жалбите на вработените во основното училиште и истовремено да учествува во други надлежности на училишниот одбор.

3. Судот на седницата утврди дека со оспореното решение за претставници на општина Карбинци во Училишниот одбор на Општинското основно училиште „Страшо Пинџур“ - Карбинци се именуваат: Илчо Богданов и Љубица Соколовска. Мандатот на именуваните членови на Училишниот одбор изнесува 3 (три) години. Ова решение влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во „Службен гласник на општина Карбинци“.

4. Според член 110 алинеја 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува по барањето.

Поаѓајќи од правните елементи што го определуваат прописот, а според кои тој треба да содржи општи норми на

однесување и да уредува односи на субјектите во правото на општ начин, според Судот во конкретниов случај оспореното Решение нема карактер на пропис, поради што, како таков не е подобен за уставно-судска оцена.

Имено, оспореното Решение има карактер на поединечен акт со кој се именуваат Илчо Богданов и Љубица Соколовска за претставници на општина Карбинци во Училишниот одбор на Општинското основно училиште „Страшо Пинџур“, и исто така, оспореното решение нема карактер *erga omnes*, односно не се однесува на неопределен круг луѓе, туку истото има карактер *inter partes*, за што Уставниот суд нема надлежност да ја цени неговата уставност и законитост во смисла на цитираната уставна и деловничка одредба.

Оттука, со оглед на фактот што оспореното Решение нема карактер на пропис во смисла на член 110 од Уставот на Република Македонија, туку претставува поединечен акт, за што Судот не е надлежен за оценување на согласноста на оспореното Решение со Уставот и Законот за локалната самоуправа, Судот оцени дека се исполнети условите од член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за отфрлање на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.226/2011)

174.

У.бр.151/2011

- Член 3 од Одлуката за распределба на социјални станови како и условите за нивно користење изградени по Програмата за изградба и одржување на станови сопственост на Република Македонија, донесена од Владата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 96/2009).

- Article 3 of the Decision on allocation of social apartments and the conditions for their usage built according to the Programme for construction and maintenance of apartments owned by the Republic of Macedonia, adopted by the Government of the Republic of Macedonia (“Official Gazette of the Republic of Macedonia, no.96/2009).

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 28 декември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за оценување на уставноста на член 3 од Одлуката за распределба на социјални станови како и условите за нивно користење изградени по Програмата за изградба и одржување на станови сопственост на Република Македонија, донесена од Владата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 96/2009).

2. Методиа Ѓоргиев од Штип, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста и законитоста на одредба од Одлуката означена во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, оспорената одлука требало да биде надополнета со уште еден став со кој ќе им се дадело право да конкурираат за социјален стан и на други социјално загрознени граѓани кои својата социјална загрозеност ќе можеле да ја документираат, покрај оние определени во член 3 од Одлуката. Имено, и покрај фактот што подносителот на барањето и неговата фамилија фактички биле социјално загрозени, не можеле да конкурираат за социјален стан во Штип, затоа што иако никој од фамилијата не бил вработен и не поседувал ниту куќа, ниту стан или викендица на територијата на Република Македонија, не примале социјална помош, од причина што биле здрави и способни за работа и им било срам да ја примаат, но тоа било пречка да конкурираат за добивање на социјален стан.

Поради наведеното, со оспорената одлука се повредувале уставните одредби од областа на основните слободи и права на човекот и граѓанинот, односно еднаквоста на граѓаните пред Уставот и законите, утврдени со член 9 став 2 и член 35 став 1 од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека според член 3 од Одлуката за распределба на социјални станови како и условите за нивно користење изградени по Програмата за изградба и одржување на станови сопственост на Република Македонија, корисници на социјални станови може да бидат следниве категории на граѓани кои се станбено необезбедени:

1. Деца без родители или родителска грижа – лица над 18 години кои до својата осумнаесета година биле згрижени во институции и други облици за згрижување на деца без родители.

2. Корисници на социјална или постојана парична помош.

3. Лица погодени од елементарни- природни непогоди без разлика на правниот статус на нивните постојни (примарни) живеалишта.

4. Инвалидни лица и лица на кои им е потребна помош и грижа од друго лице и семејство со инвалидизирани лица.

5. Лица припадници на Ромската заедница социјално загрозени(согласно „Стратегијата за ромите на Република Македонија) и

6. Самохрани родители со малолетни деца.

4. Согласно член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на

законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Со Одлуката за распределба на социјални станови како и условите за нивно користење изградени по Програмата за изградба и одржување на станови сопственост на Република Македонија, се уредува распределбата на социјалните станови, условите за нивно користење и критериуми за распределба на социјални станови изградени по Програмата за изградба и одржување на станови сопственост на Република Македонија кои ќе се издаваат под закуп.

Со оспорениот член 3 од оваа одлука се утврдуваат категориите на граѓани кои се станбено необезбедени и кои можат да бидат корисници на социјални станови.

Со иницијативата се оспорува уставноста на овој член од Одлуката, на начин што се бара истиот да биде дополнет со уште една категорија на социјално загрозени граѓани кои својата социјална загрозеност ќе можеле да ја документираат.

Тргувајќи од наведените уставни и деловнички одредби во однос на барањето во иницијативата да се оценува акт кој не содржи одредба каква, според подносителот, би требало да содржи, Судот оцени дека не е надлежен да одлучува по истата и дека се исполнети условите за отфрлање на иницијативата.

5. Тргувајќи од наведеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот, Бранко Наумоски и судиите: д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.151/2011)

2. Акти кои еднаш биле предмет на оценка на Судот

2. Acts that have been assessed once by the Court

175.

У.бр.122/2010

- Член 19 став 2 од Законот за извршување

- Article 19 paragraph 2 of the Law on Execution

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 12 јануари 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 19 став 2 од Законот за извршување („Службен весник на Република Македонија“ бр.35/2005, 50/2006,129/2006, 8/2008, 83/2009, 50/2010, 83/2010, 88/2010 и 171/2010).

2. Зорица Димитрова, Јован Домазетовски, Љиљана Треневска и Нада Ангеловска, адвокати од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, во членот 53 од Уставот на Република Македонија, адвокатурата се дефинира како самостојна и независна јавна служба што обезбедува правна помош и врши јавни овластувања во согласност со закон. Со Законот за адвокатура, исто така, адвокатурата била определена како самостојна и независна јавна служба која единствено обезбедувала и давала

правна помош согласно овој и друг закон и адвокатите вршеле јавни овластувања во согласност со овој и други закони. Оттука, произлегувало дека „адвокатското полномошно“ било јавна исправа, а не приватна исправа во правниот систем.

Во тој контекст, јавно правниот карактер на адвокатското полномошно не отстапувало од законските норми кои го дефинирале поимот јавна исправа и Кривичниот законик во членот 122 јавната исправа ја дефинирал како исправа издадена од надлежен орган, организација или лице кое врши работи од јавен интерес врз основа на закон или друг пропис заснован врз закон. Законот за парничната постапка во членот 215 ја дефинирал јавната исправа како исправа што во пропишана форма ја издал ... во границите на својата надлежност, како и исправа што во таква форма ја издава организација или друга институција при вршење на јавно овластување што и е доверено со закон... За разлика од овие исправи, исправите издадени од физички или правни лица надвор од границите на нивните јавни овластувања биле приватни исправи.

Бидејќи била неспорна уставната и законска поставеност на адвокатурата како јавна служба, произлегувало и дека адвокатското полномошно било јавна исправа. Оттука, неодржлива била одредбата од членот 19 став 2 од Законот за извршување, од уставно правен аспект, со која се дерогирала професијата адвокат во извршните постапки, со тоа што се вршело битно ограничување на нивната работа и елиминирање во овој сегмент на активности.

Врз основа на изнесеното со иницијативата се предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорената одредба од Законот со членот 8 став 1 алинеја 3 која се однесува на владеењето на правото, членот 51 според кој во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, членот 53 според кој адвокатурата е самостојна и независна јавна служба што обезбедува правна помош и врши јавни овластувања во согласност со закон и членот 54 според кој слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Устав.

3. Судот на седницата утврди дека со членот 19 од Законот е предвидено:

„Извршувањето се спроведува и по барање од лице кое во извршната исправа не е означено како доверител, ако тоа со јавна

или според закон заверена исправа докаже дека побарувањето е пренесено или на друг начин преминало врз него, а во случај тоа да не е можно преносот на побарувањето се докажува со правосилна одлука донесена во парнична постапка.

Како јавна или според закон заверена исправа не се смета адвокатско полномошно или полномошно заверено кај нотар со кое се определува побарувањето на доверителот да се исплати на друго лице.

Одредбата од ставот 1 на овој член согласно се применува и во однос на извршување против лице кое во извршната исправа не е означено како должник“.

Судот, исто така, утврди дека подносителите на иницијативата со писмо биле известени дека по однос на спорното прашање Судот веќе одлучувал и им било доставено Решението У.број 36/2008 заради запознавање.

4. Според членот 110 став 1 алинеи 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно членот 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Со Решение У.бр.36/2008 од 9 јули 2008 година, Уставниот суд на Република Македонија не повел постапка за оценување на уставноста на членот 19 став 2 од Законот за извршување. Тргувајќи од изнесените уставни и деловнички одредби како и врз основа на тоа што за оспорената одредба од Законот Судот веќе одлучувал, а по повод предметната иницијатива не постојат основи за поинакво одлучување, Судот утврди дека во случајов се настапени условите согласно членот 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, за отфрлање на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.122/2010)

176.

У.бр.213/2010

- Член 67 став 1 алинеи 1, 2, 7 и 8 од Законот за вработувањето и осигурување во случај на невработеност.

- Article 67 paragraph 1 lines 1, 2, 7 and 8 of the Law on Employment and Insurance in Case of Unemployment.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 2 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 2 февруари 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 67 став 1 алинеи 1, 2, 7 и 8 од Законот за вработувањето и осигурување во случај на невработеност („Службен весник на Република Македонија“ бр.37/1997, 25/2000, 101/2000, 50/2001, 25/2003, 37/2004, 4/2005, 50/2006 и 29/2007).

2. Асоцијацијата „МАГНА КАРТА“ од Велес и Движењето за социјална правда „ЛЕНКА“ од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата од 9.11.2010 година Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност со сите негови измени и дополнувања бил многу тежок за снаоѓање дури и за самите правници кои се бавале со оваа сензитивна област и егзистенцијална проблематика.

Во наводите на иницијативата се наведува дека членот 67 став 1 алинеи 1, 2, 7 и 8 од оспорениот Закон бил во спротивност со членовите 8 став 1 алинеја 3, 9, 11 став 2, 32 став 1 и 2, 35 став 1, 34, 51 и 54 ставовите 1, 2 и 3 од Уставот, па поради тоа се бара поништување или укинување на оспорената одредба. Имено, немало ниту логички ниту правни причини зошто законодавецот сакал оваа категорија работници на која „работниот однос им престанал по нивна волја“ (со спогодба и со оставка) да ги изостави од процесот на евидентирање на невработени лица, која била одлука на секое модерно, хумано и цивилизирано европско општество, а со тоа да ги лишел од правата кои им припаѓаат по основ на привремена невработеност, како што било и посоченото право на паричен надоместок. Исто така оваа одредба оставало преголем маневарски простор за арбитрерно толкување од страна на надлежните државни органи на управата и нивните позитивистички образовни службеници со „бирокуратски дух“, а сето ова на штета на граѓаните т.е. поранешните вработени кои, по сила на приликите, останале без работа.

Поради тоа, се смета дека оваа евидентно противуставна законска одредба, земајќи ја предвид јавната полза (*utilitas publica*) и правичноста (*aequitas*) од тоа дејствие, што побрзо требало да би биде касирана и повеќе да не постоела во нашиот правен систем, бидејќи истата била многу штетна и веќе почнала да предизвикува повеќе негативни и несогледливи последици во праксата.

3. Судот на седницата утврди дека според член 67 од Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност право на паричен надоместок не може да оствари невработено лице на кое работниот однос му престанал поради:

- давање писмена изјава на работникот дека сака да му престане работниот однос освен ако таквата изјава е дадена поради промена на местото на живеење на брачниот другар или склучување на брак,

- спогодбено престанување на работниот однос,
- остварува права од работен однос спротивно на закон,

- престанок на работниот однос по сила на закон, освен во случај на престанок на правното лице поради стечај,
- неоправдано изостанување од работа последовно 3 работни дена или 5 работни дена со прекин во текот на 1 година,
- престанок на работниот однос со отказ од страна на работодавачот за кршење на работната дисциплина или неисполнување на обврските утврдени со закон, колективен договор или договор за работа,
- одбивање да работи на работи на кои е распореден во согласност со закон,
- одбивање да биде преземен со спогодба кај друг работодавец во согласност со закон,
- одбивање обука, преквалификација или доквалификација за друго работно место кај ист или друг работодавец, што му се обезбедува во согласност со закон,
- губење на работна способност согласно со прописите за пензиско и инвалидско осигурување, и
- исполнување на услови за остварување на право на пензија.

4. Според членот 110 алинеи 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според членот 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Со Решение У.бр.247/2007 од 9 април 2008 година Судот не повел постапка за оценување на уставноста на член 67 од Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност („Службен весник на Република Македонија“ бр.37/1997, 25/2000, 101/2000, 50/2001, 25/2003, 37/2004, 4/2005, 50/2006 и 29/2007).

Во образложението во наведеното Решение, Судот го утврдил следново:

„ Оспорениот член 67 од Законот, ги утврдува условите поради кои невработено лице не може да оствари право на паричен надоместок. Имено, од анализата на оспорената одредба произлегува дека правото на паричен надоместок е право со кое на невработеното

лице му се обезбедува материјална и социјална сигурност за време на невработеност, но само во услови кои ги предвидел законодавецот во оспорениот член 67 од Законот.

Имајќи ги предвид изнесените уставни норми како и оспореното законско решение, од аспект на наводите во иницијативата за оспорената одредба според Судот не може да се постави прашањето за согласноста со Уставот на Република Македонија. Ова поради тоа што оспорената одредба еднакво се однесува на невработените граѓани чиј работен однос престанал по ист основ. Имено, најчести основи и случаи за стекнување на правото на паричен надоместок е престанокот на работниот однос поради стечај или деловни причини. Што се однесува пак до спогодбениот престанок на работниот однос, Судот оцени дека истиот како основ не спаѓа во овие основи за остварување право на паричен надоместок и истиот е исклучен од условите за остварување на право на паричен надоместок од причина што се работи за категорија на лица кои го оствариле правото на работа, биле во работен однос и по нивна волја истиот е раскинат.

Според Судот, овие лица не се во иста положба со работниците на кои работниот однос им престанал поради стечај и деловни причини, од причини што со нивна волја го прекинале работниот однос и на тој начин се довеле себеси во состојба на социјален ризик. Оттука, и не може да се прифати тврдењето во иницијативата дека овие лица се од иста категорија и на тој начин се довеле во нееднаква положба со наведените невработени лица и со тоа им било спречено да го остварат правото на паричен надоместок.

Тргувајќи од тоа дека станува збор за две категории на лица, не постои нееднаквост, односно станува збор за лица кои со спогодба го раскинале, односно прекинале работниот однос, кои го оствариле правото на работа, биле во работен однос и имале соодветна материјална и социјална сигурност во споредба со лица на кои работниот однос им престанал без нивна волја, вина и се нашле во положба на социјален ризик. Оттука, според Судот, тоа било појдовна основа Законот да ги определи условите за стекнување на право на паричен надоместок. “

Аргументите за различно толкување и примена на оспорената одредба од случај до случај истакнати во иницијативата, за Судот се неприфатливи, од причина што истата не е во

спротивност со Уставот, а веќе Уставниот суд се произнел по оваа одредба.

Со новоподнесената иницијатива, повторно од истите подносителите, Асоцијацијата „МАГНА КАРТА“ од Велес и Движењето за социјална правда „ЛЕНКА“ од Скопје, се оспорува истиот член кој веќе бил предмет за одлучување во Уставниот суд.

Според Судот, причините и аргументите изнесени во новоподнесената иницијатива не се од влијание за поинакво одлучување на Судот од она што веќе одлучил со Решението У.бр.247/2007 поради што Судот утврди дека нема основи повторно да одлучува за истата работа иницирана со сега поднесената иницијатива поради што во случајов се исполнети условите за отфрлање на иницијативата во смисла на цитираната деловничка одредба.

Поаѓајќи од изнесена уставно судска анализа, а имајќи ги предвид наводите во иницијативата, Судот оцени дека не може да се постави прашањето за согласноста на оспорениот член од Законот со Уставот, од аспект на членовите 8 став 1 алинеја 3; 9; 11 став 2; 32 став 1 и 2; 35 став 1; 34; 51, и 54 ставовите 1, 2 и 3 од Уставот, односно неможе од овој аспект уставно да се проблематизираат бидејќи не биле во согласност со Уставот, а со тоа не се повредува и принципот на правната заштита на сопственоста. Притоа треба да се има предвид дека не е во надлежност на Судот оценката на примената и имплементација на оспорената одредба од надлежните органи, на што во дел се посочува во наводите во иницијативата.

Со оглед на тоа што Судот веќе ја ценел уставноста на оспорената одредба и нема основ по повод оваа иницијатива за поинакво одлучување, Судот оцени дека врз основа на изнесените уставни и деловнички одредби во случајов се исполнети условите за отфрлање на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер–Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.213/2010)

177.

У.бр.116/2010

- член 54 став 1 алинеја 4 од Законот за вработувањето и осигурување во случај на невработеност

- Article 54 paragraph 1 line 4 of the Law on Employment and Insurance in Case of Unemployment.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 23 февруари 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување на постапка за оценување на уставноста на член 54 став 1 алинеја 4 од Законот за вработувањето и осигурување во случај на невработеност („Службен весник на Република Македонија“ бр.37/1997, 25/2000, 101/2000, 50/2001, 25/2003, 37/2004, 4/2005, 50/2006, 29/2007, 102/2008, 16/2008, 50/2010 и 88/2010).

2. Движењето за социјална правда “Ленка“ од Скопје, преставувано од Здравко Савевски од Скопје и Асоцијацијата „Магна карта“ од Велес, претставувана од Димитар Апасиев на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на член 54 став 1 алинеја 4 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителите на иницијативата оспорениот член не бил во согласност со член 8 став 1 алинеите 1, 3 и 8, член 9, член 20 ставовите 1 и 2, член 32 ставовите 1 и 2, член 34, член 35 став 1, член 51 и член 54 ставовите 1, 2 и 3 од Уставот на Република Македонија.

Во образложението на иницијативата подносителите му предочуваат на Судот дека од почеток на 2010 година од страна на Центрите за вработување при Агенцијата за вработување на Република Македонија од разни општини се вршело правно недозволива арбитрерно и прекестензивно толкување на оспорениот член 54 став 1 алинеја 4 од Законот, кој што како правна норма во правниот систем постои повеќе од тринаесет години. Како резултат на тоа многу граѓани кои истовремено се и невработени, а кои се претседатели, членови на управни и надзорни тела или, пак, се основачи на некое граѓанско здружение им се прекинува статусот на „невработено лице“ во Агенцијата, сосема неоправдано, противправно и неуставно.

Оспорената одредба повеќе од една деценија во праксата била толкувана така што под поимот „друго правно лице“ се подразбирале само правните лица од сферата на приватното право кои што се занимавале со вршење на трговска дејност, односно остварување профит т.е. добивка од која егзистирале лично тие и членовите на нивните семејства.

Со други зборови интенцијата на законодавецот била одредбата да се однесува на останати трговски субјекти, односно трговски друштва во било која законска форма согласно Законот за трговските друштва, но во никој случај тоа не значело дека експликативната фраза „други правни лица“ може да се однесува на „асоцијациите“ односно здруженија на граѓани т.е. на невладините организации чија што работа била строго законски дефинирана како непрофитабилна.

Понатаму, подносителите цитирајќи повеќе одредби од Законот за здруженија и фондации („Службен весник на Република Македонија“ бр.52/2010) како што се член 4, член 6, член 15 и член 49, а кои се однесуваат на правото на слободно здружување, стекнување на правниот субјективитет на здруженијата кој може да биде основач на здружение како и прашањата на стекнување и располагање со финансиските средства на здруженијата, констатираат дека во рамките на здруженијата може да постојат членови кои се вработени кои согласно Законот за работни односи ги остваруваат своите права од работен однос, односно примаат плата и членови кои не се вработени и кои мора да може како досега така и во иднина да ги остваруваат своите права согласно Законот за вработувањето и осигурување во случај на невработеност затоа што овие две „општествени улоги“ воопшто не се инкомпатибилни. Според Уставот

на Република Македонија не било неспоиво едно невработено лице во своето слободно време да биде основач или, пак, член на било која граѓанска организација, здружение, асоцијација, бидејќи здруженијата биле облик на граѓанско организирање за разни цели и потреби на граѓаните (општествени, културни, едукативни, спортски, еколошки и друго) поради што недозволиво било на еден невработен граѓанин кој во исто време сака да биде активист за човекови права да му престане статусот на невработено лице каде што било евидентирано само затоа што учествувал во основањето на невладина организација, дотолку повеќе што Уставот ова право го признава и гарантира.

Понатаму, подносителите имајќи ги предвид измените на членот 2 од Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност („Службен весник на Република Македонија“ бр.50/2010) каде е дефиниран поимот на „невработено лице“ и во кој нема споменато дополнителен негативен критериум за стекнување на статус „невработено лице“ наспрема оспорениот член 54 став 1 алинеја 4 од Законот, сметаат дека постои контрадикторност во самиот Закон со што се повредува начелото на правна сигурност на граѓаните.

Исто така, подносителите сметаат дека имајќи ја предвид слободата на здружување која се остварува во два основни и конституционално постулирани облика, здруженија и политички партии, во иднина малициозната интерпретација на оспорениот член може да се прошири и на членовите на политичките партии, верски заедници, религиозни групи, па и тие да се бришат од евиденцијата на невработените лица.

Воедно, подносителите сметаат дека со оспорената одредба се ограничува слободата на здружување која е гарантирана и со Европската Конвенција за човекови права.

3. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 54 став 1 алинеја 4 од Законот, како невработено лице не се смета лице „сопственик или основач на трговско друштво, претпријатие и друго правно лице“.

. Судот, исто така утврди дека, покрај другите, оспорениот член бил предмет на оцена пред Уставниот суд на Република Македонија, при што Судот со Решение У.бр.173/1999 од 28 јуни 2000 година не повел постапка за оценување на неговата уставност.

Во образложението на Решението се наведува дека тргнувајќи од одредбата од член 9 став 2, член 32 став 1 и 35 став 1 од Уставот, како и членовите 1 и 2 од Законот за вработувањето и осигурување во случај на невработеност, наспроти содржината на оспорените одредби, Судот сметал дека несогласно е со Уставот да се врши изедначување меѓу невработено лице (кое нема никаков приход и прима паричен надоместок - социјално како еден вид осигурување во случај на невработеност) и лице кое претходно имало таков статус но не успеало истиот да си го промени со основање или стекнување на сопственик на трговско друштво, претпријатие и друго правно лице.

Според Судот, законодавецот, раководен токму од начелото на еднаквоста на граѓаните пред Уставот и законите, во оспорениот закон предвидел дека сопственикот или основачот на трговско друштво, претпријатие и друго правно лице не се смета како невработено лице, за него во тој случај престанува да се води евиденција како невработено лице и му престанува правото на паричен надомест како на невработено лице.

Имено, имајќи ја предвид и одредбата од член 2 од овој закон која дава дефиниција на работодавец во смисла што како таков го предвидува правното и физичкото лице кое вработува работници, Судот смета дека ваквото лице (работодавец) кое основа или е сопственик на трговско друштво, претпријатие или друго правно лице и во нив вработува работници, не треба да се смета како невработено лице, само затоа што таков статус имало пред да стане основач, односно сопственик на овие асоцијации и дека со задржувањето на статусот на невработеното лице истото би се ставило во привилегирана положба во однос на невработените лица кои не се ниту основачи ниту сопственици на некоја од наведените асоцијации.

Ова дотолку повеќе, што е познато дека сопствениците, односно основачите на трговското друштво, претпријатие и друго правно лице за да станат сопственици, односно основачи на една од овие асоцијации треба да вложат капитал во истата, а со самиот факт дека поседуваат капитал Судот смета дека овие лица би требало да го изгубат статусот на лице на кое треба да му се пружа социјална заштита и обезбедува социјална сигурност, согласно со начелото на социјална праведност (член 35 став 1 од Уставот).

Имено, според Судот, во овие ситуации, со гасењето на статусот на невработено лице, а со тоа и губењето на привилегиите

што ваквиот статус ги носи, законодавецот се придржувал на начелото на социјална праведност и затоа определил во оспорените членови од Законот овие лица да не се сметаат како невработени, да престане да се води евиденција за нив како такви и да им престане правото на паричен надомест по тој основ.

Дали, пак, ваквото трговско друштво или претпријатие ќе работи профитабилно, е прашање од фактичка природа за што не е должен да води грижа ниту законодавецот, а истото излегува и од доменот на надлежноста на Судот.

На крај, според мислењето на Судот, ако се почитува начелото на еднаквоста на сите граѓани пред Уставот и законите и начелото на еднаквоста на граѓаните без разлика на полот, расата, вероисповеста и слично, тогаш граѓаните кои со сопствен капитал овозможиле да се формира претпријатие односно друштво, а со тоа едновременно овозможиле да се вработуваат и други лица во него, не би можеле да имаат статус на невработено лице кое ќе прима паричен надомест, односно социјала по тој основ. Поточно, Судот смета дека не е согласно со уставното начело на еднаквоста, определена категорија на граѓани која е во состојба да основа претпријатие и кои по сопствена желба ќе одлучуваат дали себе си ќе се вработат во истото или ќе го задржат само статусот на основачи, односно сопственици на истото, (врз основа на што ќе добиваат надомест во вид на дивиденда) да се изедначуваат со граѓаните кои се во безизлезна економска состојба и добиваат социјална помош согласно со начелото на социјална праведност.

Со други зборови, за Судот е правно неосновано едно лице кое е во состојба да формира претпријатие или друштво, (независно од тоа што не е работодавец) со што овозможува други лица да се вработуваат, а самото не сака, односно не се вработува (значи зависи од неговата желба) да се смета како невработено само затоа што таков статус имало пред да стане основач, односно сопственик и дека тој статус не треба и не може во иднина да се менува, бидејќи претставува веќе стекнато право.

4. Согласно член 110 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Имајќи во предвид дека Уставниот суд веќе се произнел за уставноста на оспорената одредба и не наоѓа основи за поинакво одлучување произлегува дека се исполнети условите за отфрлање на иницијативата согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот. Ова од причина што во конкретнава ситуација содржаните наводи во иницијативата по својот карактер не претставуваат основ за поинакво одлучување.

5. Во однос на наводите од иницијативата дека оспорената одредба во примената одела до тој степен што од евиденцијата на Агенцијата за вработување биле бришани и основачите на здруженија на граѓани на кој начин се доведувало во прашање начелото на слобода на здружување е прашање кое излегува надвор од доменот на надлежноста на Уставниот суд.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.116/2010)

178.

У.бр.276/2009

- Член 17 од Законот за изменување и дополнување на Законот за приватизација и закуп на градежно земјиште во државна сопственост

- Article 17 of the Law on Changing and Supplementing the Law on Privatisation and Lease of State-Owned Construction Land.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 23 февруари 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 17 од Законот за изменување и дополнување на Законот за приватизација и закуп на градежно земјиште во државна сопственост („Службен весник на Република Македонија“ бр.165/2008 и 18/2011).

2. АД „Макошпед“ од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од законот означен во точка 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, членот 17 ставовите 1 и 2 од наведениот закон ги дерогирал постапките кои биле започнати врз основа на Законот за приватизација и закуп на градежно земјиште во државна сопственост („Службен весник на Република Македонија“ бр.4/2005 и 13/2007) и Уредбата за начинот и постапката за отуѓување на градежно изградено земјиште сопственост на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.13/2003, 59/2003, 84/2003, 20/2004, 43/2004 и 69/2004), при што новите законски одредби биле понеповолни за граѓаните и правните лица, поради што оспорените законски одредби го кршеле принципот на забрана на повратното дејство на законот определен во член 52 став 4 од Уставот на Република Македонија.

Во однос на член 17 став 3 од наведениот закон, подносителот на иницијативата укажува дека предвидувањето на условите под кои започнатите постапки ќе продолжат според означената уредба не зависеле од барателите, ниту барателите можеле на било кој начин да влијаат на остварување на тие услови, туку зависеле од државниот орган (имено, плаќањето на данокот и на цената, како и примање на архивски заведен договор, зависело од испраќање на соодветните акти до барателите од страна на државниот орган), што значело дека државниот орган со

развлекувањето на постапката влијаел барателите да не можеле да ги исполнат наведените услови за поповолно откупување на градежното земјиште, поради што членот 17 став 3 од Законот имал ретроактивно дејство, понеповолно за граѓаните. Инаку, подносителот на иницијативата наведува дека доколку државниот орган постапувал законито и благовремено ги доставувал потребните акти за реализација, а барателите не се придржувале до своите обврски, тогаш не би имало проблем со ретроактивното дејство на законската одредба.

3. Судот на седницата утврди дека членот 17 став 1 од Законот определува дека: „Започнатите постапки за приватизација на градежно земјиште во државна сопственост согласно со Законот за приватизација и закуп на градежно земјиште во државна сопственост („Службен весник на Република Македонија“ бр.4/2005 и 13/2007), ќе продолжат според одредбите на овој закон.“

Во став 2 од истиот член на Законот се определува дека: „Започнатите постапки по барања за отуѓување на градежното изградено земјиште во сопственост на Република Македонија, согласно со Уредбата за начинот и постапката за отуѓување на градежно изградено земјиште сопственост на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.13/2003, 59/2003, 84/2003, 20/2004, 43/2004 и 69/2004), до влегувањето во сила на овој закон ќе продолжат според одредбите на овој закон.“

Според став 3 од истиот член на Законот, „Започнатите постапки по барања за отуѓување на градежно изградено земјиште согласно Уредбата за начинот и постапката за отуѓување на градежно изградено земјиште сопственост на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.13/2003, 59/2003, 84/2003, 20/2004, 43/2004 и 69/2004), ќе продолжат според Уредбата, ако:

- барателите го платиле данокот на промет на недвижности и права и е исплатена цената на земјиштето,
- барателите примиле архивски заведен договор од Министерството за финансии, заради плаќање на данок на промет на недвижности и цена за земјиштето и ако го платат во рокот определен во договорот, односно до 31 март 2009 година, доколку не е определен рок во договорот и
- во случаите од алинеите 1 и 2 на овој член е во тек оставинска постапка или треба да се води оставинска постапка за барателот.“

Судот, исто така, утврди дека со Решение У бр.175/2009 од 21 октомври 2009 година одлучи да не поведе постапка за оценување на уставноста на член 17 од Законот за изменување и дополнување на Законот за приватизација и закуп на градежно земјиште во државна сопственост („Службен весник на Република македонија“ бр.165/2008), затоа што оцени дека „...со оспорениот член од Законот не е пропишана ретроактивна примена на Законот, поради што не може да се прифати тврдењето во иницијативата дека со оспорениот член се повредувал принципот на владеењето на правото и принципот на забрана на повратното дејство на законите утврден во членот 52 став 4 од Уставот. Ова од причини што со оспорениот член се предвидува започнатите постапки (што значи незавршени) ќе продолжат (во иднина) според одредбите на овој закон. Ставот 1 од овој член на Законот ги регулира започнатите постапки за приватизација на градежното земјиште во државна сопственост, а ставот 2, пак, од истиот член на Законот ги регулира започнатите постапки по барање за отуѓување на градежното изградено земјиште во сопственост на Република Македонија согласно со Уредбата за начинот и постапката за отуѓување на градежно изградено земјиште сопственост на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.13/2003, 59/2003, 84/2003, 20/2004, 43/2004 и 69/2004). Оттука, не може да се прифати тврдењето во иницијативата дека оспорениот член на Законот има повратно дејство, бидејќи постапките за приватизација и постапките по барање за отуѓување се во тек, изменувањето и дополнувањето на Законот всушност е примена на законот по кој се води постапката која во моментот има карактер на позитивна законска регулатива односно истата ги обврзува органите веќе започнатите постапки да ги продолжат со примена на измените на Законот.

Во ставот 3 од членот 17 на Законот, законодавецот со право направил исклучок по однос на делегирањето на Уредбата односно на примената на Законот во случаи кога барателите го платиле данокот на промет на недвижности и права и е исплатена цената на земјиштето или барателите примиле архивски заведен договор од Министерството за финансии заради плаќање данок на промет на недвижности и цена за земјиштето и ако го платат во рокот определен во договорот, односно до 31 март 2009 година доколку не е определен рок во договорот, и во случаите од алинеите 1 и 2 на овој член ако е во тек оставинска постапка или треба да се води оставинска постапка за барателот.

Од наведеното јасно произлегува дека одредбите од овој член на Законот се однесуваат само на оние постапки кои се уште траат и се во определена фаза од постапката и немаат се уште своја завршница, поради што законската формулација на оспорениот закон, според Судот, не е во спротивност со член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот односно со неа не се повредува принципот на владеењето на правото и истата нема повратно дејство, како што тврди подносителот на иницијативата. Имено, важноста е за во иднина односно по нејзиното влегување во сила.“

4. Според член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Со оглед на тоа што членот 17 од наведениот закон веќе беше предмет на оценување од страна на Судот од иницијативниот аспект, при што со Решение У бр.175/2009 од 21 октомври 2009 година не се поведе постапка за оценување на неговата согласност со член 52 став 4 од Уставот од изнесените причини, а сега нема основи за поинакво одлучување, Судот оцени дека се исполнети условите за отфрлање на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски, и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, д-р Трендафил Ивановски, Вера Маркова, д-р Гзиме Старова, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У бр. 276/2009)

179.

У.бр.203/2010

- Член 27 од Законот за изменување и дополнување на Законот за семејството

- Article 27 of the Law on Changing and Supplementing the Law on Family

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 2 и 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992) на седница одржана на 2 февруари 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување на постапка за оценување на уставноста на членот 27 од Законот за изменување и дополнување на Законот за семејството („Службен весник на Република Македонија“ бр.67/2010).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на членот 27 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Подносителот на иницијативата ја цитира оспорената законска одредба, според која: „Постапките за посвојувањето започнати пред влегувањето во сила на овој закон ќе продолжат според одредбите на овој закон.“ и наведува дека вака започнатите постапки морале да завршат според одредбите кога била покрената постапката, односно кога било поднесено барањето, а не како што било пропишано со оспорената одредба. Притоа измените и дополнувањата на Законот требале да имаат примена и да важат само по нивното влегување во сила како би уредувале идни односи. Ова од причина што законите и другите прописи не можеле да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаите кога тоа било поповолно за граѓаните, но во овој случај не постоела никаква поповолност за граѓаните. Според тоа, оспорената одредба ги повредувала член 8 став 1 алинеја 3, член 51 и член 52 став 4 од Уставот од кои причини подносителот на иницијативата предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на одредбата, а потоа истата да ја поништи.

3. Судот на седницата утврди дека, според содржината на оспорениот член 27 од Законот, постапките за посвојувањето започнати пред влегувањето во сила на овој закон ќе продолжат според одредбите на овој закон.

4. Според членот 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија, меѓу другото, одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Според членот 52 став 1 од Уставот, законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила. Според ставот 2 на овој член од Уставот, законите и другите прописи се објавуваат во „Службен весник на Република Македонија“ најдоцна во рок од седум дена од денот на нивното донесување, а според ставот 3 на овој член, законите влегуваат во сила најрано осмиот ден од денот на објавувањето, а по исклучок што го утврдува Собранието, со денот на објавувањето. Ставот 4 од овој член од Уставот, утврдува дека законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

Тргувајќи од анализата на членот 52 став 4 од Уставот произлегува дека прописите не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

Според член 15 став 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на закон, односно одделни негови одредби, меѓу другото, содржи причини за нивното оспорување.

Според член 28 алинеја 3 од Деловникот, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Во конкретниот случај, подносителот на иницијативата тргнувајќи од формулацијата на оспорената одредба заклучува дека не постои поволност за граѓаните за да одредбите од Законот што влегол во сила бидат применувани и по однос на постапките за посвојување започнати пред влегувањето во сила на Закон за изменување и дополнување на Законот за семејството („Службен весник на Република Македонија“ бр.67/2010), односно да продолжат според одредбите на новиот закон. Според оцена на Судот, не може да се влече заклучок за повратно понеповолно дејство на закон само врз основа на формулацијата на преодната одредба, без при тоа да се направи елаборација по однос на она што било предвидено со законските одредби што биле во примена и што се предвидува со законските одредби што влегле во сила, односно дали со новите одредби се предвидуваат обврски, услови или пак критериуми кои ги доведуваат граѓаните во понеповолна положба по однос на онаа што

ја имале пред влегувањето во сила на Законот. Таква елаборација во иницијативата, во овој случај недостасува, поради што Судот оцени дека постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Тргувајќи од сето наведено Судот одлучи да ја отфрли иницијативата согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.203/2010)

180.

У.бр.226/2010

- Член 2 алинеја 1 од Законот за материјално обезбедување на невработените лица поради приватизација на претпријатијата со доминантна сопственост на државата во периодот од 2000 до 2004 година

- Article 2 line 1 of the Law on Material Security of Unemployed Persons owing to privatisation of the enterprises with dominant ownership of the state in the period from 2000 to 2004.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 30 март 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 2 алинеја 1 од Законот за материјално обезбедување на невработените лица поради приватизација на претпријатијата со доминантна сопственост на државата во периодот од 2000 до 2004 година („Службен весник на Република Македонија“ бр.87/2008).

2. Асоцијација „МАГНА КАРТА“ од Велес и Движење за социјална правда „ЛЕНКА“ од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означен во точката 1 од ова решение. Според наводите во иницијативата Судот требал повторно да одлучува за оспорената одредба од Законот како несогласна со членот 8 став 1 алинеи 1, 3 и 8, членот 9, членот 34, членот 35 став 1, членот 51 став 2 и членот 54 ставови 1 и 3 од Уставот на Република Македонија. Ова поради тоа што со одредбата исклучиво се третирале претпријатијата со доминантна сопственост на државата, а не и сите други претпријатија без оглед на сопственоста, со што немале еднаков правен статус работниците на кои им престанал работниот однос без нивна вина и волја.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 2 алинеја 1 од Законот: „Невработено лице во смисла на членот 1 од овој закон е лицето:

- на кое му престанал работниот однос во претпријатие со доминантна сопственост на државата, по основ на стечај, ликвидација или технолошки вишок.

4. Согласно членот 110 алинеи 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според членот 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Судот, по повод поголем број иницијативи, постапуваше и изврши уставно судска анализа на повеќе одредби од Законот за материјално обезбедување на невработените лица поради приватизацијата на претпријатијата со доминантна сопственост на државата во периодот од 2000 до 2004 година, меѓу кои и на членот 2 алинеја 1 и со Решение У.бр.155/2008 од 20 ноември 2008 година, за дел од одредбите, меѓу кои и за членот 2 алинеја 1 во делот „со доминантна сопственост на државата“, поведе постапка за оценување на уставноста, а за дел од одредбите од Законот не поведе постапка, меѓутоа, со Решение У.бр.155/2008 од 14 јануари 2009 година ја запре постапката и утврди дека законските решенија не се спротивни на Уставот. Во овој контекст битно е и дека со иницијативите се оспоруваа одредбите од Законот од аспект на членот 8 став 1 алинеи 1 и 3, членот 9, членот 32 став 1, членот 51 и членот 54 од Уставот на Република Македонија.

Тргувајќи од изнесеното, Судот оцени дека во случајов се настапени деловничките претпоставки за отфрлање на предметната иницијатива со која се бара Судот повторно да одлучува за уставноста на членот 2 алинеја 1 од Законот, поради тоа што Судот веќе одлучувал, а не постојат основи за поинакво одлучување.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.226/2010)

181.

У.бр.227/2010

- Член 191 став 5 и член 376 став 5 во делот: „против ова решение не е дозволена жалба“ од Законот за кривичната постапка

- Article 191 paragraph 5 and Article 376 paragraph 5 in the part: "no appeal may be lodged against this resolution" in the Criminal Procedure Code.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 23 март 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за оценување на уставноста на член 191 став 5 и член 376 став 5 во делот: „против ова решение не е дозволена жалба“ од Законот за кривичната постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр. 15/1997, 44/2002, 74/2004, 83/2008 и 67/2009).

2. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, со недозволувањето на жалба против решението на советот со кое се одбива предлогот за определување или укинување на притворот и против решението на второстепениот суд од член 402 став 5 од Законот, се исклучувало правото на жалба како едно од основните слободи и права на човекот и граѓанинот, што не било во согласност со член 8 став 1 алинеите 1, 3 и 11, член 12 став 1 и 6, Амандманот III, Амандманот XXI, член 51 и член 54 од Уставот на Република Македонија. Ова особено затоа што согласно член 12 став 6 од Уставот, притвореното лице можело да биде пуштено да се брани од слобода, а согласно пак член 54 став 1 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можеле да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот.

При одлучување по оваа иницијатива, подносителот предлага да се имаат предвид одлуките на Уставниот суд: У.бр. 34/2005, У.бр. 185/2006 и У.бр. 63/2008.

Подносителот на иницијативата предлага при одлучувањето да се имаат предвид и одредбата на член 5 точка 4 од Европската конвенција за човековите права, според која секој кој е лишен од слобода или притворен има право да изјави жалба, по која

судот ќе одлучи во најкус можен рок и ќе нареди негово ослободување, доколку лицето било незаконски притворено, како и член 13 од истата конвенција, според кој, секој чии права и слободи определени со Конвенцијата биле повредени ќе има ефективен лек пред домашните органи, без оглед на тоа што повредата била сторена од лица кои вршеле службена должност.

Воедно, се предлага Уставниот суд да донесе решение за временна мерка за запирање од извршување на поединечните акти и дејствија донесени, односно преземени врз основа на оспорените законски одредби, бидејќи со нивното извршување би можеле да настанат тешко отстранливи последици за притворениот човек и граѓанин.

3. Судот на седницата утврди дека со иницијативата се оспорува член 207 став 5 и член 402 став 5 во делот: „против ова решение не е дозволена жалба“ од Пречистениот текст на Законот за кривичната постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр. 15/2005), но всушност станува збор за оспорување на член 191 став 5 и член 376 став 5 од Законот за кривичната постапка во неговиот интегрален текст, кој е предмет на анализа пред Уставниот суд.

Судот утврди дека според член 191 став 5 од Законот, против решението на советот со кое се одбива предлогот за определување или укинување на притворот не е дозволена посебна жалба.

Според член 376 став 5 од Законот, ако обвинетиот се наоѓа во притвор, второстепениот суд ќе испита дали уште постојат причините за притвор и ќе донесе решение за продолжување или укинување на притворот. Против ова решение не е дозволена жалба.

4. Согласно член 110 алинеја 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

При анализата на оспорените одредби, Судот утврди дека со Законот за изменување и дополнување на Законот за кривичната постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр. 74/2004), ставот 4 на членот 191 од Законот станал став 5, без промена на содржината (член 77), а ставот 4 на членот 376 од Законот станал став 5, без промена на содржината (член 136).

Тоа практично значи дека со наведените законски измени, законодавецот не ги променил решенијата од ставовите 4 на членот 191 и членот 376 од Законот, според кои против решението на советот со кое се одбива предлогот за определување или укинување на притворот не е дозволена посебна жалба, како и решението според кое против решението за продолжување или укинување на притворот донесено од второстепениот суд не е дозволена жалба, односно единствената измена се однесува само на нумерацијата на овие ставови, кои од став 4 станале став 5 во истиот член.

Прашањето за уставноста на законските решенија на членот 191 став 4 и членот 376 став 4 од Законот, веќе биле предмет на оцена од страна на Уставниот суд.

Така, со Решение У.бр.209/1998, оценувајќи ја уставноста на повеќе одредби од Законот за кривичната постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр. 15/1997), меѓу кои и член 191 став 4, Уставниот суд оценил дека со решение против кое не е дозволена посебна жалба судот одлучува за управување со постапката, а не и за главната работа. Имено, Судот укажал дека треба да се има предвид дека постапката пред судот се уредува со закон и судот е должен да постапува согласно Законот кога е во прашање управувањето на постапката, а не и со барањето на странките во врска со управувањето и раководењето на постапката. Оттука Судот оценил дека законските решенија во случаите кога се исклучува правото на посебна жалба, а се однесува само на раководењето односно управувањето на постапката, не се во несогласност со Уставот. Со цел да се испита законитоста на тие решенија кои можат да бидат од влијание на одлуката за главната работа, а при тоа да се спречат злоупотребите на учесниците во постапката, економично и ефикасно завршување на постапката, Законот пропишал дека против решенија кои се однесуваат на управување и раководење на постапката не е дозволена жалба, а жалба може да се изјави по конечната одлука. Според тоа, Судот оценил дека со овој вид на решенија не се исклучува правото на жалба односно не се ограничуваат слободите и правата на човекот и

граѓанинот, поради што не повел постапка за оценување на нивната уставност.

Дополнително, при анализа на оспорениот член 191 став 5 (претходно став 4) од Законот, Судот оцени дека треба да се има предвид дека недозволувањето на посебна жалба против решението на советот со кое се одбива предлогот за определување на притвор несомнено е во интерес на обвинетиот, затоа што значи негово останување на слобода во натамошниот текст на постапката, а правото на жалба против ова решение, согласно член 382 став 2 од Законот за кривичната постапка, овластениот тужител може да го искористи истовремено со поднесување жалба на пресудата, поради што не може да се прифати тврдењето дека со оваа одредба е повредено правото на жалба гарантирано со Амандманот XXI на Уставот. Во однос, пак, на недозволувањето на посебна жалба против решението на советот со кое се одбива предлогот за укинување на притворот, според Судот, треба да се има предвид дека во овој случај станува збор за притвор кој е претходно определен во фаза на истрага, па откако е подигнато обвинението се бара негово укинување или за притвор кој е определен од страна на советот (став 1 од истиот член), по подигнувањето на обвинението, па сега се бара негово укинување. И во двата случаи советот ја цени основаноста за продолжување на притворот кој е претходно определен и донесува решение со кое се одбива предлогот за укинување на притворот, што значи дека обвинетиот останува и понатаму во притвор, се додека постојат законски услови за тоа, но тука треба да се има предвид одредбата во ставот 3 на членот 191 од Законот, според која советот е должен по истекот на триесет дена од правосилноста на последното решение за притвор, и без предлог на странките, да испита дали се уште постојат причините за притвор и да донесе решение за продолжување или укинување на притворот. Поради тоа, според Судот, недозволувањето на посебна жалба на ваквото решение е во функција на економично и ефикасно завршување на постапката, односно е одбрана од неосновано оддолжување на постапката, при што неспорно е дека правото на жалба против ваквото решение може да се искористи истовремено со поднесување на жалба на пресудата, поради што и во овој случај не може да се прифати дека станува збор за повреда на уставно загарантираното право на жалба.

Со Решение У.бр.212/1998, Уставниот суд не повел постапка за оценување на уставноста на член 376 став 4 од Законот за кривичната постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр. 15/1997). Притоа, Судот оценил дека прашањето на контрола на

судот за оправданоста на обвинетото лице да биде притворено односно притворот да биде укинат или продолжен е утврдена и во постапката по жалба пред второстепениот суд. Имено, второстепениот суд, постапувајќи по жалбата во случајот кога таа ќе ја уважи и првостепената пресуда ќе ја укине, е должен ако обвинетото лице е во притвор да испита дали уште постојат причини за притвор и ќе донесе решение за продолжување или укинување, против кое решение не е дозволена жалба. Имајќи ги предвид наведените законски одредби по однос на правото на жалба против решението за притвор, може да се заклучи дека во конкретниов случај не станува збор за повреда на правото на жалба утврдено во член 15 од Уставот, од причини што правото на жалба е обезбедено при определување на притворот кога за притворот одлучува истражниот судија или советот. Како што е определено со одредбата од членот 376 став 4 од Законот за кривичната постапка, жалба не е дозволена затоа што кога второстепениот суд одлучува за главната работа при тоа едновременно ја испитува и основаноста на определениот притвор како второстепен суд, што значи дека тој во такво својство решава и за притворот, со исход притворот да се продолжи или укине. Со тоа е остварено правото од членот 15 од Уставот за гарантирање на правото на жалба против поднесени правни акти, донесени во постапка во прв степен пред суд.... Во кривичната постапка применет е принципот на двостепеност. Затоа против одлуката на второстепениот суд не е дозволена жалба, во овој случај, не трет степен. Натаму, во поткрепа на ваквото становиште оспорената одредба треба да се гледа и во контекст со член 380 од Законот во кој е предвидено како треба да постапи првостепениот суд кога второстепениот суд ќе ја укине првостепената пресуда и предметот ќе го врати на повторно судење. Во таков случај е предвидено дека, ако обвинетиот е во притвор, советот на првостепениот суд е должен да постапи според член 189 став 2, што значи дека обвинетиот може да се задржи во притвор само врз основа на решение за продолжување на притворот, против кое решение е дозволена жалба. Од изнесеното несомнено може да се заклучи дека секогаш кога се определува притвор од страна на првостепениот суд е дозволена жалба. Со тоа целосно се почитува уставното право утврдено во член 15. Наспроти тоа, ова право не се однесува на одлучувањето од страна на второстепениот суд, поради што не може да се постави прашањето за согласноста на оспорената одредба со Уставот, посебно имајќи предвид дека второстепениот суд не определува притвор туку дека одлучува за веќе определен притвор. По однос на наводите во иницијативата, дека оспорената одредба не е во согласност со член 54 став 1 според кој слободите и правата на човекот и граѓанинот

можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот, Судот оценил дека не може да се постави прашањето за повреда на оваа одредба, имајќи предвид дека решението за притворот е уредено во уставните рамки.

Со сега доставената иницијатива, поднесена од истиот подносител, повторно се бара оценка на уставноста на овие одредби (сега со нова нумерација на ставот), од истите причини, поради што Судот оцени дека нема основи за поинакво одлучување од она што е веќе одлучено од по ова прашање и дека се исполнети условите од член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд, за отфрлање на иницијативата.

5. Тргувајќи од наведеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот, Бранко Наумоски и судиите: д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.227/2010)

182.

У.бр.35/2011

- Член 1 став 2 и член 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за денационализација

- Article 1 paragraph 2 and Article 2 of the Law on Changing and Supplementing the Law on Denationalisation.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 13 април 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување на постапка за оценување на уставноста на член 1 став 2 и член 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за денационализација („Службен весник на Република Македонија“ бр.44/2007).

2. Ова решение и решението У.бр.143/2007 од 14 мај 2008 година ќе се објават во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Јордан Хаџи-Здравев од Скопје и Божидар Хаџи-Здравев од Прилеп на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива со барање за поведување на постапка за оценување на уставноста на член 1 став 2 и член 2 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителите на иницијативата одредбата од член 1 став 1 од Законот не бил во согласност со член 30 став 1 и 2 од Уставот, а од причина што до донесување на измените на Законот за денационализација, биле предвидени две постапки и тоа управна со која барањето за денационализација можело да се поднесе во рок од пет, односно седум години од денот на влегување во сила на законот и судска со тужба по истекот на рокот од седум години. Со членот 1 став 1 од измените на Законот од 2007 година, можноста на граѓаните правата по основ на денационализација да се остваруваат и во судска постапка било анулирано.

Понатаму, подносителите наведуваат дека требало да се има предвид дека правото на сопственост на поранешниот сопственик и нивните наследници врз одземениот имот е загарантирано со Уставот, а со Законот за денационализација само се определуваат условите и постапката за враќање на имот и давање на надомест.

Оттука, според подносителите рокот за поднесување на барањето за денационализација не бил преклузивен, така што по неговото истекување не настапувала застареност. Институтот застареност не доаѓал предвид кога државата треба да исполни материјални обврски спрема поранешните сопственици на кои имотот им бил одземен според присилните прописи спротивно на нивната волја.

Токму од наведените причини, по истекот на рокот од седум години од денот на влегување во сила на Законот за денационализација повеќе не можело да се води управна постапка за денационализација, туку остварувањето на правата по таа основа можеле да се остваруваат со тужба пред надлежен суд.

Во однос на оспорениот член 2 од Законот, подносителот наведува дека со него во суштина се надополнува член 1 став 1 од Законот и се анулира можноста правата за денационализација да се остварат во судска постапка.

Воедно, подносителите на иницијативата се повикуваат на член 6 од Европската конвенција за човекови права, од кој произлегувало дека не може со ниеден пропис да се одземе правото на граѓанинот со тужба во парнична постапка да ги остварува правата по основ на денационализација.

3. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 1 став 1 од Законот за изменување и дополнување на Законот за денационализација „Барањата за денационализација се остваруваат само во управна постапка“.

Според оспорениот член 2 од Законот, поведените парнични постапки до денот на влегување во сила на овој закон по барање за враќање на имот или за плаќање на надоместок, ќе продолжат според одредбите кои важеле до денот на влегување во сила на овој закон“.

Судот исто така утврди дека Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.143/2007 од 27 февруари и 14 мај 2008 година не повел постапка за оценување на уставноста на Законот за изменување и дополнување на Законот за денационализација („Службен весник на Република Македонија“ бр.44/2007) кој содржел 4 члена.

Фактот дека Уставниот суд на Република Македонија веќе се произнел за уставноста на оспорените членови им е познат на подносителите на иницијативата и на истите им е доставено Решение У.бр.143/2007 од 27 февруари и 14 мај 2008 година на 2 февруари 2011 година.

4. Согласно член 110 од Уставот Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Тргувајќи од фактот што Уставниот суд на Република Македонија по предметот У.бр.143/2007 ја оценувал уставноста на Законот за изменување и дополнување на Законот за денационализација во целина (што значи членовите 1, 2, 3 и 4), при што не повел постапка за оценување на уставноста, а наводите во предметната иницијатива не содржат основи за поинакво одлучување, Судот оцени дека се исполнети условите за отфрлање на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.35/2011)

183.

У.бр.17/2011

- Закон за изменување на Законот за празниците на Република Македонија

- Law on Changing the Law on Holidays of the Republic of Macedonia.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 20 април 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на Законот за изменување на Законот за

празниците на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.18/2007).

2. Васил Глигоров од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на Законот означен во точката 1 од ова решение. Според наводите во иницијативата, Уставниот суд на Република Македонија требал да интервенира во оспорениот закон кој бил дискриминаторски и предизвикувал културен геноцид со своето постоење, на начин што Судот требал да упати на реформа кон законодавната власт во делот на креирањето на законот, за да се предвиделе и други празници на други граѓани кои не биле опфатени во оспорениот закон, и особено со предвидувањето на правата на етничките Грци во Република Македонија, ќе се оневозможела неправдата која ја предизвикувал оспорениот закон. Оттука, во Законот требало изрично да бидат наведени Грците како уживатели на правото на прослава на нивниот празник од нивната национална култура, како што тоа бил случајот со Албанците, Турците, Власите, Ромите, Србите, Бошњациите и Евреите. Поради наведените причини оспорениот Закон бил спротивен на Уставот на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека Законот за изменување на Законот за празниците на Република Македонија, го изменил членот 2 од Законот за празниците на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.21/1998) во кој ги набројал државните празници на Република Македонија и го изменил членот 4 од Законот во кој утврдил кои денови се празнуваат и се неработни денови за верниците во Република Македонија.

4. Согласно членот 110 алинеи 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според членот 28 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето, ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување и ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

По повод поднесена иницијатива од поранешен период, Судот со Решение У.бр.52/2008 од 12 ноември 2008 година веќе

одлучувал и не повел постапка за оценување на уставноста на Законот за изменување на Законот за празниците („Службен весник на Република Македонија“ бр.18/2007). Од уставносудската анализа во предметот, е меѓу другото утврдено дека: „Според членот 9 од Уставот на Република Македонија, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според членот 19 од Уставот, се гарантира слободата на вероисповеста (став 1). Се гарантира слободно и јавно, поединечно или во заедница со други изразување на верата (став 2).

Според Амандманот VII на Уставот, Македонската православна црква, како и Исламската верска заедница во Македонија, Католичката црква, Евангелско-Методистичката црква, Еврејската заедница и другите верски заедници и религиозни групи се одвоени од државата и се еднакви пред закон (точка1). Со точката 1 се заменува ставот 3 на членот 19 од Уставот.

Од анализата на наведените уставни одредби произлегува дека Уставот утврдил еднаквост на граѓаните во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба, дека ја гарантира слободата на вероисповеста и изразување на верата, а верските заедници и религиозните групи се одвоени од државата и се еднакви пред закон. Притоа во наведените, но и другите уставни одредби прашањето на државните и други празници не е поставено како уставноправна регулатива, што значи е оставено да се уреди со закон.

Од анализата на одредбите на оспорениот Закон Судот утврди дека со него се предвидуваат: државни празници на Република Македонија (член 2 став 1), празници на Република Македонија (член 2 став 2), неработни денови за верниците од различни веросиповеди (член 4 став 1) и неработни денови (член 4 став 2). Притоа државните празници се категорија на празници со особено значење за државноста на Република Македонија, а постојат и празници и неработни денови кои се од значење за одредена категорија на граѓани, во кои тие, според нивната веросиповест, празнуваат и не работат, а останатите заради изразување на почит и овозможување на таквото празнување само не работат.

Предвидувањето во Законот, различни денови да се неработни и да се празнуваат од страна на различни верски заедници е токму по суштина обезбедување еднаквост на граѓаните по верска основа преку славење на своите, но и покажување почит кон славењето на туѓите вредности, што е во согласност со членот 9 од Уставот. Оттаму, произлегува дека припадниците на различни верски заедници имаат различни вредности во кои веруваат или, пак, веруваат во исти вредности но со различен приоритет, како и тоа дека таквата содржинска различност предизвикува различно манифестирање на верувањето, односно имаат различни денови на славење на верските вредности кои се утврдени во оспорените законски одредби. Врз основа на наведеното, според Судот, оспорениот Закон е во согласност со Уставот“.

Прашањето за опфатот на празниците е право на законодавецот да го цени и предвидува во законот и за целисходноста на ова прашање не е надлежен Уставниот суд.

Со оглед на тоа што Судот веќе извршил уставносудска анализа на оспорениот закон и со наведеното решение не повел постапка за оценување на уставноста на Законот, а имајќи предвид дека Судот е надлежен да ја цени уставноста на прописите што се во правниот поредок на Република Македонија а не е надлежен, како во случајов, да одлучува по однос на барањето во иницијативата дека во оспорениот закон недостасувала регулатива и дека законодавецот требал да ја креира на начин како што се предлага во иницијативата, како и во отсуство на посебни аргументи во иницијативата за оспорување на одредбите од оспорениот Закон, Судот оцени дека се настапени деловничките претпоставки за отфрлање на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.17/2011)

184.

У.бр.73/2011

- Член 122 од Законот за сопственост и други стварни права

- Article 122 of the Law on Ownership and Other real Rights

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 20 април 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 122 од Законот за сопственост и други стварни права („Службен весник на Република Македонија“ бр.18/2001, 92/2008, 139/2009 и 35/2010).

2. Мирче Кампелезовски од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 122 од Законот означен во точката 1 од ова решение. Според наводите во иницијативата, со оспорениот член 122 од Законот за сопственост и други стварни права се овозможувала национализација во современа форма на вкупната кровна површина на станбените згради дефинирана како заедничка сопственост на субјектите во зградата. Ова поради тоа што согласно законската одредба можело да се изврши пренамена на кровната површина во станбен простор од страна на едно или повеќе лица кои се заинтересирани, без да се договорот имотно-правните односи помеѓу етажните сопственици и да се утврди висината за обесштетување по основ на отстапено право на градење. Со одредбите од оспорениот член 122 од Законот, се продуцирало мешање на органите на локалната и извршната власт во приватната сопственост без за тоа да имаат правен легитимитет. Можноста половината од сопствениците да одлучуваат за сопственоста на кровниот простор, градежните работи и другите

права кои произлегуваат од сопственоста, е правно недозволива и со тоа оспорените законски одредби се неуставни односно спротивни на темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија. Имено, со одредбите од членот 122 од Законот се дозволува дел од сопствениците во станбените згради да управуваат со кровната површина на зградата и да ја продаваат при што се вршат и злоупотреби во таквото делување што предизвикува сложени, неефикасни и долготрајни судски постапки со енормно високи трошоци и правно спорни донесени одлуки, како и незадоволство на сопствениците на станбените згради инволвирани во судските постапки. Од овие причини оспорениот член 122 од Законот не бил во согласност со членовите 8, 9, 30 и 51 од Уставот на Република Македонија, како и со други закони во правниот поредок.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 122 став 1 од Законот, доградба и надградба на зграда се врши врз основа на детален урбанистички план и урбанистички проект. Во ставот 2 од овој член од Законот е предвидено дека доградба, односно надградба има право да бара сопственик, односно сопственици на постојна зграда. Со доградбата, односно надградбата сопственикот, односно сопствениците стекнуваат право на сопственост и врз доградбата, односно надградбата. Според ставот 3, право на доградба, односно надградба на зграда во етажна сопственост (зграда со два или повеќе станови што им припаѓаат на две или повеќе лица) имаат сопствениците на посебните делови од зградата. За доградбата, односно надградбата одлучува мнозинството сопственици на посебните делови од зградата кои претставуваат повеќе од половината на вредноста на зградата. Ако за доградбата, односно надградбата има повеќе интересенти отколку што е предвидено да се изградат нови делови од зградата и ако за тоа не се постигне согласност меѓу нив, по барање на секој од заинтересираните одлучува судот, водејќи сметка за принципот на правичност. Според ставот 4, ако за доградбата, односно надградбата не се заинтересирани сопствениците на посебните делови од зградата, правото на градење можат да им го отстапат на трети лица со мнозинство гласови на посебните делови од зградата кои вредносно претставуваат повеќе од половина од вредноста на зградата, со тоа што градителот, односно градителите се должни да платат соодветен надоместоик за правото на градење врз туѓо земјиште, како и за штетите што можат да бидат предизвикани како резултат на градењето.

4. Согласно членот 110 алинеи 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според членот 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Судот, во постапка по предметот У.бр.203/2002 со решение од 12 март 2003 година не повел постапка за оценување на уставноста на целината на членот 122 од Законот за сопственост и други стварни права, а потоа во други предмети со решенија У.бр.99/2003, 39/2004, 59/2004, 110/2004 и 209/2007 ги отфрлил иницијативите за оценување на уставноста на членот 122 од Законот, бидејќи Судот одлучувал за уставноста на оспорениот член и оценил дека не постојат основи за поинакво одлучување.

Имајќи ги предвид наведените уставни и деловнички одредби, уставно судската практика од која произлегува дека Уставниот суд на Република Македонија на неколку пати го оценувал членот 122 од Законот, наспрема наводите во предметната иницијатива, Судот утврди дека не постојат основи за поинакво одлучување, поради што се исполнети условите од членот 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, за отфрлање на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.73/2011)

185.

У.бр.93/2011

- Член 18 став 1 алинеја 1 од Изборниот законик

- Article 18 paragraph 1 line 1 of the Electoral Code

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 8 јуни 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за оценување на уставноста на член 18 став 1 алинеја 1 од Изборниот законик („Службен весник на Република Македонија“ бр.40/2006, 136/2008, 148/2008, 155/2008, 163/2008, 44/2011 и 51/2011).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за оценување на уставноста на член 18 став 1 алинеја 1 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспорената одредба не била во согласност со член 8 став 1 алинеите 3, 4 и 5, член 9, член 13 став 1, член 14 став 1, член 22, член 23, член 25, член 51, член 54 став 1 и Амандман 25 од Уставот на Република Македонија. Ова од причина што според оспорената одредба правните последици од осудата настапувале по сила на Законот, а не како конкретна казна, забрана што ја изрекува судот во рамките на видовите на казни и санкции.

Правните последици од осудата не можат да настапуваат автоматски по сила на закон, како што е во конкретниов случај, туку тоа може да се прави само и исклучиво со правосилна судска одлука што во конкретниов случај недостасува.

3. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 18 став 1 алинеја 1 од Законот, член на избран орган не може да биде лице осудено за казниво дело поврзано со изборите.

Судот исто така утврди дека оспорениот член бил предмет на оценка пред Уставниот суд при што Уставниот суд со Решение У.бр.74/2006 од 17 и 18 мај 2006 година не повел постапка за оценување на неговата уставност.

4. Според член 110 алинеја 1 од Уставот, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Според член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Тргувајќи од наведените уставни и деловнички одредби како и фактот дека оспорениот член бил предмет на оцена пред Уставниот суд кој со решение У.бр.74/2006 од 17 и 18 мај 2006 година не повел постапка за оценување на уставноста на член 18 став 1 алинеја 1, а по предметната иницијатива не постојат основи за поинакво одлучување, Судот оцени дека во конкретниов случај настапени се условите од член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд за отфрлање на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.93/2011)

186.

У.бр.115/2011

- Член 60 став 2 точка в) од Законот за извршување

- Article 60 paragraph 2 item c) of the Law on Execution

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” број 70/1992), на седницата одржана на 22 јуни 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување на постапка за оценување на уставноста на членот 60 став 2 точка в) од Законот за извршување (“Службен весник на Република Македонија”, број 35/2005, 50/2006, 129/2006, 8/2008, 83/2009, 50/2010, 83/2010, 88/2010 и 171/2010).

2. Владо Мицковски од с. Вранештица, на Уставниот суд на Република Македонија, му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорената одредба од Законот не била доволно јасна и прецизна, бидејќи не го дефинирала видот на кривичното дело кое би претставувало основ за изрекување на мерката привремена забрана за вршење на должноста и како таква таа била спротивна на член 8 став 1 алинеја 3 и член 14 став 1 од Уставот. Со иницијативата се предлага и донесување на временна мерка согласно член 27 од Деловникот на Уставниот суд.

3. Судот на седницата утврди дека оспорениот член 60 став 2 точка в) од Законот, уредува дека привремена забрана за вршење на должноста секогаш ќе се определи без оглед на тоа дали е поведена дисциплинска постапка против извршителот и ако против извршителот е донесено правосилно решение за поведување на

истрага за кривични дела сторени во врска со службените дејствија се додека трае истрагата.

Судот, утврди и дека оспорената одредба од Законот за извршување, била предмет на оценување од страна на Уставниот суд на Република Македонија по однос на нејзината согласност со одредби од Уставот, односно со Решение У. бр. 96/2010 од 20 октомври 2010 година, Судот, помеѓу другото не повел постапка за оценување на уставноста на членот 60 став 2 точка в) од Законот за извршување, бидејќи утврдил дека во конкретниот случај не станувало збор за трајна забрана на вршење на должноста, туку за забрана на вршење на должноста за одреден временски период, односно за периодот додека трае истрагата против извршителот за кривични дела сторени во врска со службените дејствија. Според Судот, со така изречената временска мерка, не се повредувале уставните начела утврдени во Уставот на Република Македонија, бидејќи важноста на истата е до окончувањето на наведените дејствија, односно истата имала суспензивно дејство само во тој период.

4. Според член 110 алинеја 1 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Согласно членот 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

По повод претходно поднесена иницијатива, Судот, помеѓу другото ја оценувал и уставноста на сега оспорениот член 60 став 2 точка в) од Законот и со Решение У. бр. 96/2010 од 20 октомври 2010 година, Судот оценил дека истата е во согласност со Уставот, поради што не повел постапка за оценување на нејзината согласност со одредбите од Уставот.

Со оглед дека Судот веќе ја оценувал уставноста на оспорениот член 60 став 2 точка в) од Законот за извршување, а во конкретниот случај, нема основи за поинакво одлучување, Судот, утврди дека согласно наведената деловничка одредба се настапени условите за отфрлање на иницијативата.

5. Поради гореизнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.115/2011)

187.

У.бр.46/2011

- член 15-а од Законот за земјоделско земјиште

- Article 15-a of the Law on Agricultural Land

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” број 70/1992), на седницата одржана на 6 јули 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување на постапка за оценување на уставноста на член 15-а од Законот за земјоделско земјиште (“Службен весник на Република Македонија”, број 135/2005 и 18/2011).

2. Бојан Ваневски од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија, му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорената одредба од Законот била спротивна на членот 30 од Уставот, бидејќи со неа се ограничувало правото на сопственост и слободното располагање со

истото по однос на физичката делба на земјоделското земјиште, односно физичките лица сопственици на земјоделско земјиште со површина од по 2 хектари, со оспорената одредба биле ставени во нерамноправна состојба по однос на сопствениците на земјоделско земјиште над 2 хектари.

3. Судот на седницата утврди дека со членот 15-а од Законот е определено дека земјоделското земјиште во приватна и државна сопственост може да биде предмет на физичка делба меѓу сосопствениците или заедничките сопственици само доколку катастарската парцела е со површина поголема од 2 хектари.

Исто така, Судот утврди дека оспорената одредба од Законот за земјоделско земјиште, била предмет на оценување од страна на Уставниот суд на Република Македонија и со Решение У. бр. 44/2011 од 8 јуни 2011 година, одлучил да не поведе постапка за оценување на нејзината уставност.

4. Според член 110 алинеја 1 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Согласно членот 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

По повод претходно поднесена иницијатива за оценување на уставноста на оспорената одредба од Законот, овој суд со Решение У. бр. 44/2011 од 8 јуни 2011 година, не поведе постапка за оценување на нејзината согласност со одредбите од Уставот. Судот, не поведе постапка бидејќи утврди дека со оспорената одредба од членот 15-а од Законот за земјоделско земјиште, не се ограничува правото на владение, користење и располагање на сосопствениците на земјоделското земјиште во целина, туку се овозможува земјоделското земјиште како добро од општ интерес да се користи на начин кој ќе биде рационален, економичен и во функција на ефикасно искористување за намената, а таа е земјоделска обработка или употреба за земјоделски цели, како и да се спречи евентуалното оневозможување за функционирање за намената која е земјоделска, а со тоа и правно заштитена. Оттука, сосопствениците мораат да го прилагодат своето право на сопственост спрема доброто од општ интерес во рамки на законската определба од членот 15-а од Законот.

Намената на земјоделското земјиште можно е да биде фактички променета во неземјоделско, доколку физичката делба на една катастарска парцела со површина до 2 хектара (тоа значи и помала), доведе до делење помеѓу сосопствениците и нејзино уситнување што реално би ја попречило земјоделската употреба и намена, а со тоа суштински би се повредил општиот интерес на овој ограничен природен ресурс во Републиката, па оттука оспореното законско решение е во функција на заштита на општиот интерес без суштински да го попречи правото на сопственост на сосопствениците.

Со оглед дека Судот веќе ја оценувал уставноста на оспорениот член 15-а од Законот за земјоделско земјиште, а во конкретниот случај, нема основи за поинакво одлучување, Судот, утврди дека согласно наведената деловничка одредба се настапени условите за отфрлање на иницијативата.

5. Поради гореизнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова и Владимир Стојаноски. (У.бр.46/2011)

188.

У.бр.131/2011

- Член 122 став 3 од Законот за сопственост и други стварни права и членот 6 став 7 од Законот за постапување со бесправно изградени објекти

- Article 122 paragraph 3 of the Law on Ownership and Other Real Rights and Article 6 paragraph 7 of the Law on Handling Illegally Constructed Facilities.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеи 1 и 2 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992) на седницата одржана на 14 септември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување на постапка за оценување на уставноста на членот 122 став 3 од Законот за сопственост и други стварни права („Службен весник на Република Македонија“ бр. 18/2001, 92/2008, 139/2009 и 35/2010) и членот 6 став 7 од Законот за постапување со бесправно изградени објекти („Службен весник на Република Македонија“ бр.23/2011 и 54/2011).

2. Зоран Стојановски од Тетово на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на член 122 став 3 од Законот за сопственост и други стварни права и членот 6 став 7 од Законот за постапување со бесправно изградени објекти, означени во точката 1 од ова решение.

Иницијативата започнува со констатација за несогласност на наведените законски одредби со член 8 алинеја 6, член 9, член 30, член 51 и член 54 став 1 од Уставот, со член 3, член 5, член 6, член 8, член 10, член 31, член 32, член 33, член 34, член 35, член 37, член 95 став 2, член 97 и член 122 од Законот за сопственост и други стварни права, како и со член 17 од Законот за домување.

Во натамошниот текст на иницијативата се цитираат одредби од Законот за домување и Законот за сопственост и други стварни права, за која подносителот на иницијативата смета дека се поврзани со оспорениот член 122 од Законот, а во кои е уредено правото на сопственост на заеднички делови од зграда.

Понатаму подносителот на иницијативата ги парафразира членовите од Уставот за кои смета дека се повредени со наведената одредба од Законот за сопственост и други стварни права, но и со членот 6 став 7 од Законот за постапување со бесправно изградените објекти, за која одредба не се содржани причини поради кои подносителот смета дека е во спротивност со посочените одредби од Уставот. По однос на првооспорената одредба, според подносителот на иницијативата, се наметнувал заклучок дека за промена на целата ствар би била потребна согласност на сите сопственици, а не само на мнозинството сопственици како што предвидувала оспорената одредба, а отсуството на обврска за плаќање на соодветен надоместок за отстапување на

правото за градење придонесувало за натамошни ограничувања и нарушувања на правото на сопственост на сопствениците на станови кои не дале согласност. Подносителот на иницијативата смета дека во претходно донесените решенија Уставниот суд не дал одговор и не расчистил со овие правни прашања.

3. Судот на седницата утврди дека, според членот 122 од Законот за сопственост и други стварни права, доградба и надградба на зграда се врши врз основа на детален урбанистички план и урбанистички проект (став 1).

Во ставот 2 од овој член од Законот е предвидено дека доградба, односно надградба има право да бара сопственик, односно сопственици на постојна зграда. Со доградбата, односно надградбата сопственикот, односно сопствениците стекнуваат право на сопственост и врз доградбата, односно надградбата.

Според ставот 3 од членот 122 од Законот, право на доградба, односно надградба на зграда во етажна сопственост (зграда со два или повеќе станови што им припаѓаат на две или повеќе лица) имаат сопствениците на посебните делови од зградата. За доградбата, односно надградбата одлучува мнозинството сопственици на посебните делови од зградата кои претставуваат повеќе од половината на вредноста на зградата. Ако за доградбата, односно надградбата има повеќе интересенти отколку што е предвидено да се изградат нови делови од зградата и ако за тоа не се постигне согласност меѓу нив, по барање на секој од заинтересираните одлучува судот, водејќи сметка за принципот на правичност.

Според ставот 4 од членот 122 од Законот, ако за доградбата, односно надградбата не се заинтересирани сопствениците на посебните делови од зградата, правото на градење можат да им го отстапат на трети лица со мнозинство гласови на посебните делови од зградата кои вредносно претставуваат повеќе од половина од вредноста на зградата, со тоа што градителот, односно градителите се должни да платат соодветен надоместоик за правото на градење врз туѓо земјиште, како и за штетите што можат да бидат предизвикани како резултат на градењето.

Според членот 6 став 7 од Законот за постапување со бесправно изградени објекти, доколку е поднесено барање за утврдување на правен статус за станбени згради за колективно домување, потребно е барањето да е поднесено од заедницата на станари или да е потпишано од повеќе од половината иматели на стан во зградата при што покрај доказите од ставот 2 на овој член се доставува и список на станари, договори за купопродажба на

становите во зградата, како и уверение за државјанство или копија од лична карта од сите иматели на стан во зградата. За утврдување на правен статус на делови (доградби и надградби) на станбени згради кои се бесправно изградени, подносителот на барањето за утврдување на правен статус е имателот на делот кој е бесправно изграден.

4. Согласно членот 110 алинеи 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според членот 28 алинеи 1 и 2 од Деловникот на Судот, Уставниот суд на Република Македонија ќе ја отфрли иницијативата, ако не е надлежен да одлучува за барањето, или пак, ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Судот, во постапка по предметот У.бр.203/2002 со решение од 12 март 2003 година не повел постапка за оценување на уставноста на целината на членот 122 од Законот за сопственост и други стварни права. Во постапката по предметите У.бр.99/2003, 39/2004, 59/2004, 110/2004, 209/2007 и 73/2011 Судот ги отфрлил иницијативите за оценување на уставноста на членот 122 од Законот, бидејќи одлучувал за уставноста на оспорениот член и оценил дека не постојат основи за поинакво одлучување.

Судот, исто така со решение У.бр.55/2011 од 27 април 2011 година ја отфрлил иницијативата за поведување на постапка за оценување на уставноста на член 6 став 7 од Законот за постапување со бесправно изградени објекти, констатирајќи дека оспорената одредба била изменета од страна на Собранието на Република Македонија, во насоката на која упатувал подносителот на иницијативата.

На подносителот на иницијативата му е познато дека Судот во повеќе предмети ја оценувал уставноста на членот 122 од Законот за сопственост и други стварни права, но и покрај тоа инсистира Судот да ја преоцени својата одлука и по повод неговата иницијатива да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорените одредби со изнесување на квалификации дека судската одлука е конфузно формулирана, што во крајна линија се сведува на барање за преиспитување на одлуката на Судот.

Имајќи ја предвид надлежноста на Уставниот суд на Република Македонија определена во членот 110 од Уставот, како и тоа што одлуките на Уставниот суд се конечни и извршни (член 112 став 3 од Уставот) произлегува дека Судот нема надлежност да ги преоценува своите одлуки. Постојат деловнички можности за промена на становиштата на Судот, но за тоа е потребно да се појави промена на фактичката или правната состојба, што овде не е случај, бидејќи оспорениот член 122 од Законот за сопственост и други стварни права останал непроменет од моментот кога прв пат бил предмет на оцена пред Уставниот суд, па се до изготвувањето на овој реферат.

Оттаму, произлегува дека Судот за истата работа веќе одлучувал, а во иницијативата не се содржани основи кои можат да доведат до поинакво одлучување, поради што, согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот, иницијативата се отфрли.

5. По однос на членот 6 став 7 од Законот за постапување со бесправно иградени објекти во иницијативата не се содржани причини за нејзино оспорување, ниту пак се наведени уставните одредби кои со неа би биле повредени, туку оваа одредба во иницијативата попатно е спомената, од каде Судот оцени дека не постојат процесни претпоставки за одлучување по однос на овој дел од иницијативата.

Тргувајќи од надлежноста на Уставниот суд на Република Македонија, определена во членот 110 од Уставот, произлегува дека Судот нема надлежност да ја оценува меѓусебната усогласеност на оспорениот член 122 став 3 со ставот 4 од истиот член од Законот за сопственост и други стварни права, ниту пак може да ја оценува меѓусебната усогласеност на оспорените законски одредби со член 3, член 5, член 6, член 8, член 10, член 31, член 32, член 33, член 34, член 35, член 37, член 95 став 2, член 97 и член 122 од Законот за сопственост и други стварни права, како и со член 17 од Законот за домување.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.131/2011)

189.

У.бр.142/2011

- Член 52 ставови 1 и 2 од Законот за здравствено осигурување

- Article 52 paragraphs 1 and 2 of the Law on Health Insurance.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 21 декември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. НЕ СЕ ПОВЕДУВА постапка за оценување на уставноста и законитоста на:

- Одлуката за утврдување на цени за вонредно чистење на улиците, бр. 02-451/03 од 26.04.2004 година и бр. 02-415/10 од 24.04.2008 година, донесена од Управниот одбор на ЈП „Охридски комуналец“ Охрид и

- Одлуката на Советот на Општина Охрид, бр.07-1403/6 од 26.06.2008 година, за давање согласност за изменување и дополнување на Одлуката за утврдување на цени за вонредно чистење на улиците, бр. 02-451/03 од 26.04.2004 година, донесена од Управниот одбор на ЈП „Охридски комуналец“ Охрид („Службен гласник на Општина Охрид“ бр. 4 од 30.06.2008 година).

2. Македонски телеком АД за електронски комуникации – Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуките означени во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, оспорените одлуки биле во спротивност со Законот за јавна чистота и

Законот за комунални работи и член 51 од Уставот на Република Македонија.

Имено, со Законот за комунални дејности било определено дека вршењето на комуналните дејности било од јавен интерес, а комуналните дејности биле определени во член 3 од Законот, каде меѓу другото, спаѓале: обработка и депонирање на комунален цврст отпад и одржување на јавна чистота во градски и други населби, но не било предвидено дека вонредно чистење на улици претставува комунална дејност. Понатаму, се наведува дека комуналната дејност- изнесување и депонирање на смет можеле да ја вршат јавни претпријатија за комунални дејности основани од општината кои како даватели на услугата можеле да се овластат да ја утврдуваат и висината на цената и начинот на плаќање на оваа комунална дејност по претходна согласност на основачот. Средствата за вршење на комуналните дејности се остварувале од цената на комуналните услуги која корисникот треба редовно да ја плаќа. Оттука, следувало дека оспорените одлуки биле во спротивност со Законот за комунални дејности.

Законот за јавна чистота ги уредувал условите и начинот на одржување на јавната чистота, правата и обврските на учесниците во одржувањето на јавната чистота, површините и објектите на кои се врши одржување на јавната чистота, собирање на смет и чистење на снег и мраз во зимски услови. Во одредбите на овој закон исто така не било предвидено вонредно чистење на улиците при изведување на градежни работи.

Дополнително, се укажува дека согласно член 3 од Законот за јавна чистота, одржувањето на јавната чистота било континуиран процес кој обезбедувал трајно и квалитетно чистење на јавните површини. Градежните работи не биле вонредни активности, односно истите претставувале редовна појава. Градежните активности не се одвивале само во определен дел од годината и не биле периодични случувања, едноставно тие се случувале во текот на целата година и биле постојани, поради што не можеле да се подведат под вонредни околности. Согласно на тоа, вонредно чистење во случај кога на улиците е предизвикан смет како последица на преземени градежни активности предвидено со член 1 од оспорената одлука на ЈП „Охридски комуналец“ било спротивно на Законот за јавна чистота.

Оттука, следувало дека согласно овој закон, Советот на Општина Охрид немал законско овластување да донесува одлуки за одобрување на надоместоци за вонредно чистење на улиците на територијата на општината.

Во прилог на ова говорел и фактот што Советот на Општина Охрид донел Одлука за одржување на јавната чистота и утврдување на надоместокот за одржување на јавната чистота, бр. 07-2285/16 од 14.09.2009 година, со која се регулира одржувањето на јавната чистота на јавни површини, начинот на користење на јавните површини и собирањето на сметот, чистење на снег и мраз, отстранување на предмети кои ја загрозуваат јавната чистота, како и мерките за спроведување на одлуката. Согласно член 3 од оваа одлука, Советот на општината утврдил дека за одржување на јавната чистота се плаќа надоместок и висината на надоместокот се утврдува врз основа на изграденоста, уреденоста на јавните површини на територијата на општина Охрид и потребата - обемот за одржување на јавната чистота во зависност од местоположбата на живеалиштата на домаќинствата, односно седиштата на правните лица и деловните единици како и видот на дејноста што ја вршат.

Во насока на горенаведеното била и Програмата за работа на ЈП „Охридски комуналец“ Охрид за 2011 година, каде под вонредно чистење се подведувале манифестациите кои во летниот период се одржуваат и за кои ЈП „Охридски комуналец“ Охрид преку својата служба Р.Е. „Услужна хигиена“ предвидувал секојдневно чистење и подигање на сметот.

Понатаму, се наведува дека Советот на Општина Охрид донел Одлука за усвојување на Програма за јавна чистота за 2011 година („Службен гласник на Општина Охрид“ бр. 15/2010), каде како вонредни активности кои ЈП „Охридски комуналец“ Охрид ќе ги извршува се наведени оние вонредни активности кои се извршуваат во одреден дел од годината и во зависност од временските прилики. Оттука, произлегувало дека чистењето на градежниот смет не се сметало за вонредна активност која ЈП „Охридски комуналец“ Охрид ќе ја извршува.

Според член 14 од Законот за јавна чистота, секое правно и физичко лице требало да се придржува и да се грижи за јавната чистота, а градителот бил должен остатокот од градежниот материјал, односно градежниот шут да го фрли или остави во место определено за таа намена. Ваквиот начин на чистење на сметот од страна на

извршителите на градежни работи не доведувал до дополнително чистење на улиците од страна на претпријатијата должни за одржување на јавната чистота, а воедно и не претставувало вонредна околност, како што тоа било уредено со оспорената одлука на Јавното претпријатие. Постапувањето на градителите спротивно на овој член, повлекувало соодветна прекршочна одговорност и изрекување на прекршочна санкција, согласно член 29 од истиот закон.

Поради наведеното, се предлага оспорените одлуки, по поведувањето на постапка за оценување на нивната уставност и законитост, да бидат поништени.

3. Судот на седницата утврди дека според член 1 став 1 од Одлуката за утврдување на цени за вонредно чистење на улиците донесена од Управниот одбор на ЈП „Охридски комуналец“ Охрид, бр. 02-451/03 од 26.04.2004 година и бр. 02-415/10 од 24.04.2008 година, се обврзуваат изведувачите на градежни работи: изградба на станбени и деловни објекти, изградба на објекти од областа на инфраструктурата (прекопи за полагање на електрични, телефонски, водоводни и канализациони инсталации) во периодот додека траат градежните активности да платат вонреден надоместок за одржување на јавната хигиена во околината на просторот каде се извршуваат градежните работи, на ЈП „Охридски комуналец“ Охрид. Според став 2 на овој член, надоместокот се однесува за вонредно чистење на улиците од сметот предизвикан како последица на преземените градежни активности.

Според член 2 од Одлуката, надоместокот ќе се определува на следниот начин:

- За објекти до 100м² надоместокот ќе изнесува 5.000,00 денари;
- За објекти над 100м² надоместокот ќе изнесува 50,00 денари/м²;
- За објекти од областа на инфраструктурата (прекопи за полагање на електрични, телефонски, водоводни и канализациони инсталации) надоместокот ќе изнесува 30,00 денари на метар квадратен од ден.

Според член 3 став 1 од оваа одлука, утврдувањето на надоместокот за вонредно одржување на јавната хигиена по цените утврдени во член 2 од оваа одлука ќе го определуваат записнички претставници од ЈП „Охридски комуналец“ Охрид и Комуналната

инспекција од локалната самоуправа. Според став 2 на овој член, за сите објекти каде се извршуваат градежни работи а не се опфатени со оваа одлука, цената на надоместокот за вонредно одржување на јавната хигиена ќе ја одредува гореспоменатата комисија.

Според член 4 од Одлуката, плаќањето ќе се изврши на жиро сметката на ЈП „Охридски комуналец“ Охрид врз основа на претходно склучен договор помеѓу ЈП „Охридски комуналец“ Охрид и инвеститорот.

Согласно член 5 од Одлуката, оваа одлука стапува на сила со денот на добивање согласност од Советот на Општина Охрид согласно член 11 став 1 точка 6 од Законот за јавни претпријатија

Судот утврди дека според член 1 од Одлуката за давање согласност за изменување и дополнување на Одлуката за утврдување на цени за вонредно чистење на улиците, бр. 02-451/03 од 26.04.2004 година, донесена од Управниот одбор на ЈП „Охридски комуналец“ Охрид, донесена од Советот на Општина Охрид, бр.07-1403/6 од 26.06.2008 година, („Службен гласник на Општина Охрид“ бр. 4 од 30.06.2008 година), се дава согласност на Одлуката за изменување и дополнување на Одлуката за утврдување на цени за вонредно чистење на улиците, бр. 02-451/03 од 26.04.2004 година, донесена од Управниот одбор на ЈП „Охридски комуналец“ Охрид

Според член 2 на Одлуката, оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен гласник на Општина Охрид“.

4. Согласно член 8 став 1 алинеите 3 и 10 од Уставот, владеењето на правото и уредувањето и хуманизацијата на просторот и заштита и уредување на животната средина и на природата се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 43 став 1 од Уставот, секој човек има право на здрава животна средина. Согласно став 2 на овој член, секој е должен да ја унапредува и штити животната средина и природата. Според став 3 на истиот член, Републиката обезбедува услови за остварување на правото на граѓаните на здрава животна средина.

Според член 51 став 1 од Уставот, во Република Македонија законите мора да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Според член 2 од Законот за комунални дејности ("Службен весник на Република Македонија" број 45/97, 23/99, 45/2002 и 16/2004, 5/2009), вршењето на комунални дејности е од јавен интерес. Според член 3 на овој закон, комунални дејности во смисла на овој закон, помеѓу другото, претставува и одржување на јавна чистота во градски и други населби, под што се подразбира чистење (миење и метење) на јавни и сообраќајни површини, одржување на пешачки патеки, детски игралишта, отворени одводни канали, кејови, како и чистење на снегот во зимски услови (точка 8).

Според член 14 на овој закон, комунална дејност може да се врши со основање на јавно претпријатие за комунална дејност, со давање концесија за вршење на комунална дејност на начин утврден со закон и со дозвола за вршење на комунална дејност.

Согласно член 27 од истиот закон, висината на цената и начинот на плаќање на комуналните услуги, ја определува управниот одбор на јавното претпријатие, по претходна согласност на основачот, а според член 29 алинеја 6 од истиот закон, плаќањето на комунални услуги - одржување на хигиена во градски и други населби, се врши во мерна единица - ден/м².

Според член 3 од Законот за јавна чистота („Службен весник на Република Македонија“ број 111/2008, 64/2009, 88/10 и 23/11, 53/2011), одржувањето на јавната чистота е континуиран процес кој обезбедува трајно и квалитетно чистење на јавните површини на јавните објекти, на отворените простори на јавните објекти и на дворните површини на колективните и индивидуалните објекти за домување, заради обезбедување на здрава и чиста животна средина.

Според член 4 од овој закон, одредбите на овој закон не се однесуваат на одржување на јавната чистота во вонредни околности и во услови на елементарни непогоди.

Согласно член 12 став 1 од истиот закон, за вршење на работите на одржување на јавната чистота општините, општините во градот Скопје и градот Скопје секоја година донесуваат годишна програма која содржи: вид и обем на работите што треба да се

извршат, финансиски средства, временски рокови за извршување на работите, динамика и начин на вршење на работите.

Според член 24 став 1 од Законот, за одржување на јавната чистота се плаќа надоместок. Според став 2 на истиот член, висината на надоместокот од ставот 1 на овој член ја утврдува советот на општината, советите на општините во градот Скопје и Советот на градот Скопје во зависност од изграденоста, уреденоста на јавните површини и потребата -обемот за одржувањето на јавните површини на нивното подрачје.

Согласно член 25 став 1 на овој закон, наплатата на надоместокот за одржување на јавната чистота се врши преку доставување на сметка за собирање и транспортирање на комуналниот отпад и на другите видови неопасен отпад, кој се прикажува одвоено на сметката. Според став 3 на истиот член, средствата собрани од надоместокот за одржување на јавната чистота се приход на општината, општините во градот Скопје и градот Скопје и се користат за финансирање на работите на јавната чистота.

Според член 11 точка 5 од Законот за јавните претпријатија (“Службен весник на Република Македонија” бр. 38/96, 6/2002, 40/2003, 49/2006 и 22/2007, 83/2009), основачот на јавното претпријатие дава согласност на актот со кој се утврдуваат цените на производите и услугите што јавното претпријатие ги продава и врши за корисниците доколку таквите цени не се предмет на регулирање од страна на независно регулаторно тело.

Од анализата на наведените одредби на Законот за комунални дејности произлегува дека комуналните дејности, меѓу кои спаѓа одржување на јавна чистота во градски и други населби, под што се подразбира чистење (миење и метење) на јавни и сообраќајни површини, одржување на пешачки патеки, детски игралишта, отворени одводни канали, кејови, како и чистење на снегот во зимски услови, се дејности од јавен интерес, кои можат да се вршат од страна на јавно претпријатие за комунална дејност и дека висината на цената и начинот на плаќање на оваа комунална услуга, пресметана во ден/м² ја определува управниот одбор на јавното претпријатие, по претходна согласност на основачот.

Според наведените одредби на Законот за јавна чистота, произлегува дека одржувањето на јавната чистота е континуиран процес кој обезбедува трајно и квалитетно чистење на јавните

површини на јавните објекти, на отворените простори на јавните објекти и на дворните површини на колективните и индивидуалните објекти за домување, заради обезбедување на здрава и чиста животна средина. За одржување на јавната чистота се плаќа надоместок, чија висина ја утврдува советот на општината во зависност од изграденоста, уреденоста на јавните површини и потребата-обемот за одржувањето на јавните површини на нивното подрачје. Средствата собрани од надоместокот за одржување на јавната чистота се приход на општината и се користат за финансирање на работите на јавната чистота. Одредбите на овој закон не се однесуваат на одржување на јавната чистота во вонредни околности и во услови на елементарни непогоди.

Тргувајќи од наведената законска регулатива, наспроти наводите во иницијативата, Судот оцени дека оспорените одлуки не се несогласни со Законот за комунални дејности и Законот за јавна чистота.

Имено, Управниот одбор на Јавното претпријатие „Охридски комуналец“ Охрид донел Одлука со која го утврдил надоместокот за вонредно чистење на улиците од сметот предизвикан како последица на преземени градежни активности (собирање, транспортирање, преработка и депонирање на отпадоци што се создаваат со изведување на градежни работи), кој е обврска на изведувачите на градежните работи, во корист на ЈП „Охридски комуналец“ Охрид, како јавно комунално претпријатие надлежно за вршење на комуналната дејност – собирање, транспортирање и депонирање на комунален отпад на територијата на Општина Охрид. Советот на Општина Охрид дал согласност на ваквата одлука.

Според Судот, вонредното чистење на улиците во наведениот случај не е комунална дејност за која се плаќа месечен надоместок – комунална давачка согласно Законот за јавна чистота, кој е приход на Општината, туку станува збор за вонредна околност на која не се однесува овој закон, односно станува збор за дополнителен ангажман на опрема и работници на јавното претпријатие неопходни за вонредно чистење на просторот каде се преземаат одредени градежни работи, значи ангажман по потреба, поради што обврската за плаќање на овој надоместок е еднократна, се однесува само на изведувачите на тие градежни работи и само во врска со тие градежни работи. Во оваа смисла, и јавното претпријатие ја утврдило висината на овој надоместок, која согласно Законот за комунални

дејности, е негов приход, а Советот на Општината дал согласност на ваквата одлука.

Програмата за јавна чистота за 2011 година, донесена од Советот на Општина Охрид, која ја спроведува Одделението за јавна хигиена од работната единица Комунална хигиена и во која е наведена динамиката на одржување на чистотата на јавните и сообраќајните површини преку наведени редовните и вонредните активности, на која се укажува во иницијативата како поткрепа за незаконитоста на оспорените одлуки, во смисла дека вонредното чистење на улиците не е предвидено како вонредна активност, Според Судот, не претставува пропис во однос на кој Уставниот суд има надлежност да ја цени уставноста и законитоста на оспорените одлуки.

Поради наведеното, Судот не го постави прашањето за согласноста на оспорените одлуки со член 51 од Уставот и одредбите на Законот за комунални дејности и Законот за јавна чистота.

5. Тргувајќи од наведеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот, Бранко Наумоски и судиите: д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.142/2011)

190.

У.бр.135/2011

- Член 35 став 1 точка 6, член 36 и член 36-а од Законот за судовите

- Article 35 paragraph 1 item 6, Article 36 and Article 36-a of the Law on the Courts.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 2 ноември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување на постапка за оценување на уставноста на член 35 став 1 точка б, член 36 и член 36-а од Законот за судовите („Службен весник на Република Македонија“ бр.58/2006 и 35/2008).

2. Велко Наумовски од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе барање за поведување на постапка за оценување на уставноста на членовите 35 став 1 точка б, член 36 и член 36-а од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспорените членови не биле во согласност со начелото на владеење на правото и бил во спротивност со член 3 од истиот закон.

Ова затоа што надлежноста на Врховниот суд согласно член 35 став 1 точка б од Законот се однесувал на одлучување за повреда на само еден аспект на право од член 6 став 1 од Европската конвенција за човковите права и слободи - правото на судење во разумен рок на кој начин другите аспекти се ставени во нееднакво третман за нивна заштита на национално ниво.

Оттука, одлучувањето на Врховниот суд за повреда на правото за судење во разумен рок пред надлежен суд е неефикасно.

Понатаму, според подносителот оспорениот член 35 став 1 точка б е во колизија со член 36 став 2 од истиот закон, од што произлегувало дека истиот не е применлив во постапка пред Врховниот суд, односно правно не е допуштено еден суд да одлучува за повреда сторена во постапка пред себе или поточно речено неговата надлежност е ограничена да одлучува само во постапка пред пониските судови.

Воедно, според подносителот оспорениот член според кој Врховниот суд одлучува за барање за заштита на правото на судење во разумен рок, не само што не било ефикасно туку било и штетно од причина што Врховниот суд на Република Македонија по барање на странката прво одлучувал за заштита на правото за судење во разумен рок, а потоа по вонреден правен лек ревизија.

Според подносителот на иницијативата член 36-а не бил во согласност со Уставот затоа што во членот 36-а став 1 од Законот не било предвидено Врховниот суд по приемот на барањето за заштита на правото на судење во разумен рок да побара од секој суд кој учествувал во постапката, а бил посочен во барањето, колкаво било времетраењето на постапката пред него што било во спротивност со праксата на Европскиот суд за човкови права.

Во ставот 2 на член 36-а било предвидено дека по исклучок Врховниот суд можел да ги сослуша подносителот на барањето и претставникот на судот чија постапка била предмет на барање, меѓутоа во законот не било наведено во кои случаи и под кои услови Врховниот суд ќе го примени таквиот исклучок.

3. Судот на седницата утврди дека според член 35 став 1 точка 6 од Законот за судовите Врховниот суд на Република Македонија, покрај другото, е надлежен да одлучува по барање на странките и другите учесници во постапката за повреда на правото на судење во разумен рок, во постапка утврдена со закон пред судовите во Република Македонија во согласност со правилата и принципите утврдени со Европската конвенција за човекови права и основни слободи и тргнувајќи од судската пракса на Европскиот суд за човекови права.

Судот, понатаму утврди дека според оспорениот член 36 од Законот:

(1) Странката која смета дека надлежниот суд го повредил правото на судење во разумен рок, има право да поднесе барање за заштита на правото на судење во разумен рок до Врховниот суд на Република Македонија.

(2) Барањето од ставот 1 на овој член странката може да го поднесе во текот на постапувањата пред домашните судови, а најдоцна шест месеца сметано од денот на правосилноста на одлуката.

(3) Барањето од ставот 1 на овој член содржи:

- податоци за подносителот на барањето и правниот застапник,

- податоци за предметот и постапката за која странката смета дека ја сторила повредата на правото за судење во разумен рок,

- образложение на причините за наводно сторена повреда на правото за судење во разумен рок,

- изјава за побарување на правичен надомест и

- потпис на подносителот на барањето.

(4) Врховниот суд на Република Македонија постапува по барањето кое ги исполнува критериумите утврдени во ставовите 2 и 3 на овој член во рок од шест месеца од неговото поднесување и одлучува дали понискиот суд го повредил правото за судење во разумен рок, притоа имајќи ги предвид правилата и принципите утврдени со Европската конвенција за човекови права и основни слободи, а особено сложеноста на предметот, однесувањето на странките во постапката и однесувањето на судот кој постапувал.

(5) Ако Врховниот суд утврди повреда на правото на судење во разумен рок со решението ќе определи рок во кој што судот, пред кого постапката е во тек, мора да одлучи за правото, обврската или кривичната одговорност на подносителот на барањето и ќе досуди правичен надоместок за подносителот на барањето заради повреда на неговото право за судење во разумен рок.

(6) Правичниот надоместок паѓа на товар на Судскиот буџет и се исплатува во рок од три месеца од денот на правосилноста на решението на Врховниот суд.

Судот исто така утврди дека во оспорениот член 36-а од Законот е предвидено дека:

(1) По приемот на барањето од членот 36 став (1) на овој закон Врховниот суд на Република Македонија веднаш, а најдоцна во рок од 15 дена ќе побара од првостепениот суд да достави препис на списите од предметното досие, а по потреба и изјаснување од повисокиот суд за времетраење на постапката пред него.

(2) Врховниот суд на Република Македонија по барањето од членот 36 став (1) на овој закон одлучува во совет од тројца судии на нејавна седница, но по исклучок судот може да одлучи да ги сослуша подносителот на барањето и претставникот на судот чија постапка е предмет на поднесеното барање.

(3) Против решението на советот на Врховниот суд на Република Македонија, незадоволната страна има право во рок од осум дена сметано од денот на приемот на решението да поднесе

жалба до Врховниот суд, кој одлучува по истата согласно со членот 35 став (1) точка 1 од овој закон.

4. Понатаму, Судот утврди дека Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.104/2008 од 20 ноември 2008 година не повел постапка за оценување на уставноста на член 35 став 1 точка 6, член 36 и 36-а од Законот за судовите.

Со одредбата од членот 35 став 1 точка 6 од Законот, законодавецот утврдил посебна надлежност на Врховниот суд на Република Македонија, а со одредбите од членовите 36 и 36-а од Законот, пропишал како да се оствари оваа надлежност во организацијата на работењето на Врховниот суд на Република Македонија, што во целина се тематска содржина на одредбите од овој дел од Законот.

Во образложението на решението, покрај другото, Судот оценил дека надлежноста на Врховниот суд да одлучува по барања на странките и другите учесници во постапката за повреда на правото на судење во разумен рок е посебна правна категорија на делување и одлучување различна по предметот и основот од другата надлежност на Врховниот суд, која се споменува во иницијативата, за одлучување во трет степен по жалбите против одлуките на апелационите судови, па со оглед на тоа што тие надлежности не се во врска како по карактерот на барањето односно жалбата до Врховниот суд, така и по однос на постапката и предметот за одлучување, неспорно е дека од уставен аспект не може да се проблематизира надлежноста на Врховниот суд на Република Македонија за одлучување по барања за заштита од повреда на правото на судење во разумен рок, на што се однесува наводот во иницијативата.

5. Според член 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со закон.

Согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Тргувајќи од наведените уставни и деловнички одредби, фактот што Уставниот суд со Решение У.бр.104/2008 не повел постапка за оценување на уставноста на член 35 став 1 точка 6, член

36 и член 36-а од Законот кои се оспорени и со оваа иницијатива, а наводите во неа не содржат основи за поинакво одлучување, Судот оцени дека се исполнети условите од член 28 алинеја 2 од Деловникот за отфрлање на иницијативата.

По однос на наводите од иницијативата според кои оспорените одредби биле во меѓусебна колизија, со кои се бара оценување на содржина на оспорените одредби која не била предвидена како и тоа дека одредбите од Законот упатуваат на околноста за сомневање и непристрасност на Врховниот суд на Република Македонија, Судот оцени дека и по однос на овие наводи иницијативата треба да се отфрли. Ова од причина што согласно надлежноста на Уставниот суд утврдена во членот 110 од Уставот на Република Македонија, Судот не е надлежен да одлучува по однос на овие прашања.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.135/2011)

191.

У.бр.179/2010

- Член 39 став 2 од Законот за едношалтерскиот систем и за водење на трговскиот регистар и регистар на други правни лица

- Article 39 paragraph 2 of the Law on One-Stop Shop and Keeping the Trade Registry and registry of Other Legal Entities.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 9 ноември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 39 став 2 од Законот за едношалтерскиот систем и за водење на трговскиот регистар и регистар на други правни лица („Службен весник на Република Македонија“ бр.84/2005, 13/2007, 150/2007, 140/2008, 17/2011 и 53/2011).

2. Митко Бојчевски од Делчево на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, предвидувањето во оспорената законска одредба да не се испитува од страна на регистраторот законитоста и вистинитоста на содржината на прилозите (исправите и доказите), потоа да не се испитува законитоста на постапката во која се донесени прилозите, како и да не се испитува дали податоците што се запишуваат во регистрите се вистинити и во согласност со закон, предизвикувало регистраторот да врши промена на овластените лица по секоја пријава за промена дури и ако одлуките за избор на овластените лица не биле заверени со печат, а со тоа се правел невиден хаос и се нанесувале огромни штети без да постои одговорност, при што тие промени се правеле намерно заради освојување на претпријатијата во кои овластените лица биле партиски неподобни, поради што означената законска одредба не била во согласност со темелните вредности владеење на правото и правната заштита на сопственоста утврдени во член 8 став 1 алинеите 3 и 6 од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека во член 39 став 1 од Законот е предвидено дека „по приемот на пријавата за упис, регистраторот проверува дали: 1) Централниот регистар е надлежен да постапува по пријавата; 2) се исполнети условите за упис определени со закон; 3) потписникот на пријавата е овластено лице за нејзино поднесување; 4) пријавата за упис ги содржи сите податоци во согласност со закон; 5) кон пријавата за упис се приложени сите прилози утврдени со закон; 6) податоците внесени во пријавата за упис се исти како и податоците во прилозите кон пријавата; 7) под иста фирма, односно назив или име е регистриран друг субјект на

упис и 8) кон пријавата за упис е приложен доказ за уплатениот надоместок за уписот.“

Според оспорениот став 2 од истиот член на Законот, „при уписот регистраторот: 1) не ја испитува законитоста и вистинитоста на содржината на прилозите (исправите и доказите) што се поднесуваат при упис во регистрите; 2) не ја испитува законитоста на постапката во која тие се донесени и 3) не испитува дали податоците што се запишуваат во регистрите се вистинити и во согласност со закон.“

Во став 3 од истиот член на Законот се определува дека „за вистинитоста и законитоста на прилозите и податоците од ставот 2 на овој член одговара лицето, односно лицата определени со закон.“

Изнесената содржина на оспорениот член 39 став 2 од Законот е внесена во Законот со измените и дополнувањата направени во 2007 година („Службен весник на Република Македонија“ бр.13/2007 од 5 февруари 2007 година).

Судот, исто така, утврди дека причини за донесувањето на член 39 став 2 од Законот, според образложението на Предлог-Законот, се избегнување на спротивставеноста на член 39 став 1 од Законот за едношалтерскиот систем со член 94 од Законот за трговските друштва („Службен весник на Република Македонија“ бр.28/2004 и 84/2005) така што се допрецизира одредбата од Законот за едношалтерскиот систем, олеснување на регистрацијата на трговските друштва, забрзување на регистрациониот процес и очекување да се зголемат странските инвестиции во Република Македонија.

4. Според член 8 став 1 алинеите 3 и 6 од Уставот, владеењето на правото и правната заштита на сопственоста се темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон (став 1). Секој е должен да ги почитува Уставот и законите (став 2).

Од изнесените уставни одредби произлегува дека темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија се владеењето на правото и правната заштита на сопственоста и дека тие вредности се остваруваат, покрај другото, преку согласноста на

законите со Уставот и должноста на секој да ги почитува Уставот и законите.

Имајќи ја предвид содржината на целината на член 39 од Законот, според која регистраторот проверува точно определени прашања во постапката на упис во регистрите (став 1) и постои одговорност кај соодветните лица ако достават неvistинити и незаконити прилози и податоци утврдени во член 39 став 2 од Законот (став 3), Судот оцени дека оспорениот став 2 од член 39 на Законот е всушност прецизирање на границата до која регистраторот се движи во постапката на упис во регистрите, при што за евентуалната неvistинитост и незаконитост на прилозите кон пријавата за упис во регистрите е предвидено да се одговорни соодветните лица, поради што Судот утврди дека таквата законска одредба не ги доведува во прашање владеењето на правото и правната заштита на сопственоста како темелни вредности на уставниот поредок односно членот 39 ставот 2 од Законот е во согласност со член 8 став 1 алинеите 3 и 6 од Уставот.

Со оглед на тоа, пак, што Судот веќе еднаш расправал за уставноста на член 39 став 2 од Законот, при што со Решение У бр. 235/2008 од 24 јуни 2009 година одлучил да не поведе постапка за оценување на уставноста на наведената законска одредба, а сега нема основи за поинакво одлучување, Судот утврди дека се исполнети условите од член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд за отфрлање на иницијативата, поради што одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У бр.179/2010)

192.

У.бр.142/2010

- Член 52 ставови 1 и 2 од Законот за здравствено осигурување

- Article 52 paragraphs 1 and 2 of the Law on Health Insurance

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 02 ноември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување на постапка за оценување на уставноста на член 52 ставови 1 и 2 од Законот за здравствено осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 25/2000, 34/2000, 96/2000, 50/2001, 11/2002, 31/2003, 84/2005, 37/2006, 18/2007, 36/2007, 82/2008, 98/2008, 6/2009, 67/2009, 50/2010 и 53/2011).

2. Стојан Настев од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означена во точката 1 на ова решение.

3. Според наводите во иницијативата оспорената одредба не била во согласност со член 33 од Уставот според кој секој бил должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон и член 55 став 1 според кој се гарантирала слобода на пазарот и претприемништво и Републиката требало да обезбеди еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот, како и да презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот. Тоа значело дека со оваа одредба во Уставот, на сите субјекти во Републиката требало да им се овозможат подеднакви услови за стопанисување и обезбедување на својата егзистенција,

воедно со тоа да им се овозможело да си ја исполнат својата должност и обврска предвидена со член 33 од Уставот.

Подносителот во иницијативата наведува дека во Републиката низа години наназад, од почетокот на приватизацијата па до денес, не се практикувал членот 55 од Уставот. Во севкупното стопанисување секојдневно во Републиката била присутна пракса на делење и добивање на работни задачи, не по професионални и економски издржани критериуми, туку по партиска припадност, по клуч и со коруптивна позадина. Имено, тоа било критериум и при наплатата на извршените работни задачи, при контролирањето и санкционирањето на субјектите и со тоа се протежирала монополската положба и монополското однесување на пазарот во Републиката.

Подносителот на иницијативата наведува дека независно од тоа која политичка опција била во моментот на власт, не се спроведувала оваа одредба од Уставот и ништо не се правело за да се промени таквата состојба. Со тоа субјектите на пазарот се доведувале во нерамноправна положба при стопанисувањето и остварувањето на добивка. Во такви услови на стопанисување, поголем дел од субјектите, независно од тоа која гарнитура во моментот била на власт во Републиката, тие запаѓале во тешка финансиска состојба, со што биле доведени да работат со загуби. Најчесто тоа биле правни субјекти кои биле формирани со цел на самовработување односно семејни фирми со 3 до 4 вработени, кои биле доведени во состојба да им биде загрозувана егзистенцијата, како и да не можат навремено да си ги подмируваат своите обврски, а помеѓу другите и обврската спрема Фондот за здравственото осигурување.

Подносителот на иницијативата наведува дека бил видлив хаосот кој владеел низа години наназад во сферата на здравственото осигурување, како и здравството во целина, но тоа не било така бидејќи некои субјекти сакале, а другите не сакале да си ги подмират своите обврски, туку затоа што стопанисувале во правно не еднакви пазарни услови и била нарушена еднаквоста на субјектите на пазарот, а тоа било взаемно поврзано со еднаквоста на граѓаните помеѓу другото и во сферата на здравството.

Имено, според наводите во иницијативата, субјектите, за периодот додека не биле во можност да ги плаќаат придонесите за здравственото осигурување, поради не издавање на здравствените

сини картони од страна на Фондот биле принудени користењето на здравствените услуги и добивањето на потребите лекарства да ги плаќаат во целост, со што запаѓале во уште поголеми финансиски потешкотии, а воедно биле спречени да водат грижа за своето здравје.

Подносителот на иницијативата наведува дека Фондот за здравствено осигурување тој заостанат долг најчесто го наплаќал по судски пат со големи дневни камати, и на тој начин два пати наплаќал за иста услуга за здравствена заштита на своите осигуреници, и тоа било во спротивност со законската регулатива. Односно, субјектите не можејќи да влијаат на одредени негативни случувања во Републиката во одреден временски период не по своја вина запаѓале во состојба да не можат да си ги подмируваат своите обврски помеѓу кои и придонесот за здравствено осигурување и по втор пат да бидат казнети. Притоа субјектите двапати плаќале, прво, при користењето на здравствените услуги, а потоа подмирувајќи го заостанатиот долг, со плаќање на високи дневни камати, кое нешто било во спротивност на законските нормативи.

Од сето погоре кажано, подносителот на иницијативата смета дека со оспорената одредба од Законот се анулирале правата на субјектите кои произлегувале од членот 39 од Уставот.

4. Судот на седница утврди дека според член 52 од Законот за здравствено осигурување за осигуреници за кои Фондот ќе утврди дека придонесот не е редовно уплатуван или уплатата задоцнила повеќе од 60 дена, правата од задолжително здравствено осигурување на осигурените лица се ускратуваат, освен правата на итна медицинска помош. Според ставот 2 ускратените права од став 1 на овој член, повторно се воспоставуваат со денот на намирувањето на сите пристигнати, а неуплатени обврски.

5. Според член 110 алинеја 1 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Согласно член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување.

Имајќи ја во предвид содржината на оспорената одредба, наводите во иницијативата, како и фактот што Уставниот суд на Република Македонија по предметите У.бр.171/2001, У.бр. 204/2006, У.бр.15/2008 и У.бр.35/2009 ја оценувал оспорената одредба од Законот при што не нашол основ за поведување на постапка за оценување на нејзината уставност, а во предметната иницијатива не се наведени нови причини и аргументи кои би можеле да претставуваат основ за поинакво одлучување, Судот смета дека иницијативата треба да се отфрли.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумовски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојановски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.142/201)

193.

У.бр.4/2011

- Член 113 став 4 од Законот за работните односи (“Службен весник на Република Македонија” број 62/2005, 106/2008, 161/2008, 114/2009, 130/2009, 149/2009, 50/10, 52/10, 124/10 и 47/2011).

- Article 113 paragraph 4 of the Law on Working Relations (“Official Gazette of the Republic of Macedonia”, nos.62/2005, 106/2008, 161/2008, 114/2009, 130/2009, 149/2009, 50/10, 52/10, 124/10 and 47/2011).

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеите 2 и 3 и членот 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” број 70/1992), на седницата одржана на 28 декември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување на постапка за оценување на уставноста на членот 113 став 4 од Законот за работните односи (“Службен весник на Република Македонија” број 62/2005, 106/2008, 161/2008, 114/2009, 130/2009, 149/2009, 50/10, 52/10, 124/10 и 47/2011).

2. Јаворка Стојанова и други лица вработени во СОУ “Гоце Делчев” од Валандово, на Уставниот суд на Република Македонија, му поднесоа иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот, означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите од иницијативата поднесена од група вработени во СОУ “Гоце Делчев” во Валандово, кои работеле надвор од местото на живеење, со постоечкото оспорено законско решение, подносителите на иницијативата биле оштетени во делот на исплаќање на патни трошоци до и од работното место. Понатаму, со иницијативата се наведуваат одредби од Уставот и колективни договори и се цитира оспорената одредба од Законот со акцентирање во делот од одредбата “може”. Од иницијативата не произлегуваат аргументи за несогласноста на оспорената одредба од Законот со Уставот, туку со иницијативата се дава сугестија дека како што сите граѓани пред Уставот биле еднакви, согласно воведениот концепт на бруто плата, сите требало да земаат иста плата независно од каде доаѓаат до работното место.

3. Судот на седницата утврди дека со оспорениот член 113 став 4 од Законот е определено дека работодавачот на свој трошок на работниците може да им организира превоз до и од работното место, како и исхрана за време на работа.

Судот исто така утврди дека оспорената одредба од Законот, била предмет на оценување од страна на Уставниот суд по однос на нејзината согласност со одредби од Уставот, односно со Решение У. бр. 20/2009 од 11 ноември 2009 година, Судот, помеѓу другото не повел постапка за оценување на уставноста на членот 113 став 4 во делот: „може да“ од Законот. Имено, Судот утврдил дека со воведувањето на системот на бруто плата, надоместокот за исхрана, односно т.н. хранарина како и надоместокот за превоз практично престанале да постојат, односно се пресметуваат како дел од бруто

платата. Тоа повлекло и соодветни измени на законската регулатива, така што со Законот за измени и дополнувања на Законот за работните односи „Службен весник на Република Македонија“ бр. 161/2008) се избришани овие два вида на надоместоци, така што работодавачот не е веќе должен на работниците да им обезбедува посебен надоместок во паричен износ за овие трошоци. Оттука, Судот, во конкретниот случај оценил дека предвидената можност која не значи и обврска на работодавачот да им обезбеди исхрана и превоз на работниците на негов трошок, не може да го покрене прашањето за дискриминација на работниците, од причина што нејзиното остварување во практиката зависи од фактички околности како што се материјалните можности на работодавачот, карактерот на процесот на трудот и неговата деловна политика, односно деловна одлука за тоа дали работодавачот ќе обезбеди организиран превоз и исхрана на вработените.

4. Според член 110 алинеја 1 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Согласно членот 28 алинеите 2 и 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување и ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

По повод претходно поднесена иницијатива, Судот, помеѓу другото ја оценувал и уставноста на сега оспорениот член 113 став 4 во делот: „може да“ од Законот за работните односи и со Решение У. бр. 20/2009 од 11 ноември 2009 година, не повел постапка за оценување на уставноста на делот од оспорената законска одредба, бидејќи оценил дека таа е во согласност со одредбите од Уставот.

Судот, притоа имаше во предвид дека во наведениот случај оспорен бил дел од одредбата од ставот 4 од членот 113 од Законот, а во конкретниот случај целината на ставот 4 од тој член, меѓутоа имајќи предвид дека Судот, оспорениот законски дел од членот 113 став 4 од Законот го ценел во рамките на целината на ставот 4 од наведениот член од Законот кој се оспорува со оваа иницијатива, а нема основи за поинакво одлучување, како и во отсуство на аргументација за несогласноста на оспорената законска одредба со одредбите на Уставот, Судот, оцени дека во конкретниот

случај се исполнети процесните претпоставки за примена на цитираните деловнички одредби.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од решението.

6. Ова решение Судот го донесе, во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.4/2011)

3. Процесни пречки за одлучување

3. *Process obstacles for decision-making*

194.

У.бр.152/2010

- Одлука за изменување и дополнување на Одлуката за извршување на Буџетот на општина Гази Баба за 2010 година („Службен гласник на општина Гази Баба“ бр.6/2010), и Решение за објавување на Одлуката за изменување и дополнување на Одлуката за извршување на Буџетот на Општина Гази Баба за 2010 година.

- *Decision on changing and supplementing the Decision on execution of the Budget of Gazi Baba Municipality for 2010 ("Official Gazette of Gaz Baba Municipality", no.6/2010) and Resolution for publication of the Decision on changing and supplementing the Decision on execution of the Budget of Gazi Baba Municipality for 2010.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 26 јануари 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на:

- Одлуката за изменување и дополнување на Одлуката за извршување на Буџетот на општина Гази Баба за 2010 година („Службен гласник на општина Гази Баба“ бр.6/2010), и

- Решението за објавување на Одлуката за изменување и дополнување на Одлуката за извршување на Буџетот на Општина Гази Баба за 2010 година.

2. Тодор Петров од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на актите означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата со Одлуката за изменување и дополнување на Одлуката за извршување на Буџетот на општина Гази Баба за 2010 година која била донесена на 29 април 2010 година, во ставот 2 од Одлуката се вели дека влегувала во сила со денот на објавувањето, а ќе се применувала од 1 април 2010 година, поради што истата била во спротивност со член 52 став 4 од Уставот на Република Македонија.

Со иницијативата се бара поништување на оспорените акти и да се донесе Решение за запирање на извршувањето на поединечните акти и дејствија што ќе се превзеле од оспорените акти.

3. Судот на седницата утврди дека во членот 1 став 1 од Одлуката е предвидено дека Во Одлуката за извршување на Буџетот на Општина Гази Баба за 2010 година, број 07-5990/4 од 28.12.2009 година („Службен гласник на Општина Гази Баба“ бр.01/2010), во членот 9, по ставот 1, се додава нов став 2 кој гласи: „Вредноста на бодот за исплата на платите на вработените кои имаат статус на државни службеници, се утврдува во висина на „73,85““. Според ставот 2 од истиот член се наведува дека ставот 2 станува став 3.

Судот на седницата исто така утврди дека во членот 2 од Одлуката, Оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен гласник на Општина Гази Баба“, а ќе се применува од 01.04.2010 година.

Со Решението за објавување на Одлуката за изменување и дополнување на Одлуката за извршување на Буџетот на Општина Гази Баба за 2010 година се утврдува дека се објавува Одлуката за изменување и дополнување на Одлуката за извршување на Буџетот на општина Гази Баба за 2010 година, што Советот на општина Гази Баба ја донесе на седницата одржана на 29.04.2010 година, и дека ова решение влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во „Службен гласник на општина Гази Баба“.

4. Според членот 110 алинеи 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со

Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според членот 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Со оглед на тоа што Судот веќе има уставно-судска пракса по однос на ова прашање и нема основ по повод оваа иницијатива за поинакво одлучување, имено оспорените акти поради нивниот темпорален карактер повеќе не произведуваат правно дејство, сметаме дека врз основа на изнесените уставни и деловнички одредби во случајов се исполнети условите за отфрлање на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер–Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов.(У.бр.152/2010)

195.

У.бр.147/2010

- Известување за воведување на антикризни мерки, број 05-5203/1 од 20 јули 2010 година, донесено од министерот за труд и социјална политика на Република Македонија.

- Notification for introduction of anticrisis measures, no.05-5203/1 of 20 July 2010, adopted by the Minister of Labour and Social Policy of the Republic of Macedonia.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 26 јануари 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Известувањето за воведување на антикризни мерки, број 05-5203/1 од 20 јули 2010 година, донесено од министерот за труд и социјална политика на Република Македонија.

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, оспорениот акт како циркуларно писмо се однесувало за сите центри за социјална работа во Република Македонија и Заводот за социјални дејности, кое било донесено согласно нацрт-записникот од Сто шеесет и шестата седница на Владата на Република Македонија одржана на 10 јуни 2010 година, со кој, меѓу другите мерки, на стручниот кадар му се забранувало едукација и друг вид стручно усовршување преку посета на семинари и обуки (со неодобрување трошоци за оваа намена).

Подносителот на иницијативата смета дека ваквото циркуларно писмо-известување имало карактер на наредба во смисла на член 56 став 2 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, бидејќи се забранувало посета на семинари и обуки, а која забрана, имала општо значење.

Според наводите во иницијативата оспорениот акт бил во спротивност со член 32 став 5 и член 51 став 2 од Уставот, како и со членот 154 ставови 1 и 2 од Законот за работните односи и член 19 став 1 алинеи 6 и 7 од Општиот колективен договор за јавниот сектор на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.10/2008 и 85/2009), и се предлага тој да се поништи и истовремено

да се донесе решение за запирање на преземените дејствија врз негова основа.

3. Судот на седницата утврди дека со оспореното Известување за воведување на антикризни мерки Министерството за труд и социјална политика, согласно Нацрт-записникот од Сто шеесет и шестата седница на Владата на Република Македонија, одржана на 10.06.2010 година, ги известува сите центри за социјални работи и Заводот за социјални дејности, за антикризните мерки кои задолжително треба да ги применува секој центар за работа во 2010 година, меѓу кои и забрана за посета на семинари и обуки, редуцирање на посетите во министерството од страна на вработените во центрите за социјална работа, забрана на службени патувања во странство и други.

4. Според член 110 алинеи 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува по барањето.

Според содржината на оспорениот акт јасно произлегува дека тој претставува инструкција на Министерството за труд и социјална политика за примена на мерките за редукција на трошоците на вработените во центрите за социјална работа во Република Македонија и во Заводот за социјални дејности, до крајот на 2010 година, меѓу кои е и мерката за неодобрување трошоци за едукација и друг вид стручно усовршување преку посета на семинари и обуки на што посебно се укажува во иницијативата.

Оттука, според Судот оспорениот, акт иако се однесува на повеќе субјекти, нема карактер на нормативен акт т.е. пропис, со кој се уредуваат права и обврски или правни односи на неопределен круг субјекти во правото, туку претставува акт со кој се регулира постапувањето и начинот на работа во една конкретна состојба за определен временски период, која што налага намалување на трошоците во работата на институциите заради остварување на нивните суштински функции.

Истовремено, Судот утврди дека мерките утврдени во известувањето го исцрпеле своето дејство во 2010 година како и дека во иницијативата не се наведени причините за оспорување на актот како што предвидува член 15 од Деловникот на Уставниот суд, туку само се цитираат одредбите од Уставот и други прописи, што дополнително укажуваат на постоење на процесни пречки за одлучување по иницијативата, а во смисла на член 28 алинеја 3 од Деловникот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.147/2010)

196.

У.бр.211/2009

- Член 74 став 1 во делот: „освен секретарот“ и на член 87 став 3 во делот: „правосилно“ од Законот за државните службеници.

- Article 74 paragraph 1 in the part: “except the Secretary” and Article 87 paragraph 3 in the part: “effective” of the Law on Civil Servants.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 16 февруари 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 74 став 1 во делот: „освен секретарот“ и на член 87 став 3 во делот: „правосилно“ од Законот за

државните службеници („Службен весник на Република Македонија“ бр.59/2000, 112/2000, 34/2001, 103/2001, 43/2002, 98/2002, 17/2003, 40/2003, 85/2003, 17/2004, 69/2004, 81/2005, 61/2006, 36/2007, 161/2008, 6/2009, 114/2009, 35/2010 и 167/2010).

2. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од законот означен во точка 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, со предвидувањето во член 74 став 1 од Законот, за повреда на службената должност државниот службеник, освен секретарот, одговара дисциплински, граѓаните-државни службеници се доведувале во нееднаква правна положба во поглед на дисциплинската одговорност односно Законот не можел да предвиди државниот службеник кој е на работното место секретар за него да нема дисциплинска одговорност и тој да бил повластен и привилегиран во однос на другите државни службеници, поради што оспорениот дел од наведената законска одредба не бил во согласност со член 8 став 1 алинеите 1 и 3 и членовите 9, 32 и 51 од Уставот на Република Македонија.

Во однос на член 87 став 3 од Законот и предвидувањето на суспензијата од став 2 на овој член да трае до донесувањето на правосилно решение, подносителот на иницијативата смета дека наместо зборот „правосилно“ требало да стои „конечно“ бидејќи правосилно решение било решение против кое не можело да се изјави жалба, ниту да се води судски спор, а конечно решение било решение против кое не била изјавена жалба или пак жалбата била искористена. Поради тоа, оспорениот дел од законската одредба не бил во согласност со член 8 став 1 алинеја 3 и член 51 од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека членот 74 став 1 од Законот за државните службеници („Службен весник на Република Македонија“ бр.59/2000), кој се оспорува со иницијативата, определува дека: „ Државниот службеник е одговорен за штетата која на работа или во врска со работата, намерно или од крајна небрежност, ја предизвикал на органот од член 3 на овој закон.“

Таквата одредба не е изменувана и дополнувана во ни една од 18-те промени на основниот текст на Законот.

Во однос на член 87 став 3 од Законот за државните службеници („Службен весник на Република Македонија“ бр.59/2000), кој исто така се оспорува со иницијативата, Судот утврди дека тој став воопшто не постои со оглед дека означениот член има само став 1 според кој: „Прописите и другите акти чие донесување е утврдено со овој закон ќе се донесат во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.“

Таквата одредба, исто така, не е изменувана и дополнувана во ни една од наведените 18 промени на основниот текст на Законот.

4. Според член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Со оглед дека членот 74 став 1 од Законот не го содржи оспорениот дел „освен секретарот“ и дека членот 87 став 3 од Законот не постои, па поради тоа не постои ниту оспорениот дел „правосилно“, а кои одредби се проблематизираат со иницијативата заради оценување на нивната уставност, Судот утврди дека постојат процесни пречки за постапување по иницијативата, поради што одлучи согласно наведената одредба од Деловникот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски, и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, д-р Трендафил Ивановски, Вера Маркова, д-р Гзиме Старова, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У бр.211/2009)

197.

У.бр.214/2010

- Член 168 став 1 и член 22 став 6 од Законот за кривичната постапка.

- Article 168 paragraph 1 and Article 22 paragraph 6 of the Criminal Procedure Code.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 23 февруари 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 168 став 1 и член 22 став 6 од Законот за кривичната постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр.15/1997, 44/2002, 74/2004, 83/2008 и 67/2009).

2. Тихомир Димитриевски од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членовите од Законот означен во точка 1 од ова решение.

Наведените причини, во поднесената иницијатива која во два наврати е прецизирана, за оценување на согласноста на оспорените членови од Законот за кривичната постапка, подносителот на иницијативата ги компарира преку неговите предмети кои се водени пред редовниот суд во Скопје, односно истите ги компарира со преземените дејствија на судовите и преку тоа бара оценување на согласноста на членовите со Уставот на Република Македонија, како и нивна согласност со одредени членови во Законот за кривичната постапка и членови од Европската конвенција за човекови права.

Во иницијативата, всушност се наведува дека член 22 став 6 од Законот за кривичната постапка не бил во согласност со член 6 од Законот за судовите, член 6 став 1 од Европската конвенција за човекови права, како и со член 50 став 2 од Уставот, а без притоа да ги наведе причините поради кои смета дека оспорениот член од Законот за кривичната постапка не бил во согласност со Уставот на Република Македонија и другите наведени закони.

По однос на член 168 став 1 од Законот за кривичната постапка, подносителот на иницијативата, најнапред ги цитира членовите 160 став 2, 12, 14 став 1, 21, 22 став 4, 162 став 1, 163 став 1, 162 став 7 и член 174 став 2 од Законот за кривичната постапка. Потоа ги цитира одредбите на член 8 од Уставот на Република Македонија, за да на крајот исто така го поврзе со завршувањето на истрагата во предметот што тој го имал пред кривичниот суд, со нејасни и нереални причини и правни конструкции, без притоа да наведе причини за оспорување на оваа законска одредба, а во смисла на член 15 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија.

Во прилог на поднесената иницијатива ги доставува Решението на Кривичен совет при Основен суд Скопје I Скопје КС.бр.215/07 од 18.09.2007 година, Решение на Апелациониот суд Скопје КСЖ.бр.390/2007 од 21.11.2007 година, Решение на Кривичен совет при Основен суд Скопје I Скопје КС.бр.115/07 од 20.04.2007 година, Решение на Апелационен суд Скопје КСЖ.бр.182/07 од 17.05.2007 година.

3. Судот на седницата утврди дека според член 22 став 6 од Законот за кривичната постапка првостепените судови, во совет составен од тројца судии, одлучуваат за жалби против решенија на истражен судија и против други решенија кога е тоа определено со овој закон, донесуваат одлуки во прв степен надвор од главниот претрес, спроведуваат постапка, донесуваат пресуда по одредбите на член 508 став 2 до 6 од овој закон и ставаат предлози во случаите предвидени во овој или во друг закон.

Според член 168 став 1 од истиот закон ако истрагата не се заврши во рок од 90 дена, истражниот судија е должен да го извести претседателот на судот за причините поради кои истрагата не е завршена.

4. Според член 110 алинеја 1 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија, одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, во смисла на член 8 алинеја 1 од Уставот се основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот.

Согласно член 50 став 2 од Уставот се гарантира судска заштита на законитоста на поединечните акти на државната управа и на другите институции што вршат јавни овластувања.

Според член 6 став 1 од Европската конвенција за човекови права, секој при определување на неговите граѓански права и обврски или кога е кривично гонет, има право на правично и јавно судење во разумен рок, пред независен и непристрасен трибунал основан со закон. Пресудите ќе се изрекуваат јавно, но печатот и јавноста може да се исклучат во дел или во целиот тек на постапката заради заштита на моралот, јавниот ред или националната безбедност на едно демократско општество, потоа, кога заштитата на интересите на малолетен престапник или приватниот живот на странките во постапката тоа го наложува или кога судот го смета тоа за стриктно неопходно, кога постојат посебни околности, при кои јавноста на постапката би можел да им наштети на интересите на правдата.

Според член 15 став 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на закон, односно негови одделни одредби, меѓу другото, треба да содржи причини за нивното оспорување.

Според член 28 алинеја 3 од Деловникот, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување.

Тргувајќи од фактот што подносителот на иницијативата, која во два наврати е допрецизирана, во своите наводи истакнува несогласност на член 168 став 1 и член 22 став 6 од Законот за кривичната постапка, со член 8 став 1 алинеја 1 и член 50 став 2 од Уставот, но недостасува елаборација, односно недостасуваат образложени причини поради кои оспорените одредби од Законот не се во согласност со Уставот, Судот оцени дека во конкретниов случај постојат процесни пречки за впуштање во уставно-судска анализа на

оспорените законски одредби. Имено, подносителот на иницијативата, ниту во нејзиното дополнување и допрецизирање, не ги дава причините поради кои смета дека овие оспорени одредби од Законот за кривичната постапка не се во согласност со Уставот, туку во истата само се наведува, според неговото видување, практичната примена на оспорените законски одредби компарирани преку неговите предмети кои биле водени пред редовниот Основен суд, за што Уставниот суд нема ингеренции, во смисла на уставната норма, да одлучува.

Во однос на наводите во иницијативата за несогласноста на оспорените одредби од Законот за кривичната постапка со член 14, 12, 160 и 162 од Законот за кривичната постапка, Судот оцени дека станува збор за прописи од ист правен ранг, за чија меѓусебна согласност, Уставниот суд согласно член 110 од Уставот, не е надлежен да одлучува, односно тоа се прашања кои излегуваат надвор од доменот на надлежноста на Уставниот суд.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.214/2010)

198.

У.бр.171/2010

- Член 143 став 1 точка 7 од Колективниот договор на Министерството за внатрешни работи

- Article 143 paragraph 1 item 7 of the Collective Agreement of the Ministry of the Interior.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 16 март 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 143 став 1 точка 7 од Колективниот договор на Министерството за внатрешни работи („Службен весник на Република Македонија“ број 8/1998, 12/2000, 2/2003, 3/2004, 16/2006 и 21/2009).

2. Трајче Торев од Штип, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на Колективниот договор означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, член 143 став 1 точка 7 од Колективниот договор на Министерството за внатрешни работи („Службен весник на Република Македонија“ бр.8/1998) бил во спротивност со член 13 од Уставот на Република Македонија, според кој лицето обвинето за казниво дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука. (став 1) Лицето незаконито лишено од слобода, притворено или незаконито осудено, има право на надомест на штета и други права утврдени со закон. (став 2)

Со Амандман XX се дополнува членот 13 од Уставот на Република Македонија, според кој за прекршоци определени со закон, санкција може да изрече орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања. (став 1) Против конечна одлука за прекршок се гарантира судска заштита под услови и постапка уредени со закон.

Имено, според оспорената одредба, наместо најпрвин припадникот на Министерството за внатрешни работи да добиел суспензија до правосилно завршување на кривичната постапка, Министерството за внатрешни работи на овој начин предвреме ги отпуштило работниците за кои можеби подоцна ќе се утврдело дека биле невини.

Поради тоа со иницијативата се бара да се поведе постапка за оценување на уставноста на член 143 став 1 точка 7 од Колективниот договор, и за истата се бара изрекување на временна мерка.

3. Судот на седницата утврди дека со член 143 став 1 од Колективниот договор на Министерството за внатрешни работи се наведува дека врз основа на постапката од членот 142 на овој договор веднаш се изготвува за работникот предлог со мислење за донесување на решение за откажување на работниот однос со отказ или изрекување на парична казна.

Според став 2 од овој член, предлогот му се врачува на работникот и веднаш од него се бара писмено изјаснување по наводите во предлогот.

Според став 3 од овој член, ако работникот одбие да даде писмено изјаснување се постапува како во членот 141 став 5 од овој договор.

Според став 4 од овој член, предлог може да поднесе директорот на Бирото за јавна безбедност, директорот на Дирекцијата и работниците што ќе ги овласти Министерот.

Според став 5 од овој член, предлогот со сите прилози веднаш се доставува до комисијата од членот 144 на овој договор заради водење на постапка.

Според став 6 од овој член, во случаите на кршење на работната дисциплина или неисполнување на обврските од член 133 став 1 точки 4, 5 и 6 и членот 134 точка 1 на овој договор, и на работникот по поднесена кривична пријава му е одредена мерка притвор, предлогот од ставот 1 на овој член се доставува до Министерот непосредно заради донесување на решение без водење на постапка пред Комисијата во смисла на член 139 на овој договор.

4. Според членот 110 алинеи 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според членот 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Согласно член 282 од Колективниот договор („Службен весник на Република Македонија“ бр.126/2010), со влегување во сила

на овој колективен договор (22 септември 2010 година) престанува да важи Колективниот договор на Министерството за внатрешни работи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 8/1998, 12/2000, 2/2003, 3/2004, 16/2006 и 21/2009), во кој била предвидена одредбата од член 143 на која се однесува поднесената иницијатива. Според тоа сметано од наведениот датум престанал да важи Колективниот договор што претставува истовремено и ден на престанок на важење, меѓу другото и на оспорената одредба содржана во вој колективен договор.

Имајќи го предвид наведеното Судот оцени дека престанокот на важење на оспорената одредба од Колективниот договор претставува процесна пречка за одлучување по иницијативата, согласно членот 28 алинеа 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, поради што се исполнети условите за отфрлање на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер–Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.171/2010)

199.

У.бр.14/2011

- Член 11 став 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија

- Article 11 paragraph 2 of the Law on Changing and Supplementing the Law on the Judicial Council of the Republic of Macedonia.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992) на седницата одржана на 16 март 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување на постапка за оценување на уставноста на членот 11 став 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.150/2010).

2. Панче Докузов од Штип на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на член 11 став 2 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Подносителот на иницијативата го цитира членот 52 став 4 од Уставот и наведува дека оспорената одредба од Законот, онака како што била поставена, значела дека на сите постапки кои биле започнати и се однесувале на утврдување на дисциплинска одговорност на судиите и на утврдување на нестручно и несовесно вршење на судиската функција Законот ќе се применувал наназад, односно дека постоело повратно дејствие. При постоењето на уставната поставеност законите и другите прописи да не можат да имаат повратно дејство, односно да важат наназад за период пред нивното донесување и стапување во сила, јасно се ставало до знаење дека поднесената иницијатива била основана, а оспорената одредба спротивна на Уставот. Имајќи го предвид членот 51 од Уставот, подносителот на иницијативата предлага иницијативата да се прифати, а потоа Судот да ја поништи оспорената одредба, со цел истата да нема повратно дејствие.

3. Судот на седницата утврди дека, според содржината на оспорениот член 11 став 2 од Законот, започнатите постапки на дисциплинска одговорност на судиите и постапките за утврдување нестручно и несовесно вршење на судиската функција ќе се завршат согласно досегашните прописи и согласно со овој закон.

4. Во членот 110 од Уставот на Република Македонија е определено дека Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Според членот 52 став 1 од Уставот, законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила. Според ставот 2 на овој член од Уставот, законите и другите прописи се објавуваат во „Службен весник на Република Македонија“ најдоцна во рок од седум дена од денот на нивното донесување, а според ставот 3 на овој член, законите влегуваат во сила најрано осмиот ден од денот на објавувањето, а по исклучок што го утврдува Собранието, со денот на објавувањето. Ставот 4 од овој член од Уставот, утврдува дека законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

Тргувајќи од анализата на членот 52 став 4 од Уставот произлегува дека прописите не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

Според член 15 став 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на закон, односно одделни негови одредби, меѓу другото, содржи причини за нивното оспорување.

Според член 28 алинеја 3 од Деловникот, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Во конкретниот случај, подносителот на иницијативата тргнувајќи од формулацијата на оспорената одредба заклучува дека постои повратно дејство на оспорената законска одредба, бидејќи истата по однос на започнатите постапки на дисциплинска одговорност на судиите и постапките за утврдување нестручно и несовесно вршење на судиската функција определувала така започнатите постапки да продолжат според одредбите од Законот за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија.

Според оценка на Судот, не може да се влече директен и сигурен заклучок за повратно понеповолно дејство на Законот како целина само врз основа на формулацијата на преодната одредба, без при тоа да се направи елаборација по однос на она што било предвидено со законските одредби што биле во примена до

влегувањето во сила на Законот за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија и што се предвидува со законските одредби што влегле во сила. Во иницијативата недостасува елаборација дали со новите одредби се предвидуваат нови понеповолни обврски, услови, рокови или пак критериуми кои ги доведуваат носителите на судската функција во понеповолна положба по однос на онаа што ја имале пред влегувањето во сила на Законот. Имајќи предвид и тоа што преодната, оспорена одредба се однесува на започнатите постапки за дисциплинска одговорност, односно за утврдување на нестручно и несовесно вршење на судската функција Судот оцени дека анализата на уставноста на оспорената одредба не е можна без едновремено да се направи анализа на уставноста на новите членови 54 до 97 од Законот (43 членови) од аспект на тоа дали истите содржат понеповолно законско решение по однос на тоа што било предвидено во дотогашните прописи според кои постапките биле започнати.

Со оглед на тоа што во иницијативата недостасува елаборација во наведената смисла Судот оцени дека постојат процесни пречки за впуштање во уставно-судска анализа на оспорената законската одредба, поради што истата ја отфрли согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д-р Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.14/2011)

200.

У.бр.39/2010

- Закон за мировните совети

- Law on Peace Councils

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 9 март 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за оценување на уставноста на Законот за мировните совети („Службен весник на Социјалистичка Република Македонија“ бр. 39/1977).

2. Стамен Филипov од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијативи за поведување постапка за оценување на уставноста на Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, оспорениот закон бил донесен во сосема други општествени услови во однос на Уставот на Република Македонија од 1991 година и неговите амандмански измени. Освен тоа, Законот имал термини кои не биле усогласени со Уставот на Република Македонија (самоуправни судови, организации на здружен труд, самоуправни интересни заедници и др. – видно од член 1 од Законот), поради што Законот не бил во согласност со член 1, член 8 став 1 алинеја 3 и член 51 од Уставот. Ова дотолку повеќе што сега постоел и Закон за медијација („Службен весник на Република Македонија“ бр. 60/2006, 22/2007 и 114/2009).

Поради наведеното се предлага Уставниот суд да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорениот закон.

3. Судот на седницата утврди дека Законот за мировните совети е донесен од страна на Собранието на Социјалистичка Република Македонија, на одделни седници на Соборот на здружениот труд и Општествено-политичкиот собор, одржани на 28 октомври 1977 година и објавен е во „Службен весник на Социјалистичка Република Македонија“ бр. 39/1977 година.

Законот содржи 31 член, поделени во четири глави.

Во Главата I. Општи одредби (членови 1 – 7), мировните совети се дефинирани како самоуправни судови на кои граѓаните во месните заедници и работните луѓе во организациите на здружениот труд, самоуправните интересни заедници и во другите самоуправни организации и заедници можат, заради развивање на добри односи меѓу нив, да им доверат посредување за помирување и спогодбено решавање на споровите за правата со кои слободно располагаат (член 1). Начинот на основањето, начелата за организацијата и составот, надлежноста, како и основите за постапувањето пред мировните совети се утврдуваат со овој закон (член 2). Спогодбите склучени пред мировните совети имаат правна важност како и спогодбите склучени пред редовните судови (член 3). Мировните совети, заради поуспешно извршување на работите, соработуваат со органите на месните заедници и на општината, организациите на здружен труд, самоуправните интересни заедници и другите самоуправни организации и заедници, општествено-политичките организации и со правосудните органи (член 7 став 1).

Во Главата II. Организација (членови 8-13), се утврдува организацијата на мировните совети. Така, се определува дека мировните совети ги основаат месните заедници за подрачјето или за дел од подрачјето на месната заедница, а можат да ги основаат и организациите на здружен труд, самоуправните интересни заедници и другите самоуправни организации и заедници (член 8). Се утврдува дека мировниот совет го сочинуваат претседател и најмалку 2 члена, кои имаат заменици (член 9), условите кои треба да ги исполнува лицето за да биде избрано за член на мировен совет (член 10), мандатот на членовите (член 11), начинот на избор на членовите (член 12), како и определбата дека со статутот на месната заедница, односно со самоуправниот акт на организацијата на здружениот труд, самоуправната интересна заедница и друга самоуправни организација и заедница поблиску се уредува бројот на членовите на советот, постапката за избор и разрешување на претседателот и членовите, начинот на вршење на административно-техничките

работи за мировниот совет и други прашања од значење за работата на мировниот совет (член 13).

Во Главата III. Надлежност и постапка (членови 14 - 25), се пропишува дека мировниот совет може да посредува во споровите на граѓаните, односно во споровите на работните луѓе за правата со кои слободно располагаат, а особено во : имотните спорови, без оглед на вредноста на спорот; споровите за пречење на владение; споровите за утврдување на меѓи; споровите за стварни и лични службености; споровите за чување и воспитување на деца; споровите за издржување; споровите за делба на имотната заедница и заедничкиот имот на брачните другари и други спорови за воспоставување на нарушените односи меѓу граѓаните и работните луѓе по имотни и неимотни прашања (член 14). Понатаму, во член 15 од Законот се пропишува дека мировниот совет, во смисла на член 468 од Законот за процесната постапка и член 445 од Законот за кривичната постапка, посредува по предмети отстапени од надлежниот суд во: спорови од мала вредност кои се однесуваат на побарување во пари кое не го надминува износот од 1 000 динари и во кривичните работи по приватна тужба за кривично дело лесна телесна повреда, како и за кривични дела против честа и угледот, освен за делата сторени преку печат, радио или телевизија. Според член 17 од Законот, мировниот совет може да посредува по барање на една или на две заинтересирани странки, но и по своја иницијатива или по барање на општествено-политичка или друга организација, како и по барање на телата или органите кои постапуваат по претставките и поплаките на општествено-политичките заедници. Во членовите 18–24 се пропишува постапката пред мировните совети (известување на спротивната странка заради помирување, констатирање ако помирувањето не успеало, повикување на други лица во посредувањето, водењето записник за посредувањето, содржината на записникот и неговото потпишување. Со член 25 се пропишува дека спогодбата склучена пред мировниот совет ја извршува надлежниот општински суд по правилата на извршната постапка.

Во Главата IV. се уредуваат преодните и завршните одредби (членови 26-31), и се пропишува дека со денот на влегување во сила на овој закон престанува да важи Законот за мировните совети („Службен весник на СРМ“ бр. 21/68), како и дека овој закон влегува во сила осмиот ден од објавувањето во „Службен весник на Социјалистичка Република Македонија“.

4. Согласно член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, владеењето на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Оспорениот Закон за мировните совети е донесен во 1977 година, во период на самоуправни општествено уредување, кога владееле вредности на социјалистичкото самоуправни општество изградено со Уставот на Социјалистичка Република Македонија од 1974 година. Во меѓувреме, во Република Македонија се направени значајни промени во општествено-политичкиот систем и од 1991 година, со донесување на новиот, актуелен Устав на Република Македонија, изграден е демократски систем кој почива на поделбата на власта, кој во својата основа ги има вградено заштитата на човековите права и слободи, како темелна вредност на уставниот поредок, врз која основа се изградени нормативни правила и институции за заштита на поединечните човекови права и слободи.

Според Амандман XXV на Уставот, со кој се заменува членот 98 од Уставот, судската власт ја вршат судовите. Судовите се самостојни и независни. Судовите судат врз основа на Уставот и законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот. Забранети се вонредни судови. Видовите, надлежноста, основањето, укинувањето, организацијата и составот на судовите, како и постапката пред нив, се уредуваат со закон што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници.

Според член 22 од Законот за судовите („Службен весник на Република Македонија“ бр. број 58/2006, 35/2008 и 150/2010), во судскиот систем судската власт ја вршат основните судови, апелационите судови, Управниот суд, Вишиот управен суд и Врховниот суд на Република Македонија.

Во Законот за кривичната постапка („Службен весник на Република Македонија“ број 15/97, 44/2002, 74/2004, 83/2008 и 67/12009) и во Законот за парничната постапка („Службен весник на Република Македонија“ број 79/2005, 110/2008, 83/2009 и 116/2010), не е предвидено постоење и посредување на мировни совети.

Во правниот систем на Република Македонија е прифатена медијацијата како начин на решавање на спорови во кој страните спорниот однос настојуваат да го решат на мирен начин со помош на еден или повеќе медијатори, кои на страните им помагаат да постигнат заедничко прифатливо решение, што како систем е утврден и уреден со Законот за медијација („Службен весник на Република Македонија,, број 60/2006, 22/2007 и 114/2009).

Со оспорениот Закон за мировните совети, мировните совети се дефинирани како самоуправни судови на кои граѓаните во месните заедници и работните луѓе во организациите на здружениот труд, самоуправните интересни заедници и во другите самоуправни организации и заедници можат, заради развивање на добри односи меѓу нив, да им доверат посредување за помирување и спогодбено решавање на спорите за правата со кои слободно располагаат (член 1).

Видно од содржината на овој закон, истиот ги одразува вредностите на социјалистичкото самоуправно општество, што е последица на времето на неговото донесување, поради што Законот содржи низа одредби кои суштински и термилошки не се усогласени со Уставот на Република Македонија („самоуправни судови“, „организации на здружен труд“, „самоуправни интересни заедници“), односно Законот упатува на видови на судови и форми на организации и заедници, кои не одговараат на постојните, втемелени вредносни принципи и организационата поставеност на органите на државната власт востановени со Уставот на Република Македонија.

Иако формално правно наведениот закон не е укинат, според Судот, неговата примена се исцрпела со донесувањето на актуелниот Устав на Република Македонија и законската регулатива која се однесува на судската надлежност и уредувањето на процесните постапки пред судовите, како и медијацијата како начин на вонсудско решавање на спорите, поради што според Судот, овој закон фактички престанал да важи и не е дел од правниот поредок на Република Македонија.

Имајќи го предвид наведеното, Судот оцени дека постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата и дека се исполнети условите од член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд, за отфрлање на иницијативата.

5. Тргувајќи од наведеното, Судот одлучи како во точка 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот, Бранко Наумоски и судиите: д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски и д-р Гзиме Старова. (У.бр.39/2010)

201.

У.бр.40/2010

- Член 12 став 3 во делот: „и Македонскиот младински прес и два члена од Советот на Младински НВО“ од Законот за основање на Национална агенција за европски образовни програми и мобилност

- Article 12 paragraph 3 in the part: “and the Macedonian youth press and two members of the Council of the Youth NGOs” of the Law on the Foundation of the National Agency for European Educational Programmes and Mobility.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 9 март 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1.СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 12 став 3 во делот: „и Македонскиот младински прес и два члена од Советот на Младински НВО“ од Законот за основање на Национална агенција за европски образовни програми и мобилност („Службен весник на Република Македонија“ бр.113/2007).

2. Фондацијата „Институт отворено општество-Македонија“ од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, со поименичното означување во законската одредба на две здруженија на граѓани-Македонски младински прес и Советот на Младински НВО на тој начин што од нивните редови да биле бирани членовите на Управниот одбор на Националната агенција, законодавецот ги ставал овие здруженија на граѓани во поповолна положба во однос на останатите здруженија на граѓани и физички лица кои работат и дејствуваат во оваа област, со што останатите здруженија на граѓани биле ставени во нееднаква положба односно биле дискриминирани. Таквата законска одредба била своевиден преседан со оглед дека наведените организации немале никаков особен статус за претставување на здруженијата на граѓани кои работат во областа на образованието или европските програми за мобилност односно на ваков начин се создавал монопол во претставувањето на здруженијата на граѓани за остварување на Програмите на ЕУ за „Доживотно учење“ и „Млади во акција“, а заинтересираните лица и регистрираните здруженија на граѓани од оваа област биле ставени во нерамноправна положба и однапред биле оневозможени по сила на Законот да конкурираат за членство во оваа Национална агенција и да можеле преку Агенцијата да работат на остварување на своите цели и заложби.

Подносителот на иницијативата смета дека, ако законодавецот одлучил во определен орган на управување да вклучи и претставници на граѓанскиот сектор како легитимен фактор во управувањето и спроведувањето на програмите на ЕУ во областа на образованието и мобилноста, тогаш требало да остави здруженијата на граѓаните од оваа област самите, преку различни форми на организирање, здружување, коалицирање, платформи и слично, да одлучат, предложат и изберат кои субјекти ќе бидат нивни претставници во органот на управување или дополнително со Законот да определи критериуми по кои здруженијата на граѓани ќе се квалификуваат за кандидатура за членство во тоа тело и ќе бидат избрани во транспарентен процес или нивното членство во Националната агенција ќе биде ограничено со мандат. Во конкретниот случај, без никакви критериуми, по дискреција на Владата и Собранието на Република Македонија биле определени две

здруженија на граѓани кои биле ставени во поповолна положба во однос на сите останати.

Ваквото законско формулирање во член 12 став 3 од Законот било во директна спротивност на член 9 и член 20 ставовите 1 и 2 од Уставот и ја нарушувало слободата на здружувањето на граѓаните заради остварување на легитимни цели, еднаквоста на граѓаните пред Уставот и законите, како и ја повредувало темелната вредност владеењето на правото утврдена во член 8 од Уставот. Исто така, ова законско формулирање било во директна спротивност и со член 11 став 1 од Европската конвенција за човековите права и слободи. Подносителот на иницијативата укажува дека Уставниот суд, со Одлука У бр.21/2007 од 9 април 2008 година, укинал членови од Статутот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ со кои Сојузот на студенти се ставал во поповолна положба во однос на останатите студентски организации во врска со застапувањето на студентите во рамките на органите на управувањето на Универзитетот, поради што и во овој случај требало да интервенира.

3. Судот на седницата утврди дека во член 12 од Законот за основање на Национална агенција за европски образовни програми и мобилност („Службен весник на Република Македонија“ бр.113/2007) се определува дека: „Орган на управување на Националната агенција е Управниот одбор“ (став 1) и дека: „Претседателот и членовите на Управниот одбор ги именува и разрешува Владата на Република Македонија“ (став 2).

Во оспорениот став 3 од овој член на Законот се определува дека: „Управниот одбор го сочинуваат претседател и четири члена, и тоа: по еден од Министерството за образование и наука, Министерството за финансии и Македонскиот младински прес и два члена од Советот на Младински НВО.“ Оспорен е делот: „и Македонскиот младински прес и два члена од Советот на Младински НВО.“

Но, со член 1 од Законот за изменување и дополнување на Законот за основање на Национална агенција за европски образовни програми и мобилност („Службен весник на Република Македонија“ бр.24/2011 од 25 февруари 2011 година) се определува дека членот 12 став 3 се менува и гласи: „Управниот одбор го сочинуваат претседател и четири члена и тоа по два од Министерството за образование и наука и од Министерството за финансии и еден член од Агенцијата за млади и спорт.“

Оваа законска одредба влезе во сила осмиот ден од денот на објавувањето на Законот за изменување и дополнување на Законот за основање на Национална агенција за европски образовни програми и мобилност во „Службен весник на Република Македонија“ (член 7) односно на 5 март 2011 година.

4. Според член 110 од Уставот, Уставниот суд одлучува, покрај другото, за согласноста на законите со Уставот и на другите прописи и на колективните договори со Уставот и законите.

Според член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Со оглед на тоа што оспорената содржина на законската одредба престанала да важи, при што во сегашната одредба на членот 12 став 3 од Законот не е содржана определбата само претставници на конкретни два субјекти да бидат избрани како членови на Националната агенција, Судот утврди дека нема процесни претпоставки за одлучување по иницијативата, поради што одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски и д-р Гзиме Старова. (У бр.40/2010)

202.

У.бр.22/2011

- Одлука за пристапување кон изработка и донесување на Урбанистички план вон населено место на КП.бр.1788/1, 1791/1, 1791/2 и КП.бр.1792/1 м.в. „Струга“ КО ЕРЏЕЛИЈА, КП.бр.48, 49, 50, 51, 52, 53, 54,

55, 56, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118 и КП.бр.119 м.в. „Алчак“ КО Амзабегово, Општина Свети Николе, бр.0701-535 од 18 јуни 2010 година, донесена од Советот на општина Свети Николе.

- Decision on commencing drafting and adoption of an Urban Plan beyond an inhabited place on the Cadastre Lot nos.1788/1, 1791/1, 1791/2 and CL.nos.1792/1 place called "Struga" KO ERDZELIJA, CL.nos.48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118 and CL.no.119 place called "Alchak" KO Amzabegovo, Sveti Nikole Municipality, no.0701-535 of 18 June 2010, adopted by the Council of the Sveti Nikole Municipality.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеи 1 и 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 23 март 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за за поведување постапка за оценување на законитоста на Одлуката за пристапување кон изработка и донесување на Урбанистички план вон населено место на КП.бр.1788/1, 1791/1, 1791/2 и КП.бр.1792/1 м.в. „Струга“ КО ЕРЏЕЛИЈА, КП.бр.48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118 и КП.бр.119 м.в. „Алчак“ КО Амзабегово, Општина Свети Николе, бр.0701-535 од 18 јуни 2010 година, донесена од Советот на општина Свети Николе.

2. Друштво за земјоделство, трговија и услуги ПОЛЕДЕЛСТВО ЕРЏЕЛИЈА ДООЕЛ с. Ерџелија - Свети Николе, преку полномошник Драган Таневски, адвокат од Свети Николе на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата оспорената одлука била во спротивност со член 48 од Законот за земјоделско земјиште („Службен весник на Република Македонија“ бр.135/2007) од причина што при донесување на одлуката и зафаќање на нови земјоделски

површини, општината не добила согласност од Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство за трајна пренамена на земјоделското во градежно земјиште.

Имено, општината Свети Николе одлуката ја донела на 18 јуни 2010 година, а барањето било доставено на 21 јуни 2010 и на 27 јули 2010 година министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство донел решение за трајна пренамена на земјоделско во градежно земјиште.

Со дополнително барање, подносителот на иницијативата истакна предлог за изрекување на времена мерка во смисла на член 27 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека според член 1 од оспорената одлука се пристапува кон изработка и донесување на Урбанистички план вон населено место за изградба на фабрика за биогаз на КП.бр.1788/1, 1791/1, 1791/2 и КП.бр.1792/1 м.в. „Струга“ КО Ерџелија, КП.бр. КО ЕРЏЕЛИЈА, КП.бр.48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118 и КП.бр.119 м.в. „Алчак“ КО Амзабегово, Општина Свети Николе.

Во членот 2 од истата одлука се предвидува дека оваа одлука влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во Службен гласник на општина Свети Николе.

4. Според член 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеи 1 и 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето и ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Разгледувајќи ја иницијативата, Судот оцени дека во конкретниов случај не постојат процесни претпоставки да се одлучува по неа од причина што оспорената одлука има карактер на работен (иницијален) акт, со кој само се започнува со изработка и донесување на урбанистички план. Имено, со оспорената одлука се пристапува, односно започнува постапката за изработка и донесување на урбанистички план и се уште не е донесен акт, односно одлука за

донесување на урбанистички план за конкретното подрачје, што значи дека во текот на постапката за изработка и донесување на урбанистички план можно е и нејзино запирање доколку не се исполнети сите претпоставки и услови предвидени во Законот за просторно и урбанистичко планирање.

Според Судот, оспорената одлука утврдува почеток кон дејства за конкретна задача - изработка и донесување на урбанистички план, за што согласно член 110 од Уставот, Уставниот суд не е надлежен да одлучува.

Во врска со барањето на подносителот на иницијативата за запирање од извршување на поединечните акти и дејствија што се преземени врз основа на оспорениот акт, Судот оцени дека не се исполнети условите предвидени во член 27 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за изрекување на времена мерка.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.22/2011)

203.

У.бр.24/2011

- Член 52 од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување

- Article 52 of the Law on Changing and Supplementing the Law on Pension and Disability Insurance.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеи 1 и 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992) на седницата одржана на 2 март 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување на постапка за оценување на уставноста на членот 52 од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.157/2007).

2. Петар Колев од с.Костурино, Струмица на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 52 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата со оспорениот член 52 од Законот било предвидено да се брише членот 203 од основниот текст на Законот, во кој било определено дека: „По денот на почетокот на примената на овој закон на индивидуалните земјоделци заради исполнување на условите за остварување право на старосна, инвалидска или семејна пензија во стаж на осигурување им се смета и времето поминато во осигурување според Законот за старосното осигурување на земјоделците, ако придонесот за тоа осигурување е платен во време на важењето на тој закон“.

Во натамошниот тек на иницијативата се цитираат член 8 став 1 алинеја 3, член 9 и член 34 од Уставот и се наведува дека при уредувањето на одредени односи Уставот го обврзувал законодавецот така уредените односи да важат за сите граѓани под еднакви услови, а државата била должна во уредувањето на правата на граѓаните да поаѓа од уставните гаранции за еднаквост на граѓаните во остварувањето на правата од социјално осигурување, односно во користењето на тие права да бидат еднакво третираны и да се однесуваат на сите граѓани што се наоѓаат во иста положба. Врз основа на наведеното произлегувала и забраната во законите да се внесуваат одредби со кои се прави разлика помеѓу луѓето.

Меѓутоа, оспорениот член 52 од Законот не доведувал до еднакви услови за остварување на правото на пензија, односно создавал нееднаква правна положба помеѓу осигурениците-земјоделци кои биле осигурани според Законот за старосното осигурување на земјоделците, како и меѓу овие и другите земјоделци, бидејќи сите вложувале средства за своето пензиско и инвалидско осигурување во Републичкиот Фонд за време на важењето на тој закон. Ова од причина што оспорената одредба која била во примена

од 1 јануари 2008 година доведувала до состојба на осигурениците-земјоделци кои го оствариле правото до наведениот датум во стажот на осигурување да им се засметува осигурувањето според Законот за старосното осигурување на земјоделците, а на останатите да не им се смета тој стаж на осигурување, иако и двете категории вложувале средства во Републичкиот Фонд. Тоа доведувало до состојба еден дел од осигурениците да се издвои од системот на пензиското и инвалидското осигурување, односно се воспоставувал нов систем на остварување на правото на пензија за еден дел осигуреници-земјоделци.

Со оглед на тоа што со оспорената одредба се засега во стекнатите права за остварување на пензиите, според подносителот на иницијативата истата имала и ретроактивна и понеповолна примена за граѓаните, а како повеќе не било предвидено засметување на стаж на осигурување стекнат според Законот за старосното осигурување на земјоделците.

Врз основа на наведеното произлегувало дека оспорената одредба не е во согласност со член 8 став 1 алинеја 3, член 9, член 34 и член 52 став 4 од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека, во оспорениот член 52 од Законот е предвидено бришење на членот 203 од Законот.

4. Согласно член 110 алинеја 1 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Според член 28 алинеи 1 и 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува и ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Со оспорениот член 52 од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 153/2007) членот 203 е избришан.

Тргувајќи од анализата на содржината на оспорената одредба произлегува дека истата не е норма која уредува односи, туку норма која констатира престанок на важење на одредба која во

минатото уредувала одредено право на конкретен и со Закон утврден начин и како таква не е подобна за уставно-судска анализа.

Во конкретниот случај, со иницијативата всушност се бара Судот да го укине оспорениот член 52 од Законот и да ја врати во важност претходно важечката одредба (член 203) која била бришана. Имајќи предвид дека согласно член 110 од Уставот, Уставниот суд не е надлежен да врши законодавна функција и да нормира прописи, со враќање во сила на оние одредби кои повеќе не се во правниот поредок, ниту, пак, има процесни претпоставки да постапува по иницијативата, односно да ја цени и оправдува уставната основаност на бришаната одредба и од друга страна уставната неоснованост на одредбата со која таа била бришана од Законот, произлегува дека се исполнети условите од член 28 алинеите 1 и 3 од Деловникот на Уставниот суд за отфрлање на оваа иницијатива.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.24/2011)

204.

У.бр.45/2011

- Член 9 и член 61 од Колективниот договор на ЕВН Електростопанство на Македонија АД за дистрибуција и снабдување со електрична енергија, склучен помеѓу Синдикалната организација на ЕВН Македонија и Управниот одбор на ЕВН Електростопанство на Македонија АД за дистрибуција и снабдување на електрична енергија на 10 декември 2008 година, 1 јули 2009 и 10 декември 2009 година и меѓусебната несогласност на оспорените членови со Општиот колективен договор за стопанството на Република Македонија.

- Article 9 and Article 61 of the Collective Agreement of EVN Electricity Company of Macedonia AD for distribution and supply of electricity, concluded between the Trade Union of EVN Macedonia and the Board of Directors of EVN Electricity Company of Macedonia AD for distribution and supply of electricity of 10 December 2008, 1 July 2009 and 10 December 2009 and the mutual disagreement of the contested articles with the General Collective Agreement for the Economy of the Republic of Macedonia.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 27 април 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за оценување на законитоста на член 9 и член 61 од Колективниот договор на ЕВН Електростопанство на Македонија АД за дистрибуција и снабдување со електрична енергија, склучен помеѓу Синдикалната организација на ЕВН Македонија и Управниот одбор на ЕВН Електростопанство на Македонија АД за дистрибуција и снабдување на електрична енергија на 10 декември 2008 година, 1 јули 2009 и 10 декември 2009 година и меѓусебната несогласност на оспорените членови со Општиот колективен договор за стопанството на Република Македонија.

2. Гордана Аџи-Спиркоска од Прилеп, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на законитоста на член 9 и член 61 од Колективниот договор означен во точката 1 од ова решение и нивната несогласност со Општиот колективен договор за стопанството на Република Македонија.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспорениот член 9 не бил во согласност со член 7 став 2 и член 8 од Општиот колективен договор во стопанството во Република Македонија од причини што во содржината на договорот за вработување не било предвидено одредба за степенот на стручната спрема и видот на образованието на работникот за работното место

на кое е распореден, поради што не било јасно кои биле обврските на работникот утврдени во член 8 од Општиот колективен договор на стопанството на Република Македонија.

Член 61 од Колективниот договор не бил во согласност со општиот колективен договор за стопанството на Република Македонија, колективниот договор од дејноста снабдувач со електрична енергија, гас, пареа и топла вода или група 40 (Евидентирна од Министерството за труд и социјална политика) и Законот за исплата на плати во Република Македонија.

3. Судот на седницата утврди дека според оспорениот член 9 од Колективниот договор на ЕВН Електростопанство на Македонија АД за дистрибуција и снабдување со електрична енергија Договорот за вработување особено содржи:

1) податоци за договорните страни, нивното живеалиште односно седиште,

2) датум на стапување на работа,

3) назив на работното место, односно податоци за видот на работата за која што работникот склучува договор за вработување, со краток опис на работата што ќе ја врши според договорот за вработување,

4) Место на вршење на работата. Ако не е наведено точното место се смета дека работникот ја врши работата во седиштето на работодавачот,

5) време на траење на работниот однос, кога е склучен договорот за определено време,

6) одредба за тоа дали се работи за работен однос со полно или пократко работно време,

7) одредба за дневно или неделно редовно работно време и распоредување на работното време,

8) одредба за висината на основната плата,

9) одредба за надоместоците на плата и други надоместоци што му припаѓаат на работникот,

10) одредба за годишен одмор и начинот за неговото определување,

11) покрај законот, колективниот договор, правата и обврските и условите за работа на работникот се определени во Правилникот за внатрешна организација и систематизација на работното место, Правилникот за заштита при работа и други интерни акти,

12) дури права и обврски.

Според оспорениот член 61 од Колективниот договор „Најниската плата во Друштвото е цената на трудот за најнискиот степен на сложеност на работата и изнесува 150 евра во денарска противвредност, според средниот курс на Народната банка на Република Македонија.

Судот исто така утврди дека врз основа на Законот за работни односи („Службен весник на Република Македонија“ бр.10/2010) и Усогласувањето на Општиот колективен договор за стопанството на Република Македонија,(“Службен весник на Република Македонија бр.60/2010”) Синдикалната организација на ЕВН Електростопанство Македонија и Управниот одбор на АД за дистрибуција и снабдување со електрична енергија на 11 мај 2010 година склучиле Колективен договор на ЕВН Електростопанство на Македонија АД за дистрибуција и снабдување со електрична енергија - Скопје.

Во член 183 од наведениот колективен договор е предвидено дека Колективниот договор влегува во сила на 1 јули 2010 година. Со влегување во сила на овој Договор престанува да важи Колективниот договор на Друштвото од 10.12.2008, со измените и дополнувањата од 1.07.2009 и 10.12.2009 година.

4. Согласно член 110 алинеја 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и законите.

Според член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Со оглед на неспорно утврдениот факт дека Колективниот договор на Електростопанство на Македонија во кој биле содржани оспорените членови престанал да важи, односно е донесен нов Колективен договор, Судот оцени дека постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата, односно се исполнети условите од член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд за отфрлање на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.45/2011)

205.

У.бр.55/2011

**- Член 6 став 7 од Законот за постапување со
бесправно изградени објекти.**

*- Article 6 paragraph 7 of the Law on Handling Illegally Constructed
Facilities.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 27 април 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 6 став 7 од Законот за постапување со бесправно изградени објекти („Службен весник на Република Македонија“ бр.23/2011 и 54/2011).

2. Виолета Тимова од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, оспорениот член 6 став 7 од Законот не бил во согласност со член 30 од Уставот, од причина што, во случајов се работело за сопствен, индивидуален дел (надградби и доградби) па предвиденото решение барањето за

утврдување на правен статус за станбените згради за колективно делување, да го поднесува заедницата на станари или да е потпишано од повеќе од половина иматели на стан во зградата, не соодветствувал со приватниот интерес. Ова од причини што станувало збор за легализација на дополнително изградени тераси или надградби (поткровје), од индивидуални лица, па оттука, барањето треба да го поднесе лично лицето кој бесправно го изградил делот за кој се бара легализација.

3. Судот на седницата утврди дека според член 6 став 7 од Законот доколку е поднесено барање за утврдување на правен статус за станбени згради за колективно домување, потребно е барањето да е поднесено од заедницата на станари или да е потпишано од повеќе од половината иматели на стан во зградата при што покрај доказите од ставот 2 на овој член се доставува и список на станари, договори за купопродажба на становите во зградата, како и уверение за државјанство или копија од лична карта од сите иматели на стан во зградата.

За утврдување на правен статус на делови (доградби и надградби) на станбени згради кои се бесправно изградени, подносителот на барањето за утврдување на правен статус е имателот на делот кој е бесправно изграден.

4. Законот за постапување со бесправно изградени објекти е донесен на седница на Собранието на Република Македонија одржана на 22 февруари 2011 година, и истиот е објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр.23/2011 на 24 февруари 2011 година, и истиот согласно член 33 од Законот, влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“ - 2 март 2011 година и истиот важи шест години од денот на влегувањето во сила.

Во член 1 од овој закон е регулирано што е предмет на законот, односно дека со овој закон се уредуваат условите, начинот и постапката за евидентирање, утврдување на правен статус и санкционирање на бесправно изградените објекти.

Според член 2 од овој закон, под бесправно изградени објекти, во смисла на овој закон, се подразбираат објекти од значење за Републиката согласно со Законот за градење и друг закон, објекти од локално значење согласно со Законот за градење и објекти на здравствени установи за примарна, секундарна и терцијална

здравствена заштита кои се изградени без одобрение за градење или спротивно на одобрението за градење, како и делови (доградби и надградби) на објектите од значење за Републиката и од локално значење и на објектите на здравствените установи за примарна, секундарна и терцијална здравствена заштита, кои се изградени без одобрение за градење или спротивно на одобрението за градење, во и надвор од плански опфат (во натамошниот текст: бесправни објекти).

Предмет на овој закон се бесправните објекти од ставот 1 на овој член на кои до денот на влегувањето во сила на овој закон се изведени градежните и инсталатерските работи во целост и истите претставуваат градежна и функционална целина.

Во член 3 од истиот закон, се предвидува дека под утврдување на правен статус на бесправен објект се подразбира запишување на бесправниот објект во јавната книга за запишување на правата на недвижности и вкопување на истиот во урбанистичко-планската документација, на начин и во постапка пределени со овој закон.

Според член 5 од овој закон, за утврдување на правен статус на бесправен објект се поднесува барање за утврдување на правен статус на бесправен објект од страна на имателот на бесправен објект до единицата на локалната самоуправа на чие подрачје е изграден бесправниот објект, односно органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредувањето на просторот. Рокот за поднесување на барањето за утврдување на правен статус на бесправен објект од ставот 1 на овој член го пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на уредувањето на просторот.

Оспорениот член 6 од Законот, ја регулира содржината на барањата за утврдување на правен статус на бесправни објекти.

Според член 6 став 1 од овој закон подносител на барање за утврдување на правен статус може да биде физичко лице - државјанин на Република Македонија, правно лице регистрирано во Централниот регистар на Република Македонија и институции кои се иматели на бесправните објекти. Странски правни и физички лица можат да бидат баратели, доколку ги исполнуваат условите за

стекнување на право на сопственост утврдени со Законот за сопственост и други стварни права.

Според став 2 на овој член од Законот барателот е должен со барањето за утврдување на правен статус на бесправни објекти од значење за Републиката, објекти на здравствени установи за примарна, секундарна и терцијална здравствена заштита и објекти од локално значење освен електронски комуникациски мрежи и средства и линиски инфраструктурни објекти да достави:

- уверение за државјанство или копија од лична карта за домашно физичко лице, односно дозвола за постојан престој за странско физичко лице, а за домашно и странско правно лице, извод од Централниот регистар на Република Македонија, односно од соодветната институција во државата во која странското правно лице има седиште,

- доказ за приклучок на комунална инфраструктура и/или сметки за јавни услуги (струја, вода итн.), а доколку бесправниот објект нема инфраструктурни приклучоци, изјава заверена на нотар дадена под кривична и материјална одговорност со која барателот ќе потврди дека бесправниот објект е изграден пред влегувањето во сила на овој закон и

- геодетски елаборат за утврдување на фактичка состојба на бесправен објект со имотен лист за земјиштето на кое е изграден бесправниот објект.

Во ставот 3 на истиот член од Законот е предвидено дека доколку бесправниот објект е изграден на земјиште кое не е сопственост на барателот или на Република Македонија, односно земјиштето е сопственост на друго физичко или правно лице, барателот покрај доказите од ставот 2 на овој член е должен да достави и договор за долготраен закуп на земјиштето склучен со сопственикот на земјиштето.

Според став 4 на овој член од Законот доколку бесправниот објект е изграден на земјиште пренесено од поранешен сопственик врз основа на договор за купопродажба, на кое како корисник е евидентиран поранешниот сопственик, а барателот го користи земјиштето повеќе од 20 години од денот на склучувањето на договорот, барателот е должен покрај доказите од ставот 2 на овој член да достави и договор за купопродажба на земјиштето и изјава заверена на нотар, дадена под кривична и материјална одговорност со која барателот ќе потврди дека барателот или лицето чиј

наследник е барателот го имаат купено земјиштето од поранешниот сопственик.

Според став 5 од член 6 на Законот доколку бесправниот објект е изграден на земјиште со незапишани права, надлежниот орган по службена должност доставува барање до Агенцијата за катастар на недвижности за спроведување на соодветна постапка за запишување на правта врз предметното земјиште, согласно со Законот за катастар на недвижности, која постапка Агенцијата за катастар на недвижности ја спроведува по службена должност.

Во став 6 од истиот член на Законот е предвидено дека доколку е поднесено барање за утврдување на правен статус на бесправен објект кој е изграден на земјиште со нерасчитени имотни односи, поради тоа што не е спроведена оставинска постапка, барателот е должен покрај доказите од ставот (2) на овој член да достави и известување од нотарот повереник на оставинскиот суд дека се води оставинска постапка за предметното земјиште.

Во оспорениот став 7 на членот 6 од Законот е предвидено дека доколку е поднесено барање за утврдување на правен статус за станбени згради за колективно домување, потребно е барањето да е поднесено од заедницата на станари или да е потпишано од повеќе од половината иматели на стан во зградата при што покрај доказите од ставот 2 на овој член се доставува и список на станари, договори за купопродажба на становите во зградата, како и уверение за државјанство или копија од лична карта од сите иматели на стан во зградата.

Подносителот на иницијативата го оспорува ставот 7 на член 6 од Законот, укажувајќи на фактот дека не може за надградба или доградба во станбена зграда, кои се однесуваат на тераси или поткровја, барањето да се поднесува во име на заедницата на станари или истото да биде потпишано од повеќе од половина иматели на стан во зградата.

Меѓутоа, токму во оваа насока, а по поднесување на иницијативата, Собранието на Република Македонија на седницата одржана на 11 април 2011 година го донесе Законот за изменување и дополнување на Законот за постапување со бесправно изградени објекти кој е објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр.54/2011 од 14 април 2011 година со кој во член 1 од истиот, во членот 6 став 7 (оспорен со иницијативата) се додава нова реченица

која гласи: „За утврдување на правен статус на делови (доградби и надградби) на станбени згради кои се бесправно изградени, подносител на барање за утврдување на правен статус е имателот на делот кој е бесправно изграден“.

Од анализата на измените и дополнувањата на ставот 7 од член 6 од Законот, Судот оцени дека токму укажувањата во иницијативата се вградени во овој член од Законот и според кој е дополнета содржина на барањето за утврдување на правен статус на бесправни објекти, така што имателот на делот кој е бесправно изграден може да го поднесе барањето лично за оној дел што самиот бесправно го изградил без собирање на потписи од повеќе од половината иматели на стан во зградата.

Од наведените причини Судот оцени дека во случајов не постојат процесни претпоставки за одлучување по иницијативата, во смисла на член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд, поради што се исполнети условите за отфрлање на иницијативата.

5. Врз основа на наведеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.55/2011)

206.

У.бр.54/2010

- Член 29 став 1 од Законот за Стопанската комора на Македонија

- Article 29 paragraph 1 of the Law on the Economic Chamber of Macedonia.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 20 април 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 29 став 1 од Законот за Стопанската комора на Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.89/2004).

2. Сојузот на стопански комори на Македонија од Скопје, застапуван од полномошникот Валерјан Монеvски-адвокат од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означена во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, оспорената законска одредба не била во согласност со уставно загарантираното право на сопственост определено во член 30 од Уставот и со Конвенцијата за заштита на човековите права и основните слободи. Имено, Стопанската комора на Македонија организирана согласно Законот за Стопанската комора на Македонија („Службен весник на СРМ“ бр.38/90) престанала да постои со донесувањето на Законот за стопанските комори („Службен весник на Република Македонија“ бр.54/2002), а имотот што го стекнала бил имот на стопанските субјекти зачленети во таа комора со оглед дека тие субјекти плаќале коморски придонес и дека Комората била правно лице кое функционирало врз принципите на самоорганизирање и саморегулирање, поради што со престанокот на Комората имотот требало да им припадне на нејзините членки. На вакво стојалиште застанал и Уставниот суд со својата Одлука У бр.131/2002 од 2 април 2003 година.

Наместо тоа, со оспорениот член 29 од Законот законодавецот наметнувал режим и создавал правна основа за стекнување право на сопственост врз имот кој де факто претставувал приватна сопственост, а тоа не било во склад со Уставот на Република Македонија и се косело со основните принципи и законските определби за стекнување и располагање со правото на сопственост бидејќи предметниот имот ниту бил државна сопственост, ниту државата на било кој начин учествувала во неговото создавање. Законодавецот немал право, ниту правен основ, на ваков начин да ја уредува правната судбина на имотот на Стопанска комора на Македонија („Службен весник на СРМ“ бр.38/90),

бидејќи во правниот поредок на Република Македонија биле вградени правни правила кои регулираат постапка и услови за решавање на прашањата по однос на имотот на правно лице при негов престанок. Во таа смисла, Законот за трговски друштва определувал дека во случај на престанок на правно лице со ликвидација, преостанатиот имот односно ликвидационата маса требало да им припадне на основачите на правното лице, па со инкорпорирањето на оспорената законска одредба во правниот поредок законодавецот направил повреда на уставните принципи и начела за владеење на правото како темелна вредност, на членот 51 од Уставот и на членот 30 од Уставот според кој „никому не можат да му бидат одземени или ограничени сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен кога се работи за јавен интерес утврден со закон.“ На тој начин, на подносителот на иницијативата и на други правни субјекти им се одземале и ограничувале правата кои произлегуваат од сопственоста бидејќи им било одземено правото да учествуваат во распределбата на ликвидационата маса на Стопанската комора на Македонија („Службен весник на СРМ“ бр.38/90), а особено со оглед дека во конкретниот случај не се работело за јавен интерес утврден со закон.

Иницијаторот понатаму смета дека со оспорената законска одредба законодавецот сторил повреда и на член 1 од Протоколот кон Конвенцијата за заштита на човековите права и основните слободи според кој „секое физичко или правно лице има право на непречено уживање на својата сопственост. Никој нема да биде лишен од својата сопственост освен кога е тоа во јавен интерес и под услови определени со закон и општите принципи на меѓународното право.“ Членот 29 од Законот го повредувал ова универзално право, затоа што со него лицата кои учествувале во создавањето на сопственоста и биле единствени нејзини сопственици биле лишувани од својата сопственост. На ваквата констатација упатувал и фактот дека членките на Стопанската комора на Македонија („Службен весник на СРМ“ бр.38/90) кои учествувале во создавањето на нејзиниот имот, имале право да избираат во која комора ќе членуваат и таквиот избор не можел да ги лиши од нивните сопственички права, но оспорениот член 29 од Законот ги принудувал да членуваат во новата Стопанска комора на Македонија доколку сакале да го уживаат своето право на сопственост, а во спротивно тоа право ќе го користеле новите членки кои и не придонеле за создавање на коморскиот имот (евидентно било дека во новата Стопанска комора на Македонија основана со Законот од 2004 година членувале и членки кои за време на постоењето на старата Стопанска комора на Македонија воопшто не ни постоеле како правни лица).

Според тоа, очигледно било дека оспорената одредба предизвикувала правни последици кои во основа биле апсурдни бидејќи субјект кој создавал имот бил лишен од своето сопственичко право само поради неговата определба да членува во друга асоцијација, додека на субјект кој со ништо не допринел во создавањето на имот, како што тоа биле новите членки на Стопанската комора на Македонија, им се овозможувало да стекнат сопственост без никаков правен основ односно основот за стекнување на сопственоста да биде интервенцијата на законодавецот и државата, впуштајќи се во распределба на имот во приватна сопственост.

3. Судот на седницата утврди дека оспорената законска одредба определува дека: „Со денот на влегувањето во сила на овој закон, врз Стопанската комора на Македонија основана согласно со одредбите на овој закон преминуваат имотот, средствата, правата и обврските на Стопанската комора на Македонија организирана според Законот за Стопанската комора на Македонија („Службен весник на СРМ“ бр.38/90).“

Судот, исто така, утврди дека со член 41 од Законот за стопанските комори („Службен весник на Република Македонија“ бр.17/2011 од 11 февруари 2011 година) се определува дека: „Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи Законот за Стопанската комора на Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.89/2004) и Законот за стопанските комори („Службен весник на Република Македонија“ бр.54/2002 и 84/2005).“

Според член 44 од означениот закон, „Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.“

4. Според член 110 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија, меѓу другото, одлучува за согласноста на законите со Уставот и на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Со оглед на тоа што оспорениот член 29 став 1 од Законот за Стопанската комора на Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.89/2004) престанал да важи осмиот ден од денот на објавувањето на Законот за стопанските комори („Службен весник на Република Македонија“ бр.17/2011) односно на 19 февруари 2011 година, Судот утврди дека нема процесни претпоставки за одлучување по иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У. бр.54/2010)

207.

У.бр.68/2011

- Член 64 став 1 од Законот за домување

- Article 64 paragraph 1 of the Law on Housing.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 алинеја 1 од Уставот на Република Македонија член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 18 мај 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за оценување на уставноста на член 64 став 1 од Законот за домување („Службен весник на Република Македонија“ бр.99/2009 и 57/2010).

2. Марија Аргировска од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста на член 64 став 1 од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите на подносителот на иницијативата оспорениот член 64 од Законот за домување не бил во согласност со член 8 став 1 алинеи 3 и 6, член 9, член 30 и член 51 од Уставот, од причина што со него се ограничувало правото на слободно одлучување на сопственици на посебни делови и не им се давала можност за слободно изјаснување и остварување на своите права бидејќи бил нарушен принципот на еднаквост при спроведување на постапка за основање и престанок на заедница на сопственици. Воедно, подносителот смета дека оспорениот член 64 став 1 од Законот за домување е во колизија со член 54 став 1 од истиот закон.

3. Судот на седница утврди дека Според член 64 став 1 од Законот за домување, заедницата на сопственици престанува врз основа на одлука за престанок усвоена со заедничка согласност од страна на сите членови - сопственици на посебните делови и со бришење во Централниот регистар на Република Македонија.

По престанокот на заедницата, сопствениците на посебните делови за обврските кон трети лица одговараат согласно со големината на нивните посебни делови.

Според членот 54 став 1 од Законот, кој подносителот на иницијативата го става во корелација со оспорениот член е предвидено сопствениците на посебните делови можат да донесат одлука за формирање заедница на сопственици како правно лице за управување со станбената зграда. Одлуката може да се донесе само во согласност на мнозинството сопственици на посебните делови.

4. Согласно член 110 алинеја 1 од Уставот, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Според член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Оспорената одредба од член 64 став 1 од Законот за домување била содржана во Законот за домување („Службен весник на Република Македонија“ бр.99/2009 и 57/2010).

Со донесување на Законот за изменување и дополнување на Законот за домување („Службен весник на Република Македонија“ бр.36/2011) членот 64 став 1 од Законот се менува и гласи:

Заедницата на сопственици престанува врз основа на одлука за престанок. Одлуката за престанок на заедницата на сопственици е донесена кога за неа гласале повеќе од половина од сопствениците на посебните делови.

Со Законот за изменување и дополнување на Законот за домување изменет е и член 54 став 1 кој гласи:

„Ако во станбена зграда има повеќе од двајца сопственици на посебни делови и повеќе од осум посебни делови, сопствениците на посебните делови можат да донесат одлука за формирање заедница на сопственици како правно лице за управување со станбената зграда.

Одлуката е донесена кога за неа гласале повеќе од половина од сопствениците на посебните делови“.

Тргувајќи од утврдената фактичка состојба неспорно е дека содржината на оспорениот член 64 став 1 од Законот за домување е променета и таа не е во правниот поредок од кои причини постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата, односно исполнети се условите од член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд за отфрлање на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.68/2011)

208.

У.бр.247/2009

- Член 86 од Изборниот законик

- Article 86 of the Electoral Code

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 22 јуни 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 86 од Изборниот законик („Службен весник на Република Македонија“ бр. 40/2006 и 136/2008 44/2011).

2. Љубомир Данаилов Фрчкоски, Љубе Бошкоски и Нано Ружин сите од Скопје, на Уставниот суд му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот наведен во точката 1 на ова решение.

Според наводите во иницијатива, со одредбата од членот 83 став 1 од Изборниот законик (според која изборната кампања не смее да се финансира од Буџетот на Република Македонија, освен средствата определени во член 86 став 2), е дадена можност изборната кампања да биде финансирана и од буџетски средства. Притоа, од клучно значење бил фактот што право на надоместок на трошоците има организаторот од чија листа е избран кандидатот за претседател на Републиката. Вака дефинирана и озаконета одредба за надоместок не претставувала помош за финансирање на кампањата на кандидатите за претседател и овозможување на фер и демократски избори, туку била едноставно „награда“ за победничкиот кандидат и неговиот организатор. Кандидатите за Претседател не добивале средства за помош во своите кампањи, туку тие средства ги добивал само кандидатот што бил избран за претседател на Републиката. Другите кандидати што учествувале во изборите биле

лишени од можноста да добијат соодветни средства од Буџетот на Република Македонија за финансирање на нивните изборни кампањи. При тоа се укажува дека постои голема неправедност што кандидатите за Претседател на Републиката кои освојуваат во просек од 40 000 до 270 000 гласови, не добиваат ниту денар за тој резултат, додека кандидатите за пратеници, со минимум 7000 гласа можат да бидат избрани за пратеници и да ги добијат средствата од Буџетот за таа намена.

Во иницијативата се наведува дека членот 86 од Изборниот законик бил спротивен со член 8 став 1 алинеја 3 и членот 9 од Уставот. Уставното начело за еднаквост е повредено кога граѓаните кои се во исти услови, како што е случај со кандидатите за избор на Претседател на Републиката, се третираат на различен начин. Ова начело би било почитувано кога секој од кандидатите би добил соодветен надомест за освоените гласови (15 денари по глас). Бидејќи со законската одредба тоа не се чини, туку кандидатот кој победил ги собира сите буџетски средства, начелото на еднаквост било прекршено.

Според подносителите на иницијативата, со ваквиот законски третман на финансирање на кампањите за претседателските избори се оневозможувал демократскиот и фер карактер на истите, бидејќи кандидатите биле ставени во радикално нееднаква положба со оглед на трошоците за финансирање на кампањата. Ова на подолг рок ќе оневозможело вистински плуралистички избори, бидејќи ќе ги дестимулирало организаторите на кампањите да влезат во изборна трка поради неможноста за добивање помош за кампањата од буџетски средства.

Основна намера на законодавецот требало да биде кандидатите да учествуваат во изборната кампања во релативно подеднакви услови, што е услов изборите да бидат слободни и помалку зависни од други носители на финансиска моќ во општеството. Постоенето на оспорениот член 86 од Изборниот законик ја поништувал целта поради која средствата од Буџетот се доделуваат за изборните кампањи на претседателските кандидати. Целта не треба да биде да се награди победничкиот кандидат, туку да се овозможат што е можно повеќе слободни, плуралистички и фер избори.

Поради наведените причини, со иницијативата се предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на член 86 од Изборниот законик и истиот да го поништи.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 86 од Изборниот законик, право на надоместок на трошоци за избори имаат организаторите на изборната кампања од чии листи на кандидати се избрани кандидат за претседател на Републиката, кандидати за пратеници, членови на совет, односно кандидат за градоначалник во висина од 15 денари по добиен глас (став 1). Во ставот 2 на овој член е определено дека надоместокот на трошоците за избори ќе се исплати од Буџетот на Република Македонија, односно од буџетот на општината и на градот Скопје најдоцна во рок од три месеца по поднесувањето на финансискиот извештај за изборната кампања врз основа на извештајот на Државната изборна комисија за спроведените избори. Согласно ставот 3 на истиот член од Законикот, надоместокот на трошоците за избори се определува со одлука на Собранието, советот на општината и на градот Скопје.

4. Според член 110 алинеја 1 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно членот 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Собранието на Република Македонија, на седницата одржана на 2 април 2011 година, го донесе Законот за изменување и дополнување на Изборниот законик, објавен на 5 април 2011 година во “Службен весник на Република Македонија”, број 44/2011.

Во членот 50 од овој закон е предвидено дека во членот 86 по ставот 1 се додава нов став 2 кој гласи:

„Право на надоместок на трошоци за избори имаат организаторите на изборна кампања од чии листи на кандидати не е избран кандидат за претседател на Републиката, кандидат за пратеник, кандидат за член на совет, односно кандидат за градоначалник во висина од 15 денари по добиен глас ако освоиле

најмалку 1,5% од вкупниот број гласови од излезените граѓани на ниво на Републиката, изборната единица, односно општината“.

Од наведеното произлегува дека оспорениот член 86 од Изборниот законик, е дополнет, односно по цитираната измена на Законикот, добил нова содржина и тоа во онаа насока на која што упатуваат и наводите во иницијативата, поради што Судот утврди дека не постојат процесни претпоставки за одлучување по иницијативата, односно дека се исполнети условите за отфрлање на иницијативата согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите: д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова–Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.247/2009)

209.

У.бр.49/2011

- Член 69 став 1 во делот: „утврдува критериуми за склучување на договори со здравствените установи за купување на основните здравствени услуги од овој закон“ и алинеја 8, член 70 став 4 во деловите: „и условите“ и „и договорна казна“, од Законот за здравствено осигурување.

- *Article 69 paragraph 1 in the part: “defines criteria for concluding agreements with health institutions for the purchase of the basic health services under this Law” and line 8, Article 70 paragraph 4 in the parts: “and the conditions” and “and contractual penalty” under the Law on Health Insurance.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” бр.70/1992) на седницата одржана на 29 јуни 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 69 став 1 во делот: „утврдува критериуми за склучување на договори со здравствените установи за купување на основните здравствени услуги од овој закон“ и алинеја 8, член 70 став 4 во деловите: „и условите“ и „и договорна казна“, од Законот за здравствено осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.25/2000, 34/2000, 96/2000, 50/2001, 11/2002, 31/2003, 84/2005, 37/2006, 18/2007, 36/2007, 82/2008, 98/2008, 6/2009, 67/2009, 50/2010, 156/2010 и 53/2011).

2. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означени во точката 1 од ова решение. Според наводите во иницијативата, оспорените делови од членот 69 став 1 од Законот не биле во согласност со Уставот, затоа што критериумите за склучување на договори со здравствените установи и условите под кои можело да се раскине договор, можеле да се утврдуваат само со закон, а не со општ акт на Фондот. Неуставно било овластувањето дадено на Фондот да пропишува и други критериуми надвор од веќе утврдените законски рамки, со што во иницијативата всушност не се негира дека Законот содржел критериуми. Во однос на оспорените делови од членот 70 од Законот, во иницијативата се наведува дека немало со закон предвидени услови под кои можела да се договара договорната казна. На овој начин Фондот за здравствено осигурување во пракса подготвувал обрасци на договори кои здравствените установи биле ставени во позиција да ги потпишат или непотпишат, а со тоа евентуално и да ја прифатат напишаната договорна казна. Иницијаторот бара законодавецот да пропишел услови за договорната казна кои сега ги немало во законот и со тоа да интервенира во начинот на договарањето во делот на договорните казни, со пропишување на рамки во кои договорите ќе се склучувале. Причините за неуставност се недоволната законска регулираност на прашањето.

Од овие причини, оспорените делови од одредбите од Законот не биле во согласност со повеќе одредби од Уставот, и тоа: членот 8 став 1 алинеи 3 и 4, членот 51, членот 68 став 1 алинеја 2, членот 95 став 3 и членот 96.

3. Судот на седницата утврди дека во членот 69 став 1 од Законот е предвидено: „Фондот со општ акт, утврдува критериуми за склучување на договори со здравствените установи за купување на основните здравствени услуги од овој закон, начинот на склучување на договорите и за начинот на плаќањето на здравствените услуги според:

- бројот на осигурените лица во примарната здравствена заштита;
- цени на завршени здравствени услуги во специјалистичко-консултативна здравствена заштита;
- цени на здравствени услуги групирани во ДСГ во болничка здравствена заштита за акутна нега на хоспитализирани болни;
- договорни цени за здравствени услуги кои не се вршат во јавните здравствени установи од болничката здравствена заштита;
- утврдени цени на здравствените услуги во болничката здравствена заштита за дневна болница, хронично лежечки болни и медицинска рехабилитација и физикална терапија за лежечки болни;
- програмите за одделни видови здравствена заштита, односно услуги;
- утврдените средства во Буџетот на Фондот по намени и
- други критериуми.

Според членот 70 став 4 од Законот: Во договорот од ставот 1 на овој член се уредува видот, обемот, квалитетот и роковите за остварување на здравствената заштита, односно здравствените услуги според медицина базирана на докази, начинот на пресметувањето и плаќањето на здравствените услуги, причините и условите под кои може да се раскине договорот и договорна казна.

4. Согласно членот 110 алинеи 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно членот 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Тргувајќи од содржината на иницијативата може да се констатира дека во однос на оспорените делови од членовите 69 и 70 од Законот за здравствено осигурување нема аргументи на чија

основа Судот би се впуштил во уставносудска анализа и мериторно одлучување за уставноста на Законот и неговите одредби кои се меѓусебно комплексно поврзани во рамки на целината на законот како и во системот на законите пошироко во правниот поредок, а во случајов станува збор за Законот за здравствено осигурување кој регулира социјална материја која не дозволува исклучиво формалистичко и селективно опсервирање, на што упатува иницијативата.

Со оглед на тоа Судот оцени дека се настапени деловнички претпоставки согласно членот 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, за отфрлање на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.49/2011)

210.

У.бр.70/2011

- Член 210 од Законот за пензиското и инвалидско осигурување

- Article 210 of the Law on Pension and Disability Insurance

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 29 јуни 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 210 од Законот за пензиското и

инвалидско осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.80/1993, 3/1994-исправка, 15/1995, 71/1996, 32/1997, 24/2000, 96/2000, 50/2001, 85/2003, 50/2004, 4/2005, 84/2005, 101/2005, 70/2006, 153/2007, 152/2008м 161/2008, 81/2009, 154/2009, 83/2010, 156/2010, 24/2001 и 51/2011).

2. Богатин Илков од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Подносителот во иницијативата, како и во нејзиното дополнување укажува на прашања кои регулираат односи од пензиското осигурување и во истата се наведуваат предлози и начини како може да се регулираат начинот и условите на стекнување на правото на пензија. При тоа, цело време во иницијативата подносителот укажува на законските решенија во Законот за внатрешни работи, како и на Законот за работните односи, што врши компарација на овие закони и доаѓа до заклучок дека постоеле различни решенија за иста материја во постоечките посочени закони.

Од наведените причини смета дека Уставниот суд треба да го укине член 210 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување.

3. Судот на седницата утврди дека во член 210 од Законот е предвидено дека со денот на почетокот на примената на овој закон престанува да важи Законот за основните права од пензиското и инвалидското осигурување („Службен лист на СФРЈ“ бр.23/1982, 77/1982, 57/1985, 8/1987, 78/1989, 44/1990 и 89/1990) и („Службен весник на Република Македонија“ бр.10/1992) од Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на СРМ“ бр.18/1983 4/1987, 4/1989, 19/1990 и „Службен весник на Република Македонија“ бр.36/1991 и 12/1993), одредбите на членовите 127, 128, 129, 130, 132, 133, 134, 135, 137, 138, 139, 147 и 161 од Законот за внатрешните работи - пречистен текст („Службен весник на СРМ“ бр.37/1980, 24/1988 и „Службен весник на Република Македонија“ бр. 36/1991 и 19/1992, одредбите на членовите 70, 71, 72, 73, 73-а, 73-в, 74, 75, 76 и 81 од Законот за извршување на санкциите за кривични дела и стопански престапи („Службен весник на СРМ“ бр.19/1979, 50/1981, 42/1985, 35/1986, 47/1989 и „Службен весник на Република Македонија“ бр.19/1992), одредбите на членовите 7, 8, 9, 10 и 11 од Законот за основните права на носителите на „Партизанска

споменица - 41“ („Службен лист на СФРЈ“ бр.67/1972, 40/1973, 36/1976, 39/1977, 32/1981, 25/1985, 44/1989, 87/1989 и 20/1990), одредбите на членовите 8, 9, 10, 11 и 12 од Законот за основните права на борците од Шпанската Националноослободителна и револуционерна војна („Службен лист на СФРЈ“ бр.67/1972, 40/1973, 33/1976, 39/1979, 32/1981, 68/1981, 25/1985, 44/1989 и 20/1990), одредбите на членовите 9, 10, 11 и 12 од Законот за основните права на лицата одликувани со „Орден народен херој“ („Службен лист на СФРЈ“ бр.67/1972, 21/1974, 33/1976, 39/1977, 32/1981, 68/1981, 25/1985, 75/1985, 44/1989, 87/1989 и 20/1990), Законот за пензиското и инвалидското осигурување на воените осигуреници, освен главите XI и XII („Службен лист на СФРЈ“ бр.7/1985, 74/1987 и 20/1989) и одредбите на членовите 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28 и 32 од Законот за самостојните уметници („Службен весник на СРМ“ бр.46/1982).

4. Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е владеењето на правото.

Во член 110 од Уставот е утврдена надлежноста на Уставниот суд на Република Македонија а тоа, меѓу другото, е да одлучува за согласноста на законите со Уставот, како и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Од анализата на содржината на цитираните уставни норми, јасно произлегува дека Уставниот суд нема надлежност да креира законски решенија, односно да создава закони и законски решенија. Ваквата надлежност, според уставната поставеност, ја има законодавниот дом, односно законодавецот е тој што ги донесува законите, истите ги менува и истовремено, законодавецот е тој што ја води политиката на законите, а не Уставниот суд, кој, според член 110 од Уставот, цени дали тие се во согласност со Уставот.

Владеењето на правото, како темелна вредност на уставниот поредок, ги содржи „правната сигурност на граѓаните на Република Македонија и принципот со еднаквите еднакво со нееднаквите нееднакво“.

Во правниот поредок на Република Македонија законодавецот континуирано може да ја менува одредена законска

материја, а со тоа, за односите кои се случуваат и настануваат, се однесува законот по неговото влегување во сила.

Пензиските односи, во суштина се „односи во тек“. Правото на пензија осигуреникот го остварува според законот кој важел во времето на утврдување на исполнување на условите на пензија и сите во истите услови предвидени во Законот кој во моментот е во правна сила, еднакво се третираат, односно се однесуваат за сите осигуреници. Но, со оглед на фактот што пензиските односи се „односи во тек“, тие постојано се менуват и движат во натамошниот период од моментот на утврдување на правото на пензија, следователно ги опфаќаат и на нив се однесуваат идните законски решенија, односно промени, па оваа динамика на законската регулатива спрема пензиските односи, нема никаква допирна точка со елаборацијата во иницијативата за „стекнати права“ според која односите во областа на пензиите требало да се опсервираат како материја која е врзана со единствен закон и со единствени законски решенија за сите без оглед на комплексноста на односите и времето на нивното настанување.

Меѓутоа, според Судот, неопходно е токму обратно да се гледа на работите, бидејќи како што и претходно беше кажано, проблемот на кој се укажува во иницијативата, регулира „односи во тек“ кои се проследени со законски промени, а кои промени, што е од суштинско и уставно значење, важат за сите еднакво кои се во исти услови.

Подносителот во иницијативата, глобално елаборира прашање од пензиските односи, при тоа вршејќи паралелна анализа помеѓу Законот за внатрешни работи и Законот за пензиското и инвалидското осигурување, давајќи критики, како и можни начини за регулирање на оваа материја. Меѓутоа, иницијативата и по нејзиното прецизирање побарано од Судот не беа дадени аргументи и причини за оспорување на одредбите во смисла на член 28 од Деловникот што претставуваше пречка за уставно судска анализа.

Согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Предвид на напред наведената анализа, Судот оцени дека во конкретниов случај се исполнети условите од наведената деловничка одредба.

5. Врз основа на наведеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов.(У.бр.70/2011)

211.

У.бр.42/2011

- Одлука за изменување и дополнување на Одлуката за донесување на Деталниот урбанистички план на централно градско подрачје на Скопје бр.08-262 од 10 јуни 1997 година, донесена од Советот на општина Центар.

- Decision on changing and supplementing the Decision on the adoption of the Detailed Urban Plan of the central city area of Skopje no.08-262 of 10 June 1997, adopted by the Council of Centar Municipality.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 6 јули 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на законитоста на Одлуката за изменување и дополнување на Одлуката за донесување на Деталниот урбанистички план на централно градско подрачје на Скопје бр.08-262 од 10 јуни 1997 година, донесена од Советот на општина Центар („Службен гласник на општина Центар“ бр.8/1997).

2. Костадин и Једина Чилиманови од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на законитоста на актот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, со оспорената одлука не бил почитуван член 6 од Законот за заштита на спомениците на културата, бидејќи со истата, покрај другото се предвидувала изградба на објект во блок 5.10 со ознака 5.10.2 кој требало да се гради на улица „Скопска“ и улица „27 Март“. Меѓутоа, на предвидената маркица 5.10.2 постоел објект - индивидуална станбена зграда, кој бил заштитен како споменик на културата.

Од наведените причини се предлага Судот да ја поништи маркицата 5.10.2 од оспорениот план и истовремено да му наложи на Советот на општина Центар споменикот на културата, семејната станбена зграда на улица „27 Март“ бр.14 - Скопје (живеалиште на подносителите на иницијативата) да го вклопи во Деталниот урбанистички план на централното градско подрачје на Скопје.

3. Судот на седницата утврди дека оспорената одлука содржи 7 (седум) члена. Во членот 1 од Одлуката се наведува дека по точката 3f од основната Одлука, се додава нова точка 3e, во која, меѓу другото, се предвидува реконструкција и изградба на просторот со точно одредени биланси. Висината на објектите, исто така, е дефинирана како висина на горниот венец на објектот и од која отстапуваат кровната конструкција, куполните и кулните надвижувања и други декоративни композициски елементи.

Во членот 2 децидно е наведено што содржи изменувањето и дополнувањето на Деталниот урбанистички план, а пак во член 3 е точно и прецизно наведено што е составен дел на оспорената Одлука.

Членовите 4, 5, 6 и 7 од Одлуката се од техничка природа и во истата се наведува дека Одлуката се заверува со печат на Советот на Општина Центар и потпис на нејзиниот претседавач и истовремено се задолжува Одделението за урбанизам во рок од 60 дена да обезбеди комплетна документација за остварување на планскиот документ. За реализацијата на Одлуката се грижи, исто така, Одделението за урбанизам, а според член 7 од Одлуката, истата влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен гласник на Град Скопје“.

4. Според член 110 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата, ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Од наводите во иницијативата, Судот оцени дека подносителите на иницијативата воопшто не ја спорат оспорената Одлука по однос на одредбите на Законот за просторно и урбанистичко планирање, кој важел во време на донесување на истата - 1997 година, односно не ја спорат постапката за донесување на истата согласно одредбите од овој закон, за што Уставниот суд е надлежен да постапува. Напротив, според наводите во иницијативата, оспорената одлука не била во согласност со Законот за заштита на спомениците на културата, од причини што на предвидената маркица 5.10.2 се предвидувало друг објект и поради тоа се бара поништување на маркицата 5.10.2 од оспорениот план и истовремено Судот да изврши вклопување на истата во предметниот Детален урбанистички план.

Тргувајќи од одредбите на Уставот, кои ја определуваат надлежноста на Уставниот суд, Судот оцени дека во конкретниот случај не постојат процесни претпоставки Судот да се впушти во мериторно оценување на предметната иницијатива од причина што истакнатите наводи не кореспондираат со законските и деловничките претпоставки за постапување по истата. Ова дотолку повеќе што од прибавената писмена документација јасно е нагласено дека објектот 5.10.2., кој е со класа В во приземјето и класа А на катовите, се задржува со постојната намена и класа, што значи дека со оспорената одлука не се врши измена по однос на наведениот објект.

Со оглед на тоа што причините за оспорување на Одлуката не можат да се доведат во корелација со постапката за донесување на истата, бидејќи со неа не се оспорува постапката за донесување на Одлуката туку само предвидената маркица, Судот оцени дека постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата во смисла на член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и Владимир Стојаноски. (У.бр.42/2011)

212.

У.бр.34/2011

- Одлука за определување на надоместок на членовите на посебните тела на Општина Центар – Скопје, број 07-276/12 од 15 февруари 2008 година; и член 5 од Одлуката за формирање на посебни тела на Општината Центар – Скопје, број 07-276/4 од 15 февруари 2008 година, двете донесени од Советот на општина Центар и објавени во „Службен гласник на Општина Центар – Скопје“ бр. 2/2008.

- Decision on the determination of remuneration of the members of the special bodies of Centar Municipality – Skopje, no.07-276/12 of 15 February 2008; and Article 5 of the Decision on the formation of special bodies of Centar Municipality – Skopje, no.07-276/4 of 15 February 2008, both adopted by the Council of Centar Municipality and published in the “Official Gazette of Centar Municipality”, no.2/2008.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеи 1 и 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992) на седницата одржана на 14 септември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуката за

определување на надоместок на членовите на посебните тела на Општина Центар – Скопје, број 07-276/12 од 15 февруари 2008 година; и член 5 од Одлуката за формирање на посебни тела на Општината Центар – Скопје, број 07-276/4 од 15 февруари 2008 година, двете донесени од Советот на општина Центар и објавени во „Службен гласник на Општина Центар – Скопје“ бр. 2/2008.

2. Јонче Цветковски од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на Одлуките наведени во точката 1 на ова решение.

Во иницијативата подносителот најпрвин ги цитира одредбите од двете оспорени одлуки, одредбите од членот 8 став 1 алинеи 3 и 9 и член 51 од Уставот, како и одредби од Законот за локалната самоуправа, Законот за плата и другите надоместоци на пратениците во Собранието на Република Македонија и другите избрани и именувани лица во Републиката, кои се однесуваат на правото на надоместоци на членовите на советите на општините, и укажува дека наведените одредби не предвидуваат право на други надоместоци на членовите на посебните тела на општината Центар и за координирање на функционирањето на Координативните тела, поради што се поставувало прашањето за законитоста на оспорените акти.

Во иницијативата се укажува дека со одредбите од Законот за локалната самоуправа биле уредени сите прашања за правото и висината на надоместокот на членовите на советот за присуство на седница на советот и за патните и дневните трошоци за што се упатува на одредбите од Законот за државните службеници. Во конкретниот случај Советот на Општина Центар, определил надоместоци во висина и износи за кои не постои законски основ за определување на други надоместоци, освен оние определени со законот.

Поради наведените причини подносителот смета дека оспорената Одлука за определување на надоместок на членовите на посебните тела на Општина Центар – Скопје, број 07-276/12 од 15 февруари 2008 година и оспорениот член 5 од Одлуката за формирање на посебни тела на Општината Центар – Скопје, број 07-276/4 од 15 февруари 2008 година, не се во согласност со член 8 став 1 алинеи 3 и 9 и член 51 од Уставот на Република Македонија и со наведените закони, поради што предлага Судот да поведе постапка

за оценување на нивната уставност и законитост и истите да ги поништи.

Во иницијативата подносителот наведува дека со оглед на тоа што до донесувањето на Одлуката на Уставниот суд по повод оваа иницијатива, незаконито, неосновано и бескурпулозно во енормни големи износи се трошеле пари од граѓаните на Република Македонија, предлага Уставниот суд согласно член 71 став 1 алинеја 4 од Деловникот на Уставниот суд да донесе решение за запирање од извршување на поединечните акти или дејствија што се преземаат врз основа на оспрените одлуки.

На крајот од иницијативата во пост скриптур, подносителот наведува дека по донесување на предложената Одлука на Уставниот суд, тој има граѓанска должност да иницира спроведување на целосна постапка за извршување на Одлуката, имајќи предвид дека ниту една од досега донесените одлуки од овој вид не биле спроведени.

3. Судот на Седницата утврди дека Советот на општина Центар, на 86та седница одржана на дена 15.02.2008 година, врз основа на член 36 од Законот за локална самоуправа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 5/2002) и член 26 од Статутот на Општина Центар – Скопје („Службен гласник на Општина Центар“ бр. 1/2006) ја донел Одлуката за определување на надоместок на членовите на посебните тела на Општина Центар – Скопје.

Во членот 1 од Одлуката е наведено дека со оваа Одлука се определува месечен надоместок за работата на членовите на посебните тела на Општина Центар – Скопје, основани со Одлуката за формирање на посебни тела на Општина Центар – Скопје и тоа: за телата од членот 1 на одлуката износ од 10.000,00 денари, а за Претседателот на Советот од член 2 на Одлуката износ од 13.000,00 денари.

Согласно членот 2 од Одлуката, надоместокот од членот 1 се однесува за работата во работното тело во кое е именуван членот на Советот и за координирање на функционирањето на координативните тела од страна на Претседателот на Општина Центар – Скопје.

Во членот 3 од Одлуката е утврдено дека оваа одлука влегува во сила со денот на нејзиното донесување, а ќе се објави во „Службен гласник на Општина Центар – Скопје“.

Одлуката е заведена под бр. 07-276/12 од 15 февруари 2008 година и е потпишана од Претседателот на Советот на Општина Центар Владимир Здравев.

Согласно членот 5 од Одлуката за формирање на посебни тела на Општина Центар – Скопје, бр. 07-276/4 од 15 февруари 2008 година, на членовите на телата и Претседателот на Советот им следува месечен надоместок што се утврдува со посебна одлука. Средствата за работа на Координативните тела основани од Советот на Општина Центар – Скопје се обезбедуваат од Буџетот на Општина Центар Скопје.

4. Во претходната постапка и на седницата Судот утврди дека на 9 јуни 2011 година Советот на Општина Центар доставил до Судот дополнително известување во кое информираат дека по првобитно доставеното мислење до Судот по поднесената иницијатива, на 1 јуни 2011 година Советот на Општината Центар донел две одлуки со кои ги ставил вон сила првооспорената одлука и членот 5 од второспорената одлука.

Имено, Советот на Општина Центар на 1 јуни 2011 година донел Одлука бр. 07-2138/22 од 1 јуни 2011 година во која во членот 1 е утврдено дека се става вон сила Одлуката за определување на надоместок на членовите на посебните тела на општина Центар-Скопје бр. 07-276/12 од 15 февруари 2008 година. Во членот 2 од Одлуката е утврдено дека одлуката влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен гласник на Општина Центар-Скопје“.

Советот на Општина Центар на истата седница донел и Одлука бр. 07-2138/20 од 1 јуни 2011 година за измена на Одлуката за формирање на посебните тела на Општина Центар – Скопје бр. 07-276/4 од 15 февруари 2008 година. Во членот 1 на Одлуката е определено дека Во Одлуката за формирање на посебните тела на Општина Центар-Скопје бр. 07-276/4 од 15.02.2008 година, се брише членот 5.

Во членот 2 од Одлуката е определено дека таа влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен гласник на Општина Центар-Скопје“.

Двете одлуки се објавени во „Службен гласник на Општина Центар-Скопје“ бр. 6 од 8 јуни 2011 година.

Одлуките стапиле во сила на 16 јуни 2011 година.

Врз основа на наведеното Судот утврди дека сметано од 16 јуни 2011 година, оспорената Одлука за определување на надоместок на членовите на посебните тела на Општина Центар – Скопје, број 07-276/12 од 15 февруари 2008 година, како и оспорениот член 5 од Одлуката за формирање на посебни тела на Општината Центар – Скопје, број 07-276/4 од 15 февруари 2008 година не се веќе дел од правниот поредок.

5. Согласно член 110 алинеја 1 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Според член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Од утврдената фактичка состојба произлегува дека сметано од 16 јуни 2011 година, оспорената Одлука за определување на надоместок на членовите на посебните тела на Општина Центар – Скопје, број 07-276/12 од 15 февруари 2008 година, како и оспорениот член 5 од Одлуката за формирање на посебни тела на Општината Центар – Скопје, број 07-276/4 од 15 февруари 2008 година не се веќе дел од правниот поредок и дека поради тоа не постојат процесни претпоставки за одлучување по иницијативата.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.34/2011)

213.

У.бр.76/2010

- Член 3 став 1 во делот “и 9) други приходи” и став 2 во делот “или во некој друг вид и член 55-а ставови 1 и 2 и став 3 во делот ” и учество во капиталот без надоместок“ на Законот за персоналниот данок на доход.

- Article 3 paragraph 1 in the part: “and 9) other incomes” and paragraph 2 in the part: “or in some other type” and Article 55-a paragraphs 1 and 2 and paragraph 3 in the part “and participation in the capital without compensation” of the Law on Personal Income Tax.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 06 јули и на 21 септември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛААТ иницијативите за поведување на постапка за оценување на уставноста на член 3 став 1 во делот “и 9) други приходи” и став 2 во делот “или во некој друг вид и член 55-а ставови 1 и 2 и став 3 во делот ” и учество во капиталот без надоместок“ на Законот за персоналниот данок на доход („Службен весник на Република Македонија“ бр. 120/2005).

2. Стамен Филипов од Скопје, Љиљана Марковска од Скопје, Марика Караманова од Скопје и Мики и Снежана Наумови од Штип поднесоа иницијативи за поведување постапка за оценување на уставноста на Законот означен во точката 1 на ова решение.

3. Според подносителот на иницијативата Стамен Филипов од Скопје со оспорените одредби се повредувале членот 8 став 1 алинеја 3, членот 33 и членот 51 од Уставот на Република Македонија. Исто така, подносителот на иницијативата смета дека овие одредби биле произволни, паушални, нејасни и непрецизни

бидејќи од нив не можело да се разбере што се подразбира под поимот “други приходи” “или во некој друг вид” и “учество во капиталот без надоместок” поради што овие одредби односно делови од нив биле неприменливи во практиката или се применувале, но со злоупотреба и на штета на субјектите поради законската нејасност и непрецизност. Поради наведеното смета дека се создавала правна несигурност кај засегнатите граѓани и предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорените одредби.

Љиљана Марковска од Скопје, во иницијативата изнесува наводи дека оспорената одредба на членот 55-а став 3 во делот “и учество во капиталот без надоместок” била во спротивност со членот 8 став 1 алинеја 3, членот 33 и членот 51 од Уставот бидејќи била нејасна, непрецизна и неопределена и не можело да се разбере што се подразбирало под тој поим. Имено, поради наведените причини смета дека оспорената одредба не била применлива во практиката, создавала правна несигурност кај засегнатите граѓани поради што истите биле спречени навреме да ги плаќаат даноците и предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорените одредби.

Марика Караманова од Скопје, според наводите во иницијативата смета дека со оспорените одредби на членот 3 став 1 во делот “и 9) други приходи”, ставот 2 во делот “или во некој друг вид”, членот 55-а ставови 1 и 2 и ставот 3 во делот “и учество во капиталот без надоместок” се повредувале членот 8 став 1 алинеја 3, членот 33 и членот 51 од Уставот на Република Македонија. Подносителката на иницијативата исто така смета дека оспорените делови од одредбите биле нејасни и недоволно прецизни, недоволно дефинирани, неопределливи од причина што не можело да се разбере што значеле поимите “други приходи”, “или во некој друг вид” и “и учество во капиталот без надоместок” и не било јасно на што се однесуваат овие одредби, односно смета дека овие делови биле неприменливи во практиката, а кога се применувале тоа било на штета на граѓаните.

Мики и Снежана Наумови од Штип, како подносител на иницијативата сметаат дека оспорените законски одредби на членот 3 став 1 во делот “и 9) други приходи”, ставот 2 во делот “или во некој друг вид”, членот 55-а ставови 1 и 2 и ставот 3 во делот “и учество во капиталот без надоместок” се повредувале членот 8 став 1 алинеја 3, членот 33 и членот 51 од Уставот на Република Македонија. Исто така сметаат дека со нивната примена граѓаните кои биле засегнати се

доведувале во состојба на правна несигурност и предизвикувале огромна штета бидејќи истите биле нејасни, непрецизни, односно биле дефектни и како такви во практичната примена биле злоупотребувани.

Имено, подносителите на оваа иницијатива сметаат дека злоупотребата на оспорените законски одредби се однесувала на две дијаметрално спротивни категории на даночни обврзници а тоа биле физичките и правните лица. Правните лица се оданочувале со данок на добивка, а физичките лица пак се оданочувале според Законот за персонален данок на доход и Законот за даноци на имот. Понатаму во иницијативата на неколку страници поопширно ги објаснуваат суштината на поимот “персонален доход” и тоа како се дефинира поимот “удел” и дека отстапувањето на уделот значело само идна латентна неизвесна можност за стекнување со некоја претпоставена добивка, но тоа не значело дека истата ќе била реализирана и колкава ќе била добивката или загубата. Затоа сметаат дека плаќањето на персонален данок на доход по овој основ било крајно нелогичко, а еден закон за да биде применлив требал пред се да биде логичен.

Подносителите на иницијативата понатаму наведуваат дека постоела колизија на два закона кои полноважно ја регулирале материјата на оданочувањето при отстапувањето на уделот без надоместок и поставуваат прашање каков бил тоа наводно подарок кога за него требало да се плати давачка. Колизијата се јавувала според наводите во иницијативата со измената на Законот за персоналниот данок на доход од 2006 година која била донесена без професионализам и стручно знаење и точката 9 “и под други приходи” која била вметната во членот 3 став 1 од овој закон и Законот за даноците на имот. Споменатата измена на Законот за персонален данок на доход имала ретроактивната примена во 2010 година, додека во 2007 година овој закон бил видоизменет, дообјаснет и допрецизиран. Според подносителите на иницијативата дилемата постоела помеѓу оданочувањето со 5% данок на подарокот согласно Законот за даноците на имот и оданочувањето со персонален данок на доход по пропишаната важечка стапка во тоа време согласно Законот за персонален данок на доход.

Спротивно на мислењето на подносителите на иницијативата било мислењето на Министерството за финансии кое дилемата ја поставило во правец дали било потребно да се глобат даночните обврзници со персонален данок на доход по предвидената

стапка која била во сила во годината кога настанал преносот на уделот заедно со каматата до денот на исплатата. Ако при тоа вкупниот износ го надминувал износот од 40% од номиналниот износ на уделот, кој пак бил отстапен или оданочен со данок во висина од 70% поради наводното непријавување на остварениот приход. Според наводите во иницијативата конкретниот удел не бил пријавен со аконтативна пријава во Управата за јавни приходи поради тоа што сметале дека даночниот обврзник не знаел дали има приход, дали во иднина ќе го има од тој конкретен удел кој пак ја следел судбината на трговското друштво кое можеби немало доход или ќе одело во стечај или ќе било ликвидирано.

Според наводите во иницијативата Министерството за финансии донесувало закони и требало да се грижи за нивната примена и наведуваат дека четири години овој закон не се применувал, но сега се применувал и понатаму во иницијативата даваат примери кога не се применувал законот или се прикривал данокот и примери каде Управата за јавни приходи се однесувала како инквизиција.

Според наводите во иницијативата подносителите сметаат дека уделот е приватна сопственост и дека Управата за јавни приходи немала право да задолжува за една иста работа да се плаќа данок за подарок, персонален данок и камата во случај кога Законодавно-правната комисија на Собранието на Република Македонија кои го донеле законот, го третирале “уделот без надоместок” како подарок. И тука, според подносителите на иницијативата имало парадокс, бидејќи согласно Законот за даноци на имотот “отстапувањето на уделот без надоместок” од татко на син во прв наследен ред не подложело на оданочување со персонален данок на доход бидејќи било ослободено од плаќање на данок за подарок и главна карактеристика на подарокот била дека бил без надоместок, во смисла на Законот за облигации. Преносот на удел без надоместок отсекогаш се третираше како подарок согласно Законот за даноци на имот, единствено со конфузниот член 3 и точката 9 “и други приходи” и член 55-а став 3 му бил даден третман на приход кој никаде го немало. Конфузна и нејасна била и одредбата за утврдувањето на пазарната вредност на уделот. Единствено правилен третман на уделот имало во Законот за трговските друштва каде бил дефиниран како севкупност на права и обврски и каде стекнувањето со удел без надомест претставувало само можност за стекнување на приход.

Исто така, подносителите на иницијативата сметаат дека Управата за јавни приходи конфликтно го применувала членот 15 од Законот за даноците на имот во кој било пропуштено да се предвиди рокот до кога требало да биде платен данокот за подарок и поради наведените причини предлагаат Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорените одредби.

4. Судот на седница утврди дека согласно член 3 од Законот за персоналниот данок на доход („Службен весник на Република Македонија“ бр. 120/2005) доходот што подлежи на оданочување го сочинуваат следниве видови приходи остварени во земјата и во странство: лични примања; приходи од земјоделска дејност; приходи од самостојна дејност; приходи од имот и имотни права; приходи од авторски права и права од индустриска сопственост; приходи од капитал; капитални добивки; добивки од игри на среќа и други наградни игри; и 9) други приходи.

На оданочување подлежат сите приходи од ставот 1 на овој член што се остварени во пари, хартии од вредност, во натура или во некој друг вид.

Судот на седница утврди дека во членот 55-а во насловот “Управување, пресметување и наплата на персоналниот данок на доход” и поднасловот “Утврдување на данокот” под други приходи во смисла на овој закон се сите приходи кои не се сметаат за приходи на физичките лица од членот 3 точки 1 до 8 на овој закон, не се изземени од оданочување со одредбите од членот 6 на овој закон и не се оданочени по друг основ.

Согласно став 2 од овој член, основа за пресметување на данокот на приходите од ставот 1 на овој член е нето приходот кој се утврдува со одбивање на нормираните трошоци од бруто приходот во висина од 35%.

Според ставот 3 од овој член, како други приходи, во смисла на овој закон, се сметаат и приходите остварени со стекнување на хартии од вредност и учество во капиталот без надоместок, доколку истите не се оданочени со Законот за даноци на имот, а основа за пресметување на данокот претставува пазарната вредност на денот на стекнувањето.

Согласно ставот 4 од овој член, под пазарна вредност од ставот 3 на овој член се подразбира вредноста на хартиите од

вредност и учеството во капиталот утврдена според податоците од Македонската берза за хартии од вредност, доколку котираат на берзата, односно номиналната вредност на хартиите од вредност и учеството во капиталот, за оние кои не котираат на берзата.

Според ставот 5 од овој член, обврзник на данокот на доход за другите приходи од ставот 3 на овој член е физичкото лице кое се стекнува со хартии од вредност и учество во капиталот.

Според член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот, темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија е владеењето на правото.

Според член 33 од Уставот, секој е должен да плаќа данок и други јавни давачки и да учествува во намирувањето на јавните расходи на начин утврден со закон.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон. Секој е должен да ги почитува Уставот и законите.

Според член 52 став 1 од Уставот, законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила. Според став 4 на овој член, законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаи кога е тоа поповолно за граѓаните.

Согласно член 68 став 1 алинеја 3 од Уставот, Собранието на Република Македонија ги утврдува јавните давачки.

5. Од анализата на наведените уставни одредби произлегува дека уставно право е на законодавецот, со закон да ги утврдува даноците и другите јавни давачки, при што треба да ги утврди нивните битни елементи (обврзник, основица, стапка, олеснување и ослободување), со што ќе овозможи даночната обврска да биде утврдена јасно и разбирливо за даночниот обврзник.

Во оваа смисла, законодавецот го донел Законот за пресоначниот данок од доход („Службен весник на Република Македонија“ бр. 80/93, 3/94, 70/94, 71/96, 28/97, 8/2001, 50/2001, 2/2002, 44/2002, 96/2004, 120/2005, 52/2006, 139/2006, 160/2007, 159/2008, 20/2009 и 139/2009) со кој во членот 1 е наведено дека се

воведува персонален данок од доход и со овој закон се уредува начинот на оданочување на доходот на граѓаните.

Според член 2 од Законот, персонален данок од доход се плаќа годишно на збирот на нето приходите од сите извори, освен на приходите што се изземени од оданочување со овој закон.

Според член 3 од овој закон кој е оспорен со овие иницијативи доходот што подлежи на оданочување го сочинуваат следниве видови приходи остварени во земјата и во странство: лични примања; приходи од земјоделска дејност; приходи од самостојна дејност; приходи од имот и имотни права; приходи од авторски права и права од индустриска сопственост; приходи од капитал; капитални добивки; добивки од игри на среќа и други наградни игри и други приходи. На оданочување подлежат сите приходи од став 1 на овој член што се остварени во пари, хартии од вредност, во натура, или во некој друг вид.

Согласно член 5 од овој закон, годишниот износ на данокот на доход и износите на аконтациите и олеснувањата кои се одбиваат од годишниот данок се утврдуваат според прописите кои важат на 1 јануари во годината за која се утврдува данокот на доход, ако со овој закон не е поинаку определено.

Според член 6 од Законот уредени се видовите на приходи за кои не постои обврска за плаќање на персонален данок на доход.

Според член 7 став 1 од истиот закон, обврзник на данокот од доход е секое физичко лице резидент во Република Македонија за доходот што го остварува во земјата и во странство.

Согласно член 55-а став 1 од законот други приходи во смисла на овој закон се сите приходи кои не се сметаат за приходи на физичките лица од членот 3 точки 1 до 8 на овој закон, не се изземени од оданочување со одредбите од членот 6 на овој закон и не се оданочени по друг основ. Според ставот 2 од овој член основа за пресметување на данокот на приходите од ставот 1 на овој член е нето приходот кој се утврдува со одбивање на нормираните трошоци од бруто приходот во висина од 35%.

Според ставот 3 од овој член, како други приходи, во смисла на овој закон, се сметаат и приходите остварени со

стекнување на хартии од вредност и учество во капиталот без надоместок, доколку истите не се оданочени со Законот за даноци на имот, а основа за пресметување на данокот претставува пазарната вредност на денот на стекнувањето.

Согласно ставот 4 од овој член, под пазарна вредност од ставот 3 на овој член се подразбира вредноста на хартиите од вредност и учеството во капиталот утврдена според податоците од Македонската берза за хартии од вредност, доколку котираат на берзата, односно номиналната вредност на хартиите од вредност и учеството во капиталот, за оние кои не котираат на берзата.

Според ставот 5 од овој член, обврзник на данокот на доход за другите приходи од ставот 3 на овој член е физичкото лице кое се стекнува со хартии од вредност и учество во капиталот.

Според член 57 од овој закон, утврдувањето и наплатата на данокот на доход го врши органот за јавни приходи, доколку со овој закон не е определено поинаку. Органот за јавни приходи го утврдува данокот врз основа на податоците во даночната пријава на обврзникот, деловните книги што ги води обврзникот, службените податоци што ги прибавил органот преку контрола, врз основа на други податоци и докази до кои ќе дојде во постапката за утврдување на данокот.

Според членот 69 став 1 од Законот, обврзникот на данокот од доход е должен да поднесе годишна даночна пријава за остварениот доход по истекот на годината за која се утврдува данокот најдоцна до 15 март наредната година.

Согласно член 87 од Законот, годишниот данок на доход го утврдува со решение органот за јавни приходи врз основа на податоците од даночната пријава, деловните книги и другите податоци кои се од значење за утврдување на даночната обврска.

Според членот 10 од Законот за даноците на имот („Службен весник на Република Македонија“ бр. 61/2004, 92/2007 и 53/2011) кој припаѓа на Делот 2 од истиот закон насловен како “Данок на наследство и подарок” со поднаслов “Предмет на оданочување”, данокот на наследство и подарок се плаќа на недвижен имот и право на плодуюживање и користење на недвижен имот кои наследниците, односно примателите на подароци ги наследуваат, односно примаат врз основа на Законот за наследување, односно договорот за

подарок. Данок на наследство и подарок се плаќа и на готови пари, парични побарувања, хартии од вредност и друг подвижен имот, ако пазарната вредност на наследството, односно договорот за подарок е повисока од износот на едногодишната просечна плата во Република Македонија во претходната година, според податоците на Државниот завод за статистика. Вредноста на сите подароци од ставот 2 на овој член од ист вид, примени во текот на една календарска година, претставува една даночна основа. Според ставот 3 од овој член За вредноста на подароците општинската администрација, администрацијата на општините во градот Скопје и администрацијата на градот Скопје води евиденција, врз основа на која, на крајот на годината примателот на подароците може да се задолжи со данок, доколку во текот на годината прими повеќе подароци од ист вид и во висина над износот пропишан во ставот 2 на овој член. Формата, содржината и начинот на водење на евиденцијата од ставот 4 на овој член ја пропишува министерот за финансии.

Според член 15 став 1 од овој закон, настанување на даночната обврска во однос на наследството настанува во моментот на правосилноста на решението за наследување. Според ставот 2 од овој член, даночната обврска во однос на подарокот настанува со денот на склучувањето на договорот за подарок. Согласно ставот 3 од овој член, ако недвижниот имот кој е предмет на наследување, односно подарок е оптоварен со право на плодоуживање, обврската на наследството и подарок настанува по престанокот на правото на плодоуживање. Според ставот 4 од овој член, ако со закон е забранета продажбата на наследениот, односно на подарок примениот подвижен имот од членот 10 став 2 на овој закон, даночната обврска настанува на денот на правосилноста на решението за дозвола за продажба, односно на денот на продажбата. Според ставот 5 од овој член, ако правосилното решение за наследување или договорот за подарок не се пријавени или не се пријавени навремено, даночната обврска настанува на денот на откривањето на наследениот имот, односно на подарок примениот имот.

Согласно член 3 став 1 од Законот за трговските друштва (“Службен весник на РМ” број.28/04....47/10) имотот на друштвото претставувало севкупност на права, сопственички и други стварни права, кое истото ги стекнувало над добрата на содружниците односно акционерите и кои ги вложувале во друштвото или друштвото ги стекнало со своето работење.

Според наводите во иницијативите кои се идентични, и покрај тоа што се поднесени од различни подносители, оспорените делови од одредбите ги повредувале член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот бидејќи во Законот не било дефинирано што се подразбира под “други приходи”, “или во некој друг вид” и учество во капиталот без надоместок“ и истите создавале нејаснотија, збрка, непрецизност и правна несигурност за органите кои ги применувале.

Согласно член 3 од оспорениот закон се пропишуваат различните видови на приходи таксативно набројани и другите приходи кои се остварени во пари, хартии од вредност, во натура или во некој друг вид и кои подлежат на оданочување според истиот закон. Додека во членот 55-а од истиот Закон, под други приходи во смисла на овој закон се подразбираат сите приходи кои не се сметаат за приходи од физички лица од членот 3 став 1 точките 1 до 8 кои не се изземени од оданочувањето со одредбите од член 6 од Законот и не се оданочени по друг основ. Основата за пресметување на данокот на приходите остварени по овој основ е нето приходот кој се утврдува со одбивањето на нормативните трошоци од бруто приходите од висина од 35%. Понатаму како други приходи во смисла на овој закон се сметаат и приходите остварени со стекнување на хартии од вредност и учество во капиталот без надоместок, доколку истите не се оданочени со Законот за даноците на имот, а основа за пресметување на данокот претставува пазарната вредност на денот на стекнувањето.

Тргувајќи од анализата на наводите во иницијативите Судот констатира дека истите не содржат формално-правни причини за оспорување на уставноста на наведените делови од оспорените одредби од Законот, бидејќи истите не е доволно да содржат било какви причини за оспорување, туку е потребно да содржат и аргументи кои би оделе во прилог на несогласноста со Уставот. Разгледувани во целина, иницијативите се засноваат на фактички прашања по однос на примената на оспорените делови од одредбите во практиката.

Оттука, Судот оцени дека е неприфатливо тврдењето и во овие иницијативи дека оспорените делови од одредбите се нејасни, непрецизни и паушални и дека во законот се доведува во прашање правната сигурност на граѓаните бидејќи тие согласно со законот се должни да ги пријават приходите за оданочување, а органот за јавни приходи има обврска да утврди и наплати данок од годината во која требало да ги утврди даночните обврски. Управата за јавни приходи е

даночен орган на државата, кој постапува согласно Законот за даночната постапка и Законот за управата за јавни приходи.

Во тие рамки законодавецот го определил делокругот и надлежностите на Управата, меѓу кои и наплатата на данок и другите јавни давачки и споредни даночни давачки кои ги управува Управата за јавни приходи. Правната сигурност на граѓаните изразена преку уставното уредување во кое правото и правните норми се појдовни рамки за дејствувањето и активноста, не само на државните органи и институции туку и на самите граѓани во државата, и тоа претставува елементарен услов и претпоставка за остварување на правото и правната држава. Право е на законодавецот да ги определи начинот и висината на стапката на данокот на пријавените или непријавените приходи со цел зајакнување на даночната дисциплина на даночните обврзници редовно и целосно да го пријавуваат својот имот и да ја исполнуваат својата уставна обврска регулирана во членот 33 од Уставот.

Според Судот, Уставот зацртувајќи го принципот на владеење на правото како една од темелните вредности на Уставниот поредок не дал определба дали во секој закон неминовно треба да биде содржано дефинирање на употребените поими, туку оставил право на законодавецот нормите што ги создава, во целокупниот правен систем да дадат јасна нормираност, бидејќи во него постојат и норми што се надоврзуваат на други норми од еден или повеќе закони, односно мораат да се разгледуваат како комплекс од повеќе закони, како што е овде случајот. Со Решение У.бр.221/2005 од 05.04.2006 година Уставниот суд на Република Македонија ја ценел уставноста на членовите 3 и членот 55-а во целина во врска со членот 8 став 1 алинеја 3, членот 33 и членот 51 од Уставот на Република Македонија, од аспект на собирањето на шумски печурки и можноста таа дејност да се подведе под "други приходи" од аспект на оданочување на доходот. Судот во ова решение утврди дека подносителот на иницијативата всушност ја оспорува практичната примена на оспорените одредби, односно нивното толкување од страна на Министерството за финансии - Управа за јавни приходи при определувањето на видот на приходот, за што согласно член 110 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија не е надлежен да одлучува. Причините за оспорување наведени во споменатата иницијативата не можело да се доведат во корелација со предметот на уредување на самите одредби од чија содржина не произлегуваат основите на оспорување на кои се повикувал подносителот на истата и Судот оценил дека не постојат процесни претпоставки да се впушти

во мериторна оцена на оспорените одредби и ја отфрлил иницијативата.

Судот оцени дека наводите во иницијативата се неосновани во однос на тоа дека со оспорените одредби се повредувал членот 51 од Уставот, според кој во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон и секој е должен да ги почитува Уставот и законите. Начелото на законитост е едно од основните начела на даночната постапка според кое Управата за јавни приходи е должна да ги утврдува сите факти кои се битни за донесување на законити одлуки, при што мора подеднакво да ги земе во предвид фактите кои одат во прилог и на штета на даночниот обврзник

Од изнесените уставни и законски норми произлегува дека Уставниот суд на Република Македонија во рамки на своите уставно определени надлежности одлучува за уставноста и законитоста на прописите што се во правниот поредок, а во тие рамки може да ја оценува уставноста на одредбите од Законот за персоналниот данок на доход кои се предвидени и содржани во Законот, но овој суд нема надлежност да одлучува за тоа што овој закон не содржел, а требало да содржи, дали и како требало да се применат во даночната постапка и други закони и прописи, на што впрочем и се однесува во дел барањето во предметните иницијативи.

Според член 110 алинеја 1 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Согласно членот 28 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето, ако за истата работа веќе одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување и ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Тргувајќи од содржината на поднесените иницијативи Судот оцени дека во однос на оспорените делови од членот 3 став 1 во делот “и 9) други приходи”, ставот 2 во делот “или во некој друг вид”, членот 55-а ставови 1 и 2 и ставот 3 во делот “и учество во капиталот без надоместок“ од Законот за персоналниот данок на доход нема аргументи на чија основа Судот би се впуштил во уставносудска анализа и мериторно одлучување за уставноста на

Законот и неговите одредби кои се меѓусебно комплексно поврзани во рамките на целината на законот како и во системот на законите пошироко во правниот систем.

Со оглед на тоа настапени се деловничките претпоставки согласно членот 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, за отфрлање на иницијативата.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе со мнозинство на гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумовски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски д-р Гзиме Старова, Владимир Стојановски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.76/2010)

214.

У.бр.92/2011

- Член 1 став 1 и став 2 во деловите: „освен ако со друг закон поинаку не е определено“, и член 10 став 1 во делот: „или со друг“, од Законот за извршување.

- *Article 1 paragraph 1 and paragraph 2 in the parts: “unless otherwise defined by another law” and Article 10 paragraph 1 in the part: “or by another”, of the Law on Execution.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 септември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 1 став 1 и став 2 во деловите:

„освен ако со друг закон поинаку не е определено“, и член 10 став 1 во делот: „или со друг“, од Законот за извршување („Службен весник на Република Македонија“ бр.35/2005, 50/2006, 129/2006, 8/2008, 83/2009, 50/2010, 83/2010, 88/2010 и 171/2010).

2. Стамен Филипov од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означен во точката 1 од ова решение. Според наводите во иницијативата, оспорените делови од одредбите од Законот, биле непрецизни и нејасни, па поради тоа биле неуставни. Врз основа на овие констатации на подносителот, во иницијативата се предлага Судот да поведе постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот како спротивни на членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот според кој владеештвото на правото е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија и на членот 51 од Уставот, според кој во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

3. Судот на седницата утврди дека во членот 1 став 1 од Законот е предвидено дека со овој закон се уредуваат правилата според кои извршителите постапуваат заради присилно извршување на судска одлука која гласи на исполнување на обврска, освен ако со друг закон поинаку не е определено.

Според ставот 2 на овој член од Законот, одредбите на овој закон се применуваат и врз присилно извршување на одлука донесена во управна постапка која гласи на исполнување на парична обврска, освен ако со друг закон поинаку не е определено.

Во членот 10 став 1 од Законот е предвидено дека при спроведување на извршувањето сообразно се применуваат одредбите од Законот за парничната постапка, ако со овој или со друг закон поинаку не е определено.

4. Согласно членот 110 алинеи 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Согласно членот 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли

иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Тргувајќи од содржината на иницијативата во која не се изнесени аргументи за неуставноста на оспорените делови од одредбите од Законот, туку подносителот во иницијативата само констатира дека тие биле нејасни и неразбирливи без наводи во која правна насока се во спротивност со Уставот, Судот оцени дека нема процесни претпоставки за постапување по иницијативата и согласно цитираната деловничка одредба иницијативата се отфрла.

5. Врз основа на наведеното, Судот одлучи како во точка 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов.(У.бр.92/2011)

215.

У.бр.110/2011

- Одлука за утврдување на Ценовникот на услугите на ЈП Градски паркинг – Скопје бр. 02-1181/8 од 17 декември 2009 година, донесена од ЈП Градски паркинг – Скопје, и Одлуката за давање согласност на Одлуката за утврдување на Ценовникот на услугите на ЈП „Градски паркинг“ – Скопје бр.07-5108/1 од 30 декември 2009 година.

- Decision on determining the Pricelist of the services of the public enterprise (JP) Gradski Parking – Skopje, no.02-1181/8 of 17 December 2009, taken by JP Gradski Parking – Skopje, and the Decision on giving consent for the Decision on determining determining the Pricelist of the services of JP Gradski Parking – Skopje, no.07-5108/1 of 30 December 2009.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 5 октомври 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување уставноста и законитоста на Одлуката за утврдување на Ценовникот на услугите на ЈП Градски паркинг – Скопје бр. 02-1181/8 од 17 декември 2009 година, донесена од ЈП Градски паркинг – Скопје, и Одлуката за давање согласност на Одлуката за утврдување на Ценовникот на услугите на ЈП „Градски паркинг“ – Скопје бр.07-5108/1 од 30 декември 2009 година. („Службен гласник на Град Скопје“ бр.14/2009)

2. Васко Штерјовски и Џеваир Османи од с. Добри Дол - Гостивар на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на актите означени во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, доплатната карта за пречекорување на дозволеното време на паркирање за сите зони се третираше како казна, па затоа во донесените одлуки потребно било да се објасни според кои законски одредби и кои членови од законот се одредувала казната. Имено, подносителите на иницијативата сметаат дека доплатната карта не била дефинирана како прекршок туку било во прашање договорната казна за граѓанинот кој не ја исполнил паричната обврска.

Според подносителите, ако доплатната карта била предвидена како прекршок, во тој случај средствата од извршените наплати би требало да се слеваат во републички буџет, што било спротивно на член 259 алинеја 3 од Законот за облигациони односи.

Поради тоа со иницијативата се бара да се поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорените акти.

3. Судот на седницата утврди дека Управниот одбор на ЈП Градски паркинг – Скопје на седницата одржана на ден 20.08.2009 година, врз основа на член 19 став 2 точка 7 од Законот за јавни претпријатија („Службен весник на Република Македонија“ бр.38/1996, 9/1997, 6/2002, 40/2003, 49/2006 и 22/2007) и член 29 од Статутот на ЈП Градски паркинг – Скопје ја донел Одлуката за утврдување на Ценовникот на услугите на ЈП Градски паркинг – Скопје.

Во членот 1 од Одлуката е наведено дека со оваа одлука се утврдува Ценовникот на услугите на ЈП Градски паркинг – Скопје за паркирање на патнички моторни возила на јавните паркиралишта од значење за градот Скопје со кои стопанисува ЈП Градски паркинг – Скопје согласно Одлуката за јавните паркиралишта од значење за градот Скопје („Службен гласник на Град Скопје“ број 17/2008).

Одлуката е заведена под бр. 02-1181/8 од 17 декември 2009 година и е потпишана од Претседателот на Управниот одбор Ристе Стефановски.

Судот на седницата констатира дека Одлуката за давање согласност на Одлуката за утврдување на Ценовникот на услугите на ЈП “Градски паркинг“-Скопје, заведена под бр. 07- 5108/1 од 30 декември 2009 година, и потпишана од претседателот на Советот на Град Скопје Ирена Мишева, с.р. со оваа Одлука се дава согласност на Одлуката за утврдување на Ценовникот на услугите на ЈП “Градски паркинг“-Скопје, донесена од Управниот одбор на ЈП “Градски паркинг“-Скопје, број 02-1181/8 од 17 декември 2009 година.

Согласно членот 2 од Одлуката, ова Одлука влегува во сила со денот на објавувањето во “Службен гласник на Град Скопје”.

4. Во претходната постапка и на седницата Судот утврди дека на 15 јуни 2011 година Градот Скопје доставил до Судот дополнително известување во кое информираат дека оспорените акти престанале да важат уште пред денот на поднесувањето на иницијативата. Имено, Управниот одбор на претпријатието на седница одржана на ден 25.02.2011 година донел нов Ценовник на услуги кои што ги извршува ЈП Градски паркинг – Скопје (архивиран број 02-211/4), а Советот на Град Скопје донел нова Одлука за давање на согласност на Ценовникот на седницата од 07.03.2011 година („Службен гласник на Град Скопје“ бр.4/2011).

Со горенаведниот Ценовник, во членот 13 е утврдено дека престанува да важи Одлуката за утврдување на Ценовникот на услугите со архивиран број 02-1181/8 од 17 декември 2009 година. Во членот 14 од Ценовникот е утврдено дека тој влегува во сила со денот на донесување а ќе се применува по добивање на Согласност од Советот на Град Скопје.

Советот на Град Скопје на седницата одржана на 7 март 2011 донел Одлука бр. 07-985/1 од 7 март 2011 година за давање согласност на Ценовникот на услуги кои што ги извршува ЈП „Градски Паркинг“. Во членот 1 на Одлуката е определено дека со оваа Одлука се дава согласност на Ценовникот на услуги кои што ги извршува ЈП „Градски Паркинг“ – Скопје, донесен од Управниот одбор на ЈП „Градски паркинг“ - Скопје, број 02-211/4 од 25 февруари 2011 година .

Во членот 2 од Одлуката е определено дека таа влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен гласник на Град Скопје“.

Одлуката е објавена во Службен гласник на Град Скопје бр. 4 од 14 март 2011.

Ценовникот и Одлуката стапиле во сила на 14 март 2011 година.

Од наведеното произлегува дека сметано од 14 март 2011 година, оспорената Одлука за утврдување на Ценовникот на услугите на ЈП Градски паркинг – Скопје бр. 02-1181/8 од 17 декември 2009 година, како и оспорената Одлука за давање согласност на Одлуката за утврдување на Ценовникот на услугите на ЈП „Градски паркинг“ – Скопје бр.07-5108/1 од 30 декември 2009 година не се веќе дел од правниот поредок.

5. Според членот 110 алинеи 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Од утврдената фактичка состојба произлегува дека сметано од 25 февруари 2011 година оспорената Одлука за утврдување на Ценовникот на услугите на ЈП Градски паркинг – Скопје, бр. 02-1181/8 од 17 декември 2009 година, како и оспорената Одлука за давање согласност на Одлуката за утврдување на Ценовникот на услугите на ЈП „Градски паркинг“ – Скопје, бр.07-5108/1 од 30 декември 2009 година не се веќе дел од правниот поредок и дека поради тоа не постојат процесни претпоставки за одлучување по иницијативата.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер–Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова Ристова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.110/2011)

216.

У.бр.154/2011

- Член 1 од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствено осигурување

- Article 1 of the Law on Changing and Supplementing the Law on Health Insurance.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеи 1 и 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 5 октомври 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на членот 1 од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствено осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.53/2011).

2. Асоцијација „Магна карта“ од Велес и Движење за социјална правда „Ленка“ од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбата од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, оспорената законска одредба со која се брише дел од членот не била во согласност со повеќе одредби од Уставот, и тоа: членот 39 со кој се гарантира правото на здравствена заштита; членот 1 став 1 во кој е определено дека Република Македонија е и социјална држава; членот 34 според кој граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување; членот 35 според кој Републиката се грижи за социјална заштита и социјална сигурност на граѓаните согласно со начелото на социјална праведност; членот 32 став 1 според кој секој има право на работа, слободен избор на вработување, заштита при работењето и материјална обезбеденост за време на привремена невработеност; како и членовите 8, 9, 51 и 54 од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека со оспорената законска одредба, во Законот за здравственото осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.25/2000, 34/2000, 96/2000, 50/2001, 11/2002, 31/2003, 84/2005, 37/2006, 18/2007, 36/2007, 82/2008, 98/2008, 6/2009, 67/2009, 50/2010 и 156/2010), во членот 5 став 1 точка 6 зборовите: „и невработено лице кое активно бара работа и кое се пријавува во Агенцијата за вработување на Република Македонија, доколку нема друга основа на осигурување“ се бришат.

4. Според членот 110 алинеи 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според членот 28 алинеи 1 и 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува и ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Со членот 1 од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствено осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.53/2011), во членот 5 став 1 точка 6 зборовите: „и невработено лице кое активно бара работа и кое се пријавува во

Агенцијата за вработување на Република Македонија доколку нема друга основа на осигурување“, се избришани.

Тргувајќи од фактот дека оспорената одредба од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствено осигурување не е норма која уредува односи, туку норма која констатира престанок на важење на дел од одредба кој во минатото бил во содржината на одредбата со која се уредувало одредено право на конкретен и со Закон утврден начин, и како таква таа норма не е подобна за уставно судска анализа.

Во конкретниов случај, со иницијативата всушност се бара Судот да го укине оспорениот член од Законот и да ја врати во важност претходно важечката одредба која во дел била бришана. Имајќи предвид дека согласно членот 110 од Уставот, Уставниот суд не е надлежен да врши законодавна функција и да нормира прописи, со враќање во сила на оние одредби кои повеќе не се во правниот поредок, ниту пак, има процесни претпоставки да постапува по иницијативата, односно да ја цени уставната основаност на бришаната одредба и од друга страна уставната основаност на одредбата со која таа била бришана од Законот, како и оправданоста на овие законски решенија, Судот оцени дека се исполнети условите од членот 28 алинеи 1 и 3 од Деловникот на Уставниот суд за отфрлање на иницијативата.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.154/2011)

217.

У.бр.113/2011

- член 13 точка 3 од Законот за организација и работа на органите на државната управа

- Article 13 item 3 of the Law on the Organisation and Work of the Bodies of State Administration.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 12 октомври 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 13 точка 3 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ бр.58/2000, 44/2002, 82/2008 и 167/2010).

2. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот од законот означен во точката 1 од ова решение.

Во поднесената иницијатива од Стамен Филипov од Скопје, само се цитира содржината на оспорениот член 13 точка 3 од Законот, како и содржината на членот 96, 91 и 51 став 2 од Уставот на Република Македонија, без притоа да се наведат аргументи, односно образложени причини зошто оспорениот член од Законот не е во согласност со наведените членови од Уставот. Од тие причини подносителот на иницијативата предлага Уставниот суд да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорениот член од Законот.

3. Судот на седницата утврди дека според член 13 точка 3 од оспорениот закон органите на државната управа постапувајќи во

рамките на своите надлежности во согласност со Уставот, законот и ратификуваните меѓународни договори ги извршуваат насоките и ставовите на Владата за работата на органите на државната управа.

4. Според член 110 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори.

Согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Тргувајќи од содржината на иницијативата во која не се изнесени аргументи за неуставноста на оспорениот член 13 точка 3 од Законот, туку подносителот на иницијативата само дава цитати на оспорениот член од Законот и членовите од Уставот без притоа да даде аргументирани наводи и причини во која правна насока оспорениот член од Законот е во спротивност со Уставот, произлегува дека во конкретнава правна ситуација нема процесни претпоставки за постапување на Уставниот суд по иницијативата, односно нема услови за мериторно впуштање во уставно - судска анализа, поради што Судот согласно цитираната деловничка одредба иницијативата ја отфрли.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.113/2011)

218.

У.бр.123/2011

- Правилник за содржината и начинот на остварувањето на правата и обврските од задолжителното здравствено осигурување, донесен од Управниот одбор на Фондот за здравствено осигурување на Македонија.

- Rulebook for the content and manner of exercise of the rights and obligations under the compulsory health insurance, adopted by the Board of Directors of the Health Insurance Fund of Macedonia.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992), на седницата одржана на 19 октомври 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување на постапка за оценување на уставноста и законитоста на Правилникот за содржината и начинот на остварувањето на правата и обврските од задолжителното здравствено осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 111/2000, 4/2001, 71/2001, 23/2002, 55/2004, 30/2006, 137/2006 и 26/2007), донесен од Управниот одбор на Фондот за здравствено осигурување на Македонија.

2. Стамен Филипков од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување на постапка за оценување на уставноста и законитоста на Правилникот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, во Законот за здравственото осигурување немало правен основ за тоа Управниот одбор на Фондот за здравствено осигурување на Македонија да го донесе оспорениот правилник. Понатаму, се наведува дека при нормирањето на оспорениот правилник не биле почитувани Одлуките

на Уставниот суд на Република Македонија, У.бр. 173/2000, У.бр. 45/2006 и У.бр.109/2009, со кои биле укинати одделни одредби од Законот за здравственото осигурување.

Одредбите од оспорениот правилник кои се однесувале на остварување на правата од примарната здравствена заштита (членовите 13-51), остварување на правата од специјалистичко консултативна здравствена заштита (членовите 52-58), остварување на правата од болничка здравствена заштита (членовите 59-72), остварување на правата на вештачко оплодување (член 72-а), остварување на право на медицинска рехабилитација (членовите 73-76), оставрување на право на протези и други ортопедски помагала (член 78), остварување на право на лекување во странство (член 79) и остварување на права на парични надоместоци (членовите 80-97), не биле во согласност со член 8 став 1 алинеите 3, 4 и 8, член 9, член 34 став 1, член 39, член 51, член 68 став 1 алинеја 2, член 95 став 3 и член 96 од Уставот; член 49, член 55, член 56 став 1 и член 61 од Законот за организација и работа на органите на државната управа, како и со член 56 став 1 алинеја 3 од Законот за здравственото осигурување.

При одлучувањето по оваа иницијатива, подносителот на истата предлага да се има предвид и Одлуката на Уставниот суд на Република Македонија, У.бр. 85/2009 со која се укинати член 5 став 3 и член 6 од Правилникот за начинот на плаќањето на лабораториските испитувања во специјалистичко-консултативна здравствена заштита по упат на избран лекар.

Врз основа на наведеното, се предлага Уставниот суд да поведе постапка за оценување на уставноста и законитоста на оспорениот правилник и истиот да го укине или поништи.

3. Судот на седницата утврди дека со Правилникот за содржината и начинот на остварувањето на правата и обврските од задолжителното здравствено осигурување (во текстот во кој се оспорува), во согласност со Законот за здравственото осигурување, поблиску се уредуваат содржината и начинот на остварување на правата и обврските од задолжителното здравствено осигурување на осигурените лица на Фондот за здравствено осигурување на Македонија.

Правилникот има 98 члена, поделени во 13 глави: Општи одредби (членови 1-3); Утврдување својство на осигурено лице

(членови 4 -9); Докажување на својство на осигурено лице (членови 10-12); Остварување на правата од примарната здравствена заштита (членови 13-51); Остварување на правата од специјалистичко консултативна здравствена заштита (членови 52-58); Остварување на правата од болничка здравствена заштита (членови 59-72); Остварување на право на вештачко оплодување (член 72-а); Остварување на право на медицинска рехабилитација (членови 73-76); Обдукција на умрени (член 77); Остварување на право на протези и други ортопедски помагала (член 78); Остварување на право на лекување во странство (член 79); Остварување на права на парични надоместоци (членови 80-97) и Преодни и завршни одредби (член 98).

4. Согласно член 110 алинеите 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Фондот за здравствено осигурување на Македонија, со свој акт бр. 03-14631/2 од 20.09.2011 година, го извести Уставниот суд на Република Македонија, дека по објавувањето на пречистениот текст на Правилникот за содржината и начинот на остварувањето на правата и обврските од задолжителното здравствено осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 115/2007), во кој текст се оспорува Правилникот, Правилникот претрпел уште 17 измени и дополнувања, кои се соодветно објавени („Службен весник на Република Македонија“ бр. 59/2008, 64/2008, 128/2008, 164/2008, 7/2009, 22/2009, 73/2009, 116/2009, 139/2009, 140/2009, 9/2010, 13/2010, 44/2010, 81/2010, 105/2010, 154/2010 и 171/2010).

Управниот одбор на Фондот, на седницата одржана на 12 јули 2011 година, донел нов Правилник за содржината и начинот на остварувањето на правата и обврските од задолжителното здравствено осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.105/2011).

Според член 98 од овој правилник, со денот на влегувањето во сила на овој правилник, престанува да важи Правилникот за содржината и начинот на остварувањето на правата и обврските од задолжителното здравствено осигурување („Службен

весник на Република Македонија“ бр. 111/2000, 4/2001, 71/2001, 23/2002, 55/2004, 30/2006, 137/2006, 26/2007, 59/2008, 64/2008, 128/2008, 164/2008, 7/2009, 22/2009, 73/2009, 116/2009, 139/2009, 140/2009, 9/2010, 13/2010, 44/2010, 81/2010, 105/2010, 154/2010 и 171/2010), освен одредбите на член 67 став 1 и член 68 став 1, кои ќе се применуваат до 31.12.2011 година.

Според член 99 на овој правилник, истиот влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе се применува од 1 септември 2011 година.

Правилникот е објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 105 од 1 август 2011 година.

Тргувајќи од наведеното, произлегува дека оспорениот правилник престанал да важи и не е повеќе дел од правниот поредок на Република Македонија, поради што Судот оцени дека постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата и дека се исполнети условите од член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд, за отфрлање на иницијативата .

5. Тргувајќи од наведеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот, Бранко Наумоски и судиите: д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Игор Спировски, д-р Гзуме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.123/2011)

219.

У.бр.137/2011

- член 3 од Законот за изменување и дополнување на Законот за прекршоците

- Article 3 of the Law on Changing and Supplementing the Law on Minor Offences.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992) на седницата одржана на 2 ноември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на 3 од Законот за изменување и дополнување на Законот за прекршоците („Службен весник на Република Македонија“ бр. 51/2011).

2. Стамен Филипов од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот од Законот наведен во точката 1 на ова решение.

Според наводите во иницијативата, одредбата не била во согласност со Уставот на Република Македонија, затоа што усогласување на еден закон можело да се врши само со Уставот или евентуално со закон што се донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници, а не и со друг закон. Државните органи не биле надлежни законите да ги усогласуваат со друг закон, затоа што тоа било исклучива надлежност на Собранието на Република Македонија, како носител на законодавната власт во Републиката. Покрај тоа, во Уставот не постоел термин „државните органи, туку се користеле термините „државната управа“ или „органи на државната управа“, а во Амандманот XX точка 2 од Уставот било предвидено дека за прекршоците определени со закон,

санкција може да изрече орган на државната управа или организација и друг орган што врши јавни овластувања.

Поради наведените причини, подносителот на иницијативата смета дека оспорената одредба не била во согласност со член 8 став 1 алинеите 1 и 4, член 51, член 61 став 1, член 68 став 1 алинеја 2, член 95 став 3, член 96 и Амандман XX точка 1 од Уставот на Република Македонија и предлага Судот да поведе постапка за оценување на нејзината уставност и истата да ја укине или поништи.

3. Судот на седницата утврди дека според членот 3 од Законот за изменување и дополнување на Законот за прекршоците, државните органи, законите во кои е уредена застареноста за поведувањето и водењето на прекршочната постапка, да ги усогласат со овој закон во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

4. Согласно член 110 алинеја 1 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Според член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Оспорената одредба е содржана во Законот за изменување и дополнување на Законот за прекршоците, (усвоен по скратена постапка во април 2011) донесен поради потребата да се измени рокот на застареност за поведување, односно водење на прекршочна постапка, така што рокот на застареност наместо една година, е зголемен на три години.

Со оспорената одредба е предвидена обврска за државните органи, посебните закони во кои е уредена застареноста за поведување и водење на прекршочна постапка, да ги усогласат со Законот за прекршоците (како *lex generalis*) во рок од шест месеци од влегувањето во сила на овој закон.

Поаѓајќи од ваквата цел на одредбата, која по својата природа е преодна односно транзиторна одредба, и имајќи го предвид фактот што одредбата е усвоена на 13 април 2011 година и влегла во сила на 21 април 2011 година, Судот оцени дека одредбата е од

темпорален карактер, и дека таа за овие изминати шест месеци се исцрпела во примената. Оттука Судот утврди дека оспорениот член 3 од Законот, ја исцрпел својата содржина и дејство и веќе не е во правниот поредок, односно дека постојат процесни пречки за постапување одлучување по иницијативата.

Судот исто така укажува дека со ваквото толкување на одредбата со ништо не се задира во уставната обврска на Собранието на Република Македонија за донесување на законите, доколку во овој период од шест месеци не е остварена обврската за усогласување на посебните закони со Законот за прекршоците. Таква обврска за Собранието впрочем произлегува од самиот Устав и од положбата на Собранието како носител на законодавната власт и таа постои и без нејзино посебно предвидување во закон што го донесува самото Собрание, за што станува збор во овој конкретен случај.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов.

220.

У.бр.139/2011

- Член 134 став 2, во делот: „или кога не е дозволена жалба“ од Законот за кривичната постапка

- Article 134 paragraph 2 in the part: “or when no appeal may be lodged” under the Criminal Procedure Code.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 2 ноември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 134 став 2, во делот: „или кога не е дозволена жалба“ од Законот за кривичната постапка („Службен весник на Република Македонија“ бр.150/2010).

2. Стамен Филипov од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членот од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Во иницијативата поднесена од Стамен Филипov од Скопје, најнапред се цитира содржина на оспорениот член од Законот за кривичната постапка, а потоа содржината на Амандманот XXI од Уставот, без притоа да ги наведе причините, односно аргументите поради кои смета дека оспорениот член од Законот не е во согласност со Уставот. На крајот, се повикува на Одлуки на Уставниот суд на Република Македонија, со препорака Судот да ги има во вид истите при одлучувањето.

3. Судот на седницата утврди дека според член 134 став 1 од Законот за кривичната постапка, пресудата и решението стануваат правосилни кога не може повеќе да се побиваат со жалба или кога не е дозволена жалба.

4. Во членот 110 од Уставот на Република Македонија е определено дека Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот.

Според член 15 став 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на закон, односно одделни негови одредби, меѓу другото, содржи причини за нивното оспорување.

Според член 28 алинеја 3 од Деловникот, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Тргувајќи од фактот што поднесената иницијатива од Стамен Филипov од Скопје, содржи само содржина на оспорената одредба, како и цитат од Амандманот XXI од Уставот, во однос на кој

се оспорува членот од Законот за кривичната постапка, без притоа да се наведат аргументирани, образложени причини за оспорување на членот од Законот, Судот оцени дека постојат процесни пречки за мериторно впуштање во уставно-судска анализа на оспорениот член.

Од наведените причини, според Судот во конкретниов случај исполнети се условите за примена на цитираната одредба од членот 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.139/2011)

221.

У.бр.38/2011

- Член 4 став 3, во делот: „или врз основа на склучен договор, со надоместок кој е приход на Буџетот на Република Македонија“, член 4 став 4, во делот: „трошоците изречени во парничните, прекршочните, кривичните и управните постапки во корист на Република Македонија“ и член 4 став 5, во делот: „и трошоците изречени во корист на Република Македонија од ставот (4) на овој член, се доставува до Управата за јавни приходи од страна на судот или од надлежниот орган кој ја донел“, од Законот за Управата за јавни приходи.

- *Article 4 paragraph 3 in the part: “or on the basis of a concluded agreement, with compensation which is an income of the Budget of the Republic of Macedonia”, Article 4 paragraph 4 in the part: “the costs pronounced in the civil, minor offence, criminal and administrative procedures in favour of the Republic of Macedonia” and Article 4 paragraph 5 in the part: “and the costs pronounced in favour of the Republic of Macedonia referred to in paragraph (4) of*

this Article, is communicated to the Public Revenues Administration by the court or by the competent body that adopted it" in the Law on Public Revenues Administration.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 алинеи 2 и 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 16 ноември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за поведување постапка за оценување на уставноста на член 4 став 3, во делот: „или врз основа на склучен договор, со надоместок кој е приход на Буџетот на Република Македонија“, член 4 став 4, во делот: „трошоците изречени во парничните, прекршочните, кривичните и управните постапки во корист на Република Македонија“ и член 4 став 5, во делот: „и трошоците изречени во корист на Република Македонија од ставот (4) на овој член, се доставува до Управата за јавни приходи од страна на судот или од надлежниот орган кој ја донел“, од Законот за Управата за јавни приходи („Службен весник на Република Македонија“ бр.81/2005, 81/2008, 105/2009 и 145/2010).

2. Комората на извршители на Република Македонија на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на членовите од законот означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во иницијативата, со оспорениот дел на членот 4 став 3 од Законот, се отворало можност да врз основа на склучен договор, со надоместок кој е приход на Буџетот на Република Македонија, Управата за јавни приходи да врши и други работи што се однесувале на утврдување и наплата на други јавни давачки. Оттука, со ваквата одредба со која се овозможувало да врз основа на договор Управата за јавни приходи, кога се работело за наплата на јавни давачки, а кои биле донесени во управна постапка и гласеле на парично побарување, спроведувала присилна наплата на истите и го рушела уставното начело на владеењето на правото - член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

Со оспорениот член 4 став 4 од Законот, според иницијативата, се воведувало двојство на извршување на една иста извршна исправа и која измена била спротивна на уставното начело на владеењето на правото.

Имено, со ваквата надлежност на Управата за јавни приходи не можело доследно да се применува член 302 од Законот за облигационите односи и со истото се оштетува државата како доверител. Имено, од содржината на оспорената одредба јасно произлегува дека доверителите кои не се во категоријата на доверители - држава Република Македонија имале право и на наплата на камата на досудените трошоци, додека оние кои спаѓале во оваа категорија го немале ова право, со што се доведувало во прашање начелото на еднаквост.

По однос на оспорениот дел од членот 4 став 5 од Законот, според иницијативата, недозволиво било судот кој ги досудил трошоците, да треба да бара најпрво правосилност, потоа извршност на одлуките за да на крај бара и присилно извршување без разлика на кој надлежен орган. Оттука при ваква регулатива и наметната обврска на судот за одредени категории на субјекти, во улога на доверител се јавувала државата кој ја доставува до органот надлежен за нејзино извршување. Со оваа одредба, Судот навлегувал во надлежностите на државното правобранителство што било повреда на темелната вредност - владеењето на правото - член 8 став 1 алинеја 3 од Уставот.

3. Судот на седницата утврди дека според член 4 од законот:

(1) Управата за јавни приходи ги извршува управните и други стручни работи кои се однесуваат особено на:

- спроведување на законите и други прописи за даноците;
- регистрација на даночните обврзници со доделување на единствен даночен број и водење единствен регистар на даночните обврзници;

- примање на даночни пријави и внесување на даночните побарувања во даночната евиденција;

- утврдување на даноците во согласност со закон;

- инспекциски надзор во согласност со закон;

- наплата на даноците;

- водење даночна евиденција;

- враќање на повеќе или погрешно наплатен данок;
- воведување, организирање, користење и развој на единствен даночен информациона систем;
- следење и анализирање на даночните приходи;
- следење и анализирање на примената на прописите за даноците и функционирањето на даночниот систем;
- соработка со даночни органи на други држави и проучување на даночни системи;
- следење на примената на меѓународните договори од областа на даноците;
- давање меѓународна правна помош во даночни предмети;
- издавање уверенија, потврди и други документи за платени даноци;
- донесување финансиски план, програма и планови за работа;
- донесување оперативни инструкции;
- планирање и спроведување обуки за усовршување и оспособување на службениците;
- давање појаснување на даночни обврзници во примена на прописите за даноците и обезбедување јавност во работата.

(2) Управата за јавни приходи собира и обработува податоци за утврдените и наплатените даноци и предлага измени во даночната политика, прописите за даноците и на други прописи заради унапредување на даночниот систем и зголемување на ефикасноста и ефективноста во наплатата на даноците.

(3) Управата за јавни приходи покрај работите од ставовите (1) и (2) на овој член, врши и работи што се однесуваат на утврдување и наплата на други јавни давачки, доколку тие работи и се доверени со закон или врз основа на склучен договор, со надоместок кој е приход на Буџетот на Република Македонија.

(4) Управата за јавни приходи го управува и извршувањето заради наплата на паричните казни, односно глобите и трошоците изречени во парничните, прекршочните, кривичните и управните постапки во корист на Република Македонија.

(5) Одлуката со која се утврдува паричната казна односно глоба и трошоците изречени во корист на Република Македонија од ставот (4) на овој член, се доставува до Управата за јавни приходи од страна на судот или од надлежниот орган кој ја донел.

4. Според член 110 алинеи 1 и 2 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според членот 28 алинеи 2 и 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако за истата работа одлучувал, а нема основи за поинакво одлучување и ако постојат други процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Уставниот суд на Република Македонија со Решение У.бр.218/2010 од 2 и 23 март 2011 година, не поведе постапка за оценување на уставноста на член 4 став 4 во оспорениот дел и член 4 став 5 во оспорениот дел од Законот за Управата за јавни приходи, затоа што констатирал дека во случајов со проширување на овластувањата на Управата за јавни приходи, не може уставно да се проблематизираат оспорените законски одредби, освен во делот од членот 4 став 3 „или врз основа на склучен договор со надоместок кој е приход на Буџетот на Република Македонија“ од Законот за Управата за јавни приходи и членот 5 став 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за јавни приходи, како што е изнесено во погоренаведената анализа на одредбите. Имено со пренесувањето на овластувањето, од извршителите кон Управата за јавни приходи, за присилна наплата на определените парични долгови кон Република Македонија, како што е определено во оспорените законски решенија, согласно со закон уреден начин и постапка, не се повредени нормите на Уставот на кои се повикува подносителот во иницијативата, ниту станува збор за неуставно законско решение бидејќи законодавецот ја цени целисходноста на законските решенија.

Со новодоставената иницијатива, подносителот на иницијативата бара од Уставниот суд да се впушти во оцена на уставноста на истите ставови од членот 4 од Законот за Управата за јавни приходи од истите причини како и во претходната иницијатива. Меѓутоа, со оглед на тоа што Уставниот суд веќе еднаш ги разгледувал оспорените ставови 4 и 5 на членот 4 од Законот и оценил дека истите не се во спротивност со Уставот, односно со принципот на владеење на правото како темелна вредност на уставниот поредок оцени дека не постојат основи за поинакво одлучување и по оваа иницијатива поради што се исполнети условите од член 28 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд за отфрлање на

иницијативата по однос на оспорените делови од член 4 ставови 4 и 5 од Законот.

Што се однесува пак до наводите по однос на оспорениот дел на член 4 став 3 од Законот, Судот оцени дека во овој дел од иницијативата се исполнети условите од член 28 алинеја 3 од Деловникот за нејзино отфрлање. Имено, од причина што Уставниот суд со Одлука У.бр.218/2010 од 9 ноември 2011 година, го укина член 4 став 3, во делот: „или врз основа на склучен договор со надоместок кој е приход на Буџетот на Република Македонија“ од Законот за Управата за јавни приходи, поради што истиот повеќе не е дел од правниот поредок, поради што истата и во овој дел се отфрли.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.38/2011)

222.

У.бр.191/2011

- Член 11 став 4 од Законот за градежно земјиште („Службен весник на Република Македонија“ бр. 82/2008, 143/2008 и 56/2010).

- *Article 11 paragraph 4 of the Law on Construction Land (“Official Gazette of the Republic of Macedonia”, nos.82/2008, 143/2008 and 56/2010).*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” бр.70/1992), на седницата одржана на 21 декември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА иницијативата за оценување на уставноста на член 11 став 4 од Законот за градежно земјиште („Службен весник на Република Македонија“ бр. 82/2008, 143/2008 и 56/2010).

2. Стамен Филипов од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на одредбите од Законот означен во точката 1 од ова решение.

Според подносителот на иницијативата, со оспорената одредба со која се востановувале права и обврски на заедничка сопственост на градежно земјиште кое не може да се дели, а се пренесува заедно со правото на сопственост на посебниот дел од објектот, односно објектот, се уредувало ограничување на правото на сопственост кое не било во функција на општиот јавен интерес во земјата, а ниту било пропорционално, бидејќи немало правична рамнотежа меѓу заштитата на правото на сопственост и општиот правен интерес, со што одредбата била спротивна на член 8 став 1 алинеите 1, 3, 6 и 7, член 9 став 2, член 30, член 51, член 54 став 1 и член 55 од Уставот.

Поради наведеното, се предлага Уставниот суд да поведе постапка за оценување на уставноста на оспорената одредба и истата да ја укине или поништи.

3. Судот на седницата утврди дека според член 11 став 4 од Законот за градежно земјиште („Службен весник на Република Македонија“ бр. 82/2008, 143/2008 и 56/2010), физички и правни лица сопственици на посебни делови од објект или објект изграден на градежно земјиште во нивна сопственост востановуваат права и обврски на заедничка сопственост на градежното земјиште. Заедничката сопственост на градежно земјиште на повеќе лица вклучува право на заедничко наменско користење на земјиштето кое не може да се дели, а се пренесува со правото на сопственост на посебниот дел од објектот, односно објектот.

Судот утврди дека пред поднесувањето на иницијативата, донесен е нов Закон за градежно земјиште (“Службен весник на Република Македонија”, број 17/2011), така што предметниот закон чија одредба се оспорува, не е повеќе во правниот поредок.

4. Согласно член 110 алинеите 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Судот ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Оспорената законска одредба е содржана во Законот за градежно земјиште („Службен весник на Република Македонија“ бр. 82/2008, 143/2008 и 56/2010).

Собранието на Република Македонија донесе нов Закон за градежно земјиште („Службен весник на Република Македонија“, број 17 од 11 февруари 2011 година).

Според член 116 од овој закон, со денот на отпочнување на примената на овој закон престанува да важи Законот за градежното земјиште („Службен весник на Република Македонија“ број 82/2008, 143/2008 и 56/10).

Според член 117 од истиот закон, овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе започне да се применува од 1 јули 2011 година.

Од наведеното произлегува дека подносителот на иницијативата немал предвид дека Законот за градежно земјиште, чија одредба ја оспорува, престанал да важи пред поднесувањето на иницијативата.

Со оглед дека Законот за градежно земјиште во кој била содржана оспорената одредба, престанал да важи и не е во правниот поредок на Република Македонија, Судот оцени дека постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата и дека се исполнети условите од член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд, за нејзино отфрлање.

5. Тргувајќи од наведеното, Судот одлучи како во точка 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот, Бранко Наумоски и судиите: д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзуме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.191/2011)

II. БАРАЊА ЗА ЗАШТИТА НА СЛОБОДИ И ПРАВА
II. REQUESTS FOR THE PROTECTION OF FREEDOMS AND RIGHTS

223.

У.бр.199/2010

- Барање на Димитар Апасиев од Велес, за заштита на слободи и права од членот 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, што се однесува на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата.

- Request by Dimitar Apasiev from Veles for the protection of freedoms and rights under Article 110 line 3 of the Constitution of the Republic of Macedonia related to the freedom of conviction, conscience, thought and public expression of thought.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 26 јануари 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА барањето на Димитар Апасиев од Велес, за заштита на слободи и права од членот 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, што се однесува на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата.

2. Димитар Апасиев од Велес, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе барање означено како во точката 1 од ова решение. Според наводите изнесени во барањето, подносителот имал работни ангажмани во Студентското радио при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје и во тие рамки планирал на 6 октомври 2010 година на брановите на Студентското радио во редовниот термин од 21.30 часот во живо, да оди во етер

емисија за културата, во која тој би бил уредник и водител. Меѓутоа, главниот и одговорен уредник на Студентското радио на Универзитетот, Даниела Блажевска, не дозволила емитување односно реализација на емисијата која имала тема „Духовна историја на човештвото“ и требала да третира компаративни теми поврзани со религијата и духовно-спиритуалните системи во светот. Воедно, подносителот бил суспендиран од вршењето на работите во Студентското радио. Бидејќи на подносителот на барањето му било оневозможено емитувањето на радио емисијата, подносителот наведува дека со тоа му било повредено уставно гарантираното право на слобода на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, утврдено во членот 110 алинеја 3 од Уставот и бара Уставниот суд да утврди повреда на ова уставно право сторено со дејствие на главниот и одговорен уредник Даниела Блажевска и да нареди враќање во поранешна состојба.

3. Судот на седницата утврди дека според поднесеното барање на Димитар Апасиев од Скопје, за заштита на слободи и права и од одговорот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, подносителот Димитар Апасиев немал договорен ангажман на програмски уредник во Студентското радио на Универзитетот, туку бил волонтерски ангажиран да извршува одредени задачи со цел да се испитаат неговите способности за новинарско ангажирање, поради тоа што немал завршено студии по новинарство туку по право, но во тие рамки бил суспендиран и отстранет од вршењето на работните задачи во радиото од страна на главниот и одговорен уредник на Студентското радио на Универзитетот, Даниела Блажевска. Неспорно е правото на Универзитетот во делот на непреченото и квалитетното функционирање на Студентското радио на Универзитетот, да менаџира и го реализира опфатот на емисиите по број, квалитет, теми, учесници итн. што е содржина и суштина на програмското и уредничкото работење на Студентското радио, а кое притоа опфаќа избор на работниците во вршењето на работите и задачите, избор на содржините и другите елементи на радиото, кое е секако во слободата на работењето на Студентското радио, па не може неприфаќањето на емитување на една емисија во Студентското радио, која можеби би била прифатена во некое друго радио во државата, да се смета за повреда на слободи и права утврдени со Уставот, или пак суспензијата од работните ангажмани да се става во тие рамки наместо да биде предмет евентуално на работни спорови пред надлежни судови. Оттука, во случајов, Судот оцени дека не се изнесени аргументи за повреда на слободи и права од членот 110 алинеја 3 од Уставот, наведени се извесни факти од конкретна

ситуација на меѓусебни односи на одредени субјекти во правото кои барателот сака да ги прикаже како релација во која тој имал „права“, а тие му биле „повредени“ и да го „издигне на ниво на повреда на уставно утврдени слободи и права“, што тоа не е случај.

4. Согласно членот 8 став 1 алинеја 1 од Уставот на Република Македонија, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, претставуваат една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Во вториот дел од Уставот, кој се однесува на „Основните слободи и права на човекот и граѓанинот“, со одредбите од членовите 9 - 60 се утврдени граѓанските и политичките слободи и права, економските, социјалните и културните права, потоа гаранциите на основните слободи и права и основите на економските односи.

Со Уставот начелно се дефинирани основните слободи и права на човекот и граѓанинот, нивната конкретизација е во законите и другите прописи и општи акти, а за имплементацијата на прописите врз конкретни ситуации постои судска заштита и надлежност на други органи во организацијата на власта.

Согласно членот 108 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија е орган на Републиката кој ја штити уставноста и законитоста.

Со членот 110 од Уставот, децидно се утврдени надлежностите на Уставниот суд. Според алинеја 1 и 2 од овој член од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите.

Според алинеја 3 од овој член од Уставот, Уставниот суд ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забраната на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

Посебно уставносудската заштита не се однесува на сите слободи и правата утврдени со Уставот, туку на дел од нив. Тие се како надлежност на Уставниот суд на Република Македонија

определени во членот 110 алинеја 3 од Уставот. Имено, и во членот 50 од Уставот јасно е утврдено дека секој граѓанин може да се повика на заштита на слободите и правата утврдени со Уставот пред судовите и пред Уставниот суд на Република Македонија во постапката заснована врз начелата на приоритет и итност.

Имајќи ја предвид изнесената фактичка и правна ситуација, Судот оцени дека во случајов само декларативно се бара Уставниот суд на Република Македонија да одлучи по предметното барање со прикажување на одреден работен ангажман во конкретен случај, како повреда на уставно утврдени слободи и права сторени со дејствие на главниот и одговорен уредник на Студентското радио на Универзитетот, Даниела Блажевска, со цел Судот да ја врател „поранешната состојба“, а со тоа и работниот ангажман на подносителот на барањето во наведеното Студентско радио, меѓутоа, ниту се изнесени аргументи ниту се настапени деловнички услови за мериторно одлучување по барањето, поради што барањето следеше да се отфрли како во точката 1 од ова решение.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.199/2010)

224.

У.бр.146/2010

- барање на Јани Макрадули од Скопје, застапуван од полномошникот Снежана Станковиќ - адвокат од Скопје, за заштита на слободите и правата на човекот и граѓанинот определени во член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изнесување на мислата.

- Request by Jani Makraduli from Skopje, represented by the proxy Snezhana Stankovikj – an attorney from Skopje, for the protection of freedoms and rights of the individual and citizen defined in Article 110 line 3 of the Constitution of the Republic of Macedonia, related to the freedom of conviction, conscience, thought and public expression of thought.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 70 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 23 февруари 2011 година донесе

О Д Л У К А

1. СЕ ОДБИВА барањето на Јани Макрадули од Скопје, застапуван од полномошникот Снежана Станковиќ-адвокат од Скопје, за заштита на слободите и правата на човекот и граѓанинот определени во член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изнесување на мислата.

2. Јани Макрадули од Скопје, преку полномошник Снежана Станковиќ-адвокат од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе барање за заштита на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата определени во член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, повредени со Пресудата К бр.382/08, донесена од Основниот суд Скопје I во Скопје на 5 ноември 2009 година и Пресудата КЖ бр.397/10, донесена од Апелациониот суд во Скопје на 11 мај 2010 година.

Подносителот на барањето наведува дека на 14 декември 2007 година, како потпретседател на Политичката партија СДСМ и во штабот на таа партија пред паното со знакот на СДСМ, истапувајќи во име на Политичката партија Социјалдемократски сојуз на Македонија ја дал следната изјава: „Дали во целава оваа година и половина, додека е формално прв човек на УБК и фактички прв човек на полицијата, Мијалков ја искористил својата позиција за да влијае на случувањата на Македонската берза и за да има навремени информации кои ќе му обезбедат сигурна заработувачка, и дали се точни се погласните сомневања во јавноста дека опремата за прислушкување во МВР се злоупотребува за тргување со берзата.“ Изјавата била емитувана на А1 телевизија во рамките на вестите. Во врска со таа изјава, била поднесена приватна кривична тужба од Сашо Мијалков, преку полномошник Антонио Апостолски-адвокат од Скопје, при што Основниот суд Скопје I во Скопје одржал и заклучил главен претрес и, без да го сослуша тужениот Макрадули и во негово

отсуство, донел Пресуда К бр.382/08 од 5 ноември 2009 година со која тужениот бил прогласен за виновен за сторено кривично дело Клевета од член 172 став 1 од КЗ и бил осуден на парична казна од 92.250,00 денари, како и го задолжил да плати судски паушал од 2.000,00 денари и трошоци во постапката на приватниот тужител од 20.280,00 денари. Во Пресудата било определено и тоа изреката да се објави во вестите на А1 телевизија во рок од 15 дена по правосилноста на Пресудата, на сметка на обвинетиот. Апелациониот суд во Скопје, со Пресуда КЖ бр.397/10 од 11 мај 2010 година, ја одбил жалбата на обвинетиот Макрадули како неоснована и првостепената пресуда ја потврдил.

Подносителот на барањето смета дека таквите пресуди ја повредувале слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, слободата на говорот, јавниот настап, јавното информирање, како и слободата на примање и пренесување на информациите. Имено, тој наведува дека изнел прашање на прес-конференција во име на политичка партија, прашањето било упатено до јавноста при постоење на информации доставени до неговата политичка партија за сомнеж дека функционерот несоодветно постапува во вршењето на својата функција, при што целта била поттикнување дебата за тоа дали функционерот правилно ја врши функцијата, а не изнел неистинити насочени кон личноста на граѓанин-поединец заради негова дискредитација. Заштитата на угледот на јавните личности требало да претставува помал општествен интерес отколку потребата да се покренуваат јавно дебати за нивната работа и јавно да се бара отчет за тоа како функционерите, кои се платени од народот, работат, како и дали прават одредена злоупотреба, дури и доколку таквите сомненија се докажат за неточни. Државните функционери не можеле да ја уживаат истата заштита како приватните физички лица кога се во прашање честа и угледот затоа што со самото преземање на јавната улога тие „се откажуваат“ од заштитата и требало да бидат отворени за неограничени јавни критики. Во таа смисла подносителот укажува на немање на вина за лице кое укажува на корупција (член 20 став 1 од Законот за спречување на корупција), како и на лице кое ќе ја докаже вистинитоста на своето тврдење (член 172 став 4 од Кривичниот законик) или кое навредливо ќе се изрази во сериозна критика (член 176 став 1 од Кривичниот законик), што било во согласност со уставно загарантираната слобода на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата.

Оспорените пресуди давале приоритет на заштитата на угледот на приватниот тужител Сашо Мијалков наместо на заштитата на угледот и честа на јавниот функционер и во тој склоп на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата во врска со јавниот функционер, поради што се бара нивно поништување.

3. Судот на седницата утврди дека со приватна кривична тужба на тужителот Сашо Мијалков од Скопје, преку полномошник Антонио Апостолски адвокат од Скопје, бил обвинет Јани Макрадули од Скопје за кривично дело Клевета од член 172 став 1 од Кривичниот законик. Обвинетиот никогаш не се јавил на Основниот суд Скопје I во Скопје иако на повеќе закажани главни претреси бил уредно викан и го оправдувал недоаѓањето барајќи претресот да биде одложен заради негово присуство (страна 2 од првостепената пресуда, последен став). На главниот претрес одржан на 5 ноември 2009 година уредно виканиот обвинет не бил присутен, а Судот оценил дека неговото присуство не било нужно со оглед дека се работи за скратена постапка, поради што главниот претрес бил одржан.

На наведениот главен претрес Основниот суд ги извел доказите: сослушување на оштетениот Сашо Мијалков во својство на сведок и читање на записник од гледање на видео и аудио запис од вестите на Телевизија А1, па од нив ја утврдил фактичката состојба дека обвинетиот Јани Макрадули е потпретседател на СДСМ и дека на 14 декември 2007 година од говорница, со ознака СДСМ во позадина, изјавил: „Дали во целава оваа година и половина, додека е формално прв човек на УБК и фактички прв човек на полицијата, Мијалков ја искористил својата позиција за да влијае на случувањата на Македонската берза и за да има навремени информации кои ќе му обезбедат сигурна заработувачка, и дали се точни се погласните сомневања во јавноста, дека опремата за прислушување во МВР се злоупотребува за тргување на берзата.“ Судот исто така утврдил дека Сашо Мијалков одговорил на прозивките на СДСМ дека парите му се од легален бизнис во странство.

Анализирајќи ги изведените докази, Основниот суд Скопје I во Скопје оценил дека во дејствијата на обвинетиот Јани Макрадули се содржани битните елементи на кривичното дело Клевета од член 172 став 1 од КЗ со оглед дека изнел (односно соопштил нешто до кое самиот дошол за одредена објективна состојба) или пренел (односно соопштил туѓо сознание) нешто неистинито односно нешто што во стварноста не постои (страна 5 од првостепената пресуда,

последниот став). Вистинитоста на соопштеното, пак, обвинетиот бил должен да ја докаже, а тој тоа не го сторил иако бил повикан од оштетениот (страна 6 од првостепената пресуда, првиот став).

Во однос на наводите на одбраната на обвинетиот (дека изјавата е дадена во прашална форма, дека обвинетиот тоа го направил во својство на потпретседател на политичка партија, дека улогата на секоја опозициона политичка партија е да изразува сомневања во работата на функционерите, дека изјавата е дадена во врска со вршење на функцијата од функционер а не на граѓанинот Сашо Мијалков, ...), Судот изразил став дека секој, па и член на политичка партија, има право да поставува прашања од јавен интерес и критички да се осврнува на работата на јавната власт, како и да истакнува сомнежи за функционерите, па во таа смисла функционерите се „легитимна цел“, ама тие изјави и тврдење мораат да имаат фактичка основа. Во конкретниот случај, обвинетиот изрекол констатации за оштетениот кои, според формата, кај обичниот граѓанин а и кај оштетениот створиле убедување дека е изречена вистина односно како да е направено тоа што се изнесува а не е докажано, па како невестина го содржи битниот елемент на кривичното дело Клевета од член 172 став 1 од КЗ (страна 6 од првостепената пресуда, последните два става). Врз основа на тоа, Судот го огласил обвинетиот за виновен и му изрекол парична казна од 92.250,00 денари, а го задолжил да плати и судски паушал од 2.000,00 денари и трошоците за застапување на тужителот од 20.280,00 денари. Исто така, Судот одлучил изреката од правосилната пресуда да се објави во вестите на Телевизијата А1 на сметка на осудениот.

Апелациониот суд во Скопје, постапувајќи по жалбата на обвинетиот, со Пресуда КЖ бр.397/10 од 11 мај 2010 година одлучил да ја одбие жалбата и да ја потврди Пресудата К бр.382/08, донесена од Основниот суд Скопје I во Скопје на 5 ноември 2009 година. Второстепениот суд утврдил дека наводите во жалбата се неосновани и во однос на суштествена повреда на одредбите на кривичната постапка (па и дека обвинетиот на повеќе закажани главни претреси, кога бил уредно викан и кога доставувал оправдување за недоаѓањето и барал одлагање на претресот заради негово присуство, никогаш не се јавил пред првостепениот суд), и во однос на правилно и целосно утврдена фактичка состојба (бидејќи таа произлегувала од изведените докази), и во однос на правилна примена на материјалното право (изнесеното или пренесеното е невестина, а тоа довело до повреда на угледот и честа на приватниот

тужителот со што била исполнета инкриминираноста на кривичното дело Клевета од член 172 став 1 на КЗ, поради што тој бил принуден да дава објаснување дека парите му биле од легален бизнис во странство), како и во однос на висината на кривичната санкција (обвинетиот веќе бил правосилно осуден за ваков вид на кривично дело, поради што сегашната казна била соодветна за повторувањето на истото кривично дело). Во однос на наводите на одбраната (дека изјавата била дадена во прашална форма, дека обвинетиот ја дал во својство на потпретседател на политичка партија, дека улогата на опозиционите политички партии била да изразуваат сомненија во работата на функционерите, ...), Апелациониот суд ги прифатил во целост наводите во првостепената пресуда дека секој граѓанин, па и член на политичка партија, може да поставува прашања од јавен интерес и критички да се осврнува на работата на јавната власт, како и да истакнува сомнежи за носителите на јавните функции заради конструктивни критики и јавни дебати, ама не и да дава изјави и тврдења без било каква фактичка основа. Во конкретниот случај, и Апелациониот суд смета дека изречените констатации, според формата, кај обичниот гледач створиле убедување дека е изречена вистина односно дека е направено тоа што се изнесува а не било докажано, поради што првостепениот суд правилно оценил дека изнесеното или пренесеното ги содржи битните елементи од кривичното дело Клевета од член 172 став 1 на КЗ.

4. Според член 16 став 1 од Уставот на Република Македонија, се гарантира слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата.

Според член 54 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот (став 1), при што ограничувањето на слободите и правата не може да се однесува, покрај другото, на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата (став 4).

Според член 61 став 1 од Уставот, Собранието на Република Македонија е претставнички орган на граѓаните и носител на законодавната власт во Републиката. Според член 68 став 1 алинеја 2 од Уставот, Собранието на Република Македонија донесува закони.

Според член 51 од Уставот, во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други

прописи со Уставот и со закон (став 1); Секој е должен да ги почитува Уставот и законите (став 2).

Според член 110 алинеја 3 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат, покрај другото, на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата.

Од изнесените уставни одредби произлегува дека е високо нивото на гарантирање на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата до степен таа да не може да биде ограничена ниту во случаи утврдени со Уставот во кои можат да се ограничат другите слободи и права (член 54 став 4). Од друга страна, Уставот го овластил Собранието на Република Македонија, како носител на законодавната власт кој е претставнички орган на граѓаните, да донесува закони (членовите 61 и 68), при што законите мораат да бидат во согласност со Уставот и секој е должен да ги почитува Уставот и законите (член 51), со што Уставот го овластил законодавецот преку донесување на закони да го вообличи правниот поредок. Така, високото ниво на уставно загарантираната слобода на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата има свои граници во со закон санкционираните дејствија. Во таа смисла, членот 172 став 1 од Кривичниот законик определил дека дејствието изнесување или пренесување на нешто невистинито, што е штетно за честа и угледот на друго лице, е недозволено дејствие и за тоа следи санкција.

Имајќи го предвид изнесеното, Судот оцени дека барањето на подносителот за заштита на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, е неосновано.

Имено, начинот на кој што подносителот на барањето јавно настапил и го искажал своето мислење во врска со вршење на јавна функција на носител на јавната функција (во прашална форма, како член на опозициона политичка партија и од говорница на политичката партија, последиците кои произлегле од јавниот настап, ...) без притоа да се вклучи во докажувањето на вистинитоста на прашањето односно изјавата, анализирани во нивната севкупност, претставува дејствие кое само појавно припаѓа на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, но во суштина навлегува во честа и угледот на граѓанинот кој во моментот ја врши јавната функција и неосновано ги повредува тие вредности, а со тоа изјавата ја изгубила содржината на таа слобода и истата ја злоупотребила. Поради тоа, оспорените пресуди не ја

повредуваат уставно загарантираната слобода на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата на подносителот на барањето.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

6. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, д-р Трендафил Ивановски, Вера Маркова, д-р Гзиме Старова, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У бр.146/2010)

215.

У.бр.107/2010

- Барање на лицето Левко Таневски, адвокат од Скопје, за заштита на слободите и правата од член 110 алинеја 3 од Уставот, што се однесуваат на јавното изразување на мислата, гарантирани со член 16 од Уставот, повредени со Пресуда К.бр.80/2010 донесена од Основниот суд во Штип на 11 декември 2009 година и Пресудата КЖ.бр.94/2010, донесена од Апелациониот суд во Штип на 22 март 2010 година.

- *Request by the person Levko Tanevski, an attorney from Skopje, for the protection of freedoms and rights under Article 110 line 3 of the Constitution, which relate to the public expression of thought, guaranteed under Article 16 of the Constitution, violated with the Judgment K.br.80/2010 passed by the Basic Court in Shtip on 11 December 2009 and Judgment KZH.br.94/2010, passed by the Court of Appeal in Shtip on 22 March 2010.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија членовите 55, 56 и 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) по одржана јавна расправа на 3 февруари 2011 година, на седницата одржана на 16 февруари 2011 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ ОДБИВА барањето на лицето Левко Таневски, адвокат од Скопје, за заштита на слободите и правата од член 110 алинеја 3 од Уставот, што се однесуваат на јавното изразување на мислата, гарантирани со член 16 од Уставот, повредени со Пресуда К.бр.80/2010 донесена од Основниот суд во Штип на 11 декември 2009 година и Пресудата КЖ.бр.94/2010, донесена од Апелациониот суд во Штип на 22 март 2010 година.

2. Оваа одлука ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Левко Таневски адвокат од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе барање за заштита на слободите и правата од член 110 алинеја 3 од Уставот што се однесуваат на слободата на уверувањето, мислата и јавното изразување на мислата, повредени со пресудите наведени во точката 1 од оваа одлука.

Според подносителот на барањето со наведените пресуди со кои бил огласен за виновен за искажано мислење при давање на правна помош, бил повреден член 8 алинеја 1, член 16 ставовите 1 и 2, член 53 и член 54 од Уставот на Република Македонија, член 19 од Меѓународниот пакт за граѓански и политички права и член 10 став 1 од Европската конвенција за заштита на човековите права и основни слободи.

Понатаму, според подносителот на барањето, со пресудите била направена повреда на член 21 ставовите 1 и 2 од Законот за адвокатура, според кој адвокат не може да биде повикан на одговорност за искажано мислење при давање правна помош и вршење на јавни овластувања, како и тоа дека адвокат во вршењето на адвокатската дејност има имунитет. Воедно, постоела и повреда на член 176 од Кривичниот законик според кој „нема да се казни тој што навредливо ќе се изрази за друг во вршење на службена должност, политичка или друга општествена дејност“ во која влегува и адвокатската дејност. Имајќи ги предвид овие законски одредби на првостепениот суд како доказ му биле доставени Решение К.бр.485/08 на Основниот суд Скопје I и Решение КЖ.бр.1298/08 на Апелациониот суд Скопје каде во иста правна ситуација тужбата на приватниот

тужител против органот за клевета била отфрлена, кои како доказ биле изведени на претресот од 16.03.2009 година во постапката што се водела против него, но судот воопшто не ги цитирал во првостепената пресуда. Според подносителот на барањето во вакви и слични предмети каде се изнесува мислење во вршење на службената должност пред се судии, јавни обвинители и адвокати постојат законски пречки за водење на постапка против носителите на овие функции за изнесено мислење дадено во тие постапки.

Според подносителот, контрадикторни биле наводите на првостепениот и второстепениот суд дека адвокатот не бил осуден за искажаното мислење како адвокат, кого во самиот диспозитив на пресудата стои: „Како адвокат на тужителот АД „Јака Табак“

Вистинитоста и неvistинитоста на наводот поради кој адвокатот Левко Таневски бил осуден можел да се утврдува во предметот во кој тој се јавува како застапник (П.бр.831/99), а не можел да се утврдува во постапка против него за сторена клевета. Адвокатот Левко Таневски е првиот адвокат во Република Македонија (можеби и во Европа) кој е осуден за кривично дело клевета за изнесени факти и околности пренесени од неговите странки во тужбата кои тие ја поднеле и која била со слична содржина како и инкриминираната изјава (а не како што утврдуваат првостепениот и второстепениот суд, дека адвокатот ја поднел оваа тужба). По овој преседан кој е спротивен на Кривичниот законик и Законот за адвокатура се отвара патот секој судија, адвокат и јавен обвинител да биде приватно тужен за наводи дадени во постапките, па нашите судови во други постапки за кривично дело клевета ќе ги утврдуваат вистинитоста, односно неvistинитоста на изјавите дадени во друг предмет.

Правната заштита за изразено мислење постои и во Европската конвенција за заштита на човековите права од член 10 која е дел од правниот поредок на Република Македонија која одредба ја применил Апелациониот суд во Битола постапувајќи по жалба на казнет адвокат во друг предмет за изразено мислење (КЖ.бр.802/2009).

Вистинитоста на наводите кои биле предмет на кривичната постапка можеле да се утврдат дополнително и од правосилната пресуда на Основниот суд Штип П.бр.555/09 од 12.03.2009 година и пресуда ГЖ.бр.1553/09 од 10.11.2009 година. Причините кои биле предмет на кривичната постапка биле причини за

одбивање на тужбеното барање во парнична постапка за наплата на парично побарување на тужителите С.Н. и В.Н..

Подносителот на барањето наведува дека наводите дадени по предметот П.бр.831/99 (споен со П.бр.555/09) се во правна врска со предметот на спорот, а воедно во истиот е утврдено дека исказот е вистинит во парничната постапка, а во кривичната постапка К.бр.80/2010 истите наводи се покажале како неvistинити. Оттука, се поставува прашањето дали Основниот суд во Штип и Апелациониот суд во Штип на два пати ги прикажуваат оштетените (С.Н. и В.Н.) како нечесни кога им го одбиваат тужбеното барање во износ од 600.000,00 денари и им досудуваат 9.000,00.

Во предметот било доставено и толкување од Адвокатската комора за член 21 од Законот за адвокатура кое не било земено во предвид.

Во барањето, исто така, се наведува дека на подносителот не му било овозможено да ја докажува вистинитоста на наводите во инкриминираната изјава со тоа што судот не прифатил да се изведат докази што ги предложил тој и тоа: сослушување на сведокот, да бидат прибавени предметите КО.бр.112/2007 и КО.бр. 117/2007 и да се направи увид во нив, како и да се изведат докази со увид во точно наведени предмети, поднесоци, записници и одлуки кои биле доставени како во текот на првостепената и жалбената постапка, иако во второстепената пресуда стоело задолжение да се изведат и други докази неопходни за правилно утврдување на фактичката состојба.

Апсурдноста на осудителната пресуда била уште поголема со оглед на фактот што адвокатот Левко Таневски поради вистинитоста на наводите утврдени во пресудата П.бр.555/09 успеал да го поништи договорот за адвокатско застапување, а истиот навод Кривичниот суд го оценил како неvistинит и го огласил за виновен и покрај законската пречка да се води постапка против адвокатот согласно член 21 од Законот за адвокатура.

Покрај предметот П.бр.831/99 што „Јака Табак“ - Радовиш преку адвокатот Левко Таневски го водела против приватните тужители за поништување на договор за адвокатски услуги такви тужби постоеле и од други трговски друштва како што е „ЈАКА 80“ – Радовиш која водела спор против С.Н. за поништување на договор за адвокатско застапување каде бил договорен надомест од 8% од

7.680.470,00 денари кој факт би можело да се утврди од Пресудата на Врховниот суд на Република Македонија Рев.бр.766/07 од 9 јули 2008 година.

Понатаму, според подносителот на барањето, делото кое му се ставало на товар на адвокатот Левко Таневски не било кривично дело согласно Кривичниот законик. Имено, како дејство и објект на извршување на кривичното дело клевета неопходно било потребно да постои изнесување на нешто невистинито. Од наводите на адвокатот Левко Таневски со сигурност можело да се утврди дека се работи за вистински наводи и дека неговите уверувања се поткрепени со докази дадени пред судот во постапка по предметот П.бр.831/99 споен со 555/99), во која постапка тужителите не посочиле со ништо дека наводите во исказот не се точни.

За да постои кривично дело Клевета неопходно е потребно тврдењето да биде такво што она што се изнесува или пренесува може да им наштети на честа и угледот. Во конкретниов случај не смее да биде решавачко личното мислење на сторителот на делото за тоа каква изјава може да му наштети на оштетениот, ниту, пак, во крајна линија, личното чувство на повреденост на оштетениот, иако начелно земено изнесувањето нешто невистинито што него субјективно го погаѓа би требало да претставува клевета и според еден општ вредносен суд.

Од овие причини, според подносителот, судот погрешно ја утврдил нематеријалната штета единствено врз изведените докази од невропсихијатар за претрпена нематеријална штета.

Воедно, во барањето се наведува дека адвокатот Левко Таневски во ниеден момент, ниту кога ја давал изјавата, ниту сега не сакал да даде вредносно негативен став кон тужителите, ниту истите да ги навреди од проста причина што наводите се дадени во постапка во која тужителите бараат да остварат парични побарувања за кое клиентот на Левко Таневски сметал дека е неосновано.

Подносителот на барањето, воедно смета дека судот спротивно на Законот за облигационите односи, Законот за парничната постапка и Законот за кривичната постапка ја определил висината на штетата од причина што приватните тужители немале поделба на бараниот износ од по 300.000,00 денари во однос по кој основ од нематеријалната штета бараат штета. Првостепениот суд ја извршил поделбата самоиницијативно, без да постои прецизно

тужбено барање, врз основа на своја претпоставка дека тужителите бараат по 150.000,00 денари за претрпен бол, односно по 150.000,00 денари за повреда на угледот, од што се добива впечаток дека не е применет член 189 од Законот за облигационите односи. Според подносителот, ваквиот начин на утврдување на надоместокот на штета се претворал во основ за материјална добивка и на тужителите им се овозможувало она што не успеале да го добијат - износот од 600.000,00 денари во парничната постапка по предметот П.бр.831/99 успале да го остварат во кривичната постапка кога им бил досуден износ од 400.000,00 денари за претрпена нематеријална штета.

4. Судот на јавната расправа и на седницата а од извршениот увид во доставените и прибавени докази, утврди дека на 1 март 1999 година е склучен договор за давање на адвокатски услуги помеѓу адвокатите В.Н. и С.Н. од Скопје, како даватели на адвокатските услуги и „Јака Табак“ – Радовиш, како корисник на адвокатски услуги, застапувана од генералниот директор З.М. Според овој договор, адвокатите се обврзале да ја застапуваат „Јака Табак“– Радовиш во постапките по тужба за нарушено владение против физички лица, со предлог за определување на привремена мерка за обезбедување на непарично побарување против физички лица, двете пред пред Основниот суд во Радовиш и по предметот Трег.бр.2026/98 што се водел пред Основниот суд во Штип, како и пред повисоките судови. „Јака Табак“– Радовиш се обврзала за дадените услуги, независно од исходот на споровите, на адвокатите да им исплати износ од 650.000,00 денари, по доставена фактура, најдоцна до 30 април 1999 година. Странките предвиделе нераскинливост на договорот, како и надлежност на Основниот суд Штип, во случај на спор.

Од изводот од трговскиот регистар Сл.бр.40/99 од 4 март 1999 година произлегува дека, во време на случување на договорот, во Основниот суд Штип во тек била постапка за усогласување и промена на претходно овластено лице на Јака Табак“ – Радовиш, но на 4 март 1999 година кога е составен изводот, решението за усогласување и промена не било правосилно.

По истекот на 30 април 1999 година адвокатите В.Н. и С.Н. од Скопје, доставиле фактура бр.18/99 до „Јака Табак“ – Радовиш за исплата на договорениот износ од 650.000,00 денари, но „Јака Табак“ – Радовиш не ја платил фактурата, по што адвокатите поднеле тужба за исплата на долг до Основниот суд Штип. Тужбата е заведена под П.бр.555/99.

На 16 септември 1999 година од страна на „Јака Табак“ – Радовиш е поднесена тужба против В.Н. и С.Н., како и З.М., сите од Скопје за поништување на договор за давање на адвокатски услуги. Тужбата е заведена под П.бр.831/99, а во неа е содржан посебен предлог за спојување со постапката по предметот П.бр.555/99. По поднесената тужба од страна на Јака Табак“ – Радовиш како полномошник е ангажиран Левко Таневски, адвокат од Скопје.

Со пресуда П.бр.831/99 од 10 мај 2005 година Основниот суд Штип го усвоил тужбеното барање на тужителот „Јака Табак“ – Радовиш, го поништил склучениот договор за давање на адвокатски услуги поради несразмер на заемните давања, ги задолжил тужените В.Н. и С.Н. да платат трошоци во постапката. При донесувањето на пресудата, Левко Таневски се појавува како полномошник на тужителот, видно од уводот на пресудата.

При донесувањето на пресудата Основниот суд Штип направил увид во склучениот договор и утврдил дека помеѓу договорните странки не било предвидено составување на писмени поднесоци, туку застапување на Друштвото пред судовите во Штип и Радовиш. Од увидот во предметите, кои биле заведени пред Основниот суд во Радовиш (П.бр.47/99 и П.бр.45/99) и други акти се утврдило дека по предметите не била одржана ниту една расправа, како што било договорено, од каде судот заклучил дека тужените адвокати не извршиле застапување на Друштвото (освен составен еден записник). Тоа што тужените презеле само едно писмено дејствие-состав на поднесок за кој следи адвокатска награда од 10.000,00 денари за судот значело дека е голема разликата помеѓу вредноста на преземените дејствија од страна на адвокатите, кои не биле предвидени во договорот и договорениот износ за застапување (650.000,00), од кои причини е уважено тужбеното барање за поништување на договорот.

Апелациониот суд Штип, со пресуда ГЖ.бр.1935/2005 од 10 мај 2005 година, ја одбил како неоснована жалбата на В.Н. и С.Н. и ја потврдил првостепената пресуда, потврдувајќи го ставот на понискиот суд за постоење на очигледен несразмер помеѓу обврските на договорните страни.

Незадоволни од пресудата адвокатите С.Н. и В.Н. поднеле предлог до Јавното обвинителство за подигање на Барање за заштита на законитоста, на што адвокатот Левко Таневски дал одговор во кој е содржан наводот за кој, подоцна е осуден за

кривичното дело „Клевета“. Во барањето за заштита на законитоста Јавниот обвинител сметал дека е повреден законот, бидејќи според него, адвокатот и странката можат слободно да ја договараат наградата и трошоците и начинот и средствата на плаќањето, што било утврдено во Договорот за давање на адвокатски услуги, заклучен согласно член 1 став 2 од Тарифата за награда и надомест за работата на адвокатите. Според него, ако судот за причините на решителните факти утврдил дека договорот воопшто не почнал да се реализира, односно дека тужените не ја исполниле својата обврска, тужителот можел да бара раскинување на двостраниот договор, а не и поништување на договорот.

Во одговорот на Барањето за заштита на законитоста, полномошникот Левко Таневски, меѓу другото, навел дека тужбеното барање по предметот П.бр.831/99 било поднесено поради основната причина-очигледен несразмер на заемните давања. Поточно, за адвокатски дејствија од 5.000, 00 денари предвидени во Тарифата за награда на надоместоци на адвокатите, бил договорен надомест од 650.000,00 денари, а биле реализирани дејствија за 6.000,00 денари. Според него не постоел ниту еден правно релевантен факт врз основа на кој би можела да се укине првостепената пресуда, а желбата на тужените да заработат 40.000 евра (главен долг и камата) без ивршување на било какво дејствије, според него било „најблаго речено нечесно“, а овозможувањето да се земат тие пари, врз основа на „виртуелни дејствија“, односно без преземено било какво дејствие е соучесништво во вршењето на незаконските дејствија. Потоа следуваат наводите за кои подоцна е поднесена приватна кривична тужба, кои гласат: „ Ова е уште почудно што истиот тужен пред четири години има склучено повеќе вакви договори и со неколку фирми од подрачјето на Апелациониот суд од Штип, кои уште се тетерават во правните лавиринти на Основниот суд Штип каде е договорена месната надлежност согласно овие договори за адвокатско застапување, каде адвокатите имаат договорено и преземено само по неколку правни дејствија, а несразмерно бараат надомест од повеќе десетици илјади евра, а при тоа адвокатите имат седиште во Скопје.“

Врховниот суд на Република Македонија со Решение ГЗЗ.бр.142/2006 од 23 мај 2006 и 6 јуни 2007 година го усвоил барањето за заштита на законитоста и предметот П.бр.831/99 го вратил на повторно судење на првостепениот суд.

Паралелно со постапката по предметот П.бр.831/99 во тек била и постапка по предметот П.бр.555/99 по тужбата на В.Н. и С.Н.

против Јака Табак, за долг и кон овој предмет на 20.05.2008 година е споен и предметот П.бр.831/99, по што Основниот суд во Штип донел пресуда П.бр.555/99 од 12.03.2009 година со која делумно го уважил тужбеното барање на В.Н. и С.Н. и ја задолжил Јака Табак да им плати на тужителите износ од 9.100,00 денари на име долг, а за разликата до бараниот износ од 650.000,00 денари го одбил барањето како неосновано. Воедно, тужбеното барање на Јака Табак е делумно уважено на начин што судот го раскинал договорот за давање правна помош склучен со В.Н. и С.Н. за износот од 640.900,00 денари, а за износот од 9.100,00 денари договорот е оставен во сила. Апелациониот суд во Штип со пресуда Г.Ж.1553/09 од 1.11.2009 година ја потврдил првостепената пресуда.

Адвокатите В.Н. и С.Н. сметајќи дека во одговорот на барањето за заштита на законитоста истакнат во постапката по предметот П.бр.831/99 е сторено кривично дело „Клевета“ од член 172 став 1 од Кривичниот законик, на 20 јуни 2006 година поднеле приватна кривична тужба против адвокатот Левко Таневски.

Основниот суд во Штип во кривичната постапка во повеќе наврати носел пресуди кои биле укинувани од повисокиот суд, поради суштествени повреди на постапката и нецелосно и неправилно утврдена фактичка состојба. Конечно, со пресудата К.бр.80/2010 од 11 декември 2009 година, Левко Таневски бил огласен за виновен за стореното кривично дело и казнет со парична казна и задолжен да надомести нематеријална штета на приватните тужители С.Н. и В.Н..

Од увидот извршен во Пресудата К.бр.80/2010 од 11 декември 2009 година на Основниот суд во Штип, се утврди дека со наведената пресуда обвинетиот Левко Таневски од Скопје е огласен за виновен за сторени две кривични дела „Клевета“ од член 172 став 1 од Кривичниот законик за што е осуден да плати 50 дневни глоби, односно износ од 30.750,00 денари, како и да плати износ од 180.000,00 денари на оштетениот В.Н. на име нематеријална штета за претрпени душевни болки поради повреда на угледот и честа и износ од 220.000,00 денари на С.Н. од Скопје на име нематеријална штета за претрпени душевни болки поради повреда на угледот и честа, во рок од 15 дена од правосилноста на пресудата.

Делата биле сторени затоа што Левко Таневски, како адвокат на АД „ЈАКА ТАБАК“ Радовиш, во својот писмен поднесок поднесен преку Основниот суд Штип до Врховниот суд на Република Македонија од 22 мај 2006 година, давајќи одговор на барањето за

заштита на законитоста подигнато од страна на Јавното обвинителство на Република Македонија, против пресудата П.бр.831/99 од 10 мај 2005 година на Основниот суд во Штип и против Пресудата ГЖ.бр.1935/2005 од 19 јануари 2006 година на Апелациониот суд Штип, изнел повеќе неvistини за оштетените В.Н. од Штип и С.Н. од Скопје што било штетно за нивната чест и углед постигнати како адвокати. Ова го сторил на начин што изјавил: „Ова е уште почудно што истиот тужен пред четири години има склучено повеќе вакви договори и со неколку фирми од подрачјето на Апелациониот суд од Штип, кои уште се тетерават во правните лабиринти на Основниот суд Штип каде е договорена месната надлежност согласно овие договори за адвокатско застапување, каде адвокатите имаат договорено и преземано само по неколку правни дејствија, а несразмерно бараат надомест од повеќе десетици илјади евра, а при тоа адвокатите имаат седиште во Скопје“, иако ниту едно од тврдењата не било вистинито.

На главниот претрес приватните тужители останале во целост кон тужбата и побарале обвинетиот да биде огласен за виновен за две кривични дела „Клевета“ од член 172 став 1 од Кривичниот законик и предложиле судот да им досуди нематеријална штета за душевни болки поради повреда на честа и угледот и тоа за секој посебно во вкупен износ од по 300.000,00 денари.

Во својата одбрана обвинетиот Левко Таневски лично и преку неговиот бранител изјавил дека не се чувствува за виновен и дека согласно член 21 од Законот за адвокатура не може да биде повикан на одговорност за искажано мислење при давање на правна помош и побарал да биде ослободен од обвинение.

Во доказната постапка судот го сослушал приватниот тужител - оштетен В.Н. кој во целост останал на исказот даден на 16 март 2009 година, ја сослушал приватната тужителка - општетената С.Н., ги прочитал одговорот на барањето за заштита на законитоста поднесен до судот на 22 мај 2006 година, пресудата П.бр.831/99 од 10 мај 2005 година, доставница со предлог за извршување со решение за дозвола за извршување И.бр.1494/99 од 19 мај 1999 година, фактура бр.18/99 од 2 април 1999 година, договорот за давање на адвокатски услуги од 1 март 1999 година, психијатрискиот наод и мислење од 23 април 2008 година од вештото лице, па ценејќи го секој доказ посебно и сите заедно како и одбраната на обвинетиот судот го утврдил следното:

„ Во конкретната ситуација обвинетиот со поднесување на одговор на барање за заштита на законитост преку О.с. Ш. до В.с. на РМ С. во истото изнел невестинити тврдења за приватните тужители за кој невестини дознале и трети лица со оглед дека поднесокот бил поднесен преку О.с.Ш. до В. с, на РМ во С. и натој начин им наштетил на честа и угледот на приватните тужители кој долги години работеле како успешни адвокати докажани во средината каде живееле и работеле.

Од изјавата на оштетениот В.Н.се утврди дека приватните тужители немале склучувано договори како што наведува во поднесокот – Одговор на барањето за заштита на законитоста од 22.05.2006 година обвинетиот, односно дека изнесеното во поднесокот е невестинито и се утврди дека тоа за приватниот тужител В.Н.како адвокат, а истотака и за приватната тужителка С.Н.преставува невестина која им штети на нивната чест и углед кој го имаат во општеството како адвокати.....

.....На главниот претрес од изведените докази што ги предложи обвинетиот не се докажа дека тие тврдења изнесени во писмениот поднесок се вистинити и не се докажа дека имало било какви договори кои ги склучиле приватните тужители со правни субјекти на подрачјето на А.с.Ш. каде приватните тужители барале несразмерен надомест за нивната работа.....

.....Инкриминираниот текст наведен во т.1 од изреката од пресудата, особено ценејки го овој текст со остатокот од содржината на писмениот поднесок – Одговор на барањето за заштита на законитоста, целта на обвинетиот била да ги прикаже приватните тужители како нечесни адвокати и кои со нечесна работа сакаат да заработат многу пари. Обвинетиот бил свесен дека изнесува невестини во поднесокот и дека тие невестини може да им наштетат на честа и угледот на приватните тужители, но истиот се согласил со тоа и тој писмен поднесок го доставил до судот. Обвинетиот е адвокат и истиот како правник знаел дека таквите дејствија се противправни и претставуваат кривично дело клевета.....

Судот ја ценеше одбраната на обвинетиот дека со напишаното во одговорот на барањето за заштита на законитоста не изнел никакви невестини кој се штетни за честа и угледот на приватните тужители, и дека тој согласно чл.21 од Законот за адвокатура не може да биде повикан на одговорност за искажано мислење при давање на правна помош, но не и поклони верба бидејќи е во спротивност со доказите изведени на главен претрес и е дадена со цел да ја одбегне кривичната одговорност.....

Во конкретната ситуација не се работи за искажано мислење при давање на правна помош туку за изнесување на невестинити тврдења за оштетените-приватните тужители до кои обвинетиот дошол сам и со тоа им наштетил на нивната чест и углед. Изнесените невинности опишани во изреката на пресудата се невинности кои се дадени со цел да се дискредитираат и омаловажат и се потенцира нечесност на приватните тужители како адвокати и ова се спротивно и на професионалните етички стандарди на адвокатите односно ваквото однесување на обвинетиот е спротивно на Кодексот на професионалната етика на адвокатите, бидејќи изнесените невинности се искажани од колега адвокат и тоа во судска постапка. Судот утврди дека не може во овој случај да стане збор дека се работи за правно мислење, тоа што е изнесено за приватните тужители во поднесокот, при давање на правна помош, бидејќи инкриминираниот текст не е во врска со правната работа за која е заведен спорот помеѓу странките во предметот П.бр.831/99, не се однесува за факти и докази во врска со оваа правна работа, а по мислење на овој суд напишаниот текст во одговор на барање на заштита на законитоста е даден со цел да се престават адвокатите-тужените во тој спор како нечесни.

.....Како отежнителни околности судот ги зема дека кривичното дело е сторено спрема две лица, кои се негови колеги адвокати и дека тоа е сторено во судска постапка.....“

Судот согласно членот 102 став 1 и 2 од Законот за кривичната постапка одлучил за имотно правното барање на приватните тужители.

Незадоволен од донесената пресуда на Основниот суд Штип, обвинетиот Левко Таневски од Скопје поднел жалба против пресудата К.бр.80/2010 од 11 декември 2009 година. Апелациониот суд во Штип постапувајќи по жалбата донел Пресуда КЖ.бр.94/10 од 22 март 2010 година со која жалбата на обвинетиот ја одбил како неоснована, а првостепената пресуда ја потврдил.

Апелациониот суд во Штип одлучувајќи по поднесената жалба, а по претходна оценка на наводите во истата, утврдил дека не биле основани жалбените наводи за сторени суштествени повреди на одредби од член 355 став 1 точка 11 од Законот за кривичната постапка, бидејќи првостепената пресуда била јасна, разбирлива и непротивречна на изведените докази. Утврдени биле сите релевантни факти врз основа на кои било одлучено за постоење на кривичните

дела, а во образложението на пресудата првостепениот суд дал доволно причини за сите решителни факти кои што ги сочинуваат елементите на кривичното дело „Клевета“ од член 172 став 1 од Кривичниот законик.

Според Апелациониот суд, првостепениот суд јасно навел на кои докази им поклонил верба и од кои причини и зошто одбраната на обвинетиот ја одбил како неоснована, како и тоа дека првостепениот суд правилно раководејќи се од наодот и мислењето на вештото лице ја утврдил претрпената нематеријална штета и соодветно го определил надоместокот.

5. Според член 8 став 1 алинеите 1, 3 и 11 од Уставот, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, владеењето на правото и почитување на општоприфатените норми на меѓународното право, се утврдени како едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 16 став 1 од Уставот на Република Македонија, се гарантира слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата. Според член 54 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот и тоа само во време на воена или вонредна состојба, според одредбите на Уставот, при што ограничувањето на слободите и правата не може да биде дискриминаторско по основ на пол, раса, боја на кожа, јазик, вера, национално или социјално потекло, имот или општествена положба. Ограничувањето на слободите и правата, според ставот 4 на овој член, не може да се однесува на правото на живот, забраната на мачење, на нечовечко и понижувачко постапување и казнување, на правната одреденост на казнивите дела и казните како и на слободата на уверувањето, совеста, мислата, јавното изразување на мислата и вероисповеста.

Според членот 19 од Меѓународниот пакт за граѓанските и политичките права, 1) Никој не може да биде вознемируван поради своето мислење; 2) Секој има право на слобода на изразување; тоа право подразбира слобода да се бараат, примаат и шират известувања и идеи од секој вид, без оглед на границите, било усно, писмено, по пат на печат или во уметничка форма или со кое било друго средство во свој избор; 3) Вршењето на слободата предвидена во став 2 на овој член повлекува посебни обврски и одговорности. Тоа

може да биде подложено на одредени ограничувања кои сепак мора да бидат изречно утврдени со закон и кои се нужни: а) за почитување на правата и угледот на другите лица; б) за заштита на националната безбедност или јавниот поредок или јавното здравје или морал.

Според членот 10 од Конвенцијата, 1) секој човек има право на слобода на изразувањето. Ова право ги опфаќа слобода на мислење и слобода на примање и пренесување информации или идеи, без мешање на јавната власт и без оглед на границите. Овој член не ги спречува државите на претпријатијата за радио, филм и телевизија да им наметнуваат режим на дозволи за работа. 2) Остварувањето на овие слободи кое што вклучува обврски и одговорности, може да биде под определени формалности, услови, ограничувања и санкции предвидени со закон, и кои се неопходни во едно демократско општество заради заштита на државната безбедност, територијалниот интегритет и јавна безбедност, заштитата на редот и спречување нереди и злосторства, заштитата на здравјето или моралот, угледот или правата на другите, за спречување на ширење на доверливи информации или за зачувување на авторитетот и неприкосновеноста на судењето.

Меѓународниот пакт за граѓанските и политичките права и Европската конвенција за човековите права поаѓаат од правото на поединецот слободно да го манифестира своето уверување и совест и слободно да ја изрази својата мисла, без никакво ограничување и во било која форма, и, истовремено, упатуваат на ограничувањата на оваа слобода, кои мора да бидат изречно утврдени со закон и кои се нужни, односно неопходни во едно демократско општество заради заштита на правата или слободите на другите лица, националната безбедност или јавниот поредок, здравјето или моралот.

Уставот на Република Македонија поаѓа од гарантирање на самата слобода на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, на начин кој е општ, генерален за сите поединци и токму од аспект на оваа општост мора да се толкува одредбата од член 54 став 4 од Уставот со која се исклучува ограничувањето на оваа слобода.

Меѓутоа, ова не значи дека не постои никакво ограничување за поединецот во манифестирањето на генерално загарантираната слобода на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата. Границите на манифестирањето на оваа слобода за поединецот се наоѓаат во со закон санкционираните

дејствија, без оглед дали се работи за кривична или граѓанско-правна санкција. Оттука, уставно-правен спор дали постои повреда на со Уставот загарантираната слобода на јавното изразување на мислата преку санкционирање на нејзината манифестација, се сведува на уставно - правна оценка дали со ваквата санкција е повредена самата содржина на уставно гарантираната слобода на поединецот без никакво ограничување јавно да го искаже своето мислење, или, пак, е санкционирано дејствие кое, иако како свој појавен облик го има јавното искажување на мислење, всушност ја изгубило смислата на слобода на мислење и јавно искажување на мислата која што Уставот ја гарантира и заштитува, преминувајќи во дејствие со кое се повредуваат други со Уставот и со закон заштитени слободи, права и интереси.

Слободата на мислата и јавното изразување на мислата претставува субјективно право кое е нераскинливо поврзано со човековата личност. Гарантирањето на оваа слобода во Уставот на Република Македонија е на такво рамниште што овозможува нејзино директно остварување, без поддршка на посебно законско уредување и истовремено овозможува нејзина директна заштита врз основа на Уставот, од страна на Уставниот суд, согласно членот 110 став 1 алинеја 3 од Уставот. Исто така, Уставот на Република Македонија не содржи ниту специјална ниту генерална законска резерва која би ги определила границите на остварувањето на слободата на мислата и јавното изразување на мислата, поради што нејзината граница треба да се бара во севкупноста на Уставот и неговите определби имајќи ги при тоа во предвид меѓународните документи што се ратификувани во согласност со Уставот.

Ваквото високо ниво на гарантирање на слободата на мислата и нејзиното јавно изразување во Уставот на Република Македонија, интерпретирани во светлината на меѓународното право не може да важи неограничено. Заради обезбедување на заедничкиот живот, правниот поредок мора да ја ограничи слободата на поединецот за да ја заштити слободата на другите, односно содржински да го ограничи нивното важење.

Слободата на изразување на мислата на адвокатите, пак, претставува посебен контекст.

Според член 53 од Уставот, адвокатурата е самостојна и независна јавна служба, што обезбедува правна помош и врши јавни овластувања во согласност со закон.

Со Законот за адвокатура е определено дека адвокатот е слободен, самостоен и независен во својата работа и во рамките на законот, актите на комората и овластување самостојно одлучува за начинот на застапување на правата и интересите на странката. Согласно овој закон правната помош на странката адвокатот ја дава совесно и стручно согласно со закон, кодексот на адвокатска етика и другите акти на комората и како тајна го чува она што му го доверила странката.

Согласно член 21 став 1 адвокатот не може да биде повикан на одговорност за искажано мислење при давањето правна помош и вршењето на јавни овластувања, а согласно ставот 2 од истиот член од Законот, адвокатот во вршењето на адвокатската дејност има имунитет. Согласно ставот 3 на овој член од Законот, адвокатот не може да биде лишен од слобода ниту притворен за кривично дело сторено во вршењето на адвокатската дејност без претходна согласност од Адвокатската комора на Република Македонија.

Законот за адвокатурата во посебен дел го уредува прашањето за одговорност за повреда на адвокатската должност и угледот на адвокатурата. Во членовите од 30-32 од Законот се утврдени потешките повреди на адвокатската должност, дисциплинските мерки што можат да му се изречат на адвокатот (јавна опомена, парична казна во висина до десетократен износ на годишната коморска членарина и привремено престанување на правото на вршење адвокатска дејност во траење до една година), правото на жалба и правото на судска заштита. Треба да се истакне дека дисциплинското казнување на адвокатот врз основа на овие одредби е во рацете на надлежен орган на Адвокатската комора.

Пооѓајќи од специфичната улога на адвокатите во процесот на заштита на правото на нивните странки и во насока на промовирање на целите на правдата, на 8-ми Конгрес на ООН за превенција на криминалот и третманот на сторителите одржан во Хрватска 1990 година усвоени се Основните принципи за улогата на адвокатот според кои принципи адвокатите треба да уживаат цивилен и казнен имунитет за релевантни изјави дадени во добра верба во писмените или усните искази во своите професионални излагања пред суд, да можат да ги извршуваат своите професионални функции без закани, попречување, малтретирање или несоодветно мешање, да не бидат подложени на законски обвиненија или административни, економски или други санкции за кое и до професионални обврски,

стандарди и етика. При извршувањето на правата, адвокатите секогаш ќе се однесуваат во согласност со закон и со признатите стандарди и етика на правната професија.

Во Препораката 2000 (21) на Комитетот на министри на Советот на Европа, се препорачува на државите членки да преземат и да ги засилат сите мерки што ги сметаат за неопходни заради имплементирање на слободата на извршувањето на адвокатската професија при што се предвидува дека адвокатите не треба да бидат подложени на закони со какви и да било санкции или притисок во случај како постапуваат во согласност со нивните професионални стандарди.

Во контекст на основните принципи за улогата на адвокатите и препораката на Комитетот на министри, Судот во Стразбур во пресудата *Nikula v. Finland* (т.22) укажува и на истражувањата на Меѓународниот центар за правно сведочење-*Legal Testify*, направени во поглед на повеќе земји на Советот на Европа (пр. Белгија, Данска, Франција, Италија, Холандија, Шпанија, Шведска и Обединетото Кралство) како и определени други држави (Австралија, Канада и Јужна Африка), врз основа на кои заклучува дека големото мнозинство од нив им дава привилегија на адвокатите во поглед на изјави изречени при застапување на странките во судот. Иако обемот и примената на оваа привилегија се разликува од една држава до друга, секоја држава опфатена со истражувањето признава дека способноста на адвокатот да се изрази е тесно поврзана со обврската на адвокатот да го брани својот клиент. Привилегијата за наводно изјави за клевета му овозможува на бранителот да спори што е можно поефикасно, потпирајќи се дури и на факти за кои тие не можат да бидат сигурни дали се вистинити. На пример, во Холандија наводите дека обвинителот го злоупотребил неговото/нејзиното дискреционо право речиси редовно се истакнуваат од страна на адвокатите на одбраната. Потенцијално релевантните наводи кои се во целост неосновани едноставно не се земаат предвид. Онаму каде што кривични санкции се допуштени во теоријата (т.24 од пресудата), во повеќето од правните системи што ги проучувал Центарот во своето истражување, тие ретко се применуваат во практиката и тоа вообичаено во екстремни околности и под услов намерата да може да се покаже (види), спротивно на обичното невнимание. Дури и тогаш кога изјавите на адвокатот можат во принцип да бидат предмет на ограничувања, тие генерално се применуваат само тогаш кога изјавата не само што е клеветничка, туку и без каква било врска со постапката или странките.

6. Прифаќајќи ги изнесените генерални ставови за посебната положба на адвокатите и нивната улога во правниот систем, Судот смета дека адвокатот треба да располага со слобода во изнесување на мислење, ставови и критики се додека тоа го прави во рамките на постапката заради успешно застапување на интересите на клиентите. На адвокатот треба да му биде оставено слободно да го искаже своето мислење без воздржување од изнесување на правно релевантни фактички тврдења кои се однесуваат на спротивната страна вклучително и на нејзиниот адвокат.

За Судот не е спорно дека прашањето на слободата на изразување и нејзиното ограничување или злоупотреба е мошне чувствително, а тоа особено кога таа слобода треба да се балансира со правото на приватноста, честа и угледот што треба да се утврди во секој конкретен случај.

Во конкретниов случај, Судот имајќи ја предвид утврдената фактичка сосостојба, односно содржината на оспорените пресуди, наводите во барањето, одредбите од Законот за адвокатура, практиката на Европскиот суд за човекови права, оцени дека не постои повреда на слободата на јавното изразување на мислата која се манифестира со квалификување на изразеното мислење како сторено кривично дело „Клевета“ или поточно речено според Судот изрекувањето на казна за клевета не претставува ограничување на слободата на изразување на мислата на подносителот на барањето гарантирано со член 16 од Уставот.

Ова од причина што во конкретниов случај се работи за обвинувања за професионално несоодветно работење на адвокатите кои подносителот на барањето сакал да ги претстави како нечесни.

Како во конкретниов случај се работи за искажани ставови и критики кои по својата содржина имаат карактер на клеветнички изјави, Судот смета дека прагот на толеранција за ограничување на слободата на изразување оправдано е понизок. Искажувањето на навредливи критики кои ја надминуваат острата критика и со кои адвокатот лично ги омаловажил и навредил, според Судот не може да биде оправдано со тврдењето дека адвокатот цврсто верувал дека со искажаните ставови и критики немал намера да ја доведе во прашање нивната чест и углед.

Судот смета дека искажаните ставови кои наштетиле на честа и угледот на адвокатите би можеле да бидат прифатливи во

одредени околности, а особено во случајот на одбрана на клиентот од страна на адвокатот за тешки кривични дела за кои е запретена казна затвор, при што прагот на толеранција може да биде повисок отколку во други случаи како што тоа е направено во конкретниов случај.

Со оглед на фактот што во конкретниов случај изнесеното мислење, ставови и критики ги надминале границите на можна толеранција, односно ги надминале дозволените граници и со тоа ја повредиле честа и угледот на адвокатите, Судот оцени дека првостепениот и второстепениот суд утврдувајќи ги сите правно релеванти факти и околности и донесувајќи ги нападнатите одлуки постапиле во рамките на своите судски надлежности, поради што не може да стане збор за повреда на правото на слободата на јавно изразување на мислата.

Во однос на наводите во барањето дека утврдената нематеријална штета била превисока односно несразмерно утврдена од страна на првостепениот и второстепениот суд, е прашање кое излегува надвор од доменот на надлежноста на Уставниот суд.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

8. Оваа одлука Судот ја донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.107/2010)

У.бр.107/2010

– издвоено мислење на судијата Игор Спировски

- Separate opinion of judge Igor Spirovski

Врз основа на член 25 став 6 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), по моето гласање против Одлуката У.бр.107/2010 од 16 февруари 2011 година, го издвојувам и писмено го образложувам следното

ИЗДВОЕНО МИСЛЕЊЕ

1. На самиот почеток, должен сум да укажам дека изрекувањето на казна за клевета со правосилната пресуда претставува облик на ограничување на слободата на изразување на подносителот на барањето гарантирана со член 16 во врска со член 53 од Уставот. Прашањето е дали, во светлината на севкупните правни и фактички околности во конкретниот случај, имајќи го предвид принципот на интерпретација на Уставот во контекст на Европската конвенција за заштита на човековите права и основни слободи и јуриспруденцијата на Европскиот суд за човекови права, што го формулира Уставниот суд во својата пракса, тоа ограничување може да се оправда.

Не оспорувам дека инкриминираниот текст, имено, делот од одговорот на барањето за заштита на законитоста (БЗЗ) гледан како посебна целина, сам за себе, содржи изјави за определени факти чијашто вистинитост може да биде предмет на докажување и дека нивната евентуална неистинитост може, во принцип, да ја засега честа и угледот на лицата на кои се однесува. Сето тоа, во принцип, може да биде легитимна основа за идентификување на елементите на кривичното дело “Клевета“ и изрекување на соодветна казна, како што оцениле првостепениот и второстепениот суд во конкретниот случај. Оттука, не е спорно дека ограничувањето ги поминува првите две фази од тестот на пропорционалност, имено, дека било предвидено со закон и дека служело за остварување на легитимна цел за заштита на правата на другите.

Меѓутоа, на ниво на заштитата на слободата на изразување како уставна категорија, што треба да ја обезбеди Уставниот суд, нужно е да се оценат сите релевантни фактори коишто инкриминираните изјави ги ставаат во точно определен контекст во чијшто рамки би можело да се одмери дали се работи за неосновано или прекумерно ограничување на слободата на изразување во нејзината суштина или за нејзино неоправдано пречекорување или злоупотреба. Во Одлуката на Уставниот суд е изложена и фактичката и правната основа за таква оценка. Особено важен е аналитичкиот пристап во изложувањето на нормативните основи за одлучување, како и приказот на генералните ставови за слободата на изразување на адвокатите. Но, според моето мислење, во точката 6 од Одлуката на Судот овие фактори или воопшто не се, или не се доволно грижливо анализирани, односно не е извршено стриктно балансирање на спротивставените интереси, ниту адекватна оценка за неопходноста

на ограничувањето во демократско општество и разложите што за тоа се наведуваат во пресудите на судовите.

2. Најпрво, не можам да се согласам со сфаќањето на судовите дека “во конкретната ситуација не се работи за искажано мислење при давање на правна помош, туку за изнесување на невестинити тврдења за оштетените“. Не гледам зошто евентуалното изнесување на невестини за оштетените не би можело да се случи при давање на правна помош или, зошто таквите евентуални изјави на одговорот на БЗЗ би му го одземале карактерот на акт со кој се дава правна помош? Во случајов не е спорно дека изјавите на подносителот на барањето се дадени во одговор на БЗЗ што тој го составил и поднел како адвокат при давање на правна помош на свој клиент. Оттука, оцената за балансот помеѓу слободата на изразување и нејзиното ограничување заради заштита на честа и угледот на другите, мора да се оценува во светлината на овој фактор.

Во врска со тоа, сметам дека одредбата од член 21 ставови 1 и 2 од Законот за адвокатура со која се предвидува дека адвокатот не може да биде повикан на одговорност за искажано мислење при давање на правна помош во вршење на јавни овластувања и дека адвокатот во вршењето на адвокатска дејност има имунитет, како и посочените пресуди/решенија (К.бр.485/08 и КЖ.бр.129/08) во кои одредени судови во Република Македонија го изразиле својот став дека адвокат не може да биде кривично одговорен за сторено кривично дело “Клевета“ кога тој ги преземал дејствијата во врска со вршење на адвокатската дејност, добиваат висок степен на релевантност. Подносителот на барањето (па и секој адвокат генерално) имал сериозни законски и правни индикации дека прагот на неговата слобода на изразување во актите и дејствијата за давање правна помош е поставен многу високо, што му давало објективен основ за уверување дека нема да трпи штетни последици поради тоа што го изнесува при преземањето на актите и дејствијата на давање правна помош, на што тој се повикувал во постапката пред судовите. Се разбира, јас не сметам дека таквиот став на законодавецот и на судовите за имунитетот на адвокатите може да биде основ за уверување дека постои апсолутна неодговорност за изнесените искази, но тој укажува дека при оцената на тие искази, и во конкретниот случај, посебната положба на адвокатот од аспект на неговиот имунитет мора да биде земена предвид. Во таа смисла, очигледно е дека во пресудата првостепениот суд, поаѓајќи од ставот дека не се работи за искажано мислење при давање на правна помош, воопшто не се занимавал со ова прашање, туку напосто го отфрлил

повикувањето на подносителот на барањето на својот имунитет, оценувајќи дека таквата одбрана “е дадена со цел да се избегне кривичната одговорност“. Сметам, исто така, дека не може да се прифати ставот на судовите дека својството на подносителот на барањето како адвокат треба да се земе како отежнителна околност. Напротив, изнесената одредба од Законот за имунитетот на адвокатите, како и сфаќањата на посочените судови, па и природата на адвокатската професија, зборуваат за тоа дека адвокатот, од кого се очекува, понекогаш и жестоко, да ги брани интересите на своите клиенти, може да биде ограничен во изразувањето само во исклучителни случаи, како што тоа го заклучува и Европскиот суд за човекови права (*Nikula v. Finland, 2001*). Зашто, законскиот имунитет има смисла токму кога се работи за искази кои, инаку, имаат некаков казнив карактер. Оттука, тешко е да се прифати дека постоел некаков балансиран пристап во овој однос од страна на судовите кога истакнуваат дека “обвинетиот е адвокат и истиот како правник знаел дека таквите дејствија се противправни и претставуваат кривично дело“, а истовремено да не се констатира дека обвинетиот, како адвокат и правник, знаел дека според законот и според сфаќањето на судови во Република Македонија ужива имунитет. Сепак, и за мене, како и за судовите, е неспорно дека исказите во актите за давање на правна помош кои не може да се доведат во некаква разумна врска со правниот предмет или предметот на спорот, не може да бидат покриени со привилегијата на имунитет.

3. Клучното прашање, според тоа, е дали во конкретниот случај постои таква врска помеѓу инкриминираниот дел од одговорот на БЗЗ со предметот на спорот во кој подносителот на барањето давал правна помош? За одговор на ова прашање потребно е инкриминираниот дел од одговорот на БЗЗ да се согледа и во контекст на граѓанскиот спор, наводите на БЗЗ и во структурата на целината на одговорот на БЗЗ. Во правосилната пресуда се наведува дека тој суд го оценувал инкриминираниот дел со остатокот од содржината на писмениот поднесок-одговор на БЗЗ, но нашол дека тој не е во врска со правната работа за која бил заведен граѓанскиот спор помеѓу странките во предметот П.бр.831/99. Исто така, треба да се констатира дека во пресудите судовите утврдиле дека во инкриминираниот текст подносителот на барањето изнесувал неистини за оштетените, а целта била тие да се прикажат како нечесни адвокати кои со нечесна работа сакаат да заработат многу пари. Очигледно е дека мнозинството судии на Уставниот суд го прифаќаат овој став. Јас имам поинакво мислење.

Имено, во одговорот на БЗЗ подносителот на барањето, повикувајќи се на исправноста на правосилната пресуда во граѓанскиот спор со која бил поништен договорот за давање на адвокатски услуги склучен помеѓу оштетените како адвокати и Јака Табак поради несразмер на давањата, се спротивставува на наводите на Јавниот обвинител дека во случајот судовите не утврдиле “очигледен” несразмер, туку само “несразмер” на заемните давања, што би можело да биде основ за раскинување, но не и за поништување на договорот, како и на тезата на Јавното обвинителство дека со договор може да се предвиди неограничена награда. Мотивот за последново спротивставување може да се согледа во делот од БЗЗ во кој Јавното обвинителство укажува дека во член 1 став 2 од Тарифата за давање на адвокатски услуги е предвидено дека адвокатот и странката можат слободно да ја договараат наградата. Подносителот на барањето во одговорот ги повторува наодите за фактичката состојба на граѓанскиот суд и изнесува став дека сепак се работи за “очигледен несразмер” на заемните давања и наведува: “Договорот за адвокатско застапување мора да биде во склад со основните начела од Законот за облигационите односи: совесност и чесност, забрана на злоупотреба на правото а во случајот пред се начелото на еднаква вредност на давањето“. Понатаму се наведува: “Во предложеното БЗЗ не постои ниту еден правнорелевантен факт врз основа на кој може да се укине првостепената одлука а желбата на тужените да заработат 40 000 ЕВРА (главен долг и камата) без извршување на било какво дејствие е најблаго речено НЕЧЕСНО, а овозможувањето на тужените да земат пари без вршење на никакво дејство, со виртуелни правни дејствија, претставува соучесништво во вршењето на незаконити дејствија.“ Веднаш по овој став следи инкриминираниот дел, а по него се наведува следниот став: “Изненадува дека поткрепа на ваквите барања на тужените дава Основното Јавно обвинителство на РМ преку поднесеното неосновано БАРАЊЕ ЗА ЗАШТИТА НА ЗАКОНИТОСТА под плаштот, дека наводно не се работи за ништовност, туку се работи за раскинување на договорот, кога самите тужени во текот на целата постапка се повикуваат на апсолутно право на слобода на договарање и дека во целост го имаат исполнето договорот.“

Според моето мислење, суштината на целокупниот одговор на БЗЗ, и со и без инкриминираниот дел, е во тврдењето на подносителот на барањето дека прифаќањето на БЗЗ и укинувањето на првостепената пресуда би било спротивно посебно на начелото на чесност во облигационите односи, на кое, како законско начело, тој изречно се повикува и бара Врховниот суд да ја уважи неговата

позиција. Подносителот отворено го искажува својот вредносен став дека наплатувањето на висока награда за несразмерно мал број дејствија во случајот во кој тој е застапник е нечесно, и се противи на оштетените да им се овозможи таква положба. Сметам дека изнесувањето на таков став на подносителот на барањето во обидот да ги заштити интересите на неговиот клиент во спорот пред суд е сосема легитимно, независно од тоа што тој објективно се рефлектира врз перцепцијата на инволвираните лица во спорот. Во таа смисла, жестоката критика на ставовите и предлозите на БЗЗ врз основа на начелото на чесност ги засега и оштетените, но и Јавното обвинителство кое, во перрцепцијата на подносителот на барањето, застапува ставови што не одат во прилог на неговиот клиент. Во поглед на оштетените жестокоста е изразена со оглед на тоа што во тој конкретен спор се работи токму за нивните постапки во односите со клиентот на подносителот на барањето во конкретна правна работа како спротивна страна. Впрочем, начелото на чесност во еден конкретен спор и не може да се дебатира на апстрактен начин, без да се поврзува со конкретно однесување на конкретни лица. Меѓутоа, јас не сметам дека таквиот контекст може да го измести и префрли тежиштето на аргументацијата од теренот на залагање за почитување на начелото на чесност во облигационите односи, врз теренот на лично дискредитирање на учесниците во парничната постапка како нечесни луѓе. Лесното приклучување кон второво, како што тоа е направено во оспорените пресуди, го анулира темелното значење на овој законски принцип, со тоа што ги обесхрабрува адвокатите и странките во постапката да се повикуваат на него. Во една таква перцепција, и други делови од одговорот, а не само инкриминираниот, би можеле да се квалифицираат како насочени кон личноста на оштетените.

Во светлината на ваквото согледување на целиот одговор на БЗЗ, инкриминираниот дел, според моето мислење, тешко би можел да се квалификува како да има некаква друга цел од онаа што ја носи целината на одговорот. Иако, како што веќе нагласив, прифаќам дека тој дел сам за себе содржи тврдења за оштетените што под одредени услови може да бидат основ за инкриминација, тој е сепак јасно адресиран до Врховниот суд заради остварување на истата цел – да го оспори БЗЗ од аспект на заштита на принципот на чесност во облигационите односи. Во таа смисла, евентуалната намера на подносителот на барањето да ги прикаже оштетените како нечесни, како што ја препознава првостепениот суд, не е ништо поголема и пооригинална во овој дел од одговорот на БЗЗ во споредба со другите делови во коишто експлицитно се наведува дека тие во конкретната правна работа постапуваат во спротивност со

начелото на чесност. Таквото непријатно за нив излагање, оштетените како спротивна странка во постапката по конкретниот предмет напосто не може да го избегнат. Но, тоа не значи дека таа непријатност треба да биде основа за прекинување на дебатата за тоа дали во конкретниот случај бил повреден принципот на чесност во облигационите односи. Оттука, јас не сум убеден дека сфаќањето на подносителот на барањето за принципот на чесност во облигационите односи изнесено во одговорот би можело да добие различна, персонална насоченост во инкриминираниот дел и дека поради тоа тој дел од одговорот може да го загуби контекстот на обраќање до Врховниот суд. Инкриминираните изјави, дури и да ги сметаме како невнимателно формулирани, сепак се само еден дел на целиот одговор на БЗЗ како правно средство и не се содржина на некој посебен акт што без никаков повод му е поднесен на судот или изнесен во јавноста со единствена намера да ги наклевети оштетените. Напротив, тие се очигледно во функција на квалифицирање на однесувањето на оштетените како спротивна страна во конкретниот граѓански спор, како основ за оспорување на интенциите на БЗЗ.

4. Во оваа смисла, во конкретниот случај, неспорно е дека искажаните мислења, ставови или критики се дадени во писмен поднесок кој бил достапен на мал круг луѓе, ангажирани во службено својство, според природата на работите во судските постапки. Јас не можам да се согласам со сфаќањето на првостепениот и второстепениот суд дека службениците во судовите треба да се третираат како трети лица, имплицирајќи дека поднесокот бил комунициран во пошироката јавност. Напротив, доставувањето на одговорот на БЗЗ имало несомнен службен и интересен карактер и за него јавноста воопшто не е информирана, што преставува основ за заклучокот дека инкриминираната изјава имала и крајно ограничен ефект, што треба да биде важен фактор на одлучувањето (така и Европскиот суд за човекови права, види: *Steur v. the Netherlands, 2003*; *Skalka v. Poland, 2003*).

5. На крајот, треба да укажам и на еден процедурален аспект од значење за заштита на слободата на мислата и нејзиното изразување. Имено, мора да се констатира дека, за жал, во постапката во која за судовите од клучна важност било утврдувањето на вистинитоста, односно невивистинитоста на исказот на подносителот на барањето и во која товарот на докажувањето на вистинитоста лежи на тужениот, судовите одбиле да се изведат докази што ги предложил тужениот (меѓу другото, исказ на сведок), без никакво образложение. Јас нема да спекулирам каков би бил исходот на кривичната постапка

доколку тие докази би биле изведени, но неприфатливо е на оној од кој се бара да ги докаже своите тврдења, да не му се дозволи да се изведат доказите што ги предлага! Заштитата на слободата на мислата и нејзиното изразување во таков случај останува декларативна.

6. Гледано во ваков контекст, имајќи ги предвид сите изнесени фактори, дури и да не можело изјавите безусловно да се докажат, се наметнува заклучокот дека ограничувањето на слободата на мислата и изразувањето на подносителот на барањето не било пропорционално на легитимната цел и дека не било неопходно во демократско општество.

Афирмацијата на спротивното гледиште е многу поедноставна работа – секогаш има некој јавен интерес, некое право на друг и слично, што може да се истакнува како граница на слободата на мислата и изразувањето. Предмет на заштита пред Уставниот суд, пак, е токму таа слобода, дури и, а особено тогаш, кога нејзиното уживање ги допира јавниот интерес или правата на другите. Како што наведува Судот во Стразбур во многу свои пресуди, слободата на изразување не е обезбедена само за пријатни и ненавредливи изјави и ставови со кои се согласуваме или кон кои сме индиферентни, туку и за изјави што се вознемирувачки или шокантни. Таа слобода “.. е предмет на бројни исклучоци кои, меѓутоа, мора да бидат тесно интерпретирани и неопходноста од каква било рестрикција мора да биде убедливо утврдена“ (сублимирано во: *Albert-Engelman-Gesellschaft MBH v. Austria, 2006*). Развивањето на јуриспруденција во која не би се водело сметка за тоа дека предмет на заштита во вакви случаи е слободата на мислата и изразувањето, а не јавниот интерес или правата на другите, би водело кон целосно превртена перцепција – наместо принципот дека слободата на мислата и изразувањето може да се ограничи по исклучок, би се востановил принцип дека слободата на мислата и изразувањето е ограничена, но по исклучок може да се дозволи. Балансирањето на интересите, во таква перцепција, е со сосема друг резултат.

7. Врз основа на изнесеното, длабоко сум убеден дека во случајот постои повреда на суштината на слободата на изразување на мислата на адвокатот Левко Таневски, гарантирана со член 16, во врска со член 53 од Уставот.

Судија
на Уставниот суд на Република Македонија
Игор Спировски

226.

У.бр.230/2010

- Барање на Богдан и Живко Веселиновски од с.Вратница, општина Јегуновце, за заштита на слободите и правата на човекот и граѓанинот од член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, кои се однесуваат на социјалната припадност.

- Request by Bogdan and Zhivko Veselinovski from the village of Vratnica, Jegunovce Municipality, for the protection of freedoms and rights of the individual and citizen under Article 110 line 3 of the Constitution of the Republic of Macedonia related to social belonging.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 ставови 1 и 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 30 март 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА барањето на Богдан и Живко Веселиновски од с.Вратница, општина Јегуновце, за заштита на слободите и правата на човекот и граѓанинот од член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, кои се однесуваат на социјалната припадност.

2. Богдан и Живко Веселиновски, од с.Вратница, општина Јегуновце, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа барање за заштита на слободите и правата. Со барањето подносителот бара заштита на слободите и правата од член 110 алинеја 3 од Уставот кои се однесуваат на заштита од дискриминација по однос на социјалната припадност, повредени со: Пресуда на Апелациониот суд Гостивар, ГЖ.бр.512/10 од 17 септември 2010 година.

3. Подносителите на барањето сметаат дека им биле повредени слободите и правата што се однесувале на

дискриминација поаѓајќи од социјалната положба што ја имаат во општеството согласно член 110 алинеја 3 од Уставот, со пресудата на Апелациониот суд Гостивар Гж.512/10 од 17.09.2010 година. Со оваа пресуда била преиначена првостепената пресуда П.бр.829/07 од 22.12.2009 година на Основниот суд Тетово, со што тужбеното барање на тужителот Ѓорѓи Иљов Веселиновски од с.Вратница со постојано живеалиште во САД, за утврдување на право на сопственост, било усвоено и било утврдено дека тој станал сопственик по основ на одржувачка на 5 м2 од КП.бр.2011 по ПЛ.бр.1137 на КО-Вратница (која недвижност на лице место претставувала изградено градежно земјиште, тротоар кој се наоѓал под стреата на објектот на подносителот на барањето).

Исто така, наводите во барањето се однесуваат и на тоа дека оваа пресуда е донесена на незаконит начин бидејќи биле несоодветно применети членовите 124 и 125 од Законот за сопственост и други стварни права, со невладеене на правото, и поради што како граѓани се чувствувале дискриминирани во текот на постапката пред судот поради нивната социјална положба, бидејќи се формирало јавно мислење во средината каде живееле дека се лоши граѓани и дека спорот го загубиле поради нивната лоша социјално економска положба. За разлика од тоа спротивната странка тужителот кој живеел и работел во САД поради својата добра социјално економска положба во Република Македонија пред домашните судови можел да го оствари секое право што ќе посака, без оглед дали таквото право му припаѓа по законот или не.

Подносителите на барањето наведуваат дека после две одбивателни пресуди од страна на Основниот суд Тетово заведени под број П.бр.829/07 од 30.06.2008 година и П.бр.829/07 од 22.12.2009 година, последната пресуда со која било уважено тужбеното барање на тужителот била донесена во “спротивност со доказите” во однос на тоа како тужителот го стекнал правото на сопственост на дел од спорното земјиште. Во списите на предметот не постоел доказ дека тужителот имал владеење на спорниот дел од земјиштето. Исто така, наведуваат дека судот донел пресуда во која за трошоците на спорот било одлучно спротивно на тарифата за надоместок и награда за работата на адвокатите без да се има предвид вредноста на спорот, односно не бил применет членот 8 од Законот за процесната постапка и му биле досудени на тужителот на име на судски трошоци 53.650,00 денари.

Исто така, во барањето подносителите наведуваат дека советот на Апелациониот суд во Гостивар со своите незаконски дејствија и злоупотреба на дискреционите овластувања донел пресуда која се должела на нивната социјална припадност со која биле повредени слободите и правата утврдени со член 110 алинеја 3 со што било изршена дискриминација по основ на социјалната припадност, и истата во иднина ќе произведувала раздор и нетрпеливост помеѓу страните во спорот и недоверба кај граѓаните во судскиот ситем.

Подносителите понатаму во барањето предлагаат да биде поништена пресудата како незаконска односно да биде прогласена за ништовена и да бидат отстранети последиците од примената на пресудата.

4. Судот на седница утврди дека Основниот суд Тетово, решавајќи по тужбеното барање на тужителот Ѓорѓи Веселиновски од с.Вратница застапуван од Зоран Илиевски, адвокат од Тетово против тужените Богдан и Живко Веселиновски, двајцата од с.Вратница, застапувани од полномошникот Крсте Ристовски, адвокат од Тетово, за сопственост, вредност на спорот 10.000,00 денари, донесе пресуда П.бр.829/07 од 22.12.2009 година со која тужбеното барање на тужителот било одбиено како неосновано.

Против оваа пресуда тужителот Ѓорѓи Веселиновски од с.Вратница застапуван од Зоран Илиевски, поднел жалба која била примена во Апелациониот суд Гостивар на 14.04.2010 година.

Апелациониот суд Гостивар одлучувајќи по жалбата на тужителот изјавена против пресудата П.бр.829/07 од 22.12.2009 година донел пресуда Гж.бр. 512/10 од 17.09.2010 година со која жалбата на тужителот се уважува и пресудата на Основниот суд Тетово П.бр. 829/07 од 22.12.2009 година, се преиначува и се пресудува дека се усвојува тужбеното барање на тужителот Ѓорѓи Веселиновски од с.Вратница и се утврдува дека по основ на долгогодишно совесно и законито владеење тужителот се стекнал со право на сопственост на дел од КП. бр.2011 во површина од 5 м2 по ПЛ.бр.1137 на КО Вратница, кој дел се наоѓа на северо источната страна на КП.бр.2011.....и се задолжуваат тужените Богдан и Живко Веселиновски, двајцата од с.Вратница, да му го признаат на тужителот таквото право како и да извршат пренос во јавните книги на недвижностите при одделението за премер и катастар Тетово од свое име врз името на тужителот во рок од 15 дена по приемот на оваа

пресуда, како и во истиот рок да му ги надоместат на тужителот трошоците по постапката во вкупен износ од 53.650,00 денари.

5. Согласно членот 8 став 1 алинеја 1 од Уставот на Република Македонија, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, претставуваат една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија. Во алинејата 11 од Уставот е наведено дека почитувањето на општоприфатените норми на меѓународното право е исто така темелна вредност.

Согласно член 110 алинеите 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и законите.

Согласно алинеја 3 од истиот член од Уставот, Уставниот суд ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот, што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забраната на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

Едни од основните слободи и права на човекот и граѓанинот се и граѓанските и политичките слободи и права и економските, социјалните и културните права.

Согласно членот 9 од Уставот, кој се однесува на граѓанските и политичките слободи и права, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Согласно членот 30 ставови 1, 2, и 3 од Уставот, кој се однесува на економските, социјалните и културни права, се гарантира правото на сопственост и правото на наследување. Сопственоста создава права и обврски и треба да служи за добро на поединецот и на заедницата. Никому не можат да му бидат одземени или ограничени сопственоста и правата кои произлегуваат од неа, освен кога се рабети за јавен интерес утврден со закон.

Согласно членот 34 од Уставот, граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и со колективен договор.

Според членот 35 од Уставот, Републиката се грижи за социјалната заштита и социјалната сигурност на граѓаните согласно начелото на социјална праведност.

Според член 51 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, секој граѓанин што смета дека со поединечен акт или дејство му е повредено право или слобода утврдени со член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, може да бара заштита од Уставниот суд во рок од 2 месеци од денот на доставувањето на конечен или правосислен поединечен акт, односно од денот на дознавањето за преземање на дејство со кое е сторена повредата, но не подоцна од 5 години од денот на неговото преземање.

Судот на седница констатира дека подносителите на барањето го поднеле на 7.12.2010 година. Според приложената повратница, како доказ, видно се гледа дека подносителите на барањето, решението го добиле на 13.10.2010 година.

Од означените уставни одредби произлегува дека Уставниот суд не е надлежен да одлучува за примената на законите и другите прописи од страна на судовите и другите органи, а во таа смисла ниту има надлежност на инстанцијоно повисок суд да ја оценува законитоста на постапката и одлуките донесени од овие судови и органи по конкретни предмети на граѓаните.

Од цитираните уставни одредби, исто така произлегува дека Уставниот суд не е надлежен да одлучува за заштита на сите права на човекот и граѓанинот, туку само на оние кои се децидно утврдени во членот 110 алинеја 3 од Уставот. Имено, Судот не е надлежен да одлучува по барањето за заштита на правото на законито, непристрасно и чесно судење на кое, меѓу другото, се повикуваат подносителите во барањето.

Што се однесува до наводите за дискриминација дадени во барањето, Судот оцени дека истите содржат само начелно повикување на забраната на дискриминација од Универзалната декларација за правата на човекот, но не и конкретни наводи ниту пак факти.

Исто така, имајќи ги предвид наводите во барањето, како и фактот што подносителите во барањето наведуваат пресуда и дејствија на надлежните органи со кои наводно му биле повредени слободите и правата поради нивната социјална положба, од целината на барањето несомнено произлегува дека подносителите на барањето се незадоволни од пресудата на надлежните судови, всушност бараат Уставниот суд да постапува како инстанционо повисок суд и да утврди дека конкретните пресуди на судовите биле неправилни и незаконити, а со тоа Уставниот суд да се впушти во оценка на нивната законитост, при што барателите заради остварување на права од сопственост само начелно се повикуваат на заштита на слободи и права пред Уставниот суд. Правата од сопственост сакаат да ги остварат барајќи Уставниот суд да утврди дискриминација врз основа на социјална припадност преку поништување на конкретните пресуди како незаконити, што не е надлежност на Судот да решава за права од сопственоста кои биле предмет на одлучување пред надлежните органи и судови, ниту е повисок надреден суд кој ја цени нивната законитост.

Поради сето изнесено, Судот смета дека во конкретниот случај подносителите бараат од Уставниот суд уставносудска заштита на права и интереси по конкретен предмет во надлежност на судовите, за што Уставниот суд не е надлежен да одлучува поради што сметаме дека барањето треба да се отфрли согласно членот 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија.

6. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот, Бранко Наумовски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Иван Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.230/2010)

227.

У.бр.47/2011

- Барање на Тања Груевска и Наце Груевски од Скопје, поднесено преку полномошник адвокат Тони Менкиноски од Скопје, за заштита на слободите и правата од член 110 алинеја 3 од Уставот, повредени со Решение на Апелациониот суд Скопје, Рож. бр.1629/08 од 29 октомври 2008 година.

- Request by Tanja Gruevska and Nace Gruevski from Skopje, filed through the proxy, the attorney Toni Menkinoski from Skopje, for the protection of freedoms and rights under Article 110 line 3 of the Constitution, violated with the resolution of the Skopje Court of Appeal Rozh.br.1629/08 of 29 October 2008.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 6 април 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА барањето на Тања Груевска и Наце Груевски од Скопје, поднесено преку полномошник адвокат Тони Менкиноски од Скопје, за заштита на слободите и правата од член 110 алинеја 3 од Уставот, повредени со Решение на Апелациониот суд Скопје, Рож. бр.1629/08 од 29 октомври 2008 година.

2. Тања Груевска и Наце Груевски од Скопје, преку полномошник адвокат Тони Менкиноски од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа барање за заштита на слободите и правата од член 110 алинеја 3 од Уставот, повредени со Решение на Апелациониот суд Скопје, Рож. бр.1629/08 од 29 октомври 2008 година.

Според наводите во барањето, дискриминацијата во конкретниот случај била неповолното постапување на Апелациониот суд Скопје со оспореното решение, кое како резултат имало

одземање, нарушување или лимитирање на еднаквото признавање, уживање или практикување на човековите права и базични слободи на подносителите на барањето. Дискриминацијата и нееднаквиот третман бил изразен преку следните причини и факти:

- Врз основа на извршна исправа – пресуда Рож.бр.1994/07 од 3 јануари 2008 година на Апелациониот суд Скопје, по барање за спроведување на извршување на доверителите Тања Груевска и Наце Груевски од Скопје, извршителот Благоја Николовски од Скопје издал налог за враќање на работник на работа или доверување на работи што работникот ги вршел порано, И.бр.181/08 од 1 август 2008 година, со кој се наложува на работодавецот АД КЈУБИ Македонија Скопје, во рок од 15 дена да постапи според извршната исправа со која му е наложено работниците Тања Груевска и Наце Груевски да ги врати на работа на работни места соодветни на нивната стручна подготовка. Со Решение Рож. бр. 1629/08 од 29 октомври 2008 година, Апелациониот суд преземените извршни дејствија ги става вон сила, со што спротивно на Законот за извршување (членови 2, 27, 28 и 29), судот сторил битна повреда во спроведување на законот за извршување, па така наместо да ја изврши веќе донесената судска одлука, на именуваните лица им наметнул нова нелегитимна постапка, односно одлучувал по прашањата надвор од рамките на неговата компетенција, со што постоела негова пристрасност и наклонетост.

- Различниот третман се карактеризирал со тоа што иако постоела правосилна и извршна судска одлука со која судот го задолжил должникот да ги врати тужителите на работа и ги распореди на работни места соодветни на нивната стручна подготовка, не биле земени предвид член 12 од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 70/2006), во кој било наведено дека на корисник на пензија додека е во работен однос или додека врши дејност со полно работно време во Република Македонија или работи во странство, му се исплатува 30% од пензијата. На корисник на пензија од ставот 1 на наведениот член кој работи половина од полното работно време му се исплатува 50% од пензијата, а за работа помалку од половина од полното работно време, му се исплатува 70% од пензијата. Во наведениот случај, воопшто не бил земен предвид делот од Законот за работните односи кој се однесувал на престанување на важноста на договорот за вработување врз основа на судска пресуда - „ ако судот донесе правосилна одлука со која е утврдено дека на работникот незаконски

му престанал работниот однос, работникот има право да се врати на работа, ако тоа го бара... Покрај враќањето на работа, работодавачот е должен на работникот да му исплати надомест на штета согласно со закон, колективен договор и договорот за вработување и да му уплати придонеси за задолжително социјално осигурување“ (член 102).

- Исто така, факт бил дека тужениот АД КЈУБИ Македонија Скопје била осигурителна компанија водена од менаџери кои имаат и нераскинливи врски со одредени политички опции, па така главниот менаџер Бошко Андов, кој бил син на Стојан Андов, со силно политичко влијание смислено и тенденциозно должникот ја одолговлекувал и искривувал извршната постапка од сомнителни причини, а тужителите биле политички неодредени, ама од фамилијата Груевски и по 8 години единствено освен успешно добиениот спор, а неуспешно извршлив од сомнителни причини. Исто така, со лажни искази дека одбиле враќање на работа, дека има изгубена работна способност и друго, од страна на судот безрезервно биле прифаќани без никаква потврда од материјален аспект, додека на непобитните докази на Тања и Наце Груевски, како и факти во Одговорот на жалбата, Апелациониот суд не им давал никакво значење и верба. При ваква состојба, Апелациониот суд за да му удоволи на тужениот, направил дискриминација, ја искривил состојбата и незаконски налогот го ставил вон сила. Затоа, подносителите на барањето бараат преиспитување на Решението Рож. бр.1629/08 од 29.10.2008 година согласно Уставот на Република Македонија.

- Наведеното индицирало на активно однесување кое создавало основи за привилегирање на неоправдан начин на АД КЈУБИ Македонија Скопје да ги изложува на неправеден и деградирачки однос подносителите на барањето, а што самото по себе значело дискриминација врз основа на социјална и политичка припадност.

- Одземеното право за враќање на работа на подносителите на барањето со оспореното решение било во спротивност со позитивното право на Република Македонија со кое „секој е должен да ја почитува правосилната судска одлука под закана на законски санкции“. Нееднаквоста пред законот се карактеризирала и во тоа што правото на работа незаконски им било одземено на подносителите на барањето. Имено, постоеле случаи на јавни личности (пратеници) кои се откажуваат од пензија и вршат работна

дејност – работат. Во случајов, должникот со силата на моќ и политичко влијание се поигрувал со судските инстанции и се пресметувал и докажувал дека може да прави што сака и успевал дури да не ја изврши правосилната извршна пресуда и да се здобие со материјална корист. Пресудата била сеуште во сила и неизвршена заради незаконското Решение Рож.бр. 1629 од 29 октомври 2008 година.

- Аналогијата за нееднаквост и дискриминација во овој случај била иста со пресудата Јанкуловски против Република Македонија на Европскиот суд за човекови права, каде било наведено дека : „ извршување на пресуда донесена од кој било суд мора да се смета како интегрален дел од „судењето“ во смисла на член 6 (Immobiliare Saffi v. Itali (GC), NO.2274/93, stav 63, ECHR, 1999-V). Флагрантно пропуштање со кое ефективно би се спровела извршната постапка имало и во случајот Fukley v. Ukraine.

- Поимите за еднаквост и дискриминација биле едни од основните и комплексни принципи во правниот поредок на модерните демократски општества. Во конкретниов случај се работело за дискриминација во уживање на правата и слободите на подносителите на барањето. Поточно, се работело за дискриминација и нееднакво постапување, разликување, исклучување и ограничување кое за подносителите на барањето имало за последица нарушување и ограничување на еднаквото признавање или уживање на човековите права и основни слободи. За исти случаи по пресуди биле вратени на работа други вработени лица.

- Според подносителите на барањето, со свои акти постоење на дискриминација и долго траење на постапката утврдиле и: Врховниот суд, Македонскиот Хелсиншки комитет, Трансарентност нулта корупција и Министерството за правда.

Врз основа на наведеното, се бара Уставниот суд да го усвои барањето на подносителите и да го поништи Решение Рож.бр.1629/08 на Апелациониот суд Скопје од 29 октомври 2008 година.

3. Судот на седницата утврди дека подносителите на барањето, Тања Груевска и Наце Груевски биле во редовен работен однос кај АД КЈУБИ Македонија Скопје , при што со Одлуки бр. 0402-3847/6 и бр. 0402- 3847/3 од 03.12.2002 година им престанал

работниот однос поради структурални и организациони промени во АД КЈУБИ Македонија Скопје.

Со Пресуда на Основен суд Скопје I Скопје, П.бр. 3711/02 од 28.02.2007 година, тужбеното барање на Тања Груевска и Наце Груевски да се поништат наведените одлуки како незаконити и да се задолжи тужениот да ги врати тужителите на работа и да ги распореди на работни места соодветни на нивната стручна подготовка, е одбиено како неосновано.

Со Пресуда Рож.бр. 1994/07 од 03.01.2008 година, Апелациониот суд Скопје ја уважил жалбата на Тања Груевска и Наце Груевски против Пресудата на Основен суд Скопје I Скопје, П.бр. 3711/02 како стар број, односно РО.бр.129/07 како нов број на Основниот суд Скопје II Скопје, па пресудата ја преиначил и пресудил дека се поништуваат како незаконити одлуките на АД КЈУБИ Македонија Скопје, бр. 0402- 3847/6 и бр. 0402- 3847/3 од 03.12.2002 година и го задолжил тужениот да ги врати тужителите на работа и да ги распореди на работни места соодветни на нивната стручна подготовка.

Извршителот Благоја Николовски од Скопје, на барање за спроведување на извршување од доверителите Тања Груевска и Наце Груевски, засновано на извршната исправа - пресуда на Апелациониот суд Скопје, Рож.бр. 1994/07 од 03.01.2008 година, издал налог И.бр.181/08 од 01.08.2008 година, со кој му се наложува на работодавачот АД КЈУБИ Македонија Скопје, во рок од 15 дена, да постапи според извршната исправа и да ги врати на работа наведените лица на работни места соодветни на нивната стручна подготовка.

АД КЈУБИ Македонија Скопје поднела приговор до Основниот суд Скопје II Скопје за отстранување на неправилности при спроведување на извршувањето наложено од страна на извршителот Благоја Николовски, наведувајќи дека должникот извршил доброволно извршување на извршната исправа пресуда на Апелациониот суд Скопје, Рож.бр. 1994/07 од 03.01.2008 година, со тоа што ги вратил на работа тужителите и тоа од денот на престанокот на работниот однос (06.03.2003 година) до денот на остварување на правото на пензија и тоа за Наце Груевски до денот на остварување на старосна пензија до 21.02.2004 година, а за Тања Груевска до денот на остварување на инвалидска пензија до 30.09.2004 година, согласно Законот за работните односи и Законот за пензиското и инвалидското

осигурување, на начин што за тој период им се исплатени плати, придонеси за пензиско и инвалидско осигурување и вратени се паричните средства на Агенцијата за вработување исплатени на име користен паричен надоместок на лицата. Со оглед дека лицата во меѓувреме стекнале статус на пензионери, АД КЈУБИ Македонија Скопје немал обврска понатаму да ги врати на работа односно со истите да склучи договор за вработување.

Претседателот на Основниот суд Скопје II Скопје, постапувајќи по наведениот приговор на АД КЈУБИ Македонија Скопје, донел Решение ППНИ.бр.446/08 со кое приговорот се одбива.

Апелациониот суд Скопје, со Решение Рож.бр. 1629/08 од 29.10.2008 година, ја усвојува жалбата на АД КЈУБИ Македонија Скопје и Решението на Претседателот на Основниот суд Скопје II Скопје, ППНИ.бр.446/08 го преиначува во смисла дека се усвојува приговорот на АД КЈУБИ Македонија Скопје против налогот И.бр.181/08 на извршителот Благоја Николовски и се утврдува дека извршителот при издавање на налогот сторил неправилности во извршувањето, па затоа сите преземени извршни дејствија со тој налог се ставаат вон сила.

Извршителот Благоја Николовски на ден 16.03.2009 година поднел барање за изрекување на парична казна на должникот АД КЈУБИ Македонија Скопје, бидејќи не ја исполнил обврската во определениот рок од 15 дена согласно Налогот за извршување И.бр.181/08 од 03.12.2008 година, донесен врз основа на извршната исправа Пресуда П.бр.3711/02 од 28.02.2007 година на Основен суд Скопје II Скопје и Пресуда Рож.бр.1994/07 од 03.01.2008 година на Апелациониот суд Скопје.

Основниот суд Скопје II Скопје го усвоил барањето на извршителот и донел Решение Идс.Пк.бр.100/09 од 20.03.2009 година со кое на АД КЈУБИ Македонија Скопје, му се изрекува парична казна во износ од 100.000,00 денари, поради неисполнување на обврската од налогот за извршување И.бр.181/08 од 03.12.2008 година.

Против Решението на Основниот суд Скопје II Скопје Идс.Пк.бр.100/09 од 20.03.2009 година, жалби поднеле и доверителите Тања Груевска и Наце Груевски и должникот АД КЈУБИ Македонија Скопје. Апелациониот суд Скопје, одлучувајќи по овие жалби, донел Решение Рож.бр.689/09 од 23.04.2009 година, со кое

жалбите се уважуваат, а Решението се укинува и предметот се враќа на првостепениот суд на повторно одлучување.

При повторното одлучување, Основниот суд Скопје II Скопје донел Решение Идс.Пк.бр.100/09 од 19.06.2009 година, со кое се одбива барањето на извршителот Благоја Николов за изрекување на парична казна на должникот АД КЈУБИ Македонија Скопје, поради неисполнување на обврската на должникот во определениот рок по приемот на налогот за извршување И.бр.181/08 од 03.12.2008 година.

Апелациониот суд Скопје, одлучувајќи по жалбата на Тања Груевска и Наце Груевски против Решението на Основниот суд Скопје II Скопје Идс.Пк.бр.100/09 од 19.06.2009 година, донел Решение Рож.бр.1195/09 од 09.07.2009 година, со кое жалбата се одбива како неоснована и се потврдува Решението Идс.Пк.бр.100/09 од 19.06.2009 година.

Врховниот суд на Република Македонија, со Решение ПСРРГ. бр.225/2010 од 26.10.2010 година го усвоил барањето на подносителите Тања Груевска и Наце Груевски за заштита на правото на судење во разумен рок и утврдил повреда на правото на судење во разумен рок во постапката по предметот Ро.бр.129/07 и И.бр.181/08 на Основниот суд Скопје II Скопје. Поради тоа, досуден е правичен надоместок заради повреда на правото на судење во разумен рок на подносителите на барањето во вкупен износ од 50.000,00 денари, кој треба да им биде исплатен во рок од три месеци од денот на правосилноста на ова решение.

4. Согласно членот 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забрана на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

Според член 51 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, секој граѓанин што смета дека со поединечен акт или дејство му е повредено право или слобода утврдени со член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, може да бара заштита од Уставниот суд во рок од 2 месеци од денот на доставувањето на конечен или правосилен поединечен акт, односно од денот на дознавањето за преземање дејство со кое е сторена

повредата, но не подоцна од 5 години од денот на неговото преземање. Во барањето, според член 52 од Деловникот, потребно е да се наведат причините поради кои се бара заштита, актите или дејствата со кои тие се повредени, фактите и доказите на кои се заснова барањето, како и други податоци потребни за одлучувањето на Уставниот суд.

Според член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Од наведените деловнички одредби произлегува дека основ за постапување на Судот во постапката за заштита на слободите и правата од членот 110 алинеја 3 од Уставот, освен постоење на конечен или правосилен поединечен акт со кој се наведува дека се повредуваат некои од наведените слободи и права, е барањето за заштита до Судот да е поднесено во рок од 2 месеци, но не подоцна од 5 години од доставувањето (приемот) на таквиот поединечен акт.

Барањето за заштита на слободите и правата на Тања Груевска и Наце Груевски, повредени со Решението Рож.бр. 1629/08 од 29 октомври 2008 година, до Уставниот суд е поднесено на 01.03.2011 година.

Видно од Известувањето добиено од Основниот суд Скопје II Скопје (акт 03 Су.бр. 745/2011 од 16.03.2011) и доставеното копие од доставницата за достава на Решението Рож.бр. 1629/08 од 29 октомври 2008 година, Решението е предадено на петти ноември 2008 година на извршителот Благоја Николовски од Скопје, кој потоа согласно Законот за извршување е должен да изврши достава на решението до странките по предметот.

Од увидот во доставената документација кон барањето, Судот утврди дека лицата Наце Груевски и Тања Груевска на ден 27.11.2008 година, дале изјава пред нотар Снежана Сарџовска од Скопје, во врска со Правосилната пресуда Рож бр.1994 од 03.01.2008 година на Апелациониот суд Скопје, И.бр.181/08 од 01.08.2008 година за Решението Рож бр. 1629/08 од 29.10.2008 година, од каде произлегува дека истите на овој датум биле запознаени со содржината на оспореното решение на Апелациониот суд Скопје, Рож бр. 1629/08 од 29.10.2008 година, односно дека Решението им било

доставено најдоцна до датумот кога е извршена заверката на изјавата пред нотар.

Имајќи ги предвид наведените уставни и деловнички одредби, како и фактот дека подносителите, барањето за заштита на слободите и правата, повредени со Решението на Апелациониот суд Скопје, Рож бр. 1629/08 од 29.10.2008 година, го поднеле неблагоприятно, односно по истекот на рокот од 2 месеци од денот на доставувањето на конечен или правосилен поединечен акт, Судот оцени дека во конкретниот случај постојат процесни пречки да се впушти во суштинско одлучување по барањето и дека се исполнети условите од член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, за отфрлање на барањето.

5. Тргувајќи од наведеното, Судот одлучи како во точка 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот, Бранко Наумоски и судиите: д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.47/2011)

228.

У.бр.60/2011

- Барање на Марјанчо Ангеловски од Куманово за заштита на слободите и правата.

- Request by Marjancho Angelovski from Kumanovo for the protection of freedoms and rights.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992) на седницата одржана на 4 мај 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА барањето на Марјанчо Ангеловски од Куманово за заштита на слободите и правата.

2. Марјанчо Ангеловски од Куманово на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе барање за заштита на слободите и правата, според него повредени со: решение бр.18.6-74105/1 од 12 ноември 2009 година на Министерството за внатрешни работи, решение бр.37-3/2 од 16 февруари 2010 година на Комисијата за решавање на прашањата од областа на работните односи во втор степен при Владата на Република Македонија, пресуда РО.бр.65/10 од 8 јуни 2010 година на Основниот суд Куманово и пресуда РОЖ.бр.1203/10 од 15 февруари 2011 година на Апелациониот суд Скопје.

Во поднесокот насловен како „Уставна жалба-Барање за заштита на слободите и правата по основ на политичко здружување и дејствување и заштита од дискриминација по основ на политичка припадност, односно неприпадност“, подносителот наведува дека донесените судски одлуки биле противправни бидејќи биле донесени во постапки проследени со низа неправилности, погрешно било применето материјалното право, односно биле применети стари, неважечки прописи. Тоа било резултат на долгогодишната политичка дискриминација спрема подносителот од страна на државните органи, заради неговото политичко нездружување со ниту една политичка партија што била на власт во Република Македонија.

Имено, врз основа на претходно донесена правосилна пресуда на Основниот суд Куманово (РО.бр.70/08 од 5 декември 2008 година), на Министерството за внатрешни работи му било наложено да го врати, Марјанчо Ангеловски, во таа постапка тужител, на поранешното работно место-виш инспектор за безбедност на патен сообраќај во Одделението за полиција при СВР Куманово, на кое бил распореден на 13 февруари 2003 година. Меѓутоа, Министерството донело решение бр.18.6-74105/1 од 12 ноември 2009 година со кое го распоредило на работно место-виш инспектор за превенција по сообраќајни работи во Полициската станица за безбеност на патниот сообраќај при Секторот за внатрешни работи Куманово, кое работно место ни приближно не кореспондирало на работното место на кое било наложено да биде вратен со правосилната пресуда.

По одбивање на приговорот од страна на Комисијата Марјанчо Ангеловски поднел тужба до Основниот суд Куманово со барање за поништување на наведеното решение, кое било одбиено како неосновано од страна на Судот со пресудата РО.бр.65/10 од 8 јуни 2010 година. Оваа пресуда била потврдена со пресудата РОЖ. бр.1203/10 од 15 февруари 2011 година на Апелациониот суд Скопје.

Според понодителот на барањето судовите не ги почитувале одредбите од Законот за парничната постапка и одредбите од Законот за внатрешни работи, бидејќи одобриле да се применуваат стари, неважечки одредби од Колективниот договор на Министерството за внатрешни работи, со што флагрантно го прекршиле материјалното право. Исто така, неправилно била утврдена фактичката состојба, бидејќи судовите не прифатиле сослушување на сведоци кои тој ги предложил.

Во натамошниот текст на поднесокот се наведува дека Марјанчо Ангеловски бил ставен во нерамноправна, потчинета состојба по однос на тужениот (Министерство за внатрешни работи) кој, пак, од страна на Судот имал третман на привелегиран субјект во постапката, од причина што нему не му било дозволено да изврши увид во Правилникот за систематизација на работните места во Министерството заведен под СД бр.13.1-5296/1 од 12 септември 2008 година, како и во извадоците од претходно донесениот Правилник. Првостепениот суд, пак, ги прифатил доставените извадоци од правилниците, без да утврди со сигурност дека тужителот бил распореден на најсоодветно работно место и го игнорирал фактот дека според Правилникот од 2008 година постоеле работни места од областа на сообраќајот кои биле далеку посоодветни на описот на работните задачи и по хиерархиската поставеност од она на кое бил распореден со актот на Министерството.

Дискриминаторскиот однос кон него од страна на второстепениот суд, подносителот на барањето, го согледува во фактот што Судот ја потврдил првостепената пресуда со игнорирање на сите факти и докази изнесени во неговата жалба. Ваквото тврдење подносителот на барањето го поткрепува со околноста што судовите при носењето на одлуките воделе сметка само по однос на неговиот степен на образование (VII/1), но не и за видот на образованието и постапиле спротивно на членот 88 и 165 став 3 од Законот за внатрешните работи кога прифатиле дека тужениот правилно го донел решението со кое му се утврдила плата од 650 бодови, наместо

700 бодови како што било определено во првично донесената пресуда РО.бр.70/08 од 5 декември 2008 година.

Врз основа на наведеното подносителот на барањето смета дека се повредени темелните вредности на уставниот поредок содржани во членот 8 став 1 алинеја 3 од Уставот со оглед на тоа што во наведените пресуди не се одразувало владеењето на правото, а пресудите биле одраз на долгогодишен дискриминаторски однос кон него од страна на Министерството за внатрешни работи и судските органи. Тоа било резултат на неговата политичка неприпадност на некоја од политичките партии на власт, односно неговото нездружување-неприпадност кон некоја од политичките партии што дејствуваат во Република Македонија.

Имајќи ја предвид заштитата определена во членот 110 алинеја 3 од Уставот подносителот на барањето предлага Уставниот суд да ги укине пресудите и да ги поништи решенијата со кои, според него, била направена повредата, како и да се задолжи Министерството за внатрешни работи да донесе решение за негово распоредување на работно место соодветно на хиерархиската поставеност, описот и пописот на работните места и висината на платата, на кој начин во целост ќе се спроведела претходно донесената правосилна пресуда на Основниот суд Куманово РО.бр.70/08 од 5 декември 2008 година.

3. Судот на седницата, врз основа на приложените и прибавени докази утврди дека, со решение број 15.2-8318/1 од 13 февруари 2003 година, на Министерството за внатрешни работи на Република Македонија подносителот на барањето бил распореден на работно место-виш инспектор за безбедност на патен сообраќај во одделение за полиција при СВР Куманово кое работно место одговарало на образованието кое истиот го има, завршен седми степен, звање сообраќаен инжињер на Техничкиот факултет при Универзитетот во Битола.

Со решение заведено под број 16.4-79859/1 од 06 декември 2007 година, на Министерството за внатрешни работи на Република Македонија подносителот на барањето бил распореден на работно место-помошник командир во полициската станица за обезбедување на државната граница Белановце при регионалниот центар за гранични работи Север-Скопје при МВР на РМ, сметано од 10 декември 2007 година. Против ова решение истиот поднел приговор кој бил одбиен како неоснован.

По повод тужба за поништување на наведеното решение Основниот суд во Куманово донел пресуда РО.бр.70/08 од 5 декември 2008 година со која било уважено тужбеното барање на тужителот, оспореното решение и оспорената наредба биле поништени како незаконити, на тужениот му било наложено да го врати тужителот на работното место виш инспектор за безбедност на патен сообраќај на кое бил распореден со решението под број 15.2-8318/1 од 13 февруари 2003 година. Апелациониот суд Скопје со пресуда РОЖ. бр. 466/09 од 10 септември 2009 година ја потврдил првостепената одлука.

Со Решение бр.18.6-74105/1 од 12 ноември 2009 година Министерството за внатрешни работи го распоредило Марјанчо Ангеловски на работното место-виш инспектор за превенција по сообраќајни работи во Полициската станица за безбедност на патниот сообраќај при Секторот за внатрешни работи Куманово сметано од 15 ноември 2009 година.

Со решение бр.37-3/2 од 16 февруари 2010 година Комисијата за решавање на прашањата од областа на работните односи во втор степен при Владата на Република Македонија го одбила како несонован приговорот на Марјанчо Ангеловски.

Основниот суд Куманово со пресуда РО.бр.65/10 од 8 јуни 2010 година го одбил како несоновано тужбеното барање на Марјанчо Ангеловски за поништување на наведеното решение наоѓајќи дека тужениот (МВР) во функција на спроведување на претходно донесената пресуда соодветно го распоредил тужениот на работно место според неговиот степен на образование, при тоа имајќи предвид дека Правилникот за систематизација од 2003 година повеќе не постоел во време на одлучувањето. Првостепената пресуда Марјанчо Ангеловски ја примил на 5 август 2010 година.

Апелациониот суд Скопје со пресуда РОЖ.бр.1203/10 од 15 февруари 2011 година ја потврдил првостепената пресуда наоѓајќи дека не се сторени суштествени повреди на постапката, целосно и правилно е утврдена фактичката состојба и правилно е применето материјалното право. Второстепената пресуда Марјанчо Ангеловски ја примил на 3 март 2011 година.

Барањето за заштита на слободите и правата е понесено до Судот преку пошта на 22 март 2011 година.

4. Согласно член 8 став 1 алинеја 1 од Уставот на Република Македонија, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, претставуваат една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот, што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забраната на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

Според член 51 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, секој граѓанин што смета дека со поединечен акт или дејство му е повредено право или слобода утврдени со член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, може да бара заштита од Уставниот суд во рок од 2 месеци од денот на доставувањето на конечен или правосислен поединечен акт, односно од денот на дознавањето за преземање на дејство со кое е сторена повредата, но не подоцна од 5 години од денот на неговото преземање.

Од цитираните уставни одредби, произлегува дека Уставниот суд не е надлежен да одлучува за заштита на сите права на човекот и граѓанинот, туку само на оние кои се децидно утврдени во членот 110 алинеја 3 од Уставот. Имено, Судот не може да се впушти во оценка на основаност на наводите за суштествени повреди на одредбите од Законот за парничната постапка, погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба и погрешна примена на материјалното право, за што надлежност имаат апелационите судови, според правилата на Законот за парничната постапка. Исто така, Уставниот суд нема надлежност да наложи спроведување на пресудата на Основниот суд Куманово РО.бр.70/08 од 5 декември 2008 година, што е основно барање на Марјанчо Ангеловски.

Судот по однос на наводите за дискриминација по основ на политичка припадност, или како што подносителот означува политичка неприпадност смета дека претставуваат само декларативно повикување на сторена дискриминација кое не е поткрепено со соодветни факти и докази, од каде произлегува дека подносителот на барањето само начелно се повикува на така сторена дискриминација

и сака да постигне впуштање на Уставниот суд, како инстанционо повисок орган, во оцена на законитоста на актите, односно пресудите со кои тврди дека му се повредени слободите и правата, а заради остварување на конкретно право од работен однос.

Имајќи предвид дека наводите во барањето за заштита на слободите и правата за сторена дискриминација по основ на политичка припадност се изнесени само декларативно без да истите се поткрепат со соодветни факти и докази, како и фактот што Уставниот суд може да ги оценува донесените акти и пресуди само од аспект на можна сторена повреда на слободите и правата од членот 110 алинеја 3 од Уставот, но не и да се постави како инстанционо повисок суд или орган по однос на другите правосудни или управни органи, како и да наложи извршување на пресуди донесени од редовните судови произлегува дека иницијативата треба да се отфрли.

Поради сето изнесено, произлегува дека, во конкретниов случај, подносителот бара од Уставниот суд уставно-судска заштита на права и интереси по конкретен предмет во надлежност на судовите, за што Уставниот суд не е надлежен да одлучува поради барањето го отфрли согласно членот 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.60/2011)

229.

У.бр.41/2011

- Барање на Боби Спирковски од Скопје за заштита на слободите и правата на човекот и граѓаните што се однесуваат на забраната на дискриминација по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

- Request by Bobi Spirkovski from Skopje for the protection of freedoms and rights of the individual and citizen related to the prohibition of discrimination on grounds of sex, race, religious, national, social and political affiliation.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 ставови 1 и 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 18 мај 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА барањето на Боби Спирковски од Скопје за заштита на слободите и правата на човекот и граѓаните што се однесуваат на забраната на дискриминација по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

2. Боби Спирковски од Скопје поднесе до Уставниот суд на Република Македонија барање и дополнение на барање за заштита на слободите и правата, во кое наведува дека Судот требало да утврди низа конкретни факти за дискриминаторскиот однос на органите на јавната власт спрема него и со “аргументи и факти” требало да се укаже на тоа, дека имало повреди на основните човекови слободи и права, гарантирани со Уставот; како што биле, правото на почитување и заштита на неговиот личен и семеен живот, загарантирано со членот 25 од Уставот; правото да се смета за невин се додека вината не била утврдена со правосилна судска одлука, право кое му било гарантирано со членот 13 од Уставот; правото на слобода и сигурност, загарантирано со членот 12 од Уставот; правото

на слобода на движењето како и правото слободно да ја напуши територијата на Република Македонија, загарантирано со членот 27 од Уставот; како и правото на правична судска постапка во разумен рок гарантирано со членовите 12 и 13 од Уставот.

Подносителот на барањето со цел да бидат изложени фактите за дискриминаторскиот однос на органите на јавната власт во Република Македонија, ретроспективно опфаќа период од четири години пред поднесувањето на барањето, во кој период континуирано преку бројни дејствија му било повредено уставното право на забрана на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност од членот 110 став 1 алинеја 3 од Уставот.

Според наводите во барањето дискриминацијата се манифестирала преку дискриминаторските политики кои резултирале во кршење на човековите права, злоупотреба на следењето и прислушкување, незаконито притворање, стеснување на граѓанските права, лустрација и други бесправни казнувања на припадници на различни социјални групи или на целокупната популација.

Притоа, како акти со кои му биле повредени слободите и правата, подносителот на барањето ги наведува следните:

- решение IV.КИ.бр.380/10 од 14 октомври 2010 година, на истражниот судија на Основниот суд Скопје I Скопје и
- решение КС. бр.203/10 од 09 декември 2010 година донесено од Основниот суд Скопје I Скопје.

Со дополнението на барањето Боби Спирковски, предлага Судот да одржи нејавна седница и согласно членот 56 од Уставот да донесе одлука со која се поништуваат Решението IV КИ. Бр. 380/10 од 14.10.2010 година на Истражниот судија при Основниот суд Скопје I Скопје како и Решението КС. Бр. 203/10 од 09.12.2010 година на Кривичниот совет при Основниот суд Скопје I Скопје.

Исто така во дополнението на барањето наведува дека продолжило понатамошното кршење на неговите слободи и права загарантирани со Уставот и во Основниот суд Скопје I Скопје каде бил оформен предметот К.бр.3315/10 по кој било закажано судење на ден 26.05.2011 година, и моли Уставниот суд да се заложи да му биде даден приоритет во решавањето на овој предмет, со цел да се

спречат евентуално поголеми и трајни последици по подносителот на барањето.

Подносителот во барањето истакнува дека како граѓанин кој во неговиот живот извршувал поголем број на општествени функции во државата (како министер во Владата, претседател на Судот на честа на Стопанската комора на Република Македонија и друго) според имотната и општествената положба припаѓал во категоријата на најзначајни личности односно т.н крупни фигури. Од друга пак страна, подносителот на барањето не бил партиски определена личност. Исто така, во барањето наведува дека со континуираните повреди на основните начела на законите, како и повредите на поголем број на човекови права и слободи, кои биле загарантирани со Уставот, во еден исклучително долг период, од страна на државните органи на Република Македонија истиот бил изложуван на нечовечко и деградирачко постапување и на психолошка тортура до крајни граници кои едно човечко битие можело да ги издржи.

Барањето за заштита на слободите и правата од членот 110 алинеја 3 од Уставот го поднел од причина што смета дека со актите донесени од страна на судот и другите органи, биле повредени членот 8 став 1 алинеји 3 и 4, членот 9, членот 50 став 2, членот 51 став 2 и членот 54 став 1 од Уставот

3. Судот на седница утврди дека Основниот суд Скопје I Скопје донел Решение на Истражниот судија под КИ.бр.380/10 од 14.10.2010 година.

Имено, истражниот судија при Основниот суд Скопје I Скопје постапувајќи по Предлогот за испитување на законитоста и повредата на правата од превземените дејствија во пред- истражната постапка, кој бил поднесен од страна на Боби Спирковски, адвокат од Скопје, донел Решение IV. КИ.бр.380/10 од 14.10.2010 година со кое се утврдува дека се законити превземените дејствија од страна на Министерството за внатрешни работи-СВР-ОЕК Скопје, за повикување со цел да се обави службен разговор со осомничениот Боби Спирковски, кои биле превземани од страна на МВР-СВР-ОЕК.

Министерството за внатрешни работи СВР-ОЕК Скопје, против осомничениот Боби Спирковски од Скопје поднело кривична пријава бр.2242/2-932 од 09.04.2010 и КУ.бр. 3482 поради сомнение дека истиот сторил кривично дело Фалсификување на исправа по

член 378 од КЗ на РМ. Основниот суд Скопје I Скопје постапувајќи по барањето го прибавил кривичниот предмет на овој суд, заведен под број К.бр.3315/10, од кој било видно дека Основното јавно обвинителство Скопје поднело обвинителен предлог КО.бр.169/10 од 29.09.2010 година против обвинетиот Боби Спирковски за кривично дело Поднесување лажни докази од член 366-а од Кривичниот законик на Република Македонија. По извршениот увид во барањето и прилозите, Судот го донел гореспоменатото решение.

Подносителот на барањето во својство на осомничен, преку својот бранител Игњат Панчевски, адвокат од Скопје, на ден 06.12.2010 година поднел жалба против ова решение.

Кривичниот совет при Основниот суд Скопје I Скопје донел Решение КС.бр.203/10 од 09.12.2010 година со кое жалбата поднесена од страна на осомничениот била отфрлена како ненавремена.

Како дејствија кои претходеле и со кои му биле повредени слободите и правата Боби Спирковски ги наведува следните:

На ден 06.08.2007 година, сопругата на подносителот на барањето, оштетената Маја Спирковска од Скопје поднела кривична пријава до Јавното обвинителство на Република Македонија, против Боби Спирковски, Катерина Николова и Светлана Петровска, сите од Скопје, за кривични дела Фалсификување на исправа по член 378 став 3 и Злоупотреба на службената положба и овластување по член 353 став 4 од КЗ на РМ.

Јавното обвинителство на Република Македонија со допис ПО.бр.109/07 од 06.09.2007 година утврдило дека во случајот не се работи за кривично дело кое спаѓа во негова надлежност и истата била доставена на надлежност и постапување на Основното јавно обвинителство во Скопје. Јавниот обвинител не ги отфрлил кривичните пријави, ниту пак поднел обвинителен предлог.

Оштетената Маја Спирковска од Скопје поднела обвинителен предлог на ден 29.11.2007 година. Основниот суд Скопје I Скопје со допис ХХ. К.бр. 6073 од 15.01.2008 година го вратил предметот до Основното јавно обвинителство Скопје на надлежно постапување, со оглед на тоа дека за истите кривични дела се гони по службена должност, а не по приватна кривична тужба.

Во тој период, како што наведува подносителот на барањето Министерството за внатрешни работи применувало посебни истражни мерки, тајно набљудување на неговото движење и на влезот на неговиот дом. Понатаму, подносителот на барањето бил присилно приведен без судска одлука и без да биде предупреден за можноста од присилно приведување, бил лишен од слобода и притоа со него се постапувало нечовечки и понижувачки пред влезот на неговиот дом, спротивно на законот.

Од страна на Министерството за внатрешни работи бил составен Записник за задржување на лице број 634/163 од 30.01.2008 година врз основа на кој подносителот на барањето бил лишен од слобода.

Подносителот на барањето, преку својот бранител го предупредил јавниот обвинител дека се работело за лажна кривична пријава и побарал да бидат повикани странките со цел да се утврди веродостојноста на кривичната пријава.

Министерството за внатрешни работи поднело кривична пријава до Основното јавно обвинителство Скопје бр.2242/2-2236, КУ.766 од 31.01.2008 за истото дејствие за кое биле поднесени кривичните пријави и обвинителниот предлог од страна на оштетената. Министерството за внатрешни работи ги известило јавните медиуми за поднесената пријава на одржана прес конференција претставувајќи го случајот како дел од борбата за организиран криминал во државата. Во тој период по барање на оштетената, кое било заведено под КИ бр.429/08 од 27.03.2008 година на подносителот на барањето, Боби Спирковски, му била одземена патната исправа.

Основното јавно обвинителство Скопје поднело барање за спроведување на истрага ХХИХ КО бр.3934/07 од 14.03.2008 година до Истражниот судија на Основниот суд Скопје I Скопје.

Истражниот судија на Основниот суд Скопје I Скопје, постапувајќи по барањето за спроведување на истрага на Основното јавно обвинителство Скопје, донел Решение ХИИ КИ.бр.429/08 од 11.04.2008 година за спроведување на истрага против Боби Спирковски и Светлана Петровска, двајцата од Скопје.

Против ова решение обвинетиот Боби Спирковски преку својот бранител Љупчо Ивановски, адвокат од Скопје, поднел жалба

на ден 12.04.2008 година до Кривичниот совет преку Истражниот судија на Основниот суд Скопје I Скопје.

Кривичниот совет при Основниот суд Скопје I Скопје донел Решение КС.бр. 86/08 од 16.04.2008 година со кое жалбата се одбива како неоснована.

Во својство на обвинет Боби Спирковски на ден 03.07.2008 година доставил поднесок до Истражниот судија на Основниот суд Скопје I Скопје за запирање на истрагата. Судот на Записник составен на ден 03.07.2008 година констатирал дека истиот е безпредметен, бидејќи во конкретниот случај истражниот судија ги превземал сите предложени истражни дејствија содржани во барањето за спроведување истрага кои биле предложени од страна на Основното јавно обвинителство Скопје, како и истражните дејствија за кои истражниот судија сметал дека се потребни да бидат спроведени, а со цел да се разјасни состојбата на работите и да биде утврдена фактичката состојба и околностите поврзани со кривичното дело, кое на осомничениот му се ставал на товар.

Основниот јавниот обвинител Скопје поднел обвинителен предлог КО.бр.3934/07 од 12.12.2008 година против обвинетите Светлана Петровска и Боби Спирковски, двајцата од Скопје за сторено кривично дело Злоупотреба на службената положба и овластување од член 353 став 4 в.в. со став 1 в.в. со член 23 од Кривичниот законик на Република Македонија.

Истражниот судија на Основниот суд Скопје I Скопје, постапувајќи по барањето за спроведување на истрага на Основното јавно обвинителство Скопје, донел Решение XIII КИ.бр.429/08 од 11.04.2008 година

Основниот суд Скопје I Скопје на ден 18.01.2011 година донел Решение КО.бр. 4015/08 со кое кривичната постапка покрената со обвинителен предлог од страна на Основното јавно обвинителство Скопје заведена под број КО.бр.3934/07 од 12.12.2008 година, била запрена заради настапување на апсолутна застареност на кривичното гонење.

Судот на седница утврди дека на 11 февруари 2011 година Боби Спирковски до Уставниот суд на Република Македонија поднел барање за заштита на слободите и правата на човекот и граѓанинот

што се однесуваат на забраната на дискриминација по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

По приемот на барањето, во претходната постапка, Судот писмено се обрати до Основниот суд Скопје 1 Скопје со барање да го известат за тоа на кој датум странката го примила второстепеното решение.

Од страна на Основниот суд Скопје 1 Скопје до Уставниот суд беа доставени фотокопија од повратница со која се потврдува дека на Боби Спирковски, на 15 декември 2010 година му било врачено решението КС.бр.203/10 од 09.12.2010 година.

Покрај тоа, Основниот суд Скопје 1 Скопје достави и фотокопија на доставница со која се потврдува дека Боби Спирковски на 02 декември 2010 година, го примил решението КИ.бр.380/10 од 14.10.2010 година, а додека неговиот бранител Игнат Панчевски, адвокат од Скопје, истото решение го примил на 26 декември 2010 година.

Оттука како датум кога била извршена уредна достава, односно кога подносителот на барањето го примил второстепеното решение, Судот го утврди 15 декември 2010 година.

4.Согласно членот 8 став 1 алинеја 1 од Уставот на Република Македонија, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, претставуваат една од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно член 110 алинеите 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и законите.

Согласно алинеја 3 од истиот член од Уставот, Уставниот суд ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот, што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забраната на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

Според член 51 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, секој граѓанин што смета дека со поединечен акт или дејство му е повредено право или слобода утврдени со член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, може да бара заштита од Уставниот суд во рок од 2 месеци од денот на доставувањето на конечен или правосислен поединечен акт, односно од денот на дознавањето за преземање на дејство со кое е сторена повредата, но не подоцна од 5 години од денот на неговото преземање.

Од цитираните уставни и деловнички одредби произлегува дека Уставниот суд не е надлежен да одлучува за примената на законите и другите прописи од страна на судовите и другите органи, а во таа смисла ниту има надлежност на инстанцијо повисок суд да ја оценува законитоста на постапката и времетраењето на истата, односно законитоста на одлуките донесени од овие органи по конкретни предмети на граѓаните.

Од цитираните уставни одредби, исто така произлегува дека Уставниот суд не е надлежен да одлучува за заштита на сите права на човекот и граѓанинот, туку само на оние кои се децидно утврдени во членот 110 алинеја 3 од Уставот.

Имено, Судот не е надлежен да одлучува по барањето за заштита на правото на почитување и заштита на неговиот личен и семеен живот, кое е загарантирано со членот 25 од Уставот; со објавата на кривичната пријава преку медиумите, му било повредено правото да се смета за невин, се додека вината не била утврдена со правосилна судска одлука, кое право му било гарантирано со членот 13 од Уставот; со незаконитото лишување од слобода, му било повредено правото на слобода и сигурност, загарантирано со членот 12 од Уставот; со незаконитото одземање на патната исправа, му било повредено правото на слобода на движењето како и правото, слободно да ја напуши територијата на Република Македонија, кое било загарантирано со членот 27 од Уставот.

Воедно, Судот не е надлежен да одлучува ниту по неговото барање во кое е наведено дека со водењето на кривичната постапка во период од две години му било повредено и правото на правична судска постапка во разумен рок, кое било загарантирано со членовите 12 и 13 од Уставот, на кои се повикува подносителот во барањето.

Подносителот на барањето смета дека со постапките на органите на јавната власт во текот на водењето на пред истражната и кривичната постапка, бил различно третиран, бил ставен во потешка состојба од другите граѓани и му било повредено правото на еднаквост пред Уставот и законите. Подносителот на барањето смета дека според имотната и општествената положба, припаѓал во категоријата на најзначајни личности односно т.н крупни фигури. Од друга пак страна подносителот на барањето не бил партиски определена личност.

По однос на наводите за дискриминација, Судот оцени дека истите содржат само начелно повикување на забраната на дискриминација по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност, а се со цел според подносителот на барањето, долготрајната предистражна и кривична постапка да добие своја завршница, во која истиот, во својство на осомничен или обвинет би ги остварил своите права, додека конкретни факти и докази на оваа околност во барањето и во појаснувањето и дополнението на барањето не се содржани.

Имајќи ги во предвид наводите во барањето, како и фактот што подносителот во барањето наведува голем број на акти и дејствија на надлежни органи и поголема група на претставници на јавната власт, кои наводно, намерно и нечовечки ги повредиле слободите и правата на подносителот на барањето и кај него било создадено чувството на страв и инфериорност, Судот смета, дека од целината на барањето, несомнено произлегува, дека подносителот на барањето е незадоволен од спората реализација на истражната и кривичната постапка. Поради тие причини, наведените барања, се сведуваат на барање Уставниот суд да ја преиспита работата и преземените дејствија на Министерството за внатрешни работи и Основниот суд Скопје I Скопје, односно Уставниот суд, да се стави во улога на инстанцијоно надлежен суд за оцена на уставноста и законитоста на донесените акти и превземените дејствија од страна на наведените органи или лица.

Меѓутоа, согласно член 110 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија нема надлежност да одлучува за права и интереси на граѓани по конкретни предмети од надлежност на судовите и други државни органи, ниту може да постапува како инстанцијоно повисок суд кој ќе ја цени уставноста и законитоста на нивните одлуки и преземени дејствија. Исто така Судот не е надлежен да постапува во однос на наводите во барањето да се положи Уставниот Суд за забрзување на кривичната постапка односно да се

даде приоритет во решавањето на кривичниот предмет К.бр.3315/10 на Основниот суд Скопје I Скопје по кој било закажано судење на ден 26.05. 2011 година.

Поради сето изнесено, Судот констатира дека во конкретниов случај подносителот на барањето бара судска заштита на права и интереси по конкретен предмет во надлежност на судовите и други органи, за што Уставниот суд не е надлежен да одлучува поради што барањето треба да се отфрли согласно членот 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови, во состав од претседателот на Судот Бранко Наумовски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.41/2011)

230.

У.бр.91/2011

- Барање на Петар Бошевски од Скопје за заштита на слободите и правата

- Request by Petar Boshevski from Skopje for the protection of freedoms and rights.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992) на седницата одржана на 8 јуни 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА барањето на Петар Бошевски од Скопје за заштита на слободите и правата.

2. Петар Бошевски од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе барање за заштита на слободите и правата во кое наведува дека во државните институции, со децении наназад, била вообичаена практика Денот на жената (8-ми март) да се третира како некој неофицијален државен празник, што на прв поглед делувало и симпатично. Но, кога на овој ден, како странка се наидуvalo на затворени врати и немало да се заврши работата за која граѓаните се упатиле во државните институции, како што тоа нему му се случило на 8-ми март оваа година, (просториите на град Скопје-барака бр.16), тоа веќе не била симпатична ситуација.

Со оглед на тоа што неколку пати се погодило подносителот на барањето, на овој датум, да не може да заврши некоја административна работа, не само тој, туку и илјадници грѓани ширум државата, решил повеќе да не молчи и писмено се обратил до градоначалникот на град Скопје (согласно Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер), а со цел да преземе нешто против таа „бирокарска анархија и поткопување на државата“.

Со допис бр.21-974/4 од 29 март 2011 година градоначалникот на град Скопје, Коце Трајановски, го известил подносителот на барањето дека согласно член 50 став 1 точка 14 од Законот за градот Скопје донел одлука во форма на усмено известување, жените вработени во општинската администрација на 8 март 2011 година да работат до 14,00 часот, а во периодот од 14,00 до 16,30 часот, на работните места каде што работата не трпела прекин, вработените мажи да ја преземат работата.

Сето горе наведено подносителот на иницијативата го споменуval попатно и немал намера да го докажува, бидејќи овој настан и не бил причина за покренување на постапката, но тој сакал Судот да утврди дека градоначалникот преземал неколку спорни дејствија:

-одлучил жените на тој ден да работат два и пол часа помалку од мажите, за што немал законска и уставна основа, на кој

начин ги повредил член 9 и 110 од Уставот и гарантираната еднаквост на граѓаните независно од нивниот пол,

- го променил работното време, со што преземал ингеренции кои не му припаѓале, со што го повредил владеењето на правото од членот 8 од Уставот и

- со усмен акт го скратил работното време, како да станува збор за негова приватна фирма, и не ги известил граѓаните на соодветен начин за скратувањето на работното време, со што повторно го нарушил владеењето на правото.

Барањето го поднесува со надеж дека Уставниот суд со својата одлука ќе оневозможи натамошна злоупотреба на Денот на жената (во државните институции) за повеќекратно кршење на уставните права на граѓаните.

Вака поднесеното барање во Судот е заведено под Р.бр.36/2011, па со допис од под истиот број од 19 април 2011 година побарано е од подносителот да појасни за кои слободи и права од наведените во членот 110 став 1 алинеја 3 од Уставот бара заштита.

Во определениот рок, доставено е појаснување од чија содржина произлегува дека со преземеното дејствие од страна на градоначалникот на град Скопје се вршела противзаконска дискриминација на вработените (ниту еден закон не предвидел скратување на работното време врз основа на полот) од каде накусо произлегувало дека била практикувана дискриминација врз мажите по основ на полот. Со оглед на раширеноста на наведената појава, моли Судот да има предвид дека не само мажите, туку и жените вработени во приватниот сектор биле дискриминирани, како и сите граѓани (мажи и жени) кои на овој датум наидуваат на затворени врати во државните органи и институции. Поради сето наведено бара Уставниот суд да го санкционира, не само однесувањето на градоначалникот Коце Трајановски, туку и воопшто ваквиот начин на дискриминација кој се спроведува во сите државни органи и институции.

3. Во членот 110 од Уставот, децидно се утврдени надлежностите на Уставниот суд. Според алинеите 1 и 2 од овој член од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите. Според алинеја 3 од овој член од Уставот, Уставниот суд ги штити слободите

и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забраната на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

Согласно членот 51 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, секој граѓанин што смета дека со поединечен акт или дејство му е повредено право или слобода утврдени во членот 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, може да бара заштита од Уставниот суд во рок од 2 месеца од денот на доставувањето на конечен или правосилен поединечен акт, односно од денот на дознавањето за преземање дејство со кое е сторена повредата, но не подоцна од 5 години од денот на неговото преземање.

Во конкретниот случај, подносителот на барањето наведува дека преземеното дејствие на градоначалникот на градот Скопје да го скрати работното време на 8-ми март 2011 година, но и воопшто практиката во државната администрација вработените жени на овој ден да работат пократко доведувале до дискриминација на: вработените мажи во државните органи и институции, на жените вработени во приватниот сектор, како и на сите граѓани (мажи и жени) кои на овој ден не можеле да ги завршат своите работи и остварат своите потреби во државните институции, затоа што работното време на тој ден се скратувало. Исто така, во барањето се потенцира дека неговото лично искуство не било причина за покренување на оваа постапка, туку тој имал за цел да се оневозможи натамошното злоупотребување на Денот на жената во државните институции и да престане повеќекратното кршење на уставните права. Воедно, од содржината на барањето не произлегува тврдење дека така преземеното дејствие на градоначалникот на град Скопје било насочено кон подносителот на барањето или со цел тој, како припадник на машкиот пол да не може да оствари свое барање или право пред општинската администрација на критичниот ден и време. Напротив барањето тврди дека постоела општа дискриминација.

Тргувајќи од содржината на членот 51 од Деловникот на Судот произлегува дека Уставниот суд во постапката за заштита на слободите и правата дава заштита само по однос на лично повредени слободи и права (на подносителот на барањето), но не и на повредени слободи и права на неограничен и неопределен круг на субјекти, како што се тврди во барањето. Ова и од причина што

постоењето на повреда на правата на неограничен круг на субјекти е прашање кое се разгледува во друг вид на уставно-судска постапка-постапката за оценување на уставност, односно уставност и законитост. Постоењето на евентуална злоупотреба во примената, исто така, не е прашање од областа на уставно-судската надлежност, туку е прашање за кое надлежност имаат други државни органи.

Имајќи предвид дека Уставниот суд во ваков вид постапката (заштита на слободите и правата повредени со поединечен акт или дејствие) може да даде заштита само на лично повредени слободи и права, како лично право на поединец, но не и да даде заштита на некаква појава на општа и сеопфатна дискриминација, каква што прикажува подносителот на барањето, произлегува дека не се исполнети процесните претпоставки од членот 51 од Деловникот за натамошно постапување по барањето.

Врз основа на наведеното произлеа барањето за заштита на слободите и правата да се отфрли согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот.

4. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спиоровски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.91/2011)

231.

У.бр.81/2011

- Барање на Петра Митева од Скопје за заштита на слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на забраната на дискриминација по основ на политичка припадност.

- Request by Petra Miteva from Skopje for the protection of freedoms and rights of the individual and citizen related to the prohibition of discrimination on grounds of political affiliation.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 3 и член 71 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 8 јуни 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА барањето на Петра Митева од Скопје за заштита на слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на забраната на дискриминација по основ на политичка припадност.

2. Петра Митева од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе барање за заштита на слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на забраната на дискриминација по основ на политичка припадност.

Подносителката на барањето најнапред ја изнесува хронологијата на настаните во врска со оспорените пресуди така што наведува дека: со Пресудата КОК бр.1/08, донесена од Основниот суд Скопје I во Скопје од 22 февруари 2008 година, била огласена за виновна за кривично дело „Несовесно работење во службата“ од член 353-в став 3 во врска со став 1 од КЗ, била осудена на казна затвор во траење од три години и била задолжена да му плати на Судот на име паушал 10.000,00 денари, како и да ја надомести штетата на Република Македонија во износ од 35.000.000,00 денари во рок од три месеци од правосилноста на Пресудата, во спротивно тој износ присилно ќе и се наплател; со Пресудата КЖ бр.825/08, донесена од Апелациониот суд во Скопје на 16 септември 2008 година, жалбата на подносителката на ова барање била одбиена како неоснована, а Пресудата КОК бр.1/08 на Основниот суд Скопје I во Скопје од 22 февруари 2008 година била потврдена; со Пресудата Квп бр.290/2008, донесена од Врховниот суд на Република Македонија на 12 јануари 2010 година, било уважено барањето за вонредно преиспитување на правосилната пресуда и била укината Пресудата КЖ бр.825/08, донесена од Апелациониот суд во Скопје на 16 септември 2008 година, а предметот бил вратен пред тој суд на повторно разгледување и одлучување; при повторното разгледување и одлучување, со Пресудата КЖ бр.133/10 на Апелациониот суд во Скопје од 18 март 2010 година, жалбата на подносителката на ова

барање била одбиена како неоснована, а наведената првостепена пресуда била повторно потврдена; при разгледувањето и одлучувањето по новото барање за вонредно преиспитување на правосилна пресуда, Врховниот суд на Република Македонија, овој пат во друг состав и на чело со претседателот на Врховниот суд, донел Пресуда Квп бр.234/2010 од 21 декември 2010 година со која го одбил барањето без притоа да ги разгледал очигледните факти што барателката дополнително ги обезбедила, меѓу кои и дека бил обезбеден имотен лист за просторот кој бил предмет на купопродажба, а кој бил еден од клучните докази за донесувањето на првостепената пресуда.

Подносителката на барањето понатаму ја наведува состојбата пред и во текот на донесувањето на оспорените пресуди укажувајќи дека: во периодот од 8 декември 2003 година до 29 август 2006 година, односно за време на мандатот на претходната Влада на Република Македонија формирана од СДСМ и нејзините коалициони партнери, таа била именувана за директор на Управата за јавни приходи при Министерството за финансии, па оспорените пресуди биле донесени од дискриминаторски побуди по основ на нејзината политичка припадност и под силен политички и партиски притисок од новата Влада која дошла на власт во 2006 година; директна причина поради која барателката била дискриминирана била таа што во април 2006 година во Управата за јавни приходи бил примен податок дека сегашниот претседател на Владата на Република Македонија Никола Груевски имал повеќе станови кои се воделе на име на неговата мајка, а тоа не го пријавил во анкетниот лист иако само 13 дена пред да го доставел анкетниот лист живеел со својата мајка, па морал да го пријави сиот имот на тоа семејство; таквите податоци барателката, како одговорен функционер-директор на Управата за јавни приходи, ги доставила до Антикоруписката комисија со цел таа да поведе постапка за непријавување на податоци во анкетниот лист, но наместо тоа, случајот бил запрен и останал нерешен во Управата за јавни приходи иако во даночната постапка не биле доставени никакви докази за тоа, а барателката неколку недели претходно била уапсена и МВР-то на новинарите и телевизиите им делело видео записи од апсењето; директен извршител во обликувањето на оспорените пресуди бил брачниот пар Маневски односно сегашниот министер за правда Михајло Маневски, бидејќи тој како тогашен член на Антикоруписката комисија директно го затворил случајот со становите на Премиерот, а како награда добил да ја врши функцијата министер преку која ја остварувал судската егзекуција на барателката; во прилог на тоа дека оспорените пресуди биле донесени под силен

политички и партиски притисок одело и тоа што предметот бил третиран како организиран криминал и корупција иако квалификацијата на делото била несовесно работење и тоа со едно инволвирано лице, а тоа не можело да се третира како организиран криминал и корупција; пресудата на Апелациониот суд во Скопје, КЖ бр.133/10 од 18 март 2010 година, покрај тоа што не ги почитувала укажувањата и напатствијата на Врховниот суд изнесени во Пресудата Квп бр.290/2008 од 12 јануари 2010 година, туку не ја ни споменувале таа пресуда, па дури не ги промениле ниту имињата на адвокатите кои ја застапувале барателката во повторената постапка пред Врховниот суд и ја донеле Пресудата во рок од само месец и половина, исто така укажувала дека била донесена од дискриминаторски побуди по основ на политичка припадност и од реваншистички побуди; очигледноста во дискриминираноста по политичка припадност произлегувала и од фактот што воопшто не била земена предвид изјавата на инвеститорот Љупчо Палевски дека бил спремен да ги врати сите средства исплатени од страна на УЈП и да ги депонира каде што ќе одлучи Судот, а тоа било одбиено од страна на судијата; покрај тоа, инвеститорот дополнително побарал Управата за јавни приходи да се всели во просторот, за кој имало и записник за примопредавање, како и повеќе пати побарал Управата да се произнесе дали сака да го задржи просторот или да се раскине договорот, но на тие барања Управата не одговорила, од што произлегувало дека целта била барателката да биде осудена како човек со друга политичка определба; освен тоа, ниту изјавата на поранешниот министер за финансии Никола Поповски дека Владата донесувала неколку последователни одлуки за купување деловен простор за Управата за јавни приходи и дека зделката не била на иницијатива на Митева, како и дека за таа намена од Буџетот на Република Македонија биле издвоени 35 милиони денари, не биле доволни за промена на мислењето на Судот односно станувало јасно дека основната цел била барателката да биде осудена по секоја цена независно дали сторила кривично дело или не а само затоа што имала поинаква политичка ориентација.

Врз основа на изнесеното, подносителката на барањето предлага Уставниот суд да донесе одлука со која ќе утврди дека и се повредени слободите и правата од член 110 алинеја 3 на Уставот што се однесуваат на забраната на дискриминација по основ на политичка припадност и да ги поништи оспорените пресуди.

3. Судот на седницата утврди дека со Пресуда КОК бр.1/08, донесена од Основниот суд Скопје I во Скопје на 22 февруари 2008 година,

подносителката на барањето е огласена за виновна затоа што „...кон крајот на 2005 година и во текот на 2006 година во постапка за набавка на недвижност за Управата за јавни приходи очигледно несовесно постапувала во вршењето на своите овластувања и должности, на начин што отпочнала постапка за набавка на недвижност – административно-деловен објект со површина од 640 квадратни метри ... спротивно на чл. 9 од Законот за користење и располагање со стварите на државните органи, без Одлука на Владата на Република Македонија за набавка на недвижни ствари како и Одлука за начинот на набавка, на 16.12.2005 година донела Решение бр.03-14093/1 за набавка со непосредна спогодба, а потоа на 19.12.2005 година склучила Договор за купопродажба на идна ствар-недвижност со лицето-продавач Љупчо Палевски од Скопје без да притоа се увери во правната и техничка исправност на купуваната недвижност, за објект кој не бил довршен, немал имотен лист и со продавач кој е познат како несовесен партнер во прометот со недвижности, за кого можела да знае дека преку правното лице на кое тој е основач „УПА ентерприсе“ ЦО Скопје на Управата за јавни приходи по основ на данок на добивка и данок на додадена вредност и должи вкупно 16.934.428,00 денари, за потоа на 20.12.2005 година да му префрли 35.000.000,00 денари без било какво обезбедување, а објектот, поради неговата правна неисправност, непостоење на доказ за сопственост, до денот на поднесувањето на ова барање не е предаден ниту ставен во употреба.“ Поради тоа, Основниот суд ја осудил обвинетата на казна затвор во траење од 3-три години, во која се засметува времето поминато во куќен притвор од 12 декември 2007 година до 22 февруари 2008 година, задолжувајќи ја на судот на име паушал да плати 10.000,00 денари, како и да ја надомести штетата на Република Македонија во износ од 35.000.000,00 денари на начин што наведениот износ ќе го уплати во корист на буџетот на Република Македонија во рок од 3-месеци по правосилност на Пресудата.

Со Пресуда КЖ бр.825/08, донесена од Апелациониот суд во Скопје на 16 септември 2008 година, била одбиена жалбата на обвинетата Петра Митева како неоснована и била потврдена Пресудата на Основниот суд Скопје I Скопје КОК бр.1/08 од 22 февруари 2008 година.

Со Пресуда Квп бр.290/2008, донесена од Врховниот суд на Република Македонија на 12 јануари 2010 година, биле уважени барањата на осудената Петра Митева за вонредно преиспитување на правосилната Пресуда на Основниот суд Скопје I Скопје КОК бр.1/08

од 22 февруари 2008 година и Пресудата на Апелациониот суд Скопје КЖ бр.825/08 од 16 септември 2008 година, била укината Пресудата на Апелациониот суд Скопје КЖ бр.825/08 од 16 септември 2008 година и предметот бил вратен пред истиот суд на повторно разгледување и одлучување.

Со Пресуда КЖ бр.133/10, донесена од Апелациониот суд во Скопје на 18 март 2010 година, била одбиена жалбата на обвинетата Петра Митева и била потврдена Пресудата на Основниот суд Скопје I Скопје КОК бр.1/08 од 22 февруари 2008 година.

На 19 април 2010 година Петра Митева доставила ново барање за вонредно преиспитување на правосилна пресуда, а Врховниот суд на Република Македонија донел Пресуда Квп бр.234/2010 од 21 декември 2010 година со која го одбил барањето како неосновано.

4. Според член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забраната на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

Според член 113 од Уставот, начинот на работа и постапката пред Уставниот суд се уредуваат со акт на Судот.

Според член 51 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, секој граѓанин што смета дека со поединечен акт или дејство му е повредено право или слобода утврдени во член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, може да бара заштита од Уставниот суд во рок од 2 месеци од денот на доставувањето на конечен или правосилен поединечен акт, односно од денот на дознавањето за преземање дејство со кое е сторена повредата, но не подоцна од 5 години од денот на неговото преземање.

Од изнесените уставни одредби произлегува дека Уставниот суд ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на, покрај другото, забраната на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност. Постапката, пак, за заштита на слободите и

правата утврдени во член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, уредена со деловник на Судот врз основа на уставно овластување, може да ја покрене секој граѓанин што смета дека му е повредено некое од наведените права или слободи, во рок од 2 месеци од денот на доставувањето на конечен или правосилен поединечен акт.

Со оглед на тоа што барањето за заштита на слободите и правата, во однос на Пресудата КОК бр.1/08 донесена од Основниот суд Скопје I во Скопје на 22 февруари 2008 година и Пресудата КЖ бр.133/10 донесена од Апелациониот суд во Скопје на 18 март 2010 година, е поднесено по истекот на периодот од 2 месеци, Судот утврди дека не се исполнети процесните претпоставки за постапување по барањето, поради што одлучи како во точката 1 од ова решение.

Во врска, пак, со барањето за заштита на слободите и правата, во однос на Пресудата Квп бр.234/2010 донесена од Врховниот суд на Република Македонија на 21 декември 2010 година, Судот утврди дека Уставниот суд не е надлежен да одлучува по него со оглед дека наведената пресуда не е правосилен поединечен акт и дека Уставниот суд нема инстанциона надлежност над пресудите на Врховниот суд, поради што и во однос на тој дел од барањето одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Вера Маркова, Лилјана Ингилизова-Ристова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У бр.81/2011)

232.

У.бр.63/2011

- Барање на Марина Дишковска од Куманово, за заштита на слободи и права, повредени со подигање на обвинителниот акт Ко.бр.143/09 од 23.03.2010 година.

- Request by Marina Dishkovska from Kumanovo for the protection of freedoms and rights violated with the bringing of the act of indictment Ko.br.143/09 of 23.03.2010.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 8 јуни 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА барањето на Марина Дишковска од Куманово, за заштита на слободи и права, повредени со подигање на обвинителниот акт Ко.бр.143/09 од 23.03.2010 година.

2. Марина Дишковска од Куманово, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на Обвинителниот акт означен во точката 1 од ова решение.

Според наводите во првото барање од 28.02.2011 година подносителката на барањето бара да и се заштити уставното право за искажано мислење при донесување на судските одлуки, со оглед на потполно незаконитата и неправедна пресуда која и била изречена.

Подоцна, со второто барање од 23.03.2011 година (кое е појаснување на првоподнесенiот поднесок), по писменото известување од страна на Судот, каде што се бара да се појасни и прецизира барањето, е наведено дека подносителката на барањето

како судија во Основен суд Куманово во период од 2003-2007 година била распоредена во стечајниот оддел како претседател на стечајниот совет каде што работела во бројни стечајни постапки, каде барателката смета дека сите одлуки во тие постапки биле донесени согласно Уставот и законите.

Понатаму се наведува дека со подигањето на обвинителниот акт бил повреден нејзиниот личен интегритет, слободата на изразување на мислата и почитување и заштита на приватноста на личниот и семеен живот на достоинството и угледот на граѓанинот, загарантирано со Амандман XVII на Уставот (со кој се заменува членот 100 од Уставот на Република Македонија) и член 65 од Законот за судовите, со кои се исклучува кривична одговорност на судија за искажано мислење и одлучување при донесување на судски одлуки.

Поради тоа со поднесокот се бара да се заштити уставното право кое било повредено со подигање на обвинителниот акт Ко.бр.143/09 од 23.03.2010 година.

3. Согласно членот 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забрана на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

Според член 51 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, секој граѓанин што смета дека со поединечен акт или дејство му е повредено право или слобода утврдени со член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, може да бара заштита од Уставниот суд во рок од 2 месеци од денот на доставувањето на конечен или правосилен поединечен акт, односно од денот на дознавањето за преземање дејство со кое е сторена повредата, но не подоцна од 5 години од денот на неговото преземање. Во барањето, според член 52 од Деловникот, потребно е да се наведат причините поради кои се бара заштита, актите или дејствата со кои тие се повредени, фактите и доказите на кои се заснова барањето, како и други податоци потребни за одлучувањето на Уставниот суд.

Согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Имајќи предвид дека од обвинителниот акт Ко.бр.143/09 од 23.03.2010 година до денот на поднесувањето на барањето, 28.02.2011 година, е изминат рокот од 2 месеца во кој период подносителката можела да го употреби како акт со кој и е повреден уставното право и слобода од член 110 од Уставот, Судот оцени дека во конкретниот случај постојат процесни пречки овој Суд да се впушти во мериторно одлучување за суштината на барањето, односно дека се исполнети условите од член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, за отфрлање на барањето.

4. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер–Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.63/2011)

233.

У.бр.25/2011

- Барање на Наталија Велковска од Скопје за заштита на слободите и правата на човекот и граѓанинот од член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, кои се однесуваат на забраната на дискриминацијата на граѓаните по основ на политичка припадност.

- Request by Natalija Velkovska from Skopje for the protection of freedoms and rights of the individual and citizen referred to in Article 110 line 3 of the Constitution of the Republic of Macedonia related to the prohibition of discrimination against citizens on grounds of political affiliation.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 ставови 1 и 2 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 08 јуни 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА барањето на Наталија Велковска од Скопје за заштита на слободите и правата на човекот и граѓанинот од член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, кои се однесуваат на забраната на дискриминацијата на граѓаните по основ на политичка припадност.

2. Наталија Велковска од Скопје му поднесе на Уставниот суд барање заштита на слободите и правата на човекот и граѓанинот од член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, кои се однесуваат на забраната на дискриминацијата на граѓаните по основ на политичка припадност во кое наведува дека уставното право на заштита на слободите и правата на човекот и граѓаните што се однесуваат на забраната на дискриминација по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност и биле повредени во постапка за заштита на правата од работен однос пред судовите, со сторена повреда на материјалното и процесното право со донесувањето на гореспоменатите поединечните правни акти. Причината за дискриминаторскиот третман од страна на работодавецот била исклучиво нејзината политичка припадност како портпарол на Либерално Демократската партија во периодот од 2003 до 2007 година. Како политички активна барателката имала јавни настапи со кои биле запознати и работодавецот и судските органи.

Подносителката на барањето смета дека нејзините права биле повредени со следните акти:

- Решение за распоредување на работник број 03-1016 од 28.02.2007 година од АД ГТЦ Скопје и Понуда за склучување на нов променет договор број 03-3331/2 од 12.06.2007 година и Договор за вработување од 12.06. 2007 година,
- Пресуда на Основниот суд Скопје 2 Скопје, РО.бр. 3370/07 од 29 октомври 2008 година ,

- Пресуда на Апелациониот суд Скопје, РОЖ.бр.85/09 од 23 април 2009 година и
- Пресуда по ревизија од Врховен суд на Република Македонија Рев.бр.1008/2009 од 07 октомври 2010 година

Исто така подносителката на барањето наведува дека уставното право на заштита на слободите и правата на човекот и граѓаните што се однесуваат на забраната на дискриминација по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност и биле повредени во постапка за заштита на правата од работен однос пред судовите, со сторена повреда на материјалното и процесното право со донесувањето на гореспоменатите поединечните правни акти. Причината за дискриминаторскиот третман од страна на работодавецот била исклучиво нејзината политичка припадност како портпарол на Либерално Демократската партија во периодот од 2003 до 2007 година. Како политички активна барателката имала јавни настапи со кои биле запознати и работодавецот и судските органи.

Во барањето понатаму подносителката укажува на тоа дека редовно ги извршувала обврските на работното место за целиот период во кој била вработена на работното место Советник на Извршниот директор во Градскиот трговски Центар АД за издавање на деловен простор под закуп Скопје. Со промената на Владата била извршена промена на раководната структура на Јавното претпријатие за станбен и деловен простор, кое како најголем акционер во АД ГТЦ Скопје т.е. сопственик на повеќе од 90% од акционерскиот капитал, извршил и промена на членовите на Одборот на директори на АД ГТЦ Скопје, иако мандатот на барателката и на други вработени се уште не и бил завршен, поставувајќи партиски активисти на нивните места.

Барањето за заштита на слободите и правата од членот 110 алинеја 3 од Уставот го поднела од причина што смета дека со актите донесени од страна на судот биле повредени одредби од Уставот и бара да биде закажана јавна расправа и да се поништат правосилните гореспоменати акти.

3. Судот на седница утврди дека од извршениот увид во доставените и прибавени докази се утврди дека подносителката на барањето за заштита на слободи и права Наталија Велковска од Скопје со пресуда на Основниот суд Скопје 2 Ро.бр.3370/07 од 29 октомври 2008 година и било одбиено како неосновано прецизираното тужбено барање да се поништи Одлуката за откажување на Договорот

за вработување од деловни причини со отказан рок бр.03-3871/1 од 28.06.2007 година, да се задолжи тужениот Градски трговски Центар АД за издавање на деловен простор под закуп Скопје, да ја распореди тужителката на работно место соодветно на образованието на работникот и на неговите искуства стекнати со работа, да му се забрани на тужениот да врши дискриминација над тужителката додека се наоѓа кај него на работа и да и ја надомест штетата со сторената дискриминација.

Незадоволна од првостепената пресуда Наталија Велковска на 05 декември 2008 година поднела жалба до Апелациониот суд Скопје со која ја побивала првостепената пресуда.

Апелациониот суд Скопје со Пресуда РОЖ.бр. 85/09 од 24 април 2009 година, жалбата на тужителката ја одбил како неоснована и пресудата на првостепениот суд ја потврдил.

Наталија Велковска поднела Ревизија во Врховниот суд на Република Македонија, која со Пресуда Рев.бр.1008/2009 од 07 октомври 2010 година била одбиена како неоснована.

На 04 февруари 2011 година Наталија Велковска до Уставниот суд на Република Македонија поднела барање за заштита на слободите и правата на човекот и граѓаните што се однесуваат на забраната на дискриминација по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

По приемот на барањето, во претходната постапка, а заради оценка на навременоста на барањето, писмено се обративме до Основниот суд Скопје 2 со барање да не известат за тоа на кој датум странката ја примила второстепената пресуда.

Од Основниот суд Скопје 2 ни беше доставен одговор под број 03.Су.бр. 877/2011 од 08 април 2011 година во кој се потврдува дека на Наталија Велковска на 8 мај 2009 година и била врачена пресудата на Апелациониот суд.

Оттука како датум кога била извршена уредна достава на конечен или правосилен поединечен акт, односно кога подносителката на барањето ја примила второстепената пресуда, го утврдивме 8 мај 2009 година.

4. Согласно членот 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија ги штити

слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забрана на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

Според член 51 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, секој граѓанин што смета дека со поединечен акт или дејство му е повредено право или слобода утврдени со член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, може да бара заштита од Уставниот суд во рок од 2 месеци од денот на доставувањето на конечен или правосилен поединечен акт, односно од денот на дознавањето за преземање дејство со кое е сторена повредата, но не подоцна од 5 години од денот на неговото преземање. Во барањето, според член 52 од Деловникот, потребно е да се наведат причините поради кои се бара заштита, актите или дејствата со кои тие се повредени, фактите и доказите на кои се заснова барањето, како и други податоци потребни за одлучувањето на Уставниот суд.

Согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Во претходна постапка Судот утврди дека барањето на Наталија Велковска за заштита на барање за заштита на слободите и правата на човекот и граѓаните што се однесуваат на забраната на дискриминација по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност до Уставниот суд е поднесено на 4 февруари 2011 година.

Видно од одговорот на Основниот суд Скопје 1 уредна достава на правосилната пресуда на Апелациониот суд Скопје РОЖ.бр.85/09 од 23 април 2009 година, на Наталија Велковска и била извршена на 08 мај 2009 година. Пресудата Рев.бр.1008/09 од 07.10.2010 година на Врховниот суд на Република Македонија била доставена до полномошникот на тужителката на 03.12.2010 година

Од наведената фактичка состојба јасно прилегува дека барањето за заштита на слободите и правата на човекот и граѓаните што се однесуваат на забраната на дискриминација по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност е поднесено по истекот на рокот од 2 месеци од денот на

доставувањето на правосилната пресуда, поради што цениме дека во конкретниот случај постојат процесни пречки овој Суд да се впушти во мериторно одлучување за суштината на барањето, односно дека се исполнети условите од член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, за отфрлање на барањето.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумовски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.25/2011)

234.

У.бр.94/2011

- Барање на Александар Петрушевски од Скопје за заштита на слободите и правата

- Request by Aleksandar Petrushevski from Skopje for the protection of freedoms and rights.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 8 јуни 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА барањето на Александар Петрушевски од Скопје за заштита на слободите и правата.

2. Александар Петрушевски од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе барање за заштита на

слободите и правата согласно член 50 од Уставот на Република Македонија.

3. Подносителот во барањето наведува дека премиерот на Република Македонија Никола Груевски ги загрозувал и ги кршел неговите права, на начин што три години го толерирал министерот за правда Михајло Маневски, кој не му дозволувал на директорот на Државниот управен инспекторат да го спроведе Законот за претставки и предлози. Премиерот Никола Груевски веќе 3 години не постапувал по член 91 од Уставот, како и министерот за правда и на тој начин им дозволувал на судиите, обвинителите и полициските службеници да прават што сакаат со него и со неговото семејство, и при тоа тој не можел да добие одговор на прашањата кои се предмет на неговите претставки. Во изминатите три години премиерот Никола Груевски активно го игнорирал и не одговарал на неговите 83 претставки што подносителот ги испратил до Владата или на неговата домашна адреса. Во сите тие претставки подносителот на барањето го прашувал премиерот зошто не постапува по членот 91 од Уставот, зошто не сака да му даде наредба на директорот на Државниот управен инспекторат да го спроведува Законот за претставки и предлози. Премиерот Никола Груевски не го земал предвид фактот дека подносителот на барањето е даночен обврзник, дека тој (премиерот) земал плата од народни пари и дека не го интересирало колку пари подносителот дал за 83-те претставки пратено до него и како и за 197 690 претставки што тој и неговото семејство ги имале пратено до разни македонски и европски институции. На овој начин премиерот Никола Груевски не само што не го почитувал членот 91 од Уставот, туку не го почитувал ниту неговото право од член 24 од Уставот бидејќи директорот на Државниот инспекторат Ромео Дереван, како и поранешниот директор Димитар Ѓеоргиевски не смееле да поведат постапка пред надлежниот суд за да се казнат со парична казна од 300-1000 евра оние судии, обвинители, полициски службеници, пратеници и министри во Владата кои одбивале да ги дадат сите потребни објаснувања во врска со прашањата кои се предмет на неговите претставки.

Подносителот понатаму наведува дека било жалосно да се лаже народот, преку рекламите на телевизиите дека секој граѓанин има право да поднесе претставка и да добие одговор, бидејќи тоа било лага.

На крајот од барањето подносителот наведува дека со овие дејствија премиерот Никола Груевски ги загрозувал неговите

права, поради што тој бара нивна заштита од Уставниот суд, а доколку Судот не е надлежен, бара претставката да се препрати до надлежниот суд.

4. Судот на седницата врз основа на списите во предметот ја утврди дека подносителот на барањето за заштита на слободи и права Александар Петрушевски бара заштита на слободите и правата за кои што тој смета дека му се повредени со дејство на премиерот Никола Груевски и министерот на правда кои се состојат во оневозможувања на примената на Законот за претставки и предлози од страна на директорот на Државниот управен инспекторат и конкретно преку недавање одговор на бројните претставки поднесени од него и од членови на неговото семејство.

Со оглед на тоа што во самото барање подносителот наведува дека наведеното дејствие трае трае континуирано во изминативе три години, имајќи го предвид членот 51 од Деловникот на Уставниот суд, кој во случај на дејствие предвидува рокот да тече од денот на дознавањето за преземање дејство со кое е сторена повредата, но не подоцна од 5 години од денот на неговото преземање, Судот утврди дека барањето е поднесено во рок.

- Од содржината на барањето и конкретните наводи во него Судот утврди дека во него подносителот во суштина бара заштита на правото од член 24 од Уставот, односно правото на секој граѓанин да поднесува претставки до државните органи и другите јавни служби и на нив да добие одго

5. Согласно член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забраната на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

Според член 51 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, секој граѓанин што смета дека со поединечен акт му е повредено право или слобода утврдени во член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија може да бара заштита од Уставниот суд на Република Македонија во рок од два месеци од денот на доставувањето на конечен или правосилен поединечен акт, односно од денот на дознавање за преземање дејствие со кое е

сторена повредата, но не подоцна од пет години од денот на неговото преземање.

Од наведените уставни и деловнички одредби произлегува дека Уставниот суд на Република Македонија не е надлежен да ги штити сите утврдени со Уставот основни слободи и права на човекот и граѓанинот, туку само оние кои се децидно наведени во членот 110 алинеја 3 од Уставот.

Имајќи го предвид наведеното, а во тој контекст разгледувајќи го барањето за заштита на слободите и правата поднесено од Александар Петрушевски, Судот утврди дека во него подносителот не се повикува на повреда на ниту едно од слободите и правата за чија што заштита е надлежен Уставниот суд, туку бара заштита на правото од член 24 од Уставот – право на граѓанинот да поднесува претставки до државните органи и да добие одговор.

Оттука, со оглед на тоа што во овој случај барањето за заштита на слободите и правата не се однесува за заштита на слободи и права утврдени во член 110 алинеја 3 од Уставот, туку за други права чија заштита не е во надлежност на Уставниот суд, Судот одлучи барањето да го отфрли согласно член 28 алинеја 1 од Деловникот Судот.

6. Тргувајќи од наведеното, Судот одлучи како во точка 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.94/2011)

235.

У.бр.18/2011

- Барање на Виолета Дума, од Скопје, за заштита на слободите и правата од член 110 алинеја 3 од Уставот што се однесуваат на совеста, мислата и јавното изразување на мислата.

- Request by Violeta Duma from Skopje for the protection of freedoms and rights under Article 110 line 3 of the Constitution related to the conscience, thought and public expression of thought.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” број 70/1992), на седницата одржана на 22 јуни 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА барањето на Виолета Дума, од Скопје, за заштита на слободите и правата од член 110 алинеја 3 од Уставот што се однесуваат на совеста, мислата и јавното изразување на мислата.

2. Виолета Дума од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија, му поднесе барање за заштита на слободите и правата што се однесуваат на совеста, мислата и јавното изразување на мислата.

Во барањето се наведува дека со Решение на Судскиот совет, Дов.бр.07-6/6 од 15.06.2010 година, подносителката на барањето била разрешена од вршење на судиската функција поради сторени две повреди на членот 75 став 1 алинеја 2 од Законот за судовите, потврдено со Решение на Советот за одлучување по жалби при Врховниот суд на Република Македонија Дов. бр. 5/2010 од 10.12.2010 година. Имено, за првата повреда, и’ било ставено на товар дека во предмет по кој постапувала како претседател на судечки совет на Апелациониот суд Скопје, не побарала свое

изземање од постапување по тој предмет согласно членот 37 став 1 од Законот за кривичната постапка, поради причини наведени во членот 36 став 1 точка 2 од ЗКП, каде во првостепена постапка по тој предмет, извршеното вештачење од Институтот за судска медицина при Медицинскиот факултет во Скопје, го верификувал нејзиниот сопруг проф. д-р Алексеј Дума, како директор на Институтот. Според барателката членот 36 став 1 точка 2 од ЗКП наведен во решението на Судскиот совет, предвидувал други случаи за изземање на судија, а не случај за изземање на судија поради постоење на околности кои предизвикувале сомневање во неговата пристрасност. Причините за изземање на судија на кои Судскиот совет се повикувал во решението, биле предвидени во одредба која нумерички не била цитирана, односно во ставот 2 на членот 36 од Законот, кој давал можност за изземање на судија ако постоеле околности кои предизвикувале сомневање во неговата пристрасност. Бидејќи одредбите на кои Судскиот совет нумерички се повикувал во Решението, не давале можност таа да бара сопствено изземање од постапување по конкретниот предмет, барателката смета дека во конкретниот предмет постапила не само законито, туку и крајно совесно, професионално и одговорно, како што постапувала и претходно по други предмети кога од истите причини, но согласно членот 36 став 2 од ЗКП, побарала да биде изземена, кое барање било усвоено од претседателот на судот.

По однос на втората повреда, за која и се ставало на товар дека го повредила членот 75 став 1 алинеја 2 од Законот за судовите барателката наведува дека неосновано и се ставало на товар утврдувањето идентитетот на обвинетиот, бидејќи тоа не било во законска надлежност на второстепениот, туку на првостепениот суд, Министерството за внатрешни работи, Јавното обвинителство и другите органи на прогонот и дека доколку судечкиот совет со кој таа претседавала, се впуштела во утврдување на идентитетот на обвинетиот, директно ќе биле повредени одредбите од член 142 став 2 точка 4, член 151 став 3, член 210 став 1 и член 304 од ЗКП, како и одредбите од Законот за водење на јавна седница. Предлагањето на докази, се вршело во првостепена постапка, а второстепениот суд, не бил обврзан со закон да ги усвојува предлозите на странките, бидејќи тогаш тој не би бил суд. Наведува и дека судечкиот совет со кој таа претседавала, составен од пет судии професионалци, едногласно одлучил дека немало никаква законска пречка јавната седница да се одржи, а и потоа едногласно одлучил, без ниту еден издвоен глас, за потврдување на првостепената пресуда, а во случајот Судскиот совет, одлучил дека само двајца, меѓу кои и таа, постапувале

нестручно и несовесно, но не и за останатите тројца судии. Оттука, барателката смета дека во случајот со Решението на Судскиот совет, била извршена и нејзина дискриминација, спротивно на член 9 од Уставот и член 14 од Европската конвенција за човековите права, бидејќи била ставена во нееднаква положба во однос на остварувањето на нејзините слободи и права.

Понатаму во барањето се наведува дека биле сторени повреди и во постапката пред Советот за одлучување по жалби при Врховниот суд, затоа што Советот бил должен да ја запре постапката за нејзино разрешување од причини што по донесувањето на првостепеното решение на Судскиот совет, со Одлука на Уставниот суд укинати биле повеќе одредби од Правилникот за постапката и начинот за утврдување на нестручно и несовесно вршење на судиската функција и тоа токму оние, врз основа на кои била спроведена постапката за нејзино разрешување, а и поради тоа што помеѓу периодот кога се донесени овие решенија, донесен бил Закон за изменување и дополнување на Законот за Судскиот совет на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” број 150/2010), каде во членот 11 став 2 од овие измени на Законот, било утврдено дека “започнатите постапки за утврдување на нестручно и несовесно вршење на судиската функција ќе се завршат согласно досегашните прописи и согласно со овој закон”. Од тие причини, според барателката тоа не отворало простор за потврдување на Решението на Судскиот совет, туку за запирање на постапката за нејзино разрешување од судиската функција.

Од погоре наведените причини, барателката смета дека со цитираните решенија и биле повредени нејзините слободи и права од членот 110 алинеја 3 од Уставот, бидејќи во случајот била повредена постапката за нејзино разрешување, а и поради тоа што таа не можела да биде разрешена од судската функција поради искажано мислење при одлучување по конкретни судски предмети, кое нешто било спротивно на членот 16 од Уставот со кој се гарантира слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, а и според Амандманот XXVII од Уставот според кој судија не може да биде повикан на кривична одговорност за искажано мислење и одлучување при донесувањето на судските одлуки, како и членот 15 став 1 од Законот за кривичната постапка и членот 8 од Законот за парничната постапка со кои законски одредби понатаму се операционализирале погоренаведените уставни одредби за слободното изразување на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, кои му давале право на судот, без никакви

формални доказни правила, слободно да го оценува постоењето или непостојењето на фактите, односно за докажаноста на истите, да одлучува по свое убедување.

Поради тоа, барателката предлага Уставниот суд да донесе одлука со која ќе утврдел дека со погоре цитираните решенија и било повредено правото и слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, а поединечните акти донесени од Судскиот совет на Република Македонија и Советот за одлучување по жалби формиран при Врховниот суд на Република Македонија ги поништи.

3. Судот на седницата утврди дека Судскиот совет на Република Македонија, по спроведена постапка за утврдување на нестручно и несовесно вршење на судиската функција према Виолета Дума, судија при Апелациониот суд Скопје, согласно член 74 став 1 алинеја 2 од Законот за судовите, член 58 став 4 алинеја 1 од Законот за судскиот совет на Република Македонија и член 20 став 1 алинеи 1 и 2 од Правилникот за постапката и начинот за утврдување на нестручно и несовесно вршење на судиската функција, на седницата одржана на ден 10.06.2010 година, донел Решение Дов.бр.07-9/66 од 15.06.2010 година, со кое ја разрешил од судиската функција Виолета Дума, судија на Апелациониот суд Скопје, поради сторени две повреди нестручно и несовесно вршење на судиската функција, по член 75 став 1 алинеја 2 од Законот за судовите.

Незадоволна од Решението, судијата Виолета Дума, поднела жалба до Советот за одлучување по жалби формиран при Врховниот суд на Република Македонија поради суштествени повреди на постапката, погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба и погрешна примена на материјалното право, со предлог да се запре постапката за утврдување нестручно и несовесно вршење на судиската функција, а обжаленото решение да го укине во целост и предметот да го врати на повторно одлучување.

Советот при Врховниот суд на Република Македонија, решавајќи по жалбата на судијата Виолета Дума, на седницата одржана на ден 10.12.2010 година, согласно член 37 став 1 алинеја 10 од Законот за судовите, донел Решение Дов.бр.5/2010 од 10.12.2010 година со кое жалбата на Виолета Дума ја одбил како неоснована, а Решението на Судскиот совет на Република Македонија Дов.бр.07-9/66 од 15.06.2010 година, го потврдил. Имено, овој суд, постапувајќи по жалбените наводи на жалителката Виолета Дума, утврдил дека,

неосновани биле жалбените наводи за сторени суштествени повреди на одредбите од постапката, бидејќи решението било јасно и разбирливо и имало доволно причини за решителните факти. Исто така, овој суд утврдил дека првостепениот суд правилно ја утврдил фактичка состојба и го применил материјалното право.

4. Согласно членот 8 став 1 алинеја 1 и 11 од Уставот на Република Македонија основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, како и почитувањето на општо прифатените норми на меѓународното право, се едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Во вториот дел од Уставот, кој се однесува на „Основните слободи и права на човекот и граѓанинот“, со одредбите од членовите 9–60 се утврдени граѓанските и политичките слободи и права, економските, социјалните и културните права, потоа гаранциите на основните слободи и права и основите на економските односи.

Со Уставот начелно се дефинирани основните слободи и права на човекот и граѓанинот, нивната конкретизација е во законите и другите прописи и општи акти, а за имплементацијата на прописите врз конкретни ситуации постои судска заштита и надлежност на други органи во системот на организацијата на власта.

Согласно членот 9 од Уставот, кој се однесува на граѓанските и политичките слободи и права, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Согласно членот 16 став 1 од Уставот, кој се однесува на граѓанските и политичките слободи и права, се гарантира слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата.

Овие слободи и права се уредени и со член 18 од Универзалната декларација за човекови права според кој секој има право на слобода на мислата, совеста и религијата, а според член 19 секој има право на слобода на мислење и изразување, со тоа што според член 29 став 2 од оваа Декларација, при користењето на своите права и слободи, секој ќе подлежи само на такви ограничувања, какви што се определени со Закон, со единствена цел

да се осигура должното признавање и почитување на правата и слободите на другите и со цел да се задоволат предметните барања во врска со моралот, јавниот ред и општата благосостојба во едно демократско општество.

Исто така и со членот 9 од Европската Конвенција за заштита на човековите права и основни слободи, секој има право на слобода на мислите, совеста и верата, а според членот 10 од оваа Конвенција секој човек има право на слобода на изразувањето, кое право ги опфаќа слободата на мислење и слободата на примање и пренесување информации или идеи, без мешање на јавната власт и без оглед на границите, а остварувањето на овие слободи, коешто вклучува обврски и одговорности, може да биде под определени формалности, услови, ограничувања и санкции предвидени со закон, кои во едно демократско општество претставуваат мерки неопходни за државната безбедност, територијалниот интегритет и јавната безбедност, заштитата на редот и спречувањето на нереди и злосторства, заштитата на здравјето или моралот, угледот или правата на другите, за спречување на ширењето на доверливи информации или за зачувување на авторитетот и непристрасноста на судењето.

Со членот 14 од Европската конвенција за човековите права е уредено дека уживањето на правата и слободите, признати со оваа Конвенција, треба да се обезбеди без никаква дискриминација заснована врз пол, раса, боја на кожата, јазик вера, политичко или кое и да е друго мислење, национално или социјално потекло, припадност на национално малцинство, материјална положба, потекло по раѓање или кој и да е друг статус.

Според член 50 став 1 од Уставот секој граѓанин може да се повика на заштита на слободите и правата утврдени со Уставот, пред судовите и пред Уставниот суд на Република Македонија, во постапка заснована на начелата на приоритет и итност. Со ставот 2 од овој член на Уставот се гарантира судска заштита на законитоста на поединечните акти на државната управа и на другите институции што вршат јавни овластувања.

Согласно Амандманот XXV на Уставот со кој се заменува членот 98 од Уставот, судската власт во Република Македонија ја вршат судовите. Судовите се самостојни и независни. Судовите судат врз основа на Уставот и законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот.

Според член 99 став 1 од Уставот, судијата се избира без ограничување на траењето на мандатот.

Со Амандманот XXVI на Уставот со кој се заменува ставот 3 на членот 99 од Уставот, се утврдуваат случаите кога на судијата му престанува судиската функција и кога судијата се разрешува. Така, се утврдува дека судијата се разрешува:

- поради потешка дисциплинска повреда што го прави недостоен за вршење на судиската функција пропишана со закон и
- поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција под услови утврдени со закон.

Со точката 1 на Амандманот XXVII со која е заменет ставот 2 на членот 100 од Уставот, е определено дека судија не може да биде повикан на кривична одговорност за искажано мислење и одлучување при донесувањето на судските одлуки.

Според Амандманот XXVIII став 1 на Уставот со кој се заменува членот 104 од Уставот, Судскиот совет на Република Македонија е самостоен и независен орган на судството. Советот ја обезбедува и ја гарантира самостојноста и независноста на судската власт.

Согласно Амандманот XXIX став 1 на Уставот со кој се заменува членот 105 од Уставот и се брише алинејата 15 на ставот 1 на членот 68 од Уставот, Судскиот совет на Република Македонија:

- ги избира и разрешува судиите и судиите поротници;
- утврдува престанок на судиската функција;
- ги избира и разрешува претседателите на судовите;
- ја следи и оценува работата на судиите;
- одлучува за дисциплинската одговорност на судиите;
- одлучува за одземање на имунитетот на судиите;
- предлага двајца судии на Уставниот суд на Република Македонија и
- врши други работи утврдени со закон.

Согласно членот 108 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија е орган на Републиката кој ја штити уставноста и законитоста.

Со членот 110 од Уставот, децидно се утврдени надлежностите на Уставниот суд и тоа не е прашање препуштено на уредување со закон или друг пропис. Според алинеја 1 и 2 од овој член од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија одлучува за согласноста на законите со Уставот и за согласноста на другите прописи и на колективните договори со Уставот и со законите. Според алинеја 3 од овој член од Уставот, Уставниот суд ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забраната на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

Уставносудската заштита не се однесува на сите слободи и права утврдени со Уставот, туку на дел од нив, односно само за оние кои се во надлежност на Уставниот суд на Република Македонија, определени во членот 110 алинеја 3 од Уставот. Но, граѓанинот, за слободите и правата кои не подлежат на уставносудска заштита, согласно цитираниот член 50 став 1 од Уставот, може таа заштита да ја остварат пред судовите во постапка заснована врз начелата на приоритет и итност, а со ставот 2 од овој член на Уставот се гарантира судска заштита на законитоста на поединечните акти на државната управа и на другите институции што вршат јавни овластувања.

Согласно членот 51 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, секој граѓанин што смета дека со поединечен акт или дејство му е повредено право или слобода утврдени во членот 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, може да бара заштита од Уставниот суд во рок од 2 месеца од денот на доставувањето на конечен или правосилен поединечен акт, односно од денот на дознавањето за преземање дејство со кое е сторена повредата, но не подоцна од 5 години од денот на неговото преземање.

Во членот 52 од Деловникот е предвидено дека во барањето од член 51, потребно е да се наведат причините поради кои се бара заштита на слободите и правата, актите или дејствијата со кои тие се повредени, фактите и доказите врз кои се заснова барањето, како и други податоци потребни за одлучување на Уставниот суд.

Од цитираните уставни одредби произлегува дека судија не може да биде повикан а со тоа и да сноси кривична одговорност за искажано мислење и одлучување при донесување на судска одлука, но судија може да биде разрешен од судиската функција поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција под услови утврдени со закон. Оттука, прашањето за разрешување на судија од судиска функција е препуштено на уредување со закон. Конкретно во Законот за судовите (“Службен весник на Република Македонија“ број 58/2006, 35/2008 и 150/2010) во Глава V. Престанок и разрешување од судиска функција, со членот 74 став 1 од наведениот закон, наведени се причините поради кои судијата може да биде разрешен од судиска функција, помеѓу другото и поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција под услови утврдени со закон, а во членот 75 од истиот закон, е наведено што се подразбира под нестручно и несовесно вршење на судиската функција и се наведени конкретните случаи за нестручност и несовесност. Во Законот за судскиот совет на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија“ број 60/2006 и 150/2010), помеѓу другото е уредена и постапката за разрешувањето на судија и судија поротник и постапката за утврдување нестручно и несовесно вршење на судиската функција.

Од содржината на барањето и неговите прилози, Судот утврди дека приложените акти се однесуваат на водена постапка за утврдување на нестручно и несовесно вршење на судиска функција. Подносителката на барањето тврди дека токму од тие акти произлегува повреда на слободите и правата, чија заштита ја бара, бидејќи смета дека нејзиното разрешување било поради искажано мислење при одлучување во конкретни предмети како судија на Апелациониот суд во Скопје и поради незаконито водена постапка за утврдување на одговорност на судија во вршењето на судиската функција.

Уставниот суд на Република Македонија, меѓутоа, нема надлежност да одлучува за права и интереси на граѓани по конкретни предмети од надлежност на управни и судски органи, односно во конкретниот случај да одлучува за Решението Дов.бр. 07-6/6 од 15.06.2010 година донесено од Судскиот совет на Република Македонија и Решението Дов.бр. 5/2010 од 10.12.2010 година од Советот за одлучување по жалби при Врховниот суд на Република Македонија, од аспект на инстанцијоно повисок суд кој ќе ја цени уставноста и законитоста на одлуките на надлежните органи.

Што се однесува до наводите на кои се повикува подносителката на барањето по однос на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, Судот оцени дека не се исполнети предвидените услови од Деловникот во поглед на доказите и фактите потребни за утврдување на повреда на слободи и права на човекот и граѓанинот, поради следното:

Одговорноста на судиите за искажано мислење при одлучување во судски предмети, Уставот изречно го забранил со Амандманот XXVII точка 1 со која е заменет ставот 2 на членот 100 од Уставот, оттука тоа не е и не може да биде аргумент ниту факт, од кои би произлегла повреда на слободите и правата на кои барателката се повикува, а спротивно на ова ниту се водела некаква конкретна кривична постапка по основ на искажано мислење при одлучување во судски предмети против барателката со оглед и на тоа дека нема индикации дека нејзините пресуди не опстојуваат. Од друга страна, слободите и правата на човекот и граѓанинот на слободно уверување, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, претпоставуваат слободно дејствување во општествениот живот и тие автоматски не произлегуваат и не се врзуваат за човекот и граѓанинот од аспект на вршење на конкретни функции или други работи и работни задачи, кое дејствување е уредено со закон, туку генерално претставуваат слободи и права на секој човек и граѓанин, во смисла слободно да мисли за сите прашања и слободно да гради свест за себе, за природата и за општеството во кое живее и работи, да изнаоѓа, прима и шири информации и идеи по слободен избор за појави, настани или состојби од општествениот живот, наспроти правата кои ги ужива и обврските кои треба да ги почитува при општественото живеење.

Слободата на совеста е право на човекот слободно да го избира погледот на светот, во функција на развојот на моралниот и духовниот интегритет на личноста. Оттука, секој човек и граѓанин има право на слобода на уверување, мисли и јавно изразување на мисли, остварени и манифестирани на начин, во опсег и во функција на задржување на содржината и смислата на слободата и во функција на оневозможување на злоупотреба на слободата, заради спречување на загрозување на слободите и правата на секој и секого. Според тоа, остварувањето на овие слободи и права кое вклучува обврски и одговорности, може да се остварува под определени услови, ограничувања и санкции предвидени со закон, кои во едно демократско општество претставуваат мерки, неопходни за државната безбедност, територијалниот интегритет и јавната безбедност и заштита на морал, углед или права на другите.

Оттука, вршењето на судиската функција која подразбира право на судијата да одлучува во конкретен судски предмет, претставува негова обврска за примена на Уставот, на законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот, а не неограничена слобода и право на совест, мисла и јавно изразување на мислата, како лични слободи и права на човекот и граѓанинот, чија заштита се обезбедува пред Уставниот суд согласно член 110 алинеја 3 од Уставот.

Што се однесува до наводите дека актите со кои подносителката на барањето смета дека и била сторена таа повреда, и дека тие биле донесени во незаконито водена постапка, според Судот, тоа не се наводи што може да се доведат во контекст со содржината на слободите и правата, чија заштита се бара. Од друга страна Уставниот суд не е инстанцијоно надреден арбитер по однос на односните решенија и нема надлежност за да се впушта во оцена на законитоста на водени постапки пред надлежни органи.

Наводите изнесени во барањето дека Судскиот совет спротивно на членот 9 од Уставот и членот 14 од Европската конвенција за човекови права, извршил дискриминација на подносителката на начин што од пет членови на судечкиот совет, кои едногласно одлучиле за конкретна работа во конкретен предмет, само за барателката и уште еден судија утврдил нестручно и несовесно работење и ги разрешил од судиската функција, а не и останатите тројца судии и дека поради тоа барателката била ставена во нееднаква положба во остварувањето на нејзините слободи и права, Судот оцени дека тие не можат да се доведат во корелација со слободите и правата од член 110 алинеја 3 од Уставот. Ова од причини што барањето за заштита од дискриминација, односно причините за таа заштита, барателката ги образложува и темели на донесени одлуки на надлежни органи за разрешување на судии, со која не биле опфатени и другите судии од судечкиот совет, а не на релевантни факти и докази дека таа била спречена во уживањето на правата и слободите со нејзино дискриминирање, односно дискриминација по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

5. Имајќи го предвид претходно наведеното, како и содржината на наводите изнесени во барањето и на доставените списи кон истото, Судот, утврди дека приложените конкретни акти не се акти од кои би можела да се констатира повреда на слободите и правата од членот 110 алинеја 3 од Уставот, а нема ниту факти и

докази на кои би се засновало тоа барање, а следствено на тоа не постојат процесни претпоставки за да овој суд се впушти во мериторно одлучување по барањето за заштита на слободи и права, поради што Судот одлучи да го отфрли барањето.

6. Врз основа на изнесеното, согласно наведените уставни и деловнички одредби, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.18/2011)

236.

У.бр.116/2011

- Барање на Цвитко Золтан од Куманово, за заштита на слободите и правата од член 110 алинеја 3 од Уставот, повредени со Решение П.бр. 146851 од 28.04.2011 година на Фондот за пензиско и инвалидско осигурување на Македонија – Стручна служба - Филијала Скопје.

- Request by Cvitko Zoltan from Kumanovo for the protection of freedoms and rights under Article 110 line 3 of the Constitution, violated with the Resolution P.br.146851 of 28.04.2011 of the Pension and Disability Insurance Fund of Macedonia – Expert Service – Skopje Branch.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 5 октомври 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА барањето на Цвитко Золтан од Куманово, за заштита на слободите и правата од член 110 алинеја 3 од Уставот, повредени со Решение П.бр. 146851 од 28.04.2011 година на Фондот

за пензиско и инвалидско осигурување на Македонија – Стручна служба - Филијала Скопје.

2. Цвитко Золтан од Куманово, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе барање за заштита на слободите и правата по основ на социјална припадност, повредени со Решение П.бр. 146851 од 28.04.2011 година на Фондот за пензиско и инвалидско осигурување на Македонија – Стручна служба - Филијала Скопје.

Според наводите во барањето, дискриминацијата во конкретниот случај била сторена на начин што Фондот за пензиско и инвалидско осигурување на Македонија – Стручна служба - Филијала Скопје, со оспореното решение одбил да ја зголеми пензијата на подносителот на барањето, со што не постапил по Решението на Уставниот суд на Република Македонија, У.бр. 71/2010 од 13.10.2010 година, со кое Судот оценил дека член 221 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 36/2010), е во согласност со Уставот, а во точката 4 од истото решение, определил како да се утврдува висината на пензијата и за кого да се однесува наведената законска одредба, односно дека пресметувањето на висината на пензијата согласно оспорениот член 221 од Законот, е право кое ги опфаќа определените корисници на пензија по наведениот основ без оглед на нивното време на пензионирање и овој поповолен процент од 0,5% ќе се смета исклучиво и само за периодот по влегувањето во сила на Законот, за сите субјекти корисници на правото на пензија според одредбите од овој закон, бидејќи станува збор за пензиски односи а тоа се односи кои се во тек.

Поради наведеното, Фондот за пензиско и инвалидско осигурување вршел дискриминација кон подносителот како припадник на една социјална група и немал еднакви права со воените старешини пензионирани според Законот за служба во Армијата на Република Македонија по 23.03.2010 година, поради што се предлага Судот да го поништи оспореното решение на Фондот и да донесе одлука со која ќе го определи начинот на утврдување на висината на пензијата по член 223 од новиот Закон за служба во Армијата на Република Македонија, со што ќе го заштити подносителот од повреда на правото. Исто така, се бара исплата на ретро разликата за примената пензија од тогаш до денес.

3. Судот на седницата утврди дека подносителот на барањето, Цвитко Золтан, е корисник на старосна пензија сметано од 01.04.2006 година, кое право му е утврдено со Решение П.бр. 146851 од 30.06.2006 година, донесено од Фондот за пензиско и инвалидско осигурување на Македонија – Стручна служба – Подрачна единица Скопје.

Именуваниот, како воен старешина во Армијата на Република Македонија, се стекнал со право на старосна пензија согласно член 226-б од Законот за изменување и дополнување на Законот за служба во Армијата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 112/2005), според кој висината на пензијата на воен старешина на кој му престанал работниот однос во Министерството за одбрана и поради структурни промени во актот за формацијата на Армијата, се утврдува во зависност од должината на исполнетиот пензиски стаж, со тоа што пензиската основа во висина од 80%, се намалува за 1% за секоја година пензиски стаж пократок од 40 години.

Наведениот закон престанал да важи со влегување во сила на нов Закон за служба во Армијата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.36/2010), односно сметано од 23.03.2010 година.

Новиот закон за служба во Армијата на Република Македонија, во член 221 пропишува дека кога на воен старешина - офицер, односно подофицер и цивилен персонал, работниот однос им престанува по потреба на службата во Армијата, висината на пензијата се утврдува во зависност на должината на исполнетиот пензиски стаж, а пензиската основица во висина од 80%, се намалува за 0,5% за секоја година пензиски стаж пократок од 40 години.

Уставниот суд на Република Македонија, со Решение У.бр. 71/2010 од 13 октомври 2010 година, оценил дека член 221 од новиот закон за служба во Армијата на Република Македонија не може уставно да се проблематизира, поради што не повел постапка за оценување на неговата уставност. Во образложението на Решението, Судот, помеѓу другото, оценил дека: „Тргувајќи од изнесените уставни и законски одредби и од анализата на одредбите од оспорениот член 221 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија, неспорно е дека законодавецот предвидел начин на пресметување на висината на пензијата за лицата определени во законот, со намалување на пензиската основица во

висина од 80% за 0,5% за секоја година пензиски стаж пократок од 40 години. Ова законско решение е во важност со стапување во сила на Законот, од 15 март 2010 година и ќе се пресметува за сите субјекти на кои според Законот се однесува и кои стекнале право на пензија со најмалку 25 години пензиски стаж остварен во Армијата без оглед на возраста доколку не исполнуваат услови за старосна пензија. Имено, ова законско решение каде поранешниот процент од 1% е намален за 0,5%, важи за сите корисници според овој закон, односно воен старешина - офицер и подофицер како и цивилниот персонал кој бил во служба на Армијата, а не само за дел од нив кои се пензионирале под наведените услови по 15 март 2010 година. Впрочем, ниту во Законот има таква определба, а во случајов пресметувањето на висината на пензијата согласно оспорениот член 221 од Законот, е право кое ги опфаќа определените корисници на пензија по наведениот основ без оглед на нивното време на пензионирање и овој поповолен процент од 0,5% ќе се смета исклучиво и само за периодот по влегувањето во сила на Законот, за сите субјекти корисници на правото на пензија според одредбите од овој закон, бидејќи станува збор за пензиски односи, а тоа се односи кои се во тек. Во контекст на наведеново неспорно е и дека Законот за служба во Армијата на Република Македонија определил од буџетот на Министерството за одбрана да се обезбедуваат средства за остварување на правото на пензија регулирано со одредбите од овој закон, а со тоа, следејќи го законскиот режим на оспорените одредби од законот, по 15 март 2010 година законодавецот го регулирал континуитетот на идното буџетско планирање на средства за оваа намена во Министерството за одбрана, за идните средства кои стасуваат за исплата со новиот процент на пензиската основица за воениот и цивилен персонал определен во овој закон без да се наруши законскиот режим на исплата на пензиски средства. Имено, овие законски одредби ќе се применуваат единствено на онаа категорија лица кои веќе го оствариле правото на пензија или ќе го стекнат ова право по овој законски основ.“

Подносителот на барањето, на 17.01.2011 година поднел барање до Фондот за пензиско и инвалидско осигурување на Македонија – Стручна служба - Филијала Скопје, со кое бара да се донесе ново решение за старосна пензија, согласно член 221 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија, односно висината на пензијата да се одреди со намалување од 0,5% за секоја година пензиски стаж пократок од 40 години.

Со Решение П.бр.146851 од 28.04.2011 година, Фондот за пензиско и инвалидско осигурување на Македонија – Стручна служба - Филијала Скопје го одбил барањето на Цвитко Золтан како неосновано, со образложение дека именуваниот е корисник на старосна пензија сметано од 01.04.2006 година согласно член 226-б став 1 од Законот за изменување и дополнување на Законот за служба во Армијата на Република Македонија. Решението е доставено до именуваниот на 12.05.2011 година, не е обжалено до Комисијата на Владата на Република Македонија за решавање во втор степен по предметите од пензиското и инвалидското осигурување и станало конечно на 27.05.2011 година.

На 30.05.2011 година, Цвитко Золтан поднел барање до Уставниот суд на Република Македонија за заштита на право по основ на социјална припадност, повредено со Решението на Фондот за пензиско и инвалидско осигурување на Македонија – Стручна служба - Филијала Скопје, П.бр.146851 од 28.04.2011 година.

4. Согласно членот 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забрана на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

Според член 51 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, секој граѓанин што смета дека со поединечен акт или дејство му е повредено право или слобода утврдени со член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, може да бара заштита од Уставниот суд во рок од 2 месеци од денот на доставувањето на конечен или правосилен поединечен акт, односно од денот на дознавањето за преземање дејство со кое е сторена повредата, но не подоцна од 5 години од денот на неговото преземање. Во барањето, според член 52 од Деловникот, потребно е да се наведат причините поради кои се бара заштита, актите или дејствата со кои тие се повредени, фактите и доказите на кои се заснова барањето, како и други податоци потребни за одлучувањето на Уставниот суд.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Според Судот, од наводите во барањето за заштита на слободите и правата на Цвитко Золтан, повредени со Решение П.бр.146851 од 28.04.2011 година на Фондот за пензиско и инвалидско осигурување на Македонија – Стручна служба - Филијала Скопје, произлегува дека суштината поради која се бара заштита на правото е незадоволството на подносителот на барањето од примената на член 221 од новиот Закон за служба во Армијата на Република Македонија, поврзано со извршувањето на Решението на Уставниот суд на Република Македонија, У.бр.71/2010, односно неприфаќањето на неговото барање за усогласување, односно зголемување на неговата пензија согласно наведената законска одредба, што, како што се наведува во барањето, водело до негова дискриминација по основ на социјална припадност, поради што се бара од Уставниот суд да го поништи решението и да определи начин на утврдување на пензијата.

Притоа, Судот утврди дека подносителот на барањето не го обжалил оспореното решение до второстепениот орган, во која смисла имал и соодветна правна поука, што би му овозможило и право на судска заштита пред Управниот суд, туку по конечноста на решението се обратил до Уставниот суд со барање овој суд да го поништи оспореното решение и да донесе одлука и да определи начин на зголемување на пензијата на барателот согласно член 221 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија.

Имајќи го предвид наведеното, Судот оцени дека во суштина барањето не се однесува на заштита на слободите и правата повредени со дискриминација по основ на социјална припадност, како што подносителот само декларативно се повикува, туку претставува барање Уставниот суд да обезбеди извршување на свое решение и да одлучува за права и интереси на странката во конкретен предмет, за што Уставниот суд не е надлежен.

Во однос на прашањето за тоа дали и како се извршува Решението на Уставниот суд, У.бр.71/2010, што претставува суштина на барањето, Судот укажува дека треба да се има предвид дека согласно член 86 став 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, одлуките на Уставниот суд ги извршува донесувачот на законот, другиот пропис или општиот акт што со одлука на Судот е поништен или укинат. Според член 87 од Деловникот, Уставниот суд го следи извршувањето на своите одлуки, и по потреба, ќе побара од Владата на Република Македонија да го обезбеди нивното извршување. Тоа значи дека Уставниот суд нема

надлежност да ги извршува своите одлуки, односно нивното извршување е во надлежност на органот што го донел оспорениот акт.

Во конкретниот случај, тоа е Фондот за пензиското и инвалидското осигурување, како првостепен орган кој го донел оспореното решение и надлежната комисија на Владата на Република Македонија, како второстепен орган надлежен да одлучува по жалба против тоа решение. Според Законот за управните спорови („Службен весник на Република Македонија“ бр. 62/2006 и 150/2010), за законитоста на актите на органите на државната управа, Владата, други државни органи, општините и градот Скопје, организации утврдени со закон и на правни и други лица во вршење на јавни овластувања (носители на јавни овластувања), кога решаваат за правата и обврските во поединечни управни работи, одлучува судот во управен спор. Тоа значи дека за законитоста на оспореното решение, во смисла дали со истото правилно е применет членот 221 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија, поврзано со извршувањето на Решението на Уставниот суд на Република Македонија, У.бр.71/2010, надлежен да одлучува е Управниот суд, а Уставниот суд нема надлежност во оваа постапка.

Поради наведеното, Судот оцени дека се исполнети условите од член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за отфрлање на барањето.

5. Тргувајќи од наведеното, Судот одлучи како во точка 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот, Бранко Наумоски и судиите: д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.116/2011)

237.

У.бр.164/2011

- Барање на Орце Серафимовски од Куманово за заштита на слободите и правата, кои се однесуваат на забраната на дискриминација, по основ на социјална припадност

- Request by Orce Serafimovski from Kumanovo for the protection of freedoms and rights related to the prohibition of discrimination on grounds of social belonging.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 1 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992) на седницата одржана на 2 ноември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА барањето на Орце Серафимовски од Куманово за заштита на слободите и правата, кои се однесуваат на забраната на дискриминација, по основ на социјална припадност.

2. Орце Серафимовски од Куманово на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе барање за заштита на слободите и правата, кои се однесуваат на забраната на дискриминација, по основ на социјална припадност.

Во барањето се наведува дека дискриминацијата по основ на социјална припадност била сторена на начин што Фондот за пензиско и инвалидско осигурување на Македонија-Стручна служба, Филијала Скопје, со оспореното решение одбил да му ја зголеми пензијата на подносителот на барањето, на начин што не постапил по Решението на Уставниот суд, У.бр.71/2010 од 13 октомври 2010 година, со кое Судот оценил дека член 221 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 36/2010) е во согласност со Уставот. Во точката 4 од истото решение, Судот определил како да се утврдува висината на

пензијата и за кого да се однесува наведената законска одредба, односно дека пресметувањето на висината на пензијата согласно наведениот член од Законот е право кое ги опфаќа определените корисници на пензија по наведениот основ без оглед на нивното време на пензионирање и овој поповолен процент од 0,5% ќе се смета исклучиво и само за периодот по влегувањето во сила на Законот, за сите субјекти корисници на правото на пензија според одредбите од овој закон, бидејќи станува збор за пензиски односи, а тоа се односи кои се во тек.

Поради наведеното, Фондот за пензиско и инвалидско осигурување, како и Второстепениот орган направиле дискриминација кон подносителот на барањето, како припадник на една социјална група, на начин што тој немал еднакви права со воените старешини пензионирани пред 23 март 2010 година според Законот за служба во Армијата на Република Македонија. Поради наведеното предлага Судот да ги поништи оспорените решенија и да донесе одлука со која ќе го определи начинот на утврдување на висината на пензијата по член 221 од новиот Закон за служба во Армијата на Република Македонија, со што ќе го заштити подносителот од повреда на правото. Исто така, се бара исплата на ретроактивна разликата за примената пензија.

3. Судот на седницата утврди дека, Орце Серафимовски од Куманово е корисник на старосна пензија сметано од 5 јуни 2006 година, кое право му е утврдено со Решение П.бр.148510 од 19 октомври 2006 година, донесено од Фондот за пензиско и инвалидско осигурување на Македонија-Стручна служба на Подрачната единица Скопје.

Именуваниот, како воен старешина во Армијата на Република Македонија, се стекнал со право на старосна пензија согласно член 226-б од Законот за изменување и дополнување на Законот за служба во Армијата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.112/2005). Во споменатата одредба било предвидено дека висината на пензијата на воен старешина на кој му престанал работниот однос во Министерството за одбрана и поради структурни промени во актот за формацијата на Армијата, се утврдува во зависност од должината на исполнетиот пензиски стаж, со тоа што пензиската основа во висина од 80%, се намалува за 1% за секоја година пензиски стаж пократок од 40 години. На подносителот на барањето му престанал работниот однос во

Министерството за одбрана поради структурни промени во актот за формацијата на Армијата.

Наведениот закон престанал да важи со влегување во сила на новиот Закон за служба во Армијата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.36/2010), односно сметано од 23 март 2010 година.

Новиот закон за служба во Армијата на Република Македонија, во член 221 пропишува дека кога на воен старешина-офицер, односно подофицер и цивилен персонал, работниот однос им престанува по потреба на службата во Армијата, висината на пензијата се утврдува во зависност на должината на исполнетиот пензиски стаж, а пензиската основица во висина од 80%, се намалува за 0,5% за секоја година пензиски стаж пократок од 40 години.

Уставниот суд на Република Македонија, со Решение У.бр. 71/2010 од 13 октомври 2010 година, оценил дека член 221 од новиот закон за служба во Армијата на Република Македонија не може уставно да се проблематизира, поради што не повел постапка за оценување на неговата уставност. За Судот, помеѓу другото, неспорно било дека законодавецот предвидел начин на пресметување на висината на пензијата за лицата определени во законот, со намалување на пензиската основица во висина од 80% за 0,5% за секоја година пензиски стаж пократок од 40 години. Судот утврдил дека ова законско решение е во важност со стапување во сила на Законот, од 15 март 2010 година и ќе се пресметува за сите субјекти на кои според Законот се однесува и кои стекнале право на пензија со најмалку 25 години пензиски стаж остварен во Армијата без оглед на возраста доколку не исполнуваат услови за старосна пензија. Според Судот, ова законско решение каде поранешниот процент од 1% е намален за 0,5%, важи за сите корисници според овој закон, односно воен старешина-офицер и подофицер како и цивилниот персонал кој бил во служба на Армијата, а не само за дел од нив кои се пензионирале под наведените услови по 15 март 2010 година. Според Судот, пресметувањето на висината на пензијата согласно оспорениот член 221 од Законот, е право кое ги опфаќа определените корисници на пензија по наведениот основ без оглед на нивното време на пензионирање и овој поповолен процент од 0,5% ќе се смета исклучиво и само за периодот по влегувањето во сила на Законот, за сите субјекти корисници на правото на пензија според одредбите од овој закон, бидејќи станува збор за пензиски односи, а тоа се односи кои се во тек. Во контекст на наведеното за Судот не

било спорно и дека Законот за служба во Армијата на Република Македонија определил од буџетот на Министерството за одбрана да се обезбедуваат средства за остварување на правото на пензија регулирано со одредбите од овој закон, а со тоа, следејќи го законскиот режим на оспорените одредби од Законот, по 15 март 2010 година законодавецот го регулирал континуитетот на идното буџетско планирање на средства за оваа намена во Министерството за одбрана, за идните средства кои стасуваат за исплата со новиот процент на пензиската основица за воениот и цивилен персонал определен во овој закон без да се наруши законскиот режим на исплата на пензиски средства. Оттаму, овие законски одредби ќе се применуваат единствено на онаа категорија лица кои веќе го оствариле правото на пензија или ќе го стекнат ова право по овој законски основ.

На 17 јануари 2001 година Орце Серафимовски до Фондот за пензиско и инвалидско осигурување на Македонија-Стручна служба, Филијала Скопје поднел барање за донесување на ново решение за старосна пензија, согласно член 221 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија, односно висината на пензијата да се одреди со намалување од 0,5% за секоја година пензиски стаж пократок од 40 години. Со Решение П.бр.48510 од 16 март 2011 година барањето е одбиено како неосновано. Комисијата на Владата на Република Македонија за решавање во втор степен по предметите за пензиското и инвалидското осигурување со Решение Ж.бр.43-1725/1 од 30 мај 2011 година ја одбила како неоснована жалбата на Орце Серафимовски. Ова решение е примено од страна на подносителот на барањето на 29 јуни 2011 година.

На 25 август 2011 година, Орце Серафимовски од Куманово поднел барање до Уставниот суд на Република Македонија за заштита на слободите и правата по основ на социјална припадност.

4. Согласно членот 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забрана на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

Според член 51 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, секој граѓанин што смета дека со поединечен

акт или дејство му е повредено право или слобода утврдени со член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, може да бара заштита од Уставниот суд во рок од 2 месеци од денот на доставувањето на конечен или правосилен поединечен акт, односно од денот на дознавањето за преземање дејство со кое е сторена повредата, но не подоцна од 5 години од денот на неговото преземање. Во барањето, според член 52 од Деловникот, потребно е да се наведат причините поради кои се бара заштита, актите или дејствата со кои тие се повредени, фактите и доказите на кои се заснова барањето, како и други податоци потребни за одлучувањето на Уставниот суд.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Од наводите во барањето произлегува дека суштината поради која се бара заштита на слободите и правата по основ на социјална припадност е незадоволството на подносителот на барањето од примената на член 221 од новиот Закон за служба во Армијата на Република Македонија, поврзано со извршувањето на Решението на Уставниот суд на Република Македонија, У.бр.71/2010 од 13 октомври 2010 година, односно неприфаќањето на неговото барање за усогласување, односно зголемување на неговата пензија, согласно наведената законска одредба, кое нешто водело до негова дискриминација по основ на социјална припадност, поради што се бара од Уставниот суд да го поништи решението и да определи начин на утврдување на пензијата.

Имајќи го предвид наведеното, Судот оцени дека во суштина барањето не се однесува на заштита на слободите и правата повредени со дискриминација по основ на социјална припадност, како што подносителот само декларативно се повикува, туку претставува барање Уставниот суд да обезбеди извршување на свое решение и да одлучува за права и интереси на странката во конкретен предмет, за што Уставниот суд не е надлежен.

Во однос на прашањето за тоа дали и како се извршува Решението на Уставниот суд, У.бр.71/2010 13 октомври 2010 година, што претставува суштина на барањето, Судот го имаше предвид член 86 став 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, според кој одлуките на Уставниот суд ги извршува доносителот на законот, другиот пропис или општиот акт што со одлука на Судот е

поништен или укинат. Според член 87 од Деловникот, Уставниот суд го следи извршувањето на своите одлуки и по потреба, ќе побара од Владата на Република Македонија да го обезбеди нивното извршување. Тоа значи дека Уставниот суд нема надлежност да ги извршува своите одлуки, односно нивното извршување е во надлежност на органот што го донел оспорениот акт.

Во конкретниот случај, тоа е Фондот за пензиското и инвалидското осигурување, како првостепен орган кој го донел оспореното решение и надлежната комисија на Владата на Република Македонија, како второстепен орган надлежен да одлучува по жалба против тоа решение.

Според Законот за управните спорови („Службен весник на Република Македонија“ бр. 62/2006 и 150/2010) за законитоста на актите на органите на државната управа, Владата, други државни органи, општините и градот Скопје, организации утврдени со закон и на правни и други лица во вршење на јавни овластувања (носители на јавни овластувања), кога решаваат за правата и обврските во поединечни управни работи, одлучува судот во управен спор. Тоа значи дека за законитоста на оспореното решение, во смисла дали со истото правилно е применет членот 221 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија, поврзано со извршувањето на Решението на Уставниот суд на Република Македонија, У.бр.71/2010 од 13 октомври 2010 година, надлежен да одлучува е Управниот суд, а Уставниот суд нема надлежност во оваа постапка.

Поради наведеното, Судот оцени дека се исполнети условите од член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за отфрлање на барањето.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.164/2011)

238.

У.бр.147/2011

- Барање на Љубомир Данаилов Фрчкоски од Скопје, за заштита на слободите и правата од член 110 алинеја 3 од Уставот што се однесуваат на слободата на мислата и јавното изразување на мислата

- Request by Ljubomir Danailov Frchkoski from Skopje for the protection of freedoms and rights under Article 110 line 3 of the Constitution related to the freedom of thought and public expression of thought.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, членовите 56 и 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” број 70/1992), на седницата одржана на 24 ноември 2011 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ ОДБИВА барањето на Љубомир Данаилов Фрчкоски од Скопје, за заштита на слободите и правата од член 110 алинеја 3 од Уставот што се однесуваат на слободата на мислата и јавното изразување на мислата, гарантирани со членот 16 од Уставот, за кои барателот смета дека му биле повредени со Пресуда К.бр. 991/09 од 01.10.2010 година, донесена од Основниот суд Скопје I Скопје и со Пресуда КЖ.бр. 332/11 од 07.03.2011 година на Апелациониот суд Скопје.

2. Оваа одлука ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Љубомир Д. Фрчкоски од Скопје на Уставниот суд на Република Македонија, му поднесе барање за заштита на слободите и правата што се однесуваат на слободата на мислата и јавното изразување на мислата.

Во барањето наведува дека тој како колумнист на 20.01.2009 година, објавил колумна во дневниот весник “Дневник”,

насловена како “Франфуртската vis-a-vis Демирхисарска школа”, во која тој се обидел како редовен долгогодишен колумнист во весникот, критички да се осврне и изрази и да направи паралела на политичкиот дијалог кој владеел во Републиката наспроти претседателските избори, алудирајќи на квалитетот на кои тие се воделе, користејќи метафора при изразувањето, односно “Франкфуртска школа” што според колумнистот било синоним на престиж и “Демирхисарска школа” што било синоним на школа од провинција. Во барањето се наведува дека колумната се однесувала на тогашниот претседателски кандидат на партијата ВМРО-ДПМНЕ, г-дин Ѓорѓи Иванов.

Во барањето се наведува и дека Светомир Шкариќ, професор во пензија на Правниот факултет Јустинијан Први во Скопје, а сегашен советник на Претседателот на Република Македонија, му поднел приватна кривична тужба на Љубомир Д. Фрчкоски, за кривичните дела “Навреда” и “Клевета”, а поради насловениот текст на колумната “Франфуртската vis-a-vis Демирхисарска школа” и поради содржината на делот од објавената колумна со текст: “Должиш кандидатче, должиш...Никој не ти бара да вратиш, но должиш. Ни должиш мене и на професор Мицајков што те доведовме на факултет и се боревме на наставничкиот совет да те примат. На Советот твојот сегашен ментор Шкариќ беше крволочно против твојот прием (види записник од наставничкиот совет на Правниот факултет)”.

Во барањето исто така се наведува дека Основниот суд Скопје I Скопје, постапувајќи по приватната кривична тужба, со пресуда К.бр. 991/09 од 01.10.2010, го огласил Љубомир Д. Фрчкоски за виновен за кривични дела Клевета и Навреда, а во врска со дел од содржината на објавената колумна и изречена му е единствена парична казна од 50 дневни глоби во вредност од 500 евра во денарска противвредност од 30.750,00 денари. Се наведува и дека било предјавено оштетно побарување во висина од 25.000 евра во денарска противвредност, на име нематеријална штета, претрпена со повредата на честа и угледот на приватниот тужител, за што судот ќе одлучел со дополнителна пресуда. Против првостепената пресуда барателот вложил жалба до Апелациониот суд Скопје, кој постапувајќи по жалбата, со Пресуда КЖ.бр. 332/11 од 07.03.2011 година, ја одбил истата како неоснована, а првостепената пресуда ја потврдил.

Незадоволен од второстепената пресуда, барателот вложил вонреден правен лек Барање за заштита на законитоста до Јавниот обвинител на Република Македонија, за што барателот се уште немал одговор за основаноста на вложениот вонреден правен лек.

Барателот Љубомир Д. Фрчковски, смета дека неговото уставно право на слобода на мисла и изразување на мислата, му било повредено во кривичната постапка, иницирана по тужба на тужителот Светомир Шкарик од Скопје, против него како обвинет, бидејќи во постапката погрешно биле толкувани одредбите од Кривичниот законик кои се однесуваеле на делата “клевета” и “навреда”, па сето тоа резултирало со донесување на осудителна пресуда. Исто така во барањето се наведува дека на Љубомир Д. Фрчковски како обвинет во кривичната постапка, му било скратено и правото на слобода на изразување во смисла на образложување и објаснување на своите докази, а со тоа и индиректно му било ускратено и правото на одбрана.

Понатаму, во барањето се наведува дека во врска со објавената колумна, не постоело кривично дело “Клевета”, конкретно во делот од текстот “на советот на кој твојот сегашен ментор Шкарик беше крволочно против твојот прием”, бидејќи според барателот тука немало тврдење, односно пренесување на нешто што било за општа осуда од јавноста, од каде и би предизвикало повреда-штета врз честа и угледот на тужителот. Ставот дали некој подржувал некого или не, бил личен став на секој човек и изнесувањето на тој став пред друг, според барателот, во никој случај не значело повреда на угледот, бидејќи фактот дали некој бил против или за нешто, не претставувал вредносен суд за човекот, па оттука и не можело да претставува дејствие со кое се вршело клевета. Според барателот тужителот не бил јавна личност ниту извршувал јавна функција и не било јасно на кој начин првостепениот суд утврдил дека содржината во Колумната влијаела врз него и кои тешки последици ги претрпел тој и пред која јавност му била нарушена честа и угледот, со оглед дека тужителот не бил јавна личност.

Во однос на второто кривично дело “Навреда”, барателот наведува дека погрешно судот извлекол заклучок и оценил дека со текстот “Демирхисарска школа” се мислело на психијатриската болница во Демир Хисар. Наведува и дека целиот текст се однесувал на Ѓ. Иванов како претседателски кандидат на ВМРО-ДПМНЕ, но судот тоа не го прифатил, затоа што името на тужителот било

споменато во текстот и покрај тоа што во Колумната биле споменати уште три лица и тоа Ѓ. Иванов, М. Мицајков и Љ. Бошковски, па на барателот не му е јасно како тоа судот утврдил дека токму на тужителот се однесувал текстот.

Во барањето се наведува и дека во текот на постапката, барателот Љубомир Д. Фрчкоски, безуспешно се обидува да објасни дека не постоела умисла и намера никого да навреди или наклевети, туку всушност преку алузија користејќи метафора на “Франкфуртска школа”, што според барателот било синоним за престиж и “Демирхисарска школа”, што според барателот било синоним на школа од провинција, сакал критички слободно да се осврне и изрази за квалитетот на кои се воделе претседателските избори, а не мислел на психијатриската болница, односно на деградирачки израз, од што јавноста би заклучила дека припадниците на таа школа биле душевно расторени лица, како што тоа го доживеал тужителот Шкариќ и како што така го прифатил и судот при одлучувањето. Имено, според барателот, погрешен бил ставот на судот во расчистувањето на дилемата дали во случајот, текстот “Демирхисарска школа” во јавноста се доживувал како алузија на “школа во провинција”, како што впрочем сметал барателот, или пак, како “психијатриска болница” со алузија на “провинција на душевно растроени лица”, како што впрочем го доживеал тужителот, и како што судот тоа го прифатил, со што во зборовите на барателот судот внел друго значење, спротивно на вистинското значење на објавениот текст. Понатаму, се наведува во барањето, водените постапки биле спротивни на сите демократски начела бидејќи недозволиво било некој да се казнува за своја мисла, а во контекст на наведеното, од самото имотно-правно барање на приватниот тужител, во висина од 25.000 евра, се гледало дека целта на приватниот тужител не била да си ја заштити својата чест и углед, туку тој да се стекнел со имотна корист.

Во барањето понатаму се наведува дека во кривичната постапка, биле апсолутизирани правата на заштита на ликот, достоинството и угледот на приватниот тужител Шкариќ, наспроти општиот јавен интерес, односно легитимната цел на јавноста за информации за прашања од јавен карактер, со што на барателот Љубомир Д. Фрчкоски, му биле грубо нарушени неговите уставно загарантирани права на слобода на мислата, говорот и слободно изразување на мислата. На барателот јасна му била одредбата од членот 10 став 2 од Европската конвенција на човекови права и слободи, која го заштитува правото на слобода на изразување, тоа право не е безусловно, туку е подложно на можни рестрикции и

формалности, услови и казни определени со закон, неопходни во едно демократско општество и кои се однесуваат меѓу другото и на правата и репутацијата на другите, како и дека во услови на локална национална јуриспруденција, можните рестрикции или формалности, услови и казни кај заштитата на правото на слободно изразување, зависат од оценката на националниот суд (државата) на легитимноста на целта на заштита и неопходноста таа цел да се заштити како услов во едно демократско општество, но според барателот судот ја занемарил важноста на слободниот печатен медиум и неговата улога во демократското општество и направил дисбаланс на интересот, со тоа што во конкретниот случај судот, дал превисока и несразмерна заштита на честа и угледот на приватниот тужител.

3. Судот на седницата утврди дека на ден 20.01.2009 година во дневникот весник "Дневник", Љубомир Д. Фрчкоски, во пресрет на претседателските избори, чиј кандидат бил и тој, објавил колумна под наслов Франфуртската vis-a-vis Демирхисарска школа со следната содржина:

"Колумна

Франкфуртска vis-a-vis Демирхисарската школа

Должиш кандидатче, должиш... Никој не ти бара да вратиш, но должиш. Ни должиш мене и на професор Мицајков што те доведовме на факултет и се боревме на наставнички совет да те примат. На Советот твојот сегашен ментор Шкариќ беше крволочно против твојот прием.

Ви должам едно извинување, драги мои! Ве давам со претставници и ставови на Франкфуртската филозофска школа и ненамерно ве дезориентирам. Кај нас всушност доминира и се зацврстува Демирхисарската школа. Последна индикација е разврската на партискиот тендер за кандидат за претседател на Републиката, на ВМРО-ДПМНЕ. На тендерот доби најевтиниот кандидат (и во таа смисла тендерот е коректен).Целата таа гротескна реканонизација на македонскиот идентитет со античноста и безвезноста, во изведба на ДПМНЕ го доби својот Палп-идеолог-клоун на чело.

Нормално, премиерот својот личен „анкетар“ и треба да го промовира, а како во секоја комедија од публика, менторите, со намера да му помогнат веднаш го дозакосаа прогласувајќи го за „бланширан“

Обама. Така и треба! Карикатурата на македонските stomачни грчеви со античноста треба да се доведе до апсурд!

Во анализите на изјавите на пациентите С. Фројд користи техника што се нарекува ПЕРСЕВЕРАЦИЈА. Тоа е анализа на текст-исказ преку нагласеноста на пооделни зборови во него, повторувања и акценти и откривање преку тоа што пациентот сака да го потисне, скрие и одбие. Ако ја примениме истата на првите изјави на „кандидатот“ ќе откриеме дека тој „...дошол од провинција... не должи никому ништо за својата кариера... и дека е подготвен да и' помогне на Македонија во евро-атланските интеграции...“.

И за аматер психијатар содржината на ваков исказ кој на прва топка нагласува дека дошол од провинција е агресивно истакнување дека нема комплекс од тоа, непрашан од никого, што говори за обратното, дека тој комплекс го носи и не успеал да го исконтролира. Тоа би било веројатно неважно за нас, но покажува дека уште еден во низ оптоварени типови можеме лесно да добиеме на власт, чии мали провинциски фрустрации ќе ги лечиме со големопотезна политика за Алаксандар факинг големиот и Голема Македонија.

Тоа што кандидатчето од „завчера“ се занимава со античките корени на сегашните Македонци се вклопува идеално во јатото на „довчерашни“ вмровци. И двете страни ги кријат плитките корени во комедијата гранде и се спојуваат како лево-коцки. Но, она второто во исказот, дека не должи никому ништо за кариерата, тоа малку потешко за оние што го знаат!

Должиш кандидатче, должиш... Никој не ти бара да вратиш, но должиш за должење. Ни должиш мене и на професор Мицајков што те доведовме на факултет и се боревме на наставнички совет да те примат. На Советот на кој твојот сегашен ментор Шкариќ беше крволочно против твојот прием (види записник од наставничкиот совет на Правниот факултет). Поради благодарност потоа ми ги поправаше радиото и Hi-Fi неколкупати. Што беше ферски од него.

Ми се јави еден пријател деновиве, кој го знае случајот и ми вика: Професоре, а бе оној што ти ја поправаше пеглата станал кандидат на ВМРО? Јас го коригирам: „Не пеглата, туку радиото“. И искоментирам: „Живот, јеби га! C'est la vie!“. Мислам со ваков избор на кандидат за претседател на републиката, ВМРО-ДПМНЕ и отвора шанса на здружената опозиција. Има некоја Божја правда во тоа што личниот анкетар на премиерот ќе треба да ги докаже анкетите и

високите бројки на поддршка за партијата кои ги правел, сега врз себе како кандидат.

Ќе видиме лесно дали гласачите на ВМРО од анкетите сега ќе гласаат во приближен број за овој кандидат? Она што е очигледно е дека „класичните“ вмровци ќе бидат на мака. Брат Љубе ќе „касне“ од нив за себе до една третина од гласовите. А во тој меѓупростор сериозен кандидат на опозицијата има шанси за себе! Дали таа ќе најде таков, не знам, но простор се отвора сега!”

Судот исто така утврди дека лицето Светомир Шкарик, професор на Правниот Факултет “Јустинијан Први”, сега професор во пензија, поднел приватна кривична тужба против Љубомир Д. Фрчкоски, за клевета и навреда, а во врска со текстот на објавената колумна.

По повод поднесената приватна кривична тужба, пред Основниот суд Скопје I Скопје, оформен бил предмет К.бр.991/09 и спроведена кривична постапка во која биле изведени вербални и материјални докази и тоа со: читање на одбраната на обвинетиот дадена на записник за главен претрес од 02.06.2010 година, сослушување на приватниот тужител во својство на оштетен и увид во: оригинален извадок од дневниот весник “Дневник” од 20 јануари 2009 година-колумна “Франкфуртска vis-a-vis Демирхисарската школа”, записник број 08-596/2 од 29.09.1995 година, реферат за избор на асистент во научна област, политички теории на Правниот факултет-Скопје објавен во билтен број 664 од 01.09.1995 година, барање од 21.02.2009 година со нечиток деловоден број, записник од седница на наставно-научен совет одржан на 29.01.2010 година под деловоден број 02-60/1 и извештај број 08-547/1 од 28.06.1996 година.

Обвинетиот Љубомир Д. Фрчкоски во своја одбрана дадена на записник за одржан главен претрес од 02.06.2010 година, не ја спорел содржината на објавената колумна, но навел дека не ги сторил кривичните дела кои му се ставале на товар и дека поднесената кривична тужба немала правен основ и истата била поднесена од лукративни причини заради стекнување со имотна корист. Навел и дека предметниот текст не се однесувал на приватниот тужител, туку на сегашниот претседател Ѓорге Иванов и на јавно изразениот став на приватниот тужител против изборот на тоа лице за асистент на Факултетот за политички науки, кое нешто не можело да се смета за клевета, само затоа што некој го кажал своето мислење дека некој друг бил за или против нечиј избор за научно

звање. Навел и дека лицето Ѓорге тој го имал донесено на Факултетот и како негов професор најдобро му било познато кој му создавал отпор околу ангажманот, кој му ги бојкотирал вежбите и слично. Појаснил дека за избор на наставен кадар на Факултетот поминувале формално најмалку три состаноци на Наставничкиот совет на кои се воделе посебни записници, но навел и дека во конкретниот случај на состанокот одржан на 29.09.1995 година кога се гласало за прием на асистент за научната област Политички теории, приватниот тужител Шкарик не присуствувал. Понатаму навел дека колумната била напишана после 15 години од одржувањето на состанокот и дека истата тој ја напишал по сеќавање, а мотив за да ја напише била изјавата на тогашниот кандидат за претседател и сегашен претседател Ѓорге Иванов, кој навел дека никому ништо не му должел во својата кариера, па колумната била напишана со намера да го потсетел и да му посочел дека должел и тоа во однос на неговиот прием на Факултетот, со тоа што иронично било некои луѓе кои биле против неговиот прием, сега да станат негови советници.

Во однос на наводите во приватната тужба за кривичното дело “навреда”, обвинетиот навел дека терминот “Демирхисарска школа” бил употребен за компарација со “Франкфуртската школа” која била позната теоретска марксистичка школа од минатиот век, па со наведениот термин сакал да ја потенцира огромната разлика помеѓу нивоата на дебата во тие школи, а чии што пример била токму “Франкфуртската школа” со напомена дека терминот “Демирхисарска школа” не го употребил како метафора на некаква болница за душевни болести која што се наоѓала во Демир Хисар. Во однос на употребениот термин “крволочно”, обвинетиот навел дека истиот бил употребен описно со намера да се искаже нечија жестокост.

Приватниот тужител, сослушан во својство на оштетен, навел дека со објавувањето на колумната од обвинетиот, повредени биле неговата чест и углед и нанесена му била навреда со која грубо бил повреден неговиот интегритет како личност и универзитетски професор поради невестините изнесени во колумната, односно дека тој бил против изборот на Ѓорге Иванов за асистент на Факултетот, односно не било точно тврдењето од обвинетиот дека менторот (приватниот тужител), го бојкотирал и попречувал неговиот избор, но спротивно на тоа тој бил именуван за негов ментор. Исто така приватниот тужител бил и член на Рецензионата комисија која го пишувала Извештајот во 1998 година за избор на д-р Ѓорге Иванов за доцент на Факултетот, како и член на комисијата за избор на ова лице за вонреден професор на факултетот, но приватниот тужител го

издвоил своето мислење и дал предлог наведеното лице да биде избрано за редовен професор на Факултетот, а во 2006 година излегол и нивниот заеднички учебник, што сето тоа упатувало на позитивен однос помеѓу Ѓорге Иванов и приватниот тужител Шкариќ како негов ментор, а тоа му било познато на обвинетиот.

Во однос на кривичното дело навреда, приватниот тужител навел дека Ѓорге Иванов и тој како негов ментор, во колумната од обвинетиот, имале квалификација дека припаѓаат на демирхисарската школа, кој термин не бил употребен во наводници и дека од текстот можело да се заклучи дека тие биле споредувани со франкфуртската школа на која припаѓал обвинетиот и која школа уживала репутација, додека демирхисарската школа било нешто деградирачко и пониско, алудирајќи дека истите биле припадници на психијатриската болница во Демир Хисар и дека се душевно пореметени, на кој начин обвинетиот Фрчкоски го изложил приватниот тужител Шкариќ на јавен потсмев, сакајќи да го деградира неговиот углед како личност и промотор на лицето Иванов. Според исказот на приватниот тужител, обвинетиот тоа свесно го направил, со намера да отвори пат за своја промоција како претседателски кандидат. Понатаму приватниот тужител навел дека и покрај тврдењата на обвинетиот дека текстот во колумната не се однесувал на приватниот тужител, тој смета дека објавениот текст се однесува на него, од причини што во самиот текст било посочено презимето на приватниот тужител Шкариќ.

Основниот суд Скопје I Скопје, по спроведената кривична постапка, со Пресуда К.бр. 991/09 од 01.10.2009 година, го огласил сега барателот Љубомир Д. Фрчкоски за виновен затоа што на ден 20.01.2009 година во весникот “Дневник” со наслов “Франкфуртска vis-a-vis Демирхисарската школа”, зборувајќи за претседателскиот кандидат Ѓорге Иванов ги изнел зборовите “Должиш кандидатче, должиш... Никој не ти бара да вратиш, но должиш за должење. Ни должиш мене и на професор Мицајков што те доведовме на факултет и се боревме на наставнички совет да те примат. На Советот на кој твојот сегашен ментор Шкариќ беше крволочно против твојот прием (види записник од наставничкиот совет на Правниот факултет), кои зборови, според Судот, биле груба невестина и штета на честа и угледот на приватниот тужител. Со истата пресуда, барателот Фрчкоски бил огласен за виновен затоа што на ден 20.01.2009 година во весникот “Дневник” со наслов “Франкфуртска vis-a-vis Демирхисарската школа”, го сврстил приватниот тужител во редовите на “Демирхисарската школа”, како нешто деградирачко во јавноста во

однос на “Франкфуртската школа” на која и припаѓал обвинетиот Фрчкоски.

Судот, утврдил дека со горенаведените дејствија Љубомир Д. Фрчкоски сторил едно кривично дело Клевета од член 172 став 1 од Кривичниот законик, за кое дело му утврдил парична казна во износ од 30-триесет дневни глоби од по 10 евра за една глоба, во денарска противвредност од по 615,00 денари за една дневна глоба и едно кривично дело навреда од член 173 став 1 од Кривичниот Законик, за кое дело, исто така, му утврдил парична казна во износ од 30-триесет дневни глоби од по 10 евра за една глоба, во денарска противвредност од по 615,00 денари за една дневна глоба, односно судот го осудил обвинетиот Љубомир Д. Фрчкоски на единствена парична казна од 50 дневни глоби од по 10 евра, за една глоба, во денарска противвредност од по 615,00 денари за една дневна глоба, во вкупен износ од 500-петстотини евра во денарска противвредност од 30.750,00 денари, која казна обвинетиот да ја плати во рок од 15 дена од правосилноста на пресудата, а под страв од присилно извршување.

Судот, одлучил секоја странка во постапката да ги сноси своите трошоци, а за предјавеното имотно-правно побарување на оштетениот-приватниот тужител Светомир Шкариќ, судот констатирал дека ќе одлучел со дополнителна пресуда.

Судот, исто така одлучил, на сметка на осудениот да се објави извод од пресудата К.бр. 991/09 од 01.10.2010 година во дневниот весник “Дневник“, во рок од 15 дена од правосилноста на пресудата.

Во образложението на пресудата, судот навел дека од вербалните и материјални докази кои судот ги извел во текот на постапката, несомнено утврдил дека обвинетиот ги сторил предметните кривични дела за кои се товарел.

Имено, судот утврдил дека обвинетиот Љубомир Д. Фрчкоски во колумната навел неистини кога повикувајќи се на записник од наставнички совет на Правниот факултет, тврдел дека приватниот тужител Шкариќ бил крволочно против приемот на кандидатот Ѓорге Иванов (сега претседател на Република Македонија) за асистент на Правниот факултет, односно дека воопшто постоел негативен однос на приватниот тужител Шкариќ против лицето Ѓорге Иванов. Тоа судот го утврдил од рефератот за

избор на асистент во научна област, политички теории на Правен факултет-Скопје објавен во билтен број 664 од 01.09.1995 година, записникот број 08-596/2 од 29.09.1995 година и извештај број 08-547/1 од 28.06.1996 година, од кои документи неспорно произлегувало дека приватниот тужител и не можел да биде против изборот за асистент на лицето Ѓорге Иванов и крволочно да се спротивставува на изборот, бидејќи тој воопшто и не присуствувал на Наставно-научниот совет на Факултетот кога се избирало тоа лице за асистент, но напротив, Рецензионата комисија, чии што член бил и приватниот тужител Светомир Шкариќ, до Наставно-научниот совет на Факултетот, доставила Реферат со извештај во кој меѓу другото било наведено дека со посебно задоволство се предлага кандидатот м-р Ѓорге Иванов да биде избран за асистент на наведената област, па на одржаната седница на 29.09.1995 година на Наставно научниот совет на Факултетот, наведеното лице едногласно било избрано за асистент, на која седница приватниот тужител Шкариќ не присуствувал, односно оправдано бил отсутен, што било констатирано во записникот од одржаната седница. На 26.06.1996 година по одлука на Наставно научниот совет на Факултетот била формирана Комисија за оценка на подобноста на асистентот м-р Ѓорге Иванов да пристапи кон изработка на својата докторска дисертација, во која Комисија член бил приватниот тужител Шкариќ, при што видно од Извештајот на Комисијата, судот утврдил дека за ментор на кандидатот во изработката на неговиот докторски труд, бил определен приватниот тужител.

Од погоре наведеното судот утврдил дека во ниту еден момент приватниот тужител не бил крволочно против изборот на Ѓорге Иванов, ниту пак имал негативен однос спрема истиот, а со тоа и заклучил дека изнесените тврдења во колумната отстапувале од утврдените постоечки факти и дека по својата содржина се подобни да му нанесат штета на честа и угледот на приватниот тужител.

Од содржината на колумната, за судот произлегувало и дека обвинетиот Фрчкоски, менторите на тогашниот кандидат за претседател Ѓорге Иванов, а сегашен актуелен Претседател на Република Македонија ги сместувал во редовите на “Демирхисарската школа”, бидејќи по оценка на судот тој термин обвинетиот го употребил како метафора за Психијатриска болница во Демир Хисар, а тоа само по себе претставувало деградирање, понижување, навредување и повреда на интегритетот на приватниот тужител Шкариќ, како личност и долгогодишен универзитетски професор.

Оттука, судот оценил дека во конкретниот случај предметниот текст од објавената колумна напишана од обвинетиот, содржела неистинито фактичко тврдење односно тврдење дека некои факти постоеле иако не постоеле, ниту пак обвинетиот ги докажал, кои наводи по својата содржина му нанеле штета на честа и угледот на приватниот тужител, како и наводи со кои се навредувала и деградирала личноста на приватниот тужител како долгогодишен универзитетски професор, признат и ценет во својата професија.

Против првостепената кривична пресуда, Љубомир Д. Фрчкоски, поднел жалба до Апелациониот суд Скопје, поради сторени суштествени повреди на одредбите од кривичната постапка, погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба, погрешна примена на Кривичниот законик и одлуката за кривичната санкција, како и поради одлуката за објавување на пресудата преку печатот.

Постапувајќи по изјавената жалба, Апелациониот суд Скопје донел Пресуда КЖ.бр. 332/11 со која ја одбил жалбата во целост како неоснована, а пресудата на првостепениот суд ја потврдил.

Судот го ценел жалбениот навод за сторена суштествена повреда на одредбите од кривичната постапка, но истите не ги прифатил бидејќи судот утврдил дека обжалената пресуда не содржела недостатоци поради кои не би можела да се испита во однос на нејзината правилност и законитост, со оглед дека изреката на пресудата била јасна и разбирлива, а во образложението биле содржани доволни причини за утврдените решителни факти и заземените правни ставови на судот.

Имено, судот не го прифатил жалбениот навод дека првостепениот суд сторил суштествена повреда на одредбите на кривичната постапка поради тоа што при донесувањето на одлуката го пречекорил обвинението, односно извршил преквалификација на кривичните дела по службена должност на штета на обвинетиот, бидејќи приватниот тужител го обвинувал обвинетиот по членовите 172 став 2 и 173 став 2 од КЗ кои биле бришани од КЗ и тие квалификации на кривични дела за кои обвинетиот се теретел повеќе не претставувале кривични дела, во кој случај согласно членот 368 став 1 точка 1 од ЗКП според кој “пресуда со која обвинетиот се ослободува од обвинението судот ќе изрече, ако делото за кое се обвинува не е кривично дело според законот”, поради што според

жалбените наводи, првостепениот суд требал да донесе ослободителна пресуда, а не да изврши преквалификација, но второстепениот суд оценил дека тие жалбени наводи се неосновани бидејќи согласно со членот 364 став 2 од Законот за кривичната постапка првостепениот суд не е врзан за предлозите на тужителот во поглед на правната оценка на делото, врз основа на што, во конкретниот случај првостепениот суд откако правилно утврдил дека во дејствијата на обвинетиот биле содржани сите битни елементи за сторени кривични дела Клевета од членот 172 став 1 од КЗ и Навреда од член 173 став 1, го огласил обвинетиот виновен за тие кривични дела.

Второстепениот суд ги одбил и жалбените наводи дека првостепениот суд не го применил правилно и членот 381 став 2 од ЗКП според кој “суштествена повреда на одредбите на кривичната постапка постои и ако судот додека го подготвува главниот претрес или во текот на главниот претрес, или при донесувањето на пресудата не применил или неправилно применил некоја одредба од овој закон, или на главниот претрес го повредил правото на одбраната, а тоа влијаело или можело да влијае врз законитото и правилното донесување на пресудата”, кога на главниот претрес одржан на 29.09.2010 година, ги одбил приложените докази – Записник од седница на Институтот за политички и правно-политички студии и Одлука за распоред на работните задачи за учебна 1997/98 година, кои ги предложил обвинетиот, од причини што второстепениот суд оценил дека правилно првостепениот суд го одбил предлогот на бранителот на обвинетиот да се изведат горенаведените докази, поради тоа што предмет на одлучување во постапката бил конкретен кривично правен настан, и тие предложени докази не биле од влијание и важност за утврдување на релевантни факти во врска со настанот, односно за утврдување на фактичката состојба.

Исто така второстепениот суд оценил дека првостепениот суд правилно и целосно ја утврдил фактичка состојба, кога од изведените вербални и материјални докази во текот на постапката нашол дека обвинетиот ги изнел изнел инкриминираните зборови во Колумната.

Второстепениот суд ги ценел жалбените наводи дека првостепениот суд во пресудата само ги повторил наводите на приватниот тужител без притоа да утврдел на кој начин колумната влијаела врз приватниот тужител, односно дали истиот бил навреден поради текстот од колумната или поради некоја друга причина и дека

првостепениот суд не утврдил на кој начин тужителот претрпел тешки последици со наводната повреда на честа и угледот и за обвинетиот останувало нејасно како првостепениот суд утврдил дека наводите изнесени во колумната, односно дека тужителот бил против изборот на Иванов за асистент, не се вистинити, кое нешто го утврдил од Записникот од седницата на Наставно научниот совет од 29.09.1995 година, на која седница Иванов бил избран за асистент и на која тужителот не присуствувал, кога за избор на асистент се одржувале најмалку три седници на наставно научниот совет, а во Колумната не било експлицитно наведено на која седница се мислело. Според обвинетиот, доказите и заклучоците кои ги извел судот, за постоење на позитивни односи помеѓу приватниот тужител и лицето Ѓорге Иванов во периодот од 1995 година па до денес, воопшто не биле од значење за предметот, бидејќи во Колумната обвинетиот го наведува односот помеѓу нив во периодот пред Иванов да биде избран за асистент. Меѓутоа второстепениот суд, не ги прифатил овие жалбени наводи како основани бидејќи оценил дека првостепениот суд неvistинитоста на тврдењето на обвинетиот дека приватниот тужител бил крволочно против приемот на кандидатот за асистент на Правниот факултет, го утврдил не само од записникот број 08-596/2 од 29.09.1995 година, туку и од рефератот за избор на асистент во научна област, политички теории на Правен факултет, Скопје, објавен во билтен број 664 од 01.09.1995 година, како и од извештајот број 08-547/1 од 28.06.1996 година, од кои судот неспорно утврдил дека Рецензионата комисија, чиј што член бил и приватниот тужител, до Наставно научниот совет на Факултетот, доставил извештај во кој меѓу другото било наведено дека со посебно задоволство се предлагал кандидатот м-р Ѓорге Иванов да биде избран за асистент на наведената област, па на одржаната седница на 29.09.1995 година на Наставно научниот совет, на која приватниот тужител бил оправдано отсутен, наведеното лице едногласно било избрано за асистент, а на 26.06.2996 година по одлука на Наставно научниот совет на Факултетот, била формирана Комисија за оценка на подобноста на асистентот м-р Ѓорге Иванов да пристапи кон изработка на својата докторска дисертација во која комисија член бил и приватниот тужител, а исто така видно од Извештајот на Комисијата, за ментор на кандидатот во изработка на докторскиот труд бил определен приватниот тужител.

Во контекст на погоре наведеното, второстепениот суд оценил дека неосновани биле жалбените наводи дека првостепениот суд ја утврдил неvistинитоста на изнесените факти во Колумната само врз основа на извршен увид во записникот од седницата на

Наставно научниот совет од 29.09.1995 година, а не ги зел предвид наводите на обвинетиот дека за избор на еден асистент се одржувале најмалку три седници, а во Колумната не било експлицитно наведено на која седница обвинетиот мислел, бидејќи токму од наведениот записник се утврдило дека Наставно научниот совет на ден 29.09.1995 година го избрал Ѓорге Иванов за асистент, а од друга страна обвинетиот своите жалбени наводи не ги поткрепил со соодветни докази во смисла дека навистина биле одржани три седници на Наставно научниот совет и дека на некоја од тие евентуално одржани седници биле сочинети записници од кои би произлегло дека наводите на обвинетиот во Колумната биле вистинити.

Второстепениот суд оценувајќи го жалбениот навод дека првостепениот суд ценел ирелевантен период за постоење на позитивен однос помеѓу приватниот тужител и лицето Ѓорге Иванов, односно периодот од 1995 година до денес, но оценил дека тие наводи се неосновани, бидејќи првостепениот суд го ценел односот помеѓу приватниот тужител и Иванов, токму за периодот како што бил наведен во Колумната, односно периодот пред Иванов да биде избран за асистент. Наведеното од причини што од сите докази се потврдило дека не постоел негативен однос помеѓу наведените лица, а воедно обвинетиот во текот на постапката не доставил ниту еден доказ од кој би произлегло утврдување на постоење поинаков, односно негативен однос меѓу приватниот тужител и лицето Ѓорге Иванов, како во периодот пред неговиот избор за асистент, така и по тој период. Поради тоа, второстепениот суд оценил дека првостепениот суд правилно утврдил дека тврдењата на обвинетиот изнесени во Колумната се невистинити бидејќи тие тврдења отстапувале од постоечките факти кои првостепениот суд ги утврдил и кои по својата содржина биле подобни да му нанесат штета на честа и на угледот на приватниот тужител.

Во жалбените наводи по однос на кривичното дело Навреда, обвинетиот навел дека погрешно првостепениот суд утврдил дека намерата на обвинетиот била да го деградира приватниот тужител со тоа што го вброил во редовите на “Демирхисарската школа”, односно дека погрешно првостепениот суд ценејќи го тој дел од Колумната, мислел на психијатриската болница во Демир Хисар. Меѓутоа второстепениот суд овие жалбени наводи ги оценил како неосновани, бидејќи утврдил дека првостепениот суд правилно оценил дека во предметната Колумна, обвинетиот менторите на тогашниот кандидат за претседател ги сместувал во

редовите на Демирхисарската школа, односно правилно оценил дека тој термин обвинетиот го употребил како метафора за Психијатриска болница во Демир Хисар, што претставувало навреда на приватниот тужител, како личност и универзитетски професор.

Исто така, второстепениот суд оценил дека правилно првостепениот суд постапил и ја донел одлуката за кривичната санкција, бидејќи првостепениот суд земајќи ги во предвид сите отежнувачки и олеснителни околности, правилно оценил дека со така одмерената кривична санкција основано можело да се очекува дека ќе бидат постигнати целите на казнувањето како на планот на специјалната превенција, така и на планот на генералната превенција.

Крајно, второстепениот суд ги ценел и жалбените наводи по однос на одлуката на првостепениот суд за објавување на пресудата преку печатот, но бидејќи во жалбата не биле наведени причините поради кои се обжалува пресудата во тој дел, а и со оглед дека во конкретниот случај обвинетиот бил огласен за виновен за две кривични дела сторени преку средствата за јавно информирање, второстепениот суд оценил дека правилно првостепениот суд одлучил по барање на приватниот тужител, извод од пресудата да биде објавен во дневниот весник Дневник, каде што била објавена и Колумната напишана од обвинетиот.

4. Согласно членот 8 став 1 алинеите 1, 3 и 11 од Уставот на Република Македонија основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, владеењето на правото и почитување на општоприфатените норми на меѓународното право, се утврдени како едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Со членот 11 став 1 од Уставот, е определено дека физичкиот и моралниот интегритет на човекот се неприкосновени.

Според член 16 став 1 од Уставот, се гарантира слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата.

Со членот 25 од Уставот, на секој граѓанин му се гарантира почитување и заштита на приватноста на неговиот личен и семеен живот, на достоинството и угледот.

Со членот 50 став 1 од Уставот е определено дека секој граѓанин може да се повика на заштита на слободите и правата утврдени со Уставот, пред судовите и пред Уставниот суд на Република Македонија, во постапка заснована на начелата на приоритет и итност.

Според член 54 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот и тоа само во време на воена или вонредна состојба, според одредбите на Уставот, при што ограничувањето на слободите и правата не може да биде дискриминаторско по основ на пол, раса, боја на кожа, јазик, вера, национално или социјално потекло, имот или општествена положба. Ограничувањето на слободите и правата, според ставот 4 на овој член, не може да се однесува на правото на живот, забраната на мачење, на нечовечко и понижувачко постапување и казнување, на правната одреденост на казнивите дела и казните како и на слободата на уверувањето, совеста, мислата, јавното изразување на мислата и вероисповеста.

Според членот 110 алинеја 3 од Уставот, Уставниот суд ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забраната на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

Уставносудската заштита не се однесува на сите слободи и права утврдени со Уставот, туку на дел од нив, односно само за оние кои се во надлежност на Уставниот суд на Република Македонија определени во членот 110 алинеја 3 од Уставот. Но, граѓанинот, за слободите и правата кои не подлежат на уставносудска заштита, согласно цитираниот член 50 став 1 од Уставот, може таа заштита да ја остварат пред судовите во постапка заснована врз начелата на приоритет и итност.

Уставот на Република Македонија тргнува од гарантирање на самата слобода на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, на начин кој е општ, генерален за сите поединци и токму од аспект на оваа општост мора да се толкува одредбата од член 54 став 4 од Уставот со која се исклучува ограничувањето на оваа слобода. Меѓутоа, ова не значи дека не постои никакво ограничување за поединецот во манифестирањето на генерално загарантираната слобода на уверувањето, совеста,

мислата и јавното изразување на мислата. Границите на манифестирањето на оваа слобода за поединецот се наоѓаат во со закон санкционираните дејствија, без оглед дали се работи за кривична или граѓанско-правна санкција. Оттука, уставно-правен спор дали постои повреда на со Уставот загарантираната слобода на јавното изразување на мислата преку санкционирање на нејзината манифестација, се сведува на уставно- правна оценка дали со ваквата санкција е повредена самата содржина на уставно гарантираната слобода на поединецот без никакво ограничување јавно да го искаже своето мислење, или, пак, е санкционирано дејствие кое, иако како свој појавен облик го има јавното искажување на мислење, всушност ја изгубило смислата на слобода на мислење и јавно искажување на мислата која што Уставот ја гарантира и заштитува, преминувајќи во дејствие со кое се повредуваат други со Уставот и со закон заштитени слободи, права и интереси.

Слободата на изразувањето наоѓа своја заштита и со меѓународните документи, но и ограничување. Имено, според членот 12 од Универзалната декларација за човекови права: “Никој нема да биде изложен на произволно вмешување во неговиот приватен и семеен живот, домот или преписката, ниту пак на напади врз неговата чест и углед. Секој има право на правна заштита од таквото вмешување или напади.

Овие слободи и права се уредени и со членот 18 од Универзалната декларација според кој секој има право на слобода на мислата, совеста и религијата, а според членот 19 од Декларацијата секој има право на слобода на мислење и изразување, со тоа што според член 29 став 2 од оваа Декларација, при користењето на своите права и слободи, секој ќе подлежи само на такви ограничувања, какви што се определени со Закон, со единствена цел да се осигура должното признавање и почитување на правата и слободите на другите и со цел да се задоволат предметните барања во врска со моралот, јавниот ред и општата благосостојба во едно демократско општество.

Според членот 17 од Меѓународниот пакт за граѓанските и политичките права: “Никој не може да биде предмет на самоволни или незаконити мешања во неговиот приватен живот, во неговото семејство, во неговиот стан или неговата преписка, ниту на незаконити повреди на неговата чест или на неговиот углед. Секое лице има право на законска заштита против ваквите мешања или повреди.”

Според членот 19, исто така од Меѓународниот пакт за граѓанските и политичките права:

“Никој не може да биде вознемируван поради своето мислење.

Секое лице има право на слобода на изразувањето. Ова право, без оглед на границите, ја подразбира слобода на изнаоѓање, примање и ширење на информации и идеи од сите видови во усмена, писмена, печатена или уметничка форма, или на кој и да е начин по слободен избор.

Остварувањето на слободите предвидени во точката 2 на овој член опфаќа посебни должности и одговорности. Следствено на тоа, тоа може да биде подложено на извесни ограничувања што мораат, меѓутоа, да бидат одредени со закон, а се потребни од причините:

- а) на почитување на правата или угледот на други лица;
- б) на заштита на државната безбедност, на јавниот ред, на јавното здравје и на моралот.”

Според членот 8 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основните слободи: “Секој човек има право на почитување на неговиот приватен и семеен живот, домот и преписката.

Јавната власт не смее да се меша во остварувањето на ова право, освен ако тоа мешање е предвидено со закон и ако претставува мерка која е во интерес на државната и јавната безбедност, економската благосостојба на земјата, заштитата на здравјето и моралот или заштитата на правата и слободите на другите, во едно демократско општество.”

Според членот 10 од Конвенцијата:

“Секој човек има право на слобода на изразувањето. Ова право ги опфаќа слободата на мислење и слободата на примање и пренесување информации или идеи, без мешање на јавната власт и без оглед на границите. Овој член не ги спречува државите на претпријатијата за радио, филм и телевизија да им наметнуваат режим на дозволи за работа.

Остварувањето на овие слободи, кое што вклучува обврски и одговорности, може да биде под определени формалности, услови, ограничувања и санкции предвидени со закон, кои во едно демократско општество претставуваат мерки неопходни за државната безбедност, територијалниот интегритет и јавната безбедност,

заштитата на редот и спречувањето на нереди и злосторства, заштитата на здравјето или моралот, угледот или правата на другите; за спречување на ширење на доверливи информации или за зачувување на авторитетот и непристрасноста на судењето”.

Меѓународниот пакт за граѓанските и политичките права и Европската конвенција за човековите права поаѓаат од правото на поединецот слободно да го манифестира своето уверување и совест и слободно да ја изрази својата мисла, без никакво ограничување и во било која форма, но, истовремено, упатуваат на ограничувањата на оваа слобода, кои мора да бидат изречно утврдени со закон и кои се нужни, односно неопходни во едно демократско општество заради заштита на правата или слободите на другите лица, националната безбедност или јавниот поредок, здравјето или моралот.

Слободата на мислата и јавното изразување на мислата претставува субјективно право кое е нераскинливо поврзано со човековата личност. Гарантирањето на оваа слобода во Уставот на Република Македонија е на такво рамниште што овозможува нејзино директно остварување, без поддршка на посебно законско уредување и истовремено овозможува нејзина директна заштита врз основа на Уставот, од страна на Уставниот суд, согласно членот 110 став 1 алинеја 3 од Уставот. Исто така, Уставот на Република Македонија не содржи ниту специјална ниту генерална законска резерва која би ги определила границите на остварувањето на слободата на мислата и јавното изразување на мислата, поради што нејзината граница треба да се бара во севкупноста на Уставот и неговите определби имајќи ги при тоа во предвид меѓународните документи што се ратификувани во согласност со Уставот.

Ваквото високо ниво на гарантирање на слободата на мислата и нејзиното јавно изразување во Уставот на Република Македонија, интерпретирани во меѓународното право не може да важи неограничено. Заради обезбедување на заедничкиот живот, правниот поредок понекогаш мора да ја ограничи слободата на поединецот за да ја заштити слободата на другите, односно содржински да го ограничи нивното важење.

Не е спорно дека прашањето на слободата на изразување и нејзиното ограничување или злоупотреба е мошне чувствително, а тоа особено кога таа слобода треба да се балансира со правото на приватноста, честа и угледот, поради што тоа треба да се утврди во секој конкретен случај.

Во конкретниот случај, судот преку донесените судски одлуки, го санкционирал изнесеното јавно мислење на барателот Фрчкоски како мерка што ја сметал за неопходна за заштита на честа, угледот и авторитетот на друг граѓанин, бидејќи барателот Фрчкоски користејќи го правото на слобода на јавно изразување, загрозил заштитено право на друг граѓанин, во конкретниот случај на лицето Шкарик.

Оттука, потребно е да се направи анализа на осудата и санкцијата на Љубомир Д. Фрчкоски за двете кривични дела посебно, а во насока на тоа дали осудата и санкцијата за кривичното дело Клевета и Навреда, претставува оправдано ограничување на неговите слободи и права, или пак тоа не е случај, односно дали судовите постигнале фер баланс помеѓу потребата за заштита на угледот и честа на оштетениот и слободата на изразување на подносителот на барањето во контекст на околностите на случајот.

При анализата на двете ситуации, според Судот, потребно е да се има предвид дека спорната колумна се однесува на коментирање на кандидатурата на г-дин Ѓорге Иванов за претседател на Република Македонија од страна на ВМРО-ДПМНЕ, со очигледен став на авторот против таквиот избор, и поради тоа, според Судот, треба да се третира како текст што е составен дел на дебата за прашање од интерес за јавноста. Изборот на претседател на државата е секако прашање од првенствен политички интерес на јавноста. Оттука, оцената на инкриминираниот дел на таа колумна, како и оцената на причините на судовите наведени како основ за осудителната пресуда во интерес на заштитата на честа и угледот на оштетениот, треба да се одвива во тој контекст.

1. По однос на кривичното дело Клевета најпрво, потребно е да се отстрани една погрешна перцепција. Имено, подносителот на барањето особено се жали на околноста што пред судовите не му било овозможено да се изведат докази кои зборувале за односите помеѓу оштетениот и г-дин Иванов, како и за односите помеѓу него и г-дин Ѓорге Иванов. Ваква оценка за тоа во какви односи биле овие лица е содржана и во пресудата на судовите. Меѓутоа, не е задача на Уставниот суд да утврдува и прогласува какви биле односите помеѓу овие лица (тоа го знаат тие лица меѓусебно). Она што треба да се оцени заради одлучување дали во случајот судовите постигнале разумен баланс на правото на чест и углед на оштетениот и слободата на изразување на подносителот на барањето, е да се одговори на следните прашања:

-дали исказот дека оштетениот, г-дин Шкариќ, бил против изборот на г-дин Иванов за асистент во даденото време е исказ за факт и, ако е, дали тој е вистинит или не,

-дали изнесувањето на тој факт во спорната колумна има некаква функција во јавната дебата, каква што е дебатата за кандидат за шеф на државата, и

-дали изнесувањето на таков факт во јавноста објективно може да ги засегне честа и угледот на оштетениот.

а) Според Судот, не може да биде спорно дека инкриминираниот исказ е исказ за постоење на факт и дека, со самото тоа, неговата вистинитост може да се докажува. Се чини дека ова не е спорно ни за подносителот на барањето кој, во колумната, изречно го посочува и доказот за постоењето на тој факт, имено, записникот од седница на наставничкиот совет на која оштетениот наводно бил против изборот на г-дин Иванов. Ваквата постапка, пак, објективно ја засилува убедливоста на исказот и придонесува за цврсто уверување кај читателот дека изнесените факти се вистинити.

Во тој контекст, утврдувањето на вистинитоста на инкриминираниот исказ, како основа за утврдувањето дали во случајот постои битието на кривичното дело клевета, било од првостепена важност за судовите. Тие судови утврдиле дека оштетениот воопшто не присуствувал на наставничкиот совет на којшто се одлучувало за изборот на г-дин Иванов, па оштетениот не ни можел тогаш да биде против тој избор. Подносителот на барањето, во таа постапка, иако навел дека имало и други седници на наставничкиот совет на кои се расправало за истото прашање, не посочил евентуално друг записник како директен доказ за вистинитоста на неговиот исказ. Укажувањата на подносителот на барањето дека до такви сознанија, всушност, дошол од соработката со г-дин Иванов па затоа, поради блискоста со него, знаел кој на факултетот бил за или против него, судовите не ги сметале за релевантни и оцениле дека исказот на подносителот на барањето не бил вистинит, односно дека не постојат докази за спротивното.

Овој суд не гледа причина да не го прифати ова наоѓање на судовите. Иако Уставниот суд не е повикан да ја преоценува фактичката состојба во кривичниот предмет во улога на инстанционен суд, сепак, во контекст на заштитата на слободата на изразување,

има право и обврска да оценува дали судовите овозможиле обвинетиот да ја докажува вистинитоста на инкриминираниот исказ. Во тој контекст според Судот, подносителот на барањето имал можност во текот на целата постапка да презентира докази за вистинитоста на својот исказ. Во отсуство на доказ кој со категоричност на ниво на исказот би ја потврдил неговата вистинитост, или кој би покажал силна основа да се смета за таков, не останува друго освен овој суд да го прифати наоѓањето на судот дека исказот бил невистинит.

б) Иако колумната е дел од јавна дебата, прашањето е дали изнесувањето на податокот за односот на г-дин Шкариќ кон г-дин Иванов во дадената ситуација, има некакво влијание или значење за јавноста како придонес за подобро согледување на предметот на јавната дебата (кандидатурата на г-дин Иванов и ставовите за него). Прашањето е релевантно затоа што во таков контекст понекогаш е можно јавниот интерес да налага повисок праг на толеранција за изјави што засегаат поединци и нивните лични вредности. Ова не е таков случај.

Според Судот, околноста дали г-дин Шкариќ бил против изборот на г-дин Иванов за асистент на Правниот факултет, на јавноста не и дава никаква релевантна информација за да формира мислење за тој кандидат за претседател на државата и да оцени дали ќе го поддржи или не. Инкриминираниот исказ напосто изнесува тврдења за факти за определен однос на г-дин Шкариќ кон г-дин Иванов во точно определена ситуација во минатото. Со други зборови, според овој суд, таквиот исказ не и служи на дебатата за прашањето од интерес за јавноста, туку има чисто приватен контекст, односно се фокусира на едно приватно лице и неговите постапки. Притоа Судот го имаше предвид наводот на подносителот на барањето дека делот од тој текст е само реакција на јавната изјава на г-дин Иванов дека за тоа што го постигнал во животот никому не должи ништо. За овој суд не е спорно дека посочувањето на своето и името на уште едно лице како лица на кои кандидатот им должи, е легитимен одговор којшто содржи информации за лицето што е предмет на јавната дебата, иако таа реакција е лично мотивирана, меѓутоа по оценка на овој суд, тоа не го менува фактот дека изнесувањето на постапката на г-дин Шкариќ не зборува ништо за претседателскиот кандидат, иако му зборува нему, туку зборува за г-дин Шкариќ.

Во тој контекст за Судот не се прифатливи наводите во барањето дека во кривичната постапка биле апсолутизирани правата на заштита на ликот, достоинството и угледот на приватниот тужител Шкарик, наспроти општиот јавен интерес, односно легитимната цел на јавноста за информации за прашања од јавен карактер, со што на барателот му биле грубо нарушени неговите уставно загарантирани слободи и права. Од аспект на овие наводи, според овој суд, не може да им се забележи на судовите дека неоправдано се концентрирале на легитимната цел за заштитата на угледот (репутацијата) и честа на граѓанинот, а го занемариле општиот јавен интерес, бидејќи релацијата професор-ментор и кандидат за асистент и нивниот меѓусебен однос (дали позитивен или негативен), воопшто не е на релација со општиот јавен интерес, па оттука, не е релевантно, ниту пак оправдано нивното презентирање во јавноста, особено ако се неvistини. Оттука, изнесувањето на факти за односи помеѓу приватни лица кои не може да имаат значење и не се од неопходен интерес за општеството и пошироката јавност, според Судот, не може да се покрива со слобода на изразување, доколку се неvistини и задираат во правата на другите. Ова се однесува подеднакво и на наводите дека судот ја занемарил важноста на слободниот печатен медиум и неговата улога во демократското општество и направил дисбаланс на интересот, со тоа што во конкретниот случај судот дал превисока и несразмерна заштита на честа и угледот на приватниот тужител.

в) За Судот нема сомнение дека изнесените искази објективно ги засега честа и угледот на оштетениот. Имено, честа и угледот не се стекнуваат само со дејствување во јавната сфера, туку особено со односот кон другите луѓе во којшто почитувањето, пријателството, колегијалноста, искреноста и т.н. претставуваат добродетели што го создаваат интегритетот на социјалните релации. Оттука, според Судот, јавно искажан неvistинит исказ за односот на едно лице кон друго, со кој може да се доведат во прашање нивните релации засновани врз наведените добродетели, како и перцепцијата на јавноста за однесувањето на лицето во дадени ситуации, може да претставува извор на повреда на честа и угледот на поединецот како пријател, колега, ментор и тн.

Во тој контекст Судот не го прифати наводот во барањето дека ставот дали некој подржувал некого или не, бил личен став на секој човек и дека изнесувањето на тој став пред друг, во никој случај не значело повреда на нечиј углед, па оттука тоа дејствие не можело да претставува клевета. Не може да се прифатат ниту неговите наводи изразени како прашања и констатации во смисла на тоа дека

Шкарик не бил јавна личност ниту извршувал јавна функција и нејасно било за барателот на кој начин првостепениот суд утврдил дека колумната влијаела врз него и кои тешки последици ги претрпел тој и пред која јавност му била нарушена честа и угледот, со оглед дека тужителот не бил јавна личност. Ова од причини што заштитата на слободите и правата се гарантирани подеднакво на секој и секому, независно дали станува збор за граѓани кои вршат јавни функции или не, што значи секој има право на слобода на изразување, без разлика дали е тоа редовен колумнист или не, дали е тоа јавна личност или не, како што од друга страна секој има право на почитување на неговиот приватен и семеен живот, без разлика дали е јавна личност или не. Класификацијата на граѓаните во личности со јавни функции или граѓани кои не припаѓаат во ваква класификација, може да биде од влијание само во детерминирањето на висината на прагот на прифатлив критицизам за овие лица, кој е повисок за високи јавни службеници, а понизок за приватни лица, што пак од своја страна се рефлектира и влијае врз степенот на заштита на слободите и правата на граѓанинот, односно врз степенот на мешањето на државата во ограничувањето на слободите и правата, кога е тоа оправдано и согласно со закон.

Од овие причини, Судот оцени дека вмешувањето на државата е пропорционално со легитимната цел за заштита на угледот на оштетениот и дека по оценка на овој суд, судовите ги засновале своите одлуки на прифатлива оценка на релевантните факти и дека судот направил фер баланс помеѓу двете права и не го толкувал принципот на слободата на изразувањето премногу рестриктивно, ниту пак целта за заштита на угледот на оштетениот ја толкувал премногу екстензивно, а исто така и висината на изречената парична казна за клеветата, Судот оцени дека е умерена и пропорционална мерка во рамките на околностите на случајот.

Имајќи го предвид претходно наведеното, Судот оцени дека првостепениот и второстепениот суд утврдувајќи ги сите правно релевантни факти и околности и донесувајќи ги нападнатите одлуки, во делот за кривичното дело “клеветата”, постапиле во рамките на своите судски надлежности, поради што не може да стане збор за повреда на правото на слободата на јавно изразување на мислата.

2. По однос на кривичното дело навреда, судовите исто така утврдиле дека обвинетиот го сторил тоа дело бидејќи во колумната употребил термини со навредлив карактер за приватниот тужител. Имено, од самата насловена колумна како “Франкфуртска

школа vis-a-vis Демирхисарска школа”, а потоа и во текстот на колумната со зборовите “Кај нас всушност доминира и се зацврстува Демирхисарската школа”, за судовите неспорно произлегувало дека обвинетиот тие термини ги употребил како метафора за Психијатриската болница која постои во Демир Хисар, со цел менторите на лицето Ѓорге Иванов, односно самиот приватен тужител Шкариќ како негов ментор, да ги оквалификува како душевно пореметени лица, изложувајќи го приватниот тужител на јавен потсмев, сакајќи да го деградира неговиот углед како личност и промотор на лицето Иванов. Притоа судовите не ја прифатиле одбраната на обвинетиот дека тие термини не биле употребени во однос на приватниот тужител и во таа насока, туку дека терминот демирхисарска школа бил употребен за компарација со франкфуртската школа која била позната теоретска марксистичка школа од минатиот век, па со тоа сакал да ја потенцира огромната разлика помеѓу нивоата на дебата во тие школи, а не како метафора за душевната болница која се наоѓала во Демир Хисар. Судовите не ја прифатиле ваквата одбрана на обвинетиот, бидејќи од изведените вербални и материјални докази на главниот претрес несомнено се утврдило дека употребените термини се однесуваат на приватниот тужител Шкариќ од причини што во самиот текст било посочено презимето на приватниот тужител и категоријата се бланшира со Обама, кое нешто токму приватниот тужител го употребил кога го предложил лицето Ѓорге Иванов за кандидат за претседател, а кривичното дело навреда го вршел тој што ќе навредел друг, при што како навреда се смета изјава (усна или писмена) или однесување со кое се омаловажува и понижува друго лице, кое во изјавата може да биде изрично споменато, но доволно и од содржината на изјавата тоа да може недвосмислено да се утврди на кого сето тоа се однесува. Оттука, несомнено и недвосмислено судовите утврдиле дека терминот демирхисарска школа бил употребен као метафора за Психијатриската болница која се наоѓа во Демир Хисар, а со тоа и дека е сторена јавна навреда на приватниот тужител.

При анализата на прашањето дали за евентуалната повреда на слободата на изразување во контекст на осудата за кривичното дело “Навреда“, потребно е да се направи анализа дали инкриминираниот дел во однос на кривичното дело Навреда, имплицира поврзаност со лицето Шкариќ. И покрај тоа што од целината на колумната произлегува дека подносителот на барањето, изразува еден сопствен вредносен став за кандидатурата на г-дин Иванов за претседател на државата, меѓутоа од содржината на изјавата во колумната за односите состојби преку употребениот

термин во насловот “Франкфуртска школа vis-a-vis Демирхисарска школа”, а и потоа во текстот на колумната со зборовите “Кај нас всушност доминира и се зацврстува Демирхисарската школа”, а и во продолжение на текстот од колумната “... а како во секоја комедија од публика, менторите, со намера да му помогната веднаш го дозакопаа прогласувајќи го за “бланширан” Обама...”, според Судот, упатувањето на “менторите” препознава алузија на лицето Шкарик како ментор на лицето Иванов и подржувач на неговата кандидатура, а со тоа и сугестија кај читателот за формирање на негативен вредносен став за лицето Шкарик, а навреда за лицето Шкарик, признат и ценет во својата долгогодишна професија како универзитетски професор. Во оваа насока, иако подносителот на барањето во колумната зборува за кандидатурата на г-дин Ѓорге Иванов за претседател на државата, што е неспорно дека претседателските избори се јавен интерес, меѓутоа во конкретниот случај, според Судот, подносителот на барањето при изразувањето на своето мислење навлегол во приватна сфера, односно во интегритетот на поединец кој не е јавна личност, па според Судот, тоа не може да се покрива со слобода на изразување, доколку се задира во правата на другите.

Од овие причини, иако Уставниот суд не е повикан да ја преоценува фактичката состојба во кривичниот предмет во улога на инстанционен суд, сепак, во контекст на заштитата на слободата на изразување ги ценеше наводите на подносителот на барањето дека тој само сакал да направи компарација на две школи, спротивставени по квалитет, односно да направи паралела на политичкиот дијалог кој владее во Република Македонија наспроти претседателските избори и дека при употребата на терминот “демирхисарска школа” воопшто не мислел на психијатриската болница која се наоѓа во градот Демир Хисар, туку тој термин бил употребен како синоним за школа од провинција, меѓутоа овој суд не наоѓа причини да не го прифати наоѓањето на судовите за поинаква фактичка состојба од утврдената.

Оттука, според Судот, во конкретниот случај, оправдано може да се заклучи, дека употребените термини во дел од колумната упатуваат на приватниот тужителот и имплицираат навреда за него, па следствено на тоа Судот оцени дека и во овој случај судовите при санкционирање на изразеното мислење го имале предвид и приватниот интерес на поединецот.

Од овие причини, Судот оцени дека првостепениот и второстепениот суд утврдувајќи ги сите правно релевантни факти и

околности и донесувајќи ги нападнатите одлуки, во делот за кривичното дело “навреда”, постапиле во рамките на своите судски надлежности, поради што Судот оцени дека и во овој случај не може да стане збор за повреда на правото на слободата на мислата и на јавно изразување на мислата, бидејќи барателот Фрчкоски користејќи го правото на слобода на јавно изразување, загрозил заштитено право на друг граѓанин, во конкретниот случај на лицето Шкарик.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

6. Оваа одлука Судот, по однос на кривичното дело “клевета” ја донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов, а по однос на кривичното дело “навреда”, одлуката Судот ја донесе со мнозинство гласови во истиот состав. (У.бр.147/2011)

У.бр.147/2011

– издвоено мислење на судијата Игор Спировски

- Separate opinion of judge Igor Spirovski

Врз основа на член 25 став 6 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), по моето делумно гласање против Одлуката Уб.147/2011 од 24.11.2011, го издвојувам и писмено го образложувам следното

ИЗДВОЕНО МИСЛЕЊЕ

Изразувајќи задоволство што судиите го прифатија правното мислење што го изнесов во контекст на кривичното дело “Клевета“, должноста ми налага, по моето гласање против Одлуката на Судот во делот што се однесува на кривичното дело “Навреда“, писмено да го издвојам моето спротивно мислење.

Почетната точка при анализата на прашањето за евентуалната повреда на слободата на изразување во контекст на осудата за крвичното дело “Навреда“, како и за осудата за крвичното дело “Клевета“, е фактот дека колумната се однесува на, и е дел од, дебатата за прашање од јавен интерес, односно кандидатура за шеф на државата. За разлика од инкриминираниот дел во однос на крвичното дело Клевета, којшто има јасен приватен контекст и идентификуван фокус кон едно лице, тука е очигледно дека подносителот на барањето, прво, изразува еден сопствен вредносен став за состојба во општеството поврзана со кандидирањето на г-дин Иванов за претседател на државата и, второ, воопшто не го споменува името на оштетениот како посебен адресат на изјавата. Според моето мислење, ниту начинот на изразување во дадениот контекст има генерални навредувачки квалитети, ниту во текстот оштетениот може да се идентификува како жртва на омаловажување или навреда, дури и кога текстот би имал таков квалитет.

Насловот на колумната сам по себе имплицира споредба изразена како спротивставување на две школи. Во контекст на кадидирање за избор од страна на граѓаните (или други изборни тела, сеедно, или за каков и да е избор), секоја споредба легитимно преферира една наспроти друга или други опции. Таквиот тип на споредби нужно поразбира афирмирање на предности на едната, апострофирање на слабости кај другата алтернатива, квалитативни вреднувања и т. н. со цел да се убеди аудиториумот во прифаќањето или одбивањето на некој предлог. Начинот на таквото изразување, се разбира, има свои граници, но кога се работи за политичко изразување, како што прифаќа судот во Стразбур, просторот за ограничување на слободата на говорот по прашања од јавен интерес е мал, а учесникот во дебатата има право на определен степен на претерување, па дури и провокација и може да употреби нескромни изјави (*Lindon v. France* и други). Подносителот на барањето инсистира на тоа дека оваа споредба во насловот и во текстот ја употребил како метафора: Франкфуртска школа-синоним за престиж и Демирхисарка школа – синоним за школа од провинција, наспроти наоѓањето на судовите дека преку Демирхисарската школа тој, всушност, мислел на психијатриската болница во Демир Хисар што само по себе претставувало деградирање, понижување и навредување на оштетениот. Јас се согласувам со ова објаснување на подносителот на барањето. Не е потребно да се спекулира што тој мислел односно каква метафора направил со употребата на таков наслов односно споредба, затоа што објаснувањето за тоа е

дадено во самиот текст, во делот во кој оваа споредба се употребува. Имено, во текстот: “Кај нас всушност доминира и се зацврстува Демирхисарската школа. **Последната индикација е** разврската на партискиот тендер на ВМРО-ДПМНЕ. На тендерот **доби најевтиниот кандидат....** “, недвосмислено се согледува карактеризирањето на таканаречената Демирхисарска школа (која, се разбира, не постои како таква) како “школа“ којашто промовира “евтини“ (со мала вредност) кандидати, што би требало да биде нешто спротивно на познатата Франкфуртската филозофска школа и нејзините значајни претставници. Понатаму, реферирањето на Палп, лик од истоимениот роман на Чарлс Буковски, јасно го сугерира негативниот вредносен став за квалитетите на кандидатот за претседател.

Овие искази можеби звучат нескромно и имаат потценувачки тон. Првостепениот суд, дури, во диспозитивот на пресудата утврдил дека обвинетиот, веројатно по сопствено признание, и припаѓа на Франкфуртската школа (sic). Меѓутоа, во контекст на јавна дебата за предложени претседателски кандидати, сметам дека ваков тип на изразување е сосема легитимен и нималку невообичаен и сам по себе не може да се смета за пречекорување на слободата на изразување. Впрочем, и судовите очигледно го имаат истиот став, со оглед на тоа што основот за осудата и казната за навреда не бил ниското вреднување на нечии квалитети од страна на осудениот во контекст на изнесеното, што тој не го одрекува, туку сфаќањето на судовите дека Фрчкоски Демирхисарската школа ја употребил како метафора за психијатриска болница, и што тој го сврстува оштетениот во редовите на таа школа како нешто деградирачко во јавноста. Кај нас се познати различни форми на метафорично или фигуративно изразување на разлики во нивоа, вредности и сл., како што се “Бог и шапка“, или “Бечка школа-балкански смер“, “мерцедес и фиќо“ и т.н. и не гледам дека во дадениот контекст спорната споредба значи нешто повеќе од тоа. За овие другиве, сепак, не ми е познато дека некој бил казнет.

Првостепениот суд во целост го прифатил исказот на оштетениот (стр. 5 од пресудата) дека со Демирхисарската школа се алудира дека лицата што и припаѓаат се припадници на психијатриската болница во Демир Хисар и дека се душевно пореметени. Сметам дека ваквото сфаќање е претерана конструкција којашто не произлегува од текстот и може само да се импутира. Во текстот не постои ниту една индикација која укажува на

менталниот или душевниот статус на претседателскиот кандидат, ниту на некое спомнато или неспомнато лице во колумната, ниту на тоа дека Демир Хисар како град има смисла да се споменува само во врска со психијатриската болница, за која е прашање колкумина во Македонија знаат. Белки Демир Хисар има и други свои обележја, вклучително и тоа дека е град во провинција. Во таа смисла прифатлив е наводот на подносителот на барањето дека осудата за навреда и казната се изречени не за она што го рекол, туку за она што го мислел, според заклучокот на судот и на оштетениот.

Како што често пати нагласувал Европскиот суд за човекови права, слободата на изразувањето претставува основа на демократското општество и еден од главните предуслови за неговиот напредок и за себеисполнувањето на секој поединец. Согласно ставот 2 на член 10 од Конвенцијата, таа слобода се применува не само на информации и идеи што се примаат позитивно и за кои се смета дека не се навредливи или кон кои се однесуваме индиферентно, туку исто така и на оние коишто се навредливи, шокантни или вознемирувачки. Такви се барањата на плурализмот, толеранцијата и широкоумноста без кои нема демократско општество. Слободата на изразување може да биде предмет на исклучоци под условите од членот 10 од Конвенцијата, но тие мора да се интерпретираат стриктно, а потребата од какво било ограничување мора убедливо да се утврди.

Во конкретниот случај, начинот на изразување на подносителот на барањето како учесник во јавната дебата за кандидатурата на г-дин Иванов за претседател на државата, како прашање од јавен интерес, со употребата на наведената споредба и нејзината експликација во текстот, не може генерално да се смета дека ги надминува границите на слободата на изразување во демократско општество, а неговото казнување води кон обесхрабрување на учесниците во јавната дебата да употребуваат жестока реторика и кон одбегнување на каков и да е вредносен пристап кон прашањата и поединците кои се предмет на јавен политички интерес. Токму во вакви случаи од страна на судовите треба да се формулираат стандардите на создавањето на јавното мислење во демократско општество и во тој контекст да се признае важноста на уставното право на слобода на изразување за кое мора да се води сметка кога се одлучува за евентуалните повреди на честа и угледот, било во кривичен, било во граѓански контекст. Зашто, формирањето на јавното мислење може да се одвива само преку судар на мислења што слободно се изразуваат. Во таа смисла,

ако некој се почувствува повреден со јавна изјава на друг секако може да даде јавен одговор, како што тоа го направил г-дин Шкариќ во конкретниот случај во истиот весник. Ова особено важи за случаи кога се судираат вредносни ставови преку кои, како во конкретниот случај, се оформува јавното мислење за политички избор помеѓу различни опции. Во светлината на изнесеното, не е тешко да се оцени дека во пресудите на судовите уставната вредност на слободата на изразување во дадениот контекст и нејзината важност во демократско општество е целосно занемарена во настојувањето на исказите на г-дин Фрчкоски да им се припише навредлив квалитет.

Конечно, во текстот на колумната во кој се прави и објаснува оваа споредба на школи, не ни е споменат г-дин Шкариќ како предмет на обраќање. Во тој инкриминиран дел од колумната, подносителот на барањето изнел вредносен став за состојба во општеството, во кое, според неговото мислење, доминира и се зацврстува “Демирхисарската школа“, која (состојба) резултирала со предлагање на определен кандидат за претседател на Републиката, на што подносителот на барањето изречно се противи. Оттука, очигледно е дека во инкриминираниот текст подносителот изразува негативен став за две нешта: за една состојба во општеството и за едно лице, имено г-дин Иванов. Препознавањето на оштетениот во овој дел од колумната и прифаќањето на таа увереност од страна на судовите, според моја оценка, нема реална фактичка основа и се заснова врз наводни алузии кои оштетениот и судовите ги препознале во текстот, без да се вреднуваат околноста што името на оштетениот воопшто не е споменато во тој дел од текстот и општоста на изразот “во Македонија доминира и се зацврстува Демирхисарската школа“. Ако вакво препознавање е допуштено, тогаш во колумната може да се препознаат сите што се сметаат за ментори на г-дин Иванов, членовите на ВМРО-ДПМНЕ како предлагачи на претседателскиот кандидат, сите Демирхисарци, сите поддржувачи на г-дин Иванов како кандидат, па дури и сите што гласале за него на изборите и да се сметаат за навредени како членови на Демирхисарската школа. Јас не мислам дека таков пристап, каков што е прифатен во одлуките на судовите, може да го задоволи стандардот за допуштеноста на ограничувањето на слободата на изразувањето во демократско општество, имено, само ако потребата за тоа се утврди на убедлив начин. Во случајов инкриминираната вредносна споредба, употребена во еден политички говор, не може да се третира како навредлива по себе, ниту може, во својата општост, да

се смета за насочена токму кон оштетениот. Во секој случај, оспорените пресуди не содржат доволни и убедливи разлози за таков заклучок.

Врз основа на изнесеното, сметам дека со означените пресуди, во делот во кој подносителот на барањето е осуден и казнет за кривично дело "Навреда", на подносителот на барањето му е повредено правото на слобода на јавно изразување на мислата од член 9 од Уставот, интерпретиран во контекст на Европската конвенција за заштита на човековите права и основни слободи и јуриспруденцијата на Европскиот суд за човекови права во Стразбур.

Судија
на Уставниот суд на Република Македонија
Игор Спировски

239.

У.бр.181/2011

- Барање на Верка Василевска од Кавадарци за заштита на слободите и правата на човекот и граѓанинот од член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, кои се однесуваат на забраната на дискриминација на граѓаните по основ на социјална припадност.

- Request by Verka Vasilevska from Kavadarci for the protection of freedoms and rights of the individual and citizen under Article 110 line 3 of the Constitution of the Republic of Macedonia related to the prohibition of discrimination against citizens on grounds of religious belonging.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 24 ноември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА барањето на Верка Василевска од Кавадарци за заштита на слободите и правата на човекот и граѓанинот од член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, кои се однесуваат на забраната на дискриминација на граѓаните по основ на социјална припадност.

2. Верка Василевска од Кавадарци на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе барање заштита на слободите и правата.

Според наводите во барањето, дискриминацијата во конкретниов случај била сторена на начин што судовите во редовната постапка со оспорените акти сториле повреди на материјалното право кои се состоеле во тоа што тужената страна не им пресметувала и исплаќала надоместок на плата по основ на минат труд и регрес за исхрана.

Имено, со постапувањето по предметите П.бр.862/98 и П.бр.494/06 на Основниот суд во Кавадарци биле повредени одредбите на членот 6 од Конвенцијата, кои одредби биле во врска со членот 118 од Уставот на Република Македонија, а дотолку повеќе што Одделот за казниви дела на Врховниот суд на Република Македонија имал заземено правно мислење од 29 јуни 2007 година со кое била прифатено дека Конвенцијата е составен дел на правниот поредок на Република Македонија и истата непосредно се применува.

Понатаму, во барањето се наведува дека пониските судови, вклучувајќи го и Врховниот суд со своите одлуки сториле повреда на одредбите на Уставот на Република Македонија од членот 8 став 1 алинеја 3 и член 9 кои биле противуставни и со кои била направена дискриминација согласно членот 110 алинеја 3 од Уставот.

Поради наведените причини во барањето се предлага Уставниот суд на Република Македонија да ја преиспита уставноста на оспорените одлуки и истовремено се предлага донесување на Решение за запирање на извршувањето на Пресудите на Основниот суд во Кавадарци П.бр.862/98 од 23 април 2008 година и П.бр.494/06 од 11 март 2009 година, согласно член 57 од Деловникот на Уставниот суд.

3. Судот на седницата утврди дека на ден 8.10.1998 година тужителите Мирјана Гркова, Благородна Арангелова, Верка Василева и др. од Кавадарци преку адвокат Ѓорѓи Митрев имаат поднесено тужба против тужениот Република Македонија - Основен суд Кавадарци, за исплата на плата, по која е оформен предмет П.бр.862/98. Согласно годишниот распоред за работа на предмети предметот е доделен во работа на судијата Јованче Најдов.

Со тужбата тужителите бараат да се задолжи Република Македонија - Основниот суд Кавадарци на тужителите да им пресмета и исплати додаток на плата по основ на работен стаж и тоа на секој од тужителите со износи наведени како во тужбата заедно со камата во висина утврдена со ЗВСЗК сметано од денот на поднесувањето на тужбата до исплатата.

Постапувајќи по предметот судијата на ден 2.12.1998 година има донесено решение да се изврши финансво вештачење по правната работа на тужителите против тужениот. По извршеното вештачење од страна на вештото лице Зорка Бадева дипломиран економист од Кавадарци, судијата на ден 25.02.1999 година одржал расправа и по изјавените завршни зборови на полномошникот на тужителите адвокат Ѓорѓи Митрев и застапникот на тужениот Република Македонија, има донесено пресуда со која тужбеното барање на тужителите го усвојува, а го задолжува тужениот да им плати на тужителите на име додаток на плата, по основ на работен стаж и тоа на секој од тужителите посебно со износи и за период наведен како во изреката на пресудата. Со пресудата го задолжува тужениот да им плати на тужителите и законска затезна камата сметано од 7.10.1998 година па до денот на исплатата, а во рок од 8 дена по приемот на пресудата.

Пресудата П.бр.862/98 од 25.02.1999 година е доставена до заменик јавниот правобранител за подрачјето на Кавадарци и до адвокатот Ѓорѓи Митрев од Кавадарци, како полномошник на тужителите на ден 11.03.1999 година.

Незадоволен од вака донесената пресуда тужениот Република Македонија - Министерство за правда преку заменик јавниот правобранител за подрачје Кавадарци Евдокија Заркова Иванова поднеле жалба во законски рок. Одговор на жалбата има доставено полномошникот на тужителите адвокат Ѓорѓи Митрев од Кавадарци. Жалбата на тужената Република Македонија - Министерство за правда е уважена, а пресудата на Основниот суд

Кавадарци П.бр.862/98 од 25.02.1999 година со решение на Апелациониот суд Скопје ГЖ.бр.1672/99 од 25.04.1999 година е укината и предметот е вратен на повторно судење пред првостепениот суд.

Постапувајќи по напаствијата на повисокиот суд судечкиот судија одржал неколку расправи, изготвено е и дополние на записникот за извршеното вештачење, како и изведени се дополнителни докази во доказна постапка и потоа повторно на ден 28.03.2000 година има донесено пресуда со која тужбеното барање на тужителите се усвојува, а се задолжува тужениот да плати на тужителите на име неисплатена плата и надомест за минат труд за периодот од месец октомври 1995 година до месец октомври 1998 година и тоа со износи за секој тужител наведени како во изреката на пресудата, а на наведените износи тужениот да плати законска затезна камата сметано од 7.10.1998 година, а до денот на исплатата, а во рок од 8 дена од денот на приемот на пресудата.

Пресудата П..бр.862/98 од 28.03.2000 година е доставена до заменик јавниот правобранител за подрачјето на Кавадарци и до адвокатот Ѓорѓи Митрев од Кавадарци, како полномошник на тужителите на ден 4.05.2000 година.

Незадоволен од вака донесената пресуда тужениот Република Македонија - Министерство за правда преку заменик јавниот правобранител за подрачје Кавадарци Евдокија Заркова Иванова поднеле жалба во законски рок. Жалбата на тужената Република Македонија - Министерство за правда е уважена, а пресудата на Основниот суд Кавадарци П.бр.862/98 од 28.03.2000 година со решение на Апелациониот суд Скопје ГЖ.бр.3771/2000 од 29.06.2000 година е укината и предметот е вратен на повторно судење пред првостепениот суд.

Повторно постапувајќи по напаствијата на повисокиот суд судечкиот судија на ден 18.09.2001 година има донесено пресуда со која тужбеното барање на тужителите го усвојува, а се задолжува тужениот Република Македонија - Основен суд Кавадарци, да му плати на тужителите на име надомест за минат труд и тоа со износи за секој тужител наведени како во изреката на пресудата, а на наведените износи тужениот да плати законска затезна камата сметано од 7.10.1998 година, а до денот на исплатата, а во рок од 8 дена од денот на приемот на пресудата.

Незадоволен од вака донесената пресуда тужениот Република Македонија - Основен суд Кавадарци преку заменик јавниот правобранител за подрачје Кавадарци Евдокија Заркова Иванова поднеле жалба во законски рок. Жалбата на тужениот е одбиена како неоснована, а пресудата на Основниот суд Кавадарци П.бр.862/89 од 18.09.2001 година е потврдена од Апелациониот суд Скопје со пресуда ГЖ.бр.5150/01 од 6.12.2001 година, со што пресудата на Основниот суд Кавадарци, П.бр.862/98 од 18.09.2001 година станала правосилна.

По правосилноста и извршноста на пресудата од страна на тужителите, како доверители, преку нивниот полномошник адвокат Ѓорѓи Митрев од Кавадарци, против тужениот како должник е поднесен Предлог за присилно извршување заради наплата на нивните побарувања како и за наплата на процесните трошоци. По поднесениот предлог овој суд со решение И.бр.77/02 од 25.01.2002 година го дозволил предложеното извршување. Против ова решение од страна на должникот е поднесена жалба, која со решение ГЖ.бр.1188/02 од 3.04.2002 година на Апелациониот суд Скопје е одбиена како неоснована. Врз основа на правосилното решение за извршување е донесено решение И.бр.77/2002 од 26.04.2002 година со кое како средство за извршување е определена заплена на парични средства од трезорската сметка на должникот. Заплена по ова решение е реализирана и поединечните износи на побарување се пренесени на штедните книшки на доверителите, додека износот на процесните трошоци од 191.500,00 денари, како и на извршните трошоци од 26.382,00 денари се пренесени на жиро сметката на полномошникот на доверителите, адвокат Ѓорѓи Митрев од Кавадарци.

Од увидот во предметот се утврди дека тужениот незадоволен од донесената второстепена одлука на ден 15.01.2002 година, има поднесено Ревизија преку овој суд до Врховниот суд на Република Македонија.

Поради престанок на функцијата судија односно смрт на судијата Јованче Најдов кој досега има постапувано по предметот, предметот П.бр.862/98 согласно годишниот распоред за работа заради понатамошно постапување е доделен во работа на судијата Лилјана Ситникоска, која постапувајќи по поднесената ревизија има донесено решение П.бр.862/98 од 22.01.2002 година со кое Ревизијата ја отфрла како недозволена.

Тужениот незадоволен од вака донесеното решение преку заменик јавниот правобранител за подрачје Кавадарци Евдокија Заркова Иванова поднел жалба во законски рок. Жалбата на тужениот е одбиена како неоснована, а решението на Основниот суд Кавадарци П.бр.862/89 од 22.01.2002 година е потврдено со решение на Апелациониот суд Скопје ГЖ.бр.2947/02 од 6.06.2002 година.

Од увидот во предметот се утврди дека поднесено е и барање за заштита на законитоста од Јавното обвинителство на Република Македонија, против пресудата на Апелациониот суд Скопје Гж.бр.5150/01 од 6.12.2001 година. Врховниот суд на Република Македонија одлучувајќи по барањето за заштита на законитоста подигнато од Јавниот обвинител на Република Македонија, со решение ГЗЗ.бр.123/02 од 20.02.2003 година, барањето за заштита на законитоста го уважува а пресудата на Апелациониот суд Скопје ГЖ.бр.5150/01 од 6.12.2001 година и пресудата на Основниот суд Кавадарци П.бр.862/98 од 18.09.2001 година ги укинува и предметот го враќа на повторно судење.

Согласно електронската распределба за работа, предметот П.бр. 862/98 е доделен во работа на судијата Милан Николов. Постапувајќи по предметот судечкиот судија на расправата одржана на ден 1.01.2004 година донел решение со кое определил економско финансво вештачење и предметот го доделил на Бирото за судски вештачења Скопје. Со писмен поднесок доставен од Бирото за судски вештачења Скопје на 28.03.2005 година се известува судијата дека до 1.03.2005 година се уште не е уплатен бараниот депозит поради што предметот му се враќа на судот на понатамошно постапување и надлежност.

Судечкиот судија на ден 24.10.2005 година има донесено решение со кое ги задолжува сите тужители вработени во Основниот суд Кавадарци, да уплатат депозит од 14.160,00 денари, како предметот би можел да биде пратен во Бирото за судски вештачења Скопје. Од увидот во предметот се утврди дека на расправата од ден 8.11.2006 година се констатира дека уплатен е бараниот депозит за вештачење и предметот повторно да биде доверен на Бирото за судски вештачења. На 11.12.2007 година Бирото за судски вештачења Скопје вештиот наод и мислење по предметот П.бр.862/98 го доставува до Основниот суд Кавадарци.

На ден 3.04.2008, 14.04.2008 и на ден 23.04.2008 година одржани се расправи, а завршните зборови по предметот од страна

на Државниот правобранител за Кавадарци, Евдокија Заркова Иванова и од полномошникот на тужителите, адвокат Ѓорѓи Митрев од Кавадарци се доставени во писмена форма. На ден 23.04.2008 година донесена е пресуда со која тужбеното барање на тужителите се одбива како неосновано, а истите се задолжени солидарно да му ги платат на тужениот Република Македонија - Основен суд Кавадарци, процесните трошоци во вкупен износ од 194.511,00 денари во рок од 15 дена по приемот на пресудата.

Незадоволен од вака донесената пресуда тужителите преку полномошникот адвокат Ѓорѓи Митрев од Кавадарци, во законски рок поднеле жалба.

Со пресуда РОЖ.бр.1852/08 од 19.02.2009 година жалбата е одбиена како неоснована, а пресудата на Основниот суд Кавадарци П.бр.862/98 од 23.04.2008 година е потврдена.

Од увидот во предметот се утврди дека на ден 27.03.2009 година, поднесена е ревизија против пресудата П.бр.862/98 од 23.04.2008 на Основниот суд Кавадарци и пресудата РОЖ.бр.1852/08 од 19.02.2009 година на Апелациониот суд Скопје. На 7.04.2009 година доставено е и дополние на ревизијата со прилог докази пресуди со кои за истата правна работа на други поедини тужители - вработени во Основниот суд Кавадарци и на истите им се усвоени тужбените барања.

Постапувајќи по Ревизијата Врховниот суд на Република Македонија има донесено решение Рев.бр.621/09 од 20.05.2010 година со кое ревизијата ја отфрла како недозволена.

На ден 25.07.2011 година од страна на тужителите поднесен е Предлог за повторување на постапката и пред Основниот суд Кавадарци образуван е предмет ПП.бр.10/11.

Што се однесува пак до предметите П.бр.41/02 и П.бр.207/04, во истите подносителот на барањето за заштита на слободите и правата Верка Василевска не се јавува како тужител, туку тужители се други вработени во Основниот суд Кавадарци. Карактеристично е за овие предмети е тоа што тужениот е ист како и во предметот П.бр.862/98, Република Македонија - Основен суд Кавадарци, а идентичен е и предметот на спорот, барање на надомест на штета поради неисплата на дел од платата по основ на минат труд. Укажувањето за нееднаков третман од страна на

подносителот на барањето Верка Василевска најверојатно се однесува на фактот што предметите П.бр.207/04 и П.бр.41/02 се правосилно завршени во прв степен, односно против првостепените пресуди донесени во истите не се изјавени жалби од страна на Државното правобранителство.

Од друга страна, во предметот П.бр.862/98, во кој како еден од тужителите се јавува подносителот на барањето Верка Василевска, по вложениот вонреден правен лек првостепената и второстепената пресуда се укинати, а конечниот исход од спорот е одбивање на тужбеното барање на тужителите, по што е и настаната обврска тужителите да ги вратат примените парични износи што го стекнале по основ кој дополнително отпаднал, согласно пресудата на овој суд П.бр.494/06 од 11.03.2009 година.

Од увидот во доставницата, неспорно произлегува дека полномошник на барателката, адвокат Ѓорѓи Митрев од Кавадарци, пресудата на Основниот суд во Кавдарци П.бр.862/98 од 19 февруари 2009 година, ја примил на 10 март 2009 година, а пресудата П.бр.494/06 од 11 март 2009 година била закачена на огласна табла на ден 15 март 2011 година, а откачена од огласна табла на ден 24 март 2011 година.

4. Согласно член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забрана на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

Според член 51 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, секој граѓанин што смета дека со поединечен акт или дејство му е повредено право или слобода утврдени со член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, може да бара заштита од Уставниот суд во рок од 2 месеци од денот на доставувањето на конечен или правосилен поединечен акт, односно од денот на дознавањето за преземање дејство со кое е сторена повредата, но не подоцна од 5 години од денот на неговото преземање. Во барањето, според член 52 од Деловникот, потребно е да се наведат причините поради кои се бара заштита, актите или дејствијата со кои тие се повредени, фактите и доказите на кои се

заснива барањето, како и други податоци потребни за одлучувањето на Уставниот суд.

Согласно член 28 алинеја 3 од Деловникот, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако постојат процесни пречки за одлучување по иницијативата.

Во претходна постапка, Судот утврди дека барањето на Верка Василевска од Кавадарци за заштита на слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на забраната за дискриминација по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност, до Уставниот суд е поднесена на 16 август 2011 година, кое по барање на судот е дополнето и допрецизирано со поднесок доставен до Судот на 16 септември 2011 година.

Видно од известувањето на Основниот суд во Кавадарци, доставено до Уставниот суд на Република Македонија под Су.бр.03-281-1/2011 од 10 октомври 2011 година, а примено во Судот на 13 октомври 2011 година, уредна достава на правосилната пресуда на Апелациониот суд Скопје РОЖ.бр.1852/08 од 19 февруари 2009 година, со која е потврдена пресудата на Основниот суд во Кавадарци П.бр.862/98 од 23 април 2008 година, на Верка Василевска, односно на нејзиниот полномошник адвокат Ѓорѓи Митрев од Кавадарци била извршена на 10 март 2009 година. Пресудата на Основниот суд во Кавадарци П.бр.494/06 од 26 февруари 2009 година, која е потврдена со пресуда на Апелациониот суд во Скопје ГЖ.бр.3531/09 од 25 декември 2009 година, уредно е доставена на 24 март 2011 година.

Од наведената фактичка состојба јасно произлегува дека барањето за заштита на слободите и правата на човекот и граѓаните што се однесуваат на забраната на дискриминација по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност е поднесено по истекот на рокот од 2 месеци од денот на доставувањето на правосилните пресуди, поради што цениме дека во конкретниот случај постојат процесни пречки овој Суд да се впушти во мериторно одлучување за суштината на барањето, односно дека се исполнети условите од член 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, барањето да се отфрли.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.181/2011)

240.

У.бр.198/2011

- Барање на Слободан Тошевски од Куманово за заштита на слободите и правата, кои се однесуваат на забраната на дискриминација по основ на социјална припадност.

- Request by Slobodan Toshevski from Kumanovo for the protection of freedoms and rights related to the prohibition of discrimination on grounds of social belonging.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 алинеја 3, членовите 28 алинеја 1 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 24 ноември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА барањето на Слободан Тошевски од Куманово за заштита на слободите и правата, кои се однесуваат на забраната на дискриминација по основ на социјална припадност.

2. Слободан Тошевски од Куманово на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе барање за заштита на слободите и правата по основ на социјална припадност повредени со Решение П.бр. 149143 од 14 февруари 2011 година на Фондот за пензиско и инвалидско осигурување-Стручна служба, Филијала Скопје и Решение бр.43-1878/1 од 8 јули 2011 година на Комисијата на Владата на

Република Македонија за решавање во втор степен по предметите за пензиското и инвалидското осигурување.

Во барањето се наведува дека дискриминацијата по основ на социјална припадност била сторена на начин што Фондот за пензиско и инвалидско осигурување на Македонија – Стручна служба, Филијала Скопје, со оспореното решение одбил да му ја зголеми пензијата на подносителот на барањето, на начин што не постапил по Решението на Уставниот суд, У.бр.71/2010 од 13.10.2010 година, со кое Судот оценил дека член 221 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 36/2010) е во согласност со Уставот. Во точката 4 од истото решение, Судот определил како да се утврдува висината на пензијата и за кого да се однесува наведената законска одредба, односно дека пресметувањето на висината на пензијата согласно наведениот член од Законот, е право кое ги опфаќа определените корисници на пензија по наведениот основ без оглед на нивното време на пензионирање и овој поповолен процент од 0,5% ќе се смета исклучиво и само за периодот по влегувањето во сила на Законот, за сите субјекти корисници на правото на пензија според одредбите од овој закон, бидејќи станува збор за пензиски односи, а тоа се односи кои се во тек.

Поради наведеното, Фондот за пензиско и инвалидско осигурување, како и Второстепениот орган направиле дискриминација кон подносителот на барањето, како припадник на една социјална група, на начин што тој немал еднакви права со воените старешини пензионирани пред 23 март 2010 година според Законот за служба во Армијата на Република Македонија. Поради наведеното предлага Судот да ги поништи оспорените решенија и да донесе одлука со која ќе го определи начинот на утврдување на висината на пензијата по член 221 од новиот Закон за служба во Армијата на Република Македонија, а не според член 226-б од претходниот Закон, со што ќе го заштити подносителот од повреда на правото.

3. Судот на седницата утврди дека Слободан Тошевски од Куманово е корисник на старосна пензија сметано од 01 септември 2006 година, кое право му е утврдено со Решение П.бр.14 9143 од 6 ноември 2006 година, донесено од Фондот за пензиско и инвалидско осигурување на Македонија -Стручна служба на Подрачната единица Скопје.

Именуваниот, како воен старешина во Армијата на Република Македонија, се стекнал со право на старосна пензија согласно член 226-б од Законот за изменување и дополнување на Законот за служба во Армијата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 112/2005). Во споменатата одредба било предвидено дека висината на пензијата на воен старешина на кој му престанал работниот однос во Министерството за одбрана и поради структурни промени во актот за формацијата на Армијата, се утврдува во зависност од должината на исполнетиот пензиски стаж, со тоа што пензиската основа во висина од 80%, се намалува за 1% за секоја година пензиски стаж пократок од 40 години. На подносителот на барањето му престанал работниот однос во Министерството за одбрана поради структурни промени во актот за формацијата на Армијата.

Наведениот закон престанал да важи со влегување во сила на новиот Закон за служба во Армијата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.36/2010), односно сметано од 23.03.2010 година.

Новиот закон за служба во Армијата на Република Македонија, во член 221 пропишува дека кога на воен старешина - офицер, односно подофицер и цивилен персонал, работниот однос им престанува по потреба на службата во Армијата, висината на пензијата се утврдува во зависност на должината на исполнетиот пензиски стаж, а пензиската основица во висина од 80%, се намалува за 0,5% за секоја година пензиски стаж пократок од 40 години.

Уставниот суд на Република Македонија, со Решение У.бр. 71/2010 од 13 октомври 2010 година, оценил дека член 221 од новиот закон за служба во Армијата на Република Македонија не може уставно да се проблематизира, поради што не повел постапка за оценување на неговата уставност. За Судот, помеѓу другото, неспорно било дека законодавецот предвидел начин на пресметување на висината на пензијата за лицата определени во законот, со намалување на пензиската основица во висина од 80% за 0,5% за секоја година пензиски стаж пократок од 40 години. Судот утврдил дека ова законско решение е во важност со стапување во сила на Законот, од 15 март 2010 година и ќе се пресметува за сите субјекти на кои според Законот се однесува и кои стекнале право на пензија со најмалку 25 години пензиски стаж остварен во Армијата без оглед на возраста доколку не исполнуваат услови за старосна пензија. Според Судот, ова законско решение каде поранешниот

процент од 1% е намален за 0,5%, важи за сите корисници според овој закон, односно воен старешина - офицер и подофицер како и цивилниот персонал кој бил во служба на Армијата, а не само за дел од нив кои се пензионирале под наведените услови по 15 март 2010 година. Според Судот, пресметувањето на висината на пензијата согласно оспорениот член 221 од Законот е право кое ги опфаќа определените корисници на пензија по наведениот основ без оглед на нивното време на пензионирање и овој поповолен процент од 0,5% ќе се смета исклучиво и само за периодот по влегувањето во сила на Законот, за сите субјекти корисници на правото на пензија според одредбите од овој закон, бидејќи станува збор за пензиски односи, а тоа се односи кои се во тек. Во контекст на наведеното за Судот не било спорно и дека Законот за служба во Армијата на Република Македонија определил од буџетот на Министерството за одбрана да се обезбедуваат средства за остварување на правото на пензија регулирано со одредбите од овој закон, а со тоа, следејќи го законскиот режим на оспорените одредби од Законот, по 15 март 2010 година законодавецот го регулирал континуитетот на идното буџетско планирање на средства за оваа намена во Министерството за одбрана, за идните средства кои стасуваат за исплата со новиот процент на пензиската основа за воениот и цивилен персонал определен во овој закон без да се наруши законскиот режим на исплата на пензиски средства. Оттаму, овие законски одредби ќе се применуваат единствено на онаа категорија лица кои веќе го оствариле правото на пензија или ќе го стекнат ова право по овој законски основ.

На 18 ноември 2010 година Слободан Тошевски до Фондот за пензиско и инвалидско осигурување на Македонија-Стручна служба, Филијала Скопје поднел барање за донесување на ново решение за старосна пензија, согласно член 221 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија, односно висината на пензијата да се одреди со намалување од 0,5% за секоја година пензиски стаж пократок од 40 години.

Барањето е одбиено како несоновано со Решение П.бр 149143 од 14 февруари 2011 година бидејќи именуваниот е корисник на старосна пензија од 1 септември 2006 согласно членот 226-б од Законот за изменување и дополнување на Законот за служба во Армијата. Комисијата на Владата на Република Македонија за решавање во втор степен по предметите за пензиското и инвалидското осигурување со Решение бр.431878-/1 од 8 јули 2011 година ја одбила како неоснована жалбата на Слободан Ташевски . Решение е

примено од страна на подносителот на барањето на 18 август 2011 година и истиот не го искористил правото за поднесување на тужба до Управниот суд во рок од 30 дена по приемот на решението.

4. Согласно членот 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забрана на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

Според член 51 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, секој граѓанин што смета дека со поединечен акт или дејство му е повредено право или слобода утврдени со член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, може да бара заштита од Уставниот суд во рок од 2 месеци од денот на доставувањето на конечен или правосилен поединечен акт, односно од денот на дознавањето за преземање дејство со кое е сторена повредата, но не подоцна од 5 години од денот на неговото преземање. Во барањето, според член 52 од Деловникот, потребно е да се наведат причините поради кои се бара заштита, актите или дејствата со кои тие се повредени, фактите и доказите на кои се заснова барањето, како и други податоци потребни за одлучувањето на Уставниот суд.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Од наводите во барањето произлегува дека суштината поради која се бара заштита на слободите и правата по основ на социјална припадност е незадоволството на подносителот на барањето од примената на член 221 од новиот Закон за служба во Армијата на Република Македонија, поврзано со извршувањето на Решението на Уставниот суд на Република Македонија, У.бр.71/2010 од 13 октомври 2010 година, односно неприфаќањето на неговото барање за усогласување, односно зголемување на неговата пензија согласно наведената законска одредба, кое нешто водело до негова дискриминација по основ на социјална припадност, поради што се бара од Уставниот суд да го поништи решението и да определи начин на утврдување на пензијата.

Имајќи го предвид наведеното, Судот оцени дека во суштина барањето не се однесува на заштита на слободите и правата повредени со дискриминација по основ на социјална припадност, како што подносителот само декларативно се повикува, туку претставува барање Уставниот суд да обезбеди извршување на свое решение и да одлучува за права и интереси на странката во конкретен предмет, за што Уставниот суд не е надлежен.

Во однос на прашањето за тоа дали и како се извршува Решението на Уставниот суд, У.бр.71/2010 13 октомври 2010 година, што претставува суштина на барањето, укажуваме дека треба да се има предвид член 86 став 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, според кој одлуките на Уставниот суд ги извршува доносителот на законот, другиот пропис или општиот акт што со одлука на Судот е поништен или укинат. Според член 87 од Деловникот, Уставниот суд го следи извршувањето на своите одлуки и по потреба, ќе побара од Владата на Република Македонија да го обезбеди нивното извршување. Тоа значи дека Уставниот суд нема надлежност да ги извршува своите одлуки, односно нивното извршување е во надлежност на органот што го донел оспорениот акт.

Во конкретниот случај, тоа е Фондот за пензиското и инвалидското осигурување, како првостепен орган кој го донел оспореното решение и надлежната комисија на Владата на Република Македонија, како второстепен орган надлежен да одлучува по жалба против тоа решение.

Според Законот за управните спорови („Службен весник на Република Македонија“ бр. 62/2006 и 150/2010) за законитоста на актите на органите на државната управа, Владата, други државни органи, општините и градот Скопје, организации утврдени со закон и на правни и други лица во вршење на јавни овластувања (носители на јавни овластувања), кога решаваат за правата и обврските во поединечни управни работи, одлучува судот во управен спор. Тоа значи дека за законитоста на оспореното решение, во смисла дали со истото правилно е применет членот 221 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија, поврзано со извршувањето на Решението на Уставниот суд на Република Македонија, У.бр.71/2010 од 13 октомври 2010 година, надлежен да одлучува е Управниот суд, а Уставниот суд нема надлежност во оваа постапка.

Поради наведеното, Судот оцени дека се исполнети условите од член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за отфрлање на барањето.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.198/2011)

241.

У.бр.175/2011

- Барање на Јован Вранишковски од Битола, застапуван од полномошникот Васил Ѓорѓиев, адвокат од Битола, за заштита на слободите и правата кои се однесуваат на слободата на уверувањето и заштита од дискриминација по основ на верска припадност.

- Request by Jovan Vranishkovski from Bitola, represented by his proxy Vasil Gjorgjiev, an attorney from Bitola, for the protection of freedoms and rights related to the freedom of conviction and protection against discrimination on grounds of religious belonging.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 3 и член 51 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 29 ноември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА барањето на Јован Вранишковски од Битола, застапуван од полномошникот Васил Ѓорѓиев, адвокат од Битола, за заштита на слободите и правата кои се однесуваат на

слободата на уверувањето и заштита од дискриминација по основ на верска припадност.

2. Јован Вранишковски од Битола, застапуван од полномошникот Васил Ѓорѓиев, адвокат од Битола поднесе барање до Уставниот суд на Република Македонија за заштита на правата што се однесуваат на слободата на уверувањето и заштитата од дискриминација по основ на верска припадност, повредени со Пресуда на Основниот суд Велес К-86/04 од 15 октомври 2009 година, Пресуда на Апелациониот суд Скопје КЖ.бр.-186/10 од 13 јули 2010 година и Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија Квп.бр.268/2010 од 22 февруари 2011 година.

Во барањето е наведено дека Јован Вранишковски е во служба како Архиепископ на „Православната Охридска Архиепископија“, која со томос издаден на 24 мај 2005 година била призната од Српската Православна Црква како автономна црква во состав на Српската Патријаршија. Како Архиепископ на автономна црква, Јован Вранишковски имал сослужување (признавање) од сите други 14 Православни цркви во светот. Неговата функција била јавна, а Црквата на која и припаѓал имала своја структура: Архиепископски Синод, свештенство и народ кој го подржува. Меѓутоа, сеуште Црквата не била регистрирана како верска заедница во Република Македонија. Српскиот Патријарх Павле, уште на 20 јуни 2002 година повикал за пристапување кон Српската Православна Црква на архијереите, клирот и верниот народ од Македонската Православна Црква во единство со Српската Православна Црква, и на тој повик одговорил само Јован Вранишковски, кој во тоа време бил Митрополит Велешки и Повардарски во МПЦ, и тој заедно со сето свештенство во неговата епархија се согласил на воспоставување литургија и канонско единство со српската Патријаршија. Од овие причини започнале политички прогони на Јован Вранишковски од државната власт на Република Македонија во форма на кривични прогони со судски разрешници, како во случајов со донесувањето на правосилната Пресуда на Основниот суд Велес К-86/04 од 15 октомври 2009 година, потврдена со Пресуда на Апелациониот суд Скопје КЖ.бр.186/10 од 13 јули 2010 година и Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија Квп.бр.268/2010 од 22 февруари 2011 година.

Политичките прогони започнале уште 2002 година кога полицијата, без судски налог, го избркала Јован Вранишковски од зградата на Митрополијата во Велес. Потоа, по пристапувањето на голема група монаси и монахињи од Македонската Православна

Црква кон Охридската Архиепископија, во јануари 2004 година Јован Вранишковски бил притворен 30 дена и било подигнато против него обвинение за „предизвикување национална, расна и верска омраза, раздор и нетрпеливост“ од членот 319 од Кривичниот законик, бил осуден и издржал казна затвор со траење од осум месеци.

Наведената хронологија на настани била јасен показател дека се работело за политички прогон на Јован Вранишковски со повреда на неговите права за слобода на уверувањето и со дискриминација по основ на верска припадност, што продолжило и понатаму, со донесувањето на правосилната пресуда на Основниот суд Велес К-86/04 од 15 октомври 2009, потврдена со Пресуда на Апелациониот суд Скопје КЖ.бр.186/10 од 13 јули 2010 година и Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија Квп.бр.268/2010 од 22 февруари 2011 година. Имено, Јован Вранишковски бил осуден во отсуство, на две години и шест месеци затворска казна, како и да врати на МПЦ износ од 14.804.211,00 денари, за сторено кривично дело затајување од член 239 од Кривичниот законик.

Меѓутоа, според барателот, со овие судски одлуки, како и со поранешните одлуки и настани било јасно дека Јован Вранишковски требал да се заплаши и да се казни за политичка неподобност и за „предавството“ што го направил кон МПЦ, но и кон државата. Државните органи за прогон го занемариле фактот дека во Република Македонија црквата и државата се одвоени и дека Република Македонија е секуларна држава, но сепак судовите не ги уважиле барањата на Јован, да се прогласат за ненадлежни за гонењата мотивирани на верска основа што во последниот случај биле подигнати и одлучувани против него. Оттука, јасно било дека обвинението „затајување“ против Јован Вранишковски подигнато после обвинението за „предизвикување национална, расна и верска омраза, раздор и нетрпеливост“, всушност било продолжеток на гонењето мотивирано од верските дејствија на Јован, а особено од неговото пристапување во единство со Српската Православна Црква. Основниот суд во Велес, Апелациониот суд и Врховниот суд на Република Македонија, во наведениот предмет против Јован Вранишковски, одлучувале без докази за извршено кривично дело и без елементарна процена ги прифатиле сите точки од обвинението, со што судовите со своите одлуки го повредиле правото што се однесува на слободата на уверувањето и сториле дискриминација по основ на верска припадност на Јован Вранишковски, спротивно на членот 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија.

3. Според членот 110 алинеја 3 од Уставот, Уставниот суд на Република Македонија ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забраната на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

Според членот 51 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, секој граѓанин што смета дека со поединечен акт или дејство му е повредено право или слобода утврдени во член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, може да бара заштита од Уставниот суд во рок од 2 месеца од денот на доставувањето на конечен или правосилен поединечен акт, односно од денот на дознавањето за преземање дејство со кое е сторена повредата, но не подоцна од 5 години од денот на неговото преземање.

Врховниот суд на Република Македонија со Пресуда Квп.бр.268/2010 од 22 февруари 2011, го одбил како неосновано барањето на осудениот Јован Вранишковски од Битола, за вонредно преиспитување на правосилната Пресуда на Основниот суд Велес К.бр.86/04-II од 15 октомври 2009 и Пресудата на Апелациониот суд Скопје КЖ.бр.186/10 од 13 јули 2010 година, поднесено преку бранителот Васил Ѓорѓиев, адвокат од адвокатското друштво Ипсо Јуре.

Пресудата на Врховниот суд на Република Македонија, била примена на 31 мај 2011 година од страна на адвокатското друштво Ипсо Јуре - адвокат Васил Ѓорѓиев, а истата Пресуда поради тоа што не била врачлива за осудениот Јован Вранишковски од Битола, согласно членот 117 став 2 од Законот за кривичната постапка, на ден 3 јуни 2011 година била истакната на огласната табла на судот и било наведено дека со истекот на 8 дена од денот на истакнување на Пресудата Квп.бр.268/2010 од 22 февруари 2011 година на Врховниот суд на Република Македонија на огласната табла, за Јован Вранишковски од Битола ќе се смета дека е извршено полноважно доставување на истата.

Со оглед на тоа, 11 јуни 2011 година се смета за ден на прием на Јован Вранишковски на Пресудата на Врховниот суд на Република Македонија. Неговото барање за заштита на слободи и права е доставено до Уставниот суд на Република Македонија на ден 7 септември 2011 година, односно по протекот на два месеца од

доставувањето на Пресудата на Врховниот суд, а со тоа и по протекот на рокот од два месеца од доставувањето на претходно донесената правосилна Пресуда на Основниот суд Велес К-86/04 од 15 октомври 2009 година, потврдена со Пресуда на Апелациониот суд Скопје КЖ.бр.186/10 од 13 јули 2010 година, по кои Врховниот суд одлучувал за вонредено преиспитување на правосилната пресуда.

Поаѓајќи од фактот дека барањето за заштита на слободи и права повредени со Пресуда на Основниот суд Велес К-86/04 од 15 октомври 2009 година, потврдена со Пресуда на Апелациониот суд Скопје КЖ.бр.186/10 од 13 јули 2010 година и Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија Квп.бр.268/2010 од 22 февруари 2011 година, е поднесено по истекот на рокот од 2 месеца од денот на доставувањето на правосилниот поединечен акт - Пресудата на Основниот суд Велес, согласно цитираната деловничка одредба, во случајов Судот оцени дека постојат процесни пречки за одлучување по барањето и согласно членот 28 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, барањето треба да се отфрли.

4. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

5. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.175/2011)

242.

У.бр.119/2011

- Барање на Магдалина Ицова од с.Нижеполе-Битола за заштита на слободите и правата на човекот и граѓанинот од член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, што се однесуваат на слободата на уверувањето и забраната на дискриминација по основ на верска припадност

- Request by Magdalena Icova from the village of Nizhepole-Bitola for the protection of freedoms and rights of the individual and citizen under Article 110 line 3 of the Constitution of the Republic of Macedonia related to the freedom of conviction and prohibition of discrimination on grounds of religious belonging.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 3 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.70/1992), на седницата одржана на 29 ноември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА барањето на Магдалина Ицова од с.Нижеполе-Битола за заштита на слободите и правата на човекот и граѓанинот од член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, што се однесуваат на слободата на уверувањето и забраната на дискриминација по основ на верска припадност.

2. Магдалина Ицова од с.Нижеполе – Битола на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе барање за заштита на слободите и правата на човекот и граѓанинот од член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, што се однесуваат на слободата на уверувањето и забраната на дискриминација по основ на верска припадност.

Подносителката на барањето наведува дека на 10 мај 2011 година починал нејзиниот татко Љупчо Ицов од Кавадарци и дека негова последна желба била погребот да му го извршат свештенослужители од Охридската архиепископија на која тој и' припаѓал и во која барателката била монахиња. Заради тоа, таа истиот ден го посетила началникот на Полициската станица во Кавадарци и укажала дека може да настане кршење или попречување на нејзините верски права како и на верските права на членовите на нејзиното семејство што им припаѓале според Уставот на Република Македонија, со оглед дека свештениците од МПЦ кои биле дежурни во градската капела и' кажале дека ќе го употребеле сиот нивен „авторитет“ да го спречат погребувањето на нејзиниот татко од свештеници на Охридската архиепископија.

Наредниот ден, на 11 мај 2011 година, на денот на погребот, на барање на семејството на починатиот, во градската капела дошле свештенослужители од Охридската архиепископија Епископот брегалнички г. Марко, свештеникот Иринеј Стефановски и ѓаконот Јордан Марков. Веднаш по нивното влегување во капелата се појавил управителот на Јавното претпријатие и дрско им се заканил да не го вршат опелото на покојникот бидејќи такво право имала само МПЦ и дека во спротивно ќе го повикал обезбедувањето да го спречи опелото. Со оглед дека началникот на Полициската станица во Кавадарци, на повик на семејството на починатиот, не дошол во капелата, семејството одлучило опелото да се изврши на самото гробно место на покојникот. Но, управителот на Јавното претпријатие најнапред им се заканил на членовите на семејството дека не дозволува ни на гробот да биде извршено опелото ако тоа не го правеле свештеници на МПЦ, а по започнувањето на опелото го испратил обезбедувањето, со што создал мрачна и мизерна атмосфера односно жалоста од упокојувањето ја продлабочил до неиздржливост наметнувајќи го начинот на погребувањето што тој го определил. По настанатото туркање и викање, началникот на Полициската станица испратил неколкумина полицајци, но тие само ја набљудувале караницата за време на погребувањето и не ја спречиле таквата атмосфера. Дејствијата, пак, на Агенцијата за обезбедување се состоеле во туркањето и викањето.

Подносителката на барањето смета дека со наведените дејствија и' биле нарушени граѓанските права загарантирани со членовите 16 и 19 од Уставот на Република Македонија, како и правата опишани во член 18 од Универзалната декларација за човекови права и утврдени во член 9 од Европската конвенција за човекови права, поради што бара нивна заштита од Уставниот суд на Република Македонија како надлежна институција.

На 25 октомври 2011 година подносителката на барањето ги достави до Уставниот суд кривичната пријава што ја доставила до Јавниот обвинител во Кавадарци против началникот на Полициската станица во Кавадарци, управникот на Јавното претпријатие во Кавадарци и управата на Агенцијата за обезбедување поради кршење на член 137 став 1 вв со став 2 од Кривичниот законик (повреда на рамноправноста на граѓаните), како и Решението КО бр.277/11, донесено од Јавниот обвинител во Кавадарци на 5 септември 2011 година, со кое е отфрлена наведената кривична пријава бидејќи Јавниот обвинител оценил дека пријавеното дело не било кривично дело кое се гони по службена должност. Притоа, подносителката на

барањето го замолува Уставниот суд да го земе предвид и означеното решение наведувајќи дека Уставниот суд треба да го разреши прашањето дали членовите 16, 19 и 110 од Уставот на Република Македонија важат и за припадниците на нерегистрираните верски заедници, па и за припадниците на Охридската архиепископија на која припаѓа и таа, или тие членови важат само за оние кои се определиле да припаѓаат на некоја верска заедница.

3. Судот на седницата утврди дека од наводите на подносителката на барањето, од една страна, и од наводите на правните субјекти вклучени во спорните настани, од друга страна, неспорно произлегува дека подносителката на барањето на 10 мај 2011 година се обратила до Полициската станица во Кавадарци укажувајќи дека можат да настанат недоразбирања околу погребот на нејзиниот починат татко. Исто така, произлегува дека на 11 мај 2011 година на гробното место на покојникот присуствувале, покрај другите, лица од т.н. Охридска архиепископија кои според подносителката на барањето биле свештенослужители и кои започнале верски обред, како и дека настанало туркање и викање меѓу тие лица од една страна и вработените во Агенцијата за обезбедување на Градските гробишта во Кавадарци од друга страна, на кој настан присуствувале полициски службеници од Полициската станица во Кавадарци без да учествуваат во споменатите дејствија.

Според наводите на Владата на Република Македонија и Комисијата за верските заедници и религиозни групи, кои се надлежни за спроведувањето на Законот за правна положба на црквата, верските заедници и религиозни групи („Службен весник на Република Македонија“ бр.113/2007), т.н. Охридската архиепископија не е регистрирана во Единствениот регистар на цркви, верски заедници и религиозни групи и поради тоа нема својство на правно лице, а според наводите на Јавното претпријатие „Комуналец“ во Кавадарци не им бил покажан доказ дека т.н. Охридска архиепископија има својство на правно лице.

Покрај тоа, од Решението У бр. 184/2009 и Решението У бр.118/2010, донесени од Уставниот суд на Република Македонија на 9 септември 2009 година и на 15 декември 2010 година, произлегува дека т.н. Охридска архиепископија во практика не ги презема, ниту вложува напори во насока на исполнување, формалните законски барања потребни заради нивна регистрација пред надлежниот суд а кои се задолжителни подеднакво за сите граѓани, туку без да постапи по укажувањата на надлежните судови ги проследува своите барања

до сите според неа релевантни инстанции. Со други зборови, т.н. Охридска архиепископија не била а priori одбиена во смисла на тоа дека нема право да регистрира верска заедница, туку дека одбивањето на регистрацијата била поради неисполнување на условите определени со Законот.

4. Според член 8 став 1 алинеја 1 од Уставот, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот се темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба (став 1). Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви (став 2).

Според член 16 став 1 од Уставот, се гарантира слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата.

Според член 19 од Уставот, се гарантира слободата на вероисповеста (став 1) и се гарантира слободно и јавно, поединечно или во заедница со други, изразување на верата (став 2).

Според член 68 став 1 алинеја 2 од Уставот, Собранието на Република Македонија, кое е претставнички орган на граѓаните и носител на законодавна власт на Републиката (член 61 став 1 од Уставот), донесува закони.

Со Законот за правната положба на црква, верска заедница и религиозна група („Службен весник на Република Македонија“ бр.113/2007) се уредуваат основањето и правниот статус на црквата, верската заедница и религиозната група, уредувањето на богослужба, молитва и верски обред, верска поука и образовни дејности, приходи од црквата, верската заедница и религиозната група, како и други прашања (член 1 став 1).

Според член 2 од наведениот закон, црква, верска заедница и религиозна заедница, во смисла на овој закон, е доброволна заедница на физички лица кои со своето верско убедување и изворите на нивното учење ја остваруваат слободата на вероисповедта соединети по вера и идентитет изразен со подеднакво

извршување на богослужба, молитва, обреди и друго изразување на верата (став 1). Верски службеник е лице кое е во служба и со своето верско убедување и припаѓа на црква, верска заедница и религиозна група и врши верско –обредни, просветни, организациски и добротворни активности во согласност со нормите на врховниот орган на својата регистрирана црква, верска заедница и религиозна група, кои се во согласност со Уставот, законите и правните прописи на Република Македонија (став 2).

Во член 8 од Законот се определува дека со закон може да се ограничи слободата на изразување на религијата или убедувањето доколку тоа е неопходно во интерес на јавната сигурност, поредокот, здравјето, моралот или заштита на правата и слободите на другите.

Според член 9 став 1 од Законот, црква, верска заедница и религиозна група се запишуваат во Единствениот судски регистар на црквите, верските заедници и религиозните групи, со што стекнуваат својство на правно лице.

Во членовите 12 и 13 од Законот се определуваат условите и начинот на запишување на црква, верска заедница и религиозна група во Единствениот судски регистар, а во членовите 11 и 14-17 од Законот се утврдува дека Основниот суд Скопје II во Скопје е надлежен суд за водење на Единствениот судски регистар за црквите, верските заедници и религиозните групи, како и времетраењето и начинот на запишувањето и бришењето од Регистарот.

Според член 18 ставовите 1 и 2 од Законот, религиозниот култ се врши во верски објекти како храм, џамија, молитвен дом, синагога, на гробишта и во други простории на црква, верска заедница и религиозна група, а може да се врши и да се практикува и во други простории и јавни места. Според став 3 од истиот член на Законот, богослужба, молитва и други манифестации на верата во верски објект или на места од ставовите 1 и 2 може да организира и да врши верски службеник од црква, верска заедница и религиозна група во Република Македонија или со нивна дозвола.

Слободата на уверувањето и слободата на вероисповеста се уредени и со член 18 од Универзалната декларација за човекови права според кој секој има право на слобода на мислата, совеста и религијата и секој има право да ја промени својата религија или

убедување, како и слободно индивидуално или во заедница со други луѓе, приватно или јавно, да ја манифестира својата религија или убедување преку подучување, практикување, одржување служби или обреди. Според член 29 став 2 од наведената декларација, при користењето на своите права и слободи секој ќе подлежи само на такви ограничувања какви што се определени со закон, со единствена цел да се осигура должното признавање и почитување на правата и слободите на другите и со цел да се задоволат предметните барања во врска со моралот, јавниот ред и општата благосостојба во едно демократско општество.

Изнесените слободи и права се уредени, исто така, и со член 9 од Европската конвенција за заштита на човековите права и основни слободи така што се определува дека секој има право на слобода на мислата, совеста и верата. Ова право ја вклучува слободата на промена на верата и убедувањето, како и слободата на изразување на својата вера или убедување, сам или заедно со другите, јавно или приватно, преку богослужба, поука, проповеди, верски обреди и ритуали. Слободата на изразувањето на својата вера или на своите убедувања може да биде предмет само на оние ограничувања што се предвидени со закон и кои претставуваат мерки во интерес на јавната безбедност, поредокот, здравјето и моралот или заштита на правата и слободите на други, неопходни во едно демократско општество.

Од изнесените уставни одредби произлегува дека темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија се основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, дека Уставот ги гарантира слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата и слободата на вероисповеста односно слободно и јавно, поединечно или во заедница со други, изразување на верата, дека граѓаните се еднакви меѓу себе во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба, а еднакви се и пред Уставот и законите, и дека Уставот препуштил со закон да се врши конкретизација на општествените односи во уставните рамки. Универзалната декларација за човекови права и Европската конвенција за заштита на човековите права и основните слободи предвидуваат дека слободата на мислата, совеста и верата може да биде ограничена со закон заради остварување на јавна безбедност, заштита на поредокот, здравјето и моралот или заштита на правата и слободите на другите.

Од изнесените законски одредби произлегува дека црква, верска заедница и религиозна група е доброволна заедница на физички лица кои се соединети по вера и идентитет и кои тоа го изразуваат со подеднакво извршување на богослужба, молитва, верски обред и други облици на изразување на верата и дека верски службеник е лице кое со своето верско убедување и' припаѓа на црквата, верската заедница и религиозната група и кое ги врши, покрај другото, верските обреди согласно на нормите на врховниот орган на својата регистрирана црква, верска заедница и религиозна група, кои се во согласност со Уставот, законите и правните прописи на Република Македонија. Законот определува дека црквите, верските заедници и религиозните групи се запишуваат во Единствениот судски регистар под услови, на начин и во постапка уредени со Законот, а определува и дека верскиот обред го врши верски службеник од црква, верска заедница и религиозна група во Република Македонија или со нивна дозвола.

Во конкретниот случај, подносителката на барањето се повикува на повредата на слободата на уверувањето и на дискриминација по основ верска припадност настанати со напред наведените дејствија и бара Уставниот суд тие слободи да и' ги заштити, иако на нив им претходи исполнување на законските услови и спроведување на начинот и постапката пропишани со Законот заради запишување на црквата, верската заедница и религиозната група во Единствениот судски регистар, кои се задолжителни подеднакво за сите граѓани и за кои досега не се вложени напори иако се дадени прецизни наводи за тоа што треба да се направи.

Имајќи го предвид изнесеното, Судот утврди дека во конкретниот случај не се исполнети процесните претпоставки за впуштање на Судот во мериторно одлучување по барањето, поради што одлучи согласно на член 28 алинеја 3 од Деловникот на Судот.

5. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе со мнозинство гласови во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У бр.119/2011)

243.

У.бр.162/2011

- Барање на Фијат Цаноски од Струга, за заштита на слободите и правата од член 110 алинеја 3 од Уставот што се однесуваат на слободата на мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забрана на дискриминација на граѓаните по основ на политичка припадност.

- *Request by Fijat Canoski from Struga for the protection of freedoms and rights referred to in Article 110 line 3 of the Constitution related to the freedom of thought and public expression of thought, political association and activity and prohibition of discrimination against citizens on grounds of political affiliation.*

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 алинеја 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” број 70/1992), на седницата одржана на 21 декември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА барањето на Фијат Цаноски од Струга, за заштита на слободите и правата од член 110 алинеја 3 од Уставот што се однесуваат на слободата на мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забрана на дискриминација на граѓаните по основ на политичка припадност.

2. Фијат Цаноски од Струга на Уставниот суд на Република Македонија, му поднесе барање за заштита на слободите и правата што се однесуваат на слободата на мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забрана на дискриминација на граѓаните по основ на политичка припадност.

Во барањето се наведува дека во незаконска и неуставна постапка од Општина Гази Баба-Сектор за инспекциски работи, Одделение за градежно урбанистичка инспекција, од страна на

овластен градежен инспектор на 15.07.2011 година, донесени биле Решение за затворање на градилиште и Решение за отстранување на градба, двете под Уп. 1 бр. 34-155 со кои започнало рушење на градба на станбено-деловен комплекс КОСМОС, лоциран на ул. “Перо Наков” бр.94 во Скопје.

Барателот наведува дека со донесувањето на погоре наведените акти, се пристапило кон рушење на градбата, иако објектот се градел според уредна градежно-техничка документација, во согласност со Деталниот урбанистички план и одобрение за градба. Наведува и дека сето тоа било политички мотивирано, бидејќи додека бил во коалиција со владејачката партија, државните органи ги издале сите потребни законски документи за легално градење на објектот, а откако јавно ја искажал својата политичка припадност кон опозицијата и кога во учеството со неговата политичка партија на предвремениот парламентарни избори, презентирал политичка програма спротивна на програмата на владејачката партија, како и заради тоа што јавно изјавил мислење со кое го осудувал неуставното делување на државните органи и власта, истите тие органи донеле решенија и пристапиле кон рушењето на градбата.

Наведува и дека пристапувањето кон рушење на градбата било со цел, тој политички да биде застрашен и економски уништен, односно со единствена цел да се запрело и попречело неговото слободно изразување на мислата, политичкото дејствување и здружување, па од овие причини бара заштита на неговите слободи и права кои се однесуваат на слободата на мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забрана на дискриминација на граѓаните по основ на политичка припадност.

3. Судот од извршениот увид во доставените и прибавени докази, на седницата утврди дека дека правното лице Трговско друштво за угостителство трговија и услуги “ФИНЕ” ДОО Струга, со седиште на Бул. “Војводина” бб. во Скопје, како инвеститор, преку правното лице-изведувачот ТД “Космос инженеринг” Доо Скопје, врз основа на Одобрение за градење Бр. 27-6533/6 од 24.12.2010 година, донесено од градоначалникот на Општина Гази Баба во Скопје, градел станбено деловен комплекс “КОСМОС” на улица “Перо Наков” број 94 во Скопје. Во Централниот регистар на Република Македонија, како сопственици на ова трговско друштво се запишани Фијат Цаноски и Неџибе Цаноска, двајцата од Струга.

На ден 30 и 31.05.2011 година, овластен градежен инспектор на Општина Гази Баба, постапувајќи по службена должност, при вршење на инспекциски надзор, извршил увид на лице место на изградбата на објектот за што изготвил Записник за увид на лице место број 34-сл. од 31.05.2011 година, во кој била констатирана фаза на градба, а поради тоа што во моментот на увидот инвеститорот и изведувачот не ја приложиле потребната документација која биле обврзани да ја имаат на градилиштето, наведено било дека дополнително ќе се изготвел записник за констатација. Заради утврдување на апсолутната висина на изградената градба, од страна на овластениот градежен инспектор, ангажирано било трговско друштво за геодетски работи “Геопроект инженеринг” Доо-Скопје со цел утврдување на апсолутната нивелманска кота на приземјето на објектот.

Овластениот градежен инспектор при повторен увид на лице место на 15.07.2011 година, а имајќи го предвид Извештај за фактичката состојба, изготвен од страна на геодетското друштво, на Записник број Уп.1 Бр. 34-155 од 15.07.2011 година, констатирал отстапувања при изградбата на објектот, спротивно на заверениот Основен проект и спротивно на Одобрението за градење, односно дека целокупната изградена градба надземно и подземно до констатираната фаза на градба, била изградена повисоко од проектираната во основниот проект за висинска разлика од 1,43 метри, односно на лице место инвеститорот изведувал објект со нулта плоча на приземје на апсолутна висинска кота од +243,52 метри, а не според основниот проект на проектирана нулта плоча на приземје со апсолутна висинска кота од +242,09 метри. Од тие причини, овластениот градежен инспектор, издал писмено Решение за затворање на градилиште и Решение за отстранување на градба, двете со ист број и датум Уп1.бр. 34-155 од 15.07.2011 година.

Државниот инспекторат за градежништво и урбанизам согласно Законот за просторно и урбанистичко планирање и Законот за градење, извршил надзор врз постапувањето на овластениот градежен инспектор и со Записник бр. 40 УП1-520/01 од 10.08.2011 година, констатирал дека не биле констатирани неправилности во постапувањето на овластениот градежен инспектор во текот на целата постапка и дека постапил согласно Законот за градење кога утврдил дека станбено-деловниот комплекс “Космос” се градел спротивно на заверениот основен проект. Со истиот записник, Државниот инспекторат констатирал бројни неправилности во текот

на градбата од страна на инвеститорот, изведувачот и нивниот надзор.

Против решенијата инвеститорот вложил жалби, во кои помеѓу другото навел дека во конкретната работа првостепениот орган требало да го примени членот 133 од Законот за градење кој овозможувал усогласување на градбата со одобрението за градење, а не да го примени членот 134 од истиот закон кој предвидувал отстранување на градба, но, Комисијата за одлучување по жалби, со Решение УП1 бр. 34-155 од 24.08.2011 година и Решение УП1 бр. 34-155 од 23.08.2011 година, во целост ги одбил жалбите како неосновани, а конкретно по овие жалбени наводи, било дадено образложение дека членот 133 од Законот за градење на кој жалителот се повикувал, во случајот бил неприменлив бидејќи отстапувањата при изградбата на градбата биле во спротивност со решението за локациски услови и со истото се нарушувале параметрите на деталниот урбанистички план, поради што во конкретниот случај не било можно предметната градба да се услогласи со градбата определена со одобрението за градење, без претходно градбата да биде отстранета. Иста така, во целост биле одбиени жалбените наводи дека првостепениот орган при донесувањето на првостепеното решение требало да ги има предвид причините поради кои инвеститорот при градењето отстапил од основниот проект, односно дека отстапувањето од 1,43 метри било направено поради наодот на геомеханичкиот елаборат со кој било утврдено појава на подземни води кое неминовно барало подигнување на најниската кота на објектот, а со тоа дошло и до пренамена на приземјето од деловен простор во паркиралиште и намалување на бројот на спратови на објектот и дека инвеститорот од овие причини согласно членот 69 од Законот за градење поднел барање за измена на проектна документација. Второстепениот орган ги одбил овие жалбени наводи како неосновани од причини што решението за отстранување на градба било донесено на 15.07.2011 година, а барањето за измена на проектот било поднесено по донесувањето на ова решение, односно на 21.07.2011 година, поради што истото било ирелевантно во случајот, но барањето за измена на проектот и да било поднесено пред донесувањето на решението за отстранување на градба, според второстепениот орган истото немало да доведе до поинаква фактичка состојба, поради тоа што согласно членот 69 став 1 од Законот за градење во текот на изградбата било можно да се направат измени на градбата, доколку со измените не се влијаело на исполнувањето на кое било основно барање за градбата и не се менувала усогласеноста на градбата со параметрите од

урбанистчкиот план. За вршење на измени инвеститорот бил должен да поднесе барање кон кое приложува дополнување на основниот проект и само оние потврди и согласности пропишани со посебен закон чие прибавување произлегувало од бараната измена, а согласно ставот 2 од истиот член, измените се одобрувале со решение кое е составен дел на издаденото одобрение за градење. Согласно пак ставот 2 од истиот член по исклучок од ставот 1 на цитираниот член од Законот, инвеститорот на сопствена одговорност и ризик можел да започне со изградба и врз основа на конечно одобрение за градење. Следствено на тоа, второстепениот орган констатирал дека до донесување на правосилно решение согласно членот 69 став 2 од Законот за градење, жалителот не смеел да гради спротивно на заверениот основен проект и одобрение за градба. Во таа смисла жалителот во моментот кога утврдил дека имало подземни води кои неминовно барале подигнување на најниската кота на објектот, според второстепениот орган, тој требало уште тогаш да поднел барање за измена во текот на изградбата и доколку било донесено решение со кое се одобрувала бараната измена поради причините кои ги навел жалителот, да започнел со изградба, а не да градел спротивно на основниот проект и одобрението за градење.

Инвеститорот ТДУ “ФИНЕ” ДОО-Скопје, завел и управен спор против Општина Гази Баба, при што пред Управниот суд на Република Македонија, во тек била постапка по оформен предмет У-3.бр. 286/11 по основ отстранување на градба.

4. Согласно членот 8 став 1 алинеите 1, 3 и 11 од Уставот на Република Македонија основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, владеењето на правото и почитување на општоприфатените норми на меѓународното право, се утвредени како едни од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија.

Согласно членот 9 од Уставот, кој се однесува на граѓанските и политичките слободи и права, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Според член 16 став 1 од Уставот на Република Македонија, се гарантира слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата.

Со членот 20 став 1 од Уставот е определено дека на граѓаните на Република Македонија им се гарантира слободата на здружување заради остварување и заштита на нивните политички, економски, социјални, културни и други права и уверувања, а според ставот 2 на истиот член од уставот граѓаните можат слободно да основаат здруженија на граѓани и политички партии, да пристапуваат кон нив и од нив да истапуваат.

Според член 50 став 1 од Уставот секој граѓанин може да се повика на заштита на слободите и правата утврдени со Уставот, пред судовите и пред Уставниот суд на Република Македонија, во постапка заснована на начелата на приоритет и итност. Со ставот 2 од овој член на Уставот се гарантира судска заштита на законитоста на поединечните акти на државната управа и на другите институции што вршат јавни овластувања.

Според член 54 од Уставот, слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот и тоа само во време на воена или вонредна состојба, според одредбите на Уставот, при што ограничувањето на слободите и правата не може да биде дискриминаторско по основ на пол, раса, боја на кожа, јазик, вера, национално или социјално потекло, имот или општествена положба. Ограничувањето на слободите и правата, според ставот 4 на овој член, не може да се однесува на правото на живот, забраната на мачење, на нечовечко и понижувачко постапување и казнување, на правната одреденост на казнивите дела и казните како и на слободата на уверувањето, совеста, мислата, јавното изразување на мислата и вероисповеста.

Со членот 110 алинеја 3 од Уставот, Уставниот суд ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забраната на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

Уставносудската заштита не се однесува на сите слободи и права утврдени со Уставот, туку само за оние кои се во надлежност на Уставниот суд на Република Македонија определени во членот 110 алинеја 3 од Уставот. Но, граѓанинот, за слободите и правата кои не подлежат на уставносудска заштита, согласно цитираниот член 50 став 1 од Уставот, може таа заштита да ја остварат пред судовите во постапка заснована врз начелата на приоритет и итност, а со ставот 2

од овој член на Уставот се гарантира судска заштита на законитоста на поединечните акти на државната управа и на другите институции што вршат јавни овластувања.

Според членот 10 од Конвенција за заштита на човековите права и основните слободи секој човек има право на слобода на изразувањето, кое право ги опфаќа слободата на мислење и слободата на примање и пренесување информации или идеи, без мешање на јавната власт и без оглед на границите, а остварувањето на овие слободи, коешто вклучува обврски и одговорности, може да биде под определени формалности, услови, ограничувања и санкции предвидени со закон, кои во едно демократско општество претставуваат мерки неопходни за државната безбедност, територијалниот интегритет и јавната безбедност, заштитата на редот и спречувањето на нередите и злосторства, заштитата на здравјето или моралот, угледот или правата на другите, за спречување на ширењето на доверливи информации или за зачувување на авторитетот и непристрасноста на судењето.

Со членот 14 од Европската конвенција за човековите права е уредено дека уживањето на правата и слободите, признати со оваа Конвенција, треба да се обезбеди без никаква дискриминација заснована врз пол, раса, боја на кожата, јазик вера, политичко или кое и да е друго мислење, национално или социјално потекло, припадност на национално малцинство, материјална положба, потекло по раѓање или кој и да е друг статус.

Согласно членот 51 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, секој граѓанин што смета дека со поединечен акт или дејство му е повредено право или слобода утврдени во членот 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, може да бара заштита од Уставниот суд во рок од 2 месеца од денот на доставувањето на конечен или правосилен поединечен акт, односно од денот на дознавањето за преземање дејство со кое е сторена повредата, но не подоцна од 5 години од денот на неговото преземање.

Во членот 52 од Деловникот е предвидено дека во барањето од член 51, потребно е да се наведат причините поради кои се бара заштита на слободите и правата, актите или дејствијата со кои тие се повредени, фактите и доказите врз кои се заснова барањето, како и други податоци потребни за одлучување на Уставниот суд.

Во конкретниот случај, лицето Фијат Цаноски, бара заштита на слободи и права кои се однесуваат на слободата на мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забрана на дискриминација на граѓаните по основ на политичка припадност, кои слободи и права смета дека му биле повредени со акти, односно преземени дејствија на надлежни општински органи за отстранување на објект граден од инвеститорот ТДУ “ФИНЕ” ДОО Струга, а како еден од основачите и сопственици на ова правно лице бил и барателот Фијат Цаноски.

Тргувајќи од содржината на барањето, приложената и прибавена документација, Судот утврди дека пред надлежен општински орган била водена инспекциска постапка за утврдување на законитост во градење на градба-станбено деловен комплекс “КОСМОС” на улица “Перо Наков” број 94 во Скопје и врз основа на констатирани неправилности при изградбата биле донесени акти за затворање на градилиште и за отстранување на градба, кои се однесуваат на правните лица и тоа инвеститорот Трговско друштво за угостителство трговија и услуги “ФИНЕ” ДОО Струга и на изведувачот ТД “Космос инженеринг” Доо Скопје. Имено, од содржината на актите произлегува дека овластен градежен инспектор на Општина Гази Баба, по спроведен инспекциски надзор, донел наредба инвеститорот и изведувачот да го затворат градилиштето на ул. “Перо Наков” бр. 94 во Скопје на кое се градела градбата и ја отстранат градбата на наведената локација, со образложение дека објектот се градел спротивно на заверен основен проект и одобрение за градба.

Со оглед дека актите на кои се повикува барателот се акти кои се однесуваат на правни лица, а не на физичко лице, согласно уставните и деловнички одредби, според кои Уставниот суд ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот повредени со поединечен акт или дејство, Судот оцени дека во конкретниот случај, нема процесни претпоставки за мериторно впуштање на Судот во одлучување по барањето за заштита на слободи и права. Притоа, наводите во барањето дека дејствијата отстранување на објект биле преземени само со цел барателот да биде политички застрашен и економски уништен, а не како законита правна мерка, според Судот и овие наводи како причини за барање на заштита на слободи и права, не можат да имплицираат впуштање на овој суд во испитување на евентуална нивна повреда, од причини што дејствијата на кои се повикува барателот се дејствија на правна завршница на претходно спроведена постапка од надлежни органи за инспекциски надзор, кој исход произлегува од правната оценка на надлежните органи за

законитост во градење. Па оттука, според Судот, прашањето дали исходот од инспекцискиот надзор, требало да доведе или не требало да доведе до отстранување на објектот, односно прашањето за законитоста на поединечните акти врз основа на кои е преземено отстранувањето на градбата, е прашање на други постапки пред други надлежни органи, а по оценка на Судот, тоа не се наводи што може да се доведат во контекст со содржината на слободите и правата, чија заштита се бара. Од овие причини и не може да се согледа дека барањето за заштита на слободи и права на физичкото лице спрема актите кои се однесуваат на правни лица, има аргументи за процесно постапување по барањето, поради што Судот оцени дека во случајов барателот само формално се повикува на работењето на органите и актите кои ги донесуваат со цел да предизвика поинаков исход кој би бил во интерес на барателот, за што Уставниот суд не е надлежен арбитер по однос на односните решенија и нема надлежност за да се впушта во оценка на законитоста на водени постапки пред надлежни органи.

По однос барањето за заштита од дискриминација по основ на политичка припадност, барателот не приложи каков и да било доказ дека тој е дискриминиран на политичка основа, односно дека тој во однос на другите граѓани не е еднаков пред Уставот и законите, туку тоа само декларативно го искажува во барањето и политичката дискриминација ја темели на донесени одлуки на надлежни органи, а не на релевантни факти и докази дека тој во однос на други, при иста и еднаква правна состојба, бил спречен во уживањето на правата и слободите со негово дискриминирање по основ на политичка припадност. Од овие причини, Судот оцени дека и во овој случај не постојат процесни претпоставки за овој суд да се впушти во мериторно одлучување по барањето за заштита на слободи и права.

5. Имајќи го предвид претходно наведеното, како и содржината на наводите изнесени во барањето и на доставените и прибавени списи, Судот, утврди дека приложените конкретни акти не се акти од кои би можела да се констатира повреда на слободите и правата од членот 110 алинеја 3 од Уставот, а нема ниту факти и докази на кои би се засновало тоа барање, а следствено на тоа не постојат процесни претпоставки за да овој суд се впушти во мериторно одлучување по барањето за заштита на слободи и права.

6. Врз основа на изнесеното, согласно наведените уставни и деловнички одредби, Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.162/2011)

244.

У.бр.183/2011

- Барање на Иван Шеркиниќ од Куманово за заштита на слободите и правата, кои се однесуваат на забрана на дискриминација по основ на социјална припадност.

- Request by Ivan Sherkinikj from Kumanovo for the protection of freedoms and rights related to the ban on discrimination on grounds of social belonging.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија, член 28 алинеја 1 и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 21 декември 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА барањето на Иван Шеркиниќ од Куманово за заштита на слободите и правата, кои се однесуваат на забрана на дискриминација по основ на социјална припадност.

2. Иван Шеркиниќ од Куманово на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе барање за заштита на слободите и правата кои се однесуваат на забрана на дискриминација по основ на социјална припадност.

Во барањето за заштита на слободите и правата од Иван Шеркиниќ од Куманово наведува дека дискриминацијата по основ на социјална припадност била сторена на начин што Фондот за пензиско и инвалидско осигурување на Македонија – Стручна служба Филијала Скопје и Комисијата на Владата на Република Македонија за решавање во втор степен со правосилен акт Решение П.бр. 43-1273 од 4 јули 2011 одбиле да му ја зголемат пензијата по основ на член 221 од Законот за служба во Армијата, на начин што не постапиле по Решението на Уставниот суд, У.бр.71/2010 од 13.10.2010 година, со кое Судот оценил дека член 221 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 36/2010) е во согласност со Уставот. Во точката 4 од истото решение, Судот определил како да се утврдува висината на пензијата и за кого да се однесува наведената законска одредба, односно дека пресметувањето на висината на пензијата согласно наведениот член од Законот, е право кое ги опфаќа определените корисници на пензија по наведениот основ без оглед на нивното време на пензионирање и овој поповолен процент од 0,5% ќе се смета исклучиво и само за периодот по влегувањето во сила на Законот, за сите субјекти корисници на правото на пензија според одредбите од овој закон, бидејќи станува збор за пензиски односи, а тоа се односи кои се во тек.

Поради наведеното, Фондот за пензиско и инвалидско осигурување, како и Второстепениот орган направиле дискриминација кон подноси-телот на барањето, како припадник на една социјална група, на начин што тој немал еднакви права со воените старешини пензионирани пред 23 март 2010 година според Законот за служба во Армијата на Република Македонија.

Со оглед на наведеното подносителот предлага Судот да го поништи оспореното Решение и да донесе одлука со која ќе го определи начинот на утврдување на висината на пензијата по член 221 од Закон за служба во Армијата на Република Македонија кој влегол во сила на 23 март 2010 година.а од тогаш па денес да му се исплати ретро разликата за примената пензија со што ќе го заштити подносителот од повреда на правото.

3. Судот на седницата утврди дека Иван Шеркиниќ од Куманово е корисник на старосна пензија сметано од 01. април 2008 година, кое право му е утврдено со Решение П.бр.156561 од 9 мај 2008 година, донесено од Фондот за пензиско и инвалидско

осигурување на Македонија -Стручна служба на Подрачната единица Скопје.

Именуваниот, како воен старешина во Армијата на Република Македонија, се стекнал со право на старосна пензија согласно член 226-б од Законот за изменување и дополнување на Законот за служба во Армијата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 112/2005). Во споменатата одредба било предвидено дека висината на пензијата на воен старешина на кој му престанал работниот однос во Министерството за одбрана и поради структурни промени во актот за формацијата на Армијата, се утврдува во зависност од должината на исполнетиот пензиски стаж, со тоа што пензиската основа во висина од 80%, се намалува за 1% за секоја година пензиски стаж пократок од 40 години. На подносителот на барањето му престанал работниот однос во Министерството за одбрана поради структурни промени во актот за формацијата на Армијата.

Наведениот закон престанал да важи со влегување во сила на новиот Закон за служба во Армијата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.36/2010), односно сметано од 23.03.2010 година.

Новиот закон за служба во Армијата на Република Македонија, во член 221 пропишува дека кога на воен старешина - офицер, односно подофицер и цивилен персонал, работниот однос им престанува по потреба на службата во Армијата, висината на пензијата се утврдува во зависност на должината на исполнетиот пензиски стаж, а пензиската основица во висина од 80%, се намалува за 0,5% за секоја година пензиски стаж пократок од 40 години.

Уставниот суд на Република Македонија, со Решение У.бр. 71/2010 од 13 октомври 2010 година, оценил дека член 221 од новиот закон за служба во Армијата на Република Македонија не може уставно да се проблематизира, поради што не повел постапка за оценување на неговата уставност. За Судот, помеѓу другото, неспорно било дека законодавецот предвидел начин на пресметување на висината на пензијата за лицата определени во законот, со намалување на пензиската основица во висина од 80% за 0,5% за секоја година пензиски стаж пократок од 40 години. Судот утврдил дека ова законско решение е во важност со стапување во сила на Законот, од 15 март 2010 година и ќе се пресметува за сите субјекти на кои според Законот се однесува и кои стекнале право на

пензија со најмалку 25 години пензиски стаж остварен во Армијата без оглед на возраста доколку не исполнуваат услови за старосна пензија. Според Судот, ова законско решение каде поранешниот процент од 1% е намален за 0,5%, важи за сите корисници според овој закон, односно воен старешина - офицер и подофицер како и цивилниот персонал кој бил во служба на Армијата, а не само за дел од нив кои се пензионирале под наведените услови по 15 март 2010 година. Според Судот, пресметувањето на висината на пензијата согласно оспорениот член 221 од Законот е право кое ги опфаќа определените корисници на пензија по наведениот основ без оглед на нивното време на пензионирање и овој поповолен процент од 0,5% ќе се смета исклучиво и само за периодот по влегувањето во сила на Законот, за сите субјекти корисници на правото на пензија според одредбите од овој закон, бидејќи станува збор за пензиски односи, а тоа се односи кои се во тек. Во контекст на наведеното за Судот не било спорно и дека Законот за служба во Армијата на Република Македонија определил од буџетот на Министерството за одбрана да се обезбедуваат средства за остварување на правото на пензија регулирано со одредбите од овој закон, а со тоа, следејќи го законскиот режим на оспорените одредби од Законот, по 15 март 2010 година законодавецот го регулирал континуитетот на идното буџетско планирање на средства за оваа намена во Министерството за одбрана, за идните средства кои стасуваат за исплата со новиот процент на пензиската основа за воениот и цивилен персонал определен во овој закон без да се наруши законскиот режим на исплата на пензиски средства. Оттаму, овие законски одредби ќе се применуваат единствено на онаа категорија лица кои веќе го оствариле правото на пензија или ќе го стекнат ова право по овој законски основ.

На 17 јануари 2011 година Иван Шеркиниќ до Фондот за пензиско и инвалидско осигурување на Македонија-Стручна служба, Филијала Скопје поднел барање за донесување на ново решение за старосна пензија, согласно член 221 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија, односно висината на пензијата да се одреди со намалување од 0,5% за секоја година пензиски стаж пократок од 40 години.

Барањето е одбиено како несоновано со Решение П.бр. 156561 од 1 март 2011 година бидејќи именуваниот е корисник на старосна пензија од 1 април 2008 согласно членот 226-б од Законот за изменување и дополнување на Законот за служба во Армијата.

Комисијата на Владата на Република Македонија за решавање во втор степен по предметите за пензиското и инвалидското осигурување со Решение бр.43-1273/1 од 4 јули 2011 година ја одбила како неоснована жалбата на Иван Шеркиниќ. Решение е примено од страна на подносителот на барањето на 18 август 2011 година и истиот не го искористил правото за поднесување на тужба до Управниот суд во рок од 30 дена по приемот на решението.

4. Согласно членот 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд на Република Македонија ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичкото здружување и дејствување и забрана на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

Според член 51 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, секој граѓанин што смета дека со поединечен акт или дејство му е повредено право или слобода утврдени со член 110 алинеја 3 од Уставот на Република Македонија, може да бара заштита од Уставниот суд во рок од 2 месеци од денот на доставувањето на конечен или правосилен поединечен акт, односно од денот на дознавањето за преземање дејство со кое е сторена повредата, но не подоцна од 5 години од денот на неговото преземање. Во барањето, според член 52 од Деловникот, потребно е да се наведат причините поради кои се бара заштита, актите или дејствата со кои тие се повредени, фактите и доказите на кои се заснова барањето, како и други податоци потребни за одлучувањето на Уставниот суд.

Според член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, Уставниот суд ќе ја отфрли иницијативата ако не е надлежен да одлучува за барањето.

Од наводите во барањето произлегува дека суштината поради која се бара заштита на слободите и правата по основ на социјална припадност е незадоволството на подносителот на барањето од примената на член 221 од новиот Закон за служба во Армијата на Република Македонија, поврзано со извршувањето на Решението на Уставниот суд на Република Македонија, У.бр.71/2010 од 13 октомври 2010 година, односно неприфаќањето на неговото барање за усогласување, односно зголемување на неговата пензија согласно наведената законска одредба, кое нешто водело до негова

дискриминација по основ на социјална припадност, поради што се бара од Уставниот суд да го поништи решението и да определи начин на утврдување на пензијата.

Имајќи го предвид наведеното, сметаме дека во суштина барањето не се однесува на заштита на слободите и правата повредени со дискриминација по основ на социјална припадност, како што подносителот само декларативно се повикува, туку претставува барање Уставниот суд да обезбеди извршување на свое решение и да одлучува за права и интереси на странката во конкретен предмет, за што Уставниот суд не е надлежен.

Во однос на прашањето за тоа дали и како се извршува Решението на Уставниот суд, У.бр.71/2010 13 октомври 2010 година, што претставува суштина на барањето, укажуваме дека треба да се има предвид член 86 став 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, според кој одлуките на Уставниот суд ги извршува доносителот на законот, другиот пропис или општиот акт што со одлука на Судот е поништен или укинат. Според член 87 од Деловникот, Уставниот суд го следи извршувањето на своите одлуки и по потреба, ќе побара од Владата на Република Македонија да го обезбеди нивното извршување. Тоа значи дека Уставниот суд нема надлежност да ги извршува своите одлуки, односно нивното извршување е во надлежност на органот што го донел оспорениот акт.

Во конкретниот случај, тоа е Фондот за пензиското и инвалидското осигурување, како првостепен орган кој го донел оспореното решение и надлежната комисија на Владата на Република Македонија, како второстепен орган надлежен да одлучува по жалба против тоа решение.

Според Законот за управните спорови („Службен весник на Република Македонија“ бр. 62/2006 и 150/2010) за законитоста на актите на органите на државната управа, Владата, други државни органи, општините и градот Скопје, организации утврдени со закон и на правни и други лица во вршење на јавни овластувања (носители на јавни овластувања), кога решаваат за правата и обврските во поединечни управни работи, одлучува судот во управен спор. Тоа значи дека за законитоста на оспореното решение, во смисла дали со истото правилно е применет членот 221 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија, поврзано со извршувањето на Решението на Уставниот суд на Република Македонија, У.бр.71/2010

од 13 октомври 2010 година, надлежен да одлучува е Управниот суд, а Уставниот суд нема надлежност во оваа постапка.

Поради наведеното, Судот оцени дека се исполнети условите од член 28 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија за отфрлање на барањето.

5. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова, Владимир Стојаноски и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.183/2011)

III. СУДИР НА НАДЛЕЖНОСТ
III. CONFLICT OF COMPETENCE

245.

У.бр.205/2010

- предлог за решавање на судир на надлежност меѓу Основниот суд Скопје II Скопје – како носител на судската власт и Министерството за финансии, како носител на извршната власт.

- Proposal for resolving a conflict of competence between the Skopje II Basic Court – Skopje, as the holder of the judicial power, and the Ministry of Finance, as the holder of the executive power.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и членовите 28 алинеја 3 и 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 9 февруари 2011 година, донесе

РЕШЕНИЕ

1. СЕ ОТФРЛА предлогот на д-р Илија Јовев и Емилија Јовева, двајцата од Скопје за судир на надлежност меѓу Основниот суд Скопје II Скопје - како носител на судската власт и Министерството за финансии, како носител на извршната власт.

2. д-р Илија Јовев и Емилија Јовева, двајцата од Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесоа предлог за решавање на судир на надлежност меѓу носителите на судската и извршната власт во спорот за недвижен имот - градежно земјиште дел од КП.бр.1915/1 - нов премер КО Центар 2 - Скопје во површина од 1.041 м.кв. и КП.бр.1915/4 - нов премер КО Центар 2 во површина од 45 м.кв. или вкупно 1.086 м.кв.

Подносителите, д-р Илија Јовев и Емилија Јовева, двајцата од Скопје, во истакнатиот предлог за решавање на судир на надлежностите сметаат дека по иста правна работа, односно за враќање на имот во сопственост на нивната мајка, се прифатиле да одлучуваат и орган на извршната власт и орган на судската власт, врз основа на што сега постоеле два правосилни акти и тоа:

- Решение на министерот за финансии преку Комисија за одлучување по барањата за денационализација - општина Центар под ДН.бр.17-08-311/1 (322) од 21.10.2002 година, со кое на нивната мајка, Лепосава Јовева и бил вратен во сопственост недвижниот имот - градежно земјиште дел од КП.1915/1 - нов премер КО Центар 2 - Скопје во површина од 1.041 м.кв. и КП.1915/4 - нов премер КО Центар 2 во површина од 45 м.кв. или вкупно 1.086 м.кв. (правосилно на 27.11.2002 година) и

- Пресуда на Основен суд Скопје II - Скопје под П.бр.6445/2007 од 25.06.2007 година, со која судот утврдил дека Лепосава Јовева нема право на сопственост и враќање во сопственост на недвижен имот - градежно земјиште дел од КП.1915/1 - нов премер КО Центар 2 Скопје во површина од 1.041 м.кв. и КП.1915/4 - нов премер КО Центар 2 во површина од 45 м.кв. или вкупно 1.086 м.кв. потврдена со пресуда на Врховниот суд на Република Македонија Рев.бр.995/2008 од 9.09.2009 година.

Поради наведеното предлагаат Уставниот суд врз основа на член 110 алинеја 4 од Уставот и член 65 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија да донесе одлука со која ќе утврди кој орган е надлежен да одлучува за сопственост и враќање на имот во сопственост по основ на денационализација, односно да утврди дека според Законот за денационализација управниот орган - Министерство за финансии е стварно надлежен да одлучува за враќање на имот во сопственост по основ на денационализација.

3. Судот на седницата утврди дека Комисијата за одлучување по барањата за денационализација со седиште во Општина Центар - Скопје, постапувајќи по барањето за денационализација ДН.бр.17-08-311/1/ (322) од 10.07.2001 година, поднесено од Лепосава Јовева од Скопје, врз основа на член 15 став 2 од Законот за денационализација, донела Решение ДН.бр.17-08-311/1 (322) од 21.10.2002 година, со кое:

1) Барањето за денационализација ДН.бр. 17-08-311/1 (322) од 10.07.2001 година поднесено од барателот Лепосава Јовева од Скопје се уважува.

2) Недвижниот имот што претставува дел од КП.бр.855 - стар премер, во КО - Долно Водно, односно дел од КП.бр.1915/1 - нов премер во КО Центар 2 во површина од 1.041 м.кв. и КП.бр.1915/4 - нов премер во КО Центар 2, во површина од 45 м.кв. има вкупна површина од 1.086 м.кв., одземен во корист на државата од Блажевиќ Најденов Божин од Скопје, правен претходник на барателот со Решение бр.4736 од 23.03.1965 година на Собранието на општината Идадија - Скопје и Решение бр.09/2-7468 од 12.07.1966 година на Собранието на општината Идадија - Скопје, СЕ ВРАЌА ВО СОПСТВЕНОСТ на барателот Лепосава Јовева.

3) СЕ ДАВА НАДОМЕСТ на барателот Лепосава Јовева во вкупен износ од 390.000,00 денари за недвижниот имот што претставува дел од КП.бр.1915/1 - нов премер, во КО Центар 1, во површина од 195 м.кв. одземен во корист на државата од Блажевиќ Најденов Божин од Скопје, правен претходник на барателот со Решение бр.4736 од 23.03.1965 година на Собранието на општина Идадија - Скопје и Решение бр.09/2-7468 од 12.07.1966 година, на Собранието на општина Идадија - Скопје.

4) Видот на надоместокот ќе се определи со дополнително решение.

Наведеното решение станало правосилно на ден 27.11.2007 година.

Основниот суд Скопје II Скопје, постапувајќи по тужбата на тужителот Радомир Карангелески од Скопје против тужената Лепосава Јовева од Скопје, за утврдување непостоење право на сопственост, со пресуда П.бр.6445/07 од 25 јуни 2007 година делумно го уважил тужбеното барање на тужителот Радомир Карангелески од Скопје и утврдил дека тужената Лепосава Јовева од Скопје, нема право на сопственост и враќање по основ на денационализација на градежното земјиште дел од КП.бр.1915/1 КО Центар 2 во површина од 1.041 м2. и дел од КП.бр.1915/1 КО Центар 2 во површина од 45 м2. или вкупна површина од 1086 м2. кои претставуваат дел од КП.бр.1915/1 во површина од 2681 м2 и тоа под зграда 218 м2 и двор од 2463 м2. запишано врз основа на решение УП.бр.1004/426/1 од

5.04.2000 година на ДЗГР - Одделение за премер и катастар - Скопје во КП.7711 КО Центар 2 на име на тужителот.

Основниот суд Скопје II Скопје со Решение со истиот број под I се огласил за апсолутно ненадлежен суд за постапување по тужбата на тужителот во делот со кој бара да се утврди дека решението за денационализација ДН.бр.17-08-311/1 (322) од 21.10.2002 година донесено од Министерството за финансии - Комисија за одлучување по барањето за денационализација со седиште во Општина Центар - Скопје, во точка 2, не произведува правно дејство спрема тужителот и во овој дел тужбата на тужителот е отфрлена.

Апелациониот суд во Скопје со пресуда ГЖ.бр.6788/07 од 7.02.2008 година, делумно ја уважил жалбата на тужената и пресудата на Основниот суд Скопје II Скопје, под горенаведениот број ја применува и пресудува така што тужбеното барање на тужителот Радомир Карангелески од Скопје со кое бара да се утврди дека тужената Лепосава Јовева од Скопје нема право на сопственост и враќање на сопственост по основ на денационализација на наведените катастарски парцели како во изреката на првостепената пресуда, го одбил како неосновано.

Врховниот суд на Република Македонија со пресуда Рев.бр.995/2008 од 9.09.2009 година, изјавената ревизија на тужителот Радован Карангелески од Скопје го уважил. Пресудата на Апелациониот суд во Скопје ГЖ.бр.6788/07 од 7.02.2008 година, ја преиначил така што жалбата на тужената Лепосава Јовева од Скопје, ја одбил како неоснована, а пресудата на Основниот суд Скопје II Скопје П.бр.6445/7 од 25.06.2007 година во целост ја потврдил.

4. Според член 110 алинеја 4 од Уставот на Република Македонија, Уставниот суд е надлежен да решава за судирот на надлежностите меѓу носителите на законодавната, извршната и судската власт.

Согласно член 62 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија предлогот за решавање на судир на надлежност меѓу носителите на законодавната, извршната и судската власт може да поднесе секој од органите меѓу кои настанал судирот. Предлог може да поднесе и секој што поради прифаќањето или одбивањето на надлежноста на одделни органи не може да оствари свое право.

Според член 63 од Деловникот, органите од член 62 од овој деловник предлагаат за решавање на судир на надлежност може да го поднесат откако еден од органите со конечен или правосилен акт ја прифати или одбие надлежноста за решавање на ист предмет, а додека субјектите од член 62 од овој деловник кои поради прифаќањето или одбивањето на надлежноста не можат да остварат сво право, предлогот за решавање на судирот на надлежноста може да го поднесат откако и двата органа ја прифатиле или ја одбиле надлежноста со конечен или правосилен акт.

Во член 64 од Деловникот е предвидено дека предлогот за решавање на судир на надлежност содржи предмет на спорот поради кој настанал судирот, органите меѓу кои настанал судирот и означување на конечните односно правосилни акти со кои органите ја прифаќаат или одбиваат надлежноста да одлучува по ист предмет.

Според член 65, пак, од Деловникот, со одлука со која решава за судирот на надлежност, Уставниот суд го определува надлежниот орган за одлучување по предметот.

Од изнесените одредби произлегува дека лицата, односно субјектите кои поради прифаќањето или одбивањето на надлежноста не можат да остварат некое свое право, може да поднесат предлог за решавање судир на надлежности меѓу носителите на извршната и судската власт откако и двата органи ја прифатиле или ја одбиле надлежноста со конечен или правосилен акт. Понатаму предлог за решавање на судир на надлежноста субјектите може да поднесат само во случај кога станува збор за ист правен основ и за исти странки во конкретен предмет, кој се води истовремено, односно неопходна е истовременост.

Имајќи ја предвид утврдената фактичка состојба од која произлегува дека во конкретниов случај не може да се прифати тврдењето во предлогот за решавање на судир на надлежност дека постои судир меѓу извршната и судската власт, од причина што извршната власт постапувала по барање за денационализација, и тоа во периодот во 2001 година, каде странки се Министерството за финансии и Лепосава Јовева од Скопје, а судската власт постапувала по тужба за утврдување на непостоење на право на сопственост, која е заведена во 2006 година, каде како странки се јавуваат Радомир Карангелески - тужител и Лепосава Јовева - тужена, што значи дека станува збор за два различни предмети, со два различни основи,

заведени во различни периоди и со различни субјекти, односно странки.

Имено, неспорно е дека со решение за денационализација ДН.бр.1708-311/1 (322) од 21.10.2002 година, донесено од Министерот за финансии - Комисија за одлучување по барањата за денационализација со седиште во Општина Центар по барање на тужената Лепосава Јовева поднесено на 10.07.2001 година и е вратен во сопственост предметниот недвижен имот.

Според член 63 став 2 од Законот за денационализација, заинтересираните лица можат своите права спрема лицата на кои им е вратен имотот или платен надомест според одредбите од овој закон да ги остваруваат со тужба пред надлежниот суд во рок од пет години по правосилноста на решението за денационализација.

Во смисла на наведеното, во текот на судската постапка, Судот утврдил дека тужителот - Радован Карангелески од Скопје има правен интерес да поднесе ваква тужба пред Судот, односно во смисла на член 177 став 2 од Законот за парничната постапка, тужителот може со тужба да бара да се утврди постоење или непостоење на некое право или правен однос кога тоа со посебни прописи е предвидено, како што е во случајов предвидено во член 63 став 2 од Законот за денационализација. Имено, тужителот како заинтересирано лице со право на користење на градежното изградено земјиште на кое поседува објект во сопственост, во смисла на одредбите од Законот за денационализација, има можност да бара остварување на своите права со поднесување тужба пред Судот. Оттука, заштитата на правата на заинтересирани лица - конкретно заштитата на правото на користење на предметното изградено градежно земјиште на тужителот, спрема лицата на кои им е вратен имотот по основ на денационализација - тужената Лепосава Јовева, се остварува со тужба пред надлежен суд што значи во судска постапка.

Сето горенаведено, упатува на заклучок дека во конкретниов случај нема процесни претпоставки за одлучување по предметот за решавање на судир на надлежностите во смисла на член 63 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, бидејќи не станува збор за ист предмет со ист правен основ, исти странки и истовременост на постапката.

5. Врз основа на изнесеното, Судот утврди дека во овој случај не постојат процесни претпоставки за одлучување по предлогот за решавање на судирот на надлежност во смисла на член 63 од Деловникот, поради што одлучи како во точката 1 од ова решение.

6. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Исмаил Дарлишта, д-р Трендафил Ивановски, Лилјана Ингилизова-Ристова, Вера Маркова, Игор Спировски, д-р Гзиме Старова и д-р Зоран Сулејманов. (У.бр.205/2010)